GILB. GENEBRARDI THEOLOGI PARISIENSIS DIVINARVM HEBRAICARVMQVE LITERARVM PROFESSORIS REGII CHRONOGRAPHIÆ LIBRI QVATVOR.

PRIORES DVO SVNT DE REBVS VETERIS populi, & præcipuis quatuor millium annorum gestis.

Posteriores, è D. Arnaldi Pontaci Vasatensis Episcopi Chronographia aucti, recentes historias reliquorum annorum complectuntur.

Vniuersæ historiæ speculum, in Ecclesiæ præsertim sæculo, à mendacijs, maculis, imposturis Centuriarorum, aliorumque hæreticorum detersum.

Subiuncti sunt libri Hebræorum Chronologici eodem interprete.

PARISIIS,

Apud Michaëlem Sonnium, via Iacobea sub Scuto Basiliensi.

1580.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

EXTRAICT DV PRIVILEGE.

PAR grace & priuilege du Roy, est permis à Gilles Gorbin, Michel Sonnius libraires iurez,& Martin le Ieune, libraire & Imprimeur en nostre vniuersité de Paris, de pouuoir imprimer ou faire imprimer & exposer en vente, vn liure intitulé *Gilb. Genebrardi Theologi Parisiẽsis diuinarum Hebraïcarumq; literarum professoris Regij Chronographiæ libri quatuor. Priores duo sunt de Rebus veteris populi, & præcipuis quatuor millium annorum gestis. Posteriores è D. Arnaldi Pontaci Vasatensis Episcopi Chronographia aucti, recentes historias reliquorum annorum complectũtur.* Est defendu à tous libraires & imprimeurs, ou autres de quelque estat ou condition qu'ils soyent, de n'imprimer ou faire imprimer, vendre ne distribuer autres que ceux que lesdicts auront imprimé ou faict imprimer, sur les peines cõtenues audict priuilege & d'amẽde arbitraire. Et ce iusques au temps & terme de dix ans finis & accomplis. Donné à Paris le douxiesme de Iuillet 1579. & de nostre regne le sixiesme.

Par le Roy en son conseil,
Perrot maistre des requestes ordinaires de L'hostel present.

Signé Dascot.

D. ARNALDO PONTACO, VASATENSI EPISCOPO, PIETATE ET LITERIS INSIGNI G. GENEBRARDVS THEologus Parisiensis diuinarum Hebraicarumque literarum professor Regius.

NOSTI, *antistes ornatißime, è meis multorumque literis & sermonibus, quanto desiderio tua Chronographia à cunctis rei literariæ ordinibus expectetur, eam vt luci reddas, qua propter superiorum editionum exempla distracta & nusquam vænalia iamdudum caret. Es quidem prolixè & sæpius pollicitus te illam ad me missurum, cogitatè recensitam, aduersarijs exquisitis & singularibus aspersam, cum doctioribus & præstantioris notæ hominibus quibusque sedulo communicatam, quorum semper studiosißimus extitisti, in tuis illis præsertim duabus in Vrbem & Italiam profectionibus, è libris denique raris Bibliothecæ Vaticanæ, aliarumque Italicarum auctam, quibus tuam ipse locupletißimè muniuisti. Verum quoniam reip. nostræ Christianæ nimis diu voti persolutionem differs, & otium, quod captabas, tempus, quod constitueras, occasio, quam expectabas, dilapsa sunt, tumultibus bellicis non modo te tua Bibliotheca ad istud probè perficiundum necessaria orbantibus, sed etiam tuum vnum sacrũ caput, inter cæteros Episcopos, petẽtibus, quòd tuæ Episcopes vrbs primaria cum reliquis penè omnibus à Nouatoribus teneatur, indeq; magnã, variam, ac multiplicem negotiorum molem sustineas: ne ego diutius literatorum optata morer, en cogor saxũ istud volvere, & eum mea Chronographiæ de Mundo originario parte, tuam de vltimi temporis curriculo eadem opera subijcere, diuturno decem annorum studio, varia multorum scriptorum lectione, summa librorum diuersorum meditatione auctam simul emittere, præsertim verò ad confirmandam veritatem & successionem Ecclesiæ, doctrinæque Catholicæ, contra rapsodorum Magdeburgensium imposturas, instruere. Cætera, quæ his deesse poterunt, fac, exhibeas, atque adeo perficias, quando paululum respirans è tantis ærumnis libros tuos assequeris, quietam ac pacatam Diocesim, Deo miserante, recipies. Ea ego in primis expecto, ea plerique omnes docti ac pij auide expetũt. E tuis enim scriptis tenent, quãto iudicio in hoc studij genere excellas. Intelligunt quantos labores in his omnibus explendis exantlare soleas, ad quę animum adijcis, neque ignorant tibi copiam librorum multorum suppetere, quibus ipsi careant. Si opus ad me destinaueris, tibique nostrum officium placeat, ac vtile videatur, efficiam, Deo duce, vt in hominum manus castigatißimum exeat, mendisque vacet, quibus vulgo eruditorum scripta per Typographos conspurcari solent, ea maximè, quæ quidem, vt tuum, in numeris atque subductionibus versantur. Dum id facies, primo autem tempore, debes facere,*

ã 2 ad te

ad te hoc nostrum transmitto, tibi do, dono, addico, & pro tua vetere erga me beneuolentia, ac meritis nuncupo. Priore parte veterem Ecclesiæ cursum ab ipsius mundi primordijs deliba-vi: deinde de di operam, vt minimum à verbis & sensis scripturæ discederem, quēadmodum docēt testimonia, quæ partim in eam rē, partim, vt indicē, quo loco plenior historia cōtineatur, inter duas columellas affero. Mox, vt suauis salutarisque cōcordia Cathedræ Mosaicæ cum Doctrina innotesceret, successionē Patrū, Principum, Pōtificum, cum Prophetarū successione cōiunxi, quam non alibi facile, opinor, reperias. Nam in ea construenda plurimum æstuaui, toe coactus voluere & conferre, vix vt sciam, qui eam ad Christum vsque perducere potuerim, ac ordinem, quem Deus in Synagoga veteri posuerat, & seruauit, demonstrare. Immiscuimus, postremo res profanas, vt quos delectat humana cum diuinis, extera cum domesticis coniungere, ac eodem obtutu rerum pene omnium diuersas facies perspicere, vel etiam singula separatim per se contemplari, eorum hic aliquod speculum habeant. Quocirca hic apparebit, quanta, quàm diuturna caligo, & rerum antiquarum, atque adeo præstantissimarum ignoratio exteras nationes obruerit, quando è sex ætatibus tres primas omnium potissimas, vtilissimas, propè necessarias, denique productissimas, vt quæ bis mille sexcentis annis expleātur, penitus nesciuerunt. Tres contractiores mille quingentorum annorum spatio conclusas solummodo, & quidem leuiter perceperunt. Quartam enim, quæ est Iudicum, ac recentissima, primam faciunt, Auream appellant, Deorum, Heroum, Semideorum parentem, alumnam, sæculum inscribunt. Quintam, quam Regum in sacris literis esse liquet, secundam statuunt, Argenteam nominãt. Varias principatuum, Dominatuum, Rerump. formas complecti aiunt, à Deorum filijs nepotibúsque constitutas, in qua Olympiadum, aliarúmq; Aerarum, siue supputationum indictiones contigerint, quasi retro numerare illis minime integrum fuerit, propter superiorum sæculorum vel nescientiam vel certè obliuionem. Sextam, quam Hebræi à Babylonica captiuitate rectè auspicantur, tertiam putant, Aeream faciunt, Monarchiarum ac ingentium Imperiorum Babylonici, Persici, Græci ad Romanum vsque, conditricem profitentur. Septimam aut potius sextæ vltimam partem, & septimæ primam quartæ ætati tribuunt, ferreámque vocant, Parthicam, Punicam, Romanam, quam suo in carnem aduentu Dominus illustrauit, & è ferrea auream credentibus reddidit. Posteriore autem breuiter mille sexcentorum annorum historiā perstrinxi, eo præsertim consilio, vt rubiginem, ac maculas, quas à Centuriatoribus, & reliquis Hæreticis historia Christiana contraxerat, abstergerem, plagas & vulnera, quæ Chronologia ab istis acceperat, sanarem, viros sanctos & nunquam satis laudatos ab istorum conuitijs, sycophantijs, maledictis vindicarem, veram Christianorum temporum faciem atque formam ab istis contortam & personatam reponerem. Ideoque etiam inter cætera successioni cathedræ Ecclesiasticæ, successionem doctrinæ singulis sæculis siue Centurijs, per modum Coronidis succenturiauimus, vt nos omni censu, præscriptione, authoritate, tabulis & instrumentis instructos esse doceremus, cum ad nostra iustè possidenda & defendenda, tum ad iniustos Ecclesiæ tituli & fundi captatores iure depellendos atque profligandos. Quamuis enim tanta sit prærogatiua, tanta vis Cathedræ, vt, iuxta Augustinum, cogat bona dicere, non bona facientes, compellat praue sentientes rectè docere, nec sua, sed aliena prædicare permittat, hanc tamen summam eius cum Doctrinæ perenni successione concordiam in exigua tabella speculari non mihi videtur otiosum. Quin spero adeo hoc hæreticos, in quibus aliquis conscientiæ igniculus superest, percussurum, vt vel victas manus dent, suscipiántque cum omni auiditate Dei verbum, vel exemplo Thessalonicensium

Aug. lib. 4. de doct. Christi. ca. 27. & epist. 166.

Act. 17.

nicensium

nicensium scrutentur in Sanctißimorum Maiorum scriptis, an hæc ita se habeant. Funiculus triplex difficile rumpitur. Vbi ergo Dei verbum, Christi cathedra, perennis Maiorum doctrina consentiunt & colliguntur, qui testes veritatis alibi quærit, vel potius corrogat, perinde facit, ac qui ad firmandam fragilem trabem, vinculum ferreum reijciendum, simplicem & putrem ligulam adhibendam putat. Quæ omnia quanti sint æstimanda, dum demum cognoscam, vbi tuo, tuique similium libtamento, expensa ponderatáque fuerint. Nam affirmare me perfectè omnia assecutum, hoc profecto arrogantis sibique nimium tribuentis esse censeo, in tanta præsertim rerum varietate & tam discrepantibus scriptorum sententijs. Hoc vnum ausim pronuntiare quinque primas ætates primo libro comprehensas valde cum sacris literis, ac earum interpretibus, Hebræis maxime, quibus suæ historiæ & literæ sunt, opinor, notißimæ, congruere. Nouißimæ præfinitum calculum non perinde constare, ingenuè ac libere fateor, ne quis eius à me ἀπόδειξιν expectet, quicquid nonnulli magno hiatu in suis Chronicis polliceantur & asseuerent. Scripturæ enim illam aperto testimonio minime definiunt, & Olympiadum, Vrbisque Conditæ anni, quæ temporis ratio alioqui omnium inter profanos certißima creditur, dum vel inter se, vel cum rebus apud alias gentes actis componuntur, sunt incertißimi. Adhuc inter ipsos lis versatur sub iudice, qua Olympiade Cyrus in sacris profanisque paginis notißimus viguerit, quoto Vrbis anno. Eadem est actio de Xerse, Alexandro illo magno, Solone, Pythagora, Platone & reliquis clarioribus. Ætate Plutarchi historiæ istorum ita erant confusæ, vt multi negarent Solonis & Crœsi congressum, & septem Sapientum conuiuium, atque alia huiusmodi cum tēporibus cōgruere. Quin & hodie eruditi sudant docēdo, quo pacto tēpora ipsorūmet Grecorū à quibus Olympiadas accepimus, vt Atheniensiū, Lacedæmoniorū, Achæorum, Macedonicorū, Cyrenaicorum regū atq; magistratuum cum Olympiadibus concilientur. Romani certum quidem tēpus ab Vrbe sua figūt, Regum, Consulū, Tribunorū, Principum, suorumq; illustriū, at quando ab eis quęritur, quota tūc agitaretur Olympias, quis tū in Græcia floreret, quis in Sicilia sibi finitima, quis in Perside, Ægypto, reliquis orbis partibus clarescerct, obmutescunt, secum disputant, & sub annum quingentesimum, qui ducentis annis ortum Domini duntaxat antecesßit, vix cōueniunt. Causa est in prōptu, quam vtinam, qui nobis exactam omnium gentium rationum siue Chronicorum conciliationem & concordiam pollicentur, attenderent. Primùm Vrbis C. Olympiadum, & aliarum Æratum principia nō satis sunt cognita & perspecta. Deinde vt sint cognita, nondū tamē inter se certò & definitè cōparari possunt, quoniam anni integri, quales ferè ab V.C. noeātur, fractis, cuiusmodi sunt Olympiadū, Monarchiarū, Aerarū deniq; aliarū, non aperte per omnia respōdent & consonant. Hinc Dionysius Halicarnasseus rectè & hoc reprehendit in Thucydide, quod euenta belli Peloponnesiaci, per initia & exitus annorum Olympianicorum ita digesserit, vt cum gestis exterorum vix commode comparari poßint. Olympia enim annum quemque intersecant, ac semper ex vno, secundum vulgarem calculum, duos quodammodo efficiunt, dum tempus medium anno præterito, reliquum sequenti aßignant. Præterea fasti sæpe correcti sunt, aucti, diminuti, aliquando propè immutati, vt à Methone, Numa, Iulio Cæs. Augusto, & c. Denique, vt prætercam Titi Liuij querimoniam de magnis erroribus tempora Romanorum consulum & magistratuum, & rerum quoque anno gestarum implicantibus, Emergentes, ve vocātur, anni & vsuales, desinētes & finiētes non secum ad amußim consentiūt. Ac vt initio exiguam videātur inferre differentiam, progreßu sane maximam, maximopereque notabilem efficiunt. Emergentes appellant, eos qui à quouis rei euentu, quouis anni Vsualis tempore emer-

Liui. li. 2.

 gunt

gunt & incipiunt, & vertentibus duodecim mensibus solaribus finem habent, atque ita iterũ in sua vestigia redeunt, vt solet fieri in Regum & Impp. initijs. Iam quantum in numerando id afferat discrepantiæ, in vno Iulij Cæsaris quinquennio libet ostendere. Eius Imperij primus annus tantum sex menses & aliquot dies ante Calendas Iulias complectitur, circa quas Pompeium ad Pharsaliam vicit & solus imperare cœpit. Quintus duos duntaxat menses cõprehẽdit & dies quindecim, vt qui 15. Martij à coniuratis interfectus sit. In illius igitur quinquennio menses ferè sedecim desiderãtur, ac proinde veteres rectè eius Imperium annis tribus, mensibus octo definierunt. Quapropter cum hoc discrimen sit momenti maximi, & multum temporis absorbeat, præsertim si per sæculorum spatia sæpius repetatur, nunquam probaui nimis exquisitam illam Shuberti Ecclesiastis Spirensis, quem frustra & ridiculè David Chytreus commẽdat, iuxta vetus verbum, se mutuo muli scabunt, Chytrei ipsius, & similium diligentiã, qui dum videri volunt, ne ab horula quidem cadere, sed minutissima quæque, & obscurissima præfinitè decidere, à toto excidunt, ac controuersias maiores ijs, qui nodos, difficultates & scrupulos Chronologiæ notos habent, excitãt, sêque illis deridendos præbent. Solis vero indoctis fumos vendunt, qui gloriosis & vanis istorum titulis & sui ipsorum prædicationibus adducti eos vera putant dicere. Temere enim Auctores mutare, reijcere, corrigere, corrumpere, sex regulas supponere, hypotheses ve fingere, quas doctus non facile dederit, suis studijs & imaginationibus adaptare compelluntur, &, verbi gratia tradere, quod Shuberto diuinè excogitatum visum est (nam hæretici omnia sua mirantur) duos esse Cyros coætaneos, Medum & Persam, vnum, qui iuxta Herodotum à Tomyri Massagetarum regina interfectus sit, alterum Xenophontis, qui placide in liberorum suorum complexu dormierit: duos Darios eiusdem temporis, quorum vnus Babylonijs, alter Persis regnauerit, vnus Zorobabelem habuerit satellitem & Iudæis fauerit, alter non item. Et ita de cæteris. Quanto rectius nobiscum profiterentur, in inexplicabili annorum confusione cùm numerum & modum esse seruandum, non qui verissimus sit, sed qui probabilissimus veróque proximus videatur. Denique differentiam decem annorũ aut etiam plurium non tanti esse faciendam, vt propterea implacabiliter de minutioribus dimicare, neque perpetuo contextu & tenore, historiæ vniuersa aut certè præcipua persequi debeamus. Quod enim parum distat, vt verbo fertur veteri, distare minimè videtur. Deinde Canones, Axiomata, Præcepta, Aphorismi, Apotelesmata, in omnibus artibus dantur in genere. Cùm ad singula descenditur, non solet fieri, quin multa à regula discedant. Hoc consilio temporum summam vniuersè colligimus, membratim eam demonstramus, illa omnium sæculorum præcipuas res, euenta, viros armis, artibus, disciplinis, inuentis, scriptis, alijsque facinoribus nobiles concludimus. Siquid non vbique consonat, quanquam pauca, opinor, tu cæteríque doctissimi æqui consulite, & implacabilibus Scriptorum dissidijs tribuite. Nec vero ista, quasi quicquam huic studio decerpens, cæterorum iudicia occupem, aut quod aliorum censuras & castigationes reformidem. Verum quia ad recensionem, ἐπανόρθωσιν, ἢ κρατυντήρια paratus sum, ac meliora udradituro libentissimè velim concedere. Interim cum legerim è nostris præcipuos, qui hoc accurarunt argumentum, voluerim, contulerim, cum auctores sacros cum profanis diligenter comparauerim, cum præter cæteros, quorum hodie quidem recentes chronologiæ circumferuntur (absit dicto inuidia) Hebræos & Chaldæos consuluerim, verterim, illustrauerim, cũ hoc decẽnium in hoc opus consumpserim, si me propius ad veritatem accessisse dicam, meo iure id videor facere, nec vereri debeo, vt quisquam, vel temeritati vel arrogantiæ, à qua me non haberi, sed esse alienissimum semper studui, ac per Dei gratiam studebo in perpetuum, id tribuat,

buat, quod summo labore & studio possedi. Praeterea ab ipsis minime soleo dissentire, & sicubi dissentio, quod in tanta mole non potest non contingere, id inuitus & modestè facio, & grauissimorum atque doctissimorum virorum rationibus, auctoritatibus, sententijs munior. Faxit Deus Opt. vt hic labos ad Ecclesiæ vsum manet, tibique & Catholicis omnibus, quibus aduersus Hæreseon impuritatem scribitur, sit vtilis ac gratus. Vale. E nostro Musæo Parisiensi, Iulio mense, an. Ab orbe salutari aduentu Christi illustrato 1579.

IACOBVS BILLIVS, S. MICH. IN Eremo Cœnobiarcha, ad eruditissimum Theologum D. Genebrardum.

CVI tibi dat laudes, Siculis dat farra, dat vndas
Fontibus, in vastum fert quoque ligna nemus.
Namque tui sat te celebrant Genebrarde labores:
Quæque paris, pariunt sat tibi grande decus.
Hæc igitur scribo, non vt tua carmine laudem:
(Vendibili vino non opus est hedera,)
Sed tantum vt quisquis leget hæc, non nesciat esse
Inter nos sanctæ fœdus amicitiæ:
Fœdus amicitiæ, quod mors, quæ cuncta resoluit,
Frangere sola queat, si tamen illa queat.

Μαθὼν ἢ παθών.

ΕἸΣ ΤᾺ ΤΟΥ͂ ΛΟΓΙΩΤΑΤΟΥ καὶ ἐπισημοτάτου Γ. Γενεβράδου τοῦ Θεολόγου καὶ τῶν Ἑβραϊκῶν γραμμάτων βασιλικοῦ ἑρμηνέως χρονικά.

Εἴδεα καὶ τὰ γένη, λογικῶν λόγος ἄφθιτα φησί.
Μόρσιμα πάντα μέρη, καὶ καθ' ἕκαστ' ἄτομα.
Τοὔνεκα παιδοβόρος λέγεται Κρόνος, ἔμπαλιν αὐτὸς
Πάντα λαφυσσόμενος, τά πρὶν ἔτικτε Ῥέα.
Χρύσεαι δ' αἱ σελίδες χρονικαὶ τοὺς φῶτας ἑκάστους,
Θῆκεν ἀειμνήστους, πράγματα καὶ μερικά.
Ἐνθάδ' ἔνεστι μαθεῖν τῶν ἀρχαίων κλέος ἀνδρῶν,
Ἑρπύζων τ' αἰὼν ὅσσα διηνύσατο.
Αἵδε γὰρ ἐξ ἀδύτων πολυβένθεος εἰσὶ μενοινῆς
Ἀνδρὸς τοῦ προμάχου τῆς πολυϊστορίης.
Τοὔνομα κλεινὸν, ἐυσδαὴς ὁ Γενέβραρδος ἐστί,
Μάρτυς ἐτητυμίης, ἐχθρὸς ἀλιτροσύνης.
Πᾶς οὖν τὰς σελίδας συνεχῶς ἐν χερσὶν ἑλίσσων,
Τὴν τοῦ ληθεδανοῦ κῆρα θεοῦ δαμάσει.

N. Γυλόνιος.

CAROLVS BALLIVS PARIsiensis ad operis auctorem.

TANTAE molis opus cuiusvis condere non est,
Hæc vnum Aruernum gloria tanta decet.
A te ita continuus sæclorum pingitur ordo,
digeriturque, vt nil rectius esse queat.
Historias omnis generis complecteris arcto,
vnquam præcipuum quicquid in orbe fuit.
Quodque rei caput est summum, quæcunque fefellit,
texit, corrupit, polluit hæreticus:
Restituis prisco magna virtute nitori,
sanas, illustras, corrigis, atque doces.

LECTO-

LECTORI AVCTOR DE CHRONOGRAPHIÆ ET HISTORIARVM METHODO.

CHRONOGRAPHIAM, quàm Chronologiam tibi, studiose Lector, tradere maluimus, ne morem Calcularorum secuti, annosam vetustatem numerandam porius, quàm legendam proponeremus. Ingentes quidem summas ære breuiori exprimere laudabile est & fructuosum, vt magni ac difficiles numeri celerius subducantur & concipiantur. At res magnas & multitudine sæculorum confectas duntaxat signare, non eiusmodi fuerit. Etsi enim breuiter dicta, legendo facilius percipimus, & fidelius retinemus, nisi tamen cũ vocabulis res ipsæ coniunganrur, aut saltem delibentur, quicquid differitur, mihi videtur insipidum. Chronologia est nuda breuisque temporum commemoratio, non plena scriptio, historiarum imago, non rerum descriptio. Chronographia autem aliquanto latior. Hebræis esset Seder Olam rabbá, vt superior Seder Olam zutá. Non enim res tantum signat, computat, λογίζει, verum etiam effatur, vtcunque describit & explicat. Ne verò in tanta Temporum, Annorum, Rerum varietate deerres, aut remere per incerta & incomperta, in vastitate eiusmodi feraris, breuitatis rationem nequaquã deseruimus, viarum compendia captantes, quæ tuæ memoriæ totius huius disciplinæ difficultatẽ penitus infigent. In Christũ tanquam in scopum, tanquã in Cynosurã per certa itinera atq; interualla tendimus, in quibus si velut de via fessus conquiescas & aliquantũ respires, hac longa peragratione nihil iucundius, nihil facilius percipies. Nam nulla Methodus est aptior ad annosam antiquitatẽ animo complectendã, quàm si vniuersum Chronographiæ corpus in certas ætates ac sæcula distinguas, quæ nec nimis sint contracta, nec nimis prolixa, atq; hic exerceas, quod Rhetores præcipiunt, in Perspicuitate tenendam esse partitionem, quæ nec sit minutior, nec amplior. Sic animus circumscribitur certis terminis, ne in immenso se conficiat, & dum caret stationibus & metis, in quibus se reficiat & suam profectionem dirigat, errore seductus vltima cum primis componere nequeat. Oblata quies grata est, quod sit dum assulatim res tractantur, & non continẽter citra pausam. Multi multa de Methodo ad facilem historiarum cognitionem eloquenter & doctè disputarunt, verum breuissima & certissima methodus est hæc, qua vetustatem vsque ad Christum in sex ætates diuidimus, posteaque membratim summam singularum ætatum demonstramus, & quid quaq; ætate contigerit, perstringimus. Deinde quicquid à Christi ortu superest, in sedecim partes vel sæcula partimur, & illorum euenta modo iam inchoato persequimur.

Cassiodorus, l. de Instit. diuinarum literarum.

Ergo, vt Temporum optimè distinguendorum, scitoque ordine digerendorum rationẽ facile percipias, ab orbe condito ad Christũ nobiscum per sex ætates, quasi

gradus

gradus inæquales quidem, sed tamen certos & à scriptura designatos progredere. Deinde à Christo nato ad hunc annum 1580. per sedecim æqualia interualla & stationes, fac, peruenias. Nam solum sæculum decimum sextum inæquale est, vt pote octogesimo anno definitum. Atque ita tædium tantæ tamque prolixæ peruagationis subleuabis, quemadmodum ingressi vastum longumque pelagus iucundius & quasi breuius nauigant, quando portus metásve norunt, in quibus sua corpora & naues debent reficere. Huius rei gustum, sequentis operis veluti Periocham præbêre hîc placet, vt si in foliorum multitudine experiri subterfugis, in paucis paginis id facias.

			Anni mundi.	
		AB ORBE CONDIto ad Christum nascentem an. 4089. patientrem 4121. mens. 6. dies. 16.		
		Inductione sex ætatum id ostenditur.		
Totius operis Rudimentum.		Ætas mundi Originarij siue primorum partum.		
	1. AEtas.	Diebus sex conditur mundus.		*Primæ ætatis euenta,*
	Gen. 5.	Adam genuit Seth ætatis suæ anno 130.		*Viri illustres.*
		Seth genuit Enos anno ætatis 105.	235.	*Docti.*
		Enos genuit Cainan ætatis suæ anno 90.	325.	*Pontifices.*
		Cainan genuit Malaleel anno 70.	395.	*Prophetæ, à pag. 2. ad pag. 8.*
	Gene. 5.	Malaleel genuit Iared anno 65.	460.	
		Iared genuit Enoch anno 162.	622.	
		Enoch genuit Mathusalem anno 65.	687.	
		Mathusalem genuit Lamech anno 187.	874.	
		Lamech genuit Noë anno 182.	1056.	
		Noë in diluuio natus erat annos 600.	1656.	
		Sum-		

		Anni mũdi.	
	Summa, ad orbe C. ad diluuium anni 1656. dies 6.		
	ÆTAS DILVVII.		
2. Aetas. Gene. 8. 11.	Diluuium durauit anno vno, diebus 10.	1657.	*Secundæ ætatis euenta,*
	Sem filius Noë genuit Arphaxad ab eluuione anno 2.	1659.	*Viri illuſtres,*
	Arphaxad genuit Sale ætatis ſuæ anno 35.	1694.	*Docti,*
	Sale genuit Heber anno 30.	1724.	*Pontifices,*
	Heber genuit Phalegh anno 34.	1758.	*Prophetæ, à pag. 8. ad pag. 13.*
	Phalegh genuit Rehú ætatis ſuæ anno 30.	1788.	
	Rehú genuit Saruch anno 32.	1820.	
	Saruch genuit Nahor anno 30.	1850.	
	Nahor genuit Thare anno 29.	1879.	
	Thare genuit Abram anno 70.	1949.	
	Summa à diluuio ad ortum Abrahæ, anni 293. dies decem.		
	ÆTAS, PATRIARCHARVM.		
3. Aetas. Gene. 7. & 21.	Abraham genuit Iſaac anno ætatis ſuæ 100.	2049.	*Tertiæ ætatis euenta,*
Gene. 25.	Iſaac genuit Iacob anno 60.	2109.	*Viri illuſtres,*
Gene. 47.	Iacob deſcẽdit in Ægyptum natus anno 130.	2139.	*Docti,*
Exod. 12. Gala. 3.	Iacobæi manſerunt in Ægypto annis 430.	2669	*Pontifices,*
	Summa ab Abrahæ ortu ad exitum de Ægypto ann. 720.		*Prophetæ, à pag. 13. ad pag. 30.*
	ÆTAS		

	ÆTAS. IVDICVM ET HEROVM.		Anni mūdi.
4. Aetas. Deut. 1. & 19. Iud. 3.	Moſes populi ex Ægypto educti Remp. in deſerto adminiſtrauit annis	40.	2709
	Ioſue de tribu Ephraim an. 18.		
	Othoniel annis	40.	2749.
	Aiod ambidexter cum intertegno annis	80.	2829.
	Debora & Barac annis	40.	2869.
	Gedeon annis	40.	2909
9.	Abimelech eius filius an.	3.	2912.
10.	Thola annis	23.	2935.
10.	Iair annis	22.	2957.
12.	Iephte, annis	6.	2981.
12.	Abeſan, annis	7.	2988.
12.	Ahialon, annis	10.	2998.
12.	Abdon, annis	8.	3006.
16.	Samſon, annis	20.	3026.
1. Re. 1.	Heli iudex, idemq; ſacerdos, annis	40.	3066.
	Samuel & Saul tegnarunt annis	40.	3106.
	Dauid imperauit annis	40.	3146.
	Salomon templum ædificate cœpit tegni ſui anno	4.	3149.
	Summa ab exitu de Ægypto, ad quartum annum Salomonis, ſiue iacta templi fundamenta an. 480. vt & 3. Reg. 6.		
	ÆTAS REGVM.		
5 Aetas. 3. Reg. 11. 2 Paral. 12. 13.	Salomon tegnauit adhuc annis	36.	3185.
	Roboam	17	3202.
3. Reg. 15.	Abia annis	3.	3205.
3. Reg 17.	Aſa annis	41.	3246.
4 Re. 8.	Ioſaphat annis	25.	3271.
	Ioram		

Quartæ ætatis euenta,

Viri illuſtres,

Docti,

Pontifices,

Prophetæ, à pag. 30. ad pag. 57.

Quintæ ætatis euenta,

Viri illuſtres,

Docti,

Pontifices,

Prophetæ, à pag. 57. ad pag. 83.

Anni Domini.			
	12. 4.Re. 8.	Ioram annis	8.
	ibid.	Ochozias annis	1.
	4.Re. 11.	Athalia Regina,	7.
		Ioas annis	40.
		Amazias annis	29.
	15.	Ozias, qui & Azarias annis	52.
	15.	Ioathan annis	16.
	16	Achaz annis	16.

Summa à Templi fundamẽtis ad captiuitatẽ Babilo. an. 419. mens. 6.

ÆTAS MONARCH. MVNDI.

Temp. captiuitatis fuit an. 70.
A 70. illo capti. an. ad Christũ
Hebdomades 69. id est, an. 483.

Summa à captiuitate Baby. ad Christum 553.

Ita ab orbe condito ad Christum patientẽ sunt an. 4232. mens. 6. d. 16. À ad Christũ natum an. 4089. mens. 3. d. 6.

Sedecim sæculorũ sud ælio- ne id ostenditur.

A CHRISTO NATO
ad hoc tempus sunt an. 1580. †

1. SÆCVLVM.

Anni Domini.					
		Christus an.	32	3	10
		Apostoli ante fixã Romæ sedẽ.	12		
1	1	Petrus Apostolus.	24	5	12
	2	M.Linus Tuscus.	11	3	12
	3	M.Cletus Romanus.	12	1	11
102	4	M.Clemens Rom.	9	6	7

Summa 102.

2. Sæculum

102	5	M.Anacletus Atheniensis.	9	2	10
	6	M.Euaristus Græcus.	9	10	2
	12	M.Anicetus Syrus.	9	4	13
	3	M.Soter Campanus.	9	3	21
	14	M.Eleutherius Græcus.	15	3	2
106	15	M.Victor 1.Apher.	10	3	

Summa 104. cum interpontificijs q. Interregnis.

3. Sæculum.

206	16	M.Zepherinus Romanus.	7	7	10
	17	M.Calixtus Rom.	6	1	10

Ann. Dom.			
	4.Re. 18	Ezechias an.	29.
	21	Manasses an.	55.
	21	Amon an.	2.
	22	Iosias an.	31.
	23	Ioachas mensibus	3.
	23	Ioakim Eliachim annis	11.
4181	24	Ioachin Ieconias mẽses.	3.

1. Sæculi Imperatores, Doctores, Hæretici, infra pag. 185.
Interpontificia, Res, Euẽta, Principes, Patriarchæ, Cõcilia, Historiographi, cæterique Scriptores infra à pag. 187 ad pag. 194.

2. Sæculi Imperatores, Doctores, Hæretici, pag. 185.
Interpontificia & q. Interregna, Res, Euẽta, Cõcilia, Patriarchæ, Reges, Historiographi, cæteriq; Scriptores à pag. 194. ad 202.

7 M.Alexander Rom. an. 7. mens. 10. di. 2.
8 M.Sixtus Græcus. an. 10. mens. 3. di. 21.
9 M.Thelesphorus Græcus. an. 11. mẽs. 3. di. 21.
10 M.Higinus Atheniẽsi. an. 4 mens. 3. di. 4.
11 M.Pius 1. Aquileiẽsis. an. 9. mens. 4. di. 3.

3. Sæculi Imperatores, Doctores, Hæretici, pag. 185. & 186.
Interpontificia, Res, Euẽta,

** M.Vr-

Anno Dom.			Ann.	Mens.	Dies.
	18	M.Vrbanus 1. Rom.	4	10	12
	19	M.Pontianus Rom.	9	5	2
206	20	M.Anterus Græcus.	5	1	12
	21	M.Fabianus Rom.	13		11
	22	M.Cornelius Rom.	2	2	3
	23	M.Lucius 1. Rom.	3	3	8
	24	Stephanus Rom.	7	5	2
302	25	Sixtus Athenienſis.	2	10	23
		Summa 96. cum interregnis.			
		4. SAECVLVM.			
302	31	M.Marcellus Romanus.	6	5	21
	32	M.Euſebius Græcus.	4	1	3
	33	M.Miltiades Afer.	4	7	9
	34	S.Sylueſter Romanus.	23	10	11
	35	S.Marcus Romanus.	2	8	21
403	36	S.Iulius Romanus.	15	2	6
		Summa 107. cum interpontificijs.			
		5. SAECVLVM.			
403	41	S.Anaſtaſius Rom.	3		10
	42	S.Innocentius Albanus.	15	2	25
	43	S.Zoſimus Græcus	1	3	12
	44	S.Bonifacius.	3	8	7
	45	S.Celeſtinus Campanus.	8	10	17
	46	S.Sixtus 3.Rom.	8		18
	47	S.Leo Magnus Tuſcus.	21	1	13
599	48	S.Hilarius Sardus.	7	3	10
		Summa 97.cum interregnis.			
		6. SAECVLVM.			
500	53	S.Symmachus Sardus.	15	6	22
	54	S.Hormiſda Campanus.	9		18
	55	M.Ioannes Tuſcus.	2	8	28
	56	S.Fœlix 4.Samius.	4	2	13
	57	S.Bonifacius 2.Rom.	2	.	2
	58	S.Ioannes 2.Romanus	2	4	
	59	2.Agapetus Rom.		11	19
604	60	M.Sylueriius Campan.	1	5	12
		Summa cum interpontificijs 104.			
		7. SAECVLVM.			
504	67	Sabinianus Bledenſis.	1	5	9
	68	S.Bonifacius .3.Rom.		9	
	69	S.Bonifacius 4.Marſus.	6	8	13
	70	S.Deuſdedit Roman.	3	3	10
	71	S.Bonifacius 5.Neapolitanus	5		10
	72	Honorius Campanus.	12	11	17
	73	Seuerinus Romanus.	1	2	
	74	Iohanes 4.Dalmata.	1	9	9
	75	S.Theodorus Græcus.	6	5	18
	76	M.Martinus Tridentinus.	6	1	26

Cætera à pag. 203. ad 218.

26 Dionyſius Monachus an.6.menſ.2.dies 4.

27 Felix 1.Rom.an.4.m. 3.dies 15.

28 Eutychianus Tuſcus an.1.menſ.1.dies 1.

29 M. Caius Dalmata an.11.menſ.4.dies 12.

30 M.Marcellinus Rom. an.6.menſ.2.dies 16.

4. Sæculi Imperatores, &c.pag.186.
Cætera à pag.214.ad 230.

37 S.Liberius Ro. an.12. menſ.3. di.4.

38 M.Fœlix 2.Ro. an.1. menſ.4.dies 2.

39 S.Damaſus Luſitanus an.19.menſ.3.dies 11.

40 S. Syricius Romnus, an.15.menſ. 11.dies 25.

5. Sæculi Imperatores, &c.pag.186.
Cætera à pag.231 ad 244.

49 S.Simplicius Tiburtinus an. 15, menſ.1. di. 7.

50 S.Fœlix 3. Ro.an. 6. menſ.11. di.17.

51 S.Gelaſius Afer. an.5. menſ.8. di.17.

52 S.Anaſtaſius 2. Rom. an.1.menſ.10.dies 24.

6. Sæculi Imperatores, &c.pag.187.
Cætera à pag.244.ad 260.

61 S.Vigilius Ro. an. 18. menſ.6. dies 26.

62 S.Pelagius Rom.an.6. menſ.10. di.28.

63 S.Ioannes 3.Ro.an.12. menſ.11. di.26.

64 Benedictus Ro. an.4. menſ.1. dies 28.

65 S.Pelagius 2.Ro. an. 10. menſ.2. dies.10.

66 S.Greg.Magnus Ro. an.13.menſ.6.dies 10.

7. Sæculi Imperatores, &c.pag.187.
Cætera à pag.260.ad 275.

77 Eugenius Romanus an.2. menſ.9.
78 Vitalianus Volſcus an.14. menſ.6.
79 S.Adeodatus Roma. an.4.mẽſ.2.di.5.
80 Donnus Rom.an.5.menſ.5. di.10.
81 Agatho Siculus an.2. menſ.6. di.15.
82 S.Leo Siculus menſ.10.
83 S.Benedictus 2.Rom. menſ.10. di.12.
Ioannes

Anno Domini.			Ann.	Mens.	Di.	
	84	Ioannes 5. Antioch.	1	2	19	
	85	Conon Trax.		11	3	
702	86	S. Sergius Antiochen.	13	8	25	
		Summa cum Interregnis 98.				*8. Sæculi Imperatores,*
		8. Sæculum.				*Doctores,*
702	87	M. Ioannes 6 Græcus.	3	3		*Hæretici pag. 187.*
	88	Ioannes 7. Græcus.	2	7	17	
	89	Sisinnius Antiochenus.			20	*Interpontificia,*
	90	Constantinus Syrus.	7		20	*Euenta,*
	91	Gregorius 2. Roma.	16	9	11	*Res,*
	92	Gregorius 3. Syrus.	10	8	24	*Concilia,*
	93	Zacharias Græcus.	10	3		*Patriarchæ,*
	94	Stephanus 2. Rom.			3	*Principes,*
	95	Stephanus 3. Roma.	5	1		*Historiographi,*
	96	Paulus Romanus.	10	1	24	*cæterique Scriptores à*
	97	Stephanus 4. Siculus.	4	3		*pag. 276. ad 293.*
796	98	Adrian. Roman.	23	10	17	
		Summa cum Interpontificijs 94.				
		9. Sæculum.				
Anno Domini.	99	Leo 3. Romanus.	20	5	18	*9 sæculi Imperatores,*
796	100	Stephanus 5.		6	24	*Doctores,*
	101	Paschalis Romanus	7	3	17	*Hæretici pag. 295.*
	102	Eugenius 2. Romanus	4	6	29	
	103	Valentinus Roman.		1	10	*Interpontificia,*
	104	Gregorius 4. Rom.	16			*Euenta,*
	105	Sergius 2. Rom.	3			*Res,*
	106	Leo 4. Romanus.	8	3	6	*Concilia,*
	107	Benedictus 3. Rom.	2	6	9	*Patriarchæ,*
	108	Nicolaus Magnus Rom.	9	7	13	*Principes,*
	109	Adrianus 2. Rom.	5	9	12	*Historiographi,*
	110	Ioannes 8. Roman.	10		2	*cæterique Scriptores.*
	111	Martinus 2. Gallus.	1	5		*à pag. 293. ad 317.*
	112	Adrianus 3. Rom.	1	2		
	113	Stephanus 6. Rom.	6		11	
	114	Formosus Rom.	5	6		
	115	Bonifacius 6. Tuscus.			26	
	116	Stephan. 7. Rom	1	3		
	117	Romanus Tuscus.		3		
	118	Theodorus 2. Rom.			20	
901	119	Ioannes 9. Rom.	2		15	
		Summa cum Interregnis 105.				

Anno Dom.		10. SÆCVLVM.	Ann.	mens.	Dies.
901.	120	Benedictus 4.Rom.	3	4	
	121	Leo 5.Ardeatinus.		1	10
	122	Christophorus Roman.		7	
	123	Sergius 3.Rom.	7	4	16
	124	Anastasius 3. Rom.	2		
	125	Landus Sabinensis		6	21
	126	Ioannes ro. Rom.	13	2	3
	127	Leo 6.Rom.		7	15
	128	Srephanus 8. Rom.	2	1	12
	129	Ioannes 11. Rom.	4	10	15
	130	Leo 7.Romanus	3	6	10
	131	Stephanus 9.Germanus	3	4	12
	132	Martinus 3. Romanus.	3	6	10
	133	Agapetus 2.Rom.	7	9	10
	134	Ioannes 12. Rom.	9	7	3
	135	Leo 8.Rom.	2		12
	136	Ioannes 13.Rom.	6	11	5
	137	Benedictus 5.Rom.	1	6	
	138	Donnus 2. Romanus.	1		
	139	Bonifacius 7. Rom.		7	5
	140	Benedictus 6.Rom.	8	10	7
	141	Ioannes 14. Papiensis.		3	
	142	Ioannes 15. Rom.		2	
	143	Ioannes 16. Romanus.	10	8	10
	144	Gregorius 5. Saxo.	2	5	10
	145	Ioannes 17. Græcus.		10	
1001.	146	Syluester 2. Aquitanus.	4	1	10
		Summa cum interpontificijs 101.			

10. Saculi Imperatores

Doctores,

Haretici,

pag. 295.

Interpontificia,

Res,

Euenta,

Concilia,

Patriarcha,

Reges,

Historiographi,

Cateriqueſcriptores,

a pag. 317. ad 334.

Anno Dom.		11. SÆCVLVM.	Ann.	mens.	Dies.
	147	Ioannes 18.Rom.		4	20
	148	Ioannes 19.	4	4	
1002.	149	Sergius 4.Rom.	2		15
	150	Benedictus 7. Tuſcula.	11	1	13
	151	Ioannes 20. Tuſcula.	11	1	9
	152	Benedictus 8. Tuſcula.	13	4	9
	153	Syluester 3. Romanus		1	19

11. Seculi Imperatores

Doctores,

Heretici.

pag. 295. & 296.

Gre-

Anno Dom.			Ann.	Mens.	Dies.	
	154	Gregorius 6. Rom.	2	7		
	155	Clemens 2. Saxo.		9		*Interpontificia,*
	156	Damasus 2. Bauarus.			23	*Res,*
	157	Leo 9. Alsarius.	5	2	6	*Euenta,*
	158	Victor 2. Sueuus.	2	3	24	*Concilia,*
	159.	Srephanus 10 Lotharin.		7	28	
	160	Benedictus 9. Camp.		9	20	*Patriarchæ,*
	161	Nicolaus 2. Allobrox.	3	6	26	*Reges,*
	162	Alexander 2. Mediola.	11	6		*Historiographi,*
	163	Gregorius 7. Hildebrandus.	12	1	3	*Cæterique scriptores,*
	164	Victor 3. Beneuentanus.	1	4		
1100	165	Vrbanus 2. Gallus.	11	4	19	*à pag. 334. ad. 354.*
		Summa cum Interpontificia 98.				
		12. SÆCVLVM.				
Anno Dom. 1100	166	Paschalis 2. Tuscus.	18	6	7	
	167	Gelasius Caietanus.	1		5	*12. sæculi Imperatores,*
	168	Calixtus 2. Burgundus.	5	10	6	*Doctores,*
	169	Honorius 2. Imolensis.	5	2		*Hæretici,*
	170	Innocentius 2. Rom.	14	7	13	*pag. 296.*
	171	Celestinus 2. Tuscus.		5	13	
	172	Lucius 2. Bononiens.		11	4	*Interpontificia,*
	173	Eugenius 3. Pisanus.	8	4	20	*Res,*
	174	Anastasius 4. Romanus.	1	4	24	*Euenta,*
	175	Adrianus 4. Anglus.	4	10		*Concilia,*
	176	Alexander 3. Senensis.	21		19	*Patriarchæ,*
	177	Lucius 3. Lucensis.	4	2	18	*Reges,*
	178	Vrbanus 3. Mediolan.	1	10	25	*Historiographi,*
	179	Gregorius 8. Beneuent.		1	27	
	180	Clemens 3. Rom.	3	5		*Cæterique scriptores,*
	181	Celestinus 3. Rom.	6	7	11	*à pag. 354. ad 379.*
		Summa cùm interpontificijs 98.				
		13. SÆCVLVM.				*13. Sæculi Imperatores,*
						Doctores,
Anno Dom. 1198	182	Innocentius 3. Anagninus.	18	7	16	*Hæretici,*
	183	Honorius 3. Rom.	10	7	13	
	184	Gregorius 9. Anagninus.	14	13		*pag. 296. & 297.*

** 4 Ce-

Anno Domini			Ann.	Mens.	Dies.	
	185	Celestinus 4. Anagninus.			18	*Interpontificia,*
	186	Innocentius 4. Genuensis.	11	6	12	
	187	Alexander 4. Anagninus.	6	5	5	*Res,*
	188	Vrbanus 4. Treecensis.	3	1	4	*Euenta,*
	189	Clemens 4. Narbonensis.	3		21	
	190	Gregorius 10. Placentinus.	4	2	10	*Concilia,*
	191	Innocentius 5. Burgundus.		6	2	*Patriarchæ,*
	192	Adrianus 5. Genuensis.		1	9	
	193	IoanneS 21. Lusitanus.		8		*Reges,*
	194	Nicolaus 3. Rom.	3	8	15	*Historiographi,*
	195	Martinus 4. Turonensis.	4	1		
	196	Honorius 4. Rom.	2		1	*Cæterique scriptores,*
	197	Nicolaus 4. Asculanus.	4	1	8	
	198	S. Celestinus 5. Eserniensis.		5	7	*à pag. 376. ad 397.*
1303	199	Bonifacius 8. Anagninus.	8	9	17	
		Summa cum interpontificijs 105.				
		14. SÆCVLVM.				*14. Sæculi Imperatores,* *Doctores,*
1303	200	Benedictus 10. Taruisinus.		8	17	*Hæretici,*
	201	Clemens 5. Burdegalensis.	8	10	15	*pag. 297.*
	202	Ioannes 22. Caturcensis.	19	4		*Interpontificia,*
	203	Benedictus Tholosas.	7	3	17	*Res,*
	204	Clemens 6. Lemouicensis.	10	6	28	*Euenta,*
	205	Innocentius 6. Lemouicensis.	9	8	6	*Concilia,*
	206	Vrbanus 5. Lemouicensis.	8	4		*Patriarchæ,*
	207	Gregorius 11. Lemouicensis.	7	2	27	*Reges,*
	208	Vrbanus 6. Neapolitanus.	11	8		*Historiographi,*
1404	209	Bonifacius 9. Neapolitanus.	14	11		*Cæterique scriptores, à pag. 397. ad 416.*
		Summa cum interpontificijs. 101.				
		15. SÆCVLVM.				
1404	210	Innocentius 7. Sulmonensis.	2		22	*15. Sæculi Imperatores,*
	211	Gregorius 12. Venetus.	2	7	5	*Doctores,*
	212	Alexander 5. Cretensis.		10	8	
	213	Ioannes 23. Neapolitan.	5	15		*Hæretici,*
	214	Martinus 5. Romanus.	14	3		
	215	Eugenius 4. Venetus.	15	11	21	*pag. 297.*

Nico-

Anno Dom.			Ann.	Mens.	Dies.	
	216	Nicolaus 5. Saranensis.	8		19	*Interpontificia,*
	217	Calixtus 3. Hispanus.	3	3	16	*Res,*
	218	Pius 2. Senensis.	5	11	26	*Euenta,*
	219	Paulus 2. Venetus.	6	10		*Concilia,*
	220	Sixtus 4. Sauonensis.	13		5	*Patriarchæ,*
	221	Innocentius 8. Genuensis.	8		26	*Reges,*
1503	222	Alexander 6. Hispanus.	11		8	*Historiographi,*
						Cæterique scriptores,
		Summa cum interregnis 99.				*à pag. 416. ad. 432.*
		16. SÆCVLVM.				
						16. Sæculi Imperatores
Anno Dom.	223	Pius 3. Senensis.			16	*Doctores,*
	224	Iulius 2. Genuensis.	9	3	13	*Heretici,*
1503	265	Leo 10. Florentinus.	8	8	21	*pag. 297.*
	226	Adrianus 6. Batauus.	1	8	6	
	227	Clemens 7. Florenti.	10	10	8	*Interpontificia,*
	228	Paulus 3. Romanus,	15		29	*Res,*
	229	Iulius 3. Rom.	5	2	6	*Euenta,*
	230	Marcellus 2. Tuscus.			22	*Concilia,*
	231	Paulus 4. Neapolitan.	4	2	27	*Patriarchæ,*
	232	Pius 4. Mediolanensis.	5	11	8	*Reges,*
	233	Pius 5. Alexandrinus.	6	3	16	*Historiographi,*
1580	234	Gregorius 13. Bononiensis, hodie sedens.				*Cæterique scriptores,*
						à pag. 432. ad finem libri quarti.
		Summa cum interpontificijs 77. quibus omnibus in vnum reductis existunt à Christo nato 1580.				

TEMPORVM AD CHRISTVM ET A CHRISTO AD NOS VSQVE BREVIS DESCRIPTIO, QVATENVS SCRIPTVRIS

facris aut receptis Hebræorum veterum, atque aliorum probatorum auctorum fcriptis, & Annalibus confirmari poreft.

Gilberto Genebrardo Theologo Parifienfi auctore.

SEX ÆTATVM FORMVLÆ.

1 *AB orbe condito vfque ad eluuionē funt anni 1656. dies 6.*

2 *Ab eluuione ad ortum Abrahami anni 293. dies 10.*

3 *Ab Abrahami ortu, ad egreßionem Ifraelitarum ex Ægypto anni 720.*

4 *Ab egreffu Ifraelitarum ad vfque iacta templi fundamenta, anni 480.*

5 *A fundamentis templi ad captiuitatem Babylonicam anni funt 419. mēfes 6.*

6 *A Babylonica captiuitate ad Chriftum patiētem, anni 553.*

Summa, an. 4121. menf. 6. dies 16. Quod membratim fic demōftrari poteft.

Anni mundi.

MVNDVM fex mille annis duraturum non eft Eliæ Tesbitis Prophetæ vaticinatio, fed cuiufdam Eliæ Rabbini Iudæorum Cabbalici commentum, in Talmud, *tractatu Sanedrin, cap. Helec: & in tractatu de Idololatria, c. Libne: & in tractatu de Sabbato.* Cuius coniecturas affert Rabbi Ifaac in primum caput Genefeōs. Præcipuæ funt hæ: Primus verfus Genefis, qui cōtinet fummam operum Domini, fexies literam א exprimit: Aleph autem mille fignificat. Deinde Deus fex diebus abfoluit mundum, feptimo quieuit, ac fabbatum cōfecrauit. Iam mille anni funt apud Deum, ficut dies hefterna, quę prętenijt. Poftremò fex primi parentes, Adam, Seth, Enos, Cainan, Malaloel, Iared mortui funt, Septimus Enoch viuus in cœlum tranflatus eft. Poft igitur millenarios fex, quibus labor & mors viguerit, feptimus initium erit quietæ & immortalis vitæ. Heccine quæ coniecturis frigidis nituntur, pnssunt videri prophetica? Quæ annotare libuit contra infulfam & fuperftitiofam eorum opinionem, qui quafi in numerato habeant fæculorum fines, occinēres dictum Eliæ: nobis breui definitóque anno extremum diem minitantur, cùm nec Angelis quidem ille pateat. Vide clariffima Chrifti verba Mar. 13. quæ, vt non fimpliciter inficiantur aliqua poffe effe argumenta, quibus mundi impendens ruina declaretur (nam nonnulla Scripturæ protulerunt) ita docent non effe ftudiofius inquirendum in dies, horas & momenta, quæ Deus pofuit in fua poteftate.

Definitam ergò & minutam annorum circunfcriptionē reijciamus. Pronuntiatum autem Rabbini Eliæ vniuersè verum intelligamus. Nam non carebit fuo euentu in genere, præfertim cùm apud nos idem tradiderint *Lact. lib. 7. cap. 7. Hilar. cap. 17. in Mat. Hierony. in epiftolari. expof. Pfal. 89. ad Cyprian. Aug. li. 20. Ciu. cap. 7. & vt addamus Græcos, Iren. lib. 5. cap. vlt. Iuftin q. 7. ad Gentes, German. Conftant. lib. de Theoria* ad hunc numerum quingentis adiectis, poft Hippolytum, Cyrillū & Chryfoft. Et apud Ethnicos Hydafpes, Trimegiftus, Sibyllæ, auctore Lactāt. Orpheus citāte Platone, & fi alio fenfu, ἐκτῇ ἐν γενεῇ καταπαύσεται κόσμον αἰῶνος.

Hebræi à Nouilunio Septembris annum ordiuntur, exiftimātq; eo mēfe orbem fuiffe conditum, fequuti fententiā

R. Eleazaris, qui id contra R. Iosuam defendit. Vnde & festum Tubarum, quod primo die Septembris celebrabatur, vocãt caput seu principium anni. Nec nisi ratione atque ordine Festorũ & ministerij Ecclesiastici Nisan (qui ferè Martio nostro respondet) primum mensium *Exod. 12.* dici interpretantur. Quò fit vt in cæteris negotijs, siue priuatis, siue publicis, itemque in consignãda temporum ratione à Tizri. i. Septembri numereñt, vt *Ezech. c. 40. ver. 1.* Quos etiam in Ecclesiasticis sequuntur hodie Græci, vt constat ex ipsorum ὡρολογίῳ & μηνολογίῳ Mytilenensium. Tamen nostrorũ cõmunior opinio est, Martium, mundo dedisse principium, quo mense Christus de cruce pependit: ad quem etiam annorum suputationem in hac Chronologia dirigimus, propter Danielem, qui suas Hebdomadas deduxit ad Christi perpessionem. Adde me imitari nostras Ecclesias Gallicas, quæ ductæ iudicio & consuetudine D. Hieronymi, Sophronij, & Isidori, annos hinc deinceps supputarunt. Apparet è Gregorio Turonensi apud quem mensis vndecimus est Ianuarius: decimus, December, &c. Nec est mirum hanc diuersitatem inter nostros repetiri, cùm etiam R. Abraham scribat in 7. caput Danielis, suorum quosdam annum incipere à Tizri, quòd is sit principium orbis conditi: alios à Nisan, quòd eo Patres egressi sint ex Aegypto. Nempe illis annus duplex, vulgaris & sacer. Vulgaris incipit ab Autumno, mense Septembri. Sacer siue ecclesiasticus, ab æquinoctio verno in Martio.

Cum infinitis retro sæculis absolutissima perpetuaq; fuisset omnis fœlicitatis cõmunicatio inter Patrem, Filium & Spiritum S. qui tres vnum Deum sistũt, Deus ipse nullius rei indigus, sed per se fœlicissimus, post angelorum tres Hierarchias, siue nouem substãtiarum incorporearum ordines, mundum hunc aspectabilem, non de hyle siue materia increata, vt Plato falsò censuit, non ab æterno vt Aristoteles, non ex atomis fortuita ve aliqua concursione, vt Democritus: sed è nihilo, hoc temporis principio.

Mundus ergo neque æternus neque in tempore per necessitatẽ vel casum factus, sed libere, quãdo, & quo momento, & quo modo Deus voluit, tanquã riuus è pleni & cõsummati boni fõte exoritur: prius materia, de qua fieret, è nihilo procreata, præparataq; ex eo, quod non erat, quam tenebras, abyssum, aquas, inanitatẽ, vacuitatem Moses appellat.

ANGELI omnium primi procreantur. Illis cœna faciũt tria Scholastici, post D. Augustinum atq; adeo Hebræos in Bereshit Rabba cœlum, tempus, materiam, quos tamen Græci multo ante hunc mundum productos contendunt. *Damascen. Suidas.* Græcis assentiuntur Hieron. Hilarius, &c.

Mox lux rerum nobilissima, & spirituali naturæ finitima.

Primo die rerum creatio. Eo enim conduntur materia informis, cœlum, lux in modum lucidę nubis, quæ vice Solis ortu suo diem, & occasu noctẽ efficeret, terra, aquæ, aër, &c.

Secũdo die & tertio, rerum dispositio, tribus reliquis ornatus, omnia maximo diuinæ potestatis & sapientiæ argumento, addita benedictione secundum cuiusque naturam & speciem.

Paradisus item voluptatis, secũdo die, id est, hortus Eden fœcundissimus & amœnissimus omni stirpium, arborum, aquarum, fructuum genere.

Septimo

Anni mundi.

PRIMA ÆTAS.

Gen. 1.

DEVS è nihilo, id est, nulla antegrediẽte materia chaos. i. miscellam rerum omnium cõplectentem in certo gradu & ordine, cœlum & quatuor elemẽta: deinde ex his reliqua quæ sub sensum cadunt, procreauit, diebus 6.

Anno mundi.

Septimo cessauit Deus nouas species & nouos mundos condere, sat habens deinceps sua incertanti prouidentia & verbo potentiæ suæ semel procreata portare, conseruare, regere, ad debitum finem perducere. Quod exequitur omnia suauiter disponendo, id est, mouendo res procreatas iuxta modum naturæ ipsarum congruentem, naturales videlicet naturaliter, liberas liberè, contingentes contingenter. Nisi hunc ordinem & cursum singulari aliquo iudicio mutet, suspendat, imminuat, iuuet, perficiat. Hinc illud, Gratia naturam perficit.

* Ad extremũ diei sexti, quod erat initium diei septimi, Adam è limo fingit, eiq; è nihilo mentem infundit.

* Adam in agro Damasceno sexto & vltimo die orbis conditi, annis ante Christi passionẽ 4122. tanquam creaturarum omnium finis & possessor producitur. Idque extra paradisum, muliere in paradiso paulò post de eius dormiẽtis latere constituta: & ad imaginem Dei, in naturalibus mentis facultatibus, & ad similitudinem in gratuitis donis, quæ quia postea peccato suo amisit, Dei similitudinem perdidisse memoratur, non item imaginem.

In paradisum trãslatus, & Euæ consortio consolatus, multa de Christo & Ecclesia prophetauit. *Ephe. 5.*

In agrum Hebron vna cum Eua exul pellitur, vbi & sepelitur. Iosu. 13. Alijs tamen sepultus dicitur in loco Caluariæ, prope Hierusalem, deinde translatus in Hebron.

In suo exilio diuturnissimo, se Dei Psalmis & laudibus consolabatur. Vnde Talmudici inter vndecim libri Psalmorum auctores eum nominant. Condidisse aiunt Ps. 92. qui, *Psalmus Cantici in diem sabbati*, inscribitur, & beneficium creationis, ac erga res procreatas prouidentiam celebrat.

Adam humani generis Sator, parens atque origo. Vnde de nomine speciei appellatus est. Nam Adam Hebraicè hominem sonat. Cùm prophani hunc primum esse hominem ignorarẽt, alij vt Aegyptij, se tredecim milliũ annorum historiam literis comprehensam habere finxerunt, & barbara quędam hominum nomina excogitarunt. Alij, vt Indi, vt ex ipsorum chronicis profert Hebręus Cozras, Adami patrem & præceptorem etiam nominarũt. Alij mundi æternitatem introduxerunt, & rerum in illa æternitate gestarum memoriam obliteratam asseruerunt certis èluuionibus & exustionibus. Nos, quibus sacra historia innotuit, non solum primũ hominem assignamus, sed ab illo etiam certam & perẽnem successionem deducimus.

Profanorum alij humanam naturam æternam asseruerũt. Alij primùm in Attica natos fuisse homines, alij in Arcadia, alij in Aegypto. *Theodo. lib. 5. Græcar. affectio.* Alij in Scythia. *Iustin. historic. lib. 2.*

Hæc prima ætas, pauca habet monumenta, quod inundatione Noë omnia ferme interciderint.

Quæ habet, hæc sunt.

Ab eius hominibus artes tam ingenuas, quàm mechanicas fuisse repertas indicat Moses *Genes. 4.* Oracula Enoch citat B. Iudas in sua Canonica. Ipsius libros Christiani Aethiopes ostentant. Seth & Enos inuenisse astrologiã & duabus columnis inscripsisse, characteribusq; Hebraicos excogitasse vetus est traditio, è Cedreno, Iosepho, Rabbinis &c.

Homines erant longæui, quia natura erat simplicior & incorruptior. Item vt possent experiri & obseruare disciplinarum artiumque rationes, causas, principia, &c. Nam artes longę & experimenta difficilia. Iosephus ad magni anni, quo sydera ad idem punctum reuerti putat, in quo fuerant condita, notationem refert. Diu viuebatur ad multiplicã-

dum genus humanum,& ad ſcientiarum principia inuenienda. Nemo tamen ad mille annos peruenit. *August.lib.15. de Ciuit.*

Cætera traduntur primis quinque aut ſex capitibus Geneſis Moſaicæ, ad quæ licet nihil certò poſſit adijci, quòd Moſe nullos habeamus auctores antiquiores, tamen hic tria aut quatuor nonnulli interſerunt.

Primùm vt *Arnobius lib. primo contra Gentes*, Platonis in Critia, imaginationes de bello Atlantico, quod Solon in Aegypto audiuit, extitiſſe ante diluuium. Moſes quidē ſcribit tum fuiſſe gigātes, ſed tacet an ſe mutuis bellis confecerint. Deinde hęc ætas videtur traducta intra orbis mediterranea, nec verò ad fines Africæ, Europæ & Aſiæ perueniſſe.

Secundum de columnis coctilibus, de quibus poſt è Ioſepho.

Tertium de libris Enoch, è quibus Tertullianus citat integras paginas, de quibus etiam mox.

Quartum de quindecim Aegyptiorum dinaſtijs, vt regnum eorum antiquiſſimū & cum primis ferè hominibus natum eſſe videatur. Nempe quia decima ſexta & vltima Thebanorum dinaſtia, qui ante Hicſos (vt appellat Manetho apud Ioſaphum) imperarunt, exactè in diluuij principium incidit, vt obſeruant apud Euſebium.

Adam peccat aſtu ſatanæ per ſerpentem, vt per fiſtulam, loquentis. ſecutus eſt lapſus, fons mortis, morborū, & cæterarum calamitatum. Sic enim ſibi relictus eſt homo, & deperdita gratia atque iuſtitia originaria, qua præter naturam fuerat affectus, fruſtra Philoſophi aliam malorum cauſam quæſiuerunt.

Poſt peccatum, ſemen benedictum Chriſtus promittitur. Hæc illa prima Dei promiſſio Euangelij fons multis deinceps ſæculis repetita, varijs figuris dilineata, oraculis & vaticinijs inculcata, qua ſe conſolabantur Patriarchæ vſque ad eius aduentum.

Hortus Eden, qui & paradiſus voluptatis in Eden Meſopotamiæ regione, *Ezech.16.* ad Orientē terrę Sanctæ, irrigatus quatuor maximis fluminibus, Gange, Tigri, Euphrate, Nilo. *Geneſ.2.* Sed diluuio tandem omnibus ſurſum deorſum turbatis, ob ruptas maris, terræ aëris cataractas, *Geneſ.7.* ita immutata eſt terræ facies, vt loci illius veſtigium vix vllum deinceps ſuperfuerit, & fluuiorum illorum oculi in alias regiones, easque disiunctiſſimas tranſlati ſint, magno incolentium bono. Omnes enim terram, quam alluunt, oblimāt. Spatium terræ his fluuijs hodie comprehenſum ferè eſt tertia terrarum pars. Ne quis putet paradiſum illum hodie extare, aut locum vbi olim ille extitit, iiſdem allui, fluuijs. Aliqui eum longè lateque patuiſſe ſcribunt per Syriam, Arabiam & Meſopotamiam.

Illic fuit coniugij inſtitutio, benedictio, dominium in belluas & res alias corporatas homini tributum. Lex de obedientia & temperantia.

Adam pœnitentiam egiſſe dicitur Sap. 10. Eam cepit, quando abſcōdit ſe à facie Domini, metuens eius iram, quā facies Hebraicè ſignificat. Continuauit annis ferè mille. Agricola & Agricolarum exemplum. *Zach. 13.* propheta, in Seder Olam cap. 21.

In agro Damaſceno formatus fertur in Trad. Heb. ex humo rubra. Nam Adama, ex qua dictus eſt, humum rubram ſonat, qualis eſt gleba Syriæ & Armeniæ.

a Abel alendorum pecorum artem primus inuenit, in vſum

a Adam genuit Seth ætatis	

tatis suæ & mundi anno 130.

b Seth gen. Enos an. 105. 235.

Anni mundi.

sum lanatum & pellinm. Nondum enim esus carnium ante diluuium receptus fuit. *Genes.9.* etiam si reclamet Iustinus Martyr.*q.119. ad Orthod.* Potuisse autem vti commodissimè stirpibus & herbis, citra vsum carnium facile declaratur, ex hia quæ scribit Iulianus Apostata apud Suidam in Herodoto. Vsus autem lanarum & pellium monstratur à Deo, dum primos homiues è paradiso mox eijciendos pelliceis vestibus amiciuit. *Gen.3.*

Cain iuxta Heb. traditionem anno mundi 13. nascitur, iuxta nostros, teste Nangiaco, an.15. Abel autem iuxta vtrosque trigesimo, qui postea ætatia centesimo occiditur, Virgo, Sacerdos & Martyr. Ob quas tres dotes Ecclesia ab Abele incipere dicitur, non ab Adam, qui alioqui ad eam pertinuit, & diuturno mille ferè annorum luctu cœlum promeruit. *Ireneus.*

Hos Adam in spiritu docuit offerre Deo decimas & primitias. *Guilielmus Nangiacus.*

Signum recõciliationis in sacrificio Abelis apparuit, dum de cœlo tactum est. *Hebræi.*

Abel primus litauit Deo. Hebræi tamen tradunt Adamum prius bouẽ sacrificasse, illumq; ritum filios docuisse.

A fratre interficitur in agro Damasceno, qui & inde nomen accepisse fertur. Nam Dammesec.q. sanguinis mixtio.

Duæ ciuitates ab his fundantur. Abel Dei & iustorum ciuitatem iacit, quæ ad hunc vsque diem peregrinatur in hoc mundo multis calamitatibus obnoxia. Cain diaboli & impiorum ciuitatem erigit, qui quasi terræ domini & ciues loca terrena construunt.

Primus ante diluuium regni speciem constituit (*Ioseph.*) vt post, Nimrod. Præclara Regiæ maiestatia origo, propterquam miseri mortales vsque adeo superbire debeant.

Ex maligno erat, & occidit fratrem, quoniam opera eius maligna erant, fratris autem iusta. *1.Ioan.2.* Sic Abel mortuorum primus, Cain primus parricida.

b Adam genuit primo Cain, sed Ecclesiæ successionem dũtaxat in textu persequimur.

Seth literas Hebraïcas & stellarum nomina commẽtua est. *Suidas* Astronomiæ inuentum ei etiam tribuitur. *Ioseph.*

Cain agros colere, serere, & metere docuit, excogitauitque cum filio suo Enoch artem ædificandarum ædium, ponderum item & mensuratum vsum.

Enoch vrbium prima, hanc in libano fuisse scribunt. Ante eam Cain locum quendam ædificasse à Iosepho scribitur, Naïa nomine. Deinceps auctũ familia hanc vrbem constuxisse, ibiq: primi regni aut potius latrocinij, quo pij ad diluuium vsque infestati sunt, formam & sedem constituisse.

Bigamia ab vxorio Lamech Caini nepote (errant qui filium Mathusale accipiunt) introducta. Venationis exemplum posteris reliquit, arma inuenit & fabricauit, quibus cædes fierent. De quo apud vxores verentes, ne propterea à Deo puniretur, se purgare conatus est. *Rabbini in quartum Geneseos.* Sacrarum rerum peritus, se luiturum pœnas prædixit fraternæ cædis à Caino auo suo factæ, haud dubie diluuio. *Ios.lib.1. Ant.cap.3.*

Iabel artem pastoritiam nece Abelis intermortuam restituit, cui adiecit vsum habitandi in tabernaculia, eaque circumducendi, vt gregem pasceret, Nomadum author.

Iubal, Musices & instrumentorum eius, seorsum Psalterij & cytharæ inuentor: Iubilandi vocabulum inde in aliquot linguas fluxit. Consanguineus posterorum Seth, siue è poste-

ris Seth fuiſſe memoratur *à Ioſepho*. Dicitur autem ſuum Muſices inuentum, quemadmodum & filij Seth, ea quæ de diſciplina cœleſtium teperer ant, in columnois cælaſſe. Falsò hanc palmam Amphiarao, Plinius, Orphæo, aut Apollini Diodorus Siculus lib. 5. tribuit. Vide *D. Hieronym. ad Dardanum de Inſtrumentis.*

Tubal-Cain artem fabrilem adinuenit, non Vulcanus, primuſque metalla effodit, & vſum ferri atq; æris aperuit, tumque cœperunt homines ſculptilia facere & adorare. *Philo lib. 1. antiq. biblica.* Hinc & ſculpturæ inuentor putatur.

Noëma filia Lamech, lanificij & texturæ inuentrix, linum in fila traxit & pannum texuit, cùm antea pellibus beſtiarum vterentur.

c Tempore Enos cœpit idolatria, fictitiorumque deorum cultus. Hic ſolus in ſua familia veram & auitam religionem retinens, pietatem inſtaurauit. *In hanc ſententiam extrema verba capitis 4. Geneſ. Hebræorum doctores accipiunt in Geneſi magna.*

Alijs, homines ab Adam vſque ad Sem filium Noë, Deum vniuerſorũ cõditorem coluerunt. Nullus enim eorum taxatur, quòd dijs alienis fuerit deditus, vel immundis dæmonibus obtulerit. *Cyril. initio lib. 1. contra Iulianum Apoſtatam.*

Ita, quando tempore Enos nominatim legitur cœptum inuocari nomen Domini, ſolennior quidam cultus tunc inſtitutus ſignificatur. Alioqui Adam, Cain, Abel, Seth, ſimplicem ſacrificandi ritum vſurpauerant. Simplex enim huius loci ſententia pendet è ſuperioribus. Intereà dum Cain & eius ſoboles fundendis metallis, ducendis multis vxoribus, ædificandis vrbibus & tentorijs, cæteris rebus mechanicis & huius vitæ excogitandis intenderent (Nam hæc toto cõtextu præceſſerunt) Enos natus eſt Setho, qui cœpit inuocacare nomen Domini: id eſt, Enos tantum operæ poſuit in amplificando Domini cultu, quantum laboris iſti inſumebant in rebus caducis, ſeſe planè dedens religioni & excogitans ſolennem inuocãdi Dei ritum, adiecto animo ad ſuperiorem & diuiniorem vitam. Pulchra anrithesis. Iſti excogitabant res ad hanc vitam vtiles, hic ad futuram.

Hinc ab Enos filij Dei, à Cain filij hominum, *Geneſ. 6.*

Hoc etiam tempore ab Adam, Seth, & huius ſtirpis nepotibus, duæ tabulæ factæ, vna ahenea contra aquæ eluuiones, altera lateritia contra ignis conflagrationes, in quibus liberales artes, præſertim doctrina de Deo & Mathematicæ. In earum altera promiſſionem de Semine .i. Chriſto Adæ factam, cælatam ſcribunt.

d Enoch ambulat cum Deo, ac de eius venturo iudicio vaticinatur, Tranſlatus eſt ne videret mortem. *Geneſ. 5. Hebr. 11.* Omnium primus videtur libris ſiue literis aliquid mandaſſe. *Iudas Apoſt.*

Quem tranſlatum dicimus, Hebræi mortuum ferè exiſtimant, idque in iuuentutis flore, quoniam tantum vixit annos *365*, cùm originalis mundi vita multò eſſet diuturnior, ſiue propter victus ſimplicitatem, ſiue propter temperationem corporum, nondum rationibus & modis extraordinarijs corruptam & penitus prope mutatam, ſiue quia Deus prauitatem hominum indies creſcentem, breuitate vitæ deinceps vlciſci voluit.

Enoch ſepelijt atauum ſuum Adam, deinde ſuperfuit annis 57. tranſlatus anno *69*, ante Noë ortum, cum cæteri Patres adhuc eſſent ſuperſtites & fortaſſe huius tranſlationis ſpectatores, quam Deus fieri ſic voluit, cum ob alias cauſas, tum

Gen. 5.

	Anni mundi.
c Enos genuit Cainam ætatis ſuæ anno 90.	325.
Cainam genuit Malaleel anno 70.	395.
Malaleel genuit Iared anno 65.	460.
Iared genuit Enoch anno 162.	622.
d Enoch genuit Mathuſalem annò 65.	687.

Anni mundi.

tum vt homines docerentur non esse vanam spem immortalitatis.

Translatus ne gustaret mortem, Eliæ sociandus, vt duo testes idonei, secundo Christi aduentui præparentur in cõfutationem Antichristi, & in gloriam iudicantis filij Dei. *Prosper cap. 6. lib. de Promd. Dei. Sic & omnes veteres.*

Libri Enoch citantur ab Origene hom. 28. in Num. quibus comprehensa fuisse ait secreta de nominibus non solum plagarum cœli, sed etiam omnium stellarum atq; syderum. Prout extant apud Aethiopes in regno Reginæ Sabæ abyssina lingua, ijs etiam tradebantur Dei mandata, leges, ceremoniæque aliquot de Sacerdotio, sacrificijs, alioque diuino cultu, iuxta quas Noë hostias obtulit de animalibus mundis, non immundis, Melchisedech Sacerdos Dei excelsi libamenta, panes propositionis & decimas, Abraham eiusq; posteri multa, quæ postea Moses nouo Spiritus S. afflatu sanxit. Nam ante legem datam, in Genesi, atque adeò naturę lege plurimos ritus & leges Mosaicas iam fuisse vsu receptas comperies. Non prætermiserat Enoch promissionem de Christo, futuro semine. Nam etiam in fragmento quod superest apud D. Iudam, eum venturum ad iudicium cum Angelis concionatur.

Extabant in prima Ecclesia, licet Aug. lib. 18. de Ciuit. non crederet. Integras enim sectiones citant veteres, nominatim Tertullianus lib. de Idololatria, de Pudicitia & de cultu virginum. Origen. in anacephaleosi lib. 4. de Principijs.

Gen. 5. e Mathusalem genuit Lamech anno 187. — 874.

e Adam conspicatus filios filiorum & nepotum suorum vsque ad septimam generationem, moritur annos natus 930. Sepultus est (vt constans est Hebræorum traditio) in terra Israel, prope agrum Damascenum, vbi & fuerat procreatus, vbi etiam hæc ætas traducta est, hominibus nondum dispersis. *R. Isaac in Genesim.* In Hebron siue Kiriath-Arbee ciuitate Enachim sepultũ è Iosuæ 14, quidam aiunt: nempe in valle Mamre, vt proinde tam sedulo illius loci speluncam à Chananeo Heth, Abraham emerit in eius rei memoriam. Vnde Adam de illis, de quibus Hebræi in officio mortuorum canunt, Patres qui dormitis in Hebron, portas paradisi Eden huic aperite, &c. Nostrorum tamen veterum traditio est, sepultum fuisse in monte Golgotano, in quo crucifixus fuit Dominus. *Orig. tract. 35. in Matt. Epiph. in fine Panarij. Athanas. lib. de Passio. Domini, Theoph. in Mat. 27. Euthy. ibid. Cyp. serm. de Resur. Ambr. lib. 5. epist. 19. & in cam cap. 25.*

Lamech genuit Noë anno 182. — 1056.

Mathusalem versatus cum Adam annis 242. cum Noë 600. Nam omnium diutissimè vixit, attingẽs annum prope millesimum. Atque ita Noë, omnia ante diluuium vel audiuit vel vidit, sicque rerum diuinarum humanarumque sapientia, fides, religio, traditio, historia continuari facile potuit, etiam per tres homines, vsque ad Abraham, cui quinquaginta annis presentia Noë frui per ætatem licuit.

Ex nefando concubitu posterorum Seth & Enos, in quorum familijs colebatur Deus, & posterorũ Cain qui idolis dudum seruiebant, propagantur Gigantes homines immanis magnitudinis Ex istiusmodi disparium cultu cõiunctione, agnitio Dei prorsus in alijs extincta est, quàm in Noë, tribus filijs, & quatuor eorum coniugibus, vt Deus indignatus eluuione, reliquum hominum genus deleuerit.

Tota posteritas Cain, diluuio absorpta est. Mathusalem obijt ipso anno diluuij, vel iuxta quosdam, translatus est, vt pater, animo & corpore, *R. Samuel in Parastas. cap. 13.* octo

animæ duntaxat ſeruatæ ſunt. 1. Pet. 3. id eſt, Noë cum vxore, tribus filijs & totidem nuribus.

e Noë reparatorem orbis, qui in priſtinum Chaos diluuio penè redierat, prophani mundi Geneſim ignorantes, Cœlum, Ianum & patrem deorum appellarunt. Hic primus vitem ſylueſcentem ſatiuam fecit, viniq́ue vſum hominibus monſtrauit, *Geneſeos 9.* Ab hoc inuenro, Ianus fortaſſe dictus eſt: Nam Iain Hebræis vinum eſt. Artes Mechanicas, quas poſteri Cain repererāt, homines docet. Mathematicas ab Adamo, Seth, præcedentibusq́ue Patriarchis inuentas, duabus ingentibus columnis (quarum vna lateritia erat, ne cōflagratione periret: altera marmorea, ne diluuio abſumeretur) imprimit atque conſignat. *Ioſephus primo Antiquitatum.* Inſtrumentum & vſum nauigandi, præceptore Deo, hominibus monſtrauit: Nam τεβά, qua voce eius arcam nominauit Moſes, non eſt propriè Aron. i. arca, ſed vas nauigationi aptum. πλοῖον, vt apud Ioſephum Beroſus loquitur. Quo factum, vt poſteri duce Iaphet, mari ſe audacter commiſerint, repleuerintq́ue Occidentis inſulas.

Ioſepho aſſentitur Plinius lib. 7. c. 56. his verbis, Apud Babylonios fuerunt lapides coctiles, in quibus multa ſcripta erant de Aſtrologia, &c. Atque hinc probat, literarum vſum fuiſſe apud Aſſyrios ſempiternum, cum Beroſo & alijs.

* Hæc ætas ſecundum Hebraïcam veritatem, annorum eſt 1656. Septuaginta corruptè habent 2242. id eſt, 586. præter iuſtum numerum, iuxta quos Mathuſale annis 14. poſt diluuium vixiſſet.

Sic ſecunda ætas à diluuio ad natiuitatem Abrahę, ſecundum Hebræos, explctur an. 293. vel 292. Secundum Septuaginta 942. id eſt 650. præter iuſtum calculum.

In cæteris ætatibus vſque ad tranſmigrationem conueniunt, aut non niſi vno anno differunt, vt Iſidorus oſtendit.

In ſexta ætate, quæ eſt à tranſmigratione ad Chriſti natiuitatem, vel mortem, diuerſi diuerſa ſequuntur.

f Noë in diluuio natus erat annos 600. — 1656. (Anni mundi.)

* *Summa, anni 1656. dies 6.*

His perperam 600. addidere 70. Interpretes.

SECVNDA ÆTAS.

Vſque ad ſacerdotium Aaron, omnes primo geniti ex ſtirpe Noë, cuius ſeries & ordo deſcribitur, fuerunt ſacerdotes, victimáſque immolarunt, & hæc ſunt primo genita, quæ Eſau fratri ſuo vendidit. Hiero ad Euagrium, è trad. Hebr.

a ARCA conſedit in montibus Ararat, qui à Græcis Taurus appellantur, & Armeniam ſcindunt.

Noë Dei metum & cultum 120. annis ante diluuium prędicauit. Vnde octauus pręco iuſtitię dicitur *1. Pet. 3.* Exemplum altaria erigendi & ſacrificandi poſteris reliquit. Eccleſiam collapſam inſtaurauit.

Diluuium, vt Hebræi ferè ſentiunt è R. Eliezer, cœpit menſe Octobri, in 40. dies vſque ad 27. Nouembris. Aquæ deinde inualuerūt per menſes vndecim. Eoq́ue Seder Olam annum Solis eſſe productiorem anno lunari, diebus vndecim oſtendit.

Beroſus ille ſuppoſititius, Noam ſyderum obſeruatione deprehendiſſe impendens diluuiū, atq; ita naue ſibi proſpexiſſe fabulatur Sic impij aſtris, naturę, caſui vel humanę induſtriæ tribuūt, quod à Dei gratia vel iudicio eſt profectū.

Diluuium autem Noë, Scriptura non aſtris, ſed Dei iuſtitiæ & voluntati tribuit. Quia omnis caro corruperat viam ſuam, &c.

Gen. 8. a Diluuium durauit anno vno, diebus 10. — 1657.

De diluuio Deucalionis Ouidius in Metamorph. & Plutarchus opuſculo, brutas animantes eſſe rationis participes eadem ferè ſcribunt. Vt columbam fuiſſe emiſſam, vt nauem eiectam in montem Parnaſſum Theſſaliæ (vel potius Indiæ Paropamiſſum). Interim Deucalion fuit Noa 800. annis

Anni mundi.

annis posterior.

Atca tantę fuit molis & artificij, vt 100. annos Noë in ea perficienda consumpserit. Anno enim ætatis 500. mandatum de ea accepit. 600. ingressus est.

Habuisse 300. cubitos longitudinis, 50. latitudinis, 30. altitudinis certum quidem est, at figura non perinde constat. Alij cubicam planeque quadratam fuisse statuunt, nisi quòd infernè concauas trabes subijciunt, vel certè longas perticas & quasi temones ant[illegible] & retro procurrentes, vt facilius aquę innataret. Alij acuminatam, quatuor angulis paulatim sese in vnius cubiti cuspidem erigẽtibus. Alij primum è plano in altitudinẽ quindecim cubitorum quadrãtũ ducũt, deinde stringunt arctantque, donec in pyramidem inæqualiter longitudo & latitudo exurgat, vera autẽ altitudo in medio versetur. Alij supernè quidem tecto pyramideo, aut certè ouali concludunt: at totam in 30. cubitos attollũt. Alij etiam figuram prisinam ei attribuunt. *Buteo libro peculiari.*

Cubiti, ad quos eius facta dimensio videtur, sumendi è proportione & magnitudine hominum istius sæculi, qui vt maiores multo erant, quàm qui sequuti sunt, ita & porrectio à brachij flexu ad vltimum digitum. i. cubitus, longè maior. Sunt & cubiti quidam sacri communibus multò maiores. *Ezech. 40.*

Porta infernè circa arcæ medium hęrebat. Deinde instar pontis sublicij siue subductilis, vt clauderetur, subrigebatur.

In eam ingressa sunt septem animalia munda cuiusque speciei terrestris, quæ quidem è semine propagãtur, & duo immunda. Item è singulis volatilium generibus septem. Hanc munditiem quidam accipiunt ex esu, alij è sacrificijs, in quibus nõ omnia promiscuè vsurpabãtur, sed ea dũtaxat, quæ postea lege imperata sunt atque præscripta. Ego crediderim per anticipationẽ sic fuisse appellata, & Mosem ad legem, quam dictaturus erat in Leuitico, respexisse.

Potuerunt autem omnis generis terrestria & volatilia, ad quorum procreationem necessaria est sexuum coniunctio, facilè arcæ illius amplitudine comprehendi, quoniam non ita multa illorum sunt genera. Terrestrium enim species, quas vel veterum diligentia, vel recentiorum experientia obseruauit, vix centesimum & quinquagesimum numerum superant. In quibus boue aut equo maiora paucissima sunt, nec plura quàm sex, æqualia non multa: minora verò cætera omnia. Serpentes autem vel è putredine oriuntur, vel sunt naturæ ancipitis, vt nihil eos in arcam ad seruandam speciem introire necesse fuerit.

Noë cum Sem ex Armenia redijt in veterem patriam, i. loca Damasco vicina, vbi constituit regnum & pontificatum Salem, quæ Melchisedec administrauit. *Hebrai.*

Agriculturam exercens primus arauit terram cum animalibus. Prius enim agros duntaxat fodiebant.

Apud eum iustitiæ fidei hæredem institutum (*Heb. 11.*) ex arca egressum, Deus renouauit legem de coniugio contra vagas libidines, propter quas præsertim mundus aquis perierat, ad legitimam hominum multiplicationem. Deinde legem de cæde ad eorundem conseruationem. Tertiò esum carnium antea intentatum concessit, excepto sanguine: quam legem etiam repetiuit per Mosem & Apostolos. Huic Noë vini potũ de suo adiecit. Denique septem præcepta dedit, quæ Hebræi partim præcepta filiorum Noë, partim præcepta naturæ appellant, & obligare etiam gentiles scribunt isto ordine. Non colere idola. 2. Benedicere Deũ.

3.

Anni mundi.

3. Seruare ius publicum. 4. Cauere ab incestu propinquorum, alioque nefandó concubitu. 5. Non fundere humanum sanguinem. 6. Non rapere. 7. Non tollere membrum de animali viuenti. *Hebræi paßim, vt R. Selomo in 2. cap. Iere. Seder Olam cap. 5.*

Arcus cœlestis, misericordiæ Dei fit symbolum *Gen. 9.*

Notandum oraculum de filijs Noë, qui omnem terram repleuerunt. Benedictus primum Sem, è quo ortus Abrahã credentiũ pater. Deinde Iaphet, è quo dilatata est gentium plenitudo. Postremò, Cham infœlicitati seruitutis subiectus: vnde Chananci & multi Africę populi perpetuę Europęorum & Asianorum seruituti obnoxij, qui proinde Reges ferè habuerũt extraneos, olim Persas, Ptolomęos, Græcos, Romanos, Saracenos, hodie Turcas, Arabas, &c.

Doctores Hebręi, vt scribit *R. Leui in 9. cap. Genes.* tradunt Cham execuisse testiculos patri, ne deinceps liberos procrearet. Quid simile Poetæ nostri de cœlo & Saturno fabulantur.

b Sem post diluuium vixit an. 502. superstes Abrahæ an. 35. vsque ad annum Iacob quinquagesimum. Constãti Hebręorum sentẽtia, ipse est Melchisedech, qui per tot annos, nempè à diluuio ad sęculum Iacob, fuit præcipuus ecclesiæ Dei gubernator. *Hieronymus ad Euagrium.*

Magna probabilitate Hebręorum plęrique docent, Iaphet primo loco à Noë fuisse genitum, 500. scilicet patris anno: Cham, secundo 501. Sem autem omnium postremo, cùm pater peruenisset ad 502. vel 503. etsi contrà Nostris, vt *August. lib. 16. de Ciuit. cap. 2.* Iaphet minimus putetur, Sem maximus. Sed eius nihil interest ad nostræ Ecclesiasticę historię seriem,

Iaphet ab Hesiodo & poëtis Iapetus nominatur, cuius filium faciũt Prometheum, à quo hominem è limo terræ factum, & igne Iouis è cœlis delibato animarũ scribunt: fortasse, quia sermonibus ipsius, doctrina de creatione protoplasti apud pọsteros conseruata sit.

Quemadmodum autem Iapeti nomen Gręcis & Latinis notum fuit, quamuis vnde esset ignorarent, ita fratris nomen non ipsis adeò fuit obscurum, quin inter Gigantes cum Deo bellantes Camesem nominarent. *Cato in fragm. de Originibus.*

c Corruptè apud 70. Interpretes Arphaxad dicitur genuisse Cainan, & Cainan Sale. Nam nullum exemplar Hebraicum hoc loco huius mentionem facit. Quinetiam vetustissimi Hebræi nominatim notant à Noë ad Abraham tantum decem esse generationes, quot erant ab Adam ad Noë. B. quidem Lucas cap. 3. vndecim numerat, ac Cainan insert in hunc ordinem, sed id Græcorum, ad quos scribebat, & quibus sola exemplaria 70. nota erant, causa. Possit etiam dici Arphaxad genuisse Sale per intermedium Cainan. Nam sępe Hebræis *gignere* tam maioribus reliquis, quàm proximis parentibus tribuitur. Sic cùm non meminisset Cainan Moses, id B. Lucas posuit, siue è veterum Hebręorum historijs, siue è Spiritus sancti afflatu, siue ex opinione Septuaginta, non sua. Neq; enim est nouum Scripturam loqui ex aliorum sensu & opinione, non rei veritate. *Aug. lib. 2. contra epist. Parmenia.*

Cęterùm quia Arphaxad vixit 438. peruenit ad Abrahę 146. annum Sic Heber, à quo Hebręi dicti sunt, omnium Patrum post diluuium diutissimè vixit, excepto vno Sem, nimirum annos 464. vsque ad 80. Iacob. Hac methodo, quinam,

b Sem filius Noë genuit Arphaxad ab eluuione anno 2. — 1659.

c Arphaxad genuit Sale ætatis suæ anno 35. — 1694.

Sale genuit Heber anno 30. — 1724.

Anni mundi.

nam,quibúſcum,& quandiu vixerint,facilè deduces.

Nonnullis Arphaxad genitus anno primo diluuij, non ſecundo. Difficultas in eo eſt poſita,quòd *Biennio poſt diluuium,Gen.11.* interpretentur poſt diluuium ſcilicet inchoatum. Ac ſic ferè Hebræi, qui hanc ætatem præfinitè annis 292. concludunt. Simplicius eſt de biennio poſt abſolutum diluuium.

Vti fuêre generis humani primordia in Armenia, Meſopotamia (ibi enim Eden paradiſi locus, *Eze.*) Chaldæa, Syria, ibíque ante diluuium homines duntaxat incoluêre: ita hæ ipſæ primum regiones pòſt illud habitatæ ſunt, & ſapientiam à maioribus acceptam coluerunt ad vſque labiorum confuſionem.

h Heber genuit Phalegh anno 34. — 1758.

Poſt diluuium cœpit habere locum illud Plinij, Quanto magis præterit ſæculi curſus, tanto minora corpora fert natura.

h Tres Prophetæ huius ætatis, Noë, Sem, Heber, *Seder Olam cap.21.*

Heber ſapiens Propheta apparet, quod filium ſuum vocauit Phaleg. i. diuiſionem, quia illo viuente, linguæ & regiones diuidendæ erant. *R. Ioſe.*

i Phaleg genuit Rehú ætatis ſuæ anno 30. — 1788.

i Phaleg à diuiſione nomen habuit, patre eius afflato numine quodam prophetico. Eius enim ſæculo, id eſt, ſub vitæ ipſius extremum, *auctore R. Ioſe.* in diuerſas linguas, prouincias, & gẽtes terra diuidenda erat inter filios Noë. Alioqui natus eſt 101. poſt diluuiũ anno. Ex quibus Sem, qui & Melchiſedech ſacerdos Dei viui, cum ſuis, Orientalem Syriæ partem, verſus Euphratem obtinet. Cham Zoroaſtres Bactros, Iudæam, Arabiam, AEgyptum, AEthiopiam, totam denique per ordinem ſucceſſionis Aphricam. Iaphet, ſiue Iapetus cum ſeptem filijs eorumque poſteris, Europam noſtram & Septentrionalem Aſię partem. Hinc poëta, Audax Iapeti genus, primum ſe credere tranſtris, &c.

Antea enim nemo mare ſulcarat. Hinc poëtæ aureo ſæculo negant mare fuiſſe traiectum.

Nomina poſterorum eorum Hebraïca id clarè indicant *Geneſ.10.* & 1. *Paralip. 1.* vt Aſſur, Madai, Lud, Sidon, Iauan ſiue Ion, &c. Ne Græci glorientur ſe terris impoſuiſſe nomina.

Turris Babel ædificatur, ne poſthac poſſet vllo diluuio perire: quæ fabulæ de Gigantibus cum Ioue bellãtibus materiam prębuit. Ex vna lingua Hebræa, multæ, nempe 72. vt Hebræis placet, factæ ſunt: quod colligunt è capitibus familiarum, quæ tot recenſentur. *Geneſ.10.*

Omnium ergo matrix Hebraïca mundo coæua *Hiero. in Sopho. Orig. hom. 11. in Numeri, & ferè Hebræi præter R. Iuda, qui in tra. Sanedrin, Adæ Sermo Arameus, id eſt, Syriacus.*

Ita non quærendum cum Platone in Cratillo, Voces ne ſint à natura, an ex hominum inſtituto, vt cenſuit Ariſtoteles. Nam Deus ipſe linguas confudit, id eſt, ex vna multas fecit. *Hebræi.*

Hebraïca, quæ antea communis erat, apud Hebrum (à quo linguæ & populi nomen) remanſit incorrupta, quòd neque conſilijs, neque operis eorum, quibus turrim in cœlum erigere placebat, interfuiſſet. Qui turrim ædificauerunt, appellati ſunt Meropes, ob diuiſam vocem. *Vide Suidam in voce, Hebræi.*

Aiunt autem hanc confuſionem linguarum extitiſſe 48. ætatis Abrahæ, 10. ante obitum Noë, ita vt vterque eam ſpectarit. *Seder Olam.*

Vnde

Vnde incertum est annóne tos, post diluuium huiusmodi confusio acciderit, quod tamen nõnullis placet, nempe quia prima ætas Phaleg incidit in 100. ab ipso diluuio. Si enim vera est Hebræorum historia, illam oportet factam post annum à diluuio trecentesimum: quod est vero propiùs. Oportuit enim prius iusto aliquo tempore multiplicari stirpes, quàm in tam varias orbis partes dispergi. Deinde paulò antè demonstratum hæc facta sub extremam vitam Phaleg, quàm ad 339. diluuij perduxit. *Gen. 11.* Hinc à diluuio ad diuisionem terræ & linguarum confusionem annos 340. numerat auctor Seder Olam.

Dum 72. linguas duntaxat Hebręi constituunt, hoc faciunt, quia apud Mosem non plura stirpium capita & principes notantur. Nempe è Iaphet 15. è Cham 30. è Sem 27. Item quoniam non plures proferri possunt cęterarum innumerabilium matrices, quales sunt, Hebraica genitrix Syriacæ, Arabicæ, &c. Latina Italicæ, Valachicæ, Gallicæ & Hispanicæ: Græca Doricæ, Ionicæ, Aeolicæ, Atticæ: Slauonica Polonicæ, Boemicæ, Moschouiticæ, &c. Germanica Heluericæ, Anglicæ, Flandricæ, &c. Tartarica Turcicæ, Sarmacanicæ, &c. Abyssina Aethiopicæ, Sabeæ, &c. Sic illo numero minimè comprehenduntur singularum dialecti, qui sunt innumerabiles, ita vt intra centum leucarum discrimen in hominum labijs, occulta quędam causa versuram faciat tantam, vt vel propter accentum, vel ob mutationem aliquam literarum, vel additionem, vel detractionem tam paruulo spatio non se mutuo intelligant, sicuti in nouo etiã orbe Americus Vesputius obseruasse se scripsit.

Gen. 11.

Ex peccato accidit illa linguarum multiplicatio.

Ex tribus Noë filijs 72. gẽtes totidẽmq; linguę ortum duxerunt, sed auctus est deinde gẽtium, plusquam linguarum numerus. Nã ex Sem, gentes 406. progressæ sunt, linguę 27. E Cham patriæ 394. linguæ 22. E Iaphet populi 200. linguæ 23. vt sint numero 72. linguæ, generationes siue gentes 1000. *Arnobius in Psal. 104. Eucher. in Genes. lib. 2. c. 7. August. de Ciuit. 16. c. 3. 6. 9. 11.*

k Thare statuarius idolorum fictor & venditor. *Hebrai in Bereschit Rabba. Suidas.*

Abraham hanc artem aliquandiu exercuisse ijdem auctores sunt.

Primus auctor discessus è patria Vr Chaldæorum Mesopotamiæ vrbe, assumptis secum liberis itineris, vel voluntarij exilij comitibus, Carras vsque progreditur, vt iret in terram Chanaan. *Gen. 11.* Vel non tam discessus auctor erit, quàm voluntarius Abrahæ filij sui comes, è quo Dei mandatum de relinquenda Vr Chaldæorum, idololatriæ imperatrice, resciuerat, *Act. 7.*

Gen. 7. & 21.

Quandiu Carris commoratus sit, & quam ob causam ibi substiterit, nec in terram Chanaan, vt instituerat, progressus sit, Scriptura reticet.

Vniuersam suam familiam Carras traduxit. Nam filius eius Nahor illic suam familiam & fortunas constituit, nec post patris mortem, fratrem Abrahamum in terram Chanaan sequutus est. *Gen. 22. 24. 27. & sequentib.* Delectatus ea sede, quæ patriæ erat propior.

Eius primogenitus fuit Abram, non Nahor, non Aram. *Hebrei Gen. 11.* Nostrorum tamen aliqui minimum Abram fuisse censent, quod & colligunt è *cap. 7. Actorum.* Arqui locus ille Stephani cum Mosis litera, & Hebr. traditione, alio modo commodè conciliatur. Non enim inquit, postquam mortuus

	Anni mundi.
Rehú genuit Saruch anno 32.	1820.
Saruch genuit Nahor anno 30.	1850.
Nahor genuit Thare anno 29.	1879.
k Thare genuit Abram anno 70.	1949.

Summa anni 293. dies decem.

Anni mundi.

1949

mortuus est Thare, inde. i. è Carris primùm Deus eduxit Abraham, sed *transtulit illum*. i. collocauit, μετῴκισε. colonum & habitatorem fecit, ac ei quasi nūquam in posterum in Mesopotamiam reuersuro domicilium in terra Chanaan statuit: Vnde μετοικία non est simplex translatio, sed colonia. Nempe Abraham cùm ante patris mortem per annos 60. magis peregrinaretur in terra Chanaan, quàm habitaret, quòd per vices patrem & fratres viseret: postea perpetuas illic sedes collocauit, neque amplius in Mesopotamiam reuertit.

a Noe moritur anno ętatis suæ 950. annis 17. ante exitum Abrahæ ex Haran, siue Charris Mesopotamiæ vrbe, Crassi cæde nobili: Tum Abraham natus erat an. 58.

Eo excepto, omnes primæ ætatis Patriarchæ viderunt Adamum. Nam

Seth	visit cum Adamo, annis	800
Enos		695
Cainan		650
Malaleel		505
Iared		470
Henoc		308
Mathusale		243
Lamech pater Noë		56

Dum filij huius sæculi tumultuabantur, & in constituendis regnis sese anxiè exercebant, lucis filij vitam priuatam, quietam, religiosam, & paucis contentam traducebant, atque ad cœlestem suspirabant, confitentes se peregrinos super terram, seque fide & spe futuri Christi sustentantes. Ac sic eam describit Moses in suis libris & Apostolus *Heb.11.*

TERTIA ÆTAS.

Quæ incipit in Natiuitate Abrahæ anno mundi 1950.

Gen.7. & 21. a Abrahā genuit Isaac anno ætatis suæ 100. 1949 2049

Gen.14. *Pontifice Melchisedech. à quo benedictionem & communionem Abraham accepit.*

Nimrod rege Babiloniorū. Et post natum Isaac Assur siue Nino Assyriorum.

Hæc ætas Pontificem habuit Melchisedech. i. Sem. in ea enim omnes primogeniti à Noë vsque ad Aaronem Pontifices, sacerdotésque fuerunt. Hiero in Tradit. & in epistola ad Euagrium

Melchisedec, quem pro Sem habent Hebræi, regnat in Salem (Sic *Psal.76.* vocatur Hierusalem) annis 113. *Suidas.* Aedificat templum toto orbe celeberrimum. *Ioseph lib.6. belli cap.vlt.* Quippe Dei excelsi sacerdos, in quo sacrificasse panem & vinum, more veterum, quorū sacrificia ferè erant incruenta, Hebręorum nullus negat. Quin potius *R. Mosé* Haddarsan in Bereshith Rabba eum tunc sustinuisse Messiæ illum incruentæ sacrificationis ritum introducturi speciem atque personam cōtendit. R. autem Salomo ordinarius Hebręorum interpres in *cap.14. Genesæ* veterum Rabbinorum scriptis panem & vinum Melchisedech protulisse tradit, vt legis sacrificia farinacea & libamina repræsentaret. Vult ergo sacrificasse. Et certè הוציא Hotsi Hebraicum, quo Moses vtitur, & noster interpretatur *Protulit*, vel iuxta 70. *Obtulit*, verbum est sacrificale, ac reddentium Deo oblationes atque sacrificia, vt in historia Gedeonis, *Iud.6.vers.18.* Cæteras etiā res Melchisedech plenas esse perfectionis & mysterij *R. Leui è Talmudicis asseuerat*, quod B. Paulus epistola ad Hebræos persequitur.

Abrahamum reuertentem è bello conuiuio excepit, pane & vino, de ritu gentis solenniter prius oblato, eique, inuocato Dei numine, benedixit. *R. Mose Haddarsan in 14. Gen.* Extat liber, qui dicitur *Bereshith Rabba.*

Quoniam autem hîc primùm sub hoc nomine de repente prodit, neque legitur quando natus, neque quando mortuus, dicitur neque principiū dierum habuisse, neque finem, itemq; ἀπάτωρ καὶ ἀμήτωρ insigni mysterio *Heb.7.*

Anni mundi. 1949

Abraham initium fidei nostræ, pater credentium, in Vr Chaldæorum vrbe nascitur. Fuit linguarum confusarum tempore, ipseque cum sua familia in lingua Heber aui sui relictus est. *Cozras.*

Inde discessit Catras Mesopotamiæ, latriam ignis, quam loco diuini cultus vrgebat tyrannus Nimrod, fugiens. *Trad. Hebr.*

Duodecim annis post mortem Noë, iubet Deus Abrahamum egredi è patria sua in Chananæorũ terram, ad Sem maiorum suorum patrem & pontificem, separarique à Babylonica iniquitate. Et sanè in certa familia Sem, ex qua descendit Abrahã, veri Dei cultus vtcunque permanserat. Vtcunque dixi, quoniam ipsi etiã incipiebãt sese dedere, & receptam Idolomaniam complecti, vt docet Iosue 24. cap. vbi & Abraham inter Idololatras numeratur. Sed 48. anno ætatis cœpisse agnoscere Deum, & Idololatria cedere scribunt Hebræi è *R. Iohanan & R. Hanina.*

Abraham natus anno a 70. proficiscitur ab Vr Chaldæorum, Genes. 7. Descendens in Aegyptum (vbi mansit tres menses, *Seder Olam*) Mathematica sacerdotibus tradit, vt scribit Iosephus, & attingit Plato in Epinomide. Quod videtur Cicero confirmare, cùm 1. de Diuinatione Chaldæos recenset primos inuentores Astrologiæ. Aegyptij autem illas ita excoluerunt, vt putentur inuentores Geometriæ, vt & Phœnices Arithmeticæ: cuius tamen lineas ab eodẽ Patriarcha, cùm in Palestinam profectus est, acceperant.

In terra promissionis, tanquam in aliena, mansit, in tabernaculis habitando cum Isaac & Iacob cohæredibus promissionis eiusdem. *Hebr. 11.* Reliquit, scilicet presentes opes, vt promissas sequeretur, & etiam 520. milliaribus distitas quęreret, vbi tamen ne passum quidem pedis acquisiuit, vel acquirere voluit. *Act. 7.* præter sepulchrum pecunia emptum, *Gen. 23.*

Repetitam accepit promissionem de venturo Semine.

Migrans ad Pharetatem regem Aegypti, docuit illum Astronomiam, & post viginti annos iterum in Syriam reuertitur. *Artapanus historicus apud Eus. præp. lib. 9. cap. 4.*

Inuenit vel potius conseruauit sacras literas, & linguam sanctam, qua libri sacri conscripti sunt, & Rabbini hodie vtuntur. Occasionem præbuit Græcis, vt haberent literas. *Suidas in Abraham.*

Circumcisio in fœdus instituitur, Quem ritum æmulati sunt Indi, Arabes, Aegyptij, &c.

Ab Adam ad Ninum regem, quando natus est Abraham, bis mille anni ferè lapsi sunt, qui ab omnibus historiographis, vel omissi, vel ignorati sunt. A Nino autẽ vel Abrahã, vsque ad Cæsarem Augustum, id est, vsque ad Domini natiuitatem, quæ anno 42. eiusdem contigit, quando pace cum Parthis facta, Iani portæ clausæ sunt, & bella toto orbe cessarunt, colliguntur alia duo annorum millia, & paulò plus, in quibus inter se auctores & scriptores omnium otia negotiaque triuerunt. *Oros. cap. 1. hist.*

Bis mille anni à mundo condito expleti sunt anno 52 ætatis Abraham, viuo adhuc Noë. *R. Iacob posteriore toto compendij Talmud. pag. 124.*

Abraham in quodam Græcorum Canone, libros conscripsisse asseritur. Quod & affirmat Mahometes in Alcor. Hebræi hodie libellum Ietsirá, de formatione rerum, eius nomine ostentant, vbi philosophatur ex literis & numeris, more Pythagorico, & iacit fundamenta Cabbalæ illius vanissimæ,

2049

Anni mundi.

nissimę, de qua alibi. Quare est supposititius.

Damascus ab Abrahæ seruo conditur, deque eius nomine Dammesec appellatur, omnium fermè vrbium Asiæ vetustissima, ab Hierosolymis itinere sex dierum.

2049

Reblata, quæ postea Antiochia, tunc etiam extruitur in Syria.

Sodoma & Gomorrha finitimæque ciuitates, vix dum steterant 26. annis post terræ & linguarũ diuisionem, quando cœperunt bellum gerere pro libertate, contra Chodorlaomer Persarum regem. Pax adeò humani generis inimica, vt vel à mundi initijs exclusa sit.

Anno autẽ 51. ab eadem diuisione deletę sunt, annoq; sequẽti natus est Isaac, id est 52. à terræ & linguarũ partitione.

Vxor Lot retro respiciens, in salis statuam siue tumulum vertitur. *Hebrei in Midras & in Targhum Hierosoly.*

Sodomam, Gomorrhã, & finitimas duas ciuitates, Adomam & Seboim in cõfinio Arabiæ & Palestinæ (Nam quinta Segor propter iustum Lot indultum est, *Deut.29.*) igne, sulphure, & sale cœlitus misso, Deus in cinerem redegit, *Genes.19.* Exemplum eorum, qui impiè acturi sunt ponens. *Iuda cap. vnica.*

Strabo falsus est in numero, dum tredecim fuisse ait. Item in causa dum euersionem addicit sulphuri & bitumini è terra erumpentibus, quæ erat assignanda cœlo, id est, Deo irato, è superis peccatores sideranti.

Hinc mare salsum, quod Pausaniæ in Eliacis mare mortuum, Galeno in Simplicium libris, lacus Sodomęus, alijs Asphaltites, tanta salsedine & amarore, vt nullum animal nutriat: & quod eo mergitur, statim vt emergit, totum salsedine aspersum apparet. Singulare iræ Dei monimentum, in quo è cautibus circum littora exudat etiamnum bitumen, & ipsa saxa apparent atra, & odorẽ dirum spirantia: sic vt Palmæ & aliæ arbores fructum quidem proferant specie pulchrum, at atra fauilla plenum, &c.

Quod antea de linguarum confusione, populorum distributione, & colonijs, sub Phaleg & sequentibus Patriarchis notatum est, pertinet ad hanc tertiam ætatem, maximè ad Abrahæ sæculum. Eius enim quadragesimo octauo ista cœperunt contingere, qui erat vitæ Phaleg vltimus, & diluuij 340. Nam Phaleg postquam genuit Rehu, vixit adhuc an. 209. *Gen. 11.*

Posuimus tamen istam linguarũ confusionem, & cętera quę inde consecuta sunt sub Phaleg potius quàm sub Abraham, ideoque in secunda ætate, potius quàm in hac tertia, vt appareat oraculi illius veritas, *Gen.10. Nomen vni Phaleg, eò quod in diebus eius diuisa sit terra.* q.d. Prædictum est ab Heber non ante moriturum Phaleg, quàm diuideretur terra. Vnde & eius vltimo, siue ducentesimo trigesimo nono hoc factum, quando Abraham suum quadragesimum octauum explebat, & Noë suum nongentesimum quadragesimum. *R. Iose & Seder.*

Illud est quod significatur, *Deu.32. Quãdo diuidebat Altissimus gentes, quando separabat filios Adam (in patrias & regiones, Gen.11.) constituit terminos populorum iuxta numerum filiorum Israel. Pars autem Domini populus eius, Iacob funiculus hæreditatis eius.* id est, vt filij Israel in ingressu in Aegyptum cum Iacob erant 70. *Gen.46.* sic terminauit siue distinxit filios Adam in populos 70. secundum linguarum varietatem quando eos diuidebat, & per terras separabat. Præsciens autem eos sic distributos, sensim ab antiqua

Anni mundi. 2049

fide,pietate,& vittute defecturos, non omnes eligit sibi in populũ,quorum peculiariter esset Deus, sed Abraham cum sua familia. Reliqnas enim omnes gentes dimisit ingredi vias suas,&c. *Acto.14.* Ita Ecclesia à diluuio vsque ad Abraham per 340. annos in vniuerso humano genere continuata, iam incipit ad vnam familiam & gentem restringi, reguis sua,non quæ Dei sunt,quętentibus,ac facta eodẽ temporis puncto populi vnius electione,& aliorum reiectione. Hoc qui non obseruant,tum regnorũ, tum populorum primas origines à secunda ætate repetunt, & alias ad Phaleg, alias ad Rehu, Saruch, Nahor, Thare,antequam gigneretur Abraham,reuocant, magna oraculi præcedentis, *Gen.10.* & Chronologicæ rationis labefactatione.

Superuixit Noë huic diuisioni annis duntaxat decem. Quare non videtur potuisse bis in Italiam traijcere, & alias orbis partes visere, vbi regna constitueret, posteros corrigeret,leges daret, &c. Nam tam pauco tempore, præsertim à decrepito,tot,tanta,tam remota & difficilia non suscipiuntur. *Hac contra Berosum Anny.*

Ipsemet Noë missis sortibus, nepotibus orbem distribuit,& cuique certam terræ partem assignauit. *Trad.Hebr.* Quia verò tres eius erant liberi, tres orbis partes præcipuę haberi cœperunt. Quam partitionem, Geographi quoque tantarum rerum alioqui ignari, retinuerunt.

Hinc migratio populorum, & terræ repletio è Babel, tanquam diuisionis centro.

Hinc primæ gentium origines Assur, Assyrię nomen dedit: Aram, Armeniæ & Syriæ: Gomer, Cimmerijs siue Cimbris. Germani semen Chanaan & non Inda,vt in Iosue demonstrabitur ex indubitatis Hebręorum annalibus. Turcæ è Magog & Togarma, &c. Ab ijs enim diuisæ sunt primariæ gentes 72. in terra. Tot enim capita & duces familiarum,qui 72. duas colonias ex Armenia Saga,vel Babylonia in mundi partes deduxerũt, è Mose sic Rabbini eliciunt.

Filij & nepotes Sem, genti dantes nomen & principium tredecim. Filij Iectan eiusdem abnepotis, gentibus originem tribuentes 13. Summa 26. Filij Cham 14. filij Iaphet 31. vel ad summum 32. Summa 72. Habuerunt quidem hi alios filios & nepotes, sed illi ad gentem & linguam constituendam minimè sufficientes, adiuncti admixtique sunt propinquioribus & charioribus. *Trad. Hebr.*

Post,varia & multiplex idolatria cœpit. *Cyril.lib.1.contra Iulian.apostat.* Vnde à Dodanim Noë nepote Dodoneum oraculum in Epiro,&c.

Turris à nepotibus Noë ædificata, quòd timerent nouum diluuium. *Ioseph.* Moses id potius factum per superbiã significat. Vnde poetæ sumpserunt Gygantomachiam. Inter cuius principes Ouidius in Metam. Iapetum nominat, Noë scilicet filium Europæorum & Scytharum parentem, quem cœlo & terra natum fingũt, Promethæi patrem, additis alijs mendacijs ex Hesiodo. Sic Cham,quem Camesem Cato in Originibus nominat, Græci etiam Cambysem.

Turrim quidem disturbauit Deus,sed ad eius tamen speciem eodem loco hominum temeritas aliam tanto struxit artificio, vt in octonas assurgeret turres sibi ordine superpositas,quarum celsissima Beli habebat templum miro opere,ima basim rotundam ambitu,longitudine & crassitie stadij. *Herodotus.*

Ethnicorum,qui diluuij & turris meminerunt, verba recitat *Euseb.lib.9.de prep.cap.4.* addi poterat Herodotus, &c.

Posteri

Anno mundi. 1950.

Posteri Sem inhabitarunt Asiam ab Euphrate vsque ad Indiam & Rhinocoturas, quę terrarum spatia 27. linguarum differentias complectuntur. *Arnobius in Psal. 104.* Ab ijs duæ Monarchiæ, Assyriorum quidem ab Assur, Persarum verò ab Elam.

Post diluuium statim, Assyria & Aegyptus præsertim cultæ & habitatæ sunt, *In Arabicis historys.*

Mox post dispersionem, Nimrod nepos Cham primus affectato imperio, regni formam in Chaldęa instituit ad Euphratem. Quare Xenophon rectè primos hominum Chaldæos latè regnasse scripsit. Primus etiam post diluuiũ venatoriam exercuit *Hinc in Genesi, Nimrod robustus venator coram Domino.* i. prodigiosi roboris. Dum enim Hebræi cupiunt aliquid exaggerare vt prodigiosum & extraordinarium, sic loquuntur.

Babylone vsus est pro regia. Atech quoque (i. Edessam, *teste Hierony. in Trad.*) 375. milliaribus à Babilon. & aliquot alias vrbes ædificauit.

Defectionem à Deo docuit, vt cui nihil esset tribuendum, sed omnia humanæ virtuti atque industriæ, *Ioseph. lib. 1. cap. 4* Hic ergo Idololatria reuixit.

Fuit autem filius Chus, Noẽ abnepos. Nisi apud Mosem verbum gignendi, vt interdum Hebraicè, non referatur ad proximum gradum, sed ad aliquem consequentem. Eius enim regnum non videtur constitutum, nisi post 340. annos à diluuio, ætate Abrahæ, non post 131. Hinc Babylon ædificata an. diluuij 350. sub Noẽ scilicet obitum. *Ios. lib. 1. cap. 8.*

Vrbs scilicet prima post reparationem generis humani condita. *Oros. lib. 2. cap. 7.* Vnde primi hominum Chaldæi latè regnarunt. *Xenophon.*

Videtur subactus tãdem fuisse ab Assur. Nam Belum patrem Assur siue Nini dicitur habuisse successorem. *Euseb. in Chron.* Vt vt sit, initium quidẽ regnorum in Babylonia fuit, sed hæc monarchia prima varias habuit vices. Nam à posteris Cham post annos circiter 62. ad posteros Sem. i. ad Assyrios transijt. Niniuem enim & Babylonem tenuerunt,

Apud Assyrios, paulò post regnum Nimrod annis circiter 62. (iuxta alios ducentis absurdè) nouum regnum exortum est per Assur filium Sem. Regni metropolis Niniue ab ipso conditur *Gen. 10.* Assur putatur Ninus, sicà Niniue à se condita denominatus. *Ibid.* Niniue autem siue Ninus in Atruciæ campo ad Tigris vndas. *Strabo lib. 10. Herod. lib. 1,* Mille & quingentas turres in orbem complexa, mœnia centenûm pedum altitudine, amplitudine trium plaustrorum. *Sabellicus.*

Tempore quidem Rehu, Aegyptiorum regnum initium sumpsisse scribit Eusebius *in Chron.* sed hæc iam refutauimus. In eo primum regnauit Soros (Osyris) quod postea crebris motibus mutatum deinceps legimus. Vel iuxta Suidam, Pharao, à quo sequẽtes Pharaones reges dicti sint. Iosephus tamen Pharaonis vocem lingua Aegyptiaca regem sonare testatur, *lib. 8. Antiq. cap. 2.*

Miztaïm autem, qui à poëtis Osyris, regnum illud condidisse videtur. Durauit vsque ad Augustum, factis quibusdam interregnis. *Nangiacus.*

A Minæo rege Aegypti Memphis conditur. *Ioseph. lib. 8, Antiq. cap. 2.* Hic aucta est idololatria à posteris Cham, Miztaïm Aegyptiæ genris auctore, & Chus Aethiopicæ. Nam Aegyptij omnium primi aras, sacrificia & delubra dijs

instituerũt, *Herod.lib.2.* Et Aethiopes omnium primi deos coluerunt. *Diod.lib.1.* ab Aegyptijs postea Græci deorum religionem consecuti sunt. *Herod.lib.2.*

Externa de hac tertia ætate & suspecta.

Tum florentissimum regnum Assyriorum toto Oriente. *Iosephlib.1.cap.9.* Quare omnes Chronographi Abrahæ sæculum cum Noi temporibus componunt, qui Assyriorum rex primus scriptores est nactus, *ait Diod.Sicul.lib.3.*

Sic ab vltima memoria suam historiam Trogus, Iustinus, Diodorus, & alij repetentes à Nino incipiunt.

Ninus regnauit primus, vt autumat superiorum profanitas, fermè apud vos, ô gentes. Vltra stilus non progreditur. Ab Assyrijs si forte æui historiæ patescunt. Qui verò diuinas literas lectitamus, ab ipsius mundi natalibus compotes sumus. *Tertul de pallio.* Nam Nimrod fuit superior. &c.

Quin & nonnulli eius regnum aliquot annis antiquius Abrahamo faciunt. sed minus congruenter. Nam cùm anno 48. ætaris eius, contigerit populorum diuisio & regnorum ortus, inter quæ primum est regnum Nimrod, Niniuitico, minimum 62. an. antiquius, Ninus imperare non potuit, nisi duodecimo post natum Isaac. *Hæc ex annalibus Hebr.*

De quo imperio multa, aut potius omnia fabulantur. Nam & nomen Nini & sequentium Regum fictum esse videtur ab vrbis Niniue vocabulo, cuius conditorem non Ninum, sed Assur Scriptura nominat, *Gen.10.* Qua mentiendi libertate, Britanni à fictitio Bruto, Franci à Francione, Parisienses à Paride, Treuerẽses à Trebeta Nini fratre, &c. se ortos iactitant. Deinde hoc Abrahæ sæculo, & cõsequentibus, per annos amplius mille, Persia, Syria, Chaldæa, Arabia, Palestina, Mesopotamia, & cæteræ regiones Orientis, priuatos habebant monarchas, nec Assyrijs quicquam concedebant, vsque ad tẽpora scilicet Oziæ, siue primæ Olympiadis. *Gen.* enim *14.* Amraphel rex est Sennaar siue Babyloniæ, Arioch rex Elasar, Codorlaomer Elamitarum siue Persarum, Thudal gentium. Nam quòd Iosephus hos Reges disertè nominatos, facit regis Assyriorum, qui totam Asiam deuicisset, Satrapas, hoc obscurare est Scripturã, non in sua perspicuitate relinquere.

Præterea in sequẽtibus Bibliorum historijs profundum erit de regibus Assyriorum silentium vsque ad Phul, quem putant esse Nabonassarem Ptolomæi. Contrà, reliquorum Orientis regum crebra mentio, vt Chusan Mesopotamiæ. *Iud.2.* Benadab, & aliorum Syriæ per cunctos libros Regum & Paralip.

Postremò, Berosus (Nam cætera postea refellentur in Ozia, quando primùm Assyriorum nomen terribile Syris ac Iudæis esse cœpit, atque adeò innotescere, cùm tamen Syria Assyriæ esset vicina) Berosus inquam Chaldæus, non ille fictitius Annij, sed quem citat Iosephus lib. 1. cõtra Appionẽ, arguit Græcos scriptores, quod retulerint ad Semiramidem multa, quæ ad Nabugdonosorem infinitis pòst sæculis sunt referenda, vt de Babylonis structura, &c.

Oportet ergo totum istorum imperium, si quidem amplum fuerit, comprehensum fuisse Tigri & Indo fluuijs, & aliqua fortassis Euphratis parte, nec Euphratem ante dimidiatam quintam ætatem transisse. Vnde quæ de illis & illorum successione, amplitudine, gestis & rebus dicam, faciam, ne quid de præcipuis prætérijsse videar. Alioqui ad fabulosam Diodori historiam pertinent.

Zoroastes Cham horoscopos rerum & syderum motus illustrauit.

Anni mundi.

illuſtrauit. Magiam, vt fama eſt, introducit, è tribus conflatam, Medicina, Matheſi, ſiue Aſtrologia Diuinatoria & Religione. Vicies centum millia verſuum de hac diligentiſſimè ſcripſit. *Plinius & Ariſtoteles.*

Hanc in Theurgiam, & Goëtiam ſiue Necromãtiam ex ſententia Porphyrij diſtinxit. *Auguſt. lib. 10. de Ciuit. cap. 9.* Pharmaciam addit Philo *lib. de ſpecialibus legib.*

Bactrianos & Perſas in regni formam redegit. Apud hos Oſtanas & Aſtampſychos Magiæ nomine celebratos reliquit. Victus fertur à Nino. Solus in natiuitate riſit.

Belus Nini pater, Aſtronomiæ adeò ſtudioſus, eius vt inuentor habeatur à Plinio. Hinc Chaldæorum fama, ex artis illius exercitatione & nomine.

A filio conſecratus eſt, dicata ſtatua, ad quam cõfugientes leges euaderent. Vnde Baal, Beel, Bel & Baalim apud Prophetas Idolorum nomina.

Putant aliqui fuiſſe Nimrod, qui hoc nomen ſit conſequutus, quoniam apud Syros, Hebræos, & reliquos Orientales Bel dominum ſonat. Porrò apud eos fuit deorum ſupremus, vt apud Occiduos Iuppiter.

Quare fabuloſè à ſuppoſititio Beroſo dijs maximis Orientalium Saturni Babylonici, Iouis Baby. Mercurij & ſimiliũ nomina imponunt. Quoniam Orientales ante Alexandrum Macedonem iſta neſciuerunt, & eorum Idololatria perpetuò fuit à Græca & Occidua differens. Sed & Saturnus, Iupiter, & quicunque alij nominãtur Græcorum dij, multò ſunt Baalim ſiue Belis poſteriores.

Eodem Abrahæ tempore, multa alia regna exorta memorãtur. Primum Aegyptiorum, cuius Scriptura meminit. 2. Scytharũ, quorum rex primus Tanaus. 3. Maſſagetarum. 4. Sicyoniorũ in Achaia & Peloponneſo vſque ad Heli Sacerdotem, quod primum rexit Egialeus, à quo Varro velut antiquiſſimo tempore exorſus peruenit ad Athenienſes, deinde ad Latinos. *Aug. lib. 18. de Ciuit. Euſ. chron.*

Vexores rex Aegypti in Pontum vſque victor arma proferẽs & Tanaus Scythiæ rex, qui Vexorem & omnem penè Aſiam ſubegit & cum Aegyptijs de gentis antiquitate diſceptauit ante Ninum ponuntur. *Sabellicus.* Fortaſſe Vexores eſt Oſyris Pharaonum primus.

Oſyris & Iſis eius vxor hic etiam locantur. Item Orus Apollo, qui diſciplinas in Aegypto monſtraſſe memoratur, vſus Abrahæ conſilijs. Atqui ante Ioſeph Aegyptij earum videntur fuiſſe expertes. *Pſ. 105.*

Togarma, de quo *Gen. 10.* Turcis dat originem & nomen. *Elias in Tisbi.* Quia autem Turci ſunt populi Scythiç, *Plin. li 6. cap. 7. Mela ſub fin. lib. 1. Ptolo. & Herod. lib. 4.* ideo etiã Magog in ſcripturis appellãtur. Nam Magog Hebræis eſt Scythia. Ion, ſiue vt hodie Rabbini pronunciant, Iauan Ionibus, è quibus reliqui Græci. p. 76. 396.

Eliſa Aeolibus, qui Epirum, & magnam Græciam. i. Calabriam, & loca Italiæ Siciliæ proxima habitant.

Madai Medis, Riphat Ripheis, Rodanim Rhodijs, Tarſis Tarſenſibus Ciliciç, Kittim Macedonibus, *1. Mach. 1.* Caphtor Cappadocibus, Thiras Thracibus.

Elam Elamitis ſiue Perſis, Aſſur Aſſyrijs, qui primam Monarchiam in Babel & Nineue conſtituerunt, poſt Nimrod. Lud Lydis, Aram Armenijs & Syris, Gether Getis, &c. Quæ nomina extant *Gen. 10 & 11.*

Meſech de quo *Gen. 10.* priſcos Meſios ab Adula monte vſque ad Ponticam regionem poſuit. i. Cappadoces, quorum

Anni mundi.

2049

vrbs Mazaca antiquum nomen retinuit, vſque ad Claudij imperium, qui eam vocauit Cęſaream. Ab eo etiã Moſchi.

Iaketan filius Heber. *Ibid.* quem Gangem eſſe putant, in India ſedem ſui nominis firmat.

Eius filius Hauila ſuo vocabulo Indiæ partem auro abundantem apud Hebræos denominat.

Alij eius filij, alias Indiæ prouincias.

Sed quæ ſequuntur non perinde ſunt certa.

Sarmatarum & Germanorũ regna & coloniæ ſub Thuiſco Gigante, quem & Askenaz aiunt Hebraicè vocari.

Lybum ſiue Afrorum ſub Tritone & Hammone.

Aegyptiorum ſub Mizraim cog. Oceano.

Celtiberorum in Hiſpania ſub Iobel filio Phaleg, vel iuxta alios, Tubal Iapeti filio.

Celtarum ſiue Gallorum, ſub Samothe cog. Diſcelta, illius ætatis ſapientiſſimo.

Arabum ſiue Saracenorum, Sabarum & Caſpiorum ſub Gog, & eius patre Sabatio ſiue Saba Raemæ filio, Cham nepote.

Scytharum ſub Magog, ex quibus Turci & Tartari, quos ſibi iunxerũt Gog. i. Saraceni ſiue Arabes contra Eccleſiam.

Indorum ſub Gange. Italorum ſub Gomer Gallo.

Cimbrorum, vbi nũc Dani Norduegij, Gothi ſub eodẽ.

Hæc ex Beroſo illo Annij ſuppoſititio, quæ proinde ſunt incertiſſima.

Sabatius Saga in Italiam veniens, agriculturam & religionem Aborigines docet.

Sagæi ſacerdotes Armenij multiplicati, omnem Caſpiam regionem vſque ad Bactrianos poſſident.

Barzanes poſt patrem Sabatium in Armenia regnat. *Diod. lib. 5.*

Sambetha Sibyllarum prima, tradit ſe Noë eſſe nurum, & cum eo è diluuio euaſiſſe, & Babylone profectam, vaticinari per Græciam, falſoque Erythream appellandam, quaſi ex Erythra natam, ab alijs etiam è Circe & Gnoſto. *ad finem lib. 3. & 7. Orac. Sibyll.*

Dicitur annos amplius ſeptingẽtos vixiſſe diutius quàm ferret communis hominum ætas. *Ouid in Metamor. Ariſt. de mirabilibus audit.*

Sed quid mirum, cum Sem eius ſiue vir, ſiue leuir, eodem tẽpore poſt diluuium vitam in 502. prorogarit. Etſi Deus Noë dixiſſet, vitam hominis fore centum viginti annorum, id tamen non ſtatim poſt diluuium accidit. Deinde de communi & vulgari vitæ curriculo loquebatur. Nam & Abraham & Iacob, & Patriarchæ, & alij multi diutius vixerunt.

Videtur autem ſcripſiſſe quædam ante Saturni ſæculum, quæ ſeruituti Aegyptiacæ & liberationi reſpondent. Nam *lib. 1. Orac. Sibyll.* de Titanibus vaticinatur, lib. autem 3. & narrat & vaticinatur. Denique ſub ſenium ſe ſcripſiſſe ipſamet profitetur libro ſeptimo.

Eius ſunt vaticinia de Chriſto, de regnorum mutationibus, & alijs, quorum fragmenta extant in Lactantio, Theophilo, &c.

Gen. 25.

b Iſaac genuit Iacob anno 60. — 2049 / 2109.

Nino annis 52. deinde Semiramide an. 42. Regibus Aßyriorum.

Melchiſedech Pontifice.

b Iſaac natus anno ab inſtituta Circumciſione ſecũdo, ab ortu Iſmaëlis decimo quarto. *Nangiac.* vitam portulit in 22. annum à reditu Iacob è Meſopotamia, *Seder Olam.*

Eius 37. obijt Sara mater. ipſe verò decimo ante deſcenſum Iacob in Aegyptum, anno vno ante eductionem Ioſeph è carcere.

Anno ætatis 37 vinctus, vt ſacrificaretur à patre. *Trad. Hebra.*

Anni mundi.

*Hebrai.*vel 25. *Ioseph.*vel 13. vt quidem nostri videntur existimare. Oblatus autem in parabolam futuri. *Hebr.11.*

2109

Ex eo & Rebecca Leuicute parẽtibus nascitur Esau, pilosus ac hispidus, Edom postea ab Orientalibus appellatus, à pilis ruffis, sicut à Græcis ἐρυθρεύς, vnde mare Erythreum & rubrum.

Ex vno concubitu sati duo gemelli Iacob & Esau, differentibus planè naturis, moribus, vita, fortuna, &c. Astrologorum vanitatem coarguunt. *August. epist ad Sixtum.*

Filij Abrahæ ex Cethura in Troglodltarum regionẽ sub Aegypto, à patre in coloniam mittuntur. *Ioseph lib. 1. Antiq.*

Ismaël primogenitus Abrahæ, ex ancilla Agar, à quo Ismaëlitæ, siue Saraceni & Arabea, 12. principibus ab ipso exortis, maledicta natio secundum carnem orta: simultatem perpetuam gerens cum Isaac, & promissionis filijs secundum spiritum natis. Quare quemadmodum tunc Ismaël, qui secundum carnem natus fuerat, persequebatur Isaac, qui secundum spiritum: ita & nunc (quando Mahumetani Dei populum insectantur.) *Verba Pauli Gal. 4.*

Ferus homo, manus eius contra omnes, & manus omnium contra ipsum. *Gen. 16.* Hoc nostro magno malo experimur quotidie in Saracenis & Turcis.

Duodecim filios principes reliquit, qui omnes iam suis populis dominabantur.

Possedit magnam partem Arabię, ducta in vxorem principis filia.

Ita Isaac ex promissione & secundum spiritum natus, terræ sanctæ incola solus fratrum permansit.

Ammonitę & Moabitæ ex incestu Lot orti, in Arabia initium gentis sumunt. Hi quidem partem Arabiæ, quæ sita est super ripam torrentis Arnon, in mare mortuum labentis, prioribus accolis, qui omnium appellabantur, subuersis occupant. *Hieron. in locis Hebraic.*

Illi autem Raphaim gentem veterrimam interfecerunt, & eorum regionem Arabię, cuius metropolis Philadelphia, obtinuerunt. *Ibid.*

Syri descendunt à Chamele filio Nahor fratris Abraham, *Gen. 22.*

Externa tempore Isaac.

Semiramis Nini vxor Babylonis mœnia condidit. In eius medio templum Belo statuit, ementito sexu, nomine filij regnat, qui & ipse Ninus vocabatur.

Prima post diluuium metalla excoluit captiuorum opera. laude bellica illustris multa in Oriente præclarè gessit, ad Oceanum Aethiopicum & Indum fluuium latissimum, cuius ripas ponte 60. stadia longo, 30 lato iunxit, ducenta Idolorum millia ex ebore & ligno finxit, sicque orbem Idololatria repleuit. *Suidas.*

Babylonem in miro camporum æquore in quadrum disposuit. Murus eius ex coctili latere, infuso bitumine in latum habuit cubitos 50, in altum 200, in ambitu stadia quadringenta septuaginta. Vicinæ quinę portæ in laterum vno quoque, vt esset ἑκατόμπολις, quarũ ostia miræ magnitudinis, ex ære fusili: *Orosius.* Sed rectius hoc attribuit Berosus apud Iosephum, lib. 1. contra Appion Nabugdonozori.

Exercitu tredecies centenorum millium peditum, quingentorumque millium equitum, per Bactrianos in Indiam frustra penetrat.

Apud Sycionios in Peloponneso Europs Egialeo, quem aiunt an. 52. regnasse, succedit an. 45.

Treueren-

Treuerenses à Trebeta Nini fratre, à Semiramide expulso, se tunc in Gallia Belgica conditos gloriantur.

Tuysconem, Mannum, cum hoc Trebeta apud se regnaotes his temporibus Germani, si Deo placet, faciunt.

Deinde Ingeuon post parentem incertis adhuc sedibus. Tuysconis enim filium Mãnum tres hos geouisse Ingeuon, à quo Ingeuones circa Occidentalem Germaniç Oceanum, Herminun, à quo Mediterranæi Hermiones dicti, Isteuon, à quo Isteuoocs, *è Tacit. initio lib. de morib. Germ.*

Apud Aegyprios Necao Pharao. Ioseph. *lib. 5. bel. cap. 26.*

Iberus rex Hispaniarum secundus.

Nagaa Celtarum rex secundus. Deinde Satroo rex doctissimus, qui publica literarum studia instituit. *Bero.*

Viri Scytharum Parthos & Bactrianos, fœminæ verò Amazonum regna condunt. *Nangiacus.*

Amazones durant vsque ad tempora Alexaodri magni, *Iust. hist. lib. 2.*

c Iacob vixit cum auo Abraham an. 15. cum Sem Patriarcha 50. cum patre Isaac 120: ac decimo post patris mortem descendit in Aegyptum, vbi dulci filij coosuetudine vsus est annis 17.

Iacob (qui & Israel cognominatus post Angelicam luctam) omnium primus, vutum nuncupauit Deo. *R. Abahu in Talmud.* Ac certè de illo primùm legitur, Votum etiam vouit Deo dicens. *Genes. 28.* Annos 20. transegit in Mesopotamia, cum auo Abraham versatus est an. 15. Patri ministrauit post reditum suum è Mesopotamia 22. an. Sem peruenit ad 50. vsque annum ætatis Iacob, ac omnium diutissimè post diluuium vixit. Heber etiam attigit septuagesimum Iacob.

Beniamin oatu minimum gignit in Chananea, reliquos in Mesopotamia, *Gen. 35.*

Post annum 21. redit è Mesopotamia ad patrem Isaac in Hebroo, cuius consuetudine adhuc fruitur aonos circiter 23. *Seder Olam.*

Descendit in Aegyptum anno famis secundo. Vbi vixit annos 17. Moriturus vaticinatur de posteris, & nominatim de Christo, quem Silo vocat. *Gen. 49.*

Thamar iuxta nonnullos, filia Melchisedec sacerdotis. Hoc conijciunt ex eo, quòd Iudas io scortatione deprehensam iussit comburi, non lapidari, *Gen. 36.* Nam lex fuit apud Hebræos, quam Moses postea repetiuerit, vt filia sacerdotis, quæ scortata fuerat, combureretur, cæteræ, lapidarentur. *Leu. 20. & 21.*

Anno 63. Iacobi mortuus est Ismaël. Huius viduam sororem duxit Esau. *Seder Olam cap. 2.* Ita Esaitarum & Ismaëlitarum familia in vnam gentilitatem coaluit, vt non mirum sit, si Scripturæ, quando de Mahometana impietate vaticinantur, eam modo describant sub nomine Esau, siue Edom, siue Seïr (nam tot nominibus celebratur Esau) modò sub nomine Ismaëlis.

Quot descenderint in Aegyptum cum Iacob, siue 70. siue 75. animæ, oon est anxiè pugnandum. Nam & 70. Scriptura dicit, & 75. esse potuerunt, quoniam Scriptura solet reticere numeros fractos. Sic nominant Septuagiota interpretes, & 70. Christi discipulos, qui tamen 72. fuerunt, &c.

Anan primus equam & asinam commiscuit, vnde mulorum origo. *Genes. 36.*

Ioseph somniorum intelligentiam primus condidit, nihilque diuini iuris humanique ei incognitum videbatur, adeò

Anni mundi.

2109.

Gen. 47. c Iacob descendit in Ægyptum natus an. 130. 2109. 2239.

Semiramide, Zamea Ninea eius filio, an. 38. Arto 4. an. 30. Regibus Assyr.

Melchisedech Pontifice.

Anni mundi.

2109

adeo, vt etiam ſterilitatem agrorũ ante multos annos prouiderit, tantæque experimenta eius fuerunt, vt non ab homine, ſed à Deo reſponſa dari viderentur. *è Gentilium ſcriptis Iuſtin. hiſt. lib. 36.* Eius inſignes interpretationes extant præcipuè *Gen. 40. & 41.* Philo Byblius hanc ſomniorũ interpretationem tribuit Abrahamo. Amphytrioni Deucalionis filio, *Plin. lib. 7.* Telmiſſeis populis Lyciç, *Clemens in Stromat.*

Cùm hæſiſſet in ſeruitute vel carcere an. 13. anno vitæ trigeſimo liberatur. Famem ſeptenniem prudentia ſingulari ab Aegypto depulit. Quare conſecratus ab Aegyptijs, Serapis nomine, i. principis boum, immani ſimulachro & fano exornatus eſt, in quo bos nutriebatur Apis vocabulo in agriculturæ ſymbolum. Simulachrum euertit Alexandriç Theophilus Patriarcha, Theodoſio magno principe. *Suidas & Ruffinus.*

Caruit conſpectu patris annos 23. Nempe à decimo ſexto ætatis ad 39. qui tertius erat famis. Fruitur deinde ſeptemdecim. Nam tandiu Iacob in Aegypto egit.

Erudiuit aulam Pharaonis, & ſeniores eius docuit, ſiue ſcire fecit. *Pſal. 105.* Nempe Aegyptus bonarum diſciplinarum valde adhuc erat rudis, ſed eas deinceps edocta cœpit colere. Moritur anno 54. poſt patris mortem. Agebat trigeſimum ſub mortem Iſaac. *Seder Olam.*

Eius trigeſimo nono Iſraëlitæ deſcenderunt in Aegyptum. *Ibid.* poſt vigeſimum ſecundum ab ipſius venditione. *Ibid.*

Balac filius Beor, primus rex Idumęorum creatur.

Eſau omnem terram ad montem Seir ſibi ſubiectam habet, & magna cum potentia in Idumęa dominatur.

Externa & incerta ætate Iacob.

Druyus Celtarum rex quartus, diſciplinarum & præſagiorum plenus, à quo Druydes Gallorum ſacerdotes, de quibus Cæſar *lib. 6. Gall. belli.* Plinius *16. cap. 44.* & Tacitus *de Germ. moribus.*

Hinc Bardus quinto loco ſucceſſiſſe fertur. Muſicæ ſtudioſus. Deinde Lucus venationi deditus, à quo Luceníes Galli. *Beroſus.*

Hiarbas rex Lybiæ, contra Palladias fœminas infœliciter pugnat.

Oſyris gigantes, qui tyrannidem exercere cœperant, opprimit. Italia decem annis potitur.

Apis, à quo Serapis, ſtoret in Aegypto, poſtquam fratrem Aegialeum Achaiæ præfeciſſet. *Euſeb. in Chron.* Sed de eo paulò poſt rectius.

Menam omnium primum regem Aegyptiorum facit, qui populos colere deos, ſacraque bis facere, menſas & lectos ſternere docuerit. Hinc poſt longa tempora regnaſſe Gnefactum Vbichoridis ſapientis patrem, &c. Diodorus Siculus, *lib. 2.*

Ogigius apud Atticos.

Selchin Rex tertius Sicyoniæ, an. 20.

Aethiopia bellis Aegyptiorum atteritur.

Nineas ſiue Ninus, Nini & Semiramidis filius, propter ignauiam vituperatur. *Athenæus lib. 2.*

Semiramidem matrem ſui concubitum appetentem, interemit.

Arius poſt eius obitum, Bactrianos & omnes Caſpios ſubegit.

Iubelda tertius rex Hiſpaniæ.

2239 Ingeuõ apud Thuyſcones, de quo Tacitus *de morib. Ger.*

Hic

	Anno mundi.
d Iacobæi manſerunt in Ægipto annis 430.	2239
	2239.
Regibus Aſſyriorum Ario 4. Aratio 5 an. 40	2669
B aleo 6. an. 30. Armatrite. 7. an. 38.	
Beloco Priſco 8. an. 35. & per ordinem Baleo 9. an. 52.	
Altada 10 an. 32.	
Manucho 11. an. 30.	
Manc haleo 12. an. 30	
Phero 13. an. 20.	
Mamolo ſiue Mameio. 14. an. 30.	
Sphareto 15. an. 40.	
Aſcatade. 16. an 18.	
Amynt a 17. an. 45.	
Iuda, Phares, Ezrone, Aram, Aminadab, Iudæ principibus & Chriſti matoribus.	
Filiis Zaræ Zamri, Ethan, Heman, Calcol, Dara prophetantibus.	
	2669

Exod. 12. Galat. 3. Act. 13.

d Hic reijcitur cōmentū Rabbinorum, qui præter diſerta Exodi verba, quibus ſubſcribit Paulus *Act. 13.* ſcribunt ſuos tantum māſiſſe in Aegypto 210. annis, Vide Rab. Leui Ben Gerſon in 15. Geneſeos. Quo loco diſertè Scriptura, *Generatione* (inquit) *quarta reuertentur huc,* id eſt, ætate, & ſæculo quarto. Nam דור hoc ſignificat. Sicque quos 400. annos paulò ante dixerat, mox ſæculum quartum appellat. Accedit, quod tam paucis non videntur, niſi miraculo peculiari potuiſſe propagari, ſexeenta armatorum hominum millia, abſque pueris & mulieribus innumerabilibus: quæ tamen leguntur exijſſe de Aegypto. Cùm iſta in primis editionibus annotabam, carebam quidem Latino aut Græco ſuffragatore. at poſtea repeti Auguſt. Eugub. in cap. 12. Exo. in ea verſari ſententia, vbi & Græcorum adiectionem, καὶ ἐν γῇ χαναάν, cancellat. Qui tamen hodie temporum rationem e Biblijs ſubducere ſe aiunt, iſtorum ferè traditionem ſequuntur, vt non mirum ſit illorum ſupputationem eſſe controuerſiarum plenam, nec conciliare cap. 7. Actorum, & multa alia loca cum veteri Teſtamento, & Act. 13.

Iſtis autem impoſuit quod Paulus ad Galatas 3. videtur ſcribere 430. annis poſt promiſſionem factam Abrahæ de ſuſcipiendo ſemine, qui eſt Chriſtus, datam eſſe legem Moſis. Atqui Paulus nos ſuis verbis tantùm remittit ad ſcripturam Exodi, aitque ſe non de quolibet Teſtamento ſiue pacto cum Abrahā percuſſo, ſed de illo demum loqui, quod ſcribitur eſſe *lex facta poſt 430. annos*. Non vtique à promiſſione (nam repugnat locus Exod. 12. ad quem alludit) ſed à deſcenſu Iſraëlitarum in Aegyptum, illic enim *Poſt,* non retulit ad promiſſionem, ſed ad legem factam eo tempore quod Moſes deſignauerat. q.d. Paulus, Lex quæ poſt 430. annos facta legitur (*Exo. 12.*) teſtamentū Dei, prius Abrahæ factum, irritum non poteſt facere. Alioqui vt hoc addam, falſum eſſet oraculum *Gen. 15.* quod ſine figuris prædixit, ſemen Abrahæ 400. totis annis ſeruiturum in Aegypto ſcilicet (nam in terra Chanaan non ſubiectum fuit ſeruituti) ac deinde eripiendum.

Sed nec conturbare debet vulgata Rabbinorum ratio, quam affert R. Selomo Exod. 6, quòd inter Leui & Moſem Scriptura tantum numeret duas generationes, Caat, qui vixit annis 133. *Exod. 6.* & Amram, qui an. 137. *Ibid. & 1. Par. 6.* Et Caat fuerit ex deſcendentibus in Aegyptum. *Gen. 47.* Primò, quia Amram pater Moſis diutius vixit, quàm illi interpretentur. ad illud enim *Exod. 6. Accepit Amram vxorem, quæ ei peperit Aaron & Moſem & Mariam. Fueruntq́ anni vitæ Amram 137.* ſubaudiri poteſt, Quando eos videlicet genuit, vel poſt mortē patris Caath. Nā Amram in numero ſeptem viuaciſſimorū ab ipſiſmet Rabbinis ponitur.

Secūdò, Scriptura fortaſſe aliquot intermedios, nēpe obſcuriores, more ſuo trāſilijt, & nihilominus *Gignendi* verbo vſa eſt, ꝗ nepotes ſint filiorum loco. Vt *Mat. 1. Ioſias genuit Iechoniā,* qui tamen eius minimè erat filius, ſed nepos. *Ezra 5. Zacharias filius Iddo,* qui eius pariter erat nepos, nō filius.

1. Paral. 6.

Sic fortaſſe iſto tertio ſæculo, Moſes eſt Patriarcha ab Abrahamo decimus, vt primo ab Adamo Noë: & ſecundo à Noë Abrahamus eſt quoque decimus. In eo fui prolixior, quòd B. Hieronymus ſe neſcire profeſſus ſit, quo pacto his tribus Scripturis ſatisfaciendum eſſet.

Aſſignatur Iudæis terra Ieſſen, quæ videtur eſſe præfectura Tanitis & Heliopoleos, è Pſal. 77.

Deſcenderunt in Aegyptum anno nono principatus Ioſeph.

Leui, Caath, & eorum propinquis speciem quandam futuri Sacerdotij exhibentibus vsque ad Aaronem è benedictione & testamento Iacob Gen.49.

Anni mundi.

seph, qui secundus famis.

Sacerdotes Aegyptij de Prytaneo siue horreo Regis alebantur. *Gen.47.*

2239 Exitus eorum meminit etiam Strabo. *lib. 16. Geog.* Meminit & Iustinus histor. sed admixtis fabulis. Item & plurimi externi, quos contra Appionem Iosephus producit.

Anno à morte Iacob 163. Pseudoprophetæ de filijs Ephraim & Galaad, seducunt populum ab auita religione. *R. Abraham in Cabbala histor.* Ex eorum secta fortasse fuerunt Iannes & Mambres, qui Mosi restiterunt. *2. Timot. 3. ex Hebraeorum Trad.*

In tam diuturna peregrinatione, & exilio, tria constantissimè Iudæi retinuerunt, linguam Hebraïcam, suæ gentis habitum & nomina. *Elias præfa. in Methurgeman è Talmud.*

Quantum ad religionem auitam, eam illi ex Aegyptiorum contubernio dedidicerunt. Sola stirps Leui eam studiosè tenuit. *In Maiemonim cap. 1 lectio. de Idololatria.*

Filij Zaræ in Aegypto, sicut filij Coræ in deserto, vaticinationis munere functi sunt. Inter eos celeberrimus Ethan Zaraites, vt cui sapientiæ nomine conferatur Salomon, *3. Reg. 4.* Quique inter 12. Psalmographos numeretur, *in Baba Bathra cap. 1. & Psal. 89.*

Heman Zaræ alter filius, nobilis archimusicus, cui filij Coræ Psalmum 88. dicarunt, vt ei modos faceret.

Iacobæi insanas illas Pyramidum & vanitatis Aegyptiacæ substructiones, quæ in septem mundi miraculis collocantur, cogente Pharaone fabricant, annis multis post obitum Iosephi.

Nomen Pharaonis non constat inter omnes qui scripserunt de Pyramidibus, iustissimo casu obliteratis tantæ vanitatis auctoribus. *Plinius lib. 36. cap. 6.*

Sic paulò ante Labyrinthus primus à Tithoe vel Petesuco rege in Aegypto extructus.

Non est probabile Israëlitas consumpsisse annos 400. in operis Aegyptiacis: quod tamen scribit Ioseph. lib. 2. Antiq. cap. 5. Nã & illud ipse labefactat seq. cap. 6. Dum ab Abrahã ad exitum de Aegypto annos duntaxat 430. percenset. Rectius igitur Hebræi initium calamitatis huius ducũt à Mariæ Mosis natiuitate, in annos 87. Ex quo & nomen obtinuisse aiunt. Nam Maria amarorẽ sonat, quòd ea nata Aegyptij amaris operibus Israëlis seruitutem exacerbarint. *R. Selom. in 2. Cant.*

Calamitatis auctorem nostri nominant Amenophim.

Maria cõcepta cœpit persecutio, septem annis ante Mosem natum. Eius octogesimo septimo, qui erat Mosis octogesimus, finijt. *Seder Olam cap. 3.*

Filij Ephraim Israëlitas ante tempus conati sunt introducere in terram sanctam, quam semini Abrahæ sciebant esse promissam. Sed frustrà, quia Deus decreuerat alio modo eos ex Aegypto educere. *Trad. Hebr. in Psal. 77.*

Ipso anno egressionis, mense secundo, data est Lex Israëlitis: mense autem tertio, in monte Sina Decalogus. Anno secundo iterum data est Lex die expiationum. *Seder minor.*

Iob his Patriarcharum temporibus vixit an. 249. fuit ex posteris Nahor. *D. Hierony. & R. Selomo.* Moses huius historiam ex Abrabico conuertit, *Hebræi.* Gener Iacob ex Dina vxore. *Philo & Chald. Paraphras.* Septuaginta interpretes malunt esse ex posteris ipsius Abrahæ, quartum ab Esau. *In coronide Iob.*

2669 Natus dicitur quãdo Iacob cum tota sua familia descen-

Anni mundi.

2239.

dit in Aegyptum. Duodecim menses versatus io illis crucibus, quas liber ipsius commemorat (Origenes tamen plures numerat) *Seder Olam.* septem aunos. *Suidas.* Duxit Dinam filiam Iacob in vxorem. *Chald. Paraphras. & Philo.*

Amram Mosis pater, è septem illis viris extitit, qui feruntur à mundi principio ad vsque finem vniuersam humanam vitam metiri. Adamum enim vidit Mathusale: hunc Sem, qui peruenit vsque ad Iacob, quem Amram ipse conspexit. Amram autem vsque ad Ahiam Silonitem vixit, à quo visus Elias, qui ad orbis extremum saluus permanet. *Rabbini in 2. cap. Numero.*

Iacobæi in Aegypto pastores, populus pastorum, Hicsi, regnum pastorũ appellati à veteribus historicis, vt Beroso, Manethone, &c. *Ioseph. lib. 1. contra Appio.* Hinc illud vetus, Pastores in Aegypto regnum teoent an. 103.

Qui eos expulit Pharao mari obrutus Tethmosis nominabatur. *Ibid. Ioseph. è Manethone Ægyptio*, vel Amasis. *Euseb. Iustin. Martyr ex Appione & Polemone.* vel Cenchris duodecimus Pharao. *Turon. lib. 1. hist.* Quem & Bachorim vocatum dicunt, de quo mira *Tacitus Annal. lib. 21.*

Mare rubrum, quod nequaquam fluxui & refluxui obnoxium est, vt impiè Vadianus io Melam retulit, cessit miraculo Israëlitis. Aegyptios autem submersit, eorum armis & corporibus in littus, in quo versabantur Israëlitæ, eiectis & expositis, ne amplius inermes & inopes essent. *Ioseph. lib. 2. Antiq. cap. vlt. R. Selomo in Ionam.*

Hebræi negant suos maiores tranasse mare rubrum totum, siue à littore Aegyptio in littus Arabicum, sed quod grandius est miraculũ, ad idem littus ducto intra mare longo circuitu & quasi semicirculo, vnde ingressi fuerãt, reuertisse. Id probant, quia hærebant io deserto Ethan ante transitum. Deinde post transitum in eodem se offendunt, vbi per tres dies vagati, castra ponunt in Mara. *Exod. 13. Num. 33.* Deinde mare rubrum diuidit Aegyptum ab Arabia, non à terra sancta. Imò verò non fuit necesse vt ingrederentur mare, nisi vt submergeretur Pharao, &c. *R. Hizkuni & R. Dauid Es. 63.*

Iosephus & Nostri aliter de littore in littus.

Accessit aliud miraculum, vt non vnus cunctis tribubus ingressus io mare pateret, sed diuisus sit in duodecim partes, siue semicirculos. *Hebræi in Psal. 136.* Moses enim percussit mare, & ipsum diuisit io duodecim vias. *Epiph. Heres. 64.*

Externa & incerta seruitutis Ægyptiaca tempore.

Balcus Assyriorum rex Xerses. i. victor & triumphator appellatur, quod duplo plures gentes sub suo iure habuerit, quam Aratius, vsque ad Indos. *Beros.*

Belochus priscus q. Belachus. i. belli amator an. 35. idololatriam auger.

Balcus iunior regnum quoque intra Indiam propagauit. Quare Indi sua Babylonijs obtulerunt, seque in eorum potestatem commiserunt.

Mamucus siue Mamitus Syris & Aegyptijs cœpit esse formidini.

Sphaerus Syros & Phœnices subegit.

Diluuiũ Ogygis Thebarum Bœotiarum regis, qui Eleusinam condidit mille quadraginta annis ante vrbem cond. *Oros. lib. 1. cap. 7.*

Ab eo vsque ad primam Olympiadem omnia sunt apud exteros fabulosa. Ex quo Varroni totum illud sæculum dicitur

2669

Anni mundi.

...iut Mythicum. *Censor. de die Natalı c.17.*

Idololatria istè spargitur in Europam, impositis nominibus ad aliquod numen tutelare significandum.

2239 Telchines Rhodum condiderunt, quæ prius Ophiusa vocabstur. *Eus. Chron.*

Memphis, nunc Alcaïr, eiusque miracula barbara ab Epapho Pharaone condita, *Eus. Clemens strom. lib. 1. ex Aristippo in primo Arcadicorum.*

Dinastia 18. quæ dicta est Politanorum durauit an. 348. in qua primus regnauit Amasis an. 25. *Eus.* Hinc per ordinem Chebron, an. 13. Amenophis 21. Mephres an. 12. Mispharmuthosis an. 26. Thuthemosis an. 9. Amenophis 2. aonis 31. qui & Mennon *Tacito lib. 3.* iuxta aliquos auctor seruitutis Hebræorũ. Orus Magnus an. 38. Acengeres 12. Achoras 9. Cenchres 16. Acheres 8. Cherres 15. Armeus, qui & Danaus an. 5. Ramesses cog. Aegyptus, qui fratrem Dansum ciecit & Mizraïm Aegyptum nominauit. *Tacit. lib. 2.* an. 68. de quibus in Iosue.

In creta primus rex creatus dicitur Cres indigena filius Demogorgonis. Ab hoc Creta appellata est & Curetes, à qnibus Iupiter absconditus, post aliquot sæcula. *Naugiacus.*

Milinus Cretensis in toto mari regnauit. *Beros.*

Themosis rex totius Aegypti potentissimus pastores Hicsos Aegypto expulit. *Manetho apud Ioseph. contra Appio.* Videtur esse Platonis in Phædro Thammus quem & Hammonem Deum vocant, ad quem Thebis profectus Theut (. i. Mercurius vel potius Ioseph) artes à se inuentas Arithmeticam, Geometriam, Astronomiam docet.

Iuxta alias Amasis, qui penè vltimus eorum fuisse dicitur, qui priscis sæculis Aegyptum tennere, amicus Polycratis Samiorum Regis. *Sa. lib. 3.*

Busiris in Phœnicia, Typhon Aegyptius Osyridis frater. Photoneus 2. Argiuorum rex an. 60. illius meminit Plato initio Timæi. Contra qnem & Parrasios bellant Tastsphis & Carsarls *Eus. Oros. lib. 1. cap. 7.*

Bacchoris sapiens in Aegypto, de quo supra ex Tacito.

Brigus 4. rex Hispanię, hinc per ordinem Tagus cog. Orms an. 30. Betus an. 31. Deabus, qui & Gereon fodinarũ auri inuentor. Lemnini tres Gereonis filij Hispalus, Hispanus, Sicanus, Sciceleus, Lusus, Siculus.

In Lybia priscus Hiarbas, à quo Numidæ se Hiarbss vocant, & per successionem Anteus.

Herminon apud Thuyscones, de cuius institutis Corn. Tacit. *de morib. Germ.* Deinde per ordinem Margus, *Ibid.* Gambriuius, Vandalus. *Ibid.* Tentonus, Alemanus, *Ibid.*

Longo apud Celtas & per ordinem Bardus Iunior, Celtes, qni montes Pyreneos nominauit ob maximam Syluarum in his crescentium exustionem, de quo Diod. *lib. 6.* Galathes, à quo Samothei Galli docti, Narbon. lugdus, Belgius, Allobrox.

Magedon filius Osyridis apud Emathios regnum instituit.

Lestrigones gigantes in Italia.

Apud Sicyonios regnant per ordinem Apis ab Egialeo quartus, an. 25. Thelassion 52. Aegidius, 34. Thurimschus, 47. Leucippus 53. Messapius, 47. Heratus 46. Plemneus an. 48. Orthopolis 63. Marathius 30. Maratus 20. Erithreus 55.

2669

Anni mundi.

ripam Iordanis orientalem attigerunt. *Seder Olam cap. 8.*

Primo ergo biennio populo Israël sedente iuxta montẽ Sinai & vicina loca, Moses construxit Tabernaculum, instituit leges ad religionem & Rempub. pertinentes 449. & amplius, totis illis quadraginta diebus, quibus fuit in monte; quæ tandem alijs deinceps additis vsque ad 613. præcepta excreuerunt, affirmantia quidem 248. quot hominum ossa à Medicis numerantur: Negantia verò 365. quanta est summa dierum anni. Castrorum metãdorum rationem ordinauit, nempe, vt in medio castrorũ tenderetur Tabernaculum Domini, ternæ tribus singula eius latera cingerẽt, platea ad mercatum in medio componeretur, &c. Quæ omnia parũ distinctè à cæteris explicata, sic plana faciemus.

2669

Iacobęi in deserto mãserũt 40. an. & per 42. mãsiones siue stationes, peruenerũt ad vlteriorẽ ripã Iordanis. *Num. 33.*

Annus primus cœpit 15. die mensis Nisan, qui Martius, festo Paschatis. Sic autem transactus est. Septimo die ad mare rubrum peruenerũt. Vsque ad 15. sequentis. i. Aprilis, vsi sunt conspersione, quàm de Aegypto exportauerant, per mensem scilicet integrum. Deinceps Manna & semel coturnicibus. *Exod. 16.*

Vigesimo secundo die Aprilis, primam Sabbati celebritatem agitarunt. *Ibid.*

Mense tertio Siuan. i. Maio, peruenerunt in solitudinem Sinai, vbi biduo loti, sanctificati & parati post tertium diẽ: descendente in montem Domino, & suæ præsentię maiestatem testante fumo, fulgure, flamma, tonitru, nube, cæterisq; tremẽdis, Decalogũ acceperunt. *Hieron. ad Fabiolam.*

Ita sexto die mensis illius, die scilicet Pentecostes, qui erat quinquagesimus ab exitu in Sinai, hoc est, duodecima statione, traditus est Decalogus. Sed & Lex multò vberius quàm antea, nempe ad 449. amplius præcepta, per 40. continuos illos dies, quibus Moses in monte ieiunus subsedit, vsque ad 17. mensis quarti Tammuz, i. Iunij, quo quidem die cùm peccasset populus, descendit & fregit tabulas. *R. Abraham in Cabbala hist.*

Decimooctauo Iunij placauit Dominum.

Vigesimo nono Ab, siue Iulij, ascendit iterum, & mensem Augustum illic in ieiunio transigẽs, vsque ad decimum Septembris, secundas tabulas est consequutus.

Deinceps per quatuor menses integros, Tabernaculum, quæque ad illud pertinebant, absoluit.

Hinc a 3. die mẽsis Adar, siue Februarij, cœperũt dies cõsecrationũ, primoq; die Nisan, siue Martij expleti sũt. *Exo. 40.*

Atque ita totus liber Exodi ad primum annum pertinet. Secundus autem ad huoc modum se habuit.

Mense Martio erectum est Tabernaculum. Aaron filijq́. eius purificati, fungi suis ministerijs incipiunt. Iuge sacrificium peragunt. Principes sua sacrificia offerunt. Populus suas primitias, decimas, vota, oblationes omnium generum, Leuitico descriptorum, quæ & deinceps continuant, cum Mosaicis reliquis ritibus. Pascha denique in deserto primum celebrant.

Aprili numerantur per capita Israëlitæ. *Num. 1.* Pascha immundorum secundum agitant. *Num. 9.* Die autem vigesimo eleuata nube è tabernaculo castra mouent de Sinai ad sepulchra concupiscẽtiæ. *Num. 10.* Atque ita 12 menses diebus duntaxat decem exemptis, morati sunt ad radices Sinai.

Maio, Maria ob lepram à cæterorum consortio eijcitur.

2709 Exploratores in terram Chanaan mittuntur.

Anni mundi. 2670

Iunium exploratores consumunt in suo negotio, Vindemijs in terra Chanaan incredibilis magnitudinis vuam exhibentibus.

Iulij nono post exploratorum reditum, decretum est cœlesti oraculo, Israëlitas non ingressuros terram propter incredulitatem. Sicque errare incipiunt in deserto sequentibus 38. annis. Tum accidit seditio Coræ & sociorum.

Sequentibus annis vsque ad decimum nonum hærent in Cades-Barné, *Deut.1.& 2.*

Decimo nono anno contra Dei oraculum pugnam contra Amalechitas capessunt infœlicem. Vnde & in pœnam, alijs nouēdecim annis circa illum locum desident. Sic ab exitu fluxerunt 38.

Tricesimo nono anno veniunt in desertum Sin. Ibi moritur Maria, puteus deficit, ex quo noua querimonia & seditio, donec refflueret.

Quadragesimo & vltimo mittuntur nuntij ad regē Edom. Post tres menses in monte Hor Aaron moritur. Nubes desinit. Aliquandiu rex Chananeus retro Israëlitas vertit per 7. mansiones, *Deut.10.* Qui denique resumptis animis sedes collocant prope Amon, vincunt Seon & Og reges.

Huius vltimi anni mense vndecimo .i. Ianuario, primo die, Moses ad populum habuit Deuteronomium, summatim ingressuris terram explanans, quæ superioribus 40. annis ipsis acciderant per 36. dies, à primo videlicet Ianuarij vsque ad sextum Adar siue Februarij.

Sexto Februarij, Mosi mors sua reuelata est.

Septimo obijt, die scilicet Sabbati, tempore pomeridiano, etsi Hebręi eum translatum viuum magis existiment, sepultusque est ab Angelis, ita vt nullus cognosceret eius sepulchrum, an. ætatis 120.

Iosuam ministrum suum, suæ curæ successorem reliquit. Ita intra primum biennium ab exitu gesta sunt omnia, quæ à capite 12. Exodi, vsque ad extremum, in toto Leuitico & primis quatuordecim capp. Numerorum perscripta sunt. Cęteris 37. annis, manentibus in deserto, vt in Rep. bene constituta, vel vt in castris, contigerunt seditio Coræ & sociorū, ac aliæ historiæ & leges, capp.15.16.17.18.& 19. Numerorum conceptæ.

Reliqua vsque ad finem Deuteronomij anno vltimo & quadragesimo. Hæc sic libuit digerere, quoniam Mosaicæ historiæ ordo non satis alioqui in eius libris seruatus, paucis est cognitus. Quod etiam in Iosua mox obseruabimus.

Paulò ante mortem membranis volumina Pentateuchi tredecim exarauit à primo ad vltimum vsque legis elementum. De quibus vnum cuilibet duodecim tribuum seruandum dedit. Decimum tertium Leuitis concessit. *Initio Misna.* Istud inclusum fuit tabernaculo, deinde templo Salomonico, quo sæpius, vt ab Achaz, Manasse, profanato rebus sanctis dissipatis, nō est mirum, si tēporibus Iosiæ regis illud Legis exemplar repertum ab Helchia sacerdote inter templi ruinas, in magna propter scribam Mosem & antiquitatem fuerit veneratione. *4. Reg.*

Naasson & Amminadab pater duces Iuda, primi in mare sequuntur Mosem.

Salmon Naassonis filius, dux introitus in terram cum Iosue.

Quid de Mose exteri.

Citatur ex Eupolemo & Artepano Græcis hist. Mosem literas dedisse Aegyptijs, eundemque fuisse Mercurium illum

2709

Anni mundi.

lum, qui propter literarum inuentionem, à Græcis tantopere celebratur. *Euseb. lib. 9. de preparat. cap. 4.*

2670 Strabo lib. 16. Geog. fuisse Hierophantem Aegyptium, & cùm molestè ferret eorum instituta, illinc demigrasse. Nam docebat (inquit) quo pacto Aegyptij non rectè saperent, qui ferarum & pecorum imagines Deo tribuerent, itemque Lybes & Græci, qui deos hominum formis figurarent.

Apud Iudæos Moses ab Iao, quem illi Deum inuocant, acceptas leges se dare præ se ferebat. *Diod. Siculus.*

Hunc vsqueadeò admiratus, imitatusque est Plato, vt Nomenicus Pythagoricus dixerit, Nihil aliud esse Platonem, quã Mosem Atticũ. Et in libro de Bono Iudaico, eius dogmata, sectatum esse Pythagoram. Et in Epinomide, Scientiarum causam fuisse quendam barbarum. Et post, à Syris & Aegyptijs cuncta manasse. Syriæ autem pars est Iudæa.

Ea de causa fortasse Clearchus Peripateticus scripsit Aristotelem fuisse Iudæum, & Demetrius Phalereus etiam ipse Peripateticus Alexandrinam bibliothecam non satis instructam putauit, quoad Hebræorum lege, sapientiæ & philosophiæ fonte atque principio careret.

Moses quem præter paternæ scientiæ hæreditatem formæ pulchritudo commendabat *Iust. hist. lib. 36.* præficitur à Pharaone bello aduersus Aethiopas, quos vicit, soloque equatis multis vrbibus, tandem ad Meroe muros compulit. Quam & post obsidionem Tarbi Aethiopum regis filia in vxorem accepta obtinuit. *Ioseph. lib. 2. Antiq. cap. 5.*

Mosis æmuli & maleuoli longè alia sparserunt, Satana familiam sanctam Patriarcharum infamia & odio conante apud impios aspergere, ne expetita eius communione, benedictionum & promissionum diuinarum participes efficerentur.

Hinc Manetho, Trogus, Iostinus, Tacitus & plerique alij comminiscũtur Iudæos scabie cõfectos duce Mose pulsos, ab Aegyptijs responso monitis, ne pestis ad plures serperet. Ipsos verò ne metu contagionis inuisi, iterum apud vicinos forent, cauisse ne cum peregrinis communicarent. Atqui vt his calumnijs occurreret, Spiritus sanctus contrà voluit, vt præcipua cura apud Iudæos haberetur de omnis generis scabie & lepra, vtque infecti à consortio reliquorum magno studio & ceremonia separarentur, sicque mortalium purissimi euaderent & ostenderentur. *Leuit. 14. & alibi.*

Sic Mosis & Iudæorũ Græci & Latini vel rarissimè meminerunt, vel malignè ferè. Primum quoniam, vt Demetrius Phalereus Theophrasti discipulus apud Philadelphum professus est, Theopompus & cæteri qui de ijs scribere instituerant, aduersam corporis & animi valetudinem incurrerunt, nolente Spirito sancto profanos de sacris scribere.

Secũdò, quia Satanas illorum memoriam, quorum adoptio erat, & gloria, & testamentum, & cultus & promissa, & diuinum eloquium sepelire studebat.

Tertiò, quoniam vt Iosephus ait, non habebant regionem maritimã, nec negotiationibus multis, versus has præsertim partes vtebantur, suæ terræ opibus, quæ erant maximæ, contenti, vt proinde eos Iostinus hist. habuisse legem narrauerit, ne cum peregrinis communicarent. Nam Iudæi legis diuinæ dono & prærogatiua tumentes, reliquos pro canibus ducebant.

Quartò, quoniam Græcorum & Latinorum historiæ in

2709 idem sæculum non cadunt. Siquidem à tempore Mosis ad

Anni mundi.

2669

bellum Troianum plus 300.an.effluxerũt. Deinde à Troiano vſq; ad Cyrum, ante quem nihil certo tenent Græci, cum in eo Iudæorũ hiſtoria ferè definat, anni plus minus ſeptingenti. Ita mille annorum hiſtoria apud Iudæos floruit, & ordine perſcripta eſt, antequam Græca inciperet, ac vbi Iudaica deſiñit, altera propriè auſpicatur.

Cæteras cauſas prudentis ſtudio & meditationi relinquo, quibus eadem opera iudicabit, cur etiam rerum Chriſtianarum ſtupendum ſit ſilentium apud ſcriptores Ethnicos, etiam ſi earum luce, magnitudine & ſucceſſu perſtringerentur.

Moſes poëtis omnibus præluxit. Nam Iobi hiſtoriam ſpondaicis verſibus repreſentauit, & Cantica, ſeorſum illud Deut. 32. elegiaco carmine, vt verſus alternatim ſenia & quinis conſtent pedibus. *Euſeb. lib. 11. præpa. cap. 3. Hieron. ex Ioſepho.* Ad quos modos tria extant cantica apud Eſaiam, vineæ ſcilicet, vrbis Sion, & Ezechiæ. *Iſidor.* Quod æmulati Græci veteres, hexametris ſuas cantiones & odas conficiebant. Primus enim Alcman Lacedæmonius, Olympiade 27. introduxit. τὸ μὴ ἑξαμέτροις μελῳδεῖν. *Suidas.* Non dubium, quia audierat Hebræos etiam, vt Dauidem, Salomonem, Ieremiam, ſuaues alios modos & menſuras excogitaſſe & vſurpaſſe, de quibus poëmatibus ſuo loco. Quare heroïcum carmen oraculo Pythio non debemus, quamuis ante Troianum bellum probetur fuiſſe, vt Plinio viſum eſt, *lib. 7. c. 56.* multo minus Homero, vt Horatio placuit. *in arte.*

Hoc nobile inuentum, Hebræis inuidet & detrahit Iulianus Apoſtata, apud Cyrillum lib. 7. contra eundem.

Aaron creatus eſt Pontifex. Ab illo ad Dinaſum, qui belli tempore per diſcordiam Pontifex ordinatus eſt, numero omnes 83. fuêre. Sub tabernaculo 13. Sub templo Salomonico 18. Reliqui ſtante templo ſecundo: qui plurimi ſunt, quoniam non vt ante, mortuis, ſed viuis viui ſubrogabantur. *Egeſippus lib. 2. cap. 13.*

Externa Moſis ſeculo.

Vti Deus parturiebat hac tẽpeſtate Eccleſiam in Abrahæ familia, ita Satanas ſuam ſynagogam in gentibus. Nam circa hos dies monſtrata videntur à duabus columbis ex Aegypto prouolantibus, duo oracula, Hammonis in Lybia, & Dodonei in Græcia, quæ proinde vetuſtiſſima omnium eſſe ſcribit Herodot. lib. 2. Vnde & Hammonis vocabulum factum videtur ab Ham ſiue Cham Noë filio, & Dodanim nomen habetur *Gen. 10.* Idque vt duobus Hebraicorum oraculorum generibus reſponderent, quorum vnum Vrim & Thummim in Ephod erat mutum, perinde ac Hammonium, alterum æquè ac Dodoneum vocale, è viua vel Dei, vel vatis voce.

Belochus 2. Aſſyriorum rex, artem ariolandi & diuinandi inuenit, aut potius illuſtrauit. Baal ſiue Beli ſacerdos. Huius filia Actoſſa, quæ & Semiramis, cum eo regnat an. 7. *Euſeb.*

Balaam Meſopotamius profeſſione vates & ariolus, cuius vaticinia etiam de Chriſto (*Num. 22. 23. 24*) deſcripta & ſeruata apud Orientales artis eius diſcipulos, vſque ad Chriſtum, ad quem Magi, eius adducti prædicto, venerunt adorandum. *Orig. hom. 13. in Numeros.*

Qui quamuis augur eſſet, proindeque dæmonum cultor, ei quidem reſpõdet Deus, non quidem ab ipſo vocatus, ſed ab ipſo ignoratus. Ita ei apparuit non dæmon, quem conſulebat & inuocabat, ſed Deus quem neque conſulebat, neque ſciebãt. *Theod. q. 40. & ſeq. in Numer.*

2709

Hoc

Anni mundi.

2670

Hac etiam Mosis ætate Aegyptium Cecropem primum Atheniensium regem vixisse aurumant, & Athenas condidisse. Etsi Plato in Timæo Amasim regem eius vrbis conditorem faciat.

Inachum quoque primum Argorum in Thessalia regem Oceani & terræ filinm, annis 400. circitet ante Troianum bellum. Quod regnum durat an. 544.

Cecrops leges de coniugijs edidit aduersus barbariem Græcotum, eosque legibus ad humanitatem perduxit, regnans in Attica anno 35. Mosis, annis 375. ante Troiæ expugnationem, *Euseb. Naugiac.*

Ab eo, vsque ad primam Olympiadem nnmerantur reges 17. Principes verò, quos mors tantum finiebat, 12. sub quibus apud Græcos multa mira narrantur, *Naugiacus.*

Nec multo post Io in Aegyptum, de agricultura multa docens, profecta est & Isis dea nuncupata. *Euseb. in Chron.*

Apis filius Pharaonis filij Inachi regis Argiuorum (fama fortasse submersi Pharaonis) vt regnum occuparet, nauigauit in Aegyptum, vbi deus putatur. *Naugiacus.*

Post Cecropem nati feruntur dij Græcorum ante Troianum bellum 350. annis. Nam Saturnus ipse ex dijs antiquioribus, non nisi centum annis ante bellum Troianum in Italia regnauit.

Ideo autem deorum istorum sæculum non satis definitè annotari potest, quia 300. his annis multi foerunt Saturni, Ioues, Mercurij, Apollines, & quidem cũcti illustres. *Cic. in lib. de Natura deorum.* Interim nulli antecesserunt Mosem & Cecropem. *Ioseph. in proemio Antiquit.*

A dijs ad Romam conditam mille propè anni & ad Christum mille septingenti nnmerantur. (*inquit Arnobius lib. 2. cont. Gentes*)

Narrationes fabulosæ (quarum meminit Herodot. lib. 1. 2. 3. 4. 5. 7. 9. & Diod. Sicul. de historia fabulo.) De Io filia Inachi Argiuorum regis à Phœnicibus rapta & abducta, Osyrique regi collocata, ex qua Epaphũ siue Apim genuerit, De Europa regis Phœnicũ filia in Cretam abducta, De Sisipho condente Corinthum, De Minos Cretensium legislatore, latè in Creta & insulis Aegei maris regnante, circa hos Mosis & sequentium iudicum dies incidisse existimantur.

Nam Herodotus lib. 7. disertè scribit Minoem viguisse τρίτῃ γενεῇ πρὸ τῶν τρωικῶν, tertio sæculo ante res Troianas.

Item historiæ fabulosæ de Pelope, Sesostri, Heraclidis, Adrasto rege Argiuorum, Perseo, Atreo, Proteo rege Aegypti, Eurystheo, Argonautis, Medea, Oedipo, Thera, &c. hæc Iudicum Hebraicorum tempora minimè excedunt, adeò, vt alij ad summum Mosis haberi possint σύγχρονοι, alij Iosuæ, alij alius è Iudicibus posterioribus. Qui quoniam magis noti apud posteros permanserunt è nomine & incerto rumore, quàm vlla rerum gestarũ scripta historia, pertinent ad libros Diodori Siculi, quibus inscriptionem tribuit, de Historia fabulosa.

Tunc vt legis lucem, quam Deus proferebat, vehementius obscuraret Satanas, Telmisci excolnerunt diuinationem ex insomnijs, Cares ex astris, Phryges & Isaurij ex volatu auium, Cyprij ex euisceratiombus victimarum, Persæ, ex magia, vt eius inuentores dicantur: cùm interea Babylonij Astrologiam: Aegyptij Geometriam: literarum disciplinas Phœnices studiosè tractarẽt. *Tatianus oratione contra Gentes.*

2709

Anni mundi

regiones venisse Orientales populos, apparet è crebris in Europam populorum infusionibus, quarum meminere historici.

2727

Etenim ante tres mille annos tota ferè Europa vacua erat, vt qui primi eam inhabitare cœperint, appellati sint Aborigines, locis maritimis primùm omnium habitatis, cultisque, vt Italia, Dalmatia, Gallia Narbonensi, quòd illuc primus & facilior propter mare esset transitus.

Nec Iudæis res fuit cum imbellibus aut paucis. Nam Iabin rex Azor, aduersus eos congregarat 24. Reges, secum habentes 300 armatorum millia, & duo millia falcatorum curruum. Et Adonisedec rex Hierusalem quinque secum assumptis Regibus, copiosissimũ cõtra eos duxit exercitũ.

Iosue 18. annis administrauit Rempublicam. Obijt anno ætatis 110. Ei superfuerunt 17. annis reliquiæ seniorum Israel. R. *Abraham in Cabbala historica*. Id potest colligi ex annis Caleb *Iosue 14*.

Quatuordecim annorum res gestas liber Iosuę complectitur. Septem enim in subigenda terra, septem alijs in diuidenda occupatus fuit, quanto tempore Tabernaculum Domini fuit in Galgal. Post quos ædificauit vrbem Tamnath-Sara. Item congregauit populum Domini in Silo, &c. *sub finem libri Ios.* Quæ sic facilè percipientur.

Octano die Februarij, anno quadragesimo ab exitu finiente, gubernacula Iosue suscipit ad Iordanis ripam.

Populus ascendit de Iordane decimo die mensis primi. i. Martij, *Iosu. 4.*

Venit ad montem Garizim & Ebal, seque astringit benedictionibus & maledictionibus Legis.

Vndecimo parat Iosue acutos cultros, ad futuram populi circumcisionem.

Decimo quarto festũ Paschæ agitauit, immolatis agnis. *Ios. 5.* Tumq; cœpit quadragesimus primus annus ab exitu.

Decimo sexto offerunt manipulum frugum.

Vigesimo secundo mandata accipiunt de circumeunda Ierichunte.

Tribus mensibus bella Iericuntis, Hai & Gabaonis conficiunt vsque ad tertium Iunij.

Septem annos consumunt in subigenda maiore illius regionis parte, vt colligitur è verbis Caleb. *Ios. 14.*

Septem alios in terra sortito diuidunda, & singulis tribubus pręter Leuiticam suis terrę portionibus assignandis, quę vndecim fuêre. Nam duodecima pars Enachim, data est Calebo.

Decimo quinto ab ingressu anno, incipit constitui legis integra obseruatio, vt numerari decimæ, anni remissionum, Iubilei.

Eodem tempore vocat Iosue Rubenitas, Gadditas & dimidiam tribum Menasse & dimittit in terram Galaad trans Iordanem, in cuius littore monimentum sui ædificant altare miræ magnitudinis.

In Silo fixit tabernaculum in *369*. annos vsque ad extrema tempora Heli, structura lapidea infernè extructa & cortinis supernè dispositis, arca de Galgal (*Ios. 14.*) translata. *Seder Olam cap. 11.*

Tempus administrationis eius annis octodecim rectè definitur, quoniam subductis aliorum temporibus & in vnam summam collectis, intelligimus, quid summæ 480. annorum 3. Reg. 6. positæ desit, & qui anni ad eam explendam sint necessarij.

2767

Quare

Anno mundi.

2727

Quare anno poſt partam quietem quarto, obijt. Non vt Hebræi ferè putant decimo tertio, vt eius principatus annorum fuerit 27. aut 28. vel decimo iuxta Ioſephum, qui ei 25. tribuit.

R. Moſe tamen eum vixiſſe duntaxat poſt Moſem an. 14. concludit. *In more li. 2. c. 38.* Nempe quoniam quot poſt illos 14. in debellanda diuiduudaque terra conſumptos vixerit non ſcribitur.

Funiculi menſorij quibus ipſe & Eleazarus Pontifex vſi ſunt ad diſtribuendam terram, non erant externi & materiati, qui re uera ducerentur è termino terræ ſanctæ in terminum. (Nam hoc prodigij ſimile) ſed Geometricæ ſiue Mathematicę lineæ mente & phantaſia conceptæ. Colebant ſcilicet Mathemata, à quibus ad ſe ea mulos pòſt ſæculis Græci tranſtulerunt.

Appellatus eſt & Ieſus non modo apud Apoſtolos & 70. interpretes, verum etiam in Hebraico contextu Nehem. 8. verſ. 17. Nimirum vel ex nomine, nedũ rebus & geſtis præſignificabat Ieſum Chriſtum, cuius eſt propriè Moſi ſuccedere, ſaluare à gigantibus & cæteris hoſtibus, introducere electos in terram promiſſam, hęreditatem inter regni filios partiri, bella Domini gerere, ciuitates refugij conſtituere ad remiſſionem peccatorum. &c.

Echotographia Paleſtinæ à triginta vno viris conſcripta inter ſeptem reliquas tribus, quibus ager & poſſeſſio nõdum erat aſſignata, reliquã Paleſtinam ſortito diſtribuit. Nam vſque ad id tempus, quinque duntaxat tribus, poſſeſſiones citra ſortes acceperant, alijs in caſtris remanentibus, tribus videlicet Ruben, Gad, dimidia Menaſſe trans Iordanem, Iuda & Ephraim, & altera dimidia Menaſſe citra. *Ieſu. 18.*

Sed & Leuitis ſeparauit 48. ciuitates ad habirandum.

Tnm in terra ſancta trecentæ octoginta vrbes, ſiue oppida florentiſſima extabant, cùm hac ætate eorum quatuor vix notati poſſint. *Brochardus in Mappa.*

Eius forma fermè quadrangula, cuius limites qnatuor indicantur, Gen. 10, Sidon, Gaza, Sodoma, Ieſſa, quæ poſtea Cæſarea Philippi. Nam hìc Peræa, ſiue regio trans Iordanem non cõprehenditur, vt quæ etiam hodie magis ad Arabiam, quàm terram Chanaan ſiue Paleſtinam pertineat.

Littoris ſecũdum mare Mediterraneum extenſio eſt per 160. millia paſſuum. Aequalis & lõgitudo recta linea à Iordanis fontibus ſeu Dan ad Beerſabee ſiue Berſammam, niſi quod nauigantibus littorum anfractus aliquantò longiores ſunt viæ. Latitudo autem à Sorbonitide palude, quæ parum in Auſtrum à Gaza abeſt, per deſerta ad montem Seït & mare mortuum 103. millium eſt Italicorum. Sic Septentrionalis latitudo à Sidone per libanum ad Damaſcum penè par priori, niſi quòd aliquanto anguſtior. *Hierony.*

Terra ſancta continet quadringenta parſaoth. i. paraſangas ſiue leucas Perſicas, quarum decem ſunt iter vnius diei. *Elias è Talmudicis in Tisbi.* Quod ita interpretor, vt quia ferè quadrata eſt, adiuncta regione tranſiordanina, quodlibet latus centum ferè leucas Perſicas complectatur. Alioqui enim eſt latior triplo, quàm vbi longiſſima eſt. Nam ab Ioppe vſque ad Traconos montes, tantum numerãtur ſexaginta millia paſſuum. i. tria itineta, quod ſpatium Iordane concluditur. At à Libano ad fluuium Aegypti Rhinocoruram, ſiue à Dan ad Beerſabeem centum ſexaginta, quot terrarum diſcrimen vix nouem diebus abſoluitur.

2767

Edoctus

Anni mundi.

2709

Edoctus est Iosue à Mose legis iurisque diuinæ intelligentiam. *Ioseph. lib. 4. Antiq. cap. 7.* Eam docet seniores septuaginta, qui per ordinem eam communicarũt cum prophetis & prophetæ cum sapientibus .i. Scribis & Phariseis, à quibus Rabbini se suam sapientiam accepisse gloriantur. *Pirke Aboth. c. 1.* hoc vocãt Cabbala, siue legem ore acceptã.

Eodem anno obijt Eleazar pontifex, quo Iosue. *Seder Ol.*

Quidam inter Iosuem & Othonielem collocãt Iudam. sed hoc nomen. *1. Iud.* Hebręi accipiunt non pro indiuiduo, sed pro tota tribu, quam dicunt cum tribu Simeon Adonisedec Hebronis regem cepisse & cætera gessisse, quæ illic narrantur.

Raab nupsit Iosué. *R. Mose pracept. neg. 112.* & Salmoni. *Mat. 1.* qui fuit de ingredientibus terram, mortuusque est post Iosue. *Seder Olam.* Cùm exploratores recepit, erat meretria, vt nostris placet: vt Hebræis, cauponaria: nam zoná vtramque significat Iosue 2.

Prima Synodus in Sichem Eleazaro Pontifice, Iosue iudice de prohibenda societate cum gentibus, auferendis dijs alienis, sepeliendis ossibus Ioseph. Ios. 24.

Profana ætate Iosue.

Cadmus Thebis Bœotiæ à se conditis regnans, è cuius filia Semele Bacchus.

Cadmo expulso successit Amphion & Zetus.

Cadmus à קדם, quasi Orientalis (ab Oriente enim in Occidentem venit) ante argonauticam Iasonis expeditionem, è Phœnicia in Bœotiam nauigauit, & dedit Græcis sedecim literas, id est, literarum picturam, lineamẽta & nomina. Nam disciplinas Græci vix post mille annos degustarunt. Græci agnoscunt illa elemẽta sui non esse inuẽti apud Varronem lib. 1. de Analogia. Cùm enim Crates Græcus philosophus quæstionem grammaticam in Græcia agitaret, cur non diceretur, ἄλφα ἄλφατος, vt γράμμα γράμματος, respõderunt alij Græci. Hæc non sunt vocabula nostra, sed barbara, vt hac Græcorum confessione non has ipsorum literas esse perspicuum euadat.

Phœnices primi, famæ si credimus, ausi
Mansuram rudibus vocem signare figuris. Lucan. lib. 3.

Phœnices accepta literarum notitia ab Hebręis, ob viciniam, literarum ordinem & numerum Græcorum pueris dederunt, ob mutua vtriusque gentis commercia. *Ex Eupolemo Græco scriptore in histo.*

Ab Hello Deucalionis filio Thessalo, Græci omnes Hellines dicti. *Thucid. initio.* Sed fabulosè. Nam ab Elisa filio Iauan, *Gen. 10.*

Galates Celtarum rex. Deinde Narbon, de quibus antea.

Busiris in Aegypto regnum inuadit, & immanem tyrannum agit.

Heliopolis, quæ & Thebæ in Aegypto, Cyrenę in Lybia extruuntur.

Vt Cadmus characteres Græcos, sic Phœnix frater eius Phœniceos condidit, æmulati vicinorum Hebræorum literas & nomina. Vermiculum instituit, vnde color puniceus conficitur. Bythinam vrbem condidit.

Pelasgi à Cadmeis pulsi ad Pindum, &c.

Aegyptus Aegyptum, Danaus frater Mycenarũ rex Argos tenuisse memoratur, expulso Steleno. Puteos fodere Græci ab Aegyptijs discunt.

Thyrrhenus filius Atyis Lydorum regis, migrat in Italiam, & pulsis Vmbris illic considet. *Herod. lib. 1.*

Danaus primus in Græciam ex Aegypto nauem aduexit. Ante, ratibus nauigabatur, inuentis in mari rubro à rege Erythra. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

2727

c Quidam absurdum putant à morte Iosuæ vsque ad mortem Othonielis tertij Iudicis, annos duntaxat 40. numerari, ac statim post eius mortem alterius præfecturam incipere, cùm Scriptura dicat Iosue vltimo. Iud. 2. & 3. seruiuisse Israëlem Domino cunctis diebus Iosue ac seniorum, qui longo vixerunt tempore post Iosue, & nouerãt omnia opera Domini, donec surrexit noua generatio seruiẽs Baalim, traditumque in manus diripiẽtium, quousque suscitatus est Othoniel, qui eos liberaret. Sed illi non intellexerunt, pro *longo tempore*, legi Hebraïcè, *multis diebus*, id est, 17. annis, vt omnes Hebræi intelligunt, quibus scilicet seniores ipsi Iosuæ superfuerãt. Nam sub 20. anoum Othonielis, aut etiam post, his paulò ante mortuis, cœperunt præuaricari, & sic venire in ditionem Cusan regis Mesopotamiæ per annos 8. à qua per Othonielem iam Iudicis potestate fungentem, liberati sunt Et sanè nullo modo est probabile post Iosuam Othonielem vltra 40. annos vixisse nedum imperasse, cùm extiterit vnus è grandioribus terram hostiliter ingredientibus & partientibus. Præterea est obseruandum primum illud & secundum caput Iudicum esse veluti prologum totius libri de præuaricante identidem populo & resipiscente, cuius causa nunc seruituti sobijceret, nunc Iudici faueret Deus ad eum liberandum. Non igitur pertinet ad proximum Iudicem duntaxat, verum etiam ad reliquos, atque ita excludit interregna, quæ alioqui prima frõte multa videri possent.

Iudices hi vsque ad Samuelem dicti sunt, quòd penes eos auctoritas esset dicẽdi ius, & administrandi Rempublicam, iuxta Legem à Mose positã. Diademate aut sceptro, vt Reges non vtebantur: hęreditarij non erant, sed partim auctoritate prudentum hominum creabantur, partim à Deo excitabantur vocatione peculiari. *Iud. 2.* Eorum potestas non erat regia siue arbitraria, sed politica: nempe populum regebant iuxta ipsius leges & instituta, vt qui Dux appellatur apud Venetos. Vnde Iosephus passim hũc principatum vocat Aristocratiam, opponitque Monarchiæ, quæ humana temeritate, & præsumptione, non legis à Deo & sapientibus positæ præscripto res solet moderari.

Tribules Dan locorum angustia pressi ab Amorrhæis, deliberant de quærendis nouis sedibus. *Iud. 1.* Id perficiunt in ipso monte Libano ad fontes Iordanis, excisis & sublatis incolis vrbis Lais siue Lesem, in extrema sorte tribus Aser, post Sidonem, quam Dãn nominant. Vi auferunt idolum Michæ, ad eas sedes abducto Ionathan filio Gersom Mosis filij, vt illic ipse & posteri sacerdotio fungerentur vsque ad diem captiuitatis suę, manẽte apud eos idolo Michæ, quandiu domus Dei fuit in Silo, *Iud. 18.* Captiuitatem appellat diem, quo capti sunt Danitæ à Palestinis cum Arca, *1. Reg. 4.* ad quod vsq; tẽpus videntur Danitę se idololatria cõtaminasse, sacra illis procurante Ionathan & filijs eius deinceps.

Octo anni, quibus primum Israëlitæ sunt oppressi, comprehenduntur sub his 40. quibus postea dicitur terra quieuisse sob Othoniele, *Iud. 3.*

Historia igitur idoli Michæ, atque eius vi per Danitas sublati, constupratio vxoris Leuitæ, & cædes vniuersæ ferè tribus Beniamin euenere diebus Othonielis, vt auctori Seder Olam placet: vt Iosepho, paulò antè Othonielem, cùm populus opprimeretur seruiture Cusan regis Syriæ, inter Iosue scilicet & Othonielem per octo annos. Ita quinque vltima capita libri Iudicum, secundum caput proximè præcedere,

Anni mundi.		
Iud. 3.	c Othoniel de tribu Iuda Eleazaro, & Phinee Pontificib. an. 40.	2727 2767
1. Paral. 2. Ruth. 4.	*Salmone Principe Iuda & Christi progenitore.*	
	Lampride Assyr. rege.	
		2767

Anni mundi.

2767

cedere, aut mox ſequi debuerunt. Nam certè inter Samſonem & Heli nullum fuiſſe videtur interuallum, etiam ſi R. Dauid in 4. Ezech. inter illos iſta contigiſſe putet. Et Suidas in Beniamin, itemque Samſon, ſub Samſone potius.

Cum his 80. annis Iudicis Aiod, anni octodecim tyrannidis Eglon in Iſraëlitas confunduntur, vt deinceps anni omnes ſeruitutis cum annis Iudicum. *Euſeb. Hebrai.*

Phinees ea tempeſtate adhuc erat in viuis, *Iud. 20.* Itaque qui illa inter Samſonem & Heli contigiſſe volunt, ſentiunt Phineem annis amplius trecentis vixiſſe, vt R. Moſe Aegyptius in ſuo Miſna.

In caſtris Beniaminitarum ſeptingenti reperti ſunt ambidextri, & ita lapidem iaculantes, vt capillum poſſent percutere, reliquis intactis. *Iud. 20.*

Externa.

Scytharum primus rex Targitus præfinitè annis mille vixit, ante Darij expeditionem in Scythiam. *Hero. lib. 4.* Extitit igitur his Othonielis diebus.

Cuſath Reſaim Meſopotamiæ rex. *Iud. 2.*

Adonibezec rex Phereſeorum & Chananæorum, cùm Reges 70. amputatis manuũ & pedum extremitatibus, ſub menſa, more canum aluiſſet, tandem à Iudæis victus, ſimili ſorte perijt. *Iud. 1.*

Curetes & Corybantes Gnoſſam condunt, qui modulatam inter ſe & concinentem in armis ſaltationem docuerunt. *Euſeb. Plin. lib. 7. cap. 56.*

Iud. 3. d Aiod, Hebræis Ehud ambidexter de tribu Beniamin cum interregno, annis 80.

Pontificibus Phinee & Abiſue.

Salmone & Booz primo principibus Iuda & Chriſti maioribus. 1. Paral. 2. Ruth 4.

Regib. Aſſyr. 21. Bellopare, Lampride 20. annis 32. Soſare 21. an. 20. Lampare 21. an. 30.

2767–2847

d Aiod Eglonem regem Moab, qui graui ſeruitute per annos 18. populum Dei premebat, & idola in Galgalis poſuerat, vbi ſolebat eſſe tabernaculum, ſica in femur defixa interemit. factusque eſt populi Iudex & Dux.

Eglonis octodecim anni, quibus oppreſſit populum, comprehenduntur ſub octoginta, quibus terra quieuiſſe dicitur ſub Aiod vel Ehud.

Samgat pugnans pro Iſraële, ſexcentos homines cædit ſtimulo boum, ſeu vomere, extremo anno huius iudicis. *R. Abraham in Cab.* Iudex tertius quibuſdam, ſed male.

Tres extiterunt Booz, tribus Iudæ nobiliſſimi, quorum primus Salmonis fuit filius, alter nepos, tertius abnepos, *Lyra in 2. & 4. Ruth.* Qui tanquam vnus numerantur in Dauidis & Chriſti genealogia, *Ruth. 4. & Mat. 1.* Iuxta Hebræorum regulam, cuius meminit Kimhi initio Aggæi, nepotes ſunt tanquam filij. Puto autem à Salmone ad ipſum Booz, ſiue à Raab ad Ruth (quod ſpatium fuit minimum trecentorum annorum) Principes Iuda, Chriſti, & Dauidis maiores, illis ſcripturę locis de tam ſancto catalogo fuiſſe eiectos propter ignauiam. Vnde nihil memoria dignum leguntur toto Iudicum libro geſſiſſe.

Profana ætate Aiod.

Aetas deorum. *Ioſeph. in proe. Antiq.* poſterius tamen poſuerim, non lõge ſcilicet ante bellum Thebanum & Troianum, quod ipſorum deorũ ſæculo, quo terras deſeruerãt, geſtum hiſtoriæ prophanæ loquuntur, deorum liberis in eo occiſis. Deos enim Græci ex hominibus natos crediderunt. *Herod. lib. 1.* Hinc Cic. 1. Tuſcul. Si verò ſcrutari vetera, & ex eis, quæ ſcriptores Græciæ prodiderũt, eruere coner, ipſi illi maiorum Gentium dij, qui habentur, hinc à nobis profecti in cœlum reperientur. Quære quorum demonſtrentur ſepulchra in Græcia, reminiſcere, quoniam es initiatus, quæ tradantur myſterijs. Tum denique, quàm hoc latè pateat intelliges. Porrò deos iſtos maiores duobus his

2847

Anni mundi.

2847

versibus Ennius fuerar complexus.

Iuno, Vesta, Minerua, Ceres, Diana, Venus, Mars,
Mercurius, Iupiter, Neptunus, Vulcanus, Apollo.

Saturnum & Bacchum addit *Euseb. lib. 4. de Prap.*

Vetus Idololatria, quam retinuerunt Persæ, Chaldæi, & reliqui Orienrales, magis erar posita in cultu plaoeratum & sydetum. i. vt loquũtur prophetæ, militiæ cœli, & idolorum, quæ non modo syderum, tanquam deorum immortalium simulachra & signa haberentur, verum etiam eorum diuinitaris & virtutis donucilia, sedes & q. corpora. Quanquàm eriam hominum mortuorum, vt Beli, consecrationem adhibuit, quorum nominibus appellari, salurari, responsa dare, oracula fundere, & varia ostentare studebant dæmones.

Melampus medicus, primus apud Gręcos vinum aqua diluere pręcipit, nẽpe ab vltimis tẽporibus mero Gręci dediti. Hinc Græcari. hoc staphylo Sitheni f. tribuit *Plin. lib. 7. c. 56.*

Diuinus etiam est habitus. *Nang.* fortasse quia festũ Ceteris ex Aegypto in Græciam transtulit, *Clemens orat. ad Gentes.* & Bacchi. *Herod lib. 1.*

Pelops regnat in Græcia, à quo Peloponnesus, Pandionis filius, à quo cœpere mysteria. *Nang.* Ab eo & Territanis Græca genre Pisæ conduntur in Hetruria. *Plin.*

Apud Pythium vares prima Phemonoe Hexametris versibus futura cecinisse narratur. *Ibid.*

Fabulæ de Pelope, Tantalo Phrygum primo rege, filia eius Niobe, Ganymede, Hercule, Admeto, Latona, &c. *Ibid.*

Amphiaraus vates primus ignispicia exercuit.

Agathyrsus & Gelonus fratres Scythiam excolunt.

Belligius Gallorum rex. Deinde Lemannus, tum Arogylus, vt alij, Proclitus, qui quadrigã siue carram primus iũxit.

Xamolsis in Scythia Gotthorum legislator & deus.

Elisa Sibylla Lybica ex Ioue, & Lamia Neptuni filia. *Pauf.*

Danaus per 50. filias totidem filios Aegypri fratris interficit, euadente solo Lynceó, qui post eum regnauit.

Crassus Argiuorum rex, sub quo sacerdotio primus functus est Caliptias Pyrantis primi filius.

Apud eosdem Hypermnestra Daoai filia sacerdotio fungitur.

Europæ filiæ Phœnicis miscetur Iupirer, & alijs stupris se polluit, ex qua deinde Asterius Cretensium rex, Minoem & Radamanthum & Sarpedonem procreat. *Euf.*

e Viginti anni seruitutis sub Iabin rege Chanaan, *Heb.*

Sisara dux exercitus Chananeorum.

Iahel Hebræa clauo Sisaram pertudit.

Debora filia Lapidoth, quem fuisse Barac crèdit *Nang.*

Profana atate Debora & Barac.

Sarurnus post Ianum, Iouem filium de Græcia fugiens in Italiam, regnat in ciuitate, quæ de eius nomine Saturnia dicta est, haud procul ab vrbe Roma. Rudem populum domos ædificare, terras colere, vineas plantare, humanis moribus viuere, æreos nummos cudere docet. Horum meriro deus habirus. Hinc filius Picus, sub quo Circe venefica. Post quem Faunus, qui fuit parer Latini Aeneæ soceri. Vnde colliges, quàm parum abfuerit ætas deorum à Troiano sæculo.

Ceres cœli filia, segetum vsum monstrat Græcis, vnde alma. Io vel Isis annosissima mulier, artem molendi pinsendique docet.

Aruspicinam Malotus quidam in Italia primũ apud Hetruscos introducit, quem Tagen Cic. & Lucanus nominanr.

Mars

Iud. 5.

e Debora de Ephraim, & Barac de Nephtalin, an. 40.

2847
2887

Pontifice Abisue.

Booz 1. & 2. principe Iuda, & Christi maioribus.

Rege 22. Assyr. Lampare & Panya. an. 45.

Anni mundi.

Mars deus belli, Mercurius multarum rerum peritus, præsertim eloquentiæ, Monauli inneutor *Plin. lib.7. cap.56.* Olbius Celtarum Rex.

2887 Pan primus canit fistula, Rusticorum deus. Athenienses eum ignorauunt ante mandatum Philippidis. *Clemens Oro. ad Gentes.*

Eumolpus primus versificator.

Mizota siue Cautus vsum salis conficiendi ostendit.

Eius filius sagittarum vsum reperit.

Sibylla, cui Sambethæ nomen fuit, hic sub Persicæ vel Chaldeæ vocabulo innotescit.

Bellerophon primus equo vehi docet (Græcos scilicet) *Plin.lib.7.cap.56.* atque ita cum Pegaso Chimeram superat. Infœliciter pugnat contra Solymas. *Homer.*

Tyresias vates longæuissimus.

Acteon à suis canibus discerpitur.

Iud.8. f Gedeon de tribu Menasse an.40.

Pontificibus Abisue & Bocchi.

Booz 2. principe Iuda & è Christi maioribus.

Rege Assyriorum 23. Panya.

f Septem anni seruitutis Madian. *Iud.8.*

2887 Gedeon, qui & Ierobaal, 70. filios relinquit superstites.

Profana ætate Gedeon.

2927 Philemon primus apud Delphos ludos & chorum instituit.

Templum in Eleusina ædificatum.

Tyrus conditur ante templum Solomonis ad mare Syriacum an.240. *Ioseph.* imò 253. *Nang.*

Frustra Bacchum Indiæ regem mercaturam in emendo & vendendo docuisse aiunt, quasi antea sola rerum permutatione homines vterentur. Nam in Abrahæ historia & patriarcharum, eius & pecuniæ vsus est.

Atreus Peloponnesi rex Ecclipsium Solis Theoremata indagauit.

Phorbas Argiuorum, qui Rhodum obtinuit. Hæmon primus regnat in Thessalia.

Bacchus liber pater ex semele natus Indiam subiugat & iuxta Indum fluuium Nissam vrbem condit.

Thessalum quendam Cretæ filium in Thessalia primum regnasse aiunt, Photoneo Argiuorum rege secundo, qui primus Iudicia legesque conscripsit.

Item Deabum apud Celtiberos aurifodinas reperisse.

Minos rex Cretensium leges & iura constituit, de quo anteà ex Herodoto. Tantalus Phrygiæ.

Cocalus Sicaniæ, *Diod.lib.4.*

Radamanthus Lyciorum.

Chorebus primus Athenis figulinam inuenit. *Plin.*

Iud.9. g Abimelech eius filius spurius an.3.

Eodem Bocchi Pontifice Booz 2. Principe Iudâ & è Christi maioribus.

Rege Assyriorum 24. Sosarmo an.19.

g Abimelech spurius, 40. fratres suos legitimos occidit. Non tenuit reuera principatum in vniuersum Israël, sed in

2927 Sichimitas, morte præreptus.

Profana ætate Abimelech.

2930. Oeta regnum Colcidis instituit. Tagus Hispaniarum regnum obtinet. Messapus Sycioniorum, Macedo Aemathiæ, Linx Scytharum.

Triptolemus in Eleusi serendi, metendiq; munere claret.

Sparta siue Lacedæmon, à Sparto Phoronei filio in Peloponneso ædificata.

Sueuum Thuysconum regem octauum, circa hæc tempora Germanorum nugatores mendacijs cum Græcis certantes, bellicosissimum, & populum in Germania de se nominantem statuunt.

Galatæ populus Celticus victis Sarmatis, Asiam mino-

2930 rem occupant.

Aegyptij omnium primi, Scythis bellum inferunt.

Nannes Gallorum rex.

Profana ætate Thola.

h Peleus rex Peloponnesi. Eson eius frater, cuius filius Iason Argonautarum princeps, longa naue primus nauigauit, *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Salmoneus apud Elidem, fulmina & tonitrua edere conatur.

Castor, Pollux, Telamon.

Regnum Troianum à Dardano in agro Mæotico inchoatur, qui mysteria matris deûm ostendit. *Clem. orat. ad Gentes.*

Medea regis Colchorum filia.

Apollo citharam medicinamque reperit, & herbarum vires primus cognoscit. *Ouid. 1. Metamor.*

Aesculapius & ipse medicinæ inuentor, Apollinis filius.

Betus Hispanię rex, Eratus Sicyoniorum, Argus Argiuorum, Tuscus Hetruriæ.

Prometheus primus hominũ simulachra de terra fingit, primusque ignem è silice excutit. Astrologiam quam in Caucaso didicerat, Assyrios docet. Vsum annuali Græcis dat, in Arcadia claret. Primus bouem occidit, vt Hyperbius Martis filius animal. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Cinyras rex Cypriorum, Musices studiosus, Venerem meretricem in deos retulit, *Clem. orat. ad Gentes.*

Adonidem ex filia sua nescius genuit.

In Cypro primum tegulæ & metalla æris inuenta.

Atlas Arcadicus Astrologus rex Mauritaniæ, cœlum humeris gestare ob montem ipsi cognominem inusitatæ magnitudinis dictus. Item quia astrorum cursum comprehendit, & primus de Astrologia inter Græcos disseruit, vnde Astrologiam inuenisse dicitur, quanquam (& rectius) alij id referant ad Aegyptios, alij ad Assyrios. *Plin. lib. 7. cap. 56.*
Septem filias Nymphas nuncupatas genuit.

Geryon tricorpor, apud Hispanos.

Aeolus ventorum deus, post Lestrigonas in Trinacria. Siciliæ regnum obtinet. Ventorum rationem inuenit, *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Erictonius rex quartus Atheniẽsium, argentum in Gręcia inuenit. Deinde Pandion, & sexto loco Erictheus, à quo sequẽtes reges Atheniensium Erichtheidę dicti sunt, vsque ad Melanthum Andropompi filium.

Boreas Trax, qui Erichthei filiam rapuit.

Perseus Erichthei frater aduersus Persas dimicat. Hinc Persei & Gorgonis fabula.

Argiuorum regnum ad Mycenas trãstulit in annos 544. quod stabiliuit Euristeus, qui proinde Mycenarum rex primus dicitur, cuius Atreu fuit auunculus.

Euristeus per Aeacidas in Attica interfectus est. *Thucid.*

Vulcanus in Lemno fabrilem exercet.

Ixion perfidus rex Lapitharum in Thessalia.

Lapitharum & Centaurorum bellum in Thessalia.
Hierophile Sibylla Delphica, quę & Erythrea, Sicula, Samia, Rhodia & Claria, quę se ἀρτέμιδα nominauit, & nunc sororem, nunc filiam Apollinis.

Sibylla Lybica, adhuc erat in viuis.

Chiron Saturni, filius Centaurus ęquissimus Medicus & Musicus herbariam & medicamentariam reperit. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Cyzicus condita, & paulò post Miletus.

Minos

Anni mundi.

h Thola de tribu Isachar an. 23. — 2930. 2953.

Pontifice eodem.

Booz 2. & 3. Principibus Iuda & Christi maioribus.

25 *Rege Assyr. 24. Sosarmo, deinde Metro an. 27.*

2953

i Iaïr Galaadides de tribu Manaſſe.an.22.

Ozi Pontifice.

Matth.1. *Booz3. Principe Iuda & è Christi maioribus.*

Rege Aſſyriorum 25. Metreo, deinde Tantane an.32.

Anni mundi.

Minos mare obtinet, & Cycladum ptimus dominus, in earum pleriſque colonias poſuit, Caribus eiectis, latrocinia è mari ſuſtulit. *Thucid.lib.1.in præfat.* Claſſe primus depu-

2953.

gnauit. *Plin. vbi ſup.* Athenienſes cum eo bellum gerunt. *Oroſ.lib.1.cap.3.*

i Poſt hunc multi, maximè Rabbini, ponunt interregnum annorum octodecim, propter Ammonitarum & Philiſtinorum tyrannidem Iud. 10. inſertam. Quod & ego in ſuperio-

2975

ribus duabus editionibus ſecutus ſum. At re poſtea diligentius perſpecta, deprehẽdi eos contineri annis Iaïr & Iephte, cum Euſebio, Beda & ferè Latinis omnibus.

Quemadmodum deinceps viginti toti anni Samſonis cum alijs 20. è principatu Heli concurrunt cum 40. illis annis, quibus Iſrael traditus narratur in Philiſtinorum manum. *Iud.13.*

Iaïr 20. ciuitates condidit, 30. filios habuit equitatu nobiliſſimos.

Ammonitæ & Philiſtei ſeruitute Iſraëlitas opprimunt annis. 18.

Ozi pontifex de ſemine Aaron per lineam Eleazari, quo mortuo tranſijt pontificatus ad ſtirpem Ithamar per annos 120. quo vſque Heli fuit Ithamareorum vltimus. Alijs, Heli primus de filijs Ithamar Sacerdotium à filijs Eleazar ad ſe tranſtulit, factus forſitan Iudex.

Iſraëlis memorabilis pœnitentia. *Iud.10.*

Profana ſæculo Iair.

Theſeus aduerſus Thebanos dimicat rex 10. Athenienſium, cuius vitam deſcribit Plutarch. Ea omni Attica regione populos Athenas cogit, libertate propoſita. Nummum ſtatuit, bouemque in eo incidit. Megarenſem agrum ad Atticam adiunxit. Fœdera inuenit: vt inducias bello Troiano Lycaon, *Plin.lib.7.cap.56.*

Atreus Argis regnat. *Idem.*

Hercules agonem olympiacum apud Græcos inſtituit anno ante primam olympiadem 430. *Euſeb.*

Comitante Græciæ nobilitate cum Antiope & Oriſtia Amazonum reginis bellum gerit, & ad arum litus cum nouem longis nauibus appellens, incautas opprimit. *Naug.*

Amazones Scythicæ iuxta Tanaim fluuium per centum annos ſæua bella confecerunt tam in Aſia quàm Europa, vſque ad bellum Troianum, in quo Penteſilea à Pyrrho occiditur. Earum regnum durauit vſque ad Alexandrum Macedonem *Iuſt.Hiſt.lib.2.*

Antiopa, Orithia, Hippolita Amazonum reginæ.

Nicoſtrata poëtria, vel vt alij, Carmenta latinum Alphabetum in Italia comminiſcitur.

Argon primus Heraclidarum, rex Lydorum fuit. ex eius poſteritate regnarunt 22. vſque ad Candaulis mortem. *Herod.lib.1.*

Horum 4. poſtremi tantum extant in Euſebij Chronico cæteris intermedijs ignoratis. Ante Heraclidas regnauerat Lydus cum ſua poſteritate & ante hunc Meon. *Herod.ibid.*

Cacus rex Hiſpaniæ, primus apud eam ferrum & arma tractat.

Phydamon Delphius, primus apud Pythiam chorum ſtatuit.

Pyrrhus Dædali cognatus, luſoriam pilam primus docuit *Plin lib.7.cap.56.*

2975.

Dædalus fabricam materiarum, & in ea ſerram, Aſciam, Perpẽdiculum, Terebram, Glutinum, Ichthiocollam, Nor-

 mam

mam, malum & antemnam inuenit. Vela autem Ichatus eius fil. *Ibid.*

k Iephte 2. anno sui principatus confecit bellum Palestinum & Ammoniticum.

Infamis quidem natalibus, *Iud. 11.* at fide & pietate nobilis sanctisque veteris testamenti ascriptus. *Heb. 11.*

Seditio contra eum orta est, in qua 42. millia Ephraïtarum ceciderunt. *Iud. 12.*

Hic se inaniter torquent Rabbini de annis trecentis, quos Iephté Iud. 11, ab occupatis Seonis & Og regnis, ad suum dominatum vsque, intercessisse regi Ammonitarum respõdet, quando ad summum 270. duntaxat colliganrur. Nam debuerant perspicere in eiusmodi colloquijs & responsis, numeros integros vsurpari sæpe pro fractis, & contrà, item certos pro incertis, prout loquenti est cõmodius, & promptius. Rectè ergo arguit iniustam & iniquam postulationem Regis. Quia primum ea repetat, quę nihil ad ipsum attineāt. Deinde sero veniat, nempe post 300. annos, qui iam propè prçterierant, à Mose, ex quo terræ illæ inter Arnonem & Iabor fluuios vsque ad Iordanem occupatæ tenebantur..

Iephté iuxta nostros ad aram filiam sacrificauit. *Sic & veteres Hebrai, & Ioseph. lib. 5. Antiq. cap. 9.* Perpetuæ duntaxat virginitati consecrauit, iuxta recentiores Rabbinos. *Consule R. Dauid in Rad.* חנה. Ab aliquo Hebræo accepi istos hanc loci Iud. 11. interpretationem excogitasse, ne inde typus filij Dei à Patre sacrificati duceretur.

Profana sæculo Iephté.

His temporibus supererat Erythrea Sibylla annosissima. Graijs enim Ilium profecturis vaticinata dicitur, & perituram Troiam, & Homerum mendacia scripturum.

Huic successit Thessalica cognomento *μάντω* neptis Tyresiæ vatis Thebani.

Orithia Amazonum regina, fortia egregia bella gessit. Huic successit Pentesilea, cuius in bello Troiano inter fortissimos duces magna virtutis documenta fuêre. *Naugiac.*

l Historia Ruth cõtigit huius temporibus, vt Hebræi tradunt. Quinetiam hunc Abesan aiunt esse Booz, cui nupsit Ruth. Iosepho tamen Ruth vixit temporibus Heli. Auctori autem *Seder*, sæculo Aiod, dum Israëlitæ subderentur Egloni regi Moab, vbi etiam additur Elimelech fuisse Salmonis illius fratrem, qui fuit de ingredientibus terram, ductore Iosue.

Triginta filias collocauit matrimonio, similiter & triginta filios antequam moreretur.

Profana sæculo Abesan.

Bellum Amazonum contra Thebas.

Narbon & Lutetia extructa, paulò ante bellum Troianum. Atqui quæ nunc dicitur Lutetia, aut nulla erat temporibus Cæsaris, aut valde exigua. Sic pusilla tempore Dionisij Areopagitæ ex *Syngelo Graco*. Et Narbona est Romanorum colonia. *Infra.*

Hortos colere docet Alcinous rex Phæacum.

Poëtæ hic incipiunt, Linus Thebeus Herculis in literis & Musica, Thamyræ & Orphei magister. Nam his vno sæculo successerunt Homerus, & Hesiodus.

Pluto inferorum deus cum fratre Neptuno maris deo.

Dionysius Arginus historicus apud Clem. *Strom. lib. 1.*

Hercules innotescere incipit. Anteū lucta in Mauritania vincit, &c. 30. annis, antequā in deos referretur, regnauit Argis

		Anni mundi.
Iud. 11.	k Iephte è tribu Menasse. an. 6.	2975
	Eodem Pontifice.	2981
	Booz 3. principe Iuda & è Christi maioribus *Rege Assyriorum 26. Tantane.*	
Iud. 12.	l Abesan de tribu Iuda Beetleemita an. 7.	2981
Ruth. 4.	*Booz 3. principe Iuda & Christi parente.*	2988
	Eodem Pontifice	
	Tantane, deinde 27. Tanteo an. 40.	
		2988

Anni mundi.

Ind.11. m Ahialon Zebulonites an.10. — 2988 – 2998

Pontifice Zaraia, alias Eli.

Obed principe Iuda, & Christi propagatore.

Rege Assyriorum eodem Tanteo.

Ind.12. n Abdon de Ephraim an.8. — 2998 – 3006

Pontifice Zaraia.

Obed principe Iuda, & è Christi maioribus.

Tanteo rege Assyr.27.

Ind.16. o Samson de tribu Dan an.20. — 3006 – 3026

Pontifice Zaraia.

Obed principe Iuda, & è Christi maioribus.

Reg. Assyriorum Tanteo & 28. Tymeo annis30. — 3026

Argis. *Apollod. chronographus apud Clem. Strom. lib.1.* Vixit an.52. igni perijt, primus ex maximis piratis. *Manetho.*

Telephus Gotthis in Mæsia imperat.

m Hic prætermittitur ab Eusebio contra veritatem Hebraicam. Cur etiam auctor Seder Olam, & hunc, & sequentem Abdon transilierit, ariolari non possum.

Sub hoc terra quietem habuit, eo quod populus non declinaret à Domino.

Profana seculo Abialonis.

Bellum Lapitharum cum Centauris siue Thessalis *Oros. lib.1.cap.13.*

Argonautarum expeditio in Colchicam. *Herod.lib.4.*

Orpheus Trax Lini auditor, in Aegypto sacerdotes cōuenit, vbi didicit mysteria de vno Deo πρωτογόνῳ, deq; eius verbo. *Iust. in paranetico.* Vetustissimus ferè poëtarū Græcanicorum, & ipsorum deorum æqualis. Siquidem traditur Inter Argonautas cum Tyndaridis & Hercule nauigasse. Primus Græcorum excogitauit deorum mysteria. Vnde in Europa superstitio. *Lactant.*

Orpheus sacrorum Græciæ auctor apud Demosthenem. primus homines post Thracium, Thebanum, & Methymneum ad simulachra colenda excitauit. *Clem. orat. ad Gentes.*

Eodem seculo Amphion (ad quem citharę & Lydiorum modulorum & musicæ inuētum refert Plinius *lib.7.cap.56*) Zethus & Silenus musici floruerunt.

Faunus apud Aborigines, à quo in Italiam ex Arcadia veniens Euander excipitur, & agro monteque palatino donatur. *Halicar lib.1.*

Cumæa Sibylla mater Euandri, cuius carmina apud Aenam ciuitatem Iulianus Apostata ignibus tradidit. *Amm. Marcell.*

Carthago condita à ciuibus Tyrijs. Et certè Cartha, siue Cirtha, vox est Syriaca, vrbem sonans. Alij qui non fauent Virgilij mendacijs, multò post conditam docent. Nempe 143. annis post Troianum bellum.

n Hunc 40. filios & 30. nepotes sepelijsse, antequam moreretur, ferunt.

Profana seculo Abdonis.

Cassandra siue Taraxandra Sibylla, quæ & σαρδίς, Phrygia & Tiburtia.

Has sequuta est Colophonia cognomento λάμπουσα, neptis Calchantis vatis, qui comes fuit expeditionis Græcorum contra Troiam.

Museus Orphei iuxta quosdā, filius, iuxta alios ęmulus, & Linus circa Troiana tēpora viguerūt. *Theod. li.2. græca affect.*

Sesostris Aegyptium regnum multis vicinis gētibus deuictis latè propagat. Ei successit Pheron, deinde Proteus. ad quem venit Paris cum Helena, deinde Menelaus.

Diluulum Pharonicum, in quo insula Pharos Aegypti aquis tecta est. *Diod. lib.2.*

o Nazareus, qui ex voto obligauit se sanctimoniæ, separatus à communi hominum vita in potu, cibo & cultu. Huic instituto alij in certum tempus, alij in perpetuum se astringebant.

Miror Masium doctissimum Iosue interpretem, maluisse expungere Samsonem de numero Iudicum, & eius 20. annos, quibus iudicasse Israelem memoratur, ascribere dimidiato pontificatui Heli, quàm in cæterorum Chronographorum sententia, aut potius disertis scripturæ verbis permanere. Iud. 16. fortasse voluit partim redundantem Iu-

dæorum

Anni mundi. 3026

dæorum traditionem de 28. annis Iosne, partim corruptam Græcorum æditionem tueri pertinacius.

Samsonis diebus Israëlitæ in manu Philistim 20. totis annis, itaq; terra sub eius magisttatu non dicitur quieuisse, vt sub Othoniele & Aiod. reliqui viginti anni seruirutis (Nam Iud. 13. populus traditus est in manus eornm annis quadraginta) pertinent ad alterius, vt Heli, principatum, vt quadringentorum octoginta summa constitui possit. *3. Reg. 6.*

Profana tempore Samsonis.

Tempora Heroica incurrunt in hoc sæculnm Samsonis, Heli & Samuelis, ante quæ apud Græcos nihil certi extat, cùm tamen hæc in historia Hebraica admodum recentia sint. Sed nec post vsque ad Cyri sęculum, vt dicam suo loco.

Bellum Thebanum.

Tyrus condita vel potius restaurata anno 1. ante captam Troiam à Phœnicibus, cùm ante multos annos Sidonem primam suam in hac terra vrbem condidissent. *Iust. Hist.*

Bellum Thebanum, vbi victoria Cadmea.

Tertia Gręcorum in Asiam expeditio contra Troianos. Nam prima fuit in Phœniciam, qua Europa regis eius filia Sarpedonis & Minois mater, altera Argonautatum, qua Medea Colcidis regis filia rapitur: ob quas Asiani deinceps contra Europæos iustas bellorum causas prætexuerunt. *Herodot. lib. 1.*

Bellum Troianum, de quo innumerabiles Homeri & reliquorum fabulæ. Nam Diod. Siculus initio lib. 14. captam Troiam narrat ante confectum bellum Peloponnesiacum, & captas à Lysandro Athenas, an. 779. quos reperias à Samsone, vel certè Abdon, ad Darium Longimanum, & annis 408. ante primam Olympiadem, idest, annis 432. ante vrbem conditam. *Dionys. Halic. lib. 1.* ante hoc nihil planè certum apud profanos. Vnde hic narrationis suæ exordium statuit Diodorus, quamuis suam bibliothecam à prima mundi origine putarit repetendam.

Illo bello multa ferũtur inuenta. Equum, qui postea Aries appellatus est, in muralibus machinis Epeus inuenit ad Troiam, ordinem exercitus, & multa alia Palamedes, specularem significationem Sinon, inducas Lycann, Pentesilea securim, Aeneas tubam. Bigas primum iunxit Phrygum natio. Quadrigas Erichthonius. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Latinus Quintus à Saturno in Italia rex.

Genus vnde Larinnm, post qnem Aeneas Lauinij regnauit an. 3. quum prius errasset in Macedoniam, Siliciam, Laurentem agrum per annos 7. deinde Ascanius an. 30. ante Albam conditam à Syluio. *Ex Virg.*

Demophon Atheniensium rex 12. regnabat, dum captum est Ilium, *Clemens strom, lib. 1. ex Dionys. Argino.*

Troiani Hellespontum traijciunt, & in Thracia hyemem transigunt. Primo vere in Siciliam nauigant, vbi sequentem hyemem permanent. Aestatis medio peruenniunt Laurentum, acceptoque agro Lauinium condunt, anno ab vrbe capta 2. *Dionys. Halicarn. lib. 1.*

Circe venefica, per incãtationes & pocula, socios Vlyssis mutauit partim in apros, partim in leones, partim in ceruos.

Thuoris vltimus Aegyptiorũ Larthes, an. 7. ad quem Menelaus cum Helena post captam Troiam diuertit, quem Polybum Homerus vocat.

Hinc cœpit Dinastia Diapolitanorum, annorum 177. aliter

3026

1.Reg.4. p Heli de tribu Leui Iudex, idemque sacerdos an.40.

Obed & Iesse principibus Iuda & Christi maioribus.

Regib. Assyr.28. Timæo deinde 29. Dercillo an. 40.

Act.13. q Samuel de tribu Leui & Saul de tribu Beniamin regnarunt annis 40.

Achitob & Achimelec, quem occidit Saul, pontificibus.

Iesse siue Isai principe Iuda. Rege Assyr. 29. Dercillo, mox Eupalo an.38.

Anni mundi.

Aliter Herodot.lib. 2. Nam hic Protcum ponit ad quem ait Paridem & Menelaum diuertisse, cuius in regno precessores fuerint Pheron & eius pater Sesostris, à quo Aegyptijs agris distributi sunt certo censu & tributo.

Canopum oppidum ad ostia Nili conditum, à Spartanis in patriam redire conantibus.

Aeneas anno discessus sui à Troia 4. Socero suo Latino successit in regnū, anno post tertio cōtra Rutulos & Thyrrhenorum regem Mezentium pugnans cecidit. *Ibid. Halic.*

Ascanius regnat an.38. cætera ex Liuio & Romanorum historiographis.

3026 p Heli sacerdos iudex factus transtulit sacerdotium de domo Eleazaris ad suam, cùm esset de Ithamaris secundo geniti Aaronis stirpe.

3066 Quo die mortuus est Heli, Deus repulit tabernaculū Silo, & fuit Arca septem mensibus in agro Palestinorum. Deinde collocata est in Cariath-iearim, vbi non solum viginti annis mansit apud domum Aminadab, quousque efferretur magna pompa à Dauide, vt vitiosè colligunt Hebræi è 2.Reg.6. verùm iam tum præterierant anni 20. cùm Samuel Iudicis munere fungēs, sanctam illam concionem habuit, quę estat 1.Reg.7.

Profana tempore Heli.

Ascanius Latij Pilades Orestem insanum comitatur. fabula est Horcenam & Etlingiacum in Germania fuisse tum condita & inhabitata. Nam Germani vsque ad tempora Cęsaris, sine vrbibus, legibus, Deo.

Ciuitates Italiæ hoc tempore à Troianis sub Antenore & Aenea conditas, quisque oppidanorum gloriatur.

Sicyoniorum reges planè deficiunt. Post hoc sacerdotes Carni instituuntur.

Francum de genere Hectoris venisse in Pannoniam fabulantur, illicque regnum constituisse, quod progressu in Franconiam Germanię, postremò in Frāciam Galliæ transierit. Errant autem, quoniam nec Galli, nec Gallorum reges, siue è Troianis siue è Germanis descenderunt, sed sunt indigenæ. Dicti autem Franci, labente Rom. imperio, vel quia pro libertate nomen illud sumpserunt, quod vernacula lingua liberum etiam hodie significat, vel quia Francos seu Francones Germaniæ, perpetuò vicerunt. Nam Romani nunquam de Transrhenania sine Gallis triumpharunt, vt eorum opus videatur Germanos vincere, quemadmodum Scipionum Pænos.

3066 q Samuel & Saul iungūtur, quoniam iunctum eorum imperium & 40. annorum numero simul comprehensum disertè reperitur, Act. 13. vt & agnoscit R Kimhi in Psal.99. ex Deras. Quandiu autem separatim vterque imperauerit,

3106 non est mandatum sacris literis. Deinde Saul vix superfuit Samueli quatuor mensibus. Nam paulò post interfectus describitur. *Seder Olam in cap.13.*

Absurdè Samueli Rabbini recētiores separatim tantum attribuunt annos vndecim, & Sauli duos. Quia Samnel iuuenis admodum ad Reip. gubernacula accessit, nec ab ijs nisi valde senex recessit, vt primus Regum testatur. Melius Iosephus extremis verbis lib. 6. Antiq. Sauli ascribit an. 40. & eiusdem libri cap. 14. Samueli soli post Heli an. duodecim, cum Saule an. octodecim. Significans, verbi gratia, Saulem regnasse post mortem Samuelis an. 10. Nec reclamāt verba

3106 hæc capitis 13. 1. Reg. filius vnius anni erat Saul cùm regnare cœpisset, duobus autem annis regnauit super Israel, & elegit

Anno mundi.

3066

elegit sibi Saul tria millia de Israel. Nam horũ talis est sensus. Post annũ à sua electione, de qua cap. 10. regnare cœpit. Cùm autem regnasset duobus annis, elegit sibi tria millia. Nẽpe duobus primis regni annis, sat habuit vitare inuidiã, & se aduersus malignas linguas, modestia & authoritate Samuelis tueri. Postea dum se satis confirmasset, cœpit more regio sese stipare satellitibus. Non quod alioqui duobus tãtùm annis regnarit.

Quod scribitur de Mose, etiam de Samuele dicitur. Fuit ille Leuita, fuit & hic. *1. Para.6.* Ille regnauit super Israel 40. annis. Similiter & hic, *vt citat R. Kimhi in Psal.99.*

In eo desijt illa Reipub. forma, in qua non successione aut creatione legebatur magistratus, sed Dei voce & authoritate, quę certis argumẽtis innotescebat.

Hic incipit tempus prophetarum. *Petrus Actor.3.* Tum prophetica professio penè intermortua à Seniorum morte vigere cœpit, multis in idem collegium conuenientibus, huicque instituto vacantibus præsidente Samuele. *1. Reg. 19.* Est autem sciendum propheticam hanc vocationem non fuisse extraordinariam, quoniam constabat hominibus sese sponte huic professioni deuouentibus, vt precibus, contemplationi, scripturarum interpretationi, predicationi, studio vacarent cõmodius, è quibus Deus, aliquos interdum suscitabat, qui rerum prędicendarum munere, apud Reges, populos, &c. fungerentur.

Aliquando etiam ad propheticum hoc donum euehebat alios ex alijs vitæ institutis, sed tum eorum vocatio & missio erat extraordinaria. Talis Amos, quem è pecudum pastu ad prophetiæ decus sustolit.

Ab orbe prophetæ quidem extiterunt, sed rarius, & extra ordinem.

A Samuele crebriores, ordinarij & successione perenni. Vnde eum Hebræi prophetarum, siue propheticorum collegiorum fundatorem & auctorem faciunt.

Extra hos extiterunt 48. prophetę celebratissimi, partim viri, partim fœminæ, quorum proinde nomina extant in varijs Scripturis locis. Ex ijs hìc prophetissas enumerabo. Nam deinceps virorum ordine nominandorum occurret locus & sæculum. Prophetissæ ergo sunt Sara, Maria Mosis soror, Debora, Olda, Hãna Samuelis mater, Abigail, Esther. *Ita Heb. in Seder cap.20. & 21.*

Samuel non fuit sacerdos, sed simplex Leuita, nempe de posteris Abiathar filij Choræ. *1. Paral.6.* Nam sacerdotes, omnes ex Aarone descendere erat necesse, vt liber Numerorum docet. Reliqui Caathitę cum vniuersis Gersonitis & Meraritis, Leuitico duntaxat munere fungebantur. Sic enim in tribu Leuitica quatuor erant partes, Aaronitæ, Caathitæ, Gersonitæ, Meraritæ.

Decimo anno principatus Samuelis Regem Israëlitæ postularunt. *R. Neburai.*

Samuel scribit librum Iudicum, Ruth, & maximã partem libri primi Regum, quem eius nomine alius ad regnum vsque Salomonis perduxit. Heb. *Baba Bathra cap.1.* nẽpe Nathan & Gad videns. *R. Mose Kimhi.*

Qui scribunt Apostolum Act.13. à morte Mosis vsque ad Samuelem annos texere quadringentos quinquaginta, vt eneruent authoritatem cap.6. lib.3. Regum suprà à nobis allatam, & ab Eusebio, atque adeò omnibus rectè sentientibus receptam pro fundamento stabili quartæ huius ætatis, rei sunt falsitatis. Nam Apostolus perspicuè loquitur de dintur-

3106

Anni mundi.

diuturnitate mansionis Israel in Aegypto, non de sæculo Iudicum, vt supra ostendi.

3066 Sequentia Samuelis vsque ad calcem scripsit Dauid. Reliqua Regum edidit Hieremias. Nam ante historia sparsa erat per singulorum Regum annales. *Rabanus lib. 2. de instit. cleric. cap. 54.*

Tertium & quartum Regum Hebræi malunt tribuere Ezræ, quem materiam scribendi sumpsisse tradunt, vt credibile est, è libris verborum dierum regum Iuda & Israel, qui passim citantur in libris Paralip. Potiora subiecit Spiritus sanctus scripturarum auctor & numen.

Dauid metu Saulis duodecies sedes motat à cap. 21. lib. 1. Reg.

Saul Dei fauore destitutus, sibique relictus, spiritu melancholico, iuxta Hebr. iuxta nostros verò, spiritu maligno correptus est, à quo pulso citharæ Dauidicæ recreabatur.

Samueli fuisse superstitem duobus annis, nostri ferè colliguot 1. Regum 13. At quatuor duntaxat mensibus Hebræi.

Samuel verène ad euocationem Necromanticam Pythonissa Sauli apparuerit, an specie duntaxat, quā exprimeret Satanas, etiam disputant Hebræi. Nam R. Abben in Ps. 78. vers. 39. & in 2. vers. Decalogi hoc factum rēponit inter ea, qua scriptura asseuerat non ex sua sed ex opinione aliorum. & sic ex nostris Tertul. lib. de anima verum Samuelem non esse conspectum affirmat. Sic Aug. lib. 26. de Ciuit. Iust. martyr q. 52. ad Orthod. Interim Aug. lib. 2. ad Simplicianum q. 3. concedit potuisse fieri ex aliqua dispensatione diuina voluntatis, quod in lib. de octo Dulcitij quæstionibus q. 6. repetit.

Post annum vnum à sua electione, de qua 1. Reg. 10. tantum regnare cœpit, siue regni administrationem adit. Cùm autem duobus annis regnasset super Israel, tum sibi tria satellitum millia sumpsit. Nam duobus primis annis, sat habuit vitata electionis inuidia, sibi populum conciliare, & se aduersus venenatas linguas modestia, dissimulatione, & Samuelis authoritate tueri. Posteà autem vbi suam satis confirmasset dignitatem, more Regio sese stipare firmareque satellitibus cœpit. Sic intelligendus primus versus cap. 13. vt supra docui. Non quod alioqui duobus tantùm annis regnauerit. Indicatur alius sensus in Seder cap. 13. nēpe duobus annis regnauit ante suam reiectionem, & Dauidis vnctionem à Samuele paulò post factā. cap. 16. eiusdem libri.

Profana tempore Samuelis, & Saulis.

Bœotij ex Arno vrbe Thessaliæ pulsi Bœotiam occupatunt 60. annis post bellum Troianum. *Thucid. lib. 1.*

Ad eadem tēpora reuocantur Minyæ à Pelasgis è Lemno pulsi. Denique quicquid Græcia mendax ausa est in historia post heroicum sæculum, de varijs Laconum, Atheniensium, & cæterorum Græcorum colonijs, & effusionibus, vt ab ipsis multi populi videantur nati, priusquam ipsi essent in orbe noti. Sed bene habet, quod suas res priscas primis Asiæ littoribus, & angulo Occidentis Europæi circumscribunt, ne mendacij ab Orientalibus conuincantur, penes quos rerum magis memorabilium memoria literis mandata erat.

Alba longa conditur. Mycenarum regnum finit.

Sed à bello Troiano omnia ferè fabulosa vsque ad Cyrum. Quin etiam paucissima narrantur de toto illo 600. annorum spatio, magna literarum inscitia externos, præsertim Europæos & Afros occupante.

Lacedæmoni nouum regnū hic incipiunt per Euristeum an. 42. & Corinthij per Aliten siue Alethen luctatorem, qui Corinthum secundo condidit siue ampliauit 952. annis antequam à L. Mummio Cos. destrueretur. *Velleius Pater.* Regnauit Corinthi an. 35.

Peloponnesij & Athenienses dimicant. *Ibid.*

Heraclidæ in Peloponnesum descendunt.

Codrus Melanthi filius, decimus & vltimus Atheniensium rex, morte sua Peloponoesiacum bellum diremit, se

3106 pro Repub. deouens. Post eum Atheniensium respub. tar-

E diu

Anni mundi.

diu per magistratus est administrata, quousque Solon legislator electus est. *Iust.lib.2.* Cum eo regnum Heraclidarum ab Hercule descendentium destructum est *Euseb.*

Etiam hic Britanni siue Angli nugantur suam Albionem tum Britanniæ nomen consecutam à Bruto Ascaoij filio, quem aiunt primum regnum illic auspicatum, cùm antea à Gigantibus habitaretur. *Nangiac.*

3106

Anno 70. post captam Troiam, Dores Peloponnesum obtinent. *Thucid.*

Regnatū est in Hispania vsque ad 75. annum captę Troiæ. Inde in prouincias & priuata ciuitarum dominia cōuersa est, donec Carthaginenses, & post hoc Romani pręualuere.

Anno 80. post captam Troiam Heraclidæ reuersi in Peloponnesum, Pelopidas expellunt ac regnant. *Velleius Paterc. Plutar. in Homero.* Regnante Tisameno Orestis filio. *Pausa. in Laconicis*, annis 328. ante primam Olympiadem. *Diodor. præf. hist.*

Aristodemus ex Heraclidis primus, regnat apud Lacedęmonios. *Ibid. Euseb.*

Iones profugi Athenas se contulerunt. *Euseb.*

Amazonum & Cimmeriorum in Asiam incursus. *Euseb.*

¶ Deinceps cùm Regum & Pontificum successione coniungam perpetuam prophetarum seriem vsque ad captiuitatem, vt doctrinæ & cathedræ Mosaicæ perennis successio appareat.

3.Reg.5. 2.Paral. 29.

¶ Dauid imperauit an. 40. — 3106–3146

Abiathar pontifice.

Nathan & Gad prophetis.

Eupalo Assyriorum. 30. rege an. 38. deinde 31. Laosthene an. 45

Euristeo primo rege Lacedæmoniorum an. 42. deinde Argi an. 1. & Arbestrato an. 35.

Alethe primo Corinthiorū reg. an. 35. deinde Ixione an. 37.

Medone Archonte Athenarum an. 20.

Dauid Odas, Hymnos, Psalmos, & omnis generis Cantica, condidit vario metro. Quosdam trimetros, alios pentametros, tetrametros, hexametros, &c. ad instrumēta musica decem generum (*Kimhi è Talmudicis in Psal. 4.*) Ex eo ergo & Mose poëmatum est origo.

Eos cantare Sabbatis præcipuè, & cæteris festis, Leuitas docuit. Instrumētum præcipuum erat Kinnor, decem chordis constans, & plectro egens. Hinc Nablum duodecim sonos modulosque habens, tractatum digitis. Cymbala ærea lata grandiaque (*Ioseph. lib. 7 Antiq. cap. 10.*) Cæterorum ratio intercidit, vt Hebræi in Psalmos fatentur.

Ex lucubrationibus & Psalmis decem horum suum Psalterium in quinque libros distinctum perfecit. Adæ, Melchisedech, Mosis, Ethan Orientalis, Asaph, Heman, Iedutthun, & trium filiorum Choræ, Asir, Elcanæ & Abiasaph. *In Talmud. Tract. Baba Bathra cap. 1.* cæteros agnoscens, loco Adæ & Melchisedech vnum Salomonem ponit Hierony. prolog. in Psalterium. Græci verò etiam Ezram, Aggeum, & Zachariam addunt. Nam solum Dauidem omnium esse auctorem repugnat ipsorum inscriptionibus, phrasi & stylo.

Solus Iulianus Apostata pietatis odio apud Cyrillum lib. 7. contra eundem, inficiatus est, fuisse poësim apud Hebræos. Interciderat quidem eius scandēdi ratio ipsius temporibus, quēadmodum & hodie magna ex parte Pindari & similium: at non propterea desierunt scribi metricè toti ferè hi sex, Iob, Psalmi, Prouerbia, Ecclesiastes, Cāticum Canticorum & Threni, pręter innumerabilia cantica & versus, qui in reliquis sacris scriptoribus interseruntur, vt Exod. 15. Deut. 32. Iud. 5. & 6 Esa. 5. 38. & Abac. 3.

Mensuræ siue metri rationem & proportionem conati sunt nominare Iosephus in Dauide & Salomone. *Euseb. lib. 11. de prepar. Hierony. cum alibi, tum ad Paulam Vrbicam, Isidorus, &c.* Hebræi hîc sunt muti. Nam scandendi modum fatentur se ignorare. Hoc vnum aiunt in Tractatu Sopherim siue

3146

Anni mundi.

3066 siue de Scribis, versus Canticorum siue carminum Biblicorum non paucos in suum statum iuxta mensuræ rationem à Scribis restitutos, cùm antea fuissent à librarijs confusè & permixtè scripti. Solus R.Mose Habib, quod sciam, sic eam attigit.

Carmina veterum sacra, vt in Psalmis, Iob, Prouerbijs, sunt disticha. Alia autem mensurantur certo syllabarum numero, ita vt prior versus posteriore, nunc sit longior, nunc breuior, prout genius componentis tulerit. Alia mensura constat æquali, nisi quod interdum versus prior à posteriori differt numero quidem syllabarum, sed non têporum. Nam illud discrimen supplent per aurium consonantiam & gutturalum motiones, aut absorbent inæqualitatem vocis lenocinio & melodia (vt cùm apud Latinos & Græcos pro Iambo Tribrachus, pro Spondeo dactylus vel anapestus, pro dactylo proceleumaticus, &c. ponitur) Hoc postea illustrat exemplis è Psal. 119. 146. Prou. & Iob 6.

Nathan vates prædicit Christum venturum qui Ecclesiam ædificaret, *2. Reg. 7.*

Dauidem adulterij arguit, Salomoni regnum procurat. *3. Reg. 1.*

Eius nomine Dauid vnum è quatuor filijs in Hierusalem de Bethsabea & filia Amihel suscepris, Nathan appellat. *2. Reg. 5. & 1. Para. 3.* Ex quo orta est virgo Maria, *Luc. 3.* Quêadmodû ex altero Bethsabeæ filio Salomone, Ioseph Christi adoptiuus pater originem accepit. *Mat. 1.*

Hinc claret Lyranum errasse, cùm scriberet Mat. 1. Nathan, ex quo ortus recensetur Christus non fuisse filium Dauidis naturalem, sed adoptiuum. Neq; enim intellexit hunc Nathan alium fuisse à Nathan propheta.

Abiathar pontifex. *1. Reg. 22.*

Gad propheta monet Dauidem vt fugiat in Hareth. *1. Reg. 22.* eique nuntiat Deum iratum, quòd populum numerasset. *2. Reg. 24*, prædicit locum templo destinatum fuisse montem Moria.

* Asaph cum fratribus nobilis Musica & sacra eruditione. *1. Par. 6.* auctor duodecim Psalmorum. *Kimhi præfat. Psal.*

Heman nepos Samuelis, celebris & musicæ & doctrinæ sacræ nomine. *1. Paral. 26. & 6.* Inter 11. Psalmorum conditores numeratur. *In Baba Bathra*

Gad & Nathan prophetæ disposuerunt cum Dauid res ad templum pertinentes. *Seder cap. 20.*

Præter Tabernaculum à Mose côstructum, alterum Dauid fabricat in monte Sion. *2. Reg. 16.*

Priuatim habebat suum sacerdotem Hiram Hiraitem. *2. Reg. 20.* suum prophetam Gad. *1. Paral. 21.* suum sapientem Heman, *1. Paral. 25.* Testamento legauit quęcunque satis essent ad ædificationem templi, cuius etiam exemplar & descriptionem Salomoni reliquit, *1. Paral. vlt.* Salomonem filium in pij pręceptoris Nathâ prophetæ manum & disciplinam dedit. *2. Reg. 12.* Primo anno regni côstituit rem diuinam, & perfecit quæ extant *1. Paral. 15. & 16. 2. Reg. 6.*

Forma Veri principis, non Cyrus Xenophontinus, Regnum enim auspicatur à restituendo & reformando cultu Domini. Toto vitæ temporê etiam inter grauissima bella in loculis reposuit necessaria, ad decus tanti templi, Deniqne Salomonem obstrinxit ad eius exædificationê. Finem regni pietate terminauit, vltimo vitæ anno, custodias & ministeria cleri restaurans, sacerdotia & statum religionis

3106 ordinans. *1. Paral. 26.* Semper fauit musarum pijs cultori-

Anni mundi.

bus, vt Ieduthun, & alijs qui partem Pſalmorum conſcripſerunt. *Ibid.* In extremo morbo aulicos ſuo limine excluſit, propheram Nathan & ſimiles intromiſit. *1. Reg. 1.* Verbum Dei habens in ore, pietatem & Dei metum commendans, Deo denique benedicens, animam reddidit. *1. Reg.* 2.

3106

Annis ſeptem in Hebron regnauit, & *33*. in Hieruſalem. *2 Reg. 5.*

Anno regni & vitæ vltimo, ſtatū & formam ſacerdotalis & Leuitici ordinis, præſertim è iudicio Nathan & Gad, cōponit, redigitq́; in certum ordinem res & officia. *Seder cap. 14. & 20.* Diuiſit in 24. claſſes, vetuitque ne alij aliorum ordinem perturbarent. Antea quiſque Leuita, vndecunque Hieroſolymam veniſſet, quolibet tempore habebat poteſtatem ingerendi ſe miniſterio, citra diſcrimen, Deut. 18. verſ. 7. *Ioſeph. Antiq. lib. 7. cap. 9.* id eſt, ea perfecit quæ narrantur, *1. Paral. 22. & quatuor ſequentibus.*

Præbuit ſpecimen futuræ virtutis & fortitudinis, dum à prima iuuentute leonem, vrſum, & gigantem Goliath mira audacia confecit, *1. Reg. 17.*

Suo exemplo triginta ſeptem Heroas reddidit, quorum minimus nullo comite poterat exercitum magnum vel fundere, vel certè ſuſtinere. *2. Reg. 23. Ioſeph. lib. 7. Antiq. cap. 10.* de qualibus Martial. Acies Vmbone repellunt.

Paleſtinos, Idumeos, Ammonitas, Moabitas, Damaſcenos, Syros, Sophenios, vicinos denique populos ad Euphratem vſque, ſibi vectigales reddidit. Poſtea etiam traiecto Euphrate Meſopotamios vicit, ampliſſimam imperij molem Salomoni relinquens. *Ioſeph. lib. 7. Antiq. cap. 5. & ſequent. è lib. Reg. & Paralip.*

In inſignibus (quod ſequuti ſunt deinceps Reges Iuda) gerebat leonem. Sic antea vexillum caſtrorum Iuda in deſerto. Sic deinceps Regum Iuda annuli ſignatorij. *R. Abraham in Cab. hiſtorica.* Eò fortaſſe alluditur, Leo de tribu Iuda, i. Chriſtus.

Nummos argenteos cudi iubebat pondere dimidiæ vnciæ, in quorum vno latere forma eſſet vaſculi manna pleni (quale in arca fuerat repoſitum) cum hac ſcriptura, *Sekel Iſrael*, in altero Rami, qualis in virga Aaronis frōduerat, cum hac, *Ieruſalaim Kedoſá.* Similē ſe vidiſſe in terra ſancta ſcribit R. Moſe Gerundenſis com. in finem Pentateuchi, & hæc tēpora oſtētare ex eo colligit, quia cuſus ſignatusq́; erat totius Iſraëlis nomine. Item quoniam Hieruſalē ipſis 12. duodecim tribubus ęqualiter tum ſignificabatur fuiſſe regia & ſancta. Deniq; quia literis Samaritanis. Nam eiuſmodi erat literatura Hebraica, ante decem tribuū à duabus ſeceſſionē.

Quatuor millia cantorum inſtituit, quorum principes tres fuerunt, Aſaph, Heman, Ieduthun muſicę & aliarum diſciplinarum, Prophetiæ & ſanctitatis laude clariſſimi. *Seder Olam, 1. Paral. 6.* Eorum nomine multi Pſalmi extant.

Profana Rege Dauid.

Iones duce Neleo, Androclo, & cæteris Codri filijs in Aſiam migrarunt, & duodecim vrbes Epheſum, &c. in minori Aſia, & vicinis inſulis condiderunt an. 522. antequam à Cyro vincerentur. *Herod. lib. 1.*

Lydij maris imperium tenent.

Ne Scoti Anglis videantur multò inferiores, hîc Albanactum Regem ſuum primum fingunt.

Medon Codri nouiſſimi Regis, qui mutata veſte à Lacedæmonijs interemptus eſt, filius primus Archon Athenienſium, à quo poſteri Medontidæ dicti vſque ad Caropem.

3146

Velleius

Secunda Synodus, Sadoc & Abimelech filio Abiathar pontificibus 1.Paral.24. (Nempe vices gerebāt Abiatharis summi Pontificis) Gad vidente & Nathan propheta 2.Paral. 29. In ea congregauit Dauid omnes principes Israel, sacerdotes & Leuitas. De reformanda Ecclesia, & Ecclesiæ ministerijs, Sacerdotibus in 24.ordines distinguendis, Leuitis in diuersa templi ministeria, officia, sortes distribuendis &c. 1. Par. 24.25.26. Hoc tangit Ioseph. lib. 7. Antiq. cap. 9. vbi docet Danidem reformasse institutum Mosis (Deut. 18.vers.7.)

3.Reg.6. ſ Salomon templum ædificare cœpit.an.4.

Sadoc pontifice. Laostene rege Assyriorum 31. an. 45.

Ionathan, Iddo & Ahia Silonite prophetantibus.

Argestrato Lacedemoniorum & Labote an.37.

Ixione & Agelao an. 37, Corinthiorum.

Agasto an. 36. Atheniensium Archonte.

Anni mundi.

Velleius Pater.lib.1.

Tyria classis pollens mari in extremo orbis nostri termino Gades condit, & post paucos annos Vticam in Africa. *Ibid.*

3146 Pelopōnenses iterum contra Athenienses bellū mouēt.

Ixion secundus Corinthiorum rex an.37.

Argis secundus rex Lacedæmoniorum an. 1. Argestratus deinde an.35.

ſ Sadoc primus Pont. tēpli quod Salomon exædificauit, *3. Reg.2.* Denique Azarias *1, Para.6.* vbi catalogus sacerdotum de stirpe Eleazaris. In quo, quia non tam successio summorum pontificum, quàm sacerdotum illius generis, texitur (cùm Pontifices etiam sumpti sint è stirpe Ithamaris secundo geniti Aaronis, pro principum & populi affectu) Sūmos Pontifices tibi in cōtextu numerabimus, è breuioribus Hebræorum chronicis. Alioqui eorum nominandorum diuersa est ratio, tam in chronicis Iudaicis & Iosepho, quàm in libris Regum & Paralipomenon. Modo enim nominatur Pontifex, qui pontificatum administrare debuit, è prima Eleazaris stirpe, modo ex altera, qui reipsa, principū temeritate, administrabat. Priore modo *1. Para.6.* successiones Pontificum describuntur. Nempe secundum filiorum ex Patribus seriem (nulla habita ratione vsus & functionis) ab Aaron vsque ad Azariam pontificem, ab Azaria vsque ad Iosedec qui in captiuitatem ductus est, cuique post reditum successit filius Iesus Domini nostri typus. *Zac.3.* Cuius successio *Neh.12.* ad vsque Iaddum Alexandro magno obuiam profectum memoratur, vt Synagoga perenni & continua serie ad Christum summum Regem & pontificem perduceretur. Istius successionis tantam esse vim intellexit Andronicus Iudæorum contra Samaritanos hæreticos patronus, vt ex ea apud Ptolemæum regem, Hierosolymitanam cathedram veram esse Mosaicæ ecclesiæ sedem, non Garizeam euicerit. *Ioseph.lib.13. Ant.cap.6.*

3146

3150. Antea illis in locis sacrificare fas fuit, vbi Arca vel Tabernaculum à Mose fabricatum constiterat.

Hebræi colligunt è cap.12. Deut. licuisse vbilibet sacrificare, quo tempore versabantur in deserto. Post ingressum in terram, tantùm in Silo, postquam illic à Iosue tabernaculum fixum fuit, vsque ad Heli sacerdotis & iudicis mortem: sub quo capta Arca, rursum in varijs locis offerre licuit, donec extrueretur templum Salomonicum. Nam Arca reddita à Philisteis, translata fuit primò in Cariath-iearim, secundò in Masphat. tertiò in Galgal, 4. in Nobe, 5. in Gabaon, 6. in domum Obed-Edom, 7. in domum Dauid, 8. in Salomonis templum stabile & immotum. Arcæ stationes paulò aliter commemorat Kimhi in Psal.24. Arca (inquit) translata est de deserto in Galgal, de Galgal in Silo. E Silo in terrā Philistim. Illinc in Bethsames. E Bethsames in Cariath-iearim. E Cariath-iearim in domum Obed-Edom, è domo Obed-Edom in vrbem Dauid. Denique in Sanctum sanctorum tempore Salomonis.

Ionathan & Iddo prophetæ. Aliqui addunt Agur è cap. 30. prouerb.

Ahias Sylonites propheta missus à Deo, tradit decem tribus Ieroboam, prædicit mortem filij eius, & totius regni exitium. *3.Reg.11.& 14.*

Ahiam puerum fuisse aiunt Mosis ætate, & vitam ad Eliæ seculum perduxisse, quod spatium est annorum 600. Nam

3150. recensetur inter septem annosissimos. *in praf. Maiemonim.*

Anni mundi.

Caleol & Dorda fratres ſapientiæ, philoſophiæque encomio inſignes. *Ioſeph.lib.8. Antiq.cap.2.*

Sapientes Orientis celebrantur. *3.Reg.4.*

Vt Dauid Græcorum lyricis, ita Salomon Dramaticis antiquior eſt.

3146

Sub finem ætatis amiſſum per idololatriam Spiritum S. recepit & ſcripſit Prouerbia, vbi ſanctæ vitæ præcepta dat, Canticum Canticorum, id eſt, Drama ſiue parabolam de intima Dei vel filij Dei cum ſponſa Eccleſia coniunctione atque charitate, denique Eccleſiaſten, de mundi contemptu. *Seder.*

Eccleſiaſten continere pœnitentiam Salomonis, cùm de ante acta vita tum maximè de idololatria, inque eius reſipiſcentiæ teſtimonium editum eſſe Hebræi putant. Cuiuſmodi etiam narrat de prouerbijs *Hierony. in 43. Ezech.* Ipſe externi templi fabricator Salomon peccauit & Deum offendit, licet poſtea egerit pœnitentiam ſcribens Prouerbia, in quibus ait nouiſſimè, Ego egi pœnitentiam, & reſpexi vt eligerem diſciplinam.

Cętera eius opera innumerabilia 3. Reg.4. interciderũt. Philoſophatus eſt à Cedro, quæ alias arbores celſitudine vincere conatur, ad hyſſopum vſque arborum minimam. Octo millia librorum compoſuit, nempe 5000. odarum & carminum. 3000. Dramatum, parabolarum & εἰκόνων. Quo tempore in Aegypto omne doctrinæ ſapientiæque genus florebat. *3. Reg.4. Ioſ.lib.8. Antiq.cap 2.*

Inter illos erat liber precationum ſiue præcantationũ, quo docebat modum depellendarũ ægritudinum: Illum eſſe puto, quẽ R. Kimhi inſcribit de morborũ curationibus è Talmudicorumq; traditionibus com. in cap 4. 3 Reg. quo maiores vſos ait inſtar Hippocratis & Galeni. Reliquerat & librum de exorciſmis ſiue adiurationibus ad fugandos dæmones. Nam facultatem contra dæmones callebat dono ſibi diuinitus inſpirato. *Ioſeph.lib. Antiq 8.cap. 2.* quem Origenes tractatu 35. in Matth. ſua ætate extitiſſe ſignificat.

Hinc detegitur igne vindicanda Magorum noſtri temporis impoſtura, qui nomine Salomonis abutuntur ad dæmones euocandos, cùm è cõtrario eos non euocare ſed pellere ſuis libris docuerit. E quibus exorciſmos Vetus ſynagoga deſumpſerat in dæmoniacorũ ſolatium & liberationem. vſurpatos Chriſti ſæculo Act. 9. & adhuc vim habentes Ioſephi temporibus inſpectante miraculum Veſpaſiano. *lib. 8. Antiq.cap.2.*

Nempe quendam modum exorciſandi condiderat, quo dæmones adiurati ex obſeſſis pellebantur corporibus, cui officio mancipati Exorciſtæ vocabantur *Diſt.21.§. 1. Zonar. tom.1. cap.58.*

Libri ergo Salomoni impiè attributi ſunt, qui inſcribuntur Salomonis incãtationes, 2. Clauicula Salomonis, 3. Annulus Salomonis. Nam eorum primus apertè eſt ſceleratus, medius continet elementa & inſtitutiones magicas, eſtque veluti clauis Magiæ ad dæmonas circulis, characteribus, varijs figuris, ceremonijs, & eiuſmodi abſurditatibus illiciendos, etiam ſi ita incipiat, Initium & finis libri huius, eſt timere Deum. Tertio doceri aiũt, quo pacto dæmon in gemmam annuli accerſatur & illigetur.

Templum à Salomone conſtructum annis cẽtum & quadraginta tribus, priuſquam Tyrij Carthaginem coloniam conderent. *Ioſeph lib.8. Antiq. è Tyriorum annalibus, & lib. 1. contra Appionem.*

3150

Apud

Anni mundi.

Apud Aegyptios regnabat Vaphres, *Euseb. lib. 9. de prepa. ex Eupolemo.*

3146

Auctis tabernaculi rebus, templum mirabile construit, inuentis inter Israëlitas centum quinquaginta tribus millibus proselytarum, qui operas suas præstare possent ad lapicidinas, & ad lapides saxaque in locum opportunum exportanda. *2. Paral. 2.*

Tabernaculum antea mobile & portatile, nunc primum cœpit figi.

Templum istud augustissimum, septem mundi quæ habentur miracula superás, tres præcipuas habuit partes, templum clausum, 2. Atrium interius siue sacerdotū, 3. Atrium exterius siue populi, in quo porticus constructa est à Salomone, postquam ille ædem totam perfecisset. *3. Reg. 7.*

Progressu tēporis atrium istud exterius interstitio murorum fuit separatum, vt anteriore parte viri, posteriore fœminæ continerentur, sacerdotumq́; ab atrio remotiores essent. vnde atrium nouum. *2. Paral. 20.*

Hæc autem omnia atria suas habuerunt porticus ad Meridiei & Septentrionis latera, quibus vel imber vel æstus vitari possent. Tandem atrium profanum siue gentium, in quod exteri & Israëlitæ non purificati, ad precandum conuenire possent, accessit.

Vniuersa hæc muro cingebantur, à quo totum spatium vsque ad atria contentum mons domus dicebatur, domus Dei, mons Moria. Nempe in eodem mōtis tractu sunt quatuor colles siue iuga, quæ quandoque vna appellatione Sion dicuntur, aliquando varia sortiuntur nomina. Primus est Sion, qui ob sui altitudinem respectu totius terræ, specula interpretatur. In eo erat arx dicta ciuitas Dauid, quā à Hierusalem dirimebat hiatus quidam siue Melo. *2. Reg. 5.* Illic erant sepulchra Dauid & Regum. Secundus iste Moria. Tertius Acra vbi noua ciuitas. Quartus Golgotha.

Omnia illic auro, argento, rebus alijs pretiosissimis constabant. Ac vt cultus Dei esset honorificentior, præter Cherubos Mosaicos formam iuuenum alatorum ostentantes, similibus sacris imaginibus omnia respersit etiam templi parietes & introitum. *sub finem 6. capitis 3. Reg.*

Primę hę templi partes sua etiam habebant membra, quę breuitati consulens prætereo.

Sadoch de Eleazaris familia adipiscitur pontificatum deposito à Salomone Abiatharo, qui erat de posteris Heli, atque adeò Ithamaria.

Traditum per Mosem à Domino sacrificij veteris ordinem, vt paulo ante Dauid, Salomon, Sacerdotum & Leuitarum ministerio, cātorum multiplici numero, Psalmorum diuinorum tripudio, templi & altaris illustri gloria, sacrorumque vasorum multitudine splendidius amplificauit. *Rupertus lib. 2. de Offic. Eccl. cap. 21.*

Sadoch Hebræorum summus pontifex octauus, *Euseb.* nonum ab Aarone Hebræi faciunt.

Magnificentia ipsius rursum eluxit in publicis ædificijs construendis.

Domum regiam sibi, alteram vxori, tertiam æstiuam, extra vrbem, quę & domus Saltus libani appellatur, quod puro libani ligno constaret, denique vrbis totius muros à fundamentis extruxit, in quibus omnibus superbè excitandis 13. totos annos consumpsit.

3150

Regia eius tres summas habuit partes, porticum Iudicij cum solio regio, Atrium ac denique ædes ipsas. Muri omnes

 extrin

QVINTA
ÆTAS.
Quæ incipit anno mundi.3150.

3.Reg.11. 2. Paral. 12. a Salomon regnauit adhuc an.*36*.

Pontifice & prophetis ijſdem.

Rege eodem Aſsyriorum, Laoſthene.

Iiſdem apud Lacedęmonios Corinthios & Athenienſes regnantibus, deinde

Archippo Athenarum Archonte an.19.

Anni mundi.

3150. a SALOMON præter alias ſapientiæ dotes, etiam nnmeratur inter 10. Pſalmorum conditores à D. Hieron.*Prolog.in Pſalt.*quod 72.& 127. eius nomen præſerant, cui & tres ſequẽtes 128.129.130.tribui debeant, quia ἀνεπίγραφοι ad proaimum auctorem referuntur. Hebræi decem quidem faciunt, imo verò vndecim, ſed Salomonem prætermittunt, eius loco Adamum & Melchiſedech ſuſtituentes.*Kimbi præf.in Pſal.*

Profana Rege Salomone.

3150. 3186. Ante Homerum extiterunt hi poëtæ in Græcia, Linus, Philammon, Thamyras, Amphion, Orpheus, Muſæus, Demodocus, Phenius, Sibyllæ, Epimenides Cretenſis, Ariſteas Proconeſius, Asbolus Centaurus, Iſatis, Drimon, Euclus Cyprius, Orus Samius, Protenidaa Athenienſis. *Euſ. lib.10.Præp.cap.3.*

Olenes, Lycus, Pampbus Atheniẽſes, Orpheus filius Calliopes bymnographi. *Pauſanias.*

Homerus, centum annis plus minus poſt bellum Troianum, *Caßius apud Gellium lib.17.cap.21.* ſexeentis ante Ariſtotelem. Centum triginta ante primam Olympiadem. *Porphyr. Cornelius nepos.* Ante cæcitatem Meleſigenes appellabatur. Eius ortum ſeptem Græcorum ciuitates glorioſè ſibi vendicant. Cuius poëſi nullum opus apud Græcoa vetuſtius extare in confeſſo eſt. *Ioſeph.lib.1.contra Appionem.*

Nam Lini, Orphei, Muſæi, Phenij, & Ariſteæ proconeſij poëtarum, qui vno ſæculo erant antiquiores, vtpote deorum ſuppares opera perierunt. *Ibid.* Suæ poëſeos argumentum deſumpſit è Coruino Ilienſi poëta, Palamedis diſcipulo. *Suidas.* Sybillinos verſus plurimos ſuis verſibus inſerens. *Solinus ex Boetho.* Adijt ſapientiæ ergô ſacerdotes Aegyptios. *Iuſtinus in Parænetico.* Non modo cæcus fuit, ſed & victum errans per omnes propè terras ſibi emendicauit. *Pauſanias in Corinthiacis.* Eius & Heſiodi animas pendentea ex arbore ſerpẽtibus illas vndique veaantibus, graues dare pœnas retulit Pythagoras, eorum cauſa, quæ finxerunt de dijs.

Ionica emigratio, in qua quidam Homerum fuiſſe ſcribunt. *Euſeb.* de qua mox.

Pelaſgi mari potiuntur. *Nang.*

Cumas hoc ætate conditas aiunt, item Magneſiam in Aſia. *Ibid.*

Chabreus filins Cheopis rex Aegypti. *Diod.lib.2.cap.2.*

Eſt ille Vaphres, cuius ad Salomonem & viciſſim Salomonis ad ipſum extaot literæ, apud Euſebium ex Polemone lib.9.Præpar.cap.4.& apud Clementem Strom. lib.1. ex Alex.Polyhiſt.

Hiram rex Tyri poſt patrem Abibalum, regnauit an.*34*. *Ioſeph.ex Menandro Epheſio contra Appionem.*

Baleaſtartus filius regno ſucceſſit. Hinc Abdaſtartus, &c. Nam ſequentes reges Tyriorum, nomen Aſtartæ deæ apud ipſis cultæ ferè adiunctum habuerunt.

Colonia Ionica deducta annis 140.poſt Troiam captam. *Clem.Strom.lib.1.ex Eratoſtene.* Sexaginta annis poſt Heraclidarum deſcenſum. *Plutarch.in Homero.* Coloniæ rex Androclus Codri filius, Epheſum iam fundatam, & templum

3186 ab Epheſo & Crœſo indigena, ante Herculem & priorem illo Bacchum, amplificat. *Pauſa.in Achaicis.*

Pyſeus

Pyſcus Thyrrenus pirata Italiæ tubam inuenit. *Plinius lib.7.cap.56.*

b Regnum biſariam per ſeditionem diuiditur: huius maiori parti in Samaria præficitur Ieroboam, quod Roboã ſpretis ſeniorum conſilijs, leuationem publicorum tributorum admittere noluiſſet. Achimas pontifex.

Semeias vir Dei dehortatur Roboam ne bellet contra decem tribus, quę à ſe defecerant, *3.Reg.12.* Iddo adhuc prophetabat.

Ioam (ſic enim nominatur ab Epiphanio) prænunciat Ioſiam regem trecentis pòſt annis naſciturum, qui idololatriam deſtruat: cumque reuerteretur ab increpando Ieroboam impiæ religionis, in via à leone occiſus eſt, quod cuidam ſe ad cibum vocanti inconſulto Deo paruiſſet, ſed tamen leo aſſidens illæſum corpus ſeruauit, dum in funus efferretur, *3.Reg.13.*

Iadon vocatur à Ioſ.lib.8.Antiq.cap.2. Sameas, à Tertul. contra Pſychicos.

Iudæi, ne cum ſchiſmaticis Iſraëlitis vllo ſacrorum vſu communicarent, eam literarum formam, quæ nunc vſitata eſt, id eſt, quadratam, mutatis prioribus figuris condiderunt, ac illas, quæ Samaritanæ literæ deinceps ſunt nominatæ, reliquerunt. *R. Moſe Gerundenſis ſub finem Pentateuchi.*

Regno Iſraëlis. i. decem tribuum conſtituto, regnum Iudæorum deinceps in duo ſciſſum permanſit, Catholicum ſcilicet. & hæreticum. Catholicum, quod peculiariter nomen Iuda retinuit, tres capiebat tribus, Iuda, Beniamin, & Leui. Nam Leuitæ antea per totam terram diſperſi, ſeſe receperunt ad legitimum Eccleſiæ locum. Hæreticum, pro regia habuit Tirſam, deinde Samariam. Retinuit Circumciſionem. & cæteros ferè cultus Moſaicos, niſi quòd eos ſubinde variabat nouis & peregrinis vicinatum gentium ritibus, vt nulla religio ſolet eſſe conſtans & firma apud eos qui ſe ſemel ab Eccleſia diſtraxerunt. Prophetæ Leuitis fuerunt animoſiores. Nam in eo etiam ſua collegia atque conuentus continuarunt, vt ex Eliæ & Eliſei hiſtorijs liquet.

Profana Roboam rege.

Thraces maris imperium poſſident. Bithyniam nauali prælio capiunt, tranſeuntes à Strimone.

Samos ſtruitur Partheniæ nomine in mari Ionico.

Smyrna, quæ antea Naulochus ab Amazonibus ampliatur.

Smendis ſiue Seſacus Aethiopes & Phœnices Circumciſionem docuit, templum ſpoliauit. *3. Reg4.*

Saſochis ſecundus legumlator apud Aegyptios. *Diod.lib. 3 cap.5. Iuſt. Martyr orat.ad gentes.*

c Zaram regem Aethiopiæ parua manu vicit, qui irruerat in terram Iuda cum decies centenis millibus militum & curribus trecentis, quantum exercitum nullus vnquam regum duxiſſe memoratur in hiſtorijs, etiam profanis. *2. Paral.14.*

Zara victus decimo quinto anno Aſæ reſtituit, quæcunque Seſac rex Aegypti de templo abſtulerat. Chuſeus ſiue Aethiops dicitur, quod quidam interpretantur Arabem. Nam Scriptura duplicem Aethiopiam ſtatuit, vnam cis mare rubrum in Africa, alteram vltra in Arabia.

Abimelech pontifex max. 3. Reg. 15. Anani prophetat bella in Aſam exoritura, quòd hominibus, non Deo fidiſſet, vnde & in neruum conijcitur. *2. Paral.16.* Hanani videns. Ioam propheta.

		Anni mundi.
2. Paral. 12.	b Roboam an.17.	3186.
	Achimaa pontifice.	3203.
	Samaia & Iddo prophetis.	
	Phiriciade Aſſyriorum 32. rege an.30.	
	Ieroboam filio Nebat Iſraelitarum ſiue decem tribuum regni conditore an. 22. 3. Reg.14.	
	Labote Lacedæmoniorum.	
	Agilao, deinde Prymina an.35. Corinthiorum.	
	Archippo, mox Therſippo an.41. Athenarum Archonte.	
	Abia an.3.	3203
Ibid.ca. 13.	*Azaria pontifice eodemque propheta,*	3206
	Iddo propheta adhuc ſuperſtite.	
	Iiſdem Regibus.	
Ibid.ca. 15.	c Aſa an.41.	3206 3247

Iehu

Abimelech pontifice.

Ioram, Azaria filio Obed, Hanani & eius filio Iehu prophetantibus.

Eodem Phiriciade, deinde Ophrateo 33. rege an. 20. Assyriorum.

3.Reg.16. *Ieroboam Israelitarũ, Nadab an. 2. mox Basa an. 2. & per ordinem Ela an. 2. Zamri dieb. 7.*

Et Amri an. 12.

Atheniensium Thersippo deinde Phorba an. 31.

Lacedæmoniorum Labote Doristo an 20. Agesilao an. 44.

Corinthiorũ Prymina deinde Barci an. 35.

3.Reg. 22. d Iosaphat an. 35.

Ioachas pontifice.

Iehu filio Hanani, Abdia, Michæa, Iehiele filio Zachariæ, Elezaro filio Dodiæ, Elia & Eliseo, vatibus

Assyriorum regibus

33. Ophrateo,

34. Ophratene an. 50.

Anni mundi.

3206 Iehu filius Hanani vaticioatur contra Baasa regem Israel, à quo & occiditur. *3. Reg. 16.* Azarias prædicit regnum Israel futurum, absque Deo vero, sacerdote, doctore & Rege. *2. Paral. 15.*

Asa filiam Amri regis hęretici, dedit vxorem filio suo Iosaphat. Vnde prima impietatis, & mox infœlicitatis labes in regno Iuda: Aegrotans non quærit Dominum, sed medicos suo magno malo. *2. Paral. 17.*

Regni eius vicesimo sexto rex Israel Baasa moritur, & succedit Ela filius, *3. Reg. 16.*

Imo verò eius tricesimo sexto, Baasa ascendit in Iudam oppugnaturus Rama. Respondeo, vicesimo sexto non regni Asæ, sed bellorum siue temporis, quo Asa bellis præsertim à Baasa per annos 24. iactari cœpit. Ideo enim nominatim decem eius annis primis terra quieuisse annotatur 2. Paral. 14. vers. 1. Quibus si addas viginti sex bellorum, trigesimus sextus incidet in hanc Baasæ expeditionem, qui & disertè 3. Reg. 15. vers. 15. bellum gessisse cũctis diebus suis (.i. 24. an. quos regnauit) cum Asa memôratur.

Sesostris rex Aegypti tertius apud Aegyptios legislator. *Diod. lib. 3. c. 5. Iust. Martyr. paren. ad Gẽtes.* vbi Sesonchosis.

Samaria è pago vrbs conditur ab Amri. *3. Reg. 16.*

Profana rege Asa.

Agesilaus rex Lacedemoniorum iustissimus.

Barcis Corinthiorum, à quo Barcidæ. *Euseb.*

Benadab Syriæ, qui regem Basa contra Iudam insurgentem vicit. Pseusceudes Agypti.

Deductio Coloniæ Ionicæ centum quadraginta annia post Troiana tempora. *Clem. Alex. lib. 5. strom. ex Aristarcho*, vel 180. *Eus. chron. ex Philocoro.*

Ab Heraclidarum descensu ad cõditam Ioniam fuêre anni sexaginta. *Ibid. Clemens ex Erastostene.*

d Elias currus & auriga Israel, vir pilosus, zona pellicea incinctus, magno zelo religionem tuetur. *3. Reg.* Iam translatus in cœlum. *4. Reg. 2.* ante decimum octauum regni Iosaphat. *4. Reg. 3.* misit cœlitus literas ad Ioram regem Iuda, filium Iosaphat, in quibus fata eius explicabat. *2. Paral. 21. Et Ioseph. lib. 9. Antiq. cap. 2.* Ita sanctis mortuis res viuorum sunt curæ.

Quidam Hebræorum putant Eliam in illo suo raptu laxatum corpore & in sua solutum elemẽta, vbi ad ignis sphęram peruenisset. *Kimhi in Malach.* Alij nesciri quid ex eo

3247 factum sit, vt Ioseph. *lib 9. Antiq cap. 1.* Talmudici seruari ad finem vsque mundi, quæ nostrorum etiam vetus est senten-

3272 tia apud Athanas. *Dialog. 5. de Trinit.*

Hinc Seder Olam, *cap. 16.*

Septem homines dantur, qui mundi durationem continenti serie metiuntur, Adam, Mathusalem, Sem, Iaacob, Amram, Ahias Silonites, & Elias, qui adhuc superstes est & incolumis (ועדיין הוא קיים) cap. 17. Apparebit secundò in aduentu Christi (hoc impletum in Transfiguratione.) Deinde recondetur, donec tertiò appareat aduentu Gog & Magog. Interea autem scribit gesta omnium ætatum & temporum. *Et paucis post versibus,* Misit literas ad Ioram regem, annis septem post suam translationem.

Michæas Iemla prædicit populum dispergendũ, & Achab regem Israel occidendum. 400. Pseudoprophetę. *2. Para. 18.* quorum princeps Sedecbias & Eliezer *3. Reg. 22.*

3272 Abdias vaticinatur in Idumeos, Ecclesiæque ædificationem & propagationem libello vnico prædicit. Prophetas

pascit

pascit in specubus. Nam Hebręi veteres hunc eundem esse tradunt.

Iahiel & Eleazar vaticinationis munere funguntur apud Iosaphat.

Iosaphat legisdoctores & magistratus probos vbique constituit. Hiel reædificauit Hierico. *3. Reg. 16.*

Profana Rege Iosaphat.

Quartu Rhodij mari potentes per 23. an. *Euseb.*

Allobrox Gallos regit.

Habis magnus post Gargorim auum crudelissimum

Curetum rex in Hispania.

Adad Syrorum, Osochor Aegyptiorum.

g Ioram rex Iuda Athaliæ coniuna sequi cœpit peregrinam religionem. Nota quantum detrimenti affinitas impiorum & hęreticorum afferat.

Idumęi à Iuda deficiunt, & priuatum regnum cōstituunt.

Ioram rex Israëlis à seruo successore suo interficitur.

Ionadab filius Rechab clarus prophera. *4. Reg. 10.* Amicus Iehu regis Israel, ortus ab Hobab, siue Iethrone Mosis socero. Cuius filij, ex præcepto patria, taoquam peregrini & hospites super terram, seorsum ab hominibus in tabernaculis habitabant, domum non ædificabant, sementem non serebant, vineam non plantabant, neque vinum bibebant. Denique auctor fuit ordinis siue instituti Rechabitarum, quorum regulam sigillarim percenset. Hier. 35. cap. Eo enim vsque, hoc religiosorum virorum institutum durauit, nempe per 300. plus annos.

Hi similiter ex istius disciplina in perpetuum vino abstinebant, habitabant in tabernaculis, nihil possidebant proprium, nihil emere poterant, carentes ædificijs, agris, vineis, seminibus, etiam in communi. Vocantur scribæ siue doctores *1. Paral. 2. vers. vlt.*

Sub Ioram Ioatib summus pontifex. Sub Ochozia Iosaphat *In Seder.*

Elisens miris & inusitatis operibus insignis. 4. Reg. 12. Ad eius ossium contactum suscitatur mortuus. 4. Reg. 13. Construxit cellas prophetis in Hiericuntis solitudine. Manauit institutum & loci religio ad posteros. Fuitque desertum hoc vsque ad Engaddi ab Essenis habitatum, hominibus continentiæ incredibilis, de quibus postea.

Propherę munere fungitur apud Israeliras, siue 10. tribus annos circiter sexaginta. Nempe à 19. Iosaphat, vsque ad Amasiæ septimum.

Profana rege Ioram.

In Aegyptiorum historia, Chronographi iam hic sequuntur Herodotum (non Eusebium) qui suam relatinnem orditur à Cheope, quem regnasse ait annis 50.

Rhodij mare obtinent.

h Vt Ochozias plures vno anno regnauerit, siue solus, siue aliter, non est probabile, ne sint à Roboam ad sextum Ezechiæ, quo euersum est imperium decem tribuum. 281. anni. Sic enim successio regum Israel qu æ continuata fere serie, successioni regum Iuda responder in lib. Regum & Paralip. nimium. i. 42. annis ab altera superaretur. Nam à primo Ieroboam vsque ad vltimum Oseæ, qui regnum illud amisit, anni tantum numerantur 141. Hinc adducor vt credam cum veteribus Hebræis, *quos sequuntur R. Selomo, & R. Leui,* errare eos, à quibus Ochozias 21. an. id est, 20. cum patre, & vno solus regnasse fereur, ex eò quod 2 Paral. 22 quadraginta duos annos. & 4. Regum 8. viginti duos tantùm natus, regni

		Anni mundi.
	Israelitarum Achaban. 22. Ochozia an. 2. Ioram an. 12. 4. Reg. 3.	3272
	Iisdem Lacedæmoniorum, Corinthiorum, Atheniensium regibus.	
	g Ioram an. 8.	
4. Reg. 8.	*Pontificatum administrante Ioatib.*	3272. 3280
	Eliseo & Ionadab Rechabita prophetis.	
	Ophratene rege Assyrior. 34. an. 50.	
	Ioram Israelitarum an. 12.	
	Agelao an. 30. Corinthiorū.	
	Agesilao Lacedęmoniorum.	
	Mezade Athen. Archonte *an. 30.*	
ibid.	h Ochozias. an. 1.	3280
	Iosaphat summo sacerdote.	3281
	Eliseo propheta.	
	Ophratene rege Assyr. 34.	
	Ioram rege Israelitarum.	
	Lacedæmoniorum Archelao an. 60.	
	Iisdem Corinthiorum & Atheniensium.	3281.

Ægyptiorum Cheope. an. 50.

4.Reg.11. i Athalia,an.6.

Ioiada Pontifice.

Eliseo propheta.

Ophratene Assyrior. rege.

Iehu rege Israel, an. 28.4. reg.10.

Lacedæmonioru͂ Archelao.

Corinthiorum Agelao.

Athenarum Mezade.

Ægyptiorum Cheope.

4.Reg.12. k Ioas Ochoziæ minimus filius,annis.40.

Ioiada & Pedaia Pontificibus.

Zacharia Ioiadæ filio sacerdote simul ac propheta.

Ophratene, deinde Ocrasape 35.an.42.Assyr. regibus.

Iehu, deinde Ioachaz.an.17. Israelis regibus.

Anni mundi. 3281. 3281. 3287 3287 3327 3327

gni çlauum suscepisse proditur. Nam vtroque loco Ioram tantum octo anni, & Ochoziæ vnus assignantur. Qui igitur,inquies,potuit Ochozias quadragesimo 2. ætatis inire regnum,cùm pater mortuus sit quadragesimo? Num filius antiquior erat patre? Audi R. Leui. Sanè,inquit, anni 42. qui recensentur in libris Paralip. non sunt accipiendi ab ortu Ochoziæ, sed à tempore quo viguit regnum Amri, quod Ochozię,qui erat de eius semine(ex parte matris) contigerit,vt occideretur cum Ioram rege Israel. Id apparet ex eo quod post 31. annum Asæ,regnauit Amri an.6. in vniuersum Israel (4. Reg. 16) & Achab filius eius 22. & Ochozias (alter) duobus. Ioram autem Rex quoque Israel, erat in anno regni sui duodecimo. Vides 42. annis regnum Israel stetisse penes familiam Amri. *Hæc ille.*

R. Iose facilius ista narrat. Postquam(inquit) Asa dedit in vxorem filiam Amri filio suo Iosaphat, Dominus consumere domum Dauid cum domo Achab decreto sanxit.

Tres reges se ordine consequentes, Ochozias, Ioas, Amazias (Athaliam prætermitto, quæ & ipsa miserrimè & iustissimè cæsa est) violenta morte perierunt, quòd Deum certis criminibus offendissent.

Falsò Philo ab Annio suppositus, posteritatem Salomonis in Ochozia desijsse narrat, vt regnum Dauidis ad familiam Nathan deueniret, nempe seruato vno Ioab ex ea familia. Nam Ioas legitimus fuit Ochozię filius *4.Reg.11,2.Par.22.*

Profana rege Ochozia.

Tyberinus Syluius Latinorum rex, qui submersus, ex Albula flumine Tyberim fecit.

i Athalia regis Achab filia perhibetur. 2.*Para.21.* quæ impulit filium Ochoziam vt impiè ageret 2.*Para.22.*

Extinguit totam stirpem Salomonis, præter paruulum Ioas, que͂ Ioiada sacerdos cla͂ domi in spem regni educauit.

Iehu in Samaria delet Baalis, siue beli cultum & te͂plum.

Azaël rex Syriæ Iudæos affligit.

Externa Athaliæ.

Pygmalion Tyri rex an.40. cuius anno septimo soror Dido Carthaginem condidit. *Ioseph.lib.1.contra Appionem.*

Felsinus Thuscoru͂ rex, Felsinam metropolim Thuscoru͂ condidit, & ei regioni, quę postea Gallia Aurelia & Aemylia à Romanis dicta est, Felsinæ nomen reliquit. *Cato de Orig.*

k Ioas restaura͂dum curauit templum duorum superiorum principum impietate neglectum, imò verò per Athaliam penè dirutum, *4.Reg.12.* bonus princeps initio, pessimus ad extremum.

Ioiada pontifex, qui solus post Mosem vixisse 130.an. legitur. Zacharias eius filius, qui in ipso templo occiditur. Huius sanguis vsque ad aduentum Nabugdonozoris, instar ollę bullientis, quasi vltionem deposcens, ferbuisse traditur.

Nec id Rex impunè tulit, Nam & ipse occisus à duobus seruis suis. *4.Reg.12.* Phadaia Pontifex.

Ex quo Ioas Zachariam occidit, cessarunt Dei in polluto templo responsa & oracula ex Debir (secretiore parte templi, in qua erat propitiatorium) & ex Ephod (ornamento Pontificio) *Epiphan.*

Azaël, deinde filius Benadad, reges Syriæ.

Profana Rege Ioas.

Hesiodus Ascreus poëta & sacerdos musarum, in Helicone, centum annis post Homerum 32. ante primam Olympiadem ex Porphyrio. Scripsit deorum generationem in Helicone musarum instinctu. Quam Theogoniam

F Græcis

Græcis primos Homerum & hunc Hesiodum cõposuisse, annis ante se quadringẽtis scribit Herodotus lib. 2. Ita Helleuismus recẽtissimus: Et tamen non à Deo mundi fabricatore, vt Ouidius, qui hoc ad Hesiodum ex Hebręis addidit, sumpsit exordium, sed à Chao, rudis inordinatæque materiæ confusa congerie.

Homerum & Hesiodum coniungit Herod. lib. 2. his verbis. Hesiodus & Homerus, quos quadringẽtis non amplius annis opinor ante me extitisse, fuêre, qui Græcis deorum prolem introduxerũt, eisque cognomina & honores, & diuersa artificia & figuras attribuerunt. Cætera apud Gellium *lib. 3. cap. 11. & lib. 17. cap. 21. & Clement. lib. 5. Strom.* Velleius lib. 1. 120. annis distinguit.

Lycurgus Lacedæmoniorum legislator.

Carthago ante vrbem Romam 72. annis ab Elisa Didone condita creditur, id est, sub regis Ioas annum 30. *Oros. lib. 4. cap. 6.* Hinc lingua Punica Syriacam redolet apud Plautum, & nomen Cartaginis Syrum est. Nam Carta apud Syros vrbem significat. Go mediũ. Cartago q. media vrbs. Tyri scilicet media pars, ad eam ædificandam cum Didone confluxerat. Pigmalionis regis anno 7. *Menander Ephesius apud Ioseph. contra Appionem.* 143. annis & 8. mẽsibus post templum Salomonis. *Ibid. ex Tyriorum archiuis.*

Phryges quinto obtinẽt maris imperium annis 25. *Eus.* Ocrasapes rex Assyriorum, Anacyndarapes vocatur à Strabone. Nescias vltra prolatio potior, nam nomina regũ Assyriorum, Aegypti & cæterarum mundi partium apud Herodotum, Ptolomæum, Strabonem, Eusebium, &c. non satis purè ad posteritatem peruenerũt. Iuxta illud, nomen impiorum putrescet. Prouer. 10. & Eccles. 41.

Sub extremam vitam Ioas Cyprij maris imperium sexto loco consequuntur an. 34. *Euseb.*

Bon Thuscorum rex, à quo regio Burinnia. *Cato de Orig.*

k Sedechias Pontifex. Ionas vaticinatur in Ieroboam filium Ioas regem Israel, vel potius de victorijs & restitutione Damasci & Hemath (quam Antiochiam quidam esse volunt) & terminorum regni Israelici facta per Ieroboam regem Israel cõtra Syros. Niniue eius tempore erat magna, itinere trium dierum. Diodor. Sicul. lib. 3. ambitu stadiorum 480. i. leucarum 30. longitudine autem stadiorum 150. i. leucar. nouem: concionatur in Niniuitas, vt ex eius libro cõstat. In Seder Olam reponitur sub Athalia & Ioas regibus Iuda, & Ieroboam rege Israel. Discipulusque fertur Helisei, missus ad consecrandum Iehu in regem Israel in Ramoth-Galaad, *cap. 18.* Vnum eundemque esse Ionam, qui has duas prophetias suderit, testantur Hebræi omnes, & Iosephus *lib. 9. Antiq. cap. 11.*

Quidam hic inter Amaziam & Oziam è suo cerebro interregnum 10. aut. 11. annorum faciunt, citra vllum scripturæ vestigium. Vnica regum Israel & Iuda collatione nituntur. Atqui illa vt infra docebo, propter cõfusiones & varios motus regni Israel hæretici est fallacissima, nec satis liquidò statui potest.

Amazias vicit Idumeos, qui sub Ioram defecerant. Victi deinceps nullum habuerunt regem. *Seder cap. 20.*

Occisus est in Lachis.

Profana rege Amasia.

Huius tempore collocatur Sardanapalus, Græcis Tonosconcoleros, an. 20. sed quàm rectè mox.

Strato Tyri rex, præter quem serui reliqui omnes dominos

4. Reg. 14.

	Anno mundi.
Lacedęmoniorum Archelao.	
Corinthiorum Agelao.	3327
Eudemio an. 25. Aristemede an. 35.	
Athieniensium Mezade.	
Diogenete an. 28. Pherado an. 19.	
Ægyptiorum Cheope.	
k Amazias an. 29.	3327
Sedechia pontifice.	3356.
Amos regis Amaziæ fratre, patreque Esaiæ & Iona prophetantibus.	
Ocrasape Assyriorum.	
Ioas & Ieroboam an. 41. Israelitarum Regibus.	
Lacedæmoniorum Thaleco. an. 40.	
Corinthiorum Aristemede.	
Athieniensium Pharedo, deinde Ariphrone an. 20. Archontibus.	
Ægyptiorum Cheope, deinde Cephrene an. 56.	
	3356

4.Reg. 15.

m Ozias qui & Azarias an.52.

Ioële summo sacerdote.

Osea, Amos, Esaia, Iona prophetis.

Phul Nabonnassare 37. annis 48. Assyriorum.

Ieroboam filio Nabat & per ordinem Zacharia mens. 6. Sellum mense vno. Menahem an. 10. & Phaceia an. 2. Israelitarum regibus.

Cephrene Ægyptiorum & per ordinem Mycerino an. 6. Asychi an 6. Sabacho an. 50.

Romulo Romanorum rege primo an. 38.

Lacedæmoniorum Thaleco deinde Alcane an. 37.

Chorinthiorum Egemnone an. 16.
Alexandro an. 25.
Phelosteno an. 12.

Atheniensium Ariphrone & per ordinem Thespeio an. 27. Agamnestore an. 20.

Macedonum Carano rege primo an. 28. deinde Cano an. 12.

Anni mundi.

nos suos intersecerant.

3356. Sesoncharis, siue Senscoris Aegypti rex, cuius pater Siparis deus habitus.

3408 Sub hæc tempora cœpit regnum Macedonum per Carranum decimum sextum ab Hercule, à quo postea magnus Alexander fuit sepeimus decimus *Velleius lib. 1. Soli. cap. 15.*

Regnum hoc Macedoniæ vsque ad Machabæos durat annos circiter 600.

Pbidon Argiuus mensuras & pondera repetit, cum apud Latinos regnaret Procas Syluius.

m Postquam 27. annis regnasset, reliquis .i. 25. ad vsque mortem leprosus fuit. filio interim regni administratio demandata est. *Seder cap. 19.*

Eo anno, quo lepra percussus est. *2. Paral. 26.* extitit terræ motus prodigiosus, qui abijt in prouerbium *Zach. 14.*

Non modo quia Ozias temere & profanè munia pontificia vsurpauerat, sed & quoniam imminebāt magni bellorum motus, exoriente Assyriorum, Romanorum, Macedonum & aliorum populorum in alienas terras imperio.

Ioel (non propheta, sed alter) summū Pontificatū gerebat.

Oseas & Amos vaticinātur in decem tribus, obiter etiam, in duas tribus, id est, regnum Iuda.

Esaias de Christo eiusque rebus gestis, de vocatione gentium, reliquisque mysterijs ita scribit, vt potius Enangelista, quam vates videatur, inferens multas vaticinationes de plurimis regnis & gentibus.

Illum Hebræi commemorant ortum regio sanguine, ac non tantum habuisse patruum Amaziam regem, sed & socerum fuisse regis Manassis, à quo sectus miserè dicitur. Tam clarus vates fuit, vt etiam Cyrum regem Persarum nominarit ducentis annis priusquam nasceretur & eius gesta descripserit, *Es. 45.* & Vriam Sacerdotem centum antè annis. *Es. 8.*

Externa rege Ozia.

Post Ocrasapem trigesimum quintum Assyriorum vel potius Niniue regem, nominant Sardanapalum. *Euse.* Atqui ante hunc sequentes in Biblijs recensentur. Phul, *4. Reg. 15.*

Teglath Phalassar, *Ibid.* Salmanasar, *cap. 17.* Senacherib, *c. 19. & apud Herod.* Assaradon. 1. Sardanapalus. *Ibid.*

Malo ergo pro 36. regibus numerare 41. Errorem auxit Metastenes Annij & similes auctores ab Annio suppositi, qui Biblicos appellant reges Babyloniorum, cum Scriptura disertè vocet Assyriorum.

Et certè Niniue adhuc imperabat, vt quæ ad Ionæ prædicationem, qui hoc sæculo vigebat, conuersa legatur. Quin & adhuc stetit per annos ferè ducentos, Nempe vsque ad annum primum Nabugdonozoris, qui fuit quartus Ioachim Iechoniæ patris. *Ierem, 25.* Idque iuxta prophetiam Nabum contra Niniuitas ad vomitum redeuntes.

Initium Olympiadum 405. annis post Troiæ captiuitatem *Eusb. in Chron.*

Secundo Aeschyli Atheniensium iudicis anno, authore Iphito Elio, qui & mercatum & ludicrum certamen ad excitandam corporis animique virtutem efficacissimum Olympiorum constituit. *Velleius lib. 1.* A quo tempore historia Græca vera creditur. *Clemens lib. 1. Stromat. ex Sesibio.*

Ex quo seculum deinceps Historicum Varroni dicebatur, vt superius Mythicum. *Censor. de die natali. cap. 17.*

Lycurgus Iphiti, qui primam Olympiadem ordinauit æqualis. *Paus lib. 1. Eliac. & Plut. in eius vita ex Aristotele.* Vix

3408 trecentis ante Platonem annis. *Plato in minoe.* aut ante finitū

 bellum

bellum Peloponnesiacum. *Thucid.in prologo.* Septingentis annis ante Ciceronem,vt par prope fit institutorum Lycurgi & Romæ antiquitas.*Cicero pro Flacco.*

3356

Olympias spatium quatuor annorum,quod labebatur inter duos ludos Olympicos. Lycophronis interpres, quinquaginta menses (lunares) fuisse ait. Quaternorum annorũ circuitum,item lustrum interpretatur *Cēsori. de die nat.cap. 15.* desierunt celebrari Theodosij maioris ætate,Inductionibus substitutis. *Cedrenus*, vel vt alij,Cōstātino Imperatore.

Nulla certa historia extat ante Olympiades, apud Græcos, neque vllum scriptum vetus barbarorum & Græcorum gesta declarans. *Iusti. Martyr in parænetico.*

Temporum illustrium initia (æras vocant Astrologi) in hoc cadunt sæculum. Nam

Anni Chaldæorum, Macedonum, Aegyptiorum, commune ferè habēt principium,scilicet à Nabonassaro, quem Salmanazarem fuisse alij sentiunt, ego Phul vel Ocrasapem Assyriorum regem, 60. annis Salmanazare antiquiorem.Ita perspicitur,quàm sit istorum recens Chrooologia.

Græcorum & Romanorum memoria in idem tempus incidit,quod ad hunc modum conuincitur. A Nabonassaro ad Augustum anni duntaxat colliguntur 718. *Ptolom. lib.3. Almag. cap.8.* Ab vrbe condita ad eundem Augustum. an. 710. A prima Olympiade ad eundem Augustum an. 734. Olympias igitur prima duntaxat antecedit Nabonassarem Ptolomæi annis 16. & Nabonassares vrbis fundamēta an.8.

Hic ego incipio primam adolescentiam monarchiæ Assyriorum,vsque adeò ab historicis decantatæ. Nam ante hoc tempus, Euphratem minimè traiecisse probari potest certissimè,atque ita colligi esse fabulosa, quæcunque de ea exteri scriptores prodiderunt. Sed & Regum nomina & series, quam à Nino deducunt, atque hic etiam nos ex illorum sententia inseruimus,est suspectissima.

Primo,quooiam eorum ne apiculus quidem in sacris extat, vbi primæ antiquitatis res diligentissimè designantur. Certè si tam potens & ampla fuisset ista Monarchia,in tanto annorum spatio,propter viciniam,illi commercium aliquod aut res alia fuisset cum Iudæis, cum Syris, cum finitimis alijs populis,quorū bella &res solet scriptura attingere.

2 Temporibus Abrahæ, Amraphel rex Sennaar, siue Babylonis, Arioch rex Elasar, Chodorlaomer rex Elamitarū, qui sunt Persæ, Thadar rex gentium, vt sui iuris nominantur, *Gen. 14.* qui in terra Chanaan contra reges Sodomorum & Gomorrhæorum bella gererent. Istæ ergo nationes non erant tunc sub iure Assyriorum. Tempestate Mosis & Iosue, cùm Hebræorum fama feratur ad longinquissimas quasque terras peruenisse, vt etiam è Mesopotamia Balaam vates fuerit excitatus, nihil de Assyrijs, quos tamen præcipuè commotos oportuit, & cùm reliquis regibus Orientis accurrere ad reprimendam, retardandamque tam numerosi populi inundationem, qui non sola Palestina contentus fore videbatur.

3 Per sequentes deinceps Patriarchas, Reges, Prophetas, Iudices succedētibus libris,reges Syriæ, Mesopotamiæ, Damasci, Moab, Arabiæ, Aegypti, Aethiopiæ, reliquarum ferè regionum Oriētis,præter quam Assyriæ, perpetuò occurrunt. Nam de illa altum silentium. Quin & Dauid Mesopotamiæ partem acquirit,nec vllus Assyriorum rex se ei opponere narratur. Aut nulli ergo erant ante Phul,qui primus nominatur & terret regiones cis Euphratem,aut non valdè potentes. *4. Reg.15.*

3408

Anni mundi.

3356.

4 Balaam in ſuo prædicto, *Num.24.* de Aſſyrijs loquitur, vt valde infirmis, qui non poſſent regulos iuxta Euphratem ſubigere, & vaticinatur de eorum ſub tempora nouiſſima incremento. *Cines* (inquit) *robuſtum quidem nunc eſt habitaculum tuum, at quandiu poteris permanere?* Et poſtea, *Heu, quis victurus eſt, quando iſta facies Deus?* Quaſi multa adhuc ſupereſſent ſæcula.

5 Ionas propheta, qui vaticinabatur ſub hoc Amaziæ & Oziæ æuum, Niniuem quidem magnā vrbem fuiſſe, & Regem habuiſſe narrat, at eum deſcribit vt potientem regno non multùm extra Aſſyriam diffuſo, quare ne Regem quidem Aſſyriorum eum nominat, ſed Niniuæ.

6 Exteri ſcriptores, qui nihil tribuerunt incertis rumoribus & fabulis, Epochen ſiue principum Calculi figunt in Nabonaſſare Aſſyriorum rege, annis duntaxat ante Alexandri magni mortem 424. vt Ptolom.lib.3. Almag. tanquam inſigni aliquo principe, qui ſuperiores certa virtute & potentia ſuperarit, ac meritò principium numerandi ſecuturis ætatibus tribuere potuerit.

7 Hanc eandem Epochen ſtatuit Scriptura. Nempè circa annum 27. Oziæ, quando terræmotus ille prodigioſus viciſſitudinum mundi prænuntius extitit, & Phul, qui & Nabonaſſar, hoc imperium cœpit condere. Eo enim reſpexiſſe videtur Eſaias cap.7. *Adhuc 65. anni & Ephraim deſinet eſſe populus.* id eſt, 65. anno imperij Aſſyriorum, qui idem eſt ſexageſimus quintus Terræmotus Oziani, Ephraim à Salmanazare euertetur. Hos enim annos reperies, vt & vidit Kimhi, à 27. Oziæ, ad ſextum Ezechiæ.

8 Hîc primum apud prophetas, Eſaiam, Oſeam, Amos, & alios Aſſyrij nominis terror nationibus incutitur, virga furoris Domini appellatur, &c.

9 Ioſephus libro 1. contra Appionem Beroſum profert Græcos arguentem, vt multa atque adeò præcipua de hac monarchia fabulatos.

10 In Aſſyria duntaxat regnatum eſt annis quingentis & viginti ante Arſacem Medum, qui Sardanapalum ſuſtulit. *Herodot.lib.1.*

11 Poſtremò Semiramis, non niſi quinque generationibus Nitocrim præceſſit, quæ in Aſſyria regnabat Medorum temporibus, proximè ante Cyrum. *Ibid.* Atqui hoc tempus non eſt eius dimidium, quod huic Monarchię affingitur, ſed nec bellum Troianum tranſgreditur. Vnde neque eius meminit Homerus, &c. Imò verò ſi tres generationes, vt lib.2. ipſe ait, centum annos duntaxat conficiunt, ne dum quidem Semiramis extitit hoc Oziæ ſæculo. Sed Manaſſis, annis circiter 160. annum Cyrum.

Atque hæc quidem aduerſus vulgares hiſtoricos, qui neſciunt Aſſyriorum nomen, vtut exortum dicatur è Nini remotiſſima radice, cœpiſſe duntaxat celebrari circa Oziæ & Olympiadum, & Romæ conditæ ſæculum.

Quoniam verò profanorum Chronographorum fundamentū in Nabonaſſare ſtatuitur, audiamus quid de illo ſcribat *Ptol. vbi ſupra.* Ab initio (ait) regni Nabonaſſaris priſcas obſeruationes continuè ad hoc vſque tempus conſeruatas habemus. Vnde ad illud locorum radices reducimus *Et poſt.* A regno Nabonaſſaris vſque ad Alexandri mortem colliguntur anni 424. A morte Alexandri ad initium regni Auguſti 294. & hinc ad decimum ſeptimum Adriani 161. *Hæc ille.*

3408

Ita Nabonaſſar non eſt Salmanazar, ſed iſto aliquis annis

Anno mundi.

60.anriquior,ſortaſſe Phul,quoniam à Salmanazare ad mortem Alexandri vix notari poſſnnt an.*360*.

Tempore Oziæ, Amulius apud Latinos, Agamneſtot vndecimus apud Athenienſes regnabant. *Hieronym. epiſt. 3. ad Damaſnm.*

3408

Romulus & Remus Olympiadis *6*.anno *3*. Romam condunt. Poſt Troiæ excidium *394*. *Eutrop. Liuius. Virg.1. Æneid.* vel *432*. *Plut. in Camillo. Solinus cap.2. Halicarnaſ.lib.1.* Hinc, vt Florus annotauit in 2. Epitome, ad 20. Auguſti, tempus fuit ſeptingentorum propè annorum. Quos à 24. Oziæ reperies.

Iuxta Hebræos in Cabbala R. Abraham & hiſtoria eiuſdem de rebus Romanis vſq; ad principium regni Iſmael, anno *6*. Ezechiæ, quibus locis addunt Romulum & Remum anno Solari adijeciſſe duos menſes Maium & Iunium, cùm antea Italorum annus octo menſibus perficeretur.

A prima Olympiade ad Romam conditam, nonnulli doeent colligi an.24 *Clemens lib.1.Strom.* Poſt Troiam captam *437*. *Velleius lib.1.*

Romulus & Remus attigerant annum vitæ 18.eum Romam conderent. *Dionyſ. Halic.lib.1.* Romulus poſt fratrem interſectum,è vicinis vrbibus attraxit plurimos. Ex ijs ſenatores centum conſtituit,vt negotijs publicis præeſſent,quorum decē pręcipuos, Patricios nominauit, q. populi patres. 300.equites & ter mille pedites ad vrbis præſidium conſcripſit,reliquum populum in tribus quatuor diuiſit. *Suidas.*

Antimachus Teius Lyricus. *Plut.in vita Romuli.*

Phœnices ſeptimo loco maris mediterranei poteſtatem adipiſcuntur. *Euſeb.*

Bebochorus Aegypti rex poſtea atripit. Mycerinus tamen ab Herodoto rex Aegypti hoc loco ponitur,qui ſumma pietate & clementia vixit,deinde Aſychis,& Sabachos.

Phul Belocho apud Aſſyrios regnante,Mediam occupauit Arſaces, *Herod.lib.1.* Sic regnum Medorum vſque ad Cyrum annorum *300*.fuiſſet.Itaq; de eo poſtea verius ſub Manaſſe.

Rhæcus in Samo plaſticen comminiſcitur.

Trieris prima nauigauit Corinthum, *Naug.*

Lydorum regnū incipit rege Ardiſo Haliattis filio, *Ibid. Euſeb.* Ante dicebantur Mœonij. Eius frater Tyrrhenus in Italiam venit, & Tyrrhenam terram à ſe nominauit. Hoc regnum 230. annis ſtetit ſub nonem Regibus i. vſque ad Crœſum,qui quia Chaldęis contra Perſas auxilium tulerat, cæſus eſt à Cyro ſub annum eius decimum. Quam ſummam reperies,à quinto regni Ioathan.

4.Reg. 15.

Lacedæmoniorum reges deficiunt,Nicander & Aleanas. *Euſeb.* Poſt iſtis tamen Polydorum & alios deinceps nominat ad 15. generationes, poſtremum ponens Cleomenem Leonidis filium Pauſanias, eo ferè tempore quo Antigonus Demetrij filius Athenas oppugnauit, aut paulò poſt. Scilicet regnum potuit renouari.

Sabachos Aethiops pulſo Aſyche in Aegypto regnat an. 50.Hic in Scriptura Sua vel So appellatur. *4. Reg.17.*

n Michæas Moraſtites ęx æquo ſtylum ſuum ſtringit in duas & decem tribus, vt titulus illius ſatis indicat. De Chriſto multa vaticinatur. Vidit Oſeam,Eſaiam & Amos. Prophetarum ſucceſſio perennis. *præf. Maiemonm.*

Porta ſpecioſa & ſublimis in templo à Rege conſtituitur.

Razin rex Syriæ.

Tiglath Phalaſſar anno ſeptimo Ioathan imperium adit. decimo vrbes multas Galileam, & vniuerſam terram Nephtalim

n Ioathan an.16.

3408

Ioathan eiuſdem nominis pontifice.

3424

Oſea, Eſaia, Amos, Ozia, Michea Moraſtite, Iona vatibus.

Phul, deinde Teglath Phalaſſar 38. rege Aſſyriorum an.23.

Phacea Iſraëlitarum rege, an.20.

3424

Sabacho Ægyptiorum.

Romulo, deinde Numa Pompilio 2. Romanorum rege, an. 43.

Lacedæmoniorum Alcane rege vltimo.
Corinthiorum, Phelesteno, & denique Automene, an. 1.

Atheniensium Agamnesto re, deinde Æschylo an. 23.

Ardiso Lydorum rege primo, an. 36.

Macedonum Cæno, deinde Tyrima an. 38.

Anno mundi.

phtalim cepit, & in Assyrios abduxit. *4. Reg. 15.*

3408 Annus vigesimus Ioathan nominatur 4. Reg. 15. qui fuit quartus Achaz, nẽpe quoniam indignabatur Scriptura impium & profanum regem nominare, potius patrem mortuum nominat, qui non nisi alioqui regnauit an. 16.

Profana rege Ioathan.

Peloponnensium & Athgniensium maximum bellum, vt velut victi inuicẽ se mutuo subtraherẽt. *Orosi. lib. 1. c. 24.*

Aeschylus archnn 12. Atheniensium, qua ætate Ioathan regnabat in Hierusalem, *Euseb. chron. ex Africano.* Ars sculpendi marmoris hoc tempore cœpit, *Plinius lib. 36. cap. 5.*

Aegyptij post Phœnicas octauo ordine maris ditionem inuadunt.

Numa Põpilius Romæ sacra & ceremonias atque pontifices Mosaicis consimiles instituit, *Tertull. de præscrip.* quod in genere de omnibus Gẽtilium sacris prodit Iustinus Martyr in Apolog. de cœna Domini verba faciens, siue Iudæorum imitatione: quorum tum florens erat nomen & imperium: siue Sathanæ instinctu, qui Dei simius, sibi eadẽ apud gẽtes exhiberi exoptabat, quæ illic Deus. Er sanè in illis inducendis dicebat se cum dea Aegeria congredi. Quanqnam hunc cum dea congressum videatur commẽtus, vt suum inuentum populo adhuc rudi & Martio meliùs instillaret, atque religionis metu sibi fidelius obstringeret. Erat enim alioqui insignis deorum contemptor: & ceremonias, quas publicè colebat, priuatim libris ludificabatur: qui post quadringentos annos ex eius tumulo desossi iussu Senatus, ea de causa in foro concremati sunt. Mirum autẽ cur Romani cùm cunctatum Gẽtium deos reciperent, nunquam tamen Deo Iudæorum, quibus, vti dixi, magna ceremoniarum affinitate congruebant, locum apud se dare voluerint. Nec mihi satisfacit ratio, quam Cicero pro Flacco affert, Numen illud nimis abhorruisse à splendore imperij. Magis arridet quod Augustinus lib. 1. de consensu Euangelistarum cap. 2. scribit, non fuisse receptum, quia ipse solus volebat coli, ac eius religio cæteras excludebat. Nam illo vno prætextu Senatus olim rogatus, Christum inter deos vrbis referre recusauit, vt est apud Tertullianum. Decem mẽsibus, quos in anno suo instituerat Romulus, duos Ianuariũ & Februarium *postposuit. Ouid. 1. Fast.* sic enim legendũ, non *præposuit.* Nam 2. Fast. & 3. fuisse postremos anni mẽses docet.

Post Phelestenum regnauit Automenes Corinthiorum rex vltimus, post quem deinceps annui Principes, *Nang.*

Sic Alcanas rex fuit Lacedæmoniorum vltimus, vt modo docui. Atque ita, vt duo hæc regna ijsdem temporibus cœperant, ita & ijsdem defecerunt. mox etiam Archontum Atheniensium principatus perpetuus in decẽnalem desinet.

Si Numę Pompilij superstitiones reuoluamus, si sacerdotalia officia, insignia & priuilegia, si sacrificantium ministeria & instrumenta & vasa ipsorum sacrificiorum & piaculorum & votorum curiositates consideremus, nónne manifestè illam Iudeæ morositatem imitatus est. *Tert. de Præscrip.*

Ceremonias flaminibus imposuit Mosaicis congruentes, de quibus Gellius lib. 10. cap. 15.

Annum castigauit adiectis mensibus Ianuario & Februario. *Plut. in Numa* vel potius Ianuarium primum anni esse voluit, secundum Februarium *Macrob. lib. 1. Satur. cap. 13.*

Capitolium Romæ in monte Tarpeio extruitur.

3424 Sibylla Samia insignis habetur Numę temporibus.

Croton in Italia conditur à Myscelo quarto regni Numæ.

Dionysius Halic.lib.2.

Ephori apud Lacedæmonios Theopompi regis consilio creantur, *Pausan.*

Cynethon Lacedæmonius Theogoniam scribit. Cumelus & Archinus poetæ.

o Oded propheta milites arguit crudelitatis. *2.Paral.28.*

Esaias Christum de Virgine, Micheas in Bethlehem nasciturum prædicunt.

Apud Assyrios Tiglath Phalassar. *4.Reg.15.& 16.* Galileã Damascum & Syriam capit, capto Razin rege, & populum transfert Cyrenem versus Aethiopiam. Medis quoque imperauit, vt ex 4.Regum 17.colligi potest. Cum eo amicitiam Achaz inijt, eique dona misit, vt auxilio ipsius à rege Syriæ liberari posset. *4. Regum 16.* Sic paulatim in populi Domini perniciem attractus est Assyrius ab ipsismet domesticis, de quo varias querimonias prophetæ instituunt.

Vrias pontifex inflectens se ad voluntatem apostatæ Achaz, Ecebolio similior, quàm Ambrosio, *4.Reg.16. Esa.8.*

Osee rex Israel permisit suis quotannis ter ascendere Hierosolymam ad adorandum Dominum, sustulitque præsidia à superioribus Regibus, ad impediendum & ascendentes intercipiendum posita, *Hebr. in annal.*

Cùm Ioas permisisset quidem idolorum cultum, sed non ipse eum sequutus esset. *2.Paral.24.* Achaz primus regum Iuda religionem palam eiurauit, & in Synagogas hæresim, peregrinorumque deorum cultum intulit. E sequentibus regibus soli Ezechias & Iosias penitus repudiarũt. Adeo tenax est impietas, postquam semel in regna admissa est. Vnde in hoc non prius desijt, quàm funditus populum Domini euerteret, & in captiuitatem Babylonicam euomeret. Præcedentes aliqui reges, id est, Ioram, Ochozias, Athalia, mali huius origo, erant quidem deorum cultores, at Dei verum cultum publicè non insectabantur, sinentes quemque suo modo viuere. Ioas contrà *2. Paral. 24.* postquam obijt Ioiada pontifex, delinitus obsequijs principum Iuda, acquieuit eorum petitionibus, permisitque, vt derelinquerent templum Domini Dei patrum suorum, & seruirẽt lucis & sculptilibus. i. cùm ipse catholicam religionem profiteretur, impietatem permittebat.

Profana.

Milesij imperium maris capessunt.

Athenis perpetui archontes esse desierunt, cùm fuisset vltimus Alcmæon, cœperuntque in denos annos creari per annos 70 ac deinde annuis commissa est magistratibus. Ex ijs, qui denis annis præfuerunt, primus fuit Charope, vltimus Erix. Ex annuis primus Creon. *Velleius.*

Primus Ephorus Elatus apud Lacedæmonios 130. annis post Lycurgum. *Plutar. in Lycurg.*

Eliseus Tyri rex à Salmanassare oppugnatur. *Ioseph.lib.9. Antiq.cap.15.*

p Merodac, siue Berodac filius Baladan rex Bab. *Hier.50.* regi Iuda è morbo conualescenti munera destinauit. *Es. 39.* Mardocempadus fortasse Ptolemæo Almag.lib. 4. c. 6.& 8. Adductus ad id fuit miraculo, quòd sol per decẽ lineas, quas tantum descẽderat ad Orientem regressus, diem decem horis alijs auxisset. *Es. 38.* Huius admirandi Phænomeni meminit. *Herodot.lib.2.*

Ezechias coluit bonas artes. Nam & studiosus fuit Mathematicarum, apud Chaldæos tunc vigentium. Vnde annum restituisse fertur, & leges posuisse de intercalando ter-

tio

		Anni mundi.
4.Reg. 16.	o Achaz an.16	3424
	Vria in Aaronis cathedra præsidente.	3440
	Superioribus, itemque Oded prophetantibus.	
	Tiglath Phalassare & 39. Salmanazare an. 10. Assyriorum monarchis.	
	Phacea, & ad extremum Osea an.9. Israelitarum regibus.	
	Sabacho Ægyptiorum. *Numa Pompilio 2. Romanorum rege.*	
	Atheniensium Archonte Æschylo, denique Alcmenone decimo tertio & vltimo an. 2.	
	Lydorum, Ardiso.	
	Macedonum, Tyrima rege tertio.	
Ibid.18.	p Ezechias an.29.	3440
	Neria pontifice.	3469
	Osea, Esaia, Amos, Michæa vatibus.	
	Salmanazare, Sennacherib 40. annis ferè 7. *Filio eius Assar-Adon 41. i. Sardanapalo an.10. Assyriorum monarchis.*	
		3469

Merodac Babyloniorum rege primo an. 52. qui & Baladan.

Osea vltimo Israelitarum rege.

Setone Ægyptiorum.

Numa Pompilio, deinde T. Hostilio 3. Romanorum rege an. 32.

Atheniensium Carope *Æschyli f. primo decennanali principe, Æsimede 2. Elidico 3. per ordinem.*

Lydorum Ardiso, & per ordinem Aliatte *an. 14. Mele an. 12.*

Macedonum Tyrima rege tertio, deinde Perdica an. 51. de quo Herod. lib. 8. & Soli. cap. 14.

Synodus quarta de restituenda religione, templo, festis, & re diuina, iuxta dispositionem & canones Dauid regis, Asaph & Gad videntis, & Nathan propheta. 2. Par. 29. & 30.

Anni mundi.

3440

tio quoque anno mense Nisan (hodie Iudæi mensem Adar .i. Februarium intercalant, quod tamen in idem recidit) & duplicando, vt ille esset mensium 13. & menses lunares ad cursum solis accommodarentur. *Elias in Tisbi è Talmudicis.* Hinc fortasse signum Es. 38. de solis retrocessione ipsius ingenio accommodatum.

Amici Regia Ezechiæ, mandato, authoritate, & suasionibus eius, libros Reip. vtiles non tantùm componebant, verum etiam veteres, quos ederent, perquirebant. *Prouerb. 25.*

Ezechiæ sexto anno, vrbe Samariæ potitus est rex Assyr. Salmanassar. Ita durauit hoc regnum annos ducẽtos quadraginta vnum, mẽses septem. Qui transmigrarunt, non leguntur rediisse, quãuis credibile sit, eorum multos solum patriũ repetiuisse sub regibus Persarum: è contrario, duæ tribus, quæ in exilium exigi cœpere post an. 113. sub Ioachim (*Dan. 1*) leguntur rediisse, & tamen earum plurimi in exilio hæserunt. Quo factum, vt B. Iacobus epistolam ad duodecim tribus dispersas scriberet.

Curthei siue Assyrij, nunc primum vocari cepti sunt Samaritæ.

Tobias apud Niniuem captiuus, vt constat ex eius libro, quem & Hebraicè vulgauit ante paucos annos Germania.

Translatæ autem sunt 10. tribus ad Assyrios *4. Reg. 17.* vnde itinere anni cum dimidio, per angustias Euphratem transgressi, venerunt in Arsereth regionem hactenus inhabitatam, ibi commoraturi, *4. Ezra 13.* Colchidis partim aut regionem aliquam illi propinquam nonnulli esse suspicantur, quod Colchi more Iudæorum, infantes circumciderent, teste Herod. lib. 2. Ego puto esse veterem Tartariam ad desertum Belgian in Orientis Septentrionalis angulo, è qua illi sub annum Christi 1200. Duce Çingis erumpentes, cùm antea ignoti essent & loco & nomine, imperiũ Cham Tartarorum, quod hodie memoratur, constituerunt. Nam in Hebræorum annalibus apud R. Selomonem in 27. Esaiæ, decem tribus in Oriente fuerunt perditæ. Facilè amplexæ sunt Mahometismum, quod iam ab æuo circumciderentur, & corrupta quadam Mosaicæ religionis specie tinctæ essent.

Palestini, ex quo ceciderunt regnante Ezechia, caruerunt deinceps gentili rege. *Seder Olam cap. 20.*

Merodac Baladan cum duodecim annis in Babylone regnasset omnem Assyriorum potentiam ad Chaldæos transtulit & post regnauit an. 40. Hinc Ierem. cap. 50. regnum Merodac vocat regnum Babylonis, quod is primus auctor huius regni post labefactatos Assyrios fuerit.

Salmanazarem Assyriorum regem recentiores Chronologi putant esse Nabonassarem Ptolomei lib. 3. cap. 8. & lib. 4. cap. 8. Almag. quod supra impugnauimus. Quicquid sit, apud eum nomina & sæcula regum Babylonicorum & Assyriorum videtur ficta aut corrupta, vt proinde ex eo nihil certo statui possit, nedum chronologia, vt isti faciunt, describi, nisi forte imaginaria.

Sennacherib Sargon nominatur, & Azotũ obsidet. *Es. 20.*

Angelus delet exercitum Sennacherib successoris Salmanazar, propter blasphemiam. Ipse autem in fano deorum suorum Niniuæ sacrificans, à filijs interficitur. Hac plaga res Assyriorum ita fuerunt afflictæ, vt nullum deinceps verum monarcham habuerint. Nam ex hac tanta clade, sequuta est imperij summa perturbatio, mox laceratio

3469

atque distractio ex varijs filiorum dissidija. Denique euersio ac pernicies, Babylonio rerum summam liberis & propin-

quis

Anni mundi. 3440

quis Sennacherib eripiente. Horum meminit Herodotus, & nomen σαναχάριβος retinet, addens ſtatuam eius in templo Aegyptiaco poſitam, cum hac inſcriptione, εἰς ἐμέ τις ὁρέων εὐσεβὴς ἔστω. in me aliquis intuens pius ſit.

Reuerſus in Aſſyriam Sēnacherib, iratus ob plagam Hieroſolymæ acceptam, per 45. dies multos filiorum Iſrael occidit. *Tob. 1.* paulò poſt in templo Nizra Niniuæ occiſus. *4. Reg. 19.*

Apud Aegyptios Sethon ſacerdos Vulcani & Rex, conflixit cum Sennacherib rege Arabum & Aſſyriorum. *Herod. lib. 2.*

Huic Tirachus rex Aethiopum auxilium tulit. *Ioſeph. lib. 10. Antiq. cap. 1. & 2.*

Tiraca rex Aethiopum potētiſſimus, in Sennacherib Aſſyriorum monarcham oppugnantem Hieroſolymam. Ita reges Aethiopiæ à temporibus Salomonis peculiarem curam terræ ſanctæ geſſerunt. Quod impensè, tanquam hęreditarium, hodiéque facit potentiſſimus Aethiopum rex Preto-Ioannes. Vtinam Deus immortalis illi palmam hanc reſeruet, vt maiorum veſtigia perſequens terram illam è Turcica feritate tandem liberet, dum noſtri principes neglecta religione & conditoris ſui monumentis, ignauiæ libidini vel ambitionibus turpiter ſeruiunt.

A primo rege Aegypti ad hunc Sethonem vltimum, decem annorum millia fluxiſſe fabulabantur Hierophantæ Herodoto, ac eo tractu ſolem quater ſui ortus locum mutaſſe *lib. 2.*

Regnat tandem filius Aſaraddon (Phul cognomēto Regum Aſſyriorum) id eſt Sardanapalus, ſi veſtigijs literarum aliquid tribuendū ſit, *4. Reg. 19.* Hunc Nabugdonozor exult imperio, & ad incendium compulit, vel potius cum Arbacto Medo Berodac Nabugdonozoris auus. Nam Nabugdonozoris auum Merodac fuiſſe, qui imperium Sardanapalo ademerit, ex eo perſpicuum puto, quòd ſub illa tempora iſte imperiū Orientis affectare cœperit. *Eſa. 30. & 4. Reg. 20.* Quinimò R. Salomō è Talmudicis hiſtorijs in 3. caput Danielis narrat Nabugdonozorem vnum eorū decem fuiſſe, qui ſoli cum Sennacherib euaſere manum Angeli, miſſi diuinitus ad iſtius delendum exercitum. Quanquam potius id de patre vel auo Merodac crediderim, quia Nabugd. nimis fuiſſet ſenex temporibus Babylonicæ captiuitatis: item quia Ioſephus & reliqui hiſtoriographi Orientis, quinque Reges faciunt huius Babylonicæ monarchiæ, quam tamen Nabugd. magnus ad ſummum apicem perduxerit. Reges Aſſyriorum præcedentes è libris Regum & Paralip. ſurſum verſus ad priſca ſæcula, quibus eorum imperium floruit, facilè perduces. Hoc modo Aſſar-adon, Sennacherib, *4. Reg. 19.* Salmanazar. *Ibid. cap. 18.* Teglath Phalaſſar, *cap. 16.* Phul, *cap. 15.*

Cùm Salmanazar paucos adduxiſſet è diuerſis regionibus colonos in Samariam, poſtea Aſſar-Adon. i. Sardanapalus, repleuit terram decem tribuum nouis habitatoribus, præſertim de Cutha regione Perſarum, qui ſuſcipiētes circumciſionem per ſacerdotes Iſrael è captiuitate euocatos, & legitima Dei, atque libros Moſis quinque, nihilominus deos ſuos patrios in excelſis colebant. Vnde florentibus Iudæis, eos ſuos vocabant propinquos. Aliâs cum illis perpetuas exercebant inimicitias, eorumque hoſtibus inteſtino quodam odio ſeſe ſolebant adiungere. *Ioſeph.*

Quod hæreticorum eſt cōtra catholicos ingenium & mos.

3465

In ea etiam tertia Synodo de reliquijs decem tribuum colligendis & ad Pascha & alia legis statuta conuocandis tractatum est. Ibid.
Ibi & actum videtur de libris Prophetarum conquirendis, maximè Salomonis Prouerb.25.

Anni mundi.

3440

Multi interim ex 10. tribubus in regnum Iuda confugerunt, multi latitarunt, partim in speluncis, partim inter vicinas gentes, qui post reditum regis Assyriorum, redierunt ad sua, & habitauerunt cum Samaritanis. Ita desijt regnum hæreticum post annos 271.

Eodem tempore ablata est gloria Moab (per Salmanazarem scilicet) tribus videlicet annis post mortem Achaz. *Esa.14.& 16.*

Externa.

A clade Sennacherib ad principium victoriarum Nabugdonosoris, computantur anni 107.

Sardanapalus Tarsum & Anchialon vrbes Ciliciæ maritimas condidit vno die. *Stephan. de Vrbibus.*

Dominis Assyrijs, Merodac Babylonius tenuit monarchiam, cuius vt regis Babyloniæ iam potentis sub Ezechia, meminit Esaias cap.39. Mardocempadus Ptolomæo.

Externi scriptores narrant, Phul Belochum (quem putãt esse Belodac 4.Reg.20.) & Arsacem Medum bello aggressos fuisse Sardanapalũ muliere corruptiorem, seque Sardanapalum incensa regia & familiam flammis Babyloni, consumpsisse, durasse autem incendium dies quindecim, annis post Abraham mille ducentis (regnante in Iudæa Ezechia)

Arsaces dominatus est Medis & Persis, vixque se eius posteritas tutata est montibus aduersus Babylonios, vsque ad Darium Medum, & Cyrum Persam.

Errant ergo Germani historici & chronologi, qui secus scribunt & Belochũ accipiũt pro Phul rege Assyr. Oziæ sæculo, quem & aiunt pulso Sardanapalo regnum Assyriorum & Babyloniorum occupasse, atque hinc cœpisse nouum Assyriorum regnum, vsque ad Nabugdonosorem. Nam noui istius regni apud Assyrios, nullus probatus auctor recordatur.

Melius Ioseph. lib.10. Antiq. cap 3. Tempore Ezechiæ, Assyriorum imperium à Medis euersum est. Addo ego, & à Babylonijs, *vt suprà.*

Mardocempadus cùm 12. annis regnasset Babylone, magnam accessionem suo imperio fecit, vt iam monarcha appelletur annis Aegyptijs 28. à regno Nabonassaris. *Ptol. lib 4. cap.6. & 8.*

Romæ Tullus Hostilius tertius rex, an. 32 qui primus fascibus & purpura vsus, Fidenates, Veientes, & Albanos vicit. & vrbem cælio monte amplificauit.

Hydromantia à Persis in Italiam affertur.

Archilochus Parius poëta Iambicus, quem ob mordacitatem Lacedæmonij vrbe eiecerunt. *Cic.1.Tuscul.* regnante Tullo Hostillio, *Cornel. nepos.*

Apud Aegyptios Psammeticus regnat an. 54. 10. scilicet cùm vndecim alijs, solus 44. à quo res Aegyptiorum exponere incepit Herodot. lib. 2. post quem Nechao, de quo postea. Pueros Græcè docuit, Græcis locum, qui castra dicitur, ad inhabitandum concessit. *Herod. lib.2. Diod.*

Aegyptij confusis rebus per bella ciuilia, 12. ex senioribus regno præficiunt, qui simul 15. annis Reinpub. administrant. *Diod. Siculus lib.2. cap.2.* labyrintum mirabilẽ ædificant. *Herodot. lib.2.* Inter hos vnos Necephos, siue Necus pater Psammetichi proximi regis sex annis regnauit. Quo à Sebaco Aethiopum rege occiso, eius locum subijt Psammericus filius. *Herod lib.2.*

3469

Bellum Lacedæmoniorum vicennale contra Messanos, propter stupratas virgines, initium intestinorum bello-

rum

rum Græciæ.*Oroſ.lib.1.cap.21.*

Meſſana tandem capitur, & per 80. annos ſubijcitur. *Pauſan.*

Euphaes filius Antinchi rex Meſſen.ſub tempus belli, quod anno 20.durauit *Pauſan.*

Syracuſæ & Catina in Sicilia conduntur.*Nangiac.*

Mare obtinent Cares.*Ibid.* Item Lesbij.

Calchedon condita.*Nangiac.*

q Oſaias & Sellum ſummi ſacerdotes.

Ozias propheta.

Ioël de duabus tribubus, earumque per Chriſtum reſtitutione. Nahum, in Niniuitas: Abacuc in Chaldæns ſcribunt.*Hebræi in Seder Olam.*

Nahum taioco ponitur ſub Ioatham rege, à Ioſepho, lib. 9.cap.11.

4.Reg. 21.

Niniuitarum ſubuerſin, quam prædicebat, facta poſteà putatur à Nabugdonoznre anno regni primo, *Heb.* vel iuxta Euſebium & Herodotum lib.1. à Medorum rege Cyaxare proauo Cyri circa tempora captiuitatis Babylonicæ 150. annis poſt Ionam prophetam.

Noſtri ſimiliter Ioëlem *σύγχρονον* Oſeæ faciunt ſub Ozia. Videre qoidem potuit Oſeam ſenem, ſed non Oziam regem, quia omnino viguit ſub Menaſſe, & ſcripſit. Noo enim facit mentionem Iſrael, qoaſi iam eſſent abductæ decem tribus in captiuitatem. Deinde de Iuda ſolum vaticinans, de reliquijs earum cum domo Dei delendis prædicat.

Manaſſe rex 22. annis perſeuerauit in ſoa impietate, reliquis reſipuit.*Seder cap.24.* Kimhi io 4.Ezech.40.totos anoos impię ipſius vitæ, 15.duntaxat reſipiſcenoæ tribuit.

Tractus fuit Babylonem captiuus ob ſcelera, & denuò ſuis ob pœnitentiam reſtitutus à Merodac, qui eo incipiebat traosferre imperium, & viam Nabugdonozori nepoti præparare ad tantam imperij molem.

Serra Eſaiam patruelem ſuum diſſecuit, quod clamaret, Audite principes Sodomorum, &c. *Hiero.in 1.Eſa.è Trad. Hebr.* cùm Eccleſiam ſuis vaticinationibus illuſtraſſet annis circiter 90.

Externa.

Aegyptus poſt Sethonem Vulcani ſacerdotem, duobus annis Rege caruit. Deinde 12.duces habuit, qui æquali poteſtate adminiſtrarunt annis 15. quorum vnus Pſammeticus nomine, ſolus poſtea regnum occupauit. *Herodot. & Diodor.lib.1.*

Athenis mutata Reip. forma, magiſtratus annui creantur. Tum ciuitati nullæ erant leges præter principum decreta. *Nangiac. Velleius lib.1.Pauſan.*

Midas rex Phrygiæ, qui obliquam tibiam inuenit. *Plin. lib.7.cap.56.* & barbarorum primus, donaria ad templum Delphicum miſit.*Herod.lib.1.*

Byzantium à Pauſania Spartanorum rege in Thracia conditur.

Nudipedalia primum Lacedæmone ſunt acta.

Archilochus adhuc viuus, cuius libros a vrbe exterminarunt Lacedęmonij, quòd parum eſſent pudici.*Valer.Max.*

Simonides & Ariſtoxenus muſicus.

Romę Ancus Martius rex 4.ao. 38.qui primus ſalinas inſtituit, Oſtiam ſuper mare condidit, Auentinum & ianiculum vrbi addidit.

Apud Medos, Cardiceas, Artecamis, Deioces de imperio dimicant, & ſimul regnant. *Diodor.Herodot.* poſt 13.annos

Anni mundi.

3469

q Manaſſes an. 55. — 3469

Oſaia Pontifice. — 3524

Ioele, Nahum, Habacuc, prophetis.

Arbacto an. 28. Phraorte an.22. Medorum.

Merodac Babyloniorum rege, deinde Ben Merodac, an.45.

Tullo Hoſtilio, Anco Martio an.24. Tarquinio Priſco an.38. Rom.regibus.

Athenienſium Hippomene quarto decennali principe, Leocrate quinto. Abſandro ſexto. Erixia ſeptimo & vltimo.

Sethone Ægyptioru, deinde poſt interregnu annor.12. Pſammeticho primo noui regni Ægyptiaci rege an.44.

Mele tertio Lydorum rege, & per ordinem Candale an.17. Gige an.36.

Macedonum, Perdica rege quarto, deinde Argeo an.38. — 3524

		Anni mundi.	
			nis solus obtinet Deioces siue Arbiones, qui Ecbatana condidit, & primus vetus Medorum monarcha fuit. Apud Macedones Argeus, apud Aegyptios Merres Aethiops. Bellum Lacedæmoniorũ cum Messenijs per an. 17. *Pauf.* Sibylla Samia ab aliquibus hic locatur. Post Sardanapalũ Arbaces eius præfectus regnum Medorum condidit in annos 128. vsque ad Cyrum. Erixias vltimus Atticorum decennalis princeps, qui magistratus durauit an. 70. à Caropis initio. Postea popularis status cœpit, & annui magistratus constituti sunt.
4. Reg. 21.	* Amon an. 2.	3524	
	Sellum pontifice.	3526	Tarentum conditum à Parthenijs duce Phalanto. *Iustin. lib. 3.* Luca à Lucio Thusco. *Cato de Orig.*
	Hozai propheta.		Psammeticus vnus è duodecim ducibus Aegypti, rerum solus potitus, nouum regnum sub 25. Menassis illic fundat. Ab hoc certa putatur historia ex Herodoto & Diodoro vsque ad Cambysem.
	Deioce siue Cyaxare Medorum an. 53.		Græci auspicantur suam historiam ab hoc Psammetico, sub quo primi omnium exterorum in Aegypto consederunt. *Herod. lib. 2.*
	Ben Merodac Babyl. rege secundo.		Giges capit Colophonem & Smyrnam, & Miletum oppugnat. Picturam in Aegypto docuit. *Plinius lib. 7. cap. 56.*
	Tarquinio prisco quinto Romanorum rege.		Candale postremo ex Heraclidis interfecto, quintus Giges regius pastor, mulieris opera regnat. *Cic. 3 Offic.* à quo suam historiam per Crœsum ipsius abnepotem, vsque ad Assueri & Persarum è Græcia fugã Herodotus nouem suis libris deduxit. Eum sub Menasse nobiscum collocat. *Greg. Turon. lib. 1 hist.*
	Ægyptiorũ Psammeticho.		* Amon impius Rex à seruis suis interficitur. *4. Reg. 21.*
	Lydorum Gige regẽ quinto.		Lapso Assyriorum imperio, multa regna emerserunt, totaque Asia armis concussa est, donec obtinuit Nabugdonozor, Medorum, Persarum, Lydorum &c.
	Macedonum Argeo rege quinto.		d Iosias rẽplũ à superioribus duobus principibus prophanatum & semirutum reparat, arcamq; recõdit. *Seder Olam.* Regni duodecimo purificat Iudam ab idolis.
22.	d Iosias an. 31.	3526	Eius tertiodecimo incipit Ieremię prophetia vsque ad excidium vrbis.
	Helcia pontifice max.	3557	Helcias pontifex aperiens Arcam inuenit librum Deuteronomij, quem Moses in ea te posuerat & fortasse manu sua scripserat. Non quod alioqui nulli eius essent alij codices. Nam quod legitur, librum legis deperditum reperisse, sic est intelligendum. Moses 13. exempla suę legis manu sua exarauerat, singula singulis tribubus dederat, & tredecimum inter sacra vasa, & q. λείψανα repofuerat, *Heb.* Adeo autem erat status religionis illa tempestate corruptus superiorum principum infamia & improbitate, vt liber legis inter sacras reliquas repertus haberetur pro re noua & inaudita. *Kimhi in 8. cap. Osea.*
	Sophonia, Ieremia, Baruch & Holda vatibus.		
	Deioce siue Cyaxare Medorum.		Iosiam vicit & interfecit Necho rex ægyptius, *Herod. lib. 2.* in Mageddo. *2. Paral. 35.*
	Ben Merodac Babyl. reg.		Postea ad Euphratem à Nabugdonozore cæsus est anno quarto Ioakim. Ierem. 46.
	Tarquinio Prisco Rom. reg.		Sophonias, quod iam decem tribus abductæ essent in Assyriam, de duarum reliquarum deuastatione atque captiuitate prophetiam texit. Rechabitę mandato patris in perpetuum vino abstinent. Iere. 35.
		3569	Helcias summus Pontifex & propheta. Vrias propheta Ierem. 26, quem Esaias nominarat multis ante annis. Esa. 8

Olda prophetiſſa floret: ſcholas Hieroſolymitanas moderatur. 4. Reg. 22.

Ieremias concionatur, Threnosque edit in necem pij regis Ioſiæ: inchoatum ſuum prophetiæ librum ſequentibus regibus abſoluit.

Baruch Ieremiæ notarius & propheta.

Ieremiam ſcripſiſſe duos poſtremos libros Regum, produnt in Talmud. cap. 1. Baba Batra. Dictauit etiam librum comminationum Ierm. 36. 45. &c. qui non extat. Apud Taphnas in Aegypto à populo lapidatione tollitur. *Hierony.* Hebræi tamen in Seder rediſſe ferunt ex Aegypto, cum Baruch, ſaluum & incolumem anno Nabugdonozoris 27. quo ab eodem capta eſt Aegyptus. Vide *R. Selo. 44. cap. Ierem.*

Externa.

Necho rex Aegypti Pſammetichi filius ducere conatus eſt foſſam, è Nilo in Sinum Arabicum ſiue Rubrum mare. *Herodot. lib. 2.* bellum gerit cum rege Chaldeorum, *Ibid & 2. Paral. 35, Ierem. 46.*

Ambitum & magnitudinem Africæ per Phœnicios nautas veſtigauit, qui eam totam biẽnio à mari rubro exorſi circumnauigarunt, & æquinoctialem tranſgreſſi medio die Solem dextrum, ſeu verſus Septentrionem, ſitum & vmbras ſiniſtras habuerunt, & per columnas Herculis in Aegyptum tertio anno redierunt. *Herodot. lib. 4.* huius regis mentio fit. 2. Paral. 35. & 4. Reg. 23. in Ioſiæ huius hiſtoria.

Cypſelus Corinthiorum tyrannus an. 28.

Merodac ſecundus, ſiue Ben Merodac Babyloniorum rex, quem Ioſephus Nabugdonozorem primum vocat, & apud eundem Beroſus, Nabulaſſarum.

Zaleucus Locrẽſium legiſlator ſeueriſſimus, poſt Locros conditos anno circiter 40.

Capta eſt Phigalia oppidum Arcadiæ à Lacedæmonijs, regnante Athenis Miltiade. *Pauſan.*

Oraculo Dodonæo primum Græcia vſa eſt. *Naug.*

Sinope & Lipara cõduntur, & paulò poſt, Epidaurus, quæ poſtea Dyrrachium.

Hiſtrus in ponto, & paulò poſt Boriſthenes, Chanrus, & Stagera in Aſia, Lampſacus & Abdera.

Scythæ ad Paleſtinam vſque penetrauerunt, ſed poſt 8. annos ſeruili bello domum reuocantur. *Iuſtin.*

Tarquinus Priſcus Romæ rex quintus, an. 38. Hetruſcos in ditionem accepit & ludos inſtructo circo inſtituit. Huius temporibus memorabilis illa Gallorum migratio contigit, qua Italiæ maiorem & meliorem partem, Thuſcis eiectis, occuparunt. Thuſci verò in Rhetiam & Vindeliciam Germaniæ migrarunt. *Iuſtinus.*

* Ioachaz ſecundo genitus Ioſiæ patris ſucceſſionem inuaſit, ſanguinarius Rex. Vnde & poſt paucos dies in Aegyptum captiuus abducitur.

Huic Ioakim frater primogenitus Pharaonia ope ſufficitur, eſt autem mirum quo pacto populus regem pro Ioſia patre conſtituerit Ioachaz, qui duobus annis natu erat minor fratre Ioakim è 2. Paral. 36. Nam hoc pugnabat contra legem Salomoniam, de qua ſupra ſuo loco.

Externa.

Regnante Tarquinio Priſco apud Romanos, & filijs Ioſiæ Apud Hebræos, Arueni, Bituriges, Senones, Hedui, Carnutes, Aulerci, & aliquot alij Galliæ populi ducibus Belloneſo & Elironio Italiam ab Alpibus perpetuo Apennini iugo vſq. ad Rubiconem Galliam fecere. Tum (inquit Liuius lib.

Ægyptiorũ Pſammeticho, deinde Nechaone an. 17.

Anno mundi 3557

Lydorum Gige, deinde Ardi an. 37.

Macedonum Argeo rege quinto, deinde Philippo an. 38.

Synodus quarta in templo, Helcia pontifice, de renouando legis fœdere, repurgando templo & religione à ſuperioribus principibus polluta, de Paſcha celebrando iuxta maiorum ritus, tollendis aruſpicibus, Pythonibus, Ariolis, Idolis, effodiendis è tumulis pſeudoprophetarum & hereticorum cadaueribus. 4. Reg. 23. 2. Paral. 34.

4. Reg. 23.

* Ioachaz men. 3. 3557

Eodem pontifice, & ijſdem prophetis.

Cyaxate ſiue Deioce Medorum.

Ben Merodac Babyloniorum reg.

Seruio Tullio ſexto Rom. rege an. 44.

Ægyptiorum Nechaone.

Ardi Lydorum rege ſexto.

Macedonum Philippo rege ſexto.

3557

4.Reg. 23.

e Ioakim Eliachim an.11.

Azaria summo pontificatu fungente.

Ieremia & Vria vatibus.

Deioce siue Ciaxare Medorum.

Ben Merodac, deinde magno Nabugdonozore an.45. Babyloniorum regibus.

Seruio Tullio Romanorum.

Nechao Ægyptiorum.

Ardi Lydorum rege sexto.

Macedonum Philippo rege sexto.

Anni mundi.

3558.

3568

lib.5.) Celtarum penea Bituriges fumma imperij fuit, qui & regem Celtis dabant. At Tempore Cęsaris duo erát principatus. Alternm tenebant Hedui, in quorum fide & imperio erant Bituriges Aruemotum finitimi. Alterum Aruerni habentes in sua fide & imperio Sequanos Heduorum finitimos. *Cæsar lib.1.Bell.Gal.cap.12.& lib.6.cap.4.*

e Ioakim primogenitus erat Iosiæ. *Seder Olam.*

Quoniam historia eorum temporum satis confusè in Scripturis narrata est, & refert eam habere eaploratam, propter Ieremiam & Prophetas, qui infra illius ætatem scripserunt, hîc hærere paucis lubet. Ioachim sub finem anni tertij regni sui se obsessum tradidit Nabugdonozori, datis obsidibus, inter quos Daniel, Ananias, Azarias, Misael, & parte vasorum templi Domini. *Dan. 1.* Tributarius autem in regno suo adhuc relinquitur, donec grauissimę seruitutis onere depressus, ad Aegyptiorum regem diuertens, misso rursus de Babylone exercitu comprehēsus & tractus priusquam ad vrbem veniret, in campo Babylonis vndecimo regni moritur, & caret honore sepulturæ obiectus bestijs. *4. Reg. 24.* quod Ieremias prædixerat *22. cap.* Alij aiunt mortuum in ipsa vrbe Baby. *Kimhi in 19. Ezech.* Ita Ioachim bis fuit captus.

Interim autem dum hæc agerentur, in eius locum, Ioachin filius qui & Iechonias, à popolo Rex constituitur, sed regni mense tertio, vbi reuersus Chaldæorum eaercitus vrbem obsedisset, monente Ieremia, ne ciuitas cremaretur, cum matre se dedidit. Vnde cum vniuersa prosapia Babylonem ductus, initium præbuit captiuitati, seu transmigrationi Babylonicę, quam 70. annos duraturam Ieremias pręmonuerat. Ierem. 25. Quamquam illam Hebræi ordiuotur ab vndecimo Sedechię, vt videre est apud Abben Ezram *in 1. & 9. cap. Danielis*, vel à quarto Ioakim, vnde historiam suam orditur Daniel, qui fuit primus Nabugdonozoris:

Vt Iechonias, deinde Sedechias regnarint ipso transmigrationis Babylonicæ tempore. Et certe tres huiusmodi fuêre transmigrationes.

Cæterùm pro Iechonia in regnum à Chaldæo suffectus, patruus Sedechias Iosiæ filius propter rebellionem, regni vndecimo post quinquennem obsidionem superatur, & tam Hierusalem quàm Templum solo æquatur, cunctis penè, qui è prima captiuitate supererant, in exilium deportatis. Ex quo perspicuum est vrbem ter à Babylonijs captam, regnantibus videlicet per ordinem Ioakim, Iechonia, Sedechia.

Obsidio breuior colligitur Ierem 39. & 4. Reg. 25. Nempe Nabugdonozor ipse præsens adfuit à nono Sedechiæ ad vndecimum per duos ferme annos. Reliqui tres anni pertinent ad ipsius duces, qui & eam soluerunt, vt Pharaoni occurrerent. *4. Reg.* Hinc obsidionē, quam hic dicimus quinquennem, triennem facit Ios. lib. 10. cap. 10. Nam ait anno regni octauo Sedechiam Pharaone fretum rebellasse. Biennem Kimhi in 4. Ezech. à nono scilicet Sedechiæ vsque ad vndecimum. Octodecim mensium Ierem. 39. cui ipsemet Nabugd. præesset. Tandiu enim adfuit, cùm tamen antea vrbs fuisset à ducibus ipsius obsessa, qui propter occursum & suppetias Aegyptiorum eam coacti sunt aliquandiu interrumpere.

In prima captiuitate, Nabugdonozor traxit in exilium è Iuda & Beniamin tria hominum millia & 23. id est, vniuersam ferè Hierosolymæ nobilitatem. E reliquis verò tri-

3569

3558

bubus septena millia. In secunda post septennium Iechoniam, rotamq; ipsius familiam, cum octodecim populi millibus. In tertia post annoa 11. reliquos omnes penitus, exceptis sex populi millibus, quibua Godoliam præfecit.

Diuo tamen Hieronymo initio comm. in Ezech. Iechoniæ vocatur prima transmigratio, qui cum matre est ductus Babylonem, & cum Daniele tribusque pueris, & Ezechiele. Sedechiæ autem secũda vel extrema captiuitas. Quod non puto verum, quoniam Hebręi constanter tres fuisse docent, vti dixi. Deinde Daniel & tres pueri ducti sunt in captiuitatem, non cum Iechonia, sed septem annis prius, anno scilicet tertio Ioakim. *Dan. 1.*

In his cladibus sola Iechoniæ posteritas ex ampla familia Dauidica permansit, qui & in captiuitate genuit Salathielem, Malchiram, Pedaïan & Gemariam. *Seder Olam minor.*

Nabuzardan princeps militiæ Nabugdonosoris cremauit templum, exportatis columnis, mari æreo, basibus, quæ omnia fecerat Salomon, cunctisq; vasis tẽpli & thesauris regijs. Intersecta sunt nongenta & decem hominum millia, infiniti abducti suot in captiuitatem. Nam vel ex Leuitis translata sunt 600. millia *Sub finem chronics de regibus Israel.*

Vrias filius Semaiæ propheta retractus ex Aegypto, à Ioakim interficitur, eadẽ, quæ Ieremias concionãs. Iere. 26.

Daniel anno 15. ætatis, ductus est Babylonem. tertio anno Ioakim, qui postea octo annos regnum tenuit, à quibus ad finem captiuitatis anni fuerunt 70. Ita vixit 93. annos, antequam transferretur ad Medos, vbi tribus annis pòst, decimi capitis visionem habuit. Erat igitur admodum senex, fortasse mortuus diebus Ester, neque ad ædem posteriorem cum alijs ascendit. *Abben-Ezra in 1. Daniel.*

Prædixit 12. capitibus futurum statum Ecclesiæ à suo tempore ad extremum mundi, ac inter cætera docuit quinque regna sese per ordinem consecutura, quæ per illud spatium populum Domini grauiter oppugnarent, Babyloniorum, Persarum, Græcorum, Romanorum, Gog, & Magog. i. Saracenorum & Turcarum, quos per obscurum & ignobile cornu designauit. Consolatur autem sanctoa in eo, quod dicit, In medio istorum regnorum perseueraturam Ecclesiam, Christumque post 70. Hebdomadas reuelandum, regnaturum in medio inimicorum suorum, imò verò vniuersa illa imperia contriturum, & suia daturum regnum, quod in æternum frangẽdum non fit: Nempe quoniam regnum Christianorum deletis cæteris intercipietur à beata immortalitate.

Hinc veteres ferè dimensi sunt humani generis vitam, teste Aemillo Sura de annis populi Romani. Nam Assyrij principes, omnium gẽtium rerum potiti sunt. Deinde Medi (vel potius Babylonij) postea Persæ, deinde Macedones. Exinde duobus regibua Philippo & Antiocho, qui à Macedonibus oriundi erant, haud multo pòst Carthaginem subactam, deuictis, summa imperij ad pop. Rom. peruenit. Inter hoc tempus, & initium Nini regis Assyriorum intersunt anni bis mille, quinque demptis, *Hac Velleius Paterc. lib. 1.*

Decem visiones in suum librum retulit, quarũ tres vidit sub Nabugdonozore, tres sub Baltasare eius nepote. Septimã & octauam sub Dario, duas verò vltimas sub Cyro. Senio ergo confectus, in Ecbatanis Mediæ ciuitate sepelitur.

Ananias, Azarias, Misaël, qui cum socio suo Daniele discunt Chaldæorum artes & linguam per triennium. Per hos apud

3569

4.Reg. 24.

f Ioachin Iechonias mensibus tribus. diebus. 10.

Seraia Pontifice. Max.

Ieremia propheta.

Deioce, siue C*iaxare Medorum.*

Nabugd. Babylo. R*ege.*

Seruio Tullio sexto Romanorum.

Nechaone Ægyptior.

A*rdi Lydorum rege sexto.*

Macedonum Philippo rege sexto.

Anni mundi.

apud Chaldæos & Persas latè propagata est Dei religio. Abacuk alter.

3568. Azarias pontifex.

Phassur filius Emmer põtifex coniicit Ieremiam in carcerem, *Iere.20.* Ieremiæ sese opposuerunt pseudoprophetæ aliquot, seorsum Sedechias filius Maasiæ, & Achab filius Coliæ, qui vt suum ministerium honorarent, adulterabant cum vxoribus sodalium suorum. *Kimhi è maiorum historijs in 14. Ezech.*

Primus annus Nabugdonozoris in principium quarti Ioakim. *Ierem.25.* quo Nechao Pharaonem Aegypti idem Nabugdonozor profligauit. *Iere.46.*

Externa.

Nabugdonozor magnus, secundi Merodac filius, Medis, atque adeò Assyrijs, Niniuen atque imperium eripuit, anno tertio huius Ioakim, siue quarto post mortem Iosiæ.

Astiagis regis Medorum, qui & Ciaxares Cyri proauus, anno nono Iudæus captiuos Nabugdonozor abduxit. *Ioseph.lib.1.contra Appionem.*

Psammis vel Psammetiches post Necaone rex Aegypti 6. annis, in Aethiopia bellum gessit. *Herod.lib.2.*

Huic successit Ephron, quem debellauit Nabugdonozor. *Ierem.44.*

Periãder Corinthiorũ tyrannus Cypseli filius. *Hero.lib.1.*

Phalaridis tyrannis destructa.

f Misera regis Iechoniæ conditio. Nam Babylone in carcere fuit 37. annis continuis vsque ad Euilmerodach. *Iere. vlt.* Decem & octo annorum erat quando regnare, atque adeò in exilium trahi cœpit. *4.Reg.24.* Imo verò octo duntaxat. *2.Paral.36.*

3569 Vt proinde quidam eum genitum dicant in transmigratione Babylonis, è Mat. 1. cap. id est, quando Nabugdonozor patrem ipsius Ioachim cepit, & Babylonem primùm cum infinitis Iudæis abduxit. Respondeo, Decem & octo erat annorum Iechonias, quando regnare cœpit, ætatis videlicet. Nam tot reuera erat natus. Octo verò captiuitatis siue à captiuitate, siue à Nabugdozore, cuius beneficio & permissu regnũ inibat. Iam enim octauus Nabugdozoris & trãsmigrationis sub patre Ioachim cœptæ vertebatur. *4.Reg. 24.* q. d. Recole. Miseram sortem principum illius temporis. Tum regnare cœpit quando rerum potiebatur Nabugdonozor iam annos octo: vt iam non sit quæstio de ineundo regno more maiorum, sed precario & alteri obnoxio. Hinc numerat aliquando Scriptura annos à Nabugdonozore, siue ab illa prima transmigratione. vt Daniel.

Ezechiel adhuc puer *iuxta Ioseph.* 25. annorum, *iuxta Hieronym.* cum Iechonia rege in Babyloniam captiuus abducitur, ibique captiuis vaticinatur, librumque scribit tantis mysterijs & difficultatibus refertum, vt Hebræi non magis ad principij & finis ipsius, quàm ad trium primorum capitum Geneseos, & totius Cantici Canticorum Salomonis lectionem, iuuenes admittant. Per principium Ezechielis intelligunt primum caput, per finem octo capita postrema.

Mardochæus cum Iechonia in exilium traditur. *Ester 1.*

Saraias pontifex, interfectus à Nabugd. *4 Reg 25.* qui habuisse successorem dicitur Iozedec fratrem Ezræ Scribæ, patrem Iesu siue Iosue, qui cum Zorobabele exules reduxit. *Hebrei ex 1.Paral.6.& Ezra 7.*

3569 Eadem expeditione Tyrus & Hierosolyma captæ. *Clemens lib.1.Strom.*

A mū mundo.

Vniuersa familia Dauidica, quæ iam abierat in 38. gentilitates & cognationes, siue ramos plane consumpta est in hac captiuitate, præter Iechoniã, qui eam suscitauit, genitis quatuor filijs Salathiele, Malchira, Pedaia, Gamaria *Seder Olam.*

Sed hæc traditio falsa est. Nam posteritas Nathã filij Dauid ex Bethsabea *1. Paral. 3.* permansit vsque ad Christum. Imò ipse Christus per Virginem inde descendit. *Luc. 3.*

Externa.

Seruius Tullius Rom. rex sextus an 44. Ciceronis gentilis, omnium primus censum inter suos egit, fossas circum murum duxit, signauit æs.

Haliattes rex Lydorum eijcit Cimmerios ex Asia. *Hero. li. 4. & 5.* Obsedit Miletũ, cuius princeps Thrasybulus. Gessit bellum cum Ciaxare Medorum rege. *Herod. lib. 1.* Periandri Tyranni Corinthiorum & Corcyræ amicus. *Idem lib. 3.* qui in septem sapientibus numeratur. Cętera infra in tabula Nabugdonozor. Nam sub eo propriè regnauit.

3168

Haliattis tempore Pittacus Mytileneus Melanchrum tyrannum sustulit. *Euseb.* Ciaxares contra Haliattem bellum grauissimum gessit, cui causam præbuerant quidam Scythæ à se ad Haliattẽ deflectentes Scythæ cùm 28. annis Asiæ imperio potiti essent, à Ciaxare Medo expulsi sunt. *Herod. lib. 1.*

Battus primus Cyrenatũ rex, Zoan condidit, & regnauit an. 40. *Herod. lib. 4.* condidit & Cyrenen oppidum, anno post captam Troiam 586. *Solinus cap. 30.* vrbis an. 143. *Plin. lib. 19. cap. 3.* Græcis habitatoribus & Thyreis repleuit. *Ibid.* Huic successit Arcesilaus f. an. 16. Battus 2. Arcesilaus secundus, quinto denique loco Battus tertius, quò regnãte Demonax Mãtineus Cyreneis Remp. format. Cuius ordinatio mutationis regni in Remp. causa fuit. Nam Arcesilaus tertij Batti f. regno, quòd eam antiquare conaretur, pulsus est. *Herodot. lib. 4.* regis Cyri temporibus.

Vaphres rex Aegypti. *Clemens lib. 1. Strom.* siue Apries filius Psammis, *Herodot. Ierem. 44.* Annis 35. Ad eum reliquię Iudæorum captis Hierosolymis fugerunt.

Panætius primus in Sicilia Tyrannidem exercet.

* His annis 420. si addas an. 40. Dauidis, 4 Salomonis, & denique 11. Sedechiæ, reperies hoc familiæ Dauidicæ regnum stetisse annis 475. subductis paucis mensibus & diebus. E quibus templum Salomonicum vndecimo & vltimo Sedechiæ euersum, stetisse ab Hebræis notatur annis 410. Cum 25. quibus minimum regnauit Saul, totum Iudæorum regnum 500. annos explet.

In Sedechiæ captiuitate, definit iniquitas populi Israel, quam Deus portandam imponit Ezechieli cap. 4. Durauit enim annos 390. vsq; 20. Nabugdonozoris, in quo reliquię Israelis & Iuda Babylonem abductæ sunt, *Ierem. 52.* Quod quidem tẽpus in eodem loco eidẽ Ezechieli reuelatur. Hos 390. reperies à 30. Salomonis, quãdo Salomon à mulieribus alienigenis corruptus Idolomaniã & impietatem amplecti cœpit, ad Sedechiæ vndecimum siue Nabugdonozoris 20. Tanto tempore eorum impietatem Dominus sustinuit, nec ante iram contra ipsos conceptam totam effudit, grauitate, supplicij, tarditatem compensaturus.

* Summa, anni 419. menses 6. dies 10. Atque hæc ætas est quinta. Nam cùm Iechonias Babylonem abduceretur, initium captiuitatis siue transmigrationis Babylonicæ factum est, vt liquet è Matthęi primo capite. Ezechiel. 33. & 40. Hebræi tamen eam ordiuntur ab initio quarti Ioakim, qui fuit primus Nabugd. Aliqui etiã à Sedecia regis Iechoniæ successoris vndecimo.

* REGNVM istud cœpit statim post mortẽ Salomonis. Nam Scriptura cùm alibi tum 3. Reg. 15. Roboam & Ieroboam facit æquales, & Roboam qui regnum tenuit annis 17. scribit mortuum 18. anno Ieroboam.

REGES ISRAEL

* Hac quinta ætate regnabat in Samaria post scissum Dauidis regnum.

3186.

Anni mundi. 3186

3.Reg. 14.

g Ieroboam filius Nabat de tribu Ephraim, annis 22. | 3186.

Vaticinantibus Ioam, Iddo, Abia Silonite, Semaia.

Regnante in Iuda. Roboam & Abia.

In Schiſmaticis & hæreticis regibus ſigillatim recenſendis prophetas nominabo, qui ſub illis in medijs hæreticorũ vrbibus floruerunt, vt piorum & Catholicorum ſucceſſio appareat in medio hæretici populi. Tanta fuit Dei erga iſtũ charitas, vt quia non habuit legitimos ſacerdores, prophetas perenniter miſerit, qui ad illos & in illos vaticinarentur, ne noo præmoniti perijſſe videantur.

Ita autem familia iſtorum regum nouies mutata eſt, quemadmodum impiorum & tyrannorum familia, non ſolet eſſe diuturna, vt regni tamen ſumma penes eandem tribum Ephraim perperuo remãſerit. Quanquam enim nominatim non ſcribiturè quanam tribu iſti omnes extiterint, præter primum Ieroboam, eſt tamen credendum eandem tribum omnibus ortum dediſſe, & viam ad regnum parauiſſe. Primùm quoniam nobilitas vniuerſa in 10. tribuum dominatu ex Ephraim perinde emerſit, vt è tribu Iuda in duarum tribuum regno. Deinde quia Iacob hoc in ſuis benedictionibus, vel etiam prædictionibus ſignificauit. *Geneſ. 48. & 49.*

Prærerea quoniam Achab etiam de ea fuiſſe memoratur conſtanti Hebræorum traditione *R. Selo. in 11. Oſee verſ. 3.* Denique & Ieroboam filius Ioas. *Abben Ezra in 13. Oſee.*

Eorum cum Regibus Iuda collatio eſt fallaciſſima, nec caret difficultatibus. Neque tamen propterea vlli anni quaſi duobus communes eximendi ſunt de Regibus Iuda, quod nõnulli faciunt, vt vnus de quadraginta vno Aſæ, ac ſi illo cùm patre Abiam regnauerit: vnus de 25. Ioſaphat, quaſi eius primus in vltimum patris incurrat, quatuor de octo Ioram, quaſi his ſocius patris in regno extiterit: tres de 29. Amaziæ, vnus è 16. Achaz, duo è 29. Ezechiæ &c. Sed potius cogitanda in impio regno interregna multa, licet minimè explicata. Nam certam & indubitatam Deus voluit extare regni Catholici recenſionem, incertam & difficultatibus plenam regni hæretici, quò doceremur in hæreſi omnia eſſe confuſa, perturbata, incerta, motuum plena, vt de ijs hiſtoria liquida narrari non poſſit.

In ſcripta ſucceſſione regum Iuda & Iſrael eſt diſcrimen 19. annorum. Nempe ſparſa fuere interregna in Iſrael ob factiones, bella ciuilia, crebras familiarũ viciſſitudines &c.

Quam miſera regna quibus reges de religione ſecuri, & hæretici præſunt.

g Hic vt regnum ſuum, quod ſeditione poſt obitum Salomonis orta, conſecutus fuerat, conſtitueret, prohibet populum ſuum adire Hieroſolymam, vbi erat legitima ſacerdotum ſucceſſio, & altare contra altare erigit, vitulosq́ue duos, vnum in Bethel, alterum in Dan duobus regni ſui finibus religionis ergô collocat.

Nec tamen illic Catholica eccleſia deſijt. Nam etiam in Bethel collegium ſiue cœnobium prophetarum ad tempora vſque Eliſei perdurauit &c. 4. *Reg. 2.*

Alij qui puræ religionis mutationem ferre non poterant, ſecedunt à Ieroboam & eius principibus, ſeq́ue in nouas ſedes trans Aethiopiam conferunt, fortaſſe allecti veteri Aethiopum & reginæ Sabæ cum ſuis maioribus fœdere & commercio, Vbi eos circumlui fluuio ſabbatico, tanquam mænibus narrat Eldad Danius Hebræus hiſtoricus. Multi etiam ad duas tribus ſeſe receperunt, alij alio. *Id. p. 548.*

Quam regnandi rationem ſibi diſplicere ſatis oſtendit Deus è crebra ſceptri in alienam familiam tranſlatione, ſublatis de medio per coniurationẽ Regibus. Sceptrum enim

nusquam vltra quattum gradum transijt ad posteros in aliqua familia, præterquam in Iehu, cuius stirps potita est rerũ ad quintam vsque sobolem.

Ad hanc stirpium mutationem designandam, tibi minusculis literis capita familiarum notauimus. Etenim regni huius sceptrum ab alijs in alios translatũ est, donec à primo Ieroboam ad vltimum Osee. in nonam familiam migraret, non quidem legitima vocatione, sed proditionibus atque paricidijs, vno Amri patre Achab excepto, qui electione regno inauguratus est.

Septem duntaxat familias facit R. Selomo in 15. Ierem. quia non numerat pro nouis familijs Zamri, & Sellum quòd mox de medio sublati sint.

Ieroboam magis hæreticus & schismaticus, quàm apostata vel idololatra. Nam non eiurauit cunctos fidei articulos, sed eum duntaxat, qui est de Ecclesia, & Ecclesiæ sede atque communione, dum noluit sacrificare Hierosolymis, & cum eis communicare, qui in Mosis & Prophetarum cathedra sedebant, sed in Dan & Bethel, vbi templa noua construxit, & loco Cherubim vitulos dedicauit. Alioqui Circumcisionem, ritus sacrificiorum, ceremonias Legis, atque adeo totam legem Mosaicam retinuit, vt & consequuti Reges, vsque ad Achab, qui ad istam hæresim adiecit cultum Baalim, siue Belorum. Hinc & collegia siue cœnobia Prophetarum non extinxit. Filij enim Prophetarum in ipsius regno cateruatim habitasse pacificè legũtur in Bethel, in Iericho, in Samaria etiam, vbi erat sedes Elisei prophetæ, &c. *4. Reg. 2. 4. &c.*

h Nadab à Basa interfectus est.

i Basæ regi Israel familiæ internecionem Propheta à Domino nuntiat, quod sequeretur impium Ieroboami cultum. *3. Reg. 16.*

Aedificat Rama in munitionem, ne quis è regno Iuda ad regnum Israel, & contrà transire posset.

Eum bello adoritur Asa, auxilio à rege Syriæ petito, ob quod à Propheta increpatur. *2. Paral. 16.*

k Ela à *Zamri* interimitur an. 27. Asæ. Tunc scinditur populus, pars sequebatur Tebni, pars Amri. *3. Reg. 16.* Anni dissensionis, qui quatuor fuisse videntur, adduntur ipsi Amri.

l Seipsum incendio peremit. *3. Reg. 16.*

m Interregnum quatuor annorum in Seder cap. 17. ab anno scilicet 27. Asæ vsque ad annum 31. eiusdem: sed posteà notatur illos quatuor annos esse de numero 12. quibus iste Amri regnasse scribitur. Ergo interregnũ illud pretereũdũ.

Amri migrat in Samariam, inter Iudeam & Galileam, vbi regnat annis 6. Sicque Samaria vrbs amplificatur, & fit regni metropolis, cùm eum honorem haberet antea Tirsa. *3. Reg. 16.* in qua priores sex annos steterit.

Samaria condita (in vrbis scilicet formam, nam iam olim vicus erat) *Ibid.*

Ab ea condita, æra siue principium rationis decem tribuum deducta est, iuxta quam Israelitæ numerabant à Samaria condita, vt Romani à sua vrbe. Nam illud 2. Paral. 22. *Quadraginta duorum annorũ erat Ochozias rex Iuda, cùm regnare cœpisset, & regnauit anno vno in Hierusalem*, sic debet accipi. Quadraginta duorum annorum erat, siue quadragesimum secundũ annum attigerat, à Samaria condita, & Amri in eam migratione. tot enim existunt à sexto Amri, siue à Samaria condita, ad Ioram regis Israel duodecimum, qui erat Ochoziæ regis Iuda primus & vnicus. Alioqui *4. Reg. 8.* vigesi-

		Anni mundi.
		3208
3. Reg. 15.	h Nabad an. 2.	
	Iisdem vaticinantibus.	
	Asa rege Iuda.	
Ibid.	i *Basa* de tribu Isacharis an. 24.	3232
	Ioram, Azaria filio Obed, Hanani vidente & Iehu filio Hanani vaticinantibus.	
	Asa rege Iuda.	
Ibid.	k Ela an. 2.	
	Iisdem vatibus.	
	Asa rege Iuda.	
Ibid.	l *Zamri* qui & Zamar, *Iosepho lib. 8. cap. 6. & 7.* diebus septem.	
	Iisdem prophetis.	
	Eodem rege Iuda.	
Ibid.	m *Amri* an. 12.	3247
	Iisdem vaticinantibus.	
	Asa rege Iuda.	
		3524

Anni mundi.

3.Reg. 22. — h Achab an. 22. — 3268

Prophetantibus Iehu, Abdia, Michea, Zaaziel, Eleazar, Elia.

Asa & Iosapat Iudæ regibus.

ibid. — i Ochozias annis 2. — 3270

Iisdem Prophetis.

Iosaphat Rege Iuda.

ibid. — k Ioram frater Ochosiæ an. 12. — 3282.

Elia & Lliseo Vaticinantibus.

Iosaphat & Ioram in Iuda *regnantibus.*

4.Reg. 9. — l *Iehu* an. 28. — 3310.

Ionadab filio Rechab Eliseo & Zachria filio Ioiade. prophetantibus.

Athalis & Ioas in Iuda

4.Reg. 13. — m Ioachas an. 17. — 3327

Zacharia filio Ioiade propheta.

eoas rege euda.

* Ioas an. 23.

8.vigesimo tertio ętatis Ochozias iste interit. Supra in regibus Iuda hanc difficultatem explicauimus, sed obscutius.

h Achab ducta Iezabel regis Sidoniorum filis, idola gentium introduxit, fanum in Samaris ædificauit, altare Baal & lucum idolis dicauit, primus denique nouas superstitiones inuexit. Nsm eo vsque reges Israel simplici impietate Ieroboam filij Nabat contenti fuerant, quæ erat de vitulis. *Kimhi 4.Reg.21.*

Quare afflictus egregiè à Domino. Fames enim vehemens in Samaria per tres annos & semis, cœlo pluuias penitus denegante, & prælium strox, cum Bensdab rege Damasci duobus annis & semis.

Anno eius quarto regnst Iosaphar in Hierusalem.

Benadad rex Syriæ cum 30. alijs regibus obsider Samariam. Regnum ergo Syriæ illa tempestate præstans, nec monarchism Assyriorum agnoscens.

Iezabel huius vxor feruens idololatria, prophetas Domini vbique persequitur. Elias se ipsius conatibus opponit. Sscerdotes Baal occidit.

Nephet Cherres rex Aegypti sn.4. Amenophis an.9.

i Anno secundò Ochoziæ translams est Elias, & non apparebit quousque veniat rex Christus. Tum apparebit & secundo occultabitur, nec postea apparebit, quousque veniat Gog & Msgog, *Hac Seder.cap.17.*

Eius reliquiæ, id est, pallium Helisæo dimissum, miracula edunt, Iordanem bifariam secantes, ita vt Heliseus per siccum transiret, & filij prophetarum, qui morabantur in Hiericho, spiritum Eliæ super eum insedisse sgnoscerent. *4.Reg.2.*

k Fuit & altera fames sub hoc Ioram filio Achab, fratre Ochoziæ. Nona è memorabilibus decem, quas sic Hebræi in Targhum Ruth numerant. Prima fames cõtigit Adamo viuente. *Gen.3.* Altera viuente Lamech, *Gen.5.* Tertia Abrahamo, *Gen 12* Quarta Isaaco, *Gen.16.* Quinta Iacobo. *Gen. 42.* Sexta Booz, *Ruth 1.* Septima Dsuide. *2.Reg.21.* Octaua Elia propheta. *3.Reg.17.* Nona Eliseo in Samaria. s. *Reg.6.* Decima, quæ expectatut sub Messia, de quo fortasse noster Ioan. in Apocalypsi.

Dicitur an.2. Iorã regis Inda regnasse Ioram regẽ Israel. *4.Reg.1.* Nẽpe, quis Iorã rex Iuda à patre designatus est anno regni ipsius 17. qnãdo parer regi Achab auxiliũ ferebst contra regem Syriæ. *2.Reg.22.* Nam hic mos erat aduersus futuras seditiones, vt si quis Regum in bellum profecturus esser, prius significarer, quem Regem post se esse vellet, si ipse fortassis in prælio caderer. Hanc legem sequebãtur Persæ ex Herodoto, ex qua accidit, vt in eorum Regibus recensendis Hebræi à Græcis & Latinis plurimum discrepent, vt infra docebo. Hoc etiam sequebantur Romani, quando Imperatoribus dabant Cæsares.

l Iehu interficit vxorem, filios & fratres Achab, & sacrificos omnes Baal, ex cuius templo latrinas fecit.

Ioram & Ochoziam reges trucidauit.

Quo die vnctus est in Regem, eo die vnctus rex Damsści Hazael hostis. *Seder cap.28.*

Sub hæc tempora orditur Herodotus suam Aegyptiorum historiã à Cheope, quem regnasse air apud eos an. 50.

* Ioachas cœpit regnum an.23. Ioas *4.Reg.13.* quãdo Ioas remplum Domini instaurabat. *2.Paral.24.*

m Eliseus huius decimo anno moritur. Ita prophetię munere functus est annis plus 60. à 19. scilicet regis Iosaphat.

Eius

Eius corpus, mortuum hominem alium, à quo fortuito tangebatur, vitæ restituit. *4. Reg. 13.*

Amazias rex Iuda regnum suscepit anno secundo huius Ioas.

n Hic accisum regnum in pristinum splendorem restituit. Antiochia capta, &c. Syros vicit. Regnare cœpit an. 15. Amaziæ. Post eius mortem, regnum Israel à Tyrannis diuexatum est vsque ad finem sui.

Regnnm Assyriorum per Phul terrori esse cœpit Syris & reliquis finitimis. *3. Reg. 15.*

* Post hunc quidam interponunt interregnum 21. annorum, sed perperam: falso enim nituntur fundamento, hoc scilicet regnum vignisse annia 270, quot esse putant à morte Salomonis ad sextum vsque Ezechiæ. Atqui, si rectè subduxissent annos duntaxat 259. reperissent. Satis ergo est octo annos vacuos intercalare, quoniam apertè alterum interregnum totidem annorum, vel potius nouem, erit collocandum inter penultimum & vltimum Reges, vt illic ex apertis Scripturæ locis demonstrahimus.

o Quod verò attinet ad prius istud octo annorum, vt verum fatear, nescio, nec certo scire, opinor, quisquam possit, vtrum solidum & consertum, an potius sparsum per superiores duos Ela & Zamri, & deinde hunc Zachariam, & sequentes tres Reges, sit constituendum, quemadmodum sæpè videmus propter crebras & subitas familiarum vicissitudines, hæreditates aliquandiu manere interruptas, & certis possessoribus vacuas. Certè hic crebra & repentina familiarum mutatio absumpsit octo annos, & deinde nouem, de perpetuo & raro Regum Iuda numero. *Ibid.*

* Sellum interficit Zachariam, & vicissim à Menahem post mensem interficitur.

p Phul contra terram Israel bellum molitur, & regem Manahem tributarium facit. *4. Reg. 15.* *Ibid.*

* Cœpit regnum anno Oziæ quinquagesimo.

q Cœpit anno 52. & vltimo Oziæ. cum Razin rege Syriæ. Hierusalem obsidet. *Esa. 7.*

Ne mireris si Oseas, Amos & Esaias adhuc vaticinarentur. Nam floruerunt diutissime, & quisque illorum quatuor reges Iuda sepelijsse dicitur Oziam, Ioatham, Achaz & Ezechiam. *R. Selom. Os. 1. Kimhi Esa. 1.* *Ibid.*

Tiglath Phalassar Assyriorum rex, vrbes Aron, Abel, Bethmecha, Ianocha, Cades, Asor, Galaad, & Galileam, & vniuersam terram Nephtali cepit, & in Assyrios abduxit. *4. Reg. 15.* *4. Reg. 15.*

r Interregnum nouem annorũ ex 4. Reg. 15. & 17. omnino hic statuendũ. Nam iste Phakeias regnare incipit an 52. & vltimo Oziæ, desinit sub annum 20. Ioatham, qui erat quartus Achaz, à quo ad sextum Ezechiæ, quando concidit istud regnum, supersunt anni 18. nempè 12. reliqui Achaz & sex Ezechiæ.

Vel regnauit Oseas vltimus Israelitarum rex annos 18. Nouem per tyrãnidem ab anno vigesimo Ioatham, qui fuit quartus Achaz. *4. Reg. 15.* Indignata enim Scriptura impium regem Achaz nominare, mortuum potius patrem nominat. Nouem alios per ius, dum anno 12. Achaz, rex est confirmatus & receptus. *Ibid.*

ſ Osee tertio regnat Ezechias.

Decem tribus, capta post biennij & aliquot mensium, obsidionem Samaria sexto anno Ezechiæ regis Iuda, per Salmanazarem Assyriorum regem, vltra montes Medorum &

	Anni mundi.
Prophetis Amos patre Esaiæ & Osea.	
Regib. Iuda Ioas & Amazia.	3343
n Ieroboã filius Ioas 41. *Vaticinantibus Osea, Amos altero à patre Esaiæ, Esaia, Iona.* *Amazia & Ozia regibus Iuda.*	3384
* Zacharia mense 6. *Iisdem vaticinantibus. Ozia rege.*	3385
o Interregnum octo annorum.	3393
* *Sellũ* mẽs.1. vel dieb. 28. *Prophetis iisdem. Ozia rege.*	
p *Menahẽ* Tirsensis an. 10. *Prophetis iisdem Ozia rege.*	3403
* Phaceias Menahẽ an. 2. *Iisdem vaticinantibus. Ozia rege.*	3405
q Phakeias Romeliæ an. 20. *Vaticinãtibus iisdem, itemque Osea, Michea Morastite & Oded.* *Regnantibus in Iudæa per ordinem Ozia Ioathan & Achaz.*	3425
r Interregnum annorum 9.	3434
ſ Osee filius Ela an. 9. *Iisdem vaticinantibus. Achaz & Ezechia regibus Iuda.*	3443

Anno mundi.

& Persarum abductæ sunt, missis alijs in earum terram. Hæ Orienti & Septentrioni infusæ, Iudæorũ clausorum fabulæ dedere causam: qua de re extat Eldad Danius à nobis versus.

3443

Perditas in Oriente aiunt Hebræi. Intereà facilè assensum præbuerim ijs, qui ex istis, ortos Tartaros opinantur, siue quia Tartari tenẽt oram Septẽtrionalem Orientis & Aquilonis, siue quia illorum præcipuum imperium Persico imminet, eoque terminatur à parte Assyriæ & Mediæ, siue quia diu latuerunt, & ignoti permanserunt. Nam eorum nomen tantùm auditum circa annũ Domini 1300. Adde, quod nomen Tatari (sic enim loquendum aiunt sine r) Hebraicè & Syriacè sonat derelictum, desertum. Denique quoniam Circumcisionem sunt perpetuo amplexi, antequam quicquam accepissent de infœlici Mahomt.

Samaritanorum origo, quorum religionem semi-Iudæam, quàm planè paganam malle se Deus immissis leonibus declarauit. *4. Reg. 17.* Cutheos eos Hebræi appellant, quòd post veteres colonos exactos à Salmanazar, venissent de Cutha & vicinis vrbibus & regionibus Assyriæ & Mediæ. *Ibid.* E Iudaïca religione, quinque libros Mosis dũtaxat receperunt, secundum Sadduceos de resurrectione, animæ immortalitate & futuri regni statu sapiebant, gens Sicariorum, vnde Dositheus & Simon Magus hæresiarchæ. *Orig. hom. 25. Num. & lib. 1. & 2. in Cels.* Secundum Ethnicos à Iouis & reliquorum deorum cultu non abhorrebant, se Medorum Persarumq́ue colonos dicentes *Ioseph. lib. 12. cap. 7.* De istis lege 1. Mach. 5. & 2. Mach. 5 & 6.

Summa, anni 258. menses 6. dies septem, quẽadmodum à morte Salomonis, quando istud regnum cœpit, ad sextum Ezechiæ, quando desiit, fluxerunt anni 259.

Sine duobus interregnis Sũma anni 241, menses 6. dies 7. sed illa fuerunt intercalanda ob superiores causas, vt vtriusque regni tempora & ætates consonarent.

Decem tribuum tres captiuitates siue transmigrationes, quot duarum fuisse suo loco notauimus. Primò ascendit Assar rex Assyriorum, qui & Tiglath-Phalassar, & traxit in exilium tribus Ruben, Gad, & dimidiam Menassis, quæ erant trans Iordanem, abstulitq́ue vitulum aureum, quem primus Ieroboam in Dan dicauerat. Idq́ue diebus Phakeæ filij Romeliæ & Achaz regis Iuda. Deinde post aliquot annos initio regni Oseæ, vltimi regis, Salmanazar rex quinque Assyriorũ abduxit tribus Aser, Isachar, Zabulon & Nephtali in Assyriam, Israëlitis Galileam exhauriẽs, reliquos tributarios faciens, & alterum vitulum exportaos. Postremo cùm rebellasset Oseas anno regni sexto, adsunt Assyrij rege eodem Salmanaz. tribumq; Ephraim, & dimidiam alteram Menasse terra expellunt, tumq́ue Cutheos, Babylonios, Suseos, Elamitas, & cæteros Samaritas, qui ipsorum vrbes incolerent, mittunt *Seder cap. 22.*

Salmanazari decem tribuum euersori, successit Senacherib, qui ea passus est, quæ Esaias & Herodotus scriptis mandarunt. Denique Sardanapalus filius, vt ex voce Asar-Adon, Hebraïca coniectare licet, Assar-Adon Phul, Latinè & Græcè Sardana-phalus. Errant ergo Germanorum noui chronologi, qui somniant Sardanapali exuuias partitos esse inter se Phul Belochum, patrem Tiglath-phalassar Babylonium & Arbacem Medum, ac Sardanapalum vixisse Oziæ tẽpore, dum apud Israëlitas regnaret Ieroboam filius Ioas: vt secundum & nouum nescio quod regnum Assyriorum circa illa tempora stabiliant, cùm Scriptura de eo loquatur, vt vnico, & à Phul duntaxat continuato vsque ad Nabugdonozoris, vel parentum eius sæculum.

SEXTA ÆTAS. 3569

Quæ incipit anno mundi 3569.

t Tempus captiuitatis fuit annorum 70.

Vatibus Ieremia, Seraia, Daniele, Ezechiele.

t· Vertentibus 90. captiuitatis annis, orare cœpit Daniel 9. cap. Deum pro restauranda Hierosolyma, & ab Angelo accepit

acccpit ab exitu verbi de restituendis captiuis, deq; reficiēda vrbe, vsque ad Christi ducis necē ioterfluxuras hebdom. 69. Porrò exitus ilius verbi factus est anno primo Cyri. Illo eoim captiui primum dimissi sunt, vt compleretur verbum quod dixerat Dominus ore Ierem. *1. Ezra. 1. vide Ierem. 29.*

Sibylla Cumana oouem libros de fatis populi Romani Tarquinio Superbo emendos obtulit, quotum tres in sacrarium conditi, Sibyllini dicti sunt. *Gellius lib. 1. cap. 19.* Hanc nonnulli cum Cumæa coofundunt, quæ & ipsa quidem Italica, sed tameo multò antiquior. Fuit enim mater Euandri, cum qua congressus est Aeneas. *T. Liuius lib. 1.* Jp. p. 44

Eius libri ad Augustum vsque manseruot incolumes & sub basi Palatini Apolinis, cum Martiorū vatum & Bagoes Nymphæ carminibus conditi steterunt *Sueton.*

Moabitæ à Salmanazare sobacti, vt prædixerat Esaias 16. cap.

Tarquioius Superbus rex septimus & vltimus Romanorum, ao. 25. qui ferias Latinas iostituit, & armatos circa se ad corporis custodiam primus habuit, & tamen turpiter exactus an. 244. ab vrbe coodita, obsidens Ardeam cioitatem nono ab vrbe milliario. Nam tuoc Romæ principatus vix protendebatur ad 15. milliare. *Nangiac.*

Tusculi per 13. an. cum vxore priuatus & exul consenuit.

Antequam paulò explerentur 70. anni captiuitatis, illic Respub. per consules administrari cœpta.

u Hebdomas vna continet annos 7. *Leuit. 25.* Neque enim Daniel loquitur de altero Hebdomadum genere, quod septem diebos absoluitur. *Leuit. 23.* Id constat è 4. Ezrę 7. cap. qui inquit CHRISTVM reuelandum esse, id est, nasciturum, post quadringentos anoos. His enim si addas 33. vitæ Christi, ex Hebdomadibus 69 tantùm supererunt quinquaginta. Nempe fuit Ezras Daniele his annis posterior.

Hebdomas septuagesima quæ confirmat nouum fœdus, & finem habet cerenioniatum omnium legalium, cadit in Apostolos, qui in Iudæa per septem annorum spatium, antequam orbem ad Euangelizādum sibi diuiderent, gratiam Christi Iudæis primùm obtulerunt, io hebdomadis dimidio syondo publica. *Act. 15.* Mosis sacrificia & ceremooias abrogantes, re Iudaica in deterius ad interitum vsque, qui à Romanis allatus est, deinceps abeunte.

Christiana autem latius quotidie sese diffundēte. Quod si syoodus illa celebrata est sub annum Christi 17. vt aliquibos placere video, qui non animaduertunt ὕστερον πρότερον passim io Scripturis, nihil tamen perit de vera Septuagesimæ intelligētia. Nam certum est non longè post Christum Petro reuelatā fuisse per visum Gētium vocationem, atq; deioceps libertaē ab hostijs, atq; adeò lege prdicatā. *Act. 10.*

Ierem. 25 | *Pōtificibus Iosedec & Iesu.* | 3569

Sedechia, Iechonia, Salathiele exulum & captiuorum principibus.

Nabugd. & filijs eius Babyloniorum regibus.

Seruio Tullio annis 44. sexto Romanorum rege. deinde Tarquinio superbo an. 25. quibus successerūt consules.

Dan. 9. | u A 70. illo captiuitatis anno ad Christū Hebdomades 69, idest, anni 483. | 3638

Pontificibus & principibus Iudaeorum ijs, quos sequenti lib. subijciemus.

Prophetis Daniele, Mardochæo, Zacharia, Haggæo, Malachia, Ezra, & per successionis seriem, Scribis & Phariseis, qui ideo sedere super cathedram Mosis memorantur. Matth. 23.

Persis, deinde Macedonibus, denique Romanis monarchiam obtinentibus, eo, qui altero libro sequetur, modo ac ordine vsque ad Christum Dominum.

Summa 553. | 4121

Ita ab orbe cōdito ad Christum sunt anni 4121. menses 6. dies. 16.

Est etiā apta interpretatio, vt hebd. septuagesima, cadat in Christi mortē hoc sensu. Post hedomadas 7. & 62. occidetur Christus *Hebdom. scilicet septuagesima.* confirmabit autem pactum multis hebdomada voa *illa postrema vt eius medio i. tribus extremis annis & semis procedat Christus atque pactum de remissione peccatorum promulget donec occidatur. Quibus confectis templi & vrbis expectanda veniat ruina. Distribuit autem 69. in duas partes. Nempe quia septem cesserunt templo & vrbe adificande. 62. varijs Ecclesia iactationibus.*

* Hos annos reperies ab octaui regni Nabngdonozoris, à quo incipiunt 70. an. captiuitatis, ad decimū octauum vsque Tyberij Cæsaris, qui est perpessioois Domini annus. Nam monarchia Babylonica prætereà mansit an. 70. Persica 147. Ab Alexandro ad Cleopatram Antonij 276. atque hinc ad Tyberij decimum octauum 61. Summa 554. Nam quòd Macedonica à Christo tam retrò abfuerit, constat ex his M. Ciceronis in 2. de Diuinatione verbis. Demosthenes abhioc annos propè trecentos fuit.

Quæ membratim & per successiones pontificum, & regum & monarchiarum peculiari libro, deinceps demonstranda suscepimus, ne quid coofunderemos, sed inter sacra & profana melius distingueremus. Nam deinceps maiore turba & copia res mundi sese offerunt, dum vbi historia sacra desinere incipit, illic profanā propriè auspicatur. Per tot annos scriptores gentium muti propemodum extiteruot. Ducat ergo mundus summo Dei & Ecclesiæ veteris beneficio & prouidētiæ, quod aliquid certi de suo prisco statu cognitum habet, atque Hebræis scriptoribus gratiam agat, quod superiorom sæculorum certam aliquam memoriam, rationem, ordinem, originem, tenet atque complectitor.

Libri primi Chronographiæ finis.

SEXTA

CHRONOGRAPHIAE LIBER
SECVNDVS AVCTORE GILBERT. GENEBRARDO.

LIBRVM alterum à captiuitate Babylonica mihi rectè ordiri videor, quando circa eum cœpit noua veteris Ecclesiæ conditio & facies, qua populus Domini ita depressus, ita afflictus iacuit, vt vsque ad Christum, nunquam pristinum regni status & potentiæ splendorem recuperare potuerit. Sed & circa eam gentium præcipua fama, magnitudo, celebritas, vicissitudo, historia sumpsit initium, vltra quam nihil plane certi ex libris & scriptoribus profanis & exteris assequimur, vt verè possit dici, vbi historia sacra desinit, ibi profanam incipere. Id apparet ex Aulo Gellio diligentissimo rerum priscarum scrutatore, qui quamuis conspectum quẽdam ætatum antiquissimorum virorum, item illustrium, qui in illis ætatibus nati fuissent, atque ex libris, qui Chronici appellantur, exceptiones varijs, diuersisque in locis factas de tẽporibus, quibus floruissent Græci simulatque Romani viri ingenio & imperio nobiles, promisisset, non ducit tamen altius principium, quàm à Solone, quem leges scripsisse Atheniensibus constat, captiuitatis æuo sub Cyri, qui Crœsum Solonis amicum Lydorum regem vicit, sæculum. M. Varro vetustatis peruestigator inter externos præcipuus, fatetur se nõ nisi à prima Olympiade quatuor aut quinque sæculis post bellum Troianum historiæ veritatem posse deducere. Quod de eo referens Censorinus, Varro, inquit, tria temporum discrimina esse tradit. Primum ab hominum principio ad cataclismum priorem (.i. Ogygium) Secũdum ad Olympiadem primam, quod quia in illo multa & penè omnia fabulosa referuntur Mythicon nominatur. Tertium à prima Olympiade ad nos, quod iam dicitur historicon, quia res ab eo gestæ veris historijs cõtinentur. Quæ sanè verba in prologo tertij de Rustica ipse Varro confirmat. Nam à Thebis quæ ante cataclismum Ogygis bæotiæ regis conditæ dicuntur, ad sua tempora numerari quidem annos circiter bis mille & centum, at quid illis acciderit, nihil plane esse certum profitetur. Cùm interim artes omnes in Græcia non nisi intra mille annorum spatium repertas dicat, siue à bello Troiano ad suam ætatem. Nec verò longius, quàm ab Olympiadibus antiquitatem ipsum repetere potuisse ex Cicerone eius familiari quoque perspicitur, is enim idcirco in Oratore Attici laborem extollit, quòd annorum septingentorum memoriam vno libro colligere potuerit. Nam remotius colligere nõ potuit, quoniã ante Olympiades nihil planè definitũ esse eodẽ loco Varro ostẽdit, & ipse Cicero, quicquid de Romulo & Romanis alijs regibus literis est proditum, non satis constitutum indicat, quãdo primo de legibus, & alibi de eis loquitur interposita parẽthesi, *vt aiunt*, quæ profectò abundat, quando res constat & liquet. Accedit Macrobius, qui de antiquitate

Gellius lib. 17. cap. vltimo.

Censor. de diẽ Natali cap. 17.

tiquitate profanis auctoribus cognita hęc suis cõmentarijs inseruit. Quis facile mundum semper fuisse consentiat, cùm & ipsa historiarum fides multarum rerum cultum emendationemque, vel ipsam inuentionem recentem esse fateatur! Cumque rudes primum homines meminerit vel fabuletur antiquitas glande prius & baccis alitos, serò sperasse de sulcis alimoniam! sed & quis non existimet, non longam retro eius esse ætatem, cùm ab hinc vltra duo retro annorum millia, de excellenti rerum gestarum memoria, ne Græca quidem extet historia? Nam supra Ninum, à quo Semiramis secundum quosdam creditur procreata, nihil præclarum in libros relatum est. Et multarum rerum experientia ad aliquas gentes recẽti ætate peruenit. Vt ecce Galli vitem vel cultum Oleæ, Roma iam adolescente, didicerunt. Aliæ verò gentes adhuc multa nesciunt, quæ nobis inuenta placuerunt. Atque hæc quidem illi, sed nimis longè. Nã propriè vltra Cyrum.i. octogesimam Olympiadem, & vrbis ducentesimum sexagesimum omnia istorum ex eo deprehenduntur augurijs potius, quàm historijs similia, quòd rerum multarum faciunt mentionem, multorum regnorum, vt Assyriorum, Medorum, Ægyptiorum, Æthyopum, quæ longius ab ipsorum notitia & terris aberant, rerum verò Babylonicarum & Monarchiæ Nabugdonozoris, per quã perueniebant ad Assyrios & Medos, non meminerunt, quæ in ipsorum erat foribus, & sui magnitudine totam penè Asiam, magnam Africę partem, Europæ aliquam occupauit, & totum orbem terruit è libris Regum, Paralipo. Daniele, Ieremia oculatis testibus: quæ Persicam quantumuis ipsorum scriptis amplificatam amplitudine & excellentia superauit, *Dan. 2.* quæ tam recens, vt Cyrum, Solonem, & Græcorum scriptores primos attigerit: quæ denique à Prophetis & scriptoribus sacris vbique insonatur. Ignorantibus hæc recentissima, & suos oculos perstingentia, quæ fides accommodanda est, quando remotiora & antiquiora commemorare & describere suscipiũt? Facit etiam, vt me eorum vanitatis misereat, quòd Arbacem quendam Medum constanter aiunt Sardanapalum sustulisse, & prætereunt Merodac Chaldeorum regẽ, qui ipsis vt vicinior ita notior esse debuit, qui & Assyriorum imperio euerso ingentis illius Monarchiæ fundamenta iecit, à nepote magno illo Nabugdonozore superstruenda atque absoluenda. Mendacium remotissimos testes allegat, proximos refugit. Arbaces iste fortasse nunquam extitit, nedum Assyrijs imperium eripuit. Præterea Medorum imperium, quod ab ipso aiunt conditum Assyriaci pernicie, angustissimum ante Cyrum necessario fuit, quia nimis Babyloni tum rerum potienti vicinum & Medos Nabugdonozoris vectigales & tributarios prophetæ nobis describũt. Quare hoc totum videtur ab adulatoribus confictum in Cyri gratiam, qui eius antiqua esse stemmata docere conabantur ex atauis Medorum regibus, regulos & vectigales præfectos in reges magnos transformãtes, vt qui olim Cæsaris Augusti nõ valde nobilis, quippe cuius pater fuerit Romæ argentarius, progeniem ab Iulo AEneæ deducere studuerunt. Huiusmodi adulationibus corruptę sunt omnes Gręcorum historię magna impudentia. Nam pōterant redargui facile è recenti memoria & monumentis vix dum perfectis. Hoc admirati Aristoteles & Cicero eluuiones exustionesque terrarũ, quas accidere tempore certo necesse sit, causam suę nescientię pretenderũt, ac propter eas pronuntiarunt non modo non ęternam, sed ne diuturnam quidem rerum memoriam relinqui

Lib. 2. de Io. in Som.

Arist. in Meteoris, Cic. in somnio.

linqui posse. Quin & quarto Physico eorum alter laudat Paronem Pythagoricum, quòd tempus dixerit ἀμαθέστατον, id est, inscientissimum siue ignorationis omnis magistrum, quia temporis successu, obliuione & situ præcedentia, penè omnia deleta animaduertisset,

Esseque tempus edax rerum, inuidiaque senectam
Perdere præteritum, vitiataque dentibus æui
Omnia paulatim lenta consumere morte.

Nempe ante hanc captiuitatem scriptoribus Græciæ contigerat, quod est apud Platonem in Critia, Græci semper estis pueri, quia nuper versati in historia & ignari literarum, disciplinarũ, rerum denique tam apud vos quàm apud reliquos gestarum. Nescire enim quid antea, quàm natus sis, acciderit, id est semper esse puerũ. Tantum incerta & mixta fabulis de bello Thebano & Troiano, quę fortassis nunquam extiterunt, cantabant ex dispersis & male consutis Homeri, & paucorum aliorum carminibus, nondumque ab Aristarcho digestis, proindeque obscuris ac incertis. Ante hanc etiam Romana historia est valde exilis, tenuis, & frigida, nec hîc solum res Græcorũ debent incipere, sed multò magis etiam Romanorum, qui se Græcis omnia legũ, doctrinę, dignitatis & virtutis insignia debere non inuiti confitentur. Nam paulò ante Cyri principatũ, expulso Tarquinio Superbo Roma primùm cœpit administrari per Coss. adeoque erat tenuis, humilis & angusta, vt 12. milliaria suo imperio minimè excederet. Verùm & tam angustis finibus conclusa fuit, vsque ad Alexandrum Magnũ, cuius tempestate in orbe ne nominabatur quidem. Quocirca eius mentio nulla apud Græcos illius tẽporis Italiæ nõ modò finitimos, sed & eius magnæ partis vel colonos vel dominos. Denique ante hanc res gentium ferè omnium iacent in obscuritate & tenebris. Chaldaica natio, vtut sapientiæ palmam videatur illa ætate cæteris præripuisse, nihil posteris scripto reliquit dignum tanta laude & gloria. Superiora tempora Magi, Persæ, AEgyptij, & cæteri populi literarum existimatione laudati, vel penitus ignorarunt, vel posteris inuiderunt, vel præ infantia, literis prodere nesciuerunt. Nisi Deus de sacris Codicibus mundo prouidisset, & literaturæ sacrariũ in certo populo. i. Hebraïco reposuisset, illorum notitiam sempiterna obliuione inductam hodie haberemus, aut de illis cum Diodoro Siculo historiam fabulosam ab alijs acciperemus, & alijs traderemus. Sit hæc ergo sæculorum infantia. Nam deinceps hominum facultas, eloquẽdi, sapiendi, Philosophandi vis, artes ac disciplinæ humanæ apud gẽtes, maximè Græcas sese explicarunt. Tum primum conati sunt homines maiorum inertiam & incuriam artibus & studijs depellere. Tum primùm didicêre scriptis priscam obliuionem restaurare. Tum primùm sua fari, & memoriæ tradere diligenter studuerunt. Hinc prima Philosophiæ incunabula. Hinc Rhetoricæ origo, Hinc Mathematicarum ab AEgyptijs ad Græcos emigratio. Hinc Historiarum descriptio. Nam etsi Persæ, vt ex Esterę historia percipi potest, annales & chronica excolerent, quod de alijs nationibus sentiri possit eodem modo, at ea lege id faciebant, qua hodie instrumenta publica in curijs, archiuis & tabularijs communibus recondi in futurum cernimus. Non passim & publicè, non populariter ac in promptu extabant. Non priuati homines eiusmodi scribendis & vulgandis dabant operam. Non tanta

Cicero de Oratore.

ſcripturitione ducebantur, quanta plurimorum mentes ab ea tempeſtate occupauit, vt ſcribant indocti,doctiq́ue poëmata paſſim. Neſcio idne tribuere debeamus hominum incuriæ, quòd de poſteritatis memoria non valde eſſent ſolliciti,an imperitiæ & ignorationi eorum, qui per ſe rem tantam aggredi non auderent ſiue inexercitationis inopia, ſiue exemplorum, quæ imitarentur,penuria, an potius neceſſitatibus,quando adhuc deſtituebantur commodis membranis,papyro, ſimilibus rebus ac artibus, ſine quibus non modò non rectè ſcribitur, ſed etiam, quod ſcribitur, non poteſt eſſe prolixum, non diuturnum,non diſtractioni opportunum, ſine quibus denique rerum ante actarum recordatio diu conſeruari non poteſt.Hæc me adduxerunt, hinc vt librum ſecundum ordirer vt eſſet interuallum inter ſuperiorem,qui teſtimonium è ſactis literis conſequebatur, nullum è profanis,niſi ſuſpectum & dubium:& hunc, qui profanarum paginis munitur: ſacratum verò auctoritate caret,niſi quantum & quàm paucorum annorum licet è Daniele, Ezra, Nehemia, libris Machabęorum paucíſque alijs colligere atque augurari. Vale & fruere.

		Anni mundi.
	SEXTA ÆTAS.	3569
	Quæ incipit anno mundi 3569.	
Ierem.25	a Tempus captiuitatis fuit annorum 70.	3638
Dan.9.	b A 70. illo captiuitatis anno ad Christum.	4121
	c Hebdomades 69 .i. anni 483.	

Pontificibus & principibus ijs, quos mox subijciemus.

Vatibus verò Daniele, Mardochæo, Zacharia, Haggeo, Malachia, Ezra, & per ordinem cathedræ Mosaicæ Scribis & Pharisæis vsque ad Christum.

Summa 553.

Ita ab orbe cōdito ad Christum fuére anni 4121. menses 6. dies. 16.

Sextæ istius ætatis numerus sic membratim ostendi potest.

Primo per pontificum Synagogæ successionem.

Secundò per Monarchiarum quatuor seriem & ordinem.

d Hac enim sexta ætate per hos administrata est Resp. Iudaica.

SACERDOTES ET DVCES.

SEXTA AETAS.

VNDECIM primi anni huius captiuitatis siue trāsmigrationis Babilonicę. trāsacti sunt sub Sedechia, cuius septimo Ezechiel prophetare incipit. *Ezech. 1.* Vndecimo templum cùm Hierusalem funditus euertitur, vt regnatum sit in Iuda à Dauide 470.

Hæc ætas demonstratur non tantùm successione Ecclesiæ, sed etiam mundi, non tantùm historijs Ecclesiasticis, sed etiam profanis. Nam illa est propriè motuum & bellorum mundi ætas. Adhuc modicum, inquit apud Haggeum Deus, & commouebo cœlum & terram, & postea veniet desideratus Gentibus. & Daniel. 2. Sit benedictum nomen Domini à sæculo & vsque in sæculum, quia sapientia & fortitudo eius sunt, & ipse mutat tempora & ætates, transfert regna atque constituit. Hinc sub annū ante Christum quingentesimum, res & Monarchia Chaldæorum.

Sub an. 400. res & Monarchia Persarum.

Sub an. 300. res, potentia & Monarchia Græcorum.

Sub annum 200. res & potentia Parthorum & Carthaginensium.

Sub an. 100. res, potentia, principatus Romanorum, quousque desijt in Monarchiam.

Nam mox Christus nascitur, mundum recturus in virga ferrea, illisque imperijs deiectis, nouum Ecclesiæ regnum conditurus, de quo lib. 3. & 4.

b Hebræi sic ferè hebdomadas septuaginta numerant. Septuaginta sunt anni captiuitatis, quos incipiunt ab vndecimo Sedechię, & terminant secundo anni Darij Lōgimani.

Deinde 420. templi. Summa 490. Sed supra auspicandas docuimus paulò inferius, nempe ab extremo septuaginta annorum captiuitatis.

Exitus à captiuitate non ita fuit liber, quin perpetuo vectigales & obærati fuerint Persarum & Græcorum, vsque ad Machabæorum principatum.

c Hebdomades incipiunt ab ipso statim primo reditu de Babylonica transmigratione. Nam vti tres fuerunt captiuitates Babylonicæ, ita & tres reditus. Primum enim ascenderunt anno Cyri secundo, duce Zorobabele. Rursum anno Assueri 14. Denique Darij anno secundo, post quem quatuor annis templum ædificauerunt: anno autem septimo, Ezras ascendit de Babylone, vigesimo verò Nehemias. Cætera infrà in Dario Longimano.

d Aetas sexta pluribus modis potest demonstrari, quàm superiores, nimirum successionibus monarchiarum, quæ iam suos habuerunt historicos, nedum Iudæorum pontificum & ducum perpetuato ordine. Quot modis eam & nos illustramus.

Haggæus & Zacharias adhortantur Iudæos, vt restaurent antiquum Reipub. statum. *1. Ezra 5.* Haggæus libro suo vrget templum, Zacharias vrbem magis. Addunt præterea oracula de breui hostilium gētium clade, quam attulit Alexander magnus, & de restitutione earundem per Christum.

Malachias Reipub. mores constituit, fuitque pręcedentibus paulò posterior, prophetarumque vltimus. A Talmudicis putatur esse Ezras scriba, & sanè eadem reprehendit in sua prophetia, quæ Ezras 9. & 10. capitibus sui libri, copiosè inuehens in vitam corruptam populi præsertim sacerdotum, qui post instauratū templum rursum ad pristinas fœdi-

tates reuerſi, oblationes, ac diuina ſacrificia contaminatis animis & corporibus offerre cœperant. Continet inſignes locos de Chriſto, Ioanne Baptiſta, Elia, Gẽtium vocatione.

3638

Prophetis ſuccedit ſynagoga magna, cuius principes Ezras, Neemias, Mardochæus, Zorobabel, Ioſue. Hi præfuerunt concilio, quod centum viginti homines, quorum alij nobiles, alij plebeij erant, de emendandis libris ſacris, eorumque conſtituendo canone iuxta præſcriptum Cabbalæ, inierunt, vbi & ſanxerunt Ioſuam ita fuiſſe edoctum è Moſe, à Ioſua Seniores, à Senioribus Prophetas. Concilij notarius ſiue ſcriba (ſic enim vocatur Ezræ 7.) fuit Ezras, cui etiam interfuiſſe au potius præfuiſſe tradũt Danielem, Ananiam, Azariam, Miſaelem, Aggæum, Zachariam, & Malachiam. *Elia præfat. 3. Maſoreth Hammaſoreth. R. Moſe præfat. in Sepher Mizuoth. & in Talmud. tract. de votis.*

Ezras propheta & ſcriba, Cabbalam apud Hebræos collegit, & 72. duobus libris mãdat. Eius conſilio & opera præſertim libri ſacri collati ſunt, & emendati: vnde Tikkun Sopherim. i. correctio Scribarũ appellatur Tikkun Ezra, ſiue correctio Ezræ, vt in Maſota, Num. 12. quaſi Ezra ſcribatum fuerit princeps.

Septuaginta duobus libris proximè commemoratis collegit ſeptuaginta duorum ſeniorum doctrinam, è quorum numero eſt quartus Ezræ, *lege cap. 14. eiuſdem 4.* Hos habuiſſe ſe ſcribit Picus Mirandulæ comes.

Athanaſius in Synopſi tradit, Ezram ſcripſiſſe ducentos quatuor libros.

Tertius & quartus Ezrę, qui nominãtur, non ſunt de priore canone Hebræorum, quia nondum erant editi, quando Canon iſte ſancitus eſt in hac magna Synodo, cuius fuit Ezras ſcriba, & cuius meminere ſolenniter omnes Hebræi. At non deſinunt eſſe ſacri & canonici, quoniam hæc Synodus non obligabat conſecutos auctores ſacros, nec ſpiritus ſancti afflatum extinguebat, vel contrahebat, propter quos editus eſt alter Canon multo amplior, vt ſignificat Ioſeph. lib. 2. contra Appionem, quando citat verſum de Eccleſiaſtici libro, tanquam de Scriptura ſacra. Quare tertius Ezræ vt canonicus cenſetur ab Origene ſub finem hom. 9. in Ioſue, Athanaſio lib. 3. contra Arianos, Auguſt. lib. 18. de Ciuitate. Et apud Græcos non modo eſt canonicus, ſed etiam Ezræ primus, quoniam continet ea, quæ geſta ſunt ante Ezræ & Nehemiæ pręcedentes libros. Quartus autem vt ſacer citatur ab Ambr. 2. in Lucam comment. & epiſt. 21. ad Horontianum, & cap. 10. de bono mortis.

Scripſit librum ſuum & genealogias libri Paralipomenon, vſque ad eum locum, in quo ſuam genealogiam oſtendit. Cætera abſoluit Nehemias. *cap. 1. Baba Bathra in Talm.*

Scripturas à Babylonijs, principe militiæ Nabuzardan, incenſas reſtituit, & in hunc ordinem, quem hodie Hebræi magna ex parte ſeruant, reduxit. De eo ſic ſcribit Rabanus Maurus de Inſtit. Cleric. cap. 54. Omnes libros ſacros veteres, dum Iudæi ingreſſi fuiſſent in Hieruſalem, diuino afflatus ſpiritu reparauit, cunctaque prophetarum volumina, quæ fuerant à gentibus corrupta, correxit, totumque vetus Teſtamentum in duos & viginti libros conſtituit, vt tot libri eſſent in Lege, quot habentur & literæ (Alioqui non fuit in poteſtate Nabugdonozoris omnia exemplaria perdere, præſertim cùm decem tribus eſſent iam in Oriente, extra ipſius ditionem.)

3638

Quidam eum auctorem faciunt punctorum & accen-

tuum

Zach. 3. e Iesus filius Iosedec.

Zorobabele filio Salathielis Iechoniæ filij Iudæorum duce.

Cyro imperante.

Anni mundi 3638

tuum,quibus afficiuntur hodie Biblia Hebraïca. ſed illi errant,cùm conſtet ex libris beati Hieronymi ipſius tempore nulla eatitiſſe. Sunt autem adinuenta paulò poſt tempora Honorij Imperatoris,anno ab euerſo templo 436. qui eſt à Chriſto paſſo 476.in Tyberiade vrbe Galileę.Huius muneris principes ſuêre Aaron Aſeris, & Iacobus Nephtalis filij, qui dum de nonnullarum vocum punctis inter ſe diſſentiunt,Iudæos in duas partes diuidunt. Orientales enim,quique Babyloniam incolunt ad fluuium Neardá, poſterioris, Occidentalem prioris lectionem conſectantur. Quadraginta vno annis prius è veterũ Magiſtrorum ſcriptis à R. Hinâ & R. Aſe collectum Talmud Babylonicum, ſeu doctrinale incipitur.& poſt à R. Meir,& R. Aſe filio perficitur. Continet autem Iudæorum ius Canonicum, quod ætate Chriſti pleno ſcripto oondum mandatum erat, ſed partim ex fragmentis,partim ex oris traditionibus ſeruabatur. Cœperat autem conſcribi à R. Hakkados temporibus Antonini Imperat.breuiori ea forma,quæ Miſna appellatur.Atque id de Talmud Babylonico. Nam Hieroſolymitanum ſcriptum eſt anno Chriſti 300. Babylonicum,ſub centeſimum poſt.

e Poſt captiuitatem Babyl. vſque ad Herodem, ſub quo natus eſt Dominus,præcipua & primaria Iudæorum digoitas & authoritas exterior fuit penes pontifices. Vnde & eorum conſtans,certa & illuſtris eſt ſucceſſio,non item principum,tam apud Ezram,quã Hebræos alios ſcriptores. Quare iam in hac ſeata ætate præpono pontifices principibus. Hinc diſcant principes Eccleſiam per ſe ſtare,nec pcadere ea ipſorum ſtatu & ſalute. Eccleſia anteceſſit Reges, ſine illis iam olim viguit, illis pereuntibus & occiſis non perit ipſa, ſed floret,& ſuam in Dei populum eacellentiã ſeruant. Propter captiuitatem Babylon. non perijt Pontificum ordo & ſtatus,ſed potius in Dei populo acquiſiuit maiorem principatum. Nam deinceps prælatus eſt Regio, à quo antea indignè habebatur. Turcica rabies extinxir Conſtantinopolitanos Imper. At non potuit Patriarchas & Hierarchiam Eccleſiæ illic euertere. Hæc dicto, quoniam adulatores aulici ſtolidis principibus perſuadent, vt ſe Eccleſiæ dominos gerant,ac putent Eccleſiam ipſorum potentia, ſalute & principatu niti, quæ ijs verius perditur & inclinat ad Turcæ iugum & captiuitatem.

Doces appellati hi fuerunt, quod regio diademate vti illis minus licerer per Perſas & Macedonas vſque ad Ariſtobulum, qui iugo gentium de ceruicibus eacuſſo, ſe Regem appellauit.

Salathiel Iechoniæ regis filius in captiuitate mortuus, paulò ante Babylonis expugnationem.

Quinquaginta ferè millia exulum ſub Zorobabele redierunt. Reliqui manſerunt in Babylonia, & reliquo Oriente, amore poſſeſſionum & liberorum, illicque formam Reip. à Perſarum regibus redemerunt, ſibi præfecto è familia Dauidica principe, quem principem Aechmalotarcham, ſiue caput eaulum vocarunt, ſiue Patriarcham. *Orig. initio lib. 4. de principijs.*

Hic eſt Zorobabel, qui ponitur in Chriſti genealogia, *Mat. 1.* Alter ab eo qui memoratur in eiuſdem genealogia, *Luca 3.* Nempe quia hic numerantur maiores Virginis, illic patres Ioſephi Virginis viri.

3638

Secundum templum à Zorobabele ædificatum, omnes partes primi conſecutum eſt. Montem ædis,atria multiplicia, profanum ſiue gentium, fœminarum, Iſraelis ſiue viro-

rum, denique sacerdorum. Præterea sanctum, sanctum sanctorum, & reliqua, sed omnia minore sumptu, opere, situ, mensurarum ac totius operis ratione à Cyro præscripta. *In tractatu Para.cap.3.*

De templo secundo tractatus Middoth, siue de mensuris apud Heb.eatat.

Præter primum siue Salomonium iuata magnam portam.i.Orientalem habebat Eaedram, in qua Medorum metropolis Susæ exẽplum depictum erat, & mensurarum omnium exemplaria perscripta. Illic etiam locus erat in quo legis doctores ad populum concionabantur. *In tract. Kilaim de seminibus mixtis in Talmud.*

Zorobabel à soluta captiuitate rexit populum an. 58. *Philo Anny.* Redijsse Babylonem, illicq́ue esse mortuum testantur Hebr. *in Annalibus.* cuius successores qui primatum inter eaules tenuerunt, principes eaulum, siue Aechmalotarchæ appellati, Res Galuta, & iuata Origenem Patriarchæ. *omtio lib.4.de principijs.*

Cum Zorobabele & Iosue profectus est Nehemias Ather-satha, *Ezr.2.* Collocarunt hi Dei altare super bases suas deterrentibus per circuitum populis, offerẽtes primo die mensis septimi, nondum fundato templo. *Ibid. cap.3.* Vigesima quarta die separarunt à se filij Israel vxores alienigenas. *Nehem.9.*

Anno secundo aduentus sui mense secundo, cœperunt Zorobabel & Iosue cum cæteris ædificare templum. *Ezra 3.& 5.*

Tum etiam agrum colere. Neque enim præcedente pot rant, nondum comparatis & distributis agris.

Denique templi fundamenta iacta sunt anno 2. Cyri, templum verò perfectum anno 2. Darij Longimani.

f Ezras & viri synagogæ siue Synodi magnæ aflati diuino Spiritu Scripturas in Pesukim .i. versus distinxerunt. Vnde & codices Iudæorum, per sententias, membra, & versus diuisi, & interuallis quibusdam distincti fuerunt, qui antea veluti vnicus erant versus. Hinc Hieron. præfatione Paral. & Esaiæ asserit se ad vtilitatem legentium easdem commaton incisiones & interuallorum distantias, quas in Hebręis codicibus repererat, in translatione sua seruasse. Elias in præf. Masoreth, quando scribit vniuersam legem fuisse vnum pasuk siue versum vnum & quasi sententiam, in qua omnia cohærebant sine vlla versuum distinctione, præter nomen Dei tetragrammaton, vsque ad 436. annum à Romano vrbis excidio, loquitur de notulis versuum & accentuum distinguẽtium, non de interuallis & spatijs.

sub annũ mundi. 3710

f Synodus magna in qua æditus canon Hebræorum de sacris scripturis, cuius scriba fuit Ezras in tractat. de votis, & quæ eius authoritate in ordinem hodiernum veteris testamenti libros reduxit. Elias præfat. 3. Masoreth.

Elementa, quibus iam olim, hodieq́ue Iudæi vtuntur, sunt Assyriorum, non veterum Hebræorum, auctore Ezra, qui ideo literas (idq́ue opinor, huius Synodi consilio & auctoritate) mutauit, quòd has Samaritani post exilium callerent, vel quia etiam veterum Hebręorum, quàm Assyriorum operosior erat scriptura. *In Talmud tract. Sanedrin cap. 2. pag. 21.*

Hæc Synodus distribuit libros sacros in tres partes, Legem (.i. quinque libros Mosis) Prophetas (octo, nempe quatuor priores, Iosue, Iudices, Samuel, & Reges, & quatuor posteriores, Esaiam, Ieremiam, Ezechielem, & duodecim minores. Nam illorum vnus appellatur liber) & Hagiographa (nouem, Psalmos, Prouerbia, Canticum, Ecclesiastem, Iob, Danielem, Ezram, Paralipomenon, Ester. Nam Ruth subijciunt veluti appendicem libro Iudicum, & Ieremiæ Lamentationes.)

Libri

Anni mundi.

3638

Nehem. 3.

g Ioachim.

Meſullam Zorobabelis filio Iudæorum duce.

Aſſuero Perſis imperante.

Libri qui apud nos ſuperſunt, vt Iudith, Machab. &c. poſt hanc Synodum conſcripti ſunt, & ſupererant etiam apud Iudæos. Nam Ioſephus non longè à principio lib. 1. contra Appionem, vbi apud ſuos 22. libros eſſe ſacros commemoraſſet, ab Artaxerxe (inquit) vſque ad noſtra tempora ſingula deſcripta quidem ſunt, verùm non pari fide digna cenſentur apud nos, quòd non fuerit prophetarum exacta ſucceſſio.

Hîc Scribæ ſumpſerunt originem. Ideo autem videntur ab Ezra primo ſcriba inſtituti, vt ſui inſtar legem ad literam interpretarentur, Legis difficultates explicarent, libroſque eius intactos conſeruarent, ne denuo corrumperentur. Vnde & 18. locos emendarunt, qui aliter legebantur, & à Maſoretis numerantur, Num. 1. cap. & à Galatino quos appellãt Tikkun Sopherim, i. correctionem ſcribarum. Legiſperiti alio nomine in Euãgelio appellãtur, Iuriſperiti, &c.

Huic correctioni præfuiſſe videtur Ezras. Nam Maſorethe Num. 12. eam appellant Tikkun Ezræ. R. Selom. initio comment. in Malach. quindecim dictiones tantùm à Scribis, atque adeò Scribarum principe Ezra emendatas notat, cùm alij 18. recenſeant. Cæterum hoc ei tribui puto, quod fuit totius Synodi, quoniam eius erat ſcriba & notarius, in qua actum de emendandis libris ſacris, & inſtituendis Scribis, qui deinceps viderent, ne quid corruptelæ in libros ſacros irreperet.

Poſt deſtructum templum, à prophetis ſublata fuit prophetia & data legiſperitis. *In Talmud tractat. Baba Bathra cap. 1.*

Cum Malachia, Ezra & Nehemia ceſſauit prophetia, 40. annis poſt exitum ab exilio. *Auctor libri Cozra.*

Septuaginta duobus libris fertur Ezras collegiſſe doctrinam 72. Seniorum, ac ex eorum numero eſſe quartum noſtrum Ezræ. Hos ſe habere prodidit Picus Mirandulanus.

Tradita eſt lex charactêre Hebręo, idiomate verò ſancto, quæ Ezræ temporibus in Arameum (Syriacum) idioma, & Aſſyrios mutata eſt characteres. At paulò poſt, characteres Aſſyrios retinẽtes, ſanctum elegerũt ſibi idioma, Hebræum characterẽ & Arameum idioma idiotis relinquentes. *Mar Sutra in tractat. Sanedrin.*

Per Idiotas intelligit Samaritanos Rab Hiſta. Ribbi verò affirmat à principio, iiſdem, quibus nunc ſcribitur, characteribus datam Legem, mutatam quidem aliquando, ſed reſtitutam: At R. Simon, nullo, inquit, tempore nec ſcribendi nec loquendi modus mutatus eſt. *Ibid.*

g Mardochæus ſcribit hiſtoriam Eſter neptis ſuæ. Diutiſſimè vixit. Tum ſcribebat in Theſſalia Hippocrates medicus. *R. Abraham in Cabbala hiſtorica.*

Duces hoc ordine habentur in Chronicis Hebræorum & in Cabbala R. Abra. Sacerdotes verò numerãtur ex Ioſepho: quanquam ſex primi ad ipſum Iaddum vſque, quem Alexander ſumma veneratione proſecutus eſt, nominatim extant, Nehem. 12. Ex quo intelligimus, quod etiã notatur in Seder Olam, Haggæum, Zachariam, Malachiam, Ezram, Nehemiam attigiſſe ſæculum 3. Monarchiæ. Nec verò magni faciendi Duces, quoniam vt Ioſephus ait lib. 11. Antiq à reditu de captiuitate, ad Machabæos vſque, Reſp. adminiſtrabatur Ariſtocraticè, ita vt ſumma poteſtas in pontificibus verſaretur. Machabęi etiam ſacerdotium adminiſtrarunt, & in eo ſummam rei repoſuerunt ad vſque Herodem.

3638

Quæ

3640

Quæ autem deinceps vsque ad Machabæos desiderantur in nostris Biblijs, peti debent ex Iosephi Antiquitatibus Iudaicis, à cap. 7. lib. 11. Antiquit. ad cap. 7. lib. 12. Sic quæ post Machabæos gesta sunt vsque ad Christum, apud eundem explicantur à cap. 15. lib. 13. ad vsque cap. 5. lib. 18. vbi insigne testimonium Iosephi de Christo. Alioqui Machabæorum libri desinunt in Ioanne Simeonis filio.

Templum ædificare cœperunt anno secũdo Cyri. *1. Ezræ 2.* annis quadraginta sex absoluitur, Ioan. 2. Præter quod Hierosolymis pedetentim Synagogæ. i. domus orationis & prædicationis, ad quas singuli *πάροικοι* statis temporibus conueniebant, ædificatæ sunt ad quadringẽtas & octoginta, *R. Manahem.* Hierosolyma enim erat vrbium Orientis clarissima & amplissima *Plin. lib. 5. & Tacitus in Augustalibus,* nempe capiebat 24. plateas: quarum quęque haberet 24. ingressus, singuli autem ingressus 24. vicos, *Hebræi in Echa Rabba.*

Templum autem, qui solus erat locus sacrificationis, & si diutius, quàm prius Salomonicum, steterit nẽpe 521. (errat enim Kimhi qui in 2. Haggæi, tantum 420. numerat, & R. Leui in Danielem, qui *437.* & dimidium) tamen in multis fuit inferius. Quinque enim rebus carebat: quę prius mirum in modum præbebant augustum & venerabile, *in tract. Ioma cap. 1. Kimhi in Psal. 84. & Hagg.* Primo diuina præsentia, quæ ad propitiatorium responsa oraculaque edebat. Secundo spiritu, siue afflatu sancto, qui Prophetas olim corripiebat: Nam à Malachia ad Ioannem Christi Baptistam nulli Prophetæ extitêre. Tertio igne sacro, cuius custodiam tam anxiè Moses Leuit. *6.* præceperat: nunquam enim comparuit ex quo in puteum à sacerdotibus, ne in impiorum manus caderet, mersus est, *2. Machab. 1.* Quarto Vrim & Thummim, qui erant lapides in pectorali Pontificis, quorum conspectu, sacerdotes occulta intelligebant, & populo denuntiabant, dum plus solito radiarent lapides. Nam si retinerent naturalem speciem & colorem, nihil esse mutandum docebatur. Superius itaque oraculum vocale erat, istud mutum, vt quod nutu & signis cõstaret. Quinto Arca, ipsiusque tegmine. i. propitiatorio, & duobus Cherubim Arcæ hærentibus, in quibus Deus sedere dicebatur, propter sui copiam, quam illic Pontificibus faciebat. Arcæ autem nomine vtranque intelligo, vnam à Mose constructam, sacrorum monumentorum & reliquiarum receptatricem, alterã à Salomone. Tum verò loco eius lapidem posuerunt è terra prominentem tres digitos, & supra habentem thuribulum. *R. Iacob è Talmud 1. parte pag. 106.* Nec propterea Deus populum suum reliquerat. Nam vt ad Christum perduceretur, sæpe edebantur oracula per Bath-kol. i. exilem quandam vocem cœlitus demissam in aures collectę multitudinis: aliaque signa continuabantur in populo, quæ recẽsentur à Talmudicis in tractatu Auoth, Qualis vox fuit in Euangelio, quæ delapsa est à Patre ad Filium glorificandum. *2. Pet. 1.*

Mesullam an. *66.* rexit, *Philo Annij.* Sed hoc mihi suspectũ est. Nam quandiu quisque pontificum vel ducum magistratum suum gesserit ante Machabęos, nihil certi neque ex nostris, neque ex Hebræis reperio.

Zorobabel præter Mesullã alios habuit filios, vt Abiud. *Mat. 1.* Sed truncũ, non ramus principũ Dauidicorum studuimus persequi, quos Hebræi in suis Chronicis sic numerant. Zorobabel, Mesullam, Hananias, Barachias, Hasadias, Esaias,

Nehem. 3. & 13. — h Eliaſib.

Meſullam duce.

Dario Longimano imperante Perſis.

Nehem. 12. — i Ioiada.

Hanania duce Iudæorum.

Imperante Dario Longimano, deinde Dario Artaxerſe.

Nehem. 12. — k Ionathan.

Mathatia duce Iudæorum.

Artaxerſe penultimo Perſarum rege, deinde Dario Codomani vltimo.

Anni mundi.

3650

Eſaias, Abdias, Sechanias, Samaias, Naadias, Ezechias Hillelis frater, centũ annis ante tẽpli ſecundi excidium. Quoniã autem hos omnes principatum exercuiſſe in Iudæos fatentur, non in Iudęa, ſed in Babylonia (Eo enim remigraſſe *Zorobabelem* rebus in Iudæa cõſtitutis, & rerum ſumma pontificibus relicta) D. Mattheus alios *Zorobabelis* & filios & ſucceſſores recenſuit, nempe eos, qui ſtatas ſedes in Iudæa poſuerant, futuri maiores Chriſti. *Zorobabel*, Abiud, Eliachim, Azor, Sadoc, Achim, Eliud, Eleazar, Mathan, Iacob, Ioſeph Virginis coniux.

Non eſt credendum Philoni Annij, qui vt Ieſum ſiue Ioſuem pontificem facit vſque ad anoum vigeſimnm Darij Longimani, ita Ioachim poſt Ieſum patrem põtificatu functum ait an. 48. vſque ad 26. magni Artaxerſis.

Cœpit enim Eliaſib eodem anno ſacerdotium adminiſtrare, quo Nehemias Hieroſolymam venit. *Nehem. 3.*

h Eliaſib pontifex an. 21. videlicet vſque ad 33. annum magni Artaxerſis. *Philo Annij.* ſed fallitur, nam viuebat extremis diebus Artaxerſis, *Nehem. 13. verſ. 6.* Cœpit autem fungi ſacerdotio, eo anno quo Nehemias venit Hieroſolymam. *Nehem. 3. Ioſeph. lib. 11. cap. 5.*

i Apud omnes hiſtoricos incorruptè manſit pontificum ſucceſſio ab ipſa captiuitate, non item ducum. Vnde à Meſullam, & deinceps alij nominantur à Philone Annij, alij ab alijs, nempe Eccleſiaſtica ſucceſſio, perire non poteſt. Regia, & ſecularis caduca eſt & fluxa. Nos hîc ſequimur Seder Hebręorum, & Cabbalam R. Abraham, niſi quod ipſe Marchatiam patrem Barachiæ, Abdiam appellat. Deinde Haſmonim. i. Machabæi occaſione temporum, quibus principum authoritas minima, pontificum maior, viam poſteris aperuerunt ad principatum, quem & velut hæreditarium retinuerunt, vſque ad Herodem.

3690

Ioiada 44. annis geſſit pontificatum. *Philo Anny.* Sed iam dixi quid de iſto auctore ſentiendum, corruptè ab aliquibus dicitur, Iuda, vt & ſequens Ioannes, pro Ionathan.

k Nehemias Artaxerſis pincerna, tempora Alexandri magni prope attigit, vt conſtat è catalogo pontificum, quem cap. 12. ſui libri inſtituit, Nam peruenit ad Iaddum. Inuenit ignem, quo ſacrificia accendi ſolebant, à ſacerdotibus olim abſconditum, & in aquam concretum. *2. Mach. 1.*

3730

Duodecim annis in Iudæa manſit, ad eam eiuſque vrbes reparandum, & reſtituẽdum vrbibus & poſſeſſionibus ſuis vnumquemque exulum, antequam Hieroſolymam veniret.

Erat de domo Dauid, vt & Zorobabel. *R. Abraham in Cabbal.*

Libri, qui eius nomine apparet, auctor videtur eſſe Ezras, quoniam ſub libro Ezræ eum Hebræi comprehendunt, nec ſeparatim recenſent. Noſtri ſecundum Ezræ inſcribunt.

Tertius & quartus, qui ſequuntur, & ſi non ſint de primo Hebręorũ canone, at ſunt de ſecũdo. Quare Athanaſ. lib. 3. contra Arianos teſtimonium Zorobabelis è tertio tãquam de ſcriptura affert, alterum Aug. lib. 18. de Ciuit. aliud Cyp. epiſtola ad Pompeianum. Apud Græcos verò non modo eſt canonicus, ſed etiam Ezræ primus, quòd contineat geſta ante Ezram & Nehemiam, duo poſtrema capita ſecundi Paralipomenon, & totum librum primum Ezræ repetens.

Quartum priuatim ſe habuiſſe Hebraicè manu ſcriptum inter 72. quos de occulta doctrina ſeptuaginta duûm ſeniorum reliquit Ezras eiuſdẽ libri cap. 14. Picus Mirandula in Apologia

profitetur. Publicè nec Græcè, nec Hebraicè habetur, neque tamen definit esse canonicus. Nam ab Ecclesia in solennibus sacris feriæ tertiæ Pentecostes, itemque in solennitatibus Martyrum è secundo capite profertur, quo loco alibi ipsa Scripturæ oraculis vtitur. Præterea Ambrosius eius capite septimo, serio vtitur libri de bono mortis decimo cap. & secūdo in Lucam comment. Quin & epistola ad Horontianum ad eius lectionem sedulo hortatur. Hoc ante significauerat Martyr Cyprianus libro ad Demetrianum, verba quinti capitis ad suum institutum vsurpans. Sed de ijs etiam superius.

1 Hunc Simonem instum... [illegible] scribit R. Abraham. *in Cabbal.* qui hinc secundam... [illegible]agogæ magnæ ætatem incipit.

Frater autem dicitur Simonis prisci. Apparatu pontificio, hyacynthina veste, cui aurum erat intertextum, & cidari in capite, in qua inscriptum Dei nomen, comitatus suis sacerdotibus vestes sacras indutis, patētibus portis obuiam fit Alexandro. Alexander autem, qui alioqui eo animo venerat, vt vrbem excinderet, de equo desilijt, & pedibus pontificis prostratus, vrbem multis muneribus & priuilegijs donat, præfatus in pontifice se agnouisse Deum, qui & sibi in Macedonia apparuerat, & cuius ope vinceret.

Tempore, quo Alexander Macedo Hierosolymam adijt, moriuntur Ezras, Zacharias, Haggeus, & Malachias prophetæ omnium postremi. *Ibid. R. Abraham.*

Annus ille Alexandri à Iudæis celebratur, tanquam suæ ab Aegypto egressionis millesimus. *Ibid.* Sed aliquantò maior est numerus. Pactus dicitur Alex. cum Iudæis, vt ab eo anno publica & priuata instrumenta deinceps obsignarent. *Ibid.*

Alexander magnus ad matrem suam epistolam insignem scripsit, sibi à sacerdote quodam reuelatum, deos gentium homines fuisse. *Cyprian. de Idolorum vanitate.* Puto sacerdotem fuisse Iaddum, qui cum contulit Alexāder, ex Ioseph.

In terra Israel Cuttheos multos reperit (.i. Samaritanos) à diebus Sennacherib, quibus cum affinitatem contraxerant nonnulli Israelitæ, etiam è posteris Iosue filij Iosedec. *R. Abrah. in Cabb.*

Iaddi frater Menasses, inhians pōtificatui, vxorem duxit filiam Sāballat Samaritanorū principis præfecti regis Persarum, ędificatque templum Garizim Hierosolymitano simile, ad quem ibi pontificatu nouo fungentem, rerum nouarum cupidi sese transtulerunt. *Ioseph. lib. 11. Antiq. cap. 8.*

Ioui hospitali postea dedicatur sub Antiocho Epiphane, in eius gratiam. Talis enim est hæreticorum ingenium.

Hinc principium acerbissimi odij & hæresis, quæ durauit ad tempus vsque Christi: imò verò ad vrbis vsque extremum excidium, dum alij cum Manasse, eiusque templo & doctrina communicarent, alij cum Iaddo siue Simone iusto, temploque Hierosolymitano & prophetico. Fomitē præbuerunt aliquanto post Saddoc & Baiethos (de quibus suo loco) *R. Abrah. in Cabbala.*

Generum Samballat Horonitis Samaritanorum principis, de genere Eliasib pontificis, ob alienigenam vxorem à se fugat Nehemias (.i. Menassem fratrem Iaddi. Nam hic solus de Eliasib genere, filiam Samballat duxit in vxorem) *cap. 13.* attigit ergo Nehemias Alexandri Macedonis in Asiā aduentum. Vixitque plus minus 130. an. vt eius liber ostendit, à Cyro scilicet ad sextum vel septimum Alexandri.

Nehem. 12.

3749

1 Iaddus, qui occurrit Alexandro magno.

Cuius tempore templum in Garizim ædificatum, Manasse primo Samaritanorum pontifice.

m Onias priscus.

Seleuco & Antiocho Sotere Syriæ regibus.

Ptolomæo Lagi Ægypti reg.

Anno mundi. 3797

Eccle.50. n Simon priscus.

Antiocho Sotere Syriæ.

Ptol. Lagi Ægypti reg.

3830

o Eleazarus.

Antiocho Theo Syriæ.

Ptolo. Philadelpho Ægypti rege.

3860

Synodus Hierosoly. septima de vertendis in Græcum scripturis, & mittendis in Ægyptum 72. interpretibus. Aristeas, Iosippus. in qua videtur editus secundus Hebræorum canon, nam præter viginti duos libros sacros, alij in Ægyptũ delati sunt, vt Tobia &c. Epiph. lib. de Mensuris & pond.

Et Ecclesiasticus inter libros legis (.i. sacros) reponitur à Iosepho Græco lib. 2. contra Appionem, vt alibi docemus.

p Menasses.

Seleuco Callinico Syriæ.

Ptol. Euergete Ægypti rege.

3880

m Sub Onia Prisco, Ptolemæus Lagi multos Iudæos in Aegyptum captiuos duxit. Sed hos filius Philadelphus, fauore Septuaginta interpretum, in patriam remisit cum multis muneribus.

n Hic ab Eclesiastico celebratur cap. 50.

Iesus filius Syrac Hierosolymitanus Ecclesiasticum Hebraicè scribit. quod exemplar vidit D. Hier. *in proleg. super libros Salom.*

E septuaginta duobus interpretibus fuisse perhibetur. *Infra.*

In eo inchoat, sua præcepta iuxta seriem decalogi. à Græcis dicitur πανάρετος ab omni virtute, quæ in eo cõtinetur.

Non tantum inter libros sacros recipitur à Iosepho Græco lib. 2. contra Appionem, sed & à nostris, Cypriano Martyre epistola ad Rogatianum, Aug. lib. 2. de doctr. & lib. 17. c. 20. de Ciuit. concil. 3. Carthag. Can. 43. Græcis, vt Athanasio, Epiph. Chrysostom. quando cap. 1. & 24. aduersus Arianos citant & interpretantur. Idque sub nomine Salomonis, Quod quo modo sit intelligendum, docet Aug. lib. 2. de doctrina Christ. cap. 8. Duo, inquit libri, quorum vnus Sapientia & alius Ecclesiasticus inscribitur, *De quadam Similitudine* Salomonis esse dicuntur, i. propter similitudinem argumenti & instituti.

Post annos circiter 38. temporibus Ptol. Euergetis in Græcum à nepotè, qui & ipse Iesus Syrac nominabatur, conuertitur. *è prolog.*

Eodem tempore nomine Salomonis prodijsse videtur Sapientiæ liber. Sed auctore anonymo & incerto, nisi quod nonnulli scriptorum veterum affirmarunt illum esse Iudæi cuiusdam Philonis, alij ipsiusmet Iesu filij Syrac. *Aug. lib. 2. retract. c. 4.* Eum hodie Iudæi pro Canonico non habent, fortasse quia Hebraicè non fuit scriptus, item quoniam eorum improbitatem contra filium Dei detegit, cap præsertim 2. At Christiani habent. August. tribus superioribus locis, Ambros. in Ps. 118. Lact. lib. 4. Institu. c. 16. Concil. Carthag. 3. Conc. Lateranense & ex Græcis Dionys. Areopagita 4. cap. de diuinis Nom. illud ex 8. cap. citans, *Amator factus sum formæ illius.* Egesippus apud Euseb. lib. 2. cap. 23. vbi illud cap. 2. *Circumueniamus ergo iustum quoniam inutilis est nobis, &c.* allegat tanquam ex Esaia.

Si quis contendat eius auctorem fuisse Iudæum Philonem, quòd ex D. Hier. nonnulli scriptorum veterum hoc affirmarint, non is erit Philo, qui tempore Caij & Claudij Cæsarum pro Iudæis legationem obijt, sed alius. Nam par est libros veteris testamenti, tempore Synagogæ & ante exordium Euangelicæ lucis fuisse compositos. Deinde citatur vt sacer ab illius æqualibus, Denique Hier. & Sophron. in catalogo, & Euseb. Hist. Eccl lib. 2. cap. 18. librum Sapiẽtiæ inter istius Philonis libros non enumerant.

o Sub Eleazaro sacra Biblia in Græcum translata à 70. interpretibus Ptolomæi Philad. rogatu & sumptibus. *Ios. lib. 12. cap. 2.*

Ante Alexandrum tamen sacras literas Græcè extitisse, Platonemque & Pythagoram in his esse versatos, testem laudat Aristobulum. *Clemens Alex. lib. 1. Strom.*

Fortasse sub Menasse rege Iuda, temporibus Psammetici Aegyptiorum regis, qui Græcos coluisse, & locum eis dedisse in Aegypto ad inhabitãdum dicitur apud *Herod. lib. 2.* Vel Amasis Solonis & Cyri ætate, qui hos quoque ad se multis beneficijs allexit. *Ibid.* Alioqui linguam Græcam

Anno mundi.

3890

p Simon iustus.

Berachia familiæ Dauidicæ principe.

Antiocho Magno Syriæ rege.

Ptol. Euergete Ægypti.

3920

q Onias.

Hasadia familiæ Dauidicæ principe.

Ant. Magno, Seleuco & Antiocho Epiphane fratribus per ordinem Syriæ regibus.

Ptol. Euergete & philopatore Ægypti.

propriè in Asiam maiorem & Africam cum imperio intulit Alexander, & Pythagoræ ætate Græci nullius erant apud eos pretij, vt è Critia Platonis intelligitur.

Nec interim superflua fuit Septuaginta interpretũ conuersio. Nam non modo rectius verterunt, sed & aliqua prophetico spiritu afflati, inseruerunt de Messia & ad Messiam pertinentia, explicationis gratia, vt & Ionathan Chaldæus Paraphrastes. Nam illi ad sensum potius, quàm ad verbum verterunt. *Hierony.*

p Barachias iste extitit an. 140. Grecæorũ. *Seder Olam minor.* Simon hic iustus Synagogæ magnæ successit & eius collegium, cuius institutum suscepit Antignua Socheus ipsius discipulus, doctor ipsius Baiethoa, à quo heretici Baiethosim & Saddoc, à quo Sadducei. *R. Iacob præfat. libri En. & auctor Cozri.*

Inter hunc & superiorum pontificem Menassem, Oniam auarissimum sacerdotem collocat Ioseph. *lib. 12. cap. 3. & 4. Ant.*

q In libris Machabæorum pietatis & sanctitatis nomine clarissimus *2. Mac. 3.* vir bonus, benignus, verendus visu, modestus moribus & eloquio decorus, à puero in virtutibus exercitatus. *Ibid. c. 15.* vbi & post mortem temporibua Iudæ Machabæi apparet manibus expansis orans pro populo Domini cum Ieremia propheta.

Simon templi præpositus Seleuco Regi nuntiat ærarium templi pecunijs superfluis esse plenum, siue quibus sacrificia perinde constarēt. Ad eas ergo auferendas Heliodorus cum satellitio mittitur. Sed is, cum non pateret Oniæ docenti pecunias illas esse sacras & dicatas nec nisi in vsum pauperum viduarum, pupillorum, & ministrorum Dei conferendas, populo & clero ad precandum Deum contra Sacrilegium confugiente, ab equite terribili diuinitus in terram elisus, à duobus iuuenibus letaliter flagellatus, vixque vitæ precibus & sacrificio Pontificis redditus, re infecta redire coactus est & ad regem dicere Si quem habes hostem aut regni insidiatorem, mitte illuc & flagellatum eum recipies, si tamen euaserit. *2. Mach. 3.* Apollonius appellatur à Iosepho, *cap. 4. lib. de Machab.*

Sub hoc Hasadia Regum Syriæ persecutiones & tyrannis cœperunt. Posteritate regia ab illis, defectionis metu, valdè afflicta, & in plebeium ordinem redacta *Seder Olam minor.* Quem postea aiunt à Machabæia interfectum.

Onias pius pontifex à fratre Iasone pulsus est. Et postea alterius fratris Menelai studio ab Andronico Antiochiæ præfecto interfectus. *2. Mac. 3. 4. & 15.*

Post Oniam qui tēpore Antiochi magni, & Seleuci eius filij pontificatum administrabat, propter persecutiones perturbata est sacerdotum successio: nam Iason frater eius & Menelaus frater Simonis de summo sacerdotio contendentes, causam præbuerunt (2. Machab. 4.) vt Epiphanes venale illud proponeret. Quod & æmulati sunt successores. Hinc enim factum vt Demetrius Soter. *1. Mach. 7.* per vim Alcimum hominem impium & ritu gentilitio contaminatum, qui alienus erat à linea sacerdotali Pontificem crearet.

Tumq; sacerdotium deuolutũ est ad Machabæos, qui ad illud iuris habebant aliquid. Sic ergo habet ordo. Post Oniã Iason, qui & Iesus. Huic Antiochus Epiph sacerdotium abstulit, & Menelao, qui Onias dicebatur, cōtulit. Vnde seditio grauis propter Iasonē & Menelaũ. post Menelaũ, Alcimus qui

Hactenus autem sacerdotum successio Græcorum etiam principatu conseruata. Iam posterior ætas pontifices à Syriæ tyrannis constitutos habuit hac serie.

Ananias superioris Oniæ filius Tyranni metu in Ægyptum profugit & ibi templum Hierosolymitano simile in Hieropolitarum agro extruxit.

2. Mach. 3. & 4.

r Iesus, qui suum in Iasonis nomen transformauit, an. 3.

Esaia & Hasmoni Iudæorum principibus.

Ibid.

ſ Menelaus post Iasonem fratrem expulsum an. 12.

t Cuius tempore Pseudopontifex Alcimus aliquandiu sedit.

1. Mach. 2. & 3.

Menelai an. septimo, Iudas Hasmoneus Sacerdotium & Remp. cepit administrare 1. Mach. 2. & 3.

Sub his lapsi sunt an. plus minus 280. Nam ab Alexandro ad Machab, fuerunt anni 180. vt Rabbi Iose annotauit.

Sacerdotes simul ac Duces

v *Machabæi.*

1. Mach. 2. 6.

Mathatia an. 1.

Anni mundi.

qui non erat de tribu sacerdotali à, Lysia summus sacerdos cõstituitur Hinc Machabęi.

3900

Ad Onlam Lacedęmoniorum rex Arius legatos mittit, pro iocũda cum Iudæis socierate Olymp. 144. 1. Machab. 12. Etsi enim illic scribatur Darius, tameo legendum ex Ios. lib. 12. Ant. cap. 5: Arius, vel potius Areus. Nã is est Areus Lacedæmoniorum rex, de quo Pausao. in Laconicis & Plutar. in vita Pyrrhi.

Onias post mortẽ apparet orans pro populo. *1. Mach. 5.*

Areus rex Spartanorum opem fert Atheniensibos contra Antigonum. Defendit Spartam aduersus Pyrrhum regem Epirotarũ, & mulra alia gerit feliciter. *Ibid. Pausa. & Plutar.*

Ananias eius frater vel filius, qui & Onias, profectus in Aegyprum obrinuit à Ptolomæo Philometore, vt apud Heliopolini construeret templum Hierosolymitano simile, illieque Pontificatu fungeretut. *Egesip. lib. 2. c. 13. abutebatur loco. Esaia. 19. cap.*

Ioseph Tobiæ & filiæ Oniæ sacerdotis filius princeps populi de domo Dauid placauit Ptolom. Euergerem. *Ios. lib. 11. Ant. cap. 4.* Is reponitur inter maiores Christi. *Luc. 3.*

Iannes, quem Iosephus Ioannem Hyrcanum vocat, vltimos princeps de domo Iechoniæ, sub ioitium regni Aotiochi Epiph. se interemit, non ferens à Syriæ regibus oppressam suæ familiæ libertatem. Attigit Machabæorum tempora, & recensetur inter Christi maiores *Luc. 3.* Istius opes sibi addixit Epiphanes. *Iose. lib. 12. Ant. cap. 5.* Atque hinc familiæ Christi paupertas.

r Antiochus Epiphanes Oniam depellit Sacerdotio, Iasonem eius fratrem sustituit, siogulis annis paciscentẽ talentorum tria mullia sexcenta sexaginta. *Ioseph. lib. de Mac. c. 4.*

Ita Iason Oniæ frater pontificatum muneribus & pecunia consequutus ab Epiphane *2. Mach. 4.* Primũ Gymnasiũ um, in quo Greçę literę & religiooes tradebantur Hierosolymis cõstituit. Denique à Menelao fratre pulsus, exul Lacedæmone moritur. *2. Mach. 5.* Prima corruptæ religionis labes.

Lysimachus ad summum sacerdotium quoqoe grandi pecunia aspirabat, *2 Mach. 4.* templi spoliator. *Ibid.*

ſ Epiphanem in vrbem accersit. Ab Aot. Eupatore Epiphanis filio interfectus est. *2. Mach. 13.*

t Hassideos (.i. Esseos q. Sanctos חסידים Heb.) sexaginta occidit Alcimus. *1. Mach. 7.* Erant ergo ante Machabæos & Pharisæos Esseni, de quibus Plinius lib. 5.

Præcepit muros sanctuarij interioris diruí, & opera prophetarum destrui. Pòst paralysi atrociter cruciatus interijt.

v Iudæi, vt notat Kimhi in Haggæũ, arbitrantur Machabæos nõ fuisse de tribu Iuda, sed Leui, ac eo nomine adeptos esse sacerdotiũ. In qua sèotentia video Nostros, qui tamen addũt genere materno fuisse de regia sobole, ac eam ob rem cum sacerdotio delatam illis fuisse Reipub. summã, persecutionis Antiochorum, qui totam ferè nobilitatem extinxerant, tẽporibus, non sine insigni Dei prouidẽtia, qui impletam copiebat prædictionem Iacob, Non auferetur sceptrũ de Iuda, donec veniat Silo, *Gen. 49.* Sic Iair filios Manasse. 1. Paral. 2. vers. 21. & 22. ex parte matris de tribu Iuda fuisse dicitur Sic & Elihu Buzites apud Abben Ezra, Iob 32. Ego verò lubens contrariũ crediderim, genere paterno fuisse de tribu Regia, materno Leuitĩa, vt duæ illæ tribus sese solebãt matrimonio colligare. Sic enim prædictio Iacob eum euentu melius congruet. Lege Cyrillum lib. 3. contra Iulianum Aposta. qui regnum Dauidis garriebat cessasse in Sedechia.

3922

Anno mundi.

Matharias contra Antiochi Epiphanis duces, primus arma cepit,&filios hortatur, vt Ecclesiæ reliquias defendant, & expellãt Tyranni exercitum,sicut Daniel prædixerat cap. 11.Subleuabuntur auxilio paruulo,&c.

Sub his autem principibus templum augustius fabricatum, adeò vt externarum gentium amicitias mererentur, Romanorum,Lacedæmoniorum,Atheniensium.

3922

Tẽporibus Machabęorum Romani imperij magnitudo, decus & terror cœpit.

Machabæi 30.annis bella gesserunt cum Anthiocho Epiphane & successoribus.Deinceps eorum posteritas regnasse traditur ab Hebræis annis 103.totis,quot etiam notant Herodianos tyrannidem tenuisse vsque ad cladem Romanam. Et certè ducentos & sex pręfinitè reperias ab initio Ioannis Hyrcani vsque ad illam cladem. Nempe ab illo ad Herodem magnum an.202.ab Herode ad 38. Christi passi 104.

Machabæorum autem nomen inde fluxit,quòd Matthatiæ filius Iudas militibus suis belli tesseram dedisset Mosis hanc sententiam,Exod.15. י״י ·מי כמוך באלים· *quis sicut tu in dijs, vel fortibus Domine.* Nam cum eam singulis ordinum vexillis, tanquam certæ victoriæ omen, per quatuor has literas מכבי inscribi iussisset, populo breuitatis causa legẽte Machabai,paulatim obtinuit, vt huius tesserę auctor Iudas fratres,eorum posteri Machabæi dicerentur. *R.Isaac ben Sbelá.* Eorum strenua gesta pro patria & pietate prędixerat Daniel,ducentis vt minimum annis ante,cap.11.

1.Mach. 3.4.5.6. 7.8.9.

x Iudas Machabæus dominatũ suscepit an. nono Epiphanis,quem administrauit annis 4. — 3926

Antiocho Epiph. Antiocho Eupatore & Demetrio Syriæ.

Pto. Eupatore, deinde Ptol. Philometore Ægypti regib.

x Iudas Machabæus belli sacri cõmentarios scripsit,quod Matthathias pater aduersus Asiæ reges pro libertate & diuinis legibus gessit.*2.Mach.2.*

Cùm templi Garizim honorem Samaritani Aegyptij templo Hierosolymitano ausi essent opponere, Andronico Iudæo huius maiestatem,sanctitatem,veritatem, per continuas pontificum successiones vsque ad sua tempora perpetuatam,deinde per orbis communionem, denique per scripturas demonstrante,rex Ptol.Philometor Hierosolymitanum esse ex sententia Mosis cõditum pronuntiauit. *Ioseph. lib.13 cap.6. Antiq.*

In his sacris bellis duo Machabæorum fratres, Ioannes & Eleazarus ante receptum principatum occubuerunt.

Iudas nouies cum hostibus cõflixit per se, per fratres sæpius. Primò Apollonium ducem Samariæ vicit & occidit. Deinde Saronem inferioris Syriæ, mox Gorgiam & Nicanorem exercituum duces. Rursum Lysiam tribuorũ milipũ. Deinceps Idumæos, Timotheum ducem filiorũ Ammon; denique gentes, quæ confœderant in Galaad. Quæ cùm gereret Antioch. Epiph.in Babylonia miserè perijt. Eodem tempore per fratrem Simeonem in Galilea profligat Tyrios,Sidonios,& Palestinos.Sextò obsedit arcem Siõ, deinde Eupatorem vrbem cingentem ad pacem compulit. Septimò post mortem Antiochorum sub Demetrio Bacchidem ducem.& Alcimũ pseudepiscopum, vicit altero prælio Nicanorem alterum Demetrij ducem & castris & vita ad Bethoron exuit. Atque inde pacem & amicitiam cum Romanis contraxit. In nouissimo conflictu contra Bacchidem iterum & Alcimum fortiter pugnans,occubuit.

Regibus Syriæ & Aegypti cum Romanis ad Macedonicum bellum profectis Hierusalem ingreditur,templum pollutũ expiat, diem Enceniorũ 25. die Decẽbris instituit.

Collatione multi argenti facta, sacrificium iussit offerri pro peccatis mortuorum militum.*2.Mac.12.* Nam hic erat

ritus

Anni mundi.

ritus Ecclesiæ veteris Testamenti, vt docuimus libro à nobis verso, qui inscribitur Precationes Iudæorum pro defunctis è libro Mahzor. Sed & Fagius & Munsterus hæretici in annotat. ad 14. Deuter. ex libris Iudiciorum precis particulam recitant, quæ pro illis fiebat in antiquo testamento. *Requiescat anima eius & sedes eius sit in pace, Requiescat & veniat in pace, donec adsit Consolator annuntians pacem, &c.* Integram offendes in meo, vbi supra, quemadmodum & breuiorem, quam hascabà nominant, q. orationem pro requie siue cubitu. Quod officium solis sui intersectoribus fuisse denegatum ostendit Iosephus Hebraicus de bello Iudaico à Dauide Kybero hæretico conuersus. Atque hæc propter Munsterum, qui sui immemor, vel potius religionis odio cæcatus, vt eiusmodi hominibus cōtingere solet, in 19. cap. libri 3. Iosephi Hebraici à se translati asserit, orare pro defunctis Hebræis nunquam fuisse vsitatum. Nam contrà, nunquam fuit non vsitatum. De quo aliàs.

1. Mach. 9. ad 12.

y Ionathan. an. 18.

Demetrio & Alexandro Syriæ regibus.

Ptol. Philometore Ægypti.

3944

y Phariseorum ordo sub hoc oritur. *Ioseph. lib. 13. Antiq. cap. 9. 18. & lib. 18. cap. 2. & lib. 2. de bello cap. 7.*

Sic & Sadduceorum secta.

Esseni valdè augentur, affines Pythagoreis. *Ioseph. lib. 10. cap. 13.* & religiosis nostris. *lib. 2. de bello cap. 12.*

Quatuor menses totos post mortem Iudæ, Græci occuparūt Hierusalem, & populum Domini acerbè affixerunt. Sed tandem eam recuperauit Ionathan. *Iosippus.*

Ionathan fœdus renouat cum Areo Spartanorum rege, & cum Romanis *1 Mach. 12.*

Anno nono sui principatus declaratur à populo Pōtifex. Est autem nouū, quòd Iosephus ipsius dominatum quatuor annis definiat: *lib. 13. Antiq. cap. 11.*

R. Abraham in Cab. historica eandem annorum summā tribuit Machabeis, sed sic inuertit. Mathathias an. 1. Iudas 6. Ionathan 6. Simeon 18. an.

Ionathan Bacchidem ducem Demetrij profligauit, & ad pacem petendam compulit. Post aliquot annos Apollonium ducem Demetrij, qui decertabat cum Alexandro.

Tryphon dux Antiochi dolo Ionathan interemit, sed & Antiochum captum necauit, vt succederet.

1. Mach. 13. ad 16.

z Simeon an. 8.

Alexandro, Demetrio, & Antiocho Pio Syriæ.

Ptol. Philometore, deinde Euergete 2. Ægypti.

3952

z Rex Demetrius Simeoni principatum & summum sacerdotium confirmauit in æternum, donec surgeret propheta fidelis. i. Christus, de cuius proximo aduentu celeberrima erat fama, *1. Mach. 14.*

Antiochus Sedetes eum etiam ornauit donis & honoribus, & ducem constituit à Tyri terminis ad fines vsque Aegypti.

Mausoleum habens 7. pyramides cum familiæ insignibus parentibus & fratribus construit Simeon.

Eius rogatu Demetrius 2. ab omni tributo Iudæos absoluit. Tunc ergo Iudæi externorum dominatu plenè liberati sunt, eiectis ex arce Macedonibus. Ea autem mundata, magnum ducem & principem Iudęorum Simeonem appellarunt & inscripserunt.

Dilatat fines suos constructo in Ioppe portu. Cùm Lacedemonijs & Romanis pacem renouat. Gazam capit, eique Ioannem filium præficit.

Eum Ptolomæus quidam gener per insidias cum duobus filijs Iuda & Ionathan interemit. Vnde bellum luctuosum.

Nam Ioannes superstes filius, qui patri successit, diu obsidet oppidū Argon, vbi se clauserat Ptolomeus, donec matris

eius & fratribus alijs, virgis scilicet, per muros tempore obsidionis cęsis, spectante Ioanne, & denium occisis, confugit ad Zenonem Tottam Philadelphiæ tyrannum.

a Ioannes, qui & à deuicto quodam Hyrcano Hyrcanus, diruit sanctuarium, quod Samaritani in monte Garizim estruxerant ante annos circiter ducentos: & hæreticos mactauit, qui extra templum offerebant. Sub finem regni propter euiusdam Eliezeris procacitatem, factus est Sadduceus. *In Seder Olam*. Proindeque magistros, siue doctores partim trucidauit, partim fugauit. *In Tract. Sanedrin 2. cap. Helec & in Tract. de sponsalibus.*

1. Mach. 16. Ios. lib. 13. Ant. c. 17.

a Ioannes Hyrcanus Simeonis filius, an. 31. — 3983

Anthioco Pio, Demetrio Soteris filio, Antio. Gryppo, Antio. Cyziceno Syriæ regibus.

Ptol. Euergete, deinde Ptol. Physcone denique Pto. Alexandro Ægypti.

Synodus sapientum septima de probandis Phariseis, quorum duces Sammai, deinde Hillel: damnandisque Saddoc & Baiethos Sadduceorum conditoribus, qui proinde ad Samaritanos transfugerunt. Vbi confirmati libri Iudith, Tobiæ, &c. Vbi & libri Machabeorum videntur inter sacros primum relati.

Diadema capiti suo imposuit cum regnum ei non deberetur post captiuitatem, sed ei cui repositum erat & qui erat expectatio gentium. *Hieron. in 21. Ezech.*

Mire imperium auxit, Samariam post integrum oppugnationis annum, torrentibus in ruinas im missis, solo ęquauit, quam suo tempore Herodes instaurans Sebasten in honorem Augusti vocauit, Galileam subiecit. Idumeos ad iudaismum compulit, atque ita religionis studiosos reddidit, vt omnium pertinacissimè, Neronis principatu, arma caperent duce Simone ad vrbem sanctam contra Romanos tuēdam. *Chronica Heb. regum Israel secundi templi*. Muros Hierosolymitanos vetustate collapsos restaurauit, principatu, sacerdotio, & prophetiæ dono clarus. *Ibid. & 4. Machab.*

In senatum summum Septuaginta vnius viri Sadduceos conscripsit, deiectis gradu omnibus catholicis. Vnum Simeonem Satæ filium retinuit, quod sibi esset & vxori Salomę affinitate iunctus. *In lib. Taanith. cap. 10.* quæ quidem Salome Catholica erat & Catholicorum fautrix. *Ibid. cap. 11.*

Huius gesta & vnius ac triginta annorum historiam continet. Machabeorum apud Græcos quartus & decimus tertius Antiq. Iosephi.

Primus omnium Iudæorum ducum externum militem conduxit. Triaque millia talentorum è Dauidis sepulchro effodit, è quorum parte, vt sacrilegij inuidiam declinaret, Xenodochum instituit ad peteregrinos pauperes excipiendos. *Eges. lib. 1.*

Cum Romanis fœdus à patre ictum renouauit, Antiochum Cyzicenum profligauit. Syriæ vrbes vi cepit

Iudæi, qui erant Hierosolymis, secundum Machabæorum librum in formam epistolę scribunt ad Iudæos, qui erāt in Aegypto. *2. Mach. 1. vers. 10.*

Duæ nobiles familiæ seu collegia Sāmai, & Hillel, ex quibus orti sunt (vel potius incrementa acceperunt) Scribæ & Pharisei, quorum suscepit scholam Rabbi Akibas, quem magistrum Aquilæ Proselyti nonnulli putant. Et post Akibam Meir, cui successit Iohanan filius Zacchæi, & post eum Eliezer, ac per ordinem Delphon, & rursum Ioseph Galilæus, denique vsque ad captiuitatem Hierusalem Iosue. *Hieronymus è Nazareis in 8. cap. Esaiæ.* Aquilam autem hunc verius existimarem esse Onkelos interpretem Chaldaicum Mosaici Pentateuchi, quàm eum, qui vixit Adriano Imperatore.

Antignus Sochæus, cuius discipuli Sadoc & Baiethos, boni præceptoris mali discipuli, sectam Sadducæorū, quæ etiānum hodie Costantinopoli & alibi perseuerat, introducunt, negantes legem ore traditam, nec fidem habentes vlli rei, quæ non esset quinque libris Mosaicis consignata. Vnde Karaim q. Biblici siue Legistæ dicti sunt. *Elias in Tisbi*, & negatores legis ore traditæ. *Abben Ezra lib. tsabot.* Quare

neque

Anni mundi. 3983

neque Prophetas & Hagiographos recipiebant, neque Spiritus sancti aut Angelorum subsistentiam, vt nec mortuorum resurrectionem credebant. *Actor. 23*. denique in Iudæa id erant ferè, quod Samaritani in Samaria. Propter istorum hæresim inter Phariseos siue Catholicos & Sadduceos, in gubernatione varij tumultus exorti sunt, qui tandē Iudæam perdiderunt.

Hæc hæresis excepit Samaritanam, excitatam à quodam Manasse sub Alexandro magno, de quo suprà. Multos deinde habuit sectatores vsque ad Romanam captiuitatem, quo tempore ita debilitata est, vt non nisi 700 post annos efferre sese cœperit, auctore quodam Anan & Saule eius filio Sateis, qui eam in Iudæorum populo quantumuis disperso & exilijs afflicto, dicuntur renouasse, quòd Anan non potuisset consequi gradum Talmudici doctoratus i. esse Gaon. Vnde & fabulā esse docuit multis libris, quicquid Talmudici dicerent, multo fabulosius doctores suas traditiones & ritus deduxisse per ordinem è prophetis & sanctis viris: suos esse puros & è verbo Dei, Magistratibus non esse obtemperādum, &c. *R. Abraham in Cabbala historica*. Extare hodie in Africa Ioan. Leo testatur in eius descriptione pag. 67. & 89.

Samaritani in quatuor sectas contra legem Mosis scinduntur. In hoc conueniebant precipuè, quòd Prophetas minimè reciperent.

Phariseorum & Essenorum sectæ Orthodoxæ, nisi quòd feruore altercationis contra Sadduceos, Samaritas & Baethoseos (hæ enim tres hæreses iam in vnam familiam conspirauerant & pariter cupiditatibus & impietati frœna laxauerant) superstitionibus quibusdam tenerentur, de quibus Ioseph. in Antiq. & de bello.

Septem autem erant Phariseorum sectæ siue ordines. *In tract. Sota cap. 2.*

Philastrius meminit cuiusdam Dosithei præceptoris Saddoc, sed puto Dositheum, esse Hebræorum Baiethos. Cæterorum hæreticorum nomina, quos ante Christum num. 28. percenset, in Hebræorum scriptis non reperio.

Dositheus Samaritarum Hæresiarcha pseudochristus. *Orig. hom. 25. in Luc.*

Ab Antigno Cabbalam edocti sunt Rabbi Iose filius Ioasar, & Iose filius Iohanan. Ab his deinde Iudas filius Tabæi, & Nathæus Arbelites.

Simeon Ben sata & Iosue filius Prahaiæ. Posterioris discipulum fuisse Iesum conseruatorem nostrum addita fabula ioculari mentiūtur in Talmud & Seder Olam. Addūt fuisse suspensum an. 51. regni Machabæorum & ætatis 36. Ad cuius confutationem temporum ratio satis est. Nam inter vtrumque est interuallum 100. annorum. Hoc autem aiunt vt indicat R. Abraham in sua Cabbala, ne ipsorum excidium & perpetua calamitas morti Christi tam vicina inde videatur causam trahere. Fabulas eorum de Christo habes Tractatu de Sabbato c. 12. & tract. Herubin cap. 2.

Simon Ben sata Phariseus frater vxoris Hyrcani ab exilio restitutus Hyrcanum placauit Phariseis, vnde reuocatus R. Iosua, Ben Prahaiæ, qui Alexandriæ quoque exulabat. *cap. Helec.*

Scribæ summæ authoritatis viri hac præcipue ætate florent, etsi dudum ab Ezra instituti. Eorū munus erat, vt de lege consulti ex sanctis libris & prophetarum oraculis responderent, sicut apud Rom. in rebus dubijs, ex Sibyllarum voluminibus Aruspices. In Euangelio videntur etiam appella-

Anni mundi. 3983

ti legiſperiti. Et certe, vt Phariſei Theologis reſpondebant, qui penitus myſteria ſcripturarum ſcrutantur: ita hi Canoniſtis, quia leges ciuiles & Moſaicas ſecundum legis corticem curabant. Epiph. lib. 1. Panarij refert fuiſſe interpretes diuinarum Scripturarum, indeque Scribarum nomen fuiſſe ſortitos. Conſueuiſſe autem Scripturas exponere quatuor modis, quorum primus Moſis prophetæ diceretur, alter Akibæ, tertius Ammani ſiue Idæ, quartus Haſmoneorum. Erant & ipſi Catholici, vnde Mat. 23. vnà cum Phariſeis ſediſſe dicuntur ſuper Moſis cathedram, vt qui eam vacuam inuaſiſſent, dum ſacerdotes diuitijs Eccleſiaſticis abutentes deſererent ſuum officiũ. Alioqui neque ipſi neq; Phariſei erant neceſſario de genere Sacerdotum, quorum propriũ erat ſedere ſuper illam cathedram. Nam ſcribæ ferè erant de paupere Simeonis tribu. *Rab. Selo. & Chald. in 49. Gen.* Phariſei, quibus hodie ſucceſſerunt Rabbini, de qualibet. *Cozri & Cab. hiſtorica.*

Libri Machabęorum his temporibus ſcribuntur. Neſcitur auctor. Qui licet non habeantur in canone Hebræorum, tamen ab Eccleſia inter diuinorum voluminum annotantur hiſtorias. *Hieron. Prolog. 2. in eos libros.*

Quod ei tamen non ſimpliciter conceſſerim. Nam vt non ſint de primo Hebræorum canone tempore Ezræ ædito, at ſunt de ſecundo. Vnde Ioſephus alicubi Eleazari & ſeptem fratrum & matris eorum Hannæ martyria, apud Hebræos inter ſacras literas haberi affirmat.

Poſtea Synagogæ iudicium ſecuta Eccleſia pro ſacris & Canonicis habuit. Nam vt Græcos omittam, Origenem, Damaſcenum, &c. Canones Apoſtolorum, tertio etiam qui Græcè extat recepto, Innocentius 1. tempore Auguſtini epiſt. ad Exuperium Toloſanum c. 7. Aug. lib. 18. de Ciuit. cap. 36. lib. 2. contra 2. epiſtolam Gaudentij cap. 27. lib. 2. de doctrin. Chriſt. c. 8. lib. de cura pro mortuis cap. 1. & conc. Carthag. tertium, cui idem Aug. ſubſcripſit. Hieron. vbi ſupra, id abundè docent.

Ioſ. Ant. li. 13. c. 18.

b Ariſtobulus primus poſt captiuitatem, regem Iudæorum ſuſcepto diademate ſe appellauit. Antea enim nuncupabantur Sacerdotes magni, aut duces, quod obnoxij eſſent ditioni gentium exterarum. Matrem in carcere fame enecauit, vix anno tyrannidis exacto miſere mortuus.

Antigonum fratrem occidit, tres alios in vinculis habuit.

Antea dicebantur ſummi ſacerdotes. Sed quia Sadduceus erat, ſacerdotis nomen habuit pro abiecto & pudendo, adeò vt eius functionem obire nunquam voluerit. *De rebus regum Iſrael ſecundi templi. & Ioſippus.*

b Ariſtobulus an. 1. — 3984

Poſtremis in Syria & Ægypto regnantibus.

Ioſ. lib. 13 Ant. c. 12.

c Huic frater Alexander ſuccedit beneficio Salomes, quæ & Alexandra Ariſtobuli vidua: eam enim cum regno in vxorem accepit, pace cum Cleopatra Aegypti, quæ Ptolomæum filium ſuum maiorem bello perſequebatur, facta.

Hæreticus fuit, ſiue Sadduceus. Quare & crudelis, quemadmodum hæreticis inſita eſſe ſolet barbaries. Catholicorum Iudæorum ſex millia occidit, ſeptingentos Phariſeos crucifixit, cæteros in fugam conuertit. Inſignis denique inſectator ſapientum, qui vocabantur Phariſæi. *Verba libri de rebus regum Iſrael ſecundi templi.* Non potuit tamen efficere quin plebs eſſet Catholica & Phariſeorum cathedram ſequeretur. *Ioſippus.*

Sub eo triſtiſſima clades accepta eſt, in qua Ptolo. Lathyrus 30000. Iudæorum trucidauit, & captiuos, interfectorum carnibus veſci coëgit.

c Alexander Iannes Crudelis an. 27. — 4011

Antio. Cyziceno Syriæ. Pto. Alexandro cum matre Cleopatra, deinde Ptol. Lathyro Ægypti reg.

Græci

Anni mundi.

Graui morbo affectus per tres annos, in supplicium religionis exagitatæ, tandem in castris cum vicinis pugnãs, fætidum exhalauit spiritum. *Ibid. de rebus regum Israel secundi templi.* Ter Aretham regem Arabũm vicit.

4011

Fratrem interfecit, alterum Absalom nomine priuatum viuere coëgit. Secundam contra Catholicos & Pharisæos persecutionem mouit, subruta Bethsemes ciuitate, in quam illi confugerant. *Iosippus.*

Hillelis doctoris insignis 80. discipuli. Clariores Ionathan filius Vziel, cuius paraphrasis Chaldaica in vetus Testamentum magna ex parte extat. & Simeon Iustus, qui Christum vlnis excepit.

In Simeone spiritum Synagogæ magnæ, qui erat prophetico minor, communi maior, defecisse authores sunt Talmudici *in Tract. Pirke Aboth.* Rabbi Mose Aegyptius, non tantum discipulum, sed & filium Hillelis fuisse scribit, Gamalielisque (ad cuius pedes legem Paulus didicit) præceptorem, imò verò & patrem. *In præfa. Maiemonim.*

Iosf. lib. 13. Ant. c. vlt. Egesi. li. 2. cap. 13.

Alexandra Alexandri vidua an. 9.

4020

Hillel qui 120. annis vixit, pater Simeonis Iusti, Simeon Gamalielis, Gamaliel Simeonis iunioris magni facti, quòd essent doctissimi, simul & nobilissimi, de familia Dauidica. Vnde ex eorum consilio Synagoga administratur centum totis annis vsque ad Romanam captiuitatem. *R. Abraham in Cabbala historica, Cozri.*

Pontificatũ exercente Hyrcano filio ipsius primogenito.

d Alexander moriẽs regnum non filijs, sed vxori reliquit, consulens vt omnẽ potestatem Pharisæis, quos multis modis ipse cruciauerat, daret, sicque trãquillè regnaret. Multa enim apud populum isti poterant.

Antioch. Cyziceno Syriæ.

Alexandra Pharisæis studuit, ita tamen vt etiam Sadducæos toleraret. Nobilitas erat Sadducea, plebs catholica siue Pharisæa. *Iosippus.* Sub ea afflicti heretici, Dogro & alijs multis necatis. Quare exulare coacti sunt, quòd omnia pro Pharisæorum voluntate administrare videretur. *Ibid.*

Ptol. Lathyro & Pto. Aulete Ægypti reg.

Regnum perturbatum filijs reliquit. Nam hi, teste etiam Strabone Georg. lib. 16. de imperio disceptantes ansam præbuerunt, vt sic Regnum à Romanis occupatum, per varias clades ad Herodem alienigenam tandem deuolueretur.

Aristobulus fauebat Sadduceis, Hyrcanus Pharisæis, vnde ciuilia bella, & tandem Romanum iugum, Pompeio ambas partes mulctante. *Iosippus.*

Iosf. li. 10. Ant. c. 8.

e Hyrcanus rex & pontifex an. 34.

4054

Sadducei Reginam monebant, vt caueret à Pharisæis, ne Arethæ regi Arabum proderetur. *Idem.*

Aristobulo fratre, Antigono nepote de regno cum ipso contendentibus.

Consul Romanus Curio Dardanos in Macedonia vicit, & vsque ad Danubium penetrauit.

Seruilius alter consul, Cilicia Lycia, & Isauria subactis, primus omnium Romanorum in Taurum montem iter fecit. Vnde Isauricus appellatus est.

Ptol. Aulete & Ptol. Dionysio Ægypti.

M. Lucullus de Persis triumphat, capta Chaldæa, cæterisque vicinis vrbibus.

Philippo, deinde Tigrane Armeniæ & Syriæ rege.

e Post mortem Alexandræ bellum ciuile, quod inter fratres viua ea cœperat, exarsit. Aristobulus iunior sibi adiungit Sallustium Sadduceorum principem. Hyrcanus rex catholicus, principe militiæ Antipatro committit iuxta Iordanem Hiericuntis prælium, vincunt Sadducei, & ad muros Hyrcanum compellunt. Posteà pax (non diu duratura) formatur, vt quisque sua in sententia viuat; Aristobulus regnum teneat, Hyrcanus summum sacerdotium. Sadducei hanc legem diu seruare non potuerunt, molientes Hyrcano exitium, qui proinde suasu Antipatri, ad Pompeium euasit. Hinc ditionem Iudaicam labi.

Gn. Pompeio & Crasso in Syria res gerentibus, Iulio Cæsare, deinde Antonio & Augusto impp.

Nam

Anni mundi. 4050

Nam anno ante Christi ortum 61. Iudæa in potestatem Romanorum venit capta à Pompeio, vbi res in Armenia gessisset, ipso Pascatis die post Trimestrem obsidionem Hierosolymis & muris solo æquatis, eo ipso anno, quo Cicero Consul à Catilinæ coniuratione Rempub. liberauit.

Relictæ tamen sunt Iudæis suæ leges & ritus, ac Hyrcano secundo pronepoti Simeonis Machabæi summum sacerdotium confirmatum est. Abducto Romam captiuo Aristobulo, & eius filijs Alexandro & Antigono, imposito genti tributo, cui colligendo præfectus est primus omnium Securus Roman. *de rebus Regum Israel secundi templi.*

Post Pompeium, Syriæ, cuius pars Iudæa, administratio Scauro, deinde Gabinio, mox Crasso commissa est.

Eodem anno natus est Ioachim Mariæ parens. *In Philonem Annium.* Qui & Eli *Luc.3*. Hæc enim duo nomina eidē tribui solebant. Sic Ioachim rex Iuda Eliachim, & contractè more Syriaco Eli, 4. Reg. 23. & 2. Paral. 36. Quod obseruo, vt de Lucam veram genealogiam Christi descripsisse è Virgine perspicias. Matthæum verò legalem & adoptiuam è Ioseph: atque ita Christum ex vtroque parente, vero & adoptiuo sui ortus stemma ad Dauidem referre, esseque singularem illum Regem, qui iuxta promissiones antiquis factas, acceptutus erat sedem Dauid patris sui, & regnaturus in æternum in domo Iacob, Ecclesia sua ex vtroque populo, Iudæorum & Gentilium, conflata, & habente fundamenta in montibus Sion. Quod regnum in cœlo per sese administrat, in terris per Christianos Pontifices & Reges, *Epiph. heres. 29.*

Pompeius capta vrbe mense tertio obsidionis, ieiuniorum tempore, C. Antonio M. Cicerone coss. eodem tempore, quo post an. 27. iterū expugnata est ab Herode, Hyrcano sacerdotium cōfirmat. Antipatrum Idumeum procuratorem Iudeæ facit, & Aristobulum captiuum cum filijs Romam abducit. *Egesi. lib. 2. cap. 13. Ioseph. Antiq. 14. cap. 8.* Scaurum inferioris Syriæ præsidem ab Euphrate vsque ad Aegyptum relinquit. *Ioseph. Antiq. 14. cap.* Etsi autem templum non diripuerit, in quo alioqui erant duo talentorum millia, mensa aurea, candelabra, & libatoria non pauca, quia tamen dehortante pontifice in sanctū sanctorum ingressus, deinceps infelix fuit. Hinc decimo quinto post anno verso ad ipsam Hierosolymam vultu in acie Pharsalica ipsius exercitus cecidit.

Pompeium victorem pecunias Templi contrectare noluisse, & vrbes suis habitatoribus reddidisse demptis Gadaris, quas restauratas Demetrio liberto suo donauit, author est *Ioseph. lib. 14. Antiq. cap. 8.*

Non ea religione fuit M. Crassus: is enim nouem pòst annis contra Parthos proficiscens, Templū spoliat, ablatis 60. auri modijs. Nempe duo talētorum millia, omnia templi vasa, summa octo millium talentorū, trabem aureā versatilem 300. minas pendentē diripuit. Sed ideo statim à Parthis cum filio & vniuerso exercitu trucidatur, ac liquato in os auro sui sacrilegij pœnas exoluit. *Plut. in Crasso & Pōpeio.*

Crasso in Syriam misso Gabinius principatum tradit, & Romam reuertitur.

Apud Hyrcanum in magna authoritate & potentia fuit Antipater Idumęus, Herodis magni pater. Veneno autē sublatus est à Malco Iudæo, quòd regnum administrari à peregrino, otiante principe & voluptuāte, Iudæi ęgreferrent.

Hic iuuit Gabinium in restitutione Ptolomæi Auletæ,

&

Anni mundi.

& proinde ipſi & Hyrcano conceſſum, vt muros Hieroſolymorum reſtaurarent.

4054 Occaſione belli ciuilis inter Cęſarem & Pompeium Herodes ad regnum peruenit: nam quia Antipater in bello Alexandrino Cæſarem iuuerat, tutor Iudeæ à Cæſare conſtitutus, Herodem filium Galileæ præfecit.

Quadrageſimo ſecũdo anno ante natum Chriſtum, Cæſar interfectus eſt à Coniuratis, ex quibus Caſſius in Syriam veniens, quatuor auri modios à Iudæis exegit.

Ariſtobulus & filij eius Antigonus & Alexander Sadducei & Sadduceorum Perſarumque armis freti, ſæpius pugnarunt cum Hyrcano, quaterque eum de regno expulerunt, donec ter reſtitutum, Pompeij, Gabinij, Romanorumque viribus, per Pacorum regis Parthorum filium vltimo ceperint, & auribus mutilarint, Phaſelum Herodis fratrem mortem ſibi conſciſcere coëgerint, denique Antigonum regem conſtituerint. Nec verò hæretica propago ante cohiberi potuit, quàm tolleretur partim veneno, partim laqueo, partim ſecuri. *De rebus regum Iſrael templi ſecundi.*

In his motibus Ariſtobulo fratri Hyrcanus tribus annis & ſemeſtri ceſſit. Antigonus autem potitus eſt Hieroſolymis tribus annis, ita vt Herodes in ea non niſi 34. an. regnauerit.

Honi Magalites cõfoditur gladijs militum Hyrcani obſidentis Hieroſolymam, & Ariſtobulum, quòd publicè precaretur, vt neq; Hyrcanei neque Ariſtobulei vincerẽt, quod vtrique eſſent ſerui Dei, & fœdere Deo obligati, ſed inter eos amicitia & fraternitas coiret. *Ibid.*

In numero Diuorum ponitur in Hebręorum breuiarijs. At ſi Ariſtobulei erãt Sadducei, vt Ioſippus docet, non hoc erat ſancti votum & precatio, ſed potius execrabilis politici, qui binas religiones in eodem Dei populo conſeruaras cupiebat. Exitus probauit hanc duorum coitionem fuiſſe regno exitioſam. Nam in idem ius admiſſi Sadducei cum Catholicis, ſummam rei ad Herodem externum, indeque in ſempiternam captiuitatem perduxerunt.

Ariſtobulus bis in vincula coniectus, & Romam deportatus, à Cæſare liberatus eſt. Sed à Pompeianis veneno ſublatus, Melitæ interijt.

Romanorum primus Pompeius Iudæos domuit, templumque iure victorię ingreſſus, ſacra templi adyta inſpexit. Inde vulgatum, nulla intus Deum effigie vacuam ſedem, & & inania arcana. *Tacitus lib. 21.* Ex illo fano nihil attigit, non per religionem, ſed pudorem. *Cicero pro Flacco.*

Iulius Cęſar finito bello Aegyptio per Syriam in Armeniam proficiſcens, Hyrcano ſacerdotium cõfirmat, quamuis ſtetiſſet à Pompeij partibus, Antipatrum Romana ciuitate & immunitate donat, quòd Mithridatem in Aegypto pro ſe militantem ſtrenuè iuuiſſent. Antipatrum præterea tutorem totius Iudeæ conſtituit, atque ita viam ſternit ad futuram Herodis tyrannidem. *Ioſep. Ant. lib. 14. cap. 16. & 19.*

Cùm Iudæam appuliſſet rebus Syriæ compoſitis, muros Hieruſalem à Pompeio dirutos refecit, & Herodem quintum & decimum annum agentem tutorem Galileæ creauit. *Ibid. cap. 18.*

Herodes ergo primùm tutor Galileæ à Cæſare, deinde Iudeę tetrarcha, ab Antonio, denique vbi Romam veniſſet, ab triumviris Rex conſtituitur. Sicque ſenſim familia Regia extincta eſt.

Ex patre Paleſtinus Aſcalonita, ex matre Idumeus.

Theod.

Theodor.lib.1.Polymorph.

Annis ante oatum Dominum 38. Aera Augusti appellata. Nam ab eo tempote plerique, Hispani præsertim annos suos signare cœperunt, quando Hispania, Italia, & reliquæ occiduæ circa Ionium mare regiones in solius Augusti potestatem concessere, vt reliquus orbis ad Orieotem, Antonio permissus est, Africa Lepido, circa annum vrbis conditæ 714. Aera autem.q. A.er.a. id est, Annus erat Augusti primus,2.&c. *Sepulueda lib.de correctione anni.*

Orodes rex Parthotum Crassum obtrúcar. Pacorus eius filius Romani belli reliquias, magoas tes in Sytia gerēs, doneceo absente, exercitus Parthotum illic relictus, à Cassio Crassi successore cum vniuersis ducibus trucidatut. *Iustin. lib.42.*

Post Cassium Sextum Cæsarem, Iulius Cæsar Syriæ præfecit, cui se insinuans Herodes princeps militiæ ipsius factus est.

Regresso Romam Antonio, cōtra Sextum Pompeium Pacorus Orodis filius, Asiam & Syriam vastat. Quo anno Cicero intersectus est. Iudæam inuadit, Phaselum & Hyrcanum cepit, Antigonum in regnum reducit. eádem à Vendirio Syriæ præside cum toto exercitu occidiror.

d Herodes ab Antonio Triumviro Terrarcha Iudææ cōstituitur, anoo sequenti quo Cicero interfectus est, & Brutus Philippis victus.

Paulò post Parthis in Iudæam reducentibus Antigoonm Hyrcani regis nepotem, in Aegyptum ad Cleopatram fugit. Deinde Romam pergens, ab Augusto & Antonio rex Iudææ creatur, & ab his adiutus, Hierosolymam expugnauit, quarto anoo postquam Rex fuisset declaratus.i.anno 33.ante ortum Domini.

Discipulorum Hillelis, Ioannao Ben Zacchai minimus fuit eruditione, quē tamen vniuersum Cabbalæ & Scripturatum corpus, cunctas etiam Philosophiæ partes exactissimè tenuisse, ac scholæ Scribarum & Pharisæorum magna cum laude præfuisse asseuerant.

Ionathan ben Vziel maximus, qui Syriace totum vetus testameotum reddidit, & Christi mysteria reuelauit quamuis eius duntaxat in prophetas translatio hodie exter. Nam Pentareuchum interptetem habet Ookelos. Hagiographa partim R. Akiba partim R. Ioseph cæcum.

Obijt ao.28.ante Christi natiuitatem. Paraphrastes quidē Chaldaicus appellatur, ar eius interpretatio oon se extra verba diffundit, nisi vbi oratio est pressior, & aliquid de Christo siue Messia est explicandum. Eius meminit Iustinus Martyr q.63.ad Orthod. sub translationis Syriacæ nomine.

Aristobulus nepos Hyrcani ex filia ab Herode impulsu vxoris pōtifex creatur, paulò post eius dolo in Iordane submergitur. *Iosip.* ab eodem Hyrcanus octogenatins è Parthia, quo captiuus fuerat abductus, reuocatur & paulo post occiditur.

Ab Augusto vbi victus fuisset Antonius ad Actium, regnū Herodi quamuis sequuto partes hostiles auctum est.

Herodes ludos Scenicos & gladiatorum lanienas Hierosolymis instituit. Sanedrin .i. ordinarios Iudices de domo Dauid, quem senatum nominabant septuaginta duorum Seniorum, an.30.regni occidit, & alios ex proselytis legisperitos substituit. *Philo.*

Aquilam auream insigne Romani Imperij in hooorem Augusti ad templi superliminare erexit.

Eam

Ios. Ant. lib.17 c.10.

d Herodes Ascalonita an.37.

Pontificibus Aristobulo. Anaele, Iesu, Simone, Matthia, Iosepho, Iozar, Eleazare, sub quo mortuus.

Cleopatra Ægypti regina.

Varo Syriæ præside

Augusto Cæsare.

Anni mundi.

4091

Anni Christi.			Anni mundi.	
		Summa 170. *Hunc Christus an. 30.*		
3			4121	

ARISTOBVLus. Cuius filij tres, Herodes rex Calchidis.
Herodes Agrippa Ios. li. 19. cap. vlt. post Philippum Tetrarcha à C. Caligula factus, deinde rex totius Iudeæ à Claudio creatus, quem corroserunt vermes Claudio Imp. Act. 12. Iacobum maiorem interficit post Christum crucifixum an. 16. Istius filius erat Agrippa iunior, qui tempore captiuitatis rex Iudeorũ dicebatur Act. 24. & 25. filia autem Beronice, de qua in Actis similiter.
Herodias vxor Philippi, concubina Antipæ. Mar. 6.

HERODIS *magni filij.*

ANTIPAS, qui & Herodes Tetrarcha Galileæ. Luca 3. Baptistã interfecit, & Christum cõprehensum iocularitér tractauit, anno regni sui vicesimo. Vulpes à Christo dictus, Luc. 13. Vnà cum Herodiade Lugdunum exulatum missus à Caligula anno 20. post interfectum Ioan. Baptistam. Cui successit Herodes Agrippa, quem Iacobum securi percussisse diximus.
ARCHELAVS, qui regnauit in Iudæa. Matth. 2. annis decem. Hoc in exilium Viennã ablegato, Iudæa in formã prouinciæ redacta est, & adiuncta Syriæ, eo missis prætoribus, vt Coponio: vt Pilato &c.
PHILIPPVS Tetrarcha Itureæ & Trachonitidis, Luca 3.

Eam templi profanationem non ferentes 40. Scholasticos nobiles cum ipsorum præceptoribus Iuda & Matthia viuos crudelissimè cremauit.

Ananelem ignobilem de Babylonia accersitum cùm non esset de sacerdotali genere pontificem creat. Secundus post Antiochum Epipha. Venale Sacerdotium reddidit & ante obitum viuos viuis pontificibus subrogauit. Vnum hoc illi laudi tribuitur, quod Phariseos sapientesque coluerit. *Iosippus*. Quare neque à Phariscis neque ab Essenis exegit sacramentum. *Ios. lib. 15. cap. 13.*

Hyrcanum Regem & Socerum falsis criminationibus oppressum à quo olim fuerat è capitis supplicio liberatus reclamante supremo 71. virûm Senatu, securi percutit. Mariammem vxorem, Alexandram Socrum, Alexandrum & Aristobulum è Mariamma filios calumnijs obrutos necat. Ita tota Machabæorum posteritas propter hæresim Ioannis Hyrcani & filiorum eius, etiam in insontes omnes posteros redundauit. *Iosippon & liber de rebus Regum Israel 2. templi.*

In tanta impietate haberi voluit pius. Quare anno regni 18. extra Salomonis vestibulum nouam contra veterem archetypum ex Ezechielis forma accessionem adiunxit, omnium generum politis stratam lapidibus, marmoreis etiam columnis, spatiosisque porticibus, necnon bisoribus portis & excelsis pinnis, vsque adeo sumptuosam, vt totius orbis miraculum videretur. Cuius ambitus versus singula Occidentis, Meridiei, Septẽtrionis latera complectebatur in longitudinem centum quinquaginta cubitos, in latitudinem 100. cub. Ab Oriente autem 720. cubitis ad torrentem vsque Cedron extẽdebatur. Hæc autem accessio dicta est atriũ siue aula Gentium. Nam eo ingredi licebat incircumcisis. *Iosip. R. Abraham, &c.*

Templo veteri integro manente & incluso, defossis, quæ superfuerant de tẽplo Salomonis, fundamẽtis, nouũ excitauit, & ad illius magnitudinem & dignitatem exterius erexit, gemmatis spatijs inclusit, immensoque ædificandi sumptu per annos octo, anno ante Christi ortum decimo vix absol- *Egesi. lib. 1. Iose. lib. Ant. 15. cap. 14.* Sacerdotes deinde anno vno & mensibus quinque interiorem cultum addiderunt. *Chron. Hebr.*

Maria Virgo concipitur, ex Anna & Ioachim secundum promissionem per Angelum vtrique factam. *Epiph. heres. 78. contra Antidicomarianos. & hær. 79. contra Collyridianos.* Intra templi septa cum alijs virginibus educanda relinquitur, vbi Deo dicat & cõsecrat suam virginitatem. *Nyssenus de Christi natiuitate. Hierony. tom. 4. de ortu Virginis.*

Pater eius Eli etiã dicebatur, vt Luc. 3. per apocopẽ à captiuitatis Baby. tempore vsurpatam (Elias in Tisbi) Nam obseruandum eos, qui Ioachim vocabantur, indifferenter quoque Eliachim fuisse, ob significationis ταυτότητα appellatos. Exemplum præbet rex Ioachim, qui & Eliachim *4. Reg. 23.* Et sacerdos libri Iudith, qui *cap. 4.* Eliachim, cap. autem 15. Ioachim. Atque hæc quidem ad illustrãdam Virginis genealogiã, & ab illa Iosephi *Mat. 1.* distinguendam.

Istius 33. anno natus est Christus, nempe post Hirtium & Pansam extremos Consules, an. 42. id est, Augusti Cæsaris, qui iam templum Iani clauserat, & orbem pacarat, quadragesimo primo. *Ireneus lib. 3. cap. 25.*

Maria anno ætatis decimo quarto Filium Dei concipit, Martij die 25. *August. lib. 4. de Trinit. cap. 5.* Decimo autem quinto, 25. die mensis Decẽbris parit, vt in medio lapidici-

Anno mundi.
4091

næ foueę oſtenditur.i.octauo Calendas Ianuarias.*Oroſ lib.7.cap.7.Aug.lib.contra Iudæos,Paganos & Aria.cap.5.Niceph.lib.1.cap.12.Chryſoſt.in 1.cap.Luc.et hom.de natali Domini.& reliqui Eccleſiaſtici.* Paradoxum eſt ergo, quod Matth. Beroaldus docere cooatur, Non in ſolſtitium hybernom, ſed autumnale æquioo&ium. i. medium Septembris, natale Domioi eſſe cooferendum,lib.4.Chron. cap.2. quod inde Aegyptiæ & Græcæ Eccleſiæ ſuos annos,& Latinæ ſuas Indictionea auſpicentur. Quæ tamen ratio nibil ad iſtud pertioet.Nam illæ propterea non deſinunt Domini natale nobiſcum celebrare 8. Calend. Ianuarij, vt ex ipſarum faſtis & Calendarija,quæ nuper edidimus,apparet.

Deinceps an.ferè 33.peragit cum filio,& poſt eius cruce Io domo Ioãois,anuos implet vndecim,vt cũcti ætatis eius anni ſint quinquaginta nouem.*Niceph.lib.2.cap.3.ex Euodio Apoſtolorum ſucceſſore.* Aut. 62. ex Euſebij & Saracenorum Chronicis, quaſi Domino annis quindecim ſuperſtes extiterit. Circa aooum (inquit) Domini nati, 48. Maria Virgo ad Ieſum Filium ſuum in cœlum aſſumitur, vt quidam ſibi fuiſſe reuelatum ſcribunt.

Obdormiſſe eam quidem veteres tradiderũt, ſed ijdem, vt Athanaſ. in Euang.de Deipara, in ſepulchro mox reſurrexiſſe, ſicque corpore ſimul & aoima in cœlum ſupra Angelorum ordioes aſſumptam addideruot. *Michael Syngelus auctor Græcus.*

Sepulchrum eius oſtenditur in Oliueti montis pede,editiore loco, quàm ſit vallis Ioſaphat, vna cum Eccleſia circũ ſepulchrum ſtructa ſubterranea. *Brocardus an.1283.*

Ad eius dormitionem Apoſtoli & diſcipuli rapti conuenierunt. *Diony.de diuinis nominibus cap.3.* Quindecim annis poſt Chriſtum id factum creditur, qui fuit annus ſextus Claudij Cęſaris.

Herodis 35 Magi adoraturi Chriſtum è Perſide,quæ eſt in Oriente terrę Iſrael,venere. *Epiph. hæreſ.51.* duobus poſt horrendo morbo interit. *Ioſeph.* Aetatis anno 71. *lib. de regibus Iſrael 2.templi.* Sepelitur Herodij, quę vrbs Hieroſolymis aberat iter duûm dierum & ſemis, *Ibid.*

Probabilius illud Ammonij Alexãdrini, Magi tertio decimo die (nati Chriſti) Hieroſolymam, noua quadam ſtella duce venientes, regem Iudęorũ prędicant natum. *In Harmonia.* Vnde & Eccleſia eo die Epiphania celebrat.

Stella apparuit Regibus. *Verba D.Cypriani ſtatim initio ſermonis de Baptiſmo.* Nam Magos fuiſſe Reges & toparchas vetus eſt Eccleſię traditio. Tertul. lib.contra Iudęos,& 3.in Marcionem, Hieron.in Pſal.71. Auguſt.lib.3.de mirabilibus Script.cap.4. Hilarius lib.4. de Trin. Idacius Clarius ad Varimundum Arianum. Vt Gręcos taceam Athanaſ.q.1. Cantacuzenum Apol.1,&c.

Nec neceſſe eſt,vt magni Reges fuerint, cùm Deus ſępius eligat infirmiora mundi, vt fortiora quęque pudore afficiat. Reges autem appellabantur omnes more Orientis, qui ſceptro & diademate ex dignitate vti poterant,ſiue ſuæ eſſent ſpontis,ſiue alterius iuri ſubeſſent: & ſic à ducibus diſtinguebãtur,vt Kimhi ſæpe notat. Quod hodie Tartari, Perſæ, Aethiopes, & reliqui Orientales obſeruant. Neque enim tam anxij ſunt & ſolliciti in diſtinguendo Rege & principe. Sic Catharina Alexandrina Coſti regis.i.principis erat filia. Sic in Euangelio cuiuſdã Reguli filium ſanat Dominus. Sic in veteri Teſtamento 30. Reges terræ Chanaan, quæ alioqui eſt perexigua, nec iuſtum regnum conficit, vno acie

HE RO DE RE GE.

Anni Christi. | Anni mundi.

3

4091

acie peremit Iosue. Atq; hæc cōtra Caluini nequitiam.

Quatuordecim innocentium millibus in Bethlehem ab Herode interfectis, (*in Liturgia Æthiopum & Calendario Græcorum.*) Virgo fugit in Aegyptum, in locum vbi hodie hortus balsamo nobilis, & templum & crypta, in qua latuit ad Memphim siue Caïrum. *Iouius.* Aiunt interea sanctã Elizabet cum Ioanne Baptista fugientem trans Iordanem in spelunca montis latuisse.

Penes Herodis familiam regnum Iudææ fuit an. 103. *R. Iosé.* Intra illud tempus, omnes eius filij & nepotes miserè mortui. *Ioseph. lib. 18. Ant. cap. 7.*

Sic falsi sunt Herodiani hæretici, qui Herodem Christum lege promissum esse dicebãt, & posteris eius regni Iudaici perpetuitatem pollicebantur. *Tertul. de præscript. Epiph. in Panario. Hieron. in Matth.*

Herodes moriens reliquit regnum Archelao, & Antipæ Herodi Tetrarchiam. Sed Augustus regni dimidiam partem tantum Archelao assignauit, alteram dimidiam Antipę & Philippo attribuit.

Concilium Hierosolymitanum de loco in quo Christus nasceretur. Mat. 2. & Ioseph. lib. 17. cap. 3.

Turrim Antoniam Agrippinam, Phaselium, Herodionem, in quo sepultus fuit, Samariam, olim iam in cineribus iacentem, Sebastæ nomine, Cæsaream Palestinæ quæ & turris stratonis, Antidoniã, & Antipatridam condidit: innumera etiam opera in singulis Syriæ vrbibus, quas regebat, magnificentissimè ædificauit.

Augustus templum Iani, pace terra, mariq́ue parta, tertio post vrbem conditam clausit. *Dion, Sueto. in August cap. 22.*

Prouincias imperij describit per capita & familias, pro censu Iudæis viritim binas drachmas singulis annis indixit. Quod tributum postea illos eosdem Vespasianus vbicunque terrarum tandem degerent, in capitolium inferre iussit. *Ioseph. lib. 7. de bello in Vespasiani triumpho, & Bud. de Asse lib. 5.*

Est fortasse illud didragma exactum Mat. 17.

Hanc descriptionem repetiuit Archilao exacto post annis 14. *Ioseph. lib. 18. Ant. cap. 1.* Nam vel falsus est Iosephus annis 14. dum Cyrini descriptionem non sub Herode, sed sub Archelao locat, vel pręterita prima descriptione Secundam duntaxat memorauit, quòd in ea tributũ exigi cœperit.

Anno vrbis 752. cunctis gentibus ad pacem compositis (Nam etiam Parthi, Indi, Scythæ, Armenij legatos de pace miserant) Iani portas tertio ipse clausit, quas æuo per 12. ferè annos, quietissimo semper obseratas, otio etiam ipsa rubigo signauit, nec prius vnquam nisi extrema senectute ipsius, Atheniẽsium seditione, & Dacorum commotione patuerunt. Eoque anno (i. 752. vrbis) natus est Christus pacis auctor, &c. *Oros. lib. 6. cap. vlt. è Sueton. & Tacito.*

3

Nicolaus Damascenus historiam Phœnicum scribit. In Herodis gratiam precio veluti conductus sacra historiæ multis mendacijs temerauit.

Ioseph. li. 17. Ant. cap. 15. | e Archelaus an. 10. | 4101

Pontificibus Eleazare, Iesu filio See.

Preside Syriæ Cyrino.

Augusto Cæsare.

e Christo quatuordecim annos nato, nempe regni sui decimo, Archelaus Romæ accusatus fuit apud Augustum tyrannidis & crudelitatis, quòd tria millia Iudæorum, qui in templum confugerãt, in Paschate trucidasset, summumq́ue sacerdotium traderet & eriperet quibus vellet. Quare tractus Viennam Galliæ, bonis publicatis, causam dedit, vt regnum Iudææ desineret, ac prouinciæ Syriæ adiungeretur, ex eo factis partim præfecturis, partim toparchijs. *Ioseph. lib. 17. Ant. cap. vlt. & lib. 18. cap. 1.*

Anno sequenti mortuus est Augustus, cùm ferè impe-

rasser an. 56. vel(iuxta Ios. 18. Ant.cap.3)57. mēses 6. dies 2.

Anna filia Phanuel Prophetissa, & Simeon egressi an. 10. reliquiæ erant sanctorū, qui Machabæorū tēpora attigerāt.

Zacharias Baptistæ parens, sacerdos & propheta.

Ioannes Christi Baptista & præcursor qui R. Iohanan sacerdos magnus appellatur. *In Chron. Hebr. de rebus regum Israel 2. templi.*

Ioahnan filius Zacchei Hillelis discipulus, qui 120. annis vixit, & excidio Romano interfuit. *Cozri.*

Archelaus scelerum conuictus, Viennam in exilium relegatur, ipsius tetrarchia in prouinciam redacta, & fratribus in suis Tetrarchijs manentibus, quorum Philippus Cæsaream, Herodes Tyberiadem iuxta fontes Iordanis, vt gratiam Cæsaris inirent, ædificant.

Philippus Tetrarcha Paneadem auxit, & Cęsaream Philippi appellauit, ad radices Libani montis, vbi Iordanis fluuius exoritur.

f Eo anno rediens Cyrinus pręfectus Syriæ cum Coponio duce totius equestris ordinis & rectore Iudææ reperit descriptionem, & censum didragmatis exigit, vt solebat in Syria, cui Palestina iam annexa erat. *Iose. Ant. lib. 18. cap. 1.*

Nempe Augustus iterū misit per prouincias, qui ædium ciuitatumque numerum describerent, anno sui imperij penultimo *Dion lib. 56.*

Hinc Iudas Galileus, cætera Pharisæus, arripuit occasionē persuadendi Iudæis, ne se recenseri paterentur, tuendam esse libertatem, neque cuiquam mortalium esse concedendum, vt se principem aut dominum appellaret. *Act. 5. Ioseph. lib. 18. Antiq. cap. 5. & 7. de bello cap. 28.* Conditor Sicariorum & Zelotarum, qui gladio & sica tuebantur hanc sententiam & repugnantes mactabant. *lib. 7. de bello cap. 30.* Nec vllis supplicijs reuocabantur ab ea opinione. *Ibid. cap. 37.* adeò vt & pueri illa sententia imbuti, pertinaci tormentorum patientia spectatores percellerent. *Ibid.*

Philistion mimographus.

M. Portius Cato declamator duplicis quartanę tędio semetipsum interemit.

g Augustus an 56. imperij mense 6. completo an. 15. Christi moritur.

h Hoc sæculo cùm pontificatus non esset perpetuus sed annuus atque arbitrio Cæsaris & prætorum deferretur, Exedra constructa fuit in templo, in quam sese recipiebant summi pontifices, postquam suo pontificatu fuissent defuncti. *In tract. Iomá cap. 1.*

Gratus palam vendebat sacerdotij primatum, discedens Caipham pontificem constituit an. Christi 26.

Quadraginta annis ante bellum Iudaicum Sanedrin. i. 70. iudices de consistorio Gazith (locus erat Hierosolymis vbi capitales causæ disceptabantur) à Romanis sublati sunt, vniuersa Iudæorum potestate ad Romanos prætores translata. *In Aboda Zara cap. 1.*

Mathematici Magique Italia lege pelluntur. *Tacit.*

Thia insula enascitur. *Plin. lib. 2. cap. 87.*

Cappadocia in prouinciam redigitur.

Cum Germanis bellum multorū annorum, de quo Tacitus. de ijs Germanicus triumphat.

Germanicus Zenonem Armenijs regem dat. Cum Artabano & Parthis fœdus pangit.

Decius Tacfarinam Numidarum regem ad Pagidam vincit. *Tacitus.* P. Dolobella post 4. annos occidit. *Idem.*

Histrio-

Anni Christi			Anni mundi
		Prætores Romani Iudææ Præsides post Archelaū.	
13	*Ioseph. li. 18 Ant. cap. 3.*	f Coponius an. 1. *Iesu pontifice. Augusto Cæsare.*	4101
14	*Ibid.*	M. Ambiuius an. 1. *Eodem pontifice. Augusto Cæsare.*	4102
15	*Ibid.*	g Annius Ruffus. an. 1. *Eodem Iesu pontifice. August. Cæs. qui eo anno mortuus est.*	4103
26	*Ibid.*	h Valerius Gratus à Cæsare Tyberio missus an. 11. *Pontificibus Anna, Ismaele, Eleazaro Annæ filio, Simeone Camithi filio.*	4114

Anni Christi. 36

i Pontius Pilatus.an.10.

Ibid.c.5. *Qui anno sexto Christum crucifixit.*

Pontificibus Anna & Caipha.

Tyberio Cæsare.

Anno mundi. 4124

Histriones Italia pelluntur. *Oros.lib.7.cap.4.*

i Attingens Christus annum 30. prædicare cœpit anno 15. Tyberij Cæs. in bienninm integrum & aliquot menses. Nam dicitur passus 25. die Martij, quinto verò Maij ascendisse in cœlum, & decimo quinto effudisse Spiritum sanctũ, anno 18. eiusdem Tyb. *August.lib.4.de Trinit c.5.* Antea velut otiosus vixit communi vita, declarans se verum esse hominem, alijs prorsus similem. *Theodo.lib.2.Polymorphi ἢ dogmatica orat. Chrysost.* Fabrilia opera dum esset in humanis, vt aratra, vt iuga faciebat, ex his & iustitiæ signa docens & vitam negotiosam (Illic enim lego ἐνεργῆ non ἀεργῆ, otiosam) *Iustin. martyr in Trypho.* Hinc Nazateni Christum τέκτονα fabrum appellant. Marc.6. fortasse, quia artem fabrilem exercebat. *Lyranus.* Vt vitam operariam & actuosam commendaret, otium verò taxaret.

Communis tamen sententia veteris Ecclesiæ est potior, Christum à baptismo ad crucem prędicasse tres annos & semis. consule Euseb.lib.1.hist.cap.10. & lib.8. de præparat. cap.2. Niceph.lib.1.cap.29. Orig.lib.2.in Iob. Bedam lib. de natura rerum cap.47. Nempe vt trigesimus ętatis ipsius annus primus sit ministerij ipsius: Trigesimus primus sit secundus, trigesimus secundus dicatur tertius: deinde sequantur aliquot menses ad perficiendum dimidium annum dimidiæ vltimę hebdomadis Danielis. Vt vt sit, constat ipsum orsum esse munus concionandi Tiberij 15. anno. *Luc.3.* decimo autem octauo pro nobis mortuum. Nempe quoniam d.Iohannes ita tempora prædicationis ipsius distinxerit, vt videatur per tria paschata, & paulò diutius prædicasse, à baptismo scilicet ad crucem *Ioha.2.5.6.13. Orig.lib.2.in Iob.*

Temeraria ergo est, nouationisque plena Gerardi Mercatoris assertio Christum quatuor annos prædicasse & mẽses aliquot, per quinque paschata. Nam aduersatur contextui & filo Euangeliorum tria paschata duntaxat memorãtium. Primùm Ioan.2. secundum 6. tertium & vltimum 11. & sequentibus capp. deinde constãtes Ecclesiæ & patrũ traditiones atque historias labefactat. Sed & vanissima ratione fulcitur, quod videlicet Marcellinus notet Valẽtinianum Imp. inchoasse imperium postridie diei intercalaris, Vnde (inquit) constat initium eius, nec sursum nec deorsum moueri posse, prima intercalatione in anno quarti consulatus Cæsaris fixa. Nam sic eluditur, Primum Marcellinus in sua illa temporia designatione errare potuit. Secũdò, est incertum, an illa intercalatio illo quarto anno Cæsaris fixa sit, & non potius tertio, vt communis fert sententia. Tertiò, illa intercalatio Cęsariana correcta est ab Augusto apud Macrob. Satur.lib.1.cap.14. & fortasse etiam ab alijs siue Impp. siue pontificibus, siue mathematicis, præsertim Alexandrinis, quibus cura ista solebat demandari, vt constat ex historijs Eccles. Quartò, vt annus addi debeat communi calculo. à Iulio Cęsare ad Valentinianum, quemadmodum iste contẽdit, cur obsecro, Christi vitæ potius ille additur, quàm vel Iulij vel Augusti, vel alterius. An quia veriores & certiores sunt profanæ historiæ quàm ecclesiasticæ?

Ignorantia consulatus, quo natus est Dominus, vel quo passus, nonnullos coëgit errare, vt putarint 46. annorum ætate passum esse Dominum *Aug.lib.2.de doct.Christ. perstringens. Tertul. Ireneum* & qui postea vixit *Cassiodorum.*

Patitur autem Christus anno vrbis 784. Olymp. 202. desinente, mundi.4121. mense Nisan die veneris, festo ipso Paschæ, Luna Soli opposita.i. die decimoquinto Martij.

Anni Christi. 63 — Anni mundi. 3890

Agnũ Paschalẽ edit diei Iouis vespera, qua decimus quartus Nisao terminari, & decimus quintus incipere, iuxta legem debebat. Ita Romano more, pridie quam pateretur cænam instituit, die scilicet Iouis. Hebræo autem, ipsa nocte qua tradebatur, siue ipso die quo passus est, nempe die Veneris, qui ab ea vespera, Iudaïco ritu, inchoabat.

Qui putant Iudæos iuxta constitutiones Rabbinicas diem decimum quartum Nisan. i. diem Iouis, in diem decimum quintum. i. Veneris trãstulisse, & Pascha in Sabbatum, quasi Christos crucifixus non sit ipso Pachę festo, sed peruigilio, errant. Nam Iudæi perpetuo fuerũt tenaces cùm omnium, tum illius Mosaicæ legis Exod. 12. vers. 6. 18. Leuit. 23. vers. 5. Numer. 9. vers. 2. 3.

Imponunt autem impudenter Rabbinis Paulus Brugensis & Munsterus in calendario, & in 26. Mat. quando eos fingunt docere Pascha esse transferendum in Sabbatum, si in diem veneris labitur, ne duo festa coniungantur, tumque Pascha esse manducandum 15. luna, non 14. Nam Abben Ezra in 23. c. Leuitici nominatim docet maiores suos nunquam transtulisse Pascha, quando occurrebat גדו. i. feriis 2. 4. 6. siue diebus Lunæ, Mercurij, Veneris Itaque & Christus & Iudęi pariter vero die celebrarunt pascha Nempe sub finem diei Iouis, inchoante die Veneris, quo quidem passus est dominus tanquam vero & solenni Paschæ festo.

Nec eis fauet, quòd dies ille Veneris, *Ioan. 19.* Parasceue nominatur, & expressius in quibusdam exemplaribus, sed corruptis opinor, Parasceue Pascha. Nam illis erat sciendum, quemlibet diem Veneris ab Hebræis nominari Parasceuen, siue, vt loquuntur, עירוב Erub, quòd illo præparent, quæcunque sunt necessaria die Sabbati ad vescendum, sedendum aliquid aliud faciẽdum Ita dies ille erat Parasceue, non quidem consecuturi Paschatis, sed Sabbati, vel si probas illam alteram lectionem, erat Parasceue Paschæ, i. dies Veneris Paschę. Sumitur enim hîc relatũ pro absoluto.

Phlegon Adriani Cæsaris libertus lib. 13. Chronogra. Eclypsis factę, dum dominus de cruce penderet, meminit ad 203. Olympiadem,

Dionysius Areopagita, tum agens annum ferè 25. in Aegypto philosophatur, vixit an. 90. ad vsque Domitiani tempora.

Apollonius Sophista & Astrologus Areopagitæ amicus, Heliopoli Aegypti, quæ hodie Damiata.

Christo pauló ante mortuo, Pilatus noctu imagines Cęsaris in templo statuit. Quod primæ seditionis & turbarum Iudææ seminarium fuit, vt qui pacis principem de medio sustulerant, in dissensionis & belli præsidis Satanæ inciderent potestatem.

Anno secundo à morte Christi, id est, vigesimo Tyberij, Pilatus sacrum thesaurum, quem Corbonam vocabant, in Hierosolymorum aquæductum expendens, secundæ seditionis præbuit semina.

Moriuntur Philippus Tetrarcha Ituręæ & Thraconitidis regionis, frater Herodis Antipæ Tetrarchæ, & Lysanias Abilinæ Tetrarcha Ptolomæi Mennei filius, qui & obtinuerat principatum Calcidis, sub Libano, i. Abilinæ. *Ioseph. de bello cap. 11.*

Quare Herodes Agrippa Herodiadis frater, ad alteram istarum Tetrarchiatum aspirans, Romam ad Tyberium venit. Sed frustrà. In patriam rediens, in turri se inclusit, vt illic se ære alieno obstrictum fame necaret. Hoc cognito, Herodes

Anni Christi. | Anni mundi.

rodes Antipas Herodiadis pellicis fauore, ei necessaria subministrauit.

39 — 4127

Deinde Romam redijt,& à Caio Caligula vtramque Tetrarchiam est consecutus,accepto Regis titulo, *Act.12.*

Ingratus posteà,Antipani apnd Caium accusauit, & eius Tetrarchiam obtinuit,vt sic tribns potiretur.

Armeniam à Parthis occupari, Mesiam à Dacis & Sarmatis,Gallias à Germanis vastari Tyberius negligit. *Suete.*

Apitius helluonum prodigiosissimus,de quo Suidas.

Nouellius Mediolanensia tres vini congioa vno haustu sine respiratione ebibebat.

Sequũtur principes à Christo passo ad captiuitatem, quando sepulta Synagoga.

k Annis quatuor post annum crucifixum, Vitellius Iosippum Caipham deponit, & Ionathan Annæ filius substituit. *Ioseph.lib.18. Antiq.cap.6.*

A quo Caipha ad captiuitatem vsque pontifices fuêre vndecim.

39 — I.

Ioseph li. 18. Ant. cap. 6. k Vitellius præses Syriæ & Iudææ an. 3. — 4127

Pontifice Ionathan Annæ filio.

Tyberio,deinde C. Caligula Cæsaribus.

Pilatum ad Tyberium,vt se de multis criminibus purgaret, eodem tempore transmisit, qui non multò post, Caio Caligula Imperatore,ęrumnis succumbens,se sua manu peremit. *Euseb. lib.2.hist. cap.7. Oros.lib. 7.cap.3.* E Gentilium scriptis paulò alitet Suidas in Nerone.

De Gamaliele multa hîc Hebræi narrant. Eum cõtra hæreticos(nos Christianos intelligunt) cõdidisse benedictionem,quæ in solennibus precationibus recitaretur,cum alijs octodecim iam à temporibus Ezræ vsurpatis. *In Talmud. cap. Tephillath Hassahar.* Hanc hodie in suis Synagogis canunt,ter nobis sub Nazareorum nomine imprecantes. Addunt eum peruenisse ad captiuitatis tempus, & in suo Iudaismo senuisse. Vitam à Tito obtinuisse precibus R.Ioannan Ben Zachai, cuius magna esset apud ipsum authoritas. *Iosippus*. Sed mentiuntur, Nam Christianum fuisse Clemens in recog. testis est oculatus.

Samaria,Phœnicia,Syria Euangelium recipiunt.

Barnabas primus Romæ Christi fidem prædicauit, viuo adhuc Tyberio, & paulò post redijt. *Clemens lib. 1.historiarum,& Dositheus in Synopsi.*

Clemens Romanus ab eo commotus, & desiderio fidei accensus, paucis diebus ad res suas componendas sumptis,breui post eius discessum in Iudęam nauigauit,& à Barnaba Cæsareæ reperto,ad Petrum ductus,& ab eo plenè cõuersus,factus est comes peregrinationum illius.Multa scripsit, inter cætera libros historiarum. Sic enim vocat Beda lib.de Temporibus cap.3. quos de actis & disputationibus Petri cum Simone Mago scripsit, & Ruffinus in Latinum conuertit.

43 — 2

Ibid.c.11. l Petronius missus à Caio Caligula an. 4. — 4131.

Candace regina Aethiopum,Phraartes Parthorum,Iuba Maurorum doctissimus rex, Abagarus Mesopotamiæ, Bardesanes Babyloniæ.

Theophilo fratre Anani põtifice.

Caio Caligula Cæsare.

l Petronius Iudææ præfectus Caij imaginem inferre in templum tentauit,non sine multorum Iudæorum renitentium tumultu. Qua re irritatus Caius Caligula,vi Iouis idolum inferre decreuit in Templi adytum, non suscepta Philonis legatione.*Ioseph.lib.18. Antiq.cap.11.*

Quod etiam ausus est Adrianus Imperator. Vbi quondam (inquit Hieronymus in 2 Esaiæ) erat templum & religio Dei,ibi Adriani statua & Iouis idolum collocatum est. Quæ sanè implebant vaticinationem Danielis, qui scripserat,in propinquo fore ruinam Iudeorum, cùm in loco sancto posita esset desolationis abominatio. Sic enim Hebræi idola & impios cultus nominant.

Ab eo ergo tempore cuncta Iudæis peruersè cedere cœperunt, vt pręmonuerat Christus prophetarum numen, *Math.24.& Mar.13.*

Anni Christi. — *Anni mundi.*

43 — **4131**

Caligula dioinos sibi honores exiberi mandauit.

C. Flaccus prętor Aegypti, Iudęos valde torquet in Aegypto. *Philo in Flaccum.*

Philo Romam legatus venit, vt C. Caligulam suę genti placaret. Sed nihil obtinuit, imò est periclitatus. *Hieron. in catalog.*

Quanta Caij principis imperio Iudęis mala acciderint, multis libria explicauit, in quibus est liber de sua legatione ad Caium.

Appion Grammaticus, contra Philonem & Iudæos ad Caium mittitur. *Ioseph. lib.18. Antiq.*

Contra Iudæos in omnibus vrbibua seditio, sicque pœnas suis sceleribus dignas luere incipiunt.

Herodes Antipas ab Herode Agrippa accusatus apud Caïum, quòd amicitiã firmasset cum Parthis, Lugdunum in exilium cum Herodiade mittitur. Illic vterque miserabiliter & in summa egestate moritur, pœnas luens interfecti Ioannis Baptistæ, & irrisi Christi.

Tetrarchia Agrippæ datur. Iudæa, Samaria, & Cæsarea ei subijciuntur.

Cædes ingentes Iudæorum factæ Babyloni, &c. *Ios. cap. vlt.*

Adminocins Bellini Battauorum regis filiua in deditionem acceptus. *Sueto. Oros. lib.7. cap.5.*

Exacto septennio post mortem Christi, duodecim Apostoli ascenderunt Hierosolymam. *Clemens lib.1. histor.*

Nam Iacobus Ioannis frater adhuc erat in viuis. Quippe non tertio anno à morte Christi occisus, sed vt minimum, decimo. sub Claudio aliqui rectè.

46 — m Marsus an. 3 — **4134**

Eodem pontifice.

Agrippa iuniore Iudæorum rege.

Claudio Cæsare.

m Herodes cognominatus à Iosepho *lib.19. cap. vlt.* Agrippa, consumptus à vermibus, expirauit. aliquanto post interfectum Iacobum Ioannis fratrem, anno regni septimo, id est, Claudij Imper. tertio. *Ios. Ant. lib.19. cap.7.*

Postquam ab ipso quartam Tetrarchiam. i. Iudæam obtinuisset, cui Romæ nauauerat operam, vt consequeretur imperium. Regnum eius prouincia facta. *Cuspius*

Hierosolymis catenam auream, quàm ei Caïus dederat, suspendit. Inde theatrum more Romano construxit, & amphitheatrum, & alia plurima monimenta.

Habuit fratrem Herodem regem Calchidis. Reliquit Agrippam filium annos 17. habentem, & tres filias, Beronicen, Mariam, & Drusillam.

Eius filius Agrippa iunior, rex primùm Calchidis, deinde Thraconitidis. vsque ad quintum annum ab excidio. Patri in integrum non successit, sed in Tetrarchia trans Iordanẽ. Vsque ad excidium perstitit in Romanorum amicitia. Itaque in eius prouincia, bello Iudaico excedentes Christiani, tuto vixerunt. Paulum audiuit. *Act.25.*

Iudæa miserè à Magis & latronibus affligitur. *Ioseph. lib. 20. Antiq. cap.10. Tacit. lib.12.*

Helena Adiabenorum regina & Izates rex pietate clari. *Ioseph. lib.20 cap.2.3.5. Tacit. lib.12.*

Gotarze Parthus bellum gerit. *Tacit. ibid.*

Abbarus Arabum rex, *ibid.*

Bellum Britannicum Tyberij. Britãnia subacta. Orchades insulæ imperio adiectæ.

Petrus Romæ Euangelium prædicat à Claudij an. secundo

Anni Christi. | Anni mundi.

49 — 4 — n Cuspius fadus.an. 3. — 4137

Iosep.li.20. Ant. cap.1.

Eodem pontifice.

Agrippa iuniore Iudæorum rege.

Caßio Long. præside Syriæ.

Claudio Cæsare.

51 — 5 — o Tyberius Alexander Alabarcha an. 2. — 4139

Ibid.

Iisdem Sacerdotium & imperium administrantibus.

54 — 6 — p Cumanus an. 3. — 4142

Ibid.

Pontificibus Simone Boethi filio, Ionatha Annæ filio, Matthia.

Agrippa iuniore Iudæorum rege.

Quadrato Syriæ præfecto.

Claudio Cæsare.

57 — 7 — q Felix an. 3. — 4145

Ibid.c.5. de quo Act. 24.

Pontifice Matthia, Elinæo.

Agrippa iuniore Iudæorum rege.

Claudij Cæsaris duodecimo.

---

do. quo primum Romam venit ad Cathedram Apostolicam illic figendam, vbi sedes Idololatriæ erat præcipua, vsque ad annum 6. eiusdem. Quam tum presens, tum absens, vt necessitas tulit, vsque ad vltimum Neronis, per annos 25. administrauit. Hiero. addit ad eapugnandum Simonem Magum eo venisse.

n Theudas Magus, qui se prophetam dicebat, viris quadringentis contra Romanos eductis, captus occiditur. *Act.5. Ioseph.lib.20.Ant.cap.2.*

Philo secundo venit ad Claudium pro Iudæis. Tum Romæ locutus fertur cum Petro Apostolo eiusque habuisse amicitias, ideoque Ecclesiam Marci discipuli Petri ornasse laudibus. *Hieron.in Catalogo.*

Claudius Iudæos tumultuantes impulsore Christo. (id est, propter Christum) Roma expulit. *Suet. in Claudio.* Vbi fortasse Iudæos Christianos vocat. Nam Pagani primos Christianos eo vocabant nomine, quòd ex Iudæa duxissent originem, libris Iudaicis .i. prophetis niterentur, Christus esset Iudæus, Apostoli, &c. vt Rutilius Gallus lib.1. Itinerarij, *Tacit.lib.21.*

Anno 16. post Christum crucifixũ, cum antea diceremur discipuli, fratres, Galilei, Iessei, Nazarei, *ἱκέται*, Therapeutæ & à Paganis Iudæi, Christianorum nomen sumus Antiochiæ consequuti. *Suidas, Act.11.*

Hoc anno mater Domini corpore in cœlum assumitur. *Euseb.chron,&c.*

Fames totum orbem occupat, maximè Iudæam, quam Agabus prophetauerat. *Act.11.*

Helena Adiabenorum regina veniens Hierosolymam, adorandi causa, multis pecunijs comparatum frumentum ex Aegypto, pauperioribus distribuit. Eius sepulchrum pro portis Hierusalem nobile construitur.

Simon Magus à Claudio honoratur statua propter Magiam. *Iren.lib.1.cap.19. Iustin.martyr ad Antoninum.*

o Hic erat frater Philonis Iudæi. *Ioseph.lib.18.Antiq.cap. 8.& 10.*

Inter consulares Vespasiani amicos statuam habuit, ex Iuuenale.

Inter Therasiam & Theram, orta est insula triginta duûm stadiorum.

Magna Asiæ pars per Paulum ad Christum conuersa. *Act.16.17.18.*

p Festo Paschæ Hierosolymis orta est seditio inter pontifices & principes populi. Ad portarum limen populo accurrente, triginta millia Iudæorum perierunt, inter quos Ionathas pontifex. *Ios.lib.20. Ant.cap.4.& 2.de bello cap.11.*

Cumanus exilio damnatur.

Bellum Parthorum inter Gotarzin & Bardanem. Occiso Bardane, Gotarzis regnum obtinet. *Tacit lib.11.*

Iacobus frater Domini Liturgiam siue Missam promulgat, quæ Græcè habetur. *In 6.Synodo Constant.can.32.* Vnde ab Apostolis primus constitutus fuisse dicitur Episcopus & λειτουργός. *Egesippus apud Euseb.* λειτουργός .i. sacrorum solennium administrator, officiarius, missarius. Hinc Missam Græci vocant λειτουργίαν.

q Apud hunc Paulus accusatus seipsum defendit.

Seditio inter Iudæos & Gentiles in Cæsarea Palestinæ.

Vespasianus missus à Claudio in Germaniam, deinde in Britanniam trigesies & bis cum hoste conflixit, viginti oppida cepit & Vectam insulam.

Aegyptius

Aegyptius quidam impostor plurimos Iudeorum seducens à Felice perfidè opprimitur. *Act.21.Iosep.lib.20 cap.12.*

* Felici à Iudæis accusato successit Festus, qui Paulum Iulio Centurioni traditum ad Cæsarem misit.

Ananus Iacobum fratrem Domini interemit, ob cuius necem populus credidit consequutam fuisse Romanam calamitatem *Ioseph.lib.20.Antiq.cap.8.* Rexit Hierosolymorum episcopatum an.30.ad annum Neronis septimum, qui erat septimus antequã Romæ D.Petrus crucifigeretur. Itaque epistola Clemẽtis ad Iacobum fratrem Domini Hierosolymiorum episcopum, non scripta est ad hunc, qui & Apostolus fuit & Iacobus Alphæi, sed ad successorem alium, de quo in liturgia Aethiopica & apud Epipha. contra Antidicomaritas, & eundem Clementem in lib. Recognitionum, quibus locis fit mentio Iacoborum trium, quorũ duo Apostoli, tertius simpliciter frater Domini, Episcopus Hierosolymitanus appellatur.

In episcopatu successit Simon frater. *Egesip.*

Ananus Paulum pugnis percuti iussit. *Act.25.*

R.Eliezer author libri Pitke. *Cozri.*

Bellum Parthicum ob Armeniam. Corbulo Syriæ proconsul Tyridatem Armeniæ regem fugat, Artaxata regni metropolim comburit. *Tacit.*

Aziazo Emeseorum rege mortuo frater successit, & minoris Armeniæ principatus Aristobulo Herodis Calcidensis filio à Nerone conceditur. *Ioseph.cap.11.lib.20.*

e Miserunt Iudæi nuntios Romam aduersus Paulum & Agrippam regem. Paulus vinctus an.2.Neronis, Marcellino & Auiola coss. *Cassiod.* Anno Neronis quarto Romam peruenit. Mansit autem biennio toto in ædibus à se conductis, & suscipiebat omnes qui ingrediebantur ad eum, prædicans regnum Dei, nemine prohibente. *Act.vlt.*

Circa autem finem biennij coram Nerone causam dixit, liberatus ex ore leonis. *2.Tim.4.*

Sequenti octennio ad ecclesias Syriæ, Asię & Macedonię redijt. *Phil.1.* In Italia, Hispanijs. *Rom.15.* Gallia, & alijs occidentis regionibus docuit. *Euseb.lib.2.cap.22.Epiph. Hier.*

Posteà cùm secundo Romam redijsset, à Nerone capite truncatus est die 29.Iunij.

Ascenderat Hierosolymam post annos 17. à sua conuersione, qui erat Christi passi 18. Quo tempore concilium illud Hierosoly. *Act.15.*

Paulus & Seneca amici se mutuis literis sæpius salutant, quarum meminit Hieron.in catalog. & Aug.epist.53.& 54.

Accepta à Nerone facultate abeundi quo vellet, transiuit in Hispaniam per Arelatem & Viennam vrbes Galliæ, in quibus Trophimum & Crescentem reliquit. *Epiph. hæres. 51. & Sophron.*

D. Lucas mandato Pauli primùm prædicat in Gallia, deinde in Dalmatia, Italia, Macedonia. *Epiph.ibid.*

Philippus Apostolus Gallis prędicauit Christum, & Gallias ad prædicandum accepit. *Fraculphus in chronicis post Isidorum cap.75.*

Agrippa Cæsaream Philippi ampliorem reddens, Neroniam appellat. *Ios.lib.20.Antiq.cap.16.*

m Matthia Theophili filio pontifice, vel iuxta Hebræos, Anano, bellum contra Romanos Iudæi (Flori tyrannidem non ferentes) susceperunt, quod postea in eorum perniciem terminatum est Phineo pontifice, qui in chronicis Hebræorum Pherut filus Phenielis alienigena, & sorte factus

Anni Christi		Anni mundi
60	8 * Portius Festus missus à Nerone an. 3.	4148
Lib.29. Ant.c.7. Act.25. & 26.	*Agrippa iuniore Iudæorum rege.* *Pontifice Iosepho Camæ filio, deinde Anano Annæ filio.*	
63	9 e Albinus an. 3.	4151
Ibid. cap.8.	*Pontifice eodem & Iesu Gamalielis filio.* *Agrippa iuniore Iudæorum rege.* *Nerone Cæsare.*	
66	10 m Gessius florus an. 3.	4154
Ibid.c.9.	*Mathia Theophili filio põtifice, deinde Phineo siue Phinele.*	

Anni Christi. | Anni mundi.

Agrippa iuniore Iudæorum rege.

66 — 4154

Ioseph. li. 20. Antiq. cap. 9.

Nerone Cæsare, cuius duodecimo bellum Iudaicum cœpit, Cæstio Syria præside.

Nero hinc imperat annos duos.

ctus pontifex dicitur, deposito Anano Annæ (qui Dominum damnauit) filio.

Florus præsente Beronice regis Agrippę sorore pro Tribunali die solenni principes Iudæorum flagris verberat, & crucibus suffigit. *Ios. lib. 2. de bello. cap. 25.* Hinc rebellio, ad quam opprimendam Vespasianus destinatur.

Plena impostorum & Magorum omnia (pœna reiecti Christi) *Ioseph. lib. 20. Antiq. cap. 6.*

Plena prodigiorum omnia. octo præcipuè horrenda, futuram Iudæorum cladem portendunt. *Iosip. Ioseph.*

Eleazar Anani filius rebellionis primus auctor. Simeon Ben Giora Idumeos, Ioannes quidam zelatores ad vrbem contra Romanos tuendam introducit. Duobus istis tyrannis omnia in hoc bello sunt gesta, qui & pœnas dederunt. Nam à Tito capti & in triumphum ducti, cæsi sunt duriter, & deinde crucifixi.

Trophimus Pauli discipulus, apud Arelatenses prędicat, de cuius fonte omnes Galliæ riuuli acceperunt. Ireneus Lugduni, Crescens Viennæ, Visinus Biturigis, Paulus Narbonæ, Saturninus Tholosę, Austremonius Aruernis, Martialis Lemouicis, Burdugalensibus, Pictauis, Fronto Petragorijs, Eutropius Xāctonijs, Gatianus Turonis, Iulianus Cœnomanis, Parisijs Dionysius, Senonis Sauinianus & Potentianus, Beluaci Lucianus, Aeduæ Andochius, Lingonis Benignus. Cæteræ nationes suos primos Apostolos designēt, Mihi nostros Gallicos annotasse sat est. Alioqui non dubito, quin eodem hoc tēpore vbique terrarum alij, apud alias gentes prædicationis munere fungerentur, quando intra viginti aut triginta annos à Domini morte, Euangelij doctrina vbique ferè audita, & recepta inuenitur. *Chrysost. hom. 10. in Matth.*

Quod significat D: Paulus, dum Rom. 1. Romanorum fidem annunciari per totum orbem scribit. Rom. 10. iam vulgatum fuisse Euangelium vbique. Colos. 1. Euangelium prædicatū esse apud omnem creaturam, quę sub cœlo est.

Tecla prima ex mulieribus virgo & martyr, apud Iconium, Pauli disciplina.

n Neronis duodecimo Vespasianus Galileam totam, cuius dux erat Iosephus, partim vi, partim deditione occupauit, mox transito Iordane, Gadaram primo impetu cepit, & aduersus eos, qui Gadaris fugerant, equitatum immittēs, tota regione trans Iordanem potitus est vsque ad Macheruntа.

69 — 4157

n Vespasianus, qui postea adeptus est imperium an. 3.

Phineo pontifice.

Agrippa iuniore Iudæorum rege.

Nerone Cæsare vltimos duos annos explente.

Ottone, Galba, Vitellio annum vnum de imperio contendentibus & se mutuo interficientibus.

Alio deinde pręlio Hiericuntem cepit, & ad muros Iudęos compulit, Tito filio ad excindendam Hierosolymam relicto.

Titus autem, vbi pater per Alexādriam ad imperium capessendum professus fuisset, anno pòst secundo in Paschate, quo die Christum in crucem ante quadraginta propè annos egerant, vrbem expugnauit, sexcentis hominum millibus gladio & fame consumptis, & centum alijs millibus publicè in mancipia venundatis. *Ioseph. de bello Iudaico lib. 3. cap. 6. Tacitus & Sueton.* In sacerdotes præcipuè sæuijt. Nā eos cùm misericordiam peterent, iussit occidi, dicens, decere sacerdotes cum templo interire. *Ioseph. lib. 7. belli cap. 19.*

Rabbinos decem necauit, quos recolunt pro sanctis Martyribus. R. Simeon ben Gamaliel, R. Ismael ben Elisei, R. Hamina ben Tedarion, R. Husiphith, R. Eleazar ben Samaa. R. Iuda ben Dama, R. Ishak scribam, R. Iuda ben Hachinas, R. Iuda ben Baba. Decimū R. Akiba Barcozbæ armigerum extinxit

Anni Christi. | Anni mundi.

extinxit. Adrianus. *Hebr. in suo breuiario.*

Discipulos sapientum, i. Scribas & Phariseos crudeliter occidit. *Kimhi in 2. Ioelis.*

69 — 4157

Inuito & renitente Tito templum à militibus incensum, ita vt ignis humana industria non potuerit extingui. *Iosippon.*

Reliquos, qui duce Barcosba (is vnus fuit è quinque, qui se Iudæis Christum in Lege promissum persuaserunt, magno ipsorum detrimento) arma cœperant, aggressos templum restaurare, Adrianus funditus perdidit. Bar-cozbam minimè fuisse cæsum ab Adriano asserunt Hebræi, sed eius nepotem. Nam eum regnum reliquisse filio Romulo aiunt, quod ipse sub Domitiano vsurpauerat, & contra Romanos defenderat. Et certè etiam Traianus bellum gessit contra Iudæos in Aegypto, qui opportunitate loci euerterant templum, & sepulchrum Pompeij propè montem Cassium. *Appian. lib. 2. de bellis ciuil. cap. 13.*

Bar-cozba an. 2. & semis regnum tenuit. *cap. Helec in Sanedrin.* compellebat exquisitis supplicijs Christianos negare Iesum esse Christum, eumq; blasphemare. *Iust. Martyr Apolog. 2.*

Ter tēplum restaurare conati sunt, sub Adriano, sub Constant. magno, sub Iuliano Apostata, qui hostis Christi etiam pecunias cōtulit, & artifices vndiq; euocauit furens, vt Domini sententiam euerteret, qui non patitur templum Salomonieum deinceps instaurari. Vnde vbi aperuissent fundamenta, & manum ædificationi admouissent, ignis è fundamento emicans multos exussit. Sed & Imperator flammam cum plerisque alijs vix euasit. *Cantacuzenus oratione 2. contra Mahometem. Amm. Marcell. lib. 23. Ruffinus sub finem 10. hist. Chrys. hom. 2. & 3. contra Iudeos, Amb. epist. 29. ad Theod.*

Illustribus his testimonijs docuit statum Iudaicum ad nos minimè pertinere, quia eum deleuit funditus, nec vnquam instaurari passus est.

Quam sint à Deo alieni, etsi voce tacēte, exitu confitētur. Dispersi & palabundi vagantur, Soli & cœli sui profugi, per hospitia aliena iactantur. *Cypria. de Idolorum vanitate.*

Prouidens Deus infirmitati nostræ & volens multiplicari suam Ecclesiam, omnia illa subuerti fecit & penitus tolli, vt sine vlla cunctatione illis cessantibus, hæc vera esse, pro quibus in illis typus præcesserat, crederemus. Erat prius Hierusalem vrbs magna, regalis, vbi templum Dei Christus venit, qui cœlestis Hierusalem cœpit aperire mysteria, deleta est illa terrena, & in templo non remansit lapis super lapidē. Erat prius pontifex sanguine taurorum & hircorum purificans populum, sed ex quo verus apparuit pontifex, qui credentes suo purificarat sanguine, nusquam est ille pontifex prior, nec vllus ei locus relictus. Altare fuit prius & sacrificia celebrabantur, sed vbi venit verus Agnus, qui seipsum hostiā obtulit Deo, cuncta illa velut in tempus posita cessauerunt. *Orig. hom. 10. in Leuit.*

o Vt Vespasianus multos Iudæos ad publicas operas ad Neronem miserat, ita Titus 16. millia Romam ad patrem misit in triumphum. *Ioseph. Ben Gorion.*

Ibid. — o Titus Vespasiani filius, annis duobus, qui annus erat secundus Imperij Patris.

Pontifice nouissimo Phineo, Agrippa rege.

Rab. Simeon Cabbalicorum princeps, cuius Cabbala legalium rerum arcana, spiritalem allegoricamque intelligentiam continens, Patrum tantum temporibus per Mirandulanum principem in lucem exijt.

Iosephus Galileæ præfectus tandem à Romanis capitur. Hebræi eum vocant Ben Gorion. At ipse se dicit filium Mathatiæ

Anni Christi.		Anni mundi.	
71	12 o Titus Vespasianus filius, annis duobus, qui annus erat secundus imperij patris. *Pontifice nouissimo Phineo.* *Agrippa rege.* *Vespasiano Cæsare, cuius secundo capta est Hierusalem. Ita bellum Iudaicum quinque annis confectum est.* *Summa ab Archelao siue ab Herodis Magni morte vsque ad vrbis Hierusalem expugnationem 69. qui annus erat à Christo nato 72. à Passo. 39. vel 40.*	4160	thathiæ & se distinguit à Iosepho filio Gorionis lib. 2. de bello Iud.

Decepti sunt Iudęi post Iosippum Iosephi nomine. Item quod vterque esset sacerdos, doctus, nobilis, &c. quod vterque idem de Antiquitatibus Iudaicis & de bello argumentum tractarit, vnus tamen Hebraicè, alter Grecè.

Statuam auream inter Impp. Romæ est consequutus. *Suidas.*

R. Iohanan ben Zacchai in principem à Tito relinquitur Iudæis post diutam Hierusalem in Iabna, Bithet, Osa, & earum viculis. *Iosippus.* Quinque insignes habuit discipulos, R. Eliezer filium Hyrcani, R. Iosue filium Hananię, R. Ioseph sacerdotē, R. Simeon Ben Nathanael, R. Eleazar ben Arucb. *Pirke Aboth.*

o Titus crudeliter etiam occidit eos qui erant de regia Herodis familia, ob suspitionem affectati imperij Iudaici: inter quos & Hebræi tradunt, Agrippam regem, qui alioqui prolixa oratione rebellionem dissuaserat, cum filio suo Munabaz obtruncatum fuisse, sicque intra 100. annos omnes miserè perijsse, vt supra ex Iosepho retulimus. Nostri Agrippam annis 5. post obijsse narrant, è Iosepho in sua vita.

Vrbis captiuitatē anteuertit Christianorum Ecclesia illic cōgregata. Nam se Dei monitu Pellā vrbem Agrippæ regis, qui pro Romanis stabat trans Iordanē, recepit. *Egesi. lib. 5. c. 2.*

Ex omnibus, quæ Romano imperio parent, solam Hierusalem contigit ad summum infœlicitatis gradum procedere. Hanc sub Sedechia rege, propter hæreses & peccata, Nabugdonozor penitus euertit, sed post 70. annos Cyrus restaurari iussit. Deinde sub Onia pontifice ab Epiphane capta est, templumque profanatum, at mox à Iuda Machabeo recepta. Orta dissentione inter Hyrcanum & Aristobulum ob summum principatum Pompeius Romano subegit imperio, &c. *Ioseph.*

Totus decor & fertilitas terræ sanctæ vnà cum templo & gente concidit. *Iosep. de bello Iudaico.* Vnde Balsamum vni Iudęæ concessum, ex Plinij lib. 12. cap. 26. nec alibi vnquam visum, quàm in Iericho, in Aegyptum translatum est. *Iosep. ben Gorion lib. 4. cap. 22.* Vbi crescere dicitur rigatum fonte, qui virgini & filio eius scaturijt, non aquæ alterius irrigatione, diligenti Aegyptiorum custodia. *Iouius.*

Vrbs capta & funditus deleta triēnio post mortem Pauli, decennio post mortem Iacobi iusti.

In excidio vigebant R. Ionanan ben Zachia, de quo suprà, & eius discipulus R. Eliezer filius Hyrcani, qui librum Pirké scripsit, de dispositione & affectionib. sphęrarū terræ. & omnium in Astronomia mirabilium. Eius discipulus R. Ismael sacerdos magnus. R. Iosua, R. Gamaliel, & eius filius R. Simeon, qui fuit pater R. Iudæ Hakkados. Cozri, & in Tractatu Berachoth cap. vlt.

Post excidium R. Tarphon, R. Akiba. Hinc post Adrianum Imperatorem R. Meïr, R. Iehuda, R. Iosé, R. Simeon ben Azai, R. Hanama. Sub Antonino Ribbi. i. R. Hakkados, siue R. Iuda, R. Nathan R. Iosua ben Gotha. Mox Tannaim auctores Misna, siue contextus Talmudici, denique Amoraim auctores Ghemara, siue Talmud.

Titus Sephtizonius, quod oppidum est Italiæ, non Idumeus (vt Iudæi mentiuntur, quò oracula Scripturæ contra Idumeos ad imperium Romanum torqueant) vastata tota Iudæa, & in miserandam speciem redacta, aliquos reliquit in Labna (oppido maritimo inter Iapho & Ascalonē) Bither,

Oſa (prope Aſcalonem)& earũ viculis, præficitur eis Rabban Iobaoan ben Zachai, qui ſe Veſpaſiano patri dediderat. *Ioſippus*. Boniam ſacerdotem ſtatrem Ioſephi ſacerdotis minorem omnibus Iudæis, qui relinqoebantur Hieroſolymis, præfecit, in Ioſephi gratiam. *Ioſep. ben Gorion ſub finem belli Iudaici.* Ioſephus tamen ipſe ſcribit, Titum omnia illic deſtruxiſſe, præter trea turres.

Vaſtata Hieruſalem Romani Emauntem ædificijs exornarunt, & ex eueotu victoriæ, Nicopolim nuncupaučre. *Tripart. hiſt. lib. 6. cap. 42. Plin. lib. 5.*

In earum vna, nempe Bither, Barchozbas ſedem regni ſtatuit Domitiano principe per 30. annos & ſex menſes, deinde filius eius & nepos ſub Nerua, Traiano, Adriano, qui huic tyrannidi finem impoſuit. *Hiſt. Hebr. de rebus Roman. & in tract. Sanedrin. cap. Col Iſrael.*

Quid poſt Romæ exilium Iudæi egerint, Talmud, Ghemará, Deraſim, Gheonim, &c. vtque ſe geſſerint, ad annum vſque 1108. ab eodem excidio, quo Maïemonim ſcribebat R. Moſe ben Maïemon, qui eſt Chriſti 1148. conſule eius libri præfat. & Cabbalicam hiſtoriam. R. Abraham Leuitis. Atque hæc quidem de veteri populo.

DE HIS QVAE AD CHRISTVM SPECTANT *externorum teſtimonia.*

Ioſephus lib. 18. Antiquitatum cap. 4. vbi Ieſu veram doctrinam & reſurrectionem confeſſus fuiſſet, inquit: Chriſtus hic erat, &c.

Romani ex Sibyllinis oraculis ſibi cauebãt, ne quis ſuorum regem Aegypti reduceret. Eſſe enim in fatis, vt ſtatim vniuerſi monarcha naſceretur. Hoc oraculum attingit Cicero prima Epiſtolarum Familiarium ad Lentulum, qui id negotij petebat. Ac ſanè vbi Ptolemæus à Gabinio reductos eſſet, rebus diu in Senatu agitatis, Chriſtus paulò poſt natus eſt. Vide finem libri ſecundi Oraculorum Sibyllinorum, quæ Græcè extant.

Sibyllæ verſus obſeruamus aliquem appellãdum eſſe Regem, ſi ſalui eſſe velimus. Cicero ſecundo de Diuinatione, vbi & meminit Acroſtichidis, quæ Regis illius nomen primis literis verſuom exprimebat Locus autem eſt in 8. Oraculorum Sibyllinorum, in quo Acroſtichis eſt hæc, Ἰησοῦς χριστὸς, Θεοῦ υἱὸς, σωτὴρ, σταυρὸς Ieſus Chriſtus Dei Filius, ſeruator, crux.

De hoc Rege Sibyllinum librum vertiſſe Ciceronem narrat. Conſtantinus Imperat. oratione ad Senatum.

Integra eſt Virgilij Ecloga 4. de Chriſto, vt à Cumæa Sibylla deſcriptus fuerat, cuius verſibus cõſideratis, Secundianus Decij præfectus, Verianus pictor, & Marcellinus orator Chriſtiani effecti ſunt. *Vincent. lib. 11. cap. 50.*

Fama erat: eſſe in fatis, vt eo tempore Iudæa profecti rerum potirentur, *Suetonius in Veſpaſiano cap. 4. Ioſeph. lib. 6. de bello cap. 31.*

Herodes pueros in Syria, inter quos & filium ſuum necat. *Macrobius lib. 2. Saturnal. cap. 4.*

Maximus terræ memoria mortalium extitit motus, Tyberij Cæſaris principatu, duodecim vrbibus Aſiæ vna nocte proſtratis. *Plinius lib. 2. Natur. hiſtoriæ cap. 86.* Is eſt quẽ Matth. 28. Angelus die reſurrectionis Chriſti excitat.

Ante euerſum à Romanis templum, aperuerũt ſe ſponte templi portæ, quæ vix à 30. hominibus aperiri poterant. *Talmudici Tract. Iomá, initio cap. 4. Kimhi in 11. Zach.* Attingitur, quod in Paſſione Chriſti dicitur, apertum templum, velum ſciſſum, &c.

In

Anni Chriſti. 71

Anni mundi. 4170

VESPASIANORVM CAESARVM SAECVLO.

Anni mundi.

In insulis maris Mediterranei vox hæc, Imp. Tyberio, audita est: Magnus Pan hodie mortuus est. *Plutarchus inter rationes libro, cur oracula defecerint*. Quod aliqui de Christo mortuo, alij de Satana per Christum occiso intelligunt.

Sic M. Seruilio, C. Sexto coss. (anno vno ante passum Dominum) funus Corui celebribus exequijs, nouo & inusitato facinore à populo Rom. curatum. *Plin. lib. 10. cap. 43.* significante Spiritu sancto; Coruum .i. atrum illum Satanam mox extinctum iri, Romæ, vbi præcipua eius erat sedes & garritus.

Concionātibus Apostolis idola obmutuisse docet *Theodoret. lib. 10: Græc. affectio.*

> Cessant oracula Delphis. *Iuuenal. Satyr. 6.*
> Sed siluit, postquam Reges timuere futura,
> Et superos vetuêre loqui. *Lucanus.*
> Excessêre omnes adytis, arisque relictis,
> Dij, quibus imperium hoc steterat.

Hodie profecto summa in mendicitate Delphicum oraculum. *Strabo lib. 9.*

Duas præcipuè causas affert Plutarchus libro de hac re edito. Vnam omnium rerum esse vicissitudinem. Dæmones ipsos siue deos oraculis præpositos senescere & mori, exhausta cœlestis spiritus vi. Alteram abundare suam ætatem philosophis & sapiētibus, quorum responsa defectum oraculorum supplerent. Sed vera causa est, quod Christus apparuit, vt dissoluat opera diaboli. *1. Ioan. 3. Zachar. 13.* Quam reddidit etiam ipse Apollo Augusto Cæsari, παῖς ἑβραῖος κέλεταί με Θεὸς μακαρέσσιν ἀνάσσων, &c. Me puer Hebræus cogit Deus atque Deûm rex, &c. *Niceph. lib. 1. cap. 17. Suidas in Augusto.*

Augustus Sibyllinos libros, habito delectu cōdidit duobus forulis auratis, sub Palatini Apollinis basi. *Sueton. in August. cap. 31.* Non sine Dei Ecclesię suæ de Sibyllinis oraculis prouidentis numine, ea vt Constantinus postea publicaret. *Euseb. lib. vlt. de vita Constant.* In diebus ipsius, fons olei largissimus de taberna meritoria, Romæ per totum diem fluxit. *Oros. lib. 6. cap. 19.*

Cur verò profani tam pauca narrarint de Iudęis & Christianis docet Budæus sub finem lib. 4. de Asse.

Quæ libris tribus vltimis de Antiq. septem de bello, & in vita sua scribit Iosephus, Philo Iudæus in Flaccum, de legatione, & alibi Græcè scripserunt. Ioseph. ben Gorion, Iosippus & Talmodici de excidio Hieros. Hebraicè Singularē Dei iram in populum Iud. mirè ostendunt, & Christi religionem confirmant. Verbi gratia, qua mensura mensi sunt Christo, eadem est eis repensum. In monte Oliueti Christum comprehenderant, in eodem primùm Titus castra fixit, vt Hierusalem caperet. *Ioseph. lib. 5. de bello cap. 8.* Secundo Paschate conclusi intra muros, *lib. 6. cap. 25. & 45.* Tertiò in Cedron cæsi. *lib. 5. cap. 10.* Quartò à Simonē ad Ioānem, vt à Caipha ad Pilatum, qui Hierosolymis tyrannidem occupauerant, remittebantur, torquebantur, &c. *Ibid. cap. 17.* Quintò pro tribunali cæsi, clauis à militibus ira & odio abductis, & in ludibrium crucifigebantur. *lib. 5. cap. 28.* Erant autem (inquit) infiniti cum 500. aut etiam plures singulis diebus caperētur. Adeò vt ob multitudinem locus nō sufficeret crucibus, & cruces corporibus. Quo supplicij genere affici cœperāt sub Floro pętore ante 7. annos. Nam Iudæorum nobiles ante eius tribunal virgis cæsi, deinde crucifixi. *lib. 2. de bello cap. 25.* Sextò, vt Christum gentibus tradiderūt, extra vrbem traxerunt cum probro, vt crucifigeretur, &c.

itaè patrijs locis eiecti, toto orbe signum diuini in se iudicij circũferunt, instar Cain vagi, profugi, exules, vbique, præter quàm apud se, consistentes, gentibus venundati, sine regibus, sacerdotibus, sacrificija, &c. *ijsdem libris.*

Septimò Alexandriæ & alijs locis, eadem & multò plura passi sunt, vix dum septimo anno à Christi morte exacto. *Philo in Flaccum prætorem Aegypti.*

Carabæ Iudæi insani, in loco superiore, vt spectari posset ab omnibus, capiti diadema imponunt papyraceum, pro paludamento corpori stoream induunt, pro sceptro frustum arũdinis. Sic ornatum regijs insignibus & in Regem transformatum, more histrionico, adolescentes perticas in humeris gestantes, pro satellitio stipabant. Tum alij salutatum accedebant magna voce, Regem Iudæorum salutantes, Syra voce Mara. alij sibi iura reddi petebãt, alij eum consulebant de re publica. *Et paulo post*, Iudæi in Alexandria sub Caio, prætore hoc Flacco tractati, vt etiam, qui dolerent ipsorum vicem confestim pœnas darent, arreptique flagris cædebantur, & post omnia tormenta, quæ poterant excipere corporibus, tandem in crucem agebantur. *Et post*, Flaccus è Senatu nostro, quem Augustus nobis instituerat, 38. comprehensos in suis priuatis ædibus, confestim vinciri iussit, traductos egregia pompa per medium forum, senes redoctis in terga manibus, induxit in theatrum, statutosque coram inimicis nudos flagellauit, vt cõcisi verberib⁹, aliquo e mox, vt inde sunt elati, exhalarint animam, reliqui deplorata salute, cum diuturno morbo conflictati sint.

Et post, Mos est in neminem damnatum animaduertere, donec solẽnes celebritates, natalitiaque Augustorum festa prætereant. At iste (Flaccus) per eos ipsos dies iniustis pœnis affligebat hominea innoxios. An non poterat postea, si voluisset, easdem ab illis exigere? (*poteras ô Philo, sed vos noluistis differre Christi crucem, donec Paschæ celebritas præteriret.* Sed properabat, vrgebatque negotium, vt turbis aduersariorum gratificaretur, cùm debuisset habere temporis rationem atque reuerẽtiam, & differre mulctationem in aliud. *Et post*, Manè vsque ad horam tertiam, quartamve Iudæi flagellabantur, suspendebantur, rotis alligabantur, dãnabantur per mediam orchestram, ducebantur ad supplicium.

An non *sic illa impia vox, Sanguis eius sit super nos & super filios nostros, incipiebat vobis redire per iugulum. Sed multo plures querimoniæ apud Talmudicos & Rabbinos, qui istis vigebant temporibus.*

Christi numen ne quidem

Ethnicis fuit ignotũ, qui eius cultores sunt persecuti. Tyberius eum referre voluit inter Deos, *Tert. in Apol.*

Traianus temperauit persecutionem à Plinio 2. monitus. *Ipse lib. 10. epist. Plinij.*

Adrianus pro Christianis rescriptum misit ad Minutium fundanum Procons. *Iust. martyr 2. Apol. Niceph. lib. 3. cap. 27.* Hierosolymam habitandam eis dedit, eiectis Iudæis. *Euseb. lib. 4. cap. 5. Dion Cassius in Adr.*

Anto. pius pro ijsdem literas dedit ad Asiæ populos, in qua ipsos fatetur colere Deum immortalem. *Ibid. Iustinus.* Et alias in quibus legionem Christianam vocabat κεραυνοβόλον, fulminis iactatricem, &c. *Ibid.* Christianis æquus. *Xiphilinus in epitome Dionis.*

Marcus Ant. neminem, quòd Christianis esset in ius vocari voluit, vt ex ipsius rescriptis constat.

Alexander Mammeæ christi imaginem in suo larario habuit, eique vt Deo templum consecrare statuit, & Vlpiani eiusdemque farinæ Iurisconsultorum furore contra eius cultores cohibuit. *Lampridius.*

Galienus claro Dei iudicio de patre Valeriano à Sapore capto territus pacem eis dedit & publico edicto persecutionem amouit. *Euseb. lib. 7. cap. 20.*

Aurelianus fulmine subito territus persecutionem non est executus. *Vopiscus, Eutrop.*

Maximinus Galerius pro Christianis edictum tulit. *Ruffinus.* Licinius itidem. *idem.* Iulianus Apostata incerto ictu ad mortem sauciatus, virtutem Christi confessus est, Galilæe vicisti. *In hist. Ecclesi.*

Maxentius persecutionem prohibuit. *Optat. lib. 1.*

Reges Persarum etiam pro Christianis multa edicta tulerunt.

Mahometes in suo Alcorano, Turcæ, Saraceni, Tartari magnificè de Christo sentiunt & prædicant. *Ex ipsorum libris, & nostrorum peregrinationibus.*

Anno mundi.

Hac sexta ætate quæ incipit anno mundi 3568. Monarchia fuit per ordinē penes Chaldæos, Persas & Græcos.

Ecclesia captiua & multa patiente floret mundus.

Dilacerato Aßyriorum Imperio & ad ignem compulso Sardanapalo apud

a Medos.	Babylonios.
b Arbactus, qui & Arbaces an. 28.	** Merodac qui & Baladan an. 52. Ezechia & Menasse Iuda. reg.*
c Diocles vel Deioces an. 53.	** b Ben Merodac an. 45. Menasse, Amon, Iosia, Ioachaz, Ioakim, per ordinem Iudeorum regibus.*
d Phraortes an. 22.	** c Nabugdonozor an. 45. Ioakim, Iechonia, Sedechia per ordinem Iudeorum regibus.*
e Ciaxares, an. 40. qui videtur dici Arphaxad Iudith. 1.	*Euilmerodac an. 23.*
f Astyages Cyri auus maternus an. 35.	*Baltazar, an. 10.*
g Darius filius Assueri de semine Medorum.	*Summa 173.*
Summa 178.	
Cirus, qui vtrumque imperium coniunxit, victis Chaldæis.	

Oros. li. 1. cap 19.

Anni mundi. 3464 3560

Triginta reges à Nino ad Sardanapalum. *Diodor. Siculus.* Imò triginta sex, spatio mille ducentorum quadraginta annorū, *Eusebius in Chron.* Iam docui hanc monarchiam ante Nabonassarem, siue Phul, valdè esse suspectam, ac Græcos antiquitaria ignorationem fabulis compensasse.

Vti populus Dei captiuitate atterebatur, ita è contrario populus Satanę rebus prosperis crescebat. Nam Babyloniorum & Græcorum, qui maximi idololatriæ fuerūt auctores, res incipiebant clarescere.

Paulò ante captiuitatem Archilochus Iambicorū versuum inuentor, quibus Lycambem ad restim compulit, Phocylides, Epimenides Cretensis, qui 57. an. dormijsse traditur, & ignoto Deo altare construxit Athenis, poëtæ. Therpander musicus, qui cytharæ septem chordas addidit, qua ædita carmina primus etiam composuit. *Plinius lib. 7. cap. 56.*

Inchoante captiuitate, Simonides Lyricus artis memoriæ inuentor, qui & octauam chordam cytharæ adiecit, vt nonam postea Timotheus. *Ibid. Plin.* Stesichorus poëta Siculus, Alceus primus tragicus, Sappho musa Gręcis decima, Lesbia, quę Elegias, Iambos, Monodias, lyricorum carminum libros nouem, epigrammata scripsit, & prima plectrum excogitauit.

* Merodac Baladan cum 12. an. in Babylone regnasset magnam Assyriorum potētiam ad Chaldæos transtulit, pòst regnauit annis 40. Ab eo Babylonia dicitur Merodach. *Ierem. 50.* Ezechiæ misit munera & fœdus cum eo mijt, quòd solem decē lineis retro egisset. *Esdr. 39.* huius miraculi meminit Herod. *libr. 2.*

a Medorum regnum post destructam Sardanapali monarchiam vsque ad Cyrum Persam, semper perpetuis Regibus administratum est. *Diod. Siculus li. 3. ex Ctesia Gnidio.*

b Arbaces siue Arbactus corruptè pro Arphaxat, quod nomen ad posteros transijt, vt Cæsaris apud Romanos, vnde *Iudith. 1.* Arphaxat rex Medorum à Nabugd. victus, videtur esse Cyaxares.

Post Arbacem, quidam interponunt Sosarmum, Medidū, & Cardiceam, & non Reges sed præfectos Medorum appellant.

c Deioces, qui & Cyaxares, primus se Regem appellauit. *Herod.* Ad eum fugientes Scythæ, deinde ad Haliattem Lydorum regem, causa fuerūt belli grauissimi. *Ibid. lib. 1.*

Horum temporum meminit Iosephus contra Appionem.

Ecbaranam condidit. *Herod. lib. 1.*

d Phraortes cum omnibus suis copijs ab Assyrijs. i. Babylonijs cæsus est. *Herod. lib. 1.*

Persas suo imperio subiecit. Deinde Asiam. *Ibid.* Obsidens Niniuem moritur. *Ibid.*

e Hic bellum gessit cōtra Haliattem regem Lydorum, Nabugdonozore occupato contra Moabitas, Ammonitas, Arabas & Syros.

Lydos vicit, & Asiam trans fluuium Halim subdidit. *Herod. lib. 1.*

Scythas, qui ipso deuicto 28. an. Asiam tenebant, & placati à Psammetico rege Aegypti, Aegypto abstinuerant, astu trucidauit. Niniuem cepit ducentis annis post Ionam prophetam, *Ibid. & Euseb.* quam postea recuperauit Nabugdonozor isto victo. *Iudith. 1.*

Nitocris secunda fœmina, quę Assyriorum (id est, Babyloniorum) imperium administrauit, quinto post Semiramidem sæculo, Euphratē in varios mæandros deduxit, aduersus Medorum incursiones, qui Niniuem euerterant. Ponte mirabili vtramque vrbis partem iunxit, cùm antea limbis transiretur, *Hero. lib. 4.*

f Astyages sororius Crœsi Lydorum regis, & auus Cyri maternus, qui & Cyrum infantem exposuit, Harpago filium proposuit edendum, &c. *Herod. lib. 1. Iustin. 1.*

g Hunc Darium Medorum regem putant esse Cyaxarem Astyagis hæredem, cuius filiam Cyrus vxorem habuerit, *ex Xenophonte.*

Labinitus vltimus Babylon. rex (Baltazarē scriptura nominat) Nitocris filius à Cyro interficitur. *Herod. lib. 1.*

Merdocempadus à Ptolomæo nominatur, vt Nabugdonozor Nabopolassar, centum viginti quinque annis post Nabonassarem. i. Salmanazarem vel Phul. *lib. 5. Almag. cap. 14.*

* b Videtur etiam dictus Berodac & rex Assyriorum. 4. *Reg. 21.* atque is esse qui Menassem regem captiuum cepit, deinde restituit. *Ibid.*

* c Eius octauo cœpit sexta ætas, id est, annus mundi 3568. proindeque prima è quatuor Danielis monarchia.

Græci huius temporis historiam, quantumuis recentem, nondum nouerant. Quare Berosus Chaldæus (vt Iosephus narrat lib. 1. contra Appionem) arguit Græcos scriptores, quod de Assyriaca monarchia multa fabulati sint, seorsum Babylonis structuram, & ea, quæ posteri sunt admirati, Babylonica ædificia ad Semiramidem retulerint, cùm, vt è Chaldæorum non ita vetustis monimentis docet, ad Nabugdonozorem sint referenda. Et vt de condita Babylone mentiti sunt, ita & de ea victa, quando vado Euphratis siccato immissis militibus captam ferunt. (Vnde & ista aliter narrat Daniel oculatus testis.)

Babylon Chaldaicarum gẽtium caput, diu summam claritatem obtinuit in toto orbe, propter quam reliqua pars Mesopotamiæ, Assyriæque Babylonia est appellata. Sexaginta millia passuum muris amplexa, ducenos pedes altis, quinquagẽnos latis. In singulos pedes ternis digitis, mensura ampliore, quàm nostra, interfluo Euphrate, mirabili opere vtroque. *Plin. lib. 6. cap. 26.*

a In Daniele Monarchiæ ita sunt ordine positæ, vt non melius in tabula pingi possint. Quare Porphyrius cum asserebat vixisse sub Romana tẽpora, teste Hiero. in Danielem.

Sub his Ecclesia fuit semper deteriore conditione, donec Christus adfuit, qui suo fœlici aduentu sub suis pedibus eas contriuit, orbemque conuertit. *Dan. 2.*

Chaldæorum Monarchia 78. annos continuauit. Tres tantùm habuit reges. Ierem. 27. Incepit octo annis ante captiuitatem Babylonicam: nam primus Nabugdonoris incidit in finem tertij Ioachim, Dan. 1. hoc est, fuit quartus Ioachim. Ierem. 25.

b Nabugdonozor Astyagis Medórum regis anno nono Iudæos captiuos abduxit, *Iose. contra Appionem*. Cyaxaris potius dicerem. Nam circa idem tempus vterque regnum cepit. Fortitudine & magnitudine Herculem superauit, Heroicisque virtutibus. *Metasthenes, Philostratus*, vsque ad columnas Herculis exercitum admouit, *Strabo lib. 15.*

E regno ob insaniam pulsus cum feris an. 7. in agro egit: postea ad se reuersus, Deumque agnoscens, in regnum reducitur. *Dan. 4.* Mutauit mentem, non formam corporis. *Hiero. illic.* vt Lycanthropi, qui sibi videtur lupi, proindeque conantur lupinos mores & gestus exprimere *contra tamen Iosephus.*

Primo regni anno Niniuẽ subuertit, & Assyriorum imperio, qui mille trecentis ferè annis Regnum amplissimum in Asia possederant (Hieron. in 7. Esaiæ) potitur, Ioachimque regem Iuda tributarium reddit. *Rabbi Sadaias in 1. Danielis è maiorum traditione.* Pharaonem Necaonẽ eodem percutit. *Iere. 46.*

Duodecimo pugnauit contra Arphaxat regem Medorum, Egbatanæ miro opere conditorẽ, & vicit in cãpo magno Ragau circa Euphratem & Tigrim. *Iudith. 1.* vbi vocatur rex Assyriorũ, ob Niniuem subactam & Medis exemptã.

Auno

Anni mundi.

Ierem. 52.

3560 *Altero modo per Monarchiarum seriem, huius sextæ ætatis summam membratim probemus atque ostẽdamus.*

a *Monarchia Chaldæorum pertinuit ab Oriente extremo ad Gades, indeque Gallias, Iosephus. quæ aurea Dan. 2. Huius meminerunt Berosus apud Ioseph. & Alex. Polyhist. apud Euse. li. 5. præp. cap. vlt.*

Incepit an. mundi 3560. octo annis scilicet ante quintam ætatem expletam.

3605 b Nabugdonozor filius Merodac annos 45.

Nechaone Ægyptiorum rege & per ordinem Spammo an. 6. Ophre an. 35. Amasi an. 44.

Ciaxare siue Arphaxat Medorum, deinde Astyage an. 35.

Ioakim, Iechonia in vinculis, & Sedechia Iudæorum.

Seraia, deinde Iosedec pontificibus.

Ieremia, Baruc, Daniele, Ezechiele prophetantibus.

Seruio Tullio Romanorum sexto rege, deinde Tarquinio Superbo. an. 25.

Ardi Lydorum rege sexto, & per ordinem Sadacte an. 15. Haliatte an. 49.

Macedonum Philippo rege sexto & per ord. Europo an. 26. Alceta an. 29.

Anni mundi.

3560

Anno 13. misit Holophernem contra Cilices, Syros, Iudæos & cætera regna Occidentis vsque in Aethiopiam. *Iud. 2.* qui à Niniue eaiẽs debellauit omnia inter Ciliciam & Iaphet, in deditionem accipiens vtramqne Syriam, Mesopotamiã, Lybiam (Lydiam fortasse legẽdum) Ciliciam, *cap. 3.* donec ei Iudith caput præsciderет. *cap. 13* Decimns aurem terrius Nabugdonozor erat searus Sedechiæ, qui fretus amicitia Aegyptiorum & aliorum rebellione, medirabatur libertatem & defectionẽ. Eliachim tũc inter summos Sacerdotes. *cap. 4.* alius ab eo, quem pontificatu functum constat post capriuitatem, Nehe. 12. Nam ille Nehemianus Eliasib, iste Eliachim nominabatur, & ali o nomine. *cap 5.* Ioacbim, ne mendum putetur. Nam qui Eliachim nominabantur, solebãt eriam dici Ioachim & contrà, vt rex Ioachim, vt pater Virginis, qui proinde Eli dicitur *Luc. 3.* per apocopen.

Proprer hanc Holofernis cladem, contra Sedechiam, cuius nutu facta videbatur, celcrius mouit Nabugdonozor præmisso in Holofernis locum Nabuzardan.

Decimo nono anno, vrbem iam tertio rebellantem expugnat, filios Sedechiæ regis necat. Sedechiam excęcat. & Babylonem in perpetuum carcerem trahit. Principes Ioda excruciaros interficit. Tribns integris diebus diripiendam Hierosolymam milinibus tradit, solo deinde ęquat. Mare, bases, colũnas & cætera templi instrumenta in sua Idolia transfert. Templum incendit, ita habitatoribus terram sanctam orbat, vt 52. annis nullus per eam transierit. *R. Iose.* (nisi ve per desertum) Iosedech Seraię pontificis à se interfecti filiũ in eailium ducit. *Kimhi in 21 Ezech.*

Eos qui fuerant in Iudæa relicti, quoniam per fraudem Chaldæorum præsidia occiderant, Nabuzardan præfectus copiarum anno 23. ad septingentos quadraginta quinque Babylonem transtulit. *Ierem. 52.* Quæ postrema fuir populi Iudaici manus eò abducta.

Eodem anno 23. Tyrum & reliquas regiones maritimas subigit.

Regnum Aegyptiorum, quod multis sæculis Pharaones potentissimum obrinnerant prorsus cepit, imperij an. 24. quinque aur sex annis post Sedechiam expugnatum. *Ioseph. lib. 10.* vel anno imperij 27. *R. Selomo in 44. Iere. & Seder cap. 26.* pugnæ locus Magdal. *Herod. lib. 2. Ierem. 44.*

Ea clade ita accisi sunt Aegyptij, vt deinceps nullum regem ex sua gente habuerint, sed nec ditionem in reliquas gentes tenuerint ante Prolomęos. Nam Amasis, qui Ophrę successit, erat Nabugdonozoris seruus.

Hinc primum Monarchiæ titulum cõsequutus est. Nam & si iam à priscis seculis, nempe à Nimrod conditore, Imperinm Babylonicum in orbe viguit: tamen quia cum Assyrio, cuius fundator Assur, & Aegyptio, quod Erexit Osiris Pharaonum primus, Abrahæ temporibus, æquo Marte Orientem & Lybiam per vices possidebat, non priùs monarchiæ nomen receptum est, quàm hæc simul fuere addita. Tũ enim primo præstantior & maior ἀιχυμένης pars vni parẽre didicit.

Eius primus fuit quartus regni Ioachim filij Iosiæ. *Ierem. 25.*

Nabuzardan cum libris legis multos alios sacros combussit, vt tria millia parabolarum Salomonis, quinque millia Canticorum, Physiologiam eiusdem, &c.

In terra pauperes & rusticos duntaxat reliquit, deuastatis vrbibus & ciuibus in captiuitatem exactis.

Anni mundi. 3560

Quod addunt aliqui legem à Babylonijs incensam & deinde ab Ezra restitutam? non est ita accipiendum, qnasi omnia legis exēpla sint exusta, & deinceps vsque ad Ezram Iudæi vixerint sine sacro codice. Nam hoc fieri non potuit, nedum factum est. Iudæi enimiam antea eraot dispersi eum suis codicibus per totum Orientem & Septentrionem à temporibus Assyriacis, vbi & legitima sua seruabant, vt è Tobiæ libro liquet, nec omnes erant sub iure & imperio eiusdem. Præterea libri tanti momenti non solent ita extingui à Tyrannis, quin alicubi permaneant, maximè quando de religione agitur.

Ergo primo impetu Chaldæi omnia consumentes etiam absumpserunt libros sacros, Hierosolymis scilicet inuentos, qui erant correctissimi & emendatissimi, atque in publico Gazophylacio & sacra bibliotheca asseruabâtur, iuxta quorum regulam, vel ex memoria, vel dinino afflatu, cæteros minus correctos postea emendauit Ezras, aut potius Synodus illa magna, cuius scriba fuit Ezras.

Quo die Nabugdonozor ingressus est tēplum, eo die natus Darius, à quo pænam tanto dignam crimine susciperet. Euertit enim Darius ipsius imperium anno 62. ætatis. *Seder Olam cap. 31. è Dan. 5.*

Mathematica & Philosophia in Chaldæa florent. *Dan. 1.*

Ieremias in Iudæa vaticinarionis munere functus annos 41. à 19. Iosiæ vsque ad Sedechiæ vndecimum, trahitur à suis in Aegyptnm iram Nabngdonozoris fugientibus. Ibi antequam lapidaretur, philosophiæ incunabula posuit, secretiore sapientia Hierophentas imbuens, cuius fama excitati Græci peregrinationes vel potius nauigationes multas in Aegyptum susceperunt, & philosophiam ad se post 70. ferme annos deriuarunt.

Qui historiam Iudith non ad hæc tempora Nabugd. sed Cambisis vel Assueri, vel Artaxersis 3. ponunt, sub nomine Nabugdonozoris, primo doceant reges Persarum Nabugdonozoris vocabulo fuisse vspiam cognominatos. Deinde frigida nitnntur coniectura, qnod Achior cap 5. narrās Holoferni flagella & exilia, quæ Deus Israelitis inflixerat, eos deinde in propria, qnasi postliminio reuertisse tradit: nā hoc male interpretātur de exilio Babylonico, & reductione per Cyrum. Nam non diceret, *Plurimi eorum captiui abducti sunt in terram suam, nunc autem reuersi sunt, &c.* sed, omnes. Omnes enim Iudæos in exilium traxerat Nabugd. Relinquamus ergo scripturam in sua simplicitate, vt fuerit idem Nabugdonozor, qui misit Holofernem in Samariam & Iudæam anno regni 13. & qui reliquias Iudæorum anno 19. Babylonem transtulit. Quod autem dicitur illic de dispersione, pertinet ad Salmanazarē & Senacherib, sub quibus dispersi sunt Iudæi, ita vt Hierusalem, siue filia Sion relicta esset, sicut vmbraculum in vinea & sicut tugurium in cucnmerario. *Esa. 1,*

Donec eo cæso se in sua certatim reciperēt. Præterea nihil prohibuit Iudæos primis Nabugdonozoris victorijs dispersos, vbi intellexissent Sedechiam regnare, ad sua reuertisse. Sed nec necesse est Achior alienigenam, nondumque religionis initiatum, res Iudæorum perfectè tenuisse, aut fideliter recitasse.

Non officit etiam, quod sub finem libri scribitur, *In omni spatio vita eius non fuit qui perturbaret Israel, & post mortem eius annis multis.* Nam *annis multis* dictum est, pro, *diebus multis*. Sed & Scriptura sic aliquando loquitur de annis quatuor aut quinque, vt sæpius in libris Regum. Simile supra

NABVGDONOZORIS MAGNI CHALDAEORVM REGIS SAECVLO.

Ab hac monarchia sic constituta aliquando annos numerat Daniel. Somnium enim quod 2.cap.explicatur, non accidit secundo regni eius an. cũ Daniel eius sit interpres, qui iam triennio post quam venerat Babylonem cum socijs relatus fuerat in numerum sapientum regiorum ca.1. Erat ergo secundus à constituta Babylonica monarchia.

NABVGDONOZORIS MAGNI CHALDAEORVM REGIS AEGYPTO.

Anni mundi.

supra *pag.38 à 2.& 3.cap. Iudicum attigimus.*

Liber Iudith à Ioachim sacerdote conscriptus est. *Philo.*

3560 Est sacer & canonicus Nam cum Nicena Synodus in numero sacrarum Scripturarum computauit. *Hieron in prologo, vbi & sermone Chaldeo conscriptũ asserit*. Similiter Carthaginensis 3. Synodus, cui Augustinus interfuit, Augustinus ipse multis locis, Innocentius 1. eodem tempore, mox Gelasius cum 70. Episcopis, concilium Florentinum &c.

Draco leges Athenis scribit sanguine sub finem Tarquini Prisci Rom. regis quinti, post leges Athenis exauctoratos & institutam nouam Respub. formam Olymp. 39. Huius legibus antiquatis, præter eas, quæ morte plectebant, mitiora iura paulò post Solon 10. tabulis comprehendit.

Pherecydes Syrus Pythagoræ præceptor, qui primus prosaicam orationem condidit tempore Cyri regis. *Plin. lib.7.cap.56.* primus apud Græcos dixit animos hominum immortales & de dijs scripsit. *Cic.2.Tusc.* Ex Arcanis Phœnicum (.i Hebræorum) libris philosophiam & Theologiam ad eos deduxit, septem sapientum temporibus sub 50. Olympiadem. *Suidas*,

Soloo & Pisistratus Seruio Tullio Romæ regnante vixerunt. *Cicero in Bruto*,

Solon Areopagitas cooftituit. *Idem Offic.1.*

Ante Solonis ætatem de nullo, vt diserto, memoria proditum est, *Cic. in Bruto*. Vnde ab eo suum illustrium virorũ chronicon orditur. Gellius lib.17.cap.21.

Decem tabulas eburneas ad imitationem duarum Hebraicarum Atheniensibus dedit. Peregrinatus est in Aegyptum, Cyprum, Lydiam ad Crœsum. Et sacerdos Aegyptius dixit Græcos semper esse pueros ob ignorationem rerum antiquitus gestarum. *Plato in Critia.*

Septem ergo sapientum & Tyri tempore velut Orientis apud Græcos philosophiæ incunabula fuerunt. *Budeus lib. 4. de Asse.*

Septem sapientes, Thales, Solon, Chilon, Periãder, Cleobulus, Bias, Pittacus, cuius auditor fuit Pherecydes Syrus Pythagoræ præceptor,

Periander Corinthius sapientes epulo excipit.

Pisistratos sublatis annuis magistratibus tyrannidem Athenis occupat. Pulsus in Italiam fugit.

Eius iussu Aristarchus Homeri rapsodiam recensuit & in 24. partes pro numero clemeotoruoi distribuit.

Halyattes Lydorum rex septem sapientum ætate cum Milesijs bellum gerit. *Herod. lib.1.*

Epimenides diutissimè vixit, nempe vsque ad Solonem.

Thales Mileti philosophię Ionicæ primus auctor, sapiẽs, physicus, & Astrologus Græcis Geometriam & Astrologiam ex Aegypto primus tradit, *Laertius*. Aliqui sub Anco Martio. Nam diutissimè vixit, ad 58. vsque Olympiadem.

Primus in Græcia æquinoctia & solstitia obseruauit. Primus solis eclipsim prædixit. Audis, quàm dudum pueri fuerint Græci, qui tandiu ignorabant, quod omnibus erat perspectum.

Alcmæon Perinthi filius Crotoniates medicus, qui de rerum natura primus scripsit.

Anaximander Milesius Thaletis successor, qui horologium, Gnomonem, spheram reperit. *Pli.lib.7.cap.56.* & obliquitatem Zodiaci. *lib.2.cap.8.* Et maris & terræ circuitum. *Laertius.*

3605 Pythagoras Pherecydis Syri discipulus alterius philosophiæ

phiæ Italicæ auctor, in illa Italiæ ora, quæ olim magna Gręcia. Nam vetustissimæ philosophiæ fuerunt Ionica & Italica, reliquæ recentiores.

In Aegyptum nauigauit, vt eius sapientiam disceret, & pro sua apud Græcos venditaret, Aritbmeticam & Geometriam præcipuè excoluit, & Matheses solas appellauit, ex Anatólio. Peregrinatus est in Persidem, atque Magos conuenit. *Cic. 5. Tuscul.* Potuit ergo incidere in Danielem, cuius fama ea tempestate celebris.

Eius tempore Arcades per longas & breues calamos cantum excogitauerunt. *Laërtius.*

Musicæ principia primus ad artem reduxit. Pondera & mensuras inuenit. Italis apud Crotonam leges dedit.

Anaxagoras alter Pherecydis Syri discipulus, vbi suam in Aegyptum peregrinationem confecisset, eorumque mysteria hausisset, libro quodam, quem Socrates citat apud Platonem, physiologiam ita tractauit, vt à Deo inciperet, & in Deum desineret. Quem quia sub mentis vocabulo in nobilioribus naturæ effectibus, vt res instituentem & moderantem semper considerare iubebat, Mens cognominatus est. Hanc regulam ferè Plato in Timæo tenuit, &c.

Anacreon poëta, regis Sycioniorum Polycratis familiaris poto insignis.

Phalaris, sub quo Perillus proprio inuento perijt. *Suidas.*

Primus fuit post Theseum tyrannus Agrigenti. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Bellouasus post Ambigatum Gallorum rex.

Arion musicus à Delphino è mari in Tenarum portum defertur incolumis.

Inuenit Dithyramborum cantum. *Herod. lib. 1.*

Isthmia & Pythia primum aguntur in Græcia.

Apryis (Ephre Ierem. 44) vltimus Pharao à nemine deorum vel hominum sibi regnum posse eripi dictitabat. At paulo post ab Amasi præfecto strangulatus est, regnumque Nabugdonozori traditum. *Herod.*

Ad eum reliquiæ Iudęorum captis Hierosolymis fugerunt.

Adrican Pœnorum rex se suosque Apryæ dedidit, quod à Græcis, qui magna multitudine in Cyrenęam concesserant, nimis fatigaretur. *Herod. lib. 4.*

Apryis in Cyreneos ducit exercitum, sed funditur. *Ibid.*

Arcesilaus Batti f. secundus Cyrenarum rex Apryin vicit. *Herod. lib. 4.*

Huius fratres in aliam Lybiæ partem concesserũt & Barcam oppidum, in quo regnarent, condiderunt. *Ibid.*

Medi duce Artabano siue Astibara contra Scythas, qui iam 28. an. regnabant in Asia.

Pisistratus secundo fugatus cessit in Eretriam, vnde anno post vndecimo reuersus est, Conno Athenis Archõte, regnauit an. 28. senio confectus.

c Iechoniam è carcere liberauit. *Iere. vlt.* Sedechia in vinculis statim post Nabugdonozoris obitum mortuo. *Kimhi in 34. Ierem. è Talmud.*

Inter Euilmerodac & Baltazarem duos reges, vt solet fieri in ciuilibus motibus & dum imperiorum pernicies imminet, locat Berosus apud Iosephum contra Appio. Nempe (inquit) Niriglissoroor occiso Euilmerodacho vxoris suæ fratri fit rex Babyloniæ an. 4. Hinc filius eius Labossardac mens. 9. Denique Nebrindus an. 17. de quo Alex. Polyhist. & Alphcus apud Eus. præp. lib. 9. cap. 4. Quem Iosephus Baltazarem fuisse narrat lib. 10. cap. 13.

Sub

Anni mundi

3560

3605

2

c Euilmerodac an. 23. 3628

Rege Iechonia, deinde Salathiele duce, Iosedec põtifice.

Prophetis Daniele & Ezechiele.

Tarquinio superbo ultimo Romanorum rege an.25. deinde Coss.

Ægyptiorum Ophre *siue* Aphrye*, deinde Amasi an. 44.*

Haliatte Lydorum, Alceta rege octauo Macedonum, deinde Amynta *an.50.*

3

d Baltazar an. 10.

Hunc Darius *&* Cyrus *vino somnoque sepultum oppresserunt, Monarchiamq́; ad suos transtulerunt. Quod futurum, multo ante denũtiarat Esaias cap.13.21.47, Ieremias cap.50.& pluribus alijs locis, Psalmographus, &c.*

Iosedec pontifice.

Salathiele duce Iudæorum.

Daniele & Ezechiele vatibus.

Amasi Ægyptiorum Pharaone.

Anni mundi.

Sub eo finit Romanorum regnum post vrbem conditam an.244. Quare sequentur coss.& tribuni militum.

Scythæ vsque ad palestinam latrocinando penetrant.

3628 Ostia ciuitas ad Tyberim & Sinope conduntur.

Galli pulsis Thuscis vtramque Padi ripam occupant.

Sibylla Cumana, quę & Amalthea & Deiphobe.

Danius regnum in Oceano Septentrionali auspicatur, si credendum Germanis de more mentientibus, cui Humblus & Lutherus filij deinde succedunt.

Dipoenus & Scylles primi scalpendo marmore clarent in Sicyonia.

Zeno Eleates Dialecticæ & Dialogorum inuentor.

Pythagoram vidit. Prometheo tamen dialecticæ inuentionem tribuit Plato.

Hipparchus Pisistrati filius, Hippię Tyranni frater Athenis occiditur, & sic Resp. liberatur. *Gell. lib.17. cap. vlt.*

Astyages Medus Lydicum bellum conficit anno 604. post captum illum *Soli. cap.20.*

Amasis rex Aegypti, *Herod. Diod.* Hinc fortasse Plinius vocat Semneserteum, quo regnante ait Pythagoram in Aegypto fuisse *lib.36. cap.9.*

Iromus cœpit regnare in Phœnicia 14. annis ante Cyrum. regnauit autem annis 20. *Ioseph. contra Appionem.* Iam ergo monarchia Babylonis dissipabatur.

d Salathiel filius Iechoniæ tertio anno Baltazaris Babylone mortuus est, stetitque post eum Zorobabel filius, qui primo anno Cyri perrexit cum exulibus Hierosolymam, & restaurato templo Babylonem redijt, vbi & mortuus est. *Seder Olam.*

3638

Tarquinius superbus sub finem Monarchię Chaldęorum, vt antea indicatum est, Tusculi moritur post *13.* annum exilij anno vrbis 257.

Anno ab vrbe condita 500. eius ditio vix 14. milliaria .i. 7. leucas Gallicas patebat. E tam tenui initio crescere quidem, sed post Alexandrum Macedonem, id est, abhinc annos 250. fere siue post annum vrbis 500.

Iosephus quinque reges Babylonis post Nabugd. facit sed repugnat Ieremias cap.27.

Hebræi tantum tribuũt huic Monarchiæ 70. annos, quoniam Baltazarem tertio regni anno captum & extinctum putant.

Conueniunt in reliquis. Nam Nabugdonosori quoque annos 45. atribuunt, Euilmerodac 23. *In Seder cap.28.*

Baltazarem Labinitum Labiniti & Nitocris f. à Cyro interfectum videtur appellare. *Herod. li.1.*

Quem quidem á Crœso adiutum, quòd Gobriæ filium occidisset, & in multos alios crudelitatem exercuisset, Cyrus Babylone obsedit & cepit. *Ibid. Herod.*

Adhuc erat in viuis Pythagoras. Nam venit in Italiam regnãte Tarquinio superbo, 200. annis post Numam Pompilium. *Cic. 2. de Orat.* se philosophum appellauit, vt septem sapientum, quorum erat æqualis, gloriosam inscriptionem illuderet, *Idem.*

A Daniele Dei notitia tincti sunt quinque Monarchæ, Nabugdonozor, Euilmerodac, Baltazar, Darius Medus, & Cyrus Persa.

3638 Amasis penultimus Aegyptiorum rex, ad quem venit Solon, qui adhuc viuebat, Græcos amauit, & Naucratem vrbem eis habitandam dedit. E Cyrene Græcam Bati regis filiam, iuxta alios Arcesilai, vxorem duxit. Primus cepit Cyprum

prum & tribntariam reddidit. Policratis familiaris. *Herod. lib.2.*

d Inordine Regum Persarum exteri scriptores à sacris variant. Cyrum enim pręponunt Dario, tauquam socerum genero, cùm contrà Darins vel socer fuerit Cyri, vt Hebræi arbitrantur, vel auunculus, vt Lyranus in 5. caput Danielis & Zonaras annotãt. Vnde & apud Danielem Darius nominatur ante Cyrum.

Quòd autem hic fuerit Darius, quem nnstri vocant filium Hydaspis, Daniel verò Assueri ex genere Medorum, ex eo liquere puto, quòd cleméta Hebraica monstrant Assuerum tertinm pòst Regem esse, quem Græci appellant Xersem, qui apud vtrosque fuit è primis Persarum regibus, vt Iusti. lib.2. fidem facit, quique contra Græciam innumerabilem duxit exercitum, & ea pet quinquennium gessit, quę Gręcorum narrant historiæ.

Succeodit enim Athenas sub principe Mardonio, & bellum iniјt apud Thermopylas, & apud Salaminam nauale certamen, quaudo Themistocles ad Persas fugit, & Sophocles atque Euripides clari habebantur.

Nec assentiri possum Lyrano & cæteris, quibus Assuerus est Darius Hydaspis filius, quoniam qui Assuero successit, est Darius Longimanus, cuius præcessorem fuisse Xersem cunctì fatentur. Deinde, quis horum sex diceretur Xerses, cuius bellum in Græcos apud vniuersos tantopete decantatum est? Cætera infra in Assuern notabimus.

e Darius Medus interfecit Baltazarem tegem Chaldæum, & successit in regnum annos natus 62. *Daniel.5.*

Babylon à Medis & Petsis capta est, cùm Baltazar magna securitate agitaret conuinium. *Xenoph. lib.7. de Institutione.*

Denique hunc Darium cepisse Babel opera Zopyri, etiã aiunt externi scriptores, vt perspicias hunc esse filium Hydaspis, quantumuis Cyro præponatur.

Historiæ, quæ expugoationem Babylonis vni Cyro tribuunt, fallunt. Nam ex Scriptura apparet, in euettenda Babylone Medos fuisse principes, qui Persas socios & adiutores asciuerint. *Es.13. Ierem.50. Daniel 5.*

Vnde res constituuntur de sententia Darij Medi, & super regnum Satrapæ centum viginti præficiuntur, & super eos principes tres, ex quibus Daniel vnus erat, vt Satrapæ redderent illis rationem, & Rex non sostineret molestiam. *Dan.6.* Quare & hoc regnum in Græca histotia & Medicũ & Persicuin nominatur.

Esse autem videtur hic Darius, qui ducibus Dati & Arbazo Medis (Medus enim Medos exercitus præficiebat, contra eos qui Darium Persam faciunt) Asiam, Macedoniamque aggressus est, & Iones superauit: fugatus interim à Milriade Athemensi in Marathonijs campis, vnde Græci scriptores bellum apnd Marathonem gestum Medicum dicunt. Quod gessisse videtur, Cyro alibi res gerente. Ita vt quidem Darium plusquam 2. an. regnauetit, sed eius alij 20. aut circiter, Cyro attribuantur, quòd cum eo concurrerint. Nam Hebræi Dario Cyrum duntaxat annis tribus faciunt superstitem & Thucidides inter Marathoniam pugnam & transitum Xersis in Græciam annos tantum decem constituit.

Græciam primus tentauit. bellum describit *Herod. lib.6.*

Bellum infeliciter aduersus Scythas suscepit, cui expeditioni e riam Miltiades interfuit.

Circa ducentesimum sexagesimum annum ab vrbe condita

Anni mundi.

Haliatte Lydorum rege octauo, denique Crœso an.14.

3638 *Amynta nono rege Macedonum.*

Roma à Coss. regi incipiebat.

Summa 78.

d *Monarchia Persarum patuit ab India vsque in Æthiopiam per centum 27. prouincias. Esther 1. quæ Argentea. Dan.2.*

Incipit an. mundi 3638.

Dan.6. e Darius filius Hidaspis Medus, socer Cyri, an. 2. — 3638 / 3640

Iesu filio Iosedec pontifice.

Amasi Ægyptiorum Pharaone.

Lydorum Crœso.

Amyta nono Macedonum rege.

2

e Cyrus gener Darij, rex Persarũ succedit Medo, vnumque è duobus imperium successionis iure facit ann. 30.

Iesu filio Iosedec pontifice.

Salathiele & Zorobabele ducibus Iuda.

Propheta Daniele.

Amynta 9. rege Macedonũ deinde Alexandro an. 43.

Amasi Ægyptiorum Pharaone. denique Psammenito mens. 7.

Lydorum rege Crœso.

Anni mundi.

dita victi ab Atheuiensibus Persæ pugna Marathonia duce Miltiade & comite Themistocle. *Gell. lib. 17. cap. vlt.* Annis 20. post eiectum Pisistrati filium Hippiam & decem (imò verò pluribus,) ante Xersis capeditionem Salaminiam. *Herod. lib. 6. Gellius ibid.*

3640

Commanus post Senanum Segoregiorum Galliæ rex.

Marmore sculpendo primi omnium inclaruerunt Dipæous & Scillis in Græca insula geniti, Medis imperantibus, priusquã Cyros in Persis regnare inciperet, hoc est, Olympiade circiter 50. *Plin. lib. 36. cap. 4.*

Crœsus barbarorũ siue Asianorum primus, Græcos, Iones, Aeoles, Dores Asiæ tributarios, Lacedęmonios amicos fecit. Exceptis Cilicibus & Lycis, omnes cis Halim fluuiũ, Medos à Lydia separãtem, & ab Armeniæ monte in Ciliciã labentem subiecit, videlicet Lydos, Phrygas, Mariandinos, Mesios, Chalibes, Paphlagones, Thraces, Ethinos, Bythinos, Cares, Iones, Dores, Aeoles & Pamphylios. *Herod. lib. 1.* quo victo cessère Cyro omnia.

In vrbem Sardes è Græcia doctos omnes traxit. *Ibid.*

Lydi in Hetruriam veniunt, ibique sedes perpenias statuunt. *Ibid.*

Solon ad eum & ad Amasim regem Aegypti peregrinatur. *Ibid.*

3640

e Sub Cyro philosophia anthoritatem & oomen obtinere cœpit. Hinc multi deinceps Astrologi, Physici, Medici, poëtæ. Quare & hinc suum chronicon de Græcis Romanisque illustribus exorditur *Gellius lib. 17. cap. 21. & vlt.*

3670

Sibylla Chaldæa siue Persica, Alexandri Macedonis gesta perinde atque Daniel prædixit. Eius sonr, magna ex parte, quæ supersunt Græcè Oracula Sibyllina. Non rectè confuoditur cum Erythræa. Nam illa vixit belli Troiani tempore, ac prædiait Græcis Ilium petentibus perituram Troiam, & Homerum mendacia scriptutum. Vide quę de rebus Sibyllarum adiecimus ad librum Perionij de vitis Sanctarum mulierum.

Crœsus Lydorum rex. Aesopus fabulator. Anacharsis & Scyle Scythę, quos populares interfecerũt, quia peregrinos mores & Græca sacra in patriam inferebaot. *Herod. lib. 4.*

Parmenides in montis Caucasi vertice logicam excogitat, physica scribit carmine.

Heraclitus flens hominũ stultitiam & vanitatem, cuius ad Darium Hydaspis filium extat epistola.

Empedocles hos secutus Heroico versu de rerum natura philosophatur. Xeusis & Parrhasius pingendi arre excellũt.

Babylonijs dilabi finentibus suum imperium, Amasis in Aegypto regnũ recipit, Crœsus autem affectat Asiam. Vnde & Ephesum & vicinas vrbes totamq; Ioniam subiicit, & cum Astyage sororio confligit, sed iuxta oraculum Delphicum, Crœsus Halim superans, magnam perdit opum vim. Tandem in Cappadocia post 15. regni annum à Cyro vincitur, & Sardibua capitur,

Crœsus primus barbarorum, Græcos partim tributarios, partim socios & fœderatos reddidir. Antea enim omnes Græci liberi, *Suidas in Crœso.* adhuc viuebat Solon & aliqui de septem sapientibus.

Cyrus Mazarem Medum & Harpagum mittit, vt Ioniam, Cariam, Lyciam occupent. Harpagus Phocenses in Corsicam, Rhegium, Veliam, & agrum Massiliæ eijcit. Teios in Thraciam, vbi Abderam condunt. Xanthios in Lyçia ad incendium compellit.

Anni mundi.

3640

Cyri victorias & fauorem erga populum Domini in Chaldæa captiuum, eo etiam nominato, prædixit Esaias annis 200. ante. *cap. 44. & 45.*

A Cyro facta est omnibus qui vellent, redeundi in Iudæam potestas. Itaque multi, pij præsertim ac renues ad 50. ferme millia duce Zorobabele, & pontifice Iesu filio Iosedec reuersi sunt, & Hierusalem ædibus constructis redintegrare cœperunt. *Ezræ 1. & 2.*

Fundamenta quoque templi iecerunt ædificato altari in quo sacrificarent, sed ab accolis Samaritanis interturbata est ædificatio ad secundum Darij. *Idem 3. cap. Ioseph. lib. 1. contra Appionem.* Hinc Ioan. 2. Quinquaginta annis extructum templum. Quot reperias à secundo Cyri ad 2. Darij Longimani.

Vt tres fuêre captiuitates, ita tres reditus, primus duce Zorobabele, secundus post 18. annos (sed hic numerus non satis conuenit) duce Ezra, qui ædificauit murum vrbis, & adaptauit templum redeunte Zorobabele Babylonem, vbi & moritur. Tertius duce Nehemia. *Seder minor.* Tres annos tantum Hebræi tribuunt Cyro, & Assuero 14. *Ibid.*

Hellesponria Sibylla, Solonis & Cyri tēporibus, vt scripsit Heraclides Ponticus. Iisdem ferè temporibus Persica, Lybica, Italica & Græcæ plures. Theognis poëta.

His annis absente Cyro in bello Scythico, regnat filius Cambyses, impedit executionem edicti à patre in gratiam Iudæorum sanciti. Aegyptum regno Persico adiecit: sed infœlicem suscepit expeditionem in Aethiopiam. *Herodot.* Eodem ferè tempore moritur quo pater. Quare in serie Regum in histor. Hebr. non reponitur.

Iniquior fuit Iudæis, quia bellum Aegyptijs illaturus metuebat, ne illi Aegyptijs se immiscerent, præsertim cùm dicerentur à calumniatoribus aulicis Aegyptia orti stirpe.

Eum Cyrus pater Regem creat, cùm Regem non liceret extra regnum, cum exercitu proficisci, nisi prius domi Rege creato. *Herod. lib. 7.* Ideoque Cambysis anni, quibus regnauit absente patre, Cyro tribuuntur.

Cambyses quem domi regni vicarium pater reliquerat. Sisami iniusto iudici pellem detraxit. *Herod. lib 5.*

Etiam in Metasthene omittuntur Cambyses & Darius, quem Hydaspis filium dicunt. Ille quia regnauit viuente patre, & bellum gerente contra Scythas, tanquam vicarius, quòd non liceret Regem extra regnum proficisci cum exercitu, nisi domi prius creato Rege ad vitanda bella intestina.

Darius autem quia vel præcessit Cyrum, vel per eandem legem, eo discedente, domi regnauit Assuerus. Ita anni septem, quibus Cambyses regnasse dicitur, & prohibuisse inchoatam ædificationem templi ob calumnias Samaritanorum, attribuuntur Cyro. Is patre contra Scythas pugnante, Amasi moriente, Aegyptum cepit. *Diod. lib. 2. Herod. lib. 3.*

Cyri bellum aduersus Thomirim Massagetarum reginā 630 annis post bellum Troianum. *Ex Trogo.*

Eius anno primo Danielis hebdomades inchoant, quem fuisse captiuitatis septuagesimum docet Ioseph. lib. 11. Ant. c. 1. anno post captā Babylonem vno, vt supra declaratum.

Miltiades post Marathoniam victoriam damnatus ab Atheniensibus in publicis victorijs interijt.

Clisthenes Athenis exulans, Sicyoniorum tyrannus efficitur.

Oracula in Gręcia & Africa Dodoneū, Delphicū, Hāmoniū, Amphiarai celeberrima. *principio Herod.* respōsa partim erant

CYRI PERSARVM MONARCHIÆ CONDITORIS SÆCVLO

3670

Anni mundi.

3640

erăt dubia, partim à prophetis sumpta, qui multo ante gentium & populorum varios casus & vices prænuntiauerant, vt Assyriorum Esaias, Babyloniorum Ieremias, Macedonum *Es. 23. & Dan. 8.* Romanorum Balaam Num. 24. & Daniel sæpius. Nabugdonozoris *Es. 14. & Ier. 25. &c.* Cyri, eo etiam nominato *Es. 45.* Alexandri magni & successorum *Dan. 8. & 10.* Facile enim erat dæmonibus ingenio & scientia pollentibus iam dicta dicere demere, vel addere, alia lingua interpretari, &c.

Psammenitus patri Amasi in Aegypto successit. A Persis rege Cambyse subigitur, atque ita Aegyptus Persarum iuris fit, *Herod. lib. 3.*

Cyrenei, Lybes, Barcei se dant Cambysi Crœso adhuc viuo. *Ibid.*

Corax & Tisias primi rhetoricam excitant.

Anaximenes Anaximandri successor primus horologium sciotericum .i. solare Lacedæmone ostendit. Eo die obijt, quo Sardis capta est. *Laërt.*

Sub Cyro 55. Olympias, quando Sardis & Crœsus capti sunt. *Suidas in Anacreonte & Anaximandro.* Hoc sequuntur Plinius, Diodorus, Thallus, Castor, Polybius & Phlegeton, quos citat Eus. præp. 10. cap. 3. Alij verius Cyrum cæpisse imperare Olym. 80. sub vrbis ducentesimum sexagesimum.

Cyrus Xenophontis aliquot annis post, non ad historiæ veritatem, sed ad iusti & legitimi imperij imaginẽ scriptus. *Cicer.* Etsi alioqui optimus & pientissimus fuerit princeps. *Es. 44. & 45. 2. Paral. vlt. Ezra 1.* Nam Dei Ecclesiam ab Assyrijs primum, deinde à Chaldęis miserè afflictam recreauit. *Ibid. & Ierem. 50.*

Quo tempore Crœsus viuus captus est Sardi, pugna trecētorum Lacedęmoniorum cum totidem Argiuis de agro Thyrea, extitit, ea quibus duo Argiui & vnus Spartiata tantùm superfuerunt. *Herod. lib. 1.*

Ephori Lacedæmone constituuntur ad frænandam regum licentiam.

Templum Apollinis Delphici quarto incensum anno 11. Crœsi. *Pausan. & Eus.*

Athenis Hipparchus & Hippias Tyranni Pisistratidę. Sami fratres Sylus, Pantagnostus, & Polycratea, quem Orôtea Darij præfectus cruci affixit. *Valerius.*

Polycrates Samum aliasq; maris insulas & ciuitates quasdam continentis occupat, *vide Herod. lib. 3.*

Ezr. 3.

f Assuerus, quem nostri Xersem vocant, Chaldæi Artaxersem primum Darij Medi filium, annis 20.

Iesu filio Iosedec Pontifice.

Zorobabele duce Iudæorum.

Daniele propheta.

Alexandro rege decimo Macedonum.

3670

Paulo post exactos reges primum fœdus Romanis cum Carthaginensibus & templum Ioui capitolino dedicatum 28. annis ante primam Xersis, id est, Assueri expeditionem in Græciam. *Polyb. lib. 3.*

Tredecim annis post, Saturno ædes dedicata & Saturnalia festa instituta. *Halic.*

3690

T. Largius primus Romæ dictator anno nono post exactos reges.

Sp. Cassius primus magister equitum ob plebis aduersus patritios tumultum & contra Sabinos.

Populi Romani secessio à Patribus.

Latini contra Romanos rebellant.

f Hunc quidam putant esse Cambysem, qui Aegyptum subegit, & Aethiopas frustra appetijt. Alij Darium Hidaspis filium. Sed est Xerses Darij f. tertius Persarum rex, quem voluptuosissimũ fuisse & præmia ampla proposuisse nouarum voluptatum inuentoribus ait Cicero. Quod congruit cum ijs quæ de Assueri conuiuija, temulentia, libidine, luxu,

 prodiga-

prodigalitate, molitie traduntur. Esther 1. & seq. ne cæteras ratinnes repetam. Cambyses non numeratur in sacris libris, quoniam viuo adhuc patre, aut statim post interijt, à se lætaliter vulneratus.

Smerdes quidē Patizitis frater, curiæ custos, dolo regnū occupat at mēse feprimo tollitur. Darius autem Hydaspis vel non alius fuit à superiore Dario, qui Cyrum antecessit, vel non nominatur, quia eo discedente ea regno, & abeunte in Scythiam & Græciā, necesse fuit alium Regem nominari, cuius legis meminit Herodo. lib. 7. Sic Darius, contra Scythas & Græcos in bellum profecturus. Xersem filium regem fecit, & in ipso apparatu belli mortuus, totā belli Græcanici molem filio reliquit. Vnde & Xerses quinto anno regni, cum ingenti exercitu, illud confecturus mouet. *Herod. Ibid.*

Darius ergo foris rex, Xerses siue Assuerus domi.

Hic Esther duxit in vxorem, ex qua genuit Darium Longimanum, in Hebræis Annalibus.

Initio regni prohibuit ædificari templum, criminatione nonnullorum. Itaque restauratio intermissa est vsque ad annum 2. Darij, *Ezre 4.* Nec ea est accusatio, qua ab Haman apud Assuerum delati sunt Iudæi, in lib. Esther. Nam hæc facta non est regni eius principio.

Hinc intermissum sub Assuero fuisse opus domus Domini dicitur, *Ezre 4.* Ipsum verò postea illius constructioni annuisse *cap. 6. his verbis.* Construxerunt iubente Deo Israel, & iubente Cyro & Dario & Artaxerse regibus Persarum. Nam vt Darius iste est Longimanus qui Assuero successit, ita postremo loco memoratus Artaxerses est Assuerus, qui prius impeditum opus, Esther & Mardochæi causa, rebus populi fauere cœpit, vt impleretur illud Danielis *9. cap.* quo attribuit 7. primas Hebdomadas de 70. templo & vrbi reficiendæ. Nam sub 49. annum à Cyro Assuerus hoc iussit. Continuarunt deinde Darius & Artaxerses *3.*

Distribuit regnum non in 20. prouincias, vt putat Herod. sub 127. Ester 1. Nisi fortasse per prouincias Satrapias intelligat.

Tertio regni conuiuium illud sumptuosum vniuerso Susarum populo & cunctis regni principibus instruit, de quo Esther primo. *Seder cap. 29.*

Post quartum, sequentibus quinque, Haman molitur Mardochæi perniciem. *Ibid.*

Post bellum Græcum non diu superfuit.

Esther *3.* c. fit mentio anni eius duodecimi.

De rebus Persicis & alijs Asiaticis via certi quicquam habet Græcorum historia, ante huius in Græciam transitum, tunc cum Gelon in Sicilia dominabatur. *Pausan. in Arcadicis.* Olymp. 75. *Halicarnas. lib. 9.*

Post hunc nullus fuit rex apud Persas magnus (inquit Plato) nisi nomine. Ita cum eius clade cœpit, paulò post Cyrum, imperium Persarum cadere.

A pugna Marathonia ad Xersis transitum in Græciam an. 10. *Thucid. in Proem.*

Marathonia pugna 16. annis posterior fuit Bruti, primi Rom. Coss. funere. *Halicarn.*

Tantis classibus in Græciam transit vt Hellesponto iuncto, Athóue monte perfosso maria ambularit, terramque nauigarit, maria pedibus peragrans, classibus montes. *Cic. 2. de Finibus.*

Integrum quadriennium in apparatu belli consumit, collecto

Anni mundi.

3670

ASSVERI SIVE XERSIS ET PERSARVM MONARCHIÆ SÆCVLO

3690

Anni Christi | Anni mundi

lecto exercitu 5283220. hominum. *Herod.lib.7.* A nnum egit in Enropa.

3680 Bellnm à Dario patre, vt exteri statuunt, auo, vt ego, post Hebræos, susceptum aduersus Græciam per quinquennium gessit. Bis in terra victus, tertio, sed frustra, nauale prælium instruit.

Græci simultates belli huius metu deponunt, & Syncretismo facto petunt auxilium à Syracusano Geloone, Cretensibus & Corcyreis.

Prælium ad Thermopylas memorabile. Nam 300. Lacedæmonij duce Leonida, circiter vicies mille Persas trucidant. Simile narrat Gellius *lib.3.cap.7.*

Artabani expeditionem illam Xersis contra Græcos dissuadētis, oratio elegans apnd Herod.lib.7. vbi mentio vnius Dei ostendit persas à Iudæis fuisse instructos.

Xersis bellum describit Herod.lib.8.& 9.

71 Mardonius Assueri dux Alexādrum Macedoniæ regem ad Athenienses legat de pace, quam illi recusarunt. Cyrsilum in Salamine suadentem recipi conditiones seruitutis à Mardonio oblatas, lapidibus Atheniensium viri obtuerunt, vxorem ipsius & liberos fœminæ. *Demosth de Corona.*

Sarobazanes & Sisinnius à Mardonio Syriç & Palestinæ præficiuntur.

Gelon Syrac. Hieronis frater, ad quem multæ odæ Pindari, Hamilcarem cum 30. millibus trucidat, eo die, quo ad Thermopylas, vel ad Salaminam duce Themistocle, dimicatum est. *Diod lib.11.*

Post fugam Persarum, Greci ad mutua dissidia redeunt. Hinc serpet bellum Peloponnesiacum.

Ostanes primus de Magia commentatus, Xersem contra Græcos comitatus, semina artis portentosæ aspersit, *Plin.lib.30.cap.1*

Imarus rex Lybiæ Aegyptum Persis ademit cæso Achemene Assueri fratre. *Thucid lib.1.*

Literæ Græcæ Massiliæ vigent, vsque eo, vt Galli illorum exemplo illarum studio caperentur, & iam pacta & conuenta Græcè scriberent. *Strabo lib.4.*

Philolaus Corinthius legem proletariam Thebanis fert.

Scythis in Media belligerantibus, domi seruile bellum exurgit.

Romani, decem viros consilio Hermotimi Ephesij in Græciam & Athenas tunc florentes mittunt, qui Solonis leges decem Tabulis comprehensas, describerent, quibus duas adiecerunt, paulò ante bellum Peloponnesiacum, an. 60. ab exactis Regibns. *Cic.2.de Finibus.* 300. anno post vrbem conditam. *Gellius lib.20.cap.1. Sol.cap.2. Halic. cap.2.* Earum fragmenta habes, 2. de Legibus Cic.

Heracliti Ephesij amicus Hermodorus Ephesius, legum Romanarum interpres, ac penè auctor. *Pompo.Iurisconsult.de Origine iuris. Plin.lib.34.cap.5.*

g Darius Longimanus Artaxerses 2. Pius, annis 40. Cuius annus 32. Nehem.13. memoratur.

3690 g Templum anno huius Artaxersis sexto perfectum est, annis scilicet quatnor. Nam cœpit ædificari anno 2. *Seder cap.29.*

Mœnibus cingitur à Nehemia Hierusalem, vigesimo. *Nehem.5.& 6.*

Anno autem trigesimo secundo tota exædificata est. *Nehem.5.*

3730 Nehemias eodem anno redit ad hunc Artaxersem regem à quo postea reditum impetrat in Hierusalem. *Nehem.13.*

Nam hunc esse putant Hebræi, cuius septimo *Ezras*, & vigesimo Nehemias ascenderunt, in quorum libris Attaerses passim nominatur. Est autem hoc nomen regiæ Persarum dignitatis. *Seder cap. 29.*

Rea Assut vocatur. *Ezræ 6.*

Aliqui Nehemiam à consequente Artaaerse missum Hierosolymam putant, vt illa ageret, quæ eius libro continentur.

Angelus precatur pro Hierusalem & Iuda, quibus (inquit) ô Domine, iratus es his 70. annis iamdudum exactis, *Zach. 1.* Sic enim locus debet intelligi. Nam septuaginta captiuitatis anni iampridem finierant, nempe imperij Cyri principio.

Ezras ab exilio reuersus, academiam Hierosolymis instituit, omni disciplinarũ genere refertam, ex qua multi insignes viri, seorsum Scribæ & Legisperiti prodierunt, qui ijdem in Euangelio videntur.

Arcam priori similem in templo à se ædificato Iudæi dedicarunt. Nam prior à Mose ædificata ita fuit abscondita à Ieremia, vt nunquam reperta fit. *Epiph. & trad. Heb.*

Darius omnibus modis Iudæis fauet, fortasse quòd filius esset Estheris, & certe eius annis Regina Esther vidua mater videtur multum potuisse, & libet Ezræ & Nehemiæ Mardocheum nominat.

A Græcis etiam, vt Suida, dicitur Artaacrses, ad quem Themistocles fugit, quamuis patrem Xersem antea turpiter profligasset. Mirum est Hebræos ferè, hunc esse opinari qui victus sit ab Alexandro.

Iubet Iudæos repetere ædificationem & vrbis & templi. *Ezræ 6.* collatis muneribus & priuilegijs amplissimis. Hinc à fluuio Babylonis Ahaua Hierosolymam Ezras scriba cum multis alijs conscendit, & ædificauit murum ciuitatis. *Ezra 7. & seq.*

Deinde à Susis castro post annos 13. Nehemias regius pincerna, Eliasib pontifice. *Nehem. 2. & seq.*

Nam anno Longimani vigesimo mittitur Hierosolymam, vt eius instaurationem iuuet, Reperit ignem, quo sacrificia incendi solebant. *2. Mach. 1.* In Nephtar, vbi fuerat per sacerdotes sub Nabugdodozor reconditus.

Nec verò cuncti rediere. Etenim exulum multitudo, *vt Ioseph. Ant. lib. 18. cap. 12. & Talmudici narrant*, vrbem ad Euphratis ripam condidere, quam Chaldaica voce (paulatim enim Iudæi Babylonem abducti, ibique 70. an. exilio & & seruitute pressi, linguam Hebraicam dedidicerant, senibus vita defunctis, & pueris linguam peregrinam imbibentibus) Neardéa. q. fluuium scientiæ appellarunt.

Synagogis atque Academijs constructis, quæ in multa sæcula omni scientiarum genere floruerunt.

Vnde longo post tempore sub annum Christi 470. Talmud Babylonicum multarum cognitione plenum ediderunt. Ad quorum imitationem cæteri, quos in Iudæam Zorobabel, Ezras & Nehemias reduxerant, Hierosolymis gymnasia multa literarum instituerunt, Talmudque Hierosolymitanum altero quatuor partibus minus tandẽ euulgarunt, per R. Iohanan centum annis, antequam R. Ase vulgaret Babylonicum, cuius contextus Misna appellatus, extabat beneficio R. Akibæ, sub Antoninis. *R. Mose in præf. Maimonim.*

Diebus Mesullam duce Iuda cœpit imperium Græcorum innotescere.

Hippo-

	Anni mundi.
Iesu filio Iosedec, Ioachim & Eliasib per ordinem pontificibus.	
Mesullam duce Iuda.	
Haggeo & Zacharia prophetis.	3690
Alexandro Amyntæ filio rege Macedoniæ, deinde Perdica an. 28.	3730

DARII LONGIMANI ET PERSARVM MONARCHIÆ SÆCVLO

Anno mundi.

3690

Hippocrates Pythagoræ discipulus, medicinã, quæ quingentis annis post Aesculapij mortem latuerat, in lucem reuocat. Mardochei & Esther contemporaneus. *R. Abr. in Cabbala hist.*

Democritus ridens hominum vanitatem. Bacchilides. Græcia ab externis bellis quiescens in duas partes scissa propter Pisistratidas bellis intestinis feruet, de quibus Thucidides. Hinc bellum Peloponnesiacum anno vrbis Romæ trecentesimo. *Plinius lib. 30. cap. 1.* Hunc verò habuit exitum, vt tandem anno post varios casus 27. Athenæ à Lysandro captæ muris nudarentur, & victi Athenienses Lacedæmonijs succumberent.

Bellum Samium, cui vt & Peloponnesiaco Aspasia Periclis amasia, & tandem vxor, quæ Rhetoricam Athenis docuit, præbuit causam.

Pericles bellum illud Pelopon. mouit, ne daret pœnas 50. talentorũ, quæ depeculatus fuerat, præpositus sumptibus Eburneæ Mineruę, quam Pidias conficiebat. *Suid. in Phidia.*

Simonides Melicerta, Cambysis Darijque regnum & Xersis naualem pugnam describit.

Protagoras, cuius discipulus Ecatæus Milesius, Grecorum primus prosa oratione historiam vulgauit. *Suidas.*

Eum ęmulari paulò post Herodotus, Thucidides, Hellanicus, sub Amynta rege Macedonum. *Suidas. Gellius lib. 15. cap. 23.*

Lysis Pythagorę familiaris, Epaminondę pręceptor.

Anaxagorę discipulus Archelaus Milesius, qui ex Ionia primus physiologiam in Gręciam detulit, pręceptor Socratis. *Suidas.*

Peloponnesiaci belli tempore, Metho Astronomus vixit, & stultitia euasit tempestatem, in quam pręuiderat casuros Athenienses.

Ab eo Methonis annus, quem esse aureũ numerum docet *Diod. lib. 12.* Cyclum decemnouennalem vocant Astronomi, quoniam annis 19. luna cunctas suas varietates absoluit, & ad sua principia reuertitur. In eo descripti erant ortus omnes & occasus, item prognostica tempestatum, serenitatum, & status totius illius temporis.

Sophocles annis 17. Socrate senior, moritur post Euripidem annis sex.

A discessu Xersis ad initium belli Peloponnesiaci anni 50. intra quos imperium suum in magnam potentiam prouexerunt. *Thucid. lib. 1.* à Pisistrati tyrannide an. 150. *è Iust.*

Milo Crotoniates.

Alcibiades, Lysander, Thrasibulus, Conon.

Architas Tarentinus, qui primus Geometriam cum Mechanica coniunxit.

Eudoxus exemplo Architæ Mathematicus mechanicus, primus fastos & certam temporum & motuum cœlestium rationem ab Aegyptijs acceptam, Græcis tradidit.

Thucidides se sub Longimano viuere scripsit. Summatim initio deliniat historiam annorum 50. ab Assuero siue Xerse, vsque ad initium belli Peloponnesiaci. Eius postea narrationem prolixè octo libris persequitur, vsque ad annum belli vigesimum.

Cimon, Empedocles, Pericles Themistoclis successor, Gorgias Rhetoricę inuentor aut certè illustrator Aeschylus, Sophocles, Euripides tragici.

Pindarus Empedoclis discipulus.

3730

Themistocles ad Artaxersem Xersis filium nuper re-

Anno mundi.

3690

gnare incipientem exul confugit. *Thucid. lib. 1.*

Superiori Darij bello militis officio functus, contra Xerxem dux fuit. Quæ Externi duobus Persarum regibus Dario 1. & Xerxi, Hebræi vni Assuero tribuunt, non improbabiliter. Nam hæc bella, vt audis, sese ferè attigerunt.

Aristides summa integritate cẽsum de tota Grçcia agens, & tributum singulis imponens, quo Græci quot annis ad sumptus bellicos aduersus Persas conferrent 460. talẽta. iusti cognomen est adeptus. *Thucid. lib. 1. & Plut. in eius vita.*

Herodotus pater historiç Ciceroni 1. de leg. quia è primis Græcorum historicis. Quem tamen non historiam sed Mythihistoriam. i. historiam fabulosam scripsisse censet Strabo *lib. vlt.* Eam paulò ante Cyrum incipit. Meminit Apryis, cuius mentio Ierem. 44. & prælij inter Neco & Assyrios, in quo Iosias interfectus. *4. Reg. 23.* Peruenit ad octauum Assueri & quinquagesimum ante bellum peloponnesiacum.

Atheas fundator regni Pontici, pòst Artabazes à septem persis oriundus. *Florus lib. 3. cap. 5.*

Demaratus rex Lacedçmoniorum apud Xerxem exulat. Leonida in eius locum suffecto, qui in angustijs Thermopilarum Persis restitit tribus continuis diebus & quarto vicit.

Gelon Syracusis tyrannidem inuasit an. 85. ante Dionysium seniorem. *Dionys. Halic.* huic successit Hieron. *Diod.* Deinde post annos 12. Thrasybulus frater. *Idem.*

Pausanias Laced. suspectus de Xerxis amicitia supplicio afficitur. Accusatus fuit ab Aristide Atheniensi belli socio.

Artabani scelus, qui victum tertio bello Xerxem trucidarat, Artaxerxes Longimanus filius patri succedens vlciscitur.

Socrates Ethicæ, nouæ tunc Philosophiæ, magister è statuario & lapidum sculptore, in carcere cicuta necatus, auditor Anaxagoræ, Damonis, denique Archelai.

Euclides, Phocion, Dionysius tyrannus Syracusanorum.

Aristophanes tetrametri & octometri carminis inuentor. *Suidas in Octometro.*

Bellum inter Thraces & Perdicam Alexandri Macedoniæ regem.

Sicilia à populo regitur. Post restituitur Dionysius. Hinc Dion, &c.

Romæ Martius Coriolanus, Mecenius Agrippa, bellum Veientinum, quo 306. Fabij Patricij cũm familijs suis perierunt.

Tribunos & ædiles primum per seditionem plebs sibi creat, & paulò post Censores, & Præfectos annonæ. *Gellius lib. 17. cap. vlt.*

Celtiberi Prætorem Romanum cum exercitu trucidãt.

Tribunis militaribus pro Coss. Romæ regentibus ad annum ferè conditæ vrbis 347. triginta tyranni Atheniensibus præpositi sunt, & in Sicilia Dionysius superior tyrannidem tenuit. *Ibid. Gellius.*

Euhemerus ex ciuitate Messana res gestas Iouis & cæterorum deorum historiam texit è titulis & inscriptionibus sacris, quæ in antiquissimis templis habebantur, maximéq; in fano Iouis Triphilij. Quam historiam interpretatus est Ennius. *Cic. 1. de natur. Deorum.* Ab Euhemero & mortes & sepulturæ demonstrantur deorum in sacra historia. *Sextus Empyricus lib. 4. Pyrrhonio. & lib. 8. cõtra Mathematicos.*

Ex Aetna monte primum ignis erupit.

Hoc tempore literæ & artes, etiam mechanicæ, quæ sub præcedentibus sapientibus & philosophis Italicis & Ionicis fuerant hactenus infantes, incrementum penè virile adipiscun-

DARII LONGIMANI ET MONARCHIÆ PERSARVM SÆCVLO

3730

Anni mundi.

piſcuntur. Mox ita perficiuntur, vt Socrates meritò diceret. Si Bias vnus è Septem, aut Dædalus Athenienſium ſtupor ad nos rediret, irrideretur.

3690 Bryſo Heracleotes, cum Euclide Megarenſi contentioſam Dialecticam introducit. *Suidas in Socrate.*

Pyrrho iſtorum diſcipulus hinc anſam arripuit dubitandi de rebus omnibus. Hinc Pyrrhoniorum ſecta. Nēpe nimium altercando veritas amittitur, acquiriturque inſcitia.

Carthaginenſes cum Syracuſanis bellum gerunt. Re infœliciter geſta bellum in Sardiniam transferunt, duce Mateo. Cui Mago ſuccedit, qui primus omnium ordinata militari diſciplina Pœnorū imperium, non minus bellandi arte, quàm virtute amplificauit. *Iuſtinus.*

Dionyſius ſenior fugatis Carthaginenſibus Siciliæ totius occupauit imperium. Deinde copias in Italiam traiecit contra Græcos. Locros pacta amicitia cum Gallis, qui Romam vaſtauerant, expugnauit.

Amilcaris Magonis filij tempore legati à Dario veniūt, afferentes edictum, quo Pœni humanas hoſtias immolare & canina carne veſci prohibebantur, iubebanturque corpora potius cremare, quàm terra condere, petentes ſimul auxilia contra Græciam. *Iuſtinus lib. 19.*

Quo anno mortuus eſt Darius relictis duobus filijs, Artaxerſe & Cyro, Athenis Lacedæmonij rectores 30. præfecerunt, Lyſandroque Rempub. formandam tradiderunt. Siculi autem Dionyſium in exilium pepulerunt.

Mortuus tamen dicitur circa finem anni ſeptimi belli Peloponneſiaci à *Thucid. lib. 4.* quaſi illud bellum adhuc annos viginti durauerit. Vix enim confici potuit an. 27.

Mortuo Longimano multi motus in Perſide Inde confuſa eſt ſucceſſio apud hiſtoricos. Nam mox Xerſem &

Neh.12. h Artaxerſes tertius, regnaſſe dicitur annis 49.

3730 Sogdianum regnaſſe Euſebius aſſerit. Darium. Thucidides. Aegyptus defecit.

3779 h Quidam non ſuperiorem, ſed hunc putārē eſſe Artaxerſem, ſub quo à Nehemia vrbs mœnibus cincta eſt, & templū ornamenta ſua obtinuit. *Nehem. 2. & ſeq.* Et Ezras venit in Iudæam cum mandatis ad res populi componendas, *cap. 7.* annis ante Nehemiam tredecim.

Ioiada, Ioathan, denique Iaddo pontificibus.

Meſullam duce Iuda

Archelao an. 4. rege Macedonum, & per ordinem Pauſania an. 1.

Amynta an. 19.

Perdica an. 6.

Philippo Amyntæ an. 20.

Vt vt ſit, Nehemias redit ad Regem an. 32. imperij eius. Nam per annos 12. rexit populum. *Nehem. 5.* Et rurſum in fine dierum (.i. extremo imperij Artaxerſis) permittente Rege reuerſus eſt Hieruſalem. *Nehem. 13.* vbi & diu poſt hunc ſuum reditum, mortuo Artaxerſe, ſiue hoc ſiue ſuperiore vixit. Facit enim mentionem Darij regia Perſarum (nouiſſimi) *cap. 12. verſ. 22.*

Bibliothecam inſignem Hieroſolymis inſtruit, ac libros tam ſacros, quàm profanos in ea reponit. 2. *Mac. 2.*

Huius tēpore viguiſſe Iudith (etſi ferè locetur ſub Cambyſe vel Dario Hydaſpis quem Aſſuerum vocant) in cuius hiſtoria nominetur Nabugdonozor, idque ex Bagua ſpadone, qui fuit in caſtris Holofernis deprehendi: cuius quoque meminerint ſub hæc tempora externi ſcriptores, putat Seuerus Sulpitius lib. 2. hiſt. Sed iam retinēdam hiſtoriæ ſimplicitatē in Nabugdonozore docuimus. *p. 128.* *Sup. p. 128.*

Ariſtoteles præceptor Alexandri, Demoſthenes, Diogenes, Aeſchines.

Ante hunc profani hiſtorici ſtatuunt Darium nothum, poſt verò Ochum Arſamen. Sed ignorant hiſtoriam Perſicam, quæ ſic habuit. Artaxerſe tertio, quem & Darium Perſam nominari *Nehem. 12.* plerique putant, puero admodum

à Longi-

Anni mundi.

3730

à Longimano siue patre siue auo relicto, Satraparum ambitione varijs casibus iactatum est imperium, vt nescias penes quos rerum summa foret. Nam primũ Darius nothus gubernacula inuasit. Hinc fratibus in se inuicem armatis, Ochus, Arsamis, donec Bagoas Eunuchus Arsami interfecto, Attaxersem iam virum omni tyrannorum metu liberaret.

Quin & isti titulo regio innotuerunt Græcis, quòd foris bella gererẽt, dum intus imperaret Artaxerses iuxta legem Persicam, cuius recordatur Herodotus.

Cyri iunioris huius tertij Artaxersis fratria ἀνάβασις, quam describit Xenophon philosophus & historicus.

Græcorum alij se adiungunt Cyro, vt ipse Xenophon, consulto super hoc Socrate, alij Memnoni Artaxersi.

Cyrus iunior propter insidiarum suspitionem in carcerem à fratre coniectus, post liberationem, aulicos sibi conciliabat, copias clam cogebat, literas interim ad fratrẽ blanditiarum & assentationum plenas mittebat, quibus vel poscebat aliquid, vel Tissaphernem accusabat, carcerem suum refricãs, redire in aulam sibi esse tutum negabat, studio matris ad id iuuabatur, quæ Regi omnes suspitiones eripiebat, ita vt Rex sibi strui insidias nõ ante animaduerterit, quàm se numerosissimo exercitu obtui vidit. Hinc euenta illa prælia à Xenophonte in Exped. & Plutarcho in Artaxerse explicata, in quorum vltimo, nisi Cyrus occubuisset, Rex perierat.

Xenophon, Herodotum & Thucididem sequutus, in Hellanicis historiam bellorum Græcorũ Thucididia morte interruptam narrat, vsque ad prælium ad Mantineam Bellum quoque ciuile Memnonis Artaxersis, & Cyri iunioris. Cyri partes sequutus institutionem Cyri maioris veluti recentem descripsit.

Philosophorum primus historiam scripsit, & exercitum duxit, atque adeò incolumem ex vltimis Babyloniæ finibus reduxit, asperrimis itineribus, & per barbaras gentes atque Græcis infestissimas.

Ctesias medicus captus in bello Cyri minoris ab Artaxerse, & in gratiam receptus, scribit de rebus Persicis, certius, vt ipse ait, quàm Herodotus & alij.

Aristippus, Isocrates, Polybius, Praxiteles sculptor, qui primus omnium speculum fecit. Metasthenes.

Plato apis attica, Mosis æmulus, siue Moses atticus, ex Numenio Pythagorico, qui tertius philosophorum post Anaxagoram & Pythagoram in Aegyptum descendit, vt philosophiam, ex qua diuini cognomentum est consecutus, disceret.

Tredecim annis fuit Heliopoli cum sacerdotibus. Annos 20. habitauit cum Socrate, natus post initia belli Peloponnesiaci.

E Lyceo scholam in Academiam inter syluas transtulit. *Suidas*.

Mausolus Cariæ rex, cui ab Artemisia vxore Mausoleum extructum est, obijt an. 2. Olympiadis 100. *Plin. lib. 36. cap. 5.*

Aristoteles præceptor Alexandri magni, naturæ genius 400. volumina conscribit. *Suidas*. 20. annis audiuit Platonem. *Laertius*.

Decem oratores, quorum principes Aeschines & Demosthenes, qui sic Thucididem est admiratus, vt eum totum sua manu octies descripserit. *Lucianus*.

Lacedæmonij ab Atheniensibus apud Corinthum, duce

ARTAXERSIS TERTII ET MONARCHIÆ PERSARVM SÆCVLO.

3779

ARTAXERSIS MEMNONIS PENVLTIMI PERSARVM MONARCHÆ SÆCVLO

Anni mundi.

ce Phormione, superati Imperium Græciæ summum post bellum Peloponnesiacum vix tenuêre.an. 12. *Polyb.lib.1.*

3730 Thebani Lacedæmonios duce Epaminonda apud Leuctra superauerunt. Pugna Leuctrica è seminario belli Peloponnesiaci. *Gellius lib.17.cap.vlt.*

Ab ea ad Philippi mortem.an.35.

Agesilaus rex Lacedæmoniorum in Asia contra Persas.

Circa annum vrbis 400. Philippus Amyntæ filius Macedoniæ regnum adipiscitur, simul & Alexandrum gignit. *Gellius lib. 17 cap.vlt.* Paucis inde annis post, Plato in Siciliam proficiscitur. *Ibid.*

Apud Cheroneam memorabili prælio Athenienses vincit, de quo mox. *Ibid.*

Anno regni eius sexto, bellum sacrum siue Phocense decennale exoritur inter Phocẽses & Thebanos, ob templum Delphicum à Phocensibus spoliatum. *Diod. Pausan.*

Dionysius iunior Syracusanorum tyrannus, apud quem Plato aliquantisper vixit. Cædibus vrbem replebat, vt vinctis pater. Quare in exilium pulsus, Corinthi ludi magistrũ egit, & patris sacrilegij pœnas luit. Huic Agatocles figulus successit annis 7. post Alexandri magni mortem.

Dion Platonis amicus, post 1 annos Dionysio in exilium Corinthium eiecto Syracusas occcupat. Sed paulò post interficitur.

His aiunt temporibus Sicambros siue Francos, armis Gothorum & Suecorum pulsos ab ostijs Danubij in Germaniam inuasisse.

Anaximenes Rhetor alter Alexandri magni præceptor.

Demosthenes superstes fuit Alexandro, vsque ad Antipatrum, qui ipsi in regno Macedoniæ successit. *Suidas in Antipatro.*

Antisthenes Socratis discipulus, Cynicæ philosophiæ auctor. Diogenes istius successor. *Suidas.*

Græcæ ciuitates dum imperare singulæ cupiunt, imperium omnes perdiderunt, & Philippi iugum subierunt.

Ochus Aegyptum recepit, Nectenabo rege fugiente in Aethiopiam cum multa pecunia, de quo Plutarch. in vita Agesilai. Foris bella gerens titulo regio innotescit, cùm interim domi regnaret Artaxerses.

Post transactum in Aegypto diuturnum bellum, plurimos Iudæorum in Hyrcaniam ad Caspium mare transfert, quos ibi vsque hodie amplissimis generis sui incrementis constat consistere, atque exinde quandoque erupturos opinio est. *Oros. lib.3.cap.7.*

Carthaginenses cùm eorum regnum floreret, Oceanum Atlanticum dimensi sunt, terrasque aperuerũt, in quibus erant arbores pulcherrimæ, & cœlum saluberrimum. Quare cùm multi eo nauigarent, & capti amœnitate loci non reuerterentur in patriam, eius ob bella & asperitatem pertæsi, pœna capitis cautum est, ne quis deinceps in eas terras nauigaret, nempe ne Africa habitatoribus exhauriretur. Atque ita huiusmodi nauigatio desijt. *Aristot. de mirabilibus auditionibus.* Ea est America & Brasilia, quam Afrorum coloniam esse ex situ dub[illegible]dum non est. Hanc autem iterum auorum ætate Lusitani & Castilij an. Christi 1497. repererunt.

3779 Romæ M. Furius Camillus dictator Faliscos & Vejos capit. Non multò post, Romanis ad Alliam Brenno duce cæsis, Galli Romam cepêre & incendêre. Capitolium obsessum per sex menses, auri mille pondo pacti obsessis vendidêre.

didêre.& penetrata Græcia & Asia, gentibusquæ cis Taurum incolunt imperitarunt. Trochini quidem, Hellesponti oræ, Tolistobigi Aeoliç atque Ioniç. Tectosagi verò mediterraneis Asiæ. Sedem autem ipsi circa Halim fluuium posuêre. *Liuius lib.48.* Has laudes impudenter Germanis quidam tribuunt, & Senones Gallos in Germanos transformant.

Galli tum Senas & Mediolanum vrbes ædificant, & expulsis veteribus Thuscis, multarum aliarum vrbium Italiæ fundamenta iecerunt. *Iustinus*, vt Papiæ, siue Ticini. *Paulus Diaco.*

Cum Dionysio Syracusano pacem faciunt. *Iust.lib.20.*

A Bythiniæ rege in auxilium euocati, regnum cum eo parta victoria diuiserunt, eamq́ue regionem Gallogræciam & Galliam nominarunt. *Iustin.ibid.*

Regnante Athenis Anaxicrate Galli duce Brenno aduersus Græcos expeditionem susceperunt. *Pausa.*

Roma paulò post cœpit intra Italiam crescere, Tribunis militũ pro Coss.creatis. Hinc Camillus Volscos cepit. &c.

Manlius ob regnum affectatum è saxo Tarpeio præcipitatur.

i Huius regis meminit Dan.8. cap. sub nomine Arietis confligentis cum hirco, idest, Alexandro.

Iam satis refutauimus eos qui sexto hoc loco, siue post Cyrum quinto statuunt Xersem Græciæ terrorem.

Philippus rex Maced.20.annis post victos Pœonas, Illyrũ, Atheniensium Amphipolim, Potidęam, Pydnam, Olynthũ, Calchidiæ 32. vrbes Olyothijs subditas, Thessaliam, Elateam, Athenienses denique & Thebanos ad Cheroneam, imperator Græcorũ deligitur Corinthi, sed initio anni seq. à Pausania satellite interficitur. *Suid.in Carano.*

Illa ad Cheroneam pugna ingentes omnibus Græcis importauit calamitates. Omnes enim Græcos simul in seruitutem redegit aut ipse aut filius. *Pausan. lib.1.*

Ante hunc nihil certi de temporibus habent Gręci, vnde vix duos apud eos reperias, qui in idem tempus Cyrum, Pythagoram &c. conferant.

Successit Alexander filius, qui primo regni anno Illyrios, Triballos, Sirmum Getarum regem vicit, Thebas ob eiectũ Macedonum præsidium solo æquauit. Secundo anno exercitum in Asiam traduxit, & Persicas copias ad Granicum profligauit. Tertio expugnatis Sardibus, Mileto, Halicarnasso ad Issum in Cilicia matrem, vxorem & filiam Darij memorabili prælio cepit. Quarto post septimum mensem obsidionis, Tyrum subiugauit indéque vicinas vrbes, immunitate Hierosolymitanis tributa Quinto Aegyptum occupauit & Alexandriam condidit. Sexto ad Arbela Darium vltimo prælio planè vicit. Sex reliquis Monarchia fruitur.

Alter autem Alexander Molossus, Epirotarum rex in Italiam venit bellum populo Rom. facturus. Iam enim fama virtutis fœlicitatisque Rom. apud exteras nationes enitescere incipiebat. *Gell.lib.17 cap.vlt.* in Italia occiditur.

Thrasymachus sophista primus colon & periodum in oratione monstrau[it].

Hermophilus cæcus Theopompum Geometriam sine radio docet.

Calippus Siculum regnum occupat.

Caramundus Galliæ regulus Massiliam bello premit.

Phileni fratres pro dilatando Carthaginensium imperio se viuos terra obrui à Cyrenensibus passi sunt.

Timotheus

Anni mundi.

❀ ❀

6

i Darius Codomanus	3779
Arsami filius, quem vicit	
Alexāder Macedo, an.6.	3785

Pontifice Iaddo.

Duce Hanania.

Alexandro Macedonum rege an.12.

❀ ❀

❀ ❀

Anni mundi.

Timotheus Lyricus tempore Philippi Macedonis, chordam decimam & vodecimam adiecit & veterem muſicam ad molliores & effœminatiores modos traduxit.

3779

Nectanabus rex Aegypti, quem Ochus in Aethiopiam expulerat, Aſtrologus & Magus Olympiadi Alexandri matri charus, de quo multa fabuloſa.

Poſt Xenophontem Theopompus hiſtorias ſcribit, ſed innumerabiles admiſcet fabulas. *Cic. 1. de Leg.* Percuſſus à Deo cęcitate, quia eis inſerere tentauit ſacram hiſtoriam. *Ioſ. contra Appionem.*

Ephorus Iſocratis auditor epitomen hiſtoriarum Herodoti item quæ bello Peloponneſiaco geſta ſunt ſcribit.

Pyrrhonis auditor Theodorus Athenis ἀδιαφορίας introduxit, & de ſuo nomine Theodoriam ſectam reliquit. *Suidas*, Athei facile ſunt adiaphoriſtę, ſublato rerum delectu atque diſcrimine.

Euagoras rex Cypri in furorem verſus.

Lenco Boſſori & Ponti rex an. 40. cui ſucceſſit Spartanus filius, deinde Pariſades. *Diodor.*

Hanno Carthaginenſis affectatæ tyrannidis pœnas luit.

i *Summa 147.*

i Hebræi tamen tradunt Perſarum Monarchiam tantum duraſſe annis 52. Noſtri numerant 230. nempe quoniam multo plures, videlicet 14. reges faciunt. Sed perſpicuè non plures quatuor poſt Darium (aut certè Cyrum iuxta R. Moſem) imperaturi affirmantur, Danielis 11. nec plures in Scriptura nominantur. Illic lege Rabbi Abraham, quem in his nominandis numerãdiſque ſuffragatorem habeo, niſi quod ex dicto R. Moſe addo pro ſexto & vltimo Darium Diſamis filium. Hoc Plato ſignificat dum ſcribit poſt Xerſem à Græcis victum nullum fuiſſe regem Perſarum magnum, niſi nomine.

Accedit Alexandrum non ita multo poſt reditum Iudæorum ab exilio res ſuas geſſiſſe, vt author libri Machabæorum indicat, & Aggæus extremo ſuæ prophetiæ: Adhuc modicum, inquit, & commouebo cœlum & terram, & regna ſubuertam, &c.

Nam Nehemias qui fuit è reducibus, peruenit ad pontificem Iaddum, Nehem. 12. quem indubitatum eſt occurriſſe Alexandro, eique de Dario promiſiſſe victoriam, demonſtrato oraculo, quod Daniel cap. 8. tradiderat. Vnde quidam veriſimile putant Nehemiam & Ezram huiuſcemodi ingreſſui Alexandri in Hieroſolymam interfuiſſe.

Præterea idem Ezras vidit duo Monarchiæ Perſicæ extrema nempe Cyrũ Babylonicę euerſorem, & Iaddum, ſub quo vltimus Darius & Alexander Perſicæ labefactator. *2. Ezr. 13* Fuit igitur Perſarum monarchia contractior. Nam non eſt probabile, eundem ducentos annos exceſſiſſe.

Sed & lex Perſica eos fefellit, de qua Herodotus ſæpe, ſeorſum libri 7. initio, non licuiſſe extra regnum proficiſci Regem cum exercitu, niſi domi relicto vicario, cum Regis titulo & inſignibus, ad vitãda bella ciuilia & inteſtina. Quin etiam vt Romana, ita & Perſica Monarchia, eodem tempore plures potuit habere Imperatores. Deniq; Scriptura non plures attingit, chronica Hebręorum qui cum eis verſabantur, vt domeſticis, non plures numerant. Daniel non plures

3785

ſignificat. Ezras, Nehemias, Mardocheus qui res gerebant ſub Cyro, Aſſuero, Dario Longimano & Artaxerſe tertio, peruenerunt ad ſæculum Iaddi & Alexandri magni, atque hæc omnia ſacris codicibus indicarunt, quæ qui conciliare

voluerunt cum profanis, vt Philo, Lyranus, coacti sunt dicere, Mardocheũ 18. an. superasse ætatẽ Isaac, ducentesimũ atigisse. Alexandri tempore recẽtissima erat Miltiadis, Temistoclis, Periclis, Socratis, Herodoti, & cæterorum Græcię illustrium mors. Quin ipse Demosthenes discipulus Socratis & Thucydidis, quos sub Longimano viaisse docuimus, non modo vidit Alexandrum, sed & post eum, & quidem non admodum senex, mortuus est. Vt hæc ergo vitemus incommoda, ita de hac Monarchia constitutum esto.

Monarchia Persarum destructa mansit vsque ad Arsacem Parthum, per annos centum, cuius posteri dicti sunt Arsacidæ.

Berosus Chaldæus, Sacerdos & historicus. Huius filiam Sibyllam Babylonicam fuisse ait Iustinus Martyr in parænetico. Seriem regum Assyriæ, & aliorum à diluuio ferè vsque ad Iosue, item gentiũ origines Græcis explicauit. Chaldaicam suam historiam libris tribus comprehensam dicauit Antiocho Seleuci Nicanoris filio & successori. *Tatianus orat. contra Græcos*. scripsit, & de posteris Noe, quos ad Nabulassarum Babyloniorum regem Nabugd. patrem perduxit. *Ioseph. lib. 1. contra Appionem*. libri eius hodie minimè eatant vt apparet è fragmentis ipsius apud veteres repertis. Quare ij, quos Annius ei⁹ nomine produait, sunt adulterini.

SVB hac Persarum Monarchia, præcipuè post celebrem illam Græcorum de Persis victoriam per centum quinquaginta annos, deinceps cadenribus sensim Persicis Græcæ res mire augescunt. Quin & artes florent atque adeo ad summum perueniunt, vsq; ad Alexandri tempora. *In disciplinis Mathematicis* exelluerũt Eudoxius, Euclides, Nichomachus Aristotelis f. *Philosophi* Ionici & Italici vsq; ad Socratem multi, qui primus philosophiam à rerum cœlestium & naturalium contemplatione ad vitam & mores reuocauit. Hinc Plato, Aristoteles, Theophrastus, Xenocrates, Polemon, Crantor &c. *Medici*, Hippocrates, Thessalus eius f. *Oratores* Pericles, Gorgias, Thrasimachus, Hippius, Protagoras, Isocrates, Lysias, Demosthenes, Aeschines, Antiphon, Antocides, Hyperides, Dinarchus, Iseas, Demades, Demetrius Phalereus.

Poetæ tragici, Aeschylus, Sophocles, Euripides. *Comici*, Cratinus, Aristophanes, Eupolus, Diphilus, Philemon, Menander. *Historici*, Herodotus, Thucydides, Xenophon, Philistus, Ephorus, Theopompus, Timæus, Calistenes.

In mechanicis statuary, Lysippus, Cares, Phidias, Polycletus, Praxiteles, Ctesias, Dinomenes, Cymon, Myrois, imò verò tunc pictura & statuariæ artes in Græcia cœperunt. *Plin. lib. 36. cap. 5.*

Plastæ, Lysistratus, Dibutades.

Pictores Apelles, Protogenes, Polygnotus, Parrhasius, Aristides Thebanus, Paralus, Xeusis qui vmbras inuenit, ex Quintiliano.

Architecti, Dinocrares, qui Alexandriam Aegypti construxit, Ctesiphon Gnosius, qui templum Dianę Ephesinę. Philo, qui Pyreum Atheniensium.

Sculptores, Alcamenes, Agoractites, Scopas, Bryaxis, Timotheus, Leochares, Pythia.

Musici, Aristoxenus, Timotheus, Anaxarcus, Damon.

In re militari, Epaminondas. & Pelopidas Thebani, Timotheus

Anni mundi.

3797

MONARCHIÆ PERSARVM PER ANNOS CENTVM QVINQVAGINTA SÆCVLO.

3797

Anno vrbis cond. | Anni mundi.

417

k. Monatchia Macedonũ patuit à mari Adriatico in Indicum vsque, trans Gangem ad Emodios montes. Hieron. in 7. cap. Dan. quæ ærea Daniel. 2.

Incepit an. mundi. 3785.

2.Mac.1. Alexander Magnus annos sex post confectum Darium. Alioqui imperauit an. 12. 1. Mac. 1. — 3785

428 — 3791

Iaddo Pontifice.

Prophetis in Malachia cessantibus.

Sex annis totis pugnatũ de summa rei post Alexandri mortem.

motheus, Chabrias, Iphicrates Athenienses. Et paulò ante Pausanias, Lysander, Agesilaus Lacedæmonij, Timoleon, Coriorhius, vt bellis Persicia aliquanto prius Temistocles Aristides, Cymon, Miltiades, Conon, Myronides, Pericles, Gelon Siculus Diomedis filius, & aliquot alij.

Athenienses paulò ante mortem Socratis 24. literis vti cœperuot, cùm antea duntaxat sedecim vsurparẽt. *Nanguac.*

k ERATOSTRATVS, vt nobilitaretur aliquo facinore, incendit templum Dianæ Ephesiæ, qua nocte narus est Alexander. Vnde vates augurati sunt illa nocte natam pestem Asiæ. *Cicero 2. de Natu.*

Alexander, Illyricis, Thracibusque superatis, victa Græcia, Thebisque subuersis, traiecit in Asiam, & fugatis Darij ducibus, vrbem Sardis cœpit: posteaque capta India, & vrbe Alexandria condita, cùm triginta duos haberet ætatis annos, & duodecimum Imperij, in Babylooe veneno perijt. *Hieron. in Daniel. 11.*

Id vnum ei ex animi sententia nõ cessit, quòd Mimantem (montem opinor in Isthmo Corinthiaco) fodere noo potuit. *Pausan. lib. 2.*

Vt olim Hebræis mare rubrum, Alexandro mare Pamphylium cessit, aliam viam non habenti, cum eius opera Deus vti ad destruendum Persarum imperium decreoisset. *Ioseph. lib. 2. Antiq. cap. vlt.*

Com perexigua manu. i. cum 32. millibus duntaxat peditum, quatuor millibus & quingentis equitibus, 180. nauibus orbem terrarum verum vicisse an aggredi ausom fuisse sit mirabilius rectè dubitatur. Tribus prælijs quinquies decies centena millia equitum peditumq; Persarum consumpsit. *Oros. lib. 1. cap. 17.* Milites, quorum ope orbem subiecit, Argyraspides nominantur.

Regni septimo Monarchiæ Græcorum locũ dedit Eo. enim occupata est Babyloo, & Persepolis Persarum regia, Dariusque interfectus, à Besso. Octauo se dat luxui & amicos perimit. Nono petram Aotnon cepit & Taxilem Indorum regem. Decimo Porum regem quoque Indorum vicit. Duobus reliquis legatiooes omnium fermè gentium audit & moritur.

Vsque ad Hispalim io Orientem & ad Iaxartem fluuium Septentrionem versus arma tulit, de cuius gestis omnibus Arianus & Curtius.

Concessit Manassi fratri Simeoois Iusti, vt in monte Garizim templum Hierosolymitano simile apud Samaritanos extrueret, Atq; inde Schismatis implacabile seminariũ.

Aera Alexandri magni dicitur principium imperij eius, siue primus annus priocipatus eius, à quo ducta est plerisq; scriptoribus annorum ootatio.

Sic Syri & cęteri Oriẽtales annos suos numerant, vt Moses Mardenus Masio retulit. Sic Hebræi sępe. *Seder Olam & Cabbala hist.* Eũq; fuisse ootãr ante Christi natiuitaté an. 328.

Romani iam in centesimo & tricesimo milliario fere ab vrbe contra Samnites bellum gerebant.

Dum Oriẽtem Alexander subigeret, Italiam, præsertim Samnites Romana inquietudo fatigabat. Agis Spartanorũ rex cum rebellante Græcia Antipatri fortissimas copias. Alexãder rex Epiri Lucaniam & Brutiam, Zopyrion Alex. præfectus Scythiam. *Oros. lib. 3. cap. 17.*

Carthagioenses bella cum Siculis gerebant, quæ & continuarunt.

nuarunt, donec post mortem Agatoclis in Siciliam à Pyrrho Epiri rege ab Italia accersito terresti naualique certamine sæpi victi, nouissime ad Romana bella conuersi sunt. *Idem lib. 4. cap. 6.*

Tum consules aut dictatores erant bellicis laudibus clari M. Valerius Coruus, C. Marcius Rutilius &c. *Liuius lib. 9.*

Aristoteles & eius discipulus Theodectes, ad quos Grãmaticæ principia referuntur.

Aristoteles primus Philosophiam à figuris & numeris vindicauit, quibus eam Platonici & Pythagorici verius velabant, quàm docebant, ita instituta & in artem reducta logica, vt ad disciplinas clarius & aptius esset organum. Vnde Physica, Metaphysica & cætera Aristotelico more tractata figurarum & numerorum subtiliore cognitione non amplius indigent.

Metaphysica separauit à Physicis. Antea enim omnia confusè tractabantur, adeo vt Physica Metaphysicam in se quodam modo contineret.

Ante hunc insignis Geographiæ inscitia, quæ posteà expeditionum Alexandri in vltimam Asiam beneficio emendata est. Vnde & ipse in Meteorologicis, & alibi de terrarũ regionibus, locis, fluuijs &c. loquitur, vt cæcus de coloribus.

Minothea siue Thalisaridis Amazonum regina.

Canistius & Philonides vno die mille ducenta stadia cucurrerunt. (.i. 75. leucas) Theophrastus.

Non longe post Alexandri mortem Aristoteles Philosophus, & deinde Demosthenes orator vita functi sunt.

Bardi apud Gallos melodiarum poetæ ad lyram & organa cantant de hominum virtutibus & vitijs. *Diod. lib. 6.*

Disciplinas nefas esse existimant literis mandari. in reliquis fere rebus, publicis priuatisque rationibus Græcis vtuntur literis. *Cæsar lib. 6. de bello Gall.* Eas puto in Galliam delatas à Phocensibus, qui tempore Cyri profugerant in has partes & Massiliam condiderant. Atque hinc Semnotheorum, Saronidarum, Druydum, Bardorum, apud nos stulta disciplina. Disciplinarum capaces, cum non essent Germani ab octingentis annis duntaxat .i. à Carolo nostro Magno, vt ipsimet affirmant, suam linguam literis cœperunt exscribere & cum Christiana religione musas excipere, vt non sit quęrendum quibus hoc tempore tum illi literis vterentur. Literarum secreta (inquit Tacitus) viri & fœminæ pariter illic ignorant.

Angli & Scoti absurdè Druydas suos faciunt, contra omnium historicorum fidem.

De Magia Hoslanes tempore Alex. Magni scribit. Magiæ plures species constituit. Vnam, quę vmbratum inferorumque colloquia promittit, alteram, quæ ex aqua, sphęris, aëre, stellis, pelui, lucernis, securibus multisque alijs modis diuinare docet. *Plinius.*

Apelles pictor, Lysippus statuarius, à quibus solis pingi & fingi volebat Alex.

Istorum successiones prefunctoriè duntaxat memoramus, quia eorum enumeratio nihil confert ad Scripturæ historias. Secus habet de Syriæ regibus & Aegypti, propter gesta Machabæorum & vaticinationes Danielis.

Satis autem est nosse Monarchiam hanc in posteris Alexandri durasse vsque ad Iulium & Augustum Cæsares, sub quibus quarta cœpit, per annos ferme trecentos.

Tum enim primum cùm reliqui orbis præstantiori parte, Alexandri vniuersa posteritas imperio Romano subiugata est.

Anni vrbis cond.			Anni mundi.
428			3791
434	REGES GRÆCIÆ ET MACEDONIÆ.		3797

Anni vrbis cond. | Anni mundi.

434 — 3797

1

* Philippus Arideus frater Alex. Mag. nothus an. 7.

2

Cassander an. 18.

3

Antipater & Alex. an. 4.

4

Demetrius Antigoni an. 6. 6

5

Pyrrhus menses 6.

6

Lysimachus rex Thraciæ an. 6.

7

Ptolomæus Ceraunus. mens. 3.

8

Antipater an. 1.

9

Sosthenes mens. 7.

10

† Antigonus Gonatas. an. 36. 36

11

Demetrius an. 10.

12

Antigonus Doson. an. 12.

13

Philippus an. 42.

14

1. Mac. 8. Perseus vltimus an. 10. Quem Lucius P. Æmilius biennio ante principatum Iuda Machabæi vicit.

582 *Summa an. 147. menses 6* — 3944

ta est. Nam pridem L. P. AEmilius Perseum vltimum Macedoniæ Regem vicerat: Scipio Asiam: Lucius Sylla, Græciam: Pompeius, vt cæterorum prætercam victorias, Pontum, Armeniam, Albaniam, Colchidem, Hemochiam, Caspios, Iberos, Parthos, Arabas atque Iudæos, cum magno sui terrore ceperat.

Ab Augusto etiam Aegyptus, & cæteræ imperij subactæ regiones in formam prouinciarum redactæ sunt, vt iuxta oraculum Esaiæ 11. & 19. Apostolis Christi liberū iter sterneretur ad prædicandum in omnes gentes Euangelium.

Romæ sub mortem Aleaandri magni bellum Samniticum infeliciter à T. Veturio & Sp. Posthumo confectum.

* Alexandro mortuo, Perdica occiso, Antipater & Craterus se reges Macedoniæ gesserunt. His mortuis Cassander Macedoniam occupauit interfecta Olympiade Alex. matre, Roxane cum Alex. filio capta. Cassandri filijs mortuis, posteritas Antigoni Macedoniam obtinuit, nempe Antigonus 2. Demetrius 2. Philippus, Perseus captus à Romanis.

Antigonus 1. Philippi Nothus minorem Asiam & vicinas regiones vsque ad Syriam tenuit.

Phocion iniusto iudicio Atheniensium Cassandro regi Macedoniæ gratificantium veneno sublatus est, *Plutarch.*

Decimo quarto anno post Alex. mortem Cassander funditus tollit stirpem regiam & Seleucus Nicanor Asia potitur.

Decimo septimo apud Ptol. Lagi Demetrius Phalereus Theophrasti disc. agit, vt Democratia reddatur Atheniensibus.

Cum Macedones mortuo Alexādro Arideo regnum detulissent (commissa tamen Antipatro regni administratione, vnde Antipatrum Alexandro successisse scribit Suidas, *In Antig.*) Græci non ferentes diutius suas res à Macedonibus teneri, statim arma ceperunt, & post discrimina multa præliorum, dominatu tyrannorum liberati sunt. *Pausan. li. 1.*

† Atheniensibus Democratia reddita est ab Antigono Gonata. Nam post mortem Alex. potentiores Greciæ ciuitates defecerunt. Primi Athenienses adiunctis Sycionijs, Argis & Corinthijs. *Oros. lib. 3. cap. 21.* Huius autem nepotes regnum Macedoniæ tenuerunt, donec ad Romanos translatum est.

Post Delphicam pugnam Galli iterum Macedoniam inuadunt.

Zeno Citticus stoïcorum auctor.

Cleanthes eius discipulus & successor, preceptor Crysippi & Antigoni regis.

Epicurus Atheniensis, de quo æqualium aliquis, Cum porci loquentur eadem cum Epicuro dicent.

Neocles Epicuri frater, qui & sectam fratris similem introduxit.

Strato Lampsacenus Theophrasti successor tertius ab Aristotele, Epicuro cum suis asperis, insectilibus, leuibus & hamatis corpusculis resistit, docens omnia naturæ moderatione ferri.

Duos autem errores inter se contrarios constituerunt Epicurus & Zeno, quo tempore Romani bellum cum Pyrrho Epirotarum R. sumpserunt, annis 26. post Alex. mortem sub Olymp. 126.

Vnus enim in corpore, alter in animo summum bonum posuerunt, quod in Deo solo est.

Hac de causa Arcesilas primus occultata sententia sua nihil aliud istos, quàm refellere statuit, nouorum Academi-

corũ auctor factus, à Platone quartus, cui Xenocrates successerat, deinde Palemon, deinde Arcesilaus, *Aug. epist. 56.*

Neleus Sceptius Aristotelis Theophrastique bibliothecæ successor, vtriusque philosophi libros Scepsim comportauit. Hi deinde infossi terræ metu Attali, qui tum vndecunque comparatis libris bibliothecam Pergami instituebat, negligenterque diu habiti, tandem ab Apellicone Teio emuntur, sed carie situque exesi, ab eoque male correcti ad vsque Syllam Athenis delituerunt, donec eos à Sylla Romam translatos Tyrannion Grammaticus & Andronicus Rhodius tabulis etiam editis euulgarunt. *Plutarchus in Sylla.*

m Lyranus in Danielem, & initio commentar. in Machabæos secundam Alexandri successionem Asiæ minoris Reges (non Thraciæ & Ponti) facit. Ego quia eosdem reperio fuisse Asiæ & Syriç reges, & Scipionem dictum fuisse Asiaticum, quòd Antiochum Magnum superasset, omnino censeo quaternarium Danielis replere reges Ponti.

Habuit quidem multos alios successores, nempe 12. secundum Diodorum inter se monarchiam partientes, Alexander, qui orbem sibi in multas toparchias diuiserunt, *Iustin. hist. lib. 13.* sed tantùm quatuor, post 14. an. à morte Alexandri obtinuerunt & peruenerunt ad iustum regni titulum, reliquis mutuis cædibus consumptis, *Diodor. lib. 18. 19. & 20.*

Lysimachus à rege Getico victus & captus liberaliter dimittitur, & vicissim concedit, vt ad Istrum Getæ populi Asiatici sedes haberent, regi filia sua in vxorem data. *Pausan.* Tumque ad Istrum regionem Byzantio vicinam occuparũt, & Græcis noti fuerunt.

Lysimachiam in Thracia condit.

n Duæ autem successiones extremæ tantùm attingunt Scripturas, quoniam Iudæa Syriam ab Aquilone, & Aegyptum ab Austro habens, nunc ab huius, nunc ab illius Regibus tenebatur, & Scripturæ propositum est non externorum, sed populi Domini historiam texere.

Daniel vndecimo cap. res describit Regum Asiæ siue Syriæ & Aegypti, à Seleuco Nica. & Ptolomęo Lagi per ordinem vsque ad Demetrium Soterem, & Ptol. Energetem Secundum. De Ant. Epiphane duas visiones 8. & 11. cap. habet. Reges aquilonis vocat reges Asiaticos, Austri Aegyptios ratione situs Iudeæ.

Tentatum est de summa rerum septem annis post Alexandri mortem. Tandem post 28. obtinuit Seleucus cum sua posteritate & Demetrio rege Asiæ superato vnum fecit imperium Asiæ & Syriæ. *Polyb. lib. 2.*

Indi post mortem Alex. Sandranotto duce, Macedonum præfectis iugulatis iugum excutiunt. Cum eo Seleu. Nicanor pacem firmauit, *Oros. lib. 3. cap. 21.*

Sic Græci, præsertim Athenienses & Aetoli.

Græcorum regnum à 12. anno post mortem Alexandri, quo Seleucus Asiæ diadema capiti suo imposuit, numerare incipit Machabæorum historia. Quod in contractibus sæpe secuti sunt Iudæi. Hinc etiam Ptolo. annos secundum Chaldæos numerat. Sunt ergo anni Seleucidarum potius quàm Alexandri magni.

A morte Alexandri Edisseni & multi Orientales sua tempora numerant. *Nangiacus.*

Aera, quam Ptolomæus lib. 11. cap. 7. Alm. vocat secundum Chaldæos, cum Regno Seleuci, non Alexandri incipit.

o Seleucus

Anni vrbis cond.		Anni mundi
434		
434	**REGES THRACIAE ET PONTI.**	3797
Secunda Alexã. successio.	m Lysimachus vsque ad Mythridatem, quem Põpeius Magnus domuit.	
Tertia. 436	n **REGES SYRIAE BABYLONIÆ & Asiæ.**	3797
	De quibus omnibus Appianus in Syriacis. *Quorum postremo Pompeius regnum ademit. Iustin. lib. 40.*	

Anni vr bis cond. 436 2.Mac.3. 468

1

o Seleucus Nicanor an. 23.

Iaddo pontifice, deinde Simeone Prisco,

Ptol. Lagi Ægypti rege.

Macedoniæ Arideo, Cassandro, Antipatro, Alexandro, Demetrio, Pyrrho, Lysimacho per ordinem regibus.

Anni mundi. 3797 3829

o Seleucos terræ ſpatium inter Meotim & Hyrcanum mare fruſtra tentat perfodere. Vrbes 38. condidit, è quibus in Syria quatuor Seleuciam, Pieriam, Laodiciam, Antiochiam & Apameam, dictas ideo ſorores. In eas itemque Edeſſam, Beroeam, Pellam Iudæos transfert, ijs eis ciuium & municipalem ordinem cum Græcis æquali honore concedens. *Ioſeph. contra App. & lib. 12. Ant. cap. 3.*

Tanto fuit robore vt Taurum Furentem, qui ſacrificium effugerat cornibus prehenſum tenuerit, & proinde pro inſigni cornua habuerit. Stratonicē ſuam vxorem filio Ant. in matrimonium ſtultus pater tradidit, quòd eius amore Eraſiſtratus Medicus ipſum deprehendiſſet ægrotare. *Suidas.*

Papyrius Romæ primum ſolare horologium fabricat.

Romani Samnites, Marſos, Vmbros & Pelignos ſuperant.

Tonſores primum è Sicilia P. Ticinius Romam adduxit.

Bactriani & Indi à Syrijs debellātur.

Mago Carthaginenſium dux pater Haſdrubalis.

Agatocles in Sicilia regnum occupat annis 20. poſt Alexandrum, ſiue anno 7. poſt ipſius mortem. *Diod. Præf. lib. 18.*

Callias ad eius gratiam ſcripſit fictam hiſtoricæ libertatis veritatem primus omnium prodens. *Suidas in Callia.*

Timeus Andromachi filius contrà, Agatoclem multis criminibus onerauit. *Idem in Timeo.*

In hoc regum Syriæ catalogo Eccleſiaſtica ferè commemorabimus. In regibus autem Aegypti profana.

Hieron rex Syracuſ. poſt Agatoclem. *Pauſan.*

Timochares Mathematicus Alex. quem citare ſolet Ptolomæus.

Galli Senones vocati à Samnitibus an. vrbis 463. Cæcilium prætorem, ſeptem tribunos militum, multos nobiles, & 13. millia militum trucidant. Ita quotieſcunque Galli exarſerunt, totis opibus ſuis Roma detrita eſt. *Oroſ. li. 3. c. 20.*

Appius Claudius conſul Romanorum primus ob motus Tarentinorum, Carthaginenſibus bellum intulit & vicit.

Pyrrhus ex Italia in Siciliam traijcit, quam Cartaginenſes infeſtabant. Rebus compoſitis, Heleno filio, quē ex Agatoclis filia ſuſceperat, regnum Sicilię velut auitum tradit. Sed paulo poſt Hieron rex contra Cartaginenſes creatur. Bellauit cum Romanis an. 4. ab anno vrbis cap. 470 ad 474.

Macedoniā ſubegit eiecto rege Antigono. Indeque Græciæ & Aſiæ regna meditatur, donec ſaxo de muro cuiuſdam vrbis occiditur.

Eo mortuo varij motus bellorum in Aſia, Græcia, Italia.

Gallogræci in Macedonia res magnas gerunt.

Eraſiſtratus Seleuci medicus.

468 487

2

p Antiochus Soter an. 19.

Eleazaro pontifice.

Ptol. Philadelpho Ægypti rege.

Ptol. Cerauno, Antipatro, Soſthene, denique Antigono Gonata Macedoniæ regib.

3829 3848

Nomen Romanorū poſt Pyrrhum clarum eſſe cœpit, qui cum extra Italiam nondum arma mouiſſent, contra Afros bellum primum ſuſcipiunt Appio Claudio Q. Fuluio Coſs. In Sicilia contra eos pugnant, Appio de Afris & Hierone rege Siciliæ triumphante.

p Beroſum ad hunc ſuam Chaldaicam hiſtoriam tribus libris comprehenſam ſcripſiſſe iam ex Tatiano docuimus.

Bellum Tarentinum Pyrrhi ductu geſtum. In eo P. Valerius Leuinus, Conſ. victus, exercitu ipſius noua Elephantorum acie conſternato.

Turrenus Tuſciæ rex ſub annum vrbis 470. vrbem Hetruriæ Romanis dedit & ſic regnum Tuſcię finitum eſt. *Cato de Orig.* Vbi & Hetruſcos ait literas Latinas noluiſſe recipere.

q Hic aduersus Philadelphum plurima gessit bella totis & Babylonis & Orientis viribus.

Parthi ab eius interim imperiò recedũt, Arsace principe, à quo reges Parthorum deinceps Arsacidæ, de quibus Iust. lib. 41 & 42. Ergo circa an. 100. Alexandri Maced. (200. vitiose habet Nicephorus) primus Parthis libertatem restituit Arsaces, cuius deinceps posteri Orientis imperium tenuerunt annis amplius 400. vsque ad Artabanum. Quem anno Domini 200. Seuero imperatore Artaxerses Persa vicit, & Persis imperij gloriam in Oriente restituit, quàm annis 400. vsque ad Cozroem regem ab Heraclio deuictum seruarunt. Postea Saraceni in Oriente &c.

Romani Philadelpho auxilia offerunt.

Bos Romæ locutus est.

Ingens ille Rhodiorum colossus concidit.

Spartistæ à Macedonibus bello premuntur.

M. Gerineus Achæorum dux primus. *Polyb. lib.* 2. deinde Aratus Sycionius, qui Corinthum tyrannide liberauit & Megaram ad Achæorum societatem compulit. *Ibid.*

Flora meretrix hæredem populum Ro. nominat. Vnde Floralia festa, vt omnia bene deflorescerent. *Plin. lib. 18. ca. 29.*

Antigonus Atheniensibus reddit libertatem.

Arsaces Darum oppidum munitissimum cõdit. Persiam, Mediam & cætera Orientis regna occupat, cuius posteri multa cum Romanis bella gesserunt vsque ad annum Domini 200. circa quem Artaxerses Persa victo Artabano postremo ex Arsacidarum familia Parthorum rege Persis veterem imperij gloriam & nomen reddidit.

Eodem fere tempore res & potentia Parthorum, Carthaginensium & Romanorum incipit.

r Eumenes Bithyniæ rex Asiam inuadit.

Lisidas Megalopolitanorum dux.

Armenes Cappadociæ rex.

Viridomarius Galliç, Hiero Siciliç, Orgiagontes Galatię.

ſ Machabæorum historia hoc rege apud Hebræos incipit.

Inter Euergetem Aegypti & Seleucum, & Antiochum magnum eius fratrem Gallogræcis fretum & Eumenem Bithyniæ regem varia fuere bella.

Rex Capadociæ Artamenes.

t Cepit Iudæam. Aegyptum armis inuasit, ob plurimorum cædes Hierax dictus.

Hunc Romani victum ad Thermopylas tributarium faciunt, qui fauentibus Aetolis cum 60. millibus Græciam ingressus fuerat, & omnis cis Taurum Asia spoliant, per Scipionem fratrem Africani, qui propterea Asiaticus cognominatus est.

Euphorion præfectus bibliothecæ ab hoc Ant. instructę. *Suidas.*

Rabbenu Haccados Antiocho charissimus, vt scribit Rabbi Leui Daniel 9. nisi mendose nomen Antiochi pro Antonini irrepserit. Nam fuit hoc nomine charus Seuero & Antonino imperatorib. qui Iudæos plurimum dilexerũt, vt scribit Hieronymus in Danielis 11. cap. cuius liber à Rabbi Mose Haddarsan in Bereschit Rabba ad octauum cap. Geneseos citatur: vbi ille per modum Dialogi Antonino imperatori multa legis sacramenta pandit. Quod etiam innuit Rabbi Mose de Kotsis præfatione in Sepher Mizuoth. Deus, inquit, dedit gratiam magistro Haccados apud Antoninum imperatorem. Ideoque collegit vniuersos terrarum sapientes, & cõstituit sex ordines Misna (contextus Talmudici)

Anni vrbis cond.		Anni mundi.
	3	
487	q Antioch. Theos an. 15.	3840
	Menasse pontif.	
	Arsace primo rege Parthorum.	
502	*Philadelpho Ægypti, deinde Euergete.*	3863
	Antigono Gonata Macedoniæ.	
	4	
502	r Seleucus Callinicus	3863
522	an. 20.	3883
	Simone Iusto pontif.	
	Arsace primo rege Parthorum.	
	Euergete Ægypti.	
	Antigono Gonata, Demetrio, & Antigono Dosone Macedoniæ.	
	5	
522	ſ Seleucus Ceraunus	3883
525	an. 3.	3886
	Simone Iusto pontif.	
	Arsace, deinde Mithridate rege Parthorum.	
	Euergete Ægypti.	
	Antigono Dosone Macedoniæ.	
	6	
525	t Antiochus Magnus	3886
1. Mac. 8.	frater an. 36.	3922
561	*Onia pontifice.*	
	Euergete Philopatore & Epiphane Ægypti reg.	
	Mithridate rege Parthorũ deinde Pãpano siue Phraarte & post 12. annos, Pharnace.	
	Antigono Dosone, deinde Philippo Macedoniæ.	

Anni vr bis cond. | Anni mundi.

561 — 3922

7

573 — a Seleucus Philopator qui & Soter an. 12. — 3922 — 3934

Onia pontifice.

Pharnace, deinde Mithridate 2. Parthorum regib.

Epiphane Ægypti.

Philippo Macedoniæ, deinde Perseo.

8

573 — 584 — b Antiochus illustris, siue Epiphanes, Seleuci frater non filius sic vt Suidas putat an. 11. — 3934 — 3945

Mathatia deinde, Iuda Pōtif. & duce.

dici) iuxta præscriptu m Cabbalæ, &c.

Philopomenes Achæorum præfectus Lacedęmonis muros diruit, Lycurgi leges antiquat, quæ 600. annis steterant, Spartanos ad Achæorum mores traduxit. *Plut. in Lycurgo & Pthilop.*

Annibal à Romanis victus ad Ant. Magnum sese in Asiam proripuit, ex Italia decessit post sextu m decimum annum qui erat vrbis 547. *Liui. lib. 30.*

Deinde in Cretam. Mox ad Prusiam Bithyniæ regem fugit, apud quem veneno perijt ætatis 70. Quo anno duo alij insignes Imperatores in exilio mortui sunt Philopomenes Græcorum & Scipio Africanus Romanorum *Iouius lib. 1. viro. illust.*

Prusias eius commento iniectis in naues hostiles fictilibus serpentibus plenis Eumenem regem Asiæ vincit.

Diophanes Achæorum imperator Lacedæmonios infestat.

Romani subacta vniuersa Iberia Græcis libertatem donant.

Galatas siue Gallogræcos imperatore Manlio in Asia suæ subdunt potestati, quod Antiocho Magno suppetias tulissent.

Duobus regibus Philippo & Antiocho victis haud multo post Carthaginem subactam, summa imperij, quæ fuerat per ordinē penes Assyrios, Babylonios, Persas, Macedonas, ad pop. Rom. peruenit. *Velleius lib. 1.*

Aetoli Antiocho fauentes libertatem amiserunt, quam illibatam aduersus dominationem Atheniensium & Spartanorum inter tot Græciæ ciuitates retinuerant.

Græcia bellis scinditur, quæ eam perdiderunt & Romanis subiecerunt.

Gemmarum luxuria primum deuicta Asia Romam infertur.

Prusias Bithyniæ, Achæus Tauri, & eius frater Attalus Asiæ reges.

Bellum sociale inter Achæos & Aetolos. *Polyb. lib. 4.*

Bellum Syriacum inter Antioch. & Ptol. *Polyb. lib. 5. Iust. 30.* Quo anno terra quinquagies septies mota. *Plin. lib. 2. cap. 84.*

Antiochus scopam Aetolorum prætorem ad Iordanem fluuium vincit. *Liu. lib. 4. dec. 3.*

Lysimachiam dirutam restaurat. *Appia.*

Masinissa à Syphace regno pellitur. Syphax cum Asdrubale à Scipione deletur & Romam captus mittitur & Masinissa paterno regno restituitur.

Eumenes Attali regis frater Eumeniam condit.

a Seleuci ætate, cùm Onias esset pontifex, Heliodorus ad spoliandum ærarium sacrum Hierosolymam missus est.

Nec attendit ad patrem, qui dum misso exercitu templum Didimei Iouis ad diripiendum aggressus esset, concursu incolarum cum omni militia interfectus fuerat.

Eucratides Bactrianorum rex, de quo Iust. *lib. 41.*

Mythridates quintus Parthorum rex fratri Pharnaci successit. Res magnas gessit. *Ibid.*

b Antiochus Nobilis siue Epiphanes traditus fuit à Magno, Romanis obses. Audita autem patris morte & inertia Seleuci fratris clam in Syriam venit, & ab aliquibus ciuitatibus receptus tandem regnum obtinuit. Vnde inter posteros eius & fratris longa fuit de regno concertatio successioque vicissitudinaria.

Post

Anni vrbis cond.		Anni mundi
573	Philometore Ægypti. Mithridate 2. Parthorum rege. Perseo vltimo Macedoniæ rege.	3934
584		3945

Poſt bellum Macedonieum Elymaidam in Perſide profectus eſt, vt templum Dianæ expoliaret, in quo velamina autea & loricas & ſcuta Alexandrum reliquiſſe rumor erat. Sed ab Elamitis fugatus, in furotem verſus agitari eurrum in Hieruſalem præcepit. In itinete horrendo morbo, qualis imminet impijs Eccleſiæ hoſtibus, perijt.

Seditione apud Iudęos propter pontificatum orta, in qua Onias pontifex, Tobiæ liberis vrbe expulſis, ſuperiot fuit, illi Epiphanem aduerſus vrbem duxêre, iampridem conſilia agitantem, vt eorum vrbe potiretur. Tumque Onias & Ananias eius frater ad Ptolomæum Philometorem qui tum ab Antiocho diſſidebat, profugit & in Hieropolitarum agro vrbem aliam & templum condit, ſtructura omni, ad eam quæ Hieroſolymis erat, conformata. *Niceph. lib. 1. cap. 6. Ioſ. Antiq. lib. 12. cap. 6. & 7. de bell. cap. penult.*

Veniens Heroſolymam Iaſonem in exilium mittit & Menelaum in pontificatum ſufficit. Non multo poſt Menelao amoto Lyſimachum fratrem eius pont. creat.

Andronico Iudæam regendam commiſit, quem poſtea ob Oniam pontificem interſectum occidit.

Iterum veniens Hieroſolymam expoliauit templum, collocato in arce præſidio Macedonum. Et quoniam aliqui ciuium Philometori fauebant, intra triduum ferè octoginta millia interfecit, & quindecim millis vinxit.

Paulo poſt miſit qui tributa exigerent & auſerrent cultum Dei, in tęmplo collocantes Iouis Olympij ſimulachrũ & ſuas ſtatuas ſublatis ſacris vaſis, altarique aheneo.

Iſtius perſecutiones & tyrannis narrãtur. 1. Machab. ad caput vſque 6. in quo interijt. Sed quam miſere cap. 9. lib. 2. Hebræi in Tractatu de Diuortijs, aiunt perijſſe Muſca, quæ in eius nares inuolarat, & maximo cruciatu eius interiora ſenſim depaſcebatur.

Idolũ à ſe erectũ Iudæos colere iuſſit propoſitis pœnis, libros ſacros in publicũ rogũ ferre, Moſis lectione, Circũciſione, omnis religionis vſu abſtinere, ſeſe ad Gentium ritus plane componere, veſci cibis lege vetitis &c. In Iudæa Philippum ducem, in cæteris ſui regni prouincijs alios præfectos reliquit, qui rem vrgerent & delatoribus præmia ampla perſoluerent. *Ioſipon. & auctor libri de regibus Iſrael.*

Veteris teſtamenti Antichriſtus. *Dan. 11.* propter inſolentiam à Græcis dictus eſt Epimanes. i. furioſus.

In templo Domini, Iouis Olympij ſimulachrum ſtatuit. In Samaritano Iouis Hoſpitalis.

Primus ſacerdotium ſummum vendidit & cõtra morem viuos viuis in eo ſubſtituit.

Tum plurimos puduit eſſe Iudæos. Vnde ædificabant Gymnaſia Hieroſolymis, in quibus profana Theologia & literæ docerentur. Inducebãt ſibi præputia herbis, medicamentis, alijſque artibus, ne circumciſio appareret.

Samaritæ, qui ſe antea cognatos Iudæorum fatebantur, templum ſuum Garizim Dei eſſe negauerunt.

Mathatias & quinque filij hic incipiunt pro aris & religione arma capere, aras idolorum euertere, immolãtes interficere, pueros non circumciſos circumcidere, & regnum Iudæorum exuſcitare.

Eleazarus ſenex, ſeptem fratres & mater Anna martyrio coroãntur, dijs libare, ſuillam edere, patriam legem deſerere recuſantes. Horũ exempla multi ſunt ſecuti, vide à 1. ca. lib. 2. Mach. vſque ad 10. Nam etiam illo libro res iſtius deſcribũt.

Vbi obſeruandum duos libros Machabæorum à diuerſis eſſe

Anni vrbis cond. — Anni mundi.

584

584 — y Antiochus Eupator an. 2. — 3945 (1. Mac. 6.)

586 — *Iudæ Machabæo pontifice & duce.* — 3947

Philometore rege Ægypti.

Mithridate 2. Parthorum.

esse scriptos de eadem fere re. Superest etiam in bibliis Græcis tertius, sed is primo loco vt primus tertio collocandus erat. Nam describit quæ præcesserunt Machabæorum tempora annis circiter 50. sub Antiocho magno, dum Ptol. Philopator apud Aegyptios rerum poriretur. Secundus autem ideo primum præcedere debuit, vt & indicat Euf. in Chronicis, qnoniam tractat propriè gesta Seleuci Philopatoris & Antiochi Epiph. Cùm primus persecutionibus tantum eorum delibatis, iam à 6. cap. ad 16. ad describendas res sex aut septem successorum Ant. Epiphanis progrediatur.

Quartus est vmbratica & Philosophica cuiusdam Iosippi commentario de martyrio matris Aonę & 7. fratrum &c. Eusebius autem in Chronico videtur significare se in tres primos tantum incidisse. Vbi sine Iudicio quidam Germani notarunt Eusebium de nostris non locutum.

Athanasius in Synopsi hunc quartum legit & inter Apocryphos recensuit.

Est alius quartus qui continet historiam 31. annorum .i. Iohannis Machabæi, qui Hyrcanus nominatus est, eiusdem argumenri, ac decimus tertius Antiquitatum Iosephi.

Tertij, vt Canonici meminit Athanasius in Synopsi, Eusebius in Chronicis & Clemens Apost. cano. 84.

Antiochus impius vetuit legem Mosis publicè legi. Nempe antea lex pro numero ferè Hebdomadum anni, distributa in 53. sectiones, siue parashot (quarum singulæ constant 136. versibus) singulis Sabbathis legebatur. (*Act. 13. & 15. & Ioseph. lib. 2. contra Appionem*) Cæterum tunc earum loco, decerptę sunt è Propheticis libris totidē sectiones, quę antiquæ diei lectioni sensu congruerent. Quare etiamnum hodie quanuis desierit Antiochi tyrannicum edictum, inter Iudæos mos persenerat, vt Sabbathis post diei legalem sectionē canāt Prophericam: quam vocāt haphtara, q. missam siue missionem. Ea enim absoluta plebem dimittitunt. *Elias in Tisbi.*

Paulus Aemylius triumphat de Persis & Macedonibus.

Popilius à Romanis mittitur in Aegyptum, qui Epiphanem iubeat Aegypto & Asia excedere.

Macedonibus capto Perseo rege & Illyrijs Romani leges dederunt, vt liberi essent & dimidium tantum tributorem, quæ regibus suis soluissent, sibi præstarent.

y Eupatoris in Iudæos gesta. 1. Mach, 1. 6. & seq. & 2. Machab 10. &c. Hi enim duo sunt Antiochi, qui infestissimo fuerunt animo aduersus Dei religionem, quod etiam Daniel prænuntiarat.

Istorum temporibus regnabat apud Aegyptios Ptolomæus Pbilometor. *2. Mach. 9.* cuius regni anno decimo Iudas Machabæus templum, quod Gentes sub Antiocho contaminauerant, repurgauit, altari nouo nouis è lapidibus instaurato.

Deinde eius ἐγκαινισμὸν magna letitia celebrauit & à posteris annuatim celebrari imperauit. 1. *Mach. 4.* Quod æuo Christi adhuc Iudæi multa cum religione seruabant. *Ioan. 10.*

A tempore purgati per Machabæum templi Iudæi nunquam deinceps leguntur idola coluisse. Itaque exilium, quod miseri hodie perferūt, non suæ Idololatrię, sed Christi impiè crucifixi peccato asscribant necesse est. *Vide Osea 3. cap.*

Eupator pacem cum Iudæis agitare coactus est.

Re x

Rex Prusias cum filio Nicomede Romam venit anno vrbis 588.

Anno sequenti rex Eumenes. Inde lex lata, ne cuiquam regi Romam venire liceret. *Flor. lib. 45.*

z Sequentes reges Syriæ ita bella gessere cum Iudæis, vt ad legis repudium eos cogerent. Lege septimum cap. 1. lib. Machab. ad finem vsque.

Demetrius occiso Antiocho Eupatore nepote suo & Lysia eius nutritio rex euasit.

Prusias rex Bithyniæ à filio Nicomede interficitur.

Ieremias & Onias iustus dudum vita functi apparent in somnijs Machabæo, orantes pro populo. *2. Mach. 15.*

Alcimus alienus à genere sacerdotali pontifex à Dem. Sotere, contra Iudam Machabæum constituitur.

Bacchides à Iooatha ad Iordanem vincitur & post tries annos ad firmandam pacem compellitur.

Romani contra Hispanos Celtiberos, duce Scipione Nasica. Contra Lusitanos Sergio Galba prætore.

Pseudophilippus regnans in Macedonia à Metello consule interficitur. Sic Macedonia de regno tributaria fit.

a Antiochenses adiuuantibus Pto. Philometore Aegypti, Attalo Asiæ, Ariarato Cappadociæ regibus Alexādrum Antiochi superioris suppositium filium regem suscipiunt & in acie Demetrium obtruncant.

Alexander purpuram & coronam auream ad Ionathan misit. Addidit postea fibulam auream, consanguineorum regis insigne.

b Hic bello in Orientem ad Tryphonem expugnandum translato multas vrbes & regiones cepit. Tandem fraude circumuentus à Mithridate Parthorum rege in Media capitur. *Iust. lib. 38.* Sed ab eo postea dimissus, iterum regnat annis 4.

Mithridates Arsaces dicitur. *1. Mach. 15.*

c Ante hunc Thryphon regnasse ponitur tribus annis à Iosepho lib. 13. Antiq. cap. 12. Sed illis etiam regnabat in locum capti fratris Ant. Pius, qui & Tryphonem dolo Antiochia & militibus per luxuriam Demetrij dispersis potitum oppressit.

Frangens fœdera maiorum suorū cum Simone & Iudæis Achenobinm, deinde Cendebeum duces aduersus eos mittit. Sed ij à Simonis filijs Iuda & Ioanne, qui patri successit, ad sua redire coacti sunt. *1. Mach. 16.*

Arx Syon à Simone recepta & mūdata. Simon cum Romanis fœdus renouat, eisque clypeum mille minatum mittit.

Obsedit Ioannem Hyrcanum Hierosolymis. Tempore autem obsidionis dono misit in sacrificium taurum præstātem cornibus auro ductili obtectis, cinctum bdellijs & omni preciosorum lapidum genere, purpureo panno & ornamentis sumptuosissimis opertum, cum vasis aureis & argenteis plenis aromatum. Qua pietate ab Hyrca. & Iudæis pace agitata obtinuit, quod armis & potentia minime potuisset. *Iosippon & auctor lib. de rebus regum Israel secundi templi.* Accepta pecunia discessit. *Io. lib. 13. cap. 5.*

Mortuo Mithridate rege Parthorum bellum mouet contra successorem Phraartem ad recuperādum fratrem. Cum eo congressus in ipsa pugna interijt. *Ios. lib. 13 cap. 16.* Postquam tribus prælijs vicisset occupata Babylone & omnibus præter Parthos populis per deditionem receptis.

Circa hæc tempora Mithridates Ponti rex moritur relicto filio

---

Anni vrbis cond.		Anni mundi
	10	
1. Mac. 7. et 2. Ma. 14.	z Demetrius Seleuci Sother an. 9.	3947 3956
595	*Iuda & Ionatha pontificibus & ducibus.*	
	Mithridate Parthorum rege qui Arsaces. 1. Machab. 15.	
	Philometore Ægypti.	
	11	
1. Mac. 9. 10.	a Alexander Bales an. 10.	3956 3966
605	*Ionatha pontifice & duce. Mithridate 2. Parthorum rege.*	
	Philometore, deinde Ptol. Euergete 2. Ægypti.	
	12	
Ibid. & cap. 11.	b Demetrius D. Soteris filius Nicanor an. 3.	3966 3969
608	*Ionatha, deinde Symeone pontifice & duce.*	
	Mithridate 2. Parthorum rege.	
	Euergete 2. Ægypti.	
	13	
Ibid. & cap. 13.	c Antiochus Sedetes Pius Soter an. 9.	3969 3978
617	*Simone pontifice & duce. deinde Ioan. Hyrcano.*	
	Mithridate 2. deinde Phraarte 2. Parthorum rege.	
	Euergete 2. Ægypti.	

Anni mūdi | Anni vrbis cond.

14

3978 a Demetrius iterum 474
3982 secundus an. 4.

Phraarte rege Parthorum.
Euergete 2. Ægypti.

515.

15

3982 b Antiochus Gryppus
3992 an. 10.

Phraarte 2. Parthorum rege.
Euergete, deinde Physcone Ægypti regibus.

16

3992 c Antiochus Cyzicenus an. 18.
4010

Phraarte 2. Artabano,
Mithridate 3. Parthorū regibus.
Physcone & Alexādro Ægypti.

17

4010 d Philippus an. 2.
4012 *Mithridate 3. Parthorum rege.*
Lathyro Ægypti.

Summa an. 216.

18

4012 * *Tigranes Rex Armeniæ an. 18.*
quo capto Syria Romanorum
4030 *Prouincia.*
Mithridate 3. Parthorum rege.

filio Mithridate, cui ex rebus gestis Magni cognomentum fuit. *Iust. lib. 37. & 38.*

In hoc Antio. Pio desinit sacra historia. Cętera quæ secuta sunt ad Christum repete è Iosephi lib. 13. Antiq. cap. 16. & libris septem sequentibus.

Romæ puer ex ancilla natus quadrupes, quadrimanus, quatuor item habens oculos & aures, & duplicē masculinū sexū.

Aetna mons Siciliæ copiosos ignes vomuit in Boniensi agro. Fruges in arboribus natæ sunt. Hinc secutum in Sicilia bellum seruile, quo fere septuaginta millia seruorum prętores profligauerūt, qui tandem obsidionis necessitate cōpulsi erant ad cadauerum esum.

Bituitus rex Aruernorū deducens contra Romanos 180. millia armatorum in Rhodani transitu superatur & Romam in triumphum ducitur. *Oros. lib. 5. cap. 13.*

a Secundo regnat. Imperium enim amissum, captiuitate Persica elabens, recuperauit. Sed post quatuor annos bello intestino per Euergetem conciliato ab vxore filijsque desertus interficitur. Et filius Antiochi Pij, cui à Nasi magnitudine Gryppi cognomē fuit, matris factione succedit, ita vt nomen regis penes filiū, ius omnis imperij penes matrē esset.

Post hunc tamen Alexandrum locat Iosephus, *li. 13. Ant. cap. 17.* At is statim oppressus Gryppo concessit.

b Regnum Gryppi in 29 annos extendit Iosephus lib. 13. Antiq. cap. 29. Nempe quia simul cum Cyziceno regnauit. insidijs Herodiani tandem moritur.

Bella ciuilia hanc confusionem pepererunt & regnum perdiderunt. Philometorem hunc sæpius vocat Ioseph.

Cyzicenus Syriam inuadit.

Alexandrum quēdam ab Euergete Aegyptio excitatum adoptionis titulo regnum appetentem post multa prælia secundo anno regni cepit & interfecit. Matrem poculum veneni, quod ipsa obtulerat, bibere compellit.

c Ant. Cyzicenum Iohan. Hyrcanus bello victum fugauit.

Ex hoc tempore Syria crebris motibus agitata est, donec in Romanorum potestatem venit.

Mithridates Artabani filius 8. fuit Arsaces siue Parthorū rex. Ex reb. strenue gestis cognomētū magni meruit. *Iust. li. 42.*

d Seleucus Grippi f. cum Patruo Cyziceno de Syriaco imperio dimicauit victumque acie interfecit. Sed nec propterea regnum est consecutus. Nam a Patruele pulsus est, & à subditis in palatio concrematus.

Frater Seleuci collecta manu Cyziceni f. regno exuit & in parte Syriæ regnat. Simili ratione Philippus Grippi minimus f. in alia Syriæ parte regnat, donec postremo à Gabinio caperetur.

Syri principum discordiæ pertæsi vltro se Tigrani Armeniæ regi dediderunt. Iust. lib. 40.

* *A Tigrane per Pompeium capto ad Iulium Cæsarem anni fuerunt fere sedecim.*

Syriam tenuerunt posteri Seleuci Nicanoris vsque ad Antiochi Pij filios. Tum enim Pompeius prouinciam illam sub potestatem imperij redegit, relicto illic prætore Scauro. Plutar. in Ant. Deinde Gabinio, mox M. Crasso, qui contra Parthos periit.

Tigranes Armeniæ rex petentibus Syris ob fratrum regum discordiam, rex fit Syriæ annis 18. Iust. Hist. lib. 40.

Persas sæpe vicit, Mesopotamiam occupauit, Syriam & magnam Phœnicia partem Philippo vltimo Syriæ regi profligato ademit, donec post annos 19. in Romanorum venit potestatem.

REGES AEGYPTI.

3797 a Ptolomæus Lagi Soter an. 40.
3837

Pontifice Onia Iaddi filio, deinde Simeone Brisco, mox Eleazare.
Nicanore Asiæ & Syriæ regibus.

Anni ante Christum natū

303

a CVm magnus Alexan. nauem actuariam 12. ordinum cōdidisset, Pto. Soter ad quindecim instituit primus. Demetrius Antigoni ad 30. Ptol. Philadelphus ad 40. Ptol. Philopator ad 50. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

In Aegypto coluit literas apud se habens Stilponem philosophum Megaricæ sectæ ęmulum Syriam regno suo adiecit, in Iudæam ascendens prętextu sacrificandi Sabbato Hierosolymā occupauit. Deinde multos de Iudæa & Garizim captiuos traxit in Aegyptum & vendidit. *Ioseph.*

Eius legati primum Romam missi amicitiam Romanorum impetrauerunt,

Mercurius Trismegistus Aegyptius, cuius hodie extant dialogi duo. Pimander & Asclepius. Mihi enim videntur errare qui eum propinquum Mosi, eūdemque cum Deo Mercurio faciunt, vt Suidas, qui eum Pharaone antiquiorem

Anni ante Christi natum | Anni vrbis cond. | Anni mundi

303. | 434. | 3797.

prudit. Nam Aegyptus Græcum idioma vix aote Alexandrum Magnum audiuerar, vt Græcè multa de verbo Dei, congruentia oraculis diuiois scribere anre Græcorum cum Hebtæis congressum potuerit. Deinde citatur duntaxarà recentiotibus Sed & in chartis è papyro centum & decem millibus sua de rebus diuinis & naturalibus coosctipsisse à Iamblicho memoratur. Papyri autem vsus ad hanc refertur ætatem. Prætetea ipse Pœmandri Dialogus Sibyllarum meminit, quæ multis post Mosem sæculis extiterunt. Denique Aesculapius is, ad quem iste scribit, Phidiæ, qui Periclis ætate vixit, recordatur.

Dies à Planetis nomioauit, ordinauitq́;. *Philastrius.* Hinc Diei Solis, Lunæ, Martis, Mercurij &c. in antiquioribus authoribus nusquã apparẽt vestigia. Vt rectè Dion Niceus & Xiphilinus in Pompeio, recẽtem dierum appellationẽ scribant. Ex stellis erraticis dies primũ disposuerunt Aegyptij. Deinde ad reliquas gẽtes id emanauit nec olim quidem, sed prope ista (Pompeij) tempora &c.

Insaniam poëticam de dijs Gentium noo abhorruit. *August. li. 8. Ciuit. ca. 28. Lact. li. 4. ca. 18.* Celtas ad quos perrexerat, Solem adorandum docuit *Philastrius lib. de heres.*

Horas primus obseruasse dicitur ex vrina animalis Serapi dicati, quod duodecies diei & noctis vnius spatio vrinam emittit. *Polyd. Virg. de Inuent rerum lib. 2. cap. 5.* Et certè nondum Græcis & Romanis his temporibus horarum ratio nota erat & vsitata. Nam post repetta solaria apud eos obseruari cœpit. Vnde nec duodecim tabulis vsquam horas nominatas inueoies, nec Varro horarum in diei partitione meminit. *Censor. de die natali cap. 19.* Hebtæis contrà & Chaldæis earum vsus antiquissimus, vt ex horologio Achaz & Ezechię historia liquet. *Es. 38. 4. Reg. 20.*

Thebæis anni & temporum rationem dedit. *Diod. Sicul. Strab. lib. 16.*

Docuit deos Gentilium fuisse homines mortuos. *Aug. lib. 8. de Ciuit.*

Sostratus Pharum Alexandrię secundum è septem mundi miraculis construxit.

Theophrastus, Zeno Cittieus Stoicæ sectæ princeps. Epicurus Epicureorum auctor. Menander.

Romani bellum gerunt cum Pyrrho rege Epirotarum. Qoem aiunt primum docuisse aciei rectè instruendę artem.

C. Fabricius Lucinus, Q. Aemylius Papus censores Romæ P. Cornelium Ruffinum, qui bis consul & dictator fuerat, senatu mouerunt.

Gallos ea Europa in Asiam transgressos Syri expellont.

Agathocles Siciliæ tyrannus & Hamilcar Pœnorum dux Gisconis f. loter se pugnãt. Ille etiam in Italiam pugnaturus traiecit. Tenuis scilicet adhuc Romanorum erat potentia & nomen.

Appius Claudius Censor. Fabios Maximus.

Papyrius consul Samnites cum armis argenteis congressos vincit. Cum Alexander instituere diceretur trãsitum ab Oriente in Africam, deinde Italiam, hunc ei oppoocre præcipue Romani meditabantur.

474. | 3837.

Anno 36. post mortem Alexand. 470. ab vrbe condita bellum Romanorum eum Pyrrho Epirotarum R. Ad hunc aonum vsque Roma scandulis tecta fuit. *Plin. lib. 16. cap. 11.*

Italia primum vidit Elephantos. *Id. in lib. 8. cap. 6.*

Tarentioi mortuo Pyrrho Carthaginenses in auxilium vocant.

MONARCHIA GRÆCORVM ET PTOLOMÆI LAGI SÆCVLO.

Anni mundi | 2 | Anni vrbis cond. | Anni ante Christum natũ

3837 b Ptolomæus Philadelphus an. 38. — 474

3875 *Eleazaro pontifice, deinde Manasse.* — 512. — 263.

Antiocho Sotere, deinde Anti. Theo Syriæ regib.

b Argento signato quatuor aut 5. annis ante primum bellum Punicum Romani vtuntur. *Pl. lib. 33. cap. 3.*

Alexandriæ bibliothecam 54. millium & Octingentorũ librorum Philadelphus instruit.

Iudæos ad centũ viginti millia libertati restituit & dona votiua Hierosolymam misit.

Præceptorem habuit Stratonem Lampsacenum, quo tempore Silphon philosophus clarebat.

Vetus testamentum ex Hebræo in linguam Græcam per 72. interpretes à Pont. Eleazaro impetratos conuerti iussit, trecentis plus minus ante Christum annis.

Mirum autem est Talmudicos scribere septuaginta interpretes quinque duntaxat legis Mosaïcæ libros conuertisse, & duobus tantum in locis, vel iuxta Iosippum initio suæ historiæ tredecim, idque consulto, à veritate Hebraïca discessisse. Sic Aristeas, sic Iosephus & omnis Hebræorum schola, *Hieron in 5. Ezech.*

Quod si verum est, illorum interpretationem oportet vetustate esse corruptam, vt omnino crediderim. Non enim probabile est tot tantosque viros tam aliené multis in locis 22. librorũ deerrasse ab Hebraicis voluminibus & plerunq; à vero literæ sensu. Psalmos perpetuo excipio, qui vt etiam hodie extant, sententiam Hebraicam optimè omnium referunt & plerisque locis reddunt illustriorem, vt aliquando docebimus.

Nobis assentitur Macaritus Logotheres, in libro Metaphrasis, his verbis. Diuinus igitur Lucianus, conspicatus sacros libros multis corruptelis infectos partim temporis longinquitate, partim continua ex alijs transpositione, & quidem nonnullis sceleratissimis, qui Græca literatura excellebant, ipsorum sententiam peruertere tentantibus, & multas labes inserentibus, ipse eos omnes assumens, ex Hebraica lingua quam perfectè callebat, renouauit, in emendatione magnum perferens laborem. *Suidas in voce* ῥοθίνοι *& in Luciani vita.*

Imo & ipse Hierony. præfat. in lib. Paralip. Septuaginta (inquit) interpretes vitiatos tres emendarunt, Lucianus, Hesychius, Origenes. Luciani emendationem sequuti sunt Christiani ab Antiochia vsque ad Constantinopolim, Hesychij Aegyptus & Alexandria, Origenis mediæ inter Antiochiam & Aegyptum prouinciæ.

Hieronymus in quadam epistola ad Augustinum, quæ est inter ipsius Aug. epistolas vodecima, narrat Origenem eos, dum emendare optaret, corrupisse, & alibi, ante Origenem, quot essent cõdices, tantam fuisse diuersitatem exemplarium, quæ non modò ad sua vsque tempora perdurarit, sed & sua incude eguerit, asteriscis & virgulis prænotaria.

3875 — 512

Vnde factum, vt multi alij quondam de integro vertendi laborem susceperint, Aquila Iudæus tempore Adriani Cæsaris, deinde Theodotion Ephesinus Iudaicę religionis proselyta Imperatore Commodo, tum Symmachus sub Seuero, postea sub Caracalla quintæ ęditionis Hierosolymis inuentæ, demum sextę & septimę auctores incerti.

Ex quibus omnibus sua Hexapla constauit Origeoes. Ea enim sic appellauit, q. sextuplicia propter sex interpretationes in vnum volumen coactas, non à numero columnarum, quas octo fuisse constat, vt duę caperent contextum Hebrçum, Hebręis & Gręcis caracteribus, instar octapli Psalterij Episcopi Nebiensis. Prætereà correxit, id est, corrupit, vt Hiero. interpretatur, versionem 70. quæ deinde sola videtur

obtinuisse in Græca Ecclesia. *Epiphanius hæresi 64. contra Origenianos.*

Vt vt sit, non sine Dei erga Gêtes, quas in suam Ecclesiam colligere paulo pòst cupiebat, mirabili prouidentia. qualiscunque seruata est, cum reliqua bibliotheca bello Aleandrino, quod Iulius Cæsar gessit côtra Ptolomæum, vt Cleopatram ab ipso pulsam restitueret, flammis concremata sit.

Sed nec dubito eis spiritum propheticum astitisse dum verterent, quoniã diuinissimè oracula de Christo obscuriora transtulerunt. ab Apostolis authoritatem acceperunt, ab Hebræis maxima laudis testimonia consecuti sunt, ab ecclesiæ columnis vt prophetæ, commendati sunt. *Tertul. in Apol. c. 18. & 19. Iust. Mart. orat. 1. ad Gentes. Epiph. de mens. & pond. Iren. lib. 3. cap 25. Aug. lib. 8. de Ciuit. cap. 11. & lib. 18. c. 38. & quæst. super Gen. 169.*

Quare & eorum memoriam colebant Iudæi Alexandrini anniuersario festo *Philo de vita Mosis.* 8. decembris scilicet. *in ipsoram calend.*

Deniq; verterunt, prout expediebat Græcis ad fidem suo têpore côuertêdis, nônullis de industria deo afflâte immutatis.

Nec minore erga suos beneuolentia Deus de Hieronymo posteà ecclesię prouidit. Is enim non modo veteres ęditiones, vt potuit emendauit, sed etiam septimam, quæ in ea à Sophronio Gręco sermone donata est, vt pleraq; alia tanti viri opera, de ipso Hebraico multò incorruptius transtulit.

Ea est, qua nunc studio Damasi & sequentium Pontificum vtimur in Ecclesia, quamque æditionem vulgatam nominamus, vt probat Eugubin. præfat. in suos ad Mosem commentarios, vbi rectè exripit interpretationem Psalmorum, quæ non potuit recipi, quod iam Veteris cantus in templis tritus esset. Hieronymiana tamen superest inter eius opera Hebræi quoque, inter quos R. Ioseph Albo, R. Selomo, R. Dauid, Elias Leuita, nostræ vulgatæ æditionis interpretem Hieronymum agnoscunt, & frequenter non sine honoris titulo & præfatione citant, vt alibi docuimus.

Eleazarus Iudæorum Pontifex. Berachia Dua. Antiochus Theos Rex Syriæ Antiochiam condit.

Præter viginti duos libros sacros. alij septuaginta duo apocryphi in Aegyptum delati sunt, auctore Epiphanio in libro de mensuris, & pôderibus scripturæ. Vnde fortassis libri Tobiæ, Baruch, Iudith, & similes, qui in nostris Biblijs Gręcis & Latinis hodie reperiũtur, ad nos peruenerũt. Alioqui enim apud recêtes Hebræos aut non extant, aut certè nô sunt Authentici. Quoniam eorum primus canon iam erat conditus ab illa magna Synodo, cuius scriba fuit Ezras, vt supra docui, & prætereà docêt Heb. *Tract. de votis in Tal. & R. Mose de Katsis præf. in Seph. Mitzuoth. Sed est alter, de quo etiã suprà.*

Iesus, filius Syrach auctor Ecclesiastici qui panaretos dicitur. i. de omni virtute liber, fuisse fertur vnus è septuaginta duobus interpretibus. De stirpe Iesu sacerdotis, cuius Zachar. meminit, Eius librum fuisse canonicum & sacrum Iosephus indicat li. 2. contra Appionem pag 948. Græci exempla capitis 42, sententiam citans.

Aristobulus Agathobuli discipulus vnus fuit è 70. interpretibus. *Anatolius Laodicenus apud Euseb. hist. 7. c. penult.*

Philo Iudæus senior fortasse & ipse è 70. interp. quem aliqui faciunt sapientiæ Salomonis concinnatorem (Nam alter iunior vixit Caij Imp temporibus). Fuit & alius ijsdem temporibus, magni apud ethnicos nominis, de quo *Ioseph lib. 1. contra Appionem.*

Aristæas

Anni ante Christũ natum.	Anni vrbis cond.
264.	474
	512.

MONARCHIÆ GRÆCORVM ET PTOLOMÆI PHILADELPHI SÆCVLO.

Anni mũ.

3837.

3875.

Anni mũdi 3837 | Anni vrbis cond. 474 | Anni ante Christum natũ 263

MONARCHIÆ GRÆCORVM ET PTOLOMÆI PHILADELPHI SÆCVLO.

Aristeas Philadelphi cubicularius scribit historiam de 72. interpretibus.

Demetrius Phaleteus Theophrasti discipulus Regius Bibliothecarius. Leontium docta meretrix.

Chrysippus Stoicus qui plura scripsit quàm cæteri possent legere. Carneades Academ. qui nihil proponebat, quod non probaret, nihil improbabat, quod non expugnaret. Ecateus Abderides philos. qui & librum edidit de vita Abrahæ. (*Ios. lib. 1. Antiq. cap. 7.*) Lycophron, è cuius tragœdijs vnica extat Cassandra, Philadelpho charus, non tam propter poesim quàm ob Anagrammatismos.

Timochates Astronomus, Aristophanes Grammaticus, Zoilus Amphipolita Homeromastix Alexandriæ degunt, vbi musæ posthabitis Athenis suum domicilium collocarãt.

Post Phalereum Bibliothecæ præfuit Callimachus. Octingentos libros scripsisse fertur. Soli autem hymni supersunt.

Coætaneos sex alios poëtas habuit, qui omnes à pleiadum numero pleiades dicebantur: Lycophronem, Aratum, Theocritum, Nicandrum, Philicum, Homerum Iuniorem. Vide Tzetzem Lycophronis interpretem.

Abhinc serio Aegyptus Philosophari Græcè, & Græcas scholas instituere: quin etiam per totum Orientem Græcus sermo vigere cœpit. *Hieronymus in proœmio lib. 2. commentariorum ad Galatas.* Metasthenes Persa historiam scribit.

Imò verò per Occidentem, ita vt cum Græcorum imperio eorum quoque disciplinæ, leges & sermo in mundo, vt fit, propagata sint, sicuti attingit Cicero pro Archia. Nam etiam nostri Galli linguam Græcam coluerunt, Druidis & Semnothæis (voces sunt Græcè originis) apud se institutis, qui rebus diuinis præessent, sacra priuata & publica procurarent, religiones interpretarentur, iuuentutem erudirent, de controuersijs publicis priuatisque responderent, præmijs pœnisque impositis. *Cæsar lib. 6. de bello Gallico.*

Arcesilaus auctor nouorum Academicorum, qui spem omnis scientiæ eripuit. *Seneca.*

Zeno Stoicus, cui succedit Cleanthes.

Eidylia Theocritus, Aratus Antigoni Macedonum regis medicus scribit Phænomæna, Nicander Theriaca & Alexipharmaca. Athenodotus Arati frater primus Zoilo pro Homero contradixit.

Aratus ignarus Astrologiæ ornatissimis atque optimis versibus de cœlo stellisque dixit atque conscripsit. *Cic. 1. de Oratore.*

Vsus papyri, qua abundãt Nilus & mare Aegyptium rubrum, siue chartæ iunceæ inuentus est, cum ab Attalo rege primo Pergami & Galatiæ membranas Philadelphus obtinere, ad parãdam librorum tantam supellectilem, non potuisset. Antea scribebatur in libris fine corticibus arborum.

Huius autem æmulatione Attalus insignem quidem, sed tamen multò inferiorem bibliothecam parat, viris doctis, quales plurimos istud æuum ferebat, è Græcia conquisitis.

3875 | 513

Sic & reges Asiæ, quorum Bibliothecæ Euphorion ab Antiocho magno fuit præpositus. *Suidas in Euphorione.*

Attalus rex aurum intexere in Asia primus docuit. Vnde textum Attalicum.

Consynges Nicomedis regis Bithyniæ vxor à canibus propter lasciuiores cum viro iocos laceratur.

Nicomedes Nicomediam condit.

ROMAE BELLVM PVNICVM PRIMVM

Anni ante Christũ natum. | Anni vrbis cond. | Anni mundi.

Primo foris à Romanis gestum Appio Claudio cæci fratre, M. Fuluio Flacco Coss. post Romam conditam annis ferme 490. *Gell.lib.17.cap. 21*. Viginti post bellum cum Pyrrho sumptum. *Ibid.*56. Post Alex. mortuum. 251. ante Christum. Nam antea annis prope quingentis domi luctati tantùm fuerant, ad domandam subigendamque Italiã. *Florus li. 2. epitomes*. per annos 23. confectum, *Oros.lib.4.cap.9.*

Iam hic ergo Romanorum externa bella incipiunt per 200. annos gesta, quibus Africam, Europam, Asiam magnis victorijs peragrarunt.

Carthaginensibus opem tulerunt Lacedæmonij duce Xantippo, Hispani & Gallogræci.

Vnico anno Iani gemini porta clausa, quod sub Numa rege solum pronenerat. Anno enim sequenti bellum Gallicum exarsit. *Ibid. Oros.c.10. & 11.*

Censu hominum Romæ habito inuenta sunt ducenta septuaginta millia.

M. Regulus L. Manlius Coss. Hamilcarẽ in Hispania vincunt. Metellus deinde Afros in Sicilia.

Romani obtinent Apuliam, Calabriam & Messanam.

Cum Hierone pax facta. Afri in Sicilia victi.

Hanno Carthaginensis nauali prælio victus à Duillio.

Scipio Corsicam & Sardinam capit.

Annibal senior classe à Romanis victus, à militibus suis cruci affigitur.

Regulus victis nauali prælio Pœnis in Africam traiecit. Serpentem portentosæ magnitudinis interfecit. Tandem captus est.

L. Cæcilius Metellos Asdrubalem in Sicilia vicit, 132. elephantos cepit, hostiũ 20. millia apud Panormum occidit. Elephantos pompa maxima Romam duxit. *Plin.lib.8.cap.6.*

E duobus Coss. Pulcher Cæci nepos contra auspitia pugnãs naues 170. amisit, cæsis 8.m. hominum & 20.m. captis & 20. nauibus. Alter L. Iunius Pullus naufragium passus est. *Florus.*

e Syriam vastat debellato Callinico, Iudæam, Siliciam aliaque multa obtinuit. Regnauit Epiphanio an. 24. alijs 26. Sororem in vxorem ducit.

Berenicis reginæ coma in cœlum à Conone Mathematico relata.

Sapientia Salomonis sub hoc tempus videtur aut condita, aut in Græcum versa.

Simon Iustus Iudæorum Pontifex.

Omas eius nominis secundus, qui Menassi successit. 11. Hebræorum pontifex Euergeti negauit tributa. Vnde consecutæ magnæ calamitates. Iosephus dux Iuda regem placanit & præfecturam Iudeæ & finitimarum regionum retulit. Cuius filius Hyrcanus fuit princeps familię Dauidicæ vltimos. *Ios.lib.12.cap.4.* Erat è Christi maioribus. *Luc.3.*

Iesus Sirach Nepos superioris Ecclesiasticum, quem librum Hebraice sub titulo prouerbiorum, Mislé, auus conscripserat, in Græcum vertit an. ætatis 38. sub Ptolomæo Euergete, sic enim debet intelligi, quod ipsemet in prologo. Ecclesiast. narrat, non vt indoctè Geneuenses trãstulerunt, anno tricesimo octauo Euergetæ regis. Nam Euergetes annos duntaxat 24. regnauit. Possit etiam significare se descendisse in Aegyptum 38. anno postquam auus ipse suam sapiẽtiam siue Ecclesiasticum Hebraice conscripsisset, quem nunc ex reperto exemplari emendatissimo Græcum faceret.

Scipio-

---

225. | 512 | 3

c Ptolomæus Euergetes an. 42. | 3875. 3899.

In prolog. ecclesia. | 538

Simone iusto, deinde Onia Pontificib.

Seleuco Callinico, Seleu. Ceráuno, Ant. Magno Syriæ reg.

Arsace primo Parthorum rege, deinde Mithridate.

Anni mūdi | Anni vrbis cond. | Anni ante Christū natum.

Scipiones, Fabius Maximus Romanorum, Clypeus Marcellus, Rom. Gladius, Liuius primus poetarum Latinorum, qui pace cum Pœnis facta post Sophoclis & Euripidis mortem annis plus ferè centũ & sexaginta, post Menandri, annis circiter quinquaginta duobus, fabulam publicauit, an. vrbis 513 anno vno ante natum Ennium, qui Plauto & Neuio fuit senior. *Cic. 1. Tusc.* mox post pacem cum Pœnis factam.

Polybius Megalopolites consiliarius & præceptor Scipionis Iunioris, qui Carthaginem deleuit, Romanam historiam 40. libris cõplectitur à fuga Cleomenis & Philippi Persei f. successioni Macedonum Romana attexens & à primo bello punico historiam Achæorum & Romanorum tractans.

Archimedes mortalium ingeniosissimus machinis arte Geometrica excogitatis Syracusas contra Romanos defendit.

Bellum Ligusticum. Tum primum Coss. cum exercitu Padum f. transierunt.

Anno quarto ante initium secundi belli punici secunda Gallorum in Italiam expeditio, Ariouisto & Fridomaro ducibus, quos M. Marcellus vicit. *Polyb. lib. 2.*

Flaminius consul contemptis auspicijs, quibus pugnare contra Gallos prohibebatur, conflixit & vicit. *Oros. li. 4. c. 12.*

Eratostenes Grammaticus post Callimachum Bibliothecæ præpositus.

Appollonius Rhodius, qui scripsit Argonautica, Eratostenis discipulus. Post præceptorem præfectus fuit Bibliothecæ, in qua habuit successorem Aristonymum comicum sub Philopatore mox, in quem vt ingratum discipulũ poema Ibis inscriptum Callimachus condidit. *Suid.*

Cum tempore Aristotelis dubitaretur, num Africa ambiretur mari, quidam Eudoxus iram Ptol. Euergetis fugiens à mari rubro peruenit nauigatione ad fretum Gaditanum, *Mela, Strabo.* Quod & temporibus Iosiæ & Necaonis Pharaonis contigerat.

Cleomenes rex Lacedæmoniorum re male gesta & Lacedæmone amissa cum Antigono rege Macedonum ad Euergetem confugit.

Lycurgus Lacedæmoniorum rex creatur. *Polyb.*

Arsaces. Parthorum regnum secundo Euergetis anno condit.

Bellum Carthaginensium contra Numidas. *Polyb. lib. 1.*

Amilcar cum exercitu in Hispaniam missus Carthaginensium imperium amplificauit. *Poly. lib. 2.*

Hieron Siciliæ rex Romam veniens populum frumento donat. *Entrop.*

3899 | 4 | |

Anni mūdi		Anni vrbis	Anni ante Chr.	
3899 Mac. 3. lib. 3915.	d Ptolomæus Philopator an. 16.	538 554	299	d Hic indigna multa commisit in religionem. *3. Mach.*

Onia Pontifice max.

Antiocho Magno Syriæ rege.

Mithridate Parthorum secundo rege.

In hippodromo Alexandriæ Iudæos efferatis elephantis proterendos exposuit, cuius historiæ summam perstringit Ioseph. lib. 2. contra Appionem, annis ferè 50 ante Machabæos.

Iudæam fraude subactam amisit, Anthiocho magno Iudæis amicissimo, qui multas vrbes ei eripuit, Aegyptum etiam aggressus.

Patrem, matrem, sororem coniugemque extinxit. Tryphon à luxu & delicijs cognominatus est. Nauem actuariã 50. ordinum primus condidit. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Ab hoc, regum Aegypti & Syriæ bella varia Daniel sub nomine Regis Austri & Aquilonis prædixit. Nam Iudeæ Aquilonaris est Syria, Australis Aegyptus.

Primus è Medicis venit Romam Peloponnensia Ar-

Anni ante Christũ natum. | Anni vrbis cond. | Anni mũdi

538. | 3799.

ehagatus Lysániæ f. L. Aemylio, M. Liuin Coſs. an. vrbis 535. Tandiu enim Roma medicis caruit & nunquam melius habuit. *Plin.lib.29.cap.1.* cẽtum annis amplius poſt Alex. Magnum.

M. Aemilio, Paulo Serulo Coſs. argenteus nummus primum in vrbe figuratus ſub 2. bellum Punicum. 199.

ROMANIS BELLVM PVNICVM SECVNDVM, quod deleta Saguntus excitat. Geſtum eſt annis 17. (tandiu enim Annibal in Italia cum validn exercitu manſit) & finitũ anno vrbis 546. id eſt, quinquageſimo ſextn poſt primum inchoatum. Cui Macedonicum ſucceſſit. *Oroſ.lib.4.cap.19*

MONARCHIÆ GRÆCORVM ET PTOL. PHILOPATORIS SÆCVLO.

Poſt hoc Punicum Romani intra 53. annos terra mariq; potentiſſimi euaſerunt multis regnis prouincijsque incredibili fælicitate ſubactis. Nam vnico conflictu Philippus R. pulſus fuit è Macedonia, vnico, Antiochus Mag. Aſia ceſſit. Vnica clade Carthaginenſes Lybiam amiſerunt, &c. *Polyb.*

Strabn quiſpiam peruidebat aliquid è 130. millibus paſſuum. Vt è Lilybæo Siciliæ promontorio exeuntem claſſem Carthaginis portu, indicatn etiam nauiũ numero. *Plin.*

Cremona in Italia conditur. *Tacit.lib.19.*

Ante ætatem Lælij & Scipionis nulli apud Romanos nominantur ſapientes, cum Diogenes Stoicus & Carneades Academicus Romam legati ab Athenienſibus miſſi ſunt. *Cic.4.Tuſcul.*

Sero ergo admodum Roma literas & diſciplinas attigit.

Primum diuortium Romæ, à Caruilio factum non ſine populi odio. *Halic.lib.2.*

Romani Illyrios vincunt.

Demetrius rex Illyriorum.

Syphax Numidarum rex fœdus cum Romanis facit.

Annibal vincitur à Scipione Africano maiore in Africa, quo fuerat poſt 16. annos pertractus. Apud Pruſiam Bithyniæ regem cum à Romanis repoſceretur veneno ſe necauit.

Philomenes dux Achæorũ à Meſſaniis captus occiſus eſt in Sicilia.

Tunc Vulcani inſula, quæ ante non fuerat, repente mari edita, cum miraculo omnium vſque hodie manet. *Oroſ.lib.4.cap.19.*

Eodem tempore per Romanos in 4. locis pugnabatur. In Italia contra Annibalem, vbi variæ vices, donec Annibal anno 16. rediit, poſtquam venerat. In Macedonia contra Philippum, in Sardinia contra Sardos & ducem Aſdrubalem Carthaginẽſium, vbi vicit Mallius, captiuis & Aſdrubale Romam abductis. In Hiſpania contra alterum Aſdrubalem Annibalis fratrem, qui tandem à Scipione Africano victus eſt tota Hiſpania ſubacta.

Legatione Attali regis Aſiæ & Rhodiorum, bellum Macedonicum confecto Punico ſecundo decernitur.

Philippus Nabin Laced. Tyrannum, qui multas Græciæ ciuitates occupauerat, ſibi ſociat.

Pace accepta à Flaminio conſule omnibus Thraciæ vrbibus exuitur, & Demetrium filium cum annuo tributo obſidem dat.

554 | 3815.

Flaminius quoque Græciam à Nabide Tyranno liberat.

Philippus Maced. rex à Romanis bello per Dardanos inuadentes Macedoniæ fines reuocatus eſt, pace facta cum Lænio prætore, qui cum Attalo Aſiæ rege Eumenis filio iunxerat ſocietatem.

Achæi duce Philopœmene cum Nabide bellum gerunt.

Arius rex Laced. de quo in lib. Mach.

Anni vrbis cond. | Anni mūdi. | Anni ante Christū natum.

5

554 1. Mac 10. & 11. 558 — e Ptolomæus Epiphanes an. 24. — 3915. 3939.

Onia pontifice.

Antiocho magno & Seleuco Philopatore Syriæ regibus.

Mithridate, Pampano, Phraarte & Pharnace Parthorum regibus.

e M. Lepidum in Aegyptū Ro. miserunt, qui tutorio nomine regnum pupilli Epiphanis administraret, quod facta pactione inter se diuisisse dicebantur Philippus rex Maced. & Antiochus Syriæ.

Contra Antiochum magnum pugnātibus ducibus regis Aegypti Iudæa in medio polita, in contraria studia scindebatur, alijs Ptolomæo, alijs Antiocho fauentibus.

Antiochus Magnus Iudæam capit & cognita Iudæorum erga se voluntate, magnis eos muneribus donat & per epistolas laudat, tādem pace inita Epiphani Cleopatram filiam locat data dotis nomine Phœnicia, Samaria, Iudæa.

Cato maior orator septem originum libros scribit. Consul anno 132. ante Ciceronem. Noodum Græcia suas literas Romania dederat. *Plin. lib. 29 cap. 1.*

Ennius poëta, qui & soluta oratione sacram historiam de gestis Iouis & cæterorum deorum scripsit, & de Euhemero in Latinum vertit, quam & Lactārius, Eusebius, Aug. Varro lib. 1. de re rustica, Cic. 1. de natura deorum citant. Sexagesimo septimo ætatis anno, duodecimum annalem scripsit sub vrbis an. 580. *Gell. lib. 17. cap. vlt.*

Næuius, Porrius Licinius, Plautus poëtæ.

Panætius, Possidonius Panætij discipulus.

Diogenes Stoicus, Carneades Academicus & Critolaus peripateticus ab Atheniensibus ad Senatum populumque Rom. negotij publici causa legantur.

Sp. Caruilius Ruga primus Romæ diuortium cum vxore fecit, quòd esset sterilis. *Gell. lib. 17. cap. vlt.*

Theombrotus medicus.

Corbis & Orna de Hispaniæ regno mutuis certant vulneribus.

Metrodorus Philosophus artis memoriæ primus auctor. *(Post Simonidem.)*

Scipio minor Afric. Panætium Polybiumque domi militiæque secum habuit. *Velleius lib. 1.*

Pampanus rex tertius Parthorum ad Euphatem vsque regnum propagat.

Masinissa rex Numidarum post Syphacem.

Cyrene multitudine Iudæorum repletur. Deo per terras eos dispergente, vt aditum pararet futuræ apostolorum legationi.

6

578. 2 Mac 10. 603. — f Ptolomæus Philometor an. 25. — 3939. 3964. — 159.

Onia, Iasone, Menelao, Lysimacho, Iuda & Ionatha Machabæis Pontificibus.

Seleuco Philopatore, Ant. Epiphane, Ant. Eupatore Demet. Sotere. Syriæ regi.

Pharnace, denique Mithridate 2. Parthorum regibus.

Hiera insula admiratione nauigantium è profundo, cum aquis calidis de repente emergit, Vulcani insula in Sicilia.

In Accio circaque (Nam ante hunc omnia Romæ erant aspera) Romana tragœdia, dulcesque Latini lepôris faceriæ per Cæcilium, Terentium, Afranium, sub pari ætate nituerunt. Historia per Catonem & quosdam veteres & obscura. At eloquentia multò pòst per Tullium, æqualesq;. *Velleius lib. 1.*

Insubres Boij, à quibus Ticinum conditum est, Cremonam & Placentiam vastantes, tandem à Rom. oppressi sunt.

f Philometor sub tutela populi Romani contra impium Antiochum Epiphanem, qui eius regno prætextu consanguinitatis (erat enim ex matre auunculus) insidiabatur.

Matrem suam interfecit, quare per antiphrasim Philometor. i. amator matris. Præ gaudio in victoria expirauit.

Aristarcho Grammatico tradidit suum filium Euergetem a instituendum. *Suidas.*

Eo presente insignis quęstio tractata de vera Ecclesia inter Iudæos & Samaritanos *Ios. lib. 13. cap. 5.*

Fauit

Anni vrbe cond. | Anni mūdi. | Anni ante Christū natum.

3964.

603.

7

603. Mac. 15. 623. g Ptolomæus Euergetes secundus an. 20. 3964 3964.

Iouatha pontif. Iudæorū.

Alexandro, Demetrio, Ant. Sedete & iterum Demetrio per ord. Syriæ reg.

Mithridate 2. Parthorum rege.

8.

623. 640. h Ptolomæus Phiscon. an. 17 3984. 3999.

mani deducere incepissent colonias per totam Italiam intra annos 60. vsque ad Aquileiam & Graniscum, nunc primum extra Italiam Carthaginem in Africa primam coloniam, deinde Narbonem in Gallia &c. condunt. *Velleius lib. 1.*

M. Portio Catone, Q. Mario Coss. Narbonem Colonia deducta est, quo anno de Dalmatia triumphatum.

Bellum Numantinum siue Hispanicum à Scipione minore confectum.

Bellum Achaicum, in quo Corinthij cum Aetolis aduersus Ro. conspirantes exitium sibi pepererunt. Hic æris Corinthij origo, cum incensa Corintho varia metalla liquefacta confluerent. *Iust. lib. 34. Florus.*

Tiberius Gracchus legem agrariam seminarium omnium ciuilium bellorum in annos sexaginta vsque ad Syllam, deinde in alios 60. vsque ad Iulium Cæs. promulgat *Appia. de bel. ciuil.*

Primus fuit qui tumultu intestino interijt. Nempe ab initio regni Romuli vsque ad annum 620, nullæ in vrbe factæ sunt cædes mutuæ ciuium. *Halic. lib. 2.*

Statius Cæcilius comœdiarum scriptor, natione Gallus, anno post mortem Ennij iuxta Ianiculum sepelitur.

g Euergetes filijs & ciuibus Alexandrinis interfectis omnia luctu complet.

Quis tum Romanæ Reipub. status esset, egregiè describitur. *1. Machab. 8.*

L. Cæcilio Metello, T. Q. Flaminio Coss. Carthago iussu senatus reparata est, 22. annis post euersionem & ciuium Romanorum familijs repleta. *Oros. lib. 6. ca. 11.* Vnde & deinceps illic latinè locuti sunt, donec sub annum Christi 700. à Saracenis & Arabibus caperentur.

Daphnis Grammaticus seruus tribus millibus & septingentis sestertijs venditur à Gn. Pisaurense.

Cæcilius, Accius, & eorum obtrectator Lucilius poëtæ. *Gell. lib. 17. cap. vlt.*

Terentius Carthaginensis, quem Afranius omnibus comicis præfert, cum tamen ei Volcatius inter comicos nō nisi sextum locum tribuat, postponatque Cæcilio, Plauto, Næuio, Licinio, Attilio.

Pacuuius Brundusius Ennij ex filia nepos tragicus, Aristarchus grammaticus (alter ab Homerico) huius regis præceptor.

Hipparchus Astrologus & Mathem.

Hic primum apud probatos historicos abhorrentes à Germanorum fabulis Bituitum reperio Aruernorum Reg. anno vrbis 627.

Aruernorum enim principatus primus quondam Gallis fuit (*Cæsar lib. 1. bell. Gall.*) Vnde & eum extendit Strabo (*lib. 4.*) ad Narbonnēsium Massiliensiūq; fines, Pyreneos montes, Oceanum & Rhenum. Id ostendunt Bituiti eorum regis cruenta duo prælia, de quibus ibidem Strabo & Liuius lib. 61. Alterum contra Domitium ad Sulgæ & Rhodani, alterum cōtra Fabium ad Isaræ confluentē. Postea exactis Aruernorum regibus ciuitas & Resp. libera ad Cæsaris tempora permansit, & Plinij adhuc ætate inter liberas Celtarū ciuitates constituitur. Quam omnium temporum gloriam & dignitatem supra vniuersam Galliam retinuisse ad sexcētesimum Christi annum Gregorij Turonensis & Sidonij Apollinaris scripta demonstrant.

h Romæ leges Gracchorum agrariæ.

Attalus rex Asiæ minoris ab Eumene patruo susceptum cædi-

cædibus & venenis fœdat. Testamento Imperium Asiç pop. Romano reliquit. Hinc bella Aristonici cum Romanis & regibus Nicomede Bithyniæ rege, Mithridate Ponti & Armeniæ, Ariarathe, Cappadociç, Philomene Paphlagoniç, anno ab vrbe 622. *Oros. lib. 5. cap. 8.*

Bellum Seruile in Sicilia ortum, multas infecit prouincias, & vrbes Atticam Delon, Minturnas, Sinuessam, &c. *Oros. lib. 5. cap. 7.*

Aristonicus Eumenis nothus regnum inuasit & P. Crassum interemit. Regno potitur donec à Perpenna consule in Romanorum potestatem reductus est.

Sic Asia Romanorum facta, cum opibus suis vitia quoq; in vrbem transmisit.

Iason Cyreneus quinque libros scribit de rebus Macchab. quorum Epitome est noster secundus *2. Macchab. 2.*

Metello & Scauro Coss. censores Romæ artem Ludicram præter cantores & ludum talarium vrbe remouent.

Q. Martius Galloa sibi regem statuentes prelio oppressit, sub radicibus Alpium. Nullus vel paruulus superfuit, qui nō mallet mori, quàm seruire.

P. Rutilius primus gladiatoribus leges dimicandi tradit.

Laudotia regina Parthos debellat.

i Phiscone in exilium acto Cleopatra mater regnum inuadit, matrem thoro expellit, duas filias viduas alterno fratrum matrimonio facit. Alexandro alteri filio eripere regnum machinatur, donec ab eo occupata interficitur.

Alexander à populo in exilium actus, regni Cyrenarum, quod ei pater testamento reliquerat, hærede pop. Rom. instituto decedit. Ptol. autem Phiscon reuocatur. Cui mortuo mox succedit Lathyrus.

Scythæ Medos & Parthos grauissimè infestant.

Thraces à Romanis vincuntur.

Numulisintis filia Diogiridia Thraciæ regis crudelitate nobilis.

Galli ascitis quibusdā Germanis iuxta fluuiū Rhodanum ingēti clade exercitum Romanum M. Mallij & Q. Scipionis consumpserunt. Timor tunc Romæ ingens, ne iterum Galli Romam inuaderent.

Elephātorum pugna an. vrbis 655. Romæ primum facta. *Plin. lib. 8. cap. 7.*

An. vrbis 657. Senatusconsultū factū estne homo immolaretur quod antea fieri religiosissimū erat. *Plin. lib. 30. cap. 1.*

k A matre eiectus denuo recuperat regnum.

R. Simeon Ben Iohai auctor libri Zoar. Quo posuit fundamenta stultæ & vanæ artis illius Cabbalisticæ, quæ languet circa literarum apices, numeros, transpositiones, anagrammatismos, vocum inuersiones, allusiones, amphibologias, homonymias. Nam eius vanitatis mysteria tribus precipuè constant, quæ indicantur voce גנת.

Nempe Geometria (sic imperite confuderunt Geometriam cum Arithmetica) quando literæ expenditur numerus, Noteriacon, quando litera ponitur pro integra dictione, Sic autem Barbarè dicitur à notariorum apicibus. Temurá, q. permutatio (elementorum) cum vna litera pro altera substituitur. E duobus primis vocabulis, quorū vnū est Græcum, alterum semilatinum, intelligis, quo tempore tam inepta ars excogitata fuerit. nihilque minus esse quam Cabbalam. i. scientiam quæ à maioribus per manum recepta sit. Preter istiusmodi ineptias cōtinet multa impia & ex omni hæresum furfure cōflata. Constituit decem Sephiroth siue numera-

Anno ante Christū natum.	Anni vrbis cond.		Anni mūdi
	640.	*Simone Pontifice, deinde Io. Hyrcano.*	3999
144.		*Demetrio, Ant. Gryppo & Ant. Cyziceno. Syriæ regibus.*	
		Phraarte 2. rege Parthorū	
		9	
	640	i Ptolomæus Alexander cum matre Cleopatra an. 10.	3999
97	650		4009
		Ioanne Hyrcano pontifice. Ant. Cyziceno Syriç reg.	
		Phraarte 2. Parthorū rege, deinde Artabano.	
		10	
	650	k Ptolomæus Lathyrus an. 18.	4009
87	668		4017
		Ioan. Hyrcano pontif.	
		Cyziceno, deinde Philippo vlt. Syriæ rege. denique Tigrane Armenio.	
		Mithridate 3. Parthorum rege.	

Anni mundi | Anni vrbis cond. | Ann ante Christum natũ

numerationes, pro ſuo ſundamento, quas ſiue ſtatuant eſſe eſſentiam Dei, ſiue aliquid aliud extra Dei eſſcutiam, impiè inttoductas ea eo apparet, quòd in Deo numerum & multimdinem realem ponant.

4009 — 688 — 87

Tale etat negotium vel potius otium Marini & Colorbaſij diſcipulorum Valentini, qui cuncta ſuæ religionis myſteria è literis Alphabeti Græci probare conati ſunt. *Iren. lib. 1. cap. 9. & 10.*

Reuclinum Capnionem tribus libris harum nugarum guſtum mundo præbuiſſe ſine refutatione & Picum Mirandulanum ſe earum patronum conſtituiſſe equidem miror.

Neque enim ea eſt Cabbala ab eruditis patribus laudata, quæ partim hiſtorica eſt, partim תורה בעל פה nominatur. i. lex ore percepta.

Hæc enim legis ſcriptæ pura eſt interpres, & ſimplices Synagogæ traditiones, conſuetudines, ritus, maiorum explanationes continet, quarum fragmẽta nonnunquam ſuppeditant Talmud, Deraſim, &c. Sed de hoc alias.

Gotthi Franconiam depopulantur. Diceneus Boroiſta eorum coſiliarius & doctor, philoſophiam & Theologiam ethnicam eos docet, ſacella & ceremonias inſtituit. *Iornand. de rebus Geticis.*

Micipſa Numidarum rex moriens filios reliquit Adherbalem, Hiempſalem & Iugurtam, quem adoptauit. *Salluſt.*

Bellum Iugurtinum anno vrbis 635.

De Iugurta Afro & Boccho Mauritaniæ rege C. Marius triumphat.

Cicero tertium ætatis agebat annum, Gracili erat corpore & infirmo, collo procero & tenui. Vnde eum & amici & medici hortabãtur, vt cauſas agere deſiſteret. *Ipſe in Bruto.* Sed ſe exercitationibus confirmauit, ab ijſque, quorum cauſas agebat, nulla dona aut munera accipiens, rea fori euaſit. *Plutarc. in eius vita.*

Mox ſecutum eſt Cimbricum bell. quod Cic. de prouincijs Coſ. vocat Gallicum eodem Mario imp. Qui & Teutonos ad Rhodanum cum rege ipſorum Teutoboccho & Ambronas prope Maſſiliam vicit. *Strabo lib. 4.*

Ducenta millia Cimbrorum, qui in Italiam trãſierant per Marium & Catulum Coſ. cæſa ſunt, octoginta autem millia capta.

L. Plotius Gallus primũ Latinè docere incepit Cicerone adhuc puero. *Cic. de claris Orator.* Antea Græcis exercitationibus ingenia Romanorum alebantur. *Suet. de claris Rhetoribus.*

P. Terentius Varro in prouincia Narbonnenſi natus centeſimum quintum annum agens Græcas literas ſummo ſtudio didicit.

Aquilius Ro. bellum Seruile in Sicilia compeſcit.

Sociale bellum ſiue Italicum, quod non niſi quinto poſt anno à Sylla confici potuit. Eo nondum finito præcedentibus multis oſtentis & prodigijs ciuilia bella ſecuta ſunt per annos fermè 40.

Capitolium cuſtodum negligentia exuritur.

4017 — 79

Lucullus Marſicum bellum conficit.

Aſclepiades nouam medicorum ſectam introducit, in Bithynia, vbi & florebat Theodoſius Tripolita mathematicus. *Strabo.*

Mithtidates Ponti tex vir incomparabilis memoriæ & 22. linguarum gnarus, quot nationibus imperabat, ſex primis annis Scythas domuit. Cappadociam occupauit. Aſiam animo com-

MONARCHIÆ GRÆCORVM ET PTOLOMÆORVM SÆCVLO.

mo complexus, prius vniuersè nemine sciente peruagatus omnium vrbium eius situm & regiones cognouit. Iuncta cum Nicomede rege Bithyniæ societate Paphlagoniam inuadit, Mox Galatiam. Romanis deinde per 40. annos restitit, donec tribus ingentibus prælijs fœlicitate Syllæ, virtute Luculli, Pompeij magnitudine consumeretur. Contra eos armarat Cimbros, Gallogræcos, Sarmatas, Basternas, Scythas & totum Orientem.

Ne veneno tolleretur, 20. rutæ folia, duas nuces & duas caricas admixto sale quotidie ieiunus capiebat.

k Bellum inter Marium & Syllam de quo mox. Primum ciuile anno vrbis 662. Marij factione. Mox Mythridaticum eodem anno per 40. annos.

Cretam Metellus debellat.

Auletes à suis pulsus, à Gabinio reducitur, non sine contentione senatus, ob Sibyllina oracula. *Strabo lib. 17. Plutarch. in Catone.*

Anno vrbis 670. libri Sibyllini cum capitolio conflagrarunt. Cinna consul interficitur.

Ptol. Appion Cyrenarum & Lybiæ rex populum Rom. hæredem facit.

Iudæi literas Græcas studiose discebant. Hinc Ezechiel Iudaïcarum tragœdiarum poëta Græcis carminibus exitum populi de Aegypto scribit. *Clemens Alex. 1. Strom.*

Orodes occiso Mithridate fratre duobus annis ante Mithridatis Pontici mortem cum filio suo Pacoro Parthorum nonus rex euasit.

Bellum Mitridaticum. Ciuilia inter Marium & Syllam, Octauium & Cinnam, quæ duo per 10 annos tracta plusquam 150. millia Romanorum consumpserunt. *Oros. lib. 5. cap. 21.* Lucullus, Crassus, Antonius, oratores Clarissimi.

Lucretius poëta Epicureorum amatorio poculo in furorem versus, cum aliquos libros, per insaniæ interualla conscripsisset, quos Cicero emendauit, se sua manu confecit an. ætatis 44.

Hæc ætas multos habuit Epicureos, vt Atticum, Velleium &c. Vtinam nostra plures non habeat, dum ardentius Lucretius legitur, exponitur, emendatur, quàm &c.

Sylla ludiones & reliquum instrumentum ludicrum ex Olympia Romam traducit, Olymp. 175. quando Pompeius magni cognomentum accipiebat.

Catenas Iugurtæ manibus iniecit, Mithridatem compescuit, Sociale bellum repressit, Cinnæ dominationem fregit, Marium proscriptum & exulem reddidit. Primus Romanorum morte mulctauit. *Appian.* Deposita dictatura priuatus vixit, comment scripsit Lucullóq; dedicauit. *Plutar.*

Vbi Athenas cepisset, è Bibliotheca Apellicontis Teij plurimos Aristotelis & Theophrasti libros nunquam antea publicatos Romam defert.

Ante eum Peripatetici veteres Aristotelis Acroamaticis caruerunt, paucos exotericos habentes. Vnde posteriores Peripatetici exquisitius philosophari cœperunt sub Seuero Imp. Aphrodiseo eos diligenter euoluente, & commentarijs illustrante. *Politia in Miscellan.* Paulo ante Plotinum & nostrum Origenem.

Andronicus Aristotelē scholijs illustrat. Ante eum Aristotelica secta aruit, vigentibus Acad. Stoica. Epicurea.

Bella ciuilia per annos ferè 40. *Oros. lib. 5. cap. 18.* quæ cōsumpserunt. 150. millia hominū, consulares 23. Senatores ferè 300. Ante prodigia dira visa sunt.

Viriatus

Anni ante Christū natum.	*Anni vrbis cond.*		*Anni mūdi*
79			
		11	
79.	658.	k Ptolomæus Auletes	4017
	688.	an. 30.	4041
		Alexandra regina Iudæorum.	
		Hyrcano eius filio pontif.	
		Tigrane Armenio Syriæ rege.	
		Mithridate 3. Parthorum rege deinde Orode.	

Anni mundi | Anni vrbis cond. | Anni ante Christum natū

MONARCHIÆ GRÆCORVM ET PTOLOMÆORVM SÆCVLO.

Viriatus Lusitanus è pastore latro cum Romanos duces atque exercitus per 14. annos protriuisset, insidijs suorum interficitur. *Ibid.cap.2.*

Florentia Hetturiæ vrbs à Syllanis militibus conditur.

Mythridaticum bellum tractum fuit per 40. annos. Consulatu Ciceronis & Antonij vix consumptum. *Oros.lib.6. cap.1.*

Tum Mithridates in Asia omnes Romanos interficit. Arebelaum suum ducem in Achaiam præmittit. Athenas cunctamque Græciam partim vi, partim deditione obtinuit. Nicomedem Ariobarzanis filium regno eijcit.

Ariobarzanes rex Cappadocum à Senatu statuitur, ipsis se posse sine rege viuere negantibus. Qui à Tigrane Armeniæ R. studijs Mithridatis pulsus Romam venit.

L. Lucullus primus imperator appellatur, Armenia, Mesopotamia, Nisibi cum regis Armeniæ fratre capta.

Anno vrbis 679. C. Scribonius victis Dardanis primus Ro. ad Danubium vsque penetrauit.

Pompeius superat Hieram, Sertorium, Piratas, quibus octingentas quadraginta sex naues ademit, seruitia, Tigranem, Mithridatem &c.

Vnica profectione consecutus est Armeniam, Pontum, Paphlagoniam, Cappadociam, Ciliciam, Syriam, Arabiam, Albanos, Iberos, Hyrcanos, Scythas, Iudæos, &c. ad Caucasum montem vsque.

De ijs omnibus, Creta itē & Basternis triumphauit. *Plin. li.7 c.26. & li.37.c.2.* Post tot victorias infœliciter res gessit, quod indignè templum Dei captis Hierosolymis habuisset.

Albanorum regem Prudentium in deditionem accepit. Minorem Armeniam Iosato Galatiæ regi dedit. Attalo & Polomeni Paphlagoniam reddidit. Seleuciam Antiochiæ vicinam libertate donauit.

Rex Sueuorum an. vrb. 694. Metello Celeri Coss. Galliarum præfecto Indos dono dedit. *Plin.lib.2 cap.67.*

Bellum Gladiatorium in campania per tres annos.

Crassus in Parthia res gerit infœliciter.

M. Cicerone & C. Antonio Coss. captum Hieros. templum à Pompeio. *Ios.lib.14. Ant.cap.8.*

Catilinæ coniuratio, qui in agro Pistoriensi à C. Antonio opprimitur.

Cicero exulat. Post oppressam remp. vacuus negotijs forensibus & ciuilibus multos quidem aureos libros philosophicos edidit, quos enumerat initio 2. de Diuinat. sed in tribus de natura Deorū seipsum superauit. Deo prouidēte, vt Idololatria, per suos cultores oppugnaretur, quæ mox per Christum esset expugnanda & triūphanda. Primum enim refellit deum Epicureorum. Deinde deos Stoicorum, planetas, &c. Denique deos populares, quos fabulosos, vel homines fuisse contendit. Horum librorum præiudicio, Ethnici, cum à nostris grauarentur, eos censuerunt per Senatum esse abolendos. *Arnobius lib.3 aduersus Gentes.* interficitur annis 40, ante Christi natalem.

4042 | 721 | 47

Labeo, Sulpitius, Trebatius Iurisconsulti.

Ventidius Pacorum regis Parthorum filium cum exercitu occidit.

Cæsar primus Romanorum Rhenum traijcit & in Britāniam, quæ nunc Anglia, ita tamen, vt dubium reliquerit, Angliane esset insula, an continens. Esse postea insulam sub Seuero Imp. compertum fuit.

Ptol. Dionysius à Pompeio restituitur. Sed eum adhuc

 adole-

adoleſcenrem bello Alexandrino Cæſar merſit necanitque, regno Aegypti Cleopatræ Sorori . cum qua ſtupri conſuetudinem habuerat, tradito, *Eutrop. in Caſ. Oroſ. lib. 6. cap. 14.*

Cleopatra regnum tenuit vſque ad duodecimum Augusti Cæſ. quo anno ipſa cum Antonio ſibi mortem cõſciuit.

In prælio Alexandrino Iul. Cæſar regiam claſſem incendi iuſſit. Ea flamma cùm partem quoq; vrbis inuaſiſſet, 400. millia librorum proximis forte ędibus condita, exuſſit. *Oroſ. ibid. cap. 13.*

Soſigenes Alexandrinus Mathematicus, cuius conſilio Iulius Cæſar pont. Max. in Aegyptum profectus faſtos ſiue Calendariom Numæ Pompilij. qui Lunaribus menſibus annos diſtinxerat, corrigit & ad curſum ſolis reuocat. ſolares vel potius ciuiles ſiue vſuales menſes in faſtis reponens iuxta Aegyptiorum morem, *Plin lib. 18 cap. 15. Appian. in fine lib. 2. de bell. ciuil.* an. vrbis 708. ante Chriſtum an. 45.

Intercalati ſunt dies 67. *Dion lib. 43. & Plut. in Caſ.* vel 68. vt annus ille confuſionis vltimus in dies 443. protenſus fuerit. *Macrob. lib. 1. Satur. ca. 14.* conſtiteritque quindecim mẽſibus, lunaribus ſcilicet, *Suet.*

Cyclum decemnouenalem, qui aureus dicitur, condidit. Orbem per Geometrię peritiſſimos emenſus hæc celebriora comperit, Maria 30. inſulas 27. montes 40. prouincias 78. vrbes inſignes 370. maiora flumina 94. Gentes 125. Ambitum vero orbis trecenties quindecies centena paſſuum millia continere. Longitudinem ab Oriente in Occidentem ſiue ab India ad fretum Gaditanum octies quinquies centum ſeptuaginta octo milliaria, latitudinem à meridie ad ſeptentrionem ferè dimidio minorem quinquageſies ſeptuaginta duo milliaria.

Maris vero profundiſſimum perpendiculo in quindecim ſtadia protendi (.i. in Gallicam fere leucam) *Priſcianus.* Sed ab eo tempore valde eſt aucta Geographia Chriſtianorum ſedulitate.

R. Nehemias ben Haccana auctor epiſtolæ ſecretorum, in qua dicebat ſe tantum diſtare 50. annis à Chriſti ortu.

R. Iuda ben Simeon, qui libellum גלי רזיא .i. reuelator arcanorum, Marco Antonio conſuli dedicauit.

Apollonius Rhodius Philoſophus Rhodi docet. Illic autem literarum gymnaſium erat celeberrimum.

Craſſus mactatur à Parthis, rege Orode.

Catullus, Salluſtius, Nicolaus Damaſcenus hiſtõ.

Virgilius naſcitur.

Seneca duodecimum annum attingit, antequam proſcribatur Cicero.

Hortenſius. Trebatius Iuriſcõſultus. Cratippus Stoicus.

M. Varro Helluo librorum & literatorum doctiſſimus. quadringentos & nonaginta libros ſcripſit. *Gell. lib. 25.* Vetus paræmia fuit, eum tot tantaque ſcripſiſſe, vt nihil videatur potuiſſe legere: tantum è conuerſo legiſſe, vt videretur nihil potuiſſe ſcribere.

Atticus annorum ſeptingentorum memoriam vno libro colligauit. *Cic. in orat.* Nam eam lõgius repetere non potuit, quoniam ante Olympiades nihil planè apud Gręcos certum fuit. *Varro in Prolog. 3. de re ruſt.*

Anno ab Vrbe condita 700. plurimam partem vrbis ignis fortuitus, nempe 15. vicos conſumpſit. Hinc ciuile bellum committitur. *Oroſ. lib. 6. cap. 12.*

Cæſar nouem annis ſubigit Gallias, in quibus, vt ipſe de ſe ſcribit, & Eutropius repetit, ter fuit victus: ſemel in Aluernia præſens

Anni ante Christum natum | Anni urbis cond.

688.

79 — 690.

12

Ptol. Dionyſius an. 2. — 4041

Orode 2. Parthorum. — 4043

13

49. — 690

Cleopatra Antonij an. 18. — 4043

4061

Orode, deinde Phraarte 3. Parthorum rege.

710.

Iul. Cæſare, an. 6. deinde M. Antonio an. 12. Imp.

Summa 270.

Anni mundi

Anni mundi		Anni urbis cond.	Anno ante Christum natū	
4041	MONARCHIÆ GRÆCORVM ET PTOLOMÆORVM SÆCVLO.	700	49	
4061				

præsens ad Gergouiam, metropolim regni, quod perdiu Aruerni tenuerant, in Aquitaniam & partem Celticæ: bis in Germania absens.

Bellum ciuile gerit primùm in Illyrico ad Apolloniam & Dyrrachium, deinde in Thessalia, in campis Pharsalicis.

Bello eius Africano, Galli 30. duo millia equitum loco pepulerunt & fugarunt.

Imperare cœpit an. vrbis 698. i. propè septingentesimum, quo Cleopatram reginam Aegypti constituit, Ptolo. Dionysio submerso.

Cleopatra Romam Cæsarem visit.

Annis quinque post victum Pompeium imperat vel tribus, & mensibus aliquot, iuxta *Eges. lib. 1. cap. 27. Ios. lib. 14 Antiq. cap. 19. Clement Strom. lib. 1.*

Aegypti regum, cæso Ptolomæo (qui Pompeium ad se confugientem securi, octauo post suam fugam die, proditoriè percussit) Cleopatræ sorori eius, Amasiæ suæ tribuit.

Deuictis in Africa Pompei partibus Romam reuersus à Bruto & Cassio & reliquis coniuratoribus 23. vulneribus in Senatu confoditur. cum sequenti die esset profecturus contra Parthos, die 48. postquam triumphans ea monte Albano vrbem ingressus esset.

Præter ciuiles victorias vndecies centum & nonaginta duo millia hominum in suis prælijs consumpsit.

Primus historicorum latinorum Germaniæ meminit. Nam reliqui eam semper habuerant inter Scythiæ regiones obscurissimas, suaque commemoratione indignas.

Expeditio eius in Galliam senatusconsulto suscepta annis ante Christū 58.

Eius aduentu in Galliam Suessiones regem Galbam habebant *lib. 2. cap. 1.* Sequani Catamantaledem, quem Romani amicum ac socium appellarunt. *lib. 1. cap. 2.*

Aquitani Pisonem à Romanis amicum similiter appellatum. *lib. 4. cap. 3.*

Nitiobriges Ollonicoenem *lib. 7. cap. 6.* Ebnrones Ambiorigem. *lib. 5 cap. 8.*

Aduersus eum Aruerni cum quadringentis hominum millibus Vercingentorige rege bellum gerunt. *Strabo lib. 4.*

Vercingentorix Arurniæ rex, Amyntas Lycaoniæ, Arethas Arabiæ, Orodes Parthiæ, Malcus Nabatheorum, Deiotarus Galatiæ. Polemon Ponti.

Galliæ status hoc tempore is erat. Capiebat gentes 315. *Agrippa rex apud Ios. lib. 2. belli cap. 17.* Germanos potentia & imperio premebant & feræ genti iura dabant, virtute perpetuo superiores. *Cæsar lib. 6. de Gal.* Facūdia Græci, gloria belli Galli ante Romanos fuerunt. *Salustius.* virtute belli omnibus gentibus præferebantur. *Cæsar Ibid lib. 5.*

Vrbes primariæ sui iuris erant nullius addictę imperio, quę populi & gentis totius nomine vocabãtur. Plurimos etiam habebãt regulos, quorum Clientes Ambactos Cæsar vocat.

Solebant, quoties de totius gentis commodis agebatur, conuentus indicere, in quibus in tres diuidebantur ordines Primus eorum, qui sacra tractabant Druydæ. Secundus nobilium, regulorum & principum ciuitatis ac Reipub. Tertius populi.

Druydæ præter cognitionem rerum naturalium, moralem exercebãt disciplinam, animarum immortalitatem docebant, iustissimi erant omnium opinione. Sine his nihil siue in bello siue in pace gerebatur. Ideo & publica & priuata iudicia penes eos erant. *Cæsar, Mela, Strabo lib. 4.*

Semnotheis & Druydis sacrorum ministris colebant Teu- P 3 tatem

tatem, Hesum, siue Heum, Taranim, Ogmium, eisq. humanas hostias litabant. Qui ritus tamen ab Augusto, Tyberio, Claudio & seqq. imperatoribus sensim sublatus est. *Plin. lib. 30. cap. 1.*

Cōtrà Germani neque Druydes habent, neque sacrificiis student. De deorū numero eos soloa ducunt, quos cernunt, & quorum apertè operibus iuuatur, Solem, Vulcanum & lunam Reliquos oec fama acceperūt &c. *Cæsar lib. 6.* latrocinari virtuti ducunt &c. *Mela, Tacitus.*

Nulla pars Galliæ inculta iacet, eacepto duntaaat, quod paludes & Syluæ coli prohibent. Magis hominum frequentia, quàm diligentia incolitur. Mulieres fœcunditate & educandi studio optimę, viri bellorum magis, quam agriculturę studiosi. *Strabo lib. 4.*

Lingua eius non multum ab hodirrna differebat eiusdem significationis & prolationis, etsi fortasse rudior. Primo quia nomina nationum, prouinciarum, ciuitatum, vrbium, montium, Syluarum, fluuiorum, etiam hodie retinent antiquum nomen. Secundo, quia apud antiquos scriptores multa eatant vocabula, quibus item hodie Galli, & nulli alij. vtimur, vt leuca, Beco, Crupellarius, Carra, Bracca, Bacchinum, Soldurius, &c. apud Cæs. Ammian. Marcellinū, Suetonium, Tacitum, Gregorium Turonēsem, Sidonium Apollin. Tertio, quia linguæ nullis vicissitudinibus & confusionibus ita solent mutari, nisi vetusti indigenæ penitus deleantur, quin radices & fundamenta permaneant, vt apparet ea Italicis & Græcis vulgaribus, quæ magis corruptæ sunt, quam mutatę. Hinc migrantes in alienas sedes alterum idioma potius imbibunt. Nam, vt Liuius in bello Asiatico de Gallogræcis ait, Planta facile vertitur in id sulum, in quo seritur.

Germanicè non locutos apparet è seato belli Cæsaris, vbi Ariouistus Germanorū princeps multa consuetudine Gallicam linguam didicisse dicitur. Nō Grecè è quinto, vbi Cæsar se ad T. Ciceronem epistolam misisse Græcis literis, ne intercepta à Gallis consilia sua cognoscerentur, & è Phauorino philosopho Arelatensi, qui apud Gellium se Gallum Gręcas literas didicisse profitetur. Noo Britonicè, vt Rhenanus ridiculè censet. Nam Britones aliunde in Galliam venerunt, nempe ex Anglia, è qua Britānicam linguam post seacentesimum Christi annum detulerunt.

Franci natio Gallica, & indigena, nō Germanica, nō Troiana, nō Scandica, nō Sicambrica, ex Ammia. Marcell. multo ante declinationē imperij. Nam de rebus Iuliani imp. eos cis Rhenum locat iuxta Chamanos (qui hodie Geldrenses) lib. 21. & 17. vbi & eos Salios vocat, vnde lex Salica. Apud quem etiam lib 15. Romani, quo tempore signa trans rhenum inferebant, inter palatinos & prætorianos milites habebant francos. Et Iustinianus imp. epistola quam ad ipsos scripsit, apud Procop. lib. 1. ita eos alloquitur, ac si prouinciam Romanam minimè cepissent, sed iure eam velut patriam tenerent, eosque opponit Gotthis, qui imperatoriæ ditionis Italiam per vim ceperant, nec restituere decernebant. Denique Agathius lib. 1. diserte eos Germanos non esse asserit. Rectè igitur eos indigenas docet Connanus li 2. comment. iuris ciuil. cap. 9 Idque è Cæs. lib. 6. Liuij lib. 5. & Rhenani annor. ad Tacitum.

Ab ijs Franconia in Germania nomen accepisse videtur, quod à Francis scilicet olim armis occupata fuerit, vt nunc tota Gallia. Vnde & veteres Franciæ siue Galliæ reges, ijdē erant & Germaniæ vsque ad Carolum Crassum an. 888. quo defuncto

Anni ante Christi natum: 49.

Anni vrbis cond.: 690. — 710.

Anni mūdi: 4043 — 4061.

MONARCHIÆ GRÆCORVM ET PTOLOMÆORVM SÆCVLO.

Anni vrbis cond. — Anni mūdi. — Anni ante Christū natum.

710. — 4061.

defuncto noo solum Francorum regoum, sed & imperium scissum est.

Phraartes 3. Orodi patri à se interfecto in regnum Parthorum succedit. Triginta fratres necat.

Contra illum Antonius pugnat infœliciter. *Iust. lib 42.*

Quarta Monarchia Romanorum ab Oceano Hispanico, vsque ad Euphratem, quæ ferrea Dan. 2.

710. a Deuicto Antonio August. solus ad Christi vsque natalem imperiū tenuit. an. 29.

719. *Phraarte 3. Parthorum rege.*

4090 — 19.

a AERA Augusti an 38. ante Christi natalem, de qua suprà. Quarto eius anno. *Vasæus Chron. cap. 22.* qui hæc ex Eusebij Chronico manuscripto citat. Hoc tempore ædicto Augusti Cæsaris æs in tributum & census dari iubetur. Ex qua æra collecta est. Alijs Aera numeri notā, vel supputationem designat.

Augustus nepos Iulij Cæs. 18. ætatis an. Ciceronis opera dux aduersus Antonium destinatus est.

Inita cū Antonio & Lepido societate extorsit, vt sibi viginti annos nato consulatus daretur. Hinc deinceps Reip. præfuit an. 56.

Quadraginta quatuor legiones ad tutelam orbis terrarum distribuit. *Oros. lib. 6. cap. 19.*

Cum Phraarte Partho pacem inijt, signa, quæ sub Crasso, deinde sub Antonio capta erant, cum captiuis recipiens. *Iust. lib. 42.*

Et eius filium, quem negligentius custoditum Tyridates quidam de Parthorum regno contendens, rapuerat & ad ipsum duxerat, vicissim reddens. *Ibid.*

Cantabri & Astrues mortaliū vltimi in Rom. potestatem venerunt, & nouissimi ab eis defecerūt, adeò vt cum Gotthi Hispanis iura darent, nunquam Imperata fecerint, semper suis vsi legibus. *Vasæus, Paulus Æmylius.*

Cantabros & Astures vltimos Hispaniæ populos Augustus debellans, Tarraconi legatos Scytharum & Indorum, eius amicitiam postulantes excepit. Ita 300. annos in Hispania decertatum est, donec tandem tota Cæsari paruit, Cantabris postremo ab ipso superatis.

Coponium constituit Syriæ præsidem & Quirinum procuratorem Iudeæ. *Ioseph. Antiq. lib. 18. cap. 1.* Non dudum ante natiuitatem Christi, vt describeretur primum vniuersus orbis. *Luc. 2.*

Vniuersæ terræ tributum æris imponens, vt fluuium Tyberim pontibus & tabulis æreis admodum crassis consterneret ad viginti milliaria. *R. Abraham in Cabbala historica.*

Ob quem censum tumultus molti exorti, qui in Gallia vix sunt compositi. *Florus in Epito. Liuiana lib. 139.*

Anno deinde decimo pòst, perfecta est descriptio (secunda supple) capitum & facultatum per Syriam & Iudæam ab eodem Quirino, siue Cyrenio censore ad id constituto atq; misso. *Ioseph. ibid. cap. 1. & 3.*

Vel si vnica fuit Cyrenij descriptio, errauit Iosephus tempore.

Carthaginem & Corinthum euersas restituit. Lugdunum, Romanorum coloniam, per Minutium Plancum Ciceronis discipulum condit. *Euseb.*

Quinque bella ciuilia gessit, Mutinense contra M. Antonium, Philippense contra Brutum & Cassium. Perusinum contra L. Antonium Triumviri fratrem. Siculum contra Sextum Pompeium. Actiacum contra M. Antonium, quod inter eos exarsit anno Herodis tertio, post quod Aegyptus Romana prouincia facta est.

Deinde pace terra marique parta Ianum clausit. *Oros.lib. 6.cap.16.& 18.*

Templum tertio clausit,& sic pace per totum orbem terrarum confirmata Dominus pacis in terra nascitur. *Iren.lib. 3.cap.25.*C.Lentulo,M.Messala Coss.Ianus clauditur,mundusque describitur.

Cum sibi monarchiam citra tyrannidis ópinionem stabilire vellet, id perfecit deceoniorum & quinquenniorum rogatione.Qnod secuti reliqui Cęsares,quanquam non in certuni tempus, sed in totam vitam designaré tur imperatores, tamen qoinquennalia & decennalia celebrarunt, quasi tum imperium renouantes.

Errorem,qui ex aunnculi Iulij Cæs. male percepta intercalatione ortus est,Augusti sequẽs castigatio sustulit,*Mac. lib.1,Satur.cap.14.*

Quæ hodie iam alia castigatione indiget. Nam erratum fuit singulis annis 106,voo die.Itaque intercalandi sunt dies quindecim,qui singuli, singulis 106. annis accreuere. Quod sic rectè fiat, vt Ianuarius sit ĉum Capricorno, quando incipit sol ad nos redire, & dies longiores efficere. Neque enin Calendarium melius corrigi possit, quàm vt vna simul incedant menses & signa Zodiaci,Aequinoctiorum locis in primo gradu Arietis & Libræ exactè constitutis.

Dioscorides. Strabo historicus & Geographus quę post Polybium àRomanis gesta sunt libris 43.cõprehendit.

Trogus Pompeius,vt è Iustino eius epitom.intelligitur.

Diodorus Siculus 40. libris bibliothecam siue historiam mille centum & triginta octo annorum condit, qui terminantur Cæsaris expeditione contra Gallias. *Ipse in præfat.*1. anno Vrbis 695. Primis fabulas tantum exponit, quia perqnisitis omninm historicorum profanorum scriptis certi nihil de prioribus temporibus repererat Belli autem Troiani tempus narrationis suę exordium statuit, Apollodori & Varronis præsertim operibus adiutus.

Dionysius auctor libri de situ orbis poëta Geographus.

Horatius,vita incontenrissimus, sentenrijs grauissimus. Propertins,Tibullus,Vitruoius.

Hortensia Hortensij filia, luculentam orationem ad Augustum habuit.

Messala Coruinns orator haud vulgaris, morbo rerum omnium memoriam,sui etiam nominis,amittit.

Ouidius ad Getas in exilinm ablegatur.

Cornelius Gallus Foroiuliensis poëta,qui se postea interemit.Aegypto in formam prouinciæ redactæ primus præficitur.

Nicopolis iuxta Actium in victoriæ monimentum conditur.& Agon Actins instituitur.

Herodem etsi Antonij partes secutum Augustus regem confirmauit, addita Gadaræ,Hipporis,Samariæ, Ioppæ, & Turris Stratonis maritimarum ciuitatum ditione.

Thebæ Aegyptiæ vsque ad solum ruptæ.

Larmonocagas Indus viuens ac tidens in ardentem pyram Athenis se conijcit.

Porus rex Indiæ,Obadas Aegypti (partem aliquam Aegypti esse oportet versus Aethiopas) Lathyrus Arabiæ,Hiarbas Lybiæ.Archelaus Cappadociæ,Herodes Iudeæ.

Germani inter Albim & Rhenum à Tyberio Nerone & fratre eius Druso superãtur, vnà cum vindelicia. Pannonijs & Armenijs.

Anni ante Christũ natum.	*Anni vrbis cond*		*Anni mũdi*
0	739.	Post Christum adhuc	4090
14.	753.	imperat an. 14.	4104
32.	771.	Christus mortuus est	4104
		Tyberij an. 1.	4122
33.	772.	*Summa 61.*	4112.

De

Anni mūdi		Anni vrbis cond.	Anni ante Christū natum

MONARCHIAE ROMANORVM ET AVGVSTI SAECVLO.

De Chronologorum prophanorum scrupulis.

QVIA in annotandis annis ab vrbe cond. non satis congruunt rationes Hebræorum, Græcorum, Romanorum, quando inter se conferuntur, ne mireris si in eis persequendis, non omnia ad omnium animos & scripta accommodatè scripserimus. Nam ne ipse quidem mihi satisfeci.

Florus narrat in 2. epitome, ab V.C. ad 20 Augusti, tempus esse propè septingentorum annorũ. Nondum igitur exacti erant anni 700. etiam si alij longe aliter. Atq; hæc supputatio mirè cum Gellio & nostra Chronologia, & vt reor, cum ipsa veritate cõgruit. Ordo enim historiarũ Hebraicarũ & Monarchiarũ non potest appositè cũ Romanis rebus comparari, si septingẽtorum annorum numerus vsq; ad Augustum, atq; adeo Augusti vigesimum excedatur. Et tamen alij sentiunt anno Vrbis 710. Iulium Cęs. fuisse interfectum, alij multo posterius & ita de cæteris.

Quæ commemorare volui aduersus eos, qui putant Vniuersale Chronicon recte ab annis Vrbis c. & Coss. posse deduci. Nam illa ratio est incertissima, nondum q; inter doctos constituta. Sed nec vrbis historia repeti certo potest ex scriptoribus Liuio ducentis annis antiquioribus, ne quis nos illorum præiudicio vrgeat, vti Cicero & Velleius lib. 1. indicant.

Quin & inter Latinos ipsos de anno vrbis cond. tanta est quæstio, vt cum definiri non possit, oportuerit Onuphrium in fastis ex omnibus sententijs duas probabiliores colligere & vtramque suis fastis adiungere, vt quam quisque vellet sequeretur.

Adde non facile conciliari numerationem ab vrbe cond. cum Græcanicis rationibus siue Olympiadum, siue regum, etiam si illa liquido constaret. Siquidem non bene conueniunt anni integri, quales ferè sunt Coss. post exactos reges, cum fractis, quales sunt Græci, aut anni Emergentes, vt vocant, cum vsualibus. Item quia in vtraque numerandi ratione maxima existit extremorum diuersitas, minime in principijs & finibus consentiens.

Quæ omnia, vt initio habeant exiguam, at progressu maximam valdeque notabilem differentiam efficiunt. Hæc qui minus obseruant, iterum dico, frustra se in chronologia torquent & perperam exactam omnium rationum subductionem, conciliationem, comparationem pollicentur. In his enim satis est, si probabilissimus veroq; proximus calculus teneatur.

Sunt alij apud istos nodi siue, vt vocant, scrupuli. è serie 4. Monarchiarum exoriẽtes, deinde ex Olympiadibus, denique ex æra Nabunassaris Ptolomæani. Itaq; ne ea istorum quidem vllo confici rectè potest chronicon. Nam de ijs incertius adhuc iudicium est, & fere in radice peccat, quoniam illorum anni fere sunt fracti, incompleti & mutili. Etiam illi Olympiadum. quos tamen putant esse certiores. Olympicum enim certamen in mensem Iunium incidebat, & medium ferè annum dispescebat, atque ex vno anno duos quodammodo faciebat, quorum alter ad præcedentia, alter ad sequentia Olympia pertineret. Quare etsi vulgo quatuor annis definirentur, quinquaginta tamen lunares mẽses conclusisse ex Lycophronis interprete apparet, qui numerus quatuor

quatnor annos solares viginti fermè diebus superat.

Deinde, vt vrbs quiogentis annis scriptoribus caruit vsque ad Catonem maiorem, qui rerum totius illius spatij memoriam colerent & literis mandatent: Ita Monarchiæ & Olympiades vsque ad octogesimam & Ecarei, Herodotiq; sæculum, certis historicis carētes, è densis tenebris non possunt explicari.

Præterea, quod omnibus commune est, tanta difficultate inter se anni ex istis æris deducti coëūt, vt sex regulas à Fūccio & aliquot alijs cōfingi necesse fuerit, & ne sic quidē coeunt. De quibus nihil aliud dicam, quàm quòd tanta facilitate reijciuntur, quanta istis in inanē phantasiam venerunt.

Cuiuslibet ergo Chronici regula & mensura debet esse Scriptura, quæ tamen vt in se certa sit non caret difficultatibus & nodis, de quibus nunc dicēdum est breuiter, vt causæ, cur Hebræi, Græci, Latini, in annorum enumeratione inter se dissideant, planius percipiantur.

De sacrorum Scriptoram scrapulis.

a HEBRAEI suis oimium addicti traditionibos, aliter numerum annorū notant. Nonnihil etiā indulgent odio, quo Christianos hebdomadas Danielis ad IESVM CHRISTVM pertinere demonstrantes insequnntur.

Illarum enim septuagesimam in diem, quo à Tito Cæsare euersum est templum, cadere asseuerant, & CHRISTVM, quem Daniel prędicebat post *69.* Hebdomadas occidendū, Agrippam Herodianorum postremum interpretaotur.

Quare vt hoc doceant plurimos annos (quos ex alijs historicis restituimus) ab imperijs Persarum, Græcorum, & Machabæorum nobis astutè surripiunt.

b Sic Græci & Latini veteres ob corrupta Septuaginta interpretum exemplaria. Excipio Hieronymum & Bedam, qui ob veritatis Hebaïcę peritiam, parum absunt à vero calculo. Recentiores minimo differunt, cuius rei ratio mox explicabitur.

Falsi antē sunt, quòd Septuag. Interp. 5. & 11. c. Gen. pro cētum, ducentos semper habeant, atque ita redundent mille ducentis 49. annis. *Hieron. in quæstion. Hebr.* Nam cap. 5. addūt de suo 600. an. iotegros & c. 11. octingentos. Miror autem Iosephum Græcum hic quoque esse corruptum. Alioqui enim locis alijs se corrigit, & vsque ad Christum nō multo plus numerat, quàm Hebræi.

Ita nihil necesse est aliud respondere. A. Contio, qui vulgatam totius Ecclesiæ Græcæ numerationem laudat, tanquam ei congruentem, quæ in Græcorum Horologio, & Cyclo Paschali ibidem descripto notatnt, & quam Cedrenus, Zonaras, Nicetas, sexta Synodus in Trullo, Nicephorus ipse chronographus, quem luculenris notis illuminaunt, & vno verbo Græci omnes hodie ita sequuntur, vt frequentins per hos mundi, quàm per Christi annos tempora consignent. Nam eam examinat ad corruptissima Septuaginta interpretum exemplaria. Plurimū tribuo Septuaginta interpretibus sed incorrupros eos nobis exhibeant. Corruptos enim negare nō possunt, siue quia res ipsa cum Hebraico comparata loquitur, siue quia Ecclesia editionē D. Hieronymi, vt ipsemet Contius fatetur, præfert, in his & alijs ab hac Græca editione mirabiliter discrepantem.

Prætereà veteres labuntur, quia annos Hebræorum supputarunt

Anni ante Christū natum.	Anni vrbis cond		Anni mūdi.

a Hebrei.

Baal Seder Olam, à mūdi procreatione ad euersionē templi sub Vespasiano tantum numerat annos 3888, id est, ad Christum natum 3757. & passum 3790.

Talmudici ab orbe ad Christum passum an. 3784.

Rabbini recentiores ad natum an. 3760. menses 4. vnde quartus mūdi millenarius ab eis in annū Domini 240. confertur. Quintus in an. 1240. & ita deinceps Quod hodie vulgo Iudæi sequuntur. Hic ergo annus 1580. illis est mundi 5340. ad proximum vsque Septembrem.

Rabbi Nahsson in lib. de Cyclo Paschal. 3740.

Rabbi Leui 3786. in 12. Danielis.

R. Moses Gerundensis 4058. menses 5.

Iosephus 4192. menses 6. dies 10.

Arabes an. 5185.

b Græci.

Methoedorus. 5000.

Eusebius. 5190.

Theophilus Antiochenus ad Antolichum 5476.

Græci vulgo 5508. vt in sexta Oecumenica Synodo cap. 3. in Horologio & Cyclo paschali.

Nicephorus lib. 1. hist. cap. 10. 5505.

Cedrenus addit vnum 5506.

alter tribus, alter duobus ab hac communi discedit.

Anni mūdi		Anni vrbis cond.	Anni ante Christū natum.

b Latini.
- *Hieronymus in Quæst. Heb.* 3941.
- *Augustinus* 5351.
- *Isidorus 5. Ethymologiarum* 5210.
- *Orosius Eusebium sequitur.*
- *Beda cap. 22. lib. de rat. temporum.* 3952.
- *Astronomi* 3328.
- *Alphonsus* 5984.

c Recentiores.
- *Aliqui, 3974 men. 6. dies 10.*
- *Alij,* 3934.
- *Nonnulli,* 3960.
- *Quidam,* 3969.

putarunt quasi lunares, vt Iulius Africanus lib. 5. de ratione temporum. Hippolytus martyr in temporum canonibus, *Euseb. lib. 8. de Demonst. Hieronymus in 9. cap. Dan. Aug. epist. 78. Beda in comment. 2. lib. Ezr. cap. 16.*

Noster calculus qui est an. 4121. menses 6. dierum 16. hos superat vno centenario & paucis aliquot, quoniam (vti antea dictum est) simpliciter accipimus locum Exodi cap. 12. quo dicitur Iacobæos in Aegypto mansisse 430. an.

c Rursus causa controuersiæ, quæ inter Hebræos, Nos, & recentiores Latinos cernitur, pendet ex 70. annis captiuitatis Babylonicæ & Hebdomadis 69. Danielis, dum alij aliunde illas incipere coguntur, quòd secuti vitiosas discrepantesq; Græcorum & Latinorum historias, 200. & amplius annos falsò, vt supra docuimus, imperio Persarum tribuant. Hoc enim constituto, compelluntur multò post Cyrum Hebdomadas auspicari, vt illæ præfinitè cadant in necem Christi.

R. Iacob posteriore tomo sui Talmud. pag. 10. col. 4. has & alias supputationis Hebraicæ causas aperit, vbi & quartum mundi millenarium in annum templi euersi 142. qui est nati. Dom. a 15. cōfert. Quod congruit calculo Seder Ol.

Ob eas igitur causas tot ferè inuenies de annis mundi sententias quot sunt scriptores. Sed comparanti loca scripturarum, quæ annotauimus, spero nostram habitū iri omnium simplicissimam, & maxime semotam ἀπὸ τῶν ἐρίδων καὶ μαχῶν νομικῶν.

Vbi mihi non displicet Philastrius, qui in hæreticis numerat eos, qui tempus annorū mundi ab orbe cōdito certo constare pronuntiant, perinde ac istos, qui asserunt illorum numerum penitus esse incertum. Nam quod parum distat distare non videtur.

De qua re Diodorus Cyzicenus tempore Iuliani & Valentis Impp. librum scripserat, εἰς τοὺς προφήτας χρονικὸν διορθούμενον τὸ σφάλμα Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου περὶ τῶν χρόνων. *Suidas in Diodoro.*

Quod sic planius mecum inductione per singulas 6. ætates discurrens concipies.

In prima ætate quæ est mundi Originarij nullus est nodus propriè. Nam quod ei superaddunt Græci annos 700. plus minus, corrupta illorum exemplaria nihil debent veritati Hebraicæ decerpere.

In secunda Diluuij scrupus etiam nullus hæret, nisi iuxta eosdem Septuaginta, qui pro annis 292. habēt corruptè 1170. Sed is error apertè corrigitur, per certa & distincta Patriarcharum tempora *Gen. 5. 7. 11. & 12.*

Circa tertiam Patriarcharum vnica versatur quæstio, de tempore habitationis Israelitarum in Aegypto, quæ continet differentiam annorum ducentorum. Nam vulgo aiunt Israelitas duntaxat mansisse in Aegypto an. 230. Alij, quos sequor, 430. vt verba scripturæ Exod. 12. penitus retineantur, & tempus habitationis à descensu Iacob in Aegyptum numeretur, non à prima Abrahæ migratione è Charan.

Quarta Iudicum nullam quæstionem recipit, quia diserte 480 annis 3. *Reg. 6.* concluditur, nisi in subductione membratim demonstranda.

Quinta Regum nullam etiam, vel perexiguā admittit, quoniam certissima serie deducitur per Regum tēpora libris Regum & Paralip. definita. Quare indoctè Shubertus quidam Spirensis minister nodum in scirpo quærens seriem annorum ab ædificatione templi ad destructionem eiusdem reponit inter Chronologorum scrupulos. Aperte enim Scriptura

ptura docet quandiu quisque regum regnauerit vsque ad vndecimum Sedechiæ, quo æquatum solo tradit templum, nēpe anno 430. mense 6. postquam fuisset constructum. Philo quidem 440. numerat, Eusebius 442. Iosephus 470. aliqui 427. sed differētia non est tāta, vt propterea deductus è scriptura Calculus dubitationem debeat gignere. Deinde potuerunt labi subducendo, potuerunt & eorum libri corrumpi, vt in numeris solet facilè accidere.

In sexta captiuitatis duplex inest scrupulus. Prior vbi septuaginta anni captiuitatis debeant incipere, an à Iechonia, vt ego contendo, fretus simplici Ieremiæ & Matthei authoritate, an ab vndecimo Sedechiæ, vt plerique, quod tamen discrimen est duntaxat annorum vndecim. Posterior vbi & ipsæ Hebdomades Danielis debeant initium figere. Est quidem simplicius & Danielis loco propinquius, vt à primo Cyri anno incipiant, ilico post septuagesimum illum captiuitatis annum, eodem ferè tempore, quo Angelus Danieli apparuit, & tam suaue sacramentum reuelauit. At non desunt qui interuallū constituāt inter finem captiuitatis Babylonicæ, & promulgationem edicti de vrbis reædificatione, atq; initium earum sumāt à 20. anno Artaxersis Longimani.

Eo enim anno etiam editus sermo, vt reædificaretur vrbs, *2. Ezra* 2. Alij à secundo eiusdem Longimani, alij à septimo eandem ob causam. Alij à quarto Sedechiæ, omnium quidem alienissimè: sed tamen etiam superiores potius confusam & suppostitiam seriem regum Persicorū & opinionem è profanis historicis anticipatam sequuntur, quàm veritatem.

Qui scrupulum mouent de mensibus, inscitè faciunt.

Etsi enim menses scripturę Lunares sunt, eius tamen anni in Solaribus haberi debent. Nam etiamnum hodie Hebręi, tertio quoque anno & interdum secūdo, quando vsus exposcit, vt ratio Lunæ, motui Solis respondeat, vnam Lunam siue Lunarem mensem, intercalant, illumq; annum mensium tredecim, extremo (quem Adar nominant & in nostrum Februarium ferè incurrit) cum hac copula, *Veadar*, repetito faciunt. Quamquam etiam primus potest repeti, vt mensis intercalaris sit *Venisan*, qui & Martius. Ita enim solebant veteres dicere vt Talmuditæ narrant.

Sic Arabes apud Ioan. Leonem in descriptione Africæ pa. 42. Nam sex menses habent triginta dierum, sex 29. qui reddunt dies 354. Qui numerus à nostro solari anno superatur diebus vndecim.

Nos ad Christum { natum 4290. / passum 4122.

Quod à patribus acceptum esse, satis ex Noë historia intelligitur. Vbi enim traditum est Noe integrum annū egisse in in arca, mensibus duodecim Lunaribus, adduntur reliqui dies, qui vocātur ἐπακτοι. *Ingressus est (inquit) Noe in arcam mense secundo, die decimo septimo.* Deinde vbi nominatim facta esset mētio septimi mensis & postea decimi, & post hunc, dierum quadraginta & amplius, ac denique primi mensis. *Egreditur (ait) ex arca rursus mense secundo, die vigesimo septimo.* Interea igitur exacti sunt menses duodecim & accedunt dies decem, qui ter sumpti, mensem integrum, id est, decimum tertium anno tertio reddunt. Quemadmodum nos solemus quarto cuique anno inserere vnum diem ad sextum Calendas Martij, quem ob id bissextum appellamus.

Sed hac de re scribentem in Genes. primum caput Iunilium Episcopum Africanum audi. Luna cum duodecies spatia sui cursus peregerit, annum facit communem dierum 354. & vt anno Solari possit concordare circuitus, tertio cuique vel secundo anno, tertium decimum addit mensem, quem Embolismum vocant nostri calculatores, & fit dierum trecentorum octoginta & quatuor. Atque hæc quidem ille præclarè.

Etenim, nisi hæc fieret intercalatio, cùm per legem debeant 14. die mensis Nisan festum paschæ celebrare, necesse esset vt sequenti anno diebus vndecim, pascha ipsum anteuerterent. Tertio anno alijs vndecim atque ita retrorsum versus, quo vsque in Augusto vel Septembri celebrarent. Falsi igitur sunt Iulius Africanus, Eusebius Cæsariensis, August. epistola 78. & plerique veterum, qui ex eo quòd menses Hebræorum Lunares erant, existimauerunt ipsorum quoque annos esse lunares, qui solaribus vndecim diebus contractiores sunt.

CHRONOGRAPHIAE LIBRI SECVNDI FINIS.

CHRONOGRAPHIAE GILB. GENEBRARDI THEOLOGI PARISIENSIS, DIVINARVM HEBRAICARVMQVE LITERARVM PROFESSORIS REGII PARS altera de rebus à Christo nato ad nostra vsque tempora, id est, an. 1580. in duos libros distincta.

PRIOR DE REBVS OCTINGENTORVM ANNORVM VSque ad nouum Caroli Magni Imperium & Leonem III. Pont.
Posterior de aliis octingentis ferè annis ad vsque Gregorium XIII.

His Centuriatorum impietas, mendacia, imposturæ coarguuntur & doctrinæ Catholicæ continuatio ad singulorum sæculorum coronidem ostenditur.

PARISIIS,

Apud Micaëlem Sonnnium anno Domini 1580.

CLAVDIO BVRGESIO CONSILIARIO REGIO, SVPPLICVM LIBELLORVM APVD DIVIODVNENSES PRÆSIDI. GIL. GEnebrardus Theologus Parisiensis, Diuinarum Hebraicarumque literarum professor Regius.

PROFERIMVS etiam alteram partem de recenti Testamento multo locupletiorem & cultiorem in duos libros distinctam, quàm vnico Arnaldus Pontacus olim adumbrarat, tunc meus contubernalis, hodie Episcopus Bazatensis venerabilis miraculo ingenij & literarum, venerabilior virtute & moribus, quod in paucis Galliæ Episcopis obseruare liceat, ex eo maximè tempore, quo Principes contra conscientiam, iusque omne & fas Sacerdotiorum nominatores extiterunt, & sacra profani ipsi tractarunt, vel potius polluerunt. Quocirca libens istam studij partem cum tanto viro communicassem, nisi eum vmbratica ista negligere perspexissem, nihil de suis aduersarijs ad me mittendo, quem nouerat hanc editionem iampridem moliri & cudere, quod grauioribus distentus, in luce ac splendore publicorum & communium negotiorum versetur, vixque his amplius studijs nauet, quæ otium atque vmbram densissimam postulant. Admiror enim, amo, colo sanctos & doctos Episcopos, qualem eum esse non modo audio, ac audire me lætor, verum etiam per diuturnam vitæ consuetudinem testor. De integro istã confeci & quò illi suus constaret labor, ne ve fœlicia ipsius cœpta retardarem, materiam nouam adhibui, formam immutaui, animum ad alia, vt præstigia Centuriatorum obiter dissoluenda conuerti, quòd meo consilio id putarem commodius, nostris temporibus congruentius, lectoribus historiarum, Chronologiæque studiosis vtilius. Si quid compendij inde in Ecclesiam redundet, mihi planè satisfactum existimabo. Neque enim soleo scribere, vt mihi nomen parem, quo nihil semper duxi ingenuo homine indignius, nihil turpius animiq; magis angusti & parui, sed vt tempus mihi à Deo tributum collocem in his diuinis studijs, quæ tum mihi ædificando, tum alteri iuuando prosunt. Cùm præsertim incidisse nos videam in luctuosissima tempora, quibus nullus virtuti locus, nullus eruditioni honos, nullus Dei metus, nullus religionis amor, nulla pietatis ratio, quodque longè est tristissimum, nulla meliorum siue spes siue species, hæreseon, Simoniarum, perduellionum, ambitionum, omnis generis scelerũ furijs omnia peruadentibus, vt bonis & fortibus viris sit optãda mors, vel certè, si ita viuendum est, sint omnia pro sola Dei gloria, Ecclesiæ ornatu, reposita in cælis spe, simpliciter suscipienda. Nam profectò si tanta animorum contentione impij hodie student indoctis libris, turbulentis, vanis, futilibus scriptis & studijs mortalium mentes corrumpere, quo non ardore, quo non studio & conatu debemus contendere, vt ad solida scripta & vtilia homines conuertamus & ingruentem

gruentem Dei iram à nobis auertamus! Nolo hanc querimoniam longius producere, ne istos offendam, qui quicquid de pietate, atribus & disciplinis disseritur, in earum cultores peruersè regerunt, id in suam contumeliam dictum, scriptum, actum interpretantes, ad quod minime possunt præ socordia & voluptatibus, quibus omni no inmergi ac obedire statuerunt, pertingere. Satis est, vt lectores, si qui futuri sunt, intelligant, me in priore parte laborasse, vt verba & sensa sacrorum codicum sequerer, minusque longe ab eis abirem, qui vni & soli tot veterum sæculorum obliuionem atque tenebras depellere potuerunt. Posteriore autem studui, vt purè & fideliter præcipuas res Ecclesiæ atque adeo Mundi degustatem, ac recentium scriptorum, Germaniæ præsertim Theatra, Chronologias, Hæreseologias, Centurias magna ex parte mendaces, fabulosas, ex hæretico corruptoq; ingenio dictatas abolerē, & quæ duntaxat isti inchoant perficerem. Quod non factu difficile mihi semper ipse persuasi, quoniam Chronologiæ præsertim, quas nobis magno fumo vendunt, ingentes quidem sunt mole & numero foliorum, at varietatis rerum inanissimæ, paginis ferè constantes candidis, solo attamētò vel minio deliniatis. Hinc quicquid per tot chartarum spatia offerunt, duobus aut tribus plenis ternionibus facile comprehenderis, vt ipsos appareat vel pauca de antiquitate tenuisse, cuius præcones se nobis futuros pollicentur, vel profecto studuisse, vt tabulas Mathematicas repræsentarent, in quibus multæ pinguntur lineæ sine re, aut papyros bene putas & candidas pueris, quò discant primos scripturæ tractus ducere, emendas exponerent. Cuius rei interdum causam prætendunt non suam inscitiam (Nam omnium rerum scientissimi haberi volunt) sed sęculi infœlicitatem, quòd fuerit exhaustum hominibus illustribus & scriptis factisque posteritatis recordatione non admodum dignis. Cùm contrà, illa sæcula, quæ vocant infœlicia, sæpe reliqua & magnitudine gestorum, & summorum virorum multitudine, & ingeniorum admiratione, & vicissitudinum insolentia superent. Si non apud Nostros, qui aliqua tempestate segniores esse poruerunt, at apud Græcos, Hebræos, Arabas, Persas, Indos, quorum commentarios prius debuerant consulere, quàm ita audacter pronuntiare. Prætereà istorum fabri, vt sunt hæretici, ira præ fastu nullos alicuius notæ, vel paucissimos, idque cōtemptim & perfunctoriè legunt, sunt indocti & inelegantes, & si cum minimo Catholico confetantur, qui dexrrè hæc tractare valeat, plusquam pueri, quemadmodum iam contra quendam Apostatam Schekium planissimum feci, & illustris adolescens propediem cuidam Lamberto Danæo olim Caluini, hodie reliquorum Ministellorum parasito ostēdet, qui, dum iuxta Micheæ verbum, propter panis buccellam & vini pateram stillat, dum suæ sectæ hominibus virulentiam suam ad blasphemandū conducit, dum denique in cælū ponens os suum & linguam per terram traducens, etiam in S. Trinitatem furit misset, id quodam fætido & Sabellium putenti ad me responso inficiari ausus est. Quod cuiusmodi sit ex eo odorari potes, quòd vix quinque quaterniones capiat, & tamen ad fabricandum omnium Ministrorum symbolo, nouem continuis annis, & mensibus quatuor opus habuerit. Verū de hoc propediem: ac nisi nos præsens lucubratio distinuisset, modò rescriberemus, ipsumq; cum vniuerso Caluinolatrarū grege manifestissimo Sabellij furore agi doceremus. Interim quia Chronologia non ad plenam historiæ scriptionem pertinet, sed est potius quædam historiarum imago & breuissima tem-

porum commemoratio, quemadmodum Cassiodorus vir vario doctrinarum genere insignitus libro de institutionibus diuinarum literarum retulit: ista aduersus istos tractare, qui vniuersam penè antiquitatem ignorant, ac in eo suæ inscitiæ non obscura argumenta iamdudum præbuerunt, an sit operosum, ipsimet loquantur ac videant An verò consequar, tu ornatissime Burgesi, cæteriq́ue eruditi Catholici censete, & si commodum duxeritis, mutare, addite, demite, ornate, perficite. Etenim aliorum censuræ nihil me sollicitant. Hæc autem omnia ad te idcirco Lutetia in Burgundiam transmittimus, quoniam te nostræ musæ oblectant, ac vt tuarum ad me suauissimarum literarum verba vsurpem, eas communi illo studio, quod veluti virtuti & doctrinæ debetur, diligis. Denique quoniam amoris hisce annis inter nos diuina, opinor, virgula excitati, quotidieq́ue occulta quadam flammula crescentis symbolum cœlatum, signatumq́ue in posteritatem extare cupio. Quem quia perpetuum tibi polliceor, tu me eo vicissim in sempiternum etiam atque etiam complectere, vt vel ipsa mors, quæ pijs est ad beatam immortalitatem transitus, tam sanctum mutuæ nostræ charitaris vinculum, in cæleste domicilium secum portet. Vale & Deum vniuersi conditorem semper habe propitium. Lutetia Calendis Iunij 1579.

CHRONO

CHRONOCRAPHIAE GILB. GENEBRARDI THEOLOGI PARISIENSIS, DIVINARVM HEBRAICARVMQVE literarum professoris Regij liber tertius.

Anni Christi.

SEPTIMA ÆTAS siue vltima Christi & Ecclesiæ. Nam posteriora hæc à Christo tempora, scriptura vocat nouissima.

A *Nato Dom. ad hæc tempora numerantur anni* 1580. *Summa ergo annorū ab orbe condito ad annū Dom.* 1580. *quinque mille sexcentorum nouem* 5669.

Hanc vltimam ætatem in duos libros distinguimus. Prior historiam octingentorum annorum vsque ad Caroli Magni imperium perstringit. Posterior totidem ferè reliquorum curriculum delibat ad nos vsque.

Octingētos primos sic persequimur, quòd singulis centum annis insignes vices Mundus habuerit.

Primi sæculi initium.

I — a *A Christo nascente ad primum Traiani principatū & Iohannis Euangelistæ mortem an.* 100.

Secundi sæculi initium

100 — b *Annus Dom.* 100. *quo Traianus init imperium & Ioannes Euang. moritur.*

Tertij sæculi initium

200 — c *Annus Dom. ducētesimus, quando primum post Apostolorum tempora cōcil. Cæ-*

Anni mundi.

a Hoc primo centenario pax per orbem. Euangelij lata propagatio.
Iudæorum calamitates variæ.

Eius imperatores Augustus, Tyberius, Caïus, Claudius, Nero, Vespasianus, Titus, Domitianus, Nerua.

Præcipui scriptores sacri, Apostoli. Clemens, Linus, Hierotheus, Dionysius Areopagita, Ignatius, Martialis, Hermes, Polycarpus.

Profani etiam sua serie infrà per Chronographiam memorabuntur.

Hæretici, Simon Magus primus hæresiarcha, Pseudoapostoli, Sacramentarij, de quibus Ignatius ad Trallianos, citante Theodorito. Menandriani, Ebionitæ, Cherintiani, Nicolaitæ, Alexander, Philetus.

Cum Simone Mago, Pseudoapostolis, Sacramentarijs Caluinitæ aliqua habent communia.

b Persecutiones exardescunt Traiani, Adriani, Antoninorum, &c.

Literæ florent, precipuè Philosophia, Mathemata, Medicina.

Imperatores. Traianus, Adrianus, Antonini quatuor, Pertinax, Iulianus, Seuerus.

Secundi sæculi scriptores præcipui, Iustinus Martyr, Rhodo, Asianus, Modestus, Melito, Philippus cretensis, Musanus, Dionysius Corinthius, Athenagoras, Appollonius Senator, Ireneus, Theophilus Antioc. Egesippus, Apollinaris Hieropolitan⁹, Victor Pap. Agrippa, Castor, Pātenus Philo.

Hæretici. Saturnin⁹, Basilides, Carpocrates è quo Gnostici. Iudaïzantes. Nazarei, Cerdon, Archontici, Valentinus, Ptolomæus, Marcus, Marcion, Hermogenes, Apelles, Bardesanes, Colobarsus, Ophitæ, Cainitæ, Sethiani, Lucianus, Seuerianus, Tatianus, è quo Encratitæ, Adamiani, Ascodrogitæ, Alogi, Montanus, è quo Cataphryges, Valesij, Falsi martyres, Pepuziani, Prodicus, Angelici, Quintiliani, Artotyritæ, Quartodecumani.

Iudaizantibus & Nazareis Caluinitæ in aliquibus assentiuntur.

c Factiones. Bella ciuilia in orbe Ro. Persecutiones Seueri, Maximini, Decij, Valeriani, Aureliani, Diocletiani, Maximiani in Ecclesia.

Multi motus in orbe Persico.

Imperatores, Caracalla, Heliogabalus, Alexander Mammeæ, Maximinus, Pupienus, Balbinus, Gordianus, Philippi, Decius, Hostilianus, Volusianus, Valerianus, Galienus, Claudius, Aurelianus, Tacitus, Florianus, Probus, Cari, Diocletianus, Maximinianus.

Terty sæc scriptores præc. Clemens Alex. Caius,Origenes, Tertullianua,Ammoni°,Minuti° fœlix, Greg Neocæsariẽsis,Tryphon,Hippolytus,Iul.Africanus,Cyprianus,Cornelius,Lucius,Stephanus,Dionysius Papæ,Dionys. Alexandrinus,Methodius, Malchion presbyter, Dorotheus presbyter.Pamphilus, Amobius Lactantij præc.

Heretici,Proclus,Apostolici, Beryllus, Arabici,Sampsæi & Helcesaitæ.Theodotiani, Meletiani, Noetiani,& Nouatiani,siue Cathari.Sabelliani siue Patripassiani. Marcellus, Pau.Samosatenus,Manichęi,& Cubrici, Apocratitę, Dicaritæ, Catharistæ,Abstinentes,Donatistæ, Hieracitæ. Ecetæ, Gnosimachi,Thnetopsychi,Christolyti,Ehnophrones.

Aliquot errorea Procli, Nouatianorum, Sabellianorum, Samosatenorũ,manichęorũ,donatistarũ,Caluinitę renouãt.

d Constantini Magni conuersio.

Romanum imperium ex persequente Christianum.

Christus vbique floret,etiam in Indiis.

Ecclesię de Idolis triumphus.

Diaboli *Zizania* hæresea.

Doctorea innumerabilea.

Imperatores Constantius, Constantinus Mag. Eius filij, Iulianus,Iouinianus,Valentinianus,Valena,Gratianus, Valentinianus 2. Theodosius maior.

Quarti sæc. Scriptores precipui. Athanasius, Lactantius, Emissenus, Iuuencus poëta, Ioa. Clymachus, Epiphanius, Damasus,Gregorius Nazanzenus,Greg. Nyssenua,Basilius, Eusebius Cæs.Hieronymus,Cyrillus.Hieros.Hilarius,Theophilus Alex. Palladius,Pacianus, Fœbadius, Philastrius,Optatus,Amphilochius,Didymus, Ruffinua,Ephrem,Eutropius,Prudentius poëta & alij innumerabilea.

Heretici,Coluthiani,Paterminentæ,qui perperã scripturaa interpretantur. Eustachiani, Messaliani, siue Euchitæ, Anthropomorphitę, Asteriani,Ariani,Macedoniani,Luciferiani, Photiniani.Aerius,Apollinaris,Iouinianua,Seleuciani, Aetiani, qui & Eunomiani & Anomæi, Priscillianistæ,Vigilantius,Martianus,Heluidius, Collyridiani.

Caluinitæ in multis communicant cum Arianis, Eustachianis,Aerio,Iouiniano,Messaliania,Vigilantio,Martiano, Heluidio,

e Imperij per Barbaras nationes laceratio, Gotthos, Vandalos,Francos,Hunnos, Burgundos,&c.

Variorum regnorum origo.

Imperatores. Arcadiua, Honorius, Theodosiua minor, Valentinianus 3.Martianus,Leo,Maiorianua,Zeno,Anastasius.

Quinti sæc. doctores præcipui, Augustinus,Chrysostomua, Innocẽtius.Cyrillus Alex.Synesiua,Marcus Eremita,Theodoritus,Possidius, Hesychius,Iunilius, Leo Mag.Gelasius, Primasius,Eucherius,Prosper,Salonius,Sedulius, Hilarius Arelatens.Vincentius Lirinensis,Paulin°,Sulp.Seuerus,Cassianus,Maximus Taurinens.Socratea,Sozomenus,Orosius, Chromatius,Petrus Chrysologus, Proclus Constãt. Pascasius,Orosius,Idaciua,Gennadius.D. Benedictus,Marcellinus comes,Saluianna.

Heretici,anno 400.Pelagiani,Abeloitæ,Nazareni, Prædestinati,Nestoriani, Pseudomoses Cretensis, Eutychiani, Gainitæ,Ibas Diactinomeni siue hęsitantes.

Caluinitæ in aliquibus capitibus sequuntur Pelagianos, Prædestinatos,Nestorium.

f Dei flagella per Romanum imperium, Totilas,Slaui,de quibus

Anni Christi | Anni mundi.

sariense in Palestina coijt, & Artaxerses Persa nonum apud Persas imperium condidit sublato Parthico, vsque ad Saracenos.

300 — Quarti sæculi initium.
d *An. Dom.CCC, quo Constantius Constantini Mag. Pater Cæsar est constitutus.*

400 — Quinti sæculi initium.
e *An.Dom.CCCC.quo præfinitè Arcadius & Honorius adeunt imperium, Ambrosius moritur, Chrysostomus & Augustinus fiunt episcopi.*

500 — Sexti sæculi initium.
f *An.Dom.CCCCC.quo S.Symmachus pontificatum summum adit, & Talmud à Rabbinis absoluitur.*

Anni Christi. | *Anni mundi.*

600 Septimi sæculi initium.
g *An.Dom. DC. quando Phocas imperium suscipit &, iuxta quosdam, infœlix Mahometes nascitur.*

700 Octaui sæculi initium.
h An.Dom.DCC, quando Arabes capta Africa imminent Hispaniæ & Occidentalibus Europæ regnis.

800 Noni sæculi initium.
An.Dom.DCCC. quo nouum Occidentis imperiũ Carolus Magnus condit, & Egbertus regnum Anglicũ.

Quæ sic membratim demõstrari possunt.

SEPTIMÆ
AETATIS,

Quæ incipit anno mundi 4089. pari prior, à Domini ortu ad nouum Caroli Magni imperium per an. 800.

quibus Saluianus. Mahometes.

Imperatores. Iustinus senior, Iustinianus, Iustinus iunior Tyberius, Mauritius.

Sexti sæculi scriptores præcipui. Symmachus pont. Fulgentius, Auitus, Ferrãdus, Alcimus, Maxentius, Hormisda, Boetius, Euodius, Cassiodorus, Iustus Orgelitanus, Fortunatus, Sidonius Apollinaris, Greg. Turonensis. Greg. Magnus. Olympiodorus, Andreas Hierosl. Gildas, Rusticus. Iomãdes Gotth. Episc. Euagrius, Procopius, Victor Vticensis, Faustus Rhegiensia, Theodulus, Thalassius.

Hæretici. Eutychianorum sectæ duodecim. Seueriani, Tritheitę, Theopaschitæ, Xenaias, Acephali, Aphthartodocetę, Monophysitæ, Sadducæi, Anabaptistæ, Agnoetæ, Iacobitæ, Cononitæ, Gaiani.

Caluinitæ accedunt ad Xenaiã, Agnoëtas, Monothelitas.

g Mahometis & Saracenorum Apostasia orbem terrens.

Imperatores. Phocas, Heraclius, Constantinus eius f. Heracleonas, Constans, Constantinus Pogonatus, Iustinianus 2. Leontius siue Leo 2.

Septimi sæculi scriptores præcipui. Ioannes Constant. Isidorus Hispalensis, Clemens Arelatensis, Adelmus, Iulianus Pomerius, Ildephonsus, Cæsarius Aralatens. Theodorus Cantuariens. Mandulphus Scotus. Leo. 2. Sophron. Hierosol.

Hæretici. Monothelitæ, Chazinzarei, Theodosiani, Tetraditæ, Armenij, Mahomet Pseudoproph. Bæras, Theocatagnostæ, Agareni, Charurgitæ, Lampetiani, Agonichytæ, Aginnenses, Maronitæ.

Caluinitæ. Tetraditarum, Mahometis, Lampetianorum aliquot errores amplectuntur.

h Turcarum in Asiam, Arabiam, Africam, & insulas maris Med. infusio.

Mahometis secta mire augetur.

Octaui sæculi Imperatores. Absimarus, Iustinianus 2. iterũ, Philippicus, Artemius, Theodosius 3. Leo Isaurus, Copronymus, Leo eius f. Irene cum filio Constantino.

Scriptores præcipui. Beda, Strabus, Ioan. Damascenus, Gregorius Cyprins, Germanus Constant. Cosmas Hierosl. Ioan. Hispalensis, Tharasius, Albinus, siue Alcuinus, Aponius, Bonifacius Mogunt. Paulus Aquileiensis, Paulus Diaconus, Zacharias pap. Theophylactus Antioch. Isuardus, Vualafridus. Carolus Magn.

Hæretici. Iconomachi. siue Iconoclastę. Fœlix Vrgelitanus & Eliphandus Toletan, è quibus Fœliciani. Pauliciani siue Pauliioannitæ, Athingani.

Caluinitæ sunt Iconomachi. Catholicos cum Paulicianis vocant Romanos, se vero Christianos siue Euangelicos.

a CHRISTVS Dominus e tribu Iuda nascitur in Bethleem Iudæ, anno Mundi 4089. 8. Calendas Iannarij media nocte, anno imperij Augusti 41. completo, & 42. ineunte, Herodis 33. Vrbis 752. Coss. C. Cæsare Octauio & M. Plautio Syluano, quo Iani portæ tertio sunt clausæ & orbis nunquam extitit pacatior. Aera 38. Indictione 4. (*Beda & Dionys.*) 20. 4. & vltimo Olympiadis 194. Clogij Sycambrorum seu Orientalium in Germania Francorũ Regis anno 10. *Tritemius. & Ansel.* Paritur Tyberij 18. Olymp. 202. anno quarto. Vrbis 784 Mundi 4121, mens. 6. die 16.

Eſt quidem ille ſummus pontifex in æternũ ſemetipſum quotidie offerens pro nobis, per ſe quidem in cælo, per ſuos verò miniſtros in terris. Quare non habet ſucceſſores, quòd in æternum maneat Heb. 7. At habet vicarios & miniſtros, inter quos primatum obtinet Petrus & Petri ſucceſſores Romani pontif. vt tota, nemine dempto, ſenſit & conſenſit antiquitas. Tertull. in Apolog. pag. 105. Paulum Chriſti vicarium appellat, qui tamen Petrum habuit vel æqualẽ, vel certe ſuperiorem. Quapropter nos multo magis eum Chriſti vicarium appellabimus, eiuſque ſucceſſionem recenſebimus ad ſæculorum extremum duraturam, vt vnam è certis Eccleſiæ dotibus (ita eius notas vocat Optatus) quæ nos in Catholicæ gremio iuſtiſſimè teneat. *Aug. contra Manich. fundamentum. c. 4.*

Die natiuitatis Chriſti mandauit Auguſtus, ne quis Dominum ſe vocaret, ſentiens, credo, verum orbis principem natum fuiſſe, Dei enim cognomentum eſt. *Oroſ. lib. 6. cap. 22.*

Pantomimorum ſaltatio prius incognita in vſu eſſe cœpit, Pilade & Bathyllo primis eius auctoribus Auguſti tempore. *Zoſimus. lib. 1.*

Athenodori Stoici conſiliis parebat Auguſtus. *Ibid.*

Arminius rex Cheruſcorum tres Romanas legiones cum Varo Quintilio in ſaltu Teutoburgenſi occidit. Quam poſtea iacturam M. Lollius Germanis dominis reparauit.

Munatius Plancus Ciceronis diſcipulus, dum comatã Galliam regeret, Lugdunum condidit.

Tyberius Auguſti priuignus mox gener. poſtremo adoptione filius Armeniam occupat, Vindelicianı, Pannonias, & cæteras Thraciæ vicinas Romanas facit prouincias, Germaniam partim ſubigit, partim vaſtat.

Repentinis, reſponſionibus melior, quàm meditatis. Tam rigidis, digitis & articulatis vt malũ recens terebraret. *Suet.* vltimo anno viſa eſt Phœnix. *Dion.*

Agrippa Boſphoranos ad deditionem compellit.

C. Aſinius orator. Aſinij Pollionis f. cuius meminit Virg. diris ſuppliciis à Tyberio necatur. Sic Seianus. qui aliquando reſtiterat, ne Chriſtus inter deos referretur.

Vonones obſes à patre Phraarte parthorum rege Romanis datus obſes in regnũ repoſcitur. mox ſpretus à ſuis ab Artabano regno eiicitur. *Tac. li. 2. Ioſ. li. 18. c. 7.* an. Chriſti nati. 18.

Parthi etiam Phraartem alterum filium Roma repoſcunt, cui in Syria mortuo ſubrogant Mitridatem Iberum. Hinc bellum inter Parthos, Armenios & Iberos. *Tac. lib. 5*, ſub finem Tyberij anno Chriſti, 37.

* PRIMVM in Chriſtianos bellum (vt Opta. li. 3. loquitur) ſeu perſecutiò mota eſt à ſcribis, in qua Stephanus moritur. *Act. 6. Euſeb. lib. 2. cap. 1.*

Titus Liuius hiſtoriograph⁹ Patauij quarto Tyberij obiit (*Euſeb. in Chron.*) Hiſtoriam annor. 750. ab vrbe condita ad 41. Auguſti, ſiue ad Chriſti vſque natalem ſcripſit libris 140. vel iuxta alios 142. de quibus duntaxat ſuper ſunt 45. Põpeius Trogus.

Dionyſius Halicarnaſ. Diodorus Sicul. Valerius Max. Auguſto chariſſimus, Corn. Nepos, Dionyſius Afer, Cor. Gallus, Strabo, Xiſtus. Pytagoricus naſcitur.

Ouidius poëta, quinto Tyberij anno. Feneſtella hiſtoricus obierunt. *Euſeb. in Chron.* Socion Philoſophus Alexandrinus Senecæ præceptor. Aſinius Pollio primus Romæ bibliothecam publicauit.

Clemens, de quo Philip. 4. primus ex Gentibus & Græcis in

Anni Chriſti.	PRIMVM SAECVLVM.	Anni mundi.
	a Chriſtus Ieſus Pontifex Maximus & AEternus. vixit an. 32.	4089
32	Menſ. 3. dies. 10.	4121
	Octauio Auguſto & Claudio Tyberio an. 23. ex ordine ſucceſſionis imperatoribus Romanis.	
	Phraarte 3. Artabano, Mithridate 4. Parthorum reg.	
	* Chriſti Principes miniſtri & Vicarij viſibilem Eccleſiæ vnitatem & Monarchiam conſtituentes hi ſunt.	

Anni Christi

I

32 b Martyr Petrus Bethsaidensis, Galileus, primus Ecclesiæ pontifex Hierosolymis sedit an. 5.

37 quãdiu ferè Christo Tyberius superfuit.

Antiochiæ an. 7.

44 Romæ denique an. 24. mens. 5. dies 12.

id est, in vniuersum an. 36.

70 mens. 5. dies 12.

Patriarchis

Alexandriæ Marco Euangelista an. 6.

Anniano an. 22.

Antiochiæ, post septennem D. *Petri Cathedram, Euodio an.* 23.

Ignatio an. 40.

Hierosolymis, Iacobo *iusto. an.* 30.

Simone Cleophæ an. 46.

Principibus.

Tyberio, Caio Caligula an. 4. *Claudio an.* 13. *Nerone an.* 14. *Romanis imperat.*

Gotarzi Parthorum rege, deinde Vonone, mox Vologese.

Marcomiro, Clodomero, Antenore per successionem Francorum ducibus.

Anni mundi

4121

4126

4133

cis in Christum credidit, & fuit ex eius 70. discipulis. *Doroth.*

b NEGARE non potes, scire te in vrbe Roma Petro primò cathedram episcopalem esse collatam, in qua sederit omnium Apostolorum caput. *Optatus lib. 2. contra Parmenianum*. Fœlix Ecclesia Romana, vbi Petrus Passioni Dominicæ adæquatur. *Tert. de Præscrip. Ambros. epi. 5.*

Paulus in epistolis nomen Iesu quingenties vsurpat.

Simon Magus, primum baptisatus à Philippo, inter alias hæreses negat liberum arbitrium. (*Clemens recogn. lib. 3.*) fons, radix, atque pater omnium hæreticorum Romam venit sub Claudio. *Iustin. in Apol. Iren. lib. 1. cap. 19. & 20. & præfat. lib. 3. Tertul lib. de hæres.* Aiebat nos sola fide iustificari. *Iren. lib. 1. cap. 20.*

SECVNDVM bellum in Christianos excitatur à Nerone, in eo Petrus & Paulus occubuerunt Romæ, eodem anno & die: Philippus crucifigitur Hieropoli. *Eges. li. 3. ca. 2. Eus. lib. 2. cap. 25.* Tunc Christiani Romani incendij insimulati miseris mortibus insontes conficiuntur. *Tacit. lib. 15. Suet. in Nero.*

Petrus post Christum an. 37. vixit. *D. Thomas in Ioan. 21.* Claudio imperante Euodium in Antiochia per manus impositionem episcopum vrbis designauit. *Suidas in voce* ναζωραῖος. Nempe mansit in Iudæa post mortem Domini annis quinque, septem deinde sedit Antiochiæ, vsque ad Secũdum Claudij, quo in Vrbẽ sedem suam & immobilem trãstulit. Hos annos 12. sic numerabis. Tyberius fuit superstes Christo annis ferme sex. Caligula annis 4. successit. Hinc duo Claudij. Reliquos 25. Romę degit, nisi quod interdum Hierosol. & alio se cõferebat, prout Ecclesię vsus postulabat & tum fortasse, quando Claudius Iudæos de Christo tumultuantes Roma expulit *apud Sueto.*

Petrus in Italia, Paulus in Græcia, Andreas in Achaia, Ioannes in Asia, Philippus in Phrygia, Iacobus in Iudæa, Bartholomeus in Scythia, Thomas in India, Mattheus in Aethiopia, Simon in Persia, Taddeus in Mesopotamia, alter Iacobus in Hispania, Matthias in Palestina (præsertim scilicet) verba Dei intonuit, *Honorius in Psal. 18. Orig. Ho. 12. in Genes. ad vnum omnes. Trapezontius, libello de hoc dicto. Si sic eum volo manere quid ad te?*

Caius Agrippam regem Iudeæ facit, Herodem Lugdunum relegat, Pilatum ad sibi manus inferendas præ malorum magitudine cogit. Iudæos vexat.

Claudius primus Imperium mercatus est, promissis vnicuiq; militi 150. coronatis.

Gotarzis occiso Bardano siue Artabano regnum Parthorũ obtinet, *Tac. lib.* 11. anno Christi 49. Annis scilicet duobus. Nã illo mortuo Vonones sub Claudio Parthis regnat, & mox Vologéses filius. *Tacit.*

Titus Fulonius homo 150. annorum Bononiæ vixit.

Thraciæ regnum in prouinciam redigitur.

Picti Albaniam siue Scotiam vastant.

Anno 800. vrbis Claudij principis censura, Q. Plautio, Sex. Papinio Coss. affertur ex Aegypto Phœnix in Vrbem & in comitijs proponitur, aquile magnitudine, collo instar auri fulgente, reliquo corpore purpureo, plumeo capitis apice, & cristato, cæruleam caudam roseis pennis distinguẽtibus.

Anni Christi. | Anni mundi.

tibus. *Auctor citatur Cornelius Valerianus.*

Neroni in expensas centies centena millia aureorum decreto senatus singulis annis subministrantur.

Eodem ferè tempore cœpit Neronis in Christianos persetio & bellum Iudaicum. *Tacit.lib.15.* siue Simonis magi causa, qui in Neronis amicitiam sese insinuauerat. *Egesip. lib.3.c.2.* siue quia Christiani in numero Iudæorum ponebantur, Rutilius *Gallus in Itinerario.*

44 | 4121

Præter Ioannem Euangelistam Apostoli ad vnum omnes martyrio vitam finierunt. *Trapezontius vbi supra.*

Vologeses Radamistum Iberorum regem regno expellit & Tyridatem fratrem suum in Armeniæ regnum deducit. *Tacitus.* bellum gerit cōtra Domitium Corbulonem Neronis ducem, in quo raptus Tyridates coram Neronis effigie constituitur. *Idem.* Tribus annis post diadema recipit, *Idem.*

Sido & Italicus Sueuorum reges. *Idem.*

Cottio rege defuncto Alpes prouincia Romana fiunt.

Virginius 20. millia Gallorum, & Germanorū trucidat.

Iudæi à Claudio Roma pulsi sunt. *(Suet.)*

Persius, Syllius Italicus, Lucanus poetę, Seneca, Columella, Pomponius Mela, Latini & Ethnici scriptores florent. Crinas & Carnus medici, Cornutus phil.

Thessalus Methodicorum princeps apud Plinium in cūcta maiorum placita & omnis æui medicos perorat.

Andromachus Cretensis Theriacæ inuentor. Marinus Tyrius Geographus.

Iacobus frater Domini, & Marcus Euangelista Aquilegię, quę secunda Roma quondam dicebatur, vbi rogantibus Romanis suum Euangelium conscripsit Græce, siue etiam Latinè, vt volunt Rodulph. *Armacanus lib. 9 de quæst. Vera genes serm. de S. Marco, & Syri vniuersi,* vt taceam eos qui Latinum archetypum adseruari putant Venetijs. in Martianis thesauris) deinde Alexandriæ Episcopus, an. Christi 63. martyrio coronantur.

CONCILIVM primum Hierosolmytanum ab Apostolis ipsis celebratum de lege Mosis abroganda & prohibendis Idolothytis, sanguine, suffocato, scortatione. Act.15.

Quod etiam hodie in Oriente viget ex Leone Imp. const. 52. anno Do. 886. & Balsamone in can. Apost. 63. & alijs. In Occidente, saltem vsque ad annum 1114. Nam historici scribunt tempore Calixti Pomeranis ad fidem tum cōuersis iniunctū, ne quid immundum comederent, non morticinum, nō suffocatum, non Idolothytum, non sanguinem animalium.

Petrus Roma multos è suis discipulis factos episcopos, prædicandi gratia in diuersas prouincias seorsum in Galliam dirigit.

Claudius Romani imperij fines ampliores reddidit. Britanniam, quam post C. Cæsarem Romanorum nullus adierat, adiecit, insulas Oceani Orcadas vltra Britanniam subegit an. Dom. 46 *Eus. Eutrop.*

E Germania Vespasianum in Britanniam transtulit, qui 32. validissimas gentes & Vectam insulam in deditionem accepit. *Suet.*

Francorum reges isti vsque ad Pharamundum, qui non rex, sed prædonum Frāconiæ ductor erat. mihi suspecti sunt. Nominauimus tamen, vt ijs satisfaceremus, qui Trithemij de origine Francorum somnijs delectantur. Nam puto nobilitatem Gallicam esse aboriginem nec ortam è tam impuro Franconum sanguine, de qua re alias.

70 | 4158

Nero cladem Britannicam accersiuit. Armeniā amisit legionibus Romanis sub iugum Parthorū missis. Pōtum Polemaicū concedente rege Polemone prouinciam fecit, item Alpes Cottias, rege Cottio defuncto. *Suet. Eusb.* de tragica eius nece lege *Suet.*

Interea audi quàm rectè Ecclesia etiam tunc fuerit Catholica. i. non vnius aut alterius gentis, sed omnium. Intra 20. aut 30. ad summum annos euangelium, Romanorumque (nota hæretice) fides per vniuersum orbem diuulgata erat, etiam apud Scythas & quasque nationes remotissi-

Anni Christi. | Anni mundi.

44 | 4158

motiſſimas planeq; Barbaras. *Ro. 1. col. 1.* Inductione id docet Iren li. c. Iuſtinus Martyr contra Tripho. Clemens in protrep. & Strom. & cæteri huius ſæculi, qui vel Apoſtolos viderant & audierant vel Apoſtolorum proximos diſcipulos. Deinde Origenes hom. 9. in Geneſ. ho. 4. in Ezech. ho. 6. in Lucam. Tert. lib. de præſc, ad Scapulam, & contra Iudæos. Cypr. cum reliquis huius alterius ſæculi. Quod pro ſummo miraculo annotar & contemplatur Chryſ. in 24. Matt. Quare *Euſeb. lib. 8. cap. 1.* recte oſtendit ante perſecutionem ſub Diocletiano motam pietatis doctrinam apud omnes mortales cum Græcos tum Barbaros viguiſſe. Hoc prædixerar Eſaias 66. ca. Quis audiuit talia & quis ſic vidit. An parturit terra vno die? An gens genita eſt nixu vno? Itaq; deinceps in docendo quo tempore plerique de omnibus gentibus fidem receperint non laborabimus (Nam viuentibus adhuc Apoſtolis iſtud vbique per totum orbem contigit) ſed quo totæ gentes vniuersè, publicè & palam ad eius publicam profeſſionem peruenerint.

Euax Arabum rex de medicina ad Neronem ſcribit.

* Inter medias perſecutiones ſucceſſio etiam & Hierarchia trium aliarum Apoſtolicarum ſedium Orbis Chriſtiani matricum ſeruata eſt integra. Quæ quoniam toto orbe ſummum erga populum Dei beneficium, prouidẽtiam, & gratiam oſtendit, eam prætermittere nec potuimus, nec debuimus. Deinde hoc facit ad pleniorem rerum Eccleſiaſticarum hiſtoriam. Denique cum memoria iuſti in benedictione cõſeruari debeat. *Pro 10*, & profanos, atque adeo impios imperatores & reges ſimus propter Chronologiæ cohærentiam commemoraturi, hos noluimus non recolere, per quos Chriſtiani nominis & religionis vnitas, ac communio per totum terrarum orbem vſque hodie reſplẽdet: etiam ſi principio multarum rerum & librorum conferendorum difficultas nos deterruerit.

Petrus an. Dom. 44. Romæ ſedere cœpit.

Marcus Euangeliſta Alexãdriæ an. 58. quatuordecim annis ſcilicet poſt cathedram Apoſtolicã Romæ fixã & cõſtitutã.

Euodius Antiochiæ ann. 44. Poſtquam annis 7. Eccleſiam Petrus illic adminiſtraſſet & Romam ſedem Apoſtolorum primariam tranſtuliſſet.

Iacobus iuſtus Apoſtolus Domini frater Hieroſolymis anno 34. proximè ſcilicet Chriſti mortem. Vnde & ei D. Petrus ſuperuixit annos circiter 7.

His Cathedrarum quatuor Apoſtolicarum fixis initijs & tanquam æris, Patriarcharum in illis ſedentium ſucceſſio ſic, vt fecimus, facile continuabitur.

70 | 2 c M. Linus Tuſcus ſedit an. 11. menſ. 3. dies 12. | 4158

81 | 4196

* *Patriarchis.*

Alexandriæ Aniano.

Antiochiæ Ignatio.

Hieroſolymis Simone Cleophæ.

c Petri res geſtas, maximè cum Simone Mago deſcripſit. Cathedram Apoſtolicam, D. Petro abſente & ſeſe per vices in Aſiam & alias regiones ad conſtituendas Eccleſias conferente, eius Chorepiſcopus & coadiutor, adminiſtrauit.

Illius meminit Paulus, 2. Timot. vlt. Petrus quidem Clementem ordinarat, ſed huic Linus & Cletus in catalogo epiſcoporum præponũtur, quòd eos Petrus ſibi chorepiſcopos ſiue coadiutores aſciuiſſet.

Quare quartum à Petro Clementem facit Hieronymus in catalogo. Sic Epiphanius *hæreſ. 27*. Nempe Clemens eſt ſecundus Petri ordinatione, non Eccleſiæ. Nominationis Petri iure, non functionis & adminiſtrationis, quã Lino, deinde Cleto detulit, non tã modeſtia, quàm Domini conſilio, ne huius nominationis exemplum tranſiret ad poſteros, & liberæ Eccleſiæ prouidentiæ in diligendo ſibi præſule decerperet.

perce.

Quod in idem recidit. Nam qui Clementem secundum faciunt, ei annos Lini & Cleti tribuunt, vt scilicet sederit annos circiter 33. & Linum & Cletum Petri, deinde Clementis chorepiscopos siue coadiutores vocant. Qui quartum, singulis suos, vt hîc, assignant.

Vespasiani an. 2. ferè completo, 8. Septemb. capitur Hierosolyma per Titum filium eius. *Ioseph. li. 7. de bello Iud. c. 17. Tacit. li. 2. Niceph. in Chron.* cuius obsidio cœperat die Paschæ. Vndecies centena millia fame & gladio perierunt, alia centum millia publicè venundata sunt, sexcenta interfecta. *Iosippus.*

Post Neronem tres imperium simul arripuerunt, Galba in Hibernia, Vitellius in Germania, Otho Romæ. sed fraude & seditionibus intra annum interierunt.

In Nerone progenies Cæsarum deficit.

Vespasianus prouincias fecit Achaiam, Lyciam, Rhodum, Byzantium, Samum, quæ liberæ antea erant ciuitates, Thraciam, Ciliciam, Thracheam, & Comagenem. *Suet. Eutrop. lib. 9.*

Eos qui de domo Dauid essent conquiri iubet. Hinc magna Iudæis persecutio exoritur. *Euseb. lib 3. Hist. cap. 12.*

Vrbem ingreditur, inter 320 triumphos, qui ab Vrbe cond. acti fuerant, eximium agens triumphum, in quo pater & filius Vespasiani vno triumphali curru vecti, honorificam de ijs, qui Deum Patrem & Filium offenderant, victoriam reportarunt. *Orosius lib. 7. cap. 6.*

Apostolici viri per vniuersum orbem discurrunt. *Euseb. lib. 3. hist. cap. 37. Niceph. lib. 4. cap. 2.* Hinc templa prope iam desolata & sacra (Gentilium) solennia diu intermissa. Plinius Traiano. *lib. 10. epist.*

Pacorum Parthorum regem Alani in Medorum regionem irrumpentes pellunt, omniaque vsque ad Armeniæ fines vastant.

Polemius Indiæ rex, Tyridates Armeniorum, Gandiophorus Albaniæ, Beot Aegyptiorum, Aegyppus Aethiopum & Hyttacus.

Sauromatæ Istrum transgressi sæuissimè in vicinos furunt.

Plinius maior, qui vt fuerit Atheus, hoc tamẽ vnũ diuinissimè, quod ad sternendã idololatriã, Nostri vrgebãt, Matrimonia quidem inter Deos credi, tantoque æuo neminem ex his nasci, & alios esse grandæuos, semperque canos, alios iuuenes, atque pueros atricolores, aligeros, claudos, ouo editos, & alternis diebus viuẽtes morientesque puerilium propè est deliramentorum, sed super omnem impudentiam est, adulteriã inter ipsos fingi, mox iurgia & odia atque etiam furorum esse & scelerum numina. *lib 2. cap. 2.*

Plutarchus Cheronensis, Higinius, Lucanus, Probus Grãmaticus satis noti auctores. *Tacit. lib. 15. & Eutrop. lib. 8.*

Reges vel potius duces hi Francorum nominantur è libro Trithemij de regibus Franc. Fides penes auctorem esto, quem credo è suo cerebro istos esse commentum. *supr. s.*

d De quo Philip. 4. vt summa imprudentia [illegible]ccius contra omnem antiquitatem affirmet cum ne[illegible] in rerum natura extitisse. Errant etiam qui, decepti fo[illegible]nitate vocabuli, confundunt cum Anacleto: quem e[illegible]. & eius Decretal. certũm est successisse Clementi.

Nisi, vt videtur è catalogo Hieronymi in Clemente & Ignatij epist. ad Trallianos Cletus Anacletus quoque vocatus fuerit.

Primus

Anni Christi. | Anni mundi.

Principibus,

Galba, Othone, Vitellio, Vespasiano an. 10. & Tito, ex ordine Impp.

70. | 4158

Vologese, deinde Pacoro Parthorum rege.

Rhatero seu Dathero Francorum duce.

81 | 4169

d Martyr[3] Cletus siue Clytus Romanis sedit an. 12. mens. 1. dies 11.

93 | 4181

Vacat sedes Pontificia dies 20.

Patriarchis Alexandriæ Anniano, deinde Albilio an. 13.

Anni Christi.	
	Antiochia Ignatio.
	Hierosolymis Simone Cleopha.

Principibus.

Tito an. 2. & postea Domitiano an. 15. impp. Pacoro Parthorum. Rathero Franc. duce

4

93 e M. Clemens Romanus, sedit an. 9.

102 mens. 6. dies 7.

Vacat sedes dies 13.

Patriarchis

Alexandria Albilio, deinde Cordone an. 10. Antiochia Ignatio. Hierosolymis, Simone Cleopha, Deinde Zacharia an. 1.

Principibus.

Domitiano, Nerua, an. 2. & Traian an. 19 ex ord. Impp.

Pacoro, deinde Parthenaspate Parthorum. Richmero, Franc. duce

ANNVS *Dom. cētesimus, Quo Ioannes Euang. Ephesi moritur, & Traianus adit imperium.*

Hoc primo centenario doctrina sana, cui hodie haeretici aduersantur (nam de alia est motum) promulgatur libris noui Testamenti, triplici Missa, Apostolorum, *quæ superest, apud Clementem lib. 8. const. cap. 16. 17. & seq. & citatur à Græcis, vt Bessarione, Marco Ephesio, Nicolao Methonensi,* Iacobi Fratris domini *Græce vbique venali & in concilio 6. Oecumenico Constantinopol. c. 32. recepta,* Matthei, *quæ & Aethiopica lingua & Latina interpretatione prostat.* Traditionibus Apostolicis, *quas, ne è memoria exciderent, in libros retulit Clemens Apostolorum discipulus. Canones enim Apostolorum ab ipso publicati, non eorū sunt scriptura, sed traditiones sine scripto in Ecclesia ab eis relicta. (sic eos appellat Synod. Gangrensis in peroratione)* Quadragesima *can. 40. Apost. 68. & 69. Clemens constitut. lib. 5. cap. 13. & lib. 7. cap. 23. Ignat. ad Philippenses Cætera constant, ut de ciborū delectu, Monachismo, Precibus pro mortuis, Ceremonijs, ritibus, sacris vestibus &c. octo lib. de constitutionibus Apost. & alijs scriptis Ignatij, Martialis, Hermetis, Dionysij Areopagitæ, Philonis quantumuis à nobis alieni.* Missam esse sacrificium, *can. Apost. 3 & 4. Diony. de Eccl. c. 3.* vbi hostia salutaris, *Martial. ad Burdeg. Ignatius ad Smyrnenses, denique in superioribus tribus Liturgijs.* Verum illic esse corpus Christi. *ibidem & in nobili illo Ignatij fragmēto, quod ex epist. ad Smyrneos profert S. Theodoret. lib. 3. Polymorph.* Εὐχαριστίας καὶ προσφορὰς οὐχ ἀποδέχονται, διὰ τὸ μὴ ὁμολογεῖν τὴν εὐχαριστίαν σάρκα εἶναι τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, τὴν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν παθοῦσαν, ἣν χρηστότητι ὁ πατὴρ ἤγειρεν. Primatus Petri. *ibid. Diony. cap. 5. pa. Græca 197. Ignatius in inscrip. epi. ad Rom. Clem. sapius.* Martyrium magni esse meriti, *Ignat. epist. ad Smyrnenses, Antioc. Polycarpum, Ephesios.* Virginum institutum. *Idē ad Antioch. Heroně, Tarsenses, Philo lib. de vita cont.* Quadragesima & ieiunia, *Idē ad Phil. & in can. Apost. & in const. Clem. Hermes Paulo &c.*

Anno mundi.	

Primus literis Apostolicis salutem & benedictionem Apostolicam inscripsit.

4181 Asconius Pedianus Tito Vespasiano familiaris, Serapion philos. & orator. Flaui. Iosephus, cuius libros manu sua descriptos Titus in Romanam bibliothecam reposuit. *Niceph. lib. 3. cap. 11.* & Iosippus filius Gorionis Iudæi historici. *Ios. prolog. lib. de bello Iudaico.*

4190 Titum adhuc spirantem Domitianus frater succedendi cupiditate in loculum misit. *Niceph. lib. 3. cap. 11.* De Gothis & Dacis triūphauit, Bellum ciuile à L. Antonio superioris Germaniæ præside confecit. *Suet.* Multos Senatorum interfecit, partem magnam in exilium relegauit. *Idem.* Templum sine admixtione lignorum construxit. *Euseb.* Primus se Dominum & Deum appellari iussit. *Caßiodor.* Eos qui de genere essent Dauidis conquiri & interfici iussit. *Euseb. lib. 3. c. 19.*

Picti Rhoderico duce è Scythia nouas sedes quętentes in Britanniam primum venerunt Domitiano Imp.

Quintilianus ex Hispania, primus Romæ scholam publicam aperuit & stipendium è fisco accepit. *Euseb. & Caßiod.*

Dionys. Areopagita Romam Athenis, vbi constitutus fuerat Episcopus, veniens, vt Petrum (quem iam martyrio functum ignorabat) videret, in Galliam ad Parisios Clementis suasu proficiscitur. *Hildeuinus in Areopagiticis.*

Libros, quos habemus & multo plures, scribit. *Idem, Suidas, Michael Syngelus & alij.*

Crescens iam in Galatiam venerat. 2. *Timoth. 4.* id est, in Galliam. *Epiph. hæres. 51.* Nam & Clemens *lib. 7. Apost. Const. cap. 46.* à Petro eum ordinatum Galliæ episcopum testatur. Sic Eus. lib. 7. hist. cap. 3. *& Hierony in Catalog.*

e Ebionitarum & Nicolaitarum hæreses, variæque aliæ hæreticorum turmæ. *Iren. 1. cap. 21. 22. & seqq. Hilari lib. 1. de Trinitate.*

Exoriuntur autem partim è Circumcisione, partim è schola Pythagoreorum & aliorum philosophorum, vt proinde Tertullianus philosophos patriarchas hæreticorum dixerit.

Ebion legalia Euangelio miscēs ab animatis & carnibus, omnique edulio ex carne facto abstinendum, & pleraque alia docebat. *Epiph. hæres. lib. 30.*

e Clemēs multa scripsit. Inter ea epistolas ad Iacobum fratrem Domini, vt apparet è Damasi pontificali, Ruffino pręfat. in libros recognitionum, Ioan. Patriarcha Antiocheno libro de potestate generalis concilij supra Papam, vt Sextus Senensis citat pa. 92. Item ex ijs quæ inde ad verbum excepta sunt dist. a. 5. 23. 38. & 2. q. 1. & 7. 11. q. 3. 12. q. t. 16. q. 7.

Scripsit & libros octo de constitutionibus Apostolicis, quos Aethiopes inter sacros reponūt, & Epiphanius, totaque antiquitas veneratur, vt Turrianus probat.

Horum libri octaui extrema pars sunt Apostolorum, qui inscribuntur, canones. Hi enim non sunt scriptura Apostolorum, sed traditiones eorum sine scripto; scripti verò ab alio, nempe à Clemente. Vnde & eos antiqui omnes Patres vt verè Apostolicos recipiunt, atque ad illos ceu normas & regulas omnia in Ecclesia, ad eius decorem, honestatem & ordinem, exigunt.

Constituit vt per regiones essent notarij, qui gesta martyrum conscriberent, quorum istis sæculis prouentus extitit vberrimus.

TERTIVM bellum auctore Domitiano

an. 97. *Eusib. 3. cap. 12. Eutrop. lib. 9.* de tristi & misera Dominiani nece *Suet.*

Nerua primo suo edicto cunctos exules reuocauit. Vnde & D. Iohannes redijt Ephesum.

Schisma Corinthiorum, quod Romana ecclesia validissimis literis à D. Clemente scriptis composuit. *Euseb. lib. 5. cap. 6.*

Centesimum Christi nati annum clausit sua morte D. Ioannes Euangelista. Nam 68. anno post passionem Domini, suæ ætatis 99. mortuus est Ephesi. *Hieron. in catalog. & Sophro.* Quibus adde 32. vitæ Christi, & existent centū. Sæculum vere apostolicum. Ita nonnisi vno anno Christo fuit iunior. Idem etiam annus est memorabilis primo Traiani principatu.

Iuuenalis, Martialis, Stella, P. Statius poetæ. *Volater.* Statius Surfulus Tolosanus in Gallia Rhetoricam docet. Sic Gabinius Rhetor.

Sextus Empiricus philosoph. nepo, Plutarchi.

Marinus Tyrius cosmographus, Andromachus Cretensis Theoricarum inuentor. Menelaus Geometra, Serapion. Apollonius Tyaneus, Euphrates philosophi. Cornelius Celsus, Langus medici.

Apud Domitianum Apollonius Tyaneus postulatur de Magia. Sic sub Antonino Pio Apuleius apud Africæ præfectum.

Ioannes Euangelista, adhuc erat in viuis, regens Ecclesias Asiæ, quas Paulus fundauerat. Ephesi dictat Euangelia & Epistolas Ebionitarum causa. &c. *Iren. lib. 3. cap. 3.*

f ANACLETVS Irenæo & Græcis. Eius supersunt epistolæ tres. *Tom. 1. concilio.*

QVARTVM bellum motum per Traianum, & aliquandiu per Adrianum continuatum: in eo occubuerunt Romæ Anacletus, Ignatius Antiochenus. alibi Publius Athen. Simeon Cleophas. *Plin. epist. li. 10. Euseb. lib. 3. cap. 26. 27. & 29. Oros. lib. 7. cap. 12.*

Vixit tunc Papias Hierapoleos Episco. *Plati. & Trith.* Phocas Ponti episcopus miraculis clarus. *Ado.* Polycarpus. Lucianus apostata & atheos. Plinius Iunior.

Plinius Iunior, cuius monitu Traianus, qui tertius à Nerone Christianos persequebatur, temperauit persecutionem. *In eius epist. li. 10.* sub Traiano quod inertia superiorum principum consenuerat, reuixit. *Florus.*

Traianus Romam multis restitutis ruinis & alijs ædificijs auxit, addito vbique suo nomine, quod ad eius vanitatem coarguendam, Herba parietaria, falsè dictum est. Partenasparem Parthorum regem designat & diademate ornat.

Armeniam, Assyriam & Mesopotamiam prouincias Romanas facit. de Dacis & Scythis triumphat. *Dion.*

Eius primus Christi fuit centesimus.

Decimo eius anno magnam senatorum partem & Hermetem præfectum cum tota domo, admodum numerosa familia, & Quirinum Tribunū cum suis domesticis Romæ conuersum ferunt, quos Adrianus imp. postea cremauit per Aurelium comitem.

Summam religionis Christianæ hanc esse cōperit, adhibitis etiam quæstionibus, Plinius Iunior Bithyniæ proconsul, quòd essent soliti stato die ante lucem conuenire, carmēque

Anno Christi.

similitud. quem Clement Alex. in Strom. citat. Purgatorium. *Ibidem Hermes visione 3. Dionys. in Eccles. cap. de defunctis.*

Diuorum inuocatio, *In liturgijs superioribus. Quin & angelica Virginis salutatio nominatim in Iacobi ponitur. Reliqua ijdem & cæteri huius seculi auctores probant. Quod cēturiatores ipsi agnoscūt, nec se aliter explicant, quàm arguendo Apostolos & Apostolicos. Verbigratia, Centuria 1. libro 2 cap. 10. arguunt Ioannem Euang. quod voluntariam paupertatem doceat & cuidam inculcet. Item quod spatium aliquot dierum proponat ad pœnitentiam. Thomam quod Diacono caput totonderit, item septem dierum ieiunia indixerit, & ad omnia, crucis signum expresserit. Quæ si ab eo facta sunt, res videri volunt superstitiosas. Andream, qui dies ieiunijs assignasse & quibusdam peccatoribus proposuisse scribatur. An illud est Apostolicam doctrinam venerari & colere? An purum aliquod seculum, siue, vt loquūtur, cēturiam constituere? Si non parcunt Apostolis, quid de puritate sequentium centuriarum siue seculorum ab illis expectare debes? Verum ea suo loco.*

Anno mundi.

SECVNDVM SÆCVLVM.

5

Anno Christi		Anno mundi
102	f M. Anacletus Atheniensis, an. 9.	4190
112	mens. 2. dies 10.	
	Vacat sedes dies 13.	4200

Patriarchis.

Alexādriæ Cordone, deinde Primo an. 12.

Antiochiæ Ignatio, deinde Heroe. an. 20.

Hierosolymis Simone Cleophæ, deinde Iusto an. 4.

Principibus.

Traiano Imp. an. 19.

Parthenaspate Parthorum.

Richimero Francorū. duce.

Anni Christi. | Anni mundi.

6

112 g M. Euariſtus, ſeu Euchariſtus, natione Græcus Patre Bethlehemita, vnde à quibuſdam Bethlehemites dicitur, an. 9. — 4200

122 menſ. 10. dies 2. — 4210

Vacat ſedes dies 19.

Patriarchis.

Alexandriæ Primo, deinde Iuſto an. 11.

Antiochiæ Heroe.

Hieroſolymis Iuſto, deinde per ordinem Zacharia an. 1.

Tobia an. 2.

Beniamin.an. 2.

Ioanne an. 2.

Matthia an. 1.

Principibus

Eiſdem, & Ælio Adriano Imp. an. 21.

Parthenaſpate Parthorum.

7

122 h M. Alexander I. Romanus, an. 7. — 4210

129 menſ. 10. dies 2. — 4217

Vacat ſedes dies 25.

Patriarchis.

Alexandriæ Iuſto.

Antiochiæ Heroe.

Hieroſolymis Philippo an. 3.

Seneca an. 2.

Iuſto 2. an. 1.

Leui an. 2.

Principibus.

Ælio Adriano Traiani cõſobrino Imp.

Parthenaſpate Parthorum.

Odemaro Francorum Reg.

que Chriſto quaſi Deo dicere ſecum inuicem, ſeque ſacramento non in ſcelus aliquod obſtringere, ſed ne furta, ne latrocinia, ne adulteria committerent, ne fidem fallerent, ne depoſitum appellati abnegarent. Quibus peractis morẽ ſibi diſcedendi fuiſſe, rurſuſque coeundi ad capiendum cibum, promiſcuum tamen & innoxium. *Ipſe lib. 10. epi. ad Traianum.* Hac de cauſa Traianus motus, P. Tarquinij ſacrorum principis & Mamertini vrbis præfecti conſilio, perſecutionem cohibuit. *Ipſe ibid. epiſt. ſequenti.*

Iudæi bellis & ſeditionibus imperium turbant circa 18. Imperij Traiani. *Euſeb. lib. 4. cap. 1. Dion. Eutropius.*

Ioan. Euangeliſta poſt reſtitutionem ſuam ſub Traiano factam ad vicina quoque gẽtium loca exiuit, vt ibi eccleſias & epiſcopos conſtitueret. *Euſeb. lib. 3. cap. 22. ex Clement. Nerua potius Nam paulo ante mortuum docuimus.*

Romani pontif. huius ætatis plures ad diuerſa loca epiſcopos ordinarũt. *Platina & ſingularũ Eccleſiarum archiua.* Hinc Innocentius in ſua epiſtola diſt. 11. occidentales omnes Eccleſias, itemque Africanas vel à Petro, vel ab eius aut ſucceſſorum ſuorum diſcipulis propagatas eſſe recte narrat.

Traianus & Adrianus perſecutionis quartæ auctores miſerabili & triſti morte interierunt (Sanguinis effuſi pœnas in ſanguine ſoluunt) *Dion. Spartianus.*

Dacia, Scythia, Syria, Armenia, Meſopotamia à Traiano in prouincias redactæ ſunt. Imperiũ valde auxit, ſibi Iberos iuxta Euxinũ, Sautomatas, Agarenos, Arabes & Colchos ſubijciẽ[illegible] Seleuciã, Cteſiphontẽ, Babylonẽ. *Dion. Euſeb. Volater.* Finem Romani imperij voluit eſſe Euphratẽ. *Eutrop.* In mari rubro claſſem ita parauit, vt per eam Indiæ fines vaſtaret. *Caßiodor.*

Eius 18. an. Iudæi cœperunt ita furere vt qui Cyrenẽ incolebant, Andrea duce, Romanos & Græcos ſine diſcrimine obtruncarent. Similiter in Aegypto & in Alexandria, apud Cyrenem & Thebaidem. *Dion.* In Cypro Artemione duce, circiter 240. millia hominũ obtrũcãt. Sed eos Martius Turbo in Aegypto & Lybia profligauit. L. Quietus in Cypro. *Idẽ.*

g Pronuntiauit, connubium eſſe inceſtum, quod ſacerdos non conſecraſſet, aut parentes non approbaſſent. *tom. 1. concil.* Idem Soter cenſuit. *Plati.*

Scripſit duas epiſtolas, vnam ad Epiſcopos Africanos, alteram ad Aegyptios, quæ extant, *tom. 1. concil.*

Philo Iudæus. *Hiero. in Catalog.* Iulius Celſus, Saluius Iulianus & Neratius Priſcus iuriſconſulti. *Spartian.*

Solinus, Cornelius Tacitus hiſtoriam annorum 56. ſcribit, Suetonius an. 144. Lucius Florus. *Ipſe lib. 1.*

Parthi repudiato Parthenaſpate res ſuas priſco inſtituto adminiſtrare incipiunt. *Dion.* Interim ipſe vicinis Euphrati regionibus regnat.

h Decreuit, vt aqua miſceretur in ſacramẽto altaris (iuxta Apoſtolicam traditionem teſte Iuſt. *Apol. 2. ad Anton.* & *Cyp. 2. epiſt. 3*) *to. 1. concil. Plati.* itẽ vt Aqua luſtralis in tẽplo & domibus priuatis ad fugãdos Dæmones ſeruaretur. *Sigeb. in Chron. in Serg. 3. cap. aquam, de conſecra. diſt. 3. & to. 1. conci.* De eius effectu *Theod. lib. 5. cap. 21. Niceph. lib. 12. cap. 27.*

Scripſit epiſtolã cruditã ad omnes Orthodoxos. *to. 1. cõc.*

Iudæorum dux Barcozbas Chriſtianos diris cruciatibus perimit, quòd ſubſidium ipſi contra Imp. Rom. detrectaſſent, nec fas ſibi eſſe crederent Imperatori, tanquam ſubliminori poteſtati reſiſtere, vel cum impijs ſeſe coniungere, & cum Rom. bellũ gerit infœliciſſimũ. *Dion. Spartia. Euſ. &c.*

R 2 Vſque

Anno Christi. | Anni mundi.

Vsque ad vltimam hanc cladem, quæ sub Adriano facta est, quindecim fuerunt Hierosolymorum episcopi. Hebræi omnes origine. *Eus. lib. 3. ca. 5.* Marcus primus ex Gentibus. *cap. 6. lib. 4.*

4217

Adrianus gloriæ Traiani inuidēs ab Armenia & Mesopotamia exercitus reuocauit & prouincias illas Parthis reliquit. *Volat. lib. 23.* In Lybiam Iudæorum bellis rotam penè vastatam, colonias deduxit. *Euseb. Dion in Traiano.*

129

Iulius Seuerus in Iudæam missus ab Adriano arces 50. diruit & vicos 980. ferro ignique vastauit. *Dion. Orosius lib. 7. cap. 13.*

Adrianus reliquias Iudæorum quinquaginta duobus annis post Titum transfert in Hispaniam. *Iosippus.* Grauius eorum res afflixit, quam vel Nabugdonozor vel Titus. *In hist. Heb. de rebus Romanis.*

R. Akiba Barcozbam Messiam esse credidit, seque eius armigerum constituit.

Ab Adriani Cæs. temporibus vsque ad imperium Constantini per annos circiter centum octoginta, in loco resurrectionis simulachrum Iouis in crucis rupe, statua ex Marmore Veneris à gentibus posita. *Hieron. ad Paulinum.*

Adrianus Hierosolymis deletis vrbem, porco in porta scalpto instauratam Aeliam de suo nomine appellauit, quod nomen ei remansit in canonibus & historijs Ecclesiasticis. Totum Imperium Rom. perlustrauit. *Dion. & Spartian.*

Existimans se fidem Christianam loci iniuria pere[...]turum in loco passionis simulachrum Iouis consecrauit & Bethlehē Adonis Veneris Amasij fano profanauit. *Paulin. epist. 11. ad Seuerum.*

Athenis miram bibliothecam struxit.

Adrianus ab Aristide philosopho Atheniensi, Quadrato Atheniensi antistite Apostolorumque discipulo & legato apprime nobili Sereno Grannio persuasus, Christianos persequi desijt. *Euseb. lib. 4. cap. 3. 8. & 9. & in Chron. Iustin. Apolog. Hier. de viris illust.* Cogitabat Christo templum facere, eumque inter deos referre. *Lamprid. in Alex.*

Per epistolam Minutio Fundano procons. præcipit, ne cui liceret siue obiectu criminis & probatione Christianos damnare. *Euseb. & Oros.*

129

• Sixtus continuit Gallos in fide. Duæ eius epistolæ extant. *Tom. 1. conc.* Ecclesiam pijs statutis ornauit. In Ecclesia Trisagion canendum instituit.

139

Marcus 16. Hierosolymæ reparatæ episcopus, at primus ex gentibus an. 137. *Eus. lib. 4. c. 6.*

Phauorinus, Palæmon, Dionysius Milesius, Heliodorus insignes Rhetores. *Dion.*

Finito bello Iudaico, quo arces 50. dirutæ, 980. vici igne consumpti, 50. millia Iudæorum cæsa, Adrianus Iudæos ingressu Hierosolymæ prohibuit. Vrbem muro cinxit. Suem ex marmore factam portæ, quæ ad Bethlehem vergebat affixit. Vrbem Aeliam capitolinam appellauit. *Dion. Orosi.*

Atque hoc fuit vltimum Iudæorum excidium, siue decima captiuitas, quibus pulsis & penitus oppressis an. 137. Hierosolyma conceditur Christianis. *Eus. lib. 4. c. 5. Dion Cass. in Adria. Hugo. Floriacens. lib. 4. Lyran. in 27. Esa.*

Quos Iudæos in eo bello Adrianus cepit, in hispaniā exulatum misit vsque ad Ferdinandum 5. Hispaniæ, & Emmanuelem Portugalliæ, qui sub an. 1500. eos inde expulerunt. *Vaseus in Chron. hispan.*

Immanitas sacrificandorum hominum Adriani principatu

8

• M. Sixtus siue Zistus Romanus, an. 10. mens. 3. dies 21. — 4217 / 4227

Vacat sedes. dies. 2.

Patriarchis.

Alexandriæ Iusto, deinde Eumene an. 13.

Antiochiæ Heroe, deinde Cornelio an. 13.

Hierosolymis Leui, Ephraim an. 3. Iosepho an. 1. Iuda an. 2. Marco primo ex gentibus. an. 8.

Principibus.

Ælio Adriano Imp.

Vologese Parthorum.

Odemaro Franc. duce.

Anni Christi. | | Anni mundi.

9

139 i M. Telesphorus Græcus Anachoreta, an. 11. — 4227

150 mens. 3. dies 22. — 4238

Vacat sedes dies 7.

Patriarchis

Alexandriæ Eumene, deinde Marco an. 10.

Antiochiæ Cornelio, deinde Heroe 2. an. 27.

Hierosolymis, Marco primo ex Gentibus, deinde Cassiano an. 4. Publio an. 1.

Principibus

Adriano, T. Aurelio Fuluio Antoni. Pio 2. Imp. 3.

Vologese Parthorum.

Marcomero 4. Francorum duce.

10

150 k M. Higinus Atheniensis, an. 4. — 4238

154 mens. 3. dies 4. — 4242

Vacat sedes. dies 4.

Patriarchis.

Alexandriæ Marco mox Celadio an. 10.

tu ita dissoluta est, vt tamẽ reliquiæ permanserint apud Celtas. *Eus. lib. 4. Prep. c. 7.*

i Quadragesimæ ieiunium iam ab apostolis traditũ. (*Can. 69. Apost. & apud Clemẽtem lib. 5. & 7. Const. & Ignat. epist. 4. ad Philip. veteres denique omnes.*) sed à moltis fortassis propter persecutiones neglectũ, nouo dicto restaurauit. *Plati to. 1. concil. Cap statuimus dicti. 5.* Proparẽtes baptismi instituit.

Scripsit epistolam ad vniuersos. *Tom 1. conc.* Decorandi Christianismi gratia rem diuinam auxit, triplicis in Natali Dominico liturgiæ & Doxologiæ in ea cõcinendæ institutor. Ad hunc vsque omnes Ro. Põt. ob Christi confessionẽ martyrio esse consumptos tradit Damasus.

Quoniam fuit Anachoreta, apparet in prima Ecclesia aliquos huius sancti instituti fuisse sectatores.

Basilides Alexandrinus hæresiarcha (qui multa deliramenta de Christi natiuitate commentabatur, plures deos, metempsycosim, fidemq; naturalem esse asserebat) Saturninus Syrus, Carpocrates Alexan. (qui dicebat solam fidem iustificare. Iren. 1. cap. 24.) hæretici. *Tertul. de hæres. Iren. lib. 1. cap. 22. Euseb lib. 4. cap 8. Epiph hæresi 29. Euseb in Chron.* Deo exosas scholas aperiunt *Niceph. lib. 4. cap. 2* Sic Valentinianæ scholæ meminit *Clem. in Strom.* & Bardesanes Syrus è schola Valentini fuisse dicitur. *Eus. lib. 4. cap. 29.* sed resipuit. *Epiph.*

Aquila Põticus (quem quidam ex vicinitate Heb. nominis eundem esse putant cum Onkelos Chaldeo illo interprete Pentateuchi) ex Christianismo recedens circumciditur, & Sacra Biblia ex Hebræo in Græcum primus post septuaginta interpretes conuertit. *Epiph. lib. de mensur. & pond.* E conuerso Hiero. in epist ad Pammachium, Christianum esse factum ex Iudæo scribit, vbi & contentiosum vocat interpretem, nec verba solum sed & etymologias verborum trãsferre conatum. Quare iure reijci. Item diligentem & curiosum interpretem. *in 2. cap. Osee & epist. ad Dama.*

Ex Ecclesia pellitur ob Astrologiam iudiciariam, quod geniturarum inspectionibus & natiuitatum diuinationibus vacaret. *Ibid. Epiph.*

Arianus Nicomediensis, Maximus Tyrius, philosophi & præceptores Antonini Pij Imp. Ptolomæus Alexandrinus mathematicus, Phauorinus philosophus, Aulus Gellius, Eustathius, Epictetus, Oppianus poeta. *Eutrop. lib. 10. Cassio. Suid. Dion.*

Agrippa Castor, qui contra Basilidem scripsit. *Eus. lib. 4. c. 8. Hieron. in Catal.*

Anto. Pius tantę fuit ęquitatis & gratię, vt plurimę nationes, quę Romanã prius à se vim repulerant, & Traiano mortuo à Romanis desciuerant, sua sponte se ei subiecerint. *Iul. Cap. Eus.*

Bellum parthicum cum Vologese.

Ant. Pius solus fuit principum sine ciuili sanguine. In iudicando Vlpium Marcellum & Iabolenum I. C. adhibuit.

k Scripsit duas epistolas, vnam ad omnes Christi fideles, alteram parænetcam ad Athenienses. E numero martyrum eum eximit Onuphrius *in Platinam.* quòd Ant. Pius æquus fuerit Christianis & in eos persequutiones cohibuerit. *ex Xiphilino in Dionis epito.* Sic ante Syluestrum, ad quem vsque tamen vulgo traditur omnes martyrio vitam finisse, excipit Anacletum, Pium, Eleutherium, Zephyrinum, Anterum, Dionysium, & Miltiadem, eos confessores duntaxat nominans, quòd & si morte violenta non decesserint,

multa tamen à furente plebe & magistratibus passi sunt.

Diuulgantur hæreses Valentini & Cerdonis (cuius fuit discipulus Martion) Valentinus Aegyptius veniens Romam vixit vsque ad Anicetum. *Iren.lib.3.cap.4. Euseb.lib.4.cap.11.*

Galenus Pergamenus medicus. *Eutrop. lib. 10. Euseb. in Chron.* Pausanias Cæsarien. L. Apuleius Madaurensis magus & philosophus Platonicus, qui postulatus est de magia apud Claud. Maximum Africæ præfectum.

Iustinus Trogi epitomista. Nam Antonino Pio suam historiam dedicauit. Contemporaneus fuit Iustini alterius Philosophi & martyris.

l Pius hic Aquileensis inter confessores, non Martyres ab aliquibus reponitur, & sub Antonino Vero, qui Ant. Piū est proximè sequutus. Scripsit duas epistolas, ritus quosdam pios adhibuit ad decorum Baptismi & Eucharistiæ.

Resurrectionem Domini die dominica celebrari iussit. *Eus. in Chron.* Hermes pastor, Pij pont. frater. *Damas.* alijs familiaris tantum. Pauli discipulum facit *Volat.*

Martion Ponticus, qui docebat legem non esse bonam. materiam rerum esse malam, & alia absurda, & Gnostici auctore Prodico orti, qui sibi summam quandam notitiam & perfectionem, licentiamq; quidlibet agendi vindicabant & turpissimè viuebant, suum virus dilatant *Iren. lib. 3. cap. 4. Clem. Strom. 2. & 3.*

Martion docuit Christum saluasse patres ante suum aduentum. *Clem. Alex. lib. 2 Strom.* Sectatores Carpocratis, se quoque falso nomine Gnosticos appellarunt, hæresim tetram & monstrosam condentes ex Simone Mago, Menandro. Nicolao &c. *Epiph.*

Taurus Berythius Platonicus, Mesomedes Cretensis Lyricus poët. Apollonius Stoicus, & Basilides Scytopolitanus philosophi & Veri Cæs. præceptores.

Rabbi Hakadosch summi apud Hebræos nominis. *Seder Olam.* Scripsit ad Antoninum Higgeret Hasodot. i. epistolam mysteriorum. Ab vrbis suæ excidio an. 120. primus ad Mosaicæ legis explanationem Misna perstrinxit, quod Iudæi velut ore Mosis traditum amplectuntur.

Eum secuti sunt Bar Cappars, auctor libri, qui inscribitur Tosaphta, R. Haia, R. Osena, R. Simeon auctores librorum, qui appellantur Biriethoth & Mechiltoth. *R. Abraham in Cabb. histor.*

m Scripsit epistolam ad Galliæ episcopos, *Tom. 1. concil.* Clericos comam & barbam radere in clericatus insigne iussit. *C. prohibete dist. 24. Polyd. Virg. lib. 4. cap. 8. de inuent.* hoc tamē institutum Anacleto tribuit Naucletus. Martyrio vitam finijt. *Damas.*

QVINTVM bellum seu persecutio Christianorum in in Asia & Gallijs, per M. Antoninum & L. Cōmodum Vet. Impp. tunc martyrium passi sunt Polycarpus Ioha. discipulus & Smyrnensis episcopus, an ætatis 80. qui Romam veniens hæreses Valentini & Cerdonis repressit & extinxit. In Gallia plurimi, inter quos, *Iustinus* philosophus & martyr, Apollonius Græcus, Apollonius senator, Fotinus primus Lugdunensis episcopus, *Eus. 4. cap. 13. & lib. 5. cap. 1. Grego. Turon. lib. 1. cap. 29.*

Fuit enim Ant. Philosophus, qui quartus à Nerone persecutus est Christianos. Quod non tulit impune. Nam præter publicas calamitates, apoplexia correptus, cum per triduum mutus languisset, tandem extinctus est in Pannonijs. Sic

Anni Christi		Anni mundi
	11.	
	l M. Pius. I. Aquileiensis an. 9.	4242
154	mens. 4. dies 3.	
163	Vacat dies 4.	4251
	Patriarchis	
	Alexandriæ Celadio	
	Antiochiæ Heroe secundo.	
	Hierosolymis Iuliano an. 2.	
	Caiano an. 2. Iuliano 2. an. 1.	
	Symmacho an. 1.	
	Caro an. 1.	
	Iuliano 3. an. 5.	
	Principibus.	
	Fuluio Antonino Pio Imp.	
	Vologese Parthorum,	
	Clodomero 4. Franc. duce.	
	12	
163	m M. Anicetus Syrus, an. 9.	4251
172	mens. 4. dies 13.	4260
	Vacat sedes dies 17.	
	Patriarchis.	
	Alexādriæ Celadio, Agrippino an. 12.	
	Antiochiæ Heroe 2. deinde Theophilo an. 8.	
	Hierosolymis Iuliano tertio, Capitone an. 3. Maximo an. 3.	
	Principibus.	
	Marco Ælio Aurelio Antonino Vero philosopho an. 18. cum fratre L. Commodo	

Anni Christi.

Vero Antonino Imp.
Vologese Parthorum.
Clodomero 4. Francorum duce.

13

172 * M.Soter (Sotericus Nicephoro) Fundanus, Campanus, an. 9. 181 mens. 3. dies 21.

Vacat sedes dies 21.

Patriarchis.

Alexandriæ Agrippino.

Antiochiæ Theophilo, cuius extant aliqua opera, deinde Maximo an. 13.

Hierosol. Antonino an. 4. Valente an 1. Dulichio an. 2. Narcisso an. 1.

Principibus.

Solo M. Ælio Aurel. Antonino Vero.
Vologese Parthorum.
Farabertο Fran. duce.

Anni mundi.

4260

4269

Sæ & L. Commodus frater tragico exitu perijt, de quo historici.

Initio imperij Ant. Philosophus, qui Pio successit, collegam creauit fratrem Lucium Verum. Ac tum primùm regnare duo Augusti cœperunt. Post hos plurima monstra imperio sunt potita vsque ad Constantinum.

Tum ergo primum Romanum imperiũ duos tulit æquo iure imperantes, cum antea singulos semper habuisset Augustos. Nam Ant. Philos. inter se & fratrem imperium æquatet partitus est. *Eutrop. lib. 8. Iul. Capit. in M. Anton. Oros. lib. 7. cap. 18.*

Mauri omnes prope hispanias vastarunt. *Iul. Capitol.*

Apollonius senator primus Latinorum pro Christiana religione scripsit. *Hier. in Cat.*

Egesippus historicus apud Rom. pontificem Anicetum viuit. *Eus. lib. 4. cap.* 11. Theophilus Antiochenus, Modestus. Apollinaris Hieropolitanus episc. qui fuit in hæresi Chiliastarum & scripsit contra Montanos, Musanus philosophus cretensis doctores Ecclesiastici. *Euseb. lib. 4. cap. 7. Niceph. lib. 4. cap 9. 10. & 11.*

Isidorus Basilidis filius, Ptolemæus, Secũdus, Heracleon, Colobarsus, Marcus Valentiniani, Lucanus Martionis hæreses resuscitant. *Iren lib. 1. August. de heres. Epiph. heres. 32. & seqq.*

Fronto orator Marci in Latinis literis præceptor. Appianus Alexandrinus historicos. Athenæus. Macrobius Athenagoras philosophus Christianus. Asianus & Apollinaris Hieropolitanus episcopus, qui Apologetica Antonino obtulerunt. *Eus.*

Carpocratiani, qui vxores faciebant communes. Docitę Cassiani cuiusdam sectatores, qui phantasticum corpus Christo tribuebant. Antitactæ, qui legem secundi Dei esse dixerunt, ideoque pietatis esse putarũt legi resistere scelerate viuendo, vt sic primo Deo gratificarentur. *Clem. Alex Stro. 2. & 3.*

* Scripsit duas epistolas, prima est de fide. *Tom. 1 concil* Restituit (Nam Anacletus iam instituerat) vsum solemnis copulationis desponsatorum, quæ fit benedicente sacerdote. Eius martyrij nulla mentio apud Damasum.

Bellum Parthicum cum Vologese, de quo Marcus & Lucius Veri triomphant.

Bellum Marcomannicum. *Oros. lib. 7. cap. 5. Tert. in Apol cap. 15. Iulius Capitol.*

Circa an. Do. 178 Indi ad Demetrium Alex. episcopum nuncios ablegarunt, petentes vt doctores ad se mitteret. Mittitur Pantenus, qui ibi Euãgelium D. Matthei Hebraïcis literis à D. Bartholomæo descriptum inuenit, & Alexandriã deportauit. *Hiero. in vita Panteni.*

Apud Bracmanes & circum ea loca Pantenus religionem docuit. *Hiero. epist. ad Magnum.*

Aurelius Antoninus philosophus ex pluuia miraculosa & fulmine precibus Christianæ legionis, quę postea fulminatrix ab eo dicta est, impetrato, in bello Marcomannico persecutionem inhibuit. *Tert. in Apolo* Cõmodus filius, quòd Marciam quandam concubinam, quæ Christianis fauebat, amaret, in pace reliquit Ecclesiam, *Xiphilinus.*

Egesippus in itinere, quod Romam versus ex Asia habuit, plurimos episcopos conuenit, & eandem fidei apud omnes doctrinam deprehendit. *Eus lib. 4. c. 21.* Insignis Dei benedictio. Librum scripserat in quo omnes actus ec-

clesiasticos à Passione Domini, vsque ad sua tempora complectebatur. *Hieron. in Catal.*

Eusebius asserit eum suo tempore omnium manibus fuisse tritum. Sic suo idem Hieron.

Christianos sub Antoninis consueuisse celebrare memorias Sanctorum martyrum, agereque annos & solemnes conuentus ad eorum sepulchra, apparet ex Eus. *lib. 4. cap. 15.*

Soterem mire laudat à beneficentia erga pauperes & hospites, & doctrina Dionysius Corinthios in epist. ad Romanos scripta. *Euseb. lib. 4.*

Symmachus ex Samaritano Iudæus & Ebioneus sacra Biblia tertius post 70. interpretes in Græcam linguam transtulit. Nam vixit sub M. Antonino Vero, cum Theodotion circa initium Commodi secundi non nisi agnitus sit. *Epiph. li. de Pond. & mens.* Nonnulli quidem Theodotionem Symmacho, postponunt. Sed veteres hunc seruant ordinem in nominandis versinnibus, vt *Eus. lib. 6. cap. 16. & 17.* Hieron. passim.

n Vnica eius exitat epistola ad Galliæ pronincias. Effecit vt magna Britanniæ pars ad Christum accederet. Eius martyrij nnn meminit Damasus.

Prima Christianorum siue fidelium schola apud Alexandriam. quã tum temporis, scilicet sub Commodo, moderabatur Pantenus, ex eo quod ab antiquo (.i. ab Ecclesiæ crepundijs) sacrarum literarum doctrina & exercitium illic vigebat. Pãteno successit Clemẽs Alex. Deinde Origenes. *Niceph. li. 5. cap. 18. Euseb. lib. 5. cap 9. & 10. Hieron. in catal.* Ad eius instar institutæ censentur ecclesiæ collegiatæ.

Marcus quidẽ Euangelista instituerat, vt illic essent perpetui doctores *Hier. in catal.* Sed hoc intelligitur de catechistis, qui simpliciter summam & elementa fidei docebant. Nã Pantenus philosophus Stoicus cœpit fusius de Theologia disputare aduersus Hæreticos. Deinde Clemens Alex. & Origenes. In ea docebantur Symbolum, Decalogus, oratio Dominica. *Tert. lib. 4. contra Martio. Socrates in histor.*

Ireneus Lugdunẽsis episcopus Fotini successor. *Eus. lib. 5. cap. 6. & ipse li. 3. cap. 3.* Quẽ Græcè scripsisse testatur Hieron. in 36. Ezech. & inter auctores Græcos connumerat. Dionysius Corinthius. *Hieron. in catal. cap. 37. Euseb. lib. 4. cap. 22.*

Melito Sardensis Frõtonis oratoris discipulus, qui Marcum Imp. literis erudiuit. *Euseb. lib. 2. cap. 22. & 23.* Philippus & Pinytus Cretensis, Bacchylus Corinthius. *Ibid.*

Theodotiõ Ponticus (siue Ephesinus vt ait Trithẽ.) primũ Marcionista, demũ circũcisione Iudæus factus, vniuersa Biblia sacra ex Hebræo in Græcũ quartus post 70. trãstulit. *Epiphan. lib. de mens. & pond.* Quidam ex nominis significatione eundem putant cum Ionathan Chaldæo paraphraste.

An. 188. absoluta est pars illa Talmud à Iudęis. quæ inscribitur Misna, altera perficietur an. 505. Misnæ sapientũ primus fuit Simeon iustus, qui Christum vlnis excepit, postremus R. Hakkados Antonino charus. *Elias in Tisbi.* Qui Ribbi nomine intelligitur in Talmud. *R. Mose.*

Hinc cœperũt doctores qui Amoraim, quorum primus Rabba, postremus Rab. Ase an. 426. *Ibid.* Hinc Rabbenu Hakkados Misnæ, Rab Ase Ghemarę scriptores & auctorẽs solent dici.

Volusius, Metianus, Saluianus, Iulianus, Scęuola Iuriscõsulti, Iul. Pollux. Aphthonius. Philostratus.

Lucius Rex Britaniæ insulæ primus omnium Regum, prædica-

Anni Christi		Anni mundi
	14	
181	n M. Eleutherus Nicopolitanus Græcus. an. 15. mens. 3. dies. 2.	4269 4284
196	Vacat sedes dies 5.	

Patriarchis.

Alexandriæ Iuliano an. 10.

Demetrio an. 43.

Antiochiæ Maximo, deinde Serapione an. 22.

Hierosolymis Narcisso, deinde Ælio, an. 2.

Germanio an. 4.

Gordio an. 5.

Narcisso iterum an. 20.

Principibus.

M. Ælio Aurel. Antonino cum fil. L. Antonino Commodo 2. postea solo Commodo Imp. an. 13.

Vologese Parthorum.

Faraber. Franc. duce.

Anni Christi. | Anni mundi.

predicationibus Fugatij & Damiani fidem Christi amplectitur. *Naucl. & Polyd. lib. 2. de Angli. rebus.* Inde Britannia omnium regionum prima publicè fidem Christianam

196 — 4284

profitetur ad Diocletianum Imp. vsque, sub quo omni ferè religione extincta, ad idololatriam redijt.

Montanus & Apelles (quem Theodot on nominat maximum hæreticorum) cum Priscilla & Maximilla Cataphrygum hæresim spargunt, Negantes Christum verum hominem, matrimonia dissoluentes &c. *Euseb. 5. cap. 15. & 18. August. in Catal. hær. Epipha. in Panario.*

Hæresis Eucratitarum. i. continentium, prohibentium nubere, iubentium abstinere à carnibus & vino, Tatiano, & Seuero auctoribus. de quibus intelligendũ est cap. 4. Pauli Tim. 1. *Euseb. lib. 4. cap. 6. Epiph hæres. 45 Hiero. in Amos.*

Rhodoo. *Euseb. lib. 5. cap 13* Zeticus, *cap. 16.* Miltiades. *cap. 17.*

Sine seditione mansit Imperij administratio ab Augusto ad Marcum Antoninum. Postquam autem Commodus eius f. improbitate sua imperium commaculauit, insidijs non tantum de medio sublatus est, sed & seditiones continenter extiterunt. *Suidas in Cæsare.*

15

196 — 4284 — o M. Victor I. Apher, an. 10. mens. 3. dies 10.

206 — 4294

Vacat sedes dies 12.

Patriarchis
Alexandriæ Demetrio.
Antiochiæ Serapione.
Hierosolymis Narcisso iterum.

Principibus.
Solo Commodo, P. Ælio Pertinace. Did. Iuliano, L. Septi. Seuero, qui quintus à Nerone Christiũ est persecutus, ex ordi. successio. Impp. an. 18.
Artabano Parthorum vltimo.
Sunno Fran. duce.

PRIMVM post Apostolorum tempora concilium Cæsariense in Palestina à Theophilo & alijs episcop. de die Paschatis. Euseb. 5. cap. 22. & seqq. sub Ælio Pertinace. Beda in Chron.

Deinde Romanum.
Gallicanum.
Ponticum.
Achaicum.
Ibid.

Bibliotheca magna nostrorum sollicitudine composita, capitolio fulmine icto, dum L. Aur. Commodus imperaret, conflagrauit. *Honorius.* Ita in medijs crucibus nostri bibliothecas instruebant, e quibus Clementis, Iustini, Ignatij, Egesippi, Irenæi & aliorum Sanctorum opera accepimus.

Lucio Britannorum regi doctores Fugatium & Damianum Eleutherius destinauit. *Beda hist. lib. 1. cap. 5.*

o Post Pertinacem Didius Iulianus primus data pecunia imperium mercatur. Quare ad prætorium deducebatur nec senatu præeunte, nec alio legitimo satellitio, sed ijs duntaxat militibus, qui eum in honore constituerant, per vim palatium illi, cum omni eius penu, tradentibus, qui & eum postea sustulerunt. *Zosim lib. 1.*

Seuerus Angaro Osroënorum rege & liberis eius in deditionem acceptis Arabiam fœlicem vastat, Adiabenos vincit, fortuna magis quàm cõsilio ad Parthorum fines nauibus delatus Artabanum Ctesiphonte expulit, vrbem cepit. *Herodi.*

Victor Latinorum secundus post Apollonium multa scribit. *Hieron. in Catalog.* Eius extant duæ epistolæ, vna parænetica ad Afros, altera ad Theophilum Alexand. Martyrio vitam finijt. *Damasus.*

Sextus & Iudas Chronographus Theologicè scribunt.

Prima inter ecclesiam Romanam & Asianam dissensio atrox, propter diem Paschatis, & ieiunij. in qua Asiana tanquã heretica à corpore vnitatis scissa est. *Euseb 5. c. 23. & 24.*

Prætendebant quidem Asiani Apostolorum Ioannis & Philippi traditionem, sed non obseruabant eos propter Iudæos hoc vel constituisse vel potius tolerasse, quod Synagoga esset cum honore sepelienda. Mirum autem est Cẽturiatores ita esse desperatos & planè spiritu Satanæ possessos, vt S. Victorem, quem Deus ipse martyrij palma honorauit, hîc mysterium iniquitatis prouexisse, ac filiũ perditionis constituisse atque formasse blasphement. Præterea quanti est flagitij, propter odium Romanæ & Christianæ sedis, suscipere defensionem Asianorum Iudaizantium, qui publicè in concilio Niceno & alijs, quæ isti se recipere dictitant, damnati sunt. Est etiam impietas plusquam Diabolica centuria sexta & septima hoc solo nomine laudare Anglos

glos & Scotos, quod ob hanc, quam sciunt esse Quartodecumanorum hæresim, anathemati à predicto concilio subiectam, sese episcopis cum D. Gregorio & alijs Rom pont. sentientibus opposuerint. Nam illud est tenebras dicere lucem &c. Deinde quorsom isti Quartodecumanos laudant, quando nec 14. luna cum ipsis more Iudaico post æquinoctium vernum, nec cum Catholicis Dominico proximo sequente celebrent.

Pantenus Stoicus à Demetriano Alexandrino episcopo in Indiam mittitur, vt Christum apud Bracmanas, Gymnosophistas & alios gẽtis illius philosophos philosophus ipse prędicaret, apud quos cum Euangelium secundum Mattheum Hebraicis literis scriptum prædicaret, ipsum reuertens Alexandriam secum detulit.

Nota in hoc primo Christiano post Apostolorum tempora concilio enituisse Romanæ Ecclesiæ supra omnes primatum. Nam in epistola Theophilus Cęsariensis episcopus, qui præfuit cum Narcisso Hierosolymorum, recitat se accepta authoritate à pontifice Ro. concilium conuocasse.

Victoris authoritatem prætendebat Artemon hęreticus. *Euseb. lib. 5. c. 28.* sed falso. Nam Theodorum coriarium Byzantinum eadem cum Artemone docentem, ab ecclesia statim eiecerat. *Idem.*

Gallia tota fere Christiana efficitur, sub Seuero Imp. Vniuersæ enim multitudines & domus totæ ad fidem accedebant, quiduis facere & pati paratæ. *Niceph. lib. 5. c. 2.*

Contra Seuerum Niger & Albinus imperium inuadunt. *Zosimus lib. 1.*

Seuerus Ctesiphontem, Babylonemque cepit & Arabiã vniuersam subdidit. *Ibid.* Iudaicum quoddam bellum confecit, & Iudęos sub graui pœna fieri vetuit. *Euseb. Chro. Spartia.* Seueri filio Senatus Iudaicũ triumphum decreuit. *Spart.*

Anni Christi.		Anni mundi.
100	*ANNVS Domini ducentesimus sub dimidiatum Victoris pontificatum, quando primum post Apostolorum tempora concilium Cæsariense in Palestina: & Artaxerses Persa, Artabano Partho necato, Persis gloriam imperij, qua ab Alex. Magno caruerant, restituit. vsque ad Saracenos, qui Hormisdã an. 623. interfecerunt, Heraclio Imperante.*	
	Hoc secundo centenario superiores doctores Doctrinam sanam, quam hodie heretici oppugnant, consinuarunt.	
	Liberum Arbitriũ. *Iust. q. 103. Irea toto c. 72 lib. 4. Theophilus lib. 2. ad Autoly. Athenag. Clemens Alex. In paranetico, Stromat lib 2.*	
	Gratia Dei, Iustificatio, fides. *Clemens Strom. lib. 1. 3. 4. In pedagogo & ceteri, qui vbique Christi meritum extollunt.*	
	Opera. *Clemens lib. 3. Strom. Gratia saluamur sed non absque bonis operibus. li. 6. Quando audimus. Fides tua te saluam fecit, non accipimus eum dicere absolutè eos saluos futuros, qui commodocunque crediderint, nisi facta quoque consequãtur. Theoph. lib. 2. ad Autoly. Tatianus.*	
200	Pœnitentia. *Clemens Strom. lib. 2. & in Parenetico. Alij vbique.*	

Alienam fidem in baptismo prodesse. *Iust. in Respons.* Missam esse sacrificium. *Iren. lib. 4. cap. 32. Iust. contra Trypho. Alex, pontifex in sua decretali.*

Virginem esse aduocatam. *Iren. lib. 5.* Sancti. *Iust. q. 28. Qain & in 2. Apol. apertè fatetur Christianos colere totum exercitum bonorum angelorum.*

Primatus Romani pont. *Iren. lib. 3. Episcopi illius temporis in historia Victoris apud Euseb. lib. 5. hist. Eccles. & in concilio Palestino.*

Signum crucis. *Iust. contra Trypho. & q. 118.*

Martyrium magni esse meriti. *Clemens in Stromat. est expurgatorium peccatorũ.* Virginitas. *Dionys. Corinthius apud Eus. lib. 4. cap. 23.*

Missæ ritus. *Iust. 2. Apolog. Clemens Strom. lib. 7.*

Baptismi Chrisma & ceremoniæ. *Iust. q. 136. Iren. lib 1. cap. 18.*

Præterea summorum Pontificum Anacleti, Euaristi, Alex. Sixti, Telesphori, Higini, Pij, Aniceti, Soteris, Eleutherij, Victoris, qui in hanc centuriam cadunt testimonia vt hereticis suspecta, quorum epistolæ suum habent locum, tom. 1. concil. & à Turriano doctißimè contra Centuriatores authentica demonstrantur. Cætera ab istis improbata probant omnes huius seculi auctores, vt non rogati Centuriatores confitentur, Cent. 2. cap. 4. de doctrina col. 56 & seqq. cap. 6. de ceremonijs & ritibus col. 109. & seqq. cap. 10. de Episcopis & doctoribus, columna 196. & seqq. nisi quod, vt conscientiæ furias placent, inclinationem doctrinæ, næuos, incommodas opiniones, stipulas & errores doctorum, huiusmodi fuisse scribunt. Denique qui hac ætate Sacramentarios, Simonem Magum, & veteres alios hereticos refellunt, abunde Caluinistis respondent.

Anni Christi. | Anni mundi.

TERTIVM SAECVLVM.

16

206 p M. Zephyrinus (siue Seuerinus) Romanus. 4294
an. 7.
214 mens. 7. dies 10. 4302
Vacat sedes dies 6.

Patriarchis
Alexandriæ Demetrio.
Antiochiæ Serapione.
Hierosolymis Narcisso iterum, deinde Alexandro an. 39.

Principibus.
L. Septi. Seuero cũ fil. Aurelio Baßiano Antonino Caracalla Imp.
Artabano Parthorum vltimo.
Sunno Franc. duce.

17

204 q M. Calixtus I. an. 6. 4302
mens. 1. dies 10.
220 Vacat sedes dies 6. 4308

Patriarchis.
Alexandriæ Demetrio.
Antiochiæ Asclepiade an. 6. deinde Phileto an. 11.
Hierosolymis Alexandro.

Principibus.
Aurelio M. Baßiano Antonino Caracalla, an. 6. post eum Opilio Macrino Impp.
Artaxerse Persarum primo rege an. 41.
Hilderico Fran. duce.

---

p RELIQVIT duas epistolas, vnam ad episcopos Siciliȩ, alteram ad Aegypti. *tomo 1. conc.* Rei magis diuinæ, quàm humanæ intentus. *Platin.* canones tulit de annua saltem laicorum communione circa Paschatis festum. Eius martyrij nullam mentionem facit Damasus.

SEXTVM bellum per Seuerum & Aurelium eius filium an. 205. in quo patiuntur Leonidea Orig: pater, Calixtus PP. & plerique alij in Africa & Aegypto maximè. *Euseb. lib. 6. cap. 1. Oros. 7. cap. 17.*

Hippolitus, Clemens Alexandrinus Pantæni discipulus, Ammonius philosophus ad mortẽ vsque Christianus duo Origenis præceptores. Victor Capuanus. *Euseb. lib. 6. cap. 2. 10. 14. 15. & 16. Niceph. lib. 4. cap. 12.*

Papinianus, Asylum iuris, quem Antonino & Getæ filijs Seuerus reliquit. Cassius, & Marcellus Iurisconsulti. Velleius Paterculus historicus.

Heraclius in Apostolum composuit enarationes, *Hier. in catal.* Primus id argumenti genus aggressus est. *Niceph lib. 4. cap. 35.*

Maximus, Candidus, Appioo, Sextus, Iudas scriptores Christiani. *Hiero.*

Natalius confessor, quem Zepherinus excommunicauit, quòd se adiunxisset Asclepiadoto & Theodoto hæreticis. *Euseb. lib. 5. cap. 28.*

Seuerus Byzantium, quam postea Constantinus Magnus restaurauit, euertit & in pagi formam redegit. *Herodia.* vallum in Britannia per 132. militia passuum à mari ad mare per vniuersam insulam duxit. *Euseb. Chron.*

Christianos sub graui pœna fieri vetuit. *Spart.* Octo primis annis Imperij non solum ȩquus & beneficus Christianis fuerat, sed etiam vulgo in eos furenti palam restiterat. *Tert. ad Scapulam, qui liber est de hac 6 persecutione.*

Motæ persecutionis pœnas luit. Nam vix triennio in imperio cũ filio adhuc puero cõpleto, à militibus discerpitur, conclamãtibus cunctis ioco: Ea pessimo genere ne catulum quidẽ habẽdum. Postea omnes qui quoquo modo se ei adiunxerant & amici fuisse videbãtur, capti, occisi, tracti & in cloacas abiecti. *Victor & Capitolinus.*

Artabanus Parthorũ rex à Caracalla victus, deinde ab Artaxerse Persa. *Herodian.*

Artaxerses siue Assuerus imperiũ Persarum restituit sub Antonini posterit. quod denuo per Ismaëlitas deletum fuit. *R. Abra in Cabb. hist.*

q Reliquit duas epistolas decretales *to. 1. conc.*

Primus Ecclesiam in honorem B. Virginis ȩdificauit in Transtyberina regione. *Polyd. lib. 5. cap. 6. & lib. 8. cap. 1. Plat. Sabell.*

Ieiunia quatuor temporum, in quibus ordines sacri conferrentur, instituit, cum antea in anno semel tantum, id est, mense Decembri clerici promouerentur. *Plati. Polyd.*

Tertullianus centurionis procõsularis filius D. Cypriano Latinorum scriptorum princeps. *Niceph. 4. cap. 32. Iorna. de temp.* Origenis ȩqualis, tertius è Latinis scriptoribus. *Hiero. in Catal.* Nempe ante eum scripserant Latinè Apollonius senator & Victor Pontif.

Se initio à Montanistis, quorum magna erat pietatis species, decipi passus est. Vnde & contra Ecclesiam 4. libros scripsit, De Monogamia, De cibis Iudaicis & de Ieiunio

iunio contra Pſychicos (ſic Catholicos nominans) De pudicitia, De fuga in perſecutione : verum pòſt, Eccleſiaſticæ præſcriptionis vi conſiderata, reſipuit & Montanum eiuſque æmulos in Hæreticis numerauit, libro De præſcriptionibus.

Origenes ſecundus Eccleſiæ magiſter poſt Apoſtolos. *Hiero.* cuius ſcripta corrupta ab hæreticis. Vnde illa diſſentio inter Chryſoſtomum & Theophilum Alex. Sex millia librorum ſcripſit. *Epiph.*

Caius Orig. diſcipulus.

✻ Epiſtolam ad vniuerſos epiſcopos reliquit. *Tom. 1. cõc.* Martyrio abſumptum eſſe ipſa tempora, quæ Chriſtianis horribilia fuere, tum omnes penè hiſtorici declarant.

Tryphon Origenis auditor.

Sub Vrbano primum Eccleſia Ro. prædia poſſidere cœpit, quorum prouentibus alebat Eccleſiæ miniſtros, & eos, qui martyrum geſta conſcribebant. *Petrus de Natal.* Ea qui violaſſet vel alienaſſet, excõmunicationi ſubiecit Vrbanus. *In eius epiſt. decretali.* Vtendum in ſacris, vaſis argenteis & patenis, quę prius erant vitrea, ſanxit. *Damaſus.*

Minutius Fœlix. Ro. cauſidicus. *Sabell. Hierony.*

Antoninus iſte Heliogabalum (Deum à ſe fictum, à quo & cognomentum retulit) in Palatino monte conſecrauit, eique templum fecit, ſtudens in illud omnia Romanis veneranda transferre, præterea Iudæorum & Samaritanorum religiones, & Chriſtianorum deuotionem eodem transferre cogitans, vt omnium culturarum ſecretum Heliogabali ſacerdotium teneret, omnes deos ſui dei miniſtros eſſe dicẽs. *Lampridius.*

Alexander Mammeæ Abagarum ſiue Artaxerſem regem Perſarum vicit. *Herodia.*

r Huic theſauros ſuos legaſſe ferunt Alexand. Seuerum, qui ita piè ſentijt de Chriſto, vt eum inter Deos referret, ac templum ei conſecrare ſtatueret. *Lamprid. in eius vita.*

Reliquit duas epiſtolas ad vniuerſos fideles. *to. 1. conc.* In exilio Sardinienſi extinctus eſt.

Mammea mater Alexandri Imp. ab Origene Antiochiæ religione Chriſti imbuitur. *Suidas in Orig.*

Alexãder in Perſas profectus de Artaxerſe rege triũphauit, tũq; Perſæ primũ ſerui apud Romanos fuerunt. *Lãprid.*

Vlpianus eius conſiliarius & ſcrinij magiſter, Pomponius, Gordianus, Sabinus, Hermogenes, Aphricanus, Modeſtinus, Celſus, Marcellus omnium optimus, Iul. Paulus, Venatus, Alphænus, Florentinus, Martianus, Calliſtratus, Venuleius, Triphonius, Metianus, Proculus, Seuerus omnium doctiſſimus, Seuerianus omnium ſanctiſſimus inſignes iuriſconſulti, quõdam auditores Papiniani, Alexander Aphrodiſeus philoſophus. *Spartia.*

Dion Caſſius Nicæus, hiſtoriam annor. 981, ab vrbe ad Chriſti 231. contexuit.

; Arabia publicè fidẽ recipit. Nam Origenes literis Principis Arabum à Demetrio Alex. epiſ. poſtulatus aulam Ducis conuertit. *Euſeb. lib. 7. c. 5.*

Mammea Alex. Imp mater Chriſtiana, ſaltem Chriſtianis fauet & ab Origene in fide confirmatur. *Idem. li. 6. c. 21.*

Alexand. Seuerus in larario ſuo maiore ſacra facere erat ſolitus, inter ſtatuas ſuas, Chriſti & Abrahami imagines habens, in minore autem Virgilij, Ciceronis, Achillis, & magnorum virorum. *Lampridius.* Iudæis, quibus etiã fauebat, priuilegia ſua reſeruauit. *Idem.*

In Aula ſua doctiſſimos fouebat. *Idem.* Pueros alimentarios

Anni Christi		Anni mundi
	18	
220	M. Vrbanus I. Romanus, an. 4.	4308
224	menſes 10. dies 12.	4312
	Vacat ſedes menſ. 1.	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Demetrio.	
	Antiochiæ Phileto.	
	Hieroſolymis Alexandro.	
	Principibus.	
	M. Antonino Beſtia Cog. Heliogab. Imp. an. 4.	
	Artaxerſe Perſarum.	
	Hilderico Fran. duce.	
	19	
224	r M. Pontianus Romanus, an. 9.	4312
234	menſes 5. dies 2.	4322
	Vacat ſedes dies 10.	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Demetrio.	
	Antiochiæ Phileto, deinde Zebenno an. 10.	
	Hieroſolymis Alexandro.	
	Principibus	
	Aurel. Alexand. Seuero fil. Mammeæ Imp. an. 13.	
	Artaxerſe Perſarum.	
	Hilderico Francor. duce.	

Anno Christi.

20

ſ M. Antherus Græcus.

234 an. 5.

239 menſ. 1. dies 12.

Vacat ſedes dies 13

Patriarchis

Alexandriæ Heracla an. 14.

Antiochiæ Zebenno.

Hieroſolymis Alexandro.

Principibus.

Seuero & poſtea Iul. Ma-*ximino, an. 3. cum filio Imp.*

Artaxerſe Perſarum.

Hilderico Franc. duce.

CONCILIVM *Cartaginenſe* 1. *circa hæc tempora, de baptiſmo hæreticorũ. Cypr. epiſt. ad Iubaianum. Auguſt. lib. 4. de baptiſm. cap. 6.*

21.

239 ꝛ M. Fabianus mirabili electione, *Euſ. 6. cap. 20.* (Gręcis Flauianus) an. 13.

252 dies 11.

Vacat ſedes dies *6.*

Patriarchis.

Alexandriæ Heracla, deinde Dionyſio an. 17.

Antiochiæ Zebenno. deinde Babyla. an. 12.

Hieroſolymis Alexandro.

Principibus.

Iul. Maximino, & poſt eum Pupieno, Balbino, an. 1. & Gordiano Iuniore an. 6. ſimul Imp. poſtea Phi-*lippo cum fil. Imp. an. 5. &* tandem Decio Imp. ann. 2. *Artaxerſe, deinde Sapore an. 31. Perſarum.*

Hilderico Franc. duce.

CONCIL. *Philadelphiæ in Arabia contra Beryllum. Trip. lib. 6 c. 20.*

Arabianum, cui vt ſuperiori inter ſuit Orig. Euſ. lib. 7. c. 37.

Anno mundi.

rios Mãmeas & Mãmeos è matris nomine iuſtituit. *Lãprid.*

Cyriacum Pontiani ſucceſſorẽ aliqui faciunt an. 1. menſ. 3. dieb. 13. quem & ideo ſublatum narrant de pontificum (4322) ordine, quod inuito Romano clero, epiſcopatu ceſſerit, & cũ exercitu 1100. Virginũ Coloniã Agrippinam profectus (4327) ſit, ibi martyr cum illis factus, (*in perſecutione fortaſsis deciana*) *Faſcic. temp. Nauclerus, Bergomẽſis, Henricus Erford.* Has tamen virgines, ſi quidem illæ ſunt de Britannia profectæ cum Vrſula Coloniam, in Attilæ expeditione cæſas memorat an. 453. Leone 1. pont. & Martiano imp. *Gulel. Nangiac.*

Alexandri tutor Vlpianus collegit veterum principum aduerſus Chriſtianos edicta, vt rabiem iudicum aduerſus eos inflammaret. *Lactant.* In Mauritania Tingit. res fœliciter geſta per Furium Celſum, in Illyrico per Varum Macrinum, in Armenia per Iunium Palinatum. *Lamprid*

ſ Reliquit reſcriptum ad epiſcopos Beticę & Toletanę prouinciæ. *To. 1. conc.* per notarios res martyrum accuratè deſcripſit & in Eccleſiæ ærarium repoſuit. E quo fortè hauſta ferè ſunt, quæ hodie de Martyribus geſta nouimus. *Vuicelius in Rom. pont. Epitome.* Martyrio vitam finiſſe, vt & ſequentes, Fabianum, Cornelium, Lucium, Stephanum & Xiſtum ipſa perſecutionum tempora & omnes penè hiſtorici declarant.

SEPTIMVM bellũ in Chriſtianos, præſertim doctores, epiſcopos, & cæteros Eccleſiæ præſides per Maximinũ, cuius cum Imperio cœpit & deſijt. *Euſeb. lib. 6. cap. 19.* (4327) *Oroſ lib. 7. cap. 19. Iul. Capitolin.* Luit deo pœnas. Nam cum vix triennium in imperio compleuiſſet à militibus iugulatur (*Victor*) ad Aquileiam.

Ita Maximin⁹ à Nerone ſextus Chriſtũ perſequitur. ficta (4340) acta Chriſti & Pilati vulgat, quę in ſcholis docerentur. *Euſ.*

Primus è corpore militari ſine Senatus authoritate Imperator factus eſt. *Iornand.*

Germanos vicit, amicos Alexandri crudeliter necauit.

Duo Gordiani in Africa Impp. facti à Capelliano Maurorum profecto cæduntur Hinc mox Pupienus & Balbinus à ſenatu creantur, addito Gordiano iuniore puero annorum 13. ad ſedandam populi ſeditionem.

Cenſorinus ſcribit librũ de die natali, *ipſe cap. 15. libri ſui.*

Iulius Aphricanus hiſtoricus. *Euſeb. lib. 6. cap. 2.*

Gemianus ſiue Geminus. *Hier. in cat Euſ. in Chro* Heraclas Origenis diſcipulus. *Euſ. lib. 6.*

Euſebius Alex. homiliarum vetus ſcriptor, vt de die Dominico, vt de Sanctis colendis. Quem Aoterus in ſua epiſt. tranſlatum ſcribit è parua ciuitate in ſedem Alexandrinam.

ꝛ Tres reliquit epiſtolas. *to. 1. conc.* ad eum ſcripſit Origenes pœnitentiam agens, quòd multa malè ſcripſiſſet, & cauſas temeritatis in Ambroſium referens, quòd ſecreto edita & non ſatis expenſa in publicum protuliſſet. *Hiero. in Apologia ad Pammac. & Ocean. vbi Origenis errores recitat.*

Martyrologia conſcribenda curauit, Martyribus cœmeteria parauit. Ritum ſacri Chriſmatis diſpoſuit, alioqui ab Apoſtolis inſtitutum. *ex Diony. de Eccl. Hier.* ſub Decio patitur. *Onuph.*

Gordianus aperto Iano contra Perſas bellum mouet. Saporẽ regem vincit. Vrbes plurimas recipit. *Iul. Ca. Eutrop. li. 8.* Parthi Armeniam occupant fugato rege Tyridate, liberis eius in deditionem acceptis. *Pompon.*

Philippus Arabs, primus Imperatorum Chriſtianus, baptiſatur

Anni Christi. | Anni mundi.

tisatur simul cum fil. & Seuera coniuge. In vigilijs Paschæ ab Ecclesia repulsus, ab episcopo, oec prius admissus, quam peccatuio homicidij, vt videtur, confessus, inter pœnitẽtea staret. *Sabell. Enn. 7. li. 7. Eus. 6. c. 24. Oros. 7. c. 20. & Cassi.* Gazas Imperatorias rradidit Fabiano, qui idcirco à Decio Imperat. interfici iobetur. *Io. Maurius tract. schis. Sabel. & Bergomensis lib. 8.* Imperij Philip. an. 2. cõpletus est annus 1000. Vrbis quo seculares ludi, ea pompa & magnificentia qua antehac ounquam, celebrati sunt. *Pompon. Laetus. Iul. Capitol.*

Anno 1000. vrbis religionem profitetur, vt & millesimus annus vrbis conditæ oon Idolis, sed Christo consecraretur. *Phreculphus in Chron.*

Sapori Persæ Armenia maiore, quæ magna ex parte Christiana erat, cessit. Vnde Armenij religionis ergo à Persis molta passi, Gregorio pontifice.

Amiciriam cum Sapore Persarum rege inir, Artaxersis successore, qoi Parthis eripuerar imperiũ & ad Persas suos transtulerar. Circa hæc ergo tempora nouum Persarum regnum cœpit. *Zosimus lib. 2.* Vrbem in Thracia de suo nomine condit.

Sub eo magna vrbis pars in ludis sæcularibus propter nocturnos ignes conflagrauit.

Quirinus Philippi f. instituit episcopatum Laureacensem in Austria ad Anasum fl. quem postea Attila euertit. Tandemque ob confessionem Christi temporibus Diocletiani submergitur. *Prudent. περὶ στεφάνων.*

OCTAVVM bellõ seu persecutio Christianorũ à Decio religionis face sæuissima io odiũ Philipporũ excitatur, qnanquam eius edictum anno vno præcessisset & durat vsque ad Galienum: obierunt Fabianus, Cornelius, Serapiõ, Macarius, Babylas, Alex. Hierosylimit. qui Bibliothecam nobilem Hieros. construxit. (*Euseb. lib. 6. c. 21.*) Theophilus Anthiochenus, Agatha, Saturnious Episcopus Tholosæ ac infiniti alij toto orbe. *Euseb. 6. cap. 28. & 30. Eutrop. lib. 9.* Hanc Opta. lib. 3. comparat Leooi Danielis. c. 7. Eam Deus vltus est pestileotia per vniuersum Imperium Roma. in 10. vel 15. annos immissa. *Eutrop. lib. 9. Cypri. lib. de mortalita.*

Quin & ipse Decius cum ne bienniũ quidem integrum imperasset mox vna cum liberis occiditur. *Euseb. lib. 7. c. 1.* In prelio aduersus Gothos. *Põpo. Laetus.* & Gallus, qui persecutionem per manus acceptã continuauit biẽnio noodũ exacto cũ Volusiano filio à militib⁹ trucidatur. *Eutro. Laetus.*

Babylas Antiochiæ Decium, Imp. cæde & sanguinis Christianorum madentem & mysterijs eorũ interesse cupientem animosè prohibuit. *Chrys. lib. contra gentiles.*

Herodianus histor. 60. anoorum conscripsit.

Arabiana hæresis contra quam Synodus coacta est. *Eus lib. 6. c. 37.* Helcesatarum siue Elceseorum ab Elceo in Arabia Moab. *c. 38. Epiph. August.*

Odenatus Palmyrenorum rex.

Arguntis Scytahum rex Romanorum fines vastat. *Iul. capit. in Gordiano.*

Valens Lucioianus Rom. mperium arripit. *Aur. Victor.*

Gotthi sub Decio primũ Romanis bellõ intulerũt. In quo Decius submersus, filius occisus. *Iornand. Cassiod. Oros.*

Cum his Gallus Hostilius deinde fœdus icit, tributũ eis pendens. *Pomp. Blondus.*

u A Decio, qui septimus post Nerooem Christianoa est insectatus, crudelissimè necatur. A Gallo & Volusiano. *Onuph.* Reliquit Duas epistolas decretales *tom. 1. conc.* Alias scripsit.

Anni Christi		Anni mundi
	22.	
252	u M. Cornelius Romanus an. 2.	4340
254	mens. 2. dies 3.	4342
	Vacat sedes mẽ. 1. di. 5.	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Dionysio.	
	Antiochiæ Fabio *an. 1. Demetrio an.* 7.	
	Hierosolymis *Mezabenne, an.* 14.	
	Principibus.	
	Decio *Imp.*	
	Sapore P*ersarum.*	
	Barthero Franc. Duce.	

Anni Christi. | Anni mundi.

Schisma primum.

NOVATIANVS *presbyter Romanus & hæresiarcha ope Nouati presbyteri Cartaginensis (quem Theodoretus lib. de Fabul. hæreti. & sæpe Epiph. Euseb. ac plerique alij confundunt cum Nouatiano) creatur in Antipapam. Cypr. epist. ad Iubaianum & ad Pompe. Hiero. in catal. Contra eum acta sunt duo Concilia Romanum epis. 60. cum presbyteris tot. idem & plurimis diaconis. Plati. Euseb. 6. cap. 43. & Cartaginense. Cypr. epist. ad Cornel. Negat requiri Oleum in confirmatione. Theod. de fab. hær. Reijcit satisfactiones pro pœnis peccatorum. Cypr. lib. 4. epist. 2.*

TRIA *Concilia celebrantur Cartagine. Cypr. ad Iubaia. Celeberrimũ fuit contra negantes infantes baptiZandos ante 8. diẽ. Cypr. Fido lib. 3. epist. 8. August. epist. 48.*

Conc. Antiochenum. Eus. lib. 6. c. vlt.

scripsit. Ad hunc extant epistolæ D. Cypriani.

Contra hunc & eius successores diu in Schismate Nouatianus S. R. E. presbyter Romæ episcopus fuit, deinde Nouatiani in episcopatu successores, qui Romæ vsque ad Cælestini Papæ pontificatum permanserunt, à quo deinceps publicè episcopum habere prohibiti sunt. *Onuphrius è Socrate lib. 7. c. 11.*

Quæstio inter Romanam & Aphricanam ecclesiam, num hæretici rebaptizandi essent. *Eus. lib. 7. cap. 2. & seqq.*

Gotthi siue Getæ prouincias Romanas ad Danubium tunc primò inuadunt.

Decius in Barbarico bello interficitur.

Nouatianorum siue Catharorum hæresis. *Euseb. 6. c. 43. & 44. Cypr. lib. 2. ep. 10. lib. 3. ep. 2. & 3. lib. 4. ep. 2.* Etiam Istorum Lutherani & Caluinitæ spurij sunt. Nam eorum erant capita, nullum esse in Ecclesia pœnitentiæ sacramentum, nullã debere fieri Sacerdoti exomologesin siue peccatorum confessionem &c. *Ibid. Cypr. & Pacianus lib. contra eos peculiari.* Non vnum esse (Romanum) in Ecclesia episcopum, è quo cæteri pẽdeãt. *Eus. lib. 6. c. 43.* cõtra quod dogma Cypriani multæ epistolę & totus liber de vnitate Ecclesię, quę & proinde aliqui inscripserãt de Simplicitate prælatorum. Item Decretales põtificũ illius sæculi Epistolæ. Nouatianus scilicet exciderat spe Romani pontificatus potiundi, quem magno ambitu petiuerat. *Cypr. Ibid. Cornelius Fabio Antio. lib. 6. Eus. c. 43.*

Hęretici & Schismatici, qui reuertebantur ad Ecclesiam, cum hac fidei professione in Africa & Romæ, vbi maximè Nouatiana hęresis grassabatur, recipiebantur. Vnum Deũ, Vnum Christum dominum, Vnum spiritum sanctum, Vnũ episcopum in Catholica Ecclesia esse debere. *Cypr. lib. 3. ep. 11. Cornelius apud Eus. ibid.*

Cornelius, non, vt quidam, vim facit, vt episcopus fieret, sed ipse vim passus est, vt episcopatum acciperet, cum Fabiani locus, id est, locus Petri & gradus Cathedrę sacerdotalis vacaret. *Cypr. lib. 4. epist. 2. ad Antonianum.* eo tempore sedens, quo Ty annus infestus sacerdotibus Dei, fanda atque infanda comminaretur, multo patientius & tolerabilius audiens leuari aduersum se æmulum principem, quàm constitui Romæ Dei sacerdotem. *Ibid.* Corpora SS. Petri & Pauli tot annis sepulta transtulit. *Damasus.* Multas epistolas contra Nouati hæresin scripsit. *Hiero. Eus. Theodoritus lib. 3 heret. Fab.* Pauperes & viduas supra mille quingentos aluit. *Eus. lib. 6. c. 43. ex ipsius ad Fabium Antioch. epistola.*

23

254 | x M. Lucius I. (*Lucianus Niceph.*) Romanus, an. 3. | 4342

257 | mens. 3. dies 3. | 4345

Vacat sedes mens. 1. di. 5.

Patriarchis.

Alexandriæ Dionysio.

Antiochiæ Demetrio.

Hierosolymis Mezabenne.

Principibus.

Gallo Hostiliano cum fil. Volusiano, an. 2. vsque ad Valerianum & Galie. Impp.

Sapore Persarum.

Barthero Franc. duce.

Pestilentia toto orbe grassatur, maximè Alexandriæ & in AEgypto. Qua occasione Cyprianus librum de mortalitate scribit.

x Ad hunc quoque Cypriani extant epistolæ. scripsit epistolam ad episcopos Galliæ & Hispaniæ consolatoriã. *tom. 1. conc.*

A Valeriano martyrio consumitur. *Damasus.*

Moritur Origenes 70. ætat. anno. *Eus. 7. cap. 1.* annis 150. ante Hieronymi ætatem. *Epist. ad Pammac.* Sena millia librorum scripsit. *Epiph. hæres. 64.* Auctor fuit ecclesiarum, vt vocant, collegiatarum. *Hiero.* Intra spatium 12. annorum totã sacram scripturam interpretatus est stando libros componens. *Suidas.*

Opera eius trifariam secta in Scholia, Homilias, & Tomos. *Hiero. prolo. Homil. Orig. in EZech.*

ẏ Primus vestes sacerdotales & tegumenta altarium instituit. *Isidor.* vel potius instituta ab Apostolis cõmendat. Nam Petalo mitræ quodam genere in re diuina vsum fuisse D. Ioan. Euangelistam Polycrates apud Eusebium testatur. Vestis splendida sacrificantium apud Clem. lib. 8. inst. c. 16. vestis pura pontificum apud Dionys. in Eccl. Sacratæ pallæ in verere Canone Soteris. Eucharistiæ operta velataque apud Orig. ho. 5. Num & alibi. Ornamenta, cum Optato lib. 3. Instrumenta Dominica, cum Aug. epist. 165. intelligebar autem vasa, & vestimenta & eiusmodi quæ ad ministerium Dei consecrabantur, *vt ait Iustinian.* §. *sacra, de rerum diuisio. & leg. Sancimus Cod. de sacrosanctis Eccl.* & quæ ad cultum Dominicę passionis pertinent, ex consortio corporis, & sanguinis Domini veneranda, *vt Hieronymus inquit epistola ad Theoph. Alex. ante libros Paschales.*

Reliquit duas epistolas decretales *tom. 1. conc.* Inter Missarum solennia occiditur. *Platina.* ad hunc scripsit Cyprianus, sub Valeriano martyrio afficitur. *Damasus.*

Imperium Romanum tunc cadere cœpit exorientibus vbique tyrannis, quorum 30. Galienus partim occidit, partim debellauit: vnde quidam hic constituunt Interregnum. *Trebel. Pollio. Oros. 7. cap. 22.*

Noëtij & Sabellij hæresis oritur apud Ptolemaida Pentapoleos *Lybiæ. Theod. Euseb. 7. cap. 4. & 5. Hilar. lib. 6. de trinit. Basil. contra Sabel. Epipha. in pana.* Tamen Caluinus in Institu. *libro 1. cap. 13. sect. 4.* scribit eum post Arrium vixisse, magna antiquitatis, vt aliarum rerum, ignoratione.

Floret impius ille philosophus, nomine Malcus, cognomento Porphyrius, Plotini discipulus. *Ipse in vita Plotini, Euseb. 6. cap. 14.* Scripsit in Christianos 14. libros. *Suid. & Hiero. in Daniel.*

NONVM bellum in Christianos per Valerianum Imp. *Euseb. 7. cap. 9. & seqq. Oros. 7. cap. 22. Pompon. Letus in Valer.* In eo Cyprianus truncato capite, Siatus PP. Hippolytus, Laurentius diaconus & alij quam plures martyres occubuerunt. *Eus. in Chron. Amb. 1. offic. cap. 41.*

Valerianus ergo octauus post Neronem Ecclesiã persequitur. A Sapore captus ignominiosa seruitute, deinde morte consenuit. Tam claro Dei iudicio territus Galienus pacem Ecclesijs trepida satisfactione restituit. *Oros. lib. 7. c. 15.*

Impia illa persecutio effecit, vt Valerianus ad bellum Persicum profectus, in manus Saporis Pers. regis viuus venerit. A quo captus scabelli loco Sapori fuit in equum ascensuro, ad mortem vsque. Neque enim vnquam à filio Galieno redimi potuit. *Aurel. Victor.* Quin & tandem excoriatus saleque conditus. *Euseb. in Sermone ad conuentum Sanctorum.* Præterea filio Galieno miserum imperium attraxit. Sub eo enim nulla reip. pars fuit integra, triginta tyrannis exortis, qui vno tempore alij in alijs terris exercuere imperium, in quibus etiam fœminæ Romano illuserunt imperio. *Trebellius, Vopiscus. Eutro.*

Dionysius Alexandrinus Origenis discipulus. *Euseb. lib. 6. & 7.* qui præter alia multa, scholia in opera D. Dionisij Areopagitæ, quæ extant, scripsit. *Anast. Antioche ἐν ὁδηγῷ.* Ea citat Maximus antiquissimus eiusdem Areopagitæ interpres *prima annotat. in 5 cap. de cœlest. Hiera & alibi.*

Cilicia, Syria, Cappadocia à Sapore vastantur. Alemanni Galliis hostiliter vexatis in Italiam transgrediuntur. Gotthi Pontum, Græciam, Asiam populantur. Quadi & Sarmatæ Pannonias occupant. Germani in Hispania Taraconem oppugnant.

Anno Christi.	24	Anno mundi.
	ẏ M. Stephanus I. Romanus an. 7.	
257	mens. 5. dies 2.	4345
264	Vacat sedes dies 22.	4352
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Dionysio.	
	Antiochiæ Demetrio, deinde Paulo Samosateno Heresi archa an. 11.	
	Hierosolymis Mezabenne.	
	Principibus.	
	P. Licinio Valeriano cum fil. Cornel. Licinio Galieno Imp. an. 4. deinde Solo Galieno an. 11.	
	Sapore Persarum.	
	Barthero Francorũ duce.	

Anni Christi. | Anni mundi.

25.

264 z M. Sixtus II. Atheniensis philosophus, an. 2. mens. 10. dies 23. 4352

267 4355

Vacat sedes mens. 1. di. 5.

Patriarchis.

Alexandriæ Dionysio.

Antiochiæ Paulo *Samosateno.*

Hierosolymis Mezabenne, deinde Hymeneo *an.* 31.

Principibus.

Eisdem Impp. & regn.

6.

267 a M. Dionysius ex monacho *PP.* primus, an. 6. mens. 2. dies 4. 4355

273 4361

Vacat sedes dies 6.

Patriarchis.

Alexandriæ Dionysio, mox Maximo an. 18

Antiochię Paulo Samosateno, deinde Domno an. 3.

Hierosolymis Hymeneo.

Principibus.

Solo Galieno (qui aliquam pacem dedit Christianis edicto publice persecutionem amouens Euseb. 7. cap. 20.) & posteum Flauio Claudio Imp. an. 2.

Sapore Persarum.

Barthero Fran. duce.

Con. Romanum de filij consubstantialitate Athan. de Syn. Arimini & in epist. contra Arianos de sententia Dionys. Alex.

Duo Concilia Antiochena contra Pa. Samosatenum, Eusch. 7. cap. 23. & 25.

oppugnant. *Eus.*

Quæstio, an hæretici sint rebaptizandi à Stephano Pa. decisa. *Eus. lib. 7. cap. 2.* qui propterea Heleno, Firmiliano & cunctis per Ciliciam, Cappadociam, Galatiam & vicinas gentes episcopis excommunicationem minatus est. *Ibid. c. 5.*

z Duas reliquit epistolas, quarum prima est de Trinitate *1. Tom. conc.* Huic Laurentius diac. inseparabiliter adhæsit vsque ad extrema vitæ supplicia. Ecclesia tum auro & opibus in vsum ministrorum & pauperum abundabat. *Ambro. li. de Officijs.* Sub Valeriano martyrium facit. *Damasus.* Post eius mortem ob persecutionis atrocitatem sedes annos duos vacauit decerptis 15. diebus, quanto tempore Romani presbyteri, vacanti Ecclesiæ præfuerunt. *Damasus.* Platina triginta quinque dies tantum numerat.

Victorinus Pictauiensis, Tryphō, Phileas Thebaidæ, Archelaus Mesopotamiæ, Eusebius Laodiceæ Episcopi, & Melchior Antiochenus presbyter, contra hęreses & in Sacra Biblia scribunt. *Hiero. in Chron. Trith. de script. Ecclesiast.*

An. 265. Germani vlteriores Hispaniā, præsertim Tarraconensem per 12. ferè annos deuastant. *Oros. lib. 2. c. 15. Rhenanus lib. 1. rerum Germ.*

Nepotiana hæresis, *Euseb. li. 7. cap. 23.* à Nepote episcopo AEgypti, qui & laudatur alioqui ab instituta quadam Psalmodia. *Ibid. c. 22.*

Paulus Eremum primus colere incipit. Hinc Eremitarum origo. *Hiero in eius vita.* supra tamen audiuimus è Damaso Thelesphorum nonum à Petro pontificem fuisse Anachoretam. Nempe Anachoretica vita potest transigi extra deserta & inculta loca.

a Huius origo ignoratur. Hoc tantum scitur fuisse Monachum. Vnde apparet in prima Ecclesia inter medias persecutiones, extitisse qui hoc S. institutum profiterentur. *Damasus.* Scripsit epistolam ad Seuerum Cordubensem. *tom. 1. conc.* Amplificat Ecclesiam Catholicam. Cui non defuit sedes Hierosolymitana, Antiochena & Alexandrina multis vbique subortis hæresibus. Extat epistola Antiocheni concilij ad ipsum & ad alios episcopos contra Paulum Samosatenum apud *Eus. lib. 7. cap. 26.*

Tunc obijt Dionysius Alexand. Origenis olim auditor. *Euseb. 7. cap. 25.* Postquam apologiam edidisset ad Dionysium pap. & sibi falso obiectos errores refutasset ac docuisset filium Dei Patri esse consubstantialem, non opificium. *Athanas. ep. ad Arianos & in Synodo Arim. Niceph. ex Basilio lib. 6. c. 25.*

Floret Gregorios Neocæsariensis Ponti Episc. à Latinis magnus, à Græcis mirabilis seu mirificus ob crebra miracula cognominatus, dictusque Theodosius. *Eus. 7. cap. 24. Plati.*

Paulus Samosatenus Artemonis & Ebionitarum hæresim resuscitat, Christum à Maria ortum docens. *Eus. 7. cap. 23. & lib. 5. cap. 27.* Eam cum Arriana confundit Caluinus contra libel. de offi. pij viri.

Zenobiam Persæ deuictis Romanis Syriæ & Phæniciæ gubernatricem dant. Quæ quia cum Iudæis sentiebat, facile Paulo Samosateno gratificata est. *Theodori. de her.*

Galienus pacem nostris concedens, permittit recipere, quæ prius amiserant, cœmeteria. *Eus. lib. 7. cap. 13.* aduersus Posthumium, qui 7. annis iam imperatorium nomen tenebat in Gallia exercitum mittit & Francos Rheni accolas sibi adiungit. Atque hic primum Francorum mētio in Ro-

manis bellis.

Victorinus, quem coosortem imperij Gallici Posthumus fecerat Lolliano Posthumi percussore cæso solus illic imperat. deinde Marius Faber ferrarius triduo, mox Tetricus. Quo victo Aureolus pacem cum Galieno facit. Qua cæde Galieni, soluta à Claodio Imp. vincitur & imperio exuitur.

Malchion linguæ Græcæ professor scholæ Antiochenæ præest, Samosatenum expugnat. *Euseb. lib. 7. cap. 29.*

Sapores rex Persarum secundus, qui antea à Gordiano victus fuerat Syriam, Ciliciam, Capadociam populatus, Valeriarum Imp. capit. *Eutrop. Iulius Capitols.*

Odenatus Palmyrenorum rex Orientis imperium occupat Sapore cæso & castris ad Cresiphontem locatis. *Treb. Pollio.* A Galieno in regni consortium assumptus Augustus dicitur. Mox insidijs consobrini sui Mæonij cum Herode filio suo occiditur.

Zenobia eius vxor cum filijs Herminiano & Timolao regnum Orientis administrat. Palmyreni Sabba & Timogene ducibus bellum AEgyptijs inferunt. *Trebel.*

Claudius Imp. 320000. Gotthos, Põrum, Græciam, Macedoniam, Illyricum, & Italiam vastantes occidit. *Trebell. Pol. in Claud.*

Tetricus inuasit Hispanias & Gallias vires & neruos imperij. *Ibid.*

b Fœlix tres reliquit epistolas, tertia est erudita de fide. Nam tum Ecclesiam vexabat Satanas & ferro tyrannidis & Stylo hæreseos. S. Martyres io Ecclesiæ diptyca repofuit. Martyrio coronator *Damas.*

DECIMVM bellum seu persecutio per Aurelianũ Imp. qui primus Imp. diadema capiti imposuit, *Vsperg. Eus. 7. cap. 25.* vbi tamen meditatum persecutionem solum, non executum, Aurelianum videtur significare. Quo facit, quòd Eutropius, Vopiscus & Eus. io Chronico prodiderunt, Aurelianum posteaquam persecutionem decreuisset, fulmine subitò territum, paulo post interfectum esse.

Manichæorũ hæresis à Manete siue Manichæo Persa sumit originem. *Epiph. Euseb. 7. cap. 26.* Negabat liberum arbitrium. *Augustl. lib. de libero arbitrio.* Rex Persidis ei cutem detrahi iussit & ira ioterfici. *Epiph. hæres. 66.* Asserebat, Baptismum in aqua nihil cuiquam salutis afferre. *Aug. de hæres. cap. 46.* Error eius de duobus dijs bono & malo, quorũ malus res istas inferiores moderetur, bonus nihil hic agat, hodie perdurat in Perside, Indijs & cæteris Orientalioribus prouincijs. Quare & Idolum in suis fanis habent ei prorsus simile, quo uostri pictores Diabolum exprimunt, nigrum, cum cornibus, dentibus aliquot recuruis ex ore prodeuntibus, Simum &c. *Ofirius de Emanuel.* Vnde inter mundi legislatores reponitur ab Hebræis, quibus res Orientis non fuerunt ignotæ. *R. Abraham in Cabb. El. in Tisbi.* Adam discipulum io superioris Orientis partes emisisse fertur. *Epiphan. in Pan.* Vnde fortasse fabula Adam in Indiæ aliqua parte sepultum, eiusque sepulchrum ab Indis celebrari & coli, apud hos, qui de rebus Portugaleosium hodie scribunt.

De eo sic Cabbala hist. Heb. Diebus Saporis regis Persarum prodijt in mundum Manes, contendens duos esse deos, Vnum viuificantem & efficientem bona omnia. Alterum ioterficientem & omnis generis mala inferentem. Legem sui cerebri Magis persuasit, euasitque in gentem magnam. Sed interemit eam Sapor astu. Et *Elias in Tisbi*, ab hoc hæreticos

Anni Christi.		Anni mundi.
	27.	
273	b M. Fœlix I. Romanus, an. 4.	4361
277	menses 3. dies 15.	4365
	Vacat sedes dies 5.	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Maximo.	
	Antiochiæ Domno, deinde Timaco an. 6.	
	Hierosolymis Hymeneo.	
	Principibus.	
	Claudio, deinde Aureliano Imp. an. 5. mens. 6.	
	Hormisda Persarum an. 1. deinde Varabane an. 3.	
	Clodio II. *Francorũ duce.*	

Anno Christi. | Anno mundi.

277 — 4365

28

278 c M. Eutychianus Lunensis Tuscus.an. 1. menses 1. dies 1. — 4366

Vacat sedes dies 8.

Patriarchis.

Alexandriæ Maximo.

Antiochiæ Timaco.

Hierosolymis Hymeneo.

Principibus.

Eisdem Imperantib.

Varabane 2. Narseo Persarum Imp. an. 16. — 278 — 4366

29

d M.Caius (*Optato Gaius*)Dalmatęus de genere Diocletiani Imp.an. 11. mens. 4. dies 12. — 289 — 4377

Vacat sedes dies 11.

Patriarchis.

Alexandriæ Maximo, deinde Therna an. 16.

Antiochie Timaco, deinde Cyrillo an. 20.

Hierosolymis Hymeneo.

Principibus.

Aureliano, Tacito, mens.6. Floriano, Probo, an.7. Caro cum filijs Carino & Numeriano an.2. Diocletia. ordine successionis Imp.

ticos appellamus Minim siue Mineos.

Cyrillus Antiochenus Episcopus, Dorotheus eunuchus doctus in Hebraicis & Græcis, Anatolius Laodicenus theologiæ scriptores. *Euseb. in Chron. & histo. eccles. 7. cap 32.*

Anatolius, scholæ Aristotelicæ Alexandriæ præficitur. *Euseb. lib. 7. cap. 32.* multa scripsit. *Hiero.*

Aurelianus initio Christianis ita æquus, vt suam etiam frequentissimæ contra Paulum Samosatenum Synodo, Antiochiæ authoritatem interposuerit, & Samosatenum de Ecclesia cedere nolentem exire manu publica compulerit, præcipiens episcopatum tradi, quibus Italiæ Sacerdotes & Romanus pontifex, quem Christianorum summum esse intellexerat, scriberent. *Eus. lib. 7. ca. 25.* Quare Domnus Samosateno est substitutus. *Ibid.*

Hac enim etiam ætate celebris & florens erat Petri & Romanę Ecclesię primatus potestatibus inferoi terribilis. Nã & eũ prædicabat Porphyrius Ethnicus in libris cõtra Christianos, vt inuidiam D. Paulo conflaret (*Hieron. in 2. Gal.*) Tert. li. De pudicitia proximè scripserat Claues Soli Petro commissas & Ecclesiã super ipso extructam esse. *li. De Præsc.* De monogamia & alibi Romanã Ecclesiã fœlicẽ, Ecclesiarũ matricẽ &c. Cyprianus nouissime martyrio coronatus *lib. 1. ep. 3. & in tractatu de Vnitate ecclesiæ siue de simplicitate prælatorum.* Principalem Ecclesiam Petri cathedram, à qua vnitas sacerdotalis exoriatur. Ibidem, Ecclesiam supra Petrum esse fundatam, vt & alibi passim, vt li. 4. ep. 9. Tract. 2. De habitu virg. in epist. ad Iubaianum, epist. ad Quirinũ. Ser. 3. de bono patientiæ. Lib autem 1. ep. 8. Vnum esse deũ, & vnum Christum, & vnam Ecclesiam & cathedram vnam super Petrum Domini voce fundatam, aliud sacerdotium constitui non posse &c. lib. 3. ep. 11. Vnum episcopum in Catholica Ecclesia esse debere, è quo cæteri pendeant. Li. 4. ep. 8. Romanam Ecclesiam (hîc temetipsum prodidisti Centuriator, 3. cent pag. 84.) ab omnibus alijs pro matrice & radice Catholicæ Ecclesiæ esse agnoscendam. Et ex Græcis eiusdem sæculi Origenes secundus Ecclesiæ magister post Apostolos (sic enim eum vocauit Antiquitas) super Petrum ædificatam esse Ecclesiam in ps t. citantibus Eus. lib. 6. hist. cap. 18. Niceph. lib. 5. c. 16. Petrum Ecclesiæ esse fundamentum & petram solidissimam, super quã Christus fundauit Ecclesiam, *hom. 5. in Exod. & tract. 5. in Mattheum.* Petrum Apostolorum esse principem *ho. 17. in lucam.*

Aurelianus Suenos & Sarmatas vicit. *Trith.* Marcomannos ad Placentiam & Barbaros in Illyrico & Thracia. Hinc ad Orientem mouẽs multa amissa recipit. Zenobiam cepit. *Vopisc.*

c Martyres Christi 342. suis manibus sepeliuit, constituẽs ne vllus martyr sine Dalmatica, aut collobio sepeliretur. *Damas.*

Duas reliquit epistolas. Prima est de veritate Dominicæ incarnationis ad Iohannem & omnes Beticæ episcopos 1. *Tom. conc.* Martyrium patitur. *Damasus.*

Eius decreta habentur apud Gratianum 20. q. 2. c. statuimus.

Quidam inter hunc & Fœlicem numerant Marcum confessorem, quem dicunt sedisse 8. an. M. 2. D. 10. eumque solum martyrium post tot continuas persecutiones euasisse. quod ex veteribus historijs & ratione temporum consistere nequit. *Fascic.*

d Extat eius epistola de veritate incarnationis, inter mar-

tyres à Damaſo teponitut.

Sacros ordiues quatuot minores, duos maiores ante ſacerdotium inſtituiſſe fertur. *Volater.*

Sed ſalſo & indoctè. Caius quidem iu ſua epiſtola hos gradus enumerat & cómendat ac ijs ad Epiſcopatum conſcendi docet: verum ante eum id fecerat Cornelius epiſtola ad Fabianum Antiochenum apud Euſ.lib. 6. cap. 43. qui ſe Romæ inter medias perſecutiones habere aſſerit presbyteros 46. Diaconos 7. ſubdiacanos 7. Acolythos 42. Exorcicum lectoribus & oſtiarijs 52. Et Cyprianus ad eundem Cornelium papam initio epiſt. 55. ſe Saturum Acolythum habuiſſe narrat, quem in lectorem ordinatum dixerat epiſt. 24. ad Presbyteros & Diaconos fratres. Et ſurſum verſus Ignatius in fine epiſt. ad ſuos Antiochenos gradarim eos nominat & ſalutat. Clemens epiſt. 3. denique Apoſtoli ipſi ca. Apoſt. 42. & 43. quem quidem caronem ſemper habuiſſe vim Chryſ. docet ho. 53. operis Imperf. iu Mattheũ. Vt omittam Ambroſium illud Epiph. 4. *Dedit quoſdam Apoſtolos.* de horum 7. otdinum officijs interpretantem & Hieronymum Oueſimum Pauli Acolythum vocantem prolog. epiſt. ad Theſſ. & Synodum Carth. 4. cui ſubſcripſit Auguſt. eorum antiqua miniſteria exponentem.

Tacitus, cum ſex menſes vacaſſet imperium, ex S. C. imperatot euadit. Cui poſt 6. alios menſes mortuo cum ſuccedere eſſet conatus Florianus frater, tandem Probus ab exercitu eligitur.

Demetrius Probi Imp. frater epiſcopatũ gerit Byzantij & pro ſucceſſore Probum filium ordinat. *Niceph. lib. 8. c. 6.*

Francorum, qui à Probo Imp. ſedes obtinuerant, quidam Græciam, Siciliam, Africam populantur. *Zoſi. lib. 1.*

Hierarchitarum ſiue Hieracitarum hæreſis. *Epiph. & Aug. de hæreſ.*

Archelaus Meſopotamiæ & Titus Boſtræ in Arabia epiſcopi Manem oppugnant. *Hier. in catalo. Niceph. lib. 6. c. 32.* Theonas Alex, qui ob elegantiam & eruditionem Origenes Iunior nominatus eſt. *Hiero. in catalog.*

Probus receptis à barbatis 60. nobiliſſimis ciuitatibus, in prouinciam Germaniam totam redigit. Getieos populos aut in deditionem aut in amicitiam recepit, Blemyas ſubegit. Pacem cum Perſarum rege Narſeo fecit. Gepidos, Gauturios & Vandalos per totum pene orbem pedibus & nauigando vagantes, diuerſis vicibus & victorijs oppreſſit. *Vopiſcus.* Alemannos vicit. Ac hîc primùm Alemannorum mentio. Iſauriam liberauit. Saturninum in Oriente Imperium affectantem, Bonoſum ſtipenda bibacitate celebrem & Proculum in Gallia idem molientes, Britãniaſque, Hiſpaniam, & Galliam vindicantes vicit. Hiſpanos. Gallos & Pãnonios vineas habere permiſit & vinum cõficere. *Vopiſcus, Eutrop.*

Carus omni Parthorum regione vaſtata, occupata. Perſide, Seleuciam & Cteſiphontem vrbes, cum Meſopotamia recipit. *Vopiſc.*

Diocletianus à ſui principatus initio annos ſignari voluit. Vnde Aera Diocletiani appellata, quæ viguit annos 248. Vnde Epiphanius & Ambroſius ſic aliquando notant ſuas epiſtolas, ſublata autem ſuit an. Domini 532. quo anno Codex Iuſtiniani promulgatus eſt. *Beda in Iuſtiniano.*

e Metu mortis coluit idola, ſed poſtea in Sinueſano cõcilio ſuum agnoſcens peccatum liberè martyrium paſſus eſt. Plati.

Ei

Anno Christi		Anno mundi
	Varabane Narſeo Perſarũ.	
	Clodio Franc. duce.	
	30.	
289	e M. Marcellinus Roma.	4377
	an. 6.	
295	menſ. 2. dies 16.	4383
	Vacat propter atrocitatem perſecutionis ſedes	
	an. 7.	
302	menſ 5. dies 25.	4390

Patriarchis

Alexandriæ Theona.

Antiochiæ Cyrillo.

Hieroſolymis Hymeneo, deinde Labdo an. 3.

Principibus.

Diocletiano cum M. Valerio Maximiano Hercul. an. 20. Imp.

Varabane Narſeo, deinde Narſe an. 8. Perſ.

Clodio Franc. Duce.

Conc. Romanum contra Marcellinum ipſum 300. epiſc. & 3. presbyt.

Duo Concilia, Sinueſanum in Campania epiſc. 180 ſiue 190. Ancyranum (Gratiano Anchyritanum, alijs Anquiranum) I. confirmatũ in Trullo ca. 2. Iſido. tom. 1. concil. Plat.

ANNVS Chriſti CCC. quo Conſtantius Conſtantini magni pater Cæſar eſt conſtitutus, ardente Diocletiani perſecutione & Romana ſede vacante propter perſecutionis atrocitatem.

Hoc ſuperiore tertio centenario doctrina ſic continuatur. Euchariſtiam eſſe ſacrificium *Cypr. ex profeſſo ad Cæcilium lib. 2. epiſt. 3. vbi verum & plenum ſacrificiũ. & De cœna, ſacrificium perpes & ſemper permanẽs holocauſtum. Tert. lib. de cultu femi. Orig. ho. 13. in Leuit.* Baptiſmum conferre gratiam. *Cypr lib. 1. epiſt. 12. vbi baptizans ſpiritum ſanctum confert & baptizatũ intus ſanctificat. Orig. paſſim. Tertull. lib. De baptiſ. quo loco diſputat contra eos qui baptiſmum chriſti & Iohannis eiuſdem docent eſſe virtutis.* Baptiſmi vnctio & ceremoniæ. *Cypr. lib. 1. epiſt. 12. & De duplici marty. & lib. de bapt. Cornelius apud Euſ. lib. 6. cap. 43. Tert. de coro. mili. de reſur. carnis & lib. 1. cõtra Martio. & lib. de Bap.* Purgatorium. *Tert. lib. 4. contra Marcio. temporale animarum receptaculum, Et lib. de teſtimonio animæ. Cui gratiam debes, oſſibus & cineribus eius refrigerium comprecaris, & vt bene requieſcat apud infe-*

Anno Christi.

Anno mundi.

ros cupis. Cypr. lib. 4. epist 2. Emūdari & purgari peccata diu igne. Orig. multis locis, hom. 6. in Exod. ho. 2. in Hiere. 14. in Luc. 2. & 3. in Psalm 36. li. 5. & 6. contra Celsum. Hinc orationes pro defunctis apud Tert. lib. de Corona mil tis, de Monog. de anima &c. et. Arnobium sub finem li. 4. contra Gentes his verbis. Cur immaniter nostra conuenticula meruerunt dirui? in quibus summus Deus oratur, pax cunctis & venia postulatur, magistratibus, familiaribus, inimicis, adhuc vitam degentibus & resolutis corporũ vinctione. Primatus Petri. Tert. de Pudicit. & in Præscript. & contra Martion. Cyp. lib. 1. epist. 8. lib. 3. epi. 11. lib. 4. epist. 8. vbi nominatim ait Romanam Ecclesiam ab omnibus aliis pro matrice & radice Catholicæ ecclesiæ esse agnoscendam. lib. 1. epist. 3. & in Tract. de simpl. prælat. principalem Ecclesiam vocat Petri cathedram, à qua vnitas sacerdotalis exorta sit. Et lib. 1. epi. 3. lib. 4. epi. 9. Tract. de habit. Virg. Sermo. 3. de bono patient. & epist. ad Quirinum, super Petrum fundatam esse Ecclesiam. Orig. tract. 5. in Matt. hom. 17. in Lucam &c. Denique patres in historia Marcellini pap. Coniugium est Ecclesiæ sacramentũ. Verba Tert. de Monog. Pœnitentia. Orig. ho. 11. in Leuit. Cypr. ser. de Oratio & Ser. de Eleemos. Tert. lib. de Pænit. Hinc satisfactio pro peccatis. Ibid Cypr. & lib. 1. epist 3. & lib. 3. epi. 14. Tert. lib. de Ieiunio & de Pudicitia. Orig ho. 6. in Exod. ho. 15. in Leuit. ho. 3. in Iudic. Contritio & confes. Tertull. lib. de pœnitentia. Vbi exomologesim pœnitentiæ ministerium vocat. Cypr. sermo 5. de lapsis, lib. 3. epist. 8. 14. 16 18. lib. 1. ep. 3. & Orig ho. 2. & 3 in Leuit. & in Psal. 37. & alij eisdem locis. Sanctorũ auxilia, preces, innocatio. Orig. sub finem lib. 2. in Iob, vbi hanc formulam præscribit. ò beate Iob ora pro nobis miseris &c. ho. 16. in Iosuã, vbi hoc probat testimonio senioris alicuius magistri. Ho. 1. in Ezec. Potamiana martyr apud Eus. lib. 6. hist. cap. 5. Cypr. lib 3. epist. 15. & 18. & sermo. de stella & Magis. Liberum arbitrium. Tert. lib. 2. contra Mart. & initio libri de exhortat. castitatis & lib. de Monog. Orig. ho. 9. nu. 12. 20. Hom. 6. Iud. & alibi. Cypr lib. 3. epist. 3. & lib. 3. ad Quirinum. Methodius Ser. de resurrect. Iustificatio. Orig. ho. in canticum. Ratio fidei primus habeatur salutis gradus. vbi duplicem facit, vnam primam fidei, alteram secundam operum, quæ nihil aliud est, quàm primæ iustificationis incrementũ. Sic Cypr. vbique extollit meritũ Christi, propter quod iustificemur, & cæteri huius ætatis.

Opera bona requeri ad salutẽ. Orig. lib. 1. in Iob. 1. tract. 32. In Matt. Tert. lib. de patient. Cypr. lib. 3. ep. 25. disciplina custos spei, retinaculũ fidei. Cætera ab istis impugnata confirmant ijdem & cæteri huius sæculi scriptores, vt etiam non inuiti confitentur Cẽturiatores cent. 3. c. 4. de doctrina col. 76. & seqq. c. 6. de Ritibus & ceremonijs col. 120 & seqq. c. 7. de Gubernatione Ecclesiæ c. 149. & seqq. c. denique 10. de episcopis & doctoribus col. 215. & seqq. Nisi quòd inclinationem doctrinæ, incommodas opiniones, stipulas, næuos, errores doctorum huius sæculi esse dicunt: Præterea qui refutarunt hoc sæculo Proclum, Nouatianos, Sabellianos, Samosatenos, Manichæos, Donatistas, eadem opera aliquot blasphemias istorum refutarunt.

Ei alij assignant annos nouem, alij duntaxat sex. Fortasse quia tribus annis non est habitus pontifex, ex quo in Synodo 300. episcoporum & 30. presbyterorum damnatus est, vel potius pœnitẽtia ductus se ipse dãnauit, quòd Idolis thurificasset in Isidis & Vestę, necem fugiẽs, donec denuo fortissimè pugnauit accepta Martyrij laurea. Vnde & septem annos sedes vacasse fertur, id est, 4. post eius martyrium.

In hac Synodo primatus & prærogatiua sedis Apostolicæ confirmata sunt. *1. tomo. concil.*

Reliquit duas epistolas, vnam ad Solomonem episc. de diuinitate filij, alteram ad episcopos Orientales *to. 1. con.*

VNDECIMVM bellum omnium grauissimum à Diocletiano in Orien. & Maximiano in Occid. excitatur, adeo sæuum vt legio Christianorum Thebanorum duce S. Mauritio à militibus Cæsarianis iugulata sit, & 17. Christia. millia intra 30. dies varijs cruciatibus perierint. *Euseb. 8. cap. 1. & seqq. Orosius 7. cap. 25.*

Nocte natalitiorum Christi 20. millia Christia. in templo comburuntur. *Niceph. 7. cap. 6.* Propterea lues & fames maxima fuit per vniuersum orbem diuina vltione *Euseb. 9. cap. 8.*

Martyrium patiuntur Marcellinus pap. Sebastianus, Serena Diocletiani ipsius vxor, Lucianus qui septimo loco in Græcum vetus testamentum conuertit. Vincentius, Christophorus, Blasius, Geruasius, Protasius, Cosmas, Damianus, Quintinus, Gorgonius, Agnes, Lucia, Pantaleon, Bonifacius, Methodius Tyri, qui multa scripsit, Clemens Ancyranus, Euphemia, Georgius, Barbara alijque infiniti. *Euseb. lib. 8. cap. 14. Niceph. lib. 7. cap. 7. & seqq.*

Diocletiani persecutio nonẽnis, in qua subuersæ sunt per totum mundum Ecclesiæ, & cunctæ sacræ scripturæ, quæ inueniri poterant in plateis exustę, omnes ordines Christianorum trucidati: ita vt nullum Christianitatis vestigium in nonnullis prouinciæ locis appareret. *Gildas de excidio Britanniæ.*

Die Sancto Paschæ Diocl. & Max. qui decimi post Neronẽ Christi nomen extinguere conati sunt, vel die Dominicæ Passionis vastari Ecclesias trucidarique Christianos præcipiunt. *Euseb. lib. 8. c. 2. Trip. lib. 10. c. vlt.*

Maximinianus Herculius Amandum & Aelianum Bugaridæ factionis (turba Rusticorum sic se nominauerat) principes celeriter deleuit. Gallias pacauit. Gentianos vicit in Africa, nempe milites quinquagenarios aut vltra, qui regnum in Africa stabilire conabantur. *Pomp. Lætus.*

Carausius Britanniam occupat an. 7. frustra oppugnatur. *Eutrop. donec* insidijs Allecti occiditur, qui vbi regnum tenuisset an. 3. ab Asclepiadoto vincitur, redacta in Romanorum ius prouincia.

Narses Persarum rex Mesopotamiam & Armeniam premit. Gallerius posteà cum eo confligit primum infœliciter, sed refectis copijs ingenti victoria potitur, Ctesiphontem expugnat, totam Assyriam, & quinque prouincias trans Tigrim subigit. *Pompon. Eutrop.*

Veterius magister militum Christianos milites persequitur. Paulatim ex illo iam tempore persecutione aduersum nos incipiente. *Euseb.*

Carpocum & Basternatum gentes in Romanorum solum transferuntur. *Euseb.*

Anni Christi. | Anni mundi.

eisdem Imp. postea Constantio Chloro & post eum Constantino Mag. Occi. an. 31.
Maximino Galerio an. 2. Orientis Imp.
Misdate Persarum.
Vualtero Franc. duce.

CONCILIVM *Ancyranũ 2. epis. 18. Celebratum quoque est concilium Cartagien. episcop. 70. indignum quod referant Magdeburgenses inter concilia ecclesiastica, & fingant fuisse Cartaginense 1. cùm August. in Breuiculo, & Opta. lib. 1. illud iniustum & iniquum pronuncient.*

33.

311 — h M. Miltiades siue Melchiades Apher, an. 4. — 4399
315 — mens. 7. dies 9. — 4403
Vacat sedes dies 17.

Patriarchis.

Alexandriæ Petro Achille an. 12.
Antiochiæ Tyrannio, Vitali Apollinarista an. 5.
Hierosolymis Hermone, mox Macario an. 20.

Principibus.

Cõstantino Magno Occid.
Maximino Gale. cum Licinio Orien. Impp. & tyrannis.
Maxentio in Italia (quem vicit Constant.) Maximino (quem duobus prælijs Licinius debellauit) in Orientis & Ægypti partibus.
Sapore Persarum nono rege (qui in vtero matris an. 310. coronatus est) an. 70. Nicep. lib. 7. cap. 20.
Degemberto seu Dagoberto Franc. duce.

latrans vt canis, *Niceph. lib. 7. cap. 20.* Maximianus qui in Occidente resti se interemit, vndecimæ persecutionis auctores, quæ est à Nerone decima. Aurelius Victor vtrumque miserè interijsse etiam fatetur.

Donatus Numida sectæ suæ initium dat in Africa, indignatus, quòd Cæcilianus in episcopatu Cartaginẽsi sibi fuisset prælatus. Deinde schisma in hæresim conuertit. *Hiero. in Catal. August. de hæres.* Obiecit cum suis Cæciliano, quòd in persecutione sacros libros gentilibus cremãdos tradidisset, vt & multa alia, quibus septem annis pòst, ad se relatis Constantinus iudices episcopos Romę dedit Miltiadẽ, Marcum &c. *Euseb. lib. 10. c. 5. Opt. lib. 2.* Deinde propter prouocationem Donatistarum alios Arelati. Denique ipsemet postremò Mediolani Cæcilianum absoluit. *August. ep. 162. & lib. 3. cont. cres. c. 71.* Vnde & posteà Cæcilianus Niceno concilio interfuit. *In actis conc.* Et quidem solus ea tota Africa, cùm tamen ex Lybia & Thebaide plures eò venissent. *In actis quinta synodi.*

Græci istius hæresis, præter Theodoritum de fab. hæret. nihil meminerunt, fortasse quia Italiam Hispaniam, Africam, Galliam duntaxat peruasit, quod significat *Aug. lib. 1. cont. literas Petilia.*

Maiorinus primus Donatistarum episcopus, cui successit Donatus alter, qui hoc schisma valde confirmauit.

Cœlus siue Coyllus Asclepiadoro cæso Britanniam occupat, pace à Constantio obtenta. Constantius enim Helenam ipsius filiam vxorem habebat, ex qua Constantinum magnum genuerat.

h Scripsit epistolam de Sacramento confirmationis. *to. 1. conc.*

Non videtur, martyrio consumptus. Nam sub Constantini principatu, post Maxentij & Maximini obitum Romæ vixit. Ex Ruff. lib. 10. Eccles. cap. 5. & Optat. li. 1. Vnde ab ipso Const. iudex datus est, cum quibusdam alijs episcopis in causa Cæciliani episc. Carthag. *Idem.*

DVODECIMVM bellum per Maximinum Imp. in Oriente: in quo occubuit Miltiades PP. Pamphylus martyr & plerique alij. *Euseb. 8. cap. 17. Oros. 7. cap. 25.*

In Gallia & Germania, quas regebat Constantius, à persecutione pax fuit. *Euseb. lib. 1. de vita Const.*

Tam prope excepit vndecimum Diocletiani & Maximiani, vt hunc multi cum Maximino confundant, & Epiph. lib. de mens. non videatur diuidere. Nam Diocletianeum durasse ait vsque ad septimum Constantini Mag. Sed fuit duplex. Inchoatam enim persecutionem persecuti sunt & absoluerunt per octo annos Maximinus, Maxentius, Licinius Maximiani & Diocletiani successores, tam in Oriente, quàm Occidente. *Eus. li. 8. cap. 17. Spencaus centu. 2. apophteg. 6.*

Pax duntaxat Christianis in illa imperij parte quam Cõstantius Constantini pater fuerat sortitus. *Ibid. Apophteg. 9. è Sozo. lib. 1. cap. 6.*

Fames, Pestis, & omnis generis miseriæ crudeles Christianorum neces consequuntur. *Eus. lib. 9. c. 8. hist.*

Theophilus Gottorum vlteriora Istri tenentium primus episcopus, qui concilio Niceno interfuit. *Soc. lib 5. c. 38.* Vnde liquet falsum esse, quod aiunt Gotthos vsque ad Valentis tempora Christum penitus ignorasse.

Indictiones, quæ 15. annorum spatio definiuntur, & sunt temporum indicationes & notę, incipiunt anno Dom. 313. Constãtino 11. & Licinio 11. Coss. *Onuphrius lib. 2. Fastorũ.*

Sunt

glos & Scotos, quod ob hanc, quam sciuot esse Quartodecumanorum hæresim, anathemati à predicto concilio subiectam, sese episcopis cum D. Gregorio & alijs Rom pont. sentientibus opposuerint. Nam illud est tenebras dicere lucem &c. Deinde quorsum isti Quartodecumanos laudant, quando nec 14. luna cum ipsis more Iudaico post æquinoctium vernum, nec cum Catholicis Dominico proximo sequente celebrent.

Pantenus Stoicus à Demetriano Alexandrioo episcopo in Indiam mittitur, vt Christum apud Bracmanas, Gymnosophistas & alios gẽtis illius philosophos philosophus ipse prędicaret, apud quos cum Euangelium secundum Mattheum Hebraicis literis scriptum prædicaret, ipsum reuertens Alexandriam secum detulit.

Nota in hoc primo Christiano post Apostolorum tempora concilio enituisse Romanæ Ecclesiæ supra omnes primatum. Nam in epistola Theophilus Cęsariensis episcopus, qui præfuit cum Narcisso Hierosolymorum, recitat se accepta authoritate à pontifice Ro. concilium conuocasse.

Victoris authoritatem prætendebat Artemon hęreticus. *Euseb. lib. 5. c. 28.* sed falso. Nam Theodorum coriarium Byzantinum eadem cum Artemone docentem, ab ecclesia statim eiecerat. *Idem.*

Gallia tota fere Christiana efficitur, sub Seuero Imp. Vniuersæ enim multitudines & domus totæ ad fidem accedebant, quiduis facere & pati paratæ. *Niceph. lib. 5. c. 2.*

Contra Seuerum Niger & Albinus imperium inuadunt. *Zosimus lib. 1.*

Seuerus Ctesiphontem, Babylonemque cepit & Arabiã vniuersam subdidit. *Ibid.* Iudaicum quoddam bellum confecit, & Iudęos sub graui pœna fieri vetuit. *Euseb. Chro. Spartia.* Seueri filio Senatus Iudaicũ triumphum decreuit. *Spart.*

Anno Christi. 100

ANNVS Domini ducentesimus sub dimidiatum Victoris pontificatum, quando primum post Apostolorum tempora concilium Cæsariense in Palestina: & Artaxerxes Persa, Artabano Partho necato, Persis gloriam imperij, qua ab Alex. Magno caruerant, restituit, vsque ad Saracenos, qui Hormisdã an. 623. interfecerunt, Heraclio Imperante.

Hoc secundo centenario superiores doctores Doctrinam sanam, quam hodie heretici oppugnant, continuarunt.

Liberum Arbitriũ. *Iust. q. 103. Iren toto c. 72. lib. 4. Theophilus lib. 2. ad Autoly. Athenag. Clemens Alex. In parenetico, Stromat lib 2.*

Gratia Dei, Iustificatio, fides. *Clemens Strom. lib. 1. 3. 4. In pædagogo & cæteri, qui vbique Christi meritum extollunt.*

Opera. *Clemens lib. 3 Strom. Gratia saluamur sed non absque bonis operibus. li. 6. Quando audimus. Fides tua te saluam fecit, non accipimus eum dicere absolutè eos saluos futuros, qui commodocunque crediderint, nisi facta quoque consequãtur. Theoph. lib. 2. ad Autoly. Tatianus.*

200 Pœnitentia. *Clemens Strom. lib. 2. & in Parenetico. Alij vbique.*

Anno mundi.

Alienam fidem in baptismo prodesse. *Iust in Respons.* Missam esse sacrificium. *Iren. lib. 4. cap. 32. Iust. contra Tripho. Alex. pontifex in sua decretali.*

Virginem esse aduocataoi. *Iren. lib. 5.* Sancti. *Iust. q. 28. Quin & in 2. Apol. apertè fatetur Christianos colere totum exercitum bonorum angelorum.*

Primatus Romani pont. *Iren. lib. 5. Episcopi illius temporis in historia Victoris apud Euseb. lib. 5. hist. Eccles. & in concilio Palestino.*

Signum crucis. *Iust. contra Trypho. & q. 118.*

Maryrium magni esse meriti. *Clemens in Stromat. est expurgatorium peccatorũ.* Virginitas. *Dionys. Corinthius apud Eus. lib. 4. cap. 23.*

Missæ ritus. *Iust. 2. Apolog. Clemens Strom. lib. 7.*

Baptismi Chrisma & ceremoniæ. *Iust. q. 136. Iren. lib 1. cap. 18.*

Prætereo summorum Pontificum Anacleti, Euaristi, Alex. Sixti, Telesphori, Higini, Pij, Aniceti, Soteris, Eleutherij, Victoris, qui in hanc centuriam cadunt testimonia vt hereticis suspecta, quorum epistola suum habent locum, tom. 1. concil. & à Turriano doctißimè contra Centuriatores authentica demonstrantur. Cætera ab istis improbata probant omnes huius seculi auctores, vt non rogati Centuriatores confitentur, Cent. 2. cap. 4. de doctrina col. 56 & seqq. cap. 6. de ceremonijs & ritibus col. 109. & seqq. cap. 10. de Episcopis & doctoribus, columna 196. & seqq. nisi quod, vt conscientiæ furias placent, inclinationem doctrinæ, næuos, incommodas opiniones, stipulas & errores doctorum, huiusmodi fuisse scribunt. Denique qui hac ætate Sacramentarios, Simonem Magum, & veteres alios hereticos refellunt, abunde Caluinistis respondent.

Anno Christi. | Anno mundi.

TERTIVM SAECVLVM.

16

206 p M. Zephyrinus (siue Seuerinus) Romanus. 4294
an. 7.
214 mens. 7. dies 10. 4302
Vacat sedes dies 6.

Patriarchis
Alexandriæ Demetrio.
Antiochiæ Serapione.
Hierosolymis Narcisso iterum, deinde Alexandro an. 39.

Principibus.
L. Septi. Seuero cũ fil. Aurelio Baßiano Antonino Caracalla Imp.
Artabano Parthorum vltimo.
Sunno Franc. duce.

17

204 q M. Calixtus I. an. 6. 4302
mens. 1. dies 10.
220 Vacat sedes dies 6. 4308

Patriarchis.
Alexandriæ Demetrio.
Antiochiæ Asclepiade an. 6. *deinde Phileto an.* 11.
Hierosolymis Alexandro.

Principibus.
Aurelio M. Baßiano Antonino Caracalla, an. 6. post eum Opilio *Macrino Impp.*
Artaxerse Persarum primo rege an. 41.
Hilderico Fran. duce.

p RELIQVIT duas epistolas, vnam ad episcopos Siciliç, alteram ad Aegypti. *tomo 1. conc.* Rei magis diuinæ, quàm humanæ intentus. *Platin.* canones tulit de annua saltem laicorum communione circa Paschatis festum. Eius martyrij nullam mentionem facit Damasus.

SEXTVM bellum per Seuerum & Aurelium eius filium an. 205. in quo patiuntur Leonides Orig. pater, Calixtus PP. & plerique alij in Africa & Aegypto maximè. *Euseb. lib. 6. cap. 1. Oros. 7. cap. 17.*

Hippolitus, Clemens Alexandrinus Pantæni discipulus. Ammonius philosophus ad mortẽ vsque Christianus duo Origenis præceptores. Victor Capuanus. *Euseb. lib. 6. cap. 2. 10. 14. 15. & 16. Niceph. lib. 4. cap. 12.*

Papinianus, Asylum iuris, quem Antonino & Getæ filijs Seuerus reliquit. Cassius, & Marcellus Iurisconsulti. Velleius Paterculus historicus.

Heraclius in Apostolum composuit enarationes, *Hier. in catal.* Primus id argumenti genus aggressus est. *Niceph lib. 4. cap. 31.*

Maximus, Candidus, Appion, Sextus, Iudas scriptores Christiani. *Hiero.*

Natalius confessor, quem Zepherinus excommunicauit, quòd se adiunaisset Asclepiadoto & Theodoto hæreticis. *Euseb. lib. 5. cap. 28.*

Seuerus Byzantium, quam postea Constantinus Magnus restaurauit, euertit & in pagi formam redegit. *Herodia.* vallum in Britannia per 132. millia passuum à mari ad mare per vniuersam insulam duxit. *Euseb. Chron.*

Christianos sub graui pœna fieri vetuit. *Spart.* Octo primis annis Imperij non solum ęquus & beneficus Christianis fuerat, sed etiam vulgo in eos furenti palam restiterat. *Tert. ad scapulam, qui liber est de hac 6 persecutione.*

Motæ persecutionis pœnas luit. Nam vix triennio in imperio cũ filio adhuc puero cõpleto, à militibus discerpitur, conclamãtibus cunctis ioco: Ex pessimo genere ne catulum quidẽ habẽdum. Postea omnes qui quoquo modo se ei adiunxerant & amici fuisse videbãtur, capti, occisi, tracti & in cloacas abiecti. *Victor & Capitolinus.*

Artabanus Parthorũ rex à Caracalla victus, deinde ab Artaxerse Persa. *Herodian.*

Artaxerses siue Assuerus imperiũ Persarum restituit sub Antonini posteris, quod denuo per Ismaëlitas deletum fuit. *R. Abra in Cabb. hist.*

q Reliquit duas epistolas decretales *to. 1. conc.*

Primus Ecclesiam in honorem B. Virginis ędificauit in Transtyberina regione. *Polyd, lib. 5. cap. 6. & lib. 8. cap. 1. Plat. Sabell.*

Ieiunia quatuor temporum, in quibus ordines sacri conferrentur, instituit, cum antes in anno semel tantum, id est, mense Decembri clerici promouerentur. *Plati. Polyd.*

Tertullianus centurionis procõsulatis filius D. Cypriano Latinorum scriptorum princeps. *Niceph. 4. cap 12. Iorna. de temp.* Origenis ęqualis, tertius è Latinis scriptoribus. *Hiero. in Catal.* Nempe ante cum scripserant Latinè Apollonius senator & Victor Pontif.

Se initio à Montanistis, quorum magna erat pietatis species, decipi passus est. Vnde & contra Ecclesiam 4. libros scripsit, De Monogamia, De cibis Iudaïcis & de Ieiunio

iunio contra Psychicens (sic Catholicos nominans) De pudiciria, De fuga in persecutione : verum pòst, Ecclesiasticæ præscriptionis vi considerata, resipuit & Montanum eiusque æmulos in Hæreticis numerauit, libro De præscriptionibus.

Origenes secundus Ecclesiæ magister post Apostolos. *Hiero.* cuius scripta corrupta ab hæreticis. Vnde illa dissentio inter Chrysostomum & Theophilum Alex. Sex millia librorum scripsit. *Epiph.*

Caius Orig. discipulus.

* Epistolam ad vniuersos episcopos reliquit. *Tom. 1. cōc.* Martyrio absumptum esse ipsa tempora, quæ Christianis horribilia fuere, tum omnes penè historici declarant.

Tryphon Origenis auditor.

Sub Vrbano primum Ecclesia Ro. prædia possidere cœpit, quorum prouentibus alebat Ecclesiæ ministros, & eos, qui martyrum gesta conscribebant. *Petrus de Natal.* Ea qui violasset vel alienasset, excōmunicationi subiecit Vrbanus. *In eius epist. decretali.* Vtendum in sacris, vasia argenteia & patenis, quę prius erant vitrea, sanxit. *Damasus.*

Minutius Fœlix. Ro. causidicus. *Sabell. Hierony.*

Antoninus iste Heliogabalum (Deum à se fictum, à quo & cognomentum retulit) in Palatino monte consecrauit, eique templum fecit, studens in illud omnia Romanis veneranda transferre, prætereà Iudæorum & Samaritanorum religiones, & Christianorum deuotionem eodem transferre cogitans, vt omnium culturarum secretum Heliogabali sacerdotium teneret, omnes deos sui dei ministros esse dicēs. *Lampridius.*

Alexander Mammeæ Abagarum siue Artaxersem regem Persarum vicit. *Herodia.*

r Huic thesauros suos legasse ferunt Alexand. Seuerum, qui ita piè sentijt de Christo, vt eum inter Deos referret, ac templum ei consecrare statueret. *Lamprid. in eius vita.*

Reliquit duas epistolas ad vniuersos fideles. *to. 1. conc.* In exilio Sardiniensi extinctus est.

Mammea mater Alexandri Imp. ab Origene Antiochiæ religione Christi imbuitur. *Suidas in Orig.*

Alexāder in Persas profectus de Artaxerse rege triūphauit, cūq; Persæ primū serui apud Romanos fuerunt. *Lāprid.*

Vlpianus eius consiliarius & scrinij magister, Pomponius, Gordianus, Sabinus, Hermogenes, Aphricanus, Modestinus, Celsus, Marcellus omnium optimus, Iul. Paulus, Venatus, Alphænus, Florentinus, Martianus, Callistratus, Venuleius, Triphonius, Metianus, Proculus, Seuerus omnium doctissimus, Seuerianus omnium sanctissimus insignes iurisconsulti, quōdam auditores Papiniani, Alexander Aphrodiseus philosophus. *Spartia.*

Dion Cassius Nicæus, historiam annor. 981, ab vrbe ad Christi 231. contexuit.

Arabia publicè fidē recipit. Nam Origenes literis Principis Arabum à Demetrio Alex. epis. postulatus aulam Ducis conuertit. *Euseb. lib. 7. c. 5.*

Mammea Alex. Imp. mater Christiana, saltem Christianis fauet & ab Origene in fide confirmatur. *Idem. li. 6. c. 21.*

Alexand. Seuerus in larario suo maiore sacra facere erat solitus, inter statuas suas, Christi & Abrahami imagines habens, in minore autem Virgilij, Ciceronis, Achillis, & magnorum virorum. *Lampridius.* Iudæis, quibus etiā fauebat, priuilegia sua reseruauit. *Idem.*

In Aula sua doctissimos fouebat. *Idem.* Pueros alimentarios

Anni Christi		Anni mundi
	18	
220	M. Vrbanus I. Romanus, an. 4.	4308
224	menses 10. dies 12.	4312
	Vacat sedes mens. 1.	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Demetrio.	
	Antiochiæ Phileto.	
	Hierosolymis Alexandro.	
	Principibus.	
	M. Antonino Bestia Cog. Heliogab. Imp. an. 4.	
	Artaxerse Persarum.	
	Hilderico Fran. duce.	
	19	
224	r M. Pontianus Romanus, an. 9.	4312
234	menses 5. dies 2.	4322
	Vacat sedes dies 10.	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Demetrio.	
	Antiochiæ Phileto, deinde Zebenno an. 10.	
	Hierosolymis Alexandro.	
	Principibus	
	Aurel. Alexand. Seuero fil. Mammeæ Imp. an. 13.	
	Artaxerse Persarum.	
	Hilderico Francor. duce.	

Anni Christi.

20

ſ M. Antherus Græcus. an. 5. menſ. 1. dies 12.

234

239

Vacat ſedes dies 13

Patriarchis

Alexandriæ Heracla an. 14.

Antiochiæ Zebenno.

Hieroſolymis Alexandro.

Principibus.

Seuero & poſtea Iul. Maximino, an. 3. cum filio Imp.

Artaxerſe Perſarum.

Hilderico Franc. duce.

CONCILIVM *Cartaginenſe I. circa hæc tempora, de baptiſmo hæreticorũ. Cypr. epiſt. ad Iubaianum. Auguſt. lib. 4. de baptiſm. cap 6.*

21.

239 t M. Fabianus mirabili electione, *Euſ. 6. cap. 20.* (Grçcis Flauianus) an. 13. dies 11.

252

Vacat ſedes dies 6.

Patriarchis.

Alexandriæ Heracla, deinde Dionyſio an. 17.

Antiochiæ Zebenno. deinde Babyla. an. 12.

Hieroſolymis Alexandro.

Principibus.

Iul. Maximino, & poſt eum Pupieno, Balbino, an. 1. & Gordiano Iuniore an. 6. ſimul Imp. poſtea Philippo cum fil. Imp. an. 5. & tandem Decio Imp. ann. 2.

Artaxerſe, deinde Sapore an. 31. Perſarum.

Hilderico Franc. duce.

CONCIL. *Philadelphiæ in Arabia contra Beryllum. Trip. lib. 6 c. 20.*

Arabianum, cuo vt ſuperiori inter fuit Orig. Euſ. lib. 7. c. 37.

Anni mundi.

4322

4327

rios Mãmeas & Mãmeos è matris nomine inſtituit. *Lãprid.*

Cyriscum Pontiani ſucceſſorẽ aliqui faciunt an. 1. menſ. 3. dieb. 13. quem & ideo ſublatum narrant de pontificum ordine, quod inuito Romano clero, epiſcopatu ceſſerit, & cũ exercitu 1100. Virginũ Coloniã Agrippinam profectus ſit, ibi martyr cum illis factus, (*in perſecutione fortaſſis deciana*) *Faſcic. temp. Nauclerus, Bergomẽſis, Henricus Erford.* Has tamen virgines, ſi quidem illæ ſunt de Britannia profectæ cum Vrſula Coloniam, in Attilæ expeditione cæſas memorat an. 453. Leone 1. pont. & Martiano imp. *Gulel. Nangiac.*

Alexandri tutor Vlpianus collegit veterum principum aduerſus Chriſtianos edicta, vt rabiem iudicum aduerſus eos inflammaret. *Lactant.* In Mauritania Tingit. res fœliciter geſta per Furium Celſum, in Illyrico per Varum Macrinum, in Armenia per Iunium Palinatum. *Lamprid*

ſ Reliquit reſcriptum ad epiſcopos Beticę & Toletanę prouinciæ. *To. 1. conc.* per notarios res martyrum accuratè deſcripſit & in Eccleſiæ ærarium repoſuit. E quo fortè hauſta ferè ſunt, quæ hodie de Martyribus geſta nouimus. *Vuicelius in Rom. pont. Epitome.* Martyrio vitam finiſſe, vt & ſequentes, Fabianum, Cornelium, Lucium, Stephanum & Xiſtum ipſa perſecutionum tempora & omnes penè hiſtorici declarant.

4327

SEPTIMVM bellũ in Chriſtianos, præſertim doctores, epiſcopos, & cæteros Eccleſiæ præſides per Maximinũ, cuius cum Imperio cœpit & deſijt. *Euſeb. lib. 6. cap. 19. Oroſ lib. 7, cap. 19. Iul. Capitolin.* Luit deo pœnas. Nam cum vix triennium in imperio compleuiſſet à militibus iugulatur (*Victor*) ad Aquileiam.

4340

Ita Maximin⁹ à Nerone ſextus Chriſtũ perſequitur. ficta acta Chriſti & Pilati vulgat, quę in ſcholis docerentur. *Euſ.*

Primus è corpore militari ſine Senatus authoritate Imperator factus eſt. *Iornand.*

Germanos vicit, amicos Alexandri crudeliter necauit.

Duo Gordiani in Africa Impp. facti à Capelliano Maurorum profecto cæduntur Hinc mox Pupienus & Balbinus à ſenatu creantur, addito Gordiano iuniore puero annorum 13. ad ſedandam populi ſeditionem.

Cenſorinus ſcribit librũ de die natali, *ipſe cap. 15. libri ſui.*

Iulius Aphricanus hiſtoricus. *Euſeb. lib. 6. cap. 2.*

Gemianus ſiue Geminus. *Hier. in cat Euſ. in Chro* Heraclas Origenis diſcipulus. *Euſ. lib. 6.*

Euſebius Alex. homiliarum vetus ſcriptor, vt de die Dominico, vt de Sanctis colendis. Quem Anterus in ſua epiſt. tranſlatum ſcribit è parua ciuitate in ſedem Alexandrinam.

r Tres reliquit epiſtolas. *to. 1. conc.* ad eum ſcripſit Origenes pœnitentiam agens, quòd multa malè ſcripſiſſet, & cauſas temeritatis in Ambroſium referens, quòd ſecreto edita & non ſatis expenſa in publicum protuliſſet. *Hiero. in Apologia ad Pammac. & Occan. vbi Origenis errores recitat*

Martyrologia conſcribenda curauit, Martyribus cœmeteria parauit. Ritum ſacri Chriſmatis diſpoſuit, alioqui ab Apoſtolis inſtitutum. *ex Diony de Eccl. Hier.* ſub Decio patitur. *Onuph.*

Gordianus aperto Iano contra Perſas bellum mouet. Saporẽ regem vincit. Vrbes plurimas recipit. *Iul. Ca. Eutrop. li. 8.* Parthi Armeniam occupant fugato rege Tyridate, liberis eius in deditionem acceptis. *Pompon.*

Philippus Arabs, primus Imperatorum Chriſtianus, baptiſatur

tisatur simul cum fil. & Seuera coniuge. In vigilijs Paschæ ab Ecclesia repulsus, ab episcopo, nec prius admissus, quam peccatum homicidij, vt videtur, confessus, inter pœnitẽtes staret. *Sabell. Enn. 7. li. 7. Eus. 6. c. 24. Oros. 7. c. 20. & Cassi.* Gazas Imperatorias tradidit Fabiano, qui idcirco à Decio Imperat. interfici iubetur. *Io. Matrius tract. schis. Sabel. & Bergomensis lib. 8.* Imperij Philip. an. 2. cõpletus est annus 1000. Vrbis quo seculares ludi, ea pompa & magnificentia qua antehac nunquam, celebrati sunt. *Pompon. Latus. Iul. Capitol.*

Anno 1000. vrbis religionem profitetur, vt & millesimus annus vrbis conditæ non Idolis, sed Christo consecraretur. *Phreculphus in Chron.*

Sapori Persæ Armenia maiore, quæ magna ex parte Christiana erat, cessit. Vnde Armenij religionia ergo à Persis multa passi, Gregotio pontifice.

Amicitiam cum Sapore Persarum rege init, Artaxersis successore, qui Parthis eripuerat imperiũ & ad Persas suos transtulerat. Circa hæc ergo tempora nouum Persarum regnum cœpit, *Zosimus lib. 2.* Vrbem in Thracia de suo nomine condit.

Sub eo magna vrbis pars in ludis sæcularibus propter nocturnos ignes conflagrauit.

Quitinus Philippi f. instituit episcopatum Laureacensem in Austria ad Anasum fl. quem postea Attila euertit. Tandemque ob confessionem Christi temporibua Diocletiani submergitur. *Prudent. περὶ στεφάνων.*

OCTAVVM bellũ seu persecutio Christianorũ à Decio religionis face sæuissima in odiũ Philipporũ excitatur, quanquam eius edictum anno vno præcessisset & durat vsque ad Galienum: obierunt Fabianus, Cornelius, Serapiõ, Macarius. Babylas, Alex. Hierosylimit. qui Bibliothecam nobilem Hieros. construxit. (*Euseb. lib. 6. c. 21.*) Theophilus Anthiochenus, Agatha, Saturninus Episcopus Tholosæ ac infiniti alij toto orbe. *Euseb. 6. cap. 28. & 30. Eutrop. lib. 9.* Hanc Opta. lib. 3. comparar Leoni Danielis, c. 7. Eam Deus vltus est pestilentia per vniuersum Imperium Roma. in 10. vel 15. annos immissa. *Eutrop. lib. 9. Cypri. lib. de mortalita.*

Qnin & ipse Decius cum ne bienniũ quidem integrum imperasset mox vna cum liberis occiditur. *Euseb. lib. 7. c. 1.*

In prælio aduersus Gothos. *Põpo. Latus.* & Gallus, qui persecutionem per manus acceptã continuauit biẽnio nondũ exacto cũ Volusiano filio à militib⁹ trucidatur. *Eutro. Latus.*

Babylas Antiochiæ Decium, Imp. cæde & sanguinis Christianorum madentem & mysterijs eorũ interesse cupientem animosè prohibuit. *Chrys. lib. contra gentiles.*

Herodianus histor. 60. annorum conscripsit.

Arabiana hæresis contra quam Synodus coacta est. *Eus. lib. 6. c. 37.* Helcesatarum siue Elceseorum ab Elceo in Arabia Moab. *c. 38. Epiph. August.*

Odenatua Palmyrenorum rex.

Argunthis Scytahum rex Romanorum fines vastat. *Iul. capit. in Gordiano.*

Valens Lucinianus Rom. mperium arripit. *Aur. Victor.*

Gotthi sub Decio primũ Romanis bellũ intulerũt. In quo Decius submersus, filius occisua. *Iornand. Cassiod. Oros.*

Cum his Gallus Hostilius deinde fœdus icit, tributũ eia pendens. *Pomp. Blondus.*

u A Decio, qui septimus post Neronem Christianos est insectatus, crudelissimè necatur. A Gallo & Volusiano. *Onuph.* Reliquit Duas epistolas decretalea *tom. 1. conc.* Alias scripsit.

Anni Christi.		Anni mundi.
	22.	
252	u M. Cornelius Romanus an. 2.	4340
254	menf. 2. dies 3.	4342
	Vacat sedes mẽ. 1. di. 5.	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Dionysio.	
	Antiochiæ Fabio an. 1. Demetrio an. 7.	
	Hierosolymis Mezabenne, an. 14.	
	Principibus.	
	Decio Imp.	
	Sapore Persarum.	
	Barthero Franc. Duce.	

Anni Christ.

Schisma primum.

NOVATIANVS *presbyter Romanus & hæresiarcha ope Nouati presbytero Cartaginensis (quem Theodoretus lib. de Fabul. hæret. & sæpe Epiph. Euseb. ac plerique alij confundunt cum Nouatiano) creatur in Antipapam. Cypr. epist. ad Iubaianum & ad Pompo. Hiero. in catal. Contra eum acta sunt duo Concilia Romanum epis. 60. cum presbyteris totidem & plurimis diaconis. Plati. Euseb. 6. cap. 43. & Cartaginense. Cypr. epist. ad Cornel. Negat requiri Oleum in confirmatione. Theod. de fab. hær. Reycit satisfactiones pro pœnis peccatorum. Cypr. lib. 4. epist. 2.*

TRIA *Concilia celebrantur Cartagine. Cypr. ad Iubaia. Celeberrimũ fuit contra negantes infantes baptizandos ante 8. diẽ. Cypr. Fido lib. 3. epist. & August. epist. 48.*

Conc. Antiochenum. Euf. lib. 6. c. vlt.

23

254 x M. Lucius I. (*Lucianus Niceph.*) Romanus, an. 3.

257 mens. 3. dies 3.

Vacat sedes mens. 1. di. 5.

Patriarchis.

Alexandriæ Dionysio.

Antiochiæ Demetrio.

Hierosolymis *Mezabenne.*

Principibus.

Gallo Hostiliano cum fil. Volusiano, an. 2. vsque ad Valerianum & Galie. Impp.

Sapore Persarum.

Barthero Franc. duce.

Anni mundi

scripsit. Ad hunc extant epistolæ D. Cypriani.

Contra hunc & eius successores dio in Schismate Nouatianus S. R. E. presbyter Romæ episcopus fuit, deinde Nouatiani in episcopatu successores, qui Romæ vsque ad Cælestini Papæ pootificatum permaoserunt, à quo deinceps publicè episcopom habere prohibiti sunt. *Onuphrius è Socrate lib. 7. c. 11.*

Quæstio ioter Romanam & Aphricanam ecclesiam, num hæretici rebaptizandi essent. *Eus. lib. 7. cap. 2. & seqq.*

Gotthi siue Getæ prouincias Romanas ad Danobium tunc primò Inuadunt.

Decius in Barbarico bello interficitur.

Nouatianorum siue Catharorum hæresis. *Euseb. 6. c. 43. & 44. Cypr. lib. 2. ep. 10. lib. 3. ep. 2. & 3. lib. 4. ep. 2.* Etiam Istorum Lutherani & Caluinistæ spurij sunt. Nam eorum erant capita, nullum esse io Ecclesia pœnitentiæ sacramentum, oullã debere fieri Sacerdoti exomologesin siue peccatorum coofessionem &c. *Ibid. Cypr. & Pacianus lib. contra eos peculiari.* Non vnum esse (Romanum) io Ecclesia episcopum, è qoo cæteri pẽdeãt. *Eus. lib. 6. c. 43.* cõtra quod dogma Cypriani multæ epistolę & totus liber de vnitate Ecclesię, quę & proinde aliqui inscripserãt de Simplicitate prælatorum. Item Decretales põtificũ illios sæculi Epistolæ. Nouatianus scillcet exciderat spe Romani pontificatus potiundi, quem magno ambitu petiuerat. *Cypr. Ibid. Cornelius Fabio Antio. lib. 6. Eus. c. 43.*

Hęretici & Schismatici, qoi reuertebantur ad Ecclesiam, com hac fidei professione io Africa & Romæ, vbi maximè Nouatiana hęresis grassabatur, recipiebantur. Vnum Deũ, Vnum Christum dominum, Vnum spiritom sanctom, Vnũ episcopum io Catholica Ecclesia esse debere. *Cypr. lib. 3. ep. 11. Cornelius apud Eus. ibid.*

Cornelius, non, vt quidam, vim facit, vt episcopos fieret, sed ipse vim passus est, vt episcopatum acciperet, cum Fabiaoi locus, id est, locus Petri & gradus Cathedrę sacerdotalis vacaret. *Cypr. lib. 4. epist. 2. ad Antenianum.* co tempore sedens, quo Ty annus infestus sacerdotibus Dei, fanda atque infanda comminaretur, multo patientius & tolerabilius audiens leuari aduersum se æmulum principem, quàm constitui Romæ Dei sacerdotem. *Ibid.* Corpora SS.

4342 Petri & Pauli tot annis sepulta transtulit. *Damasus.* Multas epistolas contra Nouati hæresin scripsit. *Hiero. Eus. Theodoritus lib. 3 heret. Fab.* Pauperes & viduas supra mille quingentos aluit. *Eus. lib. 6. c. 43. ex ipsius ad Fabium Antioch. epistola.*

4345 Pestileotia toto orbe grassatur, maximè Alexandriæ & in AEgypto. Qua occasiooe Cyprianus librum de mortalitate scribit.

x Ad huoc quoque Cypriani extant epistolæ. scripsit epistolam ad episcopos Galliæ & Hispaniæ consolatoriã. *tom. 1. conc.*

A Valeriaoo martyrio coosumitur. *Damasus.*

Moritur Origeoes 70. ætat. anno. *Eus. 7. cap. 1.* annis 150. ante Hieronymi ætatem. *Epist. ad Pammac.* Sena millia librorum scripsit. *Epiph hæres. 64.* Auctor fuit ecclesiarum, vt vocant, collegiatarum. *Hiero.* Intra spatium 12. anoorum totã sacram scripturam interpretatus est stando libros componens. *Suidas.*

Opera eius trifariam secta in Scholia, Homilias, & Tomos. *Hiero. prolo. Homil. Orig. in Ezech.*

Anni Christi. | Anni mundi.

25.

264 z M. Sixtus II. Atheniensis philosophus, an. 2. 4352
267 mens. 10. dies 23. 4355
Vacat sedes mens. 1. di. 5.

Patriarchis.
Alexandriæ Dionysio.
Antiochiæ Paulo Samosateno.
Hierosolymis Mezabenne, deinde Hymeneo an. 31.

Principibus.
Eisdem Impp. & regn.

6.

267 a M. Dionysius ex monacho PP. primus. an. 6. 4355
273 mens. 2. dies 4. 4361
Vacat sedes dies 6.

Patriarchis.
Alexandriæ Dionysio, mox Maximo an. 18
Antiochiæ Paulo Samosateno, deinde Domno an. 3.
Hierosolymis Hymeneo.

Principibus.
Solo Galieno (qui aliquam pacem dedit Christianis edicto publice persecutionem amouens Euseb. 7. cap. 20.) & post eum Flauio Claudio Imp. an. 2.
Sapore Persarum.
Barthero Fran. duce.

Con. Romanum de filij consubstantialitate Athan. de Syn. Arimini & in epist. contra Arianos de sententia Dionys. Alex.

Duo Concilia Antiochena contra Pa. Samosatenum, Euseb. 7. cap. 23. & 25.

oppug nant. *Eus.*

Quæstio, an hæretici sint rebaptizandi à Stephano Pa. decisa. *Eus. lib. 7. cap. 2.* qui propterea Heleno, Firmiliano & cunctis per Ciliciam, Cappadociam, Galatiam & vicinas gentes episcopis excommunicationem minatus est. *Ibid. c. 5.*

z Duas reliquit epistolas, quarum prima est de Trinitate *1. Tom. conc.* Huic Laurentius diac. inseparabiliter adhæsit vsque ad extrema vitæ supplicia. Ecclesia tum auro & opibus in vsum ministrorum & pauperum abundabat. *Ambro. li. de Officijs.* Sub Valeriano martyrium facit. *Damasus.* Post eius mortem ob persecutionis atrocitatem sedes annos duos vacauit decerptis 15. diebus, quanto tempore Romani presbyteri, vacanti Ecclesiæ præfuerunt. *Damasus.* Platina tringinta quinque dies tantum numerat.

Victorinus Pictauiensis, Tryphō, Phileas Thebaidæ, Archelaus Mesopotamiæ, Eusebius Laodiceæ Episcopi, & Melchior Antiochenus presbyter, contra hęreses & in Sacra Biblia scribunt. *Hiero. in Chron. Trith. de script. Ecclesiast.*

An. 255. Germani vlteriores Hispaniā, præsertim Tarraconensem per 12. ferè annos deuastant. *Oros. lib. 2. c. 15. Rhenanus lib. 1. rerum Germ.*

Nepotiana hæresis. *Euseb. li. 7. cap. 23.* à Nepote episcopo AEgypti, qui & laudatur alioqui ab instituta quadam Psalmodia *Ibid. c. 22.*

Paulus Eremum primus colere incipit. Hinc Eremitarum origo. *Hiero in eius vita.* supra tamen audiuimus è Damaso Thelesphorum nonum à Petro pontificem fuisse Anachoretam. Nempe Anachoretica vita potest transigi extra deserta & inculta loca.

a Huius origo ignoratur. Hoc tantum scitur fuisse Monachum. Vnde apparet in prima Ecclesia inter medias persecutiones, extitisse qui hoc S. institutum profiterentur. *Damasus.* Scripsit epistolam ad Seuerum Cordubensem. *tom. 1. conc.* Amplificat Ecclesiam Catholicam. Cui non defuit sedes Hierosolymitana, Antiochena & Alexandrina multis vbique subortis hæresibus. Extat epistola Antiocheni concilij ad ipsum & ad alios episcopos contra Paulum Samosatenum apud *Eus. lib. 7. cap. 26.*

Tunc obijt Dionysius Alexand. Origenis olim auditor. *Euseb. 7. cap. 25.* Postquam apologiam edidisset ad Dionysium pap. & sibi falso obiectos errores refutasset ac docuisset filium Dei Patri esse consubstantialem, non opificium. *Athanas. ep. ad Arianos & in Synodo Arim. Niceph. ex Basilio lib. 6. c. 25.*

Floret Gregorius Neocæsariensis Ponti Episc. à Latinis magnus, à Græcis mirabilis seu mirificus ob crebra miracula cognominatus, dictusque Theodosius. *Eus. 7. cap. 24. Plati.*

Paulus Samosatenus Artemonis & Ebionitarum hæresim resuscitat, Christum à Maria ortum docens. *Eus. 7. cap. 23. & lib. 5. cap. 27.* Eam cum Arriana confundit Caluinus contra libel. de offi. pij viri.

Zenobiam Persæ deuictis Romanis Syriæ & Phæniciæ gubernatricem dant. Quæ quia cum Iudæis sentiebat, facile Paulo Samosateno gratificata est. *Theodori. de her.*

Galienus pacem nostris concedens, permittit recipere, quæ prius amiserant, cæmeteria. *Eus. lib. 7. cap. 13.* aduersus Posthumium, qui 7. annis iam imperatorium nomen tenebat in Gallia exercitum mittit & Francos Rheni accolas sibi adiungit. Atque hic primum Francorum mētio in Ro-

 manis

manis bellis.

Victorinus . quem consortem imperij Gallici Posthumus fecerat Lolliano Posthumi percussore cæso solus illic imperat. deinde Marius Faber ferrarius triduo, moa Terricus. Quo victo Aureolus pacem cum Galieno facit. Qua. cæde Galieni, soluta à Clandio Imp. vincitur & imperio cauitur.

Malchion linguæ Græcæ professor scholæ Antiochenæ pręcst, Samosatenum expugnat. *Euseb. lib. 7. cap. 29.*

Sapores rex Persarum secundus, qui antea à Gordiano victus fuerar Syriam, Ciliciam, Capadociam populatus, Valeriarum Imp. capit. *Eutrop. Iulius Capitoli.*

Odenatus Palmyrenorum rex Orientis imperium occupar Sapore cæso & castris ad Ctesiphontem locatis. *Treb. Pollio*. A Galieno in regni consortium assumptus Augustus dicitur. Moa insidijs consobrini sui Mæonij cum Herode filio suo occiditur.

Zenobia eius vaor cum filijs Herminiano & Timolao regnum Orieutis administrat. Palmyreni Sabba & Timogene ducibus bellum AEgyptijs inferunt. *Trebel.*

Claudius Imp. 320000. Gotthos, Pōtum, Gręciam, Macedoniam, Illyricum, & Italiam vastantes occidit. *Trebell. Pol. in Claud.*

Terricus inuasir Hispanias & Gallias vires & neruos imperij. *Ibid.*

b Fœlix tres reliquit epistolas, tertia est erudita de fide. Nam rum Ecclesiam veaabat Saranas & ferro tyrannidis & Srylo hæreseos. S. Martyres in Ecclesiæ dipryca reposuit. Martyrio coronatur *Damas.*

DECIMVM bellum seu persecutio per Aurelianū Imp. qui primus Imp. diadema capiti imposuit, *V sperg. Eus. 7. cap. 25.* vbi tamen medıratum persecutionem solum, non executum, Aurelianum videtur significare. Quo facit, quòd Eutropius, Vopiscus & Eus. in Chronico prodiderunt, Aurelianum posteaquam persecurionem decreuisset, fulmine subitò territum, paulo post interfectum esse.

Manichæorū hæresis à Manere siue Manichæo Persa sumit originem. *Epiph. Euseb. 7. cap. 26.* Negabat liberum arbitrium. *August. lib. de libero arbitrio*. Rex Persidis ei cutem detrahi iussit & ita interfici. *Epiph. hæres. 66.* Asserebat, Baptismum in aqua nihil cuiquam salutis afferre. *Aug. de hæres. cap. 46.* Error eius de duobus dijs bono & malo, quorū malus res istas ioferiores moderetur, bonus nihil hic agat, hodie perdurat in Perside, Indijs & cæteris Orientalioribus prouincijs. Quare & Idolum in suis fanis habent ei prorsus simile, quo uostri pictores Diabolum exprimunt, nigrum, cum cornibus, denribus aliquot recutuis ea ore prodeuntibus, Simum &c. *Osorius de Emannel.* Vnde inter mundi legislarores reponitur ab Hebræis, quibus res Orientis non fuerunt ignotæ. *R. Abraham in Cabb. El. in Tisbi*. Adam discipulum in superioris Orientis partes emisisse ferrur. *Epiphan. in Pan.* Vnde forrasse fabula Adam in Indiæ aliqua parte sepultum. eiusque sepulchrum ab Indis celebrari & coli, apud hos, qui de rebus Portugalensium hodie scribunt.

De ea sic Cabbala hist. Heb. Diebus Saporis regis Persarum prodijr in mundum Manes, contendeos duos esse deos, Vnum viuificantem & efficientem bona omnia. Alterum interficienrem & omnis generis mala inferentem. Legem sui cerebri Magis persuasit, euasirque in gentem magnam. Sed interemit eam Sapor astu. Et *Elias in Tisbi*, ab hoc hæreticos

Anni Christi		Anni mundi
	27.	
273	b M. Fœlix I. Romanus, an. 4.	4361
277	menses 3. dies 15.	4365
	Vacat sedes dies 5.	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Maximo.	
	Antiochiæ Domno, deinde Timaco an. 6.	
	Hierosolymis Hymeneo.	
	Principibus.	
	Claudio, deinde Aureliano Imp. an. 5. mens. 6.	
	Hormisda Persarum an. 1. deinde Varabane an. 3.	
	Clodio I I. Francorū duce.	

Anno Christi.

277

28

278 c M. Eutychianus Lunenſis Tuſcus.an. 1. menſes 1. dies 1.

Vacat ſedes dies 8.

Patriarchis.

Alexandriæ Maximo.

Antiochiæ Timaco.

Hieroſolymis Hymeneo.

Principibus.

Eiſdem Imperantib.

Varabane 2. Narſeo Perſarum Imp. an. 16.

278

29

d M. Caius (*Optato Gaius*) Dalmatęus de genere Diocletiani Imp. an. 11. menſ. 4. dies 12.

289

Vacat ſedes dies 11.

Patriarchis.

Alexandriæ Maximo, deinde Thetna an. 16.

Antiochiæ Timaco, deinde Cyrillo an. 20.

Hieroſolymis Hymeneo.

Principibus.

Aureliano, Tacito, menſ. 6. Floriano, Probo, an. 7. Caro cum filijs Carino & Numeriano an. 2. Diocletia. ordine ſucceſſionis Imp.

Anno mundi.

ticos appellamus Minim ſiue Mineos.

Cyrillus Antiochenus Epiſcopus, Dorotheus eunuchus doctus in Hebraicis & Græcis, Anatolius Laodicenus theologiæ ſcriptores. *Euſeb. in Chron. & hiſto. eccleſ. 7. cap 32.*

Anatolius, ſcholæ Ariſtotelicæ Alexandriæ præficitur. *Euſeb. lib. 7. cap. 32.* multa ſcripſit. *Hiero.*

Aurelianus initio Chriſtianis ita æquus, vt ſuam etiam frequentiſſimæ contra Paulum Samoſatenum Synodo, Antiochiæ authoritatem interpoſuerit, & Samoſatenum de Eccleſia cedere nolentem exire manu publica compulerit, præcipiens epiſcopatum tradi, quibus Italiæ Sacerdotes & Romanus pontifex, quem Chriſtianorum ſummum eſſe intellexerat, ſcriberent. *Euſ. lib. 7. ca. 25.* Quare Domnus Samoſateno eſt ſubſtitutus. *Ibid.*

Hac enim etiam ætate celebris & florens erat Petri & Romanę Eccleſię primatus poteſtatibus inferni terribilis. Nā 4365 & eū prædicabat Porphyrius Ethnicus in libris cōtra Chriſtianos, vt inuidiam D. Paulo conflaret (*Hieron. in 2. Gal.*) 4366 Tert. li. De pudicitia proximè ſcripſerat Claues Soli Petro commiſſas & Eccleſiā ſuper ipſo extructam eſſe *li. De Præſc.* De monogamia & alibi Romanā Eccleſiā fœlicē, Eccleſiarū matricē &c. Cyprianus nouiſſime martyrio coronatus *lib. 1. ep. 3. & in tractatu de Vnitate eccleſiæ ſiue de ſimplicitate prælatorum.* Principalem Eccleſiam Petri cathedram, à qua vnitas ſacerdotalis exoriatur. Ibidem, Eccleſiam ſupra Petrum eſſe fundatam, vt & alibi paſſim, vt li. 4. ep. 9. Tract. 2. De habitu virg. in epiſt. ad Iubaianum, epiſt. ad Quirinū. Ser. 3. de bono patientiæ. Lib autem 1. ep. 8. Vnum eſſe deū, & vnum Chriſtum, & vnam Eccleſiam & cathedram vnam ſuper Petrum Domini voce fundatam, aliud ſacerdotium conſtitui non poſſe &c. lib. 3. ep. 11. Vnum epiſcopum in Catholica Eccleſia eſſe debere, è quo cæteri pendeant. Li. 4. ep. 8. Romanam Eccleſiam (hîc temetipſum prodidiſti Centuriator, 3. cent pag. 84.) ab omnibus alijs pro matrice 4366 & radice Catholicæ Eccleſiæ eſſe agnoſcendam. Et ex Græcis eiuſdem ſæculi Origenes ſecundus Eccleſiæ magiſter poſt Apoſtolos (ſic enim eum vocauit Antiquitas) ſuper Petrum ædificatam eſſe Eccleſiam in pſ. 1. citantibus Euſ. lib. 6. hiſt. cap. 18. Niceph. lib. 5. c. 16. Petrum Eccleſiæ 4377 eſſe fundamentum & petram ſolidiſſimam, ſuper quā Chriſtus fundauit Eccleſiam, *hom. 5. in Exod. & tract. 5. in Matthæum.* Petrum Apoſtolorum eſſe principem *ho. 17. in lucam.*

Aurelianus Sueuos & Sarmatas vicit. *Trith.* Marcomannos ad Placentiam & Barbaros in Illyrico & Thracia. Hinc ad Orientem mouēs multa amiſſa recipit. Zenobiam cepit. *Vopiſc.*

c Martyres Chriſti 342. ſuis manibus ſepeliuit, conſtituēs ne vllus martyr ſine Dalmatica, aut collobio ſepeliretur. *Damaſ.*

Duas reliquit epiſtolas. Prima eſt de veritate Dominicæ incarnationis ad Iohannem & omnes Beticæ epiſcopos 1. *Tom. conc.* Martyrium patitur. *Damaſus.*

Eius decreta habentur apud Gratianum 20. q. 2. c. ſtatuimus.

Quidam inter hunc & Fœlicem numerant Marcum confeſſorem, quem dicunt ſediſſe 8. an. M. 2. D. 10. eumque ſolum martyrium poſt tot continuas perſecutiones euaſiſſe. quod ex veteribus hiſtorijs & ratione temporum conſiſtere nequit. *Faſcic.*

d Extat eius epiſtola de veritate incarnationis, inter martyres

tyres à Damaſo reponitur.

Sacros ordines qnatuot minores, duos maiores ante ſacerdotium inſtituiſſe fertur. *Volater.*

Sed falſo & indoctè. Caius quidem in ſua epiſtola hos gradus ennmerat & cõmendat ac ijs ad Epiſcopatum conſcendi docet: verum ante eum id fecerat Cornelius epiſtola ad Fabianum Antiochenum apud Euſ. lib. 6. cap. 43. qui ſe Romæ inter medias perſecutiones habere aſſerit presbyteros 46. Diaconos 7. ſubdiacanos 7. Acolythos 42. Exorcicum lectoribus & oſtiarijs 52. Et Cyprianus ad eundem Cornelium papam initio epiſt. 55. ſe Saturum Acolythum habuiſſe narrat, quem in lectorem ordinatum dixerat epiſt. 24. ad Presbyteros & Diaconos fratres. Et ſurſum verius Ignatius in fine epiſt. ad ſuos Antiochenos gradatim eos nominat & ſalutat. Clemens epiſt. 3. denique Apoſtoli ipſi ca. Apoſt. 42. & 43. quem quidem canonem ſemper habuiſſe vim Chryſ. docet ho. 53. operis Imperf. in Mattheũ. Vt omittam Ambroſium illud Epiph. 4. *Dedit quoſdam Apoſtolos.* de horum 7. ordinum officijs interpretantem & Hieronymum Oneſimum Pauli Acolythum vocantem prolog. epiſt. ad Theſſ. & Synodum Carth. 4. cui ſubſcripſit Auguſt. eorum antiqua miniſteria exponentem.

Tacitus, cum ſex menſes vacaſſet imperium, ex S. C. imperator euadit. Cui poſt 6. alios menſes mortuo cum ſuccedere eſſet conatus Florianus frater, tandem Probus ab exercitu eligitur.

Demetrius Probi Imp. frater epiſcopatũ gerit Byzantij & pro ſucceſſore Probum filium ordinat. *Niceph. lib. 8. c. 6.*

Francorum, qui à Probo Imp. ſedes obtinuerant, quidam Græciam, Siciliam, Africam populantur. *Zoſi. lib. 1.*

Hierarchitarum ſiue Hiercacitarum hæreſis. *Epiph. & Aug. de hæreſ.*

Archelaus Meſopotamiæ & Titus Boſtræ in Arabia epiſcopi Manem oppugnant. *Hier. in catalo. Niceph. lib. 6. c. 32.* Theonas Alex. qui ob elegantiam & eruditionem Origenes Iunior nominatus eſt. *Hiero. in catalog.*

Probus receptis à barbaris 60. nobiliſſimis ciuitatibus, in prouinciam Germaniam totam redigit. Geticos populos aut in deditionem aut in amicitiam recepit, Blemyas ſubegit. Pacem cum Perſarum rege Narſeo fecit. Gepidos, Gautunos & Vandalos per totum pene orbem pedibus & nauigando vagantes, diuerſis vicibus & victorijs oppreſſit. *Vopiſcus.* Alemannos vicit. Ac hîc primùm Alemannorum mentio. Iſauriam liberauit. Saturninum in Oriente Imperium affectantem, Bonoſum ſtipenda bibacitate celebrem & Proculum in Gallia idem molientes, Britãniaſque, Hiſpaniam, & Galliam vindicantes vicit. Hiſpanos. Gallos & Pãnonios vineas habere permiſit & vinum cõficere. *Vopiſcus, Eutrop.*

Carus omni Parthorum regione vaſtata, occupata. Perſide, Seleuciam & Creſiphontem vrbes, cum Meſopotamia recipit. *Vopiſc.*

Diocletianus à ſui principatus initio annos ſignari voluit. Vnde Aera Diocletiani appellata, quæ viguit annos 248. Vnde Epiphanius & Ambroſius ſic aliquando notant ſuas epiſtolas, ſublata autem fuit an. Domini 532. quo anno Codex Iuſtiniani promulgatus eſt. *Beda in Iuſtiniano.*

e Metu mortis coluit idola, ſed poſtea in Sinueſano cõcilio ſuum agnoſcens peccatum liberè martyrium paſſus eſt. Plati.

Ei

Anni Christi | | Anni mundi

Varabane Narſeo Perſarũ. Clodio Franc. duce.

30.

289 — e M. Marcellinus Roma. an. 6. — 4377

295 — menſ. 2. dies 16. — 4383

Vacat propter atrocitatem perſecutionis ſedes an. 7.

302 — menſ 5. dies 25. — 4390

Patriarchis

Alexandriæ Theona.

Antiochiæ Cyrillo.

Hieroſolymis Hymeneo, deinde Zabdo an. 3.

Principibus.

Diocletiano cum M. Valerio Maximiano Hercul. an. 20. Imp.

Varabane Narſeo, deinde Narſe an. 8. Perſ.

Clodio Franc. Duce.

Conc. Romanum contra Marcellinum ipſum 100. epiſc. & 3. presbyt.

Duo Concilia, Sinueſanum in Campania epiſc. 180 ſiue 190. Ancyranum (Gratiano Anchyritanum, alijs Anquiranum) I. confirmatũ in Trullo ca. 2. Iſido. tom. 1. concil. Plati.

ANNVS Chriſti CCC. quo Conſtantius Conſtantini magni pater Cæſar eſt conſtitutus, ardente Diocletiani perſecutione & Romana ſede vacante propter perſecutionis atrocitatem.

Hoc ſuperiore tertio centenario doctrina ſic continuatur. Euchariſtiam eſſe ſacrificium *Cypr. ex profeſſo ad Cæcilium lib. 2. epiſt. 3. vbi verum & plenum ſacrificiũ. & De cœna, ſacrificium perpet & ſemper permanẽs holocauſtum. Tert. lib. de cultu femi. Orig. ho. 13. in Leuit.* Baptiſmum conferre gratiam. *Cypr. lib. 1. epiſt. 12. vbi baptiʒatis ſpiritum ſanctum confert & baptiʒatũ intus ſanctificat. Orig. paſſim. Tertull. lib. De baptiſ. quo loco diſputat contra eos qui baptiſmum chriſti & Iohannis eiuſdem docent eſſe virtutis.* Baptiſmi vnctio & ceremoniæ. *Cypr. lib. 1. epiſt 12. & De duplici marty. & lib. de bapt. Cornelius apud Euſ. lib. 6. cap. 43. Tert. de coro. mili. de reſur. carnis & lib. 1. cõtra Martio. & lib. de Bap.* Purgatorium. *Tert. lib. 4. contra Marcio. temporale animarum receptaculum, Et lib. de teſtimonio animæ. Cui gratiam debet, oſſibus & cineribus eius refrigerium comprecaris, & vt bene requieſcat apud infe-*

Anno Christi.

rus cupio.Cypr.lib.4.epist 2. Emūdari & purgari peccata diu igne. *Orig.multis locis hom. 6. in Exod.ho.12, in Hiere.14.in Luc.2.& 3.in Psalm.36,li.5.& 6.contra Celsum.* Hinc orationes pro defunctis *apud Tert. lib. de Corona mil tis , de Monog.de anima & cet. Arnobium sub finem li.4. contra Gentes his verbis. Cur immaniter nostra conuenticula meruerunt dirui? in quibus summus Deus oratur, pax cunctis & venia postulatur magistratibus,familiaribus,inimicis,adhuc vitam degentibus & resolutis corporū vinctione.* Primatus Petri. *Tert.de Pudicit. & in Præscript. & contra Martion.Cyp.lib. 1. epist.8.lib.3.epi.11.lib.4. epist.8. vbi nominatim ait Romanam Ecclesiam ab omnibus aliis pro matrice & radice Catholica ecclesia esse agnoscendam.lib.1. epist.3.& in Tract.de simpl. prælat. principalem Ecclesiam vocat Petri cathedram,à qua vnitas sacerdotalis exorta sit. Et lib. 1.epi. 3. lib. 4. epi.9.Tract.de habit Virg.Sermo.3.de bono patient.& epist.ad Quirinum,super Petrum fundatam esse Ecclesiam. Orig. tract. 5.in Matt.hom.17.in Lucam &c.Denique patres in historia Marcellini pap.* Coniugium est Ecclesiæ sacramentū. *Verba Tert de Monog.* Pœnitentia. *Orig. ho. 11.in Leuit Cypr. ser.de Oratio & Ser.de Eleemos. Tert. lib. de Pænit.* Hinc satisfactio pro peccatis. *Ibid Cypr. & lib. 1.epist 3. & lib.3. epi. 14.Tert.lib.de Ieiunio & de Pudicitia. Orig.ho.6. in Exod ho.15.in Leuit. ho.3.in Iudic.* Contritio & confes. *Tertull.lib.de pœnitentia, Vbi exomologesim pœnitentiæ ministerium vocat. Cypr. sermo 5. de lapsis, lib.3.epist.8,14.16.18.lib.1,ep.3. & Orig ho. 2.& 3 in Leuit.& in Psal.37.& alijs eisdem locis.* Sanctorū auxilia , preces , inuocatio. *Orig. sub finem lib. 2. in Iob , vbi hanc formulam præscribit. ô beate Iob ora pro nobis miseris &c. ho. 16. in Iosuā, vbi hoc probat testimonio seniorū alicuius magistri. Ho. I. in Ezec. Potamiana martyr apud Eus.lib.6. hist.cap.5. Cypr. lib 3.epist.15.& 18. & sermo. de stella & Magis.* Liberum arbitrium. *Tert.lib.2.contra Mart. & initio libri de exhortat. castitatis & lib.de Monog.Orig.ho.9.nu.12.20.Hom. 6.Iud.& alibi.Cypr.lib.3.epist.3.& lib.3.ad Quirinum.Methodius Ser.de resurrect.* Iustificatio. *Orig.ho.in canticum, Ratio fidei primus habeatur salutis gradus. vbi duplicem facit, vnam primam fidei, alteram secundam operum,quæ nihil aliud est, quàm primæ iustificationis incrementū. Sic Cypr. vbique extollit meritū Christi,propter quod iustificemur , & cæteri huius ætatis.*

Opera bona requeri ad saluté. *Orig. lib.1.in Ioh.tract.32.In Matt. Tert. lib. de patient. Cypr. lib. 3.ep. 25. disciplina custos spei, retinaculū fidei.Cætera ab istis impugnata confirmant ijdem & cæteri huius sæculi scriptores, vt etiam non inuiti confitentur Cēturiatores cent.3. c.4. de doctrina col. 76.& seqq c.6.de Ritibus & ceremonijs col. 120 & seqq. c.7.de Gubernatione Ecclesiæ c.149.& seqq.c. denique 10.de episcopis & doctoribus col.215.& seqq. Nisi quod inclinationem doctrinæ, incommodas opiniones, stipulas , næuos,errores doctorum huius sæculi esse dicunt:Præterea qui refutarunt hoc sæculo Proclum , Nouatianos , Sabellianos, Samosatenos,Manichæos,Donatistas, eadem opera aliquot blasphemias istorum refutarunt.*

Anno mundi.

Ei alij assignant annos nouem, alij duntaxat sex Fortasse quia tribus annis non est habitus pontifex, ex quo in Synodo 300, episcoporum & 30. presbyterorum damnatus est, vel potius pœnitētia ductus se ipse dānauit, quòd Idolis thurificasset in Isidis & Vestę,necem fugiēs , donec denuo fortissimè pugnauit accepta Martyrij laurea . Vnde & septem annos sedes vacasse fertur,id est,4.post eius martyrium.

In hac Synodo Primatus & prærogatiua sedis Apostolicæ confirmata sunt. *1.tomo.concil.*

Reliquit duas epistolas , vnam ad Solomonem episc. de diuinitate filij, alteram ad episcopos Orientales *to. 1. con.*

VNDECIMVM bellum omnium grauissimum à Diocletiano in Orien. & Maximiano in Occid. excitatur, adeo sæuum vt legio Christianorum Thebanorum duce S.Mauritio à militibus Cæsarianis iugulata sit,& 17. Christia. millia intra 30. dies varijs cruciatibus perierint. *Euseb.8. cap.1.& seqq.Orosius 7. cap. 25.*

Nocte natalitiorum Christi 20.millia Christia.in templo comburuntur. *Niceph.7.cap.6.* Propterea lues & fames maxima fuit per vniuersum orbem diuina vltione *Euseb.9.cap.8.*

Martyrium patiuntur Marcellinus pap. Sebastianus, Serena Diocletiani ipsius vxor , Lucianus qui septimo loco in Græcum vetus testamentum conuertit. Vincentius, Christophorus, Blasius, Geruasius, Protasius, Cosmas, Damianus, Quintinus, Gorgonius, Agnes, Lucia, Pantaleon , Bonifacius, Methodius Tyri, qui multa scripsit, Clemens Ancyranus, Euphemia, Georgius , Barbara alijque infiniti. *Euseb. lib. 8. cap.14. Niceph.lib.7.cap.7.& seqq.*

Diocletiani persecutio nouēnis, in qua subuersæ sunt per totum mundum Ecclesiæ,& cunctæ sacræ scripturæ, que inueniri poterant in plateis exustę , omnes ordines Christianorum trucidati : ita vt nullum Christianitatis vestigium in nonnullis prouinciæ locis appareret. *Gildas de excidio Britanniæ.*

Die Sancto Paschæ Diocl. & Max. qui decimi post Neronē Christi nomen extinguere conati sunt, vel die Dominicæ Passionis vastari Ecclesias trucidarique Christianos præcipiunt. *Euseb. lib. 8.c.2. Trip. lib.10.c. vlt.*

Maximinianus Herculius Amandum & Aelianum Bugaridæ factionis (turba Rusticorum sic se nominauerat) principes celeriter deleuit. Gallias pacauit. Gentianos vicit in Africa , nempe milites quinquagenarios aut vltra , qui regnum in Africa stabilire conabantur. *Pomp. Lætus.*

Carausius Britanniam occupat an.7.frustra oppugnatur. *Eutrop. donec* insidijs Allecti occiditur , qui vbi regnum tenuisset an. 3. ab Asclepiadoto vincitur , redacta in Romanorum ius prouincia.

Narses Persarum rex Meso potamiam & Armeniam premit. Gallerius posteà cum eo confligit primum infœliciter, sed refectis copijs ingenti victoria potitur , Ctesiphontem expugnat, totam Assyriam,& quinque prouincias trans Tigrim subigit. *Pompon. Eutrop.*

Veterius magister militum Christianos milites persequitur. Paulatim ex illo iam tempore persecutione aduersum nos incipiente. *Euseb.*

Carpocum & Basternatum gentes in Romanorum solum transferuntur. *Euseb.*

Anno Christi. | *Anni mundi.*

eiſdem Imp. poſtea Conſtantio Chloro & poſt eum Conſtantino Mag. Occi. an. 31.
Maximino Galerio an. 2.
Orientis Imp.
Miſdate Perſarum.
Vualtero Franc. duce.

CONCILIVM *Ancyranũ 2. epiſ. 18. Celebratum quoque eſt concilium Cartagien. epiſcop. 70. indignum quod referant Magdeburgenſes inter concilia eccleſiaſtica, & fingant fuiſſe Cartagineſe 1. cùm Auguſt. in Breuiculo, & Opta. lib. 1. illud iniuſtum & iniquum pronuncient.*

33.

311 — h M. Miltiades ſiue Melchiades Apher, an. 4. — *4399*
315 — menſ. 7. dies 9. — *4403*
Vacat ſedes dies 17.

Patriarchis.
Alexandriæ Petro Achille an. 12.
Antiochiæ Tyrannio, Vitali Apollinariſta an. 5.
Hieroſolymis Hermone, mox Macario an. 20.

Principibus.
Cõſtantino Magno Occid.
Maximino Gale. cum Licinio Orien. Impp & tyrannis.
Maxentio in Italia (quem vicit Conſtant.) Maximino (quem duobus prælijs Licinius debellauit) in Orientis & Ægypti partibus.
Sapore Perſarum nono rege (qui in vtero matris an. 310. coronatus eſt) an. 70. Nicep. lib. 7. cap. 20.
Degemberto ſeu Dagoberto Franc. duce.

latrans vt canis, *Niceph. lib. 7. cap. 20.* Maximianus qui in Occidente reſti ſe interemit, vndecimæ perſecutionis auctores, quæ eſt à Nerone decima. Aurelius Victor vtrumque miſerè interijſſe etiam fatetur.

Donatus Numida ſectæ ſuæ initium dat in Africa, indignatus, quòd Cæcilianus in epiſcopatu Cartaginẽſi ſibi fuiſſet prælatus. Deinde ſchiſma in hæreſim conuertit. *Hiero. in Catal. Auguſt. de hæreſ.* Obiecit cum ſuis Cæciliano, quòd in perſecutione ſacros libros gentilibus cremãdos tradidiſſet, vt & multa alia, quibus ſeptem annis pòſt, ad ſe relatis Conſtantinus iudices epiſcopos Romę dedit Miltiadẽ, Marcum &c. *Euſeb. lib. 10. c. 5. Opt. lib. 2.* Deinde propter pronocationem Donatiſtarum alios Arelati. Denique ipſemet poſtremò Mediolani Cæcilianum abſoluit. *Auguſt. ep. 162. & lib. 3. cont. creſ. c. 71.* Vnde & poſteà Cæcilianus Niceno concilio interfuit. *In actis conc.* Et quidem ſolus ex tota Africa, cùm tamen ex Lybia & Thebaide plures eò veniſſent. *In actis quinta ſynodi.*

Græci iſtius hæreſis, præter Theodoritum de fab. hæret. nihil meminerunt, fortaſſe quia Italiam Hiſpaniam, Africam, Galliam duntaxat peruaſit, quod ſignificat *Aug. lib. 1. cont. literas Petilia.*

Maiorinus primus Donatiſtarum epiſcopus, cui ſucceſſit Donatus alter, qui hoc ſchiſma valde confirmauit.

Cœlus ſiue Coyllus Aſclepiadoto cæſo Britanniam occupat, pace à Conſtantio obtenta. Conſtantius enim Helenam ipſius filiam vxurem habebat, ex qua Conſtantinum magnum genuerat.

h Scripſit epiſtolam de Sacramento confirmationis. *to. 1. conc.*

Non videtur, martyrio conſumptus. Nam ſub Conſtantini principatu, poſt Maxentij & Maximini obitum Romæ vixit. Ex Ruff. lib. 10. Eccleſ. cap. 5. & Optat. li. 1. Vnde ab ipſo Conſt. iudex datus eſt, cum quibuſdam alijs epiſcopis in cauſa Cæciliani epiſc. Carthag. *Idem.*

DVODECIMVM bellum per Maximinum Imp. in Oriente: in quo occubuit Miltiades PP. Pamphylus martyr & plerique alij. *Euſeb. 8. cap. 17. Oroſ. 7. cap. 28.*

In Gallia & Germania, quas regebat Conſtantius, à perſecutione pax fuit. *Euſeb. lib. 1. de vita Conſt.*

Tam prope excepit vndecimum Diocletiani & Maximiani, vt hunc multi cum Maximino confundant, & Epiph. lib. de menſ. non videatur diuidere. Nam Diocletianenm duraſſe ait vſque ad ſeptimum Conſtantini Mag. Sed fuit duplex. Inchoatam enim perſecutionem perſecuti ſunt & abſoluerunt per octo annos Maximinus, Maxentius, Licinius Maximiani & Diocletiani ſucceſſores, tam in Oriente, quàm Occidente. *Euſ. li. 8. cap. 17. Spencæus centu. 2. apophteg. 6.*

Pax duntaxat Chriſtianis in illa imperij parte quam Cõſtantius Conſtantini pater fuerat ſortitus. *Ibid. Apophteg. 9. à Sozo. lib. 1. cap. 6.*

Fames, Peſtis, & omnis generis miſeriæ crudeles Chriſtianorum neces conſequuntur. *Euſ. lib. 9. c. 8. hiſt.*

Theophilus Gottorum vlteriora Iſtri tenentium primus epiſcopus, qui concilio Niceno interſuit. *Soc. lib. 5. c. 38.* Vnde liquet falſum eſſe, quod aiunt Gotthos vſque ad Valentis tempora Chriſtum penitus ignoraſſe.

Indictiones, quæ 15. annorum ſpatio definiuntur, & ſunt temporum indicationes & notę, incipiunt anno Dom. 313. Conſtãtino 11. & Licinio 11. Coſſ. *Onuphrius lib. 2. Faſtorũ.*

Sunt

Sunt autem institutæ ne tributorum soluendorum memoria laberentur. *Sacrobos. in computo.* Nã indictio certi tributi genus. *Paduanus in 4. Verrinam & lib. 7. Codicis.*

Maximinus à Licinio superatus, Tharsi viscerum morbo obijt. *Euseb lib. 9. hist.*

Sextus Anienus Ruffus poëta, qui vertit Arati Phœnomena & Dionysium de situ orbis. *Vasæus in Chron. Hisp.*

i Festnm ad vincula Christi Rogatu Constantini instituit *Polyd. lib 6. de inuent. cap. 8.*

Huic & eius successoribus Constantinus Imp. dono dedit Romam & omnia imperatoria indumenta ac ornamenta: vt manifestè probat Eugubinus duobus libris, & testatur Photius patriarcha Græcus tit. 8. Nomocanonis cap. 1. Respuit tamen diadema aureum sibi à Consta. oblatum. *Sabel.*

Ego semper negaui hanc consequentiam. Aliqua sunt ficta & addita ad Donationē Constantini, ergo omnia sunt ficta. Nam certum est Constantinũ multa donasse Romanæ Ecclesiæ, alia & multo plura aliunde accessisse, siue largitionibus principum & diuitum, siue testamētis piorum, siue acquisitione Pontificũ, permutatione &c. & quod pluris facio, diuina prouidentia & dispensatione, vt alicubi visibilis Ecclesiæ monarchia aduersus tyrannorum, hæreticorum & inferni potestatem figeretur, iuxta Prophetarum oracula &c.

Quare hæreticis eam prorsus labefactare conantibus vnum id respondeo, quod Iephte. *Iudicum vndecimo.* Reg. Ammonitarum sibi reddi terram Galaad postulanti. *Quod Dominus Deus noster victor obtinuit, in nostram cedent possessionem. Nisi fortasse docere potes, quod quisquam de ea surgatus sit per 300 annos* (hîc per mille & amplius) *Quare tanto tempore nihil super hac repetitione tentasti*. Quibus hæc addo. In fundis præscriptio aliqnot annorum sufficit. Deinde arma, legitima successio, populi cōsensus sat dant iuris Regi Francorum, vt Francia iustè potiatur, & consensus Italiæ, atque adeo Ecclesię, totiusq; orbis, ad idem ius dandũ Potifici non valebit? Præterea huic apparet non sine Dei numine Constantinum imperij terreni sedē Constantinopolim transtulisse, vt regnũ Ecclesiæ à Daniele prædictum Romæ haberet sedem, quod mox Occidentis Cæsares, Constans & cæteri, qui per aliquot sæcula sunt consecuti. Roma semper cessetint & imperij Occidentalis sedem alibi locarint, vt Mediolani, vt Rauennæ &c. Quòd denique Constantius Heraclij nepos, Michael & aliquot alij eam voluerunt Romam rursum quidem inferre, sed non potuerunt. Nempe, quoniam Romanus Pontif. nec armis nec vllo alio studio, ipsorum conatibns occurrebat. Deus suæ Ecclesiæ agebat causam, cuius interest principem aliquem ministrũ esse, qui Tyrannos, Hæreticos, Schismaticos &c. diuina authoritate coerceat, terreat, fulminet, in ordinem redigat.

Zosimus ista quidem dolet, sed interim significat, quod Caluinitæ inficiantur. *Constantinus (inquit) cessit Roma & Constantinopolim à se maiestatem Imperij transtulit, quòd se Romanis sciret inuisum ob mutatam religionem.* Cessit, cui! Non Senatui, non populo, nam nemo id scripsit. Sed nec senatus populusve de eo vnquam mouit litem. Pontifici igitur, qui vt suam ab eo tempore possidet, seruat, de ea antiquas habet tabulas, testimonia & census.

S. Damasus, qui Constantinum vidit, de ea scripsit, vt vel Centuriatores affirmant cent. 4. c. 7.

CONCIL. Neocæsariense, confirmatum in Trullo. Ibid. tom. I. concil. Indictiones Constãtinianæ, quæ pertinent ad instituam tempora. Illis enim sunt imperatæ.

Anni Christi.		Anni mundi.
	34	
315	i *Sanctus* Syluester I. Romanus. an. 23.	4403
338	mens. 10. dies 11.	4426
	Vacat sedes dies. 15.	

Patriarchis.

Alexandriæ Achille, Alexãdro an. 7. Athanasio an. 46.

Antiochiæ Vitali Apollinarista, Philogonio an. 5. Paulino an. 1. Rustathio an. 7. Euliano Ariano mens. 1. Euphronio Cæsariensi Arian. an. 1. Placido Arian. an. 3.

Hierosolymis Macario, deinde Maximo tertio an. 16.

Constantinopoli Alexandro primo Patriarcha an. 23.

Principibus.

Constantino Mag. Occid. & Licinio Orie. postea solo Constantino Imp.

Sapore Persarum.

Degemberto, Clodio II. & Clodomero Franc. Ducib.

Ammianus

Anni Christi	Anni mundi	
		Ammianus Marcellinus Ethnicus tale aliquid innuit dū de opibus & potentia Ro. Pontificis conqueritur & dolet lib. 17.
315	4403	Iustinianus Imp. centum pòst annis illam Donationem confirmauit, deinde Arithbertus Longobardorum rex, Pipinus, Carolus Mag. Ludouicus Pius, Ottho denique Magnus in publico Rauennatensi concilio, vt etiam Centuriatores totidem verbis referunt Cent. 10. c. 10. pag. 538. in Leone 8. & Iohan. successf. ea authentica fortasse Iustiniani. Vt Eccl. Rom. cent. ann. gand. præscript. &c.
		D. Gregorius sub an. 600. in epistolis patrimonium Ecclesiæ amplissimum & per Occidentem latè patens, quo ipse frueretur demonstrat, vt infra suo dicam loco. Quo tempore D. Isidorus in historia sua, vt Naucletus citat generatione 11. Chronic. *Constantinus* inquit, *vrbe cessit Pontifici, ornamentisque imperialibus, diademate videlicet, & albo equo, quo vectabatur.*
		Planè vt Photius constant. Romanæ sedis alioqui æmulus, qui in Nomocanone nuper à quodam Henrico Hæretico verso & typis Oporini publicato, sub an. 860. integrum eius exemplar ab interitu vindicauit.
		Nicephorus lib. 7. c. 49. *Lateranensé Palatium Christo sacrauit & dedit.* (quod antea attigerat D. Hieronimus to. 1. epist ad Oceanū & vsque hodie experientia probat, dum ea est præcipua Ro. pontificis sedes). Et c. 46. *Ex ærario suo dotauit omnes orbis Ecclesias & episcopatus pro ratione & dignitate cuiusque.* Multo igitur magis Romanam quàm Egubinam &c. Consule & lib. 8. sub finem cap. 3. & 4. & lib. 10. c. 5.
		Iuo in Pannomia circ. ann. 1110. ex Priuilegij formula quædam citat. Gratianus, circa 1150. Bartolo. Piccrnus & plerique alij vel totam vel partes protulerunt.
		Suffragantur Hebræi, seorsum R. Abraham Leuita in Zikron Dibré Romi הוא יצא מרומי ונתנו לכומרי אדום עד היום הזה ובנה מדינת קוסטנטינה נוכל: Ipse exijt Roma & dedit eam sacrificis Idumeorum (sic Christianos appellāt) ad hunc diē, ędificata Constantinopoli. Abben Ezra in 11. Danielis, ad illud *Et super vllum Deum nō intelliget*. ומעט שביבר מקום רומא שהוא כנו ותניחו לעון הנקרא אבו. Sensus (inquit) est, decorauit locum Romæ, quæ erat sedes eius & reliquit eum iniquitati, (sic impiè de sanctis Apostolis loquuntur) quæ vocatur Petrus.
		Nec obstat, quòd per aliquot annos ea plenè non sunt potiti Pontifices. Nam iniuria Principum iusto rerum dominio & iuri neutiquam detrahit Christo solium Dauid debebatur, eius tamen possessionem non adijt statim &c.
		Constantinus Imp. fit Christianus visione igneæ crucis, cuius signum primus in militaria vexilla transformat & nummos eo obsignari iussit, quod deinceps à Christianis obseruatum fuit. *Euseb. 9. cap. 9. Sozom. 1. cap. 3.* Diem Dominicam ea constitutione veteris ecclesiæ à iudicijs & laboribus sanctam esse decreuit. *L. omnes iudices, C. de fer. Histo. trip. 1. cap. 9.* Templa idolorum claudi mandauit. *L. 1. de paga. Cod* Tradit Hieronymus senem eum, idque ab Arrianis fuisse baptisatum, sed deceptus est vicinia nominis, & falso rumore: sibi enim in terræ angulo posito (vt loquitur) multa ignota esse potuisse fatetur li. de Vir. illustr.
338	4426	Itaque quod de Constantio filio dicebatur id traduxit ad patrem: ille enim in extrema ætate fuit rebaptisatus, & vi-

	Anni Christi.		Anni mundi.
ait Damaſ.ab Euſeb. Nicomedienſi Arriano. Nam quod Sylneſter Conſtantinũ baptizauerit docent Cedrenus, Zonaras initio romi 3. Niceph. lib. 7. c. 35. & ante eos Theophanes Graptus in ſacra hiſtoria. Neque enim potuiſſet intereſſe ſactis quotidiania, à quibus non dum initiati baptiſmo excludebantur, cum tamen ea etiam in caſtris peragi quotidie ſibi prȩſenti curaret, aram & templum motorium circunſerens. Euſebius li.4.de vita Conſt. ita obſcurè de quodã eius lauachro (Nam baptiſmum non appellat,& an intelligat, ture dubites) loquitur, vt de eo plane incertua fuiſſe videatur. Edicta, ad omnes gentes Imperij mittit, vt repudiatia idolis chriſtianam religionem amplecterentur. *Theod.lib.1. cap.16.* Imperatorum maſimua, Gregis noſtri Zorobabel. Illius enim inſtar vninerſam piorum captiuitatem reduxit ab eſilio & diuina templa humi diſiecta, in altum erexit. *Theod.in religioſa hiſtoria* implẽs illud Apoca.*12. Nunc facta eſt ſalus &c.* Contra Senatus & pop.Ro. voluntatem ab vltimia Britãniæ oris in Italiã venit, Romanos Impp. Maxentium, Maſiminum Iuniorem & Liciniũ armis fregit pietate munitus, religiones ac inſtitenta maiorũ aboleuit, Chriſti nomen colendum propoſuit, imperij ſedem Byzantium deportauit, pauco tempore Remp. totam mutauit. In rebus gerendia mirè felix, haud dubie, quòd fidei eſſet ſtudioſus, bonas artes coluit &c. Licinius, cui vitam donarat Conſt. ſub cuſtodia Theſſalonicæ viuens, quòd Barbarorum multitudinem mercede conducere eſſer conatus clam, vt bellum reſtaurarer, eius iuſſu ferro vitam amiſit. *Nicep.lib.7.cap.45.* Conſt. Priſcum filium, quod rem cum Fauſta nouerca habere diceretur, interfecit. Fauſtam autem balneo ſupra modum accenſo ſuffocauit. Antè ne conuerſionem an poſt iſta fecerit ſciri negat, *Suidas in Creſcente.* Creberrimis legibus omnibus interdicebat, ne idolis ſacrificarent, ne vaticinia ſciſcitarentur, ne ſimulachra erigerent, ne ſacrificia occulta ſacerent, ne ciuitates ſingularium certaminum cædibus polluerent, ne Aegyptij fluuium per viroa effæminaros colerent, ideoque vniuerſum Androgynorum genua, tanquam adulteтum, è vita tollerent. *Euſeb.lib.4.de vita Conſt.* Prouinciarum præſidibus legem dabat, vt Dominicum diem obſeruarent, & martyrum dies honorarent. *Ibid.* Templa vbique terrarum ȩdificauit, primũ quidem manibus ſuis Romæ in Lateranenſi palatio deſcribendo conformauit. Quod ſane palatium ipſe quoque ingentibua impenſis magnificè ædificauit & Chriſto ſacrauit. *Niceph.lib. 7.c.49.* Notate Luterani canes & illum Græci locum perlegite, qui perſpicuè Romanæ eccleſiæ (cuius vetus ſedea eſt Lateranenſe templum atque palatium) dotatorem indicat, ne putetis, quæ feruntur de Conſtantini donatione, penitus fuiſſe à Latinis conficta, de qua paulo ante. Ex publicis tributis, per ſingulas ciuitates vectigal certum deduxit ac cuiuſque loci eccleſijs & clericia deputauit, eamque munificentiam firmam ac perpetuam haberi lege ſtatuit. *Sozo. lib.1.cap.8.& lib.5.c.5.* & donationem validam in perpetuũ eſſe ſanciuit. *Trip lib.1.c 9.* Obſecro, lector, an in ea lege prætermiſiſſe tibi videtur Romanam eccleſiam, cui ſecundum Deum, ſuam omnem ſalutem & beatitudinem (fuit enim à Sylneſtro conuerſus) debebat? Prouocationes à ciuilibus iudicijs ad Epiſcopos cõceſſit, ſed & potiores eorum, quàm aliorum iudicum ſententias eſſe	328	*S. PRIMUM. Vniuerſale Concilium Nicenum; pro diuinitate Chriſti contra Arium, ſiue iam mortuum, vt vult Epipha.her. 68.& 69.& colligitur ex epiſt. Synodica lib. 5. Socrat.cap.9. ſiue auditum & præſentem. vt aiunt Socr. lib.1.cap 14. Theod.hiſt.trip.lib.2. cap. 5. Rufinus & alij, legatis Rom. Pontificis Vincentio, Victore ſeu Vito ſiue Vitali preſbyteris. Euſ.3. de vita Conſtant. Hiſt.trip.lib.2. cap.1. Niceph.8 cap.14. Epiſc.318. Epiph her.69. & lib. Ancorat. Rufin.1.cap.1. Niceph.15 c.2. Theodor. 1.c.7. Iuſtinian.leg.4.de ſum.Trin. & ferè alij, ſiue epiſ.320. Sozom.1. cap.17. Euſebi.lib.3.de vita Conſt. ait plures fuiſſe. 250. quod repetit Socrat.1.c.8. In literis Imperatoris apud Socrat.1.c.9. leguntur affuiſſe plures 300. idẽ Niceph.8.c.14. hiſt.trip.2.cap.1. In ſcriptis. Euſtachij Anthiocheni apud Theodor. 1.c.8 perhibentur.270 & apud Nicheph.8.cap.21. fere 270. Nam certum numerum in tanta multitudine reperiri non potuiſſe fatentur. Illis autem exhibitus eſt quotidie commeatus & victus ab ipſo Imp. honeſta & liberali menſura. Euſeb.lib.3.de vit. Conſt.*	4416

inf.p.372.

Anni Christi. | *Anno mundi.*

Quatuor concilia prouincialia. Isid. tom. 1. concil.

Romanum episc. 268. seu. 275.

Elibertinũ prope Granatam in Hispania Episc. 19 seu Illiberitanum ad radices montis Pyrenei, cui interfuisse Helenam matrem Const. cum Constante nepote ait Ioha. Gerundensis.

In hoc Hispania in quinq; prouincias distribuitur, & singulis prouincijs assignantur Episcopi Metropolitani.

esse voluit. *Sozo l.1.c.9.* Iudicium & iurisdictionẽ in clericos eisdem mandauit. *Niceph. lib.7.c.46.*

Vbique locorũ sacerdotibus immunitatẽ concessit. *Sozo. lib.1.c.19.* quam legem confirmant Constantius & Constãs. *lib.3.c.17.* Iouinianus & reliqui. *Theod. lib.4.c.4 & 11. Sozo. lib.5.c.5.* Literis fauit institutis multis scholis & bibliothecis. Et earum professores multis priuilegijs, immunitatibus, stipendijs, & honorarijs donauit. *Le. Medicos, Cod. de professoribus & Medicis*

Iudæos templum suum Hierosolymis restaurare nitentes grauiter mulctauit. *Chrys. orat. 2. in Iudæos.*

Quamuis tantus esset, non tamen canum, Paganorumque linguas effugere potuit, (vt Zosimi &c.) à quibus sic memoriæ proditum est. Decem primis annis præstantissimus, 12. sequentibus latro, decem nouissimis pupillus ab immodicas largitiones. (Ecclesijs certè & Christianis factas) *Egnatius.*

Cum Licinio scilicet & Maximino imperauit circiter annos sex, solus 26.

Pacauit orbem Romanum, sibi scythas subijciens, Indos & Persas amicos faciens. Cum Persis dimicans secum habebat sacerdotes & tabernaculum speciem gerens Ecclesiæ. Vnde Missæ castrenses, ex quo tempore Romanorum cohortes Numeri nuncupatæ singulæ fecerunt sibi templum motorium, illicque sacerdotes & diaconos habuerũt *L. omnes iudices. C. de ferijs. Trip. lib.1.c.9.*

Athanasius Alexandrinus, qui mense 5. post concilium Nicenum episcopus ordinatur. Arnobius presbyter præceptor Lactantij, Iuuẽcus poeta Hispanus, *Ruffi. 1. cap. 19. & 20. Hieron. in Chron.*

Donatus, à quo Donatistæ siue Donatiani, Numida (nam alius fuit Cartaginensis 2. episcopus Donatistarum) suum virus dilatat, quod an. 305. cœperat excitare, occasione edicti Diocletiani de comburendis libris Christianorum. *Aug. lib 3. contra Crescon cap. 27 & lib. 7. de baptism, cap. 7.*

Lactantius Firmianus Crisp. Cæsaris magister, adeo in hac vita pauper, vt plerũque etiam necessarijs indiguerit, *Euseb. Chron.* Nazarius Rhetor, cuius filia Eunomia virgo Christiana, in eloquentia patrem æquat.

Clodomerus Fran. rex an. 326. cepit Thuringiam, Galliã inuasit, Sueuis iugum Rom. imperij excussit, cum superiores duces Fran. Zelãdiam, Holandiam, Sycambriam & Traiectum incoluissent. *Ireni. lib. 3. exegeseos Germa. cap. 76.*

Festum exaltationis crucis Hierosolymis cœpit. *Niceph. 8. cap. 29.* Festum item inuentionis crucis. Nam quod *liber 1. concil.* in epist. Eusebij, tribuit eius institutionem Eusebio Papæ constare non potest.

Ab Imperio Constantini Hierosolyma à Christianis ornari ædificijs cœpta. *Zosimus lib. 5.*

Helena Imp. mater à Syluestro Ro. conuersa, *Niceph. lib. 7. cap. 40.* Niceno iam Conc. celebrato lignum crucis à se Hierosolymis cum multis miraculis inuentum thecis Argenteis exornat. *Ruffin. lib. 1. cap. 7. & 8. Tripar. 2. c. 18. Amb. de obitu Theod. Eutrop. lib. 2. Paulinus epist. 2 Sulp. lib. 2. Soc. 1. cap. 17. Euseb. in Chron. Theod. 1 cap. 18. Sozo. 2. cap 1. Vt D. Hieron. & cæteros prætercam, qui omnes singularis impudentia arguunt Magdeburgenses, qui Cent. 4 cap. 13. hanc inuentionem inficiari audent.* Macarius Hierosol. erat episcopus.

Eusebius, ob arctam necessitudinem cum Pamphilo, cognomento Pamphili, Cæsariensis Episcopus, annos 325.

complexus, à Christo ad Constantinum Magnum historiam ecclesiasticam conscripsit ex Philone, Iosepho, Clemente Alexandrino, Egesippo, Hyppolyto, Papia, & alijs. *Niceph. 1. cap. 1.* Arianismum ante Synodum redolebat. *Theod. lib. 1. cap. 6. Hieron in Apologia* Chronicum ab orbe cond. vsque ad annum Christi 300. condidit, cui Hieronymus adiecit annos 50. Prosper Aquitanicus 60. Palmerius florent. 1040. Palmetius Pisanus 30. ita totum definit an. 148n.

Nicenum concilium cœpit 14. sub Syluest. *Euseb. in Chro. Plat. in Syluestr. Regino, & plerique alij.* Quidam volunt sub Iulio. *Sozom. 1. cap. 18. Histor. Trip. 2. cap. 1. Niceph. 8. cap. 14. Platina in Agathone. Beda in Chro.* Durat 3. an & paulo plus. *Niceph. 8. cap. 26.* Eius initium variè à scriptoribus traditur. Alij referunt ad annum Christi 322. quidam, *vt Euseb. in Chron.* ad 324. quidam ad 330. quidã, vt plerique Græci, ad 333. quidam ad 338. *vt Volater. & Beda.* Alij ad Consulatum Paulini & Iuliani. qui fuit an. 17. siue (vt alij volunt) 18. Cõstanti. Mag. *Socra. 1. cap. 13. Niceph. 8. cap. 26.* quorum ille ad 20. diem Maij, hic ad vndecimum Onuphr. ad Aprilem. alij ad 19. Iunij conferunt. Eum an. alij dicunt esse Christi. 325. alij 226. alij 227. alij 328. Tanta est annorum à Christo incertitudo, quod veteres per annos Imperatorum numerarent, non Christi; qui mos, vt censent aliqui, tantùm ab anno eius circiter 600. inualuit.

Ei Victor & Vincentius Romani presbyteri, quos nunc Cardinales appellamus & Hosius Cardubensis loco Syluestri præsederunt. *ex præfat. Sardicensis concilij.*

Arius Alexandriæ mulieres castitatem profitentes septingentas veneno sun infecit, quæ vna cum illo vrbe expulsæ sunt. *Epiph. hæres. 69.*

Istius libros præcepit Constantinus cremari, & eum, qui eos celare deprensus fuisset, capitali supplicio affici. *Socra. lib. 1. cap. 9.*

Arium cum suis Asseclis in exilium misit. *Ruff. lib. 1. cap 5.*

Quos, subdola ipsorum confessione deceptus, postea ab exilio reuocauit, *Socrat. lib. 1. cap. 27. 35. & 38.*

Niceni patres, cum toti essent in refellendis Arianis, Donatistas missos fecerunt, nisi quod reprobarunt Cartaginensis concilij & Cypriani decretũ de rebaptizandis hæreticis, quo isti nitebantur. *Aug. lib. 2. de bapt. c. 9.*

Romanæ Ecclesiæ supra reliquas eminentiã & inspectionem, quam antea consuetudine & iure Apostolico acquisierat, confirmarunt, *6. can. apud Ruff. lib. 1. c. 6. vt, & fatentur Centuriatores cent. 4. cap. 7. pag. 550.*

Quinque mensibus post concilium Nic. moritur Alexander Alexandrinus patriarcha, Arij mastix, cui Athanasius ille magnus succedit, Antonio Magno Monachorum in Africa patre confirmante atque aduersarios eius omnes oppugnante, vna cùm Marco, Iulio & Liberio Rom. pontif.

Lactantius senex in Gallia docet, vbi & magister Crispo Constantini filio præficitur. *Hierony.*

Vandali à Gotthis in Romanum solum pulsi à Constantino Poloniam accipiunt, vbi commorantur vsque ad 13. an. Arcadij & Honorij.

317. primus Patriarcha Constantinopolitanus Alexander an. 23. Ante hunc quidem ab Andrea Apostolo 23. recenset Nicephorus Constant. in Chronologia Tripartita, at illi Patriarchæ titulum non sunt consecuti, sed Byzantinorum episcoporum duntaxat, ab agro fortasse Byzantino, potius quàm vrbe, quæ in ruderibus iacebat.

Anni Christi. | Anni mundi.

Gangrense 1. in Paphlagonia in Trullo confirmatum, contra Eustathium Sebastiensem Episcopum & eius sectatores Aerium & alios. Eodẽ ferè anno quo Nicenum. 1. Tom. conc.

Arelatense. 1. & 2. in Gallijs, vbi causa Caciliani est iudicata. Augusti. epist. 162.

Quidam addunt Aurelianense 1. præside episcopo Martino.

Anni Christi. | Anno mundi.

35.

k S. Marcus Romanus

338 an. 2. 4426

341 mens.8. an.20. 4429

Vacat sedes dies. 20.

Patriarchis.

Alexandriæ Athanasio.

Antiochiæ Placido Arriano.

Hierosolymis Maximo 3.

Constantinopoli Alexãdro, deinde M. Paulo an. 9.

Principibus.

Constantino Magno Imp. & Cæsarib. eius filijs.

Sapore Persarum,

Clodomer. Franc. duce.

CONCIL. *Carthaginense.1. To.1.concil.*

36.

341 l S. Iulius I. Romanus. 4429

an. 15

356 mens. 2. dies 6. 4444

Vacat sedes dies 2.

Patriarchis.

Alexandriæ Athanasio.

Antiochiæ Stephano Arriano an.3. Leontio Ariano an. 11.

Hierosolymis Maximo tertio, deinde Heraclio mens. 1. Cyrillo an.39.

Constantinopoli M. Paulo, deinde Eusebio Ariano. an. 1. Macedonio Heræsiarcha an. 8.

Principibus.

Constantino patre & filijs, Constantino 2. in Gallijs, Hispanijs, Alpibus & Britannia, Constantio Arriano an. 24. cum Dalmatio patruo in Oriente, & Constãte an.13. in Italia, Græc. Illyrico & Aphrica Impp.

k Hic Papa Nicenum symbolum inseruit Missæ, in locum Symboli Apostolorum. *Plat.* primus constituit, vt Hostiensis episcopus pallio vteretur & ab eo pontifex Rom. consecraretur. *Volater.* cum tamen Græci ferè omnes prætermittunt, cum tamen Trip. lib. 4. cap. 1. quæ sub eo acta sunt narret.

Misit ad Athanasium & episcopos Aegypti 70. Niceni Con. canones fideliter descriptos ex exemplaribus, quæ Sylvester Romę reliquerat. 20. duntaxat hodie extant Arrianis igne in eos sæuientibus, nisi quòd in Arelatensi 2. eorum aliqui insunt.

Paulus Constantinopolitanus ejectus à Cõstantino. *Niceph. in Chron.*

Hyberni, siue Scoti prędicationibus S. Patricij (qui anno vitæ suæ 122. obijt) fidem Christi recipiunt. *Ruff. 1. cap. 11. Niceph. 8. cap. 34. Sigeb. in. Chron. Sabell.* Iberi vltra Armenios ad Aquilonem per captiuam, *Ibid. Ruff. cap. 10. Socrat. lib. 1. c. 20.* Indi interiores miro modo per Edisium & Frumentium iuuenes. *Ruff. 1. cap. 10. Socr. 1. cap. 19.* Item Armenij. *Suid.*

Vlteriores Galli, Itali & Britanni paulo post sub Constantij imperium, qui propagationem ita curauit & iussit, item ij, qui circa montem Pyreneum ab Oceanum vsque Occidentalem habitarunt. *Sozo. lib. 1. cap. 6.* Currebant assiduè omnes nationes ad fidem Christi & baptizabantur, patria simulachra conquassantes, adductæ miraculis sacerdotum, qui sub Galieno captiui facti erant. *Diaco lib. 11.* in *Constantium.*

Tunc primum res Romana sub vno Augusto & 3. Cæsaribus esse cœpit. *Eutrop. lib. 10.*

Aerius Arrianus primus damnat orationes pro mortuis, & ieiunia certo tempore statuta, presbyterum æquat episcopo, ac immutat antiquas Ecclesiæ ceremonias, *August. lib. de heres. cap. 53. Epiph. hæres. 75. Socrat. lib. 2. cap. 35.*

Donatus Grammaticus, quem cum parente vtroque martyrio sub Iuliano functum refert Gigas in temporum floreto, Victorinus rhetor præceptores Hieronymi, Maximus Alexandrinus, & Methodotus Philosophi, Marcellus, D. Nicolaus Myrensis (errant enim qui putant eum vixisse sub Iustiniano) episcopi. *Hieron. in. Catalog. Niceph. 8 cap. 14.*

Arij subita & horrenda morte multi, qui ab eo decepti fuerant, conuertuntur. *Athanas. epist. ad Serap.*

l Reliquit epistolam ad epise. Orientales pro Athanasio. *To.1. concil.* vnam ad Dionysium Corinthi episcopum Eutychiani imposuerunt qua Eutychianorum & Apollinaristarum dogmata confirmabantur. quam esse suppositiam docet Leontius Græcus lib. de sectis.

Arianos & Athanasium, de eorum dissidio cogniturus, Romam citauit, propter sedis authoritatem omnium cura ad se pertinente. *Sozo. lib. 3. cap. 8.* propter Romanę Ecclesiæ prærogatiuam. *Socrat. lib. 2. cap 15.*

Orietales obiurgauit, quòd se non præmonito iudicium de Marcello & Athanasio episcopis fecissent. An ignari (inquit) estis hanc consuetudinem esse, vt primum nobis scribatur, vt hinc quod iustum est definiri possit. *Athanas. Apolog. 2.*

Contra Athanasiũ in Schismate sederunt Arriani Eusebius an. 1. Gregorius an. 1. Georgius ann. 20. Lucius an. 19.

Contra Cyrillum Hierosolymis sederunt Ariani Heronnius an. 3. Heraclius mens. Hilarius an. 14.

Anno Christi.

Sapore Persarum.
Richimero Franc duce.

Anni mundi.

DECIMVM tertiū bellū in Christianos in Perside per Saporem Regem impulsoribus Magis & Iudæis. *Sozo. 2.c.8. Ammianus Marcellinus lib. 25.* Ibi numerosissimæ etāt ecclesiæ. Nam Persæ ab initio Christiani fuerunt, præsertim verè Diabenorum tegio. *Soz. lib. 2. cap. 12.*

Ibi Martyrium faciunt Ctesiphon, Dausas, Gabdiaba episcopi, *cap.* 13. Vstazades Eunuchus Saporis & Simeonea primus Persarum episcopus.

Sapor an. 10. imperij Constantij, Christi 350. Nisibim obsidet. *Hiero. in Chro.*

Eusebius Emissenus Arrianorum signifer multa conscribit. *Hieron. in Chron.* Tūc vixit Ioan. Clymachus, Didymus, cuius auditor D. Hieronymus Alexandriæ.

Aetius Arianam Anomæorum sectam introducit, trecentis argumentis è philosophia præsertim Aristotelica deductis. tantum mysterium nimis subtiliter & irreuerenter tractādo, non modo veritatis locum amisit, sed & in Atheismum incidit. Vnde & Atheus cognominatus est. Eius sectatores nunc Aetiani, nunc Eunomiani dicti sunt. *Suidas. Epiph. heres. contra Anomaeos.*

Impietas Arriana Constantij præsidija fulta, exilijs, carceribus & varijs tormentorum modis Catholicos persequitur. *Athanas. &c.* per 40. continuos annos adeo in Christi ecclesiam debacchata, vt cuiuis superiorum persecutionū vel temporis diuturnitate, vel suppliciorum magnitudine comparari possit. *Onuphr. in Plati.*

Constantinus, cum superiores Impp. sacros libros plurimos exussissent, impēsis maximis bibliothecas instaurauit. *Socr. lib. 1. c. 9.*

Romanæ vrbis inhabitatores annuis muneribus testamento honorauit, filijs vero imperij hæreditatem tribuit. *Euseb. lib. 4. vite.*

Eius filij paternis legib⁹ astipulati sunt & proprias adiecetūt, contra eos, qui vel sacrificare, vel idola colere, vel ethnicam superstitionem exercere præsumerent. *Sozo. lib. 3. c. 17.*

Constantius aram Magnæ Deæ è curia Romana auferri iussit. *Amb. ep. 31.*

Constans Francos vicit. *Socrat. lib. 2. c. 13.* Constantini fratris mortui partē obtinuit. Sic enim à patre diuisum imperium acceperant, vt auitam sortem obtineret natu maximus, Orientis principatum alter, medium tertius. *Euseb. lib. 4. de vit. Const. Socr. lib. 1. c. 38.*

Constans Imperij sui decimo tertio à Magnentio Tyranno magno Catholicæ Ecclesiæ damno interfectus est, Christi 353. Nam eius morte Constantius audacior factus Arrianam impietatem prouehit Interim 70000. hominum aduersus Magnentium educens, eum Lugdunum fugientem sibi ipsi mortem consiscere compulit.

Georgius Cappadox canones Nicenæ synodi cōbussit. *Athanas. epist. ad Orthodo.* Hoc iam aggressus erat sub Marco pontifice, vt ad Marcum ipsum, quem & Vniuersalis Ecclesiæ Papam nominat, scribit priuata epistola Athanasius. In Athanasij locum ab Imp. Constantio & Arrianis substitutus est.

Hilarius Pictauorum episc. hymnum Angelorum ab Apostolis continuatum apud Clemēten lib. 7. const. c. 47. in Latinum cōuertit & in Missam includit. Vnde & eum huius hymni auctorem faciunt. *Hug. victorinus lib. 2. de sacra. parte 2. Cassander in Liturgicis pag. 42.*

Hymni & carmina in laudē Dei & Diuorum composita ab

CONCIL. *Romanum epis. 116. Isid.*

Hierosolymitanum hist. Trip. 2. capit. 33. Theod. 2. cap. 30.

Anthiochenum confirmatum in Trullo episc. 90. Isid.

Agrippinense Coloniense contra Euphratam, quo negabat Christum Deum. Isid.

Sardicense in Illyria, quo Nicenum confirmatur episc. 300. Sozom. 3. c. 11. seu episc. 250. Theod. 2. cap. 7. Trip. lib. 4. c. 21.

Syrmiense contra Photinum. Niceph. 9. c. 31. Socrat. 1. cap. 29. Sozom. 4. c. 6.

Alexandrinum. Athan. initio Apologia 2. Socrat. lib. 2. c. 26.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

37.

356 | m S.Liberius Romanus, dictus Leo, an. 12. | 4444

368 | mens.3. dies 4. | 4456

Vacat sedes dies 6.

Patriarchis.

Alexandriæ Athanasio.

Antiochiæ Leontio Arriano, Eudoxio Arrian. an.3. Aniano mens.4. Meletio an. 2. Paulino an.27.

Hierosolymis Cyrillo.

Constantinopoli Macedonio Hæresiarcha, deinde Eudoxio Arriano an.10.

Principibus.

Constantio Arriano Orien. Constante Catholico Occid. Iuliano Apostata an. 2. & postea Iouiano seu Iouiniano Catholico mens.8. Orien. & Occiden. Impp.

Sapore Persarum.

Theodomero Franc. duce.

CONCIL. Mediolanense. epist. plures 300. propter Athanasium. Socr.2.cap.36. Theod.12.c.15. Hist.Trip.2.c.36. Rufin.1.c.20.

Alexandrinum. Rufin.1.c.28.

Arriminense. Socr. 2.c. 37. Sozom.4.c.17. Hist. Trip.5.cap.20. Damnatur ab Ambro. epist 32.

ab Hilario & Ambrosio episcopis per totius Occidentis ecclesias cantari incipiunt. *Isido lib. de diuinis offic.*

m Hunc immerito inter PP. adnumerari, quòd cum Arrianis subscripsisset, censet Platina, post Hiero. de vir. illustr. & Sozom. lib.4. cap.11. & Marcel comitem in Chron. At eum beatissimum prædicant Basil. epi.74. Ambros. lib.3. de virginit. Epiph. hær.75. Quin & Athanas. Apolog. 2. Socrat. lib.4.c.11. eũ liberat ab Arriana labe. Imò & Occidentem semper ab ea liberum fuisse narrat Theod. lib. 5.c. 6.

Post mortem Constantij sub Valente fuisse Catholicissimum constat è Socr. lib.4.c.11.

Authoritate, qua potiuntur æternæ vrbis Episcopi, damnari Athanasium desiderio nitebatur ardenti (Constantius Imp.) quo non impetrato, Liberius ægrè populi metu, qui eius amore flagrabat, cum magna difficultate, noctis medio potuit exportari. *Ammi. Marcell. lib.15.*

Post Meletium Antiochiæ fuit schisma 30. annorum, in quo Arriani sederunt, Euzoius an.10. Dorotheus an.10. &c.

Paulus, & Ammon eremitæ. *Sozom.1.c.14.* obijt S. Antonius eremita anno vitæ 150. *Soz. 1.cap.13. Rufin.1.c.8. Naucler. & Beda.* Osius Cordubensis, Hilarius Pictauiensis, Lucifer Calaritanus.

Proiectus Aruernorũ Episc. in Aquitania Martyr. Constantij tempore.

Arriana hæresis scissa est in Eunomianos, Macedonianos, Eustathianos, Meletianos. *Basil. contra Eunomi. Hist. trip.5. c.15. Epiph. heres.76. & 68.*

Eunomius monachus discipulus & notarius Aetij, inter alias hæreses negat Virginitatem maioris esse meriti quàm coniugium: Relicto monachatu: seduxit virgines vt nuberent, Fidem sine operibus docuit sufficere nec opera esse ad salutem necessaria. *Aug. lib. de heres. cap.54. Hieron. in 4. Osee.* Templa martyrum non ingrediebatur, ne cogeretur Sãctos (vt dicebat) adorare. *Hiero.*

Marcellus Ancyræ episcopus hæreticus, docet regnum Christi finem habiturum, *Nicep. 11. cap.48. Bonfin.2. dec.1.*

Photinus eius discipulus nunc Sabellium, nunc Paulum Samosatenum olebat. *Epiph.* in Syria & Cilicia Apollinarius vterque pater & filius. *Epiph.* consuetas ecclesiæ preces in cantiunculas à se conditas commutarunt. Vnde & viri potandum & operandum, mulieres in textrinis illas psallebant. *Sozo. lib.6 cap.25.*

Versus ille, Gloria Patri & Filio cæ. (à Flauiano Antiocheno, adiutore Chrisostomo compositus. *Niceph. 18. cap. 51. & lib. 9. cap. 24.*) aliter à Catholicis Græcis in fine Psalmorum canebatur, aliter ab Arrianis. *Sozom.3. cap.20. Theod. 2. cap. 24. Niceph. 9. cap. 24.* postea consilio Hieronymi in ecclesia Latina additur fini Psalmorum à Damaso. *Hieron. epist. ad Damas.* vt errent, qui hoc tribuũt Gregorio. I.PP.

Chorus in duo diuisus Cæsare Constantio (quasi antea alternis minimè caneretur) *Suidas in voce χορὸς.*

Nam Flauianus & Diodorus primi in duos choros Psallentium diuidentes, ex successione Dauidicam melodiam cantare docuerunt. *Theod. lib.2. hist. c.24. Trip. lib.5.c.32.*

Franci, Saxones & Alemanni 40. vrbes ad Rhenum sitas capiunt, quod causam præbuit Constantio Iulianum Cæsarem constituendi & præclara aduersus eos gerendi. *Zosi. li.3.*

Bellum Persicum, in quo temeritate militum ad Singaram prærepta est palma Constantio, & amissa Singara, & Anuda. Cum Sapore Nisibim iterum per tres menses

Anni Christi. | Anno mundi.

obsidente pax tandem initur. *Pomponius, Eutrop. lib. 10.*

DECIMVM quartum bellum seu persecutio Christianorum per Iulianum Imp. Apostatam. *Ruff. 1. cap. 32. & 36. Ammia. lib. 20. Eutrop. lib. 10.* In eo cecidit Dorotheus Tyri episcopus anno vitæ 107.

356

4444

Iulianus à Libanio sophista & Maximo philosopho, qui postea, ob magiam interfectus est, corruptus in ethnicam impietatem labitur. Malignitatis argumenta Athenis in eo adhuc puero animaduertit Greg. Nazanzenus ceruicem rigidam, humeros iactatiles, oculos currentes, & inconstantes, pedesque furiose respicientes. Fratrem suum Gallum & imperio & vita priuauit. Magiam exercuit inspectis mulierum interioribus. *Eutrop. Nazan.* bello aggreditur Francos, eos videlicet, quos consuetudo Salios appellauit, ausos olim in Romano solo apud Toxiandriam habitacula sibi præfigere prælicenter. *Ammian. Marcell. lib. 17.* Viennæ agens, vt omnes nullo impediente ad sui fauorem illiceret, adhærere cultui Christiano fingebat, à quo occultè iam pridem desciuerat, arcanorum participibus paucis, aruspicinæ, augurijsque intentus & cæteris, quæ Deorum semper fecère cultores. Et vt hæc interim celarentur, die, quem Christiani Epiphaniam dictitant, progressus in eorum Ecclesiam, solenniter numine orato discessit. *Ammian. Marcell paganus lib. 21.*

Romanum, in quo Fælix electus est Papa. Plat. Isid. tom. 1. concil. Ab Arrianis tamen fuisse creatum volunt Ruffin. & Hiero. in Acario de vir. illust. & Marcell. comes contra Niceph. 9. c. 35.

Vbi abolitis, quæ verebatur, adesse sibi liberum tempus faciendi, quæ vellet, aduertit, decretis aperiri templa, arisque hostias admoueri & reparari Deorum cultum statuit. Vtque dispositorum roboraret effectum, dissidentes Christianorum antistites cum plebe discissa in palatium intromissos monebat vt ciuilibus discordijs consopitis, quisque nullo vetante religioni suæ seruiret intrepidus. *Id. lib. 22.* Pulchrum nostris politicis exemplum, vt mixtis in eodem regno religionibus vel regnum perdant, vel ad alienam stirpem transferant. In Gallia Christum negauit & postea se pōtificem nominauit, ad templa paganorum veniens & cæteris idem præcipiens. *Hieron. in epist. Nepot.*

Quoscunque audiebat esse Ecclesiæ hostes, vel apostatas, fouebat. Quare Donatistis Basilicas restituit, quas Constātinus antea abstulerat, Iudæis &c. *August. lib. 2. contra Petilia. cap. 92* à quibus Donatistis fuerat appellatus & laudatus. *Idem epist. 148. 166. epist. lib. 2.*

Iudæi à Iuliano Imp. persuasi templum Hierosolymis restaurare nituntur, sed igne & prodigijs inhibētur. *Theod. lib. 3. cap. 20. Ammian. Ibid.*

Perijt incerto ictu in bello Persico, postquam annum vnum & menses septem imperasset. *Latus.*

Cum Delphos misisset consultum de belli Persici euentu, templum Delphicum terræ motu & fulminibus deletum est. Reditus ecclesijs concessos eripuit, ioco addens se facere expeditiores ad regnum celeste, quoniam in ipsorum libris scriptum esset, Beati pauperes, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. *Ibid.*

Iouinianus Imperij noluit prius insignia suscipere, quàm milites vno ore se Christianos profiterentur, negans se Christianum Paganis imperare posse. *Niceph. lib. 10. cap. 28. Ruf. 2. cap. 1.* Idololatricas vanitates à Iuliano restauratas destruxit, quas postea Valens permisit. *Theod. lib. 4. c. 24.*

Turpem pacem cum Persis agitare coactus est, ob res ab Apostata Iuliano infœliciter & Deo sinistro gestas. *historici, præter Zosimum, qui Apostatam extollit.*

368

4456

Athanasium

Anni Christi. | Anni mundi.

38

368 | 4456 — * M. Fœlix II. Romanus, an. 1. menſ. 4. dies 2.

369 | 4457

Patriarchis

Alexandriæ Athanaſio.

Antiochiæ Paulino.

Hieroſolymis Ciryllo.

Conſtantinopoli Eudoxio Ariano.

Principibus.

Valente Ariano *an.*13.Ori. *& Valentiniano* Catholico Occid.Impp.an. 11.

Sapore Perſarum.

Clogio.Franc.Duce.

CONCIL. Laodicenum, confirmatum in Trullo. Iſid. tom. 1. conc.

Lampſacenum. Eutro. lib. 10. Niceph. 11. c. 3. Hiſt. trip. li. 7. c. 12.

39

369 | 4457 — n S. Damaſus Luſitanus an. 19.

388 | 4476 — menſ. 3. dies 11.

Vacat ſedes dies 11.

Patriarchis

Alexandriæ Athanaſio. deinde Petro 2. an. 7. Timotheo. an. 7. Theophilo an. 27.

Antiochiæ Paulino.

Hieroſolymis Cyrillo.

Conſtātinōpoli Eudoxio Ariano, mox Euagrio D. 1. Demophilo an. 10. Gregorio Nazāzeno an. 4. Maximo inuaſore an. 1. Necta. an. 17.

Principibus.

Valentiniano, Valente, an. 3. & eo exuſto, Theodoſio 1. Magno ann. 17. Orient. Gratiano & Valētiniano 2. fratribus an. 6. Occid. Impp.

Sapore Perſarū reg. Iſdigerte deinde Clogio, & poſt eum, Marcomero Franc. duce.

Athanaſium & cæteros epiſcopos, qui à Conſtantio eiecti fuerant, ab exilio reuocat & vniuerſa Gentilium templa claudit. *Socrat. lib. 3. cap. 24.*

Solam Chriſtianam fidem profiteri ſubditos iuſſit bona Eccleſijs & clericis ab anteceſſoribus ſurrepta reddidit. *Sozo. lib. 6. cap. 3.*

Iouinianus alter hæreſim ſuam ſpargere incipit. *Sabell. li. 8 ſept. Enn.*

Conflagrauit Antiochena Bibliotheca.

Saraceni cum Zocomo principe paulo ante imperium Valentis religionem publice ſuſcipiunt. *Sozo lib. 6 cap. 38.*

* Hunc Marcellinus comes in Chron. tanquam hæreſis ſuſpectum præterit Schiſmaticū & illegitimum pontificem facit Onuphrius. Nam ei ſuperſtitem fuiſſe Liberium, atque ita throni Apoſtolici adminiſtrationem ſolum cōſecutum. *quod etiam narrat Sozo. lib. 4. cap. 15.*

Alij rectius. Quare & extat vna eius epiſtola ad Athanaſium & alios Aegypti epiſcopos. Et factione Arianorum per martyrium ſublatus eſt. *Sozo. lib. 4. cap. 15.*

Fuerat quidem ab Acacio Euſebij Cæſarienſis diſcipulo & ſucceſſore in Liberij locum conſtitutus, velut Arianus. *Hieron. in Acacio de viris Illuſt.* Sed tanta vis fuit Cathedræ Apoſtolicæ, vt martyrem potius, quam hæreticum, vel hæreticis fauentem pontificem ſuſtinere potuerit.

Vlphilas Gotthorum epiſcopus Arianus, qui vlteriora Iſtri tenebant, Gotthicas literas inuenit & ſcripturas diuinas in Gotthicam linguam primus tranſtulit. *Socrat. lib. 4. c. 33. Sozo. 6. c. 34. Trip. 8. c. 13. & 5. c. 36. 38.*

Valens Catholicam fidem Conſtantinopoli extinxiſſe videbatur, at vbi Greg. Nazanzenus eò è ſuo epiſcopatu tranſlatus eſt, pro paruo oratorio, in quo conuentus primum habuit, maximum accepit, & Eccleſiam latentem, quāta eſſet oſtendit. *Sozo. lib. 6. cap. 17. Socr. lib. 5. c. 7.*

Lucifer Sardiniæ epiſc. ſchiſma in Eccleſiam de non recipiendis Arianis in Sacerdotium, poſt eiuratum errorem contra DD. Hilarium & Damaſum excitauit, non hæreſim. *Aug. de hære. Gennad.* Audæus anthropomorphita. *Epiph.*

Valentinianus militum conſenſu factus Imp. poſt 30. dies Valentem fratrem conſortem imperij & Auguſtum nominat. Repreſſit Alemannos & Saxones; quorum primum hic fit in bellis mentio. Regnat annos 11. Ei circiter triennium Valens ſuperſtes fuit, in tugurio à Gotthis concrematus.

n Pontificum Romanorum vitas conſcripſit & opus ad ſua vſque tempora perduxit, quas alij deinceps continuarūt. A Damaſo ad Nicolaum primum Anaſtaſius S.R.E. Bibliothecarius. A Nicolao 1. ad Alexandrum 2. Guillelmus alter bibliothecarius. Ab Alexandro 2. ad Honorium 2. Pandulphus Piſanus. ab Honorio 2. ad Honorium 4. quidam anonymus ex Martini Poloni opere de vitis pontif. Ab eodem Honorio vſque ad Vrbanum 6. Theodoricus Niem Germanus. ab Vrbano 6. ad Martinum vſque quintum alius quidam incertus. Quouſque Damaſi liber, vt circumfertur, eſt perductus. Multa alia ſcripſit. Extant aliquot eius epiſtolæ, ad Athanaſium & alios epiſcopos AEgypti, ad Paulum Antiochenum, ad tria concilia Africæ, Profeſſio fidei Catholica &c.

Per ſeditionem obtinuit pontificatum contra Vrſicianum. *Ammi. Marcell. lib. 27.* Vnde & ſanguinariam eius ordinationem obiectant Auguſtino Pelagiani. *lib. 6. contra*

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Imperatore emersit ex Asia transiens in Europam, Cimmerio Bosphoro è limo, quem Tanais flu. conuehebat, terra constrato. Scythas trans Istrum habitantes inuasit. i. Gotthos, Taifalos &c. *Zosimus lib. 4.*

383 — 4471

S. SECVNDVM *Oecumenicum Concilium, Constantinopolitanū* 1. *ab Orientalibus tantum celebratum contra Macedoniū & oppugnatores Diuinitatis* S. *Spiritus. episcop.* 150. *siue vt ait Prosper in Chro.* 180 *à Theodosio Mag. indictum, à Damaso suasu D. Ambrosij confirmatum. Theodo.* 5. *c.* 9. *Hist. trip.* 9. *c.* 12.

Orientis episcopi Apostolicæ sedi, tanquam filij debitā reuerentiam præstant. *Theodo. lib.* 5. *c.* 9. *&* 10. Sine Romani Episcopi, cuius ante omnia sententiam cognoscere oportet, neque Vincentij, quem ad Synodum Ariminensem loco sui miserat, consensu, Synodi nullam habent firmitatem. *Theod. lib.* 2. *c.* 22, *in epistola Romani concilij.*

Diodorus Tarsensis episcop. Chrysostomi præceptor, neglectis allegorijs, simplicem rationem interpretandi scripturas celebrem reddidit. *Socr. lib.* 6. *c.* 3. *Sozo. lib.* 8. *cap.* 2. Scripsit præter innumera alia Chronicon, corrigens errorem Ensebij Pamphil. de temporibus. *Suidas.*

Gratianus episcopos Catholicos à Valēte eiectos, ab exilio reuocat, Arianos sacris ędibus expellit, *Theodo. lib.* 5. *ca.* 2. legem fert, vt cuncti subditi eam religionem retinerent, quā Damasus Rom. pontifex & Petrus Alexandrinus custodirent. *Sozo. lib.* 7. *cap.* 4. Pontificia Max. titulum sibi ab imperio oblatum recusauit, quòd penes ciuilem magistratum ius sacrorū esse negaret. *Zosim.* Arianas de Deo disputationes lege vetuit. *Sozo. lib.* 7. *cap.* 6.

Concil. Mauritaniæ cui Stephanus Archiep. 2. *præfuit. To. conc.*

Theodosium consortē imperij nominat, cum quo 4. ann. regnat. Lugduni à Maximo interficitur. Hinc Maximus imperij vsurpator eos motus excitat, quos Ambrosius apud ipsum legatione fungēs, Valentiniani nomine, explicat epist. 27.

Moritur Athanasius an. 377. cum episcopatum Alexandrinum pace belloque gessisset annis 46. post multiplicia illa pro Ecclesia certamina, quorum similia episcoporū aut doctorum Ecclesiæ neminem substinuisse vnquam legimus. *Nazan. Socr. Sozo. Hiero. in Chron.* Nam præter quotidiana & continua exilia sub Constantio latuit in puteo aquam non habente, in quo nunquam solem aspicere posset sex totis annis, vbi suum Symbolum condidit (*Naucl.* 12. *generat.*) Toto ferè Iuliani Imperio Alexandriæ occulitur, cum per orbem ad necem conquireretur. Sub Valente continuos 4. menses in paterno delituit sepulchro &c.

Hierony. Epistolas & Euangelia, vt hodie habet Ecclesia, colligit & ordinat Damasi iussu. *Radulphus de canon. obser. cap. vlt. Belethius ration. diuin. cap.* 57 *Berno lib. de missa.* cùm prius ex institutione Alexādri Epistola & Euangelium satis incertū legeretur. *Honorius li.* 1. *cap.* 88. *citante Cassandro in liturgicis pa.* 44. Extat liber, qui Comes dicitur à Pamelio magna diligentia vulgatus. Hoc verissimū ex eo intelligitur, quòd antea Patres vetustiores lectionum duntaxat meminerunt in genere, vtriusque testamenti, post Damasum etiā certarum lectionum Apostolicarum & Euangelicarum, vt Ambrosi, Aug. Leo Pap. Saluianus, Cęsarius, Chrysologus, quorum etiam quatuor posteriores translatione D. Hieronymi vsos constat.

Schisma 2.

Vrsinus, siue Vrcisinus sedis in schismate contra Damasum. Ruf. 2. *cap.* 10. *Ammia. Marcel lib.* 27.

Hieronymus aliqua alia in ecclesia instituit, vt etiam ipse D. Gregor. notat epist. 1. ad Iohan. Syracusanum, quā citat Amallarius *lib. de officijs ecclesiast.* 4. *cap.* 33.

In chartis Ecclesiasticis iuuit Damasum & Orientis atq; Occidentis consultationibus respondit. *Ipse epist. ad Geruntiam.* Romam cum Paulino Antiochiæ & Epiphanio Cyri episcopo eum traxit ecclesiastica necessitas. *ad Paulin.*

Valentinianus 2. à suis cubicularijs Viennæ Gallorum strāgulatur.

Priscil-

Damasi decimus annus, fuit, & vitæ & imperij Saporis Persatum regis noni septuagesimus.

Romani Gallique Franconiam inuaserunt. Clogio in prælio cecidit. *Eutrop. lib. 10. Trith.*

Saraceni & Gotthi fiũt Christiani. *Socrat. 4. c. 33. & 36.* & labũtur in Arianismũ. *Iornand. de reb. Goti. & Ab. Vspergẽsis.*

Messaliani, qui Psalliani, Euchitæ q. orantes & Enthousiastæ. i. Deo afflati, vocantur, negant carnem Domini prodesse vel obesse sumptam in sacramento Eucharistiæ *Theodor. 4. cap.* 11. semper orant, docent Baptismum non conferre gratiam, & non opus esse ieiunare. *Hist. trip. 7. cap. 11. Damasce. de hæres.*

Vocãtur & Valẽtiniani, quod his Valentini & Valentis tẽporib⁹ pullulauerint. Itẽ Bogomili. *Hermenopolus li. de sectis.*

Vigilantius & Iouinianus hæretici, ille SS. venerandos & orandos eorum item reliquias osculandas & sepulchra veneranda negat: ceremonias ecclesiæ, vt cereorum accensionem, ieiunia (Hieron. ad Ripariũ) despuit, continentiam hæresim, pudicitiam libidinis seminarium esse (libro cõtra Vigilant.) hic damnat delectum ciborum: monachis & monialibus post votum nuptias permittit: asserit peccata omnia esse æqualia: virginitatem eiusdem esse meriti cum coniugio: liberum esse hominem post Baptismum ad bene agendum, sed non ad peccandum: nullam meritorum distantiam fore in futuro sæculo: eum ideo anathematizat *Aug. de temp. in festo Trinit. serm. 3. & lib. de hæres. in eos scripsit Hier. tom. 2. & ad Riparium.*

Hæretici Nestoriani negabant Corpus Christi esse in sacramento nisi in ipso vsu. contra quos Cyril. epist. ad Calo.

Nihil in doctrina Catholica à tempore Apostolorum ad hanc vsque ætatem immutatum fuit, maximè Romæ, Io. Caluinus *instit. Gallic. lib. 4. cap. 2. sect. 3. & epistola ad Sadoletum.* Statue tibi quæso (inquit) ob oculos veterem illã ecclesiæ faciem, qualem Chrysostomi aut Basilij ætate apud Græcos, Cypriani, Ambrosij, Augustini sæculo apud Latinos extitisse ipsorum monumenta fidem faciunt.

Athanaricus, anno primo Damasi, i. *369.* electus dicitur in regem Gotthorum siue Getarum. A quo rerum Hispanicarum scriptores Gotthorum reges numerare incipiunt, anno 5. Valentis. *Isid.* qui Christianos crudelissimè est persecutus, vt eorum plurimi in Romanum solum fugerint, tanquam ad fratres. *Oros. lib. 7. cap. 19.*

Rebus deinde inter ipsum & Fridigernum diuisis, Gotthi se mutuis cædibus attriuerunt.

Athanaricus autem rerum potitus, à Valente missis sacerdotibus hæreticis Arianismo cum tota sua gente imbuitur, quo gens infecta fuit per a 13, annos. i. vsque ad Ricaredum à Leandro Hispalense conuersum, *Isid*,

Transito Danubio Valenti se dedentes Gotthi Thraciã habitandam accipiunt sed seruitutis impatientes mox rebellant, & Valentem bello superatum in villula exurunt.

Theodosius à Gratiano imperator Orientis creatus Alanos, Gotthos, & Hunnos vicit fuditque. *Oros.*

Gotti mortuo Athanarico illius se dediderunt imperio. *Idem & Isid.* sed post Alaricum regem creant, de quo mox.

Terentio duci maximo à victorijs ex Armenia reuertenti Ecclesiam vnam Antiochiæ Catholicis petenti. Valens denegat, atque aliud petere iussit. *Niceph lib. 11. cap. 49.*

o Quatuor reliquit epistolas, quarum vna damnat Iouinianum.

Priscillia-

Anni Christi | Anni mundi

388 — 40

o S. Syricius, aliàs Vrsinus Romanus. an. 15. mens. 11. dies 25. — 4476

403 — 4491

Vacat sedes dies. 20.

Patriarchis

Alexandriæ Theophilo.

Antiochiæ Paulino, deinde Flauiano an. 34.

Hierosolymis Cyrillo, mox Ioanne 2. an 29.

Constantinopoli Nectario, deinde Ioanne Chrysostomo an. 6. mens. 3. dies 26.

Principibus.

Theodosio Mag. cum Valẽtiniano 2. an. 7. post necem Maximi in Imperiũ restituto, & eo mortuo cũ filijs Honorio & Arcadio Impp. an. 3.

Isdigerde Persatum.

Marcomero Fran. duce.

390 — *CONCIL. Cartaginense 2. in Trullo confir.*

Romanum.

Burdegalense contra Priscillianũ præsente S. Martino Seuer. li. 2. Prosper in chron.

Telense contra Iouinianum Isid. to. 1. conc.

Cartaginense 3. episc. 44. cui interfuit Aug. Prosper in chron.

398 — *Cartag. 4. cui subscripsit Aug. To, 1. conc.*

Annus Dom. CCCC. quo præfinitè Arcadius & Honorius adeunt imperium, Ambrosius moritur, Ioan Chrysostomus pontificatum Const. Augustinus Hipponensem suscipiũt.

HOC *sæculo continuatio doctrinæ sic habuit.* liberum arbitrium. *Athan. contra Gentes. Basilius lib. 3. contra Eunomiũ. Nazianzenus orat. corã Gregorio patre habita. Epiph. lib. 1. Panarij, manifestũ est clarumque ac minime ambiguum, quod liberũ arbitriũ exhibuit nobis Deus &c. Hieron. Epist. ad Ctesiphontem, ad Demetriadem. In Esa. lib. 3. & alibi qui tamen contra Pelagianos scripsit. Nyssenus lib. peculiari, de lib. arbitrio. Lactantius & cæteri.* Iustificationem non excludere præsentem dispositionẽ, vel futura bona opera. *Ephrem*

Anni Christi. | Anni mundi.

388

4476

Priscillianistæ in Hispania præsertim, quorum auctor seculi gladio percussus est. *Sulpicius. Hiero. in Chron.*

Heluidiani siue Antidicomarianitæ. *Aug de hæres. Epiph.*

Priscillianus in Hispania ex Manichæorum & Gnosticorum dogmatibus hanc sui nominis heresim condidit. *Prosp.*

Abylæ fuit episcopus, non Phœnices in Syria, vt putauit Erasmus in epist. Hieron. ad Ctesiphontem, sed Hispaniæ, vt ex Aug. patet.

Damnatus prouocauit ad Maximum tyrannum, audiuis Treueris, eius gladio punitus est. *Hiero. in Chronic.*

Epiphanius Salaminius in Cypro. Theophilus Alexandrinus, Synesius Cyrenaicæ Episcop. Optatus. *ipse lib. 2.* Hsychius presbyter Paulinus cognom. Humerius, Pacianus Barcinonensis, Fœbadius Agennensis, Pontius apud Ausonium, Claudianus poëta.

lib. de vera pœnitentia. Hiero. lib. 8. com. in Esaiam & in 4. Daniel. Hinc bona opera partes iustitia, Nyssenus orat. 1. de amandis pauperibus vocat. Præstandum enim aliquid esse ex proprio, Hilar. cap. . in Matt. & in praef. in Psalmos. Nazianz. orat de pauperum cura. Amb. epist. 82. Bona opera castitas, continentia, humilitas, obedientia, cæteraque virtutes animæ pennæ sunt, quibus ad Deum subuolat. Ephrem lib. de beatit. animæ c. 2 & in lib. de extr. iudicio, & Ser. de Virginitate. Athan. Apol ad Constantiũ. Basilius Ser exhortatorio de renunciatione huius sæculi, & li. de virginitate & in Asceticis: Theophil. Alex. lib. 3. pasc. Denique tota hæc ætas sanctis operibus plurimum tribuit. De pœnitentiæ partibus, Exomologesi, contritione, satisfactione. *Ephrem, lib. 2 de compunctione cordis c. 3. Hilar. in Ps. 118. ad illud, Exitus lachrimarum transierunt oculi mei. Pacianus ad Sempronianum. Epiph in panario & quotquot scripserunt libros, sermo, tractata, homilias de pœnitentia & aduersus Nouatianos & Meletianos, qui negabant sacramentũ pœnitentia esse in Ecclesia.* Veritas corporis & sanguinis domini in Eucharist. & transsubst. *Athanas. lib. de christi magne. Nyssenus in orat. catechetica, qui & tractatum scripsit de transmutatione corporis & sanguinis domini apud Nicetam lib. 18. orthodoxia Cyrillus in mystagogien. Et quotquot illa ætate huius mysterij meminerunt, quorũ testimonia Garetius in librũ collegit, Tonstallus & plerique alij* Missam esse sacrificium. *Nazianz. in Iulianum Mox sacrificij incruẽti oblatione manus cõmaculat. Amb. ep. 33 Missam facere, offerre, offerre sacrificium. Item precatione prima præparãtia missam li. 4. de sacram. lib. 1 off. c. 48. Athanas q. 34. ad Antio. Eus. lib. 1. c. 10. de Demonst. Concil. Nicænum 14. can. Hiero.*

Theodosius senior exemplo Constantini magni Cyclum paschalem ordinandi curam mandat Theophilo Alexandrino episcopo & Mathematico & inter Mathematicos, qui in Aegypto erant celeberrimi, versanti. Ille Cyclus dicitur Alexandrinorum & Græcorum, cui dum non acquiescit Innocentius in epist. ad Aurelium Cartag. episcopum tempore Augustini, Dionysius Abbas Romanus, item Mathematicus, ad suum, quem paucis mutatis ex illo duxerat, paulo post tẽpore Leonis magni, nostros assuefecit. *Ex computorum Eccl. auctoribus.* Ea Theodosij ætate Olympiades desierunt celebrari, & earum loco substitutæ sunt Indictiones. *Cedrenus.*

Rei militaris duces, tribunos, cæterosque præfectos duplo plures constituit. Vnde factum, vt fiscus nimijs annonis grauaretur. Nam quilibet eorum non partem suam, sed lucrum integrum, ac si pauciores fuissent, colligere volebat. *Zosimus lib. 4 Si impio credendum.* Postremus Romanorum Imperium integrum in Occidente & Oriente tenuit.

Iussu Theodosij fana Paganorũ à Iuliano Apostata aperta clauduntur & sacrificia prohibentur, pecunia, quæ ad ea è fisco ministrabatur, denegata. *Ibid.*

Ad senatum, qui patrijs sacrorum ritibus inhærebat, orationem habuit, vt Christianam fidem amplecterentur. *Ibid. in fine.*

Arianos, cum per annos 40. oratoria Constantinopoli tenuissent, vrbe expellit. *Socr. lib. 5. c. 7.* In schola Romana tres Oratoriæ, decem Grammatices, quinque Sophisticæ siue logicæ professores, vnum Philosophiæ, duos iuris & legum doctores instituit. *leg. Vniuersos, Cod. de studijs liberalibus vrbis Romæ.* Edictum hortatu Amphilochij episcopi cõscribit, quo Ariani ex vrbibus eijciantur. *Theod. lib. 5. c. 16.*

Leges scripsit quibus mandabatur lucorum Idolis dicatorum destructio. Cõstantinus enim sacra dæmonum prorsus sustulit. Fana tamen non subuertit, sed inaccessa esse iussit. Quod continuarunt filij. Iulianus impietatem renouauit. At Iouinianus paulo post Imperium adeptus, rursum simulachrorum cultum prohibuit. Quibus legibus Valentinianus Europam gubernauit. Valens verò cunctis alijs, quam delegissent religionem, permisit, cum solis autem Catholicis bellare nunquam cessauit. Toto igitur ipsius Imperio, in aris ignis ardebat, simulachra libationibus ac sacrificijs honorabantur, in foro publicæ epulæ dabantur, iniciati orgijs Bacchi cum parmis cursitabant, canes discerpentes, insanientes, bacchantes, & alia idololatrica peragebantur. Huic succedens Theodosius ista omnia fun-

403

4491

Anni Christi. 400

ditus conuulsa sempiternæ obliuioni tradidit. *Theod. lib. 5. c. 20.*

Idolorum ergo cultus, qui Cõstantini constitutione deinceps negligi & destrui cœperat Theodosio Imperante collapsus est. *Ruff. lib. 2.*

Isdigerdes persecutionem decimam quartam mouet in Perside, quæ annos 30. durauit. Nam continuatur à Gororane filio. *Theod. lib. 5. c. 39.*

Symmachus vrbis præfectus Idolorum põtifex minor & quidã Romani Gentiles veterẽ religionis vsum fieri, arã Victoriæ quam Gratianus euerterat, in curia Romana restaurari, vestales de fisco ali postulant apud Valentinianũ 2. His respõdet Ambrosius duabus epist. 30. & 31. & obtinet. Relationẽ suam orationem siue epistolã vocabat Symmachus.

An. Christi 400. præfinitè D. Ambrosius mortuus est, quo anno etiam D. Ioannes Chrys. Patriarcha Constantinop. creatus est. Quare putarim ex Ambrosio, Chrysostomum sua commentaria in epistolam ad Hebræos deduxisse, non contrà.

Per Ionium & Gaudentium comites omnia templa spoliata Theodosij imperio. Symmachus reiectus, qui aram Victoriæ in senatu restitui procurabat. *Prosper parte. 3. de Promiss. cap. 38.*

Marcomerus Franc. rex Gallias inuadit, & omnia loca, quæ Maximus occuparat, recepit præter Armoricam, siue Britanniam minorem: quo cæso à Valentiniano, regnum fuit penes duces aliquandiu.

Nectarius Constant. patriarcha sustulit Pœnitentiarios, quorum scilicet munus erat publicam & solẽnem pœnitentiam iniungere, abrogans pœnitentiam publicam. i. publicam confessionem & satisfactionem, occasione cuiusdam mulieris, quæ iussa cum ieiunijs & oratione in Ecclesia permanere (i. publice pœnitentiã agere) vitiata fuerat, hoc est, publicam confessionem & satisfactionẽ in priuatam vertit. *Hanc interpretationem probat Spenceus cent. 7. Apophtegmatũ è Sozo. lib. 7. cap. 16. Socrat. lib. 5. cap. 19. Niceph. lib. 12. cap. 28.* Quod imitatus Leo magnus in Occidentis partibus paulo post, sufficit (inquit) deinceps reatus conscientiarum solis sacerdotibus indicare confessione secreta. & remoueatur tã improbabilis consuetudo &c. Epist. ad episcopos per Campaniam & Piscenam.

Ambrosio succedit Simplicianus, quem Augustinus initio sui episcopatus consulit de Iacob electione & Esau reiectione contra Pelagianos. *Prosper respon. 1. ad excepta Genuensium.*

Hinc deinceps viginti amplius annis cõtra inimicos gratiæ Dei Pelag. Catholicam aciem duxit. *Idem pref. lib. de Gratia contra Collatorem.*

Hinc minister Gratiæ & admirabilis gratiæ prædicator ab eodem passim dicitur.

Præter Pelagianos confecit Manichæos, Donatistas & Arianos. Nam eius cum adhuc esset presbyter conflictatio fuit publica duobus diebus cum Fortunato Manic. in vrbe Hipponensi, adhibitis notarijs, qui singula exciperẽt, in qua infœlix Fortunatus nõ fuit conuersus, sed tantum perculsus. Altera in eadem vrbe tribus diebus cum Fœlice Manicheo, sed exitu fœliciore. Tertia fuit celebrior in eodem etiam loco cum Maximiano Ariano, sed nullo successu. Extant harum collationum acta apud Aug. Quarta Cartagini cum Pascentio comite Ariano, vbi Laurentius iudex epist 174. &

Anno mundi.

epist. ad Hedibiam & ad Euagrium. Totaque denique illa ætas, vt Roffensis, Sanctius, Canisius & alij demonstrarunt. Missarum solennia & ritus. *In liturgia Basilij. In missa Ambrosij, libris eiusdem de sacram. & de preparat. ad Missam. In Comite D. Hiero. Apud Basil. c. 27. lib. ad Amphiloch. de spiritu S. quod caput veteres ecclesiæ tradiciones multas complectitur, Cyril. Hierosol. in Mystagogicis, cum cæteris, quorum sententias collegerunt Cassander & Pamelius in liturgicis.* Inuocatio sanctorum *Athanas. de incarnatione verbi & in Euang. de S. Deipara & de interpret. Psalmorum. Basil. oratio. in 40. martyres. Nazian. in fine orat. in laudem Basilij & orat. in Cyprianũ. Vbi & virgo quædam amata à Cypriano tunc Mago, inuocatione O. Virginis ab eius amore seruatur. Ambros. lib. de viduis. & in precatione 2. preparantis Missam. Prudentius in hymno Laurentij, de 18. martyribus, de Vincentio, de Cassiano. Hierony. de ea scripsit contra Vigilantiũ, &c. Ephrem lib. de compunct. cordis. 2. c. 13. Totum denique illud seculum, vt Esselsius docuit lib. peculiari, Canisius in maiore Cathechismo & alij.*

Mortuis viuorum preces prodesse, & purgatorium. *Epiph. hær 75. contra Aerium, qui id negabat. Lact. lib. 7. c. 21. Prud. in Hamartigenia. Hiero. lib. 18. com. in Esaiam & lib. 4. c. 4. & Marc. 9. Nyssenus lib. de anima & alibi. Chrysostomus & Basilius in Liturgijs & alibi.*

De S. Cruce. *Amb. de obitu Theodosij. Prudent. hymno ante somnum. Ephrem lib. de pœnitentia c. 3. & lib de armatura spiritualis c. 1. Denique, quoniam hæc ætas præcipue abundat libris & scriptoribus omni exceptione maioribus, ex hac maximè decerpitur, quicquid facit ad doctrina veterũ contra nouam, confirmationem. Quod & Centuriatores cum magno pudore & conscientiæ fremitu cõfitentur. Cent. 4. c. 4. de doctrina, colum. 291. & seqq. c. 5. de hæresibus, seorsum Donatistarum, col. 376. Arrianorum 401. &c. cap. 6. de Ritibus & ceremonijs, col. 406. & seqq per totum. cap. 7. de Politia & gubernatione Ecclesiæ col. 483. & seqq alijs. cap. 9. de Synodis, col. 610. & seqq. cap. 10. de episcoporum & doctorum vitiis col. 881. & seqq. cap. 11. de Hæreticis c. 1338. vt in Vigilantio, Aerio &c. cap. 12. de Martyribus sparsim, cap. 13. de Miraculis col. 1434. & seqq. Denique qui hoc æuo oppugnarunt Arrianos, Eustachianos, Aerianos, Iouinianum, Messalianos, Vigilantium, Martianum, Heluidium istis & Caluinistis planè sunt doctores papistici.*

Anni Christi.

QVINTVM SÆCVLVM.

41

403 *S. Anastasius I. Romanus an. 3.

406 dies. 10.

Vacat sedes dies 21.

Patriarchis.

Alexandriæ Theophilo.

Antiochiæ Flauiano.

Hierosolymis Ioanne secũdo.

Constantinopoli Ioanne Chrysostomo.

Principibus.

Arcadio an. 13. Orie. Honorio an 31. Occid. Imp.

Isdegerde Persarum.

Dagoberto Franc. duce.

404 CONCIL. *Alexandrinum contra Origenem. Ab Vsperg.*

Cartaginense 5. episc. 73. Tomo. 1. conc sub hoc & Innocentio.

Toletanum 1. confirmatũ à Leone PP. episcoporum 18. siue 15 in quo damnatur Priscilianus. Isid. Tom. 1. Concil. Taurinatense lib. conc. Hipponense. Prosp. in Chron.

42

406 p S. Innocentius I. Albanus, siue Scotus, an. 15.

421 mens. 2. dies 25.

Vacat sedes dies 22.

Patriarchis.

Alexandriæ Theophilo deinde Cyrillo an. 34.

Antiochiæ Flauiano, deinde Porphyrio ann. 2. Alexandro ann. 3. Theodoro an. 4.

Hierosolymis Ioanne secũdo, deinde Paraylio an. 7.

Constantinopoli Ioanne Chrysostomo, deinde Arsacio an. 1. mens. 4. dies 15. Attico an. 19. mens. 7. dies 10.

Anni mundi.

& 178. Quinta cum Donatistis de Ecclesia quam Balduinus emendatam & illustratam edidit. Sexta cum Fortunio episcopo Donatista &c.

4491 • RELIQVIT epistolam ad Episcopos Germaniæ & Burgundiæ. *tom. 1. concil.*

Arcadij & Honorij primus est Domini quadringentesimus.

4494 Ruffinum Arcadio, Stiliconem Honorio tutores adiunxit Pater moriens, Gildonem Africæ præposuit, qui regni cupiditate ad perfidiam impulsi, tandem interempti sunt.

Stilico affectans filio suo Eucherio imperium, omnes barbaras nationes ei infudit, & lacerationis eius auctor fuit.

Cum Honorius & Arcadius Getis siue Gothis stipendia à patre constituta, qui eis vsus fuerat contra Maximum & Eugenium, pendere nollent, Radagisus ducenta eorum millia in Italiam duxit. Stilico Honorius contra eos attraxit Burgundos, Sueuos, Alanos & alias gẽtes mari Baltico vicinas. Captus igitur Ragadaisus ad Fesulas strangulatus est, captiuorum greges singulis aureis venditi sunt, reliquiæ regem creant Alaricum, cum quo paciscitur Stilico, vt in Galliam transeat.

Per totum imperium Idolorum templa dirui Impp. præcipiunt. *Sigeb.*

4492 Ragadaisus Gothorum rex cum suis 200. armatorum milibus in Fesulanorũ montium verticibus interclusus, consumptus est, captus & interfectus. *Isido.*

Honorius templa omnia Idolorum cum suis adiacentibus spatijs Ecclesijs contulit, simulque eorum simulacra confringenda in potestatem dedit. *Prosper part. 3. de promiß. capite 38.*

Arcadius ne traderet ad se confugientes Armenios propter Persarum persecutionẽ, bellum cum Persis confecit. Antequam potiretur victoria, iam coeuntibus in prælium militibus aëriæ cruces in vestibus apparuere. Vnde etiam

4494 victor aureã monetam cum eodem crucis signo fieri præcepit, quæ in vsu totius orbis, & maximè Asiæ hodieq; persistit *Idem c. 34.*

4505 Hieronymus à Petro Apostolo incipiens & in semetipsum desinens, 135. virorum illustrium ecclesiastica volumina contra Porphyrium & Iulianum Augustum descripsit apud Bethlehem, qui imperitos dicebant Christianos. hoc opus deduxit vsque ad 14 Theodosij.

Eò Paula Hieronymum secuta, in Syria tria monasteria Virginum & Vnum virorum, cui ipse præfuit, condidit.

Apollinaris Laodicenus, Antiochiæ tãta laude docet, vt à S. Hieronymo iam sene discendi causa adiretur. *Hieron. epist. ad Pammachium* sectam introducit, quæ filium Dei assumpsisse animam rationalem negaret. *Tripart. lib. 5. c. 44. & 9 c. 3.*

p Multas epistolas reliquit easque eruditas, 24. est ad Synodum Toletan. 26. ad conc. Mileuitanum &c.

Arcadium & Eudoxiam excommunicat. *Niceph lib. 13. c. 34. Georgius in Vita Chrysostomi.* In qua epistola Eudoxia de gradu & maiestate imperij deijcitur. Ergo pontifices Romani reges & Imp. deponebant.

Ad eum Augustinus cum 50. Episcopis concilij Mileui-

 tani

tani epistolam 42. scribit & cum Episcopis Synodi Cartaginensis de actis aduersus Pelagium & Celestium, epistolam 90.

Cassianus & Euagrius monachi, Primasius, Orosius, Tiberianus, Maximus Taurinensis, Faustinus presbyter, qui Lucifero fauit, *Gennad.* scriptores ecclesiastici. Ausonius Burdegalensis, Prudentius & Sedulius poetę. Vincentius Lirinensis, quod monasterium erat in Aluernia, vt Sidonius Apollinaris in epist. indicat. tamen alij dicunt esse S. Honoratum io Prouincia, Isidorus senior episcopus Cordubensis, Palladius, Hilarius Arelatensis, Polybius.

Escicius Nazanzeni discipulus bibliothecam Origenis & Pamphili Martyris Cæsareæ longo corruptam tempore, multo labore restituit. *Bergom. lib. 9.*

Olympius, Audetius, Ithacius Hispanus, qui in Priscillianum scripsit Apologetici specie. *Hieron.* alius ab Idacio Chronico *contra Thritemium.*

Prima Romæ direptio an. 413. 8. seu 9. cal. Septemb. per Gotthos duce Alarico siue Athanarico (qui fuit secundus rex Gotthorum, primus Hispani. *Ritius l. 1. de Reg. Hisp.*) *Procop. lib. 1. Cuspinia in vita Cæsar. Æmyl. lib. 1. Sozom. 9. c. 8. Oros. lib. 7. cap. 38.*

Crudelitatem huius describit Hiero. in Marcellæ Epitaphio & Viues in libros Aug. de Ciuit.

Sacris interim vasis abstinuit Alaricus & rapta magna cum reuerentia restitui iubet. se testatus cum Romanis bellum gerere, non cum Sanctis & Apostolis Dei. *Orosius.*

Hinc cœpit Imperij dilaceratio. Nam in illud posteà barbaræ nationes Septemtrionales sese infuderunt, de qua re libri Blondi de inclinatione Imperij & Pij 2. in Blondi Epitome. Imperio hæc laceratio vtilis fuit. Primò bellis ciuilibus ferè finem imposuit. deinde penitus Idololatriam sustulit, quam ne Christiani quidem Imperatores radicitus extirpare potuerant. Inde denique Christiana multa regna & Imperia exorta sunt, quorum vnúquodque pro suo modulo religionem propagauit. Maior erat Imperij moles, quàm vt principes eius saluti, itemque vni rei Christianæ possent intendere.

Sicque impletum illud Apocalypsis 17. Decem cornua, quæ vidisti in bestia, odient fornicariam & desolatam facient illam & nudam, & carnes eius manducabunt & ipsam igni concremabunt &c.

Hinc his mille annis totæ nationes Europæ mutatæ sunt, deinde Africæ, postremò Asię, Turcis, Tartaris, Saracenis & Mauris in eam inundantibus.

Vasconia tunc nomen hoc à Vuisigotis sortitur.

Occasione tutelæ Theodosij Iunioris à Persarum rege administratæ, inducijsque in 100. annos factis, late Christianismus in Perside propagatur. Sed Satanas inuidens excitauit persecutionem 30. annorum per Isdigertem regem & tutorem imperij Orientis. *Hist. trip. lib. 10. cap. 30. 33.*

Hîc Chronica regum Hispaniæ propriè incipiunt. Nempe ab Ataulpho propinquo & successore Alarici, qui Dux fuit exercitus Gotthorum apud Theodosium contra Eugenium, & sub Honorio Romam quidē cepit, sed in gratiam Apostolorum delere noluit, eam duntaxat thesauris publicis & priuatis spolians, à sacris interim abstinens.

Scriptores tamen Hispani reges suos numerare incipiunt ab Athanarico, qui Gotthorum rex creatus est anno quinto Valentis sub 370. *Tarapha.*

Anno Christi.		Anni mundi.
	Principibus.	
406	*Eisdem Impp. & post mortem Arcadij Theodosio 2. iuniore Orie. Imp. an. 42. Isdigerte Persarum. Genebaldo Franc. ad Mænum & Salam Duce.*	4494
	Athanarico siue Alarico Gottho primo Hispaniarum Rege, deinde Ataulpho an. 6. Sigerico an. 1. Vuallia an. 22.	
421		4505

At

Anni Christi. | Anno mundi.

406 — 4494

413 — 4497

421 — 4497

COLLATIO Cartaginensis inter 286. episc. Catholicos, & nonnullos Donatistas, iussu Honorij, & studio Augustini habita. Aug. epist. 68. & in Breuiculo.

CONCIL. Toletanum, ad cuius episcopos Innocentius epistolam decretalem scripsit (cuius nulla mentio in Tomis conciliorum.

Muleuitanum in Numidia contra Pelagianos & Donatistas, cui interfuit Augustinus, & approbatum est ab Innocentio. August. epist. 92. & 157.

At primus Ataulphus ab illo rex tertius primus in Hispaniam ipsi ad habitandum ab Honorio assignatam descendit, Narbone Placidia Honorij sorore in vxorem ducta *Vasens.*

Ante eius in Hispaniam ingressum, Constantinus, Constans f. Maximus tyrannus eam occupauerant. Deinde Vandali, Alani, Sueui.

Honorius cum Arcadio imperat annis 13. cum Theodosio Arcadij f. annis 19. quorum primo anno statim post Arcadij mortem Vādali, Alani, Sueui Scythicæ originis populi à Gotthis pulsi, tribus annis in Gallia exactis, Hispaniam inuadunt, biennio post Romam captam. *Seuerus.* inter se diuidunt, annis fere 30 incolunt. *Sigeb. Procop. lib. 3.* Sola Celtiberia in fide imperij permanente, eam defendente Constantio Patricio, *Chronica regis Alphonsi.*

Vādali & Sueui Galleciā possident, Vādali Siliagi Beticā. Alani Lusitaniā & Celtiberiæ partem *Vasens in Chro. Hisp.*

Vandali relicta Hispania metu Gotthorum 19. anno, quā in eam venerant in Africā concedunt. Sic duo regna tantum in Hispania fuere Gotthorum & Sueuorum, qui à Gotthis deleti sunt sub tempora Gregorij Mag.

Gotthi in Ostrogotthos & Visegotthos diuiduntur. i. Orientales & Occidentales Gotthos. Visegotti per Italiam in Galliam, inde in Hispaniam venêre, atque in ea regnum per annos plus minus 386. possederunt, donec à Mauris, pene vsque ad vnum omnes deleti sunt. Ostrogotthi autem tempore Zenonis in Italia regnare cœperunt.

Placidia Honorio fratri post mariti mortem à Vallia pacē expetente reddita Constantio comiti nupsit & Valentinianum 3. peperit Honorij successorem. *Oros. Prosper. Sigeb.*

Hieronymus Paulianum fratrem post vastatam à Gotthis patriam Stridonem, eò remisit, vt si qua remansissent de parentū possessione venderet. *Ipse ad Pammachium & in scripto contra Ioan. Hierosoly.*

Pelagius Britannus, Heluidius, Audæus, Bonosus hæretici. *Augusti. de hæres. Chrysost. & Isid.*

Innocentius primus Romę Nouatianos pellere cœpit, & multas ecclesias illis ademit. *Socrat 6. cap. 9.*

Franci accersiti à Senatore, cuius vxorem rapuerat Lucius præses Romanus, traiecto Rheno iterum Gallias incessentes, Treuerim vrbem incendunt, & magnam Galliæ partem occupant. *Sigeb. Æmil. lib. 1.* Primum sedes habuisse dicuntur inter Norinum & Vindelicos. *Strabo.* Inter Saxones & Alemannos Gens non tam lata, quàm valida. *Hieronymus in Hilario.* Imo Gens erat Gallica trans Rhenum propè Geldrenses.

Germaniæ perpetua domitrix. *Ammia. Marcelli.*

Franci anno 7. Imperij Honorij & Arcadij apud Treuiros, Mediomatrices & Tullenses consederunt, quos Sueuia, dum erant in Gallia, ob vetustas simultates instigantibus Vandali, Burgundiones, & Alani Rhenum per vim & arma transire compulerunt. Quibus pulsis Vandali Sueui & Alani ad vastandas Gallias profecti sunt. *Blond. lib. 1.*

Eraclianus consul in Aphrica cum incredibili classe 3070. nauium quantas nunquam habuit Xerses, vel Alexander cōtra Romam venit *Sigeb.*

Burgundi partem Galliæ ad Rhenum occupant. *Sabell.*

Vexati ab Hunnis in Galliam transierūt, pietatem Christianam receperunt à quodam Episcopo baptizati, indicto ipsis a octo dierum ieiunio. *Cassiodorus.*

Idacius ad Deum conuertitur anno Honorij decimo. i.

sub annuiu Christi 417. *Ipse in Chronic.*

q Hic videtur Zosimus, de quo Basilius quadam epist. ad Papam Innocentium, *Onuph.* reliquit duas epistolas. *Tom conc.*

Sub Honorio Romani à Britãnia propter potiora Reip. negotia sponte recesserunt. Vnde Scotis & Pictis ad prædam expositi regem Vuorlegirnum crearunt, qui Saxones & Anglos duce Hengisto acciuerunt in insulæ perniciem. *Chron. Angl.* A Maximo Tyranno, qui eam militibus exuerat, vt Imperium occuparet eius calamitatem repetit Gildas. Ex eo enim tempore nunquam se tueri potuit, Scotis siue Hibernis è Circio, Pictis ex Aquilone erumpẽtibus. *Gildas sapiens de Britannia excidio.* Tanti mali causam videtur facere Pelagij hæresim.

Scoti & Picti vastant Britanniam. *Blond. 2. dec. 1.*

Prædestinatorum hæresis ex libris D. Augustini male intellectis cœpit an 415. Omniã prædestinationi & reprobationi ita tribuit, vt neget opera vel prodesse vel obesse ad salutem *Sigeb. in Chron. Lutzemburg. de hæres.*

Zosimus Comes, post Eunapium historiam Romanam 424. annorum ab Augusto ad Honorium & Athalaricum, Gotthum, qui Romam diripuit, sex libris scelerata fide explicauit. Nam fictis laudibus impios, vt Diocletianum, vt Iulianum exornat, falsis criminibus pios & sanctos principes Constantinum, Gratianum, Theodosium &c. onerat pietati bellum indicens. Quarè ab Euagrio, Photio, Nicephoro & alijs historicis rectè vt canis proscriptus est. Reperit tamen præconem quendam Io. Leunclaium, qui pro eo Apologiam ita scripsit, vt se melius canẽ cane illo rabidiorem contra Sanctos & Religionem pingere non posset. Noua religio nobis istos parit, quibus Christiana displiceant, Pagana & impia placeant ac laudentur.

Galli tum Rempublicam constituunt excussis Romanis, Alarico res in Italia gerente. *Zos. lib. 6.* Hinc apparet Gallos euocasse Francos ad se in libertatem asserendum.

Hieronymus corpore defecto, cum è lecto sese erigere non posset, nisi apprehẽso fune qui de trabe pendebat, obijt in Bethleem anno Christi 422. & ætatis suæ 91. *Prosper*, vel 98. *Diacon lib. 14. & Sigeb. in Chron.* vel etiam 99. *Trithemius.*

Ante eum sex erant veteris testamenti de Græco in Latinum conuersiones. De Hebræo autem in Latinum eloquium, solus sacras literas conuertit, cuius editione generaliter omnes Ecclesiæ vsquequaque vtuntur, pro eo, quòd veracior in sententijs, clarior in verbis. *Isid. lib. de offic. & li. 6. Ethymol. cap. 3.*

Eudocia Leonis Atheniensis philosophi filia & Theodosij iunioris vxor ὁμηρόκεντρα siue Homerocentonas contexuit, ex Græcis Homeri varios vtriusque testamenti locos describens vel exponens. Quod paulo ante fecerat è Latinis Virgilij carminibus Proba Falconia Adelphi proconsulis vxor in suis Virgilicentonibus.

Isidorus senior Cordubensis.

Chronicon scripsit à primo Theodosij consulatu vsque ad an. 490. quod auspicatur à D. Ioanne Chrysostomo.

Vallia Hisp. rex Gensericum & Vandalos Hispania expulit. Hi transierunt in Africam annuente Bonifacio comite D. Augustini amico. Pace facta cum Valentiniano, eam 96. an. tenuerunt vsque ad Bellisarium.

Ab Imper. ob res bene gestas secunda Aquitania & ciuitatibus aliquot vicinis donatus est. i. à Tholosa vsque ad Oceanum

Anno Christi		Anni mundi
	43	
421	q S. Zosimus siue Sozimus Græcus, an. 1. mens. 3. dies 12.	4505
423	Vacat sedes dies 11.	4507

Patriarchis.

Alexandriæ Cyrillo.

Antiochiæ Theodoro an. 4.

Hierosolymis Paraylio.

Constantinopoli Attico.

Principibus.

Theodosio 2. Orien. & Honorio Occid. Imp.

Gorrane Persarum.

Genebaldo Franc. Occidẽtalium duce, Faramundo Marcomeri filio Orientalium in Franconia Germaniæ duce primo, mox Francorum rege.

Vallia Hispaniæ.

CONCIL. *aliud Cartaginense, nempe sextum sub Innoc. Sozimo, & Bonifacio, siue vt loquitur Aug. prouincia Cartaginis, præside Aurelio, episc. 217. nobilissimum contra Pelagianos, confirmatum in Trullo, cui potuit August. interesse August. epist. 47. 94. 95. & 106. Est fortaße Cæsariense, de quo Possidius in vita Aug. In Cæsariensem (ait) ciuitatem eum venire, cum alijs episcopis Apostolicæ literæ compulerũt.*

Anni Christi.

44

r S.Bonifacius I. Romanus an. 3.

423 menses 8. dies 7.

426 Vacat sedes dies 9.

Patriarchis.

Alexandriæ Cyrillo.

Antiochiæ Theodoro, deinde Ioanne an. 18.

Hierosylimis Paraylio, deinde Iuuenali an. 39.

Constantinopoli Attico.

Principibus.

Eisdem Imp. Faramundo tam GalloFrancorum quã GermanoFrancorum consensu, duce. an. 11.

Vallia Hispaniæ.

CONCIL. *Cartag. septimum 38. epis. Africanum contra Pelagianos. Aug. epist. 47.*

Schisma 3.

Eulalius in schismate contra Bonifacium electus, ab Honorio expellitur. Plat.

45

426 ſ S.Celestinus siue Celestius, Campanus, *seu vt aliĳ volũt*, Romanus, an. 8.

433 mens. 10. dies 17.

Vacat sedes dies 21.

Patriarchis.

Alexandriæ Cyrillo.

Antiochiæ Ioanne.

Hierosolymis Iuuenali.

Constantinopoli Sisinnio an. 1. mens. 9. d. 25. deinde Nestorio Hæresiarcha an. 3. d. 29. Maximiano an. 2. mens. 5. dies 19.

Principibus.

Theodosio 2. Ori. Honorio Occid. & post eum Valentiniano 3. an. 30. Impp.

Persarum Gorrane.

Anni mundi.

Oceanum. *Idacius.*

r Vigilias nocturnas ad sepulchra martyrum sustulit, ieiunia retinuit.

4507 Ad eum quatuor libros contra duas epistolas Pelagianorum dirigit D. Augustus examinandos & emendandos, Apostolicæ sedis correctioni se suaque committens.

4510 Constantiũ in patritium ob egregia ipsius in Imperium merita sibi collegam assumpsit Honorius, qui è Gallia Narbonensi Vandalos & Alanos expulerat in Hispaniã. *Prosp.*

Chronica Francorum, ab hoc Faramundo, qui an 420. dux fit Francorum, Reges enumerare incipiunt. Præcedentium regum nomina, quæ à Trithemio afferuntur, videntur ficta. Præsertim cum Germanicæ nationes ad hæc vsq; tẽpora semper fuerint barbaræ sine imperio sine certis regibus, legibus &c. Si tamen Franci, qui regno Gallorum indiderunt nomen Germanica sit natio, & non potius indigena, quæ vt ex Procopio Cæsariensi narrat Zonaras tom. 3. circa Rhenum & Rhodanum & vicinas paludes olim habitarit.

Franci, antequam ad fidem conuerterentur, legem Salicam dictant, per suæ gentis proceres, qui tunc temporis ipsam regebant. *Auctor præfationis in legem Salicam, Sigeb. in Chronico an. 421. Otto Frising. lib. 4. c. penult.*

Florus Monachus ex libris Augustini contra Pelagianos gratiam Dei ita extollebat, vt negaret liberum arbitrium. *August. de gratia & lib. arbi.*

Vuandali è littore maris Germanici, vbi nunc Meldeburgenses & Pomerani. (*Plinius*) Alani, Sueui, siue Alemãni, in tria regna Hispaniam diuidentes intestino bello inter se colliduntur: contra quos mittitur ab Honorio Castinus dux. *Sig. in Chron.*

Paulus Orosius hortatu Augustini cõtra Paganos imperij lacerationem Christianis temporibus tribuentes 7. libris historiam ab initio mundi ad vsque Valliam Gotthorum in Hispania regem tertium siue vsque ad annum 421. scribit.

4510 Valliam tamen Ataulpho Gotthorum primo subroganit Prosper & Seuerus.

Vallia pacem cum Romanis confirmat datis obsidibus. *Oros. in fine*

4517 ſ Eius epistola extat ad Galliæ episcopos contra Pelagij errores. *tom. conc.* Cyrillum Alexandrinæ ciuitatis episcopum pro tempore vicarium in Ephesino Conc. denuntiauit. *Verba Marcellini comitis in Chron.*

Socrates, Sozomenus, & Theodoretus, Eusebij historiam continuantes tempus ferè 140. annorum pertexuerũt. *Niceph. 1. cap 1.*

Burgundi & Occidentalium magna pars fidem Christianam recipiunt. *Niceph. 14. cap. 40. Socr. 7. cap. 30.* Germanus Altisiodorensis, & Lupus Trecassinus episcôpi, Britannos à Pelagianismo ad veram fidem reuocant. *Prosp. in Chron.* Palladius à Celestino PP. in Scotiam missus Christum ibi docet. *Maior lib. de reb. Scot.* Primus fuit Scotorum episcopus. *Prosper in Chro.*

Clodius Franc. Rex Thoringiam Germaniæ inuadens, Dispergum castellum occupat, vbi sedem regni aliquandiu constituit. *Sigeb. in Chron. Greg. Turonen. lib. 2. cap 9.*

Ex Augustini libris, præsertim epistolis, istius sæculi Africana historia ferè tota confici potest, quam dum non intelligeret vanissimus ille doctorum censor Erasmus, in suis censuris simpliciter confictas pronunciauit epistolas Bonifacij

V 4 comitis

comitis ad Augustinum & Augustini ad eundē Bonifacium Nam primum ante hæc etiam tempora, erant qui dicerentur comites, vt ex Ammiano Marc. claret. Deinde Augustinus cogebatur de ijs rebus ad Bonif. comitem Africæ præfectum, cui erat amicissimus, scribere quoniam Vandalos ipse certis conditionibus euocauerat in Africam, vt se de Honorio vlcisceretur, qui sibi Catholico dabat hęreticum successorem, &c. *Pius 2 & Blondus lib. 1, de inclinat. Imperij.*

Bonifacius comes Africæ, cum conditiones à Barbaris iam in Africā sua euocatione infusis violari & cōmunionis Catholicæ ædes sacras profanari cerneret, tędio animi paulo post D. Augustinum interijt, *ydem.*

Cum 205. episcopi Afri interfuissent Cartaginensi concilio, vix quinque supererant in tota Africa an. D. 1020. *Leo 9. epistola ad Thomam Cartag. episc.*

An. 433 Gensericus partim à Bonifacio, Aetij fraudulētis consilijs alienato inuitatus, partim Gothos veritus, cum Vandalis & omnibus eorum familijs in Africam traiecit & eam prouinciam cum successoribus miseris modis afflixit. De qua re Victor Vricensis.

Eodem anno mortuum D. Augustinum tradit Prosper in Chronico, de quo mox.

¶ Extat eius epistola erudita ad Episcopos Orientales.

Moritur magnus ille Augustinus in Hypone non an. Christi 440. *Sigeb. in Chron.* vel 446. *Bed.* sed 432. *Diac. li. 14.* siue 433. *Prosper in Chro.* anno autem vitæ suæ 73. & episcopatus. 40. *Sigeb.* siue vitæ suæ. 76. *Diac. lib. 14. Prosp. in Chron. Possid. in eius vita.* siue vt alij 83. Baptisatur an. 30. ætatis, fuit Manichæus ferè 9. annis, vt ait lib. 2. de morib. Manich. *cap. 19. & lib. 1. de morib. Eccles. Cathol. cap. 18.*

Apud Hebræos an. 426. R. Ase doctorum, quos vocant Amoraim, postremus.

Bononiensis Academia instituta est à Theodosio Imp. Volater.

Eudoxia Imperatrix festum ad vincula Petri celebrari Cal. Augusti obtinnit à Sixto, maximè vt populum à gentilitate reuocaret, qui eo die recolebat festum pro victoria Octauij Augusti de Antonio & Cleopatra. *Sigeb. in Chron.*

Britanni cum Pictorum & Scotorum impetus amplius ferre non possent, ethnicam Anglorum gentem. i. Saxones ad sui defensionem inuitarunt, quibus tantum terræ datum est, quantum corium tauri per corrigias potuit extendi. *Sigeb. Krantz. l. 1. cap 18. Polyd. in histor. Angl. lib 3.*

Cum eis Aetius Romanus opem ferre non posset, alijs barbarorum eruptionibus distentus, nefandi nominis Saxones, Deo hominibusque inuisos vocant. Tum tribus Cyülis longis nauibus venit, certo apud eum præsagio per vates decantato, quod ter centū annos Britanniam obtineret, 150. i. dimidio temporis vastaret. *Gildas sapiens in libro de excidio Britanniæ.*

Aborigines huius gentis erant ex Britannia Gallicana. Nam insula à solis Britonibus ex & Armoricano tractu aduectis habitata est, donec tandem Picti & Scoti partem eius Septentrionalem desertam occuparunt, & denique Angli vel Saxones se parti Australi infuderunt *Beda.*

Valentinianus 3 propriè vltimus fuit Occidentis Imp. vsque ad Carolum Mag. Nam licet interea aliqui pòst seditiosi, Imperatores nominari voluerint, at hi vix exiguam Italiæ partem obtinuerunt.

An. 439. Theodoredus Aquitanico regno non contentus, rupto

Anni Christi.		Anni mundi.
	Faramundo & postea Clodoueo, an. 18. siue Clogione, siue Clodio Crinito siue Capillato FrancoGallorum duce.	
	Vuallia Hisp.	
	S. *TERTIVM Oecumenicum concilium Ephesinum contra Nestorium vocem Θεοτόκου. i. Deipara auersantem: pro vna persona Christi, Episc. 200. in quo nomine Celestini præfuerunt Cyrillus Alexandrinus & Arcadius episcopi. Euag. 1. cap. 4. Socr. 7. cap. 34. Histo. trip. 12. cap. 5 Tom. 1. conc. Plati. Hinc verba Marcellini comitis in Chron. Celestino Cyrillum Alex. ciuitatis episcopum pro tempore vicarium constituente.*	
	46	
434	¶ S. Sixtus 3. Rom. an. 8.	4518
442	dies 18.	4526
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Cyrillo.	
	Antiochiæ Ioanne.	
	Hierosolymis Iuuenali.	
	Constantinopoli Proclo an. 12.	
	Principibus.	
	Theodosio 2. Orient. & Valentiniano 3. Occid. Impp.	
	Gorrane Persarum.	
	Clodio Franc. duce.	
	Vuallia, deinde Theoredo Hispan. Rege an. 14.	
435	*CONC. Regiense episc. 13. Agathense in Gallijs episc. 35. Romanum episc. 56. Sigeb. vel 57. Plati. & Tom. 1. concil.*	4519

Anno Christi.

47

t S. Leo I. cognom. Magnus, Tuſcus, *ſiue iuxta alios Romanus.* an. 21. menſ. 1. dies 13.

442

463

Vacat ſedes dies. 8.

Patriarchis

Alexandriæ Cyrillo, deinde Dioſcoro Ariano an. 4. *Proterio an.* 6. *Timotheo* 2. *Hæreſiatcha an.* 4. *Timotheo* 3. *an.* 22.

Antiochiæ Domino an. 7. *Maximo an.* 5. *Baſilio an.* 5. *Acacio ann.* 1. *Martyrio an.* 8.

Hieroſolymis Iuuenali an. 1.

Cŏſtantinopoli Proclo, deinde Flauiano *an.* 3. *Anatolio an.* 9. *Gennadio an.* 13.

Principibus.

Eiſdem Impp. Martiano an. 7. *qui primus à patriarcha Anatolio coronatus eſt, & poſteà Leone Magno, an.* 16. *Oriēt. & Maioria no an.* 5. *Occid. Impp.*

Goranane Perſarum.

Clodio, Meroueo an. 19. *Childerico per ordinem, Franc. ducibus.*

Theoredo Hiſpa. deinde Turiſmundo ann. 1. *Theodorico an.* 7.

Anno mundi.

rupto fœdere Narbonenſem agrum inuadir *Proſper.*

Pax cum Geoſerico à Valentiniano confirmata & certis ſpatijs Africa ioter vtrumque diuiſa eſt. *Iſidorus, Proſper.*

4526

t Doctrinæ & vitæ præſtantia magnus, doctè molta ſcripſit. Primus omnium pontificum Rom. in Baſilica Vaticana ſepelitur. Ad cum Theodoritus prouocauit, & abſolutus eſt.

4551

Concilio Calcedonenſi anctoritatem tantam ſolus dedit, vt cùm ei totus ferè orbis reſiſteret, vbique receptum ſit, celebrata eius epiſtola, quam Græci Tomum D. Leonis appellant, & fidei columnam. *Leontius de ſectis.*

Reſtitit Anatolio Conſtant. qui ſediom cæterarum priuilegia & earundem epiſcopotum cooſecrationem ad ſe vnum reuocare, eoſque ſibi ſubdere, vrbis magnitudine & potentia fretus, cooabarur, vt epiſt. 51. 52. & 53. ad Martianum Imp. & Pulcberiam Auguſt. ſcripſit. Et ſic res compoſnit vſque ad Pelagium 2. & Gregorium Magnum, quando illa ambitio Conſtaotinopolitanorum iterum exarſit.

Attilæ occurrit cum clero, prælata argentea cruce & placauit. Vnde iocus inter milites, Attilam nihil vnquam timuiſſe præter Leonem & Lupum. Nam eum etiam Lupus Treceoſis epiſcopus, ne Trecas vaſtaret, placauit. *Machou de Sarm. Iouius de vir. Illuſt.*

Hæſitaotes ſiue οἱ διακρινόμενοι hæretici, qui hæſitabāt an Synodus Calcedonenſis eſſet recipienda. *Leontius de ſectis.*

Flauianum Cooſtaot. deiecit Dioſcorus in illa inſidioſa Synodo Epheſi.

An. 451. In Africa Vandalorum exarſit perſecutio, adeò vt diuinos libros exurereot, & de ſacris pallijs ac veſtimentis veſtes ſibi facerent. *Sigeb.*

Acephaleorum hæreſis docet Chriſtum in vna ſubſtaotia adorandum, & vna natura ex Deitate & humanitate mixta conſtare. *Plati. & Honor. in Catal. her.* Sic dicti, quòd ſine auctore & quaſi capite eſſent. *Idem.* Vel potius, quòd Patriarcham ſuom minime ſecuti, ſeorſum communicarent. *Leontius de ſectis.*

Poſſidius (vulgo Poſſidonios) Apher, Eucherius Lugdunenſis. *Gennad. in Catal.* Aſymo Curienſis primus epiſcopus Rhætorū. Proſper Aquitanicus. Genoueſa. *Sigeb. in Chron.* Sextus Rufus hiſtoricus.

Exiguus Abbas Romanus auctor noſtri computi eccleſiaſtici, *Sabell. Enn.* 8. *lib.* 2. *Diac. lib.* 1. *de Longob.*

Eius cyclum paſchalem completū eſſe ſeptimo Iuſtini Iunioris an. narrat Iuo *In vita Iuſtini.* qoare & eum aliqui ſtatuunt ſub Bonifacio 2. & Iuſtiniano Imp. At ſuum dedicauit librum Leoni Papæ. *Tritem.* authorē notandorum temporum ab incarnatione Domini, fuiſſe colligont ex Beda, *cap.* 47. *lib. de natura rerum.* Lucidus lib. 1. de emendatione Temporum hic incarnationem ſomit pro conceptione Domini & rixam mouet Dionyſio, qui tamen ſimpliciter natiuitatem intelligere voluit. Nam & natiuitas quædam eſt incarnatio. Præſentiam dixit Philaſtrius, à qua numerat libro de hæreſibus multo ante hunc Dionyſium.

Aote illum Romana eccleſia à Paſſiooe numerabat, præciſis interim 33. annis, qui ab eius incarnatione ad paſſionem decurrunt. Nam 701. Dionyſij erat Romanis 668. *Ibid. Beda.* Sic à paſſione numerabat Hieronymus in Catalogo & in primū cap. Sopho. &c. Iſidorus multis hiſtoriæ locis, Turonenſis, qui modo à Paſſiooe, modo à reſurrectione, vt aliqui

qui a Natiuitate & a circumcisione vicinis inter se tcbua, numerat.

Post 305. Olympiadem, id est annum Christi 446. nulla fit mentio Olympiadum, in probatis historijs. Indictiones Romanorum mox cœpere.

Sub ann. 449. Hengistus Anglorum Dux Orientalem Britanniæ partem occupat, regnumq; constituit Anglorum anno 463. *Beda*. Quare quecunq; de Arturo Rege & eius successoribus eorumque prophetis Merlino, Teliesino &c. hic substitnit Gaufridus quidam & Baleus, planè sunt anilia & fabulosa.

Attila, flagellum Dei, à Genserico Vandalo contra Gotthos in Hispaniam per Germaniam & Italiam attractus cũ 500. millibus Hunnorum siue Chunorum vniuersam ferè Europam depopulatur. *Bonfi.3.deca.1. Callimach.in Atti. Blond.1.dec.lib.2.*

Thedoricus Rex Hispaniarum qnintus apud Arelatam Narbonensis Gallię ciuitatem, in campis Catalaunicis, dum aduersus Attilam pugnat pro Romanis, occumbit. *Ritius*. In quo prælio ad centum & octoginta hominũ millia vtrinque ceciderunt ab hora nona diei, tota nocte, vsque ad sequentem diem.

Aëtius, qui Narbonensem Galliam regens non eum tantum ad societatem belli contra Gensericum & Attilam asciuerat, sed & Merouęum Francum, paulo post iussu Valẽtiniani interficitur, quòd effugij locũ Attilę, quem debellare potuerat, dedisset. *Isido.*

Valentinianus à duobus Actij militibus interficitur. Maximus qui eos submiserat rapit imperium. contra eum ab Imperatrice Eudoxia accersitur ex Africa Gensericus, sed ante ipsus aduentum, ab Vrso milite Rom. perimitur.

Post Maximum Occid. Imp. Senatus Auitum creat. sed eum anno nondum expleto Richimerus Gotthus apud Placentiam cepit. Tunc Maiorianus Imp. factus est, qui bellum Vandalis in Africa inferens tertio imperij anno, siue post Valentinianum qninto mortuus est.

Leo Constantinopoli senatus & exercitus suffragatione imperium consequitur.

Anno 449. Anglosaxones ex Boreæ Germaniæ partibus adnauigantes Ducibus Hengisto & Horso irruptiones Pictorum & Scotorum pro tempore è Britannia insula depulerunt. Postea rupto fœdere indigenis profligatis, reliquias, quæ Vualenses appellantur, in inuijs montibus & saltibus coarctarunt. *Polid.lib.3. Ang.*

Roma iterum an. 457. Vuandalis in prædam exposita est duce Genserico, iam Cartagine ab ejs expugnata & Aphrica subacta. *leg.1.C.de offic.praef.pratorio Aphrica.*

Flectitur à Leone Pap. & Eudoxia imperatrice, ne vrbem incendat. Dies tamen. 14. direptioni tribuit. Sic capta est bis Roma intra 44. annos.

Omnia loca Galliæ, quæ tenebat Meroueus Franc. Rex Clodij fil seu. vt alij volunt, consanguineus, Frãciæ nomine vocari cœpta sunt. *Æmil. lib.1.* Ab hoc Franci Merouingi dicti sunt. *Gagus lib 1.*

Clodius Francos à Francfordia in Gallias traduxit vsque ad vrbem Cameracum, exinde ad Somenam siue Somonã fluuium omnia loca occupat: *Masso. & Gulel. Nangiacus. Greg. Turon lib. 2. cap. 10.*

Persecutio Christianorum in Perside per Gararanem Regem durat an. 30. *Sigeb. Ab. Vrsperg.*

Bium

Anni Christi.		Anni mundi.
454	*S. QVARTVM generale concilium Chalcedonense contra Eutychen & Dioscorum hereticos, pro duabus naturis in Christo & proprietatibus: in quo Paschasinus, Lucentius episcopi & Bonifacius presbyter nomine Leonis PP. prefuerunt. Euagr. 2. cap. 2. & 4. episcop. 630. Nicep. 15. cap. 2. Sigeb. & Plat. Quidam 830. Alij 600.*	4538
	CONCIL. Aransicanum siue Asiriscanum, siue Auraicense primũ & secundũ de libero arbitrio.	
	Valense seu Vasense primum in Gallijs episc. 18. deinde secundum	
	Carpentoractense.	
	Arelatense 3. episc. 35. siue 24.	
	Romanum contra Eutychem. Niceph. 15. c. 4.	
	Constantinopolitanum aduersus eundem. Euagr. 2. cap. 9. sub Flauino insertum actioni. prime Chalcedonensi.	
	Tyrimum, Berstense. } { *Inserta actionib. 2. 9. & 10. cõcilij Chalcedo. Lib. conc.*	

Anni Christi. | Anni mundi.

48

u S. Hilarius Sardus,

463 an. 7. 4551

470 mens. 3. dies 10. 4558

Vacat sedes dies. 10.

Patriarchis.

Alexandriæ Timotheo tertio.

Antiochiæ Martyrio, deinde Petro Gnapheo Eutychiano an. 1. Iuliano an. 6.

Hierosolymis Iuuenali. deinde Theodosio Schismatico an. 1. Anastasio an. 6.

Constantinopoli Gennadio.

Principibus.

Leone Ori. Maioriano, & post eum Seuero seu Seueriano an. 4. Occid. Impp.

Gorane, deinde Clande Persarum an. 41.

Childerico ann. 26. Franc. Duce.

Theodorico, deinde Errico Hispaniæ an. 17.

CONCIL. *Turonense epis. 1.*

Romanum epis. 50 lib. Concil.

Apud Tholosam ex eius medio tota die sanguis largissimo fluxit riuo. *Segeb.*

Germania, Dacia, Sarmatia, & cęterę prouincię ad Danubinm & Rhenum sitæ, Hispanis etiam vlterior, & Aquitania omnino ab imperio Romano deficiunt. *Blond. lib. 2. dec. 1. Irenic. lib. 3.*

Franci magnam Galliæ & Germaniæ partem tenent. Ostgotti Pannoniam, Vuesgotti Hispaniam, Vandali Africam.

Attila Bleda fratre, qui ad Budam Hungariæ regnum sibi condiderat, trucidato per Noricum, Vindeliciam, Rhemorumque fines irrupit in Galliam, sed in Catalaunicis campis Aëtij virtute repulsus est in Hungariam. Vnde post aliquot annos per Carnicas Alpes in Italiam sese effudit. Tunc metu incolæ in proximas Hadriatici maris paludes confugere coacti admirandæ vrbis Venetiarum fundamenta iecerũt. Est enim insula factitia, municissimo inter paludes situ. *Iouius lib. 1. vir. illust.*

Venetiæ ergo metu Attilæ in insulis intimi Sinus maris Adriatici an. 456. conduntur, nomine insulis illis Venetiarũ imposito, quod olim erat regionis. Regio vero Mediterranea partim Lombardia, partim Marchia Taruisara, partim forum Iulium, partim Istria appellatur. *Blond. dec. 1. lib. 3.*

Anno 458. Agrippinns comes Narbonem Theodorico regi Hisp. qui cum exercitu in Galliam Gorthicam reuersus erat, prodidit. *Isido.*

u Epistolas de fide Catholica per vniuersum Orientẽ spargit, confirmans tres vniuersales Synodos Nicenam, Ephesinam, Chalcedonensem. Extant & duæ eius epistolæ. *Tomo. concil.*

Procopius Gazeus, qui Octoteuchum ex Rapsodijs innominatorum patrum exposnit apud Gręcos, sic Eucherius apnd Latinos Genesim. libros Regum &c. eodem ferè tempore.

Victorinus in Aquitania, Saluianus Massiliæ, Chrysologus Episcopus Rauẽnæ, Prosper Reginensis *Gennad. in catal. & Palmer. in Chron.*

Iulianus Pomerius Maurus. *Trithe.* Fulgentins.

Eutyches & Dioscorus nolẽtes stare Synodi Chalced. decretis se in duodecim sectas diuidunt, inter quas fuit Iacobitarum, quæ nomen genti reliquit in Oriente, à Iacobo quodam Syro & Diacrinomenon siue hesitantium (an scilicet concilium deberent recipere) apud Leontium de sectis.

Seuerus imperator Romæ veneno extinguitur.

Faustus episc. Regiensis in Gallia inciderat in Pelagij errorem, sed emendatus à Fnlgentio scribit de libero arbitrio & gratia Dei.

Ei olenti Pelagium Mamercus in nonnullis respondet, scriptis subtilissimis libris de Anima siue de statu Animæ.

Mamercus (quem Trith. vocat Claudium, alij Claudianum) episcopus Viennensis in Gallijs vtilissimo experimento, reuerendissimo exemplo primus inuexit solennitatem Rogationum (quas hodie Christiani Syri vocant Nininitsrum ieiuniũ) in quibus ieiunatur, oratur, psallitur, fletur, *Sidonius lib. 5. epist.* 14. Rationem instituti adfert Greg. Turon. *li. 2. cap. 34* quòd Viennę assiduus terræ motus contingeret, lupique ac aliæ feræ syluestres vrbem ingredientes homines deuorarent. Igitur qui cnm Polyd *li. 5. de inuento. rer. cap. 10.* tribuunt Leoni 3. PP. institutionem litaniarum trium dierum ante Ascensionem, vel errant, vel illum significant statutum tempus præfixisse.

An.

Anni Christi. | Anni mundi.

50

485 y S. Fœlix III. Romanus. an. 6. mens. 11. dies 17. — 4573

492 Vacat sedes dies. 5. — 4580

Patriarchis

Alexandriæ Athanasio 2.

Antiochiæ Calendio, deinde Palladio an. 10.

Hierosolymis Sallustio deinde Elia an. 23.

Cōstātinopoli Flauita Ariano men. 3. *Euchemio an.* 10.

Principibus

Flaui. Zenone Isauro seu Isaurico Orien. Imp. Odeacro *an.* 14. *Italiæ.*

Clande Persarum.

Et Childerico Franco *duce. vsque ad* Clodoueum.

Alarico Hispaniæ.

CONC. *Romanum.*

Tarraconense episc. 10.

Aurelianense & 1. Francicum episc. 30. siue 33. iussu Clodouei.

Gerundense in Hisp. Lib. concil.

Huic successit Olybrius septem mensea.

Glycerius Rauēnę imperator post Olybrium creatur. Sed cum eum non totum annum imperasset, imperio spoliat Iuliua nepoa & episcopum facit in Dalmatia.

Orestes tribunus militum Rauennæ Augustulum filiū adhnc adolescentem ad imperium euehit, fœdere cum Vandalis in Africa agitato.

Augustulua victo patre ab Odoacto sugiena imperio se abdicat & in Campania exulat.

Plures eiusdem nominis regna & imperia erexerunt ac eadem labefactarunt. Darius primus cum Cyro capta Babylone Imperium Persarum constituit, Darius Arsanis fil. penitus amisit: Constantinus Mag. primus Imperator Constantinopolitanua, Constantinua vltimus Imperium cum vita perdidit: Balduinus primus ex Francis Imper. Constantinopolitanus, Baldulnus illius abnepoa vltimus: Vrbano 2. PP. Hierusalem est recepta, Vrbano 3. recidit in seruitutem: Augustus Romanum Imperium condidit, cum Augustulo viro ominosi nominis, Romanum in Italia ruit Imperium.

Anno ab euerso templo 436. i. Christi 476. Iudæi Tyberiadis Palestinæ indicto coocilio, ad quod Babylonij confluxerunt, primarijs eorum R. Ben Aser, & R. Ben Nephtali, nomlas, quibus hodie Iudæi vtunrur viec vocalium & accentuum, ad lectionis facilitatem repererunt. *Elias sect. 2. lib. accentuum.* Alij putant puncta inuenta Babylone, sed falluntur. Quare אנשי טבריא punctatores dicuntur. *Elias in præf. Maso.*

Aaron ben Aser, Iacob Ben Neptali fuêre punctatorum principes, qui dum inter se de aliquotum vocabulorum, & versuum lectione, notulis, accentu, distinctione dissentiīt, maximè in Decalogo, duplicem signandi & distinguendi modum Iudæis reliquerunt. Hinc prioris lectionem Iudæi Occidentales hodie sequuntur, posterioris Orientales, præcipuè Babylonij, ad fluuium Neardea. Kimhi *in ps. 60.*

An. 471. Genserico Patri succedit Honoricus, qui multo crudeliua Catholicoa est persecutus, quamuis Valentiniani & Eudoxię filiam vxorem haberet.

Annis ferè octo Vuandalorum Rex Arianus, 434. *Beda.* siue, vt ait Sigeb. 444. Catholicoa per speciem Synodi euocatos Aphricæ episcopos mittit in exiliū. *Diac. in Odeac. li. 16. Ab. Vsper. in Zeno.* (mirū tot olim fuisse vnius regionis episcopos) verū biennio post corrosus à vermib⁹ misere perijt. *Proco. li. 3. de bell. Vuād. Sigeb* cunctis interioribus effusis. *Isid.*

Quater mille nongentos septuaginta sex in exilium misit. *Sigeb.* Plebem varijs affecit supplicijs & innumeris linguas abscidit, qui perfectius locuti sunt. *Isido. Beda.* Talis miraculi meminit Iustinianus Imp. & oculata fide sibi constare testatur. *Cod. de offic. pref.*

Eugenium Cartag. cum clericis suis plus quingentis post varioa cruciatus in exilium misit. *Isido.*

y Dnas scripsit epistolas Decretales. Celebrior est illa ad Acacium Constant. in qua eum deponit & Eutychianorum communionem damnat.

Theodomotus Ostrogottohorum rex ad Catholicam fidem conertitur.

Odoacer Rugianus exercitu in Italiam ducto Orestem Ticini obsessum capit, Placentiam adducit, ibique spectante exercitu interficit. Romam ingressus regem se vrbis & Italiæ nominat, triumphās in capitolium ascendit, magnas cædes Romæ & alibi facit, agrorum tertiam partem suis attribuit.

Theodoricus Gotthorum rex à Zenone in Italiam missus tanquam vicarius duobus magnis prælijs Odoacrum vincit, & post Rauennæ triennem obsidionem interficit. Potitus Italia vrbem Senatui regendam committit, sui regni sedem Rauennæ collocat. Symmachum & eius generum Boechium senatores nobiliss. quòd Arianis templa concedi impedierant, necat, bonis publicatis.

Honoricho Vandalo succedit Guntamundus an. 12. qui restituta pace Catholicos ab exilio reuocauit. *Isido.* deinde Trasimundus frater an. 27. *Idem.*

Eugenij Episcopi Cartag. suasu Guntamundus tandem post decem persecutionis annos Catholicis episcopis dudum clausas ecclesias, reddita pace, restituit. *Cassiod. de Coss.*

Trasimundus Anastasio Imp. fuit charissimus, Vandalorum rex quartus in Africa. Christianis non pœnis sed præmijs à fide abducere conatus est. *Procop.* nisi quòd 220. episcopos in Sardiniam relegauit clausis eorum ecclesijs. *Beda* Isidorus tantum ponit 120.

Goderet comes Gotthorum Hispanias per Pompelonem, Cæsaraugustam & vicinas vrbes obtinuit. *Idacius, Seuerus.*

Heldesredus cum Vincentio Hispaniarum duce obsessa Tarracone, maritimis vrbibus potitus est. *Idem.*

Enricus rex Hisp. Gotthis primus leges dedit scripto. Vnde à S. Isidoro inter legislatores ponitur. *Alphonsus, Burgēsis.*

Egressus in Gallias persecutionem in Catholicos mouit. *Turon. lib. 2. cap. 25. Sidon. epist. ad Basilium.*

Sidonius Apollinaris Episcopus Claromontensis in Aruernia.

Ostrogotthi .i. Orientales Gotthi Zenonis Imp. tempore in Italia regnare incipiunt, Theoderico principe, qui pro nepote etiam regnauit in Hispania an. 15. *Vasæus.*

z Gelasium enim esse scholasticum, quem Canonis missæ auctorem facit D. Greg. lib. 7. epist. 63. putant. Appellabatur nempe, ante quam esset Pontifex, Scholasticus à dignitate, quam apud Romanum pontificem obtinebat. Nam Schola significabat cœtum eorum, qui erant ex aliquo corpore & collegio in comitatu Imperatoris, vel episcopi. Vnde scholę Quęstorum apud Iurisc. & Scholasticus nomen illius dignitatis. Qua ratione Euagrius se scholasticum appellat. Erat enim in consortio Antiocheni patriarchæ dignitate cōspicuus, scholasticus videlicet & q protonotarius. Sic sæpe in epistolis D. Gregorij Paulus scholasticus &c. Si ergo Gelasius, dū adhuc esset scholasticus, hāc precē cōposuit, de Canone est intelligendū, qualē nunc habemus, nō simpliciter. Quare & Greg. non ait Canonē cōposuisse, sed precē, quasi vnam precationem adiecisse tantum significet. Nam multas & præcipuas illius partes ab ecclesia vsurpatas & receptas satis constat ex Ambrosio lib. 4. de Sacra. cap. 5. & 6. Cypriano lib. 4. epist. 5. Optat. contra Parm. vbi legitimum appellat, legitimum (inquit) mutare non ausi estis &c. Aug. epistola 57. & de spiritu & litera cap. 11. Imò verò inter preces Apostolicas magna ex parte totus reperitur Gręce apud Clementem li. 8. const. Apost. cap. 16. & Latine apud Amb. vbi supra. Quod Paschasius tēpore Bertrami ante 700. annos scriptū reliquit li. de corpore & sanguine Domini, Respice in sacramentorum libro, instituente B. Petro (vt credimus) quid orat sacerdos in Canone &c.

Collectas etiam Ecclesiasticas concinnauit & plerasque composuit Gelasius ad totius anni Missarum solennia. Vnde

Anni Christi	51	Anni mundi
492	z S. Gelasius I. Apher, doctissimus, an. 5. mens. 8. dies 17.	4580
498	Vacat sedes dies 7.	4586

Patriarchis.

Alexandriæ Athanasio, 2. deinde Ioanne 2. an. 9.

Antiochiæ Palladio.

Hierosolymis Elia.

Constācinopoli Euphemio, deinde Macedonio 2. an. 16.

Principibus.

Anastasio cognom. Dicorus hæretico Eutychiano an. 26.

Orien. Imp.

Clande Persarum.

Theoderico Arriano an. 37.

Italia.

Clodoueo an. 30. Franc. regg.

Hispania Alarico.

CONCIL. Epaunense episc. 70.

Anno domini D. quo S. Symmachus Pontificatum adit & Flauianus 20. Patriarchatum Antiochenum & Rabbini Babylonicum Talmud absoluunt.

QVINTO sæculo continuata est doctrina. Liberū Arbitrium. *Passim Chrys. eius patronum agit, vt ho. 8. ad Philip. ho. 9. in 1. c. Iohan. hom. 45. & 46. in 6. Iohan. Augustinus ipse Gratiæ præco contra Pelagianos vehementissimus lib. 1. ad Simplicianum q. 2. & in solutionibus quæstionum q. 1. Neque enim (ait) voluntatis arbitrium ideo tollitur, quia iuuatur, sed ideo iuuatur, quia non tollitur &c. Id. de spiritu & litera c. 33. velle credere Deus operatur in homine & in omnibus misericordia eius præuenit nos. Consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire, propria voluntatis est &c. Prosper. Cyrillus 3. & 8 contra Iulian. & alij omnes huius ætatis, quibus aliquis pugnandum erat pro diuina gratia contra Pelagianos eius inimicos.* Secundam iustificationem requirere opera. *Chrys. ho. 6. in 1. Ioan. Et in dicto ad Rom. 3. iustificati gratis Augustinus nihil aliud intelligi docet, per vocem* Gratis, *quàm quòd iustificationem opera nulla præcedunt, de spiritu & litera c. 25. Prosper li. 1. de vita Cont. c. 19. Hesych. in c. Leuit 4. & 5. Sedulius in c. 4. Rom. in 5. Philip.* Non solam fidem ad salutem sufficere. *Cyrill. Alex. lib. 10. c. 28. in Ioan. S. Leo sermo. 3. de Epiph. Sic Primasius in 2. c. Galat. Quæritur, vtrum sola fides sufficiat Christiano. fides sufficit, vt primò credentem & iustum efficiat si deinceps in iustificatione permaneat. Cæterū sine operibus mortua est. Item in c. 4. Gal. & in 3 Heb. Saluianus lib. 4. de Prouid. Hæc sit hominis Christiani fides fideliter Christi mandata seruare. Quare et ipse Aug. Pelagianorum præcipuus insectator bonis ope-*

Anni Christi.

ribus mulrem tribuit, lib. 2. de peccatorum meritis c. 3. 4. et cap. 15. probat multis scripturarum testimonijs mala opera damnare, bona vitam æternam mereri. Intercessio sanctorum. *Chrys. ho. 1. et 44 in Genesim, et passim alibi. Aug. in lib. de cura pro mort. c. 16, et passim. Theodor. q. 1. in Leuit, lib. 8. de curatione Græca, qui de Martyribus inscribitur. Totum denique hoc sæculum, vt Esselsius libro peculiari docet.* De Pœnitentia & eius partibus, præsertim confessione *Chrys. ho. de lapsu primi hom. ho. 3. in 2. ca. 2. hom. 3. matth. Hesychius lib. 7. in c. 27. Leuit. de duobus annis remissionis scilicet & iubilei, quorum vnus (inquit) baptismum aperte insinuat, alter pænitentiam, Eucher. lib. 4. in libros Reg. Leo epist. 91. 69. Cyrill. lib. 3. in Leuit, Aug. ho. 49. lib 2. de visitatione infirmorum c. 4.* Veritas corporis & sanguinis in Euchariſt. & Transsubstantiatio, & oblatio. *Chrys. hom. de Euchariſt. hom. de Psal. 115. hom. 83. in 26. Matth. hom. in 2. cap Ephs. ho. 84. in Ioan. 19. Hom. de proditione Iudæ, hom. de resurrectione. hom. 21. in Act. ho. 6. ad popul. Antioch. lib 6. de sacerd. Euch. lib. . in Genesim. Aug. epist. 118. & 11. lib. 2 cont. Petilianus c. 37. Hom. 2. in Ps. 33. Ps. 57. vbi, Christus ferebatur manibus suis &c. in Ps. 119. Sermo. 28 & 40. de verbis domini, Hom. 16. Serm. 38. ad fratres in Eremo sermo. ad Neophytos, De ciuit. lib 21. c 25.* quod sacrificium esse docet in *Enchir. in Ps. 33. li. 9. conf. c. 11. epist. 19. lib. 10. de ciuit. c. 6. epist. ad Bonifacium 23 & lib. de spirit. & litera c. 11. verissimum & singulare sacrificium vocans. Cyrillus Alex in Ioan. li. 3. 4 10. Conc. Ephes. & Chalced & cæteri huius ætatis. Recurre ad Garetium & Tonstallum. Nam omnibus me morandis essem prolixior.* Preces pro mortuis & purgatorium. *Aug. in Ench. c. 10. & 69. in Ps. 6. & 37 de cura pro mort. c. 1. 5. & q. 11. ad Dulcit ser 34. de verb. Apost. de spiritu & anima c. 29. Chrysost in liturgia &c. Cyrillus &c. & reliqui huius ætatis dempto nemine.* Primatus Petri. *Cyrillus lib 2. in Ioan c. 11. Aug. li. 1. retract. c. 11. & in Ps contra Donatū. sermo 124. de tempore Chrys. ho. 83. in Matt. &c.* Cæterorum *capitum memoriam ex plurimis huius sæculi scriptoribus colligarunt innumerabiles nostri temporis viri eruditi, vt ea nihil necesse sit retexere. Addendū duntaxat Centuriatores fateri totum hoc sæculum sibi etiam hostiliter aduersari, Cent. 5. cap. 3. de Persecutione & tranquilitate Ecclesiæ col. 25. sparsim. cap. 4 de doctrina, per totum, maximè illa parte, quæ inscribitur, inclinatio doctrinæ complectens incommodas opiniones, stipulas, & errores doctorum huius sæculi. col. 496. & seqq cap. 5. de hæresibus col. 529. sparsim. Per totum cap. 6. de Ceremonijs & ritibus Ecclesiæ col. 621. & seqq. Per totū cap. 7. de Politia & Gubernatione Ecclesiæ col. 733. & seqq. cap. 9. sparsim col. 808. De Synodis cap. 10. de episcoporum & doctorum vitis col. 953. & seqq cap. 11. De hæreticis sparsim, prout cum illis colludunt col. 1453. denique sparsim cap. 12. de miraculis col. 1470. Adde eos, qui ipso anno scripserunt de hæresibus. Item contra Nouatianos, Manichæos, Donatistas, Iouinianistas, Vigilantios, Arrianos, Pelagianos, Prædestinatos, Nestorianos, Eutychianos, simul istos eadem sententes oppressisse.*

Anni mundi.

de & earum auctor fertur. *lege Espenceum in commentario libri de collectis Ecclesiasticis.* Quamuis principium ab Apostolico sæculo reperi debeat. Orig. enim hom. 11. in Ieremiam ad eas respicit, vbi inqnit, frequēter in oratione dicimus. Da omnipotens, da nobis partem cum prophetis, da cum Apostolis Christi tui, Tribue, vt inueniamur ad vestigia Vnigeniti tui &c.

Canonicos regulares ordinis S. Augustini Laterani primus collocauit, qui ibidem vsque ad Bonifacium 8. permanserunt. *Onuph. ex Archiuis Ecclesiæ Lateranensis.*

Manichæos libris eorum combustis proscripsit. Eius duæ supersunt epistolę decretales & multa alia opera.

Clodoueus primus ducum Francorum fit Christianus, & baptisatur à S. Remigio Rhemensi archiepiscopo, qui ei Ludouici nomē imposuit. *Gregor. Turon lib. 2. cap. 30 & 31. Æmil. lib. 1.* Quicquid Galliarum à Rheno ad Ligerim sub iure erat Romanorum ad ius Francorum transfert. *Sigeb.*

Delatum fuit oleum cœlitus per columbam super Clodoueum regem primum Christianum inter reges Francorum, quo rex præfatus à B. Remigio fuit inunctus, & inunguntur posteri signis & portentis & varijs curationibus in eis ex vnctione prædicta apparentibus. *D. Thomas lib. 2. de Regimine principum cap. vlt. significat autem strumarum curationem.* Delati illius vasis chrismate pleni per columbam meminere Henricus Erphordiensis & Anoonius de gestis Frāc, lib. 1, cap. 16. Diuinæ gratiæ & odoris in templo collocati & Balsami Greg. Turon. *lib. 2. cap. 31.* Cum superiores duntaxat Ducis titulo insignirentur, hic primus propter sacrum oleum sibi & posteris regium meruit.

Prima Christianorum pugna contra infideles Vuisigothos, qui Engolismam & Burdegalam tenebant, & Tholosam pro regia, fœliciter confecta per Clodoueum. *Sabel. lib. 1. Ennead. 8.* ita gens Francica prima omnium pro religione signa cum Christi hostibus contulit. *Æmil. lib. 2.*

Gotthis Arianis ex Aquitania pulsis Frāci Catholici successerunt. *Iuo in Chronico.*

Burdenellus Tyrannidem vsurpat, eius Hispaniæ partis, quæ Romanis parebat. A Gotthis captus & Tholosæ tauro æneo impositus crematus est. *Vasæus.*

Anastasius de Magia & Manichea hæresi suspectus, consecutus Imperium multas alias hereses amplectitur & Catholicos persequitur. *Zon. Niceph. & Euagrius.* Hinc turba hæresiarcharum Seuerus, Xenaias &c.

Xenaias siue Philoxenus Hierapoleus episcopus Eutychianus, primus euomuit Christi & Sanctorum Imagines venerandas non esse. *Niceph. 16. cap. 27. & Cedrenus.*

Remigius & Patricius Suessionensis Episcopus fratres, Vedastus Atrebatensis Episcopus, Auitus Viennensis, qui Gallias ab Arriana hæresi defendit, Epiphanius Ticinensis, Fulgentius Rupensis Episcopi. Idacius, qui Chronica sua à primo Theodosij consulatu siue à Ioann. Chrysostomo vsque ad an. 490. perduxit. *Sigeb. in Chron.* Cassiodorus monachus ex senatore circa finem Imperij Anastasij. *Pomerius.* Gennadius Massiliensis. Hesychius Milesius.

Immireni Persiæ populi olim Iudæi, postea vero gentiles sub Anastasio Imp. petito Episcopo fiunt Christiani. *Theodorus lector lib. 2. Niceph. 16. 37.*

Alamundarus Saracenorum princeps cum populo suo baptizatur. *Paul. Diac. 15. Zonar. 14. 3.*

Sabbas & Theodosius abbates in palestina florent. *Niceph.*

in eorum monachos Seuerus hæresiarcha crudeliter sæuit. *Tom. 2.concil.ex libello ab eis scripto*: Sed Iustino seniori pœnas dedit. *Euag.lib.4.cap.4.*

Cabades Persarum rex imitatione Anastasij Christianos persequitur. *Niceph.lib.16.cap. 3.* & Thrasimundus Vandalorum in Africa. *Regino lib. Diac.lib.15.* Et Theodo Boiorum princeps, qui Ratisbonæ & in vicinis regionibus Herculis & Ethnicorum superstitiones ereait, an. domini 508. *Auent. lib.3 annalium Boiorum.*

Hic multa Talfridus & Balæus vanissimè de suis Britannis confingunt, vt regni cuiusdam noui iaciant fundamenta, quod antiquitate & nobilitate cum Francico & Hispanico certet, imò superet.

Arcturum magnum, qui nunquam extitit, vt ex Beda potest intelligi, tempore Clodouei profligasse Saxones, mirabiliora gessisse per totum ferè orbem, quàm Alex. Mag. Christianum fuisse &c.

Eius tempore viguisse Thelesinum Helium ex Bardorum genere, philosophum. Mathematicum, primum poëtarum suorum. Huius auditorem fuisse Merlinum siue Melkinum ex patre incubo Vatem, & astrologum, qui cometarum effectus, & planetarum motus monstrabat. Anglicas & Gallicas regiones peragrabat. De regni Anglici & religionis mutatione sub finē mūdi vētura prędicebat. *Naucl. vol.2 gener.17.* hæc & alia mendacia refellit in proemio rerū Anglicarum Guillielmus Nembrigensis & quidem Anglus.

* Hunc aliqui recensent inter hæreticos propter communionem Acacij & Photini. Atqui Anastasium Imper. excommunicauit propter Acacium & Eutychianistas. *Plati. Symmachus in Apolog.* Vnde & ad Symmachum successorem Orientalis Ecclesia scripsit, vt illos ab illa excommunicatione absolueret.

Scripsit ad Anastasium Augustum.

Ferrandus Diaconus Carthaginensis, Alcimus, Anitus Viennensis episcopus, varia, etiam contra hęreticos prosa & versu emittunt. *Ado. Gennad.*

Gens Bulgarorū ignota in Illyriam & Thraciam impressionem facit, Romanos fundit ad vnum ferè omnes, & ibi sedes locat. *Zon.tom.3.*

Heruli demigrāt in Italiam & ab Anastasio imp. benigne admittuntur, *Procop.lib.2.bell.Goth.*

Proclus philosophus specula vstoria caua ex ære fabricat, ad arcendos de muro Constantinopolitano hostes. *Zonar. in Anast.* ab his speculis radij solis accensi vicinas naues Vitaliani, Archimedis exemplo, incenderunt.

a Annua subsidia, vestes & pecunias prębet Eugenio Carthaginensi & 220. episcopis, quos in Sardiniam relegarat Trasimundus Vandalorum rex. *Diacon. in Anast.lib.15. Guil. Nangiac.*

Manichæorum, quos vrbe in exilium expulerat, libros & Simulāchra in vestibulo Constantinianæ Basilicæ publicè igni tradit. *Sabell.lib.2.Ennead 8.Platina.*

Innumeras basilicas cōstruxit vel reparauit, eas multo auro & argento dotans. Apologeticum conscripsit.

Egesippus Theologus alius ab historico, S. Seuerinus Treuerensis, S. Eleutherius Tornacensis Episcopi. Boetius mathematicus, philosophus & poëta, Chiterini musici instrumenti inuentor. *Suple. Chron.* Symmachus exconsul, Patricius Romanus eius socer, Martyres. Quintianus Rutenensis

Anno Christi.		Anno mundi.
	52 * S. Anastasius 2. Romanus an. 1.	
498		4586
500	mens.10. dies 24.	4588
	Vacat sedes dies 4.	

Patriarchis

Alexandrię Ioanne secundo.

Antiochiæ Palladio.

Hierosolymis Elia.

Constantinopoli Macedonio secundo.

Principibus.

Anastasio Imp.

Clade Persarum.

Theoderico siue Dieterico Ostrogotthorum ac Ital. re.

Clodoueo Franc. reg.

Alarico. Hisp.

An. Dom. D.

SEXTVM SECVLVM.

Anno Christi.		Anno mundi.
	53	
500	a S. Symmachus Sardus an. 15.	4588
515	mens.6. dies 22.	4603
	Vacat sedes dies 7.	

Patriarchis

Alexandriæ Ioanne secundo. deinde Ioanne 3. an. 11.

Antiochiæ Flauiano 2 an. 13. deinde Seuero Hæresiarcha an. 6. mens. 1

Hierosolymis Elia, deinde Ioanne 3. an. 13.

Constantinopoli Macedonio secundo, deinde Timotheo. Theopaschita an. 7.

Principibus.

Eisdem Imperantibus & regnantibus.

Hispaniæ Alarico & per ordinem Sisalitto an. 4

Theodorico 2. an. 15.

Anni Christi.

Schisma 4.

LAVRENTIVS in schismate contra Symmachum Papã designatur : sed Symmachus in concilio Rauẽnati presente Theoderico confirmatur. Diac. in Anast. lib. 16. Blõd. 3. dec. 1. Platin. Greg. dial. 4. cap. 40. vbi de Paschasio Diacon. loquitur.

CONCIL. Rauennense.

Ilerdense, episc. 8. in Hispania.

Valentinum episc. 6 in Hisp.

Romanum episc. 122. lib. Concil.

Alia 5. Concilia Romæ celebrãtur. Lib. concil.

54

515 | b S. Hormisda Frusiuonius Campanus, an. 9. dies 18. | Anni mundi 4603

524 | Vacat sedes dies 6. | 4612

Patriarchis.

Alexandriæ Ioanne tertio, mox Dioscoro 2. ann. 7. Timotheo 4 an. 17.

Antiochiæ, Paulo 2. ann. 3. Euphrasio an. 6.

Hierosolymis Ioanne tertio.

Constantinopoli Timotheo Theopaschita, deinde Ioanne 2. an. 2. Epiphanio an. 14.

Principibus.

Anastasio, & post eum, Iustino Seniore ann. 9. Ori. Impp.

Cabade Persarum an. 16.

Theoderico Italiæ & Hispaniæ Nepotis loco reg.

Clodoueo & postea Childeberto an. 45. (alijs Childerico) Franc. Reg.

nensis Episcopus, Ioan. Maxentius Pictauensis Abbas, *Sigeb. Trith. Procop. lib. 1.* Paschasius Diaconus libros de S. Spiritu scribit. *Greg. 4 Dialog. cap. 40.* Fulgentius Hispalensis Episcopus. *Diac. lib. 17.* Paul. A Egineta. *Trith.*

Clodoueus Franc. Rex à Rheno ad Sequanam vsque regnum dilatat. *Gulel. de Nangiaco.* & paulo post vsque ad Ligerim, Burgundiam sibi reddens tributariam. *Sigeb. Æmil. lib. 1. Blond. lib. 3. dec. 1.* Lutetiam Parisiorum sedem regni constituit suasu Clotildæ vxoris. *Turon. l. 2. cap. 38. Plati & Chron. Francorum.*

Pictauis bellum intulit, quia ibi Ariana hęresis vigebat, eaque occasione suum regnum dilatauit. *Turo. lib. 2. c. 37.*

In eius Decimum quintum Christi quingentesimus incidit.

Sub an. 508. Alla primus Northumbriæ rex in Deira Angliæ.

Cabades rex opera vxoris è vinculis ereptus Hunnorum auxilio, regno Persarum restituitur. Mox Armeniam diripuit, Amidam Mesopotamiæ cepit. Sed eam biennio pòst Anastasius recepit, & in 7. annos cum Persis inducias fecit. *Agath. Procop.*

Theodericus vrbem reædificauit, victis Bulgaribus Sirmium recepit. Pannoniam & Noricum regno suo adiunxit. *Blond.* Vasconiam Francis, qui eam Vuestgottis ademerant, eripuit. *Procop. lib. 1. de bello Goth.*

Allarico Voisigothorũ Rege vita cum vniuerso regno, cuius regia erat Tholosa, expoliato, & Apollinare Aruernorum præfecto in campis Voglatensibus cæso, Francicum regnum ad Pyreneos vsque montes extendit, & à Ligeri ad Rhodanum fluuium, qui erat limes regni Vuisigotthici. *Sigeb. & Gulel. Nangiacus.* Inde Anastasius Imp. titulum & insignia consulatus ac patriciatus ei contulit, quòd Gotthos seu Vuisigothos Arianos ab vtraque Aquitania expulisset. *Turon. ibidem, Æmil. lib. 1 Sigeb. in Chron.*

Hoc bello vouit Lutetiæ templum SS. Apostolis Petro & Paulo, quod nunc S. Genouefæ. *Paulus Æmil Turon. lib. 2. cap. 37.* Carcassonem obsedit, in qua erat Salomonis pretiosissima supellex, è Hierosolymis à Romanis quondam aduecta. Sed aduentante Theoderico Ostrog. in Italia Reg. obsidionem soluit. *Procop lib. 1. belli. Goth.*

Theodericus contra eum octoginta armatorum millia mittens, Francorum 20. millia occidit, Prouincia sibi subacta & Vuesegotthis reddita. *Vasæus in Chron. Hispan.*

Anno 505. absolutũ est à Mar filio & discipulis Rab Ase Talmud Babylonicũ. Nempe ea pars, quam appellant Ghemara, 100. circiter annis post Talmud Hierosolymitanum, post Misna priorem partem an. 317. post puncta annis. 29.

Hanc editionem antecesserunt auctores Midrashoth, Mecilta &c. sunt consecuti Geonim, ij scilicet, qui Talmud illustrarunt, q. Iuris professores, & interpretes. *Maimonim in præf.*

b A Manicheis vrbem purgat palam eorum combustis codicibus. *Diaco. lib. 14.*

Reliquit multas epistolas decretales. *1. Tom Conc.*

Forconatus Catinensis, Euodius Ticinensis episcopi prosa & versu Theologica multa scribunt.

Adhæc vsque tempora Acatianos & Arianos templa & publicos conuentus habentes, Iustinus pius Imp exterminauit. *Dia. lib. 17.* sicut Eutychianos & Nestorianos. *Æmil. lib. 1. Blond. lib. 3 dec. 1.*

Quatuor filij Clodouei regnum inter se diuidunt, Lotharius seu Clotarius sedem regni sui habuit apud Suessionem, Theodoricus ex concubina fil. Methis, Clodomirus Aureliæ, Childebertus Lutetiæ Parisiorum. *Sigeb. in Chron.*

Pacem cum Amalarico Alarici fil. firmant data illi in vxorem sorore Clotilde, Tholosatiumque præfectura reddita. *P. Æmylius,*

In Alexandria multi vtriusque sexus dæmoniaci quasi canes latrabant. *Sigeb.*

Alaricus 2. Hispaniæ & Aquitaniæ Rex Amalasiutham Theodorici regis Italiæ filiam in vxoré duxit. Huic, vt supra dictum est, perempto in agro Volgodensi Clodoueus ademit, quidquid Galliarum Gotthi possidebant, cum hactenus reges Gotthorum in Narbona & Tholosa Galliæ ciuitatibus sedes tenuissent. Theodoricus socer Vasconiam recepit & pro Almarico Alarici filio, donec adolesceret, gubernauit. *Tarapha de regibus Hisp.*

Amalasiotha ita Græcis & Latinis literis imbuta, vt cum quouis docto disputaret. Linguas barbarorum callens, sine interprete his omnibus loquebatur. *Idem.*

Almaricus Totillam Clodouei regis filiam duxit, qua Arianismum detrectante, proindeque indignè habita bellum inter Childebertum Francum & Almaricum exarsit, in quo Almar. interficitur. *Idem.*

Cabades Pers. rex Christianos persequitur. *Niceph.* Manicheos in regno suo trucidat. *Diaco. lib. 15. rerum. Rom.* Pacem cum Iustino facit. *Ibid.*

Childericus Honorici ex Valétiniani 3. Imp. filia filius Vãdalorum rex quintus an. 7. mens. 4. in Africa à matre fide recta imbutus Catholicos ab exilio reuocat. Ecclesias sacerdotibus restituit. *Isido.* post annum 74. hæreticæ profanationia. *Beda.*

c Reliquit duas epistolas.

Iustinus primus omnium Imperatorum coronatur à Roma. Pontifice. *Blond li. 3. dec. 1.* Hunc alij Iustinianum maiorem appellant. Ad reges Francorum scripsit de bello, quod Ostgottis regibus, qui Theodorico successerant, religionis nomine indixerat. quarto mense ante mortem imperatoré creat Iustinianum sororis suæ filium

Hunc PP. quòd à Iustino honorificè susceptus esset, vel quod Arianis templa nollet concedere, Theudoricus carceris afflictione peremit. *Diaco. lib. 17.* qui 98. die post subita morte obijt.

Ferreolus Vticensis episcopus scribit *Turon lib. 6. c. 8.*

Herminfredus Thuringorum rex à Clotario & Theodoro Francorũ regg. victus, cuius neptis Radegunda Clotario nupsit. *Turon. lib. 3. hist. c. 4.*

Ad Africanas ecclesias episcopos 220 è Sardinia reuocat Childericus Vandalorum rex Arianus annitente Iustino seniore, postquam ecclesiæ illic an. 74. ab Arianis fuissent vexatæ. *Diac. lib. 14.*

Childericus Vãd. rex ob reuocatos ab exilio episcopos interficitur & Gillimere duce in Orthodoxos excitatur persecutio, in qua eorum linguæ radicitus excinduntur. Nec tamen desierunt loqui. *Greg. lib. 3. Dial. c. 32. Iustinian. ipse lib. 1. cod de off. præf. præt.*

Iudęus quidam Homerita, qui se Mosis filium esse gloriabatur, in Negra fœlicis Arabiæ vrbe interfecto Aretha vrbis episcopo in Christianos sæuijt *Niceph. lib. 7. c. 6.*

S. Brigida, siue Brigita, siue Pyrgita virgo scotica, S. Patritij

---

Anni Christi. | Anni mundi.

CONCIL. Romanum contra Eutychianos, Seuerianos & Nestorianos. Blond. lib. 3. dec. 1.

Aurelianense 4. Clodoueo rege. Tom. 2. concil. alij primum.

517 — *Cæsaraugustanum Episc. 12. lib. Conc.*

517 — *Gerodense in Hisp. episcoporum 7. 1. Tom. concil.*

516 — *Taraconense 10. episcoporum, in quo inter alia statutum, vt obseruatio Dominici incipiat à Sabbato. Vnde hodieque Hispani cessant die Sabbati ab omni opere sub horam vespertinam. Vasæus è 1. Tom. conc.*

55

524 — c S. Ioannes I. Tuscus, an. 2. — 4612

527 — mens. 8. dies 28. — 4515

Vacat sedes mens. 1.

Patriarchis.

Alexandriæ Timotheo quarto.

Antiochiæ Euphrasio, deinde Ephaimo an. 18.

Hierosolymis Ioanne tertio.

Constantinopoli Epiphanio.

Principibus.

Fla. Anicio Iustino Imp.

Cabade Persarum.

Theodorico Ital. & Hispaniæ, quam postea reddidit Amalarico.

Childeberto cum Lotharico Franc. rege.

Anni Christi. | Anni mundi.

525 *CONC. Ilerdensē ab 8. episc. sub Sergio illius ciuit, episcopo. 1. tom. Concil.*

525 *Eodem anno Conc. Valentinum 6. episcopo. Ibid.*

56.

527 • S. Fœlix 4. Samius, 4615
an. 4
531 menses 2. dies 13. 4619
Vacat sedes dies 3.

Patriarchis.

Alexandriæ Timotheo quarto.

Antiochiæ Ephraimo.

Hierosolymis Petro tertio an. 20.

Constantinopoli Epiphanio.

Principibus.

Eisdem Imperantibus & regnantibus vsque ad Iustinianum Imp. & Alaricum Ital. reg.

Amalarico Hisp. an. 5.

. CONC. Tolet. 2. episc. 8. tom. 1. Conc. sub. Amalarico rege. ca. vlt.

tritij familiaris. Fuit alia à Brigitta vidua, cuius extāt vaticinia & precationes, ducissa Neritiæ in regno Suecorū, quæ & erexit in patria Monasteriū Vuastec, cuius prima abbatissa fuit D. Catharina ipsius filia. Floruit enim in Suetia & Romæ, temporibus Magni Sineech Sueciæ regis, obijtque circa an. 1363. Vtraq; a Platina & Volat. vitiosè confunditur.

Duo SS. Germani, alter Parisiensis episcopus, alter Capuanus, Arator subdiaconus poëta, Priscianus grammaticus Cæsariensis apud Constantinopolim. *Diaco. Lib. 18. Palmer. in Chron.*

Acephalorum hæresis. *Sigeb.* hos Rusticus Diaconus eleganti scripto refutat.

S. Benedictus Nursinus monasterij montis Cassini Abbas, cū sorore Scholastica, miraculis & prophetię spiritu clarus ordinē Benedictinorū instituit. & monachos passim dispersos æmulatione D. Basilij in vnū contraxit. *Sabell. En. 8. lib. 2. Iuo in chron. Dia. lib. 19. Palmer. Greg. lib. 2. dialog. cap. 8. & 33.* obijtque an 543. vt scribit Faustus eius discipulus. Duodecim monasteria construxit. Paulo ante mortē Maurum, Faustum atque alios in Gallias mittit, vt ibi sui ordinis monasteria propagarent. *Hostiensis in Chro. Cassinensi lib. 1. c. 1.*

Ex eius discipulis. 24. extiterunt Ro. pontifices. ducenti ferè Cardinales, Archiepiscopi in diuersis ecclesijs mille sexcenti, episcopi 4000. abbates eruditione & scriptis celebres 15700. *Trithemius & Sabell. Ennead. 8. lib. 2.*

Lazi à Persis ad Romanos deficiunt & Christianam pietatem amplectuntur. *Diac. lib. 15.*

Slaui gens Scythica Histriam, primasque Veneti anguli fauces inuaserunt. Vnde postea Mauricij tempore in Boëmiam & Poloniam sunt delati. *Sabell. Ennead. 8. lib. 2.*

Histri Slauonico tumultu territi in insulam transuerunt Caprariam, vbi Iustinopolim condiderunt. *Ibid.* Vandali ex Lybia in Italiam excurrunt. *Greg. Dial.*

Hunibaldus 18. libros de Francorū regibus per an. 926. scribit. Sed primos à Troianorum temporibus vsque ad mortem Antenoris, sex sequentes vsque ad Ferdinandum, vltimos sex ad vsque Clodouei tempora & penè per 400. annos Francorum reges ante Clodoueum adducit. *Irenicus & Trithemius.* fabulosum interim scriptorem esse puto. Nā neque Francos à Troianis ortos, neque cætera gesta esse aliunde liquet.

Longobardi seu Langbardi Pannoniam occupant expulsis Hunnis & Ostrogottis. *Diac lib. 18. Bonfin. decad. 1.*

An. 523. Theodoricus Amalarico nepoti iam adulto Hispaniam post 15. annos reddit cum Gallia Aquitanica, atque in Italiam reuersus ob instauratam Romam & redintegratos illius muros auream statuam à Senatu meruit. *Isidor.*

Manichæi in Persia iugulantur à Cabade. *Sigeb.*

Gilimer Ildérichum Vandalorum regem quintum in vincula cum filijs conijcit & regnum Africę inuadit. *Isid. Beda.*

Eum Iustinianus soluto bello Persico adoritur, quod bellum Procopius duobus libris prolixe describit.

*. Reliquit eruditissimam epistolam ad Petrum Antiochenum Episc. (vel potius Apameæ) qui addebat in Trisagio, *crucifixus propter nos*, quasi Trinitas fuisset crucifixa. Itē de errore Tredeitarum, qui tum incipiebat. Illa in 5. concil. Constantinop. Oecumenico est lecta & laudata.

Montanus Toletanus *ex S. Alphons.* Aprugius Pacensis Episc. qui sacras literas ita ingeniose exposuit, vt veteres præ illo non videantur exposuisse. *Isido. de viris Illust.*

Axumitæ vltra Aegyptum & Homeritæ, vbi multi erant Iudæi, Rege Adad episcopos & doctores à Iustiniano per legatos impetrantes fiunt Christiani. *Paulus Diac. lib. 16.*

Hellileus in Aethiopia rex pietatis studiosus, qui contra Iudæos & Paganos Homeritas classem instruxit. *Procop. lib. 1. Persici belli.*

Gethes Herulorum incolarum Istri, Gorda Hunnorum ad Bosphorum rex, & Boazer regina vidua cum centum millibus gentis suæ Christianam fidem amplectuntur. *Procop lib. 2. de bel. Gotthorum, Otho Frisingensis lib. 5. cap. 4.*

Abasgi & populi ad Tanaim à Iustiniano episcopos & doctores petunt. *Euag. lib. 4 cap. 22. & 23.*

Vandalis per Bellisarium tertio mense deuictis,

Iustinianus, ex Lybia & Cartagine potissimũ, pellit Arianos, Christianis templa eorum iuxta vaticinium Cypriani martyris denuo restituit & instaurat. *Procop. lib. 3. de bello Vuandalico.*

Ariani Africam tenuerant 95. annis. *Euag. lib. 4. cap. 16.*

Samaritani Iudæi, qui creato sibi rege Ioliano, deinde Syluano in palestina Christianos trucidauerant & cum Saracenis fœdus percusserant, à Iustiniano profligantur. *Niceph. lib. 17. cap. 24. Hermannus Gigas in Iust. historia.*

Amalacrius apud Narbonem victus à Francis, fugiens ab exercitu occiditur. Clotildis autem vxor, cuius causa excitatum fuerat prælium, quod à viro Ariano indignè esset cæsa, dum à frate Childeberto reducitur in itinere obit. *S Isido.*

Toletum à Francis expugnatum & multa inde vasa sacra templis Franciæ distributa. *Gaguinus, Turon. lib. 3. cap. 9.*

Iustiniano vix dum rerum potito Seuerus & Iulianus Eutychiani Alexandriam fugiunt & scinduntur, dum Iulianus diceret Christi corpus fuisse ante resurrectionem incorruptibile, Seuerus negaret. *Leontius de sectis.*

Gaiani & Theodosiani, quorum illi Iuliani sententiam, hi Seueri sectabantur. Agnoetæ, qui Christum horam iudicij ignorare contendebant, Tritheitę. *Ibidem Leontius.*

d Duæ eius decretales epistolę habentur in tom. Concil.

Iustinianus ex tribus codicibus Hermogeniano, Gregoriano, & Theodosiano nouum Codicẽ ex suo nomine Iustinianeum fieri curauit per Tribonianum, Theophilum & Dorotheum. *Cod. tit. De nouo Cod. faci & tit. de Iust. Cod. confirmando.* Duo ferè per eosdem librorum millia in 50. digessit, vnde Digesta siue Pandectæ. Nam ipse alioqui ἀναλφάβητος καὶ ἄμουσος. *Suidas.* & sub vitæ finem Eutychianus. Quare diuino iudicio in furorem & insaniam actus expirauit. Euag. lib. 4. *Niceph. lib. 17.*

Platina tamen in hoc Bonif. Iustinianum pie & eleganter de Christi incarnatione scripsisse narrat.

Dionysius paruus Abbas Romanus hoc tempore paschalem calculum composuisse (*Diaconus lib. 17.*) ab aliquibus dicitur. Sed de eo supra in Leone. 1. *p. 237.*

S Arnolphus seu Arnaldus & Vedastus primus Atrebatensis Episcopus, discipuli Remigij. *Sigeb.*

Iustinianus diem festũ Hypapapantes Domini. i. occursus (qui dicitur dies Purificationis, quo Simeon occurrit Christo, qui in templo presentabatur.) ob mortalitatẽ magnam insurgentem an. 542. composito tropario seu modulo de Christi duabus naturis & vnica persona, vbique celebrari instituit. *Niceph. lib. 17. cap. 28. Diacon lib. 16. Rom.* ex pio impius & Eutychianorum fautor atque propugnator *Euag. lib. 4. cap. 39. Zona.*

Vandalos

Anni Christi		Anni mundi
	57	
531	d S. Bonifacius 2. Romanus, an. 2.	4619
533	dies 2.	4621

Vacat sedes mens. 2.

Patriarchis.

Alexandriæ Timotheo quarto.

Antiochiæ Ephraimo.

Hierosolymis Petro tertio.

Constãtinopoli Epiphanio.

Principibus.

Anitio Iustiniano ann. 39. Imp.

Cabade Persarum.

Adelricho, seu Athalarico, siue Alarico cum matre Amelasinuta Ital.

Childeberto cum Lothario Franc. Reg.

Theodio Hisp. an. 17.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Schisma 5.
DIOSCORVS in schismate contra Bonifacium sedit dies.

58.

533 — 4621 — e S. Ioannes 2. Romanus an. 2.
535 — 4923 — mens. 4.
Vacat sedes dies 6.

Patriarchis
Alexandriæ Timotheo quarto.
Antiochiæ Euphraimo.
Hierosolymus Petro tertio.
Constãtinopoli Epiphanio, deinde Anthemio Eutychiano mens. 10.

Principibus
Iustiniano Imp.
Cabade Persarum, deinde Cozroe an. 38.
Alarico Ital.
Chideberto Franc.
Theodio Hisp. Reg.

59

535 — 4623 — f S. Agapetus 1. Romanus.
536 — 4624 — mens. 11. dies 19.
Vacat sedes mens. 1. di. 29.

Patriarchis
Alexandriæ Timotheo quarto.
Antiochiæ Ephraimo.
Hierosolymis Petro tertio.
Constantinopoli Anthemio mox Mena an. 17.

Principibus.
Eisdem Imp. & regn. & Amalasuenta cum Theodato Gotthorum & Ital. regina.

Vandalos & Maurusios, qui se gloriabantur de genere Gergeseorum & Iebuseorum, vicit, ibique 150. ciuitates collapsas renouat. *Euag. lib. 4. c. 18.* Gotthos post bellum 18. annorum Italia expellit, cum ibi regnassent 58. an. *Proco. lib. 1. 2. 3. Gotth.*

In eo fœlix, quòd fœlices & industrius duces sit nactus, per quos Imperium in Asia defendit, alibi recuperauit, Bellisarium, Iohannem, Narsem.

Ad Aethiopas legatos mittit, vt ipsi Sericum ad Indis emptum Romanis reuenderent, & magna pecuniæ Romanæ ui fruerentur, ne ipsi suas pecunias ad hostes Persas transferre cogerentur. *Suidas in voce σηριχή.*

e Cæcum illuminat. *Greg. lib. 3. dial. cap. 2.* Epistolam decretalem relinquit de æqualitate Patris & filij. *Tom. concil.* Ad eum Iustinianus mittit fidei suæ formulam suo Chirographo cœlatam per episcopos Acacium & Demetrium. *Plat.*

Bellisarius Persas repressit, pace cum ijs facta, in Africam missus Cartaginem cepit, capto Gilimero Vandalico rege totam Africam recuperauit, traijciens in Italiam contra Gotthos, per quinque annos res magnas gessit. Neapolim, & vrbes Campaniç atq; Apuliæ, tandem Romam obtinuit, 60. annis postquam ab Odoacro expugnata esset, Luderum Gotthorum ducem Constantinopolim mittit, Bittigem eorum regem eò trahit. Ac hic Gotthici belli finis fuisset, ni Totilas reliquijs collectis singulari fœlicitate res erexisset, Italiæ magnam partem recipisset anno 7. post huius discessum.

Bellisarium à Francis in prælio extinctum refert Annon. *lib. 2. c. 23.* alij à Iustiniano indignè necatum &c.

Iohanni post Bellisarium egregio duci dignitatẽ & opes eripuit Iustinianus, qui postea victum mendicando quæsijt, insigni fortunæ inconstantia. *Procop.*

Hunni vastant magnam Thraciæ partem & Pannoniam recuperant, domitis ibi Gotthis siue Getis. Et quia cõiuncti erant Auares, ex vtrisque nomẽ Hungarorum factum est, q. Hunniarorum *Iornandes.*

Aphrica tũ redacta in ditionẽ Imper. victis Vuandalis 105. ann. ea quo eam occuparant. *Diac. lib. 17. & leg. t. Cod. de offi. pra. pret. Afri. Procop. lib. 1.*

Timotheus Constantino. episcopus instituit. vt in singulis liturgijs recitaretur Nicenum symb. eum quidem prius singulis annis tantum semel prælegi soleret, nempe Parasceue Passionis, quando episcopus catechizabat. *Theod. lector lib. 2.*

Cabades rex Persarum, cum ad id vsque tempus Iudæi & Manichæi sedes primarias illic obtinuissent, supremæ dignitatis prærogatiua episcopũ cohonestauit, qui Synaxi & conuentu Ecclesiastico dæmones profligauerat asseruantes Thesauros in oppido Tzundadaeto Indos à Persis dirimẽte. *Diacon. lib. 15. Theod. lector lib. 2. Niceph. lib. 16. cap. 36.*

Dux Lazorum Persiæ populorum fit Christianus. *Diac. lib. 15. Zonar. 3.*

f Scribit eruditam epistolam ad Anthemium Constant De duabus naturis in vno Christo. *Tom. conc.* Quem & propter hæresim Eutychis deponit.

Mutũ & claudum sanat administratione Corporis Christi. *Greg. lib. 3. dial. cap. 3.* Diebus dominicis circumire templa minori processione instituit. *Plati. & Vola lib. 16.*

Iustinianum Imp. ab Eutychiana hæresi reuocauit, quem prius

prius cùm videret non flecti rationibus, Christiana audacia in hæc verba prorupit: ego ad Iustinianũ Imperatorẽ Christianiss. venire desideraui, sed Diocletianũ inueni. *Diac. li. 17.*

Eum Agathonem appellat Niceph. lib. 17. cap. 25. & 26. Alibi Agathonem Agapeti successorem facit *lib. eod. cap. 9.*

Tribonianus cum alijs Iustiniani mandato, ea immensa legum multitudine, quæ in librorum duo millia, & versuum trecies centena millia eacreuerat, 50. libros Pandectarum seu Digestorum per titulos ordine digessit. *Proem. Digest. & Proc. lib. 1.*

Non tantum Pandectarum, sed & Institutionum præcipuus fuit architectus. Omnis religionis contemptor. Qui & persuasit Iustiniano ipsum non moriturum, sed cum carne in cælum assumptum iri. *Suides.*

Narses ob beneficia à Venetis accepra in eorum vrbe D. Theodorico martyri delubrum, vbi nunc est S. Marci templum, & ibidem aliam ecclesiam in honorem S. Mennæ & Geminiani ex Gotthorum manubijs posuit. *Supl. Chronic. lib. 9.*

Gotthi duos sacerdotes Arianos ad Chosroẽ Medorum regem mittunt, vt eum contra Iust. imperat. impellant. *Procop. lib. 2. de bell. Gotthorum.*

* Sylueriũ Antonina Bellisarij vxor ficto crimine, quòd Romam Gotthis prodere voluisset, in Pontiam insulam deportari curauit. Vera causa erat quòd Theodora Imp. vxor hæreticum Anthemium Const. ab Agapeto depositum non reuocari doleret. *Diac. lib. 16.*

Chosroe Persa Ciliciam & Syriam grauissimè ob Christianismum affligit. *Proc. lib. 2. bell. Pers.* cœpit anno quinto Iustiniani regnare. Cum eo pacem in 110. annos fecit. At post aliquot annos fide fracta Ciliciam, Syriamque inuasit, Antiochiam cepit. *Procop.*)

Sub hoc Neapolis capitur & Bellisarius Romæ præficitur.

Damascius Stoicus & Simplicius Platonicus & Peripateticus Phryx sub Iustiniano florent. *Suidas in Damascio.*

Theodatus Theoderici Ostrogott. regis armiger pietatis oblitus, Amalasuentá, cui debebat regnum, in balneo strangulari facit. Male confunditur à Iornande cum Theodio Gotthorum in Hispania & Aquitania rege. *Vasæus.*

g Factione Theodoræ Augustæ Eutychi Arianisq; aduersans flagris Constantinopoli expirauit. Vel iuxta Blondum lib. 7. dira ab Imp. propter Theodoram Augustam vrgẽtem Anthemij reuocationem passus, in exilium actus est.

Reliquit epistolam contra Priscillianistas & alios hæret.

Iornandes siue Iordanus Gotthorum episcop. & historicos ex vltima vetustate originem, migrationes, familias regum & bella precipua gentis suæ vsque ad annum 550. explicauit, siue vsque ad Iustiniani an. 25.

Procopius Cæsar. historiam annorum 142. pertexuit vsque ad an. Christi 554. à quo Agathias eodem tempore suam historiam deduxit ad an. 566.

S. Mauritius obijt in Dalmatia. *Sabel.*

Sub an. 537. Rupertus Francorum episcopus Boios siue Bauaros cum Theodone, Vlone, Theodoualda regulis ad Christum perduxit. *Auentinus lib. 3. Annalium Boiorum.*

Childebertum Francorum regem Theodelinda regina Longobard. ad pia multa hortatur. *Diaco. lib. 4. c. 2. de Long.*

Theodericus nostros Aruernos Childeberti clientes bello vexat. *Turo. lib. 3. c. 12.*

Iustinianus

Anni Christi.		Anni mundi.
	CONCIL. Constantinopolitanum 1. & 2. Prouinciale aduersus Anthimum Const. Seuerum Anthioch. Petrum Apamensem, & Zooram Monac. Syrum Niceph. lib. 17. c. 9.	
	CONCIL. Hierosolymitanum 2. de quo actio 1. Constantinopol. 2.	
	60	
536	• M. SYLVERIVS (Palmer. Liberius 2.) Cãpanus doctissimus. an. 1.	4624
537	mens. 5. dies 12.	4625
	Vacat sedes dies 6.	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Timotheo quarto.	
	Antiochiæ Euphrasimo.	
	Hierosolymis Petro tertio.	
	Constantinopoli Mena.	
	Principibus.	
	Eisdem Impp. & regnant.	
536	*Concil. Bracarensi. Chro. reg. Alphonsi.*	
	61	
537	g M. Vigili' Rom. an. 18. mens. 6. dies 26.	4625
555	Vacat sedes mens. 3. di. 5.	4643
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Timotheo quarto deinde Galanico an. 1. Paulo mens. 4. Zoilo. an. 7. Apollinari an. 19.	
	Antiochiæ Euphraimo, deinde Domnio an. 14.	
	Hierosolymis Petro tertio, deinde Macario 2. an. 31.	
	Constantinopoli Mena, deinde Eutychio an. 13.	
	Principibus.	
	Eisdẽ Impp. & regg. vsque ad Bitigem, Tendibaldũ, Totilam, siue Badiullã, ex ordine successionis Gotthorum & Italiæ Regem.	

Anni Christi.

Cozroe Persarum.
Theodio Hisp. deinde Theodisco an. 1. Aguila an. 5. Attanagildo an. 14.

552 *QVINTVM Generale concilium Constantinopolitanum 2. Episcop. 165 præsidente Vigilio vna cũ Eutychio & Apollinari Patriarchis ait Zonaras (nam Euagrius lib. 4. cap. 38. putat abfuisse) contra Antemium Constant. & Theodorum Mopsuesthenũ hereticos negãtos D. Virginem esse Deiparam, & ad cõfirmandas 4. Generales synodos, cõtra etiam Origenem Didymum & Euag. Platin. & lib. Con.*

CONCIL. Antiochenum contra Petrum, Seuerum, & Anthemium heret. L. Con.

Aurelianense 2. & 3. aut iuxta alios 5. & 6. tempore Childeberti regis.

Aruernense rege Theodeberto.

62

555 h S. Pelagius I. Roman. an. 6.
mens. 10. dies 28.

562 Vacat sedes men. 3. di. 26.

Patriarchis
Alexandriæ Apollinari.
Antiochiæ Domnio, deinde Anastasio an. 12.
Hierosolymis Macario secundo.
Constantinopoli Eutychio.

Principibus.
Iustiniano Imp.
Cozroe Persarum.
Totila, Tega, siue Teia Ital. Regib. & Narsete, eo interfecto & subactis Gothis, Proconsule in Italia,
Childeberto cũ Lothario, postea solo Lothario an. 5. Franc. Regibus.
Attanagildo Hispan.

Anni mundi.

4640

4643

4650

Iustinianus partem Galliæ concessit Germanis. *Procop. lib. 3.*

Gotthi duce Totila Romam capiunt, Lucanos, Campanos, Siculos & Brutios subigunt. Ciues captiuos in Campaniam abducunt. Ita tum vrbs plusquam diebus 40. deserta mansit. *Procop lib. 3. Diac. lib. 17. Palmer. in Chron.* Crudelitatem erga Catholicos narrat Greg. lib. 2. dial. c. 3. & lib. 3. c. 13.

Vrbem solo æquant & incendunt, omnium ciuium multitudinem per alia oppida dispergunt, ne quis extremis patriæ cineribus dare posset lachrimas. Ita intra annos 142. multos iudiciorum Dei casus Domitrix illa humani generis atque omnium gentium Roma sustinuit, vt ad manus Ecclesiæ, cuius debuit esse caput, serio laberetur, in eumque vsum à fundamentis restauraretur. Nam postquam Alarici ductu Roma sæculo Hieronymi & Aug. direpta esset, mox à Vandalis post an. 44. vastata est, deinde post 22 ab Odoacro & Herulis, rursum post 14. à Theoderico & Ostgottis, præterea post 50. à Belisario capta, tandem in hanc miserã conditionem per Totilam & Gotthorum reliquias venit post annos duodecim.

Theodiscus Hisp. cum mulieres suæ libidini minimè consentientes occidi fecisset, apud Hispalim orta seditione, obtruncatus est. *Ritius.*

Agila Hisp. ad Cordubam à Romanis occupatam cæsus est, filio trucidato, magnaque suorum strage *Ritius.*

Athanagildus eius successor Brunichildam filiam Sigiberto Mediomatricum in Francia regi elocat. *Ritius.* Romanorum & Græc. Auxilia, quæ ad deturbandum regno Agilam à Iustiniano Imp. poposcerat, submouere postea Hispania non potuit, quin aduersus eos varijs postea casibus conflixit. *Isido.*

Fidem Catholicam occultè coluit, Catholicos omni fauore amplexus. *Luc. Tudensis.*

Sub an. 542. qui vrbis conditæ erat 1292. vltimus consul. creatus est Basilius, qui eum magistratum administrauit an. 18. Hinc. Coss. finis.

Sub an. 550. Lechus & Cechus fratres Polonis atque Boemis (qui etiam Cechi lingua Slauonica vocãtur) principes præfuere. Inde sumitur initium rerum Polonicarum. *Cromert. & Herburt. in Chron. Polon.*

Tanta fames per vniuersum orbem maximè apud Liguriam & Italiam, vt matres cogerentur vesci carnibus filiorum. *Diac. lib. 17. Procop. lib. 3.*

Acta Concilij quinti Constant. Oecumenici nõ fuerunt publicata, fortasse propter Iustinianum, qui Eutychianis fauebat. Vnde nec extant Græcè inter impressas Synodos.

Iustinianus Valentinus, Iustus Vrgellitanus, Nebridius Agragensis & Elpidius episcopi fratres scriptis clarẽt. *Isido. de viris Illust. c. 20. & 21. Tritthe. Honor. Augustod. de script. Eccles.*

An. 542. Childebertus eiusque frater Clotharius & tres alij Francorum Reges Cæsaraugustam deficere ab hæresi Ariana cogunt, plurimasque vrbes in Hispania expugnant. Præda onusti redeunt. Tunicam Vincẽtij Martyris exportant, eique ædem suburbanam extruunt, quæ nunc D. Germani à Prato dicitur. *Vasæus, annales Francici.*

h Fertur instituisse septem horas Canonicas. *Polyd. lib. 6. de Inuento. rer. c. 5.* Quod de commendatione interpretandum

tandum eſt. Nam hic ſeptenarius horariarum precum iam inueterauerat, ex Athanaſio de Virginit. Hierony. ad Demetriadem, ad Lætam, & in 6. Daniel. Baſilio in quæſt. fuſius explicatis interrog. 37. D. Benedicto ca. 16. Regulæ &c.

Ab Euagrio omittitur.

S.Medardus Nonionenſis,& Gildardus Rhotomagenſis Epiſcopi & fratres eodem die nati, pontifies conſecrati, & mortui an. 556. *Guliel. Nangiacus & Sigeb. in Chron.* Medardus S.Radegundam vxorem Lotharij,aſſenſu viri,in monialem conſecrauit. *Pert.de Natal.*

Nicetius epiſcopus Treuerenſis Neſtorij & Entychis hæreſim ſcriptis oppugnat.

Phreculphus hiſtoricus ab orbe condito ad annum Chri. 560. Chronica digerit. Fortunatus poëta,& Epiſcopus Pictauenſis. *Trith. Plat. Sigeb.* Hermolaus grămaticus. *Suid.*

Theodolus poëta. *Henricus Erphord.cap.51.de Iuſtiniano.* Datius epiſcopus Mediolanenſis ſcribit hiſtoriam de obſidione vrbis a Virigete facta. *Diac.lib. 16.* Fœcundus Harmianenſis epiſcopus,contra Eutychianos. *Iſid. de vir. Illuſtr. cap.19.& 24.*

Eruli incolæ Iſtri,fidem Chriſti ſuſcipiunt accepta ob id pecunia à Iuſtiniano. *Euag.lib.4.cap.20.*

An.555.Gotthorum regnum,nomen & imperium Teia R. interfecto in Italia deletur, 70. anno, ex quo eam occupauerant,per Narſetem,qui poſtea in odium Auguſtę Longobardos gentem Germaniæ in Italiam vocauit,quam inter Alpes & Apenninum tenuerunt 204.annis. primus eorum rex fuit Alboinus. *Procop.lib. 3. Æmil.li.1. Plati.in Adrian.*

Narſes Perſamenus 16. an. Italiam rexit & ex magnis calamitatibus eam recreauit. Longinũ ſucceſſorem habuit factione Iuſtini & Auguſtæ. Longobardos, vt ſe vlciſceretur, Italiæ infudit. Priuatus vixit Neapoli,donec illic moreretur.

Initium Exarchorum & initium regum Longobardorum in idem tempus incidit.i.in 2. an Iuſtini. Ex quo miſer Italiæ ſtatus,vtriſque ſe mutuo oppugnantibus.

Dracontius Hexaemerõ componit. *Iſid.* Arator ſubdiaconus R.E.acta verſibus reddit.

Totilas à Viſigotthis indignatis Vitigem regem ſuum ſeſe & Rauennam Belliſario dediſſe & ad Iuſtinianum triumphali ſpectaculo ductum eſſe,poſt Teudebaldum, deinde Athariccam,rex nominatus Italiam recepit,tandéque Romam,Romanorum familijs in Campanię oppida relegatis, ita tamen vt Pelagio Pontifici pro ſalute pub. deprecanti obedierit,& in mœnia tãtùm ſit graſſatus,his precipue parcens,qui in templa confugiſſent. Tandem in Vmbria à Narſete Eunucho cæſus eſt,poſtquam 11.annos regnaſſet. *Ionius lib 1.vir. Illuſt.*

Armenij iterum fidem Chriſti publicè ſuſcipiunt. *Sigeb. in Chron & Plat.* Legatos ad Iuſtinianum mittunt, vt Romanorum imperio ſubijcerentur & libere Deum colerent. *Euag.lib.5.cap.7.*

Iudæi & Samaritæ in Paleſtina eccleſias incendunt & obuios quoſque Chriſtianos interficiunt. *Diac.lib 16.cap.1.* Sed Iuſtiniano, miſſo Adamantio, militum præfecto pœnas dãt. *Agath.lib.5.*

i Narſeti Eunucho amiciſſimus. Cui & conſulatum impetrauit. Extat eius epiſtola ad vniuerſos Galliæ & Germanię epiſcopos, in qua damnat Choreſcopos.

Contra Macariũ Hieroſolymitanũ per Schiſma ſedit Euſtachius

Anni Christi.		Anni mundi.
	CONCIL. Turonenſe 2. To.2.Conc.	
	Aurelianenſe 4.& 5.vel 7.& 8.	
	Pariſienſe 1.& 2.Lib.Concil.	
	63	
562	i S. Ioannes 3. Romanus. Cognom. Catilina (ait Euagr.) an. 12. menſ.11. dies 26.	4650
567	Vacat ſedes mẽſ.10.di.3.	4663
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Appollinari, deinde Ioanne 4.an.9.	
	Antiochiæ Anaſtaſio, deinde Gregorio an 23.	
	Hieroſolymis Macario 2.	
	Conſtantinopoli Eutychio. deinde Ioanne 3.an.11.	
	Principibus.	
	Iuſtiniano 2. ſiue Iuſtino 2. Iuniore an. 11. Pelagiano Imp.	
	Cozroe, deinde Hormiſda Perſarum.	

Anni Christi.

Alboino Clephe Longobardorum & Ital.reg.

Heriberto an.9. cum fratribus & postbea solo Hilpe*rico an.14.Franc.Reg.*

Attanagildo Hispan.mox Luiba ann.1. Leouigildo an.17.

564 *Bracarense 2.præsidente 3.Martino Dumiensi.Isid.*

Lucense sub Theodomiro rege Sueuorum in Gallicia recens conuerso. Vasæus.

64.

576 * S.Benedictus I.(Bonosus Euagrio) Roman. an. 4.

580 mens 1. dies 28.

Vacat mens. 2. dies 10.

Patriarchis.

Alexādriæ Ioanne 4. deinde Eulogio an. 27.

Antiochiæ Gregorio.

Hierosolymis Macario secundo, deinde Ioanne 4.an. 16.

Constantinopoli Eutychio iterum an. 4.

Anni mundi.

stachius an 18.

An.562.in Gallia Gotthica mons Rhodano imminens, per multo dies tauri mugitum edens ab alio monte contiguo diuellitur, domibus, Ecclesijs, hominibus ac iumentis subrutis. *Sigeb.*

Narses Bultinum & Leutharem fratres Francorum principes Italiam appetentes perdidit. Ita Francorum & Gotthorum domitor Italiam multis malis tandiu fessam recreauit, nisi quòd post eius mortem Longobardi Alboïno rege, quem sub vitæ finem ab imperatore & Sophia Augosta læsus è Pannonia accersiuerat, rursum eam inuaserunt. *Iouius lib.1.viro.Illust.*

Longinus Græcus primus Italiæ Exarchus constituitur Rauennæ ab imperatore. *Blond.deca.1 lib.8.* Nam non assentior Palmerio scribenti id sub Gregorio accidisse, & Patricium Romanum primum talem magistratum suscepisse. Durauit illa dignitas annis 164. siue vt alij volunt 124. Eius erat confirmare electionem Roma. Pontifi.

Multas clades tum Italia perpessa est, irrumpentibus in eam barbaris. *Plat.*

Lothario Franc. Rege mortuo filij regnum diuidunt, Hilpericus Suessioni sedem regni habuit, Heribertus Lutetiæ, Guntrannos Aureliæ, Sigebertus Metis. *Sigeb.* Maglorius Dolensis archiepopus sanctus vir in Britannia. S. Amādua nascitur an. 571. Mer. Caledonius: S. Leonardus. S. Goar. *Sigeb. Volater. Ab. Vsperg.*

An.565. Monothelitæ emergunt.

Franci & Hispani de Paschate celebrando dissentiunt, Hispanis 12. Calend. April. Francis 14. Calend. Maij Pascha celebrantibus. *Sigeb.*

Photinus Bellisarij priuignus ecclesias Aegypti, hæresi imbuit. *Diac.lib.16.*

4663 . Cozroe Persa Armeniæ ecclesias vexat. *Euag. lib.5. cap.7 & seqq.*

Alboinus Longobard. rex voto Christianos in Italia & Siciliæ interimit. *Turon.lib.4.cap.41. Diacon. lib.2.cap. 12.*

4667 Ipse paulo post miserè interficitur. *Ibid.cap.14 & 15.*

Eloësbaas Aethiopum rex Iustino Imp. comitante Dunuam Pseudo-Moysem crudeli tyrannide Christianos Negræ Arabiæ opprimentem extinxit. *Niceph.lib.16.c.6.*

An. 563. Theodimiras in Gallicia Sueuorum rex ex Ariana hęresi primus ad Catholicam conuertitur. *S.Isidorus.*

* Huius temporibus gens Longobardorum totam Italiam inuasit simulque fames tanta, vt militum magna pars se eis dedere coacta sit. In his calamitatibus Benedictus moritur.

Epistolam reliquit ad Dauid Beticæ episc. mysterijs plenam de Trinitatis vnitate.

Gildas Badonius cog. sapiens sub an. 580. de excidio Britanniæ patriæ suæ scribit. Proprius Gentis Britannicæ historiographus de Britannis scripsit, quòd nec in bello fortes fuerint, nec in pace fideles. *Beda.* docet totam insulam in varia regna fuisse distributam, quorum regulos nominat Constantinum quendam, Aurelium Conanum, Vortiporium, Cuneglosum, Maglocurum, &c. quos de ritu gentis suas ditiunculas paricidijs, adulterijs, scortationibus repleuisse, & rem Christianam parum curasse conqueritur.

Post hunc ante Bedam Heluodugus & quidā Anonymus historici illius gentis nominantur.

Heribertum Parisiorum regem, filium Lotharij ob iniu-

ſtum diuortinm & inceſtas cum duabus ſororibus nuptias Germanus Pariſienſis epiſcopus excommunicauit. Ita ille iuſto Dei iodicio percuſſus mortem breui obijt. *Rhegino li.1.*

Guntrannus rex per tridnum in Paſchate eleemoſynas diſtribuit. *Turo lib.9.cap.22.*

Præcepta Iuſtini ad Tyberium quouis digna principe apud Euagr *lib.5.cap.13.* Niceph.*lib.17.cap.40.*

Tyberius Mauritium aduerſus Perſas mittit. Ei poſt receptam Meſopotamiam victoſque Perſas Conſtantinam Iuſtini filiam vxorem dat.

Anno Tyberij Imp. ſecundo ex Aruernenſium (.i. Claromontanorum in Aruernia) Iudæorum Synagoga ab epiſcopo Auito, vltra quingentos conuertuntur, reliqui vrbe pulſi, Maſſiliam profecti ſunt. *Turon.lib.5.cap.*11. De qua conuerſione D.Gregorium admonuit Fortunatus *lib.5.*

Similiter Hilpericus Franc. rex multos Iudæorum baptizari iuſſit *Idem lib.6.cap.17.* bella gerit cum fratribus Sigeberto & Guntranoo, anno ſecundo & tertio huius Tyberij. *Ibid lib.4.cap.48.*

Coſroe primum, Chriſtianorum inſectator extremis vitæ diebus ad Deum conuertitur. *Euag lib. 4.ca. 28.* Ad Circeſinm proficiſcitur, vt Chriſtianorum Deum inuocaret. *lib. 6.cap.17 & Niceph.lib.18.cap.22.*

Antiochiam in templum S.Sergij mittit aureas cruces duas, aliaque ex præda accepta, item diſcum & thuribulum & alia penitus aurea. *Euag lib.6.cap.21.*

Seuerus Malacitanus contra Vincentium Cæſaraug. in hæreſim Arianam lapſum ſcribit. *Iſid. Trith.*

Leouigildus Hiſp. rex reliquias Sueuorum ex Hiſpania eiecit rege Andeca ſuperato, qui regnum ſemel in Hiſpania conſtitutum per annos 177 tenuerát. *Iſid.* Hermingildum primogenitum, quod ab Ario ad Catholicam conuerſus eſſet, manibus ſuis ſecuri percuſſit, *Tarapha. Sigebert. Æmil. lib.1 Gregor.3. dialogo cap. 31. Beda.*

Iuſtiniani milites, quos Athanagildus auxilij cauſa euocauerat, profligat, amplificato Hiſpaniæ regno, in qua Gotthi antea finibus cõcludebãtur. *Lucas Tudenſ. Vaſ.* Extinctis vndique tyrannis & occupatoribus Hiſpaniæ. *Vaſæus.* Partem Vaſconiæ occupat & Victoriam ciuitatem condit. *Idem.*

Primus ærarium de rapinis Eccleſiæ ac ciuium locupletauit. Primus ſolio ac purpura regali vſus eſt, cum ante ipſum Gotthorum reges & conſeſſum & veſtitum haberent cum alijs nobilibus communem. Leges ab Enrico latas emendauit. Sub mortem præcepit filio Recaredo, vt epiſcopos Catholicos ab exilio reuocaret & Leandrum coleret, vt patrem. *Vaſæus ex Iſido. Luca Tudenſi & D.Grego.*

Leander Hiſpalenſis epiſcopus Seueriani nouæ Cartaginis ducis filius contra Arianos ſcribit. & Vuiſigotthorum totam gentem per Hermiogildum Leonigildi filium, deinde per Recaredum regem conuertit. *Idem & Greg. lib.1. epiſt.cap.41.& lib.4.cap.9.*

Martinus Dumienſis vel Mandonienſis epiſc. Mironem Sueuum Galliciæ regem Theomiri ſucceſſorem conuertit, ei dicat librum de Chriſtiani principis inſtitutione. *Taraph.* multa ſcribit. *Iſid.* In compendium contraxit concilia Oriẽtalia. *To.1.Conc.*

Donatus Monaſterij Seruitani conditor, primus in Hiſpaniam Monaſticæ profeſſionis vſum & regulam induxit. *Vaſæus ex D. Alphonſo.*

Brunichildis inter alia multa in ſuburbano Laudunenſi monaſte-

Anno Christi		Anno mundi
	Antiochiæ Gregorio.	
	Hieroſolymis Macario ſecundo, deinde Ioanne 4.an. 36.	
576	*Conſtantinopoli Eutychio iterum.an. 4.*	4663
	Principibus.	
	Tiberio Pio Anicio Conſtantino an.7. Imp.	
	Coſroe Perſarum, deinde Hormiſda reg.	
	Antharo Ital.	
	Hilperico Franc.Reg.	
	Leouigildo Hiſpaniæ.	
	CONCIL. Conſtantinopolitanum contra Monothelitas epiſc.250. Lib.Concil.	
580		4667

Anni Christi. | Anni mundi.

65.

580 k S. Pelagius 2. Roman. an. 10. mens. 2. dies 10. — 4667.

590 Vacat mens. 6. di. 28. — 4678

Patriarchis.

Alexandriæ Eulogio an. 27.
Antiochiæ Gregorio.
Hierosolymis Ioanne 4.
Constantinopoli Ioanne 4. Ieiunatore an. 16.

Principibus.

Eisdem Imp. postea Mauritio Imp. an. 20.
Hormisda Persarum. deinde Cozroe 2.
Antharo Longobardorum & Ital. Reg.
Lothario 2. Franc. an. 44. *Reg.*
Leouigildo Hispaniæ, deinde Recaredo rege primo Catholico an. 15.

monasterium Sancti Viocentij construxie *Annon. li. 4 c. 1.*

k Ante hunc Euagrius post Bonosum nominat Ioannem alterum à præcedenti.

Absque Imp. authoritate, quæ solebat interuenire, per modum approbarionis, pontifex est creatus, quòd Longobardis Romam obsideotibus, non liceret Constantinopolim mittere. Postea misit D. Gregorium, qui principem placauit.

Scripsit epistolam contra Ioaonem Constantip. qui generale concilium conuocarat. Reliquit tres alias. *Tom. conc.*

Sub eo Ioannes, & qui ei successit Cyriacus Constantip. aduersus sedem Apostolicam insurguot, vniuersalis episcopi sibi nomen & primum in ecclesia locum assumere conãtur. Eis Pelagius, deinde Gregorius restitit, cuius 10 registro de hac controuersia grauissimæ sunt epistolę li. 4. epist. 76. 78. 80. & lib. 6. epist 168 169. 170. Sub Bonifacio 3. rea composita, vt secundum locum obtineret. *Beda de ratione temp.*

Hoc tempore primum Constaminopolitani Schisma excitaruot contra Ecclesiam. Nam Ioannes loci episcopus sibi titulum arrogabat vniuersalis Patriarchæ annuẽte Mauricio Imp. cui se opposuit Pelagius, deinde Gregorius multis literis hinc inde scriptis Sed tandem cum Ioannes subita morte perijsset, dissidium istud paulatim cessauit. *Sigeb. & Simoneta.*

Euagrius Epiphaniensis prætor, historiam suam orditur, vbi desinit historia Tripartita, vsque ad Iustini ætatẽ, id est, an. 595. tempus annorum circiter 140. complectens, *Niceph. lib. 1. cap. 1.*

Floret Michael Syngelus.

Eutychius patriarcha Const. hæresim introduxit de vere spiritalibus resurgentium corporibus, ad quem refutandum missus est à Pelagio Gregorius magnus. *Beda, Regino.*

Victor Ceminensis Ecclesiæ Africanę historiam ab exordio mundi vsque ad primum Iustini Iuoioris annum perteauit. *Hono. Augustod. lib. 6.*

Andreas Hierosolymitanus Cretæ episcopus, Secundus Eriniæ scribuot. Iohannes Gotthus Gerundensis episcopus, præter alia, librũ Chronicorum à primo Iustini anno vsque ad primum Mautitij.

Hilpericus, siue Chilpericus Regum Francorum à subditis cæsus est suasu Fredegundæ vxoris & insidijs Landerici maioris domus, siue comitis Palatij, quem hodie Conestabulum vocamus. *Chron. Franc.* Iusto dei iudicio. Nam hæreticus, Catholicorum hostis & Nero siue Herodes suæ ętatis. *Turon. lib. 4. c. 47. lib. 5. cap. 44. & c. 25. lib. 6. c. 46. lego & Diac. lib. 3. c. 4.*

Sabellianus erat & cum errorem doctoribus Ecclesiarum atque adeo ipsi Turonensi imperauit. Sed ijs resistentibus, veritus Catholicorum motus à prosecutione destitit. *Turo. lib. 5. c. 44.* literis nostris quatuor characteres addidit Θ, Ψ, Z, Π. qui quamuis Græci essent, significarent tamen oe, ae, the, Vuui. *Ibid.*

Veneta vrbs fit Francis tributaria. *Annon lib. 3. Tur. lib. 5. cap. 26. & 29.*

Lenuigildo mortuo Recaredus filius in regno successor in Toletana Synodo 62. episcoporum, Ariana hæresi abdicata, orthodoxam fidem, cum tota gente Hispaniæ complexus est. *Turon. lib. 9. c. 15. Greg. lib. 7. epist. Ind. 2. c. 26.* Guntrannum in Gallia Narbonensi vicit. *Isid.*

Perſiæ anno primo Mauririj Armeniam captiuitate epiſcoporum & populorum deuaſtant. *Sigeb. Turo.lib.10.c.23.*

Longobardorum in Italia perſecutio contra Chriſtianos. *Greg.ho.18.lib.2.in Ezech.* Ea de cauſa D. Gregorius à Pelagio ad *Mauritium mittitur. Blond.lib.8.*

Hæreſis Manichæorum repullulat in Aphrica *Gregor. li. 4. Epiſt.cap.50.*

Lupi Burdegalam ingreſſi deuoratũr canes.*Sigeb.* Hinc dictus eſt vicus luporum. Per totam Galliã imbrium, ignium, terrę motuum, aquarum, grandinum, morborum, famis & bellorum inter Francorum reges, calamitates. *Turo.lib. 4. cap.33.& 34.*

Recaredus Hiſpan.rex primus Catholicus filiam Childeberti regis in vxorem duxit. Anno decimo regni in Toletima Synodo 72.epiſcoporum Arianam hæreſim abdicauit, deinde à finibus Hiſpaniæ eijciendam curauit, ſuos ab ea ad fidem Catholicam traducens.*Gregor.lib.7.epiſt.126.*

Leges Gothicas in compendium contraxit, Pater Patriæ ſalutatus à præceſſoribus direpta reſtituit. Eccleſias & monaſteria multa condit, mulra feriæ conuerſionis ſuæ argumenta oſteodit. Romanos multis prælijs vincit. Eorum multas vrbes ſuo regno adijcit. Gotthorum imperium florentiſſimum reddit. Ab eo nulla poſtea hæreſis in Hiſpania publicè extitit. *Vaſæus.*

Mauritius primus è Gręcorum genere in imperium confirmatus eſt. *Annon. lib. 3. de geſtis Franc. c. 35.*

Eius tempote Turcarum nomen primùm in hiſtoria legitur.

Vſque ad annum 589. Ioannes Abbas ſuum Chronicon eſt proſecutus ab anno Iuſtini Imp. primo. *Iſido.*

1 Ante pontificatum Pelagij erat Apocriſarius.

Eſſe Roman. pontificem vltimum Caluinus ſcribit in Inſtit.illis tamen Funccius etiam adnumerat Sabinianum. Credant ergo ſuperiori Eccleſiæ, ſat habeãt ſequẽtem negligere.

Angli Cantuarij (nam gentes Aquilonares Anglorum Mercij & Nordimbrij nondum Chriſtum audierant ſub Regibus Edelfrido & Elle.*Sigeb.*) ex idololatria ad fidem Chriſtianam conuertuntur cum ſuo Rege Chelberto, id procurante Gregorio PP. per Auguſtinum Cantuarenſem, & Melitonem ſeu Melitem Londinenſem poſtea epiſcopos, & Iohannem.*Sigeb.& Gergor.lib.5.epiſt.7 lib.7.epiſt.112. & lib.9. epiſt.52.& 60. Annoni lib.3.cap.74.*

Interea à temporibus Apoſtolorum vſque ad hunc Auguſtinum in Anglia ſeptem fuerãt epiſcopatus & vnus Archiepiſcopatus. *Galfridus lib.8.cap.4.*

Cum religione literas & diſciplinas imbiberunt. Nam illic floruerũt vſque ad Carolum mag. qui eas ex Anglia per Bedæ diſcipulos in Gallia & Italia illuſtrauit. *Infra.*

Modus conuerſionis eorum & miracula illic perpetrata deſcribuntur ab ipſo Greg. lib. 7. epiſt. 30.

Longobardos ab Arriana hæreſi conuertit. *Diac.lib.4.de geſtis Long.cap.1.2.3.*

Cum eo Mauricius inimicitias exercuit, quòd ab ipſo ob turpiſſimam auaritiam obiurgaretur. *Blond.lib.8. Abbas Vſperg.in Mauritio.*

Gotthi & Hiſp. magna ex parte cum ſuo rege Rechatedo & Siſebuto Arrij hæreſim eiurantes, Chriſtianã fidem amplectuntur. *Platin.& Sabel.Ennead.8.lib.5.*

Longobardi fiũt Chriſtiani per Gregorium. *Supl.Chron.*

Diuinitus Longobardorum contra Catholicos furores compreſſi ſunt. *Greg.3.dial.cap.29.*

Rerum

Anni Chriſti.		Anni mundi.
	CONCIL. Hiſpalenſe.1.	
	Toletanum 3.	
	Matiſconenſe.1.& 2. Lib. Conc. Palme.	
	Gradenſe.Sabel.En.8.lib.5. Palm.	
	Brenniacenſe.Turon.lib.5.c.49.	
	66	
590	1 S. Gregorius Mag. Romanus vir doctiſſimus & inuitò electus. an. 13.	4678
604	menſ. 6. dies 10.	4683
	Vacat ſedes menſ.5.di.19.	
	Patriarchis	
	Alexandriæ Eulogio,	
	Antiochiæ Gregorio, deinde Anaſtaſio iterum an. 6.	
	Anaſtaſio 2.an. 12.	
	Hieroſolymis Ioanne 4. deinde Amos an.8. Iſaacio ſiue Iſijcio an. 8.	
	Conſtantinopoli Ioanne 4. Ieiunatore, deinde Cyriaco an. 10.	

Anni Christi. 590

Principibus.
Mauritio & postea Phoca an.8.Impp.

Cozroe 2.Persarum.

Agilulpho, siue Agone Longobardorum & Ital. Reg.
Lothario Franc. Reg.

Recaredo Hispaniæ, deinde Luiba 2.an.2.Viterico an.7.

Anni mundi.

Rerum Sapientia cum septem artibus Romæ floruit. *Ioan. Diacon.lib.2.cap.13. in vita Greg.* cantorum schola instituta. *Ibid.cap.6.*

4678 Ioannes Philoponus Alex. Philosophus Tritheitarum auctor & Seuerus, à quo multæ hæreses. *Niceph.lib.18.cap.46.*

Maometes ille impius, ab Ismaele originem ducens, Abdala patre, Hennina matre, vigesima tertia stirpe, nascitur an.592. à quo & Arabes suam Hegiram incipiunt, vt postea dicam. Primus dux per an.10. Arabum ceu Ismaelitarũ, siue Saracenorum (vel à Sara vxore Abrahæ, vel potius à Sara monte, quem olim ipsi incolebant) eorumque propheta edoctus à duobus Iudæis apostatis & à Sergio & Ioanne hæreticis Arianis & Nestorianis apostatis, camelorum primum pastos, neque legere neque scribere sciens, vt ipse *Azo.17.* fatetur, mox diuite ducta vidua mercator. tandem Pseudopropheta an. ætatis 40. obtento Gabrielis nomine, legem ex Iudæis, Gentibus & Christianis composuit, quam partim verbis & prodigijs mendacibus columbæ, tauri, comitialis morbi & lunæ, partim vi & armis infinitæ multitudini persuasit. *Zonaras. Cedrenus in Chronogr. Diacon. lib.18. rerum Ro. Blond.decad.1.lib.6 Vincent in Specu.lib.24. cap.4. & aly hist.* Hunc facile crediderim esse Antichristum aut saltem regni Antichristi conditorem. Nam μαομέτης reddit numerum hominis bestiæ *666.* de quo Apoc. 13. Formæ πα'εις πα'ειδος. Deinde Martius, sanguinarius, legionarius rex suam legem non prædicatione sed vi & armis firmãdam statuit. Vt sit allusio ad Romanam Apostolici temporis legionem, quæ militibus *666.* explebatur.

Et certè scopum Alcorani esse asserit prædicare, non esse tres aut plures Deos, sed vnum sine participe. *In colloquio ipsius cum Iudæis & in Alco. passim.* Quod perinde est, ac si dixisset, etsi specioso trium aut plurium Deorum velo virus tegat, sibi pro scopo propositum euertere Christi legem, gloriam, maiestatem, diuinitatem, è qua totum pendet Euangelium. Nam eum Participis nomine passim intelligit, inuectus in nos, qui eum diuinitatis consortem, participem, Dei filium, Deum de Deo profitemur, eaque de causa nos incredulos, Idololatras, impios scelerate appellat, & gladio ad id eiurandum cogi iubet. Quid contra Christum hostilius possit suscipi, quid magis esse antichristianum siue Christo contrarium?

Multum sudat in depellendo Magiæ crimine, quod sibi passim obijciebatur, *Alco. cap. sive Azoara 20. 25. 42. 79. 90. 91.*

Amicos & socios habuit precipuos, Eubocaran, Haly (cuius de Alcorano interpretationẽ sequuntur Persæ) Zaid, Thalha, Bibelcomen, Arubait, & Haumar (quem vt fidissimum legis interpretem cæteri complectuntur, Persis hostili odio habitis.) *Chroni. Sarac.* Moritur extremis annis Heraclij, anno ætatis 40. pleuritide, iuxta alios 63. cum regnasset apud Saracenos an. 10. Quo anno natus est, Arabia tanta siccitate & penuria frugum afflicta fuit, vt herbis vescerentur campestribus. *Rodericus. Toletan.*

Lutherani & Caluinitæ Antichristi rei & nominis infamiam in alium suæ menti & conscientiæ conuenientissimè deriuant. Nam ipsorum secta rectà ad Mahometem spectat, nec vlla vnquam fuit Mahometismo propior, vt libro de Antichristo docebo.

504

4692 Legem suam versibus Rythmicis (*Azoa 47*) condidit, vt imperitæ multitudini esset suauitate cantus & Rithmi plausibilios

Anno Christi. | Anni mundi.

590 | 4678

bilior. Eam Al-Phurcan nominauit, i. sectiones, capita (Nam פרקים etiam Hebraicè hoc sonat & eo vocabulo pleriq; suos libros inscripserũt, vt פרקי ר׳ אליעזר & פרקי אבות) quòd missam sibi à Deo fabularetur non simul, sed, vt Sibyllæ folia diuersis locis & temporibus & sententijs discretis, ne quis in ea consequẽtiam, ordinem, rationem, sapientiam, curiosius inquireret. Quam Odmẽ aliorum Mahometis successorum auxilio illam in integritatem primo collegisse notant, *in Chron. Saracen.* Post *Mahometem an. 110.* Arabes nominarunt etiam Al-koran. i. τὴν γραφὴν per excellentiam impiè, Sicut Hebræi קרא, Kara Scripturam sacram appellãt.

Est autem ex hæreticorum, Iudæorum, Epicureorum & similium philosophorum erroribus, opinionibus, fabulis, blasphemijs indigestum chaos, quod tamen dicit descendisse de summo cœlo vsque ad infimum, deinde paulatim ad decimum quintum diem mensis Ramadan in terras lapsum esse, in eo Deum ad se loquentem introducens.

Slauorum gens Istrijs & Illyrijs imminet & eos valde affligit. *Grego. epist. ad episcopos Istriæ.* Nam Slaui vltra Danubium sedes habentes tunc primum oram dextram Adriatici sinus occupant, frustra socero, filioque Mauritij Imp. resistentibus. Hinc deinceps, quicquid prius Istria & Dalmatia dicebatur, Slauoniæ nomen obtinuit. *Blondus lib. 8. de incl. Imp. Cromerus.*

Illyria tota à Slauis sub Phoca subigitur. *Ibi. Blondus. li. 9.*

Desiderius quidam Burdegalensis cuculla & tunica ex pilis caprarum amictus, Christum se simulans arte magica miracula quædam edere conatur. *Turon. lib. 9 cap. 6.*

Quidam etiam Gallus Biturigensis nomine Episteus, postquam aliquos ægrotos sanasset, prædicat se esse Christum & pro Christo adorandum. *Greg. Turon. lib. 10. cap. 25. Sigeb. Guil. Nang.*

595 | *CONCIL. Romanum 1. & 2. Greg. lib. 1. epist. 49. & lib. 4. epist. 88. in quo & Ibæ epist. damnata est.* | 4683

Gregorius Turonensis 19. episcopus, patria Aruernus historiam Francorum libris 10. mandat ab ipsorum origine ad annum D. 600, i. vsque ad sua tempora.

Cum Augustinus iuxta Dorocæstriam prædicaret, gentes illius loci caudas Raiarum vestibus illius appendebant: Hinc ipsi & eorum posteri caudas sicut pecudes referuntur habuisse. *Guil. Nang.*

CONCIL. Lateranense.

Sic in Oceani extremis oris esse insulas Satyridas nomine, in quibus viderint nautæ tempestate delati, incolas ruffos & caudas haud multo equinis minores infra clunes habentes, Pausanias docet lib. 1. de regio Græc. pag. 89.

Angli à Saxonibus oppressi, quòd Augustini prædicationem & consilium repudiauerint de obedientia Romanæ ecclesiæ præstanda. *Beda lib. 2. hist. gentis suæ cap. 2.*

Echelbertus Anglorum rex ab Hengisto quartus protenso à mari Gallico vsque ad Humbrum imperio, Christum Augustino prædicante suscepit. *Sigeb. Beda.*

Tunica Domini inuenta in ciuitate Zaphat. *Sigeb. Ab Vsperg. Naucler. Annoni. lib. 3. c. 78.*

Frontinianistæ, Monophysitæ, Agnoetæ, hæretici. *Greg. lib. 8. epist. epist. 35. 36. & 42. lib. 11. epist. 55. Niceph. 18. cap. 45. 46. 49.*

Donatistæ repullulant in Aphrica. *Greg. lib. 3. e. 35.*

In Illyris multi contra episcopos motus. *Greg. lib. 1. indict. 9. epist. 43.*

604 | 4692

Gregorius multa instituit in Ecclesia, Antiphonas in Missa: Modum chori & Psalmodias: Septem Litanias, item Rogationes seu supplicationes maiores (quæ longe ante erant

Anni Christi. | Anni mundi.

590 | 4678

erant in vſu apud Græcos, teſte Baſilio *epiſt.63.)* in feſto S. Marci ordinauit. *Ipſe lib.11.ep.2.Diac.de geſt.Long.li.3.cap.11. Turon.lib.10.cap.2.* Gelaſianum codicem de Miſſatum ſolẽnitatibus recognouit, librum Sacramentorum & Antiphonarum à ſe ordinatum emiſit. *Berno li.de Miſſa.* Quatuor dies Initio Quadrageſimæ præmiſit: nouies Kyrie eleiſon: Alleluia & Offertorium dicere iuſſit: ſtatis diebus eccleſias frequentanti delictorum pœnas canonicas condonauit: præpoſuit horis canonicis verſum, Deus in adiutorium & cæt. tres petitiones, Dieſque noſtros in tua pace & cæ. canoni Miſſæ (cuius auctorem fuiſſe Scholaſticum meminit Epiſt. *63.* li.7. quo loco precem eum nominat, at etiam canonem lib. 11.epiſt.56.ad Vitalem) adiecit: Stationes Romæ, & Scholas muſicæ: adorationem crucis nudis pedibus feria 6. in paſſione, Pſalmos pœnitentiales & multa alia ordinauit atque inſtituit. *ipſe prolixe ep.63.lib.7.indict.2.& lib.4.epiſt.88. lib.9.ep.9.& 45.& alijs locis, Anto.titu.12.cap.3.Plati.lib.Concil.& in Decretis.* Errant qui putant nomen Miſſæ tunc excogitatum, cùm reperiatur apud Ambroſium (vt cæteros taceam) Miſſam facere. *lib.5.epiſt.33.&* apud Auguſti. ter *ſer.de temp.51.91.& 237.* (quos ſermones eſſe Auguſtini etiã docet Petr. Martyr Vermilius in cap. 1. Iudic.) Hieron. Prouerb. 11. vt prætercam Ruffinum, Victorem Vticenſem & reliquos B. Greg. ſuperiores.

Orationem Dominicam in Miſſa dici inſtituit. *hiſtor.* Atqui Hiero. lib. 3. contra Pelag. Chriſtum docuiſſe ait Apoſtolos eam in hoc ſacrificio dicere. Gregorius ergo illam duntaxat loco monit, iubens recitari poſt conſecrationem *lib.7.epiſt.63.*

Romæ monaſterium in domo ſua conſtruxit, ſex verò in Sicilia. *Sigeb. Turo. lib.10.c.1.*

Ligures, Venetos, Iberos, alioſque à Schiſmate ad vnitatẽ Eccleſiæ reuocauit, Barbaricinos, Sardos, & Campaniæ ruſticos à Paganiſmo, Donatiſtarum hæreſim ab Africa extirpauit, Manicheos in Sicilia, Arianos in Hiſpania, Agnoëtas in Alexandria ſcriptis & legationibus ab Eccleſiæ corpore ſemouit. Galliam denique noſtram à Neophytorum hæreſi, & Simoniaca liberauit. Multum quoque in Sardinia & Gallia laborauit de Paganiſmo & Iudaiſmo ibidem abolendis. Angliam per Auguſtinum monaſterij præpoſitum totam conuertit. Adeo beneficus in pauperes, vt poſt mortem eius, ingruente fame, æmuli prodigum & dilapidatorẽ omnis Theſauri eccleſiæ dixerint, & parũ abfuerit, quin libros eius omnes combuſſerint. *Ioan. Diaco. libris 4. de ipſis vita.*

Vigilio Arelatenſi Pallium largitur & poteſtatem in Eccleſias Gallicanas, *ipſe ep.51. lib.4.* Sequentibus Epiſtolis ad Brunichildam & Francorum reges ſuam, Apoſtolicæque ſedis in ipſos, ipſorum regnum, Vniuerſam Francorum Eccleſiam authoritatem poteſtatemque oſtendit.

Ad reprimendam Ioannis & Cyriaci Conſtant. inſolentiam ſe primus ſeruum ſeruorum Dei vocauit & inſcripſit. *Ioan. Diaco. cap.1. lib.2. vita ipſius.* Euſebius tamen Emiſſenus ducentis quinquaginta annis prius, Homilia in Dominicam 21. poſt Pentecoſtem, Romanus (inquit) epiſcopus epiſcoporum omnium maximus ſeruum Seruorum Dei in ſuis epiſtolis ſe eſſe ſcribit.

ANNVS Domini DC. quo Phocas adijt imperiũ & iuxta quoſdam infœlix Maometes naſcitur & Ricaredus primus rex Hiſpaniæ Catholicus obijt.

SEXTO *ſeculo continuata eſt doctrina.* De clauibus Eccleſiæ. *Orientales epiſc.ad Papam Symmachum. Goldas in Caſtigatione ordinis Eccleſ. Greg. Mag. ho. 26.in Euangelia.* Veritas Euchariſtiæ. Tranſſubſtantiatio, ſacrificium. *Maxentius Dial.1. Andreas Hieroſ. Caſſiod.in Pſ.64.Greg.ho.14.22. in Euangelia, & in Pſal. pœnitent.*

Liberi arbitrii & gratiæ concordia. *Olymp.in Eccleſ.12. Enodius in epiſtola ad Conſtantinum. Greg.Mag.lib.33.c.21.in Iob. & lib.1.in Ezechiel.ho.9.* Secundam iuſtificationem requirere opera. *Olymp. lib.7.Eccl.Caſſiod.in Pſ.6.Greg.in Eze. li.2. ho.2. Iuſtificationes Dei (aut) dicimus præcepta diuina, quæ nos iuſtos faciunt, ſi implentur.* Bona opera ad ſalutẽ requiri *Greg. in 1.c.1. Reg. in Ezech.lib.1. ho.3.9.& lib. 2. ho.16.19. & in Euangelia hom.12.22.& 29. Iuſtus in cantica.* Sanctorum interceſſio, præſidia, merita. *Fortunatus de Baſilicis D D. Georgij, Martini &c. Greg. lib.12.indict.7.epiſt.17.& 22. lib.11. indict. 6.epiſt 8.& 44.li.1.in 2.cap.1. Reg. in Euãgelia hom. 32. lib.7. indict.2. epiſt. 53.94. 126. Enodius ad Fauſtum.* Pœnitentiæ & eius partes. *Greg. lib 6.in 15.c.1. Reg. Non ſolum confitenda ſunt peccata, ſed etiam pœnitentia auſteritate delenda. Expoſt. Tria quippe in vnoquoque veraciter pœnitente conſideranda ſunt, mentis conuerſio, oris confeſſio & peccati vindicta. Et in Ezech.lib.1.ho.26. & in Pſalmis pœnit.& li. 3.in 7.c.* 1.Reg. & lib.4.in c.10. & lib.6. in 15.c. *Caſſiod.in Pſ.4.* Preces pro mortuis, Purgatoriũ. *Boetius lib.4.conſ. proſa 4.Greg.lib.4.dial.c.39. lib.2.in c.8.1. Reg. in 1.& 3. Pſalmos pœnit. citato D. Auguſtino. Cætera ijdem & cæteri huius ſeculi ſcriptores abunde probant, vt contra ſe teſ-*

604 | 4692

Ricaredo poſt conuerſionem ſuam munera ad ſedem Apoſtolicam mittenti gratias agit epiſtola accurata & remittit Clauem ferream è catena D. Petri, in qua lignum Domini-

minicæ crucis & capilli Ioan. Baptistæ recludebantur, & Pallium pro Leandro Hispalensi.

Lotharius Brunichildam inimicam suam alligatam Caudæ equi indomiti dilacerat. Iure ne an iniuria rectè dubitatur. Nam laudis multa habet testimonia apud D. Gregorium & historicos. Illud cōstat illam ei fuisse ab infidis proceribus proditam.

Clotosinda Childeberti Mediomatricum regis filia Ricaredo nubit & pax inter vtrumque populum coit. *Paul. Æmylius.*

In nostra Gallia multi Idolis adhuc immolabant, arbores colebant, de animalium capitibus sacrificia exhibebāt. *Greg lib. 7. Reg. epist. 5.*

Anastasius Synaita Antiochenus Patriarc. Monophysicos & Acephalos libris impugnat. *Niceph. lib. 18.* Anastasius successor eam contrà hæresim in Oriente propagauit, sicque inualuerunt Monothelitę in Orientalibus Ecclesijs passim, donec per Saracenos omnis Christi religio radicitus oppressa est, ab Eutyche anno fermè 180. *Diac. lib. 18. rer. Rom. Sabell. Enn. 8. lib. 6.*

Nicephorus Cartophylax, Olympiodorus, Andreas Hierosolymitanus doctores in Ecclesia insignes.

604 — Item Isychius Hieroso. episcopus ad quem Greg. scripsit lib. 9. epist. 40. indict. 4.

607 — Viuebat adhuc Venantius, Honorius, Fortunatus Pictauiensis episc. Nam 11. libros carminum Greg. magno dedicauit, è quibus Ecclesia hymnos multos canit.

m POST Gregorium Niceph. *lib. 18. ca. 56.* nominat Innocentium Roms. pontificem.

Sabinianus D. Gregorio inuidit, & eius res persecutus est. Nihil dignum memoria gessit.

Nisi quòd Campanas siue Tiutinnabula inuenit. *Polyd. li. 6. cap. 12. de inuent.*

Iohannes Eleemosynarius Alex. Patriarcha paulo pòst floret. pietate & doctrina. *Metaphr.*

Seuerus scribit contra Vincentium Cæsaraugust. Arianum.

Slaui è Russia prodeuntes tunc primum sub Phoca oram Adriatici sinus occuparunt & ita habitationem in ea continuarunt vt quicquid prius Istria vel Dalmatia dicebatur, ad tempora vsque nostra Slauonia dicatur. *Blond. li. 8. & 9. decli.* ad extremum Græcam linguam penitus corruperūt. *Cromer. lib. 1. Polo.*

Simplicius philos. peripateticus, qui Philoponum passim reprehendit: etiam si Suidas paulo ante sub Iustiniano collocet. *In Damascio.*

Victericus Hisp. rex qui hæresim Arianam reuocare conatus est, inter epulas coniuratione suorum occiditur. *Isid.*

607 — Nihil in vita præclarum gessit, nisi quod Seguntiam per Duces suos Romanis ademit. Corpus eius viliter elatum, vilius est sepultum. *Idem.*

Licinianus multa scribit. *Isid. Trithem.*

608 — Euagrius Scholasticus siue protonotarius Antiocheni Episc. ab anno Christi 435. vsque ad annum 595. historiam orditur, vbi desinit Tripartita historia.

n Contentio inter Constantinopolitanum Patriarcham & Rom. Pontificem de primatu sedis. Pronuncianteę autem ex

---

Anni Christi. | Anni mundi.

tantur Centuriatores Cent. 6. cap. 2. de loco Ecclesia col. 20 & seqq sparsim, cap. 3. de persecutione & trāquillitate ecclesia sparsim col. 42. & seqq cap. toto 4. de doctrina, maximè col. 177. cap. 5. de haresibus col 288. sparsim, prout eas amplectuntur. per totum cap. 6. De Ceremonijs & ritibus ecclesiarum col. 325. & seqq. per totum cap. 7. de Politia & Gubernatione Ecclesia, col. 587. cap. 9. de Synodis sparsim 459. & seq. toto ferè capite 10. de episcopis & doctoribus, col. 633. & seqq. cap. 13. de Martyribus sparsim col. 785. cap. 14. de miraculis col. 789. sparsim. Quin etiam eorum errores multi ab ijs refelluntur qui, ex professo Xenaia, Eutychianis, Agnoetis, Monothelitis, prater superiorum atatum hareses, resticerunt. Adde totius huius curriculi Synodos.

SEPTIMVM SÆCVLVM.

67

604 — m Sabinianus (Sabinus Palmerio) Bledēsis. an. 1. — 4692

607 — mens. 5. dies 9.

Vacat sedes mēs. 11. di. 26. — 4695

Patriarchis.

Alexandria Eulogio.

Antiochię Anastasio secūdo.

Hierosolymis Isauro siue Isichio.

Constantinopoli Cyriaco.

Principibus

Phoca Imp.

Cozroe Persarum.

Agilulpho Italiæ.

Lothario siue Clotario 2. Francor. Reg.

Viterico Hispaniæ.

68.

607 — n S. Bonifacius 3. Romanus. — 4695

mens. 9.

608 — Vacat sedes mens. 1. di. 6. — 4696

Patriarchis.

Alexandria Theodosio siue Theodoro an. 5.

Anni Christi.

Antiochiæ Anastasio secundo
Hierosolymis Isaacio siue Isicio.
Constantinopoli Thoma an. 2.

Principibus.
Eisdem Impp. & regnant.

607 CONCIL. *Romanum. Episc. 72. presbyt. 30. de electione Romani Pontif. Plati. & ca. nullus, dist. 79.*

Anni mundi. 4695

ex veteribus concilijs & patribus Phoca Imp. Romanã ecclesiam caput omnium ecclesiarum esse iterum decernitur. *Plati. Ab. Vsperg. Volat. Blond. lib. 9. dec.* 1.

Post D. Gregorium Centuriatores & alij hæretici somniant Romanũ pontificem potentiæ & opum incrementa [illegible]uisse. Adeò sunt antiquitatis ignari vt nesciant iam multo [illegible], fuisse amplissimũ illius sedis patrimonium iuxta promissionem apud Ezechielem factam c. 48. & fortasse amplius & ditius, quàm hodie sit. Nam vt rectè annotat Nicolaus Clemangis libello de corrupto ecclesiæ statu cap 4 Petri patrimonium pontificum ignauia satis iam attenuatum est. Fidem facit Gregorius ipse in epistolis, è quibus hîc libuit aliquo labore & diligentia vetus sedis Apostolicæ patrimonium ostendere, vt istos suæ vanitatis pudeat & maiore tabescant inuidia.

Patrimonium Petri in Africa. *Epist. 73. primi libri.* Vnde epist 59. Gennadio Patritio & exarcho Africæ imperat, vt hoc, illud faciat.

Patrimonium in Neapoli. *Lib. 5. epist. 11.*

Campania de ditione eiusdem. *Lib 2. epist. 40.*

Patrimonium in Dalmatia. *Ibid. epist. 41. 44. 61.*

Patrimonium in Gallijs. *Lib. 5. epist. 10. ad Candidum & epist 52. & 55.* Hinc in Gallijs multos habuisse reditus, *lib. 2. epist. 72.* quos libro 5. epist. 5. ad Brunichildam Francorum reginam patrimonialis nomine intelligit, cuius rectorem Candidum ei commendat. Sic seq. epistola 6. ad Childebertum regem Francorum.

Res S. Petri in Gallia. *Ibid. epist. 55.*

Patrimonium Siciliæ. *lib. 1. epist. 2. & epist. 68. & 70.* vbi multę insulæ de iure ecclesiæ. Hinc in Siciliam epist. 3. Petrum subdiaconũ transmittit pro regendo ecclesiæ (inquit) patrimonio. Et lib. 2. epist. 76. imperat Libertino præfecto Sicilię, vt Nasam Iudæum corporaliter puniat. Et Diaco. lib. 21. rerum Roman. Sicilia tria talenta & dimidiũ auri ecclesiæ Romanæ pendebat.

Per Italiam ecclesiæ Rom. multi prouentus, è quibus vult aliquid deputari Nolanarum mulierum sumptibus *lib. 1. epist. 23.* ac Romam pontificij fuisse iuris lib. 5. epist. 12. declarat, quando Montanum & Thomam (inquit) liberos ex hac die & ciues Romanos efficimus.

Sardinia de iure Ecclesię *lib. 1. epist. 60.* Hinc causas Catellæ in Sardinia cognosci vetat & c. quod repetit epist 62.

De alijs bonis Papatus lege lib. 6. epist. 13. &c. item quæ supra de Constantini Donatione retulimus.

Maximus Cæsaraugustanus, qui scripsit de rebus gestis Gotthorum in Hispanijs. *Isido.*

In Sueuia Gallus & Columbanus propter Theodoricum & Brunnichildam exulantes Ecclesias plantant. *Auentinus lib. 3.*

Iudæi Antiochiæ seditionem excitant & sæuiunt in Anastasium loci episcopum. *Diac. lib. 18. Rom.*

Cosroe 2. Persarum rex fœdera rumpens cum Romanis perniciosum illud orbi classicum canit, sub Phoca quo Syria, Palestina, Phænicia, Armenia, Cappadocia, Paphlagonia & plurimæ aliæ regiones ab Imperio auulsæ sunt. Ex altera parte Auares per Europam omnia vastarunt. *Niceph. lib. 18. c. 41.*

Agilulphus siue Gisulphus long. rex. studio præpostero pacis, in suo regno tum Arianis tum Orthodoxis Ecclesias concedebat. At Deus vindex extitit per Caianum Auarum

ducem

ducem, qui ipſum delet cum exercitu, regnum diripit, pueros & puellas vendit, vxorem eius ſtupratam palo affigit, &c. *Diac.lib.4.c.12. Sabel. Ennead. 8. lib. 6.*

Hunni & Auares qui & Bauari Thraciam vaſtant. *Sigeb.* Slaui omnem prouinciam Dalmatiæ & Illyrici adiacentem mari Adriarico ſubigunt. *Blon lib. 9.* rentare cœperant ſub D. Gregorio, hinc ipſe epiſtola ad Epiſcopos Iſtriæ, Equidem de Slauorum gente, quæ vobis imminet, & affligor vehementer & turbor.

o Hic Pantheon.i.templum omnium deorum, Romæ à M. Agrippa ædificatum, ab Impera. Phoca impetratum, vertit in eccleſiam S.Mariæ & omnium Martyrum, ibique ad calend. Nouembris inſtituit ſolemnitatem omnium Martyrum. *Annoni lib. 4. cap. 4.* quæ poſtea ſub Gregor.4. dicata eſt omnibus Sanctis. *Sigeb.* tamen Romani hoc etiam nomine eam celebrant ex inſtituto huius Bonifacij. *Sigeb.* ac ceſſarunt dęmones in eo loco percutere Chriſtianos. *Pramonſt.*

Heduinum Angliæ regem cohortatur ad fidem, refutans opinonem gentis de Idolis. *Beda.*

Propriam domum in monaſterium vertit & paterna prędia ei addixit *Sabell. Ennead.8. lib 6.*

Hieruſalem capit Cozroe Perſarū Rex: Lignum Crucis dominicæ ex Caluaria in Perſidem tranſtulit, illudque in throno ſtatuit aureo, & gemmis fabrefacto, cuius extrema ſuperficies in ſimilitudinem cœli circumagebatur. *Sabell.li. 6. Ennead. 8. Blond.lib.9.dec.1. Sigeb. in Chron.* Paſſim Chriſtianos afflixit & expugnata Hieroſolyms 90000. Iudæis trucidanda committit & Patriarcham Zachariam & numeroſam cinium multitudinem ſecum adducit. *Diacon. lib. 18. rerum Rom. Zon. tom. 3.* quos tandem à Syroe Cozroes ſuperati & miſere interfecti filio Heraclius recepit. *Ibid.*

Seuerus quiſpiam & Iohannes Gerundēſis epiſcopus Arianos ſcriptis oppugnant.

Tritheitæ & Tetraditæ è Seueri naſcuntur ſecta. *Niceph. li.18.c.45.* item Contobarditæ, Theodoſiani, Agnoetæ, Acephali, Angelitę & Cononitæ. *Ibid.cap.50.*

Gundemarus Hiſp. rex vno prelio Vaſcones, altero Romanos deuicit. Plurimas ſtatuit Leges in fauorem eccleſiarum. *Ritius. Tarapha.*

Siſebutus Hiſp. rex trans fretum Gaditanū plures gentes regno ſuo adiecit. Item Vaſconiam & omnes Hiſpaniæ ciuitates, quæ ad Romanos defecerant. Iudæos metu ſuppliciorum ad Chriſtum compulit. *Diſt.42. de Iudæis.*

Ab eius tempore Romani in Hiſpania imperare deſierūt. *Plat.*

Phocas libidini deditus cum ſineret imperium à Perſis, Hunnis & eorum rege Cagano vaſtari ab Heracliano Africæ præſide & Photio, cuius vxorem rapuerat, comprehenſus ad exercitū adducitur, vbi ei milites brachia, pedes, denique exectis pudendia caput pręſciderunt.

p Epiſtolam dedit ad Gordianum epiſc. Hiſpaniæ contra eos, qui Paſchali die ſuos filios è Sancto Lauachro ſuſciperēt. *1. tom. Concil.* fuit eximia ſanctitate.

Iſidorus Iunior Hiſpalenſis Epiſcopus, Leandri ſucceſſor & frater, Greg. magni diſcipulus. *Sigeb.* Fulgentius Aſtigiranus Leandri frater. S. Columbanus Abbas, S. Lupus Senonenſis Epiſcopus. *Sabel. Ennead. 8 li.6. Sigeb in Chron. Plati.*

Iſidorus Hiſpal. præter multos alios libros, hortatu 80. epiſcoporum primus epiſtolarum pontificum Apoſtolicorum Clementis, Anacleti, Euariſti & cæterorum vſque ad Syl-

Anni Christi		Anni mundi
	69	
608	o S. Bonifacius 4. Valerienſis, Marſus, an. 6. menſ.8. dies 13.	4696
615	Vacat menſ. 7. di. 15.	4703

Patriarchis

Alexandriæ Theodoſio ſiue Theodoro, deinde Ioanne quinto Eleemoſynario an.10.

Antiochiæ Anaſtaſio 2. deinde Gregorio 2. an. 22.

Hieroſolymis Iſaacio ſiue Iſicio, deinde Zacharia an. 20.

Conſtantinopoli Thoma, deinde Sergio Monothelita an. 23.

Principibus.

Eiſdem Imperantibus, vſq; ad Heraclium hæret. Monothelitam Imp. & regnant.

Viterico Hiſpaniæ, deinde Gundimaro an.2. Suiſebuto Rege. Chriſtianiſſimo an. 8. menſ.6.

CONCIL. Romanum. Beda lib. 2. hiſt. cap. 4.

Lucenſ. Tom.2. Conc. Bracarenſ.

Anni Christi		Anni mundi
	70	
615	p S. Deus dedit, ſiue Theodat. ſiue Dorotheus Romanus, an. 3.	4703
518	menſ.3. dies 20.	4706
	Vacat menſ. 1. di. 16.	

Patriarchis.

Alexandriæ Ioanne 5. Eleemoſynario.

Anni Christi.

Antiochię Gregorio secũdo.
Hierosolymis Zacharia.
Constãtinopoli Sergio Monothelita.

Principibus.

Heraclio Imp.an. 29.
Cozroe 2.deinde Siroe Persarum.
Agilulpho Ital.Reg.
Lothario Franc.
Sisebuto Hispaniæ.

616 CONCIL. *Antisiodorense lib.Conc.*

Matisconense.In vita Eustasii,3. to.ope.Beda.

Francicum,Vincent.lib.23.c.102.

Hispalense 2.præside S. Isidoro cõtra Acephalos,qui duarum in Christo naturarum proprietatem negabant.Ioan.Magnus in hist. Goth. lib.16.cap.19.

71

618 q S.Bonifacius 5. Neapolitanus, an. 5. dies 20.

263 Vacat dies 13.

Patriarchis

Alexandriæ Ioanne 5.Eleemosynario, deinde Georgio an. 10.
Antiochiæ Gregorio secundo.
Hierosolymis Zacharia.
Constantinopoli Sergio Monothelita.

Principibus.

Heraclio Imp.
Hormisda vltimo Persarum Rege.

Anni mundi.

Syluestrum decreta studiosè collegit. *Ipse in prologo.*

Cuius studium postea sunt imitati Burgardus Episcopus Vuormaciensis, deinde Anselmus Lucensis. Mox Iuo Carnotensis. Denique Gratianus.

Errãt ergo Cẽturiatores, qui epistolas decretales Pontificum à nullo fide digno auctore citari ante Caroli Magni ætatem garriunt.

Historiam Gotthorum ab exordio Athanarici regis per 250. annos vsque ad quintum Suintillæ, .i. à Christi anno 369.vsque ad 626.condidit. Ecclesiam Hispalensem 40. firmè annos rexit. *Alphons.* Collegium erexit Hispali, è quo multi insignes & docti exorti sunt. *Vasæus.*

Ioannes Gerundensis episc.Græcè & Latinè doctus. *Plati.* Secundus, qui seruus Dei à sanctitate dictus est, scribit libellum de Longobard.gestis.moritur, quo tempore Slaui Istriam deprædantur. *Diac.lib.4 c.8.& 14.*

Aidanus Scotus apud Bedam.

4704 Lignum crucis Domini victo Cosroe per Heraclium à Persis receptum est. *Plati.Blond lib.9.dec.1.*

Cozroem deinde & filium minorem natu Mardassam, quem Cozroes successorem regni constituerat, captos Siroes maior natu interficit. Regnum adeptus pacem cum Heraclio facit redditis captiuis & cruce. Hinc festum Exaltationis institutum est.

S.Rupertus siue Robertus primò Vuormatiensis, postea Ratisbonensis Episcopus, Theodonem ducem Bauariæ ad Christi fidem perduxit. Alij id referunt ad an.537.vt antea.

Lupus à Lothario in exilium relegatus, in Austria ducem Bosonem Landegesilum Paganum cum exercitu suo baptizat, *Vinc.lib.23.c.9.*

4706 Brunichildis Franc. regina post 10. reges morti traditos & infinitam vulgi multitudinem, in bello contra Lotharium capta, quater fustibus cæsa, deinde pedibus & brachijs alligata equi ferocientis caudæ discerpitur ex omnium statuum sententia. an.618. *Sigeb. Trittem. Gagui. Auentinus* de quo supra in D. Gregorio.

4711 Ailfredus Angliæ rex Northumbranis imperans Britones simul & Scotos perdomuit.

Cosroe Persarum rex victus ab Heraclio omnes ecclesias Christianorum in Perside spoliauit, eisque Nestorianã hæresim, obtrusit, tantum vt Heraclio ægrè faceret. (Vnde ad hunc vsque diem Christiani Persidis, Assyriæ & vicinarum regionum Nestoriani appellantur, quorum Patriarcha sedet Mozal siue Seleuciæ Parthorum) *Diacon.lib.18.rerum Rom.* Cosroe autem sublato Persæ vltro ad veram sententiam, fidem & confessionem redierunt. *Bonfinius dec.1.lib.8.*

Quin & persecutus est Cosroes Christi confessores immani crudelitate in Aegypto, Lybia, Alexandria, Cartagine *Henric.Erphord.cap.55.*

Cosroe ab Heraclio cum filio maiori interfecto, paruulus Chosrois filius Syroë in perside relictus baptisatus est. & ab Heraclio regno præfectus. *Annon. de rebus Franc.lib.4.c. 21.& Paul. Diac.* Quàm crudeliter fuerit occisus, lege apud Diac. lib 18. Rom. & Rhegin. lib.1. Chron.

q Primus Põtificũ iussit aras & Ecclesias esse Asyla reis. *Plati. Sige.* Illud Honorius & Theodosius antea sanxerant. *l.1. Co. De his qui ad Eccles.cõfug.* Hodie in Gallia nõ obseruatur.

Iacobitarum, Georgiorum, Theopaschitarum, & Armeniorum hæreses, quæ etiam nunc perdurant in Oriente. *Niceph.lib.18.cap.52.& 53.* Saltem nomen populis remansit.

erant

rant autem hi omnes Monophysitæ,& omnes Sanctos patres reijciebant. *Niceph.lib. 18.cap. 52.*licet alij alijs crassius eandem hæresim tuerentur.

Iacobitæ porro non à Iacobo Apostolo,vt crassi Ceoturiatores tradiderunt, sed à Iacobo Syro nominati sunt de quo multa *Niceph.*

Arabes & Mahometani ab Hegira,cuins fuit initium anno Domini 621.quo homo perditionis Mahometes iura & leges dare cœpit,anoos suos numerãt.*Alphonsus.*Nam errãt & Afri, qui eius principium faciunt anno Christi 591. vel 592.quo Mahometem natum putant:& qui anno 623. qno Mahometes primam expeditionem(quod sonat voaHegiræ) suscepit pro religione.Eius regni annum primũ orditur Isidorus Pacensis ab an. Christi 617. ex historijs Arabum. qnod & nos in regum illius impij imperij successione recensenda sequimur.

Mahometes decennium regnanit In Arabia.Hinc Saracenorum nomen & origo. 22. duobus prælijs conflixit contra Persas,Gręcos,Aegyptios & in omnibus ferè vicit.Moritur an. 17. Heraclij, cui in regno Arabũ succedit Abubacar an.3. deinde Homar,qui Persicũ imperiũ è stirpe Cozroæ rapuit.

Hegiram non expeditionem sed fugam Ioa Leo Arabs interpretatur, in Africæ descript. quã ab anno Christi 592. orditur. Vnde & annus Christi 1592. Mahometis Hegiræ erit millesimus, Hand scio, num corruptè Hegira sit potius Astrologorum Aera. Nam Astrologiæ dediti multa ab illis sumpserunt & corruperunt.

Sisebutus rex Hisp. Iudæos coëgit Christum agnnscere ad 90. millia aut suo regno excedere, regni sui 4. & Heraclij quinto. *Isido.In Etymolog. Ado.* Quod postea dicitur æmulatus Dagobertus Franc.*Vasæus & Paul.Æmyl.*

Iohannes Cæsaraugustanus scribit de Ecclesiasticis officijs & solennitate Paschæ inquirenda *Alphons.*

Sub an.624.Suintilla Ricaredi primi fil. primus Monarchiam Hispaniæ consequitur,Romanis in totum pulsis.*Isid. Volatera.*

Ex hoc apparet non necessario filios Patribus successisse, sed eos qui à magnatibus & popnlo electi essent. Qu aein 5.conc. Toletano anathemate puniuntur, qui aliter ad regnnm peruenissent.

Io hunc censuram exercuerunt episcopi Hispani, in 4. Tolet. Nam eum excommunicant & sua ditione & possessionibus priuant.

Seuerus Barcinonensis vnus è 70. episcopis, qui leges Gothicas in Hispania condiderunt, martyrio vitam finijt. *Vasæus.*

e Hortatur ad fidem Anglos gentiles, & Idola ostendit non esse Deos. *Beda.lib.2.cap.17.*

Eius tempore Mahometes falsa doctrina & aperta vi Christi cultores turbauit.

Eduinus rex Northumbranorũ Anglorum,à Paulino episcopo baptisatur Eius hortatu Erpualdus rex Anglorum Cãtnariorum Orientem versus, qui cum patre suo Rodoaldo à fide Christiana defecerat, denuo relicta Idololatria, vnà cum gente sua Christi fidem suscipit. *Guil. Nangiac Sigeb.* an. 627. post aduentum verò Anglorum in Britanniam an. 180. *Beda hist.Eccles.lib.2.cap.14.*

Prædicanit & in prouincia meridianæ Humbræ Anglicis idem Paulinus eamque vsque ad mare conuertit. *Ibid.ca 16.*

Occidentales quoque Saxones prædicante Berino,quem Honorius

Anni Christi | Anni mundi

Adalualdo Ital. R.

Lothario Franc.R.

Mahomete primo Saracenorum Rege an.11.

Sisebuto Hisp.Mox Ricaredo 2.an. 1.

Suintilla an. 8.

72

623 | r S. Honoruis *I.* Campanus,an. 12. mens.11. dies 17. | 4711

637 | Vacat an.1.mens.7. di.13. | 4725

Patriarchis

Alexandriæ Georgio, deinde Cyro Monothelita an.10.

Antiochiæ Gregorio Secundo,deinde Anastasio tertio Iacobita an. 20.

Hierosolymis Zacharia,deinde Sophronio an.2. Modesto an.2.Sophronio iterum an. 2.

Constantinopoli Sergio Monothelita, deinde Pyrrho Monothelita an. 11.

Anni Christi. | Principibus, | Anni mundi.

Eiſdem Imp.
Dagoberto an.14.Franc.R.
Mahomete Saracenorum, deinde Abubacar de genere Maho.an. 3. Emer ſiue Omar an.10.
Suintilla Hiſp. deinde Richimero an.2.Siſenando an. 4.

Toletanum.4 epiſc.70.lib.Conc.

626 *Aquilienſ.Volater.* 4714

637 4725

623 4711

Honorius Papa miſerat,cum rege Cynigildo conuertuntur. *Beda lib.3.cap.7.*

Gandauos deſtructis aris Mercurij conuertunt Amandus, Aicharius Nouionenſis epiſcopus,& Landoaldus,Dagoberto rege diploma dante. *Iac.Meyer. in Chronico Flandriæ.*

Iudæos Dagobertus vel regno expulit, vel ad fidem adegit. *Annon.lib.4.cap.22.*

Atrebatenſem prouinciam Chilenus Scotus à Pharone epiſcopo Meldenſi miſſus doctrina & miraculis clarus ad Chriſtum perduxit ſub Heraclio *Auent.lib.23.cap.17.*

Feſtum exaltationis S.Crucis Honorius inuexit in Occidentem. *Plati.* Nam à multis annis 14.die Septembr. celebrabatur Hieroſolymis. *Nueph.8.cap.29.& 50.*

Aereas tegulas Romuleæ ædis in D. Petri tranſtulit.

Is eſt,quem de hæreſi Monothelitarum accuſatum Adrianus Papa narrat: Vnde in 6.Syno. Conſtantinop. ipſius authoritas & teſtimonium à Monothelitis prætenditur, eius literas ad Sergium Conſtant. producentibus, & à Synodo damnatur act.12.& 13. Sed aliud eſt Romanum pontif.in ſua perſona hæreticum,& ſi quid eſt deterius, eſſe poſſe vel etiam fuiſſe,aliud in fidei iudicio & promulgatione contra fidem definire, Hoc poſterius non poteſt. Nam ea eſt vis cathedræ, vt cogat bona & vera dicere, non bona facientes neque vera ſentientes: nec ſua docere ſed aliena permittat. *Aug.lib.4.de doct. Chriſt.c.27.& epiſt.166.*

Deinde ei fortaſſe Monothelitę,vt ſunt omnes hæretici impoſtores, literas illas ſuppoſuerant,vt Iulio pontifici Eutychiani,auctore Leontio lib. de Sectis. Nam Honorius ab Heraclio obtinuit, vt Pyrrhus iſto veneno imbutus in Africam relegaretur. Vide Cauum. *lib.6.de locis Theolog.c.vlt.*

Paulinus primus Eboracenſis Archiepiſcopus. *Polydor. li.4. Angl.hiſtor.* in quadam villa per 36.dies nihil quicquam egit,quam quod à ſummo mane vſque ad ſeram noctem cõfluentem ex omnibus viculis & locia plebem Chriſti verbo inſtrueret, ac inſtructam in proximo flumine Gleni baptizaret. *Beda lib 2.cap.14.*

Cantabrigiẽſis Academia in Anglia inſtituitur. *Polyd.li.5.*

Heraclius Iudæos omnes baptizari iuſſit aut caulare: idẽ in Hiſpania per Siſibodum ſiue Siſebutum Reg.& in Gallia per Dagobertum Reg fieri curauit.prędixerat enim Aſtrologus quidam à circumciſis vaſtatum iri imperium. *Blond. lib.9.dec.1.Æmil.lib.1. Annom.lib.4.cap.22.*

Arabes duce Mahometo,non acceptis ſtipendijs ab Heraclij præfecto,Damaſcum & Phœniciam occupãt,in Chriſtianos parere falſis dogmatibus recuſantes ſæuiunt, & aliquoties copias Heraclij profligantes, à Romano Imperio Phœniciam, Syriam,Meſopotamiã,& Aegyptum auellunt, Deinde Etiam Perſas,ſtirpe regia funditus eciſa,ſibi ſubijciunt, & ad hunc vſque diem poſſident. Quotidie autem in his locis Chriſtiani, non aliter, quàm oues magno ſunt agmine mactati. *Diac.lib.18.Simoneta lib.1.epiſt.4.*

Cyrus vltimus Alexandriæ Patriarcha, multum turbauit Eccleſias ſuo Monoth. errore, donec per Saracenos conceſſus fuit liber religionia vſus. Soluit quotannis 200000. denariorum ſummam pro AEgypti libertate, eamque ſic per trienniũ retinuit integram.Poſteà verò Heraclio conditionem detrectante tota AEgyptus in hoſtium manus deuenit. *Diac.18.Rom.*

Poſtremo Heraclius à Saracenis victus, 150. hominum millia amittit, vnde morbo & tædio paulo poſt moritur regni an.

gni an. 30. Ac fuit postremus Imp. ab exercitu Rom. elect. Nam post eum Impp. filijs suis imperij dignitatem quasi hæreditariam tradiderunt. *Francus in Chronico.*

Aduersus Saracenos ex portis Caspijs eduxit copias, de gente sæuissima, quam Alex. Magnus ob immanitatem sui super mare Caspiũ inclusisse dicitur. *Ottho. Phrysing. li. 5. c. 9.*

Duxit fratris filiam Martinam, ex qua nascitur Heracleonas, qui sublato patre Constantino, cum matre biennio non toto Imperium tenuit. Nam eos senatus cepit, matri linguam præscidit, filio nares, vtrumque in exilium in Capadociam misit, vbi in carcere mortui sunt. Hæ pœnæ secutæ sunt incestum, paricidium & Hæresim.

An. Christi 634. Heraclij 20. Saraceni duce Homare Mahometis nepote Persidia Monarchiam Hormisdę 2. eripuerũt, de prosapia Artaxersi, qui ante 413. eam eripuerat Artabano Parthorum regi. Hinc Persæ legem & imperium Saracenorum suscipiunt.

Hic Hormisdas biennio ante Turcas è regione Iaxartea ad se tuendum euocarat, perpetuo Asiæ deindeque Europæ & Africæ infortunio.

* Seuerinus Papa in ecclesia D. Petri pulcherrimũ musæum condidit. *Onuphrius.*

Clero viritim pecunias distribuit, Bonifacium quintum æmulatus. *Idem in vitis illorum.*

In pauperes largus. *Idem.* ab Isaacio Italiæ Hexarcho confirmatus est.

Dagobertus templum S. Dyonisij solido argento texit, corporibus sanctorum trium ibi collocatis & additis &c. *Regino. Naucler. 2. volum.* multa alia monasteria & ecclesias fundat, etiam in Germania, quæ nostris regibus semper erat vectigalis & obnoxia. *Naucler. Franc. Irenicus & Bruschius de monasterijs Germaniæ.* Ei Indicail Britonum dux fidem obstrinxit. atque hinc deinceps Britannia Gallica Francię regibus paruit. Slauos bello petit.

Vuindos, Sorabos (.i. Boemos) Slauosque Idololatras vicit. *Sigeb.* Saxones, quibus tributum 500. boum imponit. *Trith. de orig. Francorum.*

Sub Dagoberto regno, sępe à Pagania, Saracenis, Gotthis & Vasconibus irruptiones factę sunt in regnum Aquitaniæ. *In gestis Metensium epist.*

Rotharis Longobardorum rex Arianus in omnibus ferè Italiæ vrbibus duas ecclesias & duos diuersos antistites cõstituit hæreticum & Catholicum, quę quidem res toti Italię ferè exitiũ attulit. nam Ariani spiritu mendacij & cædium excitati non potuerunt à vi & seditionibus sibi temperare, atq; ita incautos nostros partim trucidare, partim in insulas fundere. Sic Breui tempore quinque episcoporum sedes sunt insulanis acquisitę Gradensia, Heracliana, Torcellana, Metamanucensis & Caprulana. *Sab. lib. 6. Enn. 8. Blond. lib. 9. 1. dec.*

Columbanus primus an. 630. Alemannorum gentem ad fidem conuertit. Hinc Gallus eius discipulus, qui monasterium Sangallẽse in Heluetia instituit. *Bruschius de monaster.*

S. Isidorus inter quintum & sextum conc. Toletanum moritur. *Vasaus.* Inter polygraphos annumeratur. Ex eius lucubrationibus decretorum maxima pars excepta est.

Hispaniarum reges, ne regiam sedem conscendant, priusquam inter reliqua sacramẽta iurent, se nullum non Catholicum permissuros in suo regno degere. *In sexto Toletan. c. 3.*

Cyri Monothelitæ Alexandrini Patriarchæ anno quinto .i. anno Dom. 635. Alexandria & tota AEgyptus à Saracenis

Anni Christi.		Anni mundi.
	73	
637	* Seuerinus Rom. an. 1. mens. 2.	4725
638	Vacat m. 4. d. 29.	4726

Patriarchis.

Alexandriæ Cyro Monothelita.

Antiochiæ Anastasio 3. Iacobita.

Hierosolymis Sophronio.

Constantinopoli Pyrrho Monothelita.

Principibus.

Eisdem impp. & regnantib.

Omare Saracenorum & Persarum Miramolino an. 12.

Hispaniç Suintilla 2. an. 6.

CONCIL. Toletanũ quintum Isidoro præsidente, episc. 21.

Et sextum episc. 52. Io. Mag. lib. 16. ca. 18.

Bracarensc. 2.

Anni Christi.

74

638

ſ Ioannes 4. Dalmata an.1. menſ.9. dies 9.

649

Vacat m.1.d.13.

Patriarchis.

Alexandriæ Cyro Monothelita.

Antiochiæ Anaſtaſio 3. Iacobita.

Conſtantinopoli Pyrrho Monothelita.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regn.

CONCIL. *Hieroſolymitanum. Zon. To.3. Diac. 18. Rom.*

Romanũ contra Monoth. Diac. Ibid.

75

640

t S. Theodorus 1. ſiue Theodoſius Græc. an. 6.

646

menſ.5. dies 18.

Vacat m.1. di.22.

Patriarchis.

Alexandriæ Petro an.10.

Antiochiæ Anaſtaſio 3. Iacobita

Conſtantinopoli Pyrrho *Monothelita, deinde* Paulo *2. Monothelita an.10.*

Principibus.

Heraclio, Conſtantino 3. eius fil. 4. menſibus, Heracleona cum Martina matre an.2. & Conſtante 2. Heraclij Nepote an.27. (ſiue Cōſtantino 4. ſiue Conſtant. 2. Nam variè appellatur) ex ordine ſucceſsionis Impp. Omare Saracenorũ & Perſarum Miramolino, deinde Autumare ſiue Azoman ſiue Attuman an. 12. Rhotari Ariano Ita. Reg. Dagoberto Franc. Reg. Suintilla 2. Hiſpaniæ, deinde Tulga. an.2. Cindaſuindo an.16.

Anni mundi.

nis duce Haumare capta eſt. Is hæreſeon fructus eſſe ſolet.

4726

Sequenti .i. *636.* ab ijſdem Hieroſolyma, Damaſcus, & magna Syriæ pars Romanis erepta, & exinde Hieroſolymitanornm Patriarcharum ſucceſſio obſcura. Græci quidem

4728

eos illic continuare perpetuo conati ſunt, at hic finis *64.* quoniam, qui Sophronio ſexageſimo quarto proximè ſucceſſerit, neſcitur, niſi quod an. *759.* Theodorus nominatnr, *787.* Elias, *795.* Ioannes, *802.* Thomas, vſque ad tertam Sanctam à Francis receptam 1100.

Poſt annos quatuordecim Alexandrina quoque ſucceſſio incomperta erit, Sic Antiochena poſt annos 131. vt ſuis locis annotabimus.

ſ Nonnulli hoc omiſſo nominant Boniſacium 4. Alij *vt Palmer in Chron.* vtrumque.

Hic autem omnes captiuos Dalmatas & Iſtrios à Saracenis redemit theſauro Eccleſiæ, *Blond. 10. li.1. Decad.* Ad Scotos ſcripſit, Pelagianam hæreſin, quæ ibi rurſus vires ſumebat, & errorem corem de Paſchatis obſeruatione damnans. *Bed. de Rat. temp*

Tonantius Palentinus *Alphonſ.*

638. Antiochia & reliqua Syriç pars à Saracenis occupata eſt Anaſtaſio tertio Iacobita Patriarchatum tenente. Au-

4728

dis iterum hereſum fructus. Necdum tamen illic notari deſijt epiſcoporum ſucceſſio vſque ad an. *768.*

t Liberalis in pauperes. Adhuc populi & cleri electio fie-

4734

bat rata, confirmatione Hexarcharum Italiæ. *Omuph.*

Hic .i. *650.* finis Aleaandrinorũ Patriarcharũ. Nam quis poſt Petrum quinquageſimum epiſcopum ſedē renuerit, ob Saracenos, qui iam quindecim annis tenebant totam AEgyptum, incompertum eſt. Eam enim ceperunt an. *635.*

Petrus, qui fuit à D. Marco quinquageſimus, pontificatum ſuſcepit an. *640.* & ſedit vſque ad *650.* Nominatur interim an. *743.* Coſmas, & *786.* Politianns.

Saraceni Cęſaream paleſtinæ ſeptem annis obſeſſam cepere & in ea ſeptem millia Chriſtianorum trucidant. Perſas non longè anteà ab Heraclio deuictos prælio ſuperarunt, quos coëgerunt Mahomeri Alcoranum recipere, & vocari Saracenos: Syriam denique totam ſibi ſubegerunt. *Æmil lib.1. Tyri. lib.1. cap.2. Blond. lib.6. Decad.2. Sigeb.*

Carcombertns Rex Angliæ primus in Anglia Idola deſtruxit, Chriſtianam fidem auxit, ieiunium quadrageſimæ obſeruari edixir. *Sigeb. in Chron. Iac. Meyerus.*

S. Eligius Gallus, Flandros à Bononia ad Oſtburgum vſque religioni adiunxit, circa an. *649.* Denique hoc ſæculo, quantum ſudabat Satanas in Oriente & Meridie ad Eccleſias per Saracenos diruendas, tantum Deus ad alias per ſeruos ſuos ædificandas in Occidente & Seprentrione. Nam tum Euangelio imbutę ſunt omnes ferè Occidentis & Septentrionis nationes & inſulæ. *Hoc colligitur è Theatro conuerſiones Gentium Mermanny & alijs Hiſt.*

Martinus Bracarenſis capitula ex Græcorum Synodis colligit. Interfuit Hiſpalenſi Conc. 2. *Tom.2. Concil.*

S. Oſualdus Scotorum Rex. Faſci. temp. S. Arbogaſtus primus Epiſcopus Argentinenſis, Eutropins Epiſcopus Hiſpaniæ, & S. Reginulpha virgo in Gallia. *Platin. Sigeb.*

In Scotia & Anglia temporibns Heraclij Pelagiana hæreſis reuiuiſcebat. *Beda de ratione temporum.*

Saraceni in Perſiam irruunt, & Hormiſda rege interfecto Perſis legem & imperium dant an. 29. *Heracly. Diacon. lib.18.* Domini verbo 640. Sedē regni Babylonē conſtituūt & ſuũ

Z 2 prin-

principem Caliphain nominant, prouincias diuidunt inter præfectos, Sultanorum nomine eis imposito.

Cõtra eorum imperium soli Armenij Iberi, Alani sese & Christianam religionem tuentur.

Secũdo anno Constãtis Hierosolymis templum, Homare Mahometis nepote Miramolino, extruere incipiunt. Sed cum subinde structura collaberetur, suasu cuiusdam Iudæj, Crux, quæ in templo montis Oliuarum stabat sublata est, & sic postea constitit ædificium. *Sophro. ad Sergium. Diac. li. 21.*

Homar in singulis templis orationes fieri præcepir in mense Ramadan (Martio) & vt mensibus singulis totus Alcoranus legeretur, ordinauit. *Chronicon Saracen.*

Hierosolymis adorans à Persa interficitur anno 4. Constantis. Domini 647. Sigeb.

Manus & pes Maometis in templo ab Homar extructo Hierosolymis adorata sunt. *Æditus in Chronico, Ioan. de oppido & Gigas.*

Talo Cæsaraugustanus à septima Synodo Toleta. & Rege Romam mittitur, ad quęrenda D. Gregorij moralia. *Vasæus.*

Anni Christi: 646 — Anni mundi: 4734

76 v *Martyr.* Martinus. I. Tudertinus, an. 6. mens. 1. dies. 26.

Anni Christi: 651 — Anni mundi: 4739

Vacat an. 1. m. 2.

v Constantem imp. à Monothelitarum errore abstrahere nititur, missis aliquot legatis, qui non modo nihil promouerunt, sed partim carceribus, partim exilijs, partim verberibus eacepti sunt.

Quin & Martinus ipse fraude interceptus, lingua manuque truncatus in Thraciæ Chersonesum relegatur, vbi interijt. In Africa doctissimus vir Maximus cum duobus discipulis alijsque episcopis, qui Synodo Monothelitas anatematizarant, pari supplicio afficiuntur. *Zonar. tom. 3.*

Ita Martinus delatus est Constantinopolim per Pellurium Imp. Cubicularium. Indeque quòd nollet Paulo Constantinopolitano Monothelitæ communicare, in Chersonesum deportatus moritur in exilio, vbi multa illic edidisset miracula.

Post mortem claruit miraculis. *Rhegino lib. 1. Diac. lib. 19.*

Azomam siue Attuman à Mahomete quarto regnante, multũ Romano Imperio decreuit, magna Mahometanorum imperio accessione facta. *Vasæus in Chron. Hisp.* A suis iste interficitur. *Ibid.*

Saraceni maximam partem Aphricæ, & Rhodum cum uicinis insulis classe occupant, Siciliam vastant, Europam inuadunt, cognito Orientalis & Occidentalis ecclesię dissidio. Rhodi Colossum, qui 1360. annos steterat, deijciunt, cuius ære non gentos camelos onerarunt.

Postea Cyprum vastant, Aradum insulam inhabitabilem reddunt. in Isauria, 150. millibus hominũ interemptis, quinque millia capiunt. Deinde pacem cum Imp. faciunt in annos duos *Paul. Diac. Sigeb. Blond. 9. dec. 1. Sabel. Ennead. 8. lib. 8.*

Osualdus Nordimbrorum Anglorum rex Mercios, eorum rege trucidato, fidem Christi suscipere coëgit, Pictos regno Anglorum subdidit. *Sigeb in Chron.*

Cunctis Britanniæ populis imperat.

Sophronius vltimus Hierosolymorum episcopus nominatur, quod eo pontifice venerit in Saracenorum potestate. *Diac. lib. 18.*

Theodiscus Grecus Hispalensis factus episcopus, aliquot S. Isidori libros in odium fidei corrupit & in Arabicam linguam conuertit. Hinc ab Archiep. depositus ad Arabes se contulit, & eorum sectam amplectitur. Cuius facinoris detestandi

CONCIL. Romanum contra Pyrrhum. Diac. lib. 18.

Africanum contra Monoth. Ibid.

Byzancenum, siue Vezezanum in Africa.

Proconsulare in Africa.

Toletanum 7. episc. 38.

Patriarchis.

Alexãdriæ Petro à Marco Euangelista quinquagesimo & vltimo.

Antiochiæ Anastasio Iacobita, deinde Macario Monothelita an. 31.

Constantinopoli Paulo 2. Monothelita.

Principibus.

Constante 2. Heraclij nepote hær. Monothelita Imp.

Azoman Saracenorum & Persarum Miramolino.

Rothari It. R.

Clodoueo 2. (alijs Ludouico I.) an. 17. Fran. Reg.

Cindasuindo, *Hisp.*

CONICL: Lateranense episc. 150. cõtra Paulũ Const. Theodorum, Cyrum Monothelitas. commendatur ab Agathone in quadam decretali ad sextam Synodũ. Plati. Blond. 9. dec 1.

Tolet. octauum episc. 55. siue 59.

Nonum episc. 16.

Decimum episc. 17.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

77

653 — x Eugenius I. Rom. an. 2. mens. 9. — 4741

657 — Vacat an. 1. m. 1. di. 8. — 4745

Patriarchis.

Antiochię Macario Monothelita.

Constātinopoli Paulo Monothelita, deinde Pyrrho iterum menses 4. Petro an. 2. menses. 3.

Principibus.

Eisdem Impp. & regnant.

CONCIL. Cabulonense. 1.

78

657 — y Vitalianus Volscus, an. 14. menses 6. — 4745

671 — Vacat men. 4. di. 15. — 4759

Patriarchis.

Antiochiæ Macario Monothelita.

Constantinopoli Thoma 2. an. 18.

Principibus.

Constante 2. Imp.

Moabia Saracenorum & Persarū Miramolino quinto an. 25.

Rodoaldo & post eum Ariperto Ital. Reg.

Clodoueo, Lothario 3. an. 4. & Hilderico 2. an. 14. ex ordine success. Franc.

Cindasuindo Hispaniæ, deinde Recesuindo an. 12.

CONCIL. Toletanum 11.
Romanum episc. 100.
Bracarense 3 episc. 10.
Anglicanum 1. Sigeb. Bed.

detestandi causa primatus Hispaniæ ab Hispalensi ad Toletanam Ecclesiæ transfertur. *Tudit. Vasæus.*

Ex actis Concilij 8. Toletani Comites videntur fuisse maioris dignitatis, quàm duces. Nam sic scribitur. Ella Comes & Dux, Faudila Comes & Dux.

Anno 650. incipiunt Boëmorum Chronica, ac ferè Polonorum. *Dubrauius, Æneas Syluius, Cromerus.*

x Decreuit vt episcopi carceres haberent ad delicta clericorum punienda. *Volater. & Suppl. Chron.*

Vir fuit multæ humanitatis erga omnes & religionis amator eximius. *Plat. Sabel. Diac. lib. 21.*

Alpes Cottias & Opitergium Imperio ademit Ratharis Long. rex. *Sigon. lib. 2. Ita.*

Cindasuindus rex Hisp. restaurat Ecclesias per hæreticos tempore Heraclij atauí sui disruptas. Andanatico nobili Græco in Hispaniam migranti consanguineā suam in vxorem dedit, ex qua Eringius postea rex. *Vasæus.*

A summo pont. obtinuit, vt primatus Hispaniæ pro arbitrio episcopòrum essent, vel Toleti vel Hispali, cuius tempore tota Hispania summa tranquilitate conquieuit, *Lucas Tudensis.*

Quo tempore Eugenius pontifex creatur, eo Petrus in locum Pauli Monothelitæ in solium Constantinop. sufficitur.

B. Eugenius Toletanus librum de S. Trinitate & alia scribit. Cui in episcopatu successit S. Alphonsus, qui & Ildephonsus. *Vasæus.*

y Totum studium huius pontificis fuit in Dei cultu & religione. Quare cantum in Ecclesia ordinauit, ad veterē formam & puritatem cultum Dei reuocauit, organa & instrumēta musica ecclesijs adhibuit, fidem & religionem de Deo, De Trinitate, De duabus naturis Christi, contra Imp. hæreticum & Monothelitam defendit, vt Theodoro Const. episcopo monothelita apud Constantinum Imp. instante pene sublatus sit. Misit Theodorum & Adrianum in Britanniā ad propagāda ea, quę per D. Gregorium fuerant cœpta. *Beda lib. 2. de rat. temp.* Denique totus eius pontificatus fuit sanctissimus, vt etiam testatur Platina, qui aliâs pronus est ad carpenda Ro. pontificū vitia. Spiritu sancto eludente Luteranos & Caluinitas, qui causantur Ro. sedem anno Christi 666 qui est plenus numerus Antechristi, & sub hoc pontifice fluxit, in apertam impietatem & regni Antichristianici professionem erupisse, argumentum aliquod captantes attribuendi Apostolico principi, quod de Maomete & Maometanis prædixit D. Ioannes. An iniquitatis mysterium potuit exprimere Vitalianus, qui totus sanctitati & reformandis Ecclesijs intentus erat, qui sanctissimus ab historicis nominatur, qui apud eosdem regulam ecclesiasticam ac rigorem (vt mos erat) omnibus modis conseruat, qui denique Doctrinam de Trinitate & de Filio Dei eiusq; sanctissima persona atque naturis, cum sui capitis periculo, tuetur ac defendit?

Vin' ergo Caluinita impie, qui Vitalianum tam bonum sanctumque fuisse doles, intelligere, quorsum ille hominis numerus 666. in Apocalypsi cap. 13. notatus pertineat; Primùm est numerus non annorum Christi, sed hominis (sic enim habet Iohannia litera) nempe numerus est Maometis veri Antichristi, vel certè regni eius fundatoris, qui sic Græcè scriptus μαομετις (forma πάεις πάειδος hic sapientia est, qui habet intellectum computet numerū bestiæ)

 præfi-

præfinitè ſummam hanc abſoluit. Deinde vt ſit annorum à Chriſto numerus, quando tu id vis, certè eò tempore, non per Romanũ pontificem myſterium iniquitatis in apertum erumpere potuit, qui totus pro Deo diuiniſque rebus aduerſum Imperatorum & populorum hæreticorum impreſſiones ſtabat, ſed per Saracenos, ſiue Maometanos, quos corpus Antichriſti conflare docuimus. Tum enim iſti magno Vitaliani pont. gemitu Siciliam, Cyprum, maris Mediterranei inſulas omnes vaſtabant, Italiæ imminebant, Chriſti legem ex Africa exturbabant, ſuam impietatem vbique per Aſiam & Africam conſtituebant, in Europam introducere moliebantur. Denique terram ſanctam proculcabant, templo Salomonis in ſuæ ſectæ fanum (Moſquedam vocant) verſo, magno Chriſtianorum omnium terrore atque ſcandalo. Conſule Sophronij ad Sergium epiſtolam, *P. Diaconũ, Sigeb. Blondũ, Sabellicum, locis ſuperius citatis.* An non hæc tam ſcelerata Antichriſti facinora certa anni circumſcriptione multo ante deſignari merebantur, ne electi turbaremur, & vos reprobi refutaremini?

S. Berta abatiſſa & martyr. S. Niuardus Archiepiſcopus Remenſis. *Sigeb.* Elogius Nouionenſis, Lampertus Traiectenſis, Florentius Argentinenſis, Claudius Archiepiſcopus in Burgundia, Cæſarius Arelatenſis. Theodorus Cantuarienſis epiſcopi ſancti & docti.

Conſtans, cum Romam transferre imperij ſedem ſtuderet, ingreſſus iter incidit in Saracenorum manus cum quibus infeliciter dimicat vix fuga elapſus In Siciliam, vbi à quodam ſatellite ſitula ſtrangulatur.

Nempe Deus Romam ſemel Chriſtianorum pontifici (Sic enim loquitur Euſ in chronico) deſponſatam, non eſſe amplius imperij terreni locum, ſed ſui & eccleſiaſtici oſtendere voluit.

A primo anno Clotarij reg. qui fuit Chriſti *662.* vſque ad *750.* regnum Franciæ gubernatum eſt per Ebrainum & ſequentes maiores domus, ſolo nomine Regis penes filios regum remanẽte, qui domi morabantur, luxui indulgentes. & ſemel tantum in anno videbantur à populo ad Calend. Maij conuentu publico Lutetiæ, vbi ſedentes in ſolio, ſalutabantur, & ſalutabant, obſequia & dona accipiebant, & alijs rependebant. Denique abhinc reges Francorum vſque ad Pipinum Caroli Magni patrem per annos ſere *90.* è ſolita fortitudine degenerantes ſolo nomine regnarunt nihil dignum regibus ſuſcipientes. *Sigeb. in Chronico.*

Saraceni an. *668*, duce Muhania Gizid expulſis Vandalis & Romanis Africam occuparunt.

* Adeodatus ſiue Theodatus leproſũ oſculando ſanauit. Quod alij Agathoni tribuunt *Martin. in Chronico.* Apparẽtibus multis triſtibus ſignis in cœlo & aëre, quibus futuri motus, præſertim Turcici, qui cæſo Conſtant. ſecuti ſunt, denunciari videbantur, publicas preces fieri quotidie conſtituit. *Sabell. Ennead. 8. lib. 6.*

Vir religione & omni comitate præditus.

Conſtantinus 4. à patre in partem imperij ſuſcipitur. Mezentius à militibus creatus Imp. Conſtantio interfecto, non multo poſt occiditur, & Conſtantinus 4. ſolus imperat an. 17.

Hildefonſus Toletanus epiſcopus, S. Eugenij ſucceſſor, Iſidori diſcipulus rege Recinſuido Pelagianos & Heluidianos ſcriptis oppugnat. *Ioan. Mag. lib. 16. Goth. hiſt. cap. 22.* Res quoque geſtas Gotthorum, Vandalorum, Alanorum, Sueuorum ab anno quinto Suintillę regis, vbi finem fecerat

B.

Anni Chriſti.		*Anni mundi.*
	79.	
671	* S. Adeodatus Romanus monachus, an. 4. menſes 2. dies 5.	*4759*
675	Vacat menſ. 4. di. 20.	*4763*
	Patriarchis.	
	Antiochiæ Macario Monothelita.	
	Conſtantinopoli Thoma ſecundo, deinde Ioãne 5. an. 4.	
	Principibus.	
	Cõſtãtino 4. (iuxta alios 5.) Pogonato. i. Barbato an. 17. Imp.	
	Moabia ſiue Mahomete Saracenorum & Perſarum Miramolino,	
	Grimoaldo Ital. reg.	
	Hilderico 2. Franc. reg.	
	Receſuindo Hiſpaniæ, deinde Bamba an. 10.	
	CONCIL. Herudfordianum in Anglia, cuius acta apud Bedam lib. 4. cap. 5.	
	Toletanum 11. an. 4. Bambæ, octodecim annis poſt decimum.	
	Bracarenſe 3.	

Anni Christi. | Anni mundi.

80

675 x Donnus *I. siue Domnus, siue Donnio* Ro. an. 5. menses 5. dies 10. 4763

680 Vacat mens. 2. di. 16. 4768

Patriarchis

Antiochiæ Macario Monothelita.

Constantinopoli Ioanne 5. deinde Constantino an. 2.

Principibus.

Eisdem Impe. & regnant.

Deinde apud Saracenos & Persas Zizit an. 3.

81

680 z Agatho Sicul. monachus an. 2. menses 6. dies 15. 4768

684 Vacat an. 1. menses 5. 4772

Patriarchis.

Antiochiæ Macario Monothelita. deinde Theophane an. 5.

Constantinopoli Theodoro

B. Isidorus, vsque ad decimum Flauij Recinsuidi, persequitur. *Michael Carzansa in eius vita.*

Hildericus Franc. rex à Satellite quodam aulico Bobylone, quem ipse ligatum ad stipitem flagellari præceperat, in venatione, vna cum vxore pręgnante pugione est confossus. *Paulus Æmyl. Annon. lib. 4. cap. 44.*

Picti coniunctis copijs cum Scotis & Britonibus se ab Anglorum iugo liberant. *Sigeb.*

Galli passim scholas habuerant, quas Angli imitati similes apud se multas aperiunt. *Beda lib. 3. cap. 3. hist.* Sigebertus Anglorum Orientalium rex an. 630. paulo ante Cantabrigię & alijs regni sui partibus idem cœperat. *Ibid. & Polyd. lib. 4. hist. Ang.* Ita à Gallis ad Anglos & Scotos literæ manarunt, non contrà.

Saraceni an. 672. Alexandria soluunt & in Sicilia Syracusas occupant, & diripiunt. Deinde Thraciam pedestri itinere & nauibus ingressi vastant, obsessa etiam Constantinopoli, sed repelluntur, igne marino à Callinico inuento classibus exustis & 30. millibus eorum cæsis. *Diac. Sigeb.*

In Africam irrumpunt & 80. millia captiuorum ducunt. *Diac. lib. 19.*

Finnanus Lindisfarnensis episc. *Beda li. 3. hist. ca. 26.* Vuilfridus, qui disputationibus & libris Anglos induxit ad repudiandam Scotorum consuetudinem, de celebrando Pascha & Catholicam suscipiendam. *Beda.*

Recesuindus Hisp. rex pius Catholicæ fidei cultor, sacrarum literarum studiosus. *Isid. Pacens.*

Bamba eius successor religiosissimus reformauit in Toletano concil. fines episcopatuum Hispaniæ & Galliæ Gotthicæ, multaque notatu digna gessit. *Vasæus.*

Ab eo Hildericus Nemausensis comes Galliam Gotthicam totam per rebellionem abduxit & Iudæos in patriam reuocauit. Cui se adiunxit Francorum & Vasconum auxilijs pecunia redemptis adiutus Paulus quidam Græca origine & perfidia, quem Bamba ad alterum expugnandum miserat. Vterq; dedit pœnas rebellibus ciuitatibus receptis &c: *Vasæus ex Iuliano Toletano, qui de hac cõiuratione librum scripsit.*

x Donnus schisma Rauennatis ecclesię composuit, eamque iampridem contra sedem Apostolicam tumultuantem obtemperantem reddidit. *Sabell. Ennead. 8. lib. 6.*

Sub eo Synodus Constantinopolitana conuocatur, sub Agathone incipit, sub Leone 2. absoluitur.

Teudius & Pelagius quidam ex Gallia Gotthica in Hispaniam Heluidij insanum dogma spargunt. *Roderi. Tolet.* Refutantur ab Ildephonso, asserta multis modis D. Virginis puritate & festis in eius honorem institutis. *Idem. Vasæus.*

An. 676. ducentæ septuaginta naues Arabum, quæ ad Hispaniæ littora appulerant, & maritima omnia fœde vastabant, misso Bambæ exercitu igni conflagrarunt. *Vasæus.*

Misiam Bulgaribus, populis Sarmatiæ Constant. Imp. bello coactus concedit habitandam, annuo etiam tributo promisso. *Diac. lib. 19. Rom* Hinc ab anno 680. Chronici regnum Bulgarorum ordiuntur.

Mardaitæ contra Saracenorum irruptiones Libanum occupãt, ad quos multi captiui, & serui & indigenæ confluunt. *Zon. tom. 3. Diac. lib. 19.*

An. 678. Callinicus architectus ab Heliopoli Syriæ ad Romanos profugus ignem in aquis ardentem inuenit, quo vsi Romani Saracenorum naues exusserunt. *Sigeb. Zon. to. 3.*

z Sanctitatis nomine celebris, leprosum obuium osculo

Z 4 sanauit

ſanauit. *Plati.*

Nouum Romanæ eccleſiæ ærarij officinm inſtituit. *Onuphrius.*

Circa hæc tempora ignis ardens excogitatus dicitur à Callinico architecto Syro. vulgus vocat *Feu Gregeys*. Hoc igni ſub aquam facto nauea Saracenicæ. quæ ad Byſantuum dimicatum venerant conflagrarunt. *de quo paulo ante.*

Bulgari gens Scythica Pannoniam & Thraciam ionadentes, poſt victum Imperatoris exercitum, conſenſu ipſius magnam Thraciæ partem occupant rege ipſorum Bathaia. *Sigeb. Blond. lib. 9*, conuertuntur per Cyrillũ. *Sabel. Ennead. 8. lib. 6.* Primum tum cœpit Bulgarorum nomen celebrari à Belga fluuio Liuoniæ, non longe à Moſcouia.

Concilium Conſtantinopolitanum finitur ſub Iuſtiniano Rhinotmeto, collectis 227. epiſcopis in eius palatio. qui dicebatur Trullus. Ibi reconciliatæ ſunt Eccleſia Latina & Græca. Ita tamen, vt Græci, cum Rom. pontificem vniuerſalem Papam appellarent & appellandum faterentur, Conſtantinopolitanum vniuerſalem (non quidem Papam, ſed) Patriarcham inſcribere non deſierint. *Ex Annalibus, ſacris & alijs horum temporum epiſtolis.*

Notat Platina in eo errorem Monothelitarum magis auctoritate veterum Theologorum, quàm ſacræ Scripturæ teſtimonijs explosum fuiſſe.

Bamba Hiſp. rex Vaſcones, Nemanſenſes & Narbonenſes & ducem Biterrenſem domat & in Gallia res Gothorum ſuperat & naues Saracenorũ 270. ad littus Hiſpaniæ applicantes partim cepit, partim perdidit. *Io. Mag. lib 16. c. 22.*

Ei deinde vitam monaſticam profeſſo per annos 7. per tyrannidem ſuccedit Eringius, excluſo Theodefredo Receſiunthi regis F. iuſto ac legitimo hærede. *Vaſæus Chro. Hiſp.* Ca. tamen 1. concilij 11. Toletani Eringius dicitur à Bamba electus, antequam ſe vitæ monaſticæ conſecraret.

Octaua paſchę anno 681. Iohãnes Portuenſis Papæ legatus Conſtantinopoli coram Imp. & Patriarcha & plebe in templo S. Sophiæ miſſam Latinè celebrauit. *Beda de Ratione temp.*

E Bibliotheca Conſtantinopolitana Conſtantinus patribus in ſexto concilio gene. libros antiquorũ patrũ, quos petebant, deprompſit. *Beda. de Rat. temp.* In ea opera DD. Ambroſij, Athanaſij, Ioannis Conſtant. Cyrilli, Auguſtini, Leonis, Baſilij, Gregorij, Dionyſij, & Hilarij extitiſſe apparet ex actione 8. eiuſdem concilij. *Et Antonino Tit. 13. cap. 4. §. 7.* Georgius Diacon9 eius erat cuſtos ſiue chartophylax.

In Rom. Bibliotheca ingens etiam erat librorum multitudo. *Ioan. Mag. Gothica hiſt. lib. 16. cap. 20.*

Agathoni Imperator remiſit pecuniam, quæ tyrannicè ſolebat extorqueri à Ro. pontificibus pro ſui pontificatus confirmatione. *Sigeb.*

Cæſarea Perſica regina circiter an. 683. vna cum marito & 40. millibus Perſarum Conſtantinopolim venit ac baptizata eſt. *Regino lib. 1. Platina. Sabelli. Ennead. 8. lib. 6.*

a Ex eius decreto pallia gratis largiuntur Archiepiſcopis: licet quotidie baptizare: Oſculum pacis in miſſa inſtituitur. *Plati. Volater. Suplem. Chron. Faſcicul. temp.*

Sergium, qui poſtea extitit pont. cum ſub diuerſis pontificibus ſeſe laudabiliter geſſiſſet in multis eccleſiaſticis officijs, Cardinalem presbyterum Ro. Eccl. conſtituit. *Anton. Tit. 13. cap. 1. § 6.*

Græcè & Latinæ linguæ fuit peritiſſimus. Acta ſynodica ſextæ

Anni Christi.		Anni mundi.
	an. 2. Georgio an. 2.	
	Principibus.	
	Conſtantino 4. Pogonato Imp.	
	Zizit Saracenorum & Perſarum Miramolino an. 3.	
	Maula 6. menſ.	
	Partarito Ital. Reg.	
	Theodorico an. 14. Franc.	
	Bamba Hiſpaniæ, deinde Eringio an. 7.	c.
	CONCIL. Heldifeldenſe. Anglicanum 2. contra Monothelitas, cui interfuit Ioãnes Abbas iuſſu Agathonis.	
	Romanum 125. contra eoſdem. Ivo.	
	Sextum generale concilium Conſtantinopolitanum 3. Epiſcoporum 351. vel 289. præſente imp. in Trullo pro duabus voluntatibus in Christo, contra hæreſim Monothelitarum: & contra Patriarchas Antiochiæ, Alexandriæ & Conſtantinopolis. Cui in locum Agathonis præfuerunt Ioannes Diaconus, Theodorus & Georgius preſbyteri & Ioannes Portuenſis Epiſcopus. Lib. Conc. Plati. Pau. Diac. lib. 18. In eo damnantur Cyrus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus, Theodorus omnes epiſc. Conſtãtinop. Macharius, Stephanus, Polychronius, Anaſtaſius.	
	82	
684	a S. Leo 2. Siculus menſ. 10.	4772
686	Vacat m. 11. d. 21.	4774
	Patriarchis.	
	Antiochiæ Theophane.	
	Conſtantinopoli Theodoro iterum an. 3.	
	Principibus.	
	Eiſdem Impp. & regnant.	

Anni Christi. | Anni mundi.

CONCIL. *Toletanum 12. lib. concil. anno 1. Eringij regis.*

83.

686 b S.Benedictus 2. Rom. mens.10. dies 12.

687 Vacat m.2. di.15.

Patriarchis.

Antiochiæ Alexandro 2. an.16.

Constantinopoli Theodoro iterũ, deinde Paulo 3. an.7.

Principibus.

Eisdem Impp. & regnant.

Maruam & Abdala simul Saracenorum & Persarum Miramolinis.

CONC. *Gallicanum. Sigeb.*

84

687 c Ioannes 5. Antiochenus. an. 1.

688 Vacat mens. 2. di. 19.

Patriarchis.

Antiochiæ Alexandro secundo.

Constantinopoli Paulo *tertio.*

Principibus.

Eisdem Imp. & *regnant. & Iustinian. 2. (iuxta alios 3.) Iuniore an. 10. cogno. Rhinotmeto, ab amputato naso.*

ca feata Constantinopolitanæ ex Græco in Latinum vertit. Musices gnarus fuit. Nam Psalmodiã composuit, & Hymnos ad meliorem concentum redegit. *Plat.*

Pauperum studiosus. *Idem.*.

Sub eo Constantinop. concilium absoluitur. Cui in decreto Gratiani, vt & septimo etiam Generali aliquot canones attribuuntur, qui in exemplaribus Græcis non habentur.

S. Iulianus Pomerius episcopus Toletanus, è Iudæis oriundus. *Ipse lib. 3. contra Iud.*

Bamba Hispaniæ rex habitu religionis & summæ tonsuræ accepto signo, Eringium pro se regem creauit. *ca. 1. Synod. 12. Tolet.*

S. Damianus Ticinensis. *Diac lib. 18.*

4774 Maildulphus Scotus, qui Græcæ & Latinæ linguæ scholam apud Anglos aperit.

Eringius initio regni leges Gotthicas recognouit, & à S. Isidoro institutas nomine suo euulgauit, ne Ecclesiæ nomi-

4775 ne forum iudiciale agi videretur. *Lucas Tudensis, Vasæus.*

b Impetrat ab Imper. vt non expectato ipsius vel Exarchi Rauẽnensis cõsensu, pontifex Ro. à Clero & populo electus, statim verus Christi Vicarius proclamaretur. *Nancler. Volater. & Supl. Chron.*

Misit Chilianum in Germaniam, qui primus in Franconia verbum Dei sparsit, abolitis Idolis. *Herman. Gigas.*

Magnis sumptibus multa templa restituit. *Honorius in vita eius. Plat.* Eruditionis & Sanctimoniæ nomine commendatur.

Iulianus Toletanus librũ respõsionis suę fidei vel suo, vel omnium Hispaniæ præsulum nomine ad Benedictum 2. mittit, in quo affirmabat tres in Christo substantias, Verbum, corpus & animum, & alia quædam. Quæ cum omnia Benedictus improbasset & Iulianum ad retractandum nuncio adhortatus esset, in conc. 15. Toletano biennio post explicauit, & absolutus est. *Vasæus ex actis Concilij & Roderico Toletano*

Maula Arabum rex tertiam partem tributi omnibus remisit, eo sexto mense mortuo regnũ Arabum in Maroan & Abdalam diuiditur. Ex qua dissentione per 4. fermè annos regnum cædibus & bellis deformatur. *Vasæus.*

Maroan, vt vires sibi contrariualem compararet, Constantino Pogon. in annuum tributum, auri pondo tria millia,

4775 seruorũ honestorũ & equorum totidem pollicetur, quę per nouem annos soluta sunt. *Idem & Isidorus Pacensis.*

Floret bellica laude Terbellis Bulgarorum dux, cui &

4776 Constantinus Heraclij F. & Iustinianus Rhinotmetus tributarij fuerunt. *Suidas in Bulgaris.*

Bochanus Turca sub Iustiniano Imper. (hunc puto intelligit) Bosphorum expugnauit. *Idem in voce* βόσπορος.

c Hic pontifex iura ecclesiæ Rom. in episcoporum consecratione, quæ Archiepiscopi sibi passim vsurpauerant, restituit. *Onuphrius.*

Fuit in pauperes valde liberalis & apud Constantinum obtinuit, vt in Sicilia census, qui non sine onere à Subditis exigebatur, penitus remitteretur. Scripsit libellum de Pallij dignitate. *Plat. Honor. Naucl. gene. 21.*

Statuit vt Roma. Pont. ab Ostiensi, Portuensi, & Veliterno episcopis in ecclesia Saluatoris ad Lateranum, consecretur. *Volater.* qui mos durat etiam hodie, cum antea tantum duceretur ad Cathedram D. Petri, vt ei paulisper insideret.

deret.

Theodoricus consilio Ebroini maioris domus synodum episcoporum cogit, in qua multos vt indignos priuat episcopatu, alios mittit in perpetuum exilium. *Sigeb.*

An. 687. Abdala Saracenorum rex moritur, aut saltē regno expellitur. Iam Maroan fuerat eiectus ab Arabibus, offensis annuo tributo, quod Pogonato pollicitus fuerat. *Vas.*

Habdimelech Arabum siue Sar. rex pace cum Iustiniano in 10. annos confirmata, contra Mustar in Perside & Saidum in Mesopotamia an. 687. bellum gerit, & illis interfectis recuperat Persidem, deinde Mesopotamiam, Armeniam, Hircaniam. *Diac. 19. Beda. de ratione temp.*

Facta cum Saracenis pace Africa à Iustinia. recuperatur. *Ibid.*

Iustin. anno septimo pacem soluit adiunctis 30. Slauorum millibus cum duce Nebulo, & primo congressu vincit, sed Slauorū duce pecunia corrupto, qui ad Arabas cum 20. millibus transfugerat, postea vincitur, vnde reliquos vna cum liberis & vxoribus præcipites agit in mare, in Nicomediæ finibus. *Ibid.*

Sabbis patritius cognita Romanorum clade Armeniam Arabibus tradit, quibus etiam interior Persis, nomine Cerasa, subijcitur. anno Iustiniani 8. *Ibid.*

Apud Francos bella, contra Austrasiorum Regulos Martinum & Pipinum incentore Ebroino, Theodorico rege, in quibus primū enitere cœpit nomē Carolorū, quos posteriore sæculo reges & Impp. Francia habuit. *Blond. lib. 16. Dec. 1.*

Pipinus à Theodorico lacessitus, collecta Francorum exulum manu, vicit, & Maior domus per totam Franciam constituitur. *Tritbem. Æmilius.*

Ioan. Bergomensis episcopus magnæ doctrinæ & sanctitatis vir. *Diac. lib. 6. c. 3. Long.*

* Conon Pap. moriturus Clero & singulis vrbis monasterijs & sacris ædibus legauit pecuniam, quam coaceruarat. *Naucler. Gener. 23.*

Impetrauit vt Brutij, Lucani & Siculi multis oneribus leuarentur. *Plat.*

Tempore Theodari pontif. In clerum Romanum conscribitur. Deinde ob doctrinam & virtutem, S. Susannę presbyter cum titulo eius loci creatur, florente Beda ob religionem & sanctitatem Venerabili.

Leontius imperium inuadit an. 3 quo expulso Tyberius 3. ab exercitu eligitur, mens. 7. sed paulo post Iustinianus restituitur an 6. duobus istis è medio sublatis.

Gotbertus fertur fuisse primus princeps Christianus in Germania, & baptisatus à S. Chilliano, qui propterea vna cum Ditomanno & Colomanno pijs sacerdotibus transfossus est, per cognatos Gotberti. Conon Papa hos in Germaniam miserat. *Sigeb.*

Vuestphali hoc quoque tempore fidem amplectuntur, docentibus Eualdo Albo & Eualdo Nigro, tandem martyribus. *Fasciculus temp.*

Andoenus epis. Rhotomagensis, miraculis claret. Scripsit librum de anima Dagoberti regis Francorum. Moritur an. 690. *Vinc. lib. 23. 84. Tritth. de Franc.*

d Hic PP. quatuor festis Annūciationis, & Hypapantę Domini, Natiuitatis, & Assumptionis Beatę Marię virginis, letanias assignauit, & statuit, vt inter communicādum, Agnus Dei &c. cantarentur à Clero *Sigeb. in Chro.*

In Sacrario magnam portionem ligni Dominicæ crucis reperit,

Anni Christi.		Anni mundi.
	CONCIL. Toletanum 13. an. 4. Eringij.	
	Schisma 6.	
	PETRVS Archipresbyter Ro. ecclesiæ, sedit aliquot dies in schismate contra Theodorum Papam creatum: sed vtroque exacto suffectus est Papa Conon.	
	85	
388	*Conō siue Cuno, Thrax, ob vitæ probitatē dictus Angelic. *Sab. Enn. 8. lib. 6.*	4776
689	mens. 11. dies 3.	4777
	Vacat m. 2. di. 23.	
	Patriarchis.	
	Antiochiæ Alexandro 2.	
	Constantinopoli Paulo 3.	
	Principibus.	
	Eisdem Impp. & regn.	
	Abdemelec Saracenorū & Persarum Miramol. an. 20.	
	Eringio Hispaniæ.	
	CONCIL. Tolet. 14. episc. 17.	
	Schisma 7.	
	THEODORVS R. E. presbyter cōtra Paschalem R. E. Archidiaconum creatum PP. sedit dies aliquot, vtrisque pulsis creatus est Sergius.	
	86	
689	d S. Sergius patria Antiochenus an. 13.	4777
702	mens. 8. dies 23.	4790
	Vacat m. 1. di. 20.	
	Patriarchis.	
	Antiochiæ Alexandro 2.	
	Constantinopoli Paulo tertio, deinde Callinico an. 12.	
	Principibus.	
	Iustiniano 2. vsque ad Leonem 2. siue Leontium Imp.	
	Abdemelec Saracenorū & Pers. Miramolino.	
	Partaritho Ita. R.	
	Theodorico, Clodoueo 3. (siue iuxta alios Ludouico 2.) an. 4. & Hildeberto an. 18. per success. F.	
	Hispaniæ Egica an. 15.	

Anni Christi.

An.684. Conc. Tolet.15. episcoporum,61.
An.69. Toletanum 16.
694. Toletanum 17.

694

ANNVS *Dom. DCC quo Arabes incipiebat tubare Hispaniae & Occidentalibus Europa regnis, donec intra 12. aut 14. annos traiecto freto Gaditano eam ferè totam subijcerent, illic diu regnantes, regia sede nunc Cordoba, nunc Toleti constituta.*

SEPTIMO *saeculo continuata est doctrina ab haereticis impugnata.* Veritas Eucharistiæ, sacrificium, Transubstantiatio. *Cæsarius ho. 5. Isidorus lib. de Officijs, citato August. lib.6. Originum cap.18.* Primam Iustificationem esse ex mera gratia. *Concilia Toletana 6. 7. &c. huius centenarij, Cas.ho.38.*

Iustificationẽ conseruari, & augeri bonis operibus. *Cas.ho.2.4.12.15.16.18.23.26.34.35.38. Isidor. lib.2. de summo bono c.2. & 5. lib. de Numero tract. de tribus. Adelmus epist. ad Geruntiũ reg. Conc.4. Tolet.c.5.*

Baptismi effectus, necessitas, aliena fides, ceremoniæ. *Conc. Tolet.4.c.5. Conc. Tolet. 11. & 12. Isidor. de summo bono c.23. lib 6. Originum siue Etymol.c.18.*

Claues, Absolutio. *Isid.li.6. Etym. et alib.*

Confirmatio, Chrisma & alia sacramẽta. *Isidor lib.6. Orig. siue Etym.c 18.*

Preces pro mortuis, Purgatorium. *Isid. lib de officijs, Sacrificium pro defunctis ab Apostolis primo traditum demõstrat illic dimittenda esse peccata & purgatorio igne purganda. Ioan. Eleemosynarius apud Vincentium lib.22 c.110. Missa Mozarabũ. Cæsarius Arel. lib.1.*

Pœnitentia & eius partes. *Cas. hom.1. 6. & c Isidor. lib. 2. de summo bo. cap.13. & lib.6. Ori. cap.18. Cabillonense conc.c.8, &c.*

Inuocatio & auxilia Sanctorum. *Missa Mozarabum. Ildephonsus de virgine. Cõcil. Cabillonense. Constantinus Imp. tomo 2. conc pa.402. Isid. de officijs & passim alibi, è quibus item reliquorum capitum fidei confirmatio prolixe deduci potest. Catera eidem & cateri huius saeculi scriptores prolixè cõfirmant, vt satium sit lectores ad eorum opera remittere. De quo contra se testimonium ferunt Centuriatores cent.7. cap.2. de loco & propagatione Eccles. col.23. sparsim. cap. 3. de Persecutione & tranquillitate Eccl. sparsim col. 45. c. 4. de Doctrina, ex professo col.108. qua hanc continet inscriptionem, Inclinatio Doctrina complectens peculiares & incommodas opiniones, stipulas & errores doctorum & col. seqq. cap.5. de haeresibus sparsim co.121. prout ipsis sunt cordi. Per totum cap.6. de ceremonijs & ritibus Ecclesia col. 133. & seqq. Per totum cap. 7. de Politia & Gubernatione Eccles. cap.8. de Schismatibus, cap.9. de Synodis col.151. per totum fere cap 10. de doctoribus col.465. & seqq. sparsim de martyribus. de Miraculis. Hoc facit, quòd ex instituto multi hac tempestate scripsẽrũt de haeresibus, item contra Tetradiitas, Mahometem, Lampetianos, Iconomachos., & alios, quorum erroribus isti imbuuntur. Adde totius huius centuria Synodos, nam ha contra istos planè militant. Adde & historicos. Nam etiam hi cursum Eccles. secundum nos tunc fuisse declarant.*

700

OCTAVVM SAECVLVM.

Anni mundi.

reperit, quæ in Basilicam Constantinianam translata, adorari cœpit. *Regino lib.1.*

Rauennatis exarchi suppetijs sese cõtra Zachariam protospatariũm, à Iustiniano missum, tuetur. *Diac. lib.6. cap.4. de Longob.*

Bella ciuilia inter Longobardorum principes. *Blond. lib. 10. dec.1.*

Saxonum quidam fidem Christi suscipiunt. *Plat.* Nempe insula Vecta, quæ sita est contra medium Australium Saxorum & Geuissorum interposito Pelago, cum Cedualda Geuissorum rege, qui quartam partem regionis eius sacerdotibus tradidit. *Beda lib.5. cap.7. hist.*

Sergius eum Romam profectum baptizauit. *Ibid.*

Misit Vuillibrodum ad Frisonum gentem conuertẽdam. *Pla.* alios ad Anglosasones. *Idem.*

Gotthi anno *693.* ab Arianismo liberati ad veram ecclesiam reuertuntur. *Sigeb.*

Adelhelmus Anglicus scribit varia, & epistola ad Ethetuntum Occidentalium Anglorum regem Anglos reprehẽdit, quòd non imitarẽtur Romanam de Paschate celebrando consuetudinem.

Daniel Ventanus, Aponius, nam Beda circa hæc tempora eius meminit. *lib.4 cap.5. in Cant. Salom.*

Ceolfridus Bernicius Bedæ præceptor & nutritius, *Beda lib.5. cap.22.*

Cedualda siue Codialdus Saxonum rex Romæ moriens, omnes suas fortunas in diuinum vsum es testamento erogauit. *Bonfin. lib 8.*

Pipinus Rabadum Phrysiorum ducem vicit & Villebrodum genti episcopum dedit an.*694. Sigeb.*

Iudæi, qui in Hispania superioribus regum temporibus baptizari fuerant, an.*694.* non solùm Christianismum maculant, sed & contra regem Egicam regnumque conspirant, vnde omnibus suis rebus nudãtur, cum vxoribus & filijs per cunctas Hispaniarum prouincias disperguntur, & seruituti perpetuæ subijciuntur. *E Concil.17. Tolet. ca.8.*

Liberi eorum à septimo anno nutriendi Christianis traduntur & in matrimonium dantur, ne infidelium patrum semitas iterare possent *Ibidem.*

Egica ter cum Francis varia victoria pugnat. *Lucas Tudensis.*

Iustinianus cum patriarcham & alios ciues Constantinopolitanos trucidari mandasset, à Leontio per insidias captus, naso priuatur & ad Chersonam relegatur, cum an. imperasset 10. *Diac. lib.19.* an. *696. Sigeb.* In hoc Heraclij progenies defecit. *Pomponius Laetus.*

Successit Leontius an. *3.*

Exercitus à Leontio deficit & Absimarum Imp. designat, qui Leontium, Constantinopoli per proditionẽ occupata, naso priuat & in monasterium concludit. *Ibid. Zon. tom.3.*

c QVIDAM scribunt hunc Martyrio obijsse. *Fascicul. temp.* Multo ære ab Hisulpho Beneuentorum duce abductos plurimos Christianos è Campania redemit. *Regino lib.1.*

Palmerius in Chron. inter hunc & Sergium collocat Leonem quendam Pontificem Rom.

An

Anno. 702. mortuo Alexandro ſecundo ſedes Antiochiæ vacat an. 40. Saracenis comitia prohibentibus vſque ad 742.

Haymo & Strabus fratres doctiſſimi. *Sigeb. Plati.* qui & Bedæ fratres habiti ſunt. *Volater.* Trithemius eos facit recentiores annis multis.

Beda Chronica ſcripſit ab orbe cond. ad an. 700. vſque.

Valafridus carmine & proſa illuſtris. *Trithem. Hedio. lib. 6. ca. 21. hiſt. Eccleſiaſt.* Benedictus Biſcopius. Egbertus. *Sigeb.*

Primus dux Venetorũ ſub Abſimaro an. 703. electus eſt Paulus Anazar Heraclienſis, anno ab vrbe cond. 252. Chriſtophori Gradenſis conſilio & ſuaſu. *Sabel. Ennead. 8. lib. 7.*

Egica Vitiſam filium in Galliciæ oppido reſidere voluit, quaſi eſſet Sueuorum rex, ipſe verò Gotthorum. *Vaſæus, Lucas Tudenſis.*

f Arithpertus Rex Longobardorum Alpes Cottias iam dudum collatas vſque ad Genuam S. R. E. ſed multis annis à Longobardis rege Rothari occupatas huic pontifici reſtituit, diplomate aureis literis ſcripto. *Guil. Nang. Blond. 10. dec. 1. Beda, qui iſta viuebat ætate, lib. de ratione temporum.*

Saracenorum 200. millia cæduprur in Syria ab Heraclio Abſimari Imp. fratre. *Sabell. Ennead 8. lib. 7. Diac. lib. 20.*

Aegyptij ſub Tyberio ab imperio recedunt & regem, qui Caliph dictus eſt, eligunt. *Gaſſarus in epitome* Saraceni lybiam & Africam planè occupant, cum à Belliſario primi Iuſtiniani duce recuperata, Vandalis expulſis, annis 170. Romano imperio paruiſſet. *Plat. in Ioanne ſexto.* Paulo poſt ſub Iuſtiniano 2. Arabum principes Vlid Syriam, Maſalmas Tyannium vrbem, Abas Romaniæ multa oppida, Muctan Ciliciæ vrbes expugnant. *Diac. lib. 20.*

Iulianus Tingitanæ Mauritaniæ præfectus ob ſtupratam filiam à Roderico Hiſpaniæ rege, Saracenos in Hiſpanias immittit. *Ioan. Gotthus lib. 16. cap. 27.* Rodericum cum filio occidunt, vtrinque 70000. hominum intereuntibus. Regnum autem illic inſtituunt diuiſum in tria, Cordubanum, Hiſpalenſe & Cartaginenſe nouum, ibique Vueſtgotthorũ regnum extirpant, cum ante 346. ab Hunnis ex Scythia eiecti ibi, an. 256. dominati eſſent, Leonis Imp. 3. Chriſti 720. *Ibid. & Sigeb.*

Remanſit Vueſgotthis Aquitania, ſed poſt decem annos inde per Carolum Martellum expulſi ſunt.

Aſtures & Cantabri, in Gallicia, vt olim contra Gotthos, ita nunc quoque contra Saracenos ſe tutati ſunt, nouo rege creato Pelagio. *Ritius de reg. Hiſp.*

Ita Saraceni, dum Impp. & principes Chriſtiani inteſtinis bellis inter ſe pugnant, Africam & totam Hiſpaniam (exceptis ſolis Cantabris & Aſturibus) quã circiter 800. an. tenuerunt, duce Abdimara, occupant. *Naucler. Blond. lib. 10. dec. 1. Æmyl. lib. 1. Plat. in Ioanne 6.* Sigebertus id accidiſſe ait, ſub Greg. 2. Eam calamitatẽ Beda prædixit & verſu deplorauit, reges Chriſtianos principesque adhortatus ad bellum contra iſtos Dei hoſtes ſuſcipiendum. Prædicens etiam Romani imperij imminentem ruinam, & Saracenorum in Gallias irruptionem. *Plati.*

* Vitiſa rex Hiſp. flagitioſus pontifices veritus, ne ob ſuas libidines & ſtupra populum à ſe abalienarent cenſuris eccleſiaſticis, edixit, vt quot quiſq; ſacerdotum vellet aut poſſet, vxores vel concubinas domi aleret, neve conſtitutionibus pontificijs obtemperarent. *Vaſæus è Luca Tudenſi & Roderico Tolet.*

Per

Anni Christi		Anni mundi
	87	
702	e M. Ioannes 6. Græcus an. 3. menſes 3.	4790
705	Vacat m. 1. d. 19.	4793
	Patriarchis.	
	Antiochiæ ſede vacante an. 40.	
	Conſtantinopoli Callinico.	
	Principibus.	
	Abſimaro, Tiberio 3. an. 7. Imp.	
	Chuniberto Ital. Reg.	
	Hildeberto Franc. R.	
	Egica Hiſp. deinde Vitiſa an. 7.	
	88	
705	f Ioannes 7. Græcus an. 2.	4793
707	menſ. 7. di. 17.	4759
	Vacat m. 3.	
	Patriarchis.	
	Antiochiæ vacante ſede.	
	Conſtantinopoli Callinico, deinde Cyro an. 6.	
	Principibus.	
	Eiſdem Impp. & regnant. Abdemelec Saracenorum & Perſarum Miramolino, deinde Vlich. an. 7.	
	Hiſpaniæ Vitiſa. an. 7.	
	89	
707	• Siſinius ſiue Zoſimus, ſiue Soſinus Antiochenus Syrus, dies 20.	4795
707	Vacat m. 1. d. 18.	4795
	Patriarchis.	
	Antiochiæ vacante ſede.	
	Conſtantinopoli Cyro.	
	Principibus.	
	Iuſtiniano 2. imperium recuperante an. 6.	

Anni Christi. | Anni mundi.

90

707 g Constantinus Syrus an.7. di.20. — 4795

714 Vacat m.2.d.10: — 4802

Patriarchis.

Antiochiæ vacante sede.

ConstantinopoliCyro, deinde Ioanne sexto Monothelita & Iconomacho an. 2. mens.6.

Principibus.

Iustiniano 2. Philippo seu Philippico Bardanio, siue Bardesane Monothelita, & Iconomachoan.2. Impp.

Vlid. Saracenorum & Persarum.

Ariberto Ital.Reg.

Hildeberto,& postea Clodoueo 4.Franc.Reg.

Roderico Gotthorum regũ in Hispania postremo an.4.

713 **CONCIL.** *Romanum pro imaginibus retinendis contra Philippicum primum Imperatorẽ Iconomachum, qui & excommunicatur Abbas Vsperg.* — 4801

Per speciem pacis omnes ciuitates Hispaniæ præter Toletum, Legionem & Africam muris nudauit, metum alicuius rebellionis conscientia suggerente. *Idem*

Ecclesiarum priuilegia & prærogatiuas violat, Iudæos reuocat, & eos maioribus immunitatibus, quam quibus Ecclesia gaudere solet, donat. *Idem.* His gradibus deuolutum est regnum ad Saracenos. à Roderico regno orbatus. Cordubæ miseram vitam traxit. *Idem.*

Saraceni siue Arabes in Armeniam sese magnis copijs infuderunt. Iustiniano aliquoties fædera rumpente, magnam stragem inter Christianos ediderunt.

Damasci quoque Vlid rex Arabum Christianorum templum diripuit, & vetuit in posterum scribi codices Græcis literis, sed tantum Arabicis. *Diac.lib.20.rerum Rom.*

Picti ad Catholicam Paschatis obseruationem sub Naithano rege adducuntur an.709. *Sigeb.& Beda.lib.5.hist.c.22.*

Denique per hoc sæculum fides proficit & deficit pro diuersitate locorum. Iam AEgyptus & Africa à Saracenis vastatæ sunt, & ecce quasi fides volasset, ad populum paganum peruenit. *Fascicul.temp.* Nam regiones & insulæ Europæ & Asiæ boreales, vt audies, religione imbui latè incipiũt.

In angulo Italiæ circa forum Iulium Istri seu Slaui incursiones an.706. faciunt. *Sigeb.Sabel.Ennead.8.lib.7.* A Pemmone duce forojuliano tandem vincuntur, & postea pax cum eis agitatur. *Diac.lib.6.Long.c.3.*

Iustinianus adiutus Bulgaris imperiũ recuperauit, Leontium truncatis naribus in monasterium inclusum & Absimarum per forum vinctos duci iussit, & prostratis coram se colla calcauit, deinde eis capita præscidit. *Zonar.*

g Hic PP. statuit ne populus Romanus Philippici hæretici Imperatoris nomen, aut chartam, aut figuram de more susciperet. Vnde nec eius effigies in ecclesia introducta est, nec nomen ad Missarum solennia prolatũ. *Diac.lib.18.Bed.de temp.Zona.tom.3.* Liberalis in pauperes fuit & in fame trienni Romæ infinitos aluit. *Sigeb.*

Iustinianus Imper. de peccatis suis pœnitentiam agens Constantinum Rom. Pontificem in Nicomediam ad se vocans honorificè suscepit ac remisit; quem prostratus humi pro suis peccatis intercedere rogans, absolutionem & communionem consecutus (*Beda de Ratione temp.*) eius pedes primus Imperatorum exosculatur, & cuncta Rom. Eccle. priuilegia renouat. *Diac.lib.18.Plat.Blond.lib.10.Dec.1.Æmyl.lib.2.Suplem.Chron.* Volumen quod contra Romanæ ecclesiæ ritum scripserat ad Ioan. pontif. corrigendum vel etiam delendum destinauit. *Sigon lib.2.Italie.* Constantino pont. cuncta Ecclesiæ priuilegia & donata renouauit. *Bed. lib.2.de Rat.temp.Regino lib.2.*

Iulianus Roderici præfectus in Tingitana prouincia, vt se de rege vindicaret, quod ipsius filiam vitiasset, Saracenos ex Africa euocat, qui eam nuper post subactam AEgyptũ occupauerant. *Ioan.Mag vlt.lib.c.30.*

An. 708. iuxta Rodericum Tolətan. iuxta alios 713. Muza Africæ præfectus iussus ab Vlich Saracenorũ & Pers. Imperatore (Miramolinum ipsi vocant) 12. millia Saracenorum Iuliano dat, duce Tarif Strabo, qui Hispalim muris nudatam, & aliquot vrbes diripit, simul cum tota Bætica & Lusitania. Paulo post, dum alij affluunt & per octo dies esset pugnatũ, vniuersa Gotthorum nobilitas cecidit, & tota Hispania in ditionem Saracenorum venit ad Pyreneum vsque, præter Astures & Cantabros.i. Gallitiam. *Vasæus, Paul. Æmil.*

Anni Christi. | Anni mundi.

nastis Exarchatus durauit an. 175.. *Sabel.8.lib.8 Blond.lib.*1. *dec.2.Platina.170.sub Stephano.* Hinc deinceps multa & diuturna Italorum inter se & cum Græcis bella, vsque ad Pipinum & Carolum.

714 | 4802 Sic etiam in Francia reges erant, sed parum auctotitatis in administratione regni habebant. *Vispergen.in Chronico, Ottho Phrising.lib.5,c.16.* Eam vehementer afflixerunt bella Caroli Martelli cum regibns Francorũ Raginfredo & Chilperico, & Saracenis ab ijs in auxilium accersitis. *Ado ætat.* 6. Ab an.718. ad 739.*Sigeb.*

Annis 718.719.720.Saraceni in Thraciã duce Zulemone cum classe 300. nauium traijciunt. *Sabell. Enn.8. lib.7.* aut octingentarum, *Diaco.21.* aut mille, *Blond.lib.1.deca.10.* aut trium millinm, *Caspinia.*

Masalmas etiam cum exercitu per Abydum irrumpit & postea Gizid ex Africa nanes 360.addncit. Constantinopolim obsidẽt triennium reliquis in Thraciam & Bulgariam excurrẽtibns, vt qui de toto Rom.imperio subijciendo animos sumpsissent, sed diuinitus igne, frigore, fame, tempestate atque grandine repressi sunt, vt quinqne dnntaxat naues in Syriam euaserint, *Idem.*

Dignitas Exarchatus in Italia occupata à Lõgobardis extinguitur, cùm viguisset annos 164. *Naucl. Blond.li.10 dec.1.*

Artemins Imp.Romano pontifici per literas & legatos denuntiauit se Catholicam fidem & sextæ Synodi decreta amplecti. *Diac.lib.20.Rom.*

Germanũ præsulem Cizyci Constantinopolim transferri procurauit, *Ibidem.*

Post imperium trium annorum sacris initiatur.

Theodosius cum annum vnum imperasset, Leone Isauro volens cessit.

Haumar anno 3.Imp.7.Domini vero 720.in Christianos sæuit. *Sigeb.* Imperatorem per literas hortatus, vt Mahometis legem amplectatur, paulo post moritur. *Diac.21.Rom.* Hoc mortuo Gizid in Perside affectar dominatum, sed alter Gizid legitimè in regem electus, per Musalmam, tyranno interfecto, Persidem recnperat an.4. Leonis. *Ibid.*

Anno pòst quarto Gizid Indæi cuiusdem consilio, edicto imagines Christi & sanctorum, quæ in Ecclesiis passim in honore erant, propter doctrinæ Christianæ memoriam tolli iubet. *Ibidem.*

Nihilo æquior sanctis imaginibus fuit Leò Imp. cum duobus consecutis Const. Copronymo & Leone Iuniore, vnde tristes turbę in Ecclesia exortę sunt. Nam Oecumenicum professorẽ in Constantinopolitano collegio, cum duodecim collegis, quòd nollent approbare suam sententiã de delendis Imaginibus, vna cnm libris noctu igni subiectis cõbussit. *Zon.10.3.* Et multos cler icos & laicos afflixit. *Diac li. 21.Rom.*

Gregorins ergo pont. Leonem anathemate fecit, monet omnes orthodoxos ne eins mandato pareant, vectigalia Italos ei dare vetat icto cum Francis fædere. Ita deserto Imperatore ob peruersam illius opinionem, pacem cum Francis fecit, cum prius sæpe dedisset operam, vt enm per literas ab odio Dei reuocaret. *Zon.Tom 3.*

Pergamenses obsessi à Saracenis à Magis persuadentur vt mulierem grauidam Inciderent, & ex fœtu eins coctò

730 | 4818 dexteras manicas cruore tingerent. At propterea non sunt potiti victoria, sed iusto Dei iudicio victi interfectique sub Theodosio. *Diac lib.20.*

Anni Christi. | Anni mundi.

714 | 4802

Saraceni ob Constātinopolim obsessam & Thraciam vicinasque regiones vastatas fame & peste (quæ 300. hominum millia absorpsit) puniuntur, & à Bulgaribus 22. millia cæduntur, & grandine ignea cęlitus in mare demissa nauibus exuti sunt, sulis 10. saluis, quarum quinqne in Syriam venerunt, quinque à Christianis captę, Dei omnipotentis vindicem manum annuntiauerunt, primo & secundo anno Leonis, an. 719. *Diac. lib. 21. Sigeb.*

Bezer patritius, qui Leonem inflammauerat, vt contra imaginum propugnatores sæuiret, ab Artabasdi exercitu hasta traijcitur, *Diac, lib. 22. Rom.*

An. 724 Iudæi Laodicenses Izitho Arabum principi persuadent, vt imagines aboleat. *Sigeb. Diac. lib. 21.* Coacti Iudæi à Leone Isauro, pòstquam à Pseudochristo Syro fuissent decepti, baptizantur quidem, sed in contemptum Baptismi, se denuo abluebant, & ad Sacram mensam accedere iussi, se alio genere ciborum contaminabant. *Ibid. Deac.*

An. 729. Cazari seu Turcæ duce Humo Chaiani filio in Mediam & Armeniam irrumpunt & Gradacum Arabum prætorem trucidant cum toto eius exercitu *Ibid. Diac.*

Anno seqq. Masalmas Persatum Regis dux, cum Humo congressus, fuga per Cazariæ montes elabitur, & in Capadociam rediens Crusianum castrum dolo capit. *Ibid.*

Anno 722. in Turciam mouet, sed à Caspijs portis metu pedem refert. *Ibid.*

Anno 717. Pelagius è regio Gotthorum sanguine, post annos scilicet quatuor ab Hispania Roderico regi erepta rex à Christianorū reliquijs apud Asturas, Legionem, Castellā electus, primo ciuitatem Legionis recuperauit & nonnulla oppida, & sic Asturum, Legionisq; rex sppellatus est. *Ritius, Tarapha, Vasæus.*

CONCIL. *Augustanum apud Vindelicos pro confirmanda fide. Menst.*

Dimissis Gotthorum insignibus cepit Leonem rubrū in area candida, quo reges Legionenses hodie vtuntur. *Vasæus.*

Ab hoc sine vlla interruptione deducitur Philippus, qui hodie regnat, seruata perpetua serie è patre in filium vel filiam, nepotem vel cognatum. *Idem.*

Sic qui iugs montis Pyrenei, salutis ergo, se receperant Garsiam Ximenium è Gotthico genere regem Suprarborum creant, à quo reges Nauarræ & Aragoniæ descendunt. *Idem.*

Hic cum 600. equitibus tantum, multas strages in Saracenos edidit, magnamque Nsuarræ partem restituit per annos 42. Eius successor Garsias Ennicus à Pampellone ciuitate, quam Mauris ademit, se regem Pampelonnensem appellauit. *Idem.*

Interim Christiani in Hispania viuere permissi tributarij Mozarabes dicti sunt, q. mixti Arabibus. Inter eos floruere Vrbanus Toletānus, Frodoarius Acciranus, Enantius & Io. Hispalensis. Durauit hæc libertas vsque ad Almoadum (Arabum genus est) in Hispaniam aduentum, qui nullos Christianos inter suos viuere passi sunt & regnare cœperunt tēpore Alphonsi 7. sub an. 1100.

*Z*izith Arsbum Miramolinus siue imp. Adham filium Melic misit in Hispaniam, qui & Abrahem, vbi regnat an. a. & mens. 6.

730 | 4818

Eodem tempore Arabes Pyreneos transgressi Galliam Gotthicam vexant, & capta Narbona Tholosam obsident, donec Zama, cui à Gallis occiso Abderamenem sufficiunt, donec à Miramolino dux mitteretur. *Chronica regis Alphonsi Va-*

Anni Christi. | Anni mundi.

92

730 i Gregorius 3.Syrus,an. 10. — 4818

741 mens.8. dies 24. — 4829

Vacat d.8.

Patriarchis.

Antiochiæ sede vacante.

Constantinopoli, Anastasio Iconomacho an.24.

Principibus.

Leone 3.(qui dictus est Conon, Iconomachus) imp.

Iscan Arabum Miramolino.

Asprando siue Luitprando Ital.reg.

Theodorico 2.Cala. Franc. Reg.vsque ad Hildericum.

Hispaniæ S. Pelagio reliquiarum rege primo, deinde Fauilla an. 2. & Alphonso S.Pelagij genero an.19.

Vasæus.

Zizith Mitamolino succedit Iscan. qui in Oriente magna gessit. In Occidente pauca, deditus accumulandæ pecuniæ. Mittit Isabeam in Hispaniam, cui successit Abderamenes, ab Eudone cum 400. Saracenorum millibus euocatus & profligatus, ita vt ad Turonensem ciuitatem 375. millia caderent, Christianorum autem mille quingenti tantum desiderarentur. *Carol. Martellus epist. ad Stephan .2. Vasæus.*

Iuo rex Angliæ ea singulis ædibus in tota Anglia singulos denarios Pontifici attribuit an.727. *Chron. Ang.*

i Gregorius tertius Leonem imperio & communione fidelium priuat ob hæresim. *Plat. Sigeb.* Leo vicissim tributa quæ ad patrimonium Ecclesiæ pertinebant, in Sicilia & Calabria, publico fisco ascripsit. *Diacon. lib. 21. Rom.*

Græcè & Latinè doctus omnes Psalmos memoriter tenebat. Reliquit epistolam ad Bonifacium in Germania legatum.

Munus legendi & docendi S. literas, item concionandi per se obiuit. *Plati.*

Ab animi magnitudine, quæ nec minis nec gratia frangi potuit, mãsuetudine, sapientia, liberalitate in pauperes & captiuos laudatus ab historicis.

An.734. Beda venerabilis Anglus monachus, Ceolfridi Berniciј & Ioan. Eboracensis Grecè & Latinè docti discipulus moritur. Acca, qui bibliothecã Græcis & Latinis scriptorib⁹ Hagustaldi instruxit, Tobias Roff. Sancti Hubertus siue Guthbertus, & Herminus episcopi. *Sigeb.*

Florent Iudocus, Adrianus, Theodorus, Vilibrordus in Anglia sancti monachi. *Sigeb.*

Aegidius in Gallia Athenis in Græcia natus, qui & scripsit de pulsu librum vnum & de venis alterum. *Berg. li. 10. Volater lib. 21.*

Germanus patriarcha Constant. se sponte abdicat, quòd nollet Pseudosynodo Const. contra imagines subscribere. *Diac. lib. 21.*

Saraceni ab Eudone duce Aquitaniæ vocati in auxilium contra Carolum F. Pipini, cog. Martellum siue Tuditem, Burdegalam capiunt, Ecclesias & omnia loca vastant Pictauum vsque. His occurrens Carolus 380 (vel iuxta alios 375.) millia eorum peremit.

Tunc Eudo ipsi reconciliatus eorum superstites ad internecionem vsque delet. *Sigeb. Aemil. lib. 2. Sabel. Enn. 8. lib. 7.*

Carolus Martellus, Palatij præfectus sub Theodosico Dagoberti iunioris filio, Lugduno & alijs ciuitatibus captis, Burgundiam sibi subiugat. Item Aquitaniam cæso Eudone, eiusque filijs Gaifero & Himaldo victis, Auinionem, Narbonam & Arelatum recepit à Saracenis, quos è tota Gallia expulit. *Sigeb. Guil. Nangiacus. Plati. Blond. 10. dec. 1.*

In Amnia, Strachia & Astrachia insulis Rheni Idololatras cecidit & fana eorum destruxit. *Blond. Ibid.* Frigiam suo imperio adiunxit an.735. *Sigeb.* & Lotharingiam. *Gigas.* Leonis Imp. sexto cõtra Saxones primũ incipit bellũ an.725. *Sigeb.* An. seq. Bauaros negantes tributa sub iugum mittit. Victoque Lanfrido Alemannorũ duce regionẽ illam sibi vendicat, & Plectrudem, quę ad ipsos confugerat, reducit. *Sige. Auent. lib. 3. Anna.* & postea Saxones rebelles iterũ vincit an. 717. *Ado æta. 6.* Sueuiam Todeualdo expulso, Lutharouinm Regiam, Angilostadium, Nariscorum oppidum Francorum regno subdit. *Ibid. Auentin.*

Eudo & Maruntius regnis & vita priuati sunt, qui ex

Anno Christi. | Anni mundi.

93

741 k Zacharias 1. Græcus 4829
an. 10.
752 menſ. 3. 4840

Vacat d.12.

Patriarchis.

Antiochiæ Stephano quarto an.2.Theophylacto an.7.

Constantinopoli Anastaſio Iconomacho.

Principibus.

Conſtantino 5. Copronymo an.35.Imp.

Iſcan Arabum Miramolino, deinde Vlid.an.2.Abraham an.2.

Rachiſo Ital.Reg.

Hilderico 3.Stupido ſiue Inſenſato an. 9. Franc. Rege, vſque ad Pipinum regem electum.

Alphõſo Catholico *5. Pelagij genero.*

CONCIL. *Romanum epiſcopum 34.*

Catris Meſopotamiæ Interficit.*Diac.lib.21.Rom.*

Anno 735. Sigebertus Anglorum reges annotare deſinit. Nempe ſub Egberto res illorum ſunt ad eaitum inclinatæ populo in factiones diuiſo. *Polydo.lib.4.Hiſt.Ang.* Circa quæ tempora Ioas Occidentalium Saxooum rex regnum ſuum Romano pontifici facit tributariũ.*Ibid.Polyd.* Sic Offa Merciorum rex ad Inæ exemplum regnum ſuum eidem tributariũm reddit ſub ao.775.*Polyd.*

Circa an.744.Hunnorum gens, quòd Attila Paononiam ante 300. anoos occupaſſet, ſorte ex centum & octo tribubus,216. hominum millia,cum liberis,va oribus,pecoribus & voiuerſis ipſorũ facultatibus emittit. Illi ſoperato Tanai per Roxolanoa, Sarmatas, Hamaaobios, Taoroſcythas, Tranſſyluanos poſt multa cum Pannonibus & vicinis prçlia, terram occupaot, & linguæ commercio, cum alijs Hunnis conciliantur.*Bonfin.dec.1.lib.9.de Hung. Volater.Nancler.*

Poſt annos 6.vicioas Carniã,Stiriam, Coriothiam,Morauiam,Boemiam infeſtare incipiunt.*Naucl.gen.25.*

Otgerius Gollantes cog. Cathelon an.733. in Catalonia cum exercitu mouit, ibique poſteritaó (nam ipſe obijt in obſidione Emporiæ ciuitatis) ſedes poſuit contra Saracenos,vſque ad tempora Caroli Mag.*Taraph.*

Ioan. Hiſpaleoſis io captioorum ſolatium ſcripturam in Arabicam tranſtulit.*Vaſæus.*

Per varios Saracenos tunc Hiſpania regebatur, quibus tamen vnus præerat, qni Cordubæ rex dicebatur.*Vaſæus.*

k Hic primus cœpit Francos à fide Childerici abſoluere. *Æmil.lib.2 can.alius 15.qu.6.*

Dialogorum D.Gregorij libros 4. de Patrum miraculis in lioguam Græcam vertit & Bibliothecam D.Petri reſtituit.*Plat.Sigeb.*Paci ſtuduit. Luitprandũ, Rachim & Aiſtolphum,Longobardorũ reges Romanis placans.*Sigeb. & alij.*

Pro empris à Paganis mancipijs pretiũ reſtitoit & maocipia libertate donauit. *ydem.* receos conuerſis Germanis eſum crudi lardi,equorum &c. quod hæc Scythicam barbariem ſaperent, interdixit.*Ipſe in Epiſt.ad Bonif.* à ſuauitate, ſtudio tranqoillitatis,liberalitate in pios & pauperes,benignitate in hoſtes celebratur. *Hiſtorici.*

Italiam bellorum agitatione vexatam ſua prudentia totam peoe pacauit. Reliquit duas epiſtolas ad Bonifacium Germaniæ legatum.

Sepulchro D.Gregorij magoi epitaphinm literis Grçcis inſcripſit.Et vt Grçcis auribus dedit 4.dialogorum D.Gregorij libros, propter quos Damaſcenus & Euthymios horum voluminũ authorẽ Gregorium Dialogum nominant, ſic eiuſdem Paſtoralia Anaſtaſiua quidam Antiochiæ epiſcopus Græca quoque fecit. *Sixtus Senenſis Bibliotheca lib.4.*

Luithpraodus Longobardorum rex dono ei dedit oomine S.Petri Harniam, Anconam,Cumanam vrbes Sabinenſe, item patrimooium & Sutrini agri vallem.*Blond. dec.1.lib.10.*

Aotiochiæ,poſtquam annis 40.ſedes vacaſſet,an.742.Stephanus quartos Patriarcha creatna eſt.

Alexandria,vbi Monothelitæ graſſati fueraot, ab hæreſi recedit aono 2. Copronymi, Coſma epiſcopatnm tenente. *Diac.lib.22.& 23.Rom.*

Antiochia, cum ob Saracenorum tyrãnidem per 40. anoos epiſcopo caruiſſet,eodem 2.anno permiſſu Ouelid Arabum ducis ſortita eſt Stephanum,& poſtea Teophylactum *Ibid.Diac.lib.22.*

An.745.Theophylactns Ediſſenus ſucceſſit.*Ibid.Sigeb.*

Anni Christi. | Anni mundi.

Petrus Damascenus episcopus in Syria à Saracenis martyrio coronatur. *Sigeb.*

Ob Copronymi persecutionem tristis Ecclesiæ facies & martyria per totum Orientem. *Diac. lib. 21. & 22. Zon. to. 3.* Imagines erigi, Sanctos honore affici, reliquias seruari, titulũ Sãcti, Virgini, Apostolis & martyribus tribui edicto vetuit. Eos qui dicebãt, Maria Dei genitrix ora pro nobis, vituperans & persequens. *Idem & Sigeb.*

711 | 4829

S. Dalmatæ monasterium, omnium, quæ erant Constantinopoli, antiquissimum, militum diuersorium fecit. *Zon. to. 3.* reliquias Sãctorum partim terra obruit, partim demersit, partim in cineres redegit. *Ibid. & Diac lib. 22.*

Arelatensis. 3. lib. Conciliorum.

Gamer Arabum dux in Romania secundo eius anno multos trucidauit, plurimos captiuos duxit. Haly Petrum Damascenum episc. eo quòd Mahometis falsa dogmata refutaret & cum Manicheis facere differeret, cepit & linguam ei præscidit, atque in Arabiam deportauit, vbi cum Missam celebraret, interfectus est. *Diac. lib. 22. Rom. Sigeb.* Multi alij in Syria martyrio ab eandem causam coronati sunt. *Ibid.*

Hostes religionis omnes Orientis regiones tenent. Africam totam occuparunt, Bosphorum vtrumque prope ponte iunxerunt, Hispanias tenent, Pyreneum saltum, velut domus suæ fores, vbi visum est, perfringunt, in Frãciam iam illis expositam manus iniiciunt. *Æmil. li. 2. de Fran. ex epistola Burchardi episc. quem ad Pipinum Zacharias miserat.*

Francicum præside S. Bonifacio Mogontiæ Archiepiscopo Naucle.

Childerico Franco. reg. in monasterium truso, Pipinus Martelli fil. dictus Breuis, ex maiore domus, consilio Pontificis a Galliæ proceribus rex declaratur, & à S. Bonifacio siue Benfrido Germanorum Apostolo inungitur Suessioni. *Sigeb. Regino in Chro. Annonius lib. 4. ca. 61. Cap. alius 15. qu. 6.* Nec in eo defecit penitus genus regum Francorum. Nam Blatildis filia Clotharij. 2. nupta Hanberto duci, & senatori Austriæ peperit Arnoldum, Arnoldus genuit Arnulphum Metensem episcopum. Arnulph. Angegisem, Anges. Pepinum Grossum. Pip. Carolum Martellum, Carol. Pipinum hunc cogno. Breuem.

Bonifacius Germanicus legatus & Apostolus Germaniam in tres diœceses distinxit Herbipolensem, Bambergensem, & Erfordiensem. *Hedio lib 6. c. 7. Tom. 2. concil.*

Childericum deposuit & Pipinum in regem vnxit Romani Pontif. auctoritate. *Reg. lib. 2.* Causam, cur Clodoueani monarchiam amiserint, historici tribunt eorum vitijs, præsertim sacrilegijs in Ecclesias, & vsurpatis electionibus Sacerdotiorum, quibus non modo indignos, sed & laicos intrudebant.

Circa an. 740. Ina Occidentalium Saxonum rex suum regnum Rom. pontifici tributarium facit. *Polyd. lib. 4. Ang.* Sic paulo post circa an. 775. Offa Merciorum rex. *Ibid.*

Lullus Mogont. Burchardus Herbipolensis episcopi, Thatuinus, Nothelmus, Egbertus Eborac. Vuilibaldus Angli omnes natione, librorum scriptione celebres.

Contra Vlid Miramolinum, Saraceni in Hispania rebellione insurgunt. Ad eos motus sedandos Abucar cum imperio mittitur, deinde alij. Nam multi occisi sunt paucis annis, adeo vt annis vix. 20. à capta Hispania plus quindecim imperarint, donec eam Abderamen abduceret è Babyloniæ imperio. *Vasæus, Rhoderic. Tolet.*

752 | 4840

Maroan occidit fratrem Vlid Saracénorum & Persarum Miramolinum & regnat annis 6. Ea cæde multæ seditiones. In Hispaniam mittit Iuzaf (Iosephum, qui Christianus fuit

Anni Christi. | Anni mundi.

94

752 · 4840 — • Stephanus 2. Rom. dies 3.

752 · 4840

Patriarchis.

Antiochiæ Theophylacto.

Constantinopoli Anastasio Iconomacho.

Principibus.

Constanti. Imp.

Maroan Saracenorum & Persarũ Miramolino an. 6.

Aistulpho Ital.

Pipino an. 18. Franc. Rege.

Alphonso Catholico Hisp.

95

752 · 4840 — l Stephanus 3. dic. 2. Roma an. 5. mens. 1.

756 · 4844

Vacat m. 1.

Patriarchis.

Antiochiæ Theodoro 2. an. 16.

Constantinopoli Anastasio Iconomacho, deinde Constãtino 2. Iconomacho an. 12.

Principibus.

Constantino 5. Copronyno Imp.

Maroan Sarac. & Persarũ Miramolino, deinde Mahomete an. 5

Aistulfo, & post eum Desiderio vltimo Longobardorũ & Ital. Reg.

Pipino Franc. Reg.

Alphonso Catholico Hisp. rege. mox Froila an. 13.

fuit iniquissimus. *Vasaus*

• Vir singularis religionis & prudentiæ. Hunc aliqui prætermittunt, & cum sequcoti confundunt. Vnde sequentes Stephani ounc dicuntor tertij, nunc quarri, &c.

Alphoosus Catholicus Lucensem ciuitatem, Tindem, Asturicam, magnam Castellæ partem Abolam vsq; , & in Portugallia Bracaram, in multis ciuitatibus episcopos instituẽs, Christianis restitnit. *Vasaus.*

Petrus Pulcher Toletanus de Pascha erranter celebrato elegantem libellum conscribit. *Idem.*

Verus Hispalensis sub Plpino. *Trith.*

Vt S. Pelagius, reliquiarum in Hispaoia rex Saracenis perpetuo fortiter restitit, ita & Gener ipsius ob Ormisindã filiam in vxorem acceptam Alphonsus, qui proinde Catholici nomen est sibi comparauir, & postetis. *Vasaus.*

l Blond. lib. 1. decad. 2. & Irenie. 3. cap. 70. nominat hoc lolo Gregorium 4. cui volunt Pipinum reddidisse Rancnnatẽ Exarchatum & alias Ecclesiç terras vsque ad stagna Venetorum. Plati. & Regino id referunr ad *S*tephannm.

Deficiente Orientis Imperio & Imperatore Catholicos vexante, hic pontifex insignia, dignitares, & titulos Imperij ad reges Francorum transfert. *Palmer. in Chron. Naucler.*

Stephanus Pacis formulam perfidl Aistulphi Chirographo exaratã, de vexillo Crucis pẽdentem, in publica supplicarione prætulit, cunctis Deum contra perfidiam inuocãtibus. *Blond. li. 10. dec. 1.* Io Franciã ad Pipinũ vcoit Io. D. Dionysij DD. Petro & Paulo altare dedicauit an. 753. ad illud Pipinũ & filioa eius Carolum & Carolomãnom deouo reges inunxit ac regnũ ipsorum posteritati hæreditarium declarauit. *Regino lib. 2. Sigeb.*

A sapientia cõmendatur. *Sabell.* à pruẽdtia & amore cleri, *Plati.* à liberalitate in pauperes & peregrinos, extroctis etiã multis Xenodochijs & locupleratis. *Ibid.* concionaodi muoere fungebarut. *Bergom. lib. 10. Platin. Io. oppida.*

Turci siue Turcomanni ex Scythia, Tartari, ave Orientali Turquestan nomine, erumpenres, Alanos, Colchos, Armeoios, Cappadocas & magnam Galatiæ partem, ad extremũ Persas & Saraceoos gladio insestaruot, rege eorum Selduch. regnante Pipino Caroli magni patre an. 756. *Egnat. lib. 2. Guliel. Tyrius lib. 1. de Hierosl. cap. 7. Plati.* Tunc suasu Christiaoorum cœperuot se in modum crucis toodere proprer luem, quæ apud eos grassabatur. *Sigeb.*

Constantini an. 23. ineunte Caroli Magni regno transierunt portas Caspias, & relicta Scythia occuparunt mioorem Armeniam, indeque inuaserunt in minorem Asiam, quam fere totam obtinuerunt an. 1052. duce Sadoch. Tanehumeth. Crebris & miris prodigijs id Deus portendit, quorum spectator fuit Paulus Diaconus. *Ipse lib. 22. rerum Roman. Sigeb.*

Carolo Magno primum oegotium à Pipioo patre io Gaiffriom Aquitaniæ ducem proficisente, daturio Aruernia aduersus quosdam nobiles, qui ecclesiasticos vexabant. Ecclesias ibi oon modo compoluit futuræ suæ magnitudinis primum exhibens specimen, sed etiam auxit, Mosacenum cœnobium ædificauit &c. *Amon.*

Froila Sacerdotes Hispaniæ castitatem, quam sacri Canooes præscribũt, seruare cogit, neglectam à Vitizæ temporibus. *Vasaus* Maurorum multa millia cecîdit. Ouetensem ciuitatem condidit. Idem.

Huius tempore Abderamen venit in Hispaniam, eamqne occupauit

occupanit, occiso Iuzaf, seque Miramolinum Hispaniæ appellari iussit circa an. 358. Hinc Hispania Miramolino Babyloniæ & Persidis subijci desijt. *Idem.*

Mesquitam Cordubensem opere adeo superbo extruxit, vt reliquas Saracenorum facile superaret, quæ hodie in Cathedralem Ecclesiam consecrata est. *Idem.*

Moritur postquam illic imperasset an. 33. reliquens 11. filios & 9. filias.

m Paulus pont. cum paucis comitibus cellas infirmorũ & pauperum & vinctorum lustrabat & necessaria subministrabat. *in eius vita.*

Nullum in sacro ministerio officium omisit. *Crantz. metropolis lib. 2. cap. 1.*

A mansuetudine & beneficentia in pauperes & calamitosos ab historicis extollitur.

Salim Arabs Theodorum Antiochię episcopum in Mobitidem regionem exulatum mittit, edicit ne Christiani nouas ecclesias extruant, ne de fide sua Arabes doceant, ne crucem Christi aspiciant, an. 16. Copronymi *Diac. lib. 22. Rom.*

Christianis colligendorum vectigalium munus ademit, sed paulo post coactus est restituere, quod Saraceni ignari essent arithmetices. *Ibid.*

Habdalas Saracenorum quoque princeps an. 17. Coprony. tributa Christianis solito grauiora imperat, & quidem etiam monachis & Heremitis. Ecclesiarum cruces & vasa Iudæis vendit. Vigilias nocturnas celebrare & literas discere prohibet. Iudæis & Christianis characteres Mahometicos inscribi iubet Hierosolymis, quod declinantes multi in Romaniam aufugerunt. *Ibid.* Ex ecclesijs Sterquilinia fecit & reliquias Sanctorum effossas dispersit. *Iuo in Chron.* Turri in ipsum lapsa iusto Dei iudicio an. 776. perijt. *Diacon. lib. 22.*

Sabinus Bulgarorum rex fuga sibi consulit, quod populus imaginum cultum defenderet, quem ille Copronymi gratia persequebatur. *Blond. lib. 1. dec. 2. Naucler. gener. 26.*

Aistulphus propter afflictum Romanum pontificem de equo lapsus ceruicem Fregit. *Gaguinus li. 3. de Franc.* an. 756. *Sigeb.*

Chilpingus Aruernensis & Amingus Pictauiensis comites congressi cum Pipini exercitu cæduntur an. 761. *Sigeb.* Pipinus deinde Aquitaniam, Lemouicinam regionem, Santonas &c. subigit. *Idem.*

Saraceni clades acceptas vlturi tertium in Franciam redeunt & à Pipino trans Pyreneos repelluntur. *Æmyl. lib. 2.*

Pipinus rebellantem Gayferum seu Vuipharium ducem Aquitaniæ septem annuis prælijs vicit, & totam aquitaniam ad Garonnam fluuium vsque iterum subegit. *Sigeb.*

Exarchatum tredecim vrbes complectentẽ cum Pentapoli vrbes alias sedecim comprehendente, iterum S. Petro & successoribus eius in perpetuum possidenda concessit, donatione in tabulas relata *Sigonius lib. 3. Italia.*

An. 757. Constantinus Pipino organa musica misit, hactenus Germanis & Gallis incognita. *Auentinus lib. 3. Annalium. Marianus Scotus. Annon. de Gestis Francorum lib. 4. cap. 64.*

Nempe Pipinus sacræ Musicæ erat studiosus. quare & paulo ante, an. scilicet 751. Romanã cantandi consuetudinẽ, vt suauiorem & diuinis laudibus congruentiorem in Gallias attulerat. *Sigeb. Æmylius.* Quod perfecit Carolus eius filius an.

Anni Christi		Anni mundi
	CONCIL. Romanum. Plat.	
	96	
756	m Paulus I. Romanus Stephani 3. frater. an. 10, mens. 1.	4844
768	Vacat an. 1. m. 1.	4856
	Patriarchis.	
	Antiochiæ Theodoro secundo, à Petro septuagesimo secundo.	
	Constantinopoli Constantino secũdo Iconomacho, deinde Niceta Iconomacho an. 13. mens. 2. d. 22.	
	Principibus.	
	Eisdem Impp. & regnant.	
	Abdala Babyloniæ & Persiæ an. 19.	
	Et nono Arabum apud Hispanios Miramolino Abderamen an. 33.	
	Froila Hispaniæ, deinde Aurelio an. 6.	
766	*CONCIL. Gentiliacum in Francia præsente Pipino & legatis Imperatoris, contra Græcos de Trinitate & SS. imaginibus. Sigeb. Abb. Vsper. lib. Conc. Rhegino in Chron. Æmil. lib. 2. Annonius lib. 4. c. 67. Ado in Chron.*	4854
	Schisma 8.	
757	Theophylactus Rom. cõtra Paulum sedit in schismate aliquot menses.	4845
	Constantinus 2. ex Laico contra canones electus, sedit an. 1. d. 24. Hunc quidam inter pontifices numerant.	

Anno Christi. | Anni mundi.

767 — Schisma 9.
Philippus siue Philippicus cõtra Constantinum à Laicis & clericis electus sedit an. 1. di. 24. — 4855

97

768 — n Stephanus 4. dictus 3. Siculus monachus, an. 4. mens. 5. di. 24. — 4856

772 — Vacat d. 9. — 4860

Patriarchis.

Antiochiæ Theodoro 2. à Petro Septuagesimo secũdo.

Constãtinopoli Niceta Iconomacho.

Principibus.

Constantino 5. Imp.

Abdala Babyloniæ & Persiæ Miramolino.

Hispaniæ vero Abderamẽ.

Desyderio Ital. Reg.

Carolo I. Magno an. 46. Franc. Reg.

Aurelio Hispaniæ.

768 — CONCIL. *Lateranense Episcoporum Galliæ 12. & plurimorum Italiæ, contra Constãtinum pseudopapam Desiderij regis. Long. fratrẽ ex Mutio l. 7. Plati. Palmer. Sigeb. Æmyl. lib. 2. Naucler. In eo abrogatur. 7. falsa synodus Constantinopolitana contra imagines.* — 4856

an. 774. *Sigeb.*

Pipinus creauit Senatum, vulgo Parlamentum, mobile quidem, nũc autem ex constitutione Hutini regis statarium Lutetiæ Parisiorum. *Gagus. lib. 4.*

Eius ope Phrisij deuicto duce Radolbo ad Christianismum sunt conuersi, docente Bonifacio, deinde Vvilibrordo Anglo. *Trit. de regibus Franc.* mox Vlfranio Senonensi episcopo, qui secum assumpserat Ansbertum & quosdam alios ex Fontanello cœnobio, *Volater. lib. 21.*

Theophylactus Patriarcha Antiochenus, scriptor ecclesiasticus. S. Sturmius primus Abbas Fuldẽsis. Crodogãdus, siue Beritingrandus.

S. Burchardus episcopus Herbipolensis ducatũ Orientalis Franciæ nactus est à Pipino: nec is est qui omnia decreta conciliorum & Pontificum digessit in locos communes. *Sigeb. Iren. lib. 3. c. 76.*

Mortuo Garsiæ Ximenio primo Nauarræ regi successit Garzias Ennicus, qui Pampelonem & multas arces & municipia à Mauris liberauit. *Vasæus.*

Ambrosius Ansbertus temporibus Pauli Pont. & Desiderij Lõgobardorum reg. opus in Apocalyp. complet. *Ipse in fine. Contra Centuriatores, qui eum in decimam Centuriam conferunt. Sic in aliorum multorum ætatibus indoctè sæpissimè hallucinantur, siue quia perfunctoriè duntaxat legerunt, vt quoquo modo eorũ fragmentis sua infarcirent, siue, vt in singulas centurias, eos, quos habebant in manibus, distribuerent, non tam de veritate & fide historiæ vel rei laborantes, quàm vt quouis modo satisfacerent Typographis laborem vrgentibus & stipe eorum egestatem placantibus.*

n Cosmam Alexandriæ episcopum Antiochenus & Hierosolymitanus excommunicarũt, quòd imaginum religiosam memoriam improbaret. *Diac. lib. 22.*

Desiderius Longob. r... an. 769. simulans orandi pietatem, Romam ingressus, multos capit & excæcat. *Sigeb.*

Lescus quispiã, primus apud Polonos equi sui calces ferreis soleis munit, cum equi de more illius temporis soleas nullas haberent. *Crom. hist. Polo. lib. 2.* Paulo ante an. 800.

Pauliciani à Paulo & Ioanne Samosatenis q. Paulijoannitæ, Manichæorum secta quingentis annis post D. Paulum & Pauli discipulos (imo pluribus) *Euthy. in Panopl. part. 2. tit. 21. ex scriptis Photij.* Catholicos Romanos appellabant, se verò Christianos. *Ibid.* Sic Ariani in Hispania Romanos vocitabant homines nostræ religionis, inquit Turonens. *lib. 1. de gloria Martyr.*

An. 768. finis 72. Patriarcharũ Antiochenorũ: Nam quis post Theodorum à D. Petro septuagesimum secundum illic episcopus fuerit, vsque ad Antiochiam per Gallos recuperatam, incertum est; nisi quod 787. Theodoritus Patriarcha Antiochenus & Ioannes eiusdem Ecclesiæ presbyter in Eccl. historijs memorantur. & Theodorus Balsamon. 1186.

Saxones vel Thuringi, itemque cæteræ, quæ iuxta Rhenum sunt nationes, ex antiquo Francis tributariæ (*Nota*) leguntur. Quibus deinde à regno eorum deficientibus Pipinus genitor Caroli bellum intulit, quod tamen filius maiore fœlicitate peregit. *Helmoldus in Chronicis Slauorum cap. 3.*

Abdala 100. armatis nauibus ducem Manucha præficiens mare Medit. infestat & Christianos atrociter necat, Cassinensi monasterio euerso. *Chron. Cassinense.*

An. 771. moritur Asciar primus Aragoniæ comes, qui Iaccam

Iaccam ciuitatem, multas arces & oppida à Maurorum seruitute liberauit. Balindus f. successit. *Vasaus.*

Carolus Magnus Aquitanos omnes & Vascones in deditionem accipit, & bellum Aquitanicum finit capto Hunaldo duce Aquitaniæ, & tota eius familia. Iuxta Dordonam fluuium ædificat castrum Francicum (sic enim legitur apud Eginardum) siue, vt vulgò, Fronciacum (quasi, vt quidam ludunt, Frons Saracenorum.) *Sigeb.*

Constantinus Imp. omni scelere imbutus, Deo auersus, tyrannus, apostata, vesanus, Veneris cultor mactatione puerorum, inter quos Hanij filius, magus, & sacrilegus (*aiunt Palmer Sigeb. Diac. & Suidas*) catholicos, qui SS. imagines apud se habebant, & post votum vxorem nolebant ducere, ac se à iuramentis & immundicijs abstinebant, crudelissimè afflixit, vt plures occiderit martyres, quàm vllus vnquã Imperatorum gẽtiliũ. *Sige. in Chro.* vnde igne cęlesti perijt. *Sige.*

Cum Habdala Saraceno pacem ea lege fecerat vt ille Christianos, qui in ipsius essent dominatu, affligeret. *Blond. lib. 1. Deca. 2.* à Theodora seu Irene eius cadauer defossum, publicè crematum est. *Sabel. Enn. 8. lib. 8.*

o Cum optimo quouis pontifice comparari potest. Eo nemo post Petrum, Romanorum pontificum diutius vixit.

Instituit diplomata, seu literas apostolicas, quas Bullas vocant, plumbo obsignari, vt diuturnius esset sigillum: nam antea vtebantur cera. *Polyd. Virg. lib. 8. de inuent. rerum cap. 2.* Alij hoc referunt ad Stephanum 3. Statuit vt quotidie in atrio Lateranensi alerentur. 100. pauperes. *Plati.* Scripsit libros contra Iconomachos. *Sigeb.*

A castitate, fortitudine animi & liberalitate in pauperes commendatur ab historicis. Tyberi exundante, lembis & scaphis victum aduehendum curatijs, qui erant aqua circũfusi. Romæ aquæ ductus, muros, templa & alia ædificat, captiuos pecuniæ vi liberat.

An. 774. Idnabala Saracenus Cæsaraugustæ regulus ab alijs regulis domestica seditione pulsus à Carolo magno restituitur & finitimi reges vectigales fiunt. *Vasaus ex Annalibus Franc.*

Leo, mali corui malum ouum etiam sacris imaginibus bellum indixit. Iacobitas Hæreticos è Syria in Thraciam collocauit. *Zo. to. 3. Diac. li. 23. Rom.* Noli mirare, si mox imperium per Rom. pontificem ad alienos translatum sit. *Zon. Ibid.* per totũ sui regni quinquennium cum Irthuma & Madaij Arabum regibus, vario marte in Asia & Syria conflixit. *Diac. lib. 23*

Bulgarũ regem Telericum à suis fugatũ excepit an. 778. quo anno Carolus Longobardorum regnum vastauit. *Schanaburgense Chron.* Hildebrandum Spoletanorum ducem sequenti anno se sponte subijcientem amplectens. *Sigeb.*

Coronam ex Iaspidibus & alijs gemmis cõfectam ex ecclesia abstulit & suo capiti imposuit, sed paulo post febre correptus interijt. *Diac. lib. 23. Blond. lib. 1. dec. 2.*

An. 782. lapidea arca effoditur cum hac inscriptione, Christus nascetur ex virgine, in eum credo &c. *Diacon. li. 23. Sigeb.* Platonem fuisse multi existimarunt. *Gigas in Floribus temp.*

An. 786. Politianus episcopatũ Alexandrinum inter Saracenos administrabat.

Carolus in Italiã ab Adria. vocatus contra Longobardos, inuiti & nolentis Pontif. pedes exosculatur. *Platin. Æmyl. lib. 2.* Donationem à Pipino Patre factam Roman. Ecclesiæ non tantùm confirmauit, sed etiam auxit. *Plati.* vel potius restitutionem.

Anni Christi.		Anni mundi.
	98 I	
772	o Adrianus I. Romanus an. 23.	4860
796	mens. 10. di. 17.	4884
	Patriarchis.	
	Constãtinopoli Niceta Iconomacho, deinde Paulo 4. an. 4. mens. 6. dies. 13. Tarasio an. 21. m. 1. d. 25.	
	Principibus.	
	Constantino 5. Postea Leone 4. eius fil. an. 5. Imp. vsque ad Eirenem Imperatricem an. 10. cum fil. Constãtino 6. Madith an. 18. Moyse an. 21. Babyloniæ & Persidis Miramolino.	
	Hispaniæ vero Abderamen, deinde Hissem siue Izeca, qui & Isimen an. 7.	
	Desyderio Ital. Reg.	
	Carolo I. Magno Franc R.	
	Silo Hispaniæ an. 8. deinde Alphonso cog. Casto an. 41.	
773	CONC. *Lateranense (quòd Sigeb. vocat vniuersale) præsente Carolo & Episcop. 153. Sigeb. & lib. Concil.* *Hispanicum contra Felicem hæreticum. Annoni. lib. 4. cap. 83.* *Duriense an. 779. Regi. lib. 2.* *Genuense. Ibid.*	4861

Anni Christi.

790 *S. SEPTIMVM universale Concilium, Nicenum 2. contra Iconomachos pro retinendis imaginibus, Episc. 350. Palmer in Chron. siue 325. Naucl. siue 306. siue 342. siue 330. Cui loco Adriani (qui illud celebrandum curauerat) præfuerūt Petrus archipresbyter, & Petrus monachus presbyter. Ab Vsperg. lib. conc. Adrianus illud cōfirmauit. Iuo Parte 4. cap. 127. & 128. Ex eo quoque testimonium sumit Nicolaus primus ad Michaelem Imp.*

786. *Anglicanum.*

794 *Francfordiense, Episcoporum Gallo. Germa. & Italorum, præsentibus Legatis Adriani, Theophilo seu Theophylatio, ac Stephano episcopis, contra Fœlicē Vrgelitanū seu Orieltanum Episcopū, qui adoptionem humanæ naturæ Christi inducebat: Annoni. lib. 4. de gest. Franc. cap. 85. Æmyl. lib. 2. Ab Vsperg. Ferunt aliqui in eo concilio damnatum fuisse Concilium Elibertinum episc. 19. presb. 36. in Hispania paulo antea celebratum: Errant Magdeburgenses rapsodi, qui istud Conci. referunt ad annum 700. Aiunt etiā in eo damnatum Nicenum 2. de quo in margine.*

Anni mundi.

stitutionem. Nam Pipinus duntaxat pontifici à Longobardia erepta restituit. *Histo.*

Vicit Longobardos capto Desyderio eorum rege 22. & vltimo, in quo defecit regnum Longobardorū ab Alboino acquisitū, ab Authari & Agilulpho formatū, anno postquā Italiam occupauerant. 206. siue 213. siue 224. (neque enim conuenit inter scriptores) *Blond. dec. 1. lib. 2.*

4882 Paulo post etiam regnum Boiorum finijt, Tassilone Desiderij Genero rege eorum nouissimo & filio Dedone, qui propter Desiderium bellum mouerant in monasterium detrusis.

Eodem an. Carolus ritum cantus ecclesiastici authenticum è Romana ecclesia, accersitis ex vrbe summis musicis, in Gallias transfert. *Sigeb. Æmyl. lib. 2.*

Adelgisum Desiderij filium, qui ad Græcos confugerat, & contractis copijs Constantini consensu & auxilio ad recuperandum regnum Longobard. redierat, delet & perimit. an. 789. *Sigeb.*

In AEgyptum & Africā Christianis pauperibus eleemosynas misit. *Sigeb.* Carthaginē. *Vsperg.* Hispaniam vsque ad Cordubam recuperauit profligatis Saracenis. *Ptol. in rudimento, Plat. in Adriano.* Compostellensem ecclesiam locupletauit. *Erphordensis lib. 68.* Albini consilio in sacris rebus omnia gerebat. In terris occupatis passim Episcopatus & scholas constituebat ad fidei propagationē. in quibus Græcæ & Latinæ literæ docerentur. *Crantzius lib. 1.*

Hispaniam transijt & Nauarram capit & duos Saracenorum regulos sibi subijcit an. 778. *Sigeb. Rhegino.*

4878 Caroli Magni tempore Ogetus Danorum Dux Indiam superiorē occupauit & Ioannem regis Frisonū filium, presbyterū Ioannem dictū, imperio præfecit, eique 14. Barones qui alias vicinas terras tenebāt, subiecit vt, ibi Christiana religio permaneret. *Vuernerus in fasciculo temporū.* An id verū nescio. Nam non video qua parte Dani per tot terrarum & æquorū spatia in Indiam peruenire potuerit. Me mouet tamen, quod paulo post Elfredum Anglorū regē sub an. 870. multa munera per Sigeliū Schireburgensem episcopum ad S. Thomā Indiam misisse ait Vuilhelm[9] 2. cap. 16. de Anglis.

Carolus rex Francorum & Longobardorum, Patritius Romanorum nostris obtemperans monitis, atque nostram in omnibus adimplens voluntatem, per sua laboriosa certamina plura dona in perpetuum obtulit possidenda, tam prouincias quàm ciuitates seu castra, & territoria, imo & patrimonia, quæ à perfida Longobardorum gente detinebantur, brachio forti, eiusdem Dei Apostolo restituit, cuius esse dignoscebantur. *Adrianus in epistola in Concil. Lateranensi habita. & epist. ad Constantinum & Irenem Augustos missa.* Ne quis putet Carolum Mag. quicquam de suo dedisse Ecclesiæ.

Trecentis etiam primis annis vsque ad Constantinum, Christi & martyrum facta, vt eorum memoriam in oculis perpetuo ferrent, in alij tabulis expresserant, alij in vestibus sacratis, in pretiosis repositorijs, in quibus incruenta sacrificia peragebantur, imagines pinxerant. Et sane hęc euidenter ad nostra vsque tempora ostenduntur, durabuntque per sæcula. *Actione sexta Nicenæ 2.*

Tolericus Bulgarorum dux baptizatur an 778. *Sigeb.*

An. 782. Sanguis de cælo & terram profluxit, qui significauit funestos conflictus Francorum & Auarum, item Auarum & Boiorum, denique Auarum & Francorum, in quibus

Anni Christi. | Anni mundi.

omnibus Carolus victor euasit. *Sigeb.*

Thesias Arabum dux Emesæ Iudæos & Christianos ad Menzerizandum (.i. characteres Mahometis accipiendum) compulit. *Diac. lib. 23.*

772 | 4869

An. 784. Daci in Anglia à Bitrico rege Saxonum Occidentalium repelluntur. Sed illi haud multo post reuersi bonam eius partem occupant. Ita regnum Northumbriæ ab illo anno per an. 30. & amplius tam finitimorũ, quam Barbarorum iniurijs expositum fuit. *Polydo. lib. 4. Ang.*

Bauaricum contra Fœlicem. Anno. lib. 4. cap. 83.

Primus Flandriæ, quæ tunc erat vacua, inculta & nemorosa, an. 792. Comes designatur à Carolo Lidericus Harlebecensis. *Iac. Meier. de Fland. Sigeb.*

Spoletini, Reatini sese & vrbes agrosq; S. Petro & Rom. Pontifici subdiderunt. *Æmyl. lib. 2. Blond. dec. 2. lib. 1.*

Ratisbonense contra eundem. Sigeb.

Vindekindus Saxonum dux an. 777. cum Saxones victi essent à Carolo, & fidem susciperent, in Normaniam fugit, inde postea rediturus & bellum renouaturus. *Sigeb. Regino.*

Saxones cæsis suorum 30. mill. sese tandem post bellum 33. annorum Carolo dedunt, & quia à Christo defecerant, Christiani iterum fiunt, & Vindekindus eorum dux ex sacro fonte à Carolo suscipitur. *Sigeb. & Chron. Misnense Krant. lib. 2. hist. Sax. cap. 6. Eginhar. Annonius lib. 5. cap. 4. Helmold. in Chron Slauo. cap. 3.*

Ad Albim flu. Bardagauenses & Norduitæ sese ei dedunt & fidem Christi suscipiunt. Saxones Orientaliores & Slaui vltra & citra Albim habitantes ei paulatim subijciuntur an. 780. *Sigeb. Rhegino*, Magdeburgo ampliato. *Crantzius.*

Leo 4 Imp. Coronam auream, quam Mauritius Deo vouerat, ex Ecclesia S. Sophiæ abripiens & capiti imponens, carbunculis in eo enatis febre correptus miserè perijt, vltione diuina, vt putatur. *Blon. dec. 2. lib. 1. Plat-*

In concilio Lateranensi confirmatio Rom. Pontificis, Archiepiscoporum & episcoporum cum omnibus inuestituris sub pœna anathematis & bonorum publicatione concessa est Carolo Mag. *Sigeb. & Ca. Hadrianus. & Ca. in Synodo, 63. dist.* Ita tunc primum tutela Rom. Pontificia à Constantinopolitanis Impp. ad Carol. Mag. Imp. & eius successores, translata est.

Isuardus an. 770. iussu Caroli martyrologium post Eusebium, Hieronymum, Bedam scribit. *Bergo. lib. 10 Hedio. lib. 9. cap. 22.*

Paul. Diaconus Aquileiensis Cancellarius Desyderij simul cum eo à Carolo captus, integram Historiam Longobardorum, siue Langbardorum, annorum 205. vsque ad an. Christi 773. conscripsit.

Eutropij Romanæ historiæ Ecclesiasticam immiscuit, duosque alios libros à Iuliano ad Iustinianum primum vsque adiecit. Senex admodum obijt in Casinensi cœnobio. *Sigeb.*

An 790. Flaccus Albinus Gallus iuxta Bergomensem lib. 10. Anglus iuxta alios, veteris & noui testamenti textum Caroli Mag. iussu correxit. *Sigeber. & ipse epistola sexti lib. in Ioan.*

Ethnici (.i. Saraceni) septies à Constantino expulsi Hierosolymis, denuo eam adoriuntur & capiunt & Iohannem Patriarchã eijciunt, sed ille restituitur recuperata vrbe, postquam Carolus copijs Imperatorem adiuuisset. *Henric. Erfordiens. in vita Constant. c. 69.*

796 | 4884

Madij Saracenus Christianos obsidet in Natoliæ vrbibus. *Diac. lib. 23. Rom.*

Aaron

Anni Christi. 796 800

99.

p S. Leo 3. Romanus sedit annis 4.

Patriarcha.

Constantinopoli Tarasio.

Principibus.

Constantino sexto solo Orientis Imperatore an. 5.

Superioribus regnantibus,

Vsque ad Carolum Magnum Imperatorem Occidētis declaratum.

Et Eirenem solam imperio Orientis potientem.

Et Egbertum Anglorum regnum condentem.

Summa à Christo nato ad hec noua Occidentis imperia an. 800.

Octaui ita Centenarij finis.

OCTAVO *hoc sæculo elitinnata est doctrina de qua haretici hodie pugnant.* Claues Ecclesiæ. Absolutio. *Beda hom. in die SS. Petri & Pauli. In Marc. lib. 1. cap. 2. Damascenus lib. 4. de Orthod.*

Confirmatio, *Illa vnctio quæ per manuum impositionem ab Episcopis, vulgo confirmatio dicitur &c. Beda in Ps. 26. in 8. cap. Actu. & Hom. in Octaua epiph. Conc. Arelat. cap. 18.*

Extrema vnctio. *Beda lib. 2. in Marc. cap. 6.*

Liberum arbitrium. *Damasc. li. 2 Orthod. cap. 4. in parallelis. contra Manich. lib. de hæresibus. Beda in 2. c. Genes. lib. 8. in Iob. cap. 8. in ps. 118.*

Iustificatio ex gratia. *fides est charismatum spiritus, non nostra voluntatis, Damasc. lib. 4. de Orthod. cap. 11. Praeueniente se gratia mens hominis spontanea ad fructum boni operis assurgit, Beda in Mar. lib. 1. cap. 4. In 3. cap. 1. Iohan.*

Iustificationem conseruari & augeri bonis operibus. *Pelagianum dogma non innuat, quod dicitur de homine, se sanctificat, quia id quidem per liberum arbitrium fit, sed non sine diuino auxilio & gratia, Beda in cap. 3. 1. Ioan. lib. 3. in Iob. cap. 1. lib. 6. in Cant. cap. 8. lib. 1. in Prou. cap. 6. 22. in 3. & 13. cap. Exod. lib. 1. in Ezram c. 1. in Ps. 25. 77. 90. Aponias lib. 2. in Cant. Albinus in 3. cap. Eccl. Damascenus in parallelis & alijs li. passim.* Primatus Romanæ ecclesiæ. *Beda in Natali D. Benedicti. Carol. Mag. lib. 1 de imag. cap. 6. Damasc. in lib. de defunctis. Patres Synodi 2. Nicena. Concilia huius sæculi. Ansbertus li. 3. c. 5. in Apoc.* Cęlibatus sacerdotum. *Beda lib. 1. in Lucam cap. 4.* Claues Ecclesiæ. *Absolutio Ansbertus lib. 7. in Apoc. cap. 16. & lib. 1. cap. 1. lib. 5. cap. 11.*

Anni mundi. 4884 4888

Aaron alius Saracenorum dux multa mala Christianis infert, etiam postquam pacem cum Imperatrice agitasset. Nam in Cyprum irruit, Capadociam, Galatiā, Romaniam. *Diaco. Ibid.*

Fœlix, cui adhærebat Eliphandus Toletanus episcopus, Ratisbonæ de errore conuictus missus est Romam, vbi coram Adriano pont. Palinodiam cecinit & suæ ecclesiæ restituitur. *Annal. Franc.* aliūde videtur errorem cōtraxisse. Nam Beda in 7. c. Io. Noua hæresis (inquit) in Angulis occulte susurrat, Christus est adoptiuus, Christus nūcupatiu' est Deus.

Aiunt Ado Viennensis ætate 6. & Regino lib. 2. Chron. Pseudonymam Nicenam, quam Septimam Græci appellant, pro adorandis imaginibus Synodo Francfordiensi abdicatam penitus. Quod si verum est, cum Nicena illa deinceps obtinuerit & pro Oecumenica recepta sit, prouincialis hæc Oecumenicæ derogare non magis potest & debet, quàm illa Cypriani Africana, quæ cum cætera rectè statuerit, praue Anabaptismum contra Romanam defendit. Præterea vt nec statim nec absque magnis dissidijs Calcedonensis illa sanctissima probata est, vt apparet è D. Gregorij epistolis ad Brunichildam & alios, in quibus docet ne tum quidem post annos fermè ducentos in Gallijs fuisse receptam penitus, sic hîc potuit contingere. Addo Patres, qui Francofurtum conuenerant, non satis habuisse perspectam Nicenæ sententiam ac fuisse deceptos falsis rumoribus & scriptis. Nam contra eam sic dimicarunt, ac si ad statuendam imaginum adorationem simpliciter incubuisset, cum potius de retinendis imaginibus sanxisset & egisset aduersus Constantinopolitanam septimam Pseudonymum, quæ de illis confringendis & omnino tollendis, paulo ante, Canones tulerat. Alioqui hæc cum illa idem planè iudicauit ac censuit. Nam libri illi quatuor, qui nomine Caroli Magni & Synodi Francfordiensis circunferuntur, & quos superbe hæretici contra Nicenam ostentant, passim inculcant retinendas esse SS. imagines in ornamentum ecclesiæ & memoriam rerum gestarum (hæc eorum verba sunt in præf. & lib. 2. c. 2. & alibi) seque dūtaxat armant aduersus nescio quam pretentam imaginum adorationem, quam nec Nicena ipsa agnouit. Iconomachos autem expugnant cum alibi tum prefatione libri primi. Et Claudius à Carolo ipso Taurinensis episcopus constitutus, dum eas è sua diœcesi substulisset, statim vt hæreticus exceptus est ab ipsismet Gallis episcopis, qui maxima pars fuerant Francfordiensis Synodi. Hinc contra istum Ionæ Aurelianensis libri ad Ludo. Pium de imaginū cultu.

Anno 791. *Palmerius & Polyd. lib. 4. de Anglis.* Academiā olim Athenis Romam attractam Carolus Mag. Lutetiam transfert. *Vuernerus in Fasciculo.* Idque opera 4. Monachorum Bedæ discipulorum Rabani, Albini, Claudij, Ioannis Scoti. *Erphordiensis. cap. 69.* Ac tanta illam prouentuum ac possessionum amplitudine locupletauit, quantam vix omnes Galliæ ac Germaniæ, quæ inde postea natę sunt, academiæ possent ęquare. *Curio lib. 2. Chronologia.* Ita tribus aut quatuor sæculis extinctum literarum lumen, in mundo rursum accendit. *Ibid.*

Sub Mose Saracenorum Miramollno Arabes intestino bello in varia Dominia dispergūtur.

p Doctorū amator, ita vt eos vndecūq; præmijs alliceret.

Aegrotos visere, eleemosynas largiri, prædicationibus, quibus plurimum ob eloquentiam & doctrinam valebat, incumbere, ei peculiare fuit.

Captum Romani excæcauerunt, lingua eius radicitus abscissa. In custodiam missus noctu per murum euasit & à Carolo restitutus est. *Regino lib.2.Chron.*

Sub hoc pontifice trsnslatum est imperium à Græcis ad Francos.

Carolus Academiam Papiensem instituit. *Gagui. lib.4. Sabell.Ennead.8.lib.9.*

Bononiensem à Theodosio fundatam renouat. *Mutius lib.9.*

Ticinensem condit. *Polyd.li.4.de Ang.*

Osnarburgensem, in qua literas Græcas & Latinas doceri iussit. *Crantzius in Metropoli lib.1.ca.2.*

Parisiensem an.791. *Palmerius*, de qua paulo ante.

Ex Bedæ Angli discipulis Albinus siue Alcuinus & Ioan. Scotus alius à Franciscano scholastico doctore primi posuerunt Theologiæ sedem in Academia Parisiensi, è qua breui tempore prodierunt innumerabiles Theologi hæreticorum perpetuæ cruces, qui tãtam sibi tota Europa famam & authoritatem compararunt, vt spatio quadringẽtorũ annorum, vix extra eam aliquis Theologus alicuius nominis repertus sit.

Tum floruerunt per ordinem, Rabanos, Angelomus, Haymo, Strabus auctor glossæ ordinariæ. Berttamus, Remigius Altisiodorensis, Pascasius Corbiensis, Amalarius, Anselmus quidã auctor glossæ interliniearis, Ionas Aurelianensis, Iematus & alij vsq; ad Hæresim Berengarij an.1150. & Scholasticos 12.sæculi.

Alphonsus cog. Castus Hisp. rex virtutibus omnibus ornatus proditione cuiusdam comitis Gsni Carolum Magnũ in Roncesualle vicit qui in Hispaniam venerat, ipsum vt regno pelleret. *Vasæus.*

A Mauregato an 5. à Veremundo annis tribus regno pulsus restitutus est & post restitutionem regnat an.32. *Idem.*

Eius anno quinto ad summum pontificatum Leo 3. euectus Compostellam sedem episcopalem constituit, corpore Apostoli diuinitus reuelato, postquam diu latuisset ob Saracenorum persecutiones & dominatus. *Idem.*

Anno regni tertio occidit 70. millia Saracenorum cum ipsorũ duce, qui ad Asturias depopulandas venerant. *Idem.*

LIBRI CHRONOGRAPHIAE TERTII FINIS.

* *

Anni Christi. 700

Beda in Mat.16. Ioan.20.&c.

Veritas Eucharistiæ, Transsubstantiatio, sacrificium. *Carol. Mag lib 2 de imag.cap.27.& expressissime li.4.cap.14. & in lib. de ritibus veteris eccl. Beda in Beatų lib. de Trinit. in Prouerb lib.3.ca.31. in Marc. lib.4.cap.14. In Luc. lib.6.cap. 22. in Ps. 21. lib. de muliere forti: Hom. in Epiphania. li.2. de Taber. c. 2. in ps.48. Deum pro mortuis per missarum celebrationes & eleemosyna, inuocamus. Damascenus lib.4. Orth.ca. 14. Aponius lib. 3. & 6. in Cant. Germa. Constantinop. epist. ad Thomam to.2. Conc. & in Theoria Liturgiæ. Ansbertus li.2.c.1. in Apo.*

Pœnitentia & eius partes. *Damasc. de Orthod fide & in Parallelis. Beda in ps. 1. & 4. lib.4. in Luc. cap.15. Aponius lib.5. in Cãt. Carol. Mag. de ritibus veteris Ecclesiæ. Ansbertus lib.1. in Apoc cap.1.*

Intercessio, auxilia, reliquiæ Sanctorum. *Beda lib.2. in Luc. cap. lib.3. in Iob. & de Reuelatione S. michaelis to. 7. & in pluribus Homilijs de Sanctis diuersis. Damasc in orationibus de natiuitate Virg. &c. in Cãt. Ecclesiasticis libris 3. de imaginib li. 4. de Orthod. cap. 16. lib. pro defunctis. Basilius Ancyranus, Theodorus Hierosol. Thaeasius Constant. Theodosius Amoriensis. Adrianus pap. in 1. Syn Nicena. Cosmas in hymnis. Germa. Const. in Theoria & in epistol. Beda & Isuardus in Martyrologijs, Ansbertus lib.5.cap.12. in Apoc.*

Hæresis contra imagines hoc sæculo præsertim arsit. *Hanc refutarunt & earum legitimum vsum docuerunt Damascenus libris 3. Germanus Constant. Gregor. Cyprius, Adrianus Pa. & alij. Nicenum 2. conc. &c.*

Preces pro defunctis & purgatoriũ. *integrum de eo opus Damascenus extat ab Oecolampadio defunctorũ hoste etiam versum. German. in Liturgia Theoria. Beda in serm. ad populũ to.7.fo.503. in pro.li.2.ca.11. in ps.6. in 37. in Luc.ca.2. Albinus in 1. et 3. Ps. pœnit. & 3. de Trinit. cap. 21. Ansbertus lib. 9. cap.20. in Apoc. & lib.10. cap.22. & cæteri. Superfluũ esset cætera capita persequi. Nam pro his omnibus Damas. quatuor libros de Orthod. fide diuinissimos cõdidit, Beda. Albinus libros diuersos, Carolus Mag. fragmenta de ritibus veteris Ecclesiæ Germã. Constant. rerum Ecclesiasticarum Theoriã &c. Quae & totum sæculum contra se pugnare Centuriatores docent Cen. 8. cap.2. de loco & propagatione Ecclesiæ passim. ca.3. de persecutione & tranquillitate Ecclesiæ. cap.4. de doctrina col.109. & seqq. cap. 5. de hæresibus, toto cap.6. de Ceremonijs. ca.7. de Politia Ecclesiæ. per totum cap.8. de Schismatibus. cap. 9. de Synodis. per totum cap. 10. de Episcopis & doctoribus, sequẽtibus denique capp. Idẽ cõfirmant quotquot isto sæculo scripserũt cõtra Icono machos siue Iconoclastas: huius spatij vniuersa concilia, vniuersi denique historici.*

Anni mundi.

800

CHRONOGRAPHIAE GILB. GENEBRARDI THEOLOGI PARISIENSIS DIVINARVM HEBRAICARVMQVE LITE- *tarum professoris Regij liber quartus.*

POSTREMVM hunc librum à Carolo Magno auspicabimur, quoniam cum eius Imperio, Ecclesiæ regnum maxima, in nostro Septemtrione præsertim, incrementa cepit. Tum Germania, tum Saxonia, tum Dania, Christi suauitatem gustare cœperunt. Tunc in Polonia religionis fundamenta publicè iacta sunt. Bulgaria, Vngaria, Boemia, Moscouia, Lithuania, pleræq; aliæ Septemtrionis gentes se deinceps Christo dediderunt. Denique vt ab Ecclesia siue sede Apostolica constitutum fuit hoc nouum Occidentis Imperiũ, ita extitit Ecclesiæ salutare, & fœlix, dum signa in Barbaras & perfidas gentes intulit easque pietati subijecit. Accedit, quòd interualli à Domini corporatione vsque ad nos dimidium in istud sæculũ incurrit. Non admodum quidem refert, vnde exordium ducamus, cum singulis centum annis insignes atque memorabiles mutationes toto orbe contigerint, quæ merito librum peculiarem sibi possint vendicare. Verum id negotij alijs relinquimus. Interim quia mirabiles illæ sæculorum vicissitudines in animis pingere possunt vniuersæ historiæ breuem quandam imaginem, ad quam adumbrandam comparatur Chronographia, priusquam pergimus, lubet id illustrare exemplo & duum mille annorum res memorabiliores per singulos centenarios insigni humanarũ rerum inconstantiæ documẽto exortas attingere. Nec altius incipiemus, quoniam, vt iampridem memini, ante Monarchiam Persicam omnia apud exteros sunt incerta.

Sub annum ergo ante Christum quingentesimum plus minus (Neque enim necesse est, vt tempus sit tam exactum & definitum) Monarchia Babyloniorum Nabugdonozore auctore cœpit, è qua secundum huius operis librum sumus exorsi.

Hinc an. 400. Persarum secunda, quæ appellatur, Monarchia per Cyrum, à quo res & scripta Græcorum propriè incipiunt.

300. Macedonum siue Græcorum per Alexandrum Magnum.

200. Indorum, Parthorum, Cartaginensium noua regna & principatus.

100. Romanorum per Scipiones & reliquos Romanos duces, qui traiecto Meditaraneo in Asia res gerere cœperunt & prouincias remotiores suo populo subijcere.

0. Regnum Dei, per Christum æternũ regem, cuius solium est ad dexteram Patris in excelsis, terra scabellum pedum eius: Constituta Rep. in perpetuam Monarchiam ab Augusto & pace per totum orbem firmata. Atque inde per singula etiam sæcula mirabiles mundi vicissidines extitere, quas lib. 3. delibare cœpimus.

Centesimo enim anno post Dominum natum Imperij ad externos principes translatio facta est, Neruam, Traianum, Adrianum Hispanos &c. Vnde deinceps licuit cuilibet quantumuis obscuro & de obscura gente in illud irrepere.

200. Nouum Persatum imperium per Artaxersem, deleto Parthico.

300. Imperij Ro. ad Christianos principes translatio Constantium, Constantinum Mag. &c. in quorum potestate perpetuo deinceps vsque ad Turcas mansit.

400. Imp. Ro. laceratio, è qua varia noua regna emerserunt, in Gallia, Hispania, Anglia, Italia, Africa, Asia.

500. Imperij Occidentis extinctio vsque ad Carolum Mag. & in vnos Græcos siue Constantinopolitanos contractio.

600. Mahometis & Saracenorum apostasia, atque inde nouum horrendūq; imperium, quod Miramolinum siue Amira vocatum est, Romano mutilato, Persico exciso.

700. Saracenorum, Arabum siue Alarbarum, Turcarum, Maurorum noua ac diuersa regna, siue Caliphas & Sultanias, in India, Asia, Syria, Ægypto, Lybia, Lybiæ interioribus, Africa, Hispania, insulis maris Mediteranei, Oceani Æthiopici, Indici, Atlantici.

800. Imperium nouum Occidentis per Francos Septemtrionalibus gentibus salutare, faustum, Christi prænuntium, è quo huius quarti Libri initium ducimus.

900. Imperij Occidentis è Francis ad Longobardos & Germanos non ita fœlix translatio, Marti certè sedi Apostolicæ diu luctuosa.

1000. Noua regna Poloniæ, Vngariæ, Boemiæ & Septentrionalium populorum.

1100. Noua regna Occidentalium Christianorum, præsertim Francorum in Asia, Syria, Iudæa &c. profligatis Turcis & Saracenis.

1200. Nouum imperium & Barbaricum gentis incognitæ Tartarorum, magna totius Orientis, seorsum Christiani Indorum regni amplissimi calamitate.

1300. Nouum seruile & ferum imperium Othomanorum siue Turcarum magno nostro dedecore, ignauia, veterno, pernicie.

1400. Nouum imperium Tamerlanis Scythæ, quod feritatem Turcarum aliquantum repressit.

1500. Noua imperia Sophi in Perside, Lusitanorum & Hispanorum in Indijs & nouo orbe, quæ Turcis & Saracenis perniciem videntur ominari.

Faxit Deus, vt iã Christiani suas habeât vices, & regna Tartarieis, Saracenis, Turcicis, Mauricis armis amissa recuperent, impia extinguant, noua ad ipsius & Christi sui gloriam condant in orbe nouo ac veteri, quò corpus peccati deleatur,
Perditionis filius Mahometes interficiatur spiritu oris Domini,
ipse denique Dominus vbique agnoscatur, regnet
floreat in sæculorum extrema.

AMEN.

* * *

Hoc

* *

Anni Christi. | Anni mundi.

SEPTIMÆ ÆTATIS, SIVE vltimæ pars posterior.

A Caroli Magni Imperio ad an. 1580. quæ & ipsa in octo secula rectè distinguitur.

Octaui sæculi extremum & noni principium.

800 a *An. Dom. DCCC. quo nouũ Occidentis imperium Carolus magnus Francus condit, & Egbertus regnum Anglicum.*

Decimi sæculi initium.

900 b *An. Dom. DCCCC. quo Carolus simplex rex 30. regnũ Franciæ suscipit, Abderamen Hispaniæ Miramolinus fit, Infælix sæculum inchoat.*

Vndecimi sæculi initium.

1000 c *An. Dom. M. quo regnum Poloniæ per Boleslaũ, Hungariæ per S. Stephanũ cœpit, Cordubense in Hispania Saracenica desijt. Otho 3. Imp. Obijt.*

a HOC nono sæculo Saraceni tentant iterum Gallias. Europa vastatur ab obscurissimis gẽtibus, vt Gallia à Normanis, Vngaria à Bulgaris &c.

Earum ad Christum plena conuersio.

Carolus cum sua posteritate hoc sæculum metitur.

Nam eius Impp. fuerunt Carolus Mag. Ludouicus Pius, Lotharius, Ludouicus 2. Carolus Caluus, Carol. Crassus Arnulphus.

Præcipui scriptores diuini, Carolus mag. Hincmarus, Haymo, Angelomus, Amalarius, Rabanus, Remigius Antissiod. Ionas Aurelian. Pascasius, Idiota, Ansegisus, Strabus auctor Glossæ ordinariæ, Leo Philosophus Imp. Photius, Theophylactus Bulg. Freculphus Lexouiensis, Anastasius Bibliothecarius, Ado Viennensis.

Humani etiam sua serie infra per Chronologiam recensebuntur.

Hæretici. Claudius Taurinensis, Theoda pseudoprophetissa in Asia. Godiscalcus Gallus, Bertramus, Fredeuardus equea, Ioannes Scotus. Gręcorum hęresis de Spiritus S. processione, quæ aperte erumpit Photio Patriarcha frigidã suffundente.

Caluinitæ. Claudij Taurinẽsis opiniones laudant. Bertrami, Fredeuardi, Godiscalci aliquot capita. In singulis scilicet sæculis suæ perfidiæ socios habere voluerunt.

b Septentrionalium, vt Moscouitarum, Suecorum, Polonorum, Vngarorum, Slauoniæ partium conuersio vsque ad an. 1000.

Monasteriorũ & tẽplorum & episcopatuũ ædificationes.

Græcæ & Hebraicæ literæ florent.

Latinæ iacent.

Pares Franciæ instituuntur.

Imperij ad Lõgobardos per Berẽgarium & Saxones per Cõradũ trãslatio, vnde inter vtrosq; dissensio an. plus 40.

Ratio eligendi Imperatores instituitur.

Decimi sæculi Impp. Ludouicus 3. Conradus, Germanorum primus Henricus 1. Otthones tres.

Scriptores sacri. Gilbertus siue Giselbertus. Radulphus, Suidas. Oecumenius. Smaragdus. Regino, Moses bar-Cepha. Gerardus. Luitprandus. Vuitichindus.

Hæretici. Græcorum schisma contra Latinos. Noui Anthropomorphitæ in Italia. Manichæorum quædam secta Philippopolim translata.

A Caluinitis Schisma Græcorum, cuius causa à Turca absorpti sunt, probatur. Aliqua habent cum Manichæis communia.

c Mundum ignauiæ tædet.

Pietas exardescit.

Infinita monasteria apud Græcos & Latinos construuntur.

Ordines multi exoriuntur, vt Camaldẽsis, Vallis, vmbrosæ Præmunstratensis, Carthusiensis, Cistericnsis, de quibus Bruscius de Monasterijs, sub finem huius sæculi.

11. *Sæculi Impp.* Henricus 2. Conradus 2. Henrici tertius & quartus.

Scriptores. Fulbertus Carnotensis, Humbertus, Heribertus Abbas, Euthymius, Ioan. Xiphilinus, Berno Augiẽsis, Algerus, Bruno Herbipolẽs. Albericus. Petrus Damianus, Leo 9. Lanfrãcus, Adelmannus Brixiẽsis, Gnitmundus Auersanus,

Anni Christi. | Anni mundi.

Decimiquarti sæculi initium.

1300 f *An.Dom.M.CCC.quo Otomanus Turca de genere Scytharum siue Magog Turcicum Imperiũ condit, Antichristi regnum fundans.*

Et Albertus primus Imperium Occidentis adit.

Decimiquinti sæculi initium.

1400 g *An.Dom.M.CCCC. quando Tamerlanes mundi terror & Græcæ literæ in Italiã reducuntur, è qua 700. annis exulauerãt, quo denique Robertus Palatinus comes fit Occid. imperator.*

Decimisexti sæculi initium.

1500 h *An.Dom.M.D.quãdo nouus orbis aperitur, Ludouicus 12. Pater populi dictus regnum Galliæ init, Sophus Persarum.*

colaus Lyranus.

Heretici. Albigenses siue Albiani, Almaricus, Baiolenses & Concordenses Albigensium secta. Petrus Ioannis, David Dinantius, Guilielmus de S. Amore, Desiderius Longobardus Raimundus Lullus, Hermannus Italus.

Caluinitæ hos habent patres Albigenses, Almaricum, Petrum Ioannis, Desiderium Long.

f Bossuli siue aciculæ marinæ inuentum.

Turcarum in Oricore inter se & cum Christianis conflictus varij.

Vbique calamitas.

14. sæculi Impp. Albertus primus, Henricus 7. Ludouicus 4. Bauarus, Carolus 4. Vuenzeslaus.

Scriptores. Guiliel. Nangiacus, Alanus Insulensis Nicephorus Calixtus, Bartholus, Georgius Pachimeres, Durandus de S. Portiano Guido Carmelita, Martinus Polonus, Paulus Burgensis, Greg. Ariminensis, Ioan. Andreas, Paulus de Perusio, Ioan. Hisdinius, Franc. Petrarcha, Radulphus Tungrensis, Franc. Maronis Sorbonicæ inuentor. Guillielmus Occam, Astesanus, Nicephorus Gregoras.

Heretici. Fratricelli, Templarij, Dulcinistæ, Barlamus & Acindinus, Iacobus Insti, Begardi & Beguinæ, Flagellantes, Lothardi, Ioan. de Poliaco, Bononatus, Marsilius Patauinus, Bartoldus de Borbach, Bartolomæus Ianouesius, Adamitæ in Boemia, Ioan. Vuicleffus, Guil. Albus, Turelupini.

Caluinitæ conspirant cum Fratricellis, Begardis & Beguinis, Flagellãtibus, Lothardis, Mars. Patauino, Inãne Vuicleffo.

g Emannel Chrysoloras studia Græcarum literarum in Italiam refert.

Vssumcassanus Persiam rapit.

Ars Typographica reperta.

15. sæculi Impp. Robertus, Sigismundus, Albertus, Fredericus 3. Maximilianus.

Scriptores. Ioan. Gerson. D. Antoninus, Blondus, Aeneas Syluius, qui & Pius pont. Frossardus, Leonardus Aretinus, Capreolus, Pet. de Aliaco, Thomas Campensis, Ioan. Dominici, Io. de Turrecremata, Baldus, Angel⁹, Thomas Vualdẽsis. Mattheus Palmerius, Bessario Card. Marcus Ephesius, Laonicus Chalcondylas, Ioã. de Indagine Dionys. Carthusianus, Platina, Franc. Philelphus, Ioan. Trithem. Baptista Ferre. Sabellicus, Gabriel Biel, Albertus Crantius, Matthias Palmerius Pisanus, Ioan. Nauclerus, Ioan. Maior.

Heretici. Ioannes Hus, qui anno 1401. se prodit, Hieronymus de Praga, è quibus variæ & multiplices sectæ. Zisca.

In Caluinitis sæculo sequenti renascentur.

h Religionis in deterius mutationes, apud Mahometanos per Ismaelem Sophum in Perside, Per Cheribum in Africa.

Apud Christianos per Lutherũ in Germania, per Caluinum in Gallia, per alios alijs in locis.

In melius per Lusitanos in Indijs, per Hispanos in nouo orbe, vt quãdo in aliquibus locis fides deficit, in alijs proficiat.

Hæreseõ fructus per totam Europã cædes, seditiones, intestina bella, sacrilegia, Simoniæ, latrocinia, Circumcellio-nes &c.

16. sæculi impp. Maximilianus idem, Carolus 5. Ferdinandus, Maximilianus 2. Rudolphus. 2.

Scriptores. Ioan. Ekius, Ioan. Roffensis, Thomas Morus, Thomas Caietanus, Ambros. Catarinus, Ioan. Gropperus, Stanislaus Hosius, Reginaldus Polus, Gaspar Contarenus Cardina-

Anni Christi.

Eirenæ imperij Orientalis recuperationem.

Alphonsi Casti in regnum Hispaniæ restitutionem.

Aaronis Saraceni in Persarum regem inaugurationem.

An. Dom. DCCC. quo Carolus Magnus nonum Occidentis imperium, Sedis Apostolicæ concessu & munere, suscipit.

NONVM SEPTIMÆ ÆTATIS sæculum.

99.

800 a Leo 3. sedit adhuc an. 16. mens. 5. di. 18. id est, in vniuersum an. 20.

817 mens. 5. di. 18. Vacat dies 10.

Patriarcha.

Constãtinop. Tarasio, deinde Nicephoro an. 9. Theodoro Iconomacho an. 6.

Principibus.

Eirene sola an. 4. Nicephoro an. 8. Stauratio Iconomacho an. 1. Michaele 2. Curopalate SS. Imaginum propugnatore an. 2. Leone 5. cog. Armenio ex ord. Orientis Impp.

Anni mundi.

omnes Slauorum & Danorum regiones fides propagatur. *Hemoldus cap. 3. & 4.*

In Suecia per Herbertum Lincopensem, qui ab eodem Carolo ad Biornium regem Sueonum & Gotthorum missus fuerat & primus in Ostrogotthia episcopus constitutus. *Gotthus lib. 17. cap. 1.*

In Germania Saxones & Dani & Germani ferè omnes, præsertim Boreales, conuertuntur. *Crantzius lib. 1. Sigeb.* cũ quibus Car. Mag. per 30 amplius an. bella gessit, multis eorum in Flandriam, Brabantiam, Vasconiam trãslatis. *Vsper.* Obotriti, qui Christiani erant, Saxonum in Franciam translatorum pagos occuparunt, an. 803. *Sigeb.*

Hierosolymam & terram sanctam à Saracenis diuexatam Constantinus Imp. adiutus copijs Caroli Magni Christianitati restituit. *Ptol. Lucensis in Rudimento, & Erfordiensis vbi sup.*

An. 798. à matre Eirene oculis & imperio orbatur, eodẽ die, quo ille ante annos 5. Nicephorum & Alexium Mosolim iniustè excæcarat & alijs quibusdam linguas pręsciderat. *Zon. to. 3.* Ad illud Matris facinus sol per dies 17. suos abscõdit radios & ipsa post annos 4. aut 5. à seruo relegatur in exilium. *Diac. lib. 23. Rom.* Interea iustum Dei iudicium obseruandum. Nam Constantino isti in delicijs erat leui de causa excæcare ministros suos. *Diac. & Blond. lib. 1. dec. 2.* Martis sidus hoc toto anno in cœlo non est conspectum. *Regino. lib. 6. Ado. æta. 6.*

Commercium nundinarium centum librarum auri largitus est Ecclesijs Ephesi ad Ioannis Apostoli ministerium. *Diac. Ibid.*

4888 Slauinos Thessaliam, Græciam & Peloponesum tenentes, pace cum Arabibus facta, sibi Eirene tributarios fecit, multis cæsis an. 784. *Diac. lib. 23.*

Nicephorus Imp. Christianos exules ex omnibus prouincijs in Sclauinias ferri iussit, eorumque bona vendidit an. 8. *Idem lib. 24.*

4905 Hunni siue Auari à fide deficiunt, ad Sicambriam siue Budam à Carolo subacti Christiani fiunt. *Guguin. lib. 4. Bonfin. de Vngar. dec. 1.* hodie vocantur Hungari.

Veneti feriunt fœdus cum imperatoribus Ori. & Occid. vt neutri subessent, nisi præstando vtrique homagium, sed suis legibus vterentur. *Naucler.*

Historia Slauorum an. 800. incipit apud Helmoldũ. Gotthia & Suetia circa idem tempus fidem Christi amplectuntur. *Ioan. Mag. lib. 5. de Gent. Sept.*

Egbertus anno eodem Regnum Angliæ, quod ad hunc vsque diem durat, condit, subacta præter Scotiam tota pene insula, .i. regulis Merciorum, Cantij, Northumbriæ, Danorum, Saxonũ, lege data, vt omnes tam Britãni quàm Angli & Saxones insulam habitantes, præter Scotiam, Angli dicerentur, insulaque in perpetuum Anglia vocaretur. *Polyd. Maior.*

Contra Nicephorum omni tyrannidis genere ferocientẽ sæpius seditiones excitatæ describuntur à Diac. *lib. 24. Rer. Rom.*

Nicephoro ergo & Staurario filio eius extinctis, qui suos subditos miris artibus argento emunxerant, Michael Imp. paci studuit, & contra Manichæos & Attinganos capitalem sententiam promulgauit. *Zon. tom. 3.*

Digladiantibus inter se Saracenis, Christiani in Syria, Aegypto & Africa cędibus & alijs grauissimis calamitatibus afficiuntur,

Anni Christi. | Anni mundi

Anno sequenti Saraceni Barchinonam recuperant, ſed Francorum copiæ vrbem obſident & Baleares inſulas contra Saracenos tutantur. *Ibid.*

Moguntinum.an.813.Sigeb.

Gallicia iterum redit ad Saracenos. Nam eius rex cum ſuis ſubditis victus à Carolo fidem Chriſti ſuſcepiſſe circa an.807.dicitur. *Chronica Saxonia.*

Normani dum Hybernos Chriſtianos infeſtant, propulſantur à Scotis ſub Carolo Magno. *An.li.4.c.98.Rheg.lib.2.*

813 *Vormacienſe.*

Egbertus quatuor regna Britanniæ in Anglia in vnum redegit, regnare incipiens an. 800. ſed Eardulphum Nordanymbrorum regẽ Carolus reſtituit an. 808. *Vuil.c.1.li.2.*

Chumeid an.807. Saracenorum dux ob Chriſtianorum in Rhodo afflictionem, tempeſtate copias & claſſes amiſit. *Diac.lib.24.Sigeb.*

Crunnus Bulgarorum rex, victo Niceph. caput amputauit & ex cranio eius poculum fecit. *Diac.lib.24.* an.810. *Sigeb.*

Remenſe.eod.an.Sigeb.

Alchuinus ſiue Albinus præceptor Caroli, Claudius, Iſuardus, Io. Mailroſius, Bedæ auditores, viri doctiſſimi, primi ornãr ſcholam Pariſienſem. Egidius Athenienſis, Eginhardus Caroli Cancellarius, Turpinus Remenſis Archiepiſcopus, Paulinus Aquileienſis, Fortunatus Treuirenſis, qui librum de diuinis officijs ſcripſit, Trilinguis quidam interpres, cuius meminit Angelomus *lib.2.Reg.cap.5.* clarent.

Turonenſe 3.eodem an.Sigeb.

Paul. Diaconus iuſſu Caroli vitas Sanctorum conſcripſit, ex quibus Carolus vnicuique feſto anni cõuenientem lectionem, quæ in Eccleſia legeretur, aſſignauit. *Sigeb.* Quidam tribuunt Paul. Diacono hymnum. *Vt queant laxis.* &c. alij Alchuino.

Cabilonenſe 2.eod.an.Sigeb.

Carolus Mag. triennio ante obitum teſtamento diuidit Gazas ſuas in tres partes: vnam ſecũdum morem Chriſtianorum filijs, ſeruis domeſticis, & pauperibus: duas alias 21. Metropolitanis Eccleſijs, quæ ſolæ ſuo Imperio ſuberant, ex quibus erat Burdegalenſis, impertitus eſt. *Sigeber. in Chro. & Gagui.lib.4. Aimoin.lib.5..cap.10.*

Arelatenſe, 3.eodem an.Sigeb.

Nouem Cathedrales ſeu Epiſcopales ſedes erexit: Monaſterienſem Lugdero præſule, Mindenſem Heriberto præſ. Halberſtadenſem in Saxonia Hildegrino præſ. Oſnaburgẽſem in Saxonia S. Vuihone præſ. Bremenſem Vuilchado præſ. Padeburnẽſem Harimario præſ. Verdenſem Suniberto præ. Hãburgẽſem Heridago præſ. Hildemẽſem Gũthero præſ. Duos epiſcopatus in Metropolitanas ſedes, Hamtuagẽſem, Saltzburgenſem, ſeu Iuuanenſem, *Kranti.lib.1.Sax.c.5.6.10. & li.2.cap.14. Irenic.lib.3.cap.40. & 44. Cornipolit.in Chron.*

Synod. apud Villam Theodonis per Carolum Mag. congregata, ad cohibendam tyrannorum quorundã in Sacerdotes Domini graſſantium vim.

Aaron Saracenus Aſiam ingreſſus Nicephorum Imp. ad emendam pacem cogit. Soluta pace Cyprum vaſtat, Chumeid mittit ad populandam Rhodum. Carolo Mag. dona ingentia & elephantem mittit. *Æmyl.lib.3.*

Annis 813. Mahomet eius ſucceſſor in Perſide ab Abdala fratre vincitur, ita vt ipſe Gabdam, frater vero Aegyptum & Africam acciperet. *Sigeb.Diac.lib.24.*

Eodem Michael Imp. & Crunnus Burgarorum rex inter ſe dimicant. *Ibid.*

Ticinenſe. potius conuentus Imperialis fuit, quàm Synodus epiſcoporum.

Eodem Mauri Centumcellas Tuſciæ oppidum, & Niceã in Narbonenſi prou. vaſtant. *Annal.Franc.* & ex Hiſpania in Corſicam irrumpunt. *Ibid.*

An.810. Normani ducentis nauibus in Friſiam irruunt, ac tribus prælijs victores centum libras auri pro tributo exigunt. *Rheg.li.2.Eginar.*

817 | 4905

Michael Curopalates imp. Ori. monacho cuidam in Sanctas Imagines iniurio linguam excidi iuſſit. *Zon.in. Mich.* Errant enim qui ſcribunt eum fuiſſe Iconomachum.

* Vir Sanctus. Porrò Remis Ludouicum inaugurauit Imperatorem & Hitmingardin Augustam. *Plat. Annal. Franc.*

Damascenus adhuc florebat. Nam à Leone 5. Imp. Const. est persecutionem passus.

Hoc libro deinceps non potuimus, magno nostro dolore, trlum sediũ Apostolicarum & Patriarchaliũ successiones persequi, quòd iam Sarraceni illas, nõ quidem extinctas (ò miraculum) sed nobis incompertas reliquerint.

In earũ interim locũ imperatores Occidẽtis, & reges Angliæ, Poloniæ, Portugalliæ. Turcarũ, prout eorum regna his posterioribus sæculis exorientur, subrogabimus, vt nostri studij fructus ad plures ac potentiores orbis nationes dimanet.

Qui volet, ex alijs chronicis appingere poterit principes Scotiæ, Sueuiæ, Daniæ, Nauarræ, Moscouiæ, Tartarorum, &c. seruata temporum proportione & singulis eorum cum pontificum rationibus diligenter collatis, ne vllus existat error, quãdo omnes omniũ res & annales inter se cõferẽtur.

Slaui Boemi ab an. 805. bello fracti & Frãcis suibecti cœperũt paulatim ad religionem assuefieri. Horum duces quatuordecim baptizãdos curauit Ludou. Imp. Bathurico Reginoburgensi in episcopum constituto, sub an. 816. *Marti. in Chro.* vitiose in Sigeb. 846.

Eodem anno Ludouicus, qui in Synodo Aquisgrani de Gotthorum & Sueonum conuersione consilia captauerat, Ansgarium ad Biornum regem doctores petentem misit, qui in Byrca Suediæ metropoli Ecclesiam collegit. *Lupoldus de Zelo Christ. Reli. Helmold. Chro. c. 5. Ioan. Gotth. li. 17. c. 1.*

Illis annis 26. quibus imperauit Ludouicus Pius Dani, Normani, Bulgari, Saraceni ecclesiam diuexarunt. Eius ægrotantis cibus per 40. dies solummodo fuit corpus dominicum. *Anno. lib. cap. 19.*

Mortuo Sanctio Garsia rege Nauarræ interregnum fuit 4. annorum, dum mitterent qui decretum afferrent summi pontificis & leges, quibus vterentur Nauarri, regno interim administrato per 12. viros. *Vasæus in Chron. Hisp.*

Postea Ennicus Arista vnctus & primus rex Nauarræ appellatus est. *Idem.*

Halihatan equitum quinque millia ad corporis sui custodiam delegit, partim è Christianis Apostatis, partim Eunuchis. *Vasæus.*

b Paschalis sanctitate cõspicuus, liberalis erga peregrinos, captiuos multos redemit, tẽpla vel noua ędificauit, vel collapsa magnifice restaurauit, incendium, quo Burgus (Anglorũ schola) absumi cœperat signaculo crucis repressit, Græcos monachos cœnobio donauit, Lotharium coronauit, pręclara multa egit, quę Christi decent vicarium. *Plat. Sigeb. &c.*

Ludouicus Imper. renunciat iuri eligendorum pontificũ, & Romanis restituit. Confirmat donationes & restitutiones factas Rom. pontif. *Vola. li. 3. c. Ego Ludou. & seq. dist. 63.*

Vbi non dat Pontifici Romam & Italiæ aliquot regiones, sed restituit. Nam illis antea patiebatur sub Longobardis.

Nã in diplomate Ludouici istud inter cæt. habetur. Necnõ exarcatum Rauennatem sub integritate cum vrbibus & ciuitatibus, oppidis & castellis, quæ piæ recordationis Dominus Pipinus rex, ac bonæ memoriæ genitor noster Carolus imp. beato Petro Apostolo, cum prædecessoribus nostris iamdudum, per ordinationis paginam restituerunt. Hæc igitur non fuerunt ab illis donata, sed è manibus Longobardorum erepta, ecclesiæ reddita.

Rex Bulgariæ sub Ludouico an. 817. Christianam religionem suscepit. *Sigeb.* quod fecerat Telericus, superiori sæculo

Anni Christi.		Anno mundi.
	100	
817	* Stephanus 5. dictus 4.	4905
817	menſ. 6. dies 24.	4905
	Vacat. d. 11.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Theodoro Iconomacho.	
	Principibus.	
	Leone 5. Orien. Imp. an. 8.	
	Ludouico I. Pio an. 26. Occid. Imp. & Franc. Rege.	
	Abdala 3. Babyl. & Persa. Miramolino an. 17.	
	Halihatan Hispaniæ Miramol.	
	Alphonso Casto Hispaniæ rege.	
	Egberto Angliæ primo reg.	
	CONCIL. *Vuormaciense circa hæc tempora. Onuph.*	
	101.	
817	b Paschalis I. Romanus monachus an. 7.	4905
824	menſ. 3. di. 17.	4912
	Vacat d. 4.	
	Patriarcha.	
	Constãtinop. Theodoro Iconomacho deinde Antonio an. 13.	

Anni Christi. | Anni mundi.

Principibus.

Leone 5. Armenio & post eum Michaele 3. cognomento Traulo.i. Balbo an. 9. Iconomachis Orie. Imperatorib.

Ludouico Pio Occident. Imper. & Franc. Reg.

Abdala 3. Babyloniæ & Persiæ.

Halibatam, deinde Abderamene an. 20. Hispaniæ Miramolinis.

Hispaniæ Rege Alphonso casto, deinde Ramiro an. 7.

Angliæ Egberto.

820 — *CONCIL. Aquisgranense primum & secundum pro canonicorum regula, & contra Iconomachos. Plat. Sigeb. Lib. concil. Valefrid. Strabo lib. De exords. & increm. rerum Eccles. cap. 8. Aimoin. lib. 5. ca. 10. Naucler. collocat sub. Gregoir. 4.* — 4908

823 — *Romanum Episc. 30. in quo Paschalis accusatus se purgauit. Plat. Sigeb. Blond. dec. 2. lib. 2.* — 4911

culo, tamen gens aut mansit in superstitione Ethnica, aut fidem postea abiecit, nam paulo post, sub imperio Theodoræ & Michaalia circa an. 851. aut 860. tota illa gens Christiana facta traditur. *Crom. lib. 3. Polon. cap. 1. Zon. tom. 3.*

Harioldus seu Sebaldus Danorũ rex cũ vxore & filijs suis Mogũti à Rabano baptizatur, & parte quadã Daniæ & Frisiæ a Francis occupata à Lud. donatur. Regno enim fuerat exutus. Deinde cum Erico altero Danorum rege, de permissu docendi Christũ agitur & impetratur *Helmol. c. 5. Sax. de Danis* sub. an. 825.

In Tullensi territorio iuxta villam Commerciacam puella quædam circiter annorum 12. post sacram Communionẽ, primo per decem mensea pane, deinde omni cibo & potu per triennium abstinuit *Annon. lib. 4. cap. 113. & Sigeb.*

Siciliam post eiectos Cartaginenses Romani Romanorũve Græci Imperatorea semper tenuerunt, donec Saraceni ab Enphoneo exarcho, qui spe obtinendæ Sicilię & Italię Imperatorẽ se nominarat, contra Michaelẽ Balbũ attracti è Cauerno, cũ in subigẽda magna Siciliæ parte ei strenuã nauassent operam, illo cæterisq; Græcis trucidato, eam sibi vendicarunt an. 230. vsque ad Constantinũ Monomachum.

Dalmatia Græci imperij iugum excussit imperante Michaele Balbo. *Zon. tom. 3.* Vnde regnorum Dalmatiæ, Bosnensium, Croatiæque origo, quæ aliquandiu his proximia annis Hungariæ reges tenuerunt.

Thomas cognita cæde Leonis Imp. vniuersas Orientia prouincias occupat, cum Saracenis pacem init, Michaelia copiaa contra se missas, passim in Asia cædit. *Zon. tom. 3.* in Thraciam irrumpens Constantinopolim obsidet, quam expisset, nisi Mortagon Bulgarorum princepa suppetias tulisset. Fugiens igitur Adrianopoli obsidetur, vbi captua, manibus & pedibus truncatua, in asino per triumphum à Michaele circumducitur. *Ibid.*

Luiduitus Pannoniæ dux à Ludouici fide deficiens, tandem profligatus est. *Annales Franc.*

Bernardua quoque Italiæ rex rebellionem contra eũdem meditatus an. 819 oculia & regno priuatur. *Ibid.* Lupus itẽ Vasconum rex eodem anno ob eandem causam in exilium deportatur. *Sigeb. Aim oi. lib 4. cap. 102.*

Lotharius à Paschali Pap. Coronam regni & nomen imperatoria atque Augusti consequitur an. 823. *Ibid.*

Ebbo siue Ibbo Remorum episcopus & quidam alij tam episcopi, quam principes Ludouico abrogant imperium, & Lotharium ac Pipinum Cæsares designant, ob vxoria suę Iudith libidines & tyrannidẽ, quã & in monasterium recõdũt, quin & ipse Ludouicus in monasterium D. Merhardi abditur, donec biẽnio nondũ exacto ab alijs principibus restituitur, eiq; Lotharius supplex recõciliatur an. 839. *Sigeb. & alij.*

Post multa bella inter Lud. Imp. filios imperij procerea eo rẽ deducũt, vt constituta tetrarchia Ludouicus Germaniã, Carolus Franciã, Lotharius Italiã teneret. cum imperio & prouincijs, quæ inter Rhenum & Mosellã flumina ad veterea Mediomatrices & Treuiros pertinẽt. Quæ Ludouico attributa sunt regnũ Oriẽtale, quæ Carolo Occidẽtale dicta sunt, vt ab imperio Lotharij discernerentur. Ea vero pars Galliæ, quę vtriq; regno interiecta vtrũq; ceu limes dirimeret, à Lotharij nomine tum primũ Lotharingię vocabulũ acquisiuit.

Ludouicus Lotharium primogenitum fil. Italiæ regem imperijque consortem fecit: Pipinum secũdo natum Aquitaniæ: Ludouicum Iuniorem Bauarię Reges designauit. *Æmyl. li. 3. Blond. lib. 2. dec. 2. Crantius lib. 2. cap. 25.* Quæ diuisio,

 licet

licet sacramentis Optimatum imperij confirmata, mortuo patre maxima bella & cruentas strages peperit, vt nulla maior cædes legatur apud Francos vnquam extitisse. *Gagui.lib. 4.& Naucler.in Chron.* verum aliquandiu post inito fœdere aliter inter se & Carolum Caluum regnum diuidunt.

e Eugenius eruditione, facundia & sanctitate clarus, in pauperes liberalis, exules restituit & suis sumptibus iuuit, principes inter se pugnantes hortatus est, vt in Saracenos arma verterent. *Plat.*

Rabanus Maurus Fuldensis Abbas, & postea sub Leone 4. Moguntinẽsis Archiepiscopus, Strabus Fuldẽsis Monachus primus coacervator Glossæ ordinariæ natione Gallus ex Bergomẽsi & Vincentio, Haymo Alcuini auditor, & tertius Halberstatẽsis Episcopus, S. Ausgarius Episcopus Hamburgensis, qui Danos & Ericum eorum regem cõuertit, Amalarius Treuerensis, Ansegisus abbas Lobiensis, Ionas Aurelianensis, qui contra Claudium Taurinensem episcopum de imaginum cultu disseruit, Bellator, Hamulus Lugdunensis Latinè & Hebraicè doctus, Angelomus, viri celebres & scriptores Ecclesiastici. *Trit. Krant. li. 2. cap. 25. Sigeb. in Chron.*

Suetia & Dania tunc primo fidem Christianam profitentur. *Anno.lib.4.cap 114. Sigeb. Saxo Grammati lib.9. de Dania* At paulò post à fide deficiunt.

Ibbo Remorum episcopus Danis per vnam æstatem cõcionatur. *Annal Franc.*

Strabus Chronicon Hirsaugiense incepit, quod postea alij continuarunt. Eius auditor Ruthardus floret.

Pauliciani & Athingani Manichæorum noua secta, è Gẽtilismo, Christianismo & Iudaismo, præcipuè in Phrygia & Lycaonia. *Zon. & Diacon. continuator.* Istis Michael Balbus Imper fauit. *Ibid.*

Musicæ Hydrantica, vulgo Organa, tunc primum cœpere in Francia ad Aquas graneas, ad Græcorum imitationem, industria cuiusdã Georgij Veneti sacerdotis, & sumptibus Ludouici regis. *Auent. lib. 4. Annal. Aunon. li. 4. de gest. Frã. cap. 114.* Qualia Constantinopoli ex auro Michael Imp. cõflarat *Zon. to. 3.*

* Tantę sanctitatis, vt nõdum presbyter, sed Diaconus summi pontificatus gradum conscenderit.

Hactenus autem hi pontifices à Ludouico pio sui pontificatus confirmationem petiuerunt. Nam adeo premebatur Christi ecclesia, vt electus adire pontificatum recusaret, priusquam ab Imp. confirmaretur.

Post imperium translatum in Occidentẽ, gliscebat Schisma seu æmulatio Græcorum contra Latinos.

An. 827. D. Marci corpus ex Alexandria à mercatoribus Venetias defertur, vbi nunc religiose, seruatur ædificata in celebriore vrbis loco ecclesia. Alij sub Gregorio 4 qui huic successit, id factum narrant.

Abderamen Hispaniæ Miramolinus persecutionem mouet contra Christianos. *S. Eulogius.*

d Festum omnium sanctorum iam ante 220. an. institutum Romæ, monente hoc pontifice, & consentientibus vniuersis Episcopis, Ludouicus imp. in Gallias & Germaniam inuexit. *Sigeb. Guil. Nang.*

In Germaniam veniens in Synodo Aquisgrani sedit, Lud. Pium & eius filios reconciliauit. *Plat. Sigeb. Auent. lib. 4.* Gregoriopolim contra Saracenos struxit an. 836. *Sigeb.*

Aimoinus siue Annonios monachus & notarius monasterij S. Germani Parisiorum, historiam Francorum ad hæc tempora conscripsit. *Ipse lib. 4. cap. 13.* & alias sæpe. Certissimum

Anni Christi.		Anni mundi.
	102.	
824	c Eugenius 2 Rom. cog. pater pauperum. an. 4.	4912
828	mens. 6. dies 24.	4916
	Vacat d. 3.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Antonio.	
	Principibus.	
	Mithaele 3. Balbo Iconomacho Orient. Imp.	
	Ludouico I. Pio tum fil. Lothario Occid. Imp. & F.R.	
	Abdala 3. Babyl. & Persiæ.	
	Abderamene Hispaniæ Miramolinis.	
	Hispaniæ reg Ramiro.	
	Angliæ Egberto.	
	Schisma 10.	
	Zinzinus in schismate contra Eugenium à quibusdam creatus sedit dies aliquot.	
	103	
828	* Valentinus Roma.	4916
828	mens. 1. di. 10.	4916
	Vacat d. 3.	
	Patriarcha.	
	Constãtinop. Antonio.	
	Principibus.	
	Eisdem Impp. & regnant.	
	104.	
828	d Gregorius 4. (*aliàs Leo* 4.) Roma an. 16.	4916
844	Vacat. d. 15.	4932
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Antonio, deinde Ioan. 6. an. 6. Methodio confessore an. 4 mens. 3.	

Anni Christi.

Principibus.
Eisdem Impp. & Theophilo Iconomacho an.13.Orien. Imp.
Abdala, deinde Mahomete an. 40.Babyloniæ & Persidis.
Abderamene, deinde Mahomete an. 35. Hispaniæ Miramolinis.
Hispaniæ rege Ramiro, deinde Ordonio an.10. Alphõso 3.cog. Magno an. 46.
Angliæ Egberto, deinde Eteluuolfo an.20.

CONCIL.*Romanum.Plat.*
Aquisgranense.

105.

844 e Sergius 2. Romanus an. 3. — 4932
847 — 4935
Vacat m.2.d.15.
Patriarcha.
Constantinopoli Methodio confessore.
Principibus.
Theophilo Orie. Imp.
Lothario Occid. Imp. an.15.
Carolo 2. Caluo eius fratre an.36. Franc. Reg.
Mahomete Babyloniæ & Persidis.
Hispaniæ Miramolinis. Mahomete.
Alphonso 3.cog. Magno Hispaniæ rege.
Eteluuolfo Angliæ.

Anni mundi

mum argumentum falso ei adscribi integrum librum quintum, cum contineat historias vsque ad annum 1165.

Christianus siue Druthmarus Aquitanicus. *Trith.*

Saraceni, qui Italiam & Romam afflixerant, Vaticano direpto reuersuri in Africam, tempestate oborta naufragium faciunt an. 834. *Martinus in chronic. Ranulph. lib. 5. cap. 30. Massaus.*

An 839. Ennicus Arista vnctus est & appellatus rex Nauarræ primus, & ab eo reliqui omnes. *Vasaus.*

Alphonsus 3.cog. Magnus regnum Hispaniæ adit an. 841. *Idem.*

An. 843. Theodulphus Abbas floriacensis prosas & uersus, qui in ecclesijs cantari cœperunt, composuit. *Sigeb.*

Theophilus quinquies congressus cum Saracenis in Asia Romanas prouincias vastantibus bis victor redijt, ter cæditur. *Zon. to. 3.*

Saraceni cum non possent è Sicilia expelli Ludouici exercitus duce Bonifacio, ex Italia in Africam iernit, magnamque stragem edidit, Affris prælio victis an. 828. Quo moti è Sicilia ad Africam tuendam, recesserunt. *Sigeb. Naucler. Genera. 28.* fuerant autem in Siciliam euocati ab Euphemio, qui Monacham duxerat. *Zon. to. 3.*

An. 844. ex Africa redeuntes, Beneuentum occupant. *Sigeb.*

Mahometes Hispaniæ Miramolinus motam à patre Abderamene persecutionem continuat. Nostros tributis affligebat, quorundam Christianorum eius voluntati fauente nequitia. Si tamen Christiani & non potius operarij iniquitatis appellandi sunt, qui vt priuilegium Chirographa exigendi obtineant, sortem Domini à rege mercantes, importabili censua onere colla aggrauant, &c. *D. Eulogius in memoriali Sanctorum lib. 3. cap. 5.*

e Hic Papa fuit vir pius primusque Pontificum mutauit nomẽ suum. Nam antea Osporcius appellabatur. *Plat.* Successores Magna ex parte id sunt imitati.

Ex Anastasio Bibliothecario, qui hoc vixit tempore, cõtrarium elici docet Onuphrius. Eum scilicet Sergium ante Pontificatum vocatum fuisse. Et Iohãnem 12. priscum nomen primum omnium mutasse, cum ante Pontificatum Octauianus diceretur.

Lotharium coronauit, Ludouicum eius filium regem Lõgobardorum designauit, Ludouici filios de regno digladiãtes ad pacem per legatos perduxit, & regni partitionem approbauit. *Crantzius lib. 1. cap. 33. Metro.*

Anstrasia ab Lothario Imp. qui ei imperabat Lotharingiæ nomen obtinuit. *Plat.* Falluntur qui scribunt eum fuisse regem Franc. & Imp.

Galliæ para ab Oceanno Britannico vsque ad Mosam fluuium, ex quo cessit Carolo Caluo, post diuisum regnum inter fratres, deinceps obtinuit nomen Franciæ. *Sigeb.*

Radulphus iuxta quosdam primus Aquitaniæ Dux, cum antea esset Regnum.

Ragenarius dux Normanorum qui an. 846. Parisija D. Germani monasterium diripuerat, magnificè sese efferens ob victoriam subito concidit, & post triduum efflauit. Socij verò eius plerique disenteria perierunt. *Quintus Annony ca. 30.* Post annos septem alia Normanorum manus per mare Britannicũ ostia Ligeris ingressa, Nannetum vrbem inuadit, Turonum & Andegauiam occupat. Sed tandem cum annis 20. Franciam vexassent, in patriam suam reuersi in sese

inuicem mutuis cædibus, adeo fæuierunt, vt de regia stirpe tantum vnus puer remanserit. *Sigeb.*

Michael Imp. cum adoleuisset matrem omni potestate priuatam in monasterium relegauit, relictam ab ea in ærario pecuniam in luxum, crapulas, ludos mimos, adulatores profudit, eo redactus inopiæ, vt vestes etiam regias venderet. Basilium Macedonem, à quo postea interfectus est, cuius opera in domandis & exercendis equis vsus erat, Cæsarem creauit, tradita ei in vxorem concubina Eudoxia. *Zon.*

f Leo 4. instituit, ne in presbyterio seu choro laicis esse liceret, quo tempore Missarum solennia celebrantur. *Sigebert.* iuxta ecclesias iussit claustra seu scholas cõstrui, in quibus ecclesiasticis clerici imbuantur disciplinis. Leopolim, in qua Centumcellẽses propugnaculum contra Saracenos statuerent, ædificauit. *Liber pontif.* Præter alia miracula, Saracenorum naues, precibus excitata tempestate in mari submersit, *Plati. & alij.*

Sub eo, an. Do. 850. tres Arabũ persecutiones in Hispania contigerunt intra decennium, quas tribus libris describit D Eulogius Cordubensis, qui in illis occubuit. Regnabant in Hispania latè persecutionis auctores Haldaragman huius nominis 3. & filius postea Mahomet. *Rasis Maurus de Arabum histroia.*

Recafredus interea Cordubensis episc. iussu Tyranni, Dei Ecclesiam misere conturbat, & Eulogium in carcerem conijcit. Quia nimirum Martyres cohortabatur & ad Martyriũ incendebat *Ex eius vita per Aluarum scripta.*

Georgius Syrus illuc cucurrit ad Martyrium è monte Sina, sed persecutiones cessasse reperit. *Ipse epist. ad Seruos Dei, filios S. Sabæ quingentos, apud Eulogium lib. 2. memorialis Sanctorum.*

Anastasius presbyter Cardinalis S. Marcelli & Bibliothecarius Rom. Ecclesiæ in Rom. Concilio ab officio & sacerdotio deponitur, quod parochiam suam annis quinque contra canõnes deseruisset. *Plati. Luitprandus.*

Adilulphus, seu Athulphus Rex Angliæ insulam suam voto tributariam facit pontifici, abundantius, quàm fecerãt superiores Reges, Inas 11. Anglorum siue Occiduorum Saxonum Rex, & Offa Merciorum Rex, an. Christi 740 *Polyd. lib. 4. & 5. Angl. & Sabelli.*

Theodora iussit SS. Imagines in templis restitui. *Zonar. in Theodor.*

Sub Theodora & Michaele Theophylactum Bulgariæ episcopum ponunt.

Classis Arabũ Venetam & Constantinopolitanam vicit. Dalmatiam inuasit. Ancoram vi captam spoliatamque incendit.

Ieron Anglus in Hollandiam Euangelium ferens à Tyrannis occiditur.

Theoda Sueuica an. 848. se propheti ssam mẽtitur, & extremum diem certo definit. Moguntiæ palo alligata verberibus afficitur & in exilium mittitur. *Sigeb.* Egnatius lib. 2. eã à filio Michaelis imp. in monasterium detrusam narrat.

An. 849. Godescalcus Belga errores quosdam seminat. *Sigeb.* præcipuè de prædestinatione è libris D. Ang. male perceptis. *Raba. epist. ad Eurard. comitem* Cucullam abiecerat, Rabano in Synodo imponens, quod se inuitum Monachum fecisset. *Hatto ad Orgarium.*

Liparam insulam an. 851. Saraceni occupãtes D. Bartholomei ossa dispergunt. *Sigeb.*

Pauli-

Anni Christi.		Anni mundi.
	106	
847	f Leo 4. (*Sigeb.* 5.) Roman. an. 8.	4935
855	mens. 3. di. 6.	4943
	Vacat dies 15.	
	Patriarcha.	
	Constãtinop. Ignatio an. 16.	
	Principibus.	
	Eisdem impp. & Theodora cum fil. Michaele 4. an. 13. Orient. *Augusta.*	
	Mahomete Babyloniæ & Persidis.	
	Mahomete alio Hispaniæ Miramolinis.	
	Alphõso 3. cog. Magno Hispaniæ rege.	
	Eteluuolfo siue Adilulpho Angliæ.	
	CONCIL. Romanum Episc. 47. siue 64. Plati.	
848	*Mogũtinum, in quo Godescalcus hereticus damnatur. Sigeb. & Bernard. de Lutzemb.*	4836

Anni Christi. | Anni mundi.

107.

855 | 4943 g Benedictus 3. Rom. nolens & inuitus PP. creatus an. 2.

858 | 4946 mens. 6. di. 9.

Vacat d. 15.

Patriarcha.

Constantinopoli Ignatio.

Principibus.

Michaele solo Orien. Imp.

Lothario monasterium sponte ingresso, Ludouico. an. 21. Occid. Imp.

Carolo 2. Caluo an. 36. Franc. Reg.

Mahomete Babyl. & Persidis.

Mahomete Hispaniæ Miramolino.

Pauliciani hæretici cum Saracenis coniuncti multas clades imperio inferunt. *Zon. to. 3.*

Nortmãni, siue Dani, è Cimbrica Chersoneso egressi Frisiam, deinde Gallias bellis infestãt, Aquitaniã & eius metropolim Burdegalam, Pictauos, Sanctones, Aurelianenses, Turonenses, Parisienses, & multa alia oppida depopulãtur. *Æmyl. lib. 3. Blond. lib. 2. dec. 2.*

Saraceni Cycladas insulas populantur, multis Christianis partim cæsis, partim in captiuitatem abductis, quòd à Michaele Imp. essent deserti. *Zon. to. 3.*

Nicolaitatum hæresis repullulat. *Sigeb.*

Sub Ludouico 2. Monachi aliqui è cœnobio Corbeię, per Vandalorum prouincias transeuntes, ad Ranos seu Rugianos (qui habitãt in maris corde) veniunt & eos Christianos faciunt. *Helmold. in Chron. Slaui. cap. 6.*

Idiota (nam aliud eius nomen ignotatur) Lupus Seruatus, Theophanes Nicenus, Theodor⁹ fr. Hymnographi apud Græcos, Ido Paneburgẽsis, Freculphus Lexouiẽsis, qui scripsit historiam rerum gestarum ab initio mundi vsque ad Bonifacium D. Gregorij successorem, Ansegisus Senonensis, Notgerus, Rãbertus, Vuãdelbertus, Salomõ Baro. *Trith.*

Methodius inter Morauos, Sclauos & Polonos ecclesias colligens inuenit characteres literarum Vandalicarum & sacra multa in vulgarem sermonem conuertit. Claruit à tempore Lud. Pij vsque ad Arnulphi imperium, nisi duo fuerint eius nominis. *Auent. lib. 4. Annal.*

Cyrillus frater impetrauit à Pontifice, vt sibi Slauonicæ vsus in aliquibus sacris aliquandiu concederetur. *Æneas Syluius Boem. hist. cap. 13.*

Igmarus siue Hincmarus Rhemensis Archiep. librum de varijs capitulis Ecclesiasticis hoc tempore scripsit contra Igmarum Laudun. qui infantes baptizari prohibebat.

g Post Leonem 4. Recentiores, præsertim hæretici, nominant quendã Ioannem 8. siue vt Sabellicus inscribit, septimum Anglicum, vel iuxta alios, Moguntinum, quem partim ferunt sedisse annum vnum, mens. 1. di. 4. partim an. 2. & semis. Nam mendaciũ non sibi constat. Esse autem fabulam multis argumentis euinci potest. Primum qui hoc tradunt, omnia ponunt incerta. Nam alijs dicitur, Ioannes septimus, alijs octauus. Alijs Anglicus, alijs Moguntinus. Alijs annũ vnum, alijs annos duos sedit. Sed nec Ioannes Septimus esse potuit, quia Græcus ille erat & hanc tempestatem centum sexaginta an. præcessit. Nec Octauus, quoniam ille Romanus erat & decem annis præfuit.

2. Nullam huius mentionem faciunt, qui ordine proxime sunt secuti historici, & à quibus omnem Põtificum historiam habemus, Anastasius bibliothecarius, Ademarus, Luitprandus, Regino, Hermannus Contractus, Lambertus Schanaburgensis, Otho Frisiogensis, Conradus Abbas Vspergensis, Leo Hostiensis, Ioan. Cremonensis.

3. Solus Martinus Polonus ante 300. annos, anno scilicet Do. 1320. rem euulgauit. Nam quod Sigebertus id videatur dicere, fictum est, eique insertum, vt fidem faciunt tum antiqua eius manuscripta exemplaria, in quibus nihil tale reperitur, tum Chronica Guiliel. Nangiaci. in quibus, cum totus liber alioqui Sigeberti exscriptus sit, hoc vnum desideratur.

4. Quin nec Martinus Polonus nec Platina, nec alij post eum, vt veram & certam historiam, sed quasi ab incerto rumore & obscuris auctoribus acceptam referunt, & tam variè, vt vix duo inter se in omnibus conueniant.

5. Auentinus lib. 4. Annalium Fabellam esse asserit à Theodola nobili scorto ortam. Ego, à receotioribus adulatoribus, in Romanæ sedis odinm, dum post dissidium inter Romanos Pontifices & Imperatores Germanos excitatum, Imperatorum gratiam inire, ab eis opes & honores consequi vellent.

6. Est enim ratio hæc ineluctabilis. Leo nonus epistola ad Michaelem Constantinopolitanum & Leonem Acridanum episcopos, anno à Passione millesimo & vigesimo, vt ipse scribit cap. 5. i. post annos centum septuaginta, inter cætera argumenta, quibus eleuat authoritatem Coostantinopolitanæ sedis, eam negat comparandam in poritate, integritate, gratia à Deo accepta cum Romana, quòd fœmina in illa sede aliquando sederit. Proculdubio non hoe argumento vsus fuisset, si intellexisset tale aliquid aduersum Romanam Ecclesiam, cuius puritatem tuebatur, posse obijci. Verba eius sunt. Absit autem, vt velimus credere, quod publica fama non dubitat asserere, Constantinopolitaoæ Ecclesiæ contigisse, vt Eunuchos, contra primum S. Niceni concilij capitulum, passim promouẽdo, *fæminam in sede Pontificum suorũ* sublimasset aliquando. Hoc tam abominabile scelus, detestabileque facinus, & si enormitas ipsius, vel horror, fraternaque beneuolentia non permittit nos credere, considerata tamen incuria vestra erga Sanctorum censuram canonum, qui Eunuchos in aliqua parte corporis inminutos, non solum ad clericatnm, sed ad pontificatũ etiam indifferenter & solenoiter adhuc promouetis, fieri potuisse pensamns.

7. Denique tẽpus quod illi ascribitur, ooo hadet locum, iuxta Anastasij bibliothecarij computationem, qui tamen hac vixit ætate & vitas Romanorum pontificum descripsit vsque ad Nicolaum primum pontificem proaimum, cuius creationi oon modo interfuit, imo & Adriani 2. & Ioannis octaui, vt ipsemet oominat, verũ etiã docuit post Leonẽ 4. Sedem dies tantum quindecim vacasse, Benedicto 3. mox creato & magnis motibus exortis propter electionem à Lothario sedatis.

Valeant igitur, qui aoiles nugas de quadam statua fœminæ & sede stercoraria iactitant.

Deinde fingite Centuriatores hoc verum esse, ac mulierem fraude, ementito sexu, detestante mundo aliquandiu extitisse Romanæ Ecclesiæ caput, an id magis ridiculum, quàm quod vos probatis, laudatis, defenditis, Reginam Angliȩ palam, aperte, vidẽtibus, sciẽtibus vobis (ô porteotum, ô scelos) Anglicanæ esse dicique caput.

Benedictus lachrymans, diu reluctatus & inuitus pontificatũ suscepit, Aegrotos inuisit, pauperes aluit, calamitosos consolatus est, viduas & pupillos defendit. Clericos ad honestè incedendum & viuendum compulit. *Mart. Polon. Plati.*

Petronas Michaelis dux, Amer Saracenorum ducem in acie interficit. *Zon. to. 3.*

h Nicolaus Sanctissimus, beatissimus, Zelo feruentissimus. Denique post B. Gregorium vsque in præsens, nullus Romanorum præsul illi videtur æquiparandus. Regibus ac Tyrannis imperauit, eisque ac si Dominus orbis terrarum, auctoritate prȩfuit, pijs humilis, blandus, pius, mãsuetus apparuit, impijs & à recto tramite exorbitantibus terribilis, atque auctoritate plenus extitit, vt merito credatur alter Elias (Deo suscitante) nostris temporibus resurrexisse, & si noo corpore, tamen spiritu & virtute. *Reg. lib. 2.* Scripsit plures epistolas

Anni Christi.		Anni mundi.
	Alphonso 3. cog. Magno Hispaniæ rege.	
	Eteluuolfo Angliæ, & per ordinem Edelbaldo mens. 6. Edelberto an. 5.	
	CONCIL. Ticinense. to. 2. concil.	
	Schisma 11. Anastasius 3. contra Benedictum sedit dies aliquot, non longe post coactus abdicauit.	
	108.	
858	h Nicolaus I. magnus & pientissimus Rom. absens & inuitus eligitur an. 9.	4946
868	mens. 7. di. 13.	4956
	Vacat mens. 7.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Ignatio, deinde Photio an. 7.	

Anni Christi. | Anni mundi.

858

Principibus.

Michaele solo Orien. Imp.

Ludouico 2. Occident. Imp.

Carolo 2. Caluo Fran. Reg.

Mahomete Babyl. & Persidis.

Mahomete Hispaniæ Miramolino.

Alphõso 3. cog. Magno Hispaniæ rege.

Edelberto Anglorum rege, deinde Edelredo an. 9.

4946

epistolas, vir cathedra illa dignissimus.

Scripta vna epistola ad Michaelem Imp. longe doctissima & altera ad omnes Asiæ & Libyæ Catholicos acta legatorũ suorum rescindit, & Ignatij patriarchæ depositionẽ, & Photij consecrationem illegitimam esse pronunciat. *Zon. tom. 3. & tomo 2. conc.*

Eius decreta in vnum collegit Gratianus & in aliquot titulos distribuit.

Contra Nicolaum Photius patriarcha Const. concilium habuit, ex quo tempore Constantinopolitana Ecclesia à Romana palam discedit, Spiritus Sancti processionem à solo patre petulanter defendens. *Nilus li. quodam Græco. manusc.* vbi & docet veterem Romam vsque ad Christophorum Papam cum nouæ in fide consensisse, qui sedit anno 905.

Ignatio à Barda iniuste patriarchatu eiecto, quòd ipsum ob dimissam vxorem & consuetudinem cum Nuru sua excommunicasset, Photius successit. Vnde postea secutæ magnæ turbę, Basilio restitutionem Ignatij iuxta canones procurante. *Zon. to. 3.* Photio libros contra sedem Apostolicam scribente. *lib. Pontif.*

An. 858. Dæmonium, quod iam triennium in pago Camonti, nõ procul à Bingio, suis præstigijs Mogũtinam ciuitatẽ & vicinos incolas affligebat Sacerdotes Mogũtini litaniis & aqua benedicta tandem abegerunt. *Sigeb. Auent. lib. 4. Annal.*

Constantinopoli scholas Bardas Cæsar instaurauit, singulis doctoribus publica stipendia decreuit, & omnibus magnum & communem doctorem pręfecit Leonem Philosophum. *Zon. to. 3.*

Apud Bulgaros nuper conuersus Trebellij Regis filius à fide deficit & Idola instaurare incipit. Verum parẽs è monasterio egressus copias cõscribit & filium capit, atque oculis orbatum in carcerem conijcit sub an. 865. *Sigeb. Zon. to. 3.*

Nogerius S. Galli abbas sequentias siue prosas composuit, quas Nicolaus pont. cantari concessit. *Trith. Marty. Polo. Chron.*

Certis autem in locis obscuræ & parum Latinæ de industria factæ sunt, vt cõcentus, & tonus atque adeo sonus esset iucundior. Nam musici & cantores in omnibus linguis id præcipuè obseruant. Quod de suorum Rabbinorum hymnis annotat Elias lib. 4. Bahur rad. 3.

865 | *CONCIL. Romanum 13. episc. contra duo prouincialia, Metense & Aquisgranense, quæ Theobergam non esse Lotharij legitimam vxorem pronunciauerant, facta alterius ducendæ potestate.* | 4953

Vualdradam pellicem Lotharij, legatus Nicolai Pap. an. 864. excommunicat. *Sigeb.* Ipse autem epistola Lotharium monet vt ab ea abstineat, ni & ipse velit excommunicari. *Regi. li. 2.* Legatos in Galliam misit, qui renuntiarunt se nullum sapiẽtem episcopum in toto regno Lotharij inuenisse, qui in canonicis esset institutus disciplinis. *Reg. lib. 2.*

Epistolam, quam post Pantaleonem Centuriatores nomine S. Hilderici Augustani Episcopi ad Nicolaũ I. pro clericorum coniugija afferunt, esse fictitiam, à nemine citatam, nulli cognitam, tempori non cõgruentem docet *Spencaus lib. 1. de continentia cap. 12.* Nam Hildericus 70. minimum annis fuit Nicolao posterior. *Infra.*

Slaui & Dalmatæ vna cum Sueropilo suo rege, prædicationibus Cyrilli & Methodij fratrum Christiani fiunt. *Chro. Polon. Bonfin. lib. 10. dec. 1. Blon. dec. 2. lib. 2.*

868 | | 4956

Tunc regnabat Polonis Semouitius Piasti f. à quo sequẽtes Polonorum reges vsque ad Iagellonem orti sunt, & Silesiæ principes ad hunc vsque diem. *Cro. Polo lib. 1. cap. 13.*

Theodoricus ex genere Regum Francorum, primus comes

mes Hollandiæ constituitur à Carolo Caluo *Mater histo.*

Hunni & Bulgari olim Christiani sed à Scythis victi circa an. 500. in paganismum relapsi magna ex parte cum suo rege Trebellio (qui paulò post ingressus est monasterium) iterum ab idololatria ad Christi fidē, Sacerdotibus eo à Rom. Pōtifice missis conuertuntur circa an 870. *Plati. Sigeb. & Rheg. lib. 2.*

Britanni ingenti numero Gallias ingressi, cuncta fere deprædantur. *Palmer.* ob quā calamitatem Carolus cum rege eorum Heruspoo fœdus iniit, eisque locum habitationis in Gallijs concedit an. 861. *Sigeb. Rhegi. lib. 2.*

Anno 861. incipit historia rerum Moscouiticarum apud Sigismundum Liberum.

Anno 869. in agro Brixiensi triduo sanguinem pluit.

i . Commendatur à liberalitate in pauperes, pietate in Nicolaum antecessorem, humilitate (Nam episcopis ministrabat & pedes eorum lauabat) & dono miraculorum. *lib. Pontif. Anton. tit. 16. cap. 1. §. 10.*

A populo & clero electus siue imperatoris consensu.

Primus Alfredum sextum Anglorum Regem corona regia insigniuit. *Polyd. lib. 5. hist. Anglic.* Qui in Indiam munera ad S. Thomam misit *Vuilielmus lib. 2 de Anglis ca. 16.*

Ozoniensem scholam aperuit cum nullus eo tempore in toto regno eius Grammaticæ doctor existeret. *Ranulphus lib. 6. cap. 1.* Psalterium transferre cœperat in linguam suam. *Ibid.*

Tunc primum Græci cœperunt vti campanis beneficio Venetorum. *Sabell. Ennead. 9. lib. 1.*

Froto Danorum rex in Britanniam irruit, suorum maiorum ditionem recuperaturus. Vbi & à Christianis, quos subegit, Christianus factus est, circiter an. 870. *Crantius in Dania lib. 4. cap. 15.* Filius eius Gurundus siue Gormo ab Alfredo Britanniæ rege captus cum 30. proceribus & maxima satellitum turba baptizatur & sortitur Orientalium Anglorū & Northumbrorum prouincias *Vuil. li. 2. de Ang. cap. 14.*

Saraceni ex Alexādria, Aegypto & Africa in Siciliā ingēti multitudine irrumpunt, & omnia ferro incendioque vastant. *In Chronico Cassinensi.*

An. 870. cum Persis bellum gerunt. *Sigeb.*

Carolus Franc. Carolomannum filium, qui abiecto habitu sacerdotali, regnare moliebatur cepit & oculis priuauit an. 872. *Sigeb. Rhegino lib. 2.*

Bulgaria olim Christiana, occupata à Scythis circa an. D. 500. gentiles superstitiones recepit, quas iterum anno circiter 870. abiecit, sacerdotibus à Rom. pontif. missis. *in Synodo Constantin.* Paulo post, quòd ea regio obnoxia esset Imperatori Orientis, Græcos ritus suscepit. *Plati.*

Valafridus, Otfridus, qui exemplo Caroli Magni conatus est linguam Germanicam scribere & regulis grammatices astringere, Vuerembertus, Hardinūdus Rabbani auditores. *Thrith.*

Contra Saracenos & Manichæos pugnat Basilius & traiecto Euphrate terras eorum populatur, & tandem Chrysochiorum eorum principem interfuit. *Zon. tom. 3.*

Tarsensium & Melitineorum Saracenorum copiæ cum Esma eorum Amyra ab Andrea duce cæduntur. *Ibid.*

Inter Saracenos & Græcos, Saracenos & Francos ab anno 867. ad 873. in Italia ad Beneuētum, Ragusinm, Bareos Longobardiæ vrbem varia prælia. In illis Sultanus eorum seu Adalgisus captus Capuāque ductus fraude elabitur. *Zo. to. 3.*

Ludouicus

Anni Christi.		Anno mundi.
	Conc. Ro. 2. & 3. contra Photium &c. Episc. 113. Plati. & Lib. Conc. Rheg. lib. 2.	
	109.	
868	i Adrianus 2. doctus & optimus Roman. an. 5.	4956
874	mens. 9. di. 12.	4962
	Vacat d. 12.	

Patriarcha.

Constantinopoli Photio, deinde Ignatio iterum an. 7.

Principibus.

Eisdem Impp. & regnant.

Basilio Macedone an. 20. Orient. Imp.

Mahomete Babylonia & Persidis Vicesimo quinto Miramolino.

Mahomete Hispaniæ Miramolino. deinde Almudio an. 2

Alphonso 3. cog. Magno Hispaniæ rege.

Angliæ Edelredo, deinde Alfredo an. 28.

Anni Christi.

868 *CONCIL. Vuormaciense contra errores Græcorum.*

870 *OCTAVVM vniuersale Concilium Constantinopolitanum 4. episc. 383. siue 300. contra Photiũ inuasorem sedis Constantinopolitanæ. In quo etiam can. 3. latũ est anathema cõtra Iconomachos. Præfuerũt legati Adriani Donatus Hostiẽsis, Stephanus Drepesinus siue Nephesinus, episcopi, & Marinus Diaconus. Plati. & lib. Conc. Anno. li. 5. cap. 25. Huic in decreto Gratiani multi canones attribuuntur, qui non extant in exẽplari Græca. Hac Synodo confirmantur 7. præcedentes generales.*

Acciniacẽse, cuius acta ab Hincmaro Remensi Archiep. conscripta.

Pantigonense. Ann. lib. 5. cap. 33.

Colonense. Sigeb.

110.

874 k Ioannes 8. Rom. doctus, antea Cardinalis,

884 an. 10. dies 2.

Vacat d. 3.

Patriarcha.

Constantinopoli Ignatio iterum, deinde Photio iterum an. 9.

Principibus.

Basilio Imp.

Carolo 2. Caluo, Ludouico 3. dic. 2. Balbo an. 2. per ordinem Occi. Impp. & Franc. Regibus.

Carolo 3. Crasso siue Grosso primò 2. annis cum Balbo, *postea solo* Occi. Imp. an. 12.

Ludouico 4. cum fratre Carolomanno, filijs spurijs Balbi an. 5. Franc. reg.

Almudio Hispaniæ. Miramolino apud Cordubam. deinde Abdala an. 25.

Alphonso cog. Magno Hispaniæ rege.

Alfredo Angliæ.

Anno mundi.

Ludouicus Imp. contra Normanns & Slauos in Germania res gerit. *Sigeb.*

4956 Basilius Macedo pecunias publicas, quas Michael in largitinnes exhauserat repetiuit publicato edicto, vt qui ab i-

4958 so pecunias accepisset absque iusta causa, eas redderet.

Post Mahometem Saracenorum & Persarum Miramolitum siue Amyram 25. historici nullum ordine nominant. Sed pro rerum gestarum cum nostria ratione. qui fuit annus Dom. 871. At Hispanorum Arabum Miramolitũ in Hispanicis Chronicis nominãtur apud Rasim, Rodericum Toletanum, Vasæum.

k Scripsit quatuor libris vitam D. Gregorij Pontificis Romani, vbi se Ioannem Diaconum inscribit. fuit Latinè & Græcè doctissimus. *Trith.* Carolum Caluum inaugurauit imperatorem. In Gallia Ludouicum Balbum Francorum regem coronauit. Romam reuersus Carolum Crassum Diademate imperij adornauit. Saracenos parato exercitu ex Italia & Sicilia profligauit. *Plat. Sigeb. Suplem. Chron.*

In Galliam profectus est, vbi multa gessit. *Annon. lib. 5. à c. 32. ad 37.*

Tres Imperatores coronauit intra quatuor annos, quod nulli alij Pontificum vnquam contigit. *Æmyl. lib. 3.* Carolum Caluum, Ludouicum 3. Balbum. & Carolum 3. Crassum. *Annonius in locis supra citatis & Otho Frisingens. lib. 6. hist. cap. 7. & 8.*

4962 Photio misit pontificalem stolam, humerale indumentũ; penulam & sandalia, vt ostenderet se eum in Constantinopolitanæ sedis patriarchatu suscipere. *Octan. conc. Constanti-*

4972 *nop. sessio. 4.* Hæc insignia ita postea Patriarchas inflarunt, vt deinceps se Romano Pontifici æquales, interdum superiores dixerint.

In Synodo apud Trecas, Flandris primum ex nemorosis locis ad meliorem cultum perductis, episcopum dedit. *Plati.*

Circa an. 875. Rhussi bello à Basilio Maced. afflicti pacem petunt & Christi doctrinam amplectuntur, post miraculum libri Euangeliorum ab igne illæsi & intacti. *Zon. tom. 3.*

An. 876. Carolus post adeptum imperium consuetudines Francorum negligens. Græcos & insolitos amictus affectabat, & talari Dalmatica indutus & supernè Balthen accinctus vsque ad pedes pendente, capite vero inuoluto serico velamine & Diademate superimposito procedebat. *Sige.*

Basilius post Ignatium è viuis sublatum, quem restituerat Adrianus, Photium restituit in pristinam sedem. Vnde iterum eum expulit Leo Philosophus ac in monasterium Armeniacorum relegauit, in quo videtur mortuus. *Zon. to. 3.*

An. 874. locustæ Galliam depopulantur, quę vt castrorum acies turmatim volãtes, duces cum paucis itinere vnius diei præmittentes ad metãda loca vẽturæ multitudini, circa horã nonam veniebant, ibique solis ortum expectantes, per spatium vnius diei aerem velabant, donec ad mare Britannicum peruenientes, ventorum flatu in profundum demersæ sunt. Vnde secuta pestis & fames, quæ penè tertiam hominum partem consumpserunt, *Sigeb. Rhegi. lib. 2.*

An. 876. Caroli Calui copiæ à Ludouico & fratribus, Calui nepotibus in Germania cæduntur. Eo itaque fugato tres fratres regnum Germaniæ partiuntur. *Rheg. lib. 2.* Eorum minimus Carolomannus contra Slauos multa prælia confecit, perpetuoq; victor regnũ suum amplificauit. *Ibid.*

An. 877. & seqq. Gallia tumultibus plena propter Normannos, itemque dissentiones de successore Ludouici Balbi. *Sigeb.*

geb. Rheg. lib. 2.

Hoc tempore mota est quæstio à Fredeuardo eqnite de mandncatione corporis Domini, sitne illa vera an tropica, sensibilis an insensibilis, modo corporeo an spirituali, ad quã Paschasius Abbas Corbeiẽsis Latinè & Græcè doctissimus, doctissimè respondit, nonnulla tacitè corrigens, quæ de ea quæstione Bertramus presbyter paulo ante, minus scitè & commodè ad Carolum Caluum rescripserat. *E Paschasij libro de Sacramento altaris.*

Hinc librum de Eucharistia scripsit Ioan. Scotus, à quo Berengarius postea videtur snam blasphemiam hausisse. Sed is lectus in Vercellensi Synodo omnium sententia damnatur. *Lanfracus lib. de veris. Euchar.* Et auctor graphijs discipulorum conficitur. *Crinitus de honesta discip.*

Remigius Antissiodorẽsis. Io. Scotus (alter à Franciscano doctore subtili, nã Palmerius videtur cõfundere) Aristotelis moralia de secretis secretorum, siue de recto principum regimine è Græco in Chaldaicam, Arabicam & Latinam linguam conuertit, & ex eodem Dionysij Hierarchiam in Latinum Ludouici iussu, ad quem missa fuerat à Michaele Imp. Const. *Sigo. Naucler.* Franco. Bertramus, Asserius Britanous. Milo & Hubaldus Galli, Paschasius Corbeiẽsis. *Trithe. Sigeb.*

Nortmani siue Dani totum Angliæ tractum à Septentrionali parte Tamasis flunij sibi subiecerunt, postea Galliam repetentes Andegauum vrbem occupant. *Guil. Nangiac.* ob ethnicas suas impietates vindicandas, passim in tẽpla & Christianos sæuiunt per Saxoniam, Lotharingiam & Franciam an. 882. *Helmold. cap. 7.*

Carnotensis antistes indutus Camisia interiori D. Virginis magnam edit Normanorum stragem. *Gaguin. lib. 5.*

Anastasius Romanę vrbis Bibliothecarius vertit è Gręco in Latinum Dionysij Hierarchiam & septimam Oecumenicam Synodum Nicenam. Hubaldus cantus de multis Sanctis condidit, qui passim cœperunt cantari. *Sigeb.* Henricus Antissiodorensis. *Trith.*

Giselbertus siue quisquis fuit auctor libri, qui inscribitur altercatio Synagoge & Ecclesiæ. Nam Ioan. Scotum vt coetaneum allegat. Suo tempore ibi vnam tantum Eucharistiæ speciem exhibitam multitudini declarat.

Britones mortuo Salomone suo rege, de regno inter se contendẽtes, à crebris Galliarum incursionibus cessarunt. *Palmer. in Chron.*

* Malis artibus pontificatum adeptus, non diu sedit.

Saraceni an. 884. Cassinẽse monasterium occupant, Bercharium Abbatem ad altare D. Martini mactant, spolijs Italiæ onusti, Garilianum redeunt. *In Chro. Caßinensi.*

Eodem an. Godefridum Normanorum ducem post Frisiam acceptam Carolus Crassus de Sancto Baptismo suscepit. *Sigeb.*

Mart. Pont. scholas Saxonum prece Alfredi regis omni tributo relaxauit & magnam partem Sanctę crucis ad ipsum misit. *Ranulph. lib. 5. cap. 3.*

Circiter illum annum Dani grauissimo bello victi, Anglia excedere coacti sunt, præter eos, qui Christiani fiebant. Nam & illi manserunt, & eorum rex Gormo Northumbris ab Alfredo præfectus est. Post annos 5. Rollo Danus Angliam inuasit. *Vuillielmus lib. 2 cap. 14. de Anglis.*

Theophylactus Bulgariæ episcopus. Nam à Photio patriarcha Bulgaris missus episcopus legitur in libro fratrum Prædi-

Anni Christi.		Anni mundi.
879	*CONCIL. Trecensi. præsentibus Romano Pontifice & Ludouico Balbo Franc. Reg. qui ibi à Pontifice elegitur Imperator Sigeb. Palmer. & ca. Miror, cum seq. dist. 50. Aimoin. lib. 5. cap 37. In eo Flãdri fiunt Tornacẽsis diocæsis. Plat.*	4967
	Macrensi. in finibus diocæsis Rhemensis.	
	III.	
884	* Martinus 2. (*siue priori nomine vt quidã aiunt.*)	4972
	Marinus 1. Gallus an. 1.	
885	mens. 5.	4973
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Photio iterum.	
	Principibus.	
	Basilio Orient. Imper.	
	Carolo 3. Occid.	
	Ludouico & Carolomanno	

Anni Christi. | Anni mundi.

112

885 l Adrianus 3. Rom. an. 1. 4973
886 mens. 2. 4974

Patriarcha.

Constantinopoli Photio iterum.

Principibus.

Eisdem Impp. & regnant.

113

886 m Stephanus 6. dictus 5. 4974
892 Rom. an. 6. di. 11. 4980

Vacat d. 5.

Patriarcha.

Constantinopoli Stephano an. 7.

Principibus.

Leone 6. Philosopho an. 17. Orient. Imp.

Carolo Crasso 3. Occi. Imp. & Frã. Rege ad Eudonem siue Odonem seu Otthonem Franc. Reg. vsque.

Abdala Hispaniæ Miramolino.

Ordonio 2. Hispaniæ Rege an. 8.

Alfredo Angliæ.

prædicatorum contra Græcos.

Mahometes Albategnius Aratensis, Arabs Mathematicus an. 884. scribebat librum de motu stellarum an. 743 post Ptolomæum. *Ipse ibid.*

Tũ cõperit annũ solarẽ cõstare diebus 365. & quarta diei, minus centesima sexta parte ipsius diei. *Ipse c. 52. & 53. sui lib.*

Carolus Crassus Aeram Christianam siue annos à Christo nato primus suis diplomatibus & epistolis subscripsisse fertur. Cùm Orientales principes, recẽtis adhuc Basiliensis concilij tempore ab Orbe condito iuxta Eusebianam supputationem, multis annis alioqui redundantem & mendosam suis literis subnotarent.

Eo Caroli Crassi tempore circiter an. 884. Normani trãs Daniam populi in Germaniam & Galliam irrumpere incipiunt. Quibus non parum addiderat virium ea Imperij Romani diminutio, quę post Ludouicum Pium contigit. Prius enim est intestinis bellis exhaustum, postea in 4. portiones diuisum, dum Lotharius Italiam, Lotharingiam & Burgundiam possideret, Ludouicus Rhenum & Germaniam, Carolus Galliam, Pipinus Aquitaniam. *Helmold. cap. 7. Chronici Slauorum.* Vbi obserua posteritatem Gallorum iure hæreditario possedisse Germaniam.

l Initio sui Pontificatus ad senatum populumque retulit, ne in creando pontifice Imperatoris authoritas expectaretur, vtque libera essent & Cleri & Pop. suffragia. Quod institutũ à Nicolao 1. tentatum, potius quàm inchoatum fuerat. Moritur collachrymantibus omnibus.

Nonnulli historici secuti Sigebertum in Chron. post Marinum PP. nominant quendam Agapitum PP. qui sederit an 1. & inter hunc & Stephanum collocant Basilium, quem volũt sedisse an. 4. Nos sequimur Platinam & Magnam partem scriptorum.

Guilielmus dux Aquitaniæ & Aruernię Comes, vir pius, Cluniacense monasterium in fundo paterno inchoauit, & Bernonẽ primum Abbatem præfecit, designatis prouentibus ad victum monachorum. *Plat. Sigeb.*

Nortmanni post varias incursiones in Franciam à Carolo subacti, cum Rollone Duce suo (qui postea dictus est Rupertus) baptizantur, & ex contractu matrimonij Ducis eorum cum Gisla filia Simplicis, habuerunt ad habitandam, vltra Sequanam fluuium, Neustriam regionem (quòd ea esset rebellis in Francos) eamque ex suo nomine Nortmanniam vocauerunt. *Blond. lib. 2. dec. 2. Guilielm. Nangiac.* an. 888. *Sigeb.*

Multi Iudæi præbita & promissa ipsis ab Imper. Orientis pecunia, Christianam fidem amplectuntur. *Idem*

m Stephanus eo tempore pontificatum iniit, quo Gallia à Normannis, Anglia à Dacis, Pannonia ab Hungaris, Italia à Saracenis affligebatur. *Sigeb.*

Sub an. 888. Italiæ nouum regnum exoritur per Berengarium in annos 80. siue vsque ad annum Othonis Magni tricesimum secundum, qui Adelbertum depulit.

Eius reges fuere Beregarius an. 36. quem, postquàm cõtra cum regnassent Guido an. 6. Lambertus an. 5. Ludouicus Bosonis f. an. 5. Ioannes decimus coronauit an. 916. 2. Hugo an. 20. 3. Lotharius cum patre an. 12. & solus an. 4. 4. Berengarius 2 an. 4. denique Adelbertus. an. 4.

Supplicium feruentis aquæ & cãdentis ferri (quod in vsu quæstionum erat) prohibuit. *ca. Consuluisti, 2. qu. 5.*

Bulgari ruptis fœderibus bellum gerunt cum Græcis, sed

vincuntur à Leo Imp. nec nõ & Agareni. *Zon.10.3. Cedrenus.*

Saraceni ea Aphrica in Italiam descendentes, Frainetum castrum occupant. Hinc deinceps magno exitio Italiæ esse cœperunt. *Sigeb. Gul. Nang.*

Vsque ad Carolum Crassum & annum 888. ijdem erant Galliæ siue Franciæ & Germaniæ reges. Nam nostrorum armis perpetuo Germania succubuerat.

Eo mortuo non solum Francorum regnum, sed & imperium scissum est.

Ab Ordonio Hisp. rege, ob Ipsius in suos comites iniurias Castella prouincia deficit & Iudices duos creat. *Vasæus.*

n Hic Arnulphum Carolomanni filium Imperatorem coronauit, Carolo Crasso à Francorum principibus remoto & à suis deserto, eo quòd non animaduertisset in Normanorũ duces captos, sed cum muneribus dimisisset in Reip. perniciem. *Rheg. lib. 2. Blond. lib. 2. dec. 2. Sigeb.*

In eius electione Romæ magnum extitit dissidium.

Commendatur à Sanctitate à Luithprando Ticinensi, qui de eo multa scribit li.1. hist. c. 1. & 8. vt & Abbas Vspergẽsis.

A Sancto Petro ad hunc vsque nullus creatus est pontifex, per annos plus minus 900. qui non per omnium ordinũ Ecclesiasticorum gradus ad Diaconatum, vel sacerdotium saltem, in Romana ipsa Ecclesia non ascendisset. *Onuphrius.*

Primus enim omnium Rom. Pontificum Formosus ex aliena Diocesi factus est, cum ante ipsum non nisi ex presbytero vel Diacono Cardinalibus creatus esset. *Idem.* Sed hæc obseruatio falsa est, vt pleræq; eius aliæ. Thelesphorus enim à Petro 9. ex Anachoreta, Dionysius 26. ex Monacho Pontifex est institutus, &c.

Hatto Abbas & Moguntinensis Archiepiscopus. *Sigeb.* Constantinus Afer.

Odo, quem Franci neglecto Carolo Ludouici Balbi filio sibi præfecerant, Danos ad Axonam fluuium vicit, & Vualterium seditionem molientem oppressit. Cum autem in Aquitania Ramnolfum & fratrem eius Ebulonem ac alios rebelles domaret, Carolus in regnum paternũ à Francis reuocatus & à Falcone Remensi inunctus an. 894 contra eum arma capit, sed frustra, etiam si ab Arnulpho Imp. auxilia obtinuisset. Quare non nisi Odone mortuo, ad illum Francorũ regnũ rediit post annos tres. *Rheg. lib. 2.*

Liliorũ insignia ab hoc instituta & vsurpata primùm quidam narrant.

Zuenteboldus Arnulphi filius Lotharingiæ rex Lugdunum obsedit & Treuirim occupauit. *Sigeb. Rhegi. lib. 2.*

Negligentia Episcoporum multi Abusus irrepserunt in Ecclesiam, qui propter bella non poterant reprimi. *Plati.*

Hundeus Nortmannorum rex fidem amplexus à Carolo de baptismo suscipitur an. 896. *Sigeb.*

Carolo regnante Berengarius & Guido inter se clam partiti fuerant regnum & cesserat Berengario Italia, Guidoni Francia. Mortuo illo Berengarius Italiam occupat. Guido Romam abit, vt à Pontifice consecretur. Dum abest Franci Odonem regem designant, itaque mutato consilio Italiam inuadit & collatis signis ter vincit atque ita inuito etiã Arnulpho Imp. Italia potitur, an. 897. *Sigeb. & Luitprandus lib. 1. cap. 6. de rebus Europæ.*

Arnulphus cum multis copijs Longobardiam ingressus vrbes multas capit. Romam expugnatis muris ingreditur & hostes Formosi pont. capitali supplicio afficit. Postea contra Guidonem mouet, sed ægrotus recedere cogitur an. 901. *Iidem.*

Radulphus

Anni Christi.		Anni mundi.
	CONCIL. *Coloniense. Tom. 2. Concil.*	
	Vuormaciense. Ibid.	
	Moguntiacum.	
	114.	
892	n Formosus Rom. an. 5.	4980
898	mens. 6.	4986
	Vacat m. 2.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Stephano, deinde Antonio 2. an. 8.	
	Principibus.	
	Eisdem & Arnulpho an. 12. Imp.	
	Odone an. 9. Reg. Franc.	
	Abdala Hispag. Miramol.	
	Ordonio 2. Hispa. Rege, an. 8.	
	Alfredo Angliæ.	

Anni Christi.

Schisma 12.

Sergius 3. electus in schismate contra Formosum sedit dies aliquot.

895 *CONCIL. Triburiense epis. 26. Germaniæ pro tuenda Episcopali auctoritate, cõtra quosdã Laicos. Rhegi. lib. 2. Chron. & tom. 2. Conc. Gratian. 2. qu. 5. Sigeber. illud reijcit ad an. 899.*

Moguntinum.

115.

898 o Bonifacius sextus Tuscus (*seu vt alijs placet Romanus*) dies 26.

898

Patriarcha.

Constantinopoli Antonio secundo.

Principibus.

Eisdem Imperantibus. & regnant.

Anni mundi.

Radulphus circa an. 890. in Burgundia regnum constituit quod multos annos postea durauit. *Rheg. lib. 2. Sigeb.* Hic Gallia & Francia multas insignes mutationes est experta. *Ibid.*

Alanus rex Britonum, quòd Normanos vicisset, duodecim eorum millibus cæsis, decimas Deo & B. Petro Romam misit. *Ibid.*

Cyrillus Morauorum præsul Suatocopum Regem Morauiæ ad fidem Christi perduxit. *Æneas Syl. hist. Boemiæ cap. 13.*

Saraceni Taurominium & Lemnum insulam occupãtes, crudeliter in Christianos sæuiunt. *Zon. tom. 3.*

4983 Ioan. Meyerus 2. parte promptuarij Concil. scribit Viennæ Delphinatus in Gallia sub Formoso an. 892. Iussu Ludouici Balbi celebratum fuisse Concilium Episcoporum Galliæ, præsidibus Paschali & Ioanne legatis Pontificis Ro. sed vt multis alijs in locis, sic hic nimium credulus fuisse videtur: nam certum est ex Sigeb. Naucler. & alijs, Ludouicum Balbum obijsse an. 880. & non potuisse attingere tempora Formosi. Quod sit adnotatum propter eos, qui tale cõcilium satis imprudenter proferunt contra Ecclesiasticum cœlibatum.

Moraui, qui à Francis subacti erant, & ad fidem Christi adducti, spe recuperandæ libertatis arma capiunt, ac religione abiecta Hungaros sibi adiungunt, & more eorum capita prorsus detondent, Christianos infestant cędibus, ecclesiasque incendunt, adeo vt in tota Pannonia vna tantum superesset Ecclesia. *Bauariæ Episcopi ad Ioan. 9.*

Turcę, seu Hungari è suis finibus erumpentes, cõtra Morauorum regem accersiri ab Arnulpho Imperatore Saxoniã, Thuringiam, Alemaniam, Franciam & Italiam ferro igneq; vastarunt. *Sigeb. Rhegino. lib. 2. Guiliel. Nangiac.* Quam sæuitiam in Germania continuarunt, donec consensu principum Henricus Auceps ad imperium est vocatus.

4986 o De tempore, quo sedit magna contentio inter scriptores. Sed & magna confusio ob Cæsares Germaniæ omnia in Ecclesia miscentes & tanquam porcos feros, vineam Domini depascentes.

4986 Leo Philosophus Imp. scripsit libros βασιλικῶν. Quo tempore patriacharum administrabat Photius auctor Nomocanonis, sæculo tam infœlici apud Latinos, vt nullum illi haberent, qui Græcis æquo marte sese posset opponere, Græcis propugnantibus dogma de processione Spiritus S. è solo Patre.

Hic enim Photius primus secessionem fecit à Latina Ecclesia, dum apud nos regnarent Caroli Caluus & Crassus.

Leo Turcos Istrum accolentes, Vngros nomine, muneribus in Simeonem Bolgarorum regem sibi adiungit an. 898. qui Bulgaros vincunt & plurimos capiunt. Victoria tandem penes Bulgarum fuit. *Zon. tom. 3.*

Turcæ seu Hungari in Bulgariã à Leone euocati cœperũt Pannonias & postea Carantanos & Marahenses diuexarunt. Ad eos propulsandos Zundebaldus Slauorũ Morauensium rex ab Arnulpho ducatum Boemorũ, qui hactenus à principe eius gentis administratus fuerat, recipit, sed postea tributum imperatori denegãs, Hungaris per tractas munitiones, quas clausas appellant, euocatus, sub iugum redigitur. *Luithprandus lib. 1. cap. 3. de rebus Europæ.*

Non prius Ecclesia à Northmanis & Danis pacem habuit, qui in Gallijs, Burgundia, Lotharingia, Vuormacia, & alijs

alijs Germaniæ vrbibus grassabantur, quàm ab Arnulpho Imp propemodum deleti sunt, & rex eorum Hundeus, consilio Caroli fidem amplexus est. *Helmold. cap. 7. Sigeb.* Eorũ nihilo minus reliquiæ in Daniam recedẽtes Prumiense momonasterium & loca Arduennæ proxima populantur. *Rheg. lib. 2.*

Denique cũ per annos 70. Christianos passim afflixissent, tandẽ ab Arnulpho cæsi sunt ad cẽtum millia, vix vno atque altero è Christianis amisso. *Helmold. cap. 7.* anno 895. *Sigeb.*

Fames maxima hoc tempore, vt multi cogerentur vesci humanis carnibus. *Ab. Vsperg.*

p Magno odio persecutus est Formosi nomen, cujus ordinationes omnes rescidit. & damnauit. Iam enim tum incipiebat Pontificum virtus & integritas deficere propter Arnulphum & seqq. Germaniæ imperatores sibi Ecclesiæ iura rapientes & libera Ecclesiæ suffragia in eligendis pontificibus tollentes. Hæc Ecclesiæ captiuitas durauit annis ferè 140. in qua apparuit pessimam electionem prętare optimę principum nominationi. Quod proinde sęculum ab Historicis infœlis inscribitur, vt mox notabimus.

Formosi cadauer è sepulchro eruit & indignè habuit. Quod tamen fabulosum censet Onuphrius.

Constantinopoli multę turbæ, quòd Leo philoso. Imp. quartò vxorem duxisset, Nicolao, deinde Euthymio Singelo patriarchis quartas nuptias improbantibus & ecclesiastica censura notantibus. *Zon. tom. 3. Cedrenus.*

Vualdridus Bauarus, Bernardus Pictauiensis. *Plat. in Stephano 5. Trith. de vir illust.*

Agarenos Asiam populantes vincit Andronicus, postea Imperatori suspectus ad eos deficit. *Zon. tom. 3.*

Vndique bella consurgunt, hostes sæuiunt. inimica gens Paganorum insequitur populos Christianorum. *Conc. Tribur. cap. 34.* Quod ad Normanos & Danos pertinet, qui bis Parisiorum mœnia oppugnarunt, & in Burgundiam recedentes, Senonensem vrbem, sed frustra tentarunt, per Maronem fluuium Trecas incenderunt, vicinas vsque ad Virũdunum & Tullum populantes &c. *Sigeb. & Rhegi. lib. 2.*

q Vniuersa acta Stephani improbat & abrogat.

Carolus Crassus propter ignauiam, & quòd Nortmannis Galliæ partem cõcessisset, regnumque imminui passus esset ab optimatibus regni repudiatus est anno 890. *Sigeb. & copiosius Otho Frising. Chro. 6. cap. 9. lib. 5. cap. 42.*

Hic cum post Carolum Magnum inter omnes reges Frãcorum maximæ esset auctoritatis, breui in tantam tenuitatem venit, vt panis quoque egens, ab Arnolpho iam rege facto, stipendia miserabiliter exigeret, ac ab ipso paucos ficos gratanter susciperet. *Ibid. Oth.*

r Post Photium Constantinop. Patriarcham vtraque parte conniuente post longam concertationem de Primatu illud vsurpari cœptum est, vt ambo episcopi, Rom. scilicet & Constantinop. Oecumenici & vniuersales appellarentur. Hic quidem vniuersalis patriarcha, quòd cęteris esset dignior & primum post Papam haberet locum, ille verò vniuersalis Papa, quod Papæ nomen videretur excellentius. Atque hic fuit litis huius finis inter hos duos. *Onuphrius.*

ſ Hungari an. 900. Bauariam deuastantes simul Ecclesias igne perdunt. *Auent. lib. 4. Annal.*

Florebat Comes Fernandus Gongdisaluus, qui mira gessit contra Mauros. Vnde & rerum potitus est in Castella, & eius primus Comes extitit. *Vasæus.*

t Infœlix

Anni Christi		Anni mundi
	116	
898	p Stephanus septimus dictus sextus Romanus.	4986
899	an. 1. mens. 3.	4987
	Vacat d. 3.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Antonio 2.	
	Principibus.	
	Eisdem Impp. & regnant.	
	Leone scilicet philosopho Orient. Imp.	
	Abdala Hisp. Miramolino.	
	Froila Hisp. reg.	
	Alfredo Angliæ.	
	117	
899	q Romanus Gallesianus	4987
899	Tuscus, mens. 3.	4987
	Vacat d. 8.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Antonio 2.	
	Principibus.	
	Eisdem Impp. & regnant.	
	118	
899	r Theodorus 2. Rom.	4987
899	dies. 20.	4987
	Vacat d. 11.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Antonio 2.	
	Principibus.	
	Eisdem Impp. & regnant. deinde apud Hispanos Alphonso 4. an. 5. apud Anglos Alfredo, deinde Edouardo an. 24.	
	119	
899	ſ Ioannes 9. Romanus	4987
901	monachus, an. 2. di. 15.	4989
	Vacat d. 9.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Antonio 2.	
	Principibus.	
	Eisdem & Arnulpho Impp. Carolo 4. Simplice an. 27. Franc. Rege.	
	Abdala Hisp. & Cordubæ Miram. deinde Abdera. an. 40. Alphonso 4. Hisp. R. Eduardo Angliæ.	

Anni Christi.		Anni mundi.
899	CONCIL. Rauennense epifc.74. præsentibus Francorum Archiepiscopis, pro ordinatione Formosi contra Synodum Stephani, cuius Synodi acta coram Episcopis combusta sunt. Plati. Sigeb.	4987
	ANNVS Dom. DCCCC. quo Carolus Simplex rex Francorũ trigesimus regnum suscipit, Abderamen Hispaniæ Miramolinus factus est, infœlix seculũ cœpisse fertur.	

NONO seculo permansisse veterem doctrinam à Sectarijs oppugnatam sic constat. Corporis Christi veritas, Sacrificium, Transsubstantiatio. Rabanus lib de Sacramento Eucharistiæ & li.1.instit.cleri.c.33. vbi formã Missæ describit. Pascasius lib.de corpore & sanguine Domini, vbi Canonis missæ meminit & eius multa exponit, Transsubstantiationem ponens c.19.& 50. Sic Haymo 1.Timo.2. Theophylactus in 26. Mat. Mar.14. Luc. 22. Ioan.6. Photius in bibliotheca & alijs scriptis Transsubstantiationis habet semina Bertramus ipse. vtitur enim vocabulis permutationis, commutationis, & conuersionis lib.de corpore & sang. Domini, quantumuis sit à Sacramẽtarijs corruptus & suppositus. Baptismi effectus, necessitas, ceremoniæ variæ, aliena fides. Hincmarus epistola ad Hincmarum Laudunensem, Haymo super à scensione Dom. Theophylactus multis locis. Rabanus epistola ad Reginbaldũ lib.1.& 2. de instit.cleri. Photius in Bibliotheca, Leo Imp. in suis constitutionibus, in quarum 17. baptizatum illuminatum appellat, vt cum apud veteres Baptisma sacramentum illuminationum dicebatur. Sanctorum preces, suffragia, inuocatio, reliquiæ, imagines, festa. Idiota cap. 1.& 4. contempl. de virgine. Haymo hom.de Virginibus. Raban.lib. 4.cap.10.de sermonum proprietate. Si quis (inquit) contra hanc sententiam venit, non Christianus, sed Eunomianus & Vigilantianus creditur. epist.ad Orgarium.li.2.de Inst.cleri.cap.15.& passim. Ionas Aurelia.libris 3.de imaginibus. Conc. Cabil. cap.45. Moguntinum cap 36.&c. Photius in Bibliotheca. Leo Imp. in constit. Strabus auctor Glossæ ordinariæ multis locis. Liberum arbitrium, fides, Iustificatio, Gratia, bona opera. Haymo in 1.cap. Malachiæ, lib.1.in Esaiam. in 4.Heb. super Euang. in octaua Paschæ super ps.26.135. super cap.6 Roman. Rabanus epist.ad Humbertum episc lib.14.in Ierem.lib.4.in Ecclesiasticum cap.6. & lib.de modo Pœnitentiæ. Theophylactus passim. Photius in Bibliotheca. Angelomus in 7.c.3.Reg.in 13.c.4. Reg. Strabus in Glossa Ordinaria sæpe. Idiota lib.de Diuino amore cap. 17. 22.24. &c. de vera patientia c. 7. 13. 15. Pœnitentia & eius tres partes. Rabanus lib.8.in Ecclesiasticum cap.3. & lib.7.cap.7.epistol. ad Reginbaldum Chorepiscopum.lib.2.cap.30.institut.cleri.cap.14.16.30.& lib.de modo Pœnitentiæ. Conc.Cabilonense cap.33. & 45.Haymo in cap 6 Heb. Claues. Absolutio. Theophyl in 16.Matt.& 20.Ioan. Photius in Bibliotheca. Primatus Romani Pontif. Hincmarus ad Hincm. Laudunensem. Qui & hac ætate eum Apostolicum simpliciter appellabat. Photius Græcus in Nomocanone. Theophylact.in Ioan.21. Preces & oblatio pro mortuis. Purgatorium. Haymo in 3 c.& 6.prima Corint.& in Ps.6 & in feriam 6.Pentecostes & li.2.super Esaiam. Raban.lib.8.com.in Ecclesiast.cap.14. Concil. Cabillonense cap.39. Photius in Bibliotheca. Nam Græci orant & offerunt pro mortuis. Confirmatio, Chrisma & alia sacramẽta. Raban.libris de Inst.cler. Theoph.in marc.6. vbi de oleo vnctionis extremæ aperte. Haymo sup.Ps.26. super 6.Heb. & super Euang. Hincmarus ad Hincmarum Laud.& ad Ternacensem Ecclesiam. Synodus Arelatensis, Cabillonensis & aliæ huius seculi. Nicolaus Papa in Epistolis. Hæc & alia agnoscunt Centuriatores in epistola 9.Centuriæ. Patrum (inquiunt) superiorum sensum atque intellectum in ipsam Dei scripturam importarunt, ac piaculum duxerunt, si quis ab eorum ductu vel latum vnguem deflectere auderet. Quod postea confirmant initio col.2. Membratim deinde indicant cap.4. de Doctrina col.206. & seqq.cap.6. de Ceremonijs & ritibus Ecclesiæ pag.227.& seqq. c.7.de Politia & Gubernatione Ecclesiæ col.289.& seqq.cap.9.de Synodis col.301.sparsim.cap.10 de Episcopis & doctoribus Ecclesiæ col.484.& seq sparsim. Vnde qui refutarunt hoc seculo Claudium Taurinensem, Godescalcum & similes, simul istos sunt execrati. Adde totius huius curriculi Synodos vniuersas, quæ non paruo fuere numero. Adde & historicos. nam hi omnes cursum Ecclesiæ nostro similem planè pinxerunt.

Anni Christi.		Anni mundi.
	DECIMVM SÆCVLVM. 120	
901	† Benedictus 4. Rom. an.3. mens.4.	4989
904	Vacat d.6.	4992
	Patriarcha. *Constantinopoli Nicolao Mystico an. 2. deinde Euthymio Sycello an. 5.*	
	Principibus. *Leone 6. Alexandro 2. Constantino 7. Leonis fil. an. 41. per ordinem, Orien. Impp. Arnulpho, & post eum Ludouico Iuniore 4. dict. 3. an.*	

† INFOELIX dicitur hoc sæculum, exhaustum hominibus ingenio & doctrina claris, in quo nihil ferè dignum memoria posteritatis gestũ sit: vnde ferũt tunc repertum fuisse quoddam monstrũ capite canino & cæteris membris humanis, quod statum illius temporis mirifice referret.

Hoc ipso infœlicissimũ, quod Eccl. sub Cęsaribus esset captiua, sine vllo bono fere põtifice, sine vllo celebri Cõc.&c.

Apud Gręcos & Hebręos aliquãto fœlicius. Nã Gręci sub Leone philosopho doctrina & reb' bellicis florebãt. Hebręi, præsertim hi, qui Gheonim appellãtur, nomine literario tum erant clarissimi, vt è Cabbala R. Abraham Leuitæ apparet.

Græcia literatis abundabat, quoniã & ipse Leo imperium administrans philosophabatur, cuius laudatur à Suida respõsum, ad quendã Eunuchum, qui honoraris philosophorum tribui volebat militibus, Vtinam (inquit) mei imperij temporibus contingat, vt quæ sunt militum potius in doctores & literarum professores consumantur.

• Quidam hunc Papam fabulantur martyrio coronatum Haiburgi, quæ vrbs est Germaniæ. Nusquam enim legitur Pontificem Romanum illic fuisse præter Benedictum quintum, qui eo loci relegatus ab Othone Imperatore, tędio animi moritur, vt ait Platina in eius vita.

Cum Arnulphi milites lepusculum versus Romam fugientem insectati essent cum clamore, Romani terrefacti sese de muto dojciunt & hostibus per factos aceruos murum ascendendi lorum faciunt an. 900. *Sigeb.*

Normanis in castra Ecclesiæ intrantibus pax aliqua in Occidentis imperio & regnis affulsit, vnde & sequēti centenario secuta est mirabilis & crebra gentium, populornmq; Septentrionalium conuersio. Quare vt hoc sæculum infœlix prædicetur à chronologis Lutheranis, mihi tamen est fœlix, conuersionibus scilicet gētium, præcipue Septemtrionalium, Mosconitatum, Sueuorum, Polonorum, Slauorum, Hungarorum, &c. quo episcopatus illustres constituti Magdeburgensis, Misnensis &c. reges Sancti Henrici duo, Othones tres, Robertus &c. populus & clerus pietate ardens, adeo vt illo plura collegia, templa & monasteria condita, restaurata, dotataque sint, quàm vllo alio. *Bruscius de episcopis, item libro de monasterys*, per annos videlicet 150. quousque sub annum 1060. Hēricus 4. turbauit. Hæresibns & facinoribus multis totam Ecclesiæ pacē. denique literæ & disciplinæ viguerunt, maxime apud Græcos, Hebræos & Arabas. Sed hæc Sigillatim deinceps demonstrabimus.

Hoc vero vno infœlix, quod per annos fere 150. pontifices circiter 50. à Ioanne scilicet 8. qui Nicolao & Adriano 2. Sanctis pontiff. successit, ad Leonem 9. vsque, qui primus à Deo vocatus velut alter Aaron, antequā pontificium integritatem è cœlo in sedem Apostolicam reuorauit, à virtute maiorum prorsus defererint, Apotactici, Apostaticiue potius, quàm Apostoliri. Tāti sceleris rei sunt Germanici Impp. qui ita premebant Ecclesiam, vt sublatis canonicis electionibus pro libidine, & sæpius pecunia & pactis summos darent pontifices, & recusaret electus Pontificatum suscipere, priusquam ab illo confirmaretur. Aliqui etiam vi, aut largitione sedem inuadebant. Vnde minime mirandum, si tam paucis annis tot extiterint, ac breui tempore semper vixerint, quādo non per ostium, sed per posticum, id est, Imperatorum tyrannidem ingrediebantur. Quo etiam factum, vt Imperium multnm ab illo apice declinaret, in quo fuerat à Francis collocatum & Berengariana hæresis oriretur. E tanto Ponrificum nnmero, quinque modo, & satis tenuiter, laudantur, Martinus 2. Agapetus 2. Ioan. 17. Sergius 4. Gregorius 6. Virtute postea Leonis 9. & seqq. Pontiff. adempta est illa vsurpatio Henrico 4. magnis etsi motibus, atque ita restitutus est Sedis Apostolicæ antiquus candor, species & perfectio.

Suatocopius Morauię rex bello victus ab Arnulpho, eremum petijt, vbi cum tribus alijs, quos illic eremi cultores repetit, incognitus sanctissimè ad mortem vsque vixit. *Sylnius cap. 13. Boem.*

Edouardus ordine 23. Anglorum rex an. 901. ab Ethelredo Cantuatiēsi Episcopo more maiorum coronatur. *Polyd. lib. 6. Ang.* Postea eum eius incuria religio ferè intercidisset, episcopis vel nullis, vel ex aula & bello assumptis à Pontif. increpatus Synodum cogit, in qua à Pleimundo, qui Ethelredo successerat, vno die multi episcopi ordinantur. *Ibid.*

Ad Slauos & Polonos Cyrillus & Methodius doctrinam Christi propagant Sub Arnulphi imperio. *Æne. Sylnius lib. 1. cap. 13.*

Imperium Occidentis, maximè Italiæ, quo annis circiter centum & decem Franci potiti fuerant, ad Longobardos transfertur, Berengario 4. Longobardo Duce Foroiuliensi à quibusdam

Anni Christi.	10. Occid. Imp.	Anni mundi.
901	*Carolo 4. Simplice Fr. Reg.*	4998
	Abderamene Hisp. & Cordubæ Miramolino.	
	Alphonso 4. deinde Ramiro an. 19. Hispaniæ regibus.	
	Eduardo Angliæ.	
904		4992

Anni Christi. | Anni mundi.

121.

904 v Leo 5. Ardeatinus. 4992

404 menſ.1. dies 10. 4992

Patriarcha.

Conſtantinopoli Euthymio Sycello.

Principibus.

Conſtantino 7. Orient. Imp. & Romano Lacapeno eius vitrico imperium occupante per 26. annos.

Ludouico 4. dicto 3. Occid. Imp.

Carolo 4. Simplice Francorum Rege.

Hiſpaniæ Miramolino Abderamen.

Rege Hiſp. Ramiro 2. Angliæ Reg. Eduardo.

122

904 x Christophorus 1. Romanus, 4992

905 menſ.7. 4993

Patriarcha.

Conſtantinopoli Euthymio Sycello.

Principibus.

Eidem Impp. & Regnant.

quibuſdam Italis electo in Imperatorem, & Vuidone in regem Italiæ. *Blond. dec. 2. libro 2. & Luithprandus lib. 1. de Rebus per Europam geſtis cap. 6.*

Ludouicus de genere Francorum vltimus coronam à Pont. non accepit propter incendium bellorum, quibus vniuerſa flagrabat Italia & propter plurima pericula, quæ ipſi Germaniæ ingruebant. *Erfordienſis.* Quid ſi illa negligentia cauſam diuino quodam iudicio præbuerit transferendi ad Germanos imperij? Franci à Pontifice imperium erãt conſecuti, debuerant igitur eodem medio illud retinere.

Primo eius anno Hungari in Morauiam & Bauariam impetum faciunt. deinde fœlici pugnæ cuiuſdam succeſſu elati Baoariam, Sueuiam, Franciam, Saxoniam vaſtant. *Luithprandus.*

Zuẽdebaldus frater à Lotharingis perimitur, eo quod rapinis & cædibus omnia turbaret. *Erphordienſ.*

Transfertur imperium ad Longobardos apud Italos vſque ad Otthonem Mag. *Onuph.* Hinc Berengarius 1. an. 4. apud eos, apud Germanos Conradus 1. an. 7.

v Conſtãt. Imp. rythmis & omnis generis verſibus obitũ coniugis ſuæ deplorauit. *Zon. to. 3.*

Rythmi ergo etiam inter Græcos, vt Latinos, hoc tempore inualuerant.

Philoſophiam quæ pene in obliuionem venerat ordinatis doctoribus excitauit. *Zon. to. 3.* Quare Simeon Bulgarorum rex Conſtantinopoli, à puero ſcilicet, non ſolum Demoſthenis Rhetoricam, ſed & Ariſtotelis Syllogiſmos didicit. *Luithprandus lib. 3. cap. 9.*

Romanus Imp. præter alias largitiones etiam æs alienum pro debitoribus exoluit, cuius ſumma ad nouemdecim cẽtenarios excreuerat, tabulis in medio foro crematis, item pretium pro ijs, qui Conſtantinopoli in conductitijs domibus habitabant.. *Zon, to. 3.*

Filios ſuos creauit Auguſtos & Conſtãtino, cui Helenam filiam deſponderat, prætulit, ac ita depreſſit, vt is arte pingẽdi coactus fuerit ſibi victum acquirere, donec poſt 26. annos paternum regnum recuperauit. *Sigeb. Zon. to. 3. Volater.*

Conſtantinus recuperatum imperium prudenter adminiſtrauit, donec à filio Romano & coniuge poculum infectum bibens, & ex eo aliquantũ recreatus ſeceſſit in Olympum ad Theodorum Cyzicum virum pium, ibique ſe Deo conſecrauit.

x Vetus Roma vſque ad Chriſtophorum Papam cum noua (.i. cum Conſtantinopolitana eccleſia) in fide conſenſit. Hæc Nilus Græco quodam libro manuſ. in Bibliotheca regia docenda ſibi propoſuit.

Methodius Morauorum epiſcopus Vuorzyuonm in Boemia vltimum paganorum ducem, vna cum coniuge Ludinulla ad baptiſmum adduxit an. 905. quæ miraculis claruit. *Schedelius.*

Carolus ſimplex edidit edictũ memorabile ac religione plenum contra profanos locupletiſſimorum cœnobiorum opes, maleficio regum, qui de alieno plus æquo ſunt liberales, adeptos, & iam epiſcoporũ iura inuadentes. Coacto igitur cõcilio diuitias pontificũ ſanctas eſſe conſtituit. Cœnobiorum libertas ſanciri nondum potuit, quòd eorum facultatibus Robertus equitum magiſter, ac Hugo fratres militem alebant, ac iam cum factionis ſuæ hominibus occupare regni ius contendebant. *Æmyl. lib. 3. Franc.*

Chriſtophorus Leonem Papam, cui alloqui erat familia-

ris, Pontificatu exuit. Verum cum male quęsitum peius amisit, mense sexto vel septimo eiectus in Monasterium.

Hac tempestate in Babylonia florebat R. Aioram R. Sisanæ filius qui precnm formulam & ordinem (Sic appellant Breuiarium Iudæorum Hispanicum) in Hispaniam detulit. *R. Abraham in Cabbala.*

y Lateranensem ecclesiam, quę temporibus Stephani sexti pene corruerat, reparauit, diuersisque donarijs atque ornamentis locupletauit. Rebus in pontificatu suo confirmatis in Gallias venit. *Nauclerus.*

Christophorum è monasterio tractum in vincula coniecit. Formosi nomen persequitur, cuius corpus defossum trūcari capite iussit. Nihil mirum si isti pontifices prodigiosi essent. Nam non more maiorum eligebantur, sed à Cæsaribus intrudebantur,

Regino Monachus & Abbas Prumiensis, suos anoales à Christi natiuitate ad aonum 905. deduxit.

Saraceni à Fraxineto & Garcliaoo monte exeuntes Calabriam, Apuliam, Beneuentum, ac Romaoorum vrbes ita occupant, vt vnamquamque mediam Romani, mediam Saraceoi tenerent. *Sigeb.*

An. 910. Franci infœliciter cum Hungaria pugnant in finibus Bauariæ & Franconiæ.

911. Imp. moritur sine liberis & Ratis bonæ sepelitur. Mox igitur sequenti anoo Hungari nemine resistente, Franconiam & Turingiam populantur.

Annus Christi 912. erat an. 1000. conditæ vrbia Florentiæ. *Palmer.*

Post Hunnorum & Danorū strages, tertia Hungarorum irruptio desæuijt tempore Ludouici 3. & Conradi 1. Collecto enim exercitu, omni Bauaria & Sueuia potiti sunt, & Rheno cōtiguis locis. Saxooiam quoque vsque ad Britannicum Oceanum igni atque cruore compleueruot. *Helmoldus in Chro. Slauorum cap. 1. & 8.*

z Mortuo Ludouico Iuniore sioe masculis, geous Carlinguorum, seu Caroli Magni defecit in Imperatoribus. Conradus enim Imp. noo fuit Ludouici filius, sed Conradi Ducis Saxooum, *Honor. & Contractus.*

Conradus primus Impp. Germanus.

Ann. 912. apparuit cometa præter morem rutilantior, quem Imperij à Fraocis ad Saxones translatio secuta est, vel comitata. quod sine magnia motibus & cædibus fieri vix potuit. *Contract. & Honorius in Chronico.*

Ado Vienensis hoc tempore historiam per sex ætates digestam, vsque ad annum 900. perduxit.

Stephanus Metensis, qui Officiū de trinitate, quod in octauis Pentecostes cātari solet, ex Alcuini libro exoroauit. *Sige.*

Rathbodus Vltraiectensis Naononis philosophi discipulus. *Trit. de viris illust.*

Bulgari varijs incursionibus vastaruot Græciam. *Zonar. tom 3. & Cedren.*

Amputato capite statuæ referentis Simeonem Bulgarorum Principem, ipse statim (quod mirum ęst) compertus est mortuus *Zonar tom. 3.*

Conradus Imp. Guormonem Daniæ regem adeò bellis attriuit, vt & pacem supplex peteret & Christo nomen dare vltro promitteret. *Helmold. c. 8.* Idem & Otto apud Danos & Slauos fidei immemores paulo post egit. *cap. 9.*

Morbo correptus priuatis odijs sepositis suasit, vt Imperium à Barbaris afflictum commendaretur Henrico Aucupi

---

Anni Christi | Anni mundi

CONCIL. Gallicanum de bonis ecclesiasticis. Æmyl. lib. 3.

123.

905 y Sergius 3. Rom. an. 7. 4993

913 mens. 4. di. 16. 5001

Vacat d. 7.

Patriarcha.

Constantinopoli Euthymio Sycello, deinde Nicolao Mystico iterum an. 13.

Principibus.

Eisdem Impp. & regnant.

124.

913 z Anastasius 3. Romanus an. 2. 5001

915 5003

Vacat d. 2.

Patriarcha.

Constantinopoli Nicolao Mystico iterum.

Principibus.

Constantino 7. cum Romano Orient. Impp.

Conrado I, Occid. Imp. an. 7.

Carolo 4. Simplice Fr. Reg.

Abderamen Hisp. Miramolino.

Ramiro Hisp. Rege.

Edouardo Angliæ.

Anno Christi. | Anno mundi.

125.

915 a Landus, siue Lando Sabinensis, 5003

916 mens. 6. di. 21. 5004

Vacat d. 26.

Patriarcha.

Nicolao Mystico iterum.

Principibus

Eisdem Impp. & regnant.

126

916 b Ioannes 10. Roman. 5004

an. 13.

929 mens. 2. di 3. 5017

Patriarcha.

Constantinopoli Nicolao Mystico, deinde Stephano 2. an. 3. Tryphone. an. 6.

Principibus.

Constantino 7. cum Romano Orie. Impp.

Conrado 1. & postea Henrico I. Aucupe an. 18. Occid. Imp.

Carolo 4. Simplice Fr. Re. & postea fugato in Angliã Ludouico eius filio, Rodulpho Burgundione an. 2. Frã. reg.

Abderamen Hispaniæ Miramolino.

Ramiro Hisp. Rege, deinde Ordonio 3. an. 5. Ordonio 4. an. 5.

Eduardo Angliæ, deinde Adolstano an. 16.

cupi. hosti suo, cui & per fratrem Eberardum insignia Imperij misit.

Oddo siue Otho (quem quidam cum Odilone 4. Abbate Cluniacensi confundũt) instituit in Burgundia Ordinem Cluniacensium sob regula D. Benedicti an. 913. *Vincentius in Specul. lib. 25. Antonin. 2. parte histo. tit. 15. cap. 16. Sabel. Ennead. 9. lib. 1.* Chronicon breue & succinctum composuit. *Trit.*

Hungari & Saraceni Italiam depopulantur. *Antonin. 2. par. histor. ibidem.*

Hungarorum in Italiam incursiones deuastationesque igneæ facies, stellæ micantes, ac hinc inde oberrantes magno hominum stupore præsignificasse feruntur. *Naucler. gener. 31.*

a Berengarius Ludouicum Bosonis f. qui annis 5. contra se regnabat in Italia, regno & oculis priuauit.

Circiter an. 915. Ennius Gorthus Arragonium regnum instituit. E pyrenćis montibus Mauros in Tarraconensem & Celtiberiam reuersos depellit.

Berengario Italiæ & Rodolpho Burgundiæ regibus postea de regno Italiæ inter se dissidentibus, authoritatem suã apud vtrumque regem interposuit, quo minus armata manu confligerent. *Sabel. lib. 1. Ennead. 9.*

Eius nepos Sanctius Maior cum filio Ferdinãdo potitus regnis Legionia & Castellę, inde Mauros vniuersos depellit, Ferdinando Castiliæ & legionis, Garcię Nauarrę, Sãctio Nepoti Arragoniæ regnum attribuit. Hinc prodiere deinceps tres regum Hispanicorum familiæ.

Garciæ non longa fuit posteritas. Quare regnum Nauarræ crebro mutatis vicibus, nunc Hispanos, nunc Gallos dominos habuit.

b Lodouicus III. Conradus I. & Henricus I. coronam imperij non habuerunt, Hungaricis incursionibus & domesticis seditionibus impediti. Hinc nonnulli eos vocant tantùm Germanorum reges, & non Imperatores.

Ziprinæus siue Liptincus siue Spitigneus Dux Bohemiæ factus est Christianus & nominatur episcopus Pragensis Vuictech, an. 921. *Sigeb. Plati. Sabell.*

An. 923. sanguis dominicus Angiam delatus est. *Sigeb. Rheginonis continuator.*

An. 926. Leuæ non lõge à Bruxella & Antuerpia vniuersale studium cœpit Ioanne Brabantiæ duce. *Ireni. lib. 12.*

Saraceni totam Italiam, Calabriam & Apuliam vastantes auxilio Constantini Imp. Græci Ioannes Pap. tribus prælijs ita attriuit, vt intra tres menses penitus ferè extincti sint. *Luitprandus, Blondus.*

Hungari ab Alberico Capuanorum principe, Pontificis odio euocati Italiam grauius, quàm vnquam antea fecerant Saraceni, diripiunt. *Idem.*

Moraui à Pont. obtinent, ne deinceps episcopis Boiariæ subijciantur, sed habeant peculiarem Archiepiscopum, quod Boiarios Slauorum perpetuos esse hostes dicerent. *Auent. lib. 4. Boiorum.*

Berengarius 2. pacem cum Hungaris sancit, vt tranquillam possideret Italiam. Ita Hungari ad alias gentes turbandas sese conuerterunt. *Bonfinius.*

Guibertus, seu Vuicpertus, siue etiã Vigipertus (variè enim eius nomen scriptum legitur) Princeps Lotharingię ingressus monasterium sanctè vixit. *Sigeb. Plati.*

Henricus Imper. latronibus & sicarijs valentibus, non modò

modò veniam, sed arma & agros conferebat, vt ipsis in bello contra Barbaros vteretur. *Sigeb.*

Cum Hungaris conflicturas, vouet Simoniacam hæresim se toto imperio es pulsurum. *Luitprand.lib.2.c.8.*

A Rudolpho Burgũdionũ duce lanceam dominicam, cui Claui artificio sè affixi erant, magnis pollicitationibna impetrat. Quod munus non tantum auro & argento copioso, sed & magna Sueuorũ prouinciæ parte compensauit. *Luithprand.lib.4.c.12.*

Ea vsus est pro Labaro. Quare & præeunte hoc signo victorifero, semper hostes suos terruit, & in fugam convertit. *Ibid.*

Rutgerus Treuirensis, qui librum decretorum scripsit, obijt an. 928. *continuator Reginonis.*

Notingerus siue Notingua Constantiensis. *Naucler.*

Henricus cum Hungaris pacem init in 9. annos. Deinde bellnm contra Lotharingoa & Francos gerit & imperata facere cogit. *contin. Rhegino.* Slauis, Danis, Dalmatis & Boëmis tributum imponit. *Ibid. Sigeb.*

e Luithprandus Ticinensis post superiorem Ioannem, alterum Ioannẽ 11. subijcit, Sergij Papæ & Marociæ nobilissimæ Romanæ filium. At quotquot de Romanis pontificibus scripserunt (fuerunt autem plurimi) non alterum Ioannem, sed Leonem sextum & illi Stephanum 7. subijciunt. Post quos Ioannem ipsum 11. Sergij P. filium communi cõsensu referunt. *Onuph.*

Leo intestinos Italiæ motus, qui multos iam annos durauerant, pacare studuit. *Plati. Nauclerus.*

Ordonij Hispa. regis tempore Almanzor dux Saracenorum bellicosus.

d Stephanus pacis, mansuetudinis, religionis studiosissimus. *Cranzius & Schedenir.*

Nuba Danorum, seu Normanorum Rex ab Henrico Imperatore superatus, cogitur cum suis baptismum suscipere, & Bosbo ipsis Christum adnunciat. *Vutich.li.1. Saxonum & Luithprandus lib. 3. cap. 13.*

An. 931. Henricus Imp. regem Abroditarum Christianum facit. *Sigeb.* & Brandeburgi incolas an. 920. vbi Ottho primus episcopatũ erexit. *Chro. Mersburg. Munster. in Cosmog.* & Sarabos siue Vandalos, qui tunc Delemantiei nominabantur. *Ibid.* Magdeburgũ ad Albim instaurauit, atq; Vandalis metropolim statuit, Episcopo Adelberto, qui inter Vandalos præclaram nauarint operam. *Crantzius lib. 2. cap. 30. Vandal.*

e Regi Angliæ negligenter res sacras in suo regno curanti, nisi emendetur, minatur excommunicationem. *Polydor. lib. 6. Angli.*

Curricula militaria, quæ torneamenta vocantur & equestres ludi atque palestrici tum primum apud Germanos excogitantur ab Henrico Imp. & magna pompa ac solennitate Magdeburgi habentur an. 938. in quibus decretum est, vt magnatum scelera punirentur. *Munst. in Cosmog. Chronicum Saxoniæ.*

Tempore Henrici Imp. Louaniensis Academia in Brabantia fundatur. *Gassarus.*

An. 933. Henr. pacatis vbique hostibus, Hungaros aggreditur & ad 40. millia cædit. Hac victoria libertatem patriæ restituit & summam authoritatem in imperio & apud exteros sibi comparauit. *Luithprandus.*

Marchias seu limitaneas præfecturas passim cõstituit, vt in officio

Anni Christi.		Anni mundi.
	CONCIL. in Altaim pago Rhetia. Auent. lib. 4.	
	127.	
929	e Leo 6. Roma.	5017
930	mens. 7. di. 15.	5018
	Vacat m. 1.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Triphone.	
	Principibus.	
	Constantino cum Romano Orient. Impp.	
	Henrico I. Occid. Imp.	
	Ludouico 6. dict. 4. Transmarino ex Anglia reuerso an. 27. Franc. Reg.	
	Abderamen Hispa. Miramolino.	
	Ordonio Hispaniæ rege.	
	Adelstano Angliæ.	
	128.	
930	d Stephanus 8. dict. 7.	5018
932	Rom. mens. 1. di. 12.	5020
	Vacat d. 10.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Theophylacto.	
	Principibus.	
	Eisdem Impp. & regnant.	
	Hisp. reg. Sãctio cog. Crasso siue pingui an. 10.	
	129.	
932	e Ioannes 11. Rom. an. 4.	5020
937	mens. 10. di. 15.	5025
	Vacat d. 12.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Nicolao Mystico, deinde Stephano 2. an. 3. Tryphone an. 6.	
	Principibus.	
	Eisdem Impp. & regnant.	

Anno Christi. | Anno mundi.

130.

937 f Leo 7. Roma. an. 3. 5025
940 mens. 6. di. 10. 5028

Vacat d. 3.

Patriarcha.

Constantinopoli Theophy-*lacto.*

Principibus.

Constantino 7. an. 16. cum Romano Lacapeno Orient. Imp.

Othone I. cog. Magno an. 36. Occid. Imp. vel potius Germanorum rege.

Ludouico Fr. Reg.

Abderamen Hispaniæ Miramolino.

Sanctio Crasso Hisp. *Reg.*

Adelstano A*nglorum reg.* 8.

937 CONCIL. *Erphordiense contra Imperatorem, qui monachos eieccrat è claustris. Lambert. Schafna. in histor. Germ.* 5025

131.

940 g Stephanus 9. dictus 8. Germanus an. 3. 5028
943 mens. 4. di. 12. 5031

Vacat d. 10.

Patriarcha.

Constantinopoli Theophylacto.

Principibus.

Eisdem Impp. & regnant.

Halibatan Hispaniæ Miramolino an. 16.

Ramiro 3. Hisp. *reg. an. 25.*

Edmundo Angliæ an. 6.

officio regiones continerentur, vt in Cymbrica Chersoneso Slesuiceosem Marchiam, Brandeburgesem contra Henetos, Misnensem contra Boemos, Lusaticam contra Polonos & Silesios.

Fons sanguinis largissimè fluxit Genuæ, in præsagio fortasse imminentis ruinæ ipsius: nam eodem anno capta est à Saracenis. *Martin. in. Chron. Sigeb. & Antonin. 2. par historia, tit. 16. cap. 1. §. 15.*

Nouergiæ reges Christianam religionem amplectuntur Volcquardo ibi verbum Dei propagante & Henrico Imp. annitente. *Crantz. in Metrop.*

Firthestanus primus Episcopus Vintoniensis in Anglis. *Polydor. lib. 6. hist. Angli.*

f Otto primus Paganos Sasoniam incolentes ad Christi fidem perduzit. *Martin. in Chro.*

Veterum more Consolum securim sibi præferri præcepit, qua nocentes percutiebat. *Crantzius lib. 3. Metrop. cap. 12.*

In Zelandia & Scandia Othnicarus Albus sacerdos doctrinam Christi propagauit. *Saxo. Gram. lib. 10.*

Denique Orthonis primi tempore Nortuegi, Liuones, Escones, Curoni, Lusates conuersi sunt. *Henri. Token.* Ecclesiæ verò Slauorum, Vuagrorum, Obotritorum siue kycinorum maximopere auctæ sunt. *Helmold. cap. 12.* ibi Aldeburgi primum episcopum gessit Marco. *Ibid.*

Vuni siue Vuno Hamburg. episc. Gormone ab Henrico superato, qui Christianos crudelissime fuerat persecutus, in Daniam veniēs, multos ad Christum reducit. Insulas maris passim visitat, conuersis Heroldum præponit. Et vlterius progrediens, Anscarij exemplo mare Balticum ingreditur & ad Byrcam ciuitatem ad litus maris sitam appellens Suecos & Gotthos iterum Deo lucratur, vbi & moritur an. 936. *Helmoldus.*

Aldedagus Hamburgensis potestatem à Leone 7. in omnem Septentrionalem plagam, ad episcopos & Ecclesias constituendum accipit. *Crantzius lib. 3 cap. 16. & 17. Metrop.*

Romanus Lacapenos Imp. Theophylactum filium suum minimum detonsa coma clericum fecit, vt per graduum ordinem posset adipisci patriarchatum vrbis Imperatoriæ. *Zon. to. 3.*

g Stephanus Germanorum primus pontificium apicem est consecutus. *Naucler.*

Anthropomorphitarū hæresis repullulat, dicentiū Deum esse corporeum, & habere humanam formam. Eos sua eruditione & libris repressit Racherius siue Catherius Veronensis Episcopus. *Sigeb.* Prius exorta fuerat circa annum 400. *Sozom. lib. 8. cap. 11.*

Parnassum Longobardiæ ciuitatem, quæ tota ea hæresi contaminata erat, vicinæ vrbes capiunt & incendunt, omnibus pene trucidatis & agro diocesis inter tres Archiepiscopatus Mediolanensem, Placentinum & Cremonensem, diuiso. Qui è tanta clade superfuerunt, eiurata hæresi oppidum Cremam haud procul inde dissitum extruere permissi sunt. *Bergomen.*

S. Huldrichus Augustanus episcopus annis 50. S. Conradus Constantiensis. S. Vigilbertus Lotharingus, siue Vgibertus eius regionis princeps singulari pietate, & miraculis. *Bergomensis.*

Magdeburgum fit Archiepiscopatus, & ei subijciuntur sex suffraganei: Merspurgensis, Misnensis, Gizensis, Brandeburgensis, Hamburgensis, & Borenensis. *Kranti. lib. 3 ca. 24.*

24. Iremic. lib. 3. ca. 38. nempe tota Vandalia afque ad Panim fluuium.

Guilielmus secundus à Rollone dux Normaniæ, pius alioqui, interfectus est an 943. Huntho eius successor eandem fidem secutus est. *Lazius.*

Paulo post ille ducatus in comitatum versus, tandemque occupatus à Francorum Regibus, diuturnorum bellorum inter eos & Anglos seminarium extitit. *Munst. lib. 4. Cosmog.*

R. Saadias Haggaon scribebat in Babylonia commentarios in Biblia & Talmud. libros item in hæreticos sui temporis, maxime in quendam Hanielē Balcim, qui legem è suo capite interpretabatur & scholam ad id aperuerat. *R. Abraham in Cabbala.*

h Martinus totum se religioni addixit, templa reparauit, pauperes liberaliter fouit, pacem coluit. Quare Otthoni & Lothario Hugonis Italiæ regis filio auctor fuit, vt ab armis discederent, cum tota Italia, præter famem alijs etiam acerbis calamitatibus premerentur. *Plat. Bergomens.*

Duces Hungarorum duo præcipui Bologudes & Gylas Imp. Constantinum conuenerunt, atque imbuti doctrina Christiana, sacro lauacro tinguntur. Muneribus ornari & doctore verbi assumpto (cui Hierotheo nomen fuit, *Volater.*) redeunt. Hac occasione verbum Dei in illis regionibus plātatur. Verum alter in pristinam Idolomaniam relabitur, Gylas verò religionem & iusiurandum fideliter tuetur. *Zo. to. 3.*

Gylas videtur esse Geysās filius Toxis, qui Hūgaros Christianos olim sub Carolo magno effectos, deinde relapsos, doctoribus è vicinis gentibus accersitis, iterum ad fidē perduxit an. 964. vel iuxta Cromerum 990.

A pontifice Rom. postulauit, vt Strigoniēsem Ecclesiam metropolitanam esse iubeat, ac cæteros episcopatus in Hūgaria erectos sua authoritate confirmet. *Bonfin. lib. 1. dec. 2.*

Pilgrinus Bataueñsis & Laureacēsis episcopus cum Vnolphango viro eo seculo doctissimo, in Hungariam profectus, ecclesiam Christo lucrifecit. *Auent. lib. 5. Annal. Boiorum.*

Eliga vxor ducis Russorum, qui Romanos classe infestarat, defuncto marito Christo nomen & fidem dedit. *Zon. to 3.*

Ottho Lotharingorum & Francorum Duisburgæ conuentum an. 944 egit. *Regmonis continuator.*

944. Abdara Saracenorum rex à Gallitiæ rege Radimiro vincitur, quod ingenti terræ motu significatum ferunt. *Luithprandus. Sigeb.*

Luitprandus Ticiuēsis Diaconus historiā rerum per Europam gestarum libris sex ab anno 858. ad 30. vsque Ottonis Magni ferè continuat.

i Agapetus tota Italia bello ardente pontificatum inijt. à vitæ innocentia & Christianæ religionis amore celebratur. *Naucler. Bergomens.* pacis fuit studiosus. Quare Albertum Berengarij filium Venetos, post quam Ottho ab Italia discessisset, vexare, pro virili prohibuit. *Platin.*

Ottho bis Italiā ingressus, primò vicit Berengarium quartum Italorum Regem, secundò cum Regno pellit. *Palmer. & Volat.* Idem Ottho Magdeburgum ciuitatem Germaniæ condidit, ad petitionem Edittæ vxoris suæ, cùm antea esset ibi tantùm arx extructa.

Hungari Noricam, Italiam, Franciamq; petunt, & Baioariam depopulantes victi ab Otthone, immensa cæde iuxta Augustam vrbem Alemaniæ, necantur. *Herm. Contra. in Chron.*

Dania ab Otthone subiugata & ad fidem plenius conuersa in tres

Anni Christi — *Anni mundi.*

132.

943 h Martinus 3. (*siue Marinus Sigeb.*) Roman. an. 3. 5031

947 mens. 6. dies 10. 5035

Vacat d. 12.

Patriarcha.

Constantinopoli Theophylacto.

Principibus.

Eisdem Imperantibus. & regnant.

843 CONCIL. *Bomense Episc. 22. Lambert. Schafn. in hist. Germ. & Rhegninonis Continuatio lib. 2.* 5031

133.

947 i Agapetus 2. Iunior Romanus. an. 7. 5035

955 mens. 9. di. 10. 5043

Vacat d. 12.

Patriarcha.

Constantinopoli Theophylacto, deinde Polyeucto an. 17.

Principibus.

Eisdem Imp. & Constantino solo Orient. Imp.

Halibatan Hisp. Miramolino, deinde Hissen an. 29.

Ramiro 3. Hispaniæ rege.

Elfredo Angliæ an. 9.

Anni Christi. | Anni mundi.

958 — *CONCIL. Ingelheimense Episc. 30. vel 34. præside Marino siue Martino legato Apostolico, præsentibus Otthone Germanorum, & Ludouico Francorum Regibus. Herma. Contractus in libro. Lambert. Schafn. in hist. Germ. & Continuatio. Rheginonis lib. 2.* — 5046

963 — *Augustanum 2. apud Vindelicos Episc. 25. præsente Imperatore. Herm. Contract.* — 5051

134

955 — k. Ioannes 12. Romanus an. 9. — 5043

963 — mens. 3. d. 5. — 5051

Vacat d. 1.

Patriarcha.

Constantinopoli Polyeucto.

Principibus.

Constãtino solo & post eum, Romano cogn. Puero eius filio Orien. Impp.

Otthone I. Mag. Germanorum & Romanorum Imp.

Lothario an. 31. Franc. Reg.

Hissen Hispaniæ Miramolino.

Ramiro 3. Hispaniæ Regi.

Elfredo Angliæ & per ordinem Eduino an. 4. Edgaro an. 16.

in tres Episcopatus diuiditur, atque Hamburgensi metropoli subijcitur. *Helmold.*

Constantinus Imperator regnauit cum Leone patre, Alexandro patruo, & matre annos tredecim, cum Romano Lacapeno viginti sex, postremo solus quindecim. *Zonar. tom. 3.*

Frotho Daniæ rex petit ab Agapeto Pont. sibi doctores mittit. *Saxo Gram. lib. 9.*

Manasses grauissimo scandalo episcopatum Arelatensem reliquit, vt ad Veronensem, deinde Mantuanum, postremò Tridentinum transuolaret, quod huiusmodi sacerdotiorum permutatio antiquis ecclesiæ canonibus aduersaretur. *Luitprand. lib. 4. c. 3.*

Bruno Coloniensis plurimos Normanorũ in sua prouincia passim vagantium, Holsatos, Danos, Nortalbingos & Dithmarsos ad religionis & imperij Rom. obedientiam adduxit. *Crant. Saxo lib. 3. c. 12.*

S. Dunstanus, & Odo Seuerus, Cantuarienses, qui de transubstantiatione & plurima alia scripserunt. *Polyd. lib. 6. Ang.* Osuualdus Floriacensis. Alphredus, Etheluoldus. *Idem lib. 7.* Serlo & Fridegodus Britanni.

947. Acris & Niuosa hyems à Nouẽbris initio vsque ad æquinoctium vernum in Polonia perdurauit. *Crom. li. 3 Polo.*

k Potentia patria fretus pontificatum sibi assumit. Venationibus magis, quàm precibus deditus &c.

Ioannem hunc 12. primum in pontificatu nomen suum mutasse docet Onuphrius, cũ antea Octauianus vocaretur, vt Guilelmus Bibliothecarius scribit. Contra eos, qui hoc Sergio, multò ante, tribuunt.

Ottho rebus fœliciter cõtra Berẽgarium gestis à Ioanne 12. coronatur & inungitur in Germanorũ primum imperatorem, atque à Romano populo salutatur Augustus. *Sigeb. Æmyl. lib. 3. Palmer in Chron. Luitprandus lib. 6. cap. 6.* Fuit primus qui post translatum ad Germanos Imperium Imperiales titulos rectè suscepit. *Palmer.* nam à Ludouico 3. vsque ad ipsum deinceps Imperij corona caruerunt.

Helena Ragotum regina legatos ad Otthonem Imp. mittit, vt episcopos & presbyteros assequatur, ad Christi doctrinam in sua gente prædicandam, an. 959. & Adelbertum, qui postea Magdeburgensis episcopus factus *est*, recipit. *Continuatio Rheginonis.*

Regnum Nauarræ vltra montes Pyreneos, ab Enneco Comite Bigorræ sumpsit originem, anno 961. Nam è montibus Pyreneis in vicinam Nauarræ planitiem descendens cũ magno exercitu, eam totam regionem è potestate Sarracenorum eripiens, meruit primus rex in eo loco salutari. *Volater. lib. 22.*

956. Arnulphus Flandriæ comes multa cœnobijs detraxit, quæ suæ diuisit nobilitati, sed eo misere mortuo possessiones receptæ sunt intercessione Emmiæ Reginæ apud Lotharium regem. *Meyer. in Chron. Fland.*

Bardas Phocas legionum domesticus Agarenos Orientales repressit, eisque vrbes multas ademit. *Zon. to. 3.*

Romanus Imp. matrem & sorores aula exegit, quæ postea doloris impatientia quæstum prostitutione corporis quæsiuerunt. Hoc imperante Nicephorus Phocas legionum præfectus Cretenses Agarenos vincit, deinde in Syria Berrœam capit. Sic Leo eius frater Agarenos Orientales vel necat vel profligat passim grassantes. *Zonar.*

Giselbertum auctorem libri Altercationis Ecclesiæ & sy-

Ee nagogæ

nagogæ circa an. 960 ponunt, ſed nos ſupra aliter an. 880.

Cruces in veſtibus apparuerunt, & ſignum in ſole. *Her. Contra. in Chron.* Multa horrenda portenta contigerunt. *Sigeb.*

Tres Reguli Hungarorum bello per Otthonem capti ſuſpendio perierunt: & Hungari ita iterum prælio attriti ſunt, vt vltrà mutire auſi non fuerint. *Sigeb. in Chron.*

Multa monaſteria per Otthonem, aut reſtaurantur, aut ampliantur, aut ædificantur. *Sigeb.*

958. Bruno Colonienſis Archiepiſc. Nortalbingenſes, Danos, Holſatos, Stormaros, Dithmarſos & reliquos in Cherſoneſo Cimbrica ad fidem Chriſtianam conuertit. *Chron. Merſburg. Sigeb.*

In Synodo Romana Ioanni pont. vitio datur, quod matutinas & canonicas horas neglexerit, & ſe crucis ſigno non munierit. *Luitprandus. lib. 6. c. 7.*

Sub Romano conſt. Imp. Chriſti effigiem nullis factam manibus, ſed diuinitus linteo impreſſam, Agareni ea pacem ſibi redimentes, Conſtantinopolim tranſmittunt. *Zon. to. 3.*

Ethelſtanus Anglorum rex ab Otthone magno Enſem Conſtantini Magni, cuius in capulo clauus Chriſti hærebat, Lanceam, qua latus eius transfoſſum, partem S. crucis & ſpineæ coronæ impetrauit, quorum partes aliquot idem rex Malmesburienſibus donauit. *Ranulphus lib. 6. c. 6.*

Transfertur Imperium Italorum ſiue Longobardorum ad Germanos per Otthonem mag. Berengario 4. cum Alberto filio mortuis.

I Hic & ſequentes pontifices variè ab hiſtoricis collocantur. Quin & ante hunc aliqui nominant Benedictum quintum menſ. 6. quem eiecit Ottho Imp. de ſede, compellens clerum, vt illius loco Leonem ſuſciperet.

Leo 8. damnato per contumaciam Ioanne 12. in Concilio Romano, ex Laicis electus eſt Roman. Pontifex: vnde natæ ſunt Romæ maximæ ſeditiones. *Sigeb. Palmer. Luithprand lib. 6. cap. 8. & 9.* Ipſe cum toto clero & populo Romano in Concilio poteſtatem eligendi Rom. Pontificem, & ius inueſtituræ Imperatori iterum contulit. *Plat. Sigeb. & Ca. in Synodo diſtin. 63.*

Nicephorus Imp. Orientis in Ciliciam veniens capit Anabarzā, Roſum, Tarſum, Mopſueſtiam, claſſem Aegyptiā, Cyprum quoque recuperat & Syriæ ciuitates prope Libanum vſque ad Antiochiam.

Ob leges iniquas fuit omnibus exoſus. Prætextu enim bellorum omnis generis exactionibus ſubditos premebat. Ob frequentes expeditiones inopiam pecuniæ cauſando annua dona iam olim templis & pijs domibus conceſſa penitus ſuſtulit. Decreuit ne fundi Eccleſiarum augerētur, quòd illæ opes à ſacerdotibus in Eccleſiæ vtilitatem non conferrētur. Sumpta occaſione cōtentionis inter epiſcopos & patriarchā de ſuffragijs, auctoritatē deſignandi Epiſcopos ſibi vēdicauit: Vnde in vacantem eccleſiā mittebat aliquem ſuorum ſeruorum, quo parcè ſumptus neceſſarios faciente, ipſe reliqua ſibi vendicabat. Præterea decreto ſanxit, vt milites in bellis interfecti pari cum Martyribus honore colerentur: quod ratum non fuit, Patriarcha Polyeucto, primoribus ſacerdotum, & principibus ſenatus ſtrenuè reſiſtentibus. *Zon. to. 3. in vita Nicephori & Zimiſca.*

Arrepta licentia conferendi epiſcopatus pro ſuo arbitrio, mox quoque cum ſuis politicis ipſam religionis formam præſcribere conatur, itemque milites conſecrare ſiue inter martyres

Anni Chriſti.		Anno mundi.
958	CONCIL. Ingelheimenſe 2. Epiſc. 16. præſente Otthone. Continuatio Rheginonis.	5046
963	CONCIL. Romanum plurimorum Archiepiſcoporum, omnium propè Epiſcoporum Italiæ, præſente Otthone Imp. qui illud coegit contra Ioannem 12. Papam. Continuatio Rheginonis, & Luithprand. lib. 6. cap. 6. & ſequentibus. In eo electus eſt Pontifex Rom. Leo 8.	5051
	135	
963	I Leo 8. Romanus an. 1.	5051
964	menſ. 4.	5052
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Polyeucto.	
	Principibus.	
	Eiſdem Imp. & poſt Romanum, Nicephoro Phoca an. 10. Orient. Imp. & regnāt.	

Anni Christi. | Anni mundi.

134

955 m Ioannes 12. profugus, Leone 8 vrbe fugato, iterum Pontificatum obtinuit, menſ. 3. di. 28. 5034

963 — 5052

Patriarcha.

Conſtantinopoli Polyeucto.

Principibus.

Mieſlao Polonorũ principe & Chriſtiano an. 35.

IN CONCILIO quorundam Epiſcoporum Leonem 8. depoſuit & damnant eius acta, & Concilium Romanum collectum ab Otthone. Sigeb.

Schiſma 13.

964 * Benedictus 5. Romanus mortuo Ioanne 12. à Romanis cõtra Leonem 8. electus ſedit. 5052

135

964 n Leo 8. Romanus, poſt Benedicti coactam abdicationem reſtitutus ab Imperatore ſedit. 5052

965 menſ. 8. di. 22. 5053

Vacat m. 6. d. 15.

martyres referte decretis, hymnis, alijſque diuinis honoribus. Patriarcha & nonnulli primarij ſacerdotes & laici Deũ timentes ſeſe opponũt, atque triẽnio ab vſu ſacræ communioois remouent. *Zon. 19. 3.*

Eodem tempore, quo Nicephorus Phocas ius conferẽdi epiſcopatus & ſacerdotia in Oriẽte ſibi ſumpſerat. *Zon. 10. 3.* Ottho primus, an. ſcilicet. 961. hoc iure in Occid. vti cœpit. Nam Landouardus Mundenſis epiſcopus, primus inter omnes anteceſſores ſuos inueſtituram (vt loquebantur) & regalia ſuſcepit de eius manu. *Crant. lib. 3. Metrop c. 33.* Quapropter longa de hoc iure fuit in Eccleſia & miſerabilis cõcertatio, Hoc enim duo Henrici Pater & filius, hoc idem duo Frederici auus & nepos, qui defendere & tueri tentarunt. Sed vicit Chriſtus, vt ius ſuum Eccleſijs Imperatores reliquerint, aut potius relinquere propter infortunia coacti fuerint. *Idem. lib. 2 cap. 29.*

Ottho ad Comitem Abbatiam Lauresheim petentem, ſcriptum eſt, inquit, Nolite ſanctum dare canibus. Quod quamuis à doctoribus ſpiritualiter intelligendum eſſe prædicetur, ego tamen ſatis me dare canibus ſanctum cenſeo, ſi monaſteriorum prędia, quæ à religioſis viris Deo ſunt militantibus tradita, tulero, & ſæculo militãribus dedero. *Luthprandus lib. 4. c. 15.*

m Hic incipit hiſtoricorum varietas in recenſendis huius nominis pontificibus. Nam aliqui ex hoc Ioanne 12. cum bis pontificatum tenuerit duos faciunt. Sed perperam è Lamberto, horum temporũ vicino. Quod & fatentur Magdeburgenſes Cent. 10. c. 10 pag. 530. & Cent. 11. c 10. pag. 519 Quod arguit Ioannam ſiue Ioannem Anglicum (vt qui nunquam in eorum natura extiterit) nunquam agnitum fuiſſe inter pontifices. Alioqui ab ipſo, vt pote octauo, diuerſitas debuiſſet auſpicari.

Nicephorus pacta vetera renouat cum Imperatoribus Occid. Ottho viciſſim confirmandæ amicitiæ cauſa, petit Theophaniam priuignam Nicephori, Romani autem filiam filio ſuo. Quod cum indignè ferrent Græci, & legatos in itinere violaſſent, Apuliam & Calabriam, quæque adhuc in Italia vrbes eis parebant, depopulatur, donec Theophania filio ſuo nubit.

* Platina & nonnulli alij hunc numerant inter Roma. Pontifices.

n An. 960. legati Ruſſorũ ab Otthone doctores & Sacerdotes impetrant. Præcipuè Adelbertũ ex monaſterio Corbeienſi doctrina & ſanctitate inſignẽ. Verum is vix euaſit ipſorũ manus, priuſquam firma pietatis fundamenta ieciſſet. *Chron. Hirſaugienſe.*

968. Adelbertus quintus Italiæ rex anno regni ſui quarto ab Otthone pellitur, ac ſic Italiæ regnum, quod per 80. annos fermè ſteterat, deſijt.

Anno 964. Mieſlaus principatum Polonicum poſt patris Zemomiſli funus, anno ſeq. 965. Chriſtianum baptiſma cũ tota gente ſuſcepit. Hinc deinceps Poloni publicè Chriſtiani. Ante quem annum ſupputatio temporum apud eos eſt incertiſſima. Quare hic eorum Chronica propriè incipiunt. *Cromerus.*

Cum inter filios regum Francorum, æqua lance partitio fieret, vt & omnes regni titulo decorarentur, ſub hæc tempora Lotharius ſolus regnũ obtinuit & fratribus portionẽ, quæ regis Franciæ imperio eſſet obnoxia, aſſignauit. Quod poſtea obtinuit in tertia Capetiorum familia in hunc diem.

Ee 2 In

o Iu remnnerationem collati in ſe beneficij ab Otthone Imper. Otthonem eius filium Auguſtum appellauit. *Palm.*

Polonis Aegidium Tuſculanum Cardinalem religionis plantandæ gratia, dedicat Apoſtolum vt ibi dioceſes & Epiſcopos 13. conſtituat. *Chron. Polonia. Crom. lib. 3.*

Et Ottho in Rauennenſi plurimorum epiſcoporũ Concilio vrbem & terram Rauẽnatenſem aliaque à ſuis maioribus ablata reddidit, quæ vel Conſtantinus donauerat, vel Carolus Mag. teſtituerat, aut ante illum Iuſtinianus vel Arithbertus Longobardorum rex confitmauerat.

Gerardus Cameracenſis Epiſcopus doctiſſimus. Quidam ad hæc tempora referunt Stephanum Epiſcopum Heduenſem.

Vuitichindus ſiue Vuindichinus monachus Corbeienſis, vitam Pauli Eremitæ, & Otthonis 1. Imper. ac hiſtoriam de geſtis Saxonnm vſque ad an. *973.* conſcripſit. *Sigeb. Tris. extat eius hiſtoria.*

Mieſlaus ſiue Mieſcilaus 14. Poloniæ Dux omnium Ducum Polo primus Chriſtianus fit an. *965.* Ex quo tempore tota Polonia Chriſtianam fidem retinet. *Bonfin. lib. 1. de reb. Vngar. dec. 2. & Marti. Cromer. lib. 3 hiſtor. Polon.*

Boleſlai primi Bohemorum ducis filiam ducit, ſeptem mulieribus Ethnicis repudiatis, cuius diſciplina totum ſe ad propagandam Chriſti religionem conuertit, regiones in dioceſes diſtribuit, Archiepiſcopos duos Gneſnenſem & Cracouienſem inſtituit, reliquis verò Eccleſijs epiſcopos attribuit, Poſnanienſi, Smagorouienſi, Cruſuicienſi, Plocẽſi, Culmenſi, Lubuſcenſi, Camenenſi. *Crom. lib. 3.*

Huius filium Boleſlaum Adelbertus in fide erudijt, qui ad Boruſſos poſtea veniens Martyr Chriſti euaſit. *Cranzius lib. 2. cap. 29. Vandal.*

.Stratiquates Boleſlai Bohemorum regis filius, olim clero aſcriptus, cum ad epiſcopatum quendam vocaretur, eum tanquam ſuo genere indignum contempſit. At cum poſtea alium quendam ſplendidiorem ambiret, propter familiæ dignitatem obtinuit quidem, ſed dum à Mogũtino conſecratur, ſtatim à diabolo arreptus, miſereque tortus expirauit. *Ibid. cap. 28.*

An. *970.* Hatto Moguntinus epiſcopus murium morſibus eooſieitur, eiuſque nomen parietibus & chartis inſcriptum abraditur in turri, quæ à Muribus nominara in hunc vſque diem in Rheni flumine conſpicitur, quòd pauperes famis tempore in quodam horreo, per ſpeciem murium cremaſſet. *Maria. Scotus Martini chronicon. Honor. in Flor.*

966. Haraldus Rex Danorum cum vxore & Sueuone filio baptizatur, conſpicatus Poponem adhuc clericum per miraculum ferrum ponderoſiſſimnm candens in fidei Chriſtianæ probationem manibus citra noxam geſtantem: vnde iuſſit ſubditos omnem prorſus idololatriã eiurare, & vnum ſolum Deum adorare, cùm antea Chriſtum ſimul & idola colerent. *Sigeb. & Krant. lib. 3. cap. 25. Vuitichin. lib. 3. hiſtor. Saxon.*

In Nouergia & Anglia eccleſias Chriſti adiuuit. Haquinũ Nouergiæ principẽ teſtituit, prius pietate inſtructũ, vt Chriſtianis deinceps nihil moleſtiarũ afferat. *Crantz lib. 3. c. 38.*

Ermundus Suecorum rex Erici filius Haraldo fœderatus, Chriſtianis æquus. *Ibid.*

Ottho Imperator in Saxonia prope Goſlariam an. *968.* auri & argenti fodinas primus aperuit. *Sigeb.*

Hermannum totius Saxoniæ ducem primum conſtituit.

quamuis

Anni Christi.		Anni mundi.
964	CONCIL. *Romanum multorum Epiſcoporum præſente Imp. contra Benedictum 5. Contin. Rheginonis.*	5052
	136	
965	o Ioannes 13. Romanus an. 6.	5053
972	menſ. 11. di. 5.	5060
	Vacat d. 13.	
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Polyeucto, deinde Baſilio an. 4.	
	Principibus.	
	Nicephoro Phoca, & eo caſo, Ioanne Zimiſce an. 6. Orient. Imp.	
	Otthone Occid. Imp.	
	Lothario Franc. Reg.	
	Hiſſen Hiſp. Miramolino.	
	Ramiro 3. Hiſp. Reg. deinde Veremundo 2. an. 17.	
	Edgaro Angliæ.	
	Mieſlao primo Polonorũ Principe Chriſtiano.	
	Concil. Rauennenſe præſente Imp.	

Anni Christi.		Anni mundi.
	137	
972	p Benedictus 5. dictus 6.	5060
973	Romanus an. 1. mens. 6.	5061
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Basilio.	
	Principibus.	
	Eisdem Imperātibus vsque	
	ad Otthonem 2. & regnant.	
	CONCIL. Ingelheimense 3. propter Adalberonem Sācti Vualrici Augustanensis Episcopi nepotē. Herma. Contr. in Chron.	5060
	Anglicanum. Polyd. li. 6. hist. Angl.	
	138.	
973	q Donus 2. siue Don-	5061
974	nus, Rom. an. 1.	5062
	vacat d. 2.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Basilio.	
	Principibus.	
	Ioanne Zimisce Ori. Imp.	
	Otthone 2. Iuniore an. 10.	
	Occid. Imp.	
	Lothario Franc. Reg.	
	Hissen Miramolino Hispa.	
	Veremundo Hispaniæ rege.	
	Eduardo 2. Angliæ an. 3.	
	Mieslao Polonorum primo	
	Christiano Principe.	
	139	
974	r Bonifacius 7. Roman.	5062
975	mens. 7. di. 5.	5063
	Vacat d. 20.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Basilio.	
	Principibus.	
	Eisdem Impp. & regnant.	
	140.	
975	s Benedictus 6. dictus 7.	5063
984	Rom. an. 8. mens. 6.	5072
	Vacat d. 5.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Antonio 3. an. 6. Nicolao 2. Chrysoberge an. 13.	

quamuis non nisi mediocri loco inter Saxones natus esset. *Holsatiense Chron.*

Supererant adhuc in Oriente Manichæorum reliquiæ, quas precibus Theodori Patriarchæ Antiocheni Ioan. Zimisces Imperator ex Orientis partibus Philopolim in Occidentem transtulit. *Zon. tom 3.*

Russi Bulgariam occupant, è qua vix abigi potuerunt. *Ibid.*

Vuormatienses, Spirenses, & Moguntinenses canonici, monasticam vitam commutant in secularem. *Monster. in Cosmog.*

p A Cinthio Rom. ciue capitur & in arcē S. Angeli includitur, donec illic fame moreretur.

Sub Ioanne Zimisce Suidas. *Ipse in voce Adam*, vbi est mendum 45. annorum. Nam Zimiscem ait mortuum anno Dom. 1018. quem constat minime peruenisse ad annum 984. Mirum autem est nonnullos asserere Suidam non fuisse Christianum, cum vbique liber ipsius reclamet, seorsum in voce *εἱμαρμένη*, qui est epitome libri cuiusdam Hesychij.

Zimisces expertus iram Dei sęuire in Imperium & Imperatorem, quòd Nicephorus proximè sibi ius pro suo arbitrio episcopos designandi, sublatis electionibus, rapuisset, illo iure Ecclesiasticis cessit. *Zo. to. 3.* de Russis triumphat. *Ibi.*

In Anglia Dunstanus Cantuariēsis, principe Edgaro opitulante, resistit cupientibus sacerdotum connubia introducere, & nouis alijs dogmatibus ecclesiam obturbare. *Polyd. lib. 6. hist. Ang.*

q Hic omittitur à quibusdam: apud Sigebertum mendosè legitur Nonus, nam in antiquis exemplaribus manuscriptus est Donus.

Circa hanc tempestatem Camaldulensis professio, auctore Romoaldo, in Apennino instituitur. *Sabell. lib. 2. Enn. 9.*

r Tres sequentes pontifices inuicē contendunt de Papatu.

Malis artibus Bonifacius Pontificatum adeptus, malè amisit.

In Bormia, quę nuper Idololorum cultum abiecerat, episcopatum Vuolfangus instituit. *Chron. Bauariæ.*

Otthone bello Danico occupato Henricus Boiorum dux in Batauiam irruit, sed ab Imp. postea captus Treuirim in exilium mittitur. *Auent. lib. 5. Annal.*

In Slauinia in 18. pagos dispertita pagi omnes, pręter tres, ad fidem Christi sub Ezirone quarto Aldeburgensi episcopo perueniunt. *Helmold. cap. 14. è quodam Magistro Adam, qui Hamburgensis ecclesiæ pontificum gesta scripserat.*

Herigerus, siue Henricus. *Trith. Sabell. li. 2. Ennead. 9.* Angilbertus siue Engelbertus, Theodoricus 5. Albani. *Trith. in Chro. Hirsaug.* Adelbertus siue Albertus Lobiensis, Eradus Lunrburgensis, Smaragdus. *Trith. de vir illust.* Britferdus.

Ottho 2. cum à Lothario Franciæ Rege armis denuo Lotharingiam recepisset, eius quendam tractum Coloniensi & Leodiensi episcopis attribuit, reliquum donauit Carolo Lotharij fratri, ea lege, vt beneficio Imperatoris, tanquā Imperij prouinciam possideret.

s Regnum Hungariæ initium tunc primum arrepit à S. Stephano Geissę filio, qui postquam ab Imperio defecisset, à S. martyre Adelberto Pragensi Episcopo factus est Christianus, & studio Gizlæ vxoris, cum tota sua gente, Hungarica & Transsyluana, quę hactenus idololatriæ fuerat dedita, baptizatus fuit, statuis Martis & Herculis vbique disiectis.

Ritius lib. 2. Æneas Syl. cap. 16. hist. Bohem. Bonfin. dec. 2. lib. 1. Naucler. Alij hoc referunt ad Sergium. 4. *Sigeb.*

Stephanus Hungariæ rex ad Benedictum pontificem Legatos mittit, vt regium sibi diadema & nomen assignaret. Quod & impetrauit. *Cromerus lib. 3. de rebus Pol.* Nonnulli hoc referunt ad an. 1000. præfinitè.

Miecislaus Polonorum dux Lambertum Cracouiensem episcopum ad Benedictum pontificem ablegat regium diadema sibi & posteris petitum, verum repulsam patitur. *Cromer. lib. 3. Polo.*

Ottho 2. animam agens in 4. æquas partes regium diuisit Thesaurum. Primam ecclesiarũ, 2. Pauperum, 3. filiorum, 4. ducum, qui relicta patria malorum fuerant participes, esse voluit. *Chron. Saxon.*

Ottho 2. Theophanam Nicephori Imp. priuignam duxit in vxorem.

Coronam Imperij insigne à Benedicto suscepit, & bellum gessit contra Græcos & Saracenos in Italia. *Palmer. & Lambert. Schafnaburge. in histor. German.*

Ex infœlici contra Saracenos prælio ad mare fugiens à nautis intercipitur & desertur Rosanam Tarentini littoris vrbem, vbi à nautis liberatur. *Mart. Polo.* vel è naui hostium in mare exilijt ac natando euasit. *Auent. lib. 4. Annal.*

Quam cladem præsignificauerant an. 979. flagrantes per totam noctem in cælo visæ acies, ac mutuis vulneribus se conficientes *Sigeb. Vspergens.*

Confusæ sunt admodum istorum temporum historiæ, vt vix duo scriptores conueniāt, quātum ad annos & numerum Pontificum Roman. Nos sequimur Sigebertum, Platinam & quosdam alios.

An. 981. Hala ciuitas ad salis fontes in Saxonia ædificatur.

Gens Leuticorum ad idololatriam delabitur. *Guilelm. Nangiac.*

t Mense 3. sui pontificatus à Romanis capitur, & in mole Adriani inclusus pædore cæteris & media moritur.

Otto 3. Guisonem vrbem Poloniæ primariam, supplicādi gratia, ad Adelberti tumulũ proficiscitur. *Auent. lib. 5. Annal.*

Paternæ, auitæque virtutis æmulus Christiana pietate Remp. iuuit & auxit, viros eruditos amauit plurimum, ingenuis disciplinis condigna stipendia largiens. Nec minus religioni intentus antiqua templa diruta restaurauit. *Cusp.* Regnam Danicum tenuit, adeo vt etiam de episcopia illi prouiderit. *Crantz. lib. 3. cap. 17.* Alter Salomon. Nam annos vix natus vndecim præpositus est imperij competitoribus, & inauguratus tantam virtutis & sapientiæ speciem præbuit, vt mirabilia Mundi nuncupatus sit. Præfuit imperio an. 19. *Honorius. Sigeb. Blondus.*

v Mistauus Rex Vandalorum atrocem in Christianos sæuitiam exercet, Bernardi Saxoniæ ducis odio, in extrema tamen senecta animum ad religionem adiecit. *Crantz. lib. 3. Metrop.*

Tunc etiam Brandeburgensem & Hanelbergensem dioceses horribiter Vandali vastarunt. *Ibid. cap. 35.*

Basilius Porphyrog. Bulgaros debellauit & ad cæteros terrendum quindecim captiuorum millibus oculos eruit, in singulis cēturijs, relicto vno monoculo, qui dux itineris esset socijs domum reuertētibus, nouo crudelitatis exemplo.

x Bilungus Visilai filius Herulorum & Vandalæ interioris ad Orientem siue Obotritorum rex fidem Christi suscipit &

Anni Christi		Anni mundi
	Principibus.	
	Eisdem Impp. & regnant. & Basilio Porphyrogenito cum Constantino fratre an. 50. Orientis Imp.	
	Hissen Miramolino Hisp. deinde Abdemelec an. 7.	
	Veremundo 2. Hisp. Rege. deinde Alphonso 5. an. 27.	
	Eduardo 2. Angliæ, deinde Ethelbredo an. 28.	
	Mieslao Polonorum primo Christiano principe.	
	141.	
984	t Ioannes 14. Papiensis	5072
984	(aut iuxta alios Romanus.) mens. 3.	5072
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Nicolao 2. Chrysoberge.	
	Principibus.	
	Basilio Porphyrogenito, cum Constantino fratre Orient. Imp.	
	Otthone 3. ob eximias virtutes dictus Mirabilia mũdi, an. 19. Occid. Imp.	
	Lothario Franc. Reg.	
	Abdemelec Hispaniæ Miramolino.	
	Alphonso 5. Hisp. Rege.	
	Ethelredo Angliæ.	
	Mieslao Poloniæ Principe.	
	v Bonifacius 6. Ioanne 14. capto & in carceres conjecto, iterum Pontificatum tenuit. mens. 4. di. 6.	
	Vacat d. 10.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Nicolao 2. Chrysoberge.	
	142.	
984	x Ioannes 15. Ro. mens. 8.	5073

Anni Christi.

Vacat d.7.

Patriarcha.

Constantinopoli Nicolao 2. Chrysoberge.

Principibus.

Eisdem Impp. & regnant.

143.

985 y Ioannes 16. Roman. an. 10. 5073

995 mens.8. di.10. 5080

Vacat d.6.

Patriarcha.

Constantinopoli Nicolao 2. Chrysoberge, deinde Sisinnio 2. an.3.

Principibus.

Eisdem Impp.

Lothario, Ludouico 7. dicto 5. vltimo re. ex Caroli Mag. genere an.1. Hugone Capeto primo an. 9. ex Gallis & Parisiensium Comitũ familia, successiuè Franc. Reg.

Abdemelec Hispaniæ Miramolino, deinde Abderamen mens.5.

Zulema aliquot mensib. A*mohado an.5.*

Alphonso 5. Hisp. Rege.

Ethelredo Angliæ.

Mieslao Polonorum *primo* Christianor. *principe.*

CONCIL. *Remense Episcoporũ totius Franciæ, contra Arnulphum Remorum Archiepisc per Hugonem Capetũ collectum. Sigeb. & Volater. Quidam post Ioan. le Maire 2. part. Concil. hoc Concilium referunt ad tempora Benedicti 7. Sed quomodo id stare possit non satis video.*

Aliud Remense siue Mosomense. Annonius Martinus Pol.

144.

995 z Gregorius 5. Saxo, an. 2. 5083

997 mens.5. dies 10. 5085

Anni mundi.

pit & Virginum cœnobium Megalopoli, quæ deinde Vuismaria, instituit. Sed paulo post à Misilao filio odio Nouercæ flagrante seductus religionem & coniugem, quæ erat Vugonis tertij episcopi Aldemburgensis soror, etiam si ex ea Hodicam filiam suscepisset, sepudiat an. 986. *Marscaltus, Helmold, cap. 14.*

An. 983. vbique locorum grauiter laboratum est fame. *Sabel lib. 2. Ennead. 9. Plat.*

Carolini vltima Clodouinorum (quæ prima fuit stirpa Regum Galliç) ęmulati, etiam ipsi Monarchiam perdiderũt, & in alienam familiam Hugonis Capeti trãsmiserunt. Nam electiones clero diripuerant. Abbates equites armatos cõstituebant & Monachis præficiebant, ita vt Laicus Abbas diceretur, ille verò qui curam monasterij gerebat non Abbatis, sed decani titulum præferret, &c. *Fronardus episcopus & Annonius.*

y Sigismundus Liberus in Moscouia, & Vulodimirus Prussiæ dux Christianam fidem simul cum baptismate suscipiunt. *Munste. in Cosmogr. & Chron. Polon. lib. 2. ca. 3.*

Mortuo Ludouico rege Frãcorum sine hærede, regnum per Hugonem Capetum transit ad nouam & tertiam progeniem, scilicet Comitum Parisiensium. Nec tamen penitus defecit genus Carlingorũ: nam Hugo Capetus per muliebrem sexum à Carolo Magno descendebat. Habuit enim Hacuidam matrem, filiam Henrici Imperatoris ex Matilde, filia Ludouici 3. Iunioris Imp. quem diximus fuisse vltimũ Imperatorem ex familia Caroli Magni. *Chronica. Franc.*

Anglia fit tributaria Dacis. *Polyd. lib. 7. histor. Angli.*

Grana tritici & pisciculos minutos imbribus immixtos pluisse in Gallia apud Albanium ferunt. *Palmer. in Chron. & Sigeb.*

S. Odilo 4. Abbas Cluniacensis prouexit illum ordinem: Primus creditur instituisse festum (vt vocant) omnium Animarum per omnia sua monasteria. *Volater li. 2. & Anton. 2. parte tit. 15. cap. 15.* Quidam scribunt Ioannem 16. eius cõsilio edixisse vt illud festum in omnibus ecclesijs celebraretur. *Polyd. lib. 6. de inuent. re. cap. 8. & R. Barns citat ex Ioan. Stell. Bergom. lib. 12.*

Crescentius Numentanus Romam occupat, vsurpata consulari & tribunitia potestate & in Hetruriam pontificẽ secedere cogit, sed eam illi tandem restituit, Imperatoris irã metuens. *Plati. Blond.* Quod cum denuo tentasset sub Gregorio 5. ab Imp. capitur & spectaculi loco per vrbem circumducitur, eiusq; membra paulatim præsecantur, tandem ante vrbis mænia patibulo suspenditur. *Naucler.*

Ignis è Rheno ascendit, quo vicinæ conflagrarunt villæ an. 991. *Shanaburgensis.* Deinde hyems sæuissima ab initio Nouembris vsque ad Maium, deinde paucis interiectis tepidis diebus vsque ad Iulium, quo mense præ glaciei rigore stagna & flumina concreta sunt, arbores, fruges & pascua exaruerunt, fames & pestilentia atrox sæuijt. Deinde anno seq. Slauorum in Orientales Saxones incursio & vastatio. *Chro. Saxonia.*

z Imposuit Otthoni 3. Coronam insigne imperij: Imperium Germaniæ penitus concessit: quòd extincta Caroli Magni sobole, Italia perpetuis seditionibus conflictaretur, vt eam maiestatem vel ad suos, vel ad alienos suo arbitrio transferret. Quare consentiente Otthone in Synodo Romana Septemviros ELECTORES Imperij instituit, Moguntinum, Coloniensem Agrippinæ, & Treuirensem Ar-

 chie-

chiepiscopos: ducem Saxoniæ, comitem Palatinum, Marchionem Brandeburgensem, & vt eorum arbitrum, ducem Bohemiæ (noodum enim dicebatur rex). Decreuit præterea, vt qui ab his Germanis Proceribus electus esset, diceretur Cæsar: post confirmatiooem autem & cotonationem ab episcopo Romano susceptam vocaretur Augustus. Itaq; (vt scribit Geruasius lib. ad Otthonem 4. Imp.) ex eo tempore à Romana sede pendet Germanorum Imperium. *vide Blond. deca. 2. lib. 3. Irenic. lib. 3. Krantzum lib. 4. cap. 25. & Platinam.*

Hoc ἀκέφαλον & incertum docet Onuphrius in suo Chronico, & in libro de Comitijs Imperatorijs ac quæ de 7. electoribus traduntur sub Gregorio 10. nun 5. instituta ostendit. Nam de tantare inter tot historicos qui eo ferè tempore in Germania floruerunt, nulla est mentio. Silet Sigebertus, Ottho Frisingẽsis, Schanaburgensis, Vitichindus, Luitprandus, & Annonij continuator. Sabellicus dubitat Ennead. 9. lib. 2. Auentinus etiam aliter sentire videtur.

Cum his Monarchiæ in Germania initijs concurrunt principatus familiæ Hugonis Capeti in Gallia, regium nomen in Polonia & in Hungaria. Ottho enim in Poloniam profectus regem & Imperij Romani amicum Boleslaum Poloniæ principem nominauit. Hungaria autem regis nomen vsurpauit, postquam Sephanus Hungariæ dux Christianismum professus est, duxitque Gilesam sororem Henrici Sancti, qui huic Otthoni successit, Henrico approbante & confirmante.

Eudo siue Odo quidam cog. Magnus Abbas ob multitudinem occupatorum monasteriorum Monarchiam Gallicam inuasit, quam tamen testamenro hæredi legitimo voluit reddi. At eam Hugo Capetus Parisiensis comes præripuit, quam vt in sua familia firmaret, renunciauit iuri nominationum, electiones clero attribuit, ad religionum animum conuertit. ob quam neglectam Carolini regno exciderant.

Sabaudiensis Comitatus erigitur. *Fascic. temp.*

Almarus primus Dux Montiferratensis. *Sabel. Ennead. 9. lib. 2.* Alfricus Caotuariensis. Abba siue Abo patria Aurelianensis, qui ex Aureliana schola in Angliam venit, ibique Literas docuit & multa edidit. *Trit.*

Annonius, siue potius Annonij continuatur Floriacensis monachus. *Trit.*

Radulphus *vt ipse significat li. 20. c. 1. in Lenit.* qui & scripsit historiam rerum Francicarum & breue chronicon.

Rosumita, quæ Latinè & Græcè docta multa scribit, seorsum de gestis Otthonis Imp. *Trit.*

An. 997. Vuilperolphus præsul Argentinensis vir sceleratæ vitæ, secreto Dei iudicio à muribus corroditur. *Munst. in Cosmog.*

Imperatrix Maria nomine, filia regis Arragoonum ob adulterium publicè igne concrematur. *Krantzius lib. 4. cap. 26. histor. Saxo.*

Vlodomirus Russiæ dux ducta Anna sorore Imperatorum Constantinopolitanorũ Christi fidem suscepit. *Math. Mechoui. lib. 2. Chron. Polo. cap 13. an. 990.*

Gilbertus Remensis præsul organa, quæ calefactæ aquæ violentia modularoa edebant sonos fabricauit & Horologium. *Erphordiensis.* Cæsaris Otthonis & Roberti Hugonis filij Reg. Franc. præceptor, qui & tandem Romanus euasit pontifex, dictusque est Syluester. In Hispalensi schola in Hispa-

Anni Christi		Anni mundi
	Vacat d. 15.	
995	*Patriarcha. Constantinopoli Sisinnio 2. Principibus.*	5053
	Basilio Porphyrogenito Orient. Imp.	
	Othone 3. Occi. seu potius Germanorum Imp.	
	Hugone Capeto Franc. R. cum filio Roberto.	
	Almohadi Hisp. Miramol.	
	Alphonso. 5. Hisp. rege.	
	Ethelredo Angliæ.	
	Mieslao Poloniæ principe.	
	CONCIL. *Romanum de sanctione electionis Imperatoris in Germania. Platin.*	
997		5055

Anni Christi. | Anni mundi.

145.

997 + Ioannes 17. Græcus, 5085
998 menſ. 10. 5086

Vacat d. 20.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Eulogio ſiue Sergio an. 20.

Principibus.

Baſilio Orien. & Otthone 3. Occident. Imp.

S. Roberto an. 34. ſolo Frãc. Reg.

Almohadi Hiſp. Miramol.

Alphonſo 5. Hiſp. Reg.

Ethelredo Angliæ.

Mieſlao Poloniæ *principe Chriſtiano*

Gregorius 5. pulſo & exoculato Ioanne, priſtinæ ſedi reſtituitur ab Otthone 3. Imp.

146.

998 * Syluester 2. Aquitanus *(antea Gerebertus vocatus)* an. 4. 5086
1002 menſ. 1. di. 10. 5090

Vacat d. 23.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Eulogio ſiue Sergio.

Principibus.

Eiſdem Imperantibus.

Almohadi Miramolino.

Alphonſo 5. Hiſp. Rege.

Ethelredo Angliæ.

Mieſlao, deinde Boleſlao cog. Crobio 2. Polonorum principe Chriſtiano & rege primo an. 25.

An. Dom. M. quo per Boleſlaum regnum Poloniæ cœpit, & Cordubenſe in Hiſpania Saracenica deſiit.

DECIMO *ſeculo continuatam Eccle-*

+ Noonulli receotiores hiſtorici hunc ex albo Pontificum Roman. prorſus expungunt, quod vi & contra canonea Pontificatum Roman. inuaſerit. Hinc (inquiunt) in nominis numero nulla eſt eius ratio habita à tribus Pontificibus proximè ſuccedentibus, qui Ioannis nomen habuere.

Viuente Gregorio ſedem per tyrannidem occupauit.

Nec inter pontifices numerandum aiunt, quia viuente adhuc Gregorio ſedem occupauit & reliquit. *Onuphr.*

* Quidam loco iſtius nominant Agapitum quendam.

Malis artibus pontificatum dicitur conſecutus. Magus fuiſſe perhibetur. His temporibus cuique licebat in ſedem Petri irrepere propter iura Eccleſiæ ab Imperatoribus rapta. Captiua erat Eccleſia & gemens ſub Germanois Impp. ab Arnulpho ad Henricum 4. quem Gregorius 7. an. Do. 1080. in ordinem reduxit fulminibus Apoſtolicis.

Iuxta alios doctiſſimus Mathematicus, & Philoſophus monachus è Floriacenſi cœnobio, propter inſignem doctrinam primum Archiepiſcopus Rhemenſis, deinde ab Otthone III. Rauennas, denique Papa. *Annon. lib. 5. cap. 46. Guib. Bibliothecarius.*

Verum quoniam admodum pauci in Occidente Philoſophiæ & Mathematicæ operam dabaot, ab imperito vulgo de magia ſuſpectus fuit. Sed perperam, vnde quę de eius morte & Diaboli percuſſione feruntur fabuloſa ſunt, vt ex eius Epitaphio à Sergio Papa ſucceſſore Laterani poſito conſtat. *Onuphrius.*

Nullus ſcriptorum affirmare dubitat, Syluestrum 2. literis, moribuſque ornatiſſimum fuiſſe. *Blondus dec. 2. lib. 3.*

Boleſlaus cognomento Crobius, primus Poloniæ rex appellatus, ſocius & amicus Rom. Imperij à tributo & omnium Imperatorum iuriſdictione immunis an. 1001. à Pontifice Roma. & Otthone 3. imperatore. *Martinus Cromerus in hiſt. Polon. lib. 3. Crantz. lib. 4. hiſt. Saxon. c. 36. Math. Mechoui. lib. Chron. Polon.*

Fulbertus Carnotenſis Epiſcopus edidit illa Reſponſoria (vt vocant) *Stirps Ieſſe* &c. & *Chorus noua Ieruſalem.* Compoſuit etiam hymnos & orationes quaſdam *Trith.*

Herigerus Abbas Lobienſis inter alia ſcripſit librum de corpore & ſanguine Chriſti. *Trith.*

Alpharabius Araba philoſophus & aſtronomus, Aneda-dis phil. & medicus. *Bergo. & Sabell.*

Sub hoc tempora, & an. 990. Saracenorum Miramolinus è Corduba miſit nauales copias duce Auidamahim ad Chriſtianas naues & vrbes maritimas infeſtandas. Quæ nauim paleſtinam ceperunt, in qua erant quatuor inſignes Rabbini Babylonici.

E quibus R. Samarias venditur in Aegypto Alexandrinis, R. Hoſiel in Africa Alkiroanis, quæ prouincia tum erat potentiſſima Saracenicarum Occidẽtalium, vbi genuit R. Hananelem, qui moriens reliquit in loculis decem aureorum millia.

Rabbi autẽ Moſes & R. Henoc filius in Hiſpania Iudæis Cordubenſibus, qui nondum erant exercitati in ſcriptis Talmudicis. Ab ijs R. Moſe præfectus ſcholæ, quem appellabant Synagogæ Iudicem, factus eſt. Atque hinc in 400. annos literæ Hebraïcæ florere in Hiſpania incipiũt, & pręcipuum Iudæorũ Gymnaſium decreſcẽte propter Iſmaelitarum perſecutionem Babylonico. *R. Abraham. Leuita in Cabbala.*

a Sva

sia doctrinã, cui oblatrant hæretici, hinc apparet. Gratia Dei, fides, Iustificatio. *Radulphus lib 16.c.5. in Leuit. Renouatio vitæ inchoatur à fide, qua creditur, in eum qui iustificat impium, bonisq; moribus augetur, & roboratur de die in diem, cum magis magisque renouatur interior homo.*

Gilbertus Altercat. cap. 3. & 5. Deus auctor est salutis, liberum arbitrium tantum capax. velle, posse, perficere solius est adiutricis gratiæ, sine quia nec baptismus, nec fides, nec opus effectum habet meriti, sola igitur mater gratia libero arbitrio succurrit pro libertate æterna consequenda.

Eucharistiæ veritas, sacrificium, trãssubstantiatio, adoratio, Missæ ritus. *Gilbertus Altercatione c.8. Post consecrationẽ est corpus Christi verum, non tantum sacramentaliter, verum etiam essentialiter, & cap.9. In modica particula tantum habes, quantum in magna. Denique scribit Christum in sacramento tam esse integrum ac perfectum sub alterutra specie, quàm sub vtraque. Item, transire substantiam panis in substãtiam corporis ac sanguinis Christi. Denique sufficere vnam tantum speciem exhiberi populo. Regino lib. de disciplina Ecclesiastica. Suidas multis locis. Radulphus lib 1. cap.3. in Leuit. lib. 14. ca 4. Oecumenius in 1. cap.10. & 11. &c. Heb.5 &c.*

Baptismi effectus, necessitas, aliena fides, ceremoniæ. *Gilbertus Alterc. cap. 1.3.5.7.8. Radulphus lib.10. cap.1. in Leuit. Smaragdus in Ioan. cap.3. Regino libris de disciplina Ecclesiastica. vetus Agenda.*

Pœnitentia & eius partes tres. *Radulphus lib.3. cap.3.6.7. in Leuit. lib. 10. cap.3. lib.6. cap.1. Gilbertus Alterc. cap.7. & 21. Tria remedia sunt cuiusque animæ Baptismus, pœnitentia, Martyrium &c. Regino lib.1. de disc. Eccl. cap. 272. neminem ad communionem admittendum, nisi confessus sit & Dominicam orationem & symbolum Apostolorum memoriter teneat.*

Claues, absolutio, *Radulphus lib.12. c.1. in Leuit. lib.5. c.4. lib.11. c.1. lib.12. c.1. lib.18. c.4. lib.3. cap.1.6. lib.20. cap.4. & 5. Regi. lib.1. de Eccle. discip. cap.295. &c. Suidas, Oecumenius multis locis.*

Confirmatio & reliqua alia sacramenta. *Gilbertus Altercat. cap.5. vbi cõiugium vocat sacramentum, 8. Vetus Agenda. Rhegino de disciplina Eccles. qui lib. 1. c.115. modum inungendi infirmos explicat.*

Primatus sedis Apostolicæ. *Smaragdus super Marcum cap. vlt. Regino in Chron. passim. Luithprandus lib.3. cap.14. vbi Sedem Romanam nominat summam atque vniuersalem Præsulatus sedem. lib.6, cap.6. vbi Romanum episc. vocat summum pontificem & venerabilem Papam. Quia eum Apostolicum hæc ætas nominabat. Regino & eius continuator.*

Liberum arbitrium, bona opera. *Radulphus lib.1. in Leuit. cap.1 lib.10. cap.1 Gilbert. Alt. cap.5. Suidas multis locis. Hic Oecumenius.*

Sanctorum preces, suffragia, inuocatio, reliquiæ, imagines, festa. *Radulphus in præfatio. & lib.1. cap.4. in Leuit. Oratione sacrificium non nisi Domino soli offerendum est. Nam etsi Sancti rogantur à nobis, non tamen vt nos ipsi saluẽt (Dominus siquidem est salus) verum vt nobis salutem impetrent. Alioqui maledictus, qui spem suam ponit in homine. Hæc igitur est latria, quæ soli debetur Deo, adorandi & sacrificandi deuotio. Et lib.3. cap.1. Oecumenius Scholiorum Græcorum auctor, in illud 2. Pet.1. c. dabo autem operam & frequenter habere vos post obitum meum, vt horum memoriam faciatis. Hinc enim colligit Sanctos preces post mortem pro viuis fundere &c Gilbertus Alterc. c.16.20. Luithprandus li.5. cap.33. lib. 6. cap.6. & passim alibi. Vuitichindus libris gestorum Saxonicorum sparsim. Regino lib.1. de eccles. discip. Vetus agenda.*

Preces pro defunctis, Purgatorium. *Gilbert. Alterc. cap.5. probans illud dicto 1. Cor.3. ignis opus eius probabit. Luithprandus lib.4. cap.7. pro delictorum expiatione, celebre exequiarum officium, viuamque Deo hostiam offerre, Mathildis post obitum Henrici Imp. coniugis sui non desijt. Regino lib 1. de discip. Eccl. cap.190.*

Cætera ijdem & cæteri huius sæculi auctores prolixè cõfirmant. De quo contra se testimonium ferunt Centuriatores Cent. 10. ca. 2. de loco & propagatione Ecclesiæ col. 9. & seqq sparsim. cap.3. de Persecutione & tranquillitate Ecclesiarum sparsim, col. 24. & seqq. cap. 4. de doctrina, ex professo col. 272 per totum. cap.6. de Ceremonijs & ritibus Ecclesiæ col. 233. & seqq. per totum 7. de Politia & Gubernatione Ecclesiæ col. 380. & seqq. per totum c.9. de synodis col. 429. per totum fere ca.10. de doctoribus & episcopis col. 920. & sequentibus sparsim. nam hi non dissimulanter irati sunt, quòd illas sententias sint amplexi. Sparsim denique cap. de Martyribus, de miraculis & &c Huc facit quòd ex instituto multi hac ætate scripserunt de hæresibus, item contra schisma Græcorum, & nouos Manichæos, quorum sordes isti lambunt. Adde totius huius memoria tum Synodos, tum historicos. His tum omnibus Ecclesiæ status planè idem repræsentatur.

a SVB an. 1000. Regnum Hungariæ initium sumit à S. Stephano de Attilę posteris. Post paulo inchoabit Bohemicum, vt paulo ante cœpit Polonicum.

Et apud Arabes in Hispania multis imperiom sibi vendicantibus & alijs alio inclinantibus intestina seditione grauiter laboratur. Hinc Hali, Cazio, Abderamen, Haia, Abderamen alter, Mahometes quidam, Hissen, Humeia intra 7. annos regnantes, finem regno Cordubensi atulerunt, quòd treceñtis iam annis steterat: Anno ergo 1000. regni Cordubensis ferè finis fuit.

Hebraicæ literæ illic florere incipiebant.

R. Ioseph ben Isaac R. Mosis primi Scholæ Cordubensis præfectus voluerit Talmud in linguam Arabicam vertit ad Alhachim regem Saracenorum. *R. Abraham in cabbala.*

R. Hai Gaon in Babylonia Geonim .i. Talmudicorum Iurisconsultorum excellentissimus & postremus, de domo Dauid, & regio Iechoniæ sanguine. Neque tamen fuit princeps exulum, quod neque ipse, neque parentes eius magistratum illum voluissent pecunia à Regibus Mahometanis, in quorum regione exulabant, emere. Annis 40. Scholam Iudaicam administrauit. *Ibid.*

R. Seriram patrem R. Hai Gaon, bonis eius publicatis, rex Mahometanus patibulo affixit. *Ibid.*

Eo tempore celebris erat R. Samuel sacerdos filius Hophni, & multos libros scribebat. *Ibid.*

Tum magia publicè à Saracenis docebatur. Maximè Hispali.

Anni Christi.	VNDECIMVM SÆCVLVM.	Anni mundi.
	147.	
1002	a Ioannes cognom. Siccus (ait Blond) 18. alijs 17. Romanus.	5090
1002	mens. 4. di. 20.	5090
	Vacat d 19.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Eulogio siue Sergio.	
	Principibus.	
	Eisdem Impp. & regnant. Boleslao Polonorum rege primo.	

Anni Christi. | Anni mundi.

148.

1002 | b Ioannes 19. alijs 18. | 5090
1007 | an. 4. mens. 4. | 5095

Vacat d. 19.

Patriarcha.

Constantinopoli Eulogio siue Sergio.

Principibus.

Basilio Imp. Orien.

Otthone 3. & post eum S. Herico 2. cognom. Claudo. (non Claudio vt perperam quidam scribunt) an. 22. Occident. Imperat.

S. Roberto. Franc. Rege.

Alphonso 5. deinde Veremundo 3. Hisp. an. 10.

Ethelredo Angliæ.

Boleslao Poloniæ reg. primo.

149

1007 | c Sergius 4. Romanus | 5095
1009 | an. 2. mens. 15. | 5097

Vacat d. 8.

Patriarcha.

Constantinopoli Eulogio siue Sergio.

Principibus.

Eisdem Imp. & regnant.

CONCIL. *Francfordianum præsente Imp. Concil. Bambergense.*

Hispali.

Sub an. 1000. Babylone insignis Saracenorũ Academia, in qua disciplinæ, præsertim Medicæ & Astrologiex Chaldeorum, Arabum, Persarum, Aegyptiorum, Iudæorum docebantur. *Chronic. Cassinensi lib. 3. cap. 34.*

b Ad otium conuersus, nihil memoria dignum gessit.

Henricus 2. primus Imperator creatus à septem Electoribus. Deinceps non per successionem sanguinis, sed vi electionis constituti sunt imperatores Germanici.

Basilius Orientis Imper. totam Bulgariam subegit. *Zon. to. 3.*

Aegypti Sultanus rupto fœdere, quòd cum Basilio habebat. Hierosolymitanum templum ac monasterium propinquum spoliat. *Zon.*

Borno seu Bernardus Augiensis. *Contract.*

Danorum rex solenni stipatus comitatu Romam venit, pontificem rogat, vt Ecclesias sui regni, quæ satis multæ essent, è iurisdictione Hamburgensis Archiepis. eximat. Respondet pontifex se breui missurum Cardinalem, qui earum regionum conditionem exploraturus, eaque facturus esset, quæ rei ecclesiasticæ congruerent. *Cranz. li. 5. Da. c. 2.* Hoc postea perfecit Gregr. 7. Nam cunctos Daniæ, Noruergiæ & Sueuiæ episcopos ab obedientia ipsius exemit & Bremensi subiecit.

S. Vuigbertus à Zuttiberi Idoli cultu reuocauit Sorabos, Vandalicè per interpretem Euangelium docens, ac Lucum Idolo destinatum ita excidit, vt nullum appareret vestigium extructo S. Romani sacello. Obijt an. 1012. *Chro. Mersburgensi lib. 2. cap. 6.*

c Sergius vir sanctissimæ vitæ & ante pontificatum & in pontificatu. in pauperes liberalis, in amicos iucundus, in delinquentes clemens, in Deum totam mentem conuertens, iuste & integrè omnia gubernabat *Plati.*

Ipsius hortatu principes Saracenos Sicilia expulerũt. *Pla.*

Eo mirabilior. quòd istius temporis Pontifices, vt intrusi ab Imperatoribus potius, quàm electi, monstra essent. Hi sunt fructus oppressæ à Tyrannis Ecclesiæ, & electionum ereptarũ. Sed & turbata hic fuit legitima successio, vt olim in Synagoga sub Antiochis paulo ante Machabeos: Hanc Labem Centuriatores agnoscant à Germanus Impp. exortam, quos laudant tantopere. Nam illi iura Ecclesiæ sibi rapuerant & Iure Herodis Ecclesiæ prouidebant.

a In Lotharingia iuxta montem Castrilocum fons aquæ in sanguinem vertitur. *Sigeb.*

1008. Burchardus primò Lobiensis monachus, deinde Episcopus Vuormaciẽsis, veteres Ecclesiæ canones in vnum volumen congessit. adiutus ab Olberto Leodiensi siue Gẽblacensi Abbate, suo olim magistro. *Sigeb.* Eos postea Gratianus dum redegit in epitomen non parum corrupit. Quãquam alij malint eum sua ex decreto Iuonis Carnotensis Episcopi delibasse.

An. 1007. Sorabi & Vandali ad Elystram Misniæ fluuium habitantes Vuiliberti Mersburgensis prædicatione conuertuntur. *Chron. Mersb. lib. 2. cap. 6.*

1008. Brunus Magdeb. à Prutenis manibus pedibusq́ue & tandem capite truncatus martyr Christi efficitur. *Sigeb. Maria. Scotus.*

Oddar cum 60. socijs martyrium etiam à Slauis patitur. *Helmold.*

Idem Vuolfridus à Suecis, quod Torstam Idolum in cõcione

cinne cnncidiſſet. *Crantz.lib.4.cap.8.Metrop.*

Razis Medicus Arabs, ſiue Pęnus, qui ab alijs Bachiln, ab Auıncenna etiam Meoaëthos Almanſnri Saracennrum regi ſua dicat ſcripta.

Almanſnr tegnabat io Hiſpània & Mauritania, cum R. Henoch magna celebritate profiteretur Talmud Cordubæ & academiam Hebraıcam à patre cœptam excoleret annn Dnm.995. *R. Abraham Leuit. in Cabbala.*

Inannes Serapion, Iſaac Benimirã Medici Razis æquales. *Schedelius.*

Campanus Longobardus Aſtrnnnmus, qui errnrẽ Ptolomæi in ſnppuratinne mntus Luoæ & aliarum ſtellarum, nrrum ex ignnratinne motus nčtauæ ſphæræ, qui non niſi longi tempnris nbſeruatinoe deprehenditur, animaduertit. *Idem & Bergomenſis.*

His ferè ſuppares Almænn, Azophi, Azarchales Arabes aſtronnmicis ſtudijs inſignes. *Schedelius.*

Granatę regnabat Badın de ſemine Philiſtim. Plurimi faciebat R. Samuelem Leuitam, quem aiuot fuiſſe locupletiſſimum, cnnduxiſſeq; multos librarios ad ſcribendnm Miſna & Talmud, quos Scholaſticis paupernribus largiretur tam in Hiſpania, quàm toto Occidente. *Ibid. R. Abraham.* Paleſtinos vncat Saracenos, qui tunc occupabant regnum Granatæ.

d Ritius lib. t. de Reg. Sicil. putat hunc oominatum fuiſſe Stephanum.

Henricus Imp. entonam ſumpſit Imperij ab hnc Pootifice, qui eum ſalutauit Augnſtum. *Sigeb. Palmer.* pet ipſum tota Germania, Gallia, Italia erant pacatiſſimæ, vt aureum hoc imperãte vigere videretur ſæculum. *Herm. Gygas.* Claudus eſt appellatus, qnòd in bello cõtra Adrianom Marchionẽ, quem Nnbiles & Epiſcnpı Itali Imperatnrẽ Mediolani declararant, captus & deceptis cuſtndibus elapſus, de mutn ſe præcipitans, luxato fractove crure deinceps claudicauerit. Arduinom iotetea duobus prælijs vicit & trncidauit:

Græci & Saraceoi in Italia tumultuabantut.

Cum vxore Chunegunde perpetuam ſeruauit caſtitatem *Crantz. lib. 3. cap. 32. Sax.*

An. to15. Arduinum Imperatorem ſalutatum ab Italis acie interemit, voiuerſas cis Padum vrbes ſnbigit, Italiam cnmponit. *Palmer.*

Bernardom Saxoniæ ducem tebellantem ſubigit, Slauns & Polonos, qui ei auxiln venerãt, tributarins facit. *Helmoldus cap. 16. & 17. Slau.*

Au 1009. Balduinom 4. Flandrenſium comitem & cæteros rebelles dnmat. *Sigeb.*

An. to13. Cunctos Saracenos Italia, Calabria, Campania, Picentino agro, expellit, & Apuliam diu ab ijs poſſeſſam tecuperat Iſmaele duce dato, indeque Rnmam veniens Auguſtus cnnſecratur. *Cuſpinianus. Sigeb.*

Hunc Platina Henricum t. nominat, ſed qnia Germani io diſſentione tempore Longobardnrum orta alium Henricum elegerunt, quem primum vocant, & Platina inter Henricum 4. nullum quintum agnnſcit, ſed tantum 6. & 7. Germanorum oumerum amplecti eſt ſatius. *Onuphr.*

Pannones Chriſtianam teliginnem communiter & publicè recepiſſe quidam ſcribont. *Palmer.* an. 1010. Tranſſyluani quoque victn & captn Giula fidem partim metu, partim ſpnnte amplexi ſunt, & ipſe Giula cum vxnte & liberis baptizatus, à Stephann Hnngariæ rege dimittitur. Similiter & Beſſi

Anni Christi.		Anni mundi.
	150	
1009	d Benedictus 7. dict. 8.	5097
	Tuſculanus an. 11.	
1020	menſ. 1. di. 13.	5108

Patriarcha.

Conſtantinopoli Eulogio Sergio, deinde Euſtratio an. 16.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

Veremundo 3 Hiſp. deinde Ferdinando cognom. Magno an. 40.

Ethelredo Angliæ, & per ordinem Edmũdo an. 1. Canuto an. 20.

Boleſlao Poloniæ.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

& Bessi & Bulgari ab eo superati. *Bonfinius dec.2.lib.9.* Sicque Ecclesia Hungarica ad annos fere 40.pacatissima. *Ibid.lib.t.*

Comitatus Bellouacensis in Francia datur ab Odone Comite Campaniæ, Rogerio Bellouacēsi Episcopo, in permutationem Castri, quod dicitur Sanctum Cęsaris, siue Sincerrium apud Biturigas, quod iure patrimonij erat ipsius Episcopi. *Sigeb.& Gul.Naug.* Ipse vnà cum Aliaco & Moguntiaco eum Comitatum Ecclesiæ cathedrali S Petri siue Episcopatui in perpetuum donauit. *Sigeb.*

1016 — *CONCIL. Aquisgranensę præsente Imperatore Henrico · in quo dicuntur decreta fuisse ieiunia in Vigilijs S. Ioan. Baptista & S. Laurentij. vide Krant.lib.4.ca.35. & Sigeb.in Chron.*

5108 — Rex Noricum reuersus è Francia in Regnum suum, à gēte sua perimitur, quod abiurata idololattia baptizatus esset. *Gul.Nang.*

Dum Samuel Bulgarorum rex contra Basilium bellum gerit, commoda ex Bulgarico bello occasione oblata & rupto cum Imp.fœdere, Saraceni & Turci an. 1012. Hierosolymam expugnant Calipha Aegyprio principe, & Ecclesiam S. Sepulchri demoliuntur. *Zo.to.3.Palmer.Naucler.* Samuëlem Basilius vincit & captiuis 15000. oculos eruit, singulis Centurijs vnum relinquens monoculum, qui cæcos ad suum principem denuo elapsum reduceret. Quo territus intra paucos dies expirauit. Hinc Basilius regia sobole & proceribus Dauidis Archiepiscopi in fidem gratiamque receptis, totius Bulgariæ dominium obtinet. *Zon.to 3.*

Crabatæ & Siomij se eidem subijciunt. *Ibid.*

1017 — *Noniomagense, in Cosmidromio.*

Apud Saxoniam in Colbecke villa Halberstadensi Othbertus quidam cum decem & octo sodalibus, viris 15. & fœminis tribus, choreas ducens nocte Nataliriorum in cœmiterio S. Magni, cùm non desisterent admoniti à Sacerdote, eius dira imprecatione, sine quiete per annum integrum in eodem statu manserunt inuicem manibus hærentes, & non multò post interierunt. *Vincenti.in Speculo, & Crantzius lib. 4.cap.33.*

Salegumstadiense.

An.1013. Sueno Danorum rex magna crudelitate totius Angliæ regnum subegit, in illis moribus Elphegus Cantuariens. martyrio afficitur. *Polyd li.7. Ang.* Ad Canutum filium solum an. 1017. regnum Angliæ peruenit, quod coniugio Enninæ Ethelredi vltimi regis filiæ prudenter, iusteque firmauit. *Ibid.* Nouergiam deditione accipit. *Ibid.* Romam limina SS. Apostolorum salutaturus inuisit.

An.1018. Ranimirus Sanctij Maioris filius Aragonum rex primus. *Vasæus.*

Suidas hoc anno ad hoc viuebat. *Ipse in voce Adam.*

An.1016. Etsi terra sancta & Hierosolyma esset sub Saracenorum potestate, tamen in Sina monte monachi Christiani fuerunt, inter quos Simon Syracusanus. *Sigeb.*

Schisma 14.

Altero pontifice cuius nomē ignoratur, & qui in schismate electus erat, vrbe exacto, Benedictus 7. sedem recuperat. Plati.

Anno eodem Rex Poloniæ Russos deuicit & Christianos fecit. *Chron.Saxoniæ.*

Venedi intima Germaniæ incolentes Saxoniam vastarunt. Sed ab Henr.Imp. victi Christo nomen dederunt. *Naucl.*

Maximas dat turbas passim in Orientali Imperio Bardas Slerus, Mesopotamiæ præfectus, seque imperatorē salutandum curat, adiunctis Arabibus belli socijs. Post aliquot tamen victorias, quibus Imperatorum fratrum res ad extremū perduxerat, cæsus ad Cosroë Babylonium fugit, à quo in carcerem missus pœnam perduellionis luit. *Zon.to 3.*

Persiæ Saracenorum iugum excutere duce Inargo nituntur, cum quibus Cosroes Babyl. cōgressus sæpius vincitur, donec soluto Barda & tribus millibus Romanorum captiuorum vtitur ad Persas partim cōcidendos, partim profligādos. *Ibid.*

Elapsus Bardas, Imperatori tandem reconciliatur, & Iberiā

adiẽs Georgium illius principem, vt ſuis finibus contentus ſit, compeſcuit, filio eius accepto obſide. *Ibid.*

. Imp. pacata Iberia principem Tripolitanum, Damaſcenum, Tyrium, Berytium ſibi ſeruire cogit. *Ibid.*

Pazinacæ gens Scythica Imperante Conſtantino Bulgariam populabundi inuaſerunt, qui licet vltra Iſtruin reijcerẽtur, ſæpius tamen reuerrentes, fines Romani Imperij infeſtare deinceps non deſtiterunt. *Ibid.*

e Conrado imperij diadema tribuit, qui & viciſſim eum à Romanotum violentijs & clandeſtinis motibus defendit. *Volater.*

Vira eius pluribus prædicatur. *Plati.*

Guido Aretinus monachus S. Benedicti in Italia primus eacogitauit nouam rationem cantus, quam ſolmiſationem vocant. per ſex ſyllabas ſeu notulas digitis leuæ manus per integrum diapaſon diſtinguendas, Vt, re, mi, fa, ſol, la, Scalę Muſicæ auctor. *Sigeb. in Chron. Pal.*

Robertus Franc. Rex alsquas Sequentias & Reſponſoria (vt vocant) quibus etiam nunc vtitur Romana eccleſia, cõpoſuit, Proſam, ſcilicet, S. Spiritus adſit nobis gratia &c. Reſpnnſnria de natiuitate Domini, Iuda & Hieruſalem &c. de S. Petro, Cornelius Centurio &cæt. de Martyribus, Concede nobis Dom. &c. & O Conſtantia Martyrum &c. *Gulielmus Nangiac. Trith.*

Ad fluuium Carum an. 1023. habet cõſilium cum Hent. 2. Imp. de ſtabilienda Rep. Chriſtiana & regno, imperioq́; firmandis concordia, legibus, optimiſq́ne inſtitutis. *Sigeb. Auent. lib. 5.*

An. 1010. vel iuxta alios 1025. in Hiſpania regnotum & Titulornm permutatio facta eſt. Ferdinandus enim Sanctij maioris filius, occiſo vxoris fratre Veremundo, regnum Leginnum ac materno iure Caſtellam occupauit, ſeq; Caſtellę & Legionum regem appellauit. *Ritius lib. 3. Hiſp.*

An. 1016. Ramyris Ferdinandi frater nothus teſtamento patria Aragoniam adeptna, primus Aragonum rex deſignatus eſt. *Ibid.*

Conradns non paucos hoſtes in eaordio regni ſui habuit. Pacaris autem patriæ rebua comitantibus Rudulpho Burgundiæ & Canuto Angliæ, Daniæ & compluſium aliarum gentium regibus in Italiam ad compeſcendos illic motus & pro corona à Io. Pontiſ. obtinenda abit, filium ſunm Henricum 3. Romanum regem declarans. *Auent. Lambert.* Vandalos maris Baltici accolas ab imperio & fide Chriſti deſcicentes crebtia bellia domuit. *Crant.*

Theodoricus Hirsfeldenſis, Aribo. Bruno Herbipolẽſis, qui in ſacra biblia & in ſymbolum Athanaſij commentatur, *Trith.*

Heribertus hymnoa & cantus complures in eccleſia Eieſtetenſi cantari poſtea ſolitoa componit. *Bruſcius.*

Miſtenn Vuagirorũ princeps Holſatos & finirimos populns crudeli bello vexar, adeo vt nullum fere Chriſtiani nominis veſtiginm trans Albim flu. manſerit. Ipſe tãdem fidem amplectitur & regno ſuo eiectus Bardeuici diem claudit extremnm circa an. 1025. *Helmold. cap. 16.*

An. 1025. à Polnnis Boemi antea ſtipẽdiarij, ſtudio Prediſlai deficiunt, eis etiam Morauiam eripientes. Pomerani autem opera Belæ Vngari, tum quidem in Polonia eaulantia in Polonorum poteſtatem redacti ſunt. *Crom. lib. 4.*

An. 1028 Græci ad priſtinum errorem relapſi ſunt. Spiritum S procedere à ſolo Patre inſonantes & Romanam eccleſiam

Anni Christi.		*Anni mundi.*
	151.	
1020	e Ioannes 20. alijs 19. Tuſculanus. an. 11.	5108
1031	menſ. 1. di. 9.	5119
	Vacat d. 8.	
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Euſtratio.	
	Principibus.	
	Baſilio Porphyrogenito, & poſtea Conſtantino 8. eius fratre an. 3. Orient. Impp.	
	S. Henrico 2. & poſt eum, Conrado 2. cognom. Saliquo an. 15. Occid. Impp.	
	S. Roberto & poſtea eius filio Henrico 1. an. 30. Fr. Re.	
	Hiſpaniæ Ferdinando.	
	Angliæ & Daniæ Canuto.	
	Poloniæ Boleſlao, deinde Miecislao an. 9.	
1023	*CONCIL. Saliguſtadenſe. Bucchardus, qui & interfuit & Trithem. In eo componitur diſſentio ſingularium conſuetudinum in diuinis officijs, ieiunijs, feſtis &c. 20. canonibus.*	
1030	*CONCIL. Triburienſe iuſſu Conradi Imp. In eo agitur de ſtatu Eccleſiæ, & præcipue de ieiunijs. Sigeb. Plati. Irenic. lib. 3. cap. 48.*	5118

Anni Christi. | Anni mundi.

152.

1030 f Benedictus 8. dict. 9. 5108
Tusculanus.an. 13.
1044 mens.4. di.9. 5132

Patriarcha.

Constantinopoli Eustratio, deinde Alexio an.16.

Principibus.

Romano Argyropolo an. 6. Michaele 5.Paphlagone an. 7.mensi.8. Michaele 6. Calaphate mens.4.per ordinem successionis, Orient.Impp.

Conrado 2.& post eum Hẽrico 3.Nigro an. 17. Occid. Impp.

Henrico 1.Franc.Reg.

Hispaniæ Ferdinando Magno.

Angliæ & Daniæ Canuto & per ordinem Haraldo an.4.Canuto 2.an.2. Sancto Eduardo 3.an.24.

Poloniæ Miecislao, deinde Cazimiro Monacho an.24.

clesiam excommunicantes *Herman.Gibas.*

Dithmarus Mersburgensis episc. septem libris Chronicorum, res sub Otthone primo & successoribus gestas vsque ad annum 1021.congessit.

Ferdinandi Magni tempore Castella, Nauarra, & Legio per connubium Sanctiæ, quæ Veremundi vnica erat soror & hæres, coniunguntur. Denique Aragonia morte Ramiri fratris. Ideoque Magnus & Hispaniæ monarcha nominatus fuit an.40. *Vasæus.*

Eius pater Sanctius maior Nauarræ rex post mortẽ Sanctij Comitis Castellæ factus Comes, nõ se comitem sed regem Castellæ scripsit. Hinc deindeps Castella regio titulo decorata est. *Idem.*

Sub ad.1020. R.Ezechias successit scholæ R. Hai Haggaon in Babylonia, sed calumnia suorum biennio post à Rege Saraceno necatus est, cum tota sua familia, duobus exceptis filijs, qui fugerunt in Hispaniam ad R. Ioseph Leuitam Hãnaghid, quousque mota persecutione in regno Granatæ ipse R. Ioseph interijt. *R. Abraham in Cabbala.*

In hoc R. Ezechia desierunt Gheonim .i. Iurisconsulti Talmudici, imo & Scholæ Babylonicæ, quæ antea adeo erãt celebres, vt ad eas ex Occidente ipso, Hispanijs, Africa, Aegypto, Palestina Iudæi filios studij causa mitterent. *Ibid.*

f Hunc propter ignauiam eijecerunt Romani, in eius locum Ioannem Sabinum, qui Syluester 3.est appellatus, sufficientes.

Cazimirus Cluniacensis monachus atque Diaconus, Regni Poloniæ hæres, dispensatione Benedicti, de ea rogati à Polonia, absolutus à religione, coronatur Rex, ann. 1041. *Matthias Mechouiensis lib. 2.Chron.Polon.cap.13.*

Ad id adacti sunt Poloni quod anno 1038. Raxa Regina pueri Cazimiri mater, abusa sua potestate intestinis dissidijs omnia miscuisset, ob quæ clam cum filio fugam arripere coacta fuit, & accessissent externorum irruptiones. Russi enim Septentrionem Poloniæ oram Boemi duce Prædislao Meridionalem & Occidentalem vastabant. *Crom.li.4.Polo.*

Huius dispensationis gratia iniunctum equitibus Polonis, vt in festis solennibus inter sacra fasciam lineam candidam instar stolæ, qua sacerdotes & diaconi vtuntur, de collo suspensam gerant. *Ibid.*

Plebeijs autem, vt de singulis capitibus quotannis obolũ vnum in Lucernam perpetuo in æde D. Petri arsuram pendant, qui etiamnum *S.* Petri numus dicitur. Omnibus deniq; Polonis, vt rotunda in morem Monachorum tonsura capillorum vtantur, nec infra auriculas, ritu barbarico, quisquam omnino comam promittat. *Idem.*

Amer Calepitæ filius Agarenorum princeps pacem ære grandi redemptam dat Romano Argyropolo. Eamque vidua & filius Americum Michaele Paphlagone in an.30. renouarunt. *Zon.to.3.*

Africanæ Agarenorum naues circiter mille mare mediterraneum infestant. Siciliam occupant, donec Georgius Maniaces eam Michaeli Monomacho iterum subijcit. *Ibid.*

Añ.1038. Canuto rege ex Anglia in Normaniam traijciente, vt in Richardum, qui cum sorore eius Hestrita repudiũ fecerat, armis animaduerteret, Normanus cum suis fugit in Siciliam. Apuleiæ autem vrbes & castella Italorum discordia & timiditate inductus, partim vi partim dolo cepit. *Saxo Gram.lib.10.de.reb.Danicis. Sigebert.*

Canutus Malcomum Scotorum regem rebellem subegit.

Vincent.lib.35.cap.15.

Henricum 3.Imp.coronauit. de cuius ætate illud Vuitichindi historici.Non bella pace disturbabãt,oon classica quietem rumpebant, non rapina grassabatur, non fides mentiebatur,adhuc iustitia sui vigoris.adhuc potestas sui iuris erat.

An.1051. Berengarius Turooensis, Archidiaconus Andegauensia hæreticus docet panem & vinum io Encharistia post consecrationem esse tantùm figuram & sacrameotum & ooo verum Corpus & sanguinem Christi. *Sigeb. Volater. Bernard.de LutZemb. & ca.Ego Berengarius dist.2.de consec.* Malè etiam sentiebat, (teste Oecolampadio) de Matrimooio,& Baptismo paruulorum.Multi dicunt eum Magia(erat enim præstigiator.*Polyd.lib.9. Ang. hist.*) vna oocte fuisse Romæ. & eadem legisse Turoni vnam lectionem. *Guilel. Nangiac*

Animam agens pœnitentia ductus ista verba immurmurabat. Nos sane credimus post benedictonem Ecclesiasticã illa mysteria esse verum corpus & sanguioem Saluatoris,adducti veteris Ecclesiæ authoritate &c. *Spenceus Apolo.lib.8. cap.5. Gagui. in vita Henrici 1. Guilielmus Bibliothecarius Malmerberiens.lib.3.de gestis Anglor.* Caluinitæ, quem errantem amplectuntor,resipiscentem sequantur.

A Rege Burgundiorum Rodulpho, quod subditi sæpe in eum insolescerent,Burguodiæ Regnum diuiditur in Comitatum & Ducatum: ille donatiooe cessit Conrado Imperatori:hic Henrico 1.Franc.regi.*Gaguinus lib.5.cap. vltimo. Plati. Æmyl.lib.3.Sigeb.in* Chron.

Richardus Virdunensis Abbas,Adelboldus,Alphanus Salernitanus doctissimi.S. Hugo mooachua Cluniacensis.*Volat.lib.21. & Trith.* Chron.*Cassinense.*

Multi volunt oomeo CARDINALIVM hoc tempore exortum fuisse.*Volater.lib.21.*R.Barns. Sed quanto sit antiquius vide Vuolfangum Lazium lib. 2.cap.2. commentariorum Reip.Roma.cœpit ergo potius esse in pretio,ooo in vsu.

Heoricus Franc.rex templum D.Martini,quod Camporum appellant.Parisijs an.1034.struxit, propter victoriam de Eudone Campaniæ comite & Balduino Flandrensi reportatam.*Gagu.lib.5.*

Conradus Imp. Misconem parte Poloniæ & ducatu donat. *Auent.lib.5.*

Cappadociam,Armeoiam,Paphlagooiam,totumque fere Orientem fames & locustę adeo afflixerunt,vt multa suis sedibos relictis hominum agmina alio commigrare coacta fuerint. Verum Romanus Argyropilus auro ad patrios lares redire eos compulit.*Zon.tom.3.*

Contra Imp.Constantinopolitanum Arabes in Mesopotamiam incurrunt,Pazinacæ in Bulgariam,Agareni in oram Illyrici maritimam .*Zon.tom.3.*

Romanus Argyro.insidijs Michaelis Paphlagoois,cũ quo vxor Zoe Coostantini 8. filia consuetudinem stupri habebat,sublatus est.

Zoe tandem incidit in hydropisim & Michaelẽ Calaphatem ex sorore oepotem hæredem imperij instituit, seque in monasterium abdidit. Sed inde excitata seditione reuocata est ad Imperiom & sibi adiũgens Theodoram sororem,Michaelem è fuga retraxit & luminibus priuauit.

g Huius temporis schisma diligenter describunt Herma. Contractus in Chronico,Leo Hostiensis hist. Cassinensis li.11.Ottho Frising.lib.6.cap.32.& 33.

Mulier-

Anni Christi		Anni mundi
1044	CONCIL. *Constantiēse præsente Henrico Ab.Vsperg.*	5132
	153.	
1044	g Syluester 3.Romanus contra Benedictum.	5132
1044	mens.1. di.19.	5132
	Principibus.	
	Eisdem Impp.& regnant.	

Anni Christi.

Benedictus 8. Pulso Syluestro restituitur, & sedit cum Ioanne 20. menses,

Tandem exactis Pontificatu Ioanne 20. & Benedictio 8. durãte etiam schismate electus est Gregorius.

154.

1044 h Gregorius 6. Rom. 5132

1046 an. 2. mens. 7. 5134

Patriarcha.

Constantinopoli Alexio.

Principibus.

Theodora cum Zoe sorore Imp. in Oriente, postea Cõstãtino 9. Monomacho siue Gladiatore an. 13. Ori. Imp.

Henrico 3. cognom. Nigro, Occid. Imp.

Henrico I. Franc. Reg.

Hispaniæ Ferdinando Magno.

Angliæ S. Eduardo.

Poloniæ Cazimiro.

1046 CONCIL. *Papiense Her. Contract.* 5134

1046 CONCIL. *Sutrinum non longè ab vrbe Roma, præsente Imperatore Henrico 3. ad tollendum schisma celebratum. Itaque Benedicto qui residebat in Palatio Lateranẽsi, Syluestro, qui sedem Pontificiam ad S. Petrum collocauerat, & Gregorio qui suam sedem habebat ad D. Mariam, Pontificatu expoliatis, electus est Sindegerus, siue Suigerus Brambergensis Episcopus, qui postea dictus est Clemens 2. Blond. lib. 3. dec. 2. Herma. Contractus.* 5134

Anni mundi.

Mulierculę duę cauponatrices, in via, qua ibatur Romam, hospites in equum, suem, vel asinum mutare solebant. *Vincent. lib. 25. cap. 28. Erphordiensis in vita Henrici 3.*

Henrico 3. imperante corpus Gigantis incorruptum in sepulchro Romæ inuentum est, quod erectum Vrbis mænia superauit, cum hoc epitaphio, filius Euandri Pallas, quem lãcea Turni militis occidit, iacet hic. *Naucler. Crãt. Marti. in Chron.*

An. 1041. Boemia bello iterum facta est tributaria Imperatori. *Contrac. Lambert.*

Eodem tempore 28. anno, postquam Sueno Danus totius Anglię imperio potitus esset, Angli alienigenas expellũt, legem sanciẽtes, ne quis Danorum, vnquam Angliæ rex creetur. *Polyd. lib. 8.*

Edouardo Etheredi filio, qui in Nortmania regnantibus Danis latuerat, regnum tradunt in annos 24. *Ibid.*

h Hũgari à Christiana religione deficientes in paganismũ, episcopis & sacerdotibus intersectis, pœna capitis Christianismum retinere coguntur ab Andrea Rege quarto Vngariæ, & Vela eius fratre. *Naucler. & Bonfin. lib. 2. dec. 2.*

S. Eduardus tertius, rex Angliæ, fuit clarus miraculis: solo tactu morbum strumæ siue scrophulæ sanabat: quod Diuinũ munus ad posteriores aliquot Angliæ reges manauit, sed prius recitatis quibusdam hymnis, nec sine sacris cæremonijs. *Polyd. Virgil. lib. 8. hist. Ang.*

Cum ipsi ab exactoribus ingens auri vis, quod viritim in vniuerso collegerant regno, offerretur, dæmonem vidit circa illud colludere. Eo spectaculo territus subditis restitui iubet. *Eod. lib.*

Cegenes & Tyrachus Pazinacarũ duces ad Monomachũ deficientes baptizantur & suis Scythis idem persuadent. *Zo. to. 3.* Scythæ Triballos, Seruios, Dyrrachium & finitimas gẽtes infestant. *Ibid.*

Cum claruisset virtus Nortmannorum in bello Berẽgarij contra Hunnos, Georgius Mumaces sub Constantino Monomacho eos cum Longobardis vocauit, in belli societatem contra Saracenos iam annis 230. Siciliam obtinentes. Quibus, post eis Siciliam ereptam, cùm contra pacta inique prædam dispertiretur, illi Guilielmo Farabato duce, Apuliam Græcia eripuerunt.

Panio post Mumace in Epeiro, in acie obtruncato Saraceni Siciliani recuperant vsque ad annum 1060.

Turci, quos supra in Asiam ab Agarenis in ipsorum perniciem accersitos docuimus, Babylonijs in suam potestatem redactis totum ferè Orientem subiugunt. *Zo. to 3.* Nam circa an. 1051. Sadone, primo eorum principe, cui successit Dogrissa, Asiæ regnum occupant. *Haito Arm.*

Mahomet Sultanus Persidis, Sogdianę & Mediæ Turcos contra Calipham armat, seque è iure Caliphæ eripit. Turci postea, cum ipsis pacta stipendia minimè soluerẽtur, latrocinijs & bellis continenter incumbentes, in Armenijs, Cappadocia, Galatia, Bithynia peculiare regnum incipiũt an. 1051. donec Tartari ab Armenis euocati an. 192. pòst, principatu deturbantur.

Vulstandus Vigorniensis, & Vincentius Leodiensis Episcopi insignes. *Sabel. Ennead. 9. lib. 2.*

In Concilio Sutrino propter schismata & simultates, quę ex Pontificum electionibus exoriebãtur, ablata est Romanis electio Pontificis Roma. & concessa est Imperatori. *Krant. lib. 4. histor. Saxo. cap. 41.* Hinc Henricus Impe. iuramento

Ff 3

mento adegit Romanos, vt ab electione Põtificis Romani abstinerent. *Naucler. Sigeb.* Alij scribunt Clementem 2. eam ipsis prohibuisse. *Blond. lib. 3. dec. 2.*

Zoe Imperatrice tertio nubente nuptiale sacrum peragere detrectat Alexius patriarcha. Postridie tamen coronationis ritum solenniter peregit. *Zon.*

Gregorius Thessalonicensis.

i Die natalis Domini quo ipse in Pontificem consecratus est, Henricum 3. Imper. & eius cõiugem Agnetam coronauit. *Herm. Contractus & Naucler. in Chron.*

Pontifex creatur in Synodo imperante & cogente Henrico, verum eo abeunte veneno tollitur.

Imp. Romanos iurare cogit, nullum se deinceps Pontificem vel electuros vel consecraturos, nisi quem Imperator dedisset. *Onuph.* Principium sequentium motuum, qui iusto Dei iudicio, Imperium & Imperatores labefactarunt.

Sub Henr. 3. Robertus Guiscardus Græcos prælio superatos, Calabriæ finibus præter Sacerdotes eiecit. Necnon Saracenos ex improuiso adortus, ab obsidione Capuæ repulit. *Sabel.*

S. Algerus non ex Corbiensi (sicut putat Trithemius) sed ex Leodiensi canonico monachus Cluniacensis, Adelmannus Brixiensis Episcopus qui Berengarij fuerat condiscipulus sub Fulberto Carnotensi episco. S. Lanfrancus Abbas Cadomẽsis postea Cantuariensis Archiepiscopus, Guido Abbas de S. cruce *S.* Leofredi, doctissimis suis scriptis, quorum nonnulla extant, se opponunt Berengario. *Tritem.* Hos Caluinus pro sua modestia vocat imperitos, Barbaros, & Sophistas, quia non fuerunt vt ipse sacramentarij.

* Per vim pontificatum occupat, nullo cleri populique cõsensu. Adeo inoleuerat hic mos, vt cuiq; ambitioso & principi gratioso liceret Petri sedem inuadere.

An. 1048. Constãtino Monomacho sumptus suggerente Christiani Hierosolymis templum & cultum Dei reparant. Daber enim Caliphæ Aegyptij filius cum Argyropilo Imp. icto fœdere id concessit Nicephoro Patriarchatum ibi administrante. *Tyrius de bello sacro cap. 5. & 6.*

Fuerat enim paulo ante solo æquatum à Sultano Calipha auunculo Orestis, qui illic pontificatum administrabat. *Ibid. cap. 4.*

Franco Leodiensium scholasticus scribit de quadratura circuli. *Sigeb.* Theodoricus Moguntinus. *Chron. Hirsaug.*

k Hic natus clarissimis parentibus ab Henrico Imperatore renunciatus Rom. Pontifex, consilio Hugonis Cluniacensis Abbatis & Hildebrandi monachi, deposito Pontificali ornatu, vt priuatus Romam ingreditur: quòd Imperator Pontifices creãdi nullum ius haberet, illo ad clerum populumque Romanum pertinente. Propterea eo libentius eligitur PP. à clero Rom. & in suo Pontificatu ita piè degit vt ad eius sepulchrum edita sint miracula. *Sige. Plati.* Ita Ecclesiæ ius de eligendo Pontifice, exploso Imperatore restituit. De multis Sanctis cantus composuit, & multa alia scripsit, præsertim librum contra varios Græcorum errores, quibus imbuebantur à Michaele Patriarcha Constantinopolitano, & Leone Acridano Bulgarorum Episcopo. *Sigeb.*

Claruit autem multis miraculis, *Hist.* Domus eius pauperibus & peregrinis semper patuit. Totus Eleemosynarius, vsque ad miraculum apparentis Christi in specie leprosi. Dãnat hæresim Berengarij. Primus, qui sedem Apostolicam ab Imperatorum inuestitura restituit, cum per annos 150. id sibi

Anni Christi.		Anni mundi.
	155.	
1046	i Clemens 2. Saxo, m. 9.	5134
1048	Vacat m. 9.	5136
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Alexio.	
	Principibus.	
	Eisdem Impp. & regnant.	
	156.	
1048	* Damasus 2. Bauarus di. 23.	5136
1048	Vacat m. 6.	5136
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Alexio.	
	Principibus.	
	Eisdem Impp. & regnant.	
	157.	
1048	k Leo 9. Alsatius in Germania an. 5. mens. 2. di. 6.	5136
1054	Vacat mens. 11. di. 26.	5142
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Alexio, deinde Michaele Cerulario an. 8.	

Anni Christi.

Principibus.
Constātino 9. Monomacho, siue Gladiatore Orien. Imp.

Henrico 3. cog. Nigro Occi. Imp.

Henrico 1. Franc. Reg.

Hispaniæ Ferdinando Magno.

Angliæ S. Eduardo.

Poloniæ Cazimiro.

1049 *CONCIL. Romanum, Episcoporum Italiæ præside Rom. Pont. de statu Ecclesiarum. Her. Contra. in Chron.* — 5137

1049 *Papiense præside Rom. Pontif. de componendo statu Ecclesiarū. Her. Contract. in Chron.* — 5137

1049 *Remense, præside Rom. Pontific. cum Galliarum Episcopis, de statu Ecclesiarum. Herman. Contract. Sigeb.* — 5137

1050 *Moguntinum Episcoporum 40. vel 42. (nam valde errant qui numerant 130) præside Rom. Pontif. & assidente Imperatore Henrico, ac alijs Principibus, propter componendum statum Ecclesiarum & refor-* — 5138

Anni mundi.

sibi iuris isti magna temporum infœlicitate rapuissent. Cætera enim perfecta sunt à sequentibus Pontificibus, præsertim Greg. 7.

Contra Normanos auxiliū ab Imp. postulauit, qui à prioris Henrici temporibus in Calabriam, Samniam & Campaniam confluxerant, ab Italis ob belli peritiam vocati. Nā non vt hospites viribus & numero aucti iam se gerebant, sed vt indigenę, pręterea; omnia diuina & humana, prout viribus plus poterāt, confundebāt, an. 1053. *Herm. Contractus.*

In Natali D. Lucæ concionatus est Bambergæ. *Histor. Bambergensis.*

Nonnulli exterarum nationum principes missis ad Pontificem literis, per legatos, subiectionem ipsi promittunt. *Contractus.*

Per epistolam Constantinum Imperatorem sibi concilians, misit tres legatos Constantinopolim ad conuincendos 14. Græcorum errores, qui vt Simoniaci donum Dei vendebant: vt Valesij, hospites suos castratos etiam ad Episcopatum promouebant: vt Arriani, rebaptizabāt Latinos baptizatos in nomine S. Trinitatis: vt Donatistæ in sola Aphrica, sic illi in sola Gręcia orthodoxam esse ecclesiam iactabāt: vt Nicolaitę, nuptias sacerdotibus concedebant: vt Seueriani, maledictam dicebant legem Mosis: vt Pneumatomachi professionem S. Spiritus è symbolo detrahebant: vt Nazareni, Iudaismum obseruabant, paruulos morientes ante octauum diem à natiuitate baptizari, mulieres in partu vel menstruo periclitantes communicari, vel si paganæ essent baptizati, prohibebant: Latinos vocabant Azymitas, eorum ecclesias claudebant: de fermentato sacrificabant: Romanæ Eccesiæ Constantinopolitanam præponebant. *Sigeb. penes quem horum fides esto.*

Obtiouerunt legati ab Imperatore, vt Nicetas Monachus cogn. Pictoratus, quem ipsi coram eo vicerant, librum suum contra Romanos inscriptum de Azymo, de Sabbato, & de nuptijs sacerdotum, anathematizaret & incenderet. *Sigeb.*

Scripsit ad Africanos episcopos Petrum & Ioannem, qui contra Grunnitanum episcopum dignitatem Ecclesię Carraginensis defenderant,

Respondit Michaeli Constantinopolitano episcopo & Leoni Acridano, qui hæc tria præcipuè damnabant, quòd Latini Azymis panibus in Sacramento vterentur, quòd in quadragesima obseruarent Sabbata, quòd suffocatis vescerentur.

Ad Thomam Cartaginensem scripsit, in qua ei authoritatem conuocandi Synodos, quod ius sibi Grunnitanus episcopus arrogarat, tribuit.

Andream Hungarorum regem cum Imperatore æquis propositis conditionibus in gratiam redire detrectantem anathemate ferijt. *Herman. Contractus.*

Fredericus Cardinalis frater Godefredi Lotharingi Cōstantinopolim mittitur, vbi indictæ synodo, cum Imper. & Patriarcha adesse dedignarentur, egressus vrbe Sandalia sua more Apostolorum publicè super eos excussit. Quo quidē facto, ita omnes terruit, vt Imp. & Patriarcha cum omni clero & populo sequēti die, sacco & cinere obuoluti ad eum procederent, & Apostolicam authoritatem in eo proni in terram venerarentur. *Erphordiensis.* Postea factus est pontifex, Stephanus 10. nomine.

An. 1050. Machetad Scotorum rex Romæ argentum, seminando, pauperibus distribuit. *Marian. Scotus.*

Templum ſepulchri Chriſti Hieroſolymis à Saracenis & Turcis deſtructum, Leone 9. Romanorum pontifice procurante apud Imperatorem Conſtantinopolitanum, eſt reædificatum. *Palmer. Plati.*

An. 1052. Hēricus Imp. In Saxonia, apud Goſlarē omnium conſenſu iuſſit patibulo ſuſpendi quoſdam hæreticos, qui inter alios errores, omnis animalis eſum iuxta Manichæos execrabantur. *Herma. Contract.*

Dedit Leoni Pontifici Beneuentum vrbem Italiæ. *Nauc.*

Petrus Damianus Epiſcopus Hoſtienſis, Theoduinus Epiſcopus Leodienſis, Lambertus Leodienſis monachus, Erhardus, Hildebertus viri celebres. *Trith. de ſcript. Eccleſiaſt. Anton titul. 16. cap. 8.*

An. 1050. Turca nomine Sadoc filius Mynuth In Galatiam latè penetrauit, Pamphylios & Lycos affliait, Rhodios terruit. Duces alij Turcici Dogriſſa, Aſpal. Melecha, Artol, Belchiaroth, qui præceſſerunt Solymannū ſtirpis Otthomanicæ caput, tempore belli ſacri, paucis annis occuparunt minorem Aſiam.

l Humbertus Syluę cādidę Cardinalis Gręcos ſcriptis oppugnat. Nicetas Pictoratus Studites & Leo Atridę in Bulgaria archiepiſcopus Latinos. *Sigeb. Trithem.*

Victor in Florentina Synodo epiſcopos quoſdam ob Simoniam & ſcortationem epiſcopatu priuat.

Bruno Signinus. *Chron. Caſſinenſe lib. 4. cap. 33.*

Henricus 3. impotenter ferens ſuum exercitum fuiſſe ad internecionē cæſum à Slauis Luſatijs, ægritudine paulo poſt obijt, buccella panis ſuffocatus.

Poſt mortem Monomachi Theodora illius coniugis ſoror imperium ſola tenuit, ac nullum maritum in Imperij ſocietatem adduxit. Cum morbo grauiſſimo laboraret ſuaſu procerum imperium Michaeli Stratiotico admodum ſeni delegauit.

m Stephanus arguit Hēricum 3. quod Pontificum authoritatem minueret. Vir longiore pontificatu dignus.

Marbodus Rhidenſis, Rogerius Colonienſis, Ruthardus Hirsfeldenſis. *Chron. Hirſaug. Lambertus.*

Bizetiſlaus Bohemiæ decimus octauus Dux, ex matrimonio cum Iutha Otthonis Ruffi filia, quam ex Ratisbonēſi monaſterio an. 1030. raptam in vxorem duxerat, eas nuptias confirmante poſtea Imperatore, relinquens quinque filios obijt an. 1052. *Æneas Syluius hiſt. Bohem. cap. 19.*

An. 1058. Robertus Guiſcardus pulſis Afris Siciliam obtinuit, fratrique ſuo Roherio eam donauit. *Palmer.*

Mediolanenſis Eccleſia, quæ ante 200. circiter annos ſe à Romano Pontifice ſubduxerat, huic Stephano PP. ſe ſubdidit. *Sabel.*

n Quidam hiſtorici hunc non numerant inter Pontifices, quod legitimis ſuffragijs renunciatus Pontifex non fuerit. Sequor Sigebertum, Palmerium, Platinam, &c.

Eiectus eſt ſede, orta Romæ contentione de electione ipſius. Subrogatus eſt in eius locum Gerardus quidam epiſcopus Florentinus.

Simoniace enim, per vim & metum contra canones & iuramenta pontificatum obtinuerat. *Petrus Damiani quadam epiſtola. qui hoc vixit tempore.* Cætera Herman. Contractus. *Lambertus Schanaberg. Leo Oſtienſis lib. 2. hiſtor. Caſſinenſ. cap. 102.*

Poſt huius tempus ob inſignem librorum copiam, quæ hactenus apud nos deſiderata eſt, omnia erunt clariora. Vnde ex ob-

Anni Christi.		Anni mundi.
	mationem clericorum. Hoc Simonia (quæ erat beneficia eccleſiaſtica à Laicis recipere) & ſacerdotum coniugia in perpetuum damnātur. Her. Contr. & Lampert. Schafn. Krant. lib. 4. cap. 43.	
1050	*Romanū aliud & primū cōtra Berēgariū. Her. Cōt. vt ſit illud in quo ait Lanfranc. lib. de Sacra. damnatum fuiſſe Berēgarium & Io. Scotū.*	5138
1052	*Vercellenſe, præſide Leone Rom. Pontif. & ſecundum contra Berēgarij errorē. Guitmundus lib. 1. de Sacra. Palmer. Her. Cōtrac. Ipſe tunc primò ſuum errore reuocauit, vt ait Guil. Malmerſb. li. 3. de geſt. Angl. licet Lanfranc. li. de Sacra. dicat eū non adfuiſſe niſi per duos legatos clericos. Errant qui ad Syluestrem 3. referunt, vt Sabel. Enn. 9. li. 2. Grauius labitur Caluinus qui in Admonitio. ad Vueſtphalum ait Gregorium ſeptimum illud coegiſſe.*	5140
1052	*Romanum aliud. Herm. Cōtrac.* *Vuormacienſe, in quo Gerardus Loucorum quintus epiſc. in album Sanctorum allegitur. Sigeb.*	5140
	158.	
1054	l Victor 2. Sueuus an. 2.	5142
1057	menſ. 3. di. 14.	5145
	Vacat d. 4.	
	Patriarcha.	
	Cōſtātinopoli Michaele Cerulario.	
	Principibus.	
	Eiſdem Imp. & Theodoro Orientis Imp. & regnant.	
1055	*Conc. Florentinum præſide Pontifice Ro. & præſente Imp. Henrico, de ſtatu Eccleſiaſtico, in eo multi Epiſcopi propter Simoniā & fornicationem damnantur & epiſcopatu priuantur. Her. Contr. Palmer. Plati.* *Turonenſe, præſide Hildebrando Rom. Archidiacono (qui poſtea factus Pōtifex, dictus eſt Gregorius 7.) legato Pontiſ. Rom. & tertiò contra Berengarium, qui tunc iterū ſuo errori cecinit Palinodiā, & manu propria ſubſcripſit. Guitmundus lib. 1. de ſacra. Guil. Malmesberienſ. lib. 3. de geſt. Reg.*	5143
	159.	
1057	m Stephanus 10. dict. 9. Lotharingus.	5145
1058	menſ. 7. di. 28.	5146
	Vacat d. 13.	
	Patriarcha.	
	Cōſtātinopoli Michaele Cerulario.	
	Principibus.	
	Theodora Imperatrice Orien. an. 2. Henrico 3. & deinde 4. an. 50. Occid. Imp. Henrico 1. Franc. Reg. Ferdinādo Magno Hiſp. & S. Eduardo Ang. Cazimiro Polonia.	
	160.	
1058	n Benedictus 9. dict. 19.	5146

Anni Christi.

Campanus.

1059 mens. 9. di. 20.

Patriarcha.

Constantinopoli Michaele Cerulario.

Principibus.

Eisdem Impp. & Michaele 7. Seniore cogno. Stratioticus siue militaris an. 2. Ori. Imp. Iisdem Occidentis Impp. & Regg.

Cazimiro Poloniæ, deinde Boleslao 2. an. 22.

161.

1059 o Nicolaus 2. Allobrox suffragijs omnium Cardinalium electus an. 3.

1062 mens. 6. di. 26.

Vacat d. 12.

Patriarcha.

Constantinopoli Constantino an. 4. mens. 6.

Principibus.

Michaele Stratiotico, & post eum Isaacio Conneno an. 3. Orient. Impp.

Henrico 4. Occid. Imp.

Philippo 1. an. 49. Franc. R.

Hisp. Ferdinando Magno.

Angliæ S. Eduardo.

Poloniæ Boleslao secundo.

1059 CONCIL. *Sutrinum contra Benedictum 9. Papam. Plati.*

1059 CONCIL. *Lateranense & quartum contra Berengarium & Pseudopontifices. Episc. 114. vel 113. vel 118. præside Pontifice. Plati. Ca. in nomine Domini, dist. 23. In eo Berengarius tertiò abiurauit suam hæresim, libellos suos publicè in Concilio cremauit, & confessionem, quam Turonis ediderat, præstito identidem propria manus sacramento renouauit. Tunc plurimum contra eum disputatũ est de præsentia corporis in Eucharistia, & de transubstãtiatione. ca. Ego Berengarius, de consecr. dist. 2. Guitmundus lib. 1. de Sacram. & Alger. lib. 1. de Sacram.*

Mediolanense contra Simoniacam & Nicolaitarum hæresim (sic appellabant eos qui sacri altaris ministros debere vel posse libere vti vxoribus sentiebant) præsidente Petro Damiano.

162.

1062 p Alexander 2. Mediola

Anni mundi.

ex obscutissimis tenebris historiarum egressi, paulatim in apertissimam lucem procedemus. *Onuph.*

5147 ó Tunc primùm Lateranensi Concilio Romanorum Põtificum electio ad Cardinales Episcopos est delara, ita tamen vt à clericis Cardinalibus reliquoque clero & populo Romano comprobanda esset. *Ca. in nomine Domini. disti. 23. Polyd. lib. 4. cap. 10.*

Hic ergo incepit libertatem Ecclesiæ contra Germanos Impp. asserere.

Decretum fecit contra Papas per largitionem creatos. Et Berengarium ad Palinodiam compulit. *Plat.*

In collocandis Imperatoribus Constantinopolitanis mirè admodum variant scriptores, tam Græci, quàm Latini.

Guiscardus Apuliæ dux Ecclesiæ Beneuentum, Troiam, & reliquas Apuliæ ciuitates restituit. *Sabell.*

R. Isaac multos scribit libros Explicationes locorum Talmud difficilium dicat R. Ioseph Leuitę R. Samuelis filio, qui Granatæ cum tota Iudæorum Synagoga à Saracenis illic imperitantibus an. 1064. interemptus est. *R. Abraham in Cabbala.*

5147 Idẽ R. Isaac charus fuit Regi Saraceno Almehmad, Astrologiæ nomine, in qua ille vt in disciplinis Gręcis erat versatus *Ibid.*

5150 Ferdinandus Mag. sub mortem tribus filijs regna sua diuisit, dans Sanctio natu maximo regnum Castellæ, Alphonso Legionis & Asturiarum, Garciæ Galliciã, cum Portugallia. Cuius diuisionis impatiens Sanctius, regna ipsorum occupauit, altero fratre pulso, altero in vincula coniecto.

Helmandus Chronicon ab orbe vsque ad suam ætatem .i. annum 1066. colligit.

p Statuit ne quis Ecclesiastica beneficia ab vllo Laico accipiat, quod tunc Simonia dicebatur. *Ca. per Laicos 16. qu. 7.* Monachos arcet claustris & à populorum prædicatione. *Ca. Iuxta, 16 quæst. 1.*

Vir doctrina non vulgari præditus. Miraculis claruit. Vnde liber Constantini Afri de Dæmoniaco & Claudo curatis ab Alexandro Papa. *Chron. Caß. lib. 3. cap. 34.*

Constantinus Ducas magnum studium impẽdit, vt controuersias dirimeret & decreta scriberet. Et quamquam indoctus erat, tamen literas amabat & doctos colebat, dicere solitus se malle ex doctrina, quàm imperio nobilitari. *Zon.*

5147 Galli ad debellãdos Saracenos in Hispanias proficiscũtur. *Sigeb.* Alij dicunt Balduinum tutorem Philippi illud bellum simulasse, vt facilius quosdam nobiles Vasconiæ regi rebelles reprimeret.

5147 Ordo Vallis vmbrosæ è Benedictinis descendens, per Ioannem Gualbertum Florentinum an. 1070. originem capit. *Palmer. in Chron. Volater. lib. 21.* Sub eo sunt Syluestrini eodem habitu, dicti à quodam Syluestro, qui cum ordinem inchoauit in mõte Fano prope Fabrianum in Marchia Anconitana.

Michael Psellus poëta & philosophus, filiorum Ducæ præceptor. *Zon. to. 3.*

Hinc Francis, hinc Scotis Angliam infestantibus, Angli miserè fame pereunt, plurimis eorum humanis carnibus vescentibus. *Sigeb.*

Guntherus, Theodoricus, Lambertus de legia, Meginfredus, Adrianus, vterque historicus. *Chron. Hirsaug. Trith. de viris Illust.* Osbernus.

5150 Hermannus Contractus Comes Veringensis tunc scripsit suum

suum Chronicon ab orbe condito ad annum Christi 1054. cui continuator aliquis superaddidit annos 10. Hymnos etiam dulci melodia composuit, vt, Salue regina miser. & alia multa. *Trithem.*

An. 1066. Episcopi & principes Imperij frequentibus comitijs Triburiæ in ripa Rheni conueniunt. Collatis ibi de motum licentia & vitę turpitudine, quam Bremensi Archiepiscopo tutore agebat Imperator, sententijs, ipse Archiepiscopus, nisi Cæsarem confestim reddat, iudicatur hostis: Cæsari quoque ad principes venire detrectanti, regnum abdicandum esse decernitur. *Lambert. & Auent. lib. 5. Annal.*

Vzi Gẽs Scythica, Pazinacis fortitudine & numero præstãtior Const. Ducę freti ignauia Istrum cum vxoribus & liberis traijciunt, cæsisque Nicephoro Botoniate & Basilio Apocape superato Danubio, eum locum deinceps liberè incoluerunt. *Zo. to. 3.*

Vuandali & Slaui interfecto Gottschalo suo duce pijsq; omnibus, à fide Christiana iam tertio ad Paganismum deficiunt an 1065. *Munster in Cosmog.*

Rerum successu elati duce quodam Blussone Hamburgẽse, Sturmarios, & Holsatos aut prosternunt aut vinctos in patriam ducũt. Transalbinos vexant, ad suos cum ingẽti prędа redeuntes, in Domesticos religionẽ abijcere detrectãtes, pari crudelitate sæuiunt, & Radigasto suo Deo immolant. *Helmold. cap. 22. 23. & 24.*

Blusso reuersus à sui iusto Domini iudicio obtruncatur. *Ibid.*

In concilio Mantuano iterum (vt quidam volunt) statuitur, Papam à solis Cardinalibus eligendum esse: Neminem debere interesse Missæ sacerdotis, quem certò nouerit esse concubinarium. *Ca. preter hoc, disti. 32.*

Quidam vir alioqui robustus dum esset in mensa consumitur à muribus, cæteris qui accumbebant illæsis. *Fasc. tempor. & Naucler. in Chron.*

An. 1064. Septena hominum millia cum episcopis Moguntino, Traiectensi & Bambergensi, multisque Banariæ proceribus terram sanctam visunt, qui multa ab Arabibus auri spe passi, interfectis plurimis tandem à Comite de Ramula liberari sunt. *Sigeb. Marian. Scotus.*

Pazinacæ & Bulgari Vzos grassantes in Macedonia & Græcia ad internecionem deleuerunt. *Zon. to. 3.*

An. 1067. Carinthij, Austriaci, Norici, Vindelici ciuili bello inter se sæuiunt. *Lambert.*

An. 1070. Angli hinc à Francis, inde à Scotis bello petiti vel fame mori, vel humana carne vesci coguntur. *Marian. Scotus.*

Ignauia & auaritia Imp. Ducæ Saracenis animus crescit, nostris deijcitur. Inter hasce turbas ipse moritur relicto Imperio viduæ & tribus impuberibus filijs. Qua occasione Barbari denuo Mesopotamiam, Melitenem, Ciciliam, Cappadociam, Cœlosyriam aliaque infesta reddebant. Quin & Turcæ post varios belli euentus, totius pene Asiæ regionibus Pontum spectantibus subactis & regnum & sedes suas ibi fixerunt. *Zon. & Cuspinianus.*

An. 1066. Harduicus Rex Nordanimbrorum spe regni Anglię ob fratrum dissidia erectus, cum classe mille nauium traijcit, sub capro Eboraco cum suis ab Haraldo Anglico necatur. *Sigeb.*

An. 1069. Henricus Imp. ipsa hyeme fluminibus passim glacie congelatis, Luticios subijcit. *Sigeb.*

Const.

Anni Christi.		Anni mundi.
1073	nẽsis à Cardinalibus absens electus an. 11. m. 6. *Patriarcha.* *Constantinopoli Constantino, deinde Ioanne 7. an. 11.* *Principibus.* *Isaacio, Constãtino 10. Duca an. 8. Eudoxia cũ filijs & Romano Diogene an. 4. per ordinem successionis in Oriente Impperantibus.* *Henrico 4. Rom. Imp.* *Philippo 1. Franc. Reg.* *Ferdinando Magno Hispaniæ, deinde Sanctio 2. an. 16.* *S. Eduardo Anglorum, & per ordinem Haraldo an. 1.* *Gulielmo Normaniæ duce an. 22.* *Boleslao secundo Poloniæ.*	5161
1062	Schisma 15. Honorius 2. Cadolus antea vocatus, authoritate Henrici Imp. inconsultis Cardinalibus Pontifex renunciatus sedit contra Alexandrum. an. 5.	5150
1565	CONCIL. *Mantuanum, contra Honorium pseudopapam, libidinosos clericos, & Berengarium (quem victum rationibus compulerũt quarto ad palinodiam. Lanfra. de Sacram.) præsentibus Imperatore Henrico 4. & Alexandro Roma. Pontif. qui iureiurando se à crimine Simoniæ liberans, confirmatur in Pontificatu.*	5153

Anni Christi. | Anni mundi.

Vuormatiense.Sabel.Ennead.9. lib.3.

1071 — *Moguntinum, præside Moguntino Archiepiscopo, & Imperatore assidente, de ordinatione Caroli Cõstantiensis episcopi, qui deiectus est ab Episcopatu. Lambert.Schafn.in hist.Germanorum.* — 5161

1073 — *Erphordiense, indictum ab Epis. Moguntino plurimorum Epis.Germaniæ, præsente Imper. de decimis Thuringiæ Moguntino Archiepiscopo soluendis.Lambert.Schafn.* — 5161

163.

1073 — q Gregorius 7. proprio nomine Hildebrandus, natione Hetruscus, patria Soanensis, an. 12. — 5161

1087 — mens.1. di.3. — 5175

Vacat an.1.m.4.d.27.

Patriarcha.

Constantinopoli Ioanne septimo, deinde Cosma an.5. mens.9. Eustratio 2. an. 3. Nicolao 3.an.27.

Const.Ducas moriens iureiurando Eudoxiam obstringit, ne imperium, nisi filijs traderet. Verum sex mensibus post Romano Diogeni nupsit, quod existimaret imperio ruenti opus esse strenuo propugnatorē.

Diogenes deinde ad Theodosiopolim contra Saracenos pugnans captus, Ab Axam Sultano certis conditionibus dimittitur. Ei reduci contra iusiurandum Michael Ducæ f.oculos eruit. Ex quo cum vulneris curatio negligeretur, capite intumescente, ac verminante, misere mortuus est.

An.1067.Guilielmus Bastardus siue nothus, Normanorum Dux, Haraldo vltimo Anglorum totius Angliæ Rege victo & cæso, regnum Angliæ & conquæstoris nomen est adeptus. An. 1070. Northimbriam in extremā redegit vastitatem. Ex eo tempore Normani ex Dacis orti Angliam occuparunt. *Polyd.Virg.lib.8 & 9. Angl*. Regnum Normanorum in Anglia durauit 69.an.& mens. 3. hoc est, ad an.Christi.1136.quo translatum est ad Francos.*Polyd.li.1: hist. Ang.*

Guilielmus autem numeratis apud Anglos sacris ædibus repetit 45017. parochialia templa. Habet enim apud eos quilibet vicus etiam si vix sit ignium viginti, parochiale vnum. *Maior.lib.3.cap.6.Scoto.* paulo ante mortem, viribus è graui morbo receptis Igni & ferro agros Francicos perdidit. Verum intestinis equi saltu ruptus bello finē imposuit. *Polyd.lib.9.*

Guilielmo Ruffo minori filio Angliam reliquit, Roberto Normaniam. *Id.lib.10.*

An 1063. quarta pars Hierosolymæ datur Incolenda solis Christianis, à Calypha Aegyptio Bomeosore Elmonstēsabe, cùm antea promiscuè habitarent cum Sarracenis. Hinc illa quarta pars semper deinceps cessit in ius Patriarchę. *Tyri lib.9.cap.17.& 18.*

Turcæ Diogenis & Michaelis Parapinatij ignauia, præter Persiam & Aegyptum, cuncta ferè Asiæ loca suo iugo submiserunt ad ipsam vsque Constantinopolim: & Hierosolymis magna immunitate pios oppresserunt per annos ferè 30. vsque dum solennis expeditio Gotfridi Bullonij suscipitur. *Tyrius lib.1.*

Parapinatius sponte se abdicauit imperio quod se conseruare non posse videbat, contra vndique concurrētes hostes, Monasticum habitum induens cum coniuge Maria Alana in solitudinem secessit.

q Ab hoc cœpit vitas Pontificum vsque ad Honorium 2. Pandulphus Pisanus.

Confirmat ordinem monachorum Vallis vmbrosæ. *Volat.lib.1.* Indixit ex more veterum, abstinentiam carnium in die sabbati, *ca. Quia dies.de Consecr. dist.5.* Romæ conciones habebat. *Benno.*

Omnium bonorum consensu pontifex creatur. formula electionis ipsius extat apud *Plati.* Henricum 4. Imp. multa in Ecclesia temere molientem, omni prius priuatum imperatoria administratione anathemate percutit, nec absoluit, donec deposito regio ornatu, nudis pedibus, quamuis asperrima esset hyems & gelu cuncta rigescerent, ad se veniret petens veniam & pollicens integram obedientiam & emendationem. Vir dignus pontificatu ad deprimendam Politicorum Supercilium. Monarchas terruit nominis sui & Zeli claritate. Captiuitatem Ecclesiæ & seruitutē, quam à principibus patiebatur, restituit, vlulantibus Centuriatoribus.

Miraculis coruscauit. *Martinus Polonus.* signa & prodigia per orationes faciebat. *Lambertus Schafnab.* Dono prophe-

tiæ præ-

tiæ prædıtus. *Vincentius Gallus ex Guilielmo histor. in Speculo lib. 25. cap. 44.* semper in Ecclesiastico rigore constantissimus. *Otho Frising lib. 6. ca. 32.* Inter omnes Romanos Pontifices præcipui Zeli & authoritatis. *Ibid. cap. 36. consentiunt Gotfridus Viterbiensis in Chron. part. 17. Trith. in Chron. Nauclerus gen. 37. Crantz in Metrop. lib. 5. cap. 20. Sabel. Ennead. 9. lib. 3. Tyrius lib. 1. cap. 13. denique Anselmus, Bernardus Corbiensis, Marianus Scotus, Martinus Polonus, Blondus. Abbas Vsperg. Soli Centuriatores reclamant.*

An. 1079. Boleslaū 2 cog. ferū Polonorum regē regni titulo & iure pellit, *Cromer. lib. 5.* Vnde successor Vuladislaus regem se appellari non est passus, quòd inunctus & coronatus solēnitet Pontificis interdicto non esset. Quod obtinuit vsque ad an. 1295. *Ibidem.*

Laudatissimus & Zelo singularia veteque Apostolicna. Quare audita Stanilai episcopi nece Boleslaum Poloniæ regem, difficillimis alioqui temporibus, excommunicat. Aulicos quosdàm Henrici Imp. quorum cōsilio Sacerdoria, Pontificatus, Monasteria vendebātur, ac Lupi, non pastores præficiebantur, repetundarum postulauit, & execratus est fulmine apostolico, Henrico præcipiens, vt illos aula, prætorio, curia, exigeret. Postremo Henricum ipsum, solenniter misso per omnes ferè orbis partes anathemate excommunicauit. Noluit enim pati, vt istius voluntas requireretur in eligendo Ro. Pontifice, item vt episcopatus imperij terminis incluso Imperator pro suo arbitrio distribueret. Nam quę sunt Dei Deo. Quid principi politico cum rebus Ecclesiæ? Deniq; vt maritos faceret sacerdores, vt vicissim sacerdotes maritos, cōtra receptū ecclesiæ morē. Adeo piam causam adiuuit Deus. Exorti enim motus Henricum ipsum perdiderunt, & Imperij superbiam valde attriuerunt, isto de imperij gradu ignominiosissimè deiecto.

Pont. proceres & populum sacramēto præstito sanctè soluit, & vt Rudulpho adhæreant sanctius Imperat. Eius enim est videre, ne quid detrimēti res Christiana à Principibus patiatur. An non Samuel Leuita, Dei authoritate Sauelm regē creauit, deindeq; peccantē publicè deposuit Dauide substituto & inuncto? An non Elias Dei spiritu reges constituit & abdicat, non modo in Israel, sed & in Syria? *3. Reg. 19.* An non Hieremias Sacerdos accipit potestatē super gentes & regna, vt destruat & ædificet, euellat & plantet (*1. cap.*) An Apostolica authoritas minor est quam prophetica. Quo modo igitur illud Spiritus S. implerū, Pro patribus nati sunt tibi filij, constitues eos principes super omnē terram? Quare starim mota vox, vel potius oraculum D. Ambrosij epist. 33. Veteri iure à sacerdotibus donantur Imperia, non vsurpantur. Et illud Petri Cluniacensis epist. 29. li. 6. Quamuis Ecclesia non habeat Imperatoris gladium, habet tamen super ipsos Imperatores imperium. Vnde ei sub figura prophetici nominis dicitur, Constitui te super gentes & regna, vt euellas, destruas, disperdas, dissipes, ædifices, plantes. Hæc contra Centuriatorum eiulatus.

Henricus voluit intrudere vi quendam in sedem Apostolicam, qui Clemens Antipapa dictus est. Clam accedens ad vxorem suam specie adulteri (adeo enim ei infensus erat, vt omnes diuortij occasiones quæreret) ab ipsa & ancillis pugnis, sedilibus & quibuscunque instrumentis mulctatus extruditur foras. Hinc morbo deinceps sex Hebdomadas laborat. *Chron. Magdeburgense.*

Conradum filium incitat, vt cum nouerca coeat. *Crantz. in*

Anni Christi.		Anni mundi.
	Principibus.	
	Eisdem Imp. & Michaele Ducæ filio, Parapinatio, an. 6. deindeque Nicephoro Botoniate an. 3. ac postea Alexio Conneno an. 33. Imperatoribus Constantinopolita.	
	Hispaniæ Sanctio secundo, deinde Alphonso 6. an. 26.	
	Angliæ Guilielmo Bastardo.	
	Poloniæ Boleslao secundo, deinde Vualadislao 1. an. 20.	
1074	CONCIL. *Romanum ad reformationem morū. Antonin. tit. 16. ca. 1. §. 21. In eo præsertim agitur de Simoniacorū excommunicatione. Abb. Vsperg. & prohibitione vxerū presbyteris facta, non nouo edicto (vt volūt Centuriatores censur. 11. ca. 7. pag. 382. sicut docet Spencens li. 1. de Continent. cap. 12.) Sed iuxta antiquos canones. ait Lambert. Schaf. in hist. Germ.*	5162

Anni Christi.		Anni mundi.

in Metrop.

Vult à se vocari vel ordinari pontifices etiam Romanos. Hinc illę graues & perniciosę turbę inter eum & Ecclesiam, quæ integrum sæculum durarunt.

Introducere conatur sacerdorum coniugia & maritos episcopos designat. *Lambert.* cui quia se sanctissimè opponit Gregorius, à Magdeb. Cen. 11. cap. 7. pag. 382. traducitur, quasi primus publico edicto sacerdotibus coniugia interdixerit. & populum eorum sacrificijs interesse aut illos pro sacerdotibus habere vetuerit, quasi etiam vsque ad hoc tēpus sacerdotibus integrũ fuerit vxores ducere. Qđod falsissimũ docet Espencens lib. 1. de Continentia presertim 12. ca. è signatis antiquissimorum Pontificum, Patrum, Canonum, Conciliorum, Histotiarũ tabulis. Et Lambertus, qui hac scribebat tempestate, Clericis (inquit de hoc Pontifice) illicita & contra scita canonũ contracta coniugia prohibebat, contradiceotibus Regis (Henrici) fautoribus & clericis. Hinc Henriciana hæresis apud Abb. Vsp. *Naucl. vol. 2. gener. 36.*

1074 — *Erphordiense, preside Moguntino Archiepiscopo, vbi de cælibatu sacerdotum actum sit, quidam hic collocant.* — **5162**

Officium Ecclesiasticum quo Hispani à S. Leandro & S. Isidoro instituto etiam inter Mauros vtebantur vsque ad hæc Alphonsi 6. tempora, & dicebatur Mozarabum, authoritate Gregorij 7. mutatur. *Vaseus.*

1076 — *Aliud Concilium Romanum Episc. 110. in quo notati sunt Anathemate, Gilbertus Rauennas Archiepiscopus, Hugo Cardinalis, & (si Antoni. credimus) Hēricus Imperator, omnes etiam simoniaci, maxime hi qui à Laicis reciperēt inuestiturā. (Nam inoleuerat mos, præsertim in Imperio, vt Episcopi eligerentur & annulo ac baculo pastorali inuestirentur ab Imp. Guiliel. Tyri. lib. 1. bel. Sac. cap. 13.) Vincent. in Specul lib. 26. cap. 82. Krant. lib. 5. hist. Sax. cap. 6. Plati. & omnium optimè R. Barnus in vita Pont.* — **5164**

Alphonsus 6. Toletum Christianis restituit.

Marianus Scotus Fuldensis monachus Theologus & insignis historiographus, præter alia annales ab orbe condito duxit optimo ordine vsq; ad annum Domini 1082. qui erat ætatis suæ 56. *Sigeb.* cuius continuator fuit Dodechinus.

Ioannes Xiphilinus Patriarcha Constantinopolitanus tunc Dionis Nicæi historiam in epitomen redegit, vti testatur in vita Aug.

S. Guitmundus Lanfranci Canthuariensis quondam discipulus, Auersanus Aquilię Archiepiscopus, & Hildebertus (qui prius fuerat ex Berengarij sectatoribus) Turonensis Archiepiscopus, Albericus, Vuolfelmus & Leufredus aduersus Berēgarianam hæresim acerrimè scripserunt. Venericus. *Trit* Drogo. *Chron. Fland.*

Giselbertus Anglus commentatur in Esaiam prophetā. *Trithem. de script. Eccles.*

Petrus Eremita Ambiensis, primus modum orandi per calculos (quod vulgò Patenostros vocamus) docuisse traditur. *Polyd. Virg. lib. 5. de inuent. rer. ca. 9.* Factus est dux Christianorum in bello Turcico. *Guliel. Tyri. li. 1. de bel. sacr. c. 11. Plati. Bonfin. lib. 3. Vngar. dec. 2.*

Ordo Grandimontensis sub regula S. Benedicti inchoatur, per Stephanum Aruernum nobilem, apud Lemouicenses, vbi statuitur illius ordinis prima sedes in quodam mōte, qui toti familiæ nomen dedit. *Volat. lib. 21. Gul. Nang. Poly. lib. 7. de inuent. rer. cap. 7.*

1076 — *Henricus Imp. vt se vlcisceretur, indixit Concilium Vuormatiæ Episcop. 24. qui exauctorant Pontificatu Gregorium 7. misso ad eum cum epistola decretali Concilij Rolando quodam, quo ipsi nomine Cōcilij publicè interdiceret munijs Pontificijs. Ab. Vsp. in* Chro. *Lamber. Schaf.* — **5164**

Bohemiæ Ducatus tunc primum an. 1086. erigitur in regnum. Nam Vratislaus, quòd debellasset Leopidum Austriæ marchionem, Moguntiæ ab Henrico Imp. Rex declaratus, inungitur ab Engelberto seu Gilberto Treuirorum Archiepiscopo. *Æneas Syluius hist. Bohe. cap. 22.* At Matthi. Mechoui. in Chron. Polon. lib. 3. cap. 4. ait id euenisse sub Victore an 1087.

An. 1075. Kiouia à Boleslao Pol. rege capitur, ideo Ruteni populabundi Poloniā inuadũt, sed vi repellũtur. *Crom. li. 4.*

Philippus Rex Franc. seculares clericos Ecclesiæ S. Martini de Campis, quā ipsius pater Henricus cōstruxerat, mutauit in monachos ordinis Cluniacensis. *Guliel. Nang.*

An.1079. Turci in Arabes & Saracenos inualuerunt, ac Armeniam Syriamque depopulantes, mulras vrbes ipsamque Antiochiam ceperuot. *Sigeb.*

Præter Antiochiam, duce Belphet, ceperunt vtramque Ciliciam, Isauriam, Pamphiliam, Lyciam, Pisidiam, Lycaoniam, Cappadociam, Galatiam, vtrumq; Pontum, Bithyniam & Asiæ minoris partem, incolis abductia & ecclesija deiectis. *Tyrius lib.1.cap.9.*

Nicephorus Botonianes cum Michaelem terruisset, societate Turcicorum bellorum imperium sibi asseruit. Verum coniuratione Comnenorum fratrum violenter oppressus monasterinm imperio relicto ingredi coactus est.

Cônepi fratres ira inter se partiri sunt imperiũ, vt Alexius imperij titulum vsurparet, cæteri alia noua nomina sortirentur, & singulis cederent certi annui redditos ex imperij reliquijs. Sic dilaceratia imperij redditibua Alexius conuertitur ad rapinas & eaactionea. Cumque corrupta pecunia pro aurea & argeotea æream signasset, tribnri tamen loco auream dependi voluit. Amisit in mari Chium, Lesbum, Samum, Rhodum nsulas, quas Turci duce Zarcha occuparũt subacta littorali Asia.

Pazinacæ sub Alexio Comneno, Macedoniam & Thraciam depopulantes, primo victorea, deinde victi, in Moglenem traducti sunt. *Zon.to.3.*

Quàm tunc deploratus fuerit Ecclesiæ status & fermè nostro simillimus cernere licet apud Sigebertũ, Vincenti. & Antoni. Magnæ simultates inter Imperatorem & Pontificeni: Sacerdotes eraot moribus deprauarissimis, & propterea ipsi & res sacræ populo contemptibiles: qoilibet ex plebe audebat de sacris mysterija disputare: sacramenta etiam ab infanribua turpiter tractabantur: in extremo vitæ viaticum Dominicum contemnebatur: decimæ presbyteris debitæ igni cremabantur: Corpus Domini sæpe pedibua conculcabatur, & sanguis effundebatur, multaque alia scelera in Ecclesia patrabantur. Qua occasione multi hæretici prophania nouitatibua plebem ab ecclesiastica disciplina auertebãt. *Sigeb.*

Dux Polonorum ipso die Natali Dom. an. 1077. à quindecim episcopis in regem consecratur. *Lambert Schanab.*

An.1079. Boleslaus deuictis Russis ad suos Polonos redijt. Stanislaum Cracouiensem, qni ipsum ob tyrannidem excõmunicauerat, ad Aram interficit. *Crom.lib.4.Polon.*

Cuius facinoris an seq. pœnaa luit, nam mente captus mortem sibi consciscit. *Ibid.*

Eum Greg. Pont. anathematizarat audita Stanilai nece, &c. *Matthias Mechoui.lib.2.Polo.cap.20.*

Theofridus carmine & prosa historias, aliaque reliquit. *Bruscius de Monastenjs.*

Vuilhelmus de musica, de ratione computi, de Astrolabio & similibus commentatur. *Chron.Hirsaug.*

D.Guilielmus monachus & Bibliothecarius Malmesberiensis scripsit historiam Angl.

In Londinensi conuentu an.1078. auctore Lansranco, sex Angliæ ciuitates, Bathonia, Lincolnia, Sarisberia, Exonia, Cestria, atque Cicestria fiunt Episcopales sedes, quæ antea erant in oppidulis. *Polyd lib.9.hist. Angl.*

Lambertus Schafnaburgensis, Heruelde nsis monachus cursim obiter attingens prima tempora ab orbe condito ad annum Christ 1040. ab hinc diligenter persequitur historiã suorum temporũ per annoa 37. vsq; ad annũ Christi 1077. Ordo

Anno Christi		Anno mundi
1079	*Aliud Concilium Romanum tertio conuocat Gregorius Papa, in quo excommunicat Sigifridum Moguntinum Archiepiscopum cum omnibus Episcopis & clericis assentientibus Henrico Imp. in quem denuo anathema renouat, & Imperio iterũ priuat. Ille metu amittendi Imperij (nam iam principes propter Pontificiam excommunicationem ab Imperatore se subducebant) supplex veniã petijt à Gregorio, qui post preces multorum & præstitum ab Imp. iuramentum obedientiæ & pacis eum absolnit. Plati. R. Barnus. Multi & fere omnes ita confundunt ista tria* Concilia Romana, *vt vix ex ipsorum scriptis iudices an vnicũ vel trinum fuerit. Fortasse istud est concilium Roman. in quo disputatum est contra Berengarij errorẽ, quem ipse tunc iterum quintò & postremò abiurauit. Thom. Vald.to.2. de Sacramentis cap.43. ex actis illius concilij, quæ ipse legit.*	5167
	Educense.19.q.3.	
1080	Schisma 16. durat.an.29. Rodulpho Sueuiæ Duce, qui à Saxonibus & nonnullis Principibua Theutonicia suasu Pontificia electus fuerat Imperator, occiso, Henricus Imp in Concilio Brixiensi Episcoporum Italiæ, Longobardiæ & Germaniæ, purgatus de crimioibus sibi obiectis à Ponrif. eum ijsdem insimulat, & curat eligi in Ponrificem Gilbertum siue Vuiebertũ Rauennatẽ Archiepiscopum, qui dictus Clement.3. sedit an.17. vel vt alij volunt.21.	5168
1085	*CONCIL. Moguntinum præsente Henrico Imp. pro Clementis ordinatione contra Gregorium. Sigeb.*	5173

Anni Christi. | Anni mundi.

164.

1087 r Victor 3. Beneuentanus, an. 1. mens. 4. 5175
1088 5176

Vacat m. 5.

Patriarcha.

Constantinopoli Nicolao 3.

Principibus.

Alexio Comneno Orient.

Henrico 4. Occid. Imp.

Philippo 1. Franc. Reg.

Hispaniæ Alphonso 6.

Angliæ Gulielmo Bastardo, deinde Guilielmo Ruffo an. 13

Vuladislao 1. Poloniæ principe.

CONCIL. Beneuentanum, in quo præsidente pontifice rursum Imperator & laici dantes sacerdotia & clerici accipientes Simoniaci declarantur & excommunicantur. Chro. Cassinense lib. 3. cap. 71.

Stampense. Iuo in epistolis.

165.

1088 ſ Vrbanus 2. Gallus, ex oppido Castellionis, in diocesi Rhemēsi an. 12. 5176
1100 mens. 4. di. 19. 5188

Vacat d. 13.

Patriarcha.

Constantinopoli Nicolao 3.

Principibus.

Alexio Comneno Orient. Imp.

Henrico 4. Occid. 5188

Philippo 1. Franc. Rege.

Ordo Carthusiensium an. 1084. sumit initium à S. Brunone Coloniensi Theologo, & canonico Remensi. *Sigeb. Plat. Volat. lib. 21. Polyd. de inuent. lib. 7. cap. 3.* qui propter quandam funebrem apparitionem mortui vale dixerat mūdo. *Fascic. temp. Summa Antonini, Francis. de puteo Lugdunēsis. Schedelius.*

r Opera Henrici 4. veneno in calicem infuso, dum sacrificat, necatur. *Plat. & Fasc. temp.* Alij tradunt eum obijsse alui profluuio. *R. Barns.*

Cōtinuatur schisma superiore Pōtifice cœptum, de quo sic Hermoldus in chron. Slauorum cap. 30. Gilbertum Rauennæ sedis episcopum ordinari fecit in Papam (Henricus 4.) Durauitque hoc schisma 25. annis. Defuncto enim Gregorio successit Desiderius (qui Victor) post quem Vrbanus, deinde Paschalis, qui omnes Imperatorem cum Papa sua excommunionis sententia damnarunt, continentes se apud reges Franciæ, Siciliæ, Hispaniæ, qui Catholicam partem tueri videbantur. Mortuo autem Gilberto, qui & Clemens, sopita sunt schismata & redijt vniuersa Ecclesia ad Paschalem.

Machtilda quoq; comitissa Pontifici fauebat, quę & omnes suas possessiones ad altare S. Petri obtulit, quæ S. Petri patrimonium vocantur. *Mart. Polonus.*

Ansul rex Gallicię Christianus vicit Saracenos in Hispania. & Toletum maximam eorum vrbem per aliquot annos obsessam tandem expugnat. *Sigeb.*

Basilius Monachus errorem Berengarij restaurat.

Euthymius contemporaneus Alexij imperatoris. *Ipse Panoplie part. 2. Tit. 23.* Cum Iudæi seruijssent annos 1000. *part. 1. Tit. 8.* est ergo mendum apud Sixtum Senensem dum eum ait claruisse sub an. 1180. pro 1080.

An. 1087. Bogomili Messalianorum secta non multo ante ætatem Hermenopuli. *Ipse libro de sectis.*

Tempore Alexij Comneni secta Bogomilorū in Oriente grassatur, auctore quodam Basilio medico, qui 15. annos sua peruersa dogmata didicerat, & 52. docuerat, qui & in Theatro combustus est. *Zon. tom. 3.*

Pauliciana hæresis è Manichęis orta à Ioan. Zimisce Philippopolim translata adhuc durabat. Nam Alexius Com. Imp. disputatione multos ab ea reuocauit. *Ibid.*

Grammaticorum scholam construxit, in qua publicè docerentur pauperū liberi, magistris & pędagogis constitutis, victuque tam docentibus, quàm discentibus ordinato. *Ibid.*

Deusdedit Card. Canonū volumen, iubente hoc Victore, in ordinem redegit. *Plati.*

Constantinus patria Cartaginensis Babylone disciplinis Chaldæorum, Arabum, Persarum, Aegyptiorum, & Indorum percepti a an. 39. peregrinationis in patriam redijt, deinde in Italiam traijciens monachus Cassinensis efficitur, vbi è diuersis gentium linguis transtulit complura opera artis Medicæ. *Chron. Cassinensi lib. 3. cap. 34.*

Elfuuardus librum de rebus Anglosaxonum in Britannia, ante Normanorum imperium vulgat.

Itali suasu Victoris Papæ, sub vexillo S. Petri, Africam infestis signis ingressi centum millia Saracenorum occiderūt, & eorum præcipuā vrbem euerterunt. *Chron. Cassinense lib. 3. c. 70.*

Cyprus, Creta, Chios, Lesbus, Samus, Rhodus & aliæ insulæ, quæ vel defecerant, vel à Zarcha Turco occupatæ fuerant, à classe Alexij imp. breui recuperantur. *Zon. tom. 3.*

ſ Scripsit contra hæreticos. *Plati.* Fertur confirmasse vt

 clerici

clerici septem horas canonicas quotidie dicerent: totidem iussit recitari quotidie in laudem D. Virginis, & instituit ipsius officium in Sabbathis. *Anton. tit. 16. c. 1. Naucl.*

Ordinem Cistercicnsem an. 1098. excitatum in Burgundia ab Ardingo Anglo, vel vt alij volunt, Roberto Molisnense, primus confirmauit. *Platina.*

Galiciæ regem cum tota S. Iacobi Diocesi Anathemate percussit, quòd prouinciæ episcopum in carcerem conjecisset.

Eius monumento marmoreo inscriptum est, Vrbanus 2. auctor expeditionis in infideles. *Onuphrius.*

Excommunicauit in Gallia eos, qui a laicis ad dignitates Ecclesiæ eueherentur. Quare Henricus Suessionum episcopus pontificatum, quem á Philippo rege acceperat, Pontifici tradidit. *Æmyl. lib. 3.*

An. 1081. Robertus Guiscardi filius ex Italia in Epidamnum expeditionẽ suscipiens Castoriam, Larissam, & alia oppida subegit, Raimundus verò vbi ex Asia vasculo inclusus, tãquam mortuus domũ relatus esset, de Alexij perfidia conquestus suos ad arma concitat, traiectóque mari, ad eũdem Epidamnum, Imperatorem ad Europæam Coloniam ad pacem compulit. *Chron. Cassinense lib. 3. cap. 48.*

An. 1088. Religio Christiana, Toleti ab Alphonso fugatis Saracenis tradi cœpit. *Sigeb.*

Idem Alphonsus filiam Therasiam, ex pellice natam, Hẽrico Lotharingiæ comiti cum Portugallia, vxorem dedit. Vnde Portugalliæ reges originem trahunt. *Ritius li. 9. Hisp.*

Petrus Nauarræ rex tertiam ab Vrbano 8. Decimas & ius patronatus ecclesiarũ impetrauit, belli sacri prætextu. *Vasæus.*

Post orationem Vrbani in concillio Claromontensi, instigatore Petro Hispano (Helmold. Ibid. cap. 31.) Eremita an. 1096. expeditio maxima facta est contra Turcas & Sarracenos, militum 600000. (*Fucherius cap. 4.*) ad Hierosolymam recuperandam: quæ 490. circiter, annis postquam eam Saraceni occupassent, capta est 39. die obsidionis. ann. 1099. & Idib. Iulij (*Æmil. ait 4. Nonas*) feria 6. hora qua Christus mortuus est, ducibus Godefrido Bilionensi, siue de Bullon Lotharingiæ principe, Eustathio & Balduino eius fratribus, Hugone Magno fratre regis Francorũ Podiensi sine Aniciensi in Aluernia episcopo, Roberto Comite Normannorum, Raymundo comite Tholosæ (cum Gotthis & Gasconibus ait Fucherius) Boamundo duce Apuliæ, & infinitis alijs nobilibus. *Guilel. Tyr. li. 1. de bell. Sac. ca. 17. Blond. dec. 2. lib. 4. Plati. Æmil. lib. 4. Fucher. cap. 2. & 19.*

Adfuit huic expeditioni Alphonsius 6. rex Castiliæ. *Ritius lib. 3. de reg. Neapol.*

Tribus diuersis itineribus eo contenderunt, per Constantinopolim, indeq; Calcedonem trecenta millia descriptorum peditum, & centum millia galeatorũ equitum. *Iouius lib. 1. virorum Illust.*

Ad Niceam primo Solymanus Turcarum Imp. victus. Ad Antiochiam Corbana Parthorum, Medorum & Assyriorum dux.

Nam ante Hierosolymam, Niceam, Antiochiam multasque ciuitates à Barbaris possessas receperunt, non de imperio & fortunis dimicantes, sed de religione & sacrorum authoritate.

Aegyptius Caliphas ad Hierosolymam superatur, cum Godefredus admota turri lignea, ex eáque in hostilem murum demisso ponte, trucidatis depulsisque Barbaris primus in vr-

Anni Christi. 1095 — Anni mundi. 1183

Alphonso 6. Hisp.
Guil. Russo Ang.
Vuladislao 1. Polon.

Idem Vuichertus per schisma contra Vrbanum sedit vsque ad an. 1100. Sigeb.

Conc. Melphicum præside Pont. dist. 32.

Troianum in Apulia codẽ præside 25. q. 6.

Placentinum, Episc. totius Italiæ, præside Pontif. ad hominum, maxime sacerdotum malos mores corrigendos. In quo inter alia, Gregorij decreta acta contra Henricum & Clementem 3. Antipapam confirmantur: Toletanus Archiepiscopus fit primas totius Hispaniæ. Plat. Volater. Tyri. li. 1. c. 14. dist. 70.

Romanũ in quo inuestitura Ecclesiarum laicis proesui adimuntur, quod & seq. anno repetitum in Claromontẽsi. Matthæus Paris.

Claromõtẽse in mõtea Aruernia, præside Pontifice, Episcoporũ & Abbatũ 310. adeo vt vocetur generale. In eo agitur de Ecclesiæ reformatione, & præcipuè de expeditione cõtra Turcas, & decretum est vt singuli profecturi Hierosolymam signum crucis vel in pileo vel in vestimentis consuerẽt. Plat. Guil. Tyri. lib. 1. de bel. sacro cap. 14. & 15. Fucher. lib. de expedit. Hierosl. cap. 1.

Parisiense à Gallis, Anglis, Normanis, Flandris, & Lotharingis celebratum aduersus Turcas. Ab. Vsperg.

Melchitense concilium ab Vrbano Pontifice. Ca. eos qui. dist. 32.

Barense, in quo Anselmus Cantuariẽsis ab Anglia tum eiectus Græcos de processione S. Spiritus refutauit. Edmer. in vita D. Ans.

Romanum, præsente eodem Anselmo cõtra Principum Laicorum inuestituras. Ibid.

An. Dom. MC. quo Vrbanus moritur, Godefredus rex Hierosolymorum constituitur, Paschalis 2. Põtifex max. eligitur, Bernardus Patriarcha Antiochenus è Latinis primus, & Dabertus Hierosolymitanus.

VNDECIMO *sæculo doctrina continuatio sic ostenditur.*

Gratia Dei, fides, iustificatio. *Anselmus lib. 1. Cur Deus homo. cap 9. & 10. lib. de concordia Præsc. & Prædest. li. de Concordia Gratiæ & liber. Arb. De meditatione redẽpt. huma. c. 7. & in Epist. ad Rom. c. 4. & 7. in 3. c. 2. Corint. Alger. cap. 2. lib. de Eucha. Berno serm. de Natiuit. Dom.*

Eucharistiæ veritas, sacrificium, trãssubstantiatio, adoratio Missæ, ritus. *Algerus libris luculẽtis de Euchar. Berno serm. de Paschate, & lib. de concord. Offic. Damia. Epist. ad Blancam. Adelmannus epist. ad Berengarium. Lanfranc. libris contra Berengarium in Orthodox. de Sac. Euch. Anselmus in c. 10. & 11. 1. Corint. in 7. & 10. Heb. Alberic. de Sac. Guitmund. de eod. Humbert. in responsione ad Niceta libello. Ivo de conuenientia veteris & noui sacerdotij, & Trac. de signif. indumentorum Sacerdotalium. Euthymius in Panop. apud quẽ part. 2. tit. 21. est caput inscriptũ de Transmutatione corp. & sang. D. Berno Augiens. li. de reb. ad Miss. spectantib.*

Anni Christi. 1088

Baptismi effectus, necessitas, aliena fides, ceremoniæ. *Anselmus in 3. & 15. cap. Matth. in 4. cap. 2. Corint. & alijs multis locis. Algerus lib. 3. de Euchar cap. 4. 6. 7. Ivo de Sacramentis Neophytorum. & de Sacramentorum dedicatione. Leontius & Hermenopulus de sectis. Euthymius in Panoplia &c. alij passim.*

Pœnitentia, & eius partes tres. *Ansel. lib. Similit. c. 99. & seqq item 144. vbi sicca pœnitentia, quæ est sine compunctione, & Humida, quæ habet vtrumque. Ivo epist. 34. lotio pedum sacramentum pœnitentiæ est & remissionis &c. Minardus ad Guntherũ de fide. Euthymius in Panoplia.*

Claues Ecclesiæ, Absolutio. *Ansel. in 16. cap. Matth. & in Euang. enarrat. Ivo in Epistolis. Petrus Damianus in Epistolis. Conc. Salegunstadiense cap. 18. &c. Euthymius in Panoplia.*

Confirmatio & reliqua alia sacramenta & eorum vsus. *Algerus li. 3. de Euchar. cap. 4. &c. Minardus epist. ad Guntherum de fide. Anselmus mult. libris, vt in epist. de diuersitate Sacramẽtorum &c. Berno serm. de Pentecoste. Ivo sermo. de sacramẽtis dedicationis. de Sacramentis Neophytorum, in tractatu de conuenientia veteris & noui Sacerdotij. de excellentia sacrorum ordinum. Micrologus &c.*

Primatus sedis Apostolicæ. *Berno epistola ad regem Hungariæ. Lanfranc. de Euchar. sacramento. Anselmus in Mat. 16. Hinc hac etiam ætate Pontifex absolutè Apostolici nomine in cõcilijs, vt in Salegunstadiensi intelligitur. cap. 18. Humbertus contra Nicetam.*

Liberum arbitrium, bona opera necessaria. *Anselmus dialogo de lib. Arb. & de similitud. cap. 18 2. lib de concord. Grat & lib. Arb. lib. de lapsu hominis in 2. & 15. cap. 1. Corint. in 5. cap. 2. Corinth. in 2. cap. Galat. Berno sermo de Resur. Dom.*

Sanctorum preces, suffragia, inuocatio, reliquiæ imagines, festa. *Berno de dimissione Damo. contemnenda. Serm. 1. & 2. de S. Marco & alijs sermonibus, de cõcordia Officiorum. Ivo Epist. ad Hugo. Lausanens. Ansel. lib. de excellentia virginis Sigeb. Ivo serm. de Sacramentis dedicationis. & de conuenientia Sacerdotij. Petrus Damianus in-uectiua in Cadaloũ. Euthymius in Panoplia. Leontius & Hermenopulus de sectis.*

Preces pro defunctis, purgatoriũ. *Ansel. in 5. & 12 cap. Matth. in 3. cap. 1. Corinth. Algerus &c. Berno in epist. ad Augienses fra. Euthymius in Panoplia, & in euangel. Nam etiam Græci orant & offerunt pro defunctis.*

1100

Anni mundi. 5176

in vrbem peruasisset. Ex quo omnium procerum consensu Hierosolymorum rex appellatus est, quas & Christiani reges tenuerunt vsque ad octogesimum septimum annum, quo eas Saladinus Aegyptius nostris eripuit.

Die, quo expugnata est Hierosolyma Sol aliquot gradibus retrocessit. *Fucher. hist. cap. 21.*

E Latini orbis prouincijs omnibus eo confluxerunt, exceptis Orientalibus Francis, Saxonibus, Thuringis, Bauaris & Alemannis, intestinis nimirum bellis occupatis (aut potius pietate carẽtibus, qui equitum, peditumq; turmas suum solum transeuntes ludibrijs excipiebant, stultos eos appellantes, quòd sua temerè desererent, & aliena appeterent. *Abbas Vrspergensis Germanus.*

Godefridus Bilionius ab vniuerso exercitu constitutus primus rex Hierosolymitanus, noluit coronã auream suscipere, quòd Christus ibi tulisset spineam. Dabertus electus est primus Patriarcha. *Blond. dec. 2. li. 4. Tyr. li. 9. ca. 2. & 15.*

Philippus Rex Francorum Biturigensem Comitatum emit 40000. libr. (alij dicunt 60000. aure.) ab Harpino Comite, profectus est Hierosolymam. *Gul. Nang. & Mater histor.*

Repudiata vxore Bertha, Fulconi cuidam ereptam coniugem pro vxore habuit aliquot annos, donec Vrbani excommunicatione coactus sit eam dimittere & legitimam recipere. *Æmyl. lib. 3. Sigeb. Annon.*

An. 1099. Magnus Noricorum rex cum Haraldo, filio Haraldi regis quõdam Anglici, Orcadas, Menenias, & alias Oceani insulas sibi armis subijcit. *Malmesburiensis lib. 4. cap. 25. Angl.*

An. 1058. Edgarus, omnium Scotorum primus rex sacra vnctione inauguratur. *Maior. lib. 3. cap. 1 Boethius lib. 12.*

In sacro bello nauarunt Italicæ Resp. Veneta, Genuensis & Pisana, sed eo consilio, atque adeo euentu, vt belli sumptus, labores & pericula in socios deriuarint, præmia & fructus ad sese transtulerint. Nam Genuenses perceptis tota Syriæ spolijs, etiam maris dominio potiti sunt, se per Aegeum, Hellespontum, Bosphorum Thracium, & Pontum Euxinum ad Tauricam Chersonesum dispergentes. Veneti ex Creta Istriæ Illyricoq; ne peropportuna sibi subiecerũt, Peloponnesum & Cyclades insulas ad Thessalonicam vsq; vna ea parte, ex altera maris Ionij insulas & littora, donec bello inter has resp. orto, maris imperium Venetis cessit.

Variè à Guilielmo Ruffo Angl. rege pugnatum est cum Scotis, Northumbria & Vuallis.

Fucherius Carnotensis, in sacra expeditione Cappellanus Balduini fratris Godefridi ducis Lotharingi, historiam rerum per annos 29. gestarum ab ann. 1095. vsque ad 1124. breuiter & magna fide perstrinxit.

Milites inopia iumentorum vtuntur ad sarcinas suas veruecibus, capris, suibus, arietibus, interdum etiam equitant bubus. *Fuch. c. 5.*

Occiduorum Christianorum in Orientem profectio significata est cœlitus, infinita multitudine locustarum orta ab Occidente, & tanta vt inter volandum nubibus æquipararetur & solem obumbraret. *Zo. to. 3.*

5188

Alexij comneni & Græcorum hîc vituperatur perfidia. Nam Latinos, commeatu denegato, aut interuerso, aut infecto, auxilijs interceptis, clam etiam instigatis atque adiutis Turcis, impediuerunt.

An. 1097. Nicea vrbs qninta hebdomada obsidionis expugnatur à nostris. *Fucher. cap. 4.* Eodem anno Balduinus frater Godefredi fit Comes Edessæ Mesopotamiæ & Medorum Metropoleos. *Fucher. cap. 6. Tyri lib. 4. c. 2.*

Deoique ex Orogorgo, Nicea, Antiochia Pisidiæ, Iromo, Heraclea, Tarso, Manustra: ex Armenia minori, Samosato, Sororga, Antiochia Syriæ, Albara, Marrha, Antorado, Ptolomaide, Ramula, & denique Hierosolymis, alijsque infinitis locis à sacro milite eiecti sunt. *Iidem.*

An. 1099. id est, tertio expeditionis anno Hierosolyma in nostrorum venit potestatem, cum prius totus fere Oriēs, vsque ad Euphratem fuisset recuperatus. Tanta fuit sacrorum militum in Barbaris perdendis celeritas.

Boemundo Antiochię cessit principatus, Balduino Edessæ, Tancredo Tyberiadis & totins Galileæ, Tolosano Seleuciæ, Gotfredo Hierosolymorum cum regio titulo. Cæteri principes ad patrium rediere solum.

Nobiles aliqui Sacerdotes, inter quos & Petrus Massiliensis nocturno oraculo de loco, vbi Dominica latebat lācea, quæ contra hostes victoriam datura sit, admonentur. *Iidem.*

An. 1098. Cisterciensis ordo Roberto auctore, deinde Stephano Hardingo, qui regulam scripto compleaus est, ex Benedictinorum monasterij Molismi in episcopatu Lingonensi secessione. *Sigeb.*

Rogerus Nothmannorum dux potitus tota Sicilia & tota propemodum Apulia & Calabria primus regium nomen illic vsurpauit, regni hæreditate in filium Guilelmum cog. Malum translata, cui successit Guilelmus cog. Bonus.

Boemundus Rogeri fratri vrbe Melphi cedens, cum 12. millibus armatorum nomen sacræ militiæ dedit, & Antiochia 9. mense obsidionis capta, communi consensu princeps in ea constituitur, deindeque Constantiam Philippi Francorum regis filiam ducit. *Ritius lib. 1. de reg. Siciliæ. Fulcher. cap. 7. & 17. Tyr. lib. 5. c. 17.*

Cætera ijdem & cæteri huius sæculi auctores prolixè confirmant. De quo contra se testimonium ferunt Centuriatores cent. 11. c. 2. de loco & propagatione Ecclesiæ col. 17. & seqq. sparsim, cap. 3. de persecutione & tranquillitate Ecclesiarum sparsim col. 30. & seq. cap. 4. de doctrina, ex professo col. 225. & seqq. c. de hæresibus col. 238. & seqq. Per totum c. 6. de Ceremonijs & ritibus Ecclesiæ col. 147. & seqq. Per totum 7. de politia & Gubernatione Ecclesiæ, col. 349. Per totū c. 9. de synodis, col. 444. Per totum fere c. 10. de doctoribus & episcopis col. 516. & sequentibus, quibus non obscurè irascuntur, quòd receptā à patribus doctrinam secuti sint & scriptis mandauerint. Sparsim c. de Martyribus, de Miraculis. Huc facit quod ex instituto multi hac ætate scripserunt de hæresibus, item contra Berengarium & Bogomilos, quorū sordibus isti maculantur. Adde totius huius cēturiæ Synodos, quæ non exiguo fuere numero. Denique historicos, qui ecclesiam nostræ similem planè descripserunt.

a EXPETENTE populo, eligente clero, collaudante Cardinalium senatu nolens & latitans, quòd diceret humeros suos nequaquam oneri suffecturos. Pontifex efficitur. *Plati.* Valde hallucinantur hi qui scribunt eum primum iussisse decimas persolui sacerdotibus. Huic & pontificatum & gubernationis annos prędixit Albertus Alatrinus episcopus. *Plati.*

Henricus 4. sexaginta duo prælia gessit. *Fascic. temp.* Ex eius nomine, quòd ipse ius inuestituræ mordicus sibi vendicaret, Simonia dicta est Henriciana hæresis. *Ab. Vsperg.*

Propter labem Simoniacam & cætera peccata, quæ illi impingebantur, iussu Paschalis pont. & Principum, qui ad generalia comitia conuenerant, Moguntinus, Coloniensis, & Vuormaciensis episcopi ei imperialia insignia & indumēta detrahunt & Henrico filio tradunt, eumque in Imperium substituunt. *Helmold. in Chron. Slauorum cap. 32.*

Ipse quidem conquerebatur se sustinere ignominiam, quantam nemo regum, qui ante se fuerant. Verum immerito. Nam per minas à Pascali ius assignandorum episcopatuum in suis regnis extorserat. Quod concilium Lateranense mox reuocauit, anathemati illum subijciēs & reliquos principes, qui deinceps idem attentarent.

Præterea coniugia sacerdotum contra canones introduce-

DVODECIMVM SÆCVLVM.

Anni Christi		Anni mundi
	166.	
1100	a Paschalis 2. Tuscus.	5188
	an. 18.	
1118	mens. 6. di. 7.	5206
	Vacat d. 3.	

Patriarchæ.

Constantinopoli Nicolao tertio, deinde Ioāne 8. an. 24.

Antiochiæ Bernardo primo ex Latinis an. 33. post eam recuperatam.

Anni Christi.

Hierosolym. Daberto è Latinis primo an. 3. mens. 3. deinde Ebremaro an. 4. Gibellino an. 4. Arnulpho an. 7.

Principibus.

Eisdem Impp. vsque ad Henricum 5. Imp. Occid.

Et Ludouicũ 8. dict. 6. Crassum Franc. Regem.

Hispaniæ Alphonso 6. deinde Alphonso 7. an. 19.

Angliæ Gulielmo Ruffo, deinde Henrico 1. an. 35.

Poloniæ duce Vuladislao 1. deinde Boleslao 3. cog. Crinousto an. 36.

Portugalliæ rege primo Alphonso Lotharingi Henrici filio an. 73.

1102 *CONCIL. Lateranense, Episco. Italiæ & Galliæ. In eo Anathema contra Hericum 4. Imp. promulgatum confirmatur. Ab. Vsperg. Palmer.*

1105 *Florentinum, Episcoporum 340. præside Paschali, contra Fluentinũ illius loci Episcopum, qui motus quotidianis portentis, quæ tunc accidebant, dicebat iam tum natũ esse Antichristum. Sabel. Ennead. 9. lib. 3. Palmer. Fuit etiam contra Henricum 4. Imp.*

Anni mundi.

ducebat. Sed & suorummet scriptorum præiudicio vrgeri poterat. Nam quadam epistola ad Hildebrandum (sic contemptim Gregorium 7. vocabat) quam laudant Centuriatores, *cent. 11. cap. 8. col. 423.* se ab imperio deponi posse, si à fide exorbitasset, non vlla alia causa professus fuerat. Cum ergo Hæreticus Schismaticusq; esset quidni Cẽturiatores, iustissimè imperio est abdicatus?

Sacri belli duces an. 1100. Epistolam ob res fœliciter gestas scribunt totius belli summam breuiter complectentem; vbi diuinitus lanceam Domini, munus non visum à tempore Apostolorum à se inuentam prædicant, quæ circumlata pignus victoriæ perpetuo extiterit. *Marian. Scotus continuat.*

Petrus Alphonsus Iudæus ætatis an. 44. ab Alphonso Hispaniæ Rege de sacro baptismo suscipitur, 1106. *Ipse præfatione dialogi sui.*

Hoc tempore passim colligebantur concilia, & quicunque à Laica manu episcopatum aut aliam ecclesiastici iuris inuestituram accipiebant, excommunicabãtur sub an. 1111. *Sigeb.* Tumque conuentio inter Paschalem & Henricum 5. qua priuilegium de inuestitura Episcoporum & Abbatum Imperatori concedebatur, Simoniaca plurimis concilijs & œcumenicis & prouincialibus declarata est. *Vsperg.* Hanc censuram minimè omnium hodie curant Principes.

An. 1110. Asctinus Balduino rege, à Gibelino legato pontificio primus creatur episcopus Bethleem. *Tyrus lib. 11. cap. 12,*

An. eodem Regnum Portugalliæ siue Lusitaniæ diuulsum ab Hispania proprium regẽ habere cœpit Alphonsum Henrici comitis Lotharingiæ filium. *Blond. lib. 2. Geog.*

Alphonsus 6. Hisp. rex Toletum Saracenis ademit. Filiam suam Tarasiam Henrico Lotharingo despondit, data ei Portugallia dotis nomine, cum titulo Comitatus.

Ex eo connubio Alphonsus nascitur, qui se ducem Portugalliæ appellauit per an. 27. donec cum Ismario & 4. alijs Saracenorum regibus prælium commissurus rex ab exercitu salutatus est. *Vasæus.*

Post eos victos regnauit annis 46. qui cum 27. quibus dux appellabatur, summam 73. constituunt, vsque annum 1185. Ei enim contigit, Sapori persę. & Theodosio Iuniori; vt à cunis princeps esset. Totam ferè Portugalliam, quanta nunc est, à Saracenorum Tyrannide liberauit. *Idem.*

5190 Iuo Carnotensis Episcopus Pannomiam. i. decreta Pontificum, & Patrum, exemplo Isidori & Burchardi, redegit in vnum volumen. quo Iurisconsulti vsq; ad Gratiani tempora vsi sunt. scripsit & alia multa. *Sigeb. & Trith. de scrip. Eccles.* Zacharias Chrysopolitanus Episcopus.

Anselmus Laudunesis Glossæ marginalis & interlinearis in vtriusque Testamenti libros ex patrum scriptis collector, Anselmus Lucensis Episcopus, & Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus, Rupertus Tuicensis Abbas, Berengosius Abbas, Hugo Carthusianus, sanctissimi Theologi. *Sigebert. Plati. & Trith.*

5193 Cœnobium Clareuallense construitur sub primo eius Abbate D. Bernardo anno ætatis ipsius 27. *Guilel. Nang.*

Sigebertus Gallus Celbatensis (seu Gemblacensis) monachus, Annales à fine Tripartitæ historiæ, id est, ab anno Christi 381. vsque ad annum 1112. perduxit. Cui successit appendix 103. annorum, incerti auctoris, nempe vsque ad an. 1216.

S. Agnes nobilis mulier, natione Romana, & Abbatissa Hierosolymæ. *Tyri lib. 18. cap. 5.* suum ordinem Sanctimonialium auspicatur. *Volat. Polyd. lib. 7. De inuent. c. 5.* S. Marina virgo obijt Venetijs an. 1113.

Vuilielmus Anglicus Tyri primus Archiepiscopus post sacrum bellum constituitur an. 1115. *Tyrius lib. 13. c. 23.*

Ottho Bambergensis Episcopus, regionem Pometanam cum duce Vuetislao ad Christi fidem conuertit. *Krantius li. 5. c. 45. Munster in Cosmog.* Alij referunt ad tempora Calixti 2. hoc est, an. 1124. *Ab. Vsper. Naucler.*

Multa vbique prodigia contigerunt: Sus in Gallia apud Legiensem parochiam enixa est fœtum humana facie: Gallinaceus quatuor pedibus nascitur: Biceps infantulus sexu duplex natus est Namurci. *Sigeb. Guiliel. Nangiac.* Innumeræ aues aperto cœlo dimicantes, exanimes in terram deciderunt: In Italia sic terra per 40. dies tremuit, vt villa quædam vehementia motus alium in locum fuerit translata: Multi sacro igne accenduntur membris instar carbonum nigrescentibus. Talia multa leguntur tunc accidisse.

Henricus 1. Angliæ rex incarcerato Roberto fratre, ac omnibus penè Normaniæ principibus captis aut cæsis, totam Normaniam obtinuit. *Sigeb.*

Ordo Præmonstratẽsis sub regula D. Augustini an. 1116. initium habuit à Noberto nobili Lotharingo. *Continua. Sigeb. Æmil. li. 5.* Alij hoc ad an. 1137. reijciunt, alij ad tempora Vrbani 2.

Ioa. Zonaras apud Græcos Annales suos ab orbe condito ad mortem vsque Alexij, hoc est, ad an. Christi 1117. perduxit, vno tomo Iudæorum, duobus alijs Imperatorum gesta recensens. Eos enim in tres partes distribuit. Prima est Hebræorum. 2. Græcorum. 3. Latinorum. Sic Honorius presbyter Augustodunensis apud Latinos vsque ad idem tempus.

Anna Alexias libris 20. de rebus ab Alexio patre gestis Zonaræ narrationem persequitur.

Basilius quidam medicus habitu monachali auctor & hęresiarcha sectæ nefariæ Bogomilorum, communi suffragio & iussu Alexij Imperatoris apud Constantinopolim in equestri theatro comburitur. *Zo. 10. 3.*

Alexius Impe. apud Philippopolim multos Manicheorum, qui vulgo Pauliciani dicebantur (nam magnam multitudinem Manichæorum Ioannes Zimisces, vt diximus, in ea loca ex oriente transtulerat) ad fidem catholicam traduxit. *Zo. 10. 3.*

Polydorus lib. 4. de inuent. rer. cap. 10. & lib. 11. histor. Angli. notat circiter hæc tempora Principes vbiq; gentium cœpisse sibi ius declarandorum Episcoporum & Abbatum vendicare, cùm hactenus partim penes clerum, partim penes populum, partim penes Monachos, partim penes hos omnes fuisset.

Hoc hodie principes de Simonia nihil solliciti post tot conciliorum censuras mordicus tenent, detestabiliori etiam modo & libidine. Nam hic remanebat quędã antiquę electionis species, nec erat simpliciter liberum Principibus, quem vellent, nominare. Testis Vincentius lib. 26. c. 10. hisce verbis. Priuilegium de inuestitura episcopatuum vel Abbatiarum, tam per annullum, quam per virgam erat, vt regni eius episcopis vel Abbatibus *libere*, præter *violentiam*, & *Simoniam* electis inuestituram virgæ & annulli princeps conferret. Post inuestituram verò canonicè consecrationem acciperent,

Anni Christi.		Anni mundi.
1105	*CONC. ad Northusen Thuringiæ ciuitatem, Moguntino Archiepiscopo, & Constantiensi Episcopo vicarijs sedis Apostolicæ, indictum est ab Henrico 5. viuo patre. In eo actum est de doctrina, dãnatáque est simonia & nuptiæ sacerdotũ. Ab. Vsperg. & Barni.*	5193
1107	*Guardastallense in Lõgobardia, multorum Episc. & Principum: in quo actum est de iure ecclesiasticorũ, Homagijs, feudis. Plati.*	5195
1108	*Beneuentanum præsente Paschali. Chron. Cassinense lib. 4. cap. 35.*	
1109	*Trecassinum in Gallia, præside Paschali Rom. Pontifice: vocatur vniuersale à Guiel. Nang. In eo nuptiæ interdicũtur sacerdotibus, & simoniaci, & Laici collatores beneficiorum Ecclesiasticorum, ab Ecclesia proscribuntur. Pontifex suppetias implorat à Philippo Rege cõtra Imperatoris factiones: Galliæ sacerdotes ad meliorem frugem reducuntur. Alij referunt ad annum 1107.*	5197
1110	*Legiense. Sigeb.*	
1112	*CONC. Lateranense contra Henr. 5. Episc. circiter 100. in quo Pontifex priuilegium de inuestitura Episcoporum concessum Henrico 5. Imperatori, vt per vim impetratum, reuocat, eique aqua & igni interdicit.* Plati, *Kranti. lib. 5. ca. 34. & 37.*	5200
	CONCIL. celebre Londini celebratur ab Anselmo Cantuariẽsi episcopo, qui in eo multa salutaria instituit de reformatione Ecclesiastici status. Polyd. lib. 11. Angl.	

Anni Christi.

1114 *Tria Concilia in Gallijs celebrantur à Conone Apostolicæ sedis legato. Gul. Nang.*

Remense.

Bellonacense. Coatinuatio Sigeb.

Casbalanense.

1116 *Lateranense aliud, præsentibus legatis Henrici 5. Imper. Eo in Cõcilio iterum Pontifex datum Henrico de inuestitura priuilegium condemnat, & ipsum excommunicat. Agitur & de trãslatione Episcoporum. Ab. Vsperg. in Chro.*

1101 Schismatici sub Paschali 2.

Post Clementem 3. successit in schismate Albertus Attellanus qui sedit. an. 4.

1101 Syluester 3. Romanus, antea vocatus Theodoricus succedens Alberto sedit. m. 3. d. 15.

1102 Vtrisque coactis renuntiare Pontificatui successit in schismate Maginulphus Romanus, qui non longè post decessit.

167.

1118 1119 b Gelasius 2. Caietanus, monachus, vir sanctissimus (*Plati.*) an. 1.

Vacat d. 2.

Gregorius 8. dictus antea Burdinus, Bracharensis Episcopus, contra Gelasiũ ab Henrico Imp. creatus, in schismate sedit annos aliquot.

Patriarchis.

Constantinopoli Ioanne 8.

Antiochiæ Bernardo è Latinis primo.

Hierosolymis Guarimundo an. 10.

Principibus.

Caloioanne Comneno (cognomen Mauro, Tyrius lib. 15. cap. 23.) Constantinopolita. siue Orient. Imp. an. 25.

Henrico 5. Occident. siue Germanorum Imp. an. 20.

Ludouico 8. dict. 6. cognom. Crasso siue Grosso an. 28. Franc. Rege.

Hispaniæ Alphonso 7.

Angliæ Henrico 1.

Poloniæ Boleslao 3.

Anni mundi.

perent, ab episcopo ad quem pertinebant.

5202 Contra hoc sacrilegium Concilium Lateranense habitũm tunc fuit. Nam in eo Henricus 4. qui hoc sibi vendicabat, anathemate ideo est percussus & reuocatum quicquid ipsi à Paschali pont. concessum fuerat. *Palmer. Pius 2. in Epitome lib. 4. decad. 2*

5204 Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus libertati Ecclesiasticæ patrocinans & acerrimè resisteos Henrico Anglorum Regi, qui tale ius sibi iam vsurpabat, recusauit eos consecrare, quos ipse Rex elegisset velut abortiuos religionis filios vt (appellabat) & tandem obtinuit, vt audito iudicio Paschalis Pontificis Romani abstineret ab huiusmodi electione. *Polyd. lib. 11. Angl.*

5189 Respõsum autem Paschalis inter cętera his verbis factum est. Sed quia te hac dignitate expoliatum esse conquereris, quam Apostolorum Canones, & Antiochena Synodus, decreta quoque Romanorum pontificum sub Anathematis

5189 interdicto ab omni sæculari remouẽt potestate, valde miramur. Nemo enim spoliatur ea re, qua semper extitit nudus, nec eius scimus expoliationẽ, cuius inuestituram nunquam

5190 agnouimus. *Ibid.* Sic iniquè Henricus Anglus de non recipiendo concilio Lateranensi & Anselmi disciplina causabatur.

Rex Hungariæ renunciauit Pontifici inuestituras Episcoporum & Abbatum. *Mart. Capel.*

5206 5207 b Gelasius in Schismate contra se ab Imp. excitatò fuga elapsus. in regno Francorum mansit vsque ad diem mortis suæ. *Helmoldus in Chron. Slauorum cap. 41.*

Regnante Hierosolymis Balduino rege 3. Ordo fratrum Militiæ templi siue Templariorũ (sic dicti sunt, quòd iuxta templum Domini apud Hierusalem in palatio Regio habitarent) instituitur Hierosolymis per quosdam nobiles equestris ordinis, quorũ præcipui erant, Hugo de Paganis, & Gãfredus de S. Aldemaro, vt armis peregrinos à Mahometanis tutos redderent, & per omnẽ terrã sanctam circumducerẽt, quibus vitæ normam D. Bernardus præscripsit. *Tyri. lib. 12. cap. 7. Æmyl. lib. 5.* Eodem ferè tempore cœperunt ordines Ioannitarum siue Hospitaliorũ D. Ioannis, qui hospitio excipiebãt peregrinos, siue Rhodiorũ militũ à Rhodo & alijs multis insulis maris Mediterranei occupatis. *Tyr. li. 18. c. 4. 5. & 6.* Et Theutonicorũ, qui ordo ex vtroq; priorum mixtus erat. Nã & ipsi hospitio excipiebãt peregrinos, & necessitate exigẽte, etiam armis pro religione pugnabant. *Chro. Colon.*

Edmerus Anglus, Heruæus Britannus, Honorius Augustodus Theologi scriptores. *Trit.*

Ludouicus Crassus quinque põtifices max. in Gallia vidit, Vrbanum, Paschalem, Gelasium, Calixtum, & Innocentium. *Æmyl. lib. 5.*

Alphonsus 6. rex Castiliæ nulla relicta Mascula sobole Tiresiam filiam Henrico Lotharingiæ comiti, Godefredi Bullonei ex Guillelmo fratre nepoti despondit, addita, dotis loco, Gallitię parte, quæ hodie Portugallia est. Cuius posteri etiamnum hodie Lusitaniam tenent.

Alteram despondit Remondo Berengario Tolosæ comiti, Ita à Remundo postrema regum Castilię stirps per Alphonsum filium propagata est.

Alphonsus 7. Imperator Hispaniæ dictus est. Eius morte rursum separatum est regnum Legionis à regno Castellæ duobus relictis filijs Sanctio & Ferdinando. *Vasæus.*

Eius tempore Almohades Arabum genus in Hispania impe-

imperare cœpit. Hi nullos Christianos inter suos vinere sunt passi, sed vel fidem abnegare coegerunt, vel crudeli martyrio peremerunt. *Idem.*

c Calixtum Pontificem fuisse de Deo ac de hominibus bene meritum scribit *Platina.*

Electus est in Cluniacẽsi cœnobio, in quo Gelasius obierat. Noluit prius pontificatum suscipere, quam intelligeret, se à Cardinalibus confirmatum, qui Romæ in Italia remanserant.

Omnes eo tempore Papæ bellarunt pro Hierosolymis seruandis contra Saracenos.

Calixtus excommunicationis fulmine in Remensi conc. Henricum 5. adegit, vt omne ius inuestiendi episcopos, Ecclesiæ restitueret. *Plat.* an. 1122.

Sub eo tandem pax inter Ecclesiam & Imperium facta anno plus minus 50. ex quo inter Gregorium 7. & Henricum 4 discordia ingens ob sacerdotiorũ collationem emerserat. In ea Episcoporum & Abbatum electiones, quas Imperatores & reges vsurpauerant, Clero & Monachis restitutæ sunt. *Abbas Vsperg. in vita Henrici 5. Tyrius de bello sac. lib. 1. cap. 13. Otho frising. lib. 7. c. 16. Pandulphus Pisanus in vita huius Calixti.*

Henricus Angliæ rex ad confirmandum statum sui regni, tam sacerdotum quàm populi Principes conuocauit Sarisberiam. Inde vsum Comitiorum Angli etiam hodie frequenter retinent. *Polyd. lib.* 11. *Angli. Histor.*

An. 1119. Ioannes Indorũ Patriarcha vnus de Maximis Romam venit ad Calixtum pontificem. *Schedelius.*

Hoc sæculo florebat Ioannes Indiæ presbyter & rex. Is Christianam doctrinam Nestorianismo diluit. Samiardos fratres Persarum & Medorum reges vicit atq; Ecbatanam regni sedem expugnauit. Exercitũ per Tigrim coagulatum hyeme traduxit, vt Hierosolymitanæ ecclesiæ subueniret. Vbi tum ex aëris intemperie multos ex suis amisit atque re infecta domum redijt. *Frising. lib. 7. cap. 33.*

Ottho Bambergensis Pomeraniæ partem, quæ intra Viadrum & Poloniam sita est, ad Christianam religionem, vna cum principe ipsorum Vuerceslao, an. 1124. conuertit. *In eius vita lib. 2. c. 4. 5. 6. & seqq.*

Vicelmus idem tentat in Holsatia & Vandalia. *Helmod.*

Tyrum Florentissimam vrbem Phœnicum Christiani post longam obsidionem, per deditionem capiunt an. 1124. Tertia pars vrbis Dominico Duci Venetorum est assignata. duæ aliæ partes manserunt penes Balduinum 2. regem Hierosolymorum. *Tyri. lib. 13. c. 13. & 14. Palmer. in Chron.*

d Hic Pontifex familiaritate doctorum & præclarorum virorum mirificè delectabatur. *Plati.*

Ludouicus Crassus in ordinem Ecclesiasticum sæuiens, bona eius sibi vsurpans, se inconsulto Episcopos & Abbatos eligi nolens ab Stephano Episcopo Parisiensi excommunicatus est. Vnde, etiam si absolutionem ab Honorio obtinuisset, quam D. Bernard. improbauit binis ad ipsum Honorium literis, grauibus admodum & acerbis, non diu superuixit, & Philippum filium regio ornatum diademate Parisijs equo deturbatum subita morte amisit.

Tandemus Adamitarum hæresim condens multos Antuerpiæ seduxit sua eloquentia & subtilitate. Hic negabat Corporis & sanguinis Christi perceptionẽ ad salutem prodesse: nihili faciebat sacerdotes & episcopos: suis hæresibus non assentientes occidi iubebat per suos sectatores. Habebat

Anni Christi.		Anni mundi.
	Portugalliæ primo rege Alphonso.	
	CONC. in Apulia.	
	168.	
1119	c Calixtus 2. Burgundus an. 5.	5207
1125	mens. 10. dieb 6.	5213
	Vacat d. 8.	
	Patriarchis.	
	Constantinopoli Ioanne 8.	
	Antiochiæ Bernardo è Latinis primo.	
	Hierosolymis Guaremũdo.	
	Principibus.	
	Iisdem in Oriente & Occidente Imperantibus & regnantibus.	
1119	NONVM *generale & primum apud Latinos œcumenicum Concilium Lateranẽse Patrum 900. contra Saracenos & Turcas, de recuperanda terra Sancta. Platin. Crant. lib. 3. hist. Saxon. cap. 40.*	5207
1119	*Remense primo à Gelasio indictum, celebratur à Calixto, præsentibus legatis Hẽrici Imp. Quo in concilio proscripti sunt ab Ecclesia simoniaci, & pro sepultura, chrismate, & baptismo pretium exigentes: Imperatori quoque interdictum est aqua & igni, quod nollet reconciliari Ecclesiæ Rom. Guil. Nang. Paulo post Henricus Imp. ratione eius concilij, iratus Francis, proposuit Remensem ciuitatẽ destruere, sed ei strenue restitit Ludouicus Franc. Rex.*	5207
1120	*Neapolitanum in Samaria, reformatoriũ vt vocant, ad corrigendos mores in omnibus penè valdedepravatos, præside Guaremundo Hierosolymitano Patriarcha, & præsente Balduino Hierosolym. Rege, cum multis alijs Orientalibus episcopis. Eo in concilio adiecti sunt 25. Canones. Guilel. Tyri. lib. 12. de bel. sacr. cap. 13.* Calixtus Papa cum esset Guilelmi Burgundiæ Comitis filius, & proinde Hẽrici Imp. consanguineus (& vt quidam volũt ex genere Francorum Regum) fretus ipsius fauore, apud Sutrim, captum Gregorium 8. pseudopontificem pelle induit vrsina, ac ita camelo impositum ad Canense cœnobium relegauit. Ita grauissimo & periculosissimo schismati finẽ imposuit. Guil. Tyri. lib. 11. cap. 8.	5208
1123	*Romanum Concilium, in quo pax inter Pontificem & Imperatorem confirmatur: quod Imperator in Comitijs Vuormatia ius inuestituræ cessisset Romano Pontifici. Continuatio Sigeb. Plati.* *Tholosanum præside Calixto contra quosdã hæreticos monachos in bona Ecclesiæ & Sacramentum Eucharistiæ blasphemos. Fascicul. temp.*	5211
	169.	
1125	d Honorius 2. Imolen-	5213

Anni Christi. 1130

sis, an. 5. mens. 2.
Vacat d. 8.
Patriarchis.
Constantinopoli Ioanne 8.
Antiochiæ Bernardo.
Hierosolymis Guaremundo, deinde Stephano an. 2.
Principibus.
Calo Ioanne Comneno Ori. Imp.
Henrico 5. ac post eum Lothario 2. an. 13. Occid. Imp.
Ludouico 8. dict. 6. Magno cognom. Crasso Franc. Reg.
Alphonso 7. Hispaniæ, deinde Alphanso 8. an. 20.
Angliæ Henrico 1.
Poloniæ Boleslao 3.
Portugalliæ Alphonso rege primo.

1127 CONCIL. *Cretensis in Francia. Tyri. lib. 12. cap. 7.*

1130 *Londinensis, præside legato Romani Pontificis, ad corrigendos deprauatos mores sacerdotum. Polyd. lib. 11. Angl. hist.*

Schisma. 17.
Celestinus 2. in schismate à quibusdam Cardinalibus Pontifex renunciatus est, at sedulò se abdicauit & cessit Honorio 2.

Anno mundi. 5218

bat enim circiter tria millia militum qui eum vbique sequebantur. *Continuat. Sigeb.*

Ad eam hæresim ex hominum animis eradicandam illius loci constitutus est Episcopus Norbertus auctor Præmonstratensis ordinis, qui suis concionibus adeò profecit, vt ferè omnes ad fidem Catholicam conuersi fuerint, adferentes in ecclesiam Corpus Dominicum, quòd per decem annos in cistis & foraminibus secluserant. *Continuatio Sige.* Ex his videtur, etiam tunc Christianos manu propria sumpsisse corpus Christi.

Circiter hæc tempora conscriptus est liber Iudaicorum Annalium a nobis versus, qui inscribitur Seder Olam, siue series mundi: summæ est authoritatis apud Iudæos. Quare R. Selomo, R. Kimhi & recentiores Hebræi non raro eum citare solent.

Item liber Cabbalæ R. Abraham Leuitæ Hispani, rege Alphonso 7. qui imperator Hispaniarum appellabatur, Heroicis laudibus tam claro, vt R. Ille Abraham eum regē regum appellet. Nam sæpius de Saracenis triumphauit, Cordubam eis ademit &c.

Hugo de S. Victore Parisiensis Theologus, Franco Hassfligiuiensis Abbas, Ambercus Archiepiscopus Rémensis, Rupertus Abbas Linpurgensis, Odo episcopus Cameracensis, viri doctissimi. *Platt. Trithe.*

S. Osmundus Sarisberiensis præter alia vitā D. Anselmi & libellum de Ecclesiasticis officijs concinnat, in quo digerit preces horarias, quas Catholici in Anglia etiamnum obseruant. *Polyd. lib. 9. Ang. Ranalph. lib. 7. cap. 3.*

An. 1125. Vniuersa ferè pomeranorum natio à Boleslao Polonorum duce subacta in Christi castra transijt, Otthonis Bambergensis sedulitate. *Helmold. cap. 41.*

An. 1127. in Parochia Genlacensi cum quidam frumentum moleret, farina ardere cœpit. *Ibid.*

An. 1127. In Syria gemino prælio cum Saracenis fœliciter nostri conflixerunt. *Sigeb. Cont.*

Conradus Imp. septuaginta millia equitū infinitamq; peditum multitudinem contra Turcas eduxit. *Munster.*

Caloioannes eremitas in Syria magno numero è suis cellulis eduxit & crudelissimè tractauit. *Frising. lib. 7. cap. 28.*

5215 Ad Innocentium pont. Legatos misit. *Cusp. de Impp.*

An. 1124. Rupertus Abbas Limburgensis in Spirensi diocesi Benedictinos exemplo patrum Antonii, Pauli, Macarij, Mosis, Bambonis & aliorum ad fabas, pisa & legumina

5218 adigere voluit, subductis omnibus, quæ vitam habuissent, vt piscibus, ouis, lacticinijs, nescio quas reuelationes prætexēs, sed à suo episcopo prohibitus est. *Trith. Chro. Hirsaug.*

In Concilio Cretensi instituta est regula Templariorum militum, decretumque vt candido pallio vterentur. Cum hactenus nouem tantùm essent equites illius ordinis, ex eo tempore adeo excreuerunt numero & opibus, vt ante 50. annos fuerint circiter 300. equites & infiniti penè fratres inferiores, quos vocabāt Seruientes. Nulla etiam erat regio Christianorum, à qua ipsi maximas possessiones dono non accepissent *Tyri. lib. 12. cap. 7. Contin. Sigeb.*

An. 1126. in Germania & Italia Conradus Sueuorum dux cum Fratre Frederico contra Lotharium Cæs. arma capiunt, donec victi D. Bernardi opera ipsi reconciliātur. *Cromer. lib. 5. de rebus Polo.*

An. 1128. Boleslaus rex Cilicium indutus, paucis sacerdotibus & alijs pijs hominibus stipatus, ad S. Aegidij Sepulchrum

chrum iter pedibus confecit. *Cromer.lib.5.de rebus Polon.*

An. 1130. Magnus Gotthorum rex Christianam fidem est complexus. *Olaus Mag.lib.2.de gentibus Sept.c.7.*

e Lotharius Imperator corona Imperiali ab hoc pontifice est insignitus, & compescuit schisma contra Innocentium. *Palmer.in Chron.*

Nam multa hic Pont.ab Antipapis passus est. Anselmum Hanelburgensem an. 1138. misit ad Caloioannem Orient. Imp. Constantinopolim, qui in conuentu S.Sophię de processione Spiritus S. contulit, Nechite Nicomediensi episcopo contrà disputãte. Lege libros tres eiusdem Anselmi, τῶν ἀντικειμένων, quos cogatu Eugenij 3. edidit.

Cum in Galliã venisset Innoc. Iudæis Parisiensibus sacræ legis volumen precioso panno velatum offerentibus respondit, Deus omnipotens auferat velamen à cordibus vestris. *Annales Franc.*

Confirmat ordines monachorum Præmonstratensium & Cistersiensium. *Plati.* Posterior antea receptus fuerat à Rom. pontifice Paschali.

Ludouicum Iuniorem regem Francorum Remis inungit. *Anno.lib.5.c.52. Pet.Venerabilis lib.5. epist.2.* Pisanos & Genuenses conciliat. *Plat.*

Philippus puer paulo ante regio ornatus diademate Parisijs equo deturbatus, subita morte perijt an.1131. *Sigeb.Cõt.*

Hoc tempore populus R. multa cum finitimis Tiburtinis, Tusculanis, Albanis, Prænestinis, & reliquis Latij populis bella gerere cœpit, quæ Tusculi excidio tandem, quinquagesimo post anno, finita sunt. Quorum occasione Innocentio Pont. qui pacem, quàm bellum mallebat à ciuitatis administratione submoto, Senatores aliquot (non Coss. vt Platina & Volateran. putant). Equites, Patritius, qui omnibus præesset, iudicesque alij, veterum Romanorum exemplo instituuntur. *Onuphrius.* & vicissim Populus ab electione Pontificis penitus excluditur. *Idem.*

Lotharius Imperator Pandectas, Codicem, & alios iuris ciuilis libros suo tempore à tineis & blattis liberatos per Vuernherum Iurisconsultum, (eum Accursius nominat Irnerium) edixit legi in scholis publicis, & ex ipsis iura in foro dari. *Carion.in Chron.lib.3.* Hinc emerserunt eo tempore doctissimi iuris interpretes, inter quos post illum Vuernherum (qui ob eminentem eruditionem dictus est Lucerna iuris) Azo primas obtinuit, qui obijt Bononiæ an. 1200.

Anteà per 600. amplius annos Romanæ leges ex Italia exulauerant. Nam cum eam Gotthi, Franci & Longobardi occupassent & lacerassent, patrias leges in illam intulerant, Romanis legibus oppressis & forma Iudiciorum mutata.

Vuernherus iuris interpres, qui auditor Iurisconsultorum Constantinopoli fuerat, Lotharium Saxonem minus in bellis ciuilibus impeditum hortatur, vt lites præcipiat ex legibus Romanis iudicari & easdem Romæ & Bononiæ enarrari. Sola enim Græcia studia veteris illius doctrinæ, sicut & cæterarum ferè artium retinuerat, vt indicant commentarij in ius Romanum Constantinopoli scripti, glossematis & enarrationibus doctorum Italicorum similes.

Hoc occasionem dedisse iuri pontificio multi scribunt. Nam & Gratianus, qui Pontificum decreta congessit, sub Lothario vixit. Tunc & Theologia scholastica siue disputatrix de suo incremento meditatur.

Manuel Imp. per legatos amplissima munera Conrado Imp. offerentes exemplo patris sui, fœdus cum eo renouat. *Frisin-*

Anni Christi	170.	Anni mundi.
1130	e Innocentius 2. Romanus, an. 14.	5218
1144	mens. 7. d.13.	5232

Patriarchis.

Constantinopoli Ioanne 8.

Antiochiæ Bernardo, deinde Rodulpho an. 4. Americo an. 50.

Hierosolymis Gulielmo an. 15.

Principibus.

Eisdem Imperant. vsque ad Manuelem Orient. Imp. Conradum 3. Occid.

Philippum cum patre & solum Ludouicum 9. dict. 7. Iuniorem seu Lenem Frã. Reg.

Alphonso 8. Hispaniæ, Henrico I. Angliæ, deinde Stephano Franco an. 20.

Boleslao 3. Polonię principe, deinde Vuladislao 2. an. 7.

Alphonso Portugalliæ rege primo.

CONCIL. *Herbipolense, præsente Lothario Imp. In eo confirmatur ordinatio Innocentij. Munster.in Cosmog.*

1130 — *Claromontense, præside Papa contra Anacletum Antipapam & eius factionis socios. Polyd.li.5. Ang.* — 5218

1131 — *Remense, præside Innocentio, qui in eo damnat schismaticos, & Ludouicum Iuniorem coronat, præsente patre Ludouico Crasso. Gul.Nang.* — 5219

Placentinum.

Anni Christi.

1131 *Pisanum, pro fide Christiana iuuenda in Syria & contra Pseudopapas. Plat. Quidam etiam volunt fuisse contra Henricum monachum Tholosanum hæreticum.*

Stampense, in quo D. Bernardus, Petrum qui se Anacletum nominabat, repudiari persuadet approbata Innocentia. Vincent. lib. 27. cap. 6. & in vita D. Bernardi lib. 2.

1131 *Moguntinum, præsente Lothario, & præside legato Apostolico. Trith. in Chron. monast. Hirsang.*

DECIMVM vniuersale Concilium Lateranense, Patrum mille, pro iure cleri, & contra pseudopontifices. Plat. lib. Concil.

1140 *Suessonense, præsente legato Rom. pontificis contra Abaillardum sub Lud. Seniore Frãc. rege. Ottho Frising lib. 1. de Frider. cap. 17.*

1141 *Senonense, præsente Ludouico Iuniore, & multis Episcopis atq; Abbatibus, contra Petrum Abailardũ peripateticum, qui timens iudicium Concilij & eorum quos ipsemet elegerat, prouocauit ad sedem Apostolicam. Guil. Nang. Bernard. epist. 189. & 191.*

Antiochenum plurimorum Episcoporum Orientis; præside legato Apostolico Petro Archiepiscopo

Anni mundi.

5219 *Frisingens. lib. 7. c. 28.* Interim tamen farinæ gipsum miscuit, ex quo Conradi in Syria exercitus miserè perijt. *Nicet. in Annal.*

Ei pro Mahumeto decreta condenti, pacis prætextu, & alia in religionis capitibus mouenti resistunt Theodosius Constantinopolitanus Patr. & Eustathius Thessalonicens. *Nicetas lib. 7. de eius gestis.* Anathema in Mahometis deum, quem nec genitorem nec genitum, sed holosphyron esse asserit, ex omnibus catecheticis libellis aboleri satagebat, sed ijdem fortiter restiterunt. *Ibid.*

Ludouicus Iunior Franc. Rex vno ferè mense ante mortem patris Alienoram, siue Alienordim, siue etiam Leonoram hæredem Guilelmi Ducis Aquitaniæ duxit in vxorem apud Burdegalam vrbem. *Æmil. lib. 5.* Harum nuptiarum causa eius pater Ludouicus Crassus primus (nam & ipse illud idem postea edicto confirmauit) remisit diocesi Burdegalensi iura regalia in eligendis archiepiscopis, episcopis, & abbatibus, vt apparet ex tabulis cameræ rationum Lutetianæ.

5219 Petrus Abeilardus (qui nonnullis Bailardus, alijs Alardus dicitur) Britannus hæreticus, & summus philosophus, primò relicta vxore monachus apud D. Dionysium, demùm Abbas in Britannia. *Guilel. Nangiac.* Præter Deum aliquid æternum constituebat, & quid tertium præter creatorem & creaturas. *Bernard. de Lutzemb.* Docebat Christum non assumpsisse carnem vt hominem liberaret: Timorem Domini castum non esse in futuro sæculo. *Bern. epist. 190.* De Trinitate sapiebat Arrium, quanquam ab Alberico Remense & Leutaldo Nouariense Sabellianus indicatus sit. *Otho Frising. lib. 1. de Frider. c. 17.* de persona Christi Nestorium, de gratia Pelagium. *Bern. epist. 192.* Malè insuper sentiebat de processione S. Spiritus, quem negabat esse ex substantia Patris vel filij: De anima Christi, de descensu Christi ad inferos, de Sacramento altaris, dicens post consecrationem priora accidentia quæ remanent pendere in aëre: de potestate clauium, de originali peccato; de concupiscentia, & de alijs multis religionis capitibus. *Bern. epist. 188. & 189. & 190.*

5228 Arnaldus de Brixia alter ex Italia hæreticus se illi adiunxit. *Bern. epist. 189. & 195.*

Petrus de Bruis Petrobusianos sacramentarios multis erroribus deformes creat. *Petrus Cluniacens epist. 1. & 2. & alibi.* in Septimania, Arelatensi, Ebreduonensi, Diensi & Vuapicensi episcopatibus, denique in Vasconia & Narbonensi & Tholosana prouincia. *Idem.*

Apostolicos, qui se dictitabant iuxta Apostolorum doctrinam vitam instituere, videtur appellare Bernard. *Ser. 65. & 66. super Cantic.*

5229 Primi negarunt post Berengarium Missam esse sacrificium, è Petro Cluniacensi, Tractatu contra Petrobusianos, siue de sacrificio Missæ.

Henricus Tholosanus Petri Bruis discipulus monachus, hæreticus, negabat oblationes pro mortuis aliquid prodesse: damnabat sanctorum inuocationem: olei & chrismatis consecrationem, ecclesiasticam excommunicationem, peregrinationes religionis voto, omnes denique ecclesiasticas constitutiones spernebat. Talem insinuat *Bern. epist. 241. & liber 3. de vita Bernardi cap. 5.*

Vilbertus Carnotẽsis, Conradus Hirsaugiensis. Hugo de Folieto Corbiensis monachus auctor libri De claustro animæ & corporis. *Guilel. Nangiac. Tritheim.*

Maximus Armeniorum pontifex, imo omnium episcorum Capadociæ, Armeniæ, Mediæ & Persidis doctor eximius. *Tyr. lib. 15. c. 18.*

Caloloannes Imp. Constant. frustra Syriam tentat, Gabulensi episcopo firmiter resistente. Itaque in Syrios eremitas effudit bilem, eosque trucidauit an. 1143. *Frisingens. lib. 7. cap. 28.*

D. Bernardi hortatu Conrardus 3. sacra arma induit.

Quidam Ioannes à Temporibus vel à Stampis fertur vixisse annos 361. à tempore Caroli Magni, cuius ipse erat armiger, vsque ad Ludouicum Iuniorem. *Guilel. Nang. Gagu. lib. 6. Ignatius. Nauc. & Sup. Chro.*

Anno 1136. mortuo sine virili sobole Henrico 1. Anglorum rege, regnum Angliæ à Normanis translatum est ad Francos per Stephanum Francum illius nepotem ex Adela sorore, & Stephani Blesensis Comitis filium. *Polyd. lib. 12. histor. Angli.*

Malachias Archiepiscopus Ardinachensis siue Armachanus in Hybernia doctissimus & sanctissimus miraculorum dono clarus obijt. an. 1148. *Bernard. in eius vita.*

f Primus sine vllo populi interuentu Papa creatus est, lege à præcessore Innocentio 2. posita, qua populus omnino a Pontificis comitijs exclusus est, & ad solos Cardinales Pontificis electio, paulatim etiam cleri primoribus exclusis, vel in Cardinalium collegio cooptatis redacta. *Onuphrius.*

Vna re fœlix, quod nullis seditionibus vexatus fuit. Quo tempore Hierosolyma iterum capta est à Saracenis. *Vincelius.*

Capta etiam Edessa Mesopotamiæ vrbe ab Alaph siue Sanguino Turcorum principe, omnes Christiani, quotquot fidem noluerunt eiurare, cum Hugone episcopo miserè mactati sunt. Mulieres item, in ludibrium Christi aris impositę violantur, deindeq; interficiuntur. *Bonfinius lib. 6. Vngar. deca. 2. Sigeb. Continuat.*

Eadem ferè tempestate sub Imperio Manuelis Comneni Clizastlanes Sultanus magnam Christianorum multitudinem Laodiceæ in Phrygia pecudum more partim abegit, partim occidit. Inter quos & Salomon pontifex. *Nicetas Coniat. in Annal.*

Gerardus à Nazareth Laodicensis Episcopus, de vna Magdalena contra Græcos & alia scribit. Ioannes Sarisburiensis.

Ludouicus Rex, quod expugnato Victriaco in Ecclesia 1300. diuersi sexus & ætatis hominis cremati essent, terram sanctam pænitentiæ causa adiit, vbi integrum annum substitit. *Sigeb. continuator.* Idem an. 1155. S. Iacobum in Gallicia, exinde post quatuor annos montem S. Michaelis de periculo maris religionis ergò petijt. *Ibidem.* & an. 1177. in Angliam ad B. Thomam. *Ibid.*

Henricus rex Portugalliæ primus multa gerit contra Saracenos, à quorum tyrannide an. 1147. Olisipponem liberauit.

Albo Ali Abinseni (.i. ex posteris Seni, nomen enim patris ipsius erat Eli inquit. Elias in Tisbi rad. אבן) Abenroes siue Abenrois Mesue Medici, & Philosophi Arabes, Aben Tumert Astrologus Cordubæ florent ab anno 1140. Regnabat Mauris Africæ & Hispaniæ Albo Haly Aben Teffin, qui in illis motibus perijt, quos pro Imperio quidã Abdelmon concitarat. *R. Abraham in Cabbala.* Sabellicus Enneade 9.

Anni Christi.		Anni mundi.
	Lugdunensi, cõtra Radulphum Patriarcham Antiochenum, qui depositus est & reclusus in monasterium. Tyri lib. 15. cap. 16. & 17.	
1137	*Hierosolymitanum, eodem præside, præsente Maximo Armeniorũ Catholico, imo & omnium Episcoporũ Cappadociæ, Mediæ & Persidis principe. Eo in concilio actum est contra Armeniorum errores in fide, quos ipse Episcopus promisit se curaturum emendari. Tyri. li. 15. cap. 18.*	5225
	Schisma 18.	
1130	Anacletus 2. nomine Petrus, à quibusdam Cardinalibus electus Pontifex Rom. sedit contra Innocentium. an. 7. mens. 9.	5218
1138	Post eius mortem à suę factionis Cardinalibus creatus est Victor 4. qui cùm sedisset menses aliquot consilio D. Bernardi cessit Innocentio. *Æmyl. lib. 5. Plati.* In hoc schisma cõponendo D. Bernardus septennium laborauit. *Fasc. Temp.*	5226
	171.	
1144	f Celestinus 2. Tuscus	5232
1144	mens. 5. di. 13.	5232
	Vacat d. 13.	
	Patriarchis.	
	Constantinopoli Michaele Iuniore an. 4. mens. 6.	
	Antiochiæ Aymerico.	
	Hierosolymis Gulielmo.	
	Principibus.	
	Manuele Comneno an. 38. Orient. Imp.	
	Conrado 3. an. 14. Occiden. Imp.	
	Ludouico 9. dict. 7. Iuniore an. 43. Franc. Reg.	
	Alphonso 8. Hispaniæ.	
	Stephano Franco Angliæ.	
	Vuladislao Poloniæ.	
	Alphonso Portugalliæ rege primo.	
	CONCIL. *Lateranense, ne laicus clerico vim inferret.* Plati.	

Anni Christi.

172.

1144 g Lucius 2. Bononiesis 5232
1145 mens.11. d.4. 5233

Vacat d.2.

Patriarchis.

Constantinopoli Michaele Iuniore.

Antiochiæ Aymerico.

Hierosolymis Gulielmo.

Principibus.

Iisdem Imperantibus & regnant.

CONCIL. *Gallicanum contra Petrum Abællardum Peripateticum.*

173.

1145 h Eugenius 3. Pisanus, 5233 an. 8.
1153 mens.4. d.20. 5241

Vacat d.2.

Patriarchis.

Constantinopoli Michaele Iuniore, deinde Cosma 2.m. 9. Nicolao 3.an.3. Theodosio 2.an.2.

Antiochiæ Aymerico.

Hierosolymis Gulielmo, deinde Fucherio an.11.di.17.

Principibus.

Manuele Comneno Orientis Imp.

Conrado 3. Occid. Imp.

Ludouico 9. dict. 7. Iuniore Franc. Reg.

Alphonso 8. *Hispaniæ, deinde Sanctio an.14.*

Stephano Franco Angliæ.

Boleslao *Crispo Polonorum principe an.27.*

Alphonso *Portugalliæ rege primo.*

Anni mundi.

de 9. ponit sub Alexandro 3. an.1159.

Rabbi Iehuda Leuites incidit in eadem tempora. *Abben Ezra in 9.cap.Daniel.*

g Bellator contra Saracenos pro Hierosolymis. *Platina.*

Huius consensu factũ concilium in Gallia contra Abelardum, qui rationibus victus, non modo sententiam mutauit, sed & monasticam vitam professus est. *Summa Concil.* Serio fuisse conuersum & sanctè mortuum Petrus Cluniacensis in epist. testatur.

S. Amedeus Lausannensis, Drogo Hostiensis Episcopi doctissimi.

Mesopotamiæ populi ferè omnes ad fidem Christi reuertuntur. *Palmer.*

Edessa paulo post à Turcis capta. Episcopus capite truncatur, & multa Christianorum millia trucidantur, an.1145. *Sigeb. Continuator.*

Conradus Imp. Iudæos à Galliæ Germaniæque populo eiectos recepit, ac in suis municipijs, præsertim Norinbergæ tutum hospitium concessit. *Frising lib.1. cap.37. de gestis Frider.*

Cum oppidum Vuemsbergam ijs conditionibus cepisset, vt mulieribus saluis abire liceret, portantibus de suis rebus, quantumcunq; vnaquæq; posset, illæ solos maritos in humeris & paruos liberos in sinu atque amplexu gestantes, exierunt, cæteris rebus militum prædæ relictis. Qua philostorgia motus Imper. omnibus conuiuio exceptis ignouit.

Moriturus præterito filio ætate iam maturo Fridericum Aenobarbum imperio destinauit.

Eudo de stella, qui se dicebat esse Christum an.1148.

Bellum sacrum tertium Eugenij tempore, cui præfuerũt Conradus Imp. & Ludouicus Iunior. Hanc expeditionem Tyrius scripsit, & ex Græcis Nicetas Coniates.

h Discipulus S. Bernardi, qui ad eum sedentem in Petri cathedra scribit libros de Cõsideratione, religione & eruditione refertissimos, quos Pontifices debent semper habere in manibus.

Instituit Tornacensem Episcopatum in Gallia, cùm per annos circiter 600. à tempore S. Medardi fuisset sub Nouiodunensi Episcopatu: Electo in Episcopum Anselmo Laudunensi Abbate. *Guliel. Nang. Continuatio Sigeb.*

Ad Armenios id per legatos petentes Sacrificij formam, iuxta ecclesiæ Romanæ consuetudinẽ transmisit. *Otho Frising. lib.7. cap.32.*

Cardinales nutu diuino perciti hunc Pontificẽ elegerunt. *Plati.* Ille per D. Bernardum impetrauit à Conrado Imperatore & Ludouico Francorũ rege, vt Christianis in Asia contra Alcoranistas opem ferrent. Hinc vterque cum magno exercitu in terram sanctam profectus est, tempore Balduinorũ. Illa fuit 3. expeditio contra Turcas. *Tyri. lib.16. cap.18.*

Nam S. Bernardus miraculis clarus Francofordiam veniens Imperatori Conrado & Principibus persuadet, vt expeditionem contra Saracenos in Asiam suscipiant. *Helmold. in Chro. Slauorum cap.60.*

Partem exercitus destinant in partes Orientis, alteram in Hispaniam, tertiam ad Slauos, qui iuxta Saxones habitabant. *Ibid. cap.61.*

Ipsi cùm venissent Hierosolymam iunctis copijs cum Balduino. 3. & Hierosolymorum quinto rege Damascum obsident: sed dissidio ac dolo cuiusdam Assyrij, obsidio-

 nem

nem soluere coacti sunt, & ita quisq; ad sua nauigauit. *Tyri. lib. 17. cap. 8. & Æmyl. lib. 5. Gagui. lib. 5.*

Miserabilis fuit interitus exercituum Imperatoris Conradi & Ludouici regis Franc. legati Imperatoris Constantinopolitani dolo. *Helmold. in* Chro. *Slauorum cap. 61.*

Hoc vnum prospere cessit de vniuerso opere, quod peregrinus exercitus Lisbonam in Portugallia ceperit, & eam Portugalensi regi vindicarit. *Ibid. cap. 62.*

Sugerius Abbas S. Dionysij, regni Francorum negoria ob absentiam regis, iuxta illius cœnobij prærogatiuam administrabat. *Ottho Frising. lib. 1. de Friderico c. 55.*

Gilbertus Porretanus Pictauorum episcopus, ob insignem eruditionē Vniuersalis dictus, proscribitur ab Ecclesia in concil. Remensi quod negaret diuinitatē, qua Deus est, esse Deum. *Bernard. sup. Cantica ser. 80. Contin. Sigeb.* Rem paulo aliter narrat Ottho Frising. lib. 1. de Frideric. cap. 55. 56. 57. Quatuor scilicet Porretano obijciebantur: primo quod assereret diuinam essentiam non esse Deum. 2. proprietates personarum non esse ipsas personas. 3. Theologicas personas in nulla prædicari propositione. 4. Diuinam naturam non esse indeterminate incarnatam. De tribus vltimis ob exortum Cardinalium contra D. Bernardum & Gallos episcopos tumultum, simul ob Theologicas rationes, quæ hincinde habebantur, nihil est decretum. De primo Romanus pontifex definiuit. Episcopus verò præmissam summi Pontificis sententiam reuerenter excipiens, Archidiaconis suis in gratiam receptis, cum ordinis integritate & honoris plenitudine ad suam diocesim recreauit.

Potho presbyter Prumiensis ann. 1152. scribebat lib. de Domo Dei. *Ipse. Ibid.*

Rabbi Moses Hispanus, Ben Maimon (qui & contractis dictionibus dicitur Rambam) videtur floruisse circa hæc tempora. Hunc Iudæi habent in summo honore, adeò vt cū insigniuerint titulo מורה צדק, id est, Doctoris institiæ.

Ipse præfatinne Maimonim, quo opere complexus est, vniuersum Talmud lingua purè Hebraica, in eorum gratiā, qui nesciunt linguam Talmudicam, vel vt impuram & barbaram, fastidiunt, se scribere tradebat an. 1108. excidij Hierosolymitani, Mundi 4936.

Idem in quadam epistola de Astrologia, meminit sua ætate fuisse in Australi plaga quendam impostorē, qui se prædicans præcursorem ac nuncium Messiæ siue Christi mox venturi, multos Iudæos ac Arabes seduxit ementitia miraculis.

Eustathius Thessalonicensis Archiepiscopus in libros Homeri, scripsit commentarios sicut & in Dionysij discriptionem orbis. *Nicetas lib. 7.*

Narrabat Gabulensis in Syria Episcopus Eugenio Papæ, quod ante non multos annos Ioannes quidam vltra Persidem & Armeniam in extremo Oriente agens rex & sacerdos cum gente sua Christianam profiteretur religionem, verum Nestorij fermento permixtam. *Frising. lib. 7. cap. 33.* Quem post aliquot annos à Tartaris deletum ex Marco Veneto annotabimus.

An. 1148. Rogerus Siciliæ rex Archiepiscopum Africæ, qui Romam vt consecraretur venerat, ad sedem suam remittit liberum. *Sigeb. Conti.*

An. 1146 Ludouicus Francorum rex Hierosolymam, voti causa, abijt. *Annon. lib. 5. cap. 53.*

Robertus Naxarenus episcopus crucem Christi erigens contra

Anni Christi.		Anni mundi.
1153		
1145	CONCIL. *Vezelium siue Vizeliacum in Burgundia, pro expeditione contra Turcas, præside Eugenio, & præsente Ludouico Rege cum Aleonora Regina, & alijs Regni Principibus, qui post orationem habitā à D. Bernardo crucem acceperunt sacram militiam professi. Plati. Ioan. le Maire.*	5233
1145	*Parisiense quoddam Concilium fertur tunc celebratum ab Eugenio. Ioan. Tili.*	5233
1147	*Ptolemaicum præsente Conrado. 3. Tyri. lib. 17. cap. 1.*	
1148	*Remēse, præside Eugenio & præsente D. Bernardo, contra hæresim Gilleberti Pictauiū Episcopi, Aballardi subtilitatem secuti, quam ipse eo in Concilio publicè recantauit. Bernard. serm. 80. in cantica. Anto. tit. 17. cap. 1. Fuit etiam contra quē-dam nomine Eonem, qui se magnum prophetam, imo verò Dei filium, per quem omnis oratio concludebatur, cum diceretur per αιῶνα &c. prædicabat, & ex suis discipulis alios constituebat Angelos, alios Apostolos. Contin. Sigeb. Ottho Frising. lib. 1. de Frederico cap. 50. 51. vsque ad 55.*	5236

Anni Christi. | *Anni mundi.*

contra incendium, flammam & fumum, impellente vento in exercitum Turcicum conuertit. *Tyri.lib.16.cap.11.*

Aleonora repudiata à Ludouico Rege in ipsius odium an. 1152. nupsit Henrico Duci Normaniæ & Andegauensi Comiti, qui postea fuit Rex Angliæ: Ex quo habuit filios quatuor, Henricum, Richardum, & Ioannem postea reges Angliæ, & Ganfridum Comitem Britanniæ: filias totidem, quarum alia collocata est Regi Castellæ, ex qua nata est Blancha Regina Franciæ, mater S. Ludouici: Altera Alexio Imperatori Orientis: Tertia Saxoniæ Duci, vnde natus est Ottho Imperator: Quarta Tholozano Comiti. Quę nuptię fuerunt causa grauissimi belli inter Francos & Anglos. *Guilel. Naugia. Gagu. lib.6 Æmyl.lib.5.*

1150 — *Baugentiacum, in quo Ludouicus Leonoram vxorem repudiauit, ex qua habebat duas filias, Mariam & Alisam, Ioan.Til.* — 5238

Libri 4. Ioannis Damasceni de Orthodoxa fide è Græco in Latinum transferuntur per Burgundionem iudicem & ciuem Pisanum, qui maiorem etiam partem operum D. Chrysostomi è Græco in Latinum conuertit. *Antoni.tit.17. cap.1.*

Archiepiscopatus Vlisbonensis in Hispania instituitur an.1147. *Meier.in hist.Fland.*

An.1152 quatuor Archiepiscopatus instituuntur in Hybernia, sicut illic sunt quatuor prouinciæ. Armachana, Dubliensis, Cassellensis & Tuamensis, Quarum Armachana 15. habuit episcopatus. Dubliensis 5. Casselensis 13. Tuamēsis 10.

Treuirēse, cui interfuit Eugenius cum 18. Cardinalibus & D. Bernard. In eo libri 5. Hildegardis recepti sunt. Trith.in Chro.Hirsaug.

Templarij vt essent conspectiores suis candidis clamydibus assuunt cruces panni rubei. *Tyrs.lib.12.cap.7.*

i Amator & nutritius pauperum. D.Mariæ rotundæ templum extruxit. Famis tempore, qua tota ferè Europa conflictabatur, victū egenis etiam extra Romæ mœnia degentibus, largissimè suppeditauit. *Plati.*

Tuniū & Tenebium Aegypti pagi à Christianis inhabitabātur. *Nicetas lib.5.in Manuele.*

Lincopianum in Suecia. Magnus lib.18.hist.Gothorum cap.18.

Tamiathi insignis virgini dicata ecclesia habebatur in precio, inter medios Saracenos, quòd ibi olim Christus cum parentibus substitisset, Herodem euadens. *Ibid.*

Apud Francos Politici bonis Ecclesię inhiātes, nihil non contra ecclesias & monasteria moliti sunt. Claromontensis comes, eiusque nepos Podiensis Guilielmus, & alter de Polinato comes. Sic Guilielmus Cabillonensis. Sed eos repressit Ludouicus rex. *Anno.lib.5.cap.56.Gagui.lib.6.*

174

1153 — i Anastasius 4. Romanus an. 1. — 5241

1154 — mens. 4. d. 24. — 5242

Vacat d. 1.

Patriarchis.

Constantinopoli Constantino 4. an. 2.

Antiochiæ Aymerico.

Hierosolymis Fucherio.

Rupertus Boconiensis, Petrus Mauritius cog. Venerabilis Abbas Cluniacensis. Nicephorus Basilaces Paulinarum epistolarum insignis interpres. *Nicet.lib.7.de Manuele.*

Hæresis Publicanorum in Anglia. *Polyd.li.13. Ang.* quos alij Catharos, alij Patrinos. *Concil. Lateran.c. 27.*

Catharorum hæresis ex Tandemi reliquijs, primarijs Arnoldo, Marsilio, & Theodorico, quos Egbertus S. Florini Abbas oppugnauit. *Chron. Hirsaug.*

Cardensis hæresis de corpore & sanguine Domini male sentiens. *Ibid*

Guilelmus Aquitaniæ dux & Pictauiensis comes D.Bernardi discipulus eremiticū vitæ genus apud Gallos restituit, vt deinceps eius ordinis fratres non Augustiniani, sed Guilelmitę dicerentur, vsque ad Innocentium 3. qui eos Eremitarum S. Augustini nomine appellari voluit. Parisijs, relicta eremo, prima iecit cœnobij fundamenta, Anastasij, deinde Adriani Pont. iussu. *Bergom.lib.12. & Chron.Colon.*

An. 1154. Ascalon à rege Balduino capitur, ibique episcopus constituitur. *Tyr.lib.17.c.30.*

Fredericus hoc tempore ſuſcipit imperium, ſea expeditiones in Italiam moturus & multas turbas in Eccleſia excitaturus. *Nicet.lib.7.de geſtis Manuelis.* Et in Armenis, vbi contra Turcas pugnabat, in rapido quodam amne ſubmergitur. *Naucler. Tyrius.*

Sub 1153. Galfridus cognomento Arturus, quòd de Arturo Britannorum rege fictitio multa ſcripſerit, item de Ambroſij Merlini eius vatis prædictionibus &c. *Balaus.*

Hæreſia Armeniorum Monophyſitis cõſentanea. *Nicet. lib.17. Orthodoxiæ.* Hinc Manuel Imp. ſub an. 1170. ad eorum Catholicum, Theorianum legat, qui ab illa eum reuocaret, cuius diſputatio ibidem extat apud Nicetam.

Vterque tamẽ errat, ſiquidem Catholici ſiue ſummi Armeniorum Põtificis ad Græcos reſpoſio, quam ipſi afferũt, non eſt ſuppoſita. Nam Armenij fatebatur duas quidẽ eſſe naturas in Chriſto & vnã, ſed diuerſa ratione. Vno modo naturam pro parte Cõſtituti accipiebãt, altero pro Cõſtituto ſiue Cõpoſito, vt cum apud Ariſtotelem nunc Cõpoſitum, nunc partem Cõpoſiti ſignificare dicitur. Sic in Chriſto (inquiebant) duę ſunt naturę.i. duæ partes Conſtituti, deitas & humanitas; & vna natura .i. vnum Conſtitutum ex vtraque natura. Chriſtus ſiue perſona Chriſti. Afferebant pro ſimili hominem, in quo duæ naturæ exiſtunt, corpus & anima, & vna natura .i. vnum è corpore & anima compoſitum. Multum ergo aberant à Monophyſitarum ſententia.

Illo artificio Græci ſæpius vſi ſunt in Chriſtianoa Orientalea, vt quos cernerent in ſedem Apoſtolicam propenſos, hæreſeos infamia traducerent, vel etiam, quia præ ſe alios ſolent contemnere.

Hinc eos ſuſpectoa habeo, quotieſcunque de Syris, Maronitis, Aethiopibus, Perſis, India, Georgianis, Aegyptijs ſcribunt, eoa vel Iacobitas, vel Neſtorianos appellãtes. Nam qui verſus eos peregrinantur, Catholicos offendũt, nec niſi quibuſdam ritibus & ceremonijs à vobis differentes vident.

Mota queſtione de Dogmatibus Mahometis, Manuele Imperante, Deum ipſius anathematizandum viſum eſt, vt qui ſolitarius aſſeratur, auroque ſolido conſtans, (Holoſphyros) qui nec genuerit, nec genitus ſit, nec ſibi ſimilem quenquam habeat. *Nicetas lib.26. Orthod. & lib. 20. Anathematiſmo 22.*

R. Beniamin auctor libri Maſſahoth. i. Profectionum, ſiue vt interpres Benedictus Arias vertit, Itinerarij, genere Hiſpanus, tunc vigebat. Narrat enim ſe Ludouico Rege & Alexandro Romano Pontifice, qui mox ſedebit, Lutetiam veniſſe Regni totius caput, in qua (inquit) ſunt ſapientum diſcipuli, omnium, qui hodie in omni regione viuunt, doctiſſimi, atque hi noctu diuque legis ſtudio incumbunt. Loquitur de Iudæis tum Lutetiæ degentibus & ſtudijs ſuis Hebraicis incumbentibus.

k Noruegiam ſub gelido axe (Onuphrius Sueciam addit) ſua prædicatione ad Chriſti fidem perduxit antequam eſſet Roma. Pontifex. *Plati. Ioan. Stella in. Chro.*

Templorũ reſtaurator inſignis. Guilelmi Siciliæ regis ob rapta Eccleſiæ bona excommunicati ſubditos, omni ſacramento liberat. *Plat.* Gradenſem Eccleſiam primatum ſuper omnes Venetorum, Iſtriæ & Liburnorũ Eccleſias obtinere declarauit. *dec.2. lib. 5. Blondus.*

Vuilhelmus ſeu Guilelmus huic Pontifici reconciliatus ab eo declaratur & coronatur Rex vtriuſque Siciliæ, quam acceperat in feudum. *Crant.lib.6.cap.16.* Ex eo tempore Regnum

Anni Christi		Anni mundi
	Principibus.	
1153	*Manuele Comneno Orien. Imp.*	
	Frederico 1. Ahenobarbo ſiue Barbaroſſa an.38. Occid. Imp.	
	Ludouico 9. dict. 7. Fr. Reg.	
	Hiſpaniæ Sanctio tertio.	
	Angliæ Stephano Franco.	
	Poloniæ Boleſlao Criſpo.	
	Portugalliæ Alphonſo.	
	175	
1154	k Adrianus Anglus an. 4.	5242
1159	menſ. 10.	5247
	Vacat d. 3.	
	Patriarchis.	
	Conſtantinopoli Conſtantino 4. deinde Luca an. 12.	
	Antiochiæ Aymerico.	
	Hieroſolymis Fucherio, deinde Amatrico an. 23.	
	Principibus.	
	Manuele Comneno Orien. Imperatore.	
	Frederico 1. Ahenobarbo ſeu Barbaroſſa Occid. Imp.	
	Ludouico 9. dict. 7. Fr. Reg.	
	Sanctio tertio Hiſpaniæ.	

Anni Christi. | Anni mundi.

Stephano Franco Angliæ, deinde Henrico 2. Andegauensi an.34.

Boleſlao *Criſpo Poloniæ.*

Alphonſo Portugalliæ.

176.

1156 | 5247 — I Alexander 3. Senenſis,

1178 | 5268 — an.21. di.19.

Vacat d 14.

Patriarchis.

Conſtantinopoli Luca, deinde Michaele 3.an.9. Charitone an.1.menſ.2. Theodoſio an.6.

Antiochiæ Aymerico.

Hieroſolymis Amarrico.

Principibus.

Manuele Comneno *Conſtantinopolitano ſiue Orien. Imp.*

Frederico *1. Ahenobarbo ſiue* Barbaroſſa Occid.Imp.

Ludouico 9.dict.7. Francorum Rege.

Sanctio 3. Hiſpaniæ*,deinde* Ferdinando *2.an.17.Alphõſo 9.an.38.*

Henrico Andegauenſi *Angliæ.*

gnum Siciliæ appellatum eſt Patrimonium Petri.

D.Bernardus Abbas, Clareuallenſis oraculum ſui ſæculi, vitæ ſanctimonia & ſummis miraculis clarus obijt an.ætatis 63.& an.Christi 1153.*In eius vita lib.5 cap.2.* Alexander.3. PP.eum in Sanctorum numerum retulit an.1165.

Eo intercedente Fredericum & Conradum duces Bambergæ Lotharius Imp.in gratiam recepit.*Friſing. lib.7.ca.19.* Sic an.1144.eodem conciliante Theobaldum comitem Ludouicus Rex.*Sigeb.Cont.*

Anno 1158. Liuonia Regio, quæ hodie vocatur Lifland, cœpta eſt tunc primum à mercatoribus Christianis explorari:vbi cùm plurimi lucri cauſa ſæpe aduentarent, *S.* Menardus tunc presbyter doctiſſimus Christum prædicans multos eorum,inter quos erat Cobbe Liuonię Princeps,à gentilitate ad fidem Christianam traduxit. Ipſe poſtea rogatu Cobbe Principis ab Alexandro 3. PP. deſignatur illius loci Epiſcopus,vbi nunc eſt Riga Metropolis.*Crant.lib.7.ca.13.*

Eodem an.Siciliæ rex Guilhelmus captam Sibillam, quæ eſt Metropolis inſulæ Gerx inter Africam & Babilonem Aegypti,Christianis incolendam dedit, præpoſito Archiepiſcopo.*Sigeb. Continu.*

Mediolanum Friderico Imp.Iudæi produnt.*Bergo.lib.12.* Eam diruit & ſale conſperſit, auctoribus defectionis ſecuri percuſſis.

An. 1158.eiectis,qui ſupererant in Obotritorium terra, Sclauis, incolas ex Hollandia Friſiaque Henricus Saxo ſubſtituit. *Helmod cap.88.*

Ducem Boemiæ regia dignitate & titulo inſigniuit,ob res preclarè ad Mediolanum geſtas renunciatione & confirmatione publica & ſolenni ritu facta.

A Gunthero poëta verſibus celebratur.

I Confirmat ordinem Cartuſienſium. *Faſci. temp.*

Optimè præfuit, quatuor Antipapis è medio ſublatis: quos contra ipſum erexerat Fredericus Imp. bello furens contra Italiam.

Doctiſſimus fuit præcipue in ſacris literis, decretis, Canonibus,& Romanis legibus.*Conti. Sigeb.*

Romæ moritur ſublatis prius è medio quatuor Schiſmaticis pontificibus, quorum ſeditionibus Eccleſia Romana penè ſubuerſa eſt.

Cæſarianos Pſeudopontifices excommunicatos, quanquam integra ætate,ſenex iuſto Dei iudicio ſepelijt. Fauebant ei legitimo Pontifici duo Reges,Ludouicus Galliæ & Guilelmus Siciliæ. *Iouius lib.1.viro illuſt.*

Eo tempore Guelphorum & Gibellinorum factiones Italiam præcipuè miſcebant. Guelphi auctoritatem Romani Pont. contra Cæſarem tuebantur.

Frederici Imp.vim metuens ad Venetos confugit. Verũ Otthone Imperatoris F. qui cum claſſe pontificem repetebat,à Venetis victo & capto, pax Italiæ eſt reddita. *Cromer. lib.6.de rebus.Pol.*

Ad eius pedes procubuit Fredericus Imp. petens abſolutionem excommunicationis.*Plati.* Ferunt Ludouicum Frãcorum & Henricum 2. Anglor.reges, pedites ei inſeruiſſe ſtratoris officio,ac leua dextraque frænum equi ipſios tenẽtes eum per Totiacũ vrbem magna cum pompa deduxiſſe.

Illum prenſabat Emanuel Orientis Imp.Occidentis Imperium ambiens, non ignarus inimicitiarum eius cum Friderico.*Plati.*

Fredericum Occidentis, Emanuelem Orientis Impera-

tor Gulielmum Siculum & Longobardos diffidẽtes in gratiam reduxit. *Martinus Polonus*. Henricum quoque regem Anglorum & eius filium. *Continuat. Sigeb.*

Præter vnũ D. Petrum qui 25. ferè annis, Syluestrum primum & Adrianum primum, quorum vterque 23. annis præfuit, cæteros annorum numero in Pontificatu superauit. *Ibid.*

Sub hoc Alexandro totus tunc orbis Christianus mutuis bellis fere collidebatur. Veneti cum Hungaris, & Græcis de Dalmatiæ dominatu decertabant. Græcorum Imp. Emanuel ab Alexandro Pontif. non ignarus inimicitiarum eius cum Friderico magnis pollicitationibus & donis Occidentis imperium ambiebat. In Anglia Henricus rex Thomam Cantuariensem cum occidisset, à filio regno pellebatur. Fredericus Imp. Longobardiam & Italiam vexabat. Germaniam Henricus Saxonum dux motibus cõcitabat. Boëmia ciuilibus bellis distinebatur. *Crom. li. 6. de rebus. Polon.*

Alexander Lutetiam se contulit & sacella multa in S. Germani de Prato Ecclesia dedicauit. *In Chronic. Monastery. S. Germani Pratensis, quorum ibi fragmentum pendet de Sacellorum quorundam cancellis.*

In Asia Emanuel Orientis Imp. in prælio quodam captus à Turcis, mox ex pacto dimissus, paulo post obijt. *Cromer. Ibid.*

Petrus Longobardus cognomento Magister sententiarum, qui Episcopus Parisiensis an. 1160. salutatus est, cessione Philippi Ecclesiæ illius Archidiaconi, Ludouici regis fratris, qui alioqui à maiore parte electus fuerat. *Æmyl. in Lud. Iuniore. Contin. Sigeb.*

Gratianus Bononiensis monachus, rapsodus libri Decretorum.

Petrus Trecensis cognomento Comestor vel manducator, auctor scholasticæ historiæ, si nonnullis credimus, fratres nothi. *In vita Gratiani.* Alij contra putant eos nec germanos nec συγχρόνους fuisse: sed ipsi falluntur, quod ad eorum tempus pertinet.

Richardus à S. Victore Theologus Parisiensis.

Contra Petri Longobardi aliqua capita scripserunt Gulielmus episcopus Senonensis, Ioannes Cornubiensis in suo Eulogio & Ioachim Abbas.

Hugo Eterianus, qui ad hunc Alexandrum suos tres libros de processione Spiritus S. scripsit, & apud Emanuelem Imp. Constantinop. magnæ fuit auctoritatis. Errat enim Tritemius, dum illum locat sub Alexandro 4. Multa Græcè & Latinè scripsit.

Leo Tuscus interpres Liturgiæ D. Ioannis Chrysostomi se eius σύγχρονον fuisse scribit.

Banduinus alter auctor librorum 4. sententiarum Theologicarum. Nam nescitur vter, ipsene an Petrus Longobardus fuerat cuculus, alienum sibi supponens partum, vt fit in Plinio & Solino. Hoc vnum scitur Theologiam Scholasticam ab his duobus præcipuè fuisse fundatam, ob subtiles Græcorum contra Latinos disputationes de Trinitate, de Processione S. Spiritus, ob Berengarianos & Petrobusianos cõtra Sacramenta multa temerè & curiosè effundentes, ob Gilb. Porretanũ, Pet. Aballardum philosophos Theologiæ philosophiam admiscentes, vt spinosas & subtiles quæstiones deciderent & amputarent. Aemulati sunt Damascenum, cuius 4. libros de Orth. fide, citant, ordinẽ & methodum sequuntur.

Anni Christi.		Anni mundi.
	Boleslao Crispo Poloniæ, deinde Miecislao sene an. 4. Cazimito an. 17.	
	Alphonso Portugalliæ rege primo.	
	Schisma 19. quod durauit an. fermè 20.	
1159	Octauianus, qui & Victor 4. cõtra Alexandrũ à tribus tantũ, vel vt alij volunt quinque Cardinalibus factione Imperatoris Ahenobarbi electus PP. sedit an. 4. mens. 7.	5247
	CONCIL. Claromontense, præside Alexandro Rom. Pont. contra Victorem, & Fredericum Imp. celebratum fuisse, testantur Platina & aliqui alij.	
	Cisterciense habitum Morimundi. Helmold. lib. 2. cap. 9. de Slauis.	
1163	*Taronense, præside Alexandro Papa, quo in Concilio acta Concilij Papiensis, in quo Victor Pseudopontifex, & Fredericus Imp. præfuerãt, damnata sunt, & vterque excommunicatur. Contin. Sigeb. Æmyl. li. 5.*	5252

am

Anni Christi.		Anni mundi.
1164	Calixtus 3. Victori in schismate succedens, sedit ferè an. 6.	5252
1169	Paschalis 3. antea appellatus Ioannes, à quibusdã electus post mortem Caliari, iussus tandem est à Friderico Imp. se abdicare pontificatu: sic finitum est schisma, postquam sedisset an. 7. m. 5.	5257
1171	*CONCIL. celebre plurimorum Episcoporum, coactum ab Hẽrico Anglia rege Cassels, qua vrbs est Hybernia insula, ad corrigenda ea qua minus rite secundũ dogma Christianum fiebant in Hybernia (nam singuli pro opibus plurimas habebant vxores) quam ipse Henricus nuper edomitam ab Alexaadro Papa dono acceperat, cum iã ab initio post Christianam religionem acceptam Hyberni sese ac omnia sua in Romani Pontificis ditione dedidissent. Polyd. lib. 13. Ang. hist.*	5259
1178 vel 1180	*Vndecimum generale Concilium (secundum vniuersale Latinorum) alijs primum Lateranense, praside Alexandro Rom. Pontif. Episc. 280. (vel 300. vt ait Tyrius lib. 21. c. 26.) cum Orientalium tum Occiduorum: continens 50. capita de reformandis moribus, tam Laicorum quã Ecclesiasticorũ, & ne infidelibus arma deferantur. Antonin. tit. 17. ca 1. Tom. 3. Concil. In eo secta Vaaldensium damnatur. Item Catharorum*	5266 vel 5268

Ottho Frisingensis Episcopus filius S. Leopoldi, frater Henrici ducis Austriæ & Freder. Imp. patruus, Chronologiam ab orbe condito ad annum Christi 1150. octo libris pertexuit. Primus Bauaros rationem disputandi Aristotelicam docuit. *Æn. Sylaius.*

Helmoldus canonicus Butsoniensis Historiam Henetorum siue Sclauorum à Carolo Magno ad Fredericum AEnobarbum vsque ad an. Christi 1168. perduxit.

An. 1162. Cingi siue Congi Tartarus faber contra Imanum Magnus Cham siue Imp. gentis suæ per seditionẽ creatur, moa vicinos subigit & tandem Vmcanum ipsum dominum suum, qui à Latinis presbyter Ioannes vocabatur, & in India & Serica, nõ Aethiopia, imperabat. Illic deinceps imperium Orientis desijt esse penes Christianos, mansit tamen religio incolumis, vnde & totus Oriens Christianis respersus est, & prouincia Tenduc, vbi erat presbyteri Ioannis Regia, tota penè Christiana. *Hac ex M. Veneto, qui horum fuit spectator.*

Inde eius posteritas in Scythia & India latissimè regnat, collocata regni Metropoli in Catay & Quinsai, & tota Scythia Tartariæ nomen sortita.

Quidam Sardensis mente captus, elapsus à parentibus, diu more ceruorum vixit, gradiens pedibus manibusque & vescens eorum pabulo. Tandem cùm Rex Sardiniæ insulæ venaretur, captusque fuisset cum ceruis alijs, parentibus eum alloquentibus nihil respondit, sed nec appositum panem & vinum gustare voluit, contentus herba: vnde & paulò post media nocte clam, manus parentum euadens, ad ceruos redijt, nunquam postea visus ab aliquo. *Abben Ezra in cap. 4. Daniel.*

Petrus Blesensis Archidiaconus, Thomas Græcus, Arnoldus Abbas Bonæuallis, Guibertus Abbas Gemblacensis, Petrus de Riga Remensis, Ganfredus Antisiodorensis, Ioannes Episcopus Carnotensis, Balduinus monachus Abbas Fordiensis, postea Vuigorniensis Episcopus, Balduinus Archiepiscopus Cantuariensis, Ecbertus Abbas S. Florini, Odo Cantianus scriptores Ecclesiastici. *Trit. de scripto. Contia. Sigeb.*

Ordo Vuilhelmitarum seu Gulelimitarum (quos vocant heremitas) sumpsit initium à Ioanne Bono Mantuano. *Sabel. Eanead. 9. Fascicul. temp.* Nomen autem à Guilelmo Aquitaniæ duce & Pictauiensium comite, qui eam familiam condidit vt sectarentur collectam ex D. Augustini operibus regulam.

S. Thomas Cantuariensis Archiepiscopus, cognomento Bequetus, fit martyr in Anglia an. 1171. *Tyri. lib. 20. cap. 23.* Quam ob cædem Henrico 2. tunc Angliæ regi specie pœnitentiæ iniunctum est inter cætera ab Alexandro Pontifice Rom. vt ipsius subditi possent liberè ad Romanam curiã prouocare: & ne deinceps vllus esset rex Angliæ, quem Roma. Pontifex non designasset. *Polyd. lib. 16. hist Ang. Blond. li. 5. dec. 2.* Henricus 8. Angliæ Rex ipsius S. Martyris reliquias incendit an. 1538.

Petracensis vrbs vltra Iordanem in finibus Moab, secũdæ Arabiæ metropolis an. 1167. episcopali dignitate insignitur. *Tyr. lib. 20. cap. 3.*

An. 1168. Rugiani Slauorum gens ab Erico Danorum rege & vincuntur & Christo lucrifiunt. *Saxo lib. 15. & 16.*

Finlandi ab Erico Sueuorum rege cruento prælio superati Christum agnoscunt. *Ioan. Mag. lib. 19. Goth. cap. 3.*

An.

An.1172.Petrus Legatus Rom. Pontif. sese Agennensibus hæreticis opposuit.*Contin.Sigeb.*

Rainaldus Antiochiæ princeps,deinde Boamundus Rainaldi priuignus in patriarcham & episcopos sæuiunt,frustra intercedente Balduino Hierosoly.rege.Quod dissidium res Turcarum mire auxit.*Naucler.gener.39.Tyri.lib.22.*

An.1182.Ioannes Cardinalis ab Alex. Papa Constantinopolim missus,petente id Manuele Imp.vt Græcorum ecclesiam Romanæ vniret,à Græcis immaniter occisus est & per vicos vrbis raptatus.*Sigeb.Conti.*Manuelis odio Andronicus hanc patrauit cædem.*Cuspinia.de Impp.*

Alexander Pontifex Rom.retulit inter Sanctos, Bernardum Abbatem Claræuallis an.1165. & Thomam Cantuariensem Archiepiscopum an.1174.

R.Mose filius Maiemon an.1176.absoluit suum Misna, quo totum Talmud lingua purè Hebraïca elegantissimè est complexus.

An.1177.Blesis habitantes Iudæi puerum Christianum in crucem egerunt ipso die cœnæ Dominicæ. *Sigeb. Cont.*

Ob quæ & huiusmodi alia, Galliæ & Germaniæ vulgus passim in istos sæuijt. *Frising.lib.1.c.37.de gestis Frederici.*

Ordo Carmelitarum (qui tunc variegata Chlamyde induebantur) initium habuit in desertis Syriæ,Almerici Antiocheni antistitis opera. *Polyd.lib.7.de inuento.re.cap.3.* In Europam eum postea induxit Albertus patriarcha Constantinopolitanus.

Milites D.Iacobi sub ritu S.Augustini approbante Alexandro PP. exoriuntur in Hispania. Primus eorum magister fuit Petrus Ferdinandus.*Polyd.Ibid.c.5.*

Calatranenses milites à loco denominati auctore Sanctio rege circiter an.1160.oriuntur.Nigrum vestitum cum rubra gestant cruce ac Cisterciensium æmulantur regulam. *Polyd.lib.7.de Inuent.cap.5.*

Ao. 1079. Cazimirus rex Poloniæ quatuor Russiæ prouincias occupat.& legibus suum regnum ornat, quæ ab Alex.3.Papa confirmantur.*Funcius.*

Burgundio Pisanus Chrysostomum in Ioannem in Latinum vertit.*Contin.Sigeb.*

Vualdensium (qui sic dicti sunt ab Vualdo Lugdunensi eorum authore) siue pauperum de Lugduno variæ hæreses exoriuntur anno 1170.*Guido Carmelit.lib.de heres.* Bernardus Lutzemburgus eas reijcit in annum 1218. Inter multa dogmata quæ ipsis attribuit Aeneas Syluius cap. 35. hæc sunt,Preces pro mortuis & purgatorium ignem esse inuentum auaritiæ Sacerdotum: delendas sacras imagines: Confirmationem & extremam vnctionem non esse sacramenta: auricularem confessionem esse nugacem: Sacerdotem quocunque loco, quocunque tempore sacrum Christi corpus conficere posse & sufficere si verba sacramentalia tantùm proferat. Ijdem fortasse cum hæreticis illius temporis,quos auctor (qui tunc degebat)continuationis historiæ Sigeberti vocat Agenenses.

Berna(id est lingua Heluetica. Vrsus; ita dicta,quòd cum ea ædificaretur casu occurrit vrsus)& Friburgum vrbes ędificari cœptę.*Naucl.Munst.*

Miecislaus senex ter Monarcha deiectus Poloniæ principatu.

m Lucius literatus fuit.*Tyr.lib.22.c.7.*Vixit an.fermè 50. in Cardinalatu.*Onuph.*Principibus auctor fuit,vt in Asia laborantibus Christianis suppetias ferrent.*Plati.* ab vrbe deiectus

Anni Christi.		Anni mundi.
	qui etiam patrini & Publicani. In eo etiam lex salutaris de duabus tertijs suffragiorum Cardinalium ad euitanda in posterum Schismata facta est.	
1177	*CONCIL. Northantoni in Anglia celebratur à quodam Cardinale nomine Hugone legato Rom. Pontificis,conuocatis tam Anglicanis quàm Scotis Episcopis, ad componendas lites inter Cantuariensem & Eboracensem Archiepiscopos,qui contendebant de primatu in Scotos Episcopos, qui cessit Eboracensi. Polyd.lib.13.hist. Angl.*	5265
1178	*Concilium alterum Northantoni coactum Episcoporum Angliæ, præside Hugone quodam Cardinale legato sedis Apostolicæ. In eo multa & varia pro Christianæ religionis statu agitantur.*Polyd.*lib.13.Angl. hist.*	5266
	177.	
1181	m Lucius 3. Lucensis, natione Tuscus.an. 4.	5279
1185	mens.2. di.18.	5283
	Vacat d.12.	
	Patriarchis.	
	Constantinopoli Theodosio, deinde Basilio Camatero an. 3.mens.6.	
	Antiochiæ Aymerico.	
	Hierosolymis Heraclio an. 24.	

Anni Christi. | *Principibus.* | Anni mundi.

1181 — *Alexio puero Comneno an. 3. Orient. Imp. & post eum Andronico Comneno tyrãno an. 2. Orient. Imp.*

Friderico I. Barbarossa Occident. Imp.

Philippo 2. cogno. Theodato & Augusto an. 43. Franc. Reg.

Alphonso 9. Rege Hispaniæ.

Henrico 2. Andegauensi Angliæ.

Cazimiro 2. Poloniæ.

Alphonso Rege Portugalliæ primo, deinde Sãctio an. 26. — 1185

CONCIL. Veronense, præside Lucio Papa, vt Christiani occidui Principes Asianis contra Turcas ferrent suppetias, & contra Romanorum superbiam. Platin.

iectus est, quòd ex ea consulum nomen abolere mereretur.

5279 — Primus iuxta constitutionis formam positam in 11. cõcil. Lateranensi creatus est pontifex. Ad hunc vsque Nicolaus Maniacutius Heroicum carmen de Romanis Pontificibus edidit & nomina 178. Pontificum centum viginti quatuor versibus scite conclusit.

Theodorus Balsamon iurisconsultus & theologus, Antiochenus postmodum Patriarcha multa hoc tempore scripsit, vt ipse de se testatur in præfatione super Nomocanonem, *Nicetas quoque lib. 3.* de Isaacio. Sed aliquot errores suis libris immiscuit.

Sedit contra Aymericum tertium è Latinis Patriarcham capta à Turcis Antiochia an. 1186. Tum enim Isaacius Imp. Theodorum Bals. patriarcham nominauit. Quemadmodum postea Hierosolymis captis illic Græcum Laconicum siue Leõtium virum eruditum Patriarchã Hierosolymitanũ constituit an 4. Deinde Dositheum (*Nicetas lib. 3.*) Vnde intelligitur Isaacium collusisse cum Saladino. Vel alter Patriarcha Antiochenus erat titulo tenus duntaxat.

Hoc tempore bella terræ sanctæ inualescebant. *Vincelius.*

Saladinus Castro de Vado Iacob vi expugnato, Templi milites serris medio dissecuit sub an. 1180. reliquos sacerdotes capite damnauit. Plebi vitam promisit, si nepotem bello captum restituerent. *Sigeb Cont.*

Armeniorum rex cum omnibus episcopis & regni subditis an. 1181. se sedi Apostolicæ subijcit.

5283 — An. 1182. Heraclius Hierosolymitanus Patriarcha ad Philippum regem venit petitũ auxilium contra Saladinum Aegyptium. *Gagu. lib. 6.*

Eius anno septimo Hierosolyma capitur. Tum contra eum sedit Laonicus siue Leontius Græcus.

Guilelmus Tyrius Archiepiscopus, quintus ex Latinis, suam historiam de bello sacro Latinorum contra Turcas & Saracenos, 84. annos complectentẽ, ab anno Christi 1100. vsque ad annum 1184. persequitur.

Scripsit etiam historiam Orientalium, annorum 570. Acta Synodi Lateranensis & alia quædam. *Ips. lib. 21. cap. 26.* Octogenarius obijt sub an. 1219. Heroldus.

Alexij Comneni tempore dogma motum est de Mysterijs altaris illáne essent corruptibilia, an incorruptibilia. Ea esse incorruptibilia confirmauit Alexius, *Nicetas lib. 27. Orthodoxiæ.*

Andronicus, vt Alexio puero nepoti imperium raperet, ex aula summouit æmulos, deinde puerum 15. annis agentem neruo arcu eliso immaniter strangulatũ, arcæque plumbeæ inclusum, in mare demersit, atque desponsatam illi Annam Francorum Regis filiam vxorem duxit.

Alexium vindicaturus Vuilielmus Siciliæ rex prælio aggreditur Tyrannum & vincit. Qua occasione Isaacius seditione excitata fugientem comprehendit, & mutilat altera manu & oculo. Deinde scabro camelo facie ad caudam versa per vrbem circumducit, vbi vulgi tumultu vncis & harpagonibus penè frustulatim discerptus est.

Eustathius Thessalonicensis episcop. in Homerum & alia scribit.

Petrus Comestor iuxta quosdam viget.

Tartari circa an 1180. Duce Cingis aut Chonigast ab Oriente progressi Europam Orientaliorem miserè afflixerunt, hodieque in Hordas diuisi cognoscuntur.

Alphonsus 9. Hispaniæ rex Blancæ nostri D. Ludouici

parens

Anni Christi. | Anni mundi.

parens regnat an. 38.

An. 1183. Multi hæretici combusti sunt in Flandria iussu Philippi Flandrensium Comitis & Guilelmi Remensis Archiepiscopi sedis Apostolicæ legati. Illi dicebant omnia æterna à Deo, corpus autem hominis & temporalia à Luciabelo creata esse: baptismum paruulorum & Eucharistiam reprobabant: sacerdotes ex sola auaritia Missas celebrare calumniabantur. *Guilel. Nangia. Vincent. lib. 29. cap. 26.*

Septem millia Cotarellorum, qui regionem Biturigensem vastabant, ab illius terræ incolis interficiuntur. Ipsi persequebãtur maximè viros Ecclesiasticos, quos miseris mortibus conficiebant: Sacrum Christi corpus pedibus conculcabant. & Ecclesias incendebant. *Guilel. Nangia.*

Iudæi è Francia expulsi sunt, & eorum synagogæ euersæ vel mutatæ in Ecclesias, edicto Philippi Regis, quòd Christianum puerum in Christi ludibrium cruci affixissent, & grauissimis vsuris vexarent Franciam. *Æmil. lib. 5. Gagu. lib. 6.* Verùm non multo post tempore redeuntes, ab eodem admittuntur. *Æmyl. lib. 6.*

Inter eos fuisse aiunt R. Selomonem Iarhhi, quos rex in Germanias expulit. Est autem magni nominis Rabbinus, ordinarius veteris testamenti & Thalmud interpres, qui videtur cognominatus Iarhhi, q. Lunensis. Luna autem oppidum est Prouinciæ Aquitanicæ, vbi Iudæos mansisse scribit D. Greg. lib. 3. epist. 21.

n Dissidentibus inter se Christianis, scilicet, Guidone Lusignano Rege Hierosolym. & Raimundo comite Tripolitano, Saladinus Calipha Aegyptius post maximam stragem nostrorum fere 22000. recepit Hierosolymã cum suo Rege ad Tyberiadem capto an. 1187. 2. Octobris, feria 6. anno 88. (Aemyl. 89.) ex quo regnum Hierosolymorũ cœperat esse penes Latinos. *Æmil. lib. 5. Blond. lib. 6. dec. 2. 87. Iouius lib. 1. virorum Illust.*

Campanas Basilicasque omnes præter Salomonis templum euerti iussit. *Simoneta lib. 3. cap. 82.*

Guilel. Nangiacus Isaacij Orientis Imperatoris meminit sub nomine Cursac, quem ait alios vocare Isaquinum: sed id non mirum in historia aliena.

Heraclius vltimus Hierosolymorum è Latinis Patriarcha post cladem à Saladino factam venit ad Lucium Papam & Philippum Galliæ Reg. conquisitum auxilia. *Blond. de decl. lib. 6. dec. 2.*

Græci mox post captam Hierosolymam videntur egisse cum Saladino, vt Patriarchæ constituendi ius reciperent. Nam Leontium, virum eruditione & virtute præstantem Hierosolymorum patriarcham extitisse & obiisse an. 1187. quo scilicet vrbs capta est, eique Dositheũ successisse Isaacij Imp. familiarem, scribit *Nicetas lib. 2. de Isaacio.*

Vrbanus de Turcarum victorijs certior factus Venetias pro comparanda classe contendit. Sed Ferrariæ in itinere, cùm negligentius sacrum bellum à Christianis principibus suscipi cerneret, animi mœrore interijt. *Plat.*

Pacem fecit inter Philippum Franciæ regem & comitem Flandriæ an. 1186. *Chron. Fland. lib. 6.*

Decimas Polonis indicit pro recuperanda terra sancta. *Chron. lib. 5.*

Bellum Vngarorum cum Venetis composuit. *Idem.*

Danos excommunicat quod sacerdotes ferrent coniugatos. *Saxo lib. 15.*

Epistolarum eius particulæ innumeræ extant in Iure Canonico.

178.

1185 | n Vrbanus 3. Mediolanensis an. 1. | 5283

1187 | mens. 10. di. 25. | 5285

Vacat d. 11.

Patriarchis.

Constantinopoli Basilio, deinde Nicolao 5. alias Niceta an. 6. mens. 6.

Antiochiæ Aymerico, deinde Rodulpho 2. an. 33.

Hierosolymis Heraclio.

Principibus.

Eisdem Imperantibus & regnantibus, & post Andronicum, Isaacio 2. Angelo an. 16. Orientis Imperatore.

CONCIL. Parisiense, præsente Philippo Rege, Episcoporum Galliæ, pro expeditione contra Turcas. Gagu. lib. 6.

Anni Christi. | Anni mundi.

179.

1187 o Gregorius 8. Beneuētanus. 5285

1188 mens. 1. dieb. 27. 5286

Vacat di. 20.

Patriarchis

Constantinopoli Nicolao 5. siue Niceta.

Antiochiæ Rodulpho secundo.

Hierosolymis Heraclio.

Principibus.

Eisdem Imperantibus & regnantibus.

180.

1188 p Clemens 3. Romanus, an. 3. 5276

1191 mens. 5. 5279

Vacat mens. 8.

Patriarchis.

Constantinopoli Nicolao quinto, alias Niceta.

Antiochiæ Rodulpho.

Hierosolymis Heraclio.

Principibus.

Eisdem Imperantib. & vsque ad Henricum 6. Occid. Imperat.

Philippo 2. cog. Theodato & Augusto Francorum Rege.

Alphonso 9. Hispaniæ.

Henrico 2. Andegauēsi Angliæ, deinde Richardo an. ferè 12.

Cazimiro 2. Polon. princip.

Sanctio Portugalliæ secundo Rege.

canonico.

An. 1129. Henricus 2. Angliæ rex moritur. Et hic Normanorum. i. externorum hominum in Anglia principatus finis fuit, post annos 122. quàm Guilielmus primus regno Angliæ potitus est. *Polyd. lib. 13. Ang.*

o Quidam historiographi hunc prætermittunt.

Totus autem in bellis fuit contra hostes Christi, vt reciperet Hierosolyma. *Vincelius.*

Tractans de recuperāda Hierosolyma Pisis moritur Pontificatus die 57.

Perpetua per annos plus minus 50. inter populum Rom. & Pontifices discordia de vrbis administratione fuit, cui Populus Patritium quendam summa cum auctoritate præfecerat senatoribus creatis, ab Innocentio 2. ad hunc vsque. Nam eius rei occasione Innoc. 2. & Cælestinus 2. animi dolore defecerunt. Lucius 2. penè interfectus est. Eugenius 3. Alexander 3. Lucius 3. Vrbe pulsi sunt. Vrbanus 3. & hic Gregorius 8. exules fuere, donec nouissimè conuentum, Clemente 3. vt Senatores confirmarentur, Patritij verò loco, præfectus reponeretur. *Onuph. in Platinam.*

Leontius & Hermenopulus, qui de sectis scripserūt. Nam hic Bogomilos non multo ante suam ætatem ortos tradit.

Saladinus cum regnasset an. 16. Saphandinum filium reliquit, qui Christianorum reliquias in Oriente debellauit. *Iouius lib. 1. virorum Illust.*

Henricus 2. Andegauensis Anglorum rex Cumbriam & Northumbriam recepit. Vvallos ad defectionem declinanter domuit. *Polyd. Maior.*

Clarebant Thebites ben Chorat genere Iudæus Hispanus & Alfraganus Astronomi & Mathematici.

An. 1188. vel vt alij volunt 1202. Tartari Scythica gens è finibus suis, qui erant ad Tapuros montes vltra mare Caspium egressi deuicto & interfecto Indorum rege (Christiano & Presbyteri Ioānis nomine nostris tunc cognito. *Marc. Venetus & Osorius de rebus Emanuelis Portug.*) eorumque excusso dominatu, cui seruierant, Asiam pene omnem victores longe lateque peruagari & Rha siue Volga flumine transmisso ad Occidentem progressi, vicinis Russorum Polouucijs Campestria ad Tanaim & Mæotim Paludem habitantibus bellum intulerunt, eosq; & Russos suppetias ferentes deleuerunt, & omnem illam oram cum Taurica Chersoneso habitare cœperunt. *Cromer. lib. 7. Polo.*

p Vir scientia literarū, facundiaq; clarus, sed & vitæ puritate, animiq; integritate præclarior, suiq; acer castigator. *Anton.*

Quarti belli sacri auctor.

Fridericus Imperator, Philippus rex Francorū, Guilelmus Siciliæ, Richardus Angliæ, Odo Dux Burgundiæ, Philippus comes Flandriæ, Henricus comes Campaniæ, Theobaldus Comes Blesensis, Episcopi quamplurimi, & omnes fere regni Franciæ Barones, quartam expeditionem contra Turcas precibus huius Clementis Papæ suscipiunt, sique cruce insigniunt, cum audissent Hierosolymam & totam Syriam præter tres vrbes Tyrum, Tripolim, & Antiochiā, & quasdam arces à Saladino fuisse occupatas. *Palmer. in Chron. Gagin. lib. 6. Blond. lib. 6. dec. 2.*

Verum Philippus & Richardus mox redierunt ad suos, & Fridericus in Armenia dum in flumine lauaretur submergitur. *Continuatio Sigeb. Palmer. Guilel. Nangiac.*

Porrò Gallus cum Anglo & Veneti cum Pisanis, qui etiā classes suas in Asiam miserant, ex eo tempore postea diutur-

 nis &

nia & grauibus bellis inter se conflictati sunt. *Cromerus lib.6. de rebus Polon.*

Henricus Anglus in illa expeditione Cyptum occupauit eiecto Isaacio Comneno, & Hierosolymitano regi donauit, ut ibi amisso regno habitaret. *Nicetas sub finem lib.2. de Isaacio Ang.*

Frideric. ante discessum imperij successoré reliquit Henricum 6. an. 1186. despondens ei Constantiam Rogerij Siculi filiam è monasterio eductam, quæ ad eum Siciliæ regnum attulit. Etsi autem ea existimaretur nunquã paritura, quod 50. annum attigisset, tamen grauida facta an. 1193. 7. Calend. Ianuarij Panormi enixa est Fridericum 2. (magno Ecclesiæ dãno) in sacello publico, quod vt spectari partus posset, ne suppositius censeretur, Henricus extruxerat.

Philippus Theodatus siue A Deo datus, multa Parisijs vtiliter instituit: Aediles, quos vulgo vocamus Scabinos siue Escheuinos, eligendos curauit. Eam vrbem auxit tota illa parte quæ à Paruo ponte ad abbatiam S. Genouefæ tendit, quam etiam mœnibus cinxit, plurimos vicos strauit lapidibus, D. Innocentij cœmiterium extruxit, forum vænale vulgo Hallas, in platea quam Campellos vocabant ædificauit, nemus Vicenarum (*de Vincene*) prope vrbem muris cinxit. *Guil Nang. Æmyl lib.9. Gagui. lib.6.*

An. 1198. Iudæos, quos a regno expulerat, Parisios reduxit, Ecclesiasq; ibi grauiter afflixit. *Antoni. tit. 17. c.9.*

Eodem an. Berrholdus secundus Liuoniensium Episcopus ab infidelibus trucidatur. *Crantzius lib.7. Saxoniæ c.13.*

q Toti Franciæ sacris interdixit ob diuortium Philippi Regis, qui Ingebergam seu Gelbergam vxorem repudiauerat. *Guliel. Nangiac.*

Occupatur & ipse bellis Palestinis, & fœlicius, præsul Ecclesiæ perutilis. *Vuicelius.*

Teutonicorum ordinẽ confirmat, S. Augustini regulam eis præscribens cum alba veste & cruce nigra, qua ab alijs differrent, *Polyd. lib.7. de Inuent.* Et singulis diebus ac noctibus ducenties orationem Dominicam, Symbolum Apost. & Angelicam salutationem repeterent. *Ibid.*

Constantiam monacham rege Rogerico natam occultè è monasterio Panormitano eduxit & Henrico 6. dispensatione collocauit, è quo natus Fridericus Sedis Apostolicæ mastix. Hi sunt dispensationum illegitimarum partus.

Philippus Gall. rex Augustus D. Ludouici auus expeditionem suscepit aduersus Guidonem Aruerniæ comitem, qui vexabat Ecclesiasticos, Abbatiam euerterat, episcopum Claromontensem in carcerẽ incluserat, captamq; Aruerniã sui regni peculio adiecit. *Annal. Gallici.*

Ante hanc Philippi Augusti ætatem nullus liber Gallica lingua scriptus dicitur.

Sub an. 1190. tota Francia Iudæos expulit in Germanias, qui tamen paulo post rediere, quousque sub an. 1323. penitus exigerentur. In hac eiectione R. Salomonem Iarhi ordinarium veteris testamenti & Talmud glossatorem fuisse aiunt.

Gilbertus Abbas, Alanus Episcopus Antisiodorensis, Philo Episcopus Carpathius, Guarricus Abbas Igniacensis, Ioachimus Calaber Abbas Florentinus, vt de se testatur super cap. 9. Apocalyp. Godefridus Viterbiensis, Mauritius Episcopus Parisiensis, cuius exemplo inualuit mos per aliquot annos in Francia vt Sacerdotes morientes tabulã Catholicam fidem de resurrectione complectentem pectori appo-

Anni Christi.		Anni mundi.
	CONCIL. Parisiense, coactum à Philippo Rege, cui decimæ ab Ecclesiasticis cõcessa sunt ad bellum gerendum contra Saladinum Turcorum Regem, à quo illæ dictæ fuerunt Saladinæ. Gagui. lib.6.	
	181.	
1191	q Celestinus 3. Romanus an. 6.	5279
1198	mens. 7. di. 11.	5286
	Patriarchis.	
	Constantinopoli Nicolao quinto siue Niceta, deinde Leontio an. 1. Dositheo an. 1. Georgio Xiphilino an. 7.	
	Antiochiæ Rodulpho 2.	
	Hierosolymis Heraclio.	
	Principibus.	
	Isaacio 2. Angelo Orient. Imperatore.	
	Henrico 6. an. 8. Occiden. Imperat.	
	Philippo 2. cognom. Augusto & Theodato Franc. Rege.	
	Alphonso 9. Hispaniæ.	
	Richardo Angliæ.	
	Cazimiro 2. Poloniæ, deinde Lesco Albo cum Helena matre an. 8.	
	Sanctio Portugalliæ rege secundo.	

Anni Christi.		Anni mund.	
1200		5288	

apponerent, quod tunc multi de ea dubitarent. *Guliel. Nangiac.*

Ordo Cruciferorum oritur in Italia an. 1197. *Volater.*

S. Guilelmus Biturigensis Episcopus floruit. Honorius 3. Papa eum in Sanctorum numerum retulit.

In Dania quidam persuadere conantur populo, vt sacerdotibus suis matrimonia decernat. Et via hoc schisma à Vualdemaro rege & alijs Principibus repressum est, *Saxo li. 15. Dano.*

Isaacius Angelus Imp. viduas Eleemosynis, pauperculas virgines dote, & sumptu nuptiarum magna hebdomade iuuabat. *Nice lib. 3.*

Xenodochijs Constantinopolim repleuit. *Ibid.* ab eo Blachi & Bulgari deficiunt. *Ibid. lib. 1.*

An. 1190. 13. Calendas Decembris auctoribus quibusdam ciuibus Bremæ & Lubecæ Ordo Marianorum militum (ad Teutonicorum formam) instituitur in Ptolomaide, magnis sumptibus ædificato ibi Xenodochio, in vsum eorum, qui familiæ insererentur. Postea cum numerus creuisset, ceu Colonias inde in Germaniam deduxerunt, ad Christo subigendas Slauorum & aliorum infidelium Septentrionalium terras.

Samuel Iudæus abdicato Mose Christum amplectitur an. 1200. & cōtra Iudæos de vana Messiæ expectatione subtiliter disputat.

In Asia per id tempus Christianorum res in deterius Labuntur, nec multo post euertuntur. Quin Betica siue Granata à Saracenis subacta est, Anglia & Hybernia insulæ Romano Pontifici vectigales factæ sunt. In Germania Henricus Imp cum regnum Siciliæ nomine Constantię recepisset, ac Fridericum F. trimulum Cæsarem siue regem Romanorū renuntiasset, moriens longam litē de imperio reliquit. *Cromer. lib. 7. de Reb. Polo.*

Philippus enim dux Sueuorū patruus ac tutor pueri coronatus est ritu solenni Moguntię. Contra quem Ottho Saxonum dux ab Innocentio 3. Philippo diris deuoto, confirmatus est. Sicque aliquandiu Germania intestino bello collisa est, donec Philippo &Otthone interfectis Fredericus iam adultus imperio suscepto pacem restituit. *Ibid.*

In Gręcia verò varij etiam motus erant, adeo vt an. 1200. Constantinopoli à Gallis & Venetis capta, Alexius Imp. pulsus Halisiam in Russia confugerit, ad ducem nomine Romanum Polonorum regis Clientem, cui cùm Alexius puer à Victoribus suffectus, & paulo post interfectus à suis esset, Balduinus Gallus successit. Orientemq; sublato schismate Romanæ Ecclesiæ reconciliauit. *Ibid.*

Annus Dom. M C C. quo Tartari regnum suum deleto Presbytero Ioāne Vncano Indorum rege cōdunt. Constantinopolis à Francis & Venetis capitur, Theodorus extra vrbem in Asiam imperium Græcorum transfert.

DVODECIMO *hoc sæculo doctrinam contra hæreticos sic cōtinuatam liquet.*

Gratia Dei, fides, Iustificatio. *Hugo* [illegible] *de prædest. & lib. Arbitr. item in Psal. 17. Saluum me fecit. quoniā voluit me. Retribuet mihi &c. Nota in primis. Gratia à Deo gratis, non ex meritis hominum prauenit, vt ad bene volendum carperetur ipse gratia per pia actionis studium. Richardus de statu hom. inter. cap. 11. 16. & passim in quæst. in epistolas Pauli. Bernardus sermonibus de aduentu Dom. & in cantica serm. 67. Gratia reddit me mihi iustificatum grata & sic liberatum à seruitute peccati &c. Petrus Cluniac. lib. 2. contra Iudæos cap. 4. Rupertus lib. de victoria verbi. Magister sententiarum lib. 3. dist. 19. &c. Fulgentius lib. de gratia Dei.*

Eucharistiæ veritas, sacrificium, transsubstantiatio, adoratio, Missæ ritus. *Bernard. serm. de cœna Dom. & in alio serm. de eadem. Petrus Cluniac. contra Petrobusianos, seorsum lib. 1. epist. 2. Magister Sentent. lib. 4. dist. 8. & seqq. dist. 10. refutat contraria decentes. Bandinus lib. 4. dist. 9. & seqq. Rupertus, vbi & figuram refutat lib. 6. com. in 6. cap. Ioan. & lib 7. cap. 7. lib. 2. de sap cap 24. in mat. lib. 10 cap. 26. lib. 2. de diui. offic. cap. 2. 22. & 23. Quin & lib. 1. cap. 28. & seqq aliquot integram Missæ rationem explicat. Richardus li. de Sacerdotio Melchisedec. Guil. Signiacensis lib. de sacramento Altaris. Leo Tuscus in sua Chrysostomi & Græcorum liturgiæ versione, & ex Græcis Zonaras, Balsamon, Nicetas Coniates diuersis in locis. Hildegardis lib. 2. vis. 6. & lib. de Sacra. Altaris.*

Baptismi effectus, necessitas, aliena fides, ceremoniæ. *Mag. Sentent. li. 4. distin. 3. & seqq. Bandinus lib. 4. cap. 1. & seqq. Bernard. sermo. de Cœna Domini & Bapt. & ablut. [illegible] & albis. Rupertus lib. 10. de diuin. Offic. cap. 5. &c. lib. 8. Apoc. Petrus Clun. lib. 2. contra Petrobusianos. Balsamon in canones Apostolorum & Synodorum. Zonaras & Nicetas Coniates diuersis in locis. Honorius in speculo Ecclesiæ.*

Pœnitentia & eius partes tres. *M. Sentent. lib. 4. cap. 14. & seqq. Bandinus lib. 4. cap. 13. & seqq. Hugo lib de confessione. Petrus Cantor cap. 106. & seq. Theodorus Balsamon vbi suprà.*

Claues Ecclesiæ. Absolutio. *Petrus Cantor cap. 21. Absolutio cum spiritualis est, pertinent ad potestatem clauium. M. Sentent. li. 4. dist. 18. &c.*

Bandinus ibid. Richardus lib. de potestate ligandi & solu. in confessionali de peccatorum differentijs. Theodorus Balsamon in Canones.

Confirmatio & reliqua alia sacramenta & eorum vsus. *M. Sentent. lib. 4. Bandinus lib. 4. Hugo libris de Sacramentis, Rupertus lib. de diui. Offic. lib. 5. cap. 15. 16. 17. 18. &c. Honor. in Speculo Eccl.*

Primatus Sedis Apostolicæ. *Bern. serm. de Ioan. Baptist. & libris de consideratione ad Eugenium. Item epist 133. 237. 185. Richardus lib. de authoritate Petri, Patho lib. 1. & 3. de statu domus Dei. Salisberiensis lib. 8. cap. 17. Petrus Cluniac. lib. 6. epist. 44. Zonaras & Cedrenus in vita Leonis Iconomachi, vbi hic Gregorium Apostolicum virum & Petro Coryphæ σύθρονον vocat.*

Liberum arbitrium, bona opera. *Bernardus tract. de libero Arb. & passim super Cantica vt ser. 81. 82. & alibi. Magister Sententiarum lib. 2. dist. 24. &c. Bandinus ibid. Honorius lib. de Prædest. & lib. Arbit. Richardus de statu hom. interio. cap. 2. 3. &c. & in explicatione dubiorum. Hugo lib. de Conscientijs & alibi. Petrus Cluniacensis lib. 1. de Miraculis cap. 6. Ioan. Salisberiensis lib. 5. cap. 4. &c.*

Sanctorum preces, suffragia, inuocatio, reliquiæ, Imagines. *Bernardus multis sermonibus & in Cant. Honorius in speculo Ecclesiæ. Rupert. lib. 4. com. in Zachar. cap. 10. lib. 7. in Cant. Richardus sup. Cant. &c. Petrus Cluniac. contra Petrob. lib. 2. Epist. 1. Sigeb. & Zonaras sparsim. Nicetas Coniates itidem, vt in Andronico, in Isaacio Angelo li. 3. in Alexio. Denique de Sanctis extant auctorum huius sæculi sermones pene innumeri.*

Preces pro defunctis, purgatorium. *Esterianus libro peculiari, de regressu animarum ab inferis. Petrus Cluniac. lib. 1. de Miraculis vt cap. 23. &c. lib. 1. contra Petrob. epist. 1. & 2. Honorius in Speculo Eccl. sermone de Natiu. Dom. Mag. sententiarum lib. 4. dist. 20. 21. 45. &c. Rupert. lib. 2. in Leuit. cap. 42 fol. 175. Tyri. lib. 18. cap. 32. Sigebert. sparsim.*

Cætera idem & cæteri huius sæculi auctores prolixe confirmant, de quo contra se testimonium ferunt Centuriatores Cent. 12. c. 2. de loco & propagatione Ecclesiæ col. 11. sparsim, cap. 3. de Persecutione & tranquillitate Ecclesiarum sparsim col. 38. cap. 4. de doctrina, ex profess. col. 775. et seqq. cap. de hæresibus sparsim col. 833. & seq. vbi Petrobusianorum contra Petrum Cluniac. Apostolicorum contra D. Bernard. ser. 65. & 66. in Cant. suscipiunt patrocinium. Per totum ca. 6. de ceremonijs & ritibus Ecclesiæ col. 858. & seqq. Per totum 7. de Politia & gubernatione ecclesiæ col. 1009. & seqq. cap. 8. de Schismatibus col. 1105. sparsim toto 9. cap. de synodis col. 1235. & seqq. Per totum fere cap. 10. de doctoribus Episc. col. 1365. & seqq. quos proinde maledictis insectantur. sparsim cap. de martyribus, de miraculis. Hoc facit quòd ex instituto multi hac ætate scripserunt de hæresibus. Item contra Henricianos, Petrobusianos, Apostolicos, Publicanos, Patarenos, Valdenses, Agenenses, Hæreticos de Barulo, Clancularios Berengarianos, quorum maleficijs isti fascinantur. Adde totum huius Centuriæ Synodos, quæ non exiguo fuerunt numero. Consule & historicos, Nam & hi sui temporis Ecclesiam à nostra nihil differre quantum ad doctrinam & ritus ostendunt.

Anni Christi		Anni mundi
	TREDECIMVM SAECVLVM. 182.	
1198	a Innocentius 3. Anagninus an. 18.	5286
1216	mens. 7. di. 16.	5305

Vacat d. 1.

Patriarchis

Constantinopoli Georgio Xiphilino, deinde Ioanne 9. Camatero an. 5. Michaele 4. an. 5. mens. 6. qui cōtra Thomam primum è Latinis sedit. Theodoro 3. an. 2. Maximo 2. mē. 7. Antiochiæ Rodulpho secundo. Hierosolymis Heraclio, deinde Alberto an. 23.

Principibus.

Isaacio 2. Angelo, Alexio Cōneno eius fratre, Alexio Angelo Isaacij filio, Alexio Ducacognomento Murzuflo alijs Mursypho, alijs Myrtilo) tribus his Alexijs anno vix vno, Balduino an. 1. & Hērico eius fratre an. 12. ex ordine Orientis siue Constantinopolitanis Imperatoribus: Theodoro Lascari Græcorū Imp. an. 18.

Philippo an. 10. Otthone 4. an. 4. Friderico 2. an. 38. Occid. Imp.

Philippo 2. Franc. Reg.

Alphonso 9. Hisp. deinde Henrico 1. an. 3. Richardo Angliæ, deinde Ioanno Richardi fratre an. 17. Lesco Albo Polon. cum matre Helena, deinde Vladislao Lascongo an. 4. rursum Lesco Albo reuocato an. 21. Sāct. Portu. deinde Alphōs. 2. an. 12.

a Fuit doctissimus Theologus & Iurisconsultus, multasque Epistolas decretales de rebus arduis scripsit, vt in libris quinque Decretaliū plura ipsius rescripta reperiantur, quam omniū aliorum simul Pontificum. Est idem belli accensor contra Saracenos.

Misit an. 1212. ad Battum siue Baidonem vnum è Tartarorum Chamis siue Impp. aliquot viros religiosos, qui per Croacum & Russiā iter agentes, ibi etiam acceperunt equos Tartaricos, qui aquam & pabulum sub niue norunt quærere. Illi vbi redijssent, hoc vno impetrato, ne Christianis molestus esset, Saraceni persuadent vt Mahometis legem amplectatur. Ita ab eo tempore Tartari Mahometismo inficiuntur. *In epist. Asiaticis Ios.*

Alij & melius conferunt in annum 1245. & ad Innocentium quartum. *Vincent. lib. 31. c. 51.*

Ipso procurante Linonia Christi fidem amplectitur. *Blond. lib. 6. dec. 2.*

Eius temporibus orta hæresis in Tholosæ partibus, quam D. Dominicus mira celeritate compescuit.

Exorti sunt multi ordines religiosorum, siue monachorum. Dominicus Calaguritanus Hispanus instituit ordinem Prædicatorum, cuius ordinis feruntur fuisse 4143. cœnobia. Franciscus Asisiates Italus ordinem Minorum. *Palmer. Plati.* Horum suo tempore 90. millia fuisse scribit. *Sabel. Ennead. dec. 9. lib. 9.* Carmelitarum ordo tunc ab Alberto Patriarcha Hierosolymitano instauratur. Ordo Eremitarū S. Augustini. Ordo S. Trinitatis inchoatur à Ioanne Mattha & Fœlice Anachoreta. *Gaguin. lib. 6. Polyd. lib. 7. de Inuent. cap. 21.*

Abbas Vrspergensis suum Chronicon ab Orbe condito ad hæc sua tempora. i. annum 1199. conscripsit & Fredericum secundum. Conradus de Lichrenanu nominatur ab Onuphrio.

Lite apud Græcos de Eucharistia orta, dū Ioannes Xiphilinus Patriarchatu fungeretur, damnati sunt, qui negabant corpus Christi in ea esse incorruptibile & quale nunc est in cælo,

Anni Christi.

1199 *CONCIL. Diuionense, plurimorum Episcoporum Galliæ, præside legato Apostolico, qui secundo ex sententia Concilij Philippo Regi & toti regno sacris interdixit propter diuortiũ Regis, & secundũ matrimonium cum Agneto Ducis Moraniæ filia. Gagui.lib 6. Æmyl.lib. 6. Rex appellauit ad Pontificem, vel vt alij dicunt, ad generale Concilium.*

1215 *DVODECIMVM œcumenicum Concilium Lateranense, omnium, quæ vnquam fuerũt in Europa celeberrimum, contra errores Abbatis Ioachim &c. in quo præfuit Innocentius Papa, interfuerunt duo Patriarchæ Constãtinopolitanus & Hierosolymitanus: Archiepiscopi tum Græci tum Latini 70. Episcopi 400. Abbates 12. Priores conuentuales 800. Simul omnes Patres 1285. Legati Romani & Græci Imperatoris, Oratores regum Franciæ, Hispaniæ, Angliæ, Hierusalem Cypri &c. Eo in Concilio actum est de 70. capitibus contra hæreses, & ad mores atq; statum Ecclesiasticum pertinentibus. Tractatum item est de recuperanda Hierosoyma. Tom 3. Concil.*

TRANSVBSTANtiationis vocabulum auctoritate illius Concilij ad canendas omnes hæreticorum tergiuersationes in Ecclesia receptum est. Capite. 1. de sum. Trinit. Idque non secus (vt hoc obiter dicam) atque verbum Homousion antea decreto Niceni Concilij: nec aliud significat, quàm Cypriano (ser. de cœna) panem vinum in carnẽ & sanguinem Domini mutari ac conuerti, & panem omnipotentia verbi factum carnem: Eusebio Emisseno (homil. 4. in Pascha) terrena commutari & transire: & iterum, creaturas conuerti in substantiam corporis Christi. & in verba Christi, Nisi manducaueritis, Ioannis 6. panem & vinũ virtute ineffabili in sui corporis & sanguinis substantiã conuertere, mutare, &c. Greg. Nisseno in oratio catechetica. Panẽ sanctificatum in Dei verbi corpus immutari, vt citat Euth. Græcus Panop. part. 2. tit. 21. vbi est caput inscriptum, De trãsmutatione corporis & sanguinis Do. Chrisost. (ser. de Encænijs) nihil substantiæ panis remanere: & (in Liturgia) Deũ visibilia in corpus Christi μεταβάλλειν id est, trãsmutare;

Anni mundi.

5287 cælo; aut totum in tota & totum in singulis eius partibus: *Nicetas Conates lib. 3. de gestis Alexij Angeli.*

Isaacius Angelus à fratre, quem à Turcis captum multo auro redemerat, imperio & oculis priuatus est, atque in sordidum carcerem detrusus. A quo postea per filium extractus cum insueti aëris nouitatẽ & asperitatem ferre non posset, morbo contracto interijt. *Ibid.*

Alexij Comneni posteritas vno anno pœnas luit impeditæ clam Gallorum expeditionis contra Turcas, quatuor his Alexijs vno anno miserabiliter sublatis, imperioque in Balduini potestatem redacto.

5303 Bonifacius Montisferrati marchio, Balduinus Flandriæ & Henricus S Pauli comites, & Allobrogum dux in Iunioris Alexij gratiam, classe Dalmatia ad Bosphorũ Thracium adducta, è sinu, qui Peram à Byzantio 15. stadiorum interuallo dirimit, occupato, rupta catena ferrea, quæ obtensa fuerat, vrbem capiunt deditione, & certis conditionibus Alexio Iuniori tradunt. Alexio altero aufugiente auectis secum Thesauris imperij.

Alexius Ducas post vrbem secundo captã fugiens, in Peloponneso comprehensus est & è turri præcipitatus.

Nicetas Acominatus Choniates libris 19. historiam rerum memorabilium quæ in Constantinopolitano Imperio per 88. circiter annos, hoc est, ab anno Christi 1117. in quo desinit Zonaras, vsque ad an. 1205. contigerunt complectitur.

Post cędem Philippi, Pontificis opera imperiũ Otthoni commissum est. Sed cum is postea anathemate fuisset percussus, Germaniæ principes Fridericum 2. eligunt.

Fredericus 2. cum Philippo Franc. fœdus init, quod cum esset suspectum Anglo, hic promissione auxiliorum Otthonem attraxit in Belgicam. Verum Ottho à Francis profligatus, ab imperio sponte destitit.

Quo anno Balduinus Constantinopolim cepit, Adrianopolim obsedit, sed irruentes Bulgari accitis Scythis, quos nunc Tartaros vocamus, ei in planitie Orestriadis cæso vitam & victoriam adimunt. Balduinus, cui dimidium vrbis prouinciarum, vectigalium rerumque omnium, quæ communi bello quæsitæ fuerant, attributum erat, Bonifacium Montisfer. regem Thessaliæ declarat. Venetis Cretam insulam Bonifacio cedente, qui eam dono Alexij consecutus fuerat, tradit.

Guilelmus Episcopus Antisiodorensis, Absalon abbas, Petrus Senonensis, Stephanus Anglus, Cæsarius Heysterbachensis, Eustathius abbas Anglus. Alexander Neckam Anglus.

Helmandus siue Helynandus monachus frigidi montis, in Beluacensi territorio præter alios libros cõposuit Chronologiam ab orbe condito ad annum Christi 1210. *Guil. Nangir. Antonin. tit. 18. cap. 5.*

Albigenses, alijs Albiani, alijs Albij, hæretici, in Comitatu Tholosano inter alias hæreses reijciebant omnia sacramenta, damnabant nuptias. Vide eorum errores apud Bernard. Lutzem. *in catal. hæret.* Talium protectores erant rex Arragonum, Comes S. Eligij, Princeps Fuxi, & Raymundus Comes Tholosates. Illi Catholicos miserè tractabant, eosque illudentes, quòd Sanctos & D. Virginem venerarentur, blasphemabant in D. Virginem, eam meretricem appellantes. *Guilel. Nangiac.* Contra eos à Francis, tam clericis quàm Laicis variè certatum est ferè per 12. annos.

Tandem victi sunt à Simone Montifortensi Comite, qui contra eos missus fuerat à Philippo Rege Franc. Eique decreto Lateranensis Concilij datus est Tholosanus Comitatus. *Polyd. li. 16. Angl. hist. Æmil. lib. 6. Blend. li. 6. dec. 2. Fasc. temp.*

Dominicus etiam plures eorum ad veram fidem reduxit. *Plati.*

Almaticus siue Amorricus Carnotensis vir eruditus, sed hæreticus, conuictus est viginti errorum, quorū vnus erat: Corpus Christi non magis esse in sacramento Eucharistiæ, quàm in qualibet alia re. Eius sequaces cum eiusdem ossibus refossis Lutetiæ postea vsti sunt. *Gagui. lib. 6. Æmil. lib. 6. Bernard. Lutzemb. in Catal. heretic.*

Alij quidam heretici blasphemi in Personas S. Trinitatis comburuntur Parisijs. *Gagui. lib. 6.*

Alij hæretici in Alsatia esum carnium in Quadragesima & quouis alio tempore dicebant esse licitum: negabant fornicationem esse peccatum, quòd coitus esset res naturalis. Quare eorum circiter octaginta vno die apud Argentinam comburuntur. *Naucl. Trith. in Chron. monasterij Hirsangiensis.*

Philippus post varia prælia cum Anglo, totam Normaniam septem Episcopatibus constantem recepit anno 332. (alij 260. Aemyl. 270. Polyd. 316.) postquam Carolus Simplex eam concessisset Rolloni Duci Normanorum. *Guilel. Nangia. Æmyl. lib. 6. Polyd. lib. 15. Angli. histor. Gagui lib. 6.*

Aquitania etiam se tota ferè subdidit Philippo. ita ab vniuersa, quam in Gallijs habebat, possessione Ioannes Rex Angliæ sua ignauia penè est depulsus. *Polyder lib. 15. Ang.*

Galli & Veneti expugnata an. 1200. vrbe Constantinopoli contra Alexium Comnenum, qui Isacium Comnenum fratrem excæcatū detinebat in carceribus, inter se conuenirunt, vt Galli Imperatorem Gallum, Veneti Patriarcham Venetum darent: Illi Balduinum Flandrum, hi Thomam Maurocenum nominarunt. *Blond. lib. 6. dec. 2. Æmil. lib. 6. Nicetas lib. vlti.* Sic imperium Orientis mansit penes Gallos 60. ferè annos. *Blond. lib. 8. deca. 2.* alij. 50. alij 63.

Obsidioni terra marique in 68. diem continuatæ, finem imposuit insana intra vrbem de imperio contentio Theodori Ducæ & Lascaris.

Balduinus Orientis Imperator Græcam Ecclesiam ad tempus Romanæ audientem & concordem reddidit. Illius vnionis facta est mentio ab Innocentio PP. in Concilio Lateranensi.

Thomas primus è Latinis an. 1204. in Constantinopolitana Patriarchatus Cathedra sedit, Contra quem è Græcis extra vrbem sedit Michael quartus mortuo Ioanne 9. an. 5. mens. 6.

A Philippo Imp. Premislus siue Ottocarus Boëmorum princeps regium diadema suscepit & successoribus suis reliquit. *Crom lib. 7. Polo.*

Veneti an. 1202. eripiunt Græcorum Imperatoribus Cretam insulam, quæ olim ἑκατόμπολις, hodie Candia dicitur. *Sabel. Ennead. 9. lib. 9.* Circuitus eius 588. millia passuum continet. Ei ritus Græcos retinere permittunt. Inde cum Genuensibus multa bella gerunt, quæ vix componi potuerunt post an. 76. per Gregorium 10. ea lege, vt Insula sub Venetorum iure & imperio remaneret. Nam Cretenses eis parere nolebant, donec omnes vrbes muris exutæ, & coloniæ in insulam missæ sunt.

Ioannes

Anni Christi. 1215

Augustino (serm. 28. de verbis Domini) iam non esse panem, sed corpus Christi: Hierony. in Marc. Christum transfigurare panem in corpus suum: Ambrosio (lib. 4. de Sacram. cap. 4. & 5. & lib. de ijs qui initiantur ca. 9.) creaturas & naturas siue substantias mutari: Damasceno (lib. 4. de Orthodoxa fide cap. 14.) & Hesychio (Leuit. lib. 6. cap. 22.) panem in carnem Domini supernaturaliter transmutari, & fieri sensibilium translationem & commutationē: Theophylacto (in 14. c. Marc.) transelementari panem in carnem Christi, vel transformari, in 6. cap. Ioan. & in 26. Math. Beda, Panem fieri per transmutationem corpus Christi. Transire enim substantiam panis, non formam siue speciem, in Christi corpus, in Boetij librum de Trinitate. Bertramo ipsi libro de corpore & sanguine Domini, quem heretici laudant propter obscuras & quasi ancipites de tanta re quæstiones & locutiones. Nam vtitur vocabulis permutationis, commutationis, conuersionis. Ipse nanque (ait) qui nunc in Ecclesia omnipotenti virtute panem & vinum in sui corporis carnem & proprij cruoris vndam, spiritualiter conuertit. Et rursum, dicit (Christus) verè per mysterium panem & vinum in corporis & sanguinis sui conuersam substantiam à credentibus sumendam &c. Quod & fatentur Magdeburgenses centuria 9. cap. 4. pag. 212. Transubstantiationis habes semina Bertramus &c. Nam &c.

In hoc Concilio certus habitus est Iudæis aßignatus. cap. In nonnullis, de Iud. & Sarrac.

Anni mundi. 5303

Anni Christi. | Anni mundi.

183.

1216 b Honorius 3. Romanus 5305
an. 10.
1227 mens. 7. di. 13. 5315
Vacat d. 1.

Patriarchis.

Constantinopoli Manuele an. 4. mens. 7. Germano 2. an. 17. mens. 6.

Antiochiæ Rodulpho secundo, deinde Raimerio an. 20.

Hierosolymis Alberto, contra quem sedebat Dositheus Græcus.

Principibus.

Petro Altisiodorensi an. 5. Roberto eius filio an. 7. successiuè Constantinopolitanis Imperatoribus,

Theodoro Lascari an. 18. & Ioanne Duca Græcor. ex ordine Impp.

Friderico 2. nepote Barbarossæ Occid. Imp.

Philippo 2. Ludouico Leone 10. dict. 8. an. 3. per ordinem successionis Franc. Reg.

S. Ferdinando 3. Hispaniæ an. 45.

Ioanne Richardi fratre Angliæ, deinde Herico 3. an. 56.

Ioannes Brennus Christianorum Principum vno consensu Rex Hierosolymitanus designatur, sed nomine tenus, *Blond. lib. 6. dec. 2.*

Eius filiam Iolam Fredericus 2. prima vxore mortua ducit accepto dotis nomine regno Hierosolymitano, ea conditione vt statim à nuptijs ad vrbem recuperandam proficisceretur. Hinc qui Siciliæ regnum possederunt Hierosolymitani regni nomen & insignia simul vsurparunt.

Henricum filium natu maximũ Cæsarem factum in carcere necat. Gemellos ipsius filios veneno tollit per Conradum filium & Manfredum nothum regni Siculi & Neapolitani æmulos. Multa bella contra Pontifices gerit.

Petrus 2. Aragoniæ rex ab Innocentio 3. Romæ coronatus obtinuit, vt successores sui Cæsaraugustæ coronarentur à Tarraconensi Archiepiscopo.

Eius successor Iacobus Baleares insulas & regnum Valentiæ ac Murtiæ à Mauris recepit.

Ioannes Rex Angliæ vir impius post sacras ædes à se spoliatas, & sacerdotes pulsos regno, & redditibus Ecclesiæ per sex annos retentis, in pœnam religionis contemptę excommunicatus à Pontifice Rom. non antea absoluitur, quàm diadema capiti ademptum Pandulphio legato Apostolico traderet, nunquã id ipse accepturus aut hæredes nisi à Pontifice Roma. Angliam item & Hyberniam reddidit feudatarias Romanæ. Ecclesiæ, promittens pro Anglia 700. marchas auri, & pro Hybernia 300. *Polydor. lib. 15. Angli. histo. Æmyl. lib. 6. Blond. lib. 6 dec. 2. Guilel. Nangia.*

Saxo Grammaticus pertexit historiam Danorum vsque ad annum ferè 1200.

Græci odio Latini nominis nolentes parere Constantinopolitanis Imperatoribus, sibi ex sua natione Theodorum Lascarim Imperatorem creant ad Niceam vrbem. *Niceph. Gregoras lib. 1.*

Apud Marochium Franciscani aliquot prædicandi gratia, hinc inde vagantes, propter Christi nomen necati sunt. *Schedelius ata 6.*

b Coronauit Romæ Fredericum 2. Imperatorem Occidentis, & Robertum Petri fil. Imperatorem Constantinopolitanum cum Iole vxore. *Plati. Blond. lib. 7. dec. 2.* Verus pastor. *Plati.*

Confirmauit ordines Prædicatorum & Minorum monachorum, biennio ante mortem D. Francisci.

Quo tempore Damiata capta est à Nostris in Asia & perdita, Fredericus 2. anathemate notatus.

Alexius Comnenus Theodori Lascaris socer genero imperium inuidens, quod defendere nequiuerat, ad Turcos se confert. Turcis à Lascari superatis captus vita donatur. Contractis iterum copijs, quantas potuit, nouum imperium Trapezunti condit, complexum Cappadociam & Colchidem. Hinc imperatorum Trapezuntinorum origo. Sic Orientis imperium diuisum est in Europæum & Asiaticum ad Colchidem & Pontum.

Petrum Antisiodorensem Imp. in nemorosis Thessaliæ locis per insidias Lascaris Imp. intercipit & biennio in squallido carcere detentum obtruncat. Pro ea vidua Imperium administrat vsque ad Roberti filij reditum ex Gallia.

Sub Ludouico Leone Franc. Rege Galli suo sermone Rythmos. i. similiter desinentes versus vsurpasse feruntur. Cum Rythmorum vsus paolo ante cœpisset apud Siculos, deinde in Italiam transijsset. *Petrarcha præfatione ad Epist.*

famil.

Monasticus Vallischolariũ ordo sub regula D. Augustini originem sumit in Campania, per Guilelmum Richardum, Euurardum, & Manassem Theologiæ professores: confirmatur ab Honorio.

S. Clara conciuis Diui Francisci ab eo edocta ordinem Virginum auspicatur. *Volater lib.* Alexander 4. eam in numerum Sanctarum Virginum retulit an. 1255.

Pruteni coguntur à Teutonicis fidem Christi suscipere. *Munster. in Cosmog.*

Tartari gens Scythica per Changinscam primum suum regem Georgianam Armeniamque maiorem sibi subegerunt, inde Poloniam Hungariamq; depopulati sunt. *Blond. lib. 7. dec. 2. Plati.*

Indorum Christianorum dominatu excusso ac vicinis edomitis, Cathaïnę amplissimum regnum Magnę Tartarię nomine condiderunt. Quod regnum per vastissimas & latissimas Orientis solitudines ad Oceanum vtrumque Orientalem & Meridionalẽ ex parte vna, ex altera Tanaim & Persidis & Turcorum regna extensum, vtramque Scythiam ac multas alias terras, vt Sericam, Ariam, Sinarum regionem, ad quam Lusitani nauigant, complectitur. Ad Boreã ignotis circumscriptum limitibus. Regia sedes Cambalu, cuius ambitus 28. millia passuum continet. Hodie internis & externis bellis valde imminutum dicitur, ex quo repudiato Christo se Mahometi addixerunt. Nam initio Mahometem nescientes Christianis studebant, pro eis ad Hierosolymam contra Turcas multa bella gerentes. *Infra ex Haytone. Armenio.*

Vincentius Cadlucus primus Polonorũ historiam conscripsit, & episcopatu Cracouiensi vltro se abdicauit, nequicquam aduersante principe & sacerdotum collegio. *Herburtus lib. 6. c. 8. Chron. Polo.*

Mancipia siue seruitia hominum etiam inter Christianos nondum his temporibus desijsse testantur constitutiones istius Friderici Imperatoris, De seruis & ancillis fugitiuis, in Placitis Regni Neapolitani: sed ea tamen non longè post cessasse coniicio ex Bartholo, qui, Ad hostes de captiuis, scribit suo tempore (viuebat an. 1320.) nusquã homines Christianis moribus vendi & iampridem seruitia desijsse.

Hierosolyma à Coradino siue Gordirio Saraceno filio Saphadini penitus subruta præter Templum Sancti Sepulchri, & arcem quam Turrim Dauid appellant. *Guilel. Nangia. Trith. in Chron. Monaster. Hirsaugiensis.*

Floruit tunc Accursius Florentinus, primus vniuersi iuris glossator & adhuc vltimus: licet annô ætatis 37. cœpisset studio legum vacare, tamen summus euasit iurisconsultus, natus 78. mortuus est Bononiæ an. Christi 1279.

Ludouicus Rex Franc. Rochellam vrbem expugnauit: tum Lemouicenses, Petragorij, & omnes Aquitaniæ Principes, exceptis Vasconibus, qui vltra Garumnam habitant, ei fidelitatis sacramentum præstiterunt. *Guilel. Nangiac. Gagui. lib. 7.*

c S. Dominicum auctorem fratrum prædicatorum & S. Franciscum minorum biennio post eius mortem Sanctorum catalogo adscribit. Item S. Antonium Vlisbonensem Minoritam, qui dicebatur Episcopus S. Francisci: & Elizabetham Hessam Hungariæ regis filiam. *Trithem. in Chron. Monast. Hirsaugiensis. Palmer. Krantz lib. 8. hist. Saxo. cap. 4. Plati.*

Vetuit

Anni Christi.		Anni mundi.
	Lesco Albo iterum Poloniæ.	
	Alphõso 2. Portugallię deinde Sanctio 2. an. 26.	
1225	*CONCIL. Germanicũ, præside Conrado Legato Apostolico, contra Simoniacos & concubinarios clericos. Tom. 3. concil.*	5313
	Oxoniẽse, præside Stephano Archiepiscopo, de officio & statu Ecclesiasticorum. Tom. 3. concil.	
	184	
1227	c Gregorius 9. Anagninus an. 14. mens. 3.	5315
1241		5293
	Vacat m. 2. d. 1.	
	Patriarchis.	
	Constantinopoli Germano secundo, deinde Methodio 2. mens. 3.	
	Antiochiæ Raimerio, deinde Elia an. 8.	
	Hierosolymis Thoma designato duodecimo, sed non ineunte, Roberto an. 12. cuius tertio Hierosolyma à Frederico recuperata est.	

Anni Christi. | Anni mundi.

Principibus.

1227 — 5315

Balduino 2. an. 33. Constantinopolitano Imp. & Ioanne Duca Græcorum Imp.

Friderico 2. Occid. Imp.

D. Ludouico 11. dict. 9. an. 44. Franc. Rege.

S. Ferdinando Hispaniæ.

Henrico 3. Angliæ.

Lesco Albo iterum Polonorum principe, deinde Boleslao Pudico an. 52.

Sanctio 2. Portugulliæ

CONCIL. *Lateranense, contra Fridericum 2. Imp. Plati.*

Vetuit ius ciuile legi Lutetiæ & alijs in locia vicinia. *Cap. super specula. De priuilegijs.*

Libros quinque Decretalium, eo quo nunc sunt ordine digeri curauit per Raimundum Barchinonensem.
Statuit Laicos cuiuscunque essent ordinis prædicare oon posse. *Cap. sicut. de heret.*

Statuit vt campanæ ad Eucharistiæ confectionem pulsarentur & ad salutationem & laudes D. Virginis. Alij istud stitutum adscribuot Hooorio 3. *Abb. Vsperg.*

Exactor belli Asiatici contra Saracenos pro recuperanda Hierosolyma diligeotissimus.

Taxatur subinde Frederici 2. mala mens, vt homiois perfidi & hostis Romanorum &c. qui Italiam in factiones diuisit, vt sciret quinam suis partibus fauerent, quinam pontifici. Cæsarianis præfuit, Gibel. inde Gibelini. Pontificijs Guelphus, vode Guelphi, alteri alteros diripiebant, trucidabant &c.

O impietates Frederici 2. planè indigui nomine Cæsaris. Fauisse dicitur Saracenis, spoliator Templariorum &c. maximus persecutor Ecclesiasticorū, mira verò huius Gregorij laua, vt veri Pastoris. *Vuicelius in epitome Rom. Pont.*

Henricus Anglorum Rex Francos vicit in Aquitania, Pictones recuperauit, Vascones domuit. *Æmyl. lib. 7. Polydor. lib. 16. Angl. histor.*

Odacharus seu Othocarus, & Vucotzeslaus Reges Bohemiæ dant ius coosecrandi Reges Bohemiæ Archiepiscopis Moguntinis, qui per multos annos illud retinuerunt, donec aliquis eorum tale ius vendidit Ecclesiæ Pragensi. *Trithem. in Chron. Monast.*

Hierosolyma per Fridericum Imperatorem sine sanguinis effusione certia conditionibus à Soldano Aegypriorum recuperata est, cum quibusdam castellis. an. 1229. siue 1230. *Trith. in Chron. Monaster.*

Fridericus Imp. sublatis æmulis post vexatam Italiam vix adactos à Gregorio nono expeditionē in Syriā suscepit. Ibi id tantum gessit memorabile, quòd Hierosolymā à Sultano ex pacto recepit, regemque eius, ritu solenni, appellari se curauit. *Crom. lib. 7. de reb. Polo.*

Mox reuersum Italici motus excepêre, quos ille quidem placidè composuit, sed Hierosolymam multo post amisit. Titulum tamen eius regoi etiam posteri & successores eius retinuere. *Ibid.*

Maiorica insula Saracenis, qui eam multis annis occupauerant, ab Arragonum rege est erepta. Magna etiam pars terræ quam ipsi in Hispania possidebāt, occupata, cum Eremita & Valentia ciuitatibus, à rege Legionis, & eios filio Castellæ rege. *Trithem. in Chron. Monaster. Hirsaug. Blond. lib. 7. dec. 2.*

Academia Lutetiana, quę propter ciuium in scholasticos seditiones & cædes dilabebatur, quamque Henricus Rex Anglus, ad Ozoniensem scholam occultis nuncijs ad se pellicere studebat, à S. Ludouico restituitur. *Gag. lib. 7.*

Anous Christi 1240. est Iudæis quintus millesimus ab orbe condito, à quo solent plurimum nomerare.

S. Ethmundus Cantuariensis Episcopus, S. Staoislaus Cracouiensis, Ioannes Friburgensis Episcopus Bossinensis, S. Samonas Gazensis Episcopus, doctissimi Theologi.

Iordanes Dominicanos Theologus suis silentium mensæ præscribit. *Volater. lib. 21. Geographia.*

1241 — 5329

Tholosa & totus Comitatus à Francis in deditionem acci-

pitur.

pitur: sicque finitum est bellum contra Albios hæreticos. *Æmyl.lib.7.*

S.Antonius de Padua discipulus S.Francisci obijt ann. 1231. *Trith.in Chron.Monast.Hirsaugiensis.*

Dum dira fames grassaretur in Francia, & tanta, vt homines belluarum more herbis campestribus vescerentur (*Guilel.Nangio.*) Guilelmus Ninernensis episcopus singulis diebus alebat duo millia pauperum. *Mater.Historia.*

An.1238.Theologi Parisienses post longam disputationem definiuit, neminem posse duo beneficia, si vnum sufficeret ad eum alendum, obtinere sine mortali peccato. *Chron. Franco. & Iac. Meier in Hist.Flandria.*

Factiones Gibellinorum pro Imperatore Friderico, qui ter fuerat à Gregorio 9. excommunicatus, & Guelphorum pro Rom.Pontifice, ardent in Italia, quæ per 260. fermè annos grauissima & plusquam intestina bella pepererũt. *Plat. Blond.lib.7.dec.2.& Æmyl.Krantz.lib.8.Histor.Saxo.cap.8. Trithe.in Chron.Monast.* cœperunt sub Alexandro 3. circa an.1160.

d Senex optimus. *Vnicel.* Vacat eo mortuo sedes, donec Cardinales, qui à Frederico Imp. in carcere detinebantur, liberati sunt.

Lyranus è Iudæo Christianus. *Antoninus titul.24.cap.8.* Circa annum 1240. Franciscanus factus dicitur. Eius sepulchrum & epitaphium Hexametrum ostenditur Lutetiæ in Fräciscanorum capitulo. Se significat scripsisse in Esaiam an. 1293. *Esa.1.* Lege Paulum Brugensem in prolog.operum Lyrani, qui & ipse paulo post ex Iudæo & Christianus & Episcopus in Flandria extitit.

Hunc annum Christi, Hebræi annum mundi quinquies millesimum faciunt. Quo tempore florebant in Hispania eorum literæ & disciplinæ.

R.Abraham Abben Ezra Hispanus, qui commentarijs vetus testamentum illustrauit. *Ipse in præfat.decalogi.* Rhodi expositionem Malachiæ scripsit an.mũdi 4917. (i. Christi 1237.) *Ipse vltimo Malac.*

Balduinus Imp. dominicæ crucis partem cum spongia & Lanceæ ferro Venetis pignori obligat. Quæ postea D. Ludouicus, potestate redimendi accepta in regio sacello Lutetiæ condidit, institutis ibi Sacrorum ministris. *Gag. lib.7.*

Alexander Villadens Dolensis, qui scholasticum compendium, quod vocant, metricum complectens ducentis & duodecim versibus Hexametris totius veteris & noui testamenti librorum & capitum summulam composuit, vbi singulæ dictiones singulorum capitum sacræ scripturæ argumenta perstringunt.

Iachinus Magni Cham Tartarorum F. Ariæ, Drangianæ & Aracosiæ terris occupatis, ad regnum Turquestan & Persidis oram, continentibus prelijs Turcos lacessit, donec an. 1242. Batto duce Goniatæ Turcorum regi regnum ademit, Vniuersisque ad pontum gentibus sub iugum redactis, Mæotidis accolas superauit ad Poloniam vsque.

An.1240. Tartaros, qui ante 30. annos Russiã maxima ex parte subiugatã habitare cœperant, Poloniam finitimam inuaserunt & vsque ad Vistulam longe lateque depopulati, etiam Cracouiam incendunt, & Hungariam cum finitimis prouincijs triennio vastant. *Crom lib.8.de Polo.*

S.Ferdinãdus ab omnibus ferè Hispaniæ finibus Mauros expellit. Vtroq; regno Castellę & Legionis potitus Cordubam

Anni Christi.		Anni mundi.
1237	*Londinẽse, præside Otthone Cardinale legato Apostolico. In eo Concilio post longam consultationẽ multæ leges latæ sunt, quæ deinceps sacerdotalem ordinem conseruarunt. Polyd.Virg.lib.16.Angl.hist.*	5325
	185.	
1241	d Cælestinus 4. Anagninus, dieb. 18.	5329
1243	Vacat an.1.m.9.	5331
	Patriarchis.	
	Constantinopoli Manuele 2.an.14.	
	Antiochiæ Elia.	
	Hierosolymis Roberto.	
	Principibus.	
	Balduino 2. Constantinopolitano Imp.	
	Ioanne Duca Græcorum Imp.	
	Friderico 2.Occid.Imp.	
	D.Ludouico Franc.*Rege.*	
	S.Ferdinando III.Hispaniæ.	
	Henrico III.Angliæ.	
	Boleslao Pudico Polonorum principe.	
	Sanctio II.Portugalliæ.	

Anni Christi.

186.

1243 e Innocentius 4. Genuensis an. 11.

1254 mens. 6. di. 12.

Vacat, non quidem annos *2. vt quidam putăt.* sed dies 3. vel vt alij 1.

Patriarchis

Constantinopoli Manuele secundo.

Antiochiæ Elia vsque ad an. 1247. Nam quis post eũ è Latinis Patriachis sex creatus fuerit, incompertũ est.

Hierosolymis Roberto, deinde Iacobo Pantaleone an. 14.

Principibus.

Balduino 2. Constantinop. Imperatore, & Ioanne Duca Græcorum.

Friderico 2. Occid. Imperat. & inter regno Occid. Imperij an. 17.

D. Ludouico 11. dict. 9. Frăcorum Rege.

S. Ferdinando 3. Hispanię.

Henrico 3. Angliæ.

Boleslao Pudico Poloniæ Principe.

Sanctio 2. Portugalliæ, deinde Alphonso fratre an. 32.

Anni mundi.

bam & Hispalim Christianis reddit. *Vasæus.*

Academiam Salmaticensem instituit. *Idem.*

Robertus Lincolinensis episc. è Græco aliqua vertit.

5331 Deiparmi milites, qui & Mariani dicuntur, Theutonici post Ptolemaidem in Syria amissam, in Germaniam reuersi, ne otio marcerent, concedentibus Friderico 2. & Massouię ducibus Prussiam Germaniæ & Sarmatiæ participem & contermioam armis acquirunt, & Christo suoque perpetuo

5342 iuri addicunt. *Ioann. Boem. lib. 3. cap. 8. de Gentium moribus.*

Circa hoc tempus Biblia in capitula, quæ hodie habemus, distinguntur. Scholasticorum videtur esse inuentum, eorum fortasse, qui cum Hugone Cardinali concordantiarum fuère auctores. Nam ante ista tempora Theologi superiores ea non vsurpant, inferiores frequenter, Alexander Alesius, Albertus Magnus, D. Thomas, Bonauentura & cæteri vsque in hanc diem Scholastici. Inuentum tam commodum, vt hodieque Iudæi eo frui velint, quòd eorum in Parashioth & Haphtaroth partitio sit nimis prolixa.

Distinctio autem veterum partim nulla, partim numerosior & longe pluribus paginis comprehensa, partim cuique propria & arbitraria, vt Hilario, Ammonio, Eusebio, Tatiano, Bedæ, Ambrosio, Euthymio, Oecumenio, Andreæ, Arethæ.

e Scripsit Apparatus decretalium & Authenticas: & de iurisdictione imperij, auctoritateq; Põtificis apologeticum, contra quendam Petrum Vineam omnia Imperatori tribuentem. cognominatus est Pater iuris. *Volat. lib. 22.*

Cardinales vt pileo vterentur roseo & equo veherentur instituit. *Ibid.*

Bene vexatus, à Frederico, tandem hunc deponit à Cæsareatu. Hinc ille omnia vastat incendio &c. sed perit. *Vuicelius in epito. Rom. Pont.*

Cum Fredericum Italiam infestantem factionesq; Guelphorum & Gibellinorum, sumpto à Pisis initio in singulis fere vrbibus excitantẽ à cępto reuocare non posset. coacto Lugduni concilio, Imperiũ ei diris deuoto abrogauit. Germanosque principes concitauit, vt Henricum Lantgrauium Turingię, D. Elizabethę filium successorem ei absenti crearent, & post Henricum interfectum Guillelmum Hollandię comitem. Sicque non multo pòst Fredericus profligato à Pontificijs exercito & Entio filio capto in Apulia perijt an. 1250. *Cromer. lib. 8. de reb. Polo.*

Lugduni in Concilio Cardinalibus proprium insigne Pileum rubeum dedit. *Marti. Polon.* Quo significabatur eis etiam caput suum, si opus esset, pro Ecclesia offerendum, eo præsertim tempore, quo Ecclesia à Frederico 2. vehementer oppugnabatur. Reliqua eius ordinis insignia posteriores Pontifices addiderunt, precipuè Paulus 2. *Onuphrius in Plat.*

Stanislaum Cracouiensem Episcopum, & Petrum ordinis Prædicatorum retulit inter Sanctos. *Volat. lib. 22. Anthrop.*

Ascelinum ordinis Præd. cum tribus alijs an. 1245. in Tartariam mittit in Baiotnoi (Battum alij, opinor, appellant) castra, ad eos ad Christianismũ inuitandos, sed sine fructu. *Vincent. lib. 31 c. 51.* Hanc peregrinationem confecerunt annis. 3. mensibus 7. Illic multos Christianos repererunt & principem Cuine, qui clericos Christianos alena in facello ad maius tentorium erecto quotidie suum habebat sacrum. Clerici autem certis horis cantabant more Græcorũ. *Idem lib. 29 & 30. Nauclerus gener. 42. vol. 2.*

Hugo Cardinalis S. Sabinæ, antea Barchinonensis monachus

machus scripsit in vniuersam scripturam cōmentaria iuxta quadruplicem sensum, vtens numerali citatione & enumeratione capitum, quam nunc habemus.

Primus ex ordine Prædicatorum ad Cardinalatum assumptus, primus in capitula libros sacros distinxit. Primus Biblicum indicem, quem vocant concordantias maiores, cum Conrado Alberstadio monacho collegit, coniunctis quingentorum monachorum è diuersis cœnobijs operis, qui omnia Nomina, Verba, Participia, denique omnes tam declinabiles, quam indeclinabiles orationis partes toto Bibliorum contextu comprehensas, in Alphabeticum ordinē digessit, annotatis librorum capitibus & capitum lineis. Labore tam vtili sacrarum literarum studiosis, vt Græci opera Eutalij Rhodij Monachi; & Hebræi studio R. Isaac Nathan istud fuerint æmulati. Obijt sepultusque est Lugduni an. 1262. *Ex Bibliotheca Sixti Senensis lib. 4. & alijs.*

Albertus Magnus Dominicanus & Ratisbonēsis Episcopus, S. Bonauētura Frāciscanus, Alexander Alesius, Io. Valleis Anglus, Gualterus Pictauēsis Episcopus, Ioānes de Rupella Parisiensis, Guilelmus Episcopus Parisiensis, ex oppido Aruerniæ Aurilaco, Bartholomæus Brixianus, Gilbertus Tornacensis, Bernardus Parmensis præsbyter Compostellanus, Hilarius episcopus Aurelianensis, Iacobus Achonensis Episcopus, Odo Cancellarius Parisiensis, Henricus Ebredunensis Archiepiscopus, Theologię præsertim Scholasticæ & iuris canonici doctissimi interpretes.

Magnificentia & studijs Innocentij 4. S. Ferdinandi Hispaniæ. S. Ludouici Franciæ Regis Theologia & bonæ artes, quæ valdè languerant ab annis 100. vires recepère. Itaque præter hos extiterunt alij viri docti innumerabiles, vt Martinus Polonus Innocentij 4. Pœnitentiarius, qui vitas Romanorum Pontificum vsq; ad suam ætatem conscripsit, &c.

Vincentius Bellouacensis Dominicanus historiam vniuersalem, maximè Ecclesiasticam ab Orbe cōdito ad annum Christi 1250. in suo Speculo historiali complexus est.

Henricus primus Dux Brabantiæ, cùm antea ipsius maiores essent Louanij Comites.

Circa hæc tempora lingua Germanica cœpit scribi Latinis characteribus: tunc etiam Germani nomina Sanctorum imponere cœperunt suis in baptismo, cum antea peregrinis Scytharum appellationibus vterentur. *Curio lib. 2. Chronol.*

Grossiont gens Arabica instigante Soltano Babylonico Christianos miseris modis persequūtur in Asia, & expugnata Hierosolyma templum Sepulchri Domini destruxerunt. *Blond. lib. 7. dec. 2. Æmyl. lib. 7. Guliel. Nang.*

Iacobus Rex Arragonum duos ordines militū instituisse fertur, quorum alterum amictu albo & nigra cruce insignitum vocauit ordinem D. Mariæ de redemptione captiuorum siue de mercede, quibus scilicet cura esset de redimendis captiuis: alterum appellauit ordinem militum Montesiæ rubenti cruce insignem. Alij hanc institutionem antiquiorem faciunt, & incidisse in an. post Christum 1212. & vtramque militiam aiunt fuisse à Gregorio 9. approbatam.

Ioannes de Sacro Bosco Anglus tunc insignis Mathematicarum professor Parisijs, vt licet ex eius Computi Ecclesiastici fine colligere. Sepultus est Lutetię in claustro Mathurinorum. Methodo Aristotelica, non Geometrica Sphęram tractauit.

Frederico 2. excommunicato & decreto Concilij expoliato Imperio, vacauit Imperium per 18. annos vsque ad Rudol-

Anno Christi		Anni mundi.
1245	*DECIMVM tertium vniuersale Concilium Lugdunense, præside Innocentio Rom. Pontif. contra Fridericum Imperatorem, qui vocatus ad Concilium & non comparens, hostis Ecclesiæ iudicatur ac deponitur Imperio: Fuit etiam actum de recuperanda terra sancta, D. Ludouico Franc. Rege constituto Duce illius quintæ expeditionis: qui Cruce signatus, vbi in Asiam cum ingenti exercitu traiecisset, rediit in Galliam quinto post anno. Plati. Æmyl. lib. 7. Guilel. Nang. Tom. 3. Conc. Vincent. lib. 32. Gagui lib. 7.*	5333

Anni Christi. | Anni mundi.

Henricus deposito Friderico eligitur, cui mortuo succedit Vuilelmus, quamuis Conradum 3. Friderici f. nonnulli praeponant.

RVBER Pileus, & Purpura in eo Concilio primum concessa sunt Cardinalibus, ut admonerentur se semper paratos esse debere sanguinem pro Christiana religione fundere. Illis etiã concessum est vehi equo in urbe & ferre rubeum galerũ. Plati. Gagui. lib. 7. & Æmyl. lib. 7.

Rodulphum. *Pulmer*. intereà multæ sunt ortæ dissentiones inter principes ob electionem Imperatorum, & tres ordine electi sunt, non quidem Imperatores sed Reges Romanorũ. Nam primò iusso Pontificis electus est à quibusdam Principibus, contra Fridericum, Henricus Lantgrauius seu Comes Hassiæ & Thoringiæ, qui non consecutus Imperij coronam obijt an. 5. Regni, viuo adhuc Friderico, qui ob omnes Pontificis execrationes noluit cedere Imperio. Mortuo Henrico an. 1259. statim ab Electoribus Imperij procurante PP. per Legatum Petrum Caputium, contra Fridericum & Conradum fil. designatus est rex Romanorum & coronatus Vuilhelmus Comes Hollandiæ. Quo mortuo 7. anno Regni, electus est à duobus Electoribus & quibusdam Principibus Richardus Cornubiæ Comes, sed anni Regni ipsius sunt incertũ. *Trithe. in Chron. Monast. Hirsaugiensis*. Historici mirè variant hoc loco: alij numerãt Conradum filium Friderici, & Vuilhelmum, ac constituunt Interregnum annorum tantùm 17. alij 22. alij negant sedem Imperij vacasse. Sed omnium optimè Trithe.

Robertus Sorbona Theologus, primus instituit & ditauit Collegium Sorbonæ, pro scholasticis, qui vacarent Theologiæ. *Gul. Nang. in Chro. Fran.* Valde sunt inepti Historici recẽtes qui putãt Robertũ hũc fuisse Fratrẽ D. Ludouici.

Circiter an. 1245. Tertius Imp. Tartarorũ Regis Armeniorũ suasu ad Christũ cõuertitur & baptizatur. *Hait. Arm.*

Defensionem Christianorũ aduersus Saracenos suscepit. Misso Hielone fratre cũ exercitu, qui Persiã Syriæ ac Mesopotamiæ magnã partẽ debellauit. *Idem*. & anno 1258. Mustacenum Calipham Babyloniũ Christianos Orientis mire affligentẽ, & illud Euãgelij ab eis, propositis alioqui poenis, exigentẽ, *Dicito Mõti huic & transferetur*, in suam potestatẽ redegit, atq; inter ipsius thesauros fames peremit. *Idem.*

Ab hoc Calipha vsq; ad Sophim Persarũ populus summo legis doctore caruit. Vnde & Sophim sub an. Christi 1500. suum genus & doctrinam ad Mahometis generũ Halim referentem facile admisit. *In Epist. Asiaticis. Iac. Nauarchus.*

Christiania de Hierosolymitano regno cum Aegyptijs certantibus Hicloo & Absaga eodem itinere, quo centum ferè annis post Tamerlanes in Asiam inundauit, è Tartaria in Syriam penetrarunt, incertum socij an hostes forent cum religiones Idololatrarũ secuti, neq; Christianarum, neq; Mahometanarum partium viderentur, Verum illi frustra muneribus Balduini regis inuitati, repudiatis Christianorũ sacris ad Mahometis impietatẽ declinarunt. (Bellum deterius ferè militibus persuadet) *Iouius in Tamerlane lib. 2. vir. Illust.*

Hieloo siue Agelonus frater Mangu regis Tartarorum bellis ciuilibus & externis distractus, cum Virboco exercitum & Syriam commendasset, in Tartariam redijt.

Virboco Christianis infesto, quòd Germani milites nepotem eius occidissent, multaq; contra eos hostiliter gerente Aegypti Sultanus Meledinus Tartaros Hierosolymæ obsidionem molientes duce cæso & reliquijs fuga dilapsis Syria expulit. *Lib. 4. continuat. historia sacra c. 15.*

Meledinos per Grossoinos ex Babylonia accitos Gazam Templarijs eripit, Ascalonam & alia loca Hospitalarijs. Denique trucidatis iuxta Tyberiadem Christianis militibus Hierosolymam occupat, sine delectu omnes mactat, templum & sepulchrum Domini diruit. *Ibid.*

D. Ludouico ad Cyprum cum classe appellenti ann. 1249. occurrũt Tartari quidam ab Erchaltao Principe cum literis missi, quibus cognoscit Cham Tartarum regem Christi fidẽ

anno abhinc tertio recepisse & baptizatū esse cum magnatū & plebis multitudine maxima instructūq; babere militē quē in fidei hostes duceret. *Gag. li. 7.* literarū a legatis exhibitarū exēplar superest apud *Vincēt li. 13. c. 91.* Ludouicus vicissim ad Ercaltaū legatos misit additis literis, quę cum & magnū Chā hortabātur ad permanēdū in pietate. misit & tētoriū quoddā ex purpura in Sacelli formā cōstructū, in quo arte singulari depicta erāt, quęcūq; Christ⁹ in corpore pro nobis gessit & alia ad cultū diuinū pertinētia. *Gag. li. 7. Vinc li. 3. c. 92. 94.*

Eum Saphandinus Saladini filius ad Damiatam vrbem in Pelusiaco Nili ostio cepit, qui vt se redimeret in pactionis fidem Christianam Hostiam victori tradidit. *Iouius lib. 1. virorum illustrium.* Quam postea numerato pretio redemit.

Sanctius a. Portugalliæ Rex iussu Innocentij 4. Alphonso fratri regno cedit, quòd ineptus esset ad ēius administrationē. Alphōsius autem ducta vxore Beatrice F. Alphōsi decimi Castilię reg. regnū Algarbiorum in dotē accepit. Vnde reges Portugaliæ se deinceps ita inscribunt. *Vas. in Chr. Hisp.*

In India erat magnus quidā Rex Christianus. Terra Caghar, vnde tres reges in Bethleem venerunt, tota adbuc erat Christiana, sed sub domino Cham. *Conestabularius Armeniæ ad Cypri regem apud Vincent. lib. 31 c. 92.*

Tartari quidam ad Lugdunense conc. venerunt ad Innocentium 4. qui domi Christianam religionem edocti, tum sacro baptismate imbuuntur. *Blond. Martin in Chro.* alij id factum sub Gregorio 10. *Li. 5. c. 1. continuata Historia sacra.*

f Magna huius Papę laus, nam pater pauperū. Edicto aboleuit libellum contra paupertatem scriptum à Gulielmo de S. Amore, doctus & scriptor. *Vincelius.*

Sub hoc fæliciter fuit in Asia pugnatū, & Guelphi eiecti per Gibelinos ad sua reuocati. *Idem.*

Michael Paleologus Iohanni Theodori lascaris Iunioris filio, ne patri succederet, annum 10. egresso oculos eruit & imperium inuadit, Balduinum Constantinopoli expellit, stratagemate Alexij Cæsaris, qui cum 50. satellitibus noctu per cuniculos antiquos ab incolis intromissus, elato clamore horribili & iniecto multis in locis igne ciues ita terruit, vt plena esse omnia hostibus putarent, domiq; se clauderēt. Sic effractis portis reliquos 750. qui ad vrbem excubābant, introduxit. *Gregoras lib. 4.*

Ita Imperiū Constant. pulsis Gallis post an. 58. vel vt alij volunt 63. Græcis restituit. Nec multo post in Lugdunensi Conc. concordiā inter Græcos & Latinos tredecies scissam & resectam redintegrauit. *Cromerus lib. 9. Polon.*

Ludouicus multa in Regni vtilitatē instituit: Dignitates & officia noluit esse venalia: Blasphemis, & in vanum iurantib⁹ per nomē Dei, cauteriū infrōte inussit: Lupanaria prohibuit: vetuit Magistratibus in toto suæ iurisdictionis tractu aut fundos emere, aut liberis sacerdotia procurare, aut eos collocare nuptui: histriones aula eiecit: multa cœnobia & Valetudinaria partim condidit, partim instaurauit & ditauit: beneficia Ecclesiastica noluit conferre, sed ius illud restituit collatoribus ordinarijs iuxta antiquos Ecclesię canones. *Gagu. li. 7. Æmyl. li. 7. Chron. Franc.*

Cum ei instituendi pastores à Pont. potestas facta fuisset, ad idq; diploma legatus Romæ rediens attulisset. Quod mea (inquit) Romę negotia strenuè obieris, laudo, quod mihi à Pontifice munus hoc retuleris, non probo. Intelligo enim, quāto cum periculo animę meę & regni id susciperē. Ac protinus diploma in ignē proiecit. *Brounard. cancel. in eius vita.*

D. Ludouicus nolebat se immiscere collationibus Sacerdotio-

Anni Christi		Anni mundi
	187.	
1254	f Alexander 4. Anagnian. 6.	5342
1261	mens. 5. di. 5.	5349
	Vacat m. 3. d. 4.	

Patriarchis.

Constantinopoli Manuele secundo, deinde Nicephoro, qui non inijt, mox Arsenio an. 4. Germano an. 1.

Hierosolymis Iacobo *Pantaleone.*

Principibus.

Balduino 2. *Constantinopolitano Imp.*

Theodoro Lascari iuniore, Duce fil. Græcorum Imp.

Michaele 7. Comneno Paleologo an. 35. Constatinopolios & Græcorum Impetat.

Interregno Imperij Romani.

S. Ludouico Francorum *Rege.*

S. Ferdinando Hispaniæ.

Henrico 3. *Angliæ.*

Boleslao Pudico Poloniæ.

Alphonso 3. Portugalliæ.

Anni Christi. | Anni mundi.

doctiorum, dicens. Sat mihi est coram Deo de temporalibus mihi creditis, non etiam spiritualibus, rationem reddere. *In libel. Virga directionis pag. 32.*

Cùm Edonardus filius Henrici 3. Anglorum Regis duxisset in vxorem Aleonoram Alphonsi Castellę Regis, sororem, pater eum donauit Principatu Vualliæ. Hinc fit vt filius Regis Angliæ natu maior vocetur Princeps Vualliæ. *Polyd. lib. 16. Angl.* Antea cùm Ducatus Normaniæ esset sub ditione Anglorum Regis dicebatur Princeps Normaniæ à tempore Henrici I. qui Guilelmum filium suum Ducem fecerat eius regionis circa an. 1120. *Polyd. lib. 11. Hist. Ang.*

Daniel Russorum dux legatione ad Opissonem legatum Apostolicum in Poloniam missa, cum promitteret se cum vniuersa gente ad Romanæ Ecclesię communionem accessurum & Christianas regiones aduersus Tartaros, qui iam ingētem formidinem omnibus Principibus Christianis incusserant & superiori biēnio Poloniā Nogaio & Celebuga ducibus iam tertiò vastauerant, defensurum, nomen ac diadema regiū sibi & posteris suis, dissuadētibus frustra Polonis, impetrauit. Verum consecutus id quod eō cupierat, fidē violauit & in Græca communione permansit. *Cromerus lib. 9. Polon.*

S. Thomas Aquinas Dominicanus discipulus Alberti Magni scholasticæ doctrinæ princeps.

Henricus de Segusia dictus Cardinalis Hostiensis, tunc Summam suam edidit: habuit auditorem Guilelmum Durādū, qui dictus est Speculator. Floruit Guilemus de S. Amore doctor Sorbonicus, qui scripsit contra ordines Mendicantium.

Iacobus de Bellouiso Iuriscōsultus, scripsit in libros Feudorum quos septies publicè interpretatus fuerat.

1258 | *CONCIL. Oxoniense, contra Pictos qui ingenti numero confluxerant in Angliam: quos statuerunt cum cæteris alienis exterminandos. Polyd. Virgil. lib. 16. hist. Ang.* | 5346

Memorabile fœdus an. 1259. (alij 1269.) inter Anglos & Francos, Lutetiæ in magno Principum conuentu, præsentibus Ludouico Francorum & Henrico Anglorum Regibus, percussum est: vt Ducatus Normaniæ, Comitatus Andegauensis, Cenomanensis, (quorum causa tot olim bella inter Anglos & Francos, & quos à Philippo Augusto receptos Franci ad eam ætatem possidebant) item etiam Turonensis & Pictauensis cederent in perpetuum Franco: acciperet verò Anglus pro impensis bellicis 150. milia aureorum & in singulos annos vectigalis nomine dena millia, contentusq; esset vlteriori Aquitania, & citerioris parte vsque ad Carantum fluuium, cum finibus Agenensium, Lemouicum, Cadurcorum, de quibus tamen ius clientelare deberet Franco, renuncians Iuri, quod sibi in Galliæ regno vendicare posset, sicque adscriberetur inter Barones Franciæ, ac Par Duxq; Aquitaniæ vocaretur. *Polyd. lib. 16. Angl. histor. Gaguin lib. 7. Æmyl. lib. 7. Guilel. Nangiacus.*

An. 1254. Borussi ad religionem deducuntur per fratres Teutonicos, quibus Fridericus 2. eam terram acquirendam tradiderat. *Nauclerus vol. 2. gen. 42. Crantzius Vandaliæ lib. 7. cap. 21.*

Eodem tempore Mandanus Lithuanorum dux, abiecta religione Christiana, quam simulatè ad tempus susceperat, infestior in dies Christianis vicinis erat. *Crom. lib. 9.* omnēque Masouiam & Cruciferorū terram depopulatur. *Idem.*

Sic paulo ante, sub an. 1240. Suentopelci suasu Prussi religionem Christianam abijcientes, Germanos Polonosque omnes, qui apud se negotiabantur, vel sedes inter ipsos posuerant, certa die trucidant. *Idem lib. 8.*

Festum Sacramenti Corporis Christi instituit. *Trith. in Chron. Monast. Polyd de inuent. rer. lib. 6. cap. 8.* Thomas Aquinas composuit officium illius festi cum hymno & prosa, quæ misit ad Vrbanum PP. à quo in præmium retulit columnam argenteam. *Naucler.* Extant inter eius opera.

Centum annis pòst Papiæ cœpit lustratio sacramenti, qua corpus Christi in ferculum fertur. *Chronica Bosy.* Atque hinc ad reliquas Occidentis partes manauit, præsertim Audegauum, vbi Berengarius fuerat Archidiaconus & Sacramentariam impietatem sparserat, vt corporis Christi presentia preces sint ardentiores, fidei publica fiat professio contra Sacramentarios, debitus cultus Christo exhibeatur, qui nobiscum corporaliter versari dignatur. Sic olim publice circumgestabatur arca Testamenti, manna corporis Christi symbolum continens. *Ios. 6. 1. Reg. 4.* ad pacē & misericordiam procurandam, ad debitum cultum Deo, qui in arca habitare dicebatur, exhibendum, &c. Sic Iudæi hodie festo Septembris, quod שמחת תורה dicitur, librum legis circum Synagogam ferunt solenniter, adorant, posteaque in Tebá, deinde in Hecal ceu armario reponunt.

Fuit humili loco ortus, fertur enim habuisse patrem sutorem veteramentarium: cùm Cardinales non possent conuenire ad vnum eligendum ex suo collegio, ex Patriarcha Hierosolymitano creatus est Roman Pontifex. *Plat.*

Diu in Thuscia, cum Romana curia permansit, quod Maufredi Siciliæ regis potentia ecclesia vexaretur.

Misit in Angliam Othobonum legatum ad componendum intestinum bellum, inter Henricum regem & eius optimates. *Polyd.*

Maufredus Frederici 2. nothus Friderici filios legitimos tollit, regni Siculi cupiditate, Henricum iuniorem clam iugulari curat à Saraceno transfuga, Henricum alterum pisce infecto extinguit, Conradū veneno. Sic ex vniuersa Friderici familia tres tamē restabāt, Maufredus iste, Conradus cog. Caputus Antiochię princeps nepos Friderici ex notho Frederico, & Conradinus Conradi veneno sublati f.

Neapolim occupat. Nonnullos, qui in Germania Conradinum tollant, subornat, cæde nondum patrata mortem illius diuulgat literis commentitijs demonstratis, ac regna iure successionis sibi vendicat. Præsidia pontificia in Apulia opprimit. Regium nomen vsurpat, Siciliā adiungit. Se munit affinitate Iacobi Arragonum regis, filia Constantia filio eius maximo Petro desponsata.

Carolus Andegauensis ab Vrbano, qui Mansredum anathemate percusserat, attractus, victoriam cum vtroq; regno obtinuit. Siciliam paulo post amisit Conradino regna sua repetente, adiuto auxiliaribus copijs Frederici Austriaci, Pisanorum, Senensium, & Genuensium, Panormo, Messana & Siracusis exceptis. Conradinum & Fredericum Austriacum in conflictu Marsico postea captos an. scilicet 1268. securi percussit. Vesperarum Sicularū coniuratione insulam, quam hoc bello recuperauerat, ad extremum perdidit.

Alphonsus 10. cog. Sapiens Hispaniæ rex insignis philosophus & Mathematicus Sepópartitum opus iuris ciuilis, Hispanorum historiam generalem, librum Thesauri, & tabulas Astronomicas conscripsit. Quater decies vniuersa Biblia cum suis Glossis, inter tot negotia legit. Imperator Romanorum electus fuit, sed recusauit imperium. *Vasaus, Tritemius in Chro. Hirsaug.*

Ioannes Semeca cognomen. Theutonicus primus glossator

Anno Christi		Anni mundi
	188.	
1261	* Vrbanus 4. Trecensis an. 3.	5349
1265	mens. 1. di. 4.	5353
	Vacat m. 5.	
	Patriarchis.	
	Constantinopoli Iosepho an. 13.	
	Hierosolymis Thoma, post quem quis è Latinis sederit, non literis traditum.	
	Principibus.	
	Michaele 7. Comneno Paleologo cognom. Magno. Orient. Imp.	
	Existente Interregno Imperij Occident.	
	S. Ludouico Franc. Reg.	
	Alphonso 10. cog. Sapiente Hispaniæ. an. 25.	
	Henrico 3. Angliæ.	
	Boleslao Pudico Poloniæ principe.	
	Alphonso 3. Portugalliæ reg.	

Anni Christi. | *Anni mundi.*

189.

1265 | g Clemens 4. Narbonensis an. 3. di. 21. | 5353
1271 | Vacat an. 2. m. 9. | 5359

Patriarcha.

Constantinopoli Iosepho.

Principibus.

Eisdem Impp. & durante interregno Imperij.

Iisdem quoque in Francia, Hispania, Anglia, Polonia, Portugallia regnantibus.

1266 | *DVO Cõcilia plurimorũ sacerdotum celebrantur in Anglia per Othobonũ Apostolicum Legatum, de rebus ad religionem pertinẽtibus, quibus etiam nunc in Anglia vtuntur. Polyd. Virgil. li. 16. Angl. hist.* | 5354

alterum fuit { *Northantoni,* / *Londini.* }

sator, vt vocant, Decreti, Humbertus, Alexander de Villa Dei minorita, Albinus Abbas Ferrariensis, Adamus de Marisco Anglus, Ioannes Episcopus Bossinensis, Dauid Germanus, Vdalricus Argentinensis Alberti discipulus, Theodoricus Thuringus, Ioannes Bizuntinus Episcopus, Adeledinus Sagiensis Episcopus, Theologiæ scriptores, vt ferebãt illa tempora, doctissimi.

Alexius Cæsar Strategopulus iussus à Michaele Paleologo obiter tentare Constantinopolim, eam cepit cum 800. tantum militibus, *Niceph. Gregoras lib. 4.* Ita Balduino Græcia expulso Gallorum imperium apud Constantinopolim 55. annis obtentum finitum fuit. Illud deinceps Græcis restitutum mansit penes familiam istius Paleologi 200. fermè annis, donec Mahometes Turca Bizantium occuparet an. 1453.

Libera Christi prędicatio per Aphricam à Saracenis concessa. *Blond. lib. 8. dec. 2.*

IazVuingis victis à Boleslao Polonorũ duce & reliquijs ad fidem conuersis, Gnesnensis Archiepiscopus authoritate Vrbani 4. episcopum præficit an. 1264. *Cromer lib. 9.*

g Optimus Pontifex. Bona Ecclesiæ optimè dispensauit. Cum duas filias ex mortua vxore ante Pontificatum suscepisset, vni in monasterio collocatæ 30 tantum libras dedit. Alteri 300. libras dotis nomine. Clerico nepoti tres præbendas habenti duas abstulit, se dicens Deo, non carni & sanguini velle acquiescere.

Siculum & Neapolitana regna, quæ, post Frederici Imp. necem, Maufredus nothus eius inuaserat Carolo Ludouici Regis Francorum fratri addixit, à quo Maufredus & mox alio prælio Corradinus Friderici è Conrado filio nepos interfectus est. *Crom. lib. 9. Polon.*

Carolum D. Ludouici fratrem inunxit Romæ, Siciliæ & Hierosolymorum Regem, ea lege vt in singuloa annoa 48. millia aureorum (Naucler. 40. mil) nomine tributi penderet. *Plati. Blond. lib. 8. dec. 2. Æmyl.*

D. Ludouicus Franco. Rex, signatus cruce, relicta Regni administratione, Simoni Neelæ & Mathæo Vindocinensi Abbati D. Dionysij, cum tribus filijs, Ioanne, Philippo & Petro, magna classe comparata traiecit in Africam, secundo dimicaturus contra Saracenos: sed anno proximo Carthagine expugnata, Tuneto obsessa, & Ioanne Tristanne priore filio defuncto, ipse ex alui profluuio (alij peste) obijt ad 8. Cal. Septemb. an. 1270. *Gaguin. lib. 7. & Æmyl. Blond. lib. 8. dec. 2. Palmer. in Chron* Bonifacius eum inter sanctos retulit. *Gaguin lib. 7.*

Margarita eius vxor, sanctitatis viri defuncti ęmula se totam Deo vouit, ac suburbanum Lutetiæ cœnobium Franciscanarum extruxit.

Quemadmodũ ab eius viro D. Ludouico cœnobia Sanctæ Catharinæ Vallischolarium, Maturinorum, & Sanctæ Crucis Guilelmitarum Lutetiæ fuerant posita.

Desyderius Longobardus multis scripris impugnauit ordines mendicantium: contra quem D. Thomas lib. contra impugnantes religionem, cap. 6.

Tartarorum duces quidam in Asia religionem Christianam susceperunt, & magnas res in Syria & Persia socijs Armeniorum regibus contra Saracenos & Aegyptios aliquandiu gesserunt. E quibus vnus Cassanus successoribus suis Persarum regibus nomen dedit. *Crom. lib. 9. Polon.*

Nicolaus Paulus & Maffeus Veneti cum Chogotalo nobili

bili Tartaro à Cobila Tartarorum 6. Camo siue Imperatore destinãtur ad Pont. Clementẽ, vt mittantur, qui Tartaris legem Christi prædicent. *M. Paulus in suo lib.* Cobilam tandem sacra baptismo fuisse initiatũ tradit *Hayto Armenus.*

An. 1269. Collegium Quęstorum siue Thesaurariorum à Guilelmo de Saana Ecclesiæ Rothomagensis Thesaurario Luteriæ conditur.

An. 1270. Franci & Carolus Siciliæ rex Tunetum in Africa capiunt captiuos Christianos liberos faciunt, in omnibus regni ciuitatibus monasteria construunt. *Chronic. Martini. Gaguin. lib. 7. Æmyl. lib. 7. Continuatio historiæ sacræ lib. 4. c. 17.*

h Conclauis vsum in creatione Romani Pontificis aduersus interregna, quæ in posterum accidere poterant, vt ante suam electionem contigerat, instituit in magno Concilio Lugdunensi an. 1274. Hinc deinceps conclaui egredi nulla ratione possunt Cardinales, nisi creato pontifice.

Statuit ne pecunia fœnori daretur. Nihilominus Mercatores & mensarij Itali in Francia fœnus exercuerunt rege Philippo permittente, grandi accepta pecunia.

Audiens ciuilia bella & frequentes seditiones, ac infinita mala quæ quotidie fiebant in Germania, quòd nullus esset Imperator, monuit Electores vt ad certum tempus Imperatorem aliquem designarent; qui elegerunt Rodulphum Hapspurgensem Comitem. *Trithem. in Chron. Monast.*

Magna pars historicorum Philippum Francorum regem cognominat Audacem, sed tanta fuit morum & animi lenitate, vt meritò potuerit appellari Lenis. At fortasse quod dicebatur de Philippo Duce Burgundiæ, qui fuit vir strenuus & forti animo, ipsi imprudenter traxerunt ad Philippum Regem Francorum.

In Concilio Lugdunensi Rudolphus confirmatus est Imperator: Minores 25. annis exclusi sunt à cura Parochialis Ecclesiæ. *ca. Licet canon. de electio. lib. 6.*

D. Thomas Aquinas obijt ann. 50. ætatis dum Lugdunum ad Concilium euocatus proficisceretur. *Mat. Histor.*

Michael Paleologus Imperat. Græcos nolentes Romanæ & Catholicæ Ecclesiæ fidem ac ritus recipere, varijs modis mulctauit, bonorũ publicationibus, relegationibus, carceribus, excęcationibus, flagris, mutilationibus, & alijs similibus pœnis. Beccum Constantinopolitanum Patriarcham, virum excellentis ingenij & doctrinæ, suo edicto aduersantem, cum omnibus ferè ipsius consanguineis coniecit in teterrimos carceres. *Niceph. Gregoras lib. 5.*

Paulò post ipse Beccus, postquam librum sibi ab Imperatore missum (quem ante 25. annos, cum ea questio agitata esset, ex multis sacræ Scripturæ & sanctorum patrum libris pro Latinis collegerat Nicephorus Blemmydes) diligenter expendisset, & cum sanctorum libris, ex quibus Blemmydes ea excerpserat, ad verbum contulisset, mutata sententia restituitur suæ dignitati, & deinceps fit ab intimis consilijs Imperatoris, adeo vt sine eo nihil prorsum gereretur. *Niceph. Gregor. lib. 5.*

Qui an. circiter 1290. partem Imperij Vncami Preto annis à Tartaris ante 100. an. confecti, sub Cobila 6. Cham regebat, de Vncami stirpe quartus erat, Rex & Sacerdos Georgius. *Ex M. Veneto.*

An. 1274. Boleslao gentis Rege quatuor milliaribus à Cracouia Poloni duros salis lapides effoderunt, præcipuas regni opes. *Munst. lib. 4. Cosmog.*

Emerserũt ex Italia Flagellantes hęretici incerto auctore, qui

Anni Christi. 1271 | 1276

190.

h Gregorius 10. Placentinus, an. 4. mens. 2. dies 10.

Vacat di. 9.

Anni mundi. 5359 | 5364

Patriarcha.

Constantinopoli Iosepho cogno. Beco, deinde Ioanne an. 10.

Principibus.

Michaele 7. Comneno Paleologo Orient. Imp.

Post finitum interregnum Imperij Rodulpho an. 19. Occi. Imp.

S. Ludouico Franc. Reg. & post eum eius filio Philippo 3. Audace an. 15.

Alphonso 10. cog. Sapiente Hispaniæ.

Henrico 3. Angliæ, deinde Eduardo 4. dicto 1. an. 34.

Boleslao Pudico Polonorũ principe.

Alphonso 3. Portugalliæ reg.

1273 vel 1272

DECIMUM quartum generale concilium Lugdunense secundum, præside Rom. Pontifice, Episc. 500. Abbatum 60. & aliorum minorum prælatorum & sacerdotum ferè 1000. Pro terra sancta recuperanda (hac de re nihil fuisse definitũ ait Ioan. le Maire) & contra Græcos de processione S. Spiritus à filio. Interfuerunt Græcorum & Tartarorum legati (Guiel. Nang. & Gregoras) & si nonnullis credimus, Michael Paleologus Imp. Græcorum, cuius auctoritate, etsi repugnãtibus pluribus Græcis (Nicephorus Gregoras lib. 5. Pachymeres lib. 5.) conciliata est quidem (siue per eum, siue per legatos) decima tertia (Trith in Chron. Monast. Hirsaug.) vnio siue concordia vtriusque Ecclesiæ, sed ea non diu durauit, sicut nec præcedentes. Gaguinus lib. 7. Æmyl. lib. 7. Tom. 3. concil. Blond. dec. 2. lib. 8. Plat. Palmer.

5367

Anni Christi. | Anni mundi.

191.

1276 | 5364 — i Innocentius 5. Burgundus, Tarentasiensis.

1276 | 5364 — mens. 6. di. 2.

Vacat di. 9.

Patriarcha.

Constantinopoli Ioanne decimo.

Principibus.

Iisdem Imperantibus & regnantibus.

192.

1276 | 5364 — k Adrianus 5. Genuensis mens. 1. di. 9.

Vacat d. 28.

Patriarcha.

Constantinopoli Ioanne 10.

Principibus.

Iisdem Impp. & regnant.

193.

1276 | 5264 — l Ioanes 21. (alijs 20. alijs 22.) Lusitanus Vlissibonensis mens. 8.

1277 | 5365

Vacat m. 6. d. 7.

Patriarcha.

Constantinopoli Ioanne 10.

Principibus.

Iisdem Impp. & regnant.

qui vagantes per Germaoiam & Gallias, semetipsos flagellabaot & prædicabant multos errores: vt Aquam benedictam oihil plus habere efficaciæ, quam non benedictam: Euangelium finem accepisse post aduentum suæ sectæ: præferebant suam flagellationem Martyrio, &c. *Bern. Lutzenburg. & Alphons. lib. 3. contra heret.*

Petrus 3. Regum Aragoniç primus per mortem Manfredi soceri sui fit rex Siciliæ. *Vasæus.*

i Absens eligitur & primus ex ordine Prædicatorum fit Romanus Pontifex. Antea vocabatur Petrus de Tarantasia & erat doctor Theologus, qui super libros 4. sententiarum & epistolas Pauli scripsit. *Trith. in Chron. Monast. Volater. lib. 21. Plati.* Alij volunt eum fuisse Longobardum. *Fascic. temp.*

Philippus Cancellarius Parisiensis, Thomas à Cantiprato, Richardus Mediauillanus minorita Anglus, Albinus Boloniensis, Ioannes Valensis, Guilelmus Artonius, Godofridus seu Guiardus Episcopus Cameracensis, scriptores Theologici.

Philippus Tudertus ciuis Florentinus ordinem seruorum Beatæ Mariæ redegit ad formam. *Polyd. lib. 7. de inuent. cap. 4. Sabel. Ennead. 9. lib. 7.* Honorius 4. eum confirmauit.

k Moritur ante consecrationem suam. Renocauit constitionem Gregorij 10. de Conclaui, quam reuocationem & Ioanes 21. successor confirmauit. Atque ita sine conclauis reclusione sequentes pontifices Nicolaus 3. Martinus 4. Honorius 4. Nicolaus 4. Cælestinus 5. creati sunt. Cælestinus vero 5. renouauit, deinde Bonifacius 8. successor, qui & in librum 6. decretalium eam retulit. A quo deinceps tempore Cardinales in conclaue recluduntur. *Ioan. Andreas ca. vbi Periculum.*

Tiuo rex Armeniç Haitonis filius ab Emerico Lusignano Cypri rege & Villarelo Templariorum magistro suppetias contra Mahometanos obtinuit.

Eius Pater Hayto postquam multa bella cōfecisset contra Tartaros, Persas, Malec Sultanum siue Calipham Babylonium & Melechdaer Soltanum Aegyptium, per annos 45. eos quinque memorabilibus prælijs superans. 1. in Pamphilia. 2. in Seleucia, tribus reliquis in Perside, Præmonstratensem ordinem in Cypro professus & Macarij nomen sortitus, anno 1273. in Domino moritur. *Ex historijs Armeniorum.*

l Vir literatus, sed in rebus gerendis parum prudens. Sub hoc damnantur, qui asserebant Christum & eius discipulos nihil habuisse, ac in his, quæ habuerunt, nullum obtinuisse ius. *In Extrauag. cum inter nonnullos. de Verborum signific.*

Sub eodem damnantur errores Ioannis de Poliaco doctoris Parisiensis. *In extrauag. communi, Vas electionis.*

Pootifices qui idem nomen habent variè apud historicos numerantur, sed in his, qui nomē Ioannis obtinuerunt, tanta est in numerandi ratione confusio, vt vix quicquam certi liqueat, adeò vt quod de vno dicendum erat, sæpe imprudenter à multis alteri tribuatur. Qui faciunt Ioannem 17. Schismaticum, hunc nominant Ioannem 20. qui verò illum inter pontifices adscribunt, & simul numerant Ioannem illum 8. si dijs placet, fœminam, vocant ipsum Ioannem 22.

Mortuo Duce Austriæ sine liberis Rodulphus Imperator ex Concilio principum dedit eum Ducatum filio suo Alberto, quem eius successores etiam hodie possident. *Trith. in Chron.*

Chron. Monast. Hirsaug & Vuolfang. Lazius.

m Nunquã sacrificabar, quin lachrymas funderet. Sacerdotia non nisi idoneis cõferebat. Notarios & tabelliones curiæ Romanæ vt pestiferos sustulit. Gregorium 10. & Ioannem 21. imitatus.

Dionysius rex Portugalliæ sextus 44. oppida partim instaurauit, partim à fundamentis struxit. *Vasæus.* Agricolas appellabat neruos Reip. vnde & eis consulebat. *Idem.*

Rudulphum Hasburgensem quidam tradunt ciuitatibus Italicis imperij iura vendidisse.

An. 1280. Turci, qui à Tartaris attriti fuerant, resumtis animis reuersi ad latrocinandi consuetudinem reliquias imperij Græci in Asia comminuunt, terras subactas in Satrapias 7. partiuntur à mari Pontico & Galatia vsque ad mare Lycium & Carium, flumenque Eurmedontem.

Caramannus Alismeins Phrygiam & Antiochiam. Sarranus Ioniam, Sanson Magnesiam, Prienem & Ephesum, Calames & Cerasus filius Mysiam. Ottomanus Bythiniam, Amuriada à Sangaro flu. vsque ad Paphlagoniam sibi distribuunt.

Cæteris oppressis se quatuor familiæ extulerunt, Assumbei, Candelori, Caramanni (hinc Cilicia Caromanniæ nomen accepit) Ottomani.

Candelori Sinopem regionem circa pontum, Caromãni Ciliciam cum obtinuissent, diu Ottomania restiterunt. Victi consugerunt ad Assumbeum, qui Cappadocum terras & minorem Armeniam possidebat, ex cuius stirpe natus est Vsumcassanus, qui regnũ Persicũ inuasit, de quo postea.

Iacobus Meyerius ad ann. 1278. suum Chronicon Flandriæ deduxit.

Siculi impatientes libidinis & insolentiæ militaris Gallorum, communicatis consilijs, cum Nicolao 3. qui Carolo infensus erat, & Paleologo Byzantino Imp. qui Gallos nuper ex vrbe eijecerat, & Petro Arragonio, coniuratione facta an. 1281. die Paschæ ad pulsum campanarum conuocantium ad vesperas, omnes Gallos ad vnum supra octo millia cum vxoribus etiam grauidis intra duarum horarum spatium contrucidarunt. Vnde prouerbium, VESPERAE SICILIANAE, seu Vesper Siculus, de subita cæde. *Æmyl lib. 7.* Soli illi superfuerunt, quos Spirlinga ara munitissima protexit.

Deficiunt Siculi ad Petrum Aragonium regem (cui Regnum Siciliæ debebatur iure dotis Constantiæ vxoris, filiæ Maufredi, quem Carolus vita & regno spoliauerat) qui ad Hipponem Africæ armata classe euentum Siculę conspirationis præstolabatur, propterea à Nicolao 3. Roman. Pontifice hostis Ecclesiæ iudicatus. *Æmyl li. 7. Plat. Blond. lib. 8. deca. 2.*

n Fuit vir sanctissimus, adeo vt cæci, muti & claudi ad eius sepulchrum sanitatem recuperarint. *Tri. in Chron. monast. Hirsaug.*

Eldad Danius Hæbræus historicus scripsit suam historiam de Iudæis Clausis in Aethiopia, circa annum Domini 1283. qui iuxta rationem numerandi Hebræorum, est an. ab orbe condito 5043. *Ipse ad finem sui libel.*

Martinus Polonus à B. Petro incipiens vsque ad Honorium 4. vitarum opus edidit.

o Ordinem Carmelitarum (qui sic dicti sunt à Carmelo monte Syriæ) mutatis chalmydibus virgulatis siue versicoloribus in albas, cõfirmauit & reformauit. *Plat. Trit. in Chr.*

Ordinem Eremitarum sancti Augustini Lutetię Parisiorum

Anni Christi | Anni mundi

194.

1277 — m Nicolaus 3. Romanus, *ob vitæ integritatem vulgo dictus Compositus,* an. 3. mens. 8. di. 15. — 5365

1281 — 5369

Vacat m. 5. d. 20.

Patriarcha

Constantinopoli Ioanne 10.

Principibus.

Eisdem Imperantibus & regnantibus, & post Alphonsum Portugalliæ Dionysium an. 46.

CONCIL. Cantuariense, præside Archiepiscopo, ad confirmandum statum religionis. Polyd. lib. 17. Ang. hist.

195.

1281 — n Martinus 4. Turonensis, an. 4. mens. 1. — 5369

1285 — 5373

Vacat di. 3.

Patriarcha.

Constantinopoli Ioanne decimo, deinde Iosepho iterum mens. 1. Mox Georgio siue Gregorio an. 6. mens. 6.

Principibus.

Michaele Paleologo Orient. Imp.

Rodulpho Occid. Imp.

Philippo 3. Franc. Rege.

Alphonso 10. cog. Sapiente Hisp. deinde Sãctio 4. an. 8.

Eduardo 4. dict. 1. Angliæ.

Lesco Nigro Polo. principe.

Dionysio Portugalliæ Reg.

1238 — 5371 — *CONC. Herbipolense, præside Legato Apostolico à latere, multorũ Episcoporũ, Abbatum, præsentibus Rodulpho Imp. Principibus Ducibus & Comitibus. vbi inter alia Legatus nomine Papa cõtributionem decimi denarij à clero, & Rex ab vniuerso populo exigere cœperunt. Tritbe. in Chro. monasterij Hirsaug. At Mũsterus in Cosmog. refert ad an. 1287.*

196.

1285 — o Honorius 4. Roma- — 5373

Anni Christi.

1288 an.2. di.1.

Vacat m.10.

Patriarcha.

Constantinopoli Georgio siue Gregorio.

Principibus.

Michaele Paleologo Orien. Imp.

Rodulpho Occi. Imp.

Philippo 4. Pulchro an.28. Franc. Reg.

Sanctio 4 Hispaniæ.

Eduardo 4. dicto 1. Angliæ.

Lesco Nigro Polo. principe.

Dionysio Portugalliæ.

197.

1288 p Nicolaus 4. Asculanus an. 4.

1294 mens.1. di.8.

Vacat an.2.m 3.d.2.

Patriarcha.

Constantinopoli Georgio siue Gregorio, deinde Athanasio an. 4.

Principibus.

Eisdem Imperantibus & post Rodulphum Astaulpho seu Adulpho an.6. Impp. & regnantibus.

Sanctio 4. Hispaniæ, deinde Ferdinando 4. an.13.

Eduardo 4. Angliæ.

Lesco Nigro Poloniæ principe, deinde Præmislo, qui regiũ titulũ repetiuit. an.6.

Dionysio Portugalliæ.

1291 *CONCIL. Londinense ad Vuestmonasterium iussu Edouardi Regis. Eo in Concilio publico edicto iussi sunt Iudæi de Anglia in perpetuum exire: cautum est etiam, vt nemini liceret dare prædia collegijs monachorum sine Regis permissu: neue monachis aut alijs sacerdotibus emere possessiones, idque ne eiusmodi possessiones cœnobiorum aliorúmue sacerdotiorum dotes fierent. Eam Le-*

Anni mundi.

5376 rum nondum receptum confirmauit. *Trith. in Chron.* Sunt autem, vt id obiter dicam, precipui quatuor Ordines probatissimi, quorum cæteri omnes sunt veluti appendicea, Basilij, Augustini, Benedicti & Francisci, sanctorum patrum. *Volater lib.21. Geograph. Polydor. lib 7. de inuent. cap.4.*

Vacat sedes 10. menses ob ægritudinem Cardinalium, qua apud S. Sabinam correpti sunt.

S. Rochus Narbonensis, Gulielmus Durandus Miniacensis Episcopus auctor Rationalis, Gilbertus Magnus Anglus. AEgidius Biturigensis Archiepiscopus, Guilelmus Lugdunensis Archiepiscopus. Ioannes Gennensis. Ephrem (alius ab Eremita) Græcorum historicus, Arlothus generalis Minoritarum, Guido Bononiensis Archidiaconus. Nicolaus Cabasilas Dyrachij Episcopus, Ecclesiastici viri & Scriptores.

Raymundus Lulius Catalanus Monachus Tuneti in Africa, multa scripsit de rebus nimium curiosis: in eius libris adnotati fuere plusquam quingenti errores à Petro Terracensi Archiepiscopo: vt Deum plures habere essentias, (tale quidpiam hodiè asserunt noui Trinitarij in Polonia) Patrem priorem filio: Spiritum sanctum conceptum ex patre & filio, &c. quæ tamen omnia, hæretica & plusquam diabolica

5376 audacia, asserebat se à Christo sibi apparente in forma crucifixi in quodam mõte accepisse, vt totum orbem à tenebris, quibus detinebatur liberaret. *Bernard. Lutzemburg. in catal. hæretic.*

5382 Palatium Parisiense (vbi Ludouicus Hutinus Parlamentum olim vagum sedentarium fecit) extructum est à Philippo Pulchro, Engerrano Marinio fisci præfecto illud opus in insula regię vrbis vrgente. *Æmil lib.8.*

Parlamentum quoque Tholosanum Occitanorum gratia rex idem instituit. Quo regnãte bellum sacrum in Oriente, Ptolomaide à Sultano capta, finitum est. *Idem.*

Collegium Scholasticorum Cholericum Lutetiæ instituitur à Ioan. Choleto natione Picardo Cardinali. *Mater historiarum.*

Ioanna Nauarrorum regina, Philip. Pulchri vxor Gymnasium Campanum, vulgo Nauarricum, Parisijs extruit & locupletat. *Ibid.*

Eodem tempore collegium Cardinalitium Ioannes Monachus natione itidem Picardus Cardinalis posuit.

Rodulphus Imper. Heluetios, qui comiti Sabaudiæ erant subditi, sibi subeg[illegible]. *Blond. lib.8. dec.2.*

Philippus Pulcher, rex quoque fuit Nauarræ an. 36. propter vxorem. *Vasæus.*

p Primus Pontifex è Franciscanorum ordinę. Nam errant, qui scribunt Honorium 4. fuisse minoritam.

Mulech Sapherapes Saracenorum Soltanus (hoc est, Imperator) non quidem Aegyptius, vt quidam putant, sed Babylonius, Tripolim, Tyrum, Berithum, Sidonem & Ptolemaida, nobilissima emporia, quę sola tunc à Christianis te-

5397 nebantur, ferro & igne vastauit. altercantibus inter se de finibus, iamdudum per 30. annos Venetis, Gennensibus, & Pisanis. *Æmyl. lib. 8. Platin. Blond. lib.8 dec.2. Fascicul. tempo.* Ita dissidentibus inter se Christianis amittuntur omnes portus Asiatici. Tuncq; finitum est bellum Sacrum in Oriente.

Miraculose per vxorem filiam Haytonis Regis Armeniæ Mangu Cham Tartarorum à Cingis Cham quintus conuersus baptizatusque est, cum fratre Allan siue Hielon & tota familia;

Anni Christi.

199.

1294 r Bonifacius 8. Anagninus, ex nobili familia Caietana, an. 8.

1303 mens. 9. di. 17.

Vacat d. 10.

Patriarcha

Constantinopoli Ioanne 11. deinde Athanasio iterum an. 8. contra quem an. 1305. Hugolinus Latinus sedit.

Principibus.

Andronico Paleologo seniore siue maiore filio Michaelis an. 37. Orient. Imp.

Ottomano 1. Turcorũ Imp.

Adulpho & post eum Alberto 1. an. 10. Occid. Imp.

Philippo 4. Pulchro. Franc. Reg.

Ferdinando 4. Hisp.

Eduardo 4. dict. 1. Angliæ.

Præmislo Poloniæ, deinde Vuladislao Loctico an. 3. Vuecestao Boemo an. 5.

Dionysio Portugalliæ.

1297 *CONCIL. Lugdunense, præside Bonifacio Pontifice, qui animaduertens quotidie Principes noua vectigalia sacerdotibus imponere interdum sine iusta causa, interdixit in eo Concilio, ne posthac id facerent neue sacerdotes iniussu Rom. Pontificis illa imposita conferrent. cap. 3. de immunita Ecclesiæ lib. 6. Fuit causa magnæ discordiæ apud Anglos. Polyd. lib. 17. Anglic. hist.*

Anni mundi.

5382 annũ 1190. falluntur qui in hac R. Salomonẽ fuisse aiunt. Nã ille est antiquior Abben Ezra, qui se vixisse scribit sub annum mundi 5000. i. Christi 1240. Itaque eum relego ad illam priorem.

Pulsi Iudæi migrarunt in Germaniam. Quare Iudæos Germanos esse de radice siue trunco Francorũ scribit. Elias in Tisbi, Rad. צרפת

5391 r Instituit duplex maius (vt vocant) in Festis 12. Apostolorum, 4. Euangelistarum, & 4. Doctorum Ecclesiæ. *Plati.*

Fertur fuisse auctor illius orationis Ecclesiasticæ, Aue virgo gloriosa &c.

Aliquas epistolas Romanorum Pontificum, quas vocant Decretales, in quinque Libros per tres doctissimos viros, Guilelmum Ebrudunensem Archiepiscopum, Berengarium Episcopum Biterenensem, & Richardum de Senis, iuris vtriusque doctorem, digeri curauit, easque sub nomine Sexti libri Decretalium in Concilio Lugdunensi confirmauit, & legi in Scholis ac in iudicijs obseruari mandauit. *Præfatio lib. sex. Decret. Paulo aliter Volater. li. 22. Anth.* Sextum, inquit, Decretalium iuuante Dino Mugellano composuit.

Lustralem annum siue IVBILEVM centesimo quolibet anno celebrandum primus instituit annis 1300. *Platin.*

Ingẽtia bella in Italia excitauit. Excommunicauit regem Gallorum Philippum & totum regnum donauit Alberto Austriacæ domus Cæsari. Captus est postremo & in carcere perijt. Atq; hinc dicitur, intrauit vt vulpes, regnauit vt Leo, mortuus est, vt canis.

Henricus de Gandauo Tornacensis Archidiaconus, Iacobus Genuensis Archiepiscopus, Alexander de Villa, Conradus Halsbertadensis Dominicanus, Ioannes Scotus Franciscanus doctor subtilis, (qui obijt an 1308.) Ioannes Sanctogeminianus, Petrus de Palude, Renerus Pisanus, Theologiæ Scholasticæ, vt vocant, acutissimi scriptores. *Trith.*

Circa hæc tempora Nicephorus Calistus Xanthopulus historiam suam Ecclesiasticam à Christi natiuitate ad annum 625. decurrentem, Andronico maiori Constantinopolitano Imperatori dedicauit. *Ipse in dedicatione operis. & lib. vlti. cap. vltimo.*

Guilelmus Nangiac. monachus monasterij D. Dionysij, prope Luteriam, Chronographiam vniuersalem ab origine mundi ad annum Christi 1302. digessit. quam duo eiusdem cœnobij monachi vsque ad annum 1368. continuarunt. Extat codex hac in Parisiorum vrbe apud cœnobitas S. Germani.

Præmislus an. 1295. regni titulum apud Polonos repetiuit, quod fuerat annis 215. intermissum. *Cromer. lib. 11.*

An. 1300. Vuenceslaus Boemus rex Polonis expetitur. tempore Ottomani primi. *Ibid.*

5385 Quidam qui volebant haberi tertij Ordinis D. Francisci, quique vulgo fraterculi siue Fratricelli, seu Fratres de paupere vita, vel Bisochi siue Beguini, & alijs nominibus vocabantur, in partibus Italiæ, Siciliæ & Narbonensis prouinciæ, damnati sunt hæreseos à Bonifacio 8. (alij volunt id à Ioanne 22. primò factum fuisse.) Ipsi Ecclesiastica sacramenta contemnebant: dicebant Sanctas animas non frui visione diuina ante diem extremum: in suis nocturnis conuentibus post inuocationem Sancti Spiritus, & luminibus extinctis promiscuè coibant cum mulieribus, quæ aderant: Ecclesiæ potestatem iam diu ob corruptos mores Ecclesiastico-

nocentius libris de mysterijs Missæ, Thomas lib. de Sacramento Eucharistiæ, in officio festi Sacramenti, & in 4. sentent. 3. q. 74. & seqq. lib. peculiari, de Sacramento Altaris, vbi cap. 29. populus non accipit sanguinem sub specie vini & quare. Guilel. Parisiens. lib. de eadem re. Alexander 4. q. 36. 37. & seqq. S. Samonas disp. contra Achmed Saracenum.

Baptismi effectus, necessitas, aliena fides, ceremoniæ. *Thomas 3. q. 66. & seqq. in summa cont. Gentil. lib. 4. D. Samonas Gazensis disp. contra Achmed Sarac. Scholastici in 4. sentent. dist. multis Guil. Paris. de baptismo & eius partibus, lib. de tempore Baptizandi li. de ritu baptizandi: Ioachimus Abbas varijs locis. Albertus magnus itidem Hugo Cardinalis & Lyranus similiter in varia Bibliorum capita. Durandus de diuinis offic.*

Pœnitentia & eius partes tres. *Cabasilas cap. 29. Guilel. Paris. lib. de Sacramento Pœnitent. Innoc. [illegible] & 3. p. sal. Pœnit. Bonauent. in doctis de Pœnitentia. Thomas in tract. de Articulis fidei cap. 14. & 3. q. 84. &c. Doctores huius saculi in 4. sent. dist.*

Claues Ecclesiæ, absolutio. *Cabasilas c. 29. Thomas opusc. de forma absolutionis. 3. q. 84. Durandus Mimaten. de diuinis officijs, Scholastici in 4. sentent.*

Confirmatio & reliqua alia Sacramenta & eorum vsus. *Thomas in tractatu de Articulis fidei & Scholastici in 4. sentent. Guilel. Paris. priuatis tractatibus. Durand. Mimatensis de diuin. offic. Hugo Card. & Lyra in tabula sapius. Cabasilas in expositione liturgia cap. 29. Vltimum (est Græcus ille, & quidem disputans contra Latinos) olei sacramentum perficit sacerdotum oratio, quod etiam corporalis morbi medelam & peccatorum remissionem dat ijs, quibus peragitur vt habet apostolica traditio &c. vbi & inter sacramenta nominat sanctissimum vnguentum, Ordinationem per impositionem manus, mysterium remissionis peccatorum per sacerdotem, orationem sacerdotis in Matrimonio, vt intelligas hac sacramenta non esse Papistica, sed etiam Græcorum, & quidem disputantibus contra nos.*

Primatus sedis Apostolicæ. *Fredericus Imp. epist. 3. & quidem Sedem Apostolicam oppugnās. Græci in conc. Lateranensi, Rossi, Poloni, Boemi apud Vincentium in specul. lib. 31. cap. 39. nuntijs & literis confessi sunt. Accursius in Authentica vt Eccl. Rom. gaudeat 100. annorum præscrip. vetus Roma habet primam sedem Ecclesiarum, item originem legum, item fontem sacerdotij. Thomas lib. 4. contra Gentil. cap. 76.*

Liberum arbitrium, bona opera. *Thomas in summa de Veritate, Maler 24. q. 1. & q. 83. art. 1. & Scholastici in 2. sent. dist. 3.*

Sanctorum preces, suffragia, inuocatio, reliquiæ, Imagines, festa. *Cabasilas in expositione liturgia cap. 33. 34. 45. 49. 50. Thomas 2. 2. q. 81. Innoc. ser. 1 de dedicat. templi, &c. Denique sermones & tractatus pene innumerabiles doctorum huius saculi.*

Preces pro defunctis, Purgatorium. *Cabasilas cap. 35 43 quod inscribitur, de ijs qui dormierunt, an sanctificentur à Mensa. 44. 45 quod præfert hunc titulum. Quod hi, qui dormierunt, perfectior fit sanctificatio. 47. Thomas 3. q. 82. art. 6. & in summa contra Gentil. li. 4. ca. 91. Bonauent. in 7. parte Breuiloq. ca. 2. Innocent. in 3. p. s. Pœnit. Doctores in 4. sentem. dist. 21.*

Cætera ijdem & cæteri huius saculi auctores prolixe cōfirmant, de quo contra se testimonium ferunt Centuriatores. In epist. nuncupatoria Cent. 13. Tum (aiunt) inrebia docendi & indicādi controuersias consistenda sunt patrum scripta & conciliorum decreta &c. deinde c. 2. de loco & propagatione Eccles. col. 11. & seq. cap. 3. de persecutione & tranquillitate Ecclesia sparsim col. 18. & seqq. cap. 4. de Doctrina prolixissime col. 25. & deinceps. c. 5. de hæresibus sparsim col. 554. & seqq. per totum cap. 6 de ceremonijs & ritibus Ecclesia col. 590. & seqq. per totum 7. de Politia & gubernatione Ecclesia col. 686. cap. 8. de Schismatibus col. 754 sparsim. cap. 9. de Synodis col. 759. & seqq. Per totum ferè ca. 10. de Doctoribus & Episcopis col. 780. & seqq. sparsim in reliquis, vt de Martyribus, de Miraculis. Huc facit, quod ex instituto multi hac ætate scripserunt de hæresibus. Item contra Albigenses, Almaricum, Petrum Ioannis, Desyderium Longobardum, quorum damnatas opiniones ipsi reuocqunt: adde totius huius Centuriæ Synodos, quæ non exiguo fuerunt numero. Sed & Historici istius curriculi omnes docent non alium fuisse Ecclesia cursum.

Anni Christi.	DECIMVM QVARTVM sæculum.	*Anni mundi.*
	200.	
1303	a Benedictus 10. dict. 11.	5391
1305	Palmerio 12. Taruisinus. mens. 8. di. 17.	5393
	Vacat an. 1. m. 1.	
	Patriarcha.	
	Constātinopoli Athanasio.	
	Principibus.	
	Ijsdem & in Imperio & in regnis & Ottomano Turcarum primo Imp. an. 28.	

a DVOS Cardinales Columnenses & Philippum regem Franc. regni iure à superiori pōtifice deiectū restituit. De interfectorib⁹ Bonifacij quęstionē egit. *Vol. li. 22. Anth.* Franciam Bonifacij interdicto soluit.

Ecclesia Romana sub an. 1300. non à passione domini vt olim, *Beda cap. 47. libri de Natura rerum*, sed à natiuitate numerat. *Lucidus de vero die passionis c. 3.*

Ottomanus Turca, qui ab Abagano Persarum regē Natoliam regendam acceperat, de se augendo cogitans duobus aut 3. an. ante Benedicti 10. Pontificatū Turcici Imperij iacit fundamenta. Etsi quingentis ante annis Turcas è Scythia profectos, sedes in Asia collocasse compertum sit. verùm neque regem neque imperatorē habebant, diuisi duntaxat per tetrarchias & regulos, nisi quòd metu Gothfredi Bulonij Solymanum tumultuarium olim ducem crearunt.

Ita Andronico auo in Andronicū Iuniorem nepotē indulgentiore, proindeq; Iuniore auxilija Genuensiū imperium inuadente, occupata Thracia & vrbe Constant. Ottomanus plerasq; vrbes Bythiniæ capit, Prussiam caput & metropolim suæ gentis, belliq; contra Europæos arcem constituit.

An. 1303. Occidentalis Tartaria cœpit nostris innotescere, è qua legatus ad Philippum Pulchrum venit, auxilium petens aduersus Mahometanos suas regiones infestantes; promissa suorum ad Christum cōuersione, si quidem Christianorum manu assererentur. Re non impetrata discessit.

Circa eundem an. Flauius quidam Melfensis in regno Neapolitano reperit Aciculam siue Indicem, siue Bossulum Marinum, cuius cuspis Magnete intingitur, vt perpetuo prospectet ad Aquilonarem Polum, polarem ve stellam. Valet aduersus Maris fluctus. tempestates & pericula, vt scias quo in loco verseris, quo sit deflectendum, &c. Est species

Astrolabij. Eo non vtuntur Græci, neque Caspij neque Rubri maris nautæ siue propter ignorationem, siue quia illorum nauigatio est breuis, facilis, littoralis, vsu trita. Tam prestans & necessarium inuentũ Deus noui orbis apertioni præmisit, quòd ad eum nauigatio non nisi emenso Oceano & per altum pelagus fieri possit.

Capcapo, (quē Damasco præfecerat Cassanus magnus Chan, qui deuicto Bandone suo consanguineo Mahometis religionem abiecerat Christianam amplexus, & rogatu Armenij R. Hierosolymam in potestatem acceptam restaurarat cum Templo dominico, eamque Armenijs, Georgianis cæterisq; è Cypro & latebris conuolantibus inhabitandam, Molaio verò gubernandam an. 1298. concesserat) ad Aegyptum Sult. defecit & cum eo Hierosolymā expugnat. Hunc Molaius tandem (cum supplemēta misisset Cassanus, in fugam vertit an. 1301. & qualemcunq; pacem Syriæ restituit. *Lib. 5. continuatæ histor. de bello Sacro.*

b Fuit filius Bertrandi equitis ex oppido Mihandran Burdegalensis diocesis in Vasconia: antequam electus esset Pontifex dicebatur Bertrandus, Burdegalensis Archiep.

Transtulit propter seditiones Italicas, quibus mederi non poterat, magno Christianorum incommodo sedem Pontificiam ab vrbe Roma Auinionem Galliæ vrbem, vbi successores mansere an. 70. *Volat. lib. 22. Anthro. Plat.* quod captiuitatem Babylonicam Itali appellabant vsque ad Gregorium vndecimum an. 1371. Congessit constitutiones quę ab eo dictæ sunt Clementinæ, & publicatæ in Viennensi con. *Ibid.*

Leges à Gregorio 10. editas confirmauit nonnullis additis vel supletis in Viennensi concilio.

Templariorum ordinem iustis de causis destruxit, eorum bonis Rhodijs militibus concessis. *Ibid.* res Italicas per tres Cardinales administrat.

Philippus Pulcher Iudæos è Francia exegit & bonis spoliauit. Sed 7. annis post Ludouicus Vtinus pecunia, vt ferunt, corruptus eos recepit. *Æmyl. lib. 8. Gagui. lib. 7.*

Templarios tota passim Gallia vno quasi momento deleuit. Quod cum in Germania auditum esset, illis vt postulabant, Moguntiæ an. 1311. auditis, nomen tantùm & leges mutantur, personis & redditibus distributis in alias sacrorum ordinum familias. Per reliquum orbem Christianum ob nefanda quædam scelera & opiniones prauas de religione, quasi dato à Pontifice signo è concilio Viennensi, totus eorum ordo deletus est.

Rhodus an. 1308. in Christianorum potestatem anno obsidionis quarto redijt, profligatis Turcis ab Hospitalarijs auctis Templariorum diuitijs, qui proinde equites Rhodij nominati sunt. *Blond. lib. 9. dec. 2.*

An. 1309. morte Vindonis Marchię Eugolismensium comitatus regi Franciæ obuenit. *Gagui.*

Ioannes Meunius Poëta mandato Philippi regis multos libros è Latino in Gallicum transtulit.

Equus pictus Constantinopoli, quo ante sacellum Deiparæ virginis sustinebatur D. Georgius, media nocte bis hinniuit, magno omnium terrore; vt prius fecerat ante annos plus minus 50. *Niceph. Greg. lib. 8.*

Ioannes Rex Armeniæ dimisso regno Leoni suo nepoti fit monachus ordinis Minoritarum. *Antonin. tit. 24. cap. 9. para. 13.*

Philippus Aurelianensem Academiam auctoritate Clementis

Anni Christi | Anni mundi

201

1305 b Clemens 5. Burdegalensis. an. 8. 5393
mens. 10. di. 15.
1315 5403

Vacat an. 2. m. 3. d. 17.

Patriarcha.

Constantinopoli Athanasio, deinde Niphone an. 3. m. 10.

Principibus.

Andronico maiore cum filio Michaele Iuniore, Orient. Imp.

Ottomano Turcarum. Imp.

Alberto, Henrico 7. an. 6. ex ordine Occident. Impp.

Philippo Pulchro Fr. Reg.

Anni Christi. | Anni mundi.

Ferdinando 4. Hispaniæ, deinde Alphonso 11. an. 42.

Eduardo 4. dicto 1. Angliæ, deinde Eduardo 5. dict. 2. an. 19.

Venceslao Boemo Poloniæ, deinde Vuladislao Loctico regnum recuperante an. 28.

Dionysio Portugalliæ.

1311 — 5399

DECIMVM quintum generale Concilium Viennense, præside Clemente 5. præsentibus tribus regibus Franco, Anglo, Tarraconensi, duorum Patriarcharum Alexandriæ, & Antiochiæ, Episcoporū 114. (alij volunt 300.) & aliorum multorum Patrum, contra Saracenos pro recuperatione terræ sanctæ, contra hæreses, Templarios, & mores corruptos clericorum, biēnio celebratur. Plati. Palmer. Tom. 3. Concil.

Eo in Concilio ordo & nomen Tēplariorum, qui annis 203. (Trit. 184.) steterat, condemnatur: eorum redditus D. Ioannis Hospitalarijs, qui tunc vocabantur equites Rhodij, conceduntur. Gagui. li. 7. apud quem vide errores Templariorū.

Beguardi & Beguinæ etiam in eo damnantur.

Approbantur Clementinæ constitutiones: Festum corporis Christi confirmatur.

mentis confirmatam instituit. *Chron. Franc.*

Albertus Imp. à fratris filio Iohanne interficitur, cui tanquam prodigo, administrationē Sueuiæ ademerat. Iohannes postea ab Hērico 7. perpetuis carceribus in Pisano Eremitarum cœnobio damnatur.

Henricus 7. Imp. pro more Mediolani Ferrea corona decoratur. Postea Romæ à tribus Cardinalibus à Pontif. missis auream coronā, imperij insigne, suscepit. *Trith. in Chro. Æmyl. lib. 8.*

Veneno sublatus dicitur à Dominicano, cum sacrosanctum Christi corpus sumeret.

Guido Ferrariensis auctor Margaritæ Bibliorum, Alanus Insulensis. Gerardus Leodiensis, Petrus de Verberia, Hubertinus Casalanus, Gerardus Bononiensis, Malachias Dominicanus, Albertus Patauinus, Guilelmus Haffliginiensis, Ioan. Vitalis Cardinalis, Raymundus Eremita, Richardus Pampolitanus, Bernoldus Cisterciensis, Porchetus Saluaticensis, Guido seu Gilo Cameracensis Episcopus, Iacobus Vetulolonius Eremita, Marsilius Paduanus, Galterius Burgensis Episcopus Pictauensis, Ioan. Glodestno, Petrus Aruernus, omnes Theologiæ peritissimi.

Florebant quoque nominatissimi iurisconsulti, Dynus Mugellanus, Petrus de bella Pertica Burgundus, Iacobus de Arena Parmensis, qui sæpe laudatur à Bartholo, Richardus de Malunibris Cremonēsis, Iacobus de Butrigarijs Bartholi præceptor, Oldradus de Ponte Laudensis, Cynus Sigisbuldus Pistoriensis.

Hæresis noua apud Nouarienses per Dulcinum & Margaritam inuecta, qua mares & fœminæ simul habitantes in omnem libidinem prolabebantur, & Anabaptistarum more senserunt nihil habendum proprium, non esse administrandas Resp. Christianis & similia absurda. *Summa concil.*

Beguardi & Beguinæ hæretici in Germania, inter alia asserebant hominem adeò perfectum esse posse in hac vita, vt peccare nequeat nec iustior fieri: nullum coitum esse peccatum: ideo licere quidquid natura suggesserit: Christum non esse adorandum in sacramento Eucharistiæ, quòd illud esset imperfecti hominis. Damnati fuerunt in concilio Viennensi, & iterum à Ioann. 22. *Clementi. Ad nostrū. de hære. Massæus lib. 18.*

An. 1309. Equites Hospitalarij S Ioannis Hierosolymitani, Rhodum insulam cum vicinis alijs quinque à Saracenis seu Turcis recipiunt, anno 4. obsidionis. Hinc cœperunt dici Equites Rhodij & haberi illustres. *Æmyl. lib. 8. Blond. lib. 9. dec. 2.* Eam retinuerunt. 214. annis.

Anno 1314. vacauit Imperium, sedes Pontificia, & regnum Francorum.

Ferunt Margaritam Comitissam Hollandiæ vno partu peperisse 363. liberos, & omnes viuos, qui fuerint baptizati. *Annales Hollandiæ. & Mater Histor.*

Sic paulo ante, anno scilicet 1269. in Cracouiensi regione quædam honesta matrona Margarita etiam nomine Virbosłai Comitis vxor 36. pueros viuos vno partu edidit. *Herburtus hist. Polo. lib. 7. cap. 13.*

Multa collegia monachorum in Aquitania, seculari habito donauit, Clemens vt metropolim Ecclesiam diœcesis Burdegalensis, & collegiatas S. Seuerini, & D. Aemyliani, quarum Abbates conuertit in Decanos.

Multi hæretici, quorum auctor erat Lolhaldus quidam nomine Vualtherus, comburuntur in ciuitate Cremensi vr-

anno abhinc tertio recepisse & baptizarũ esse cum magnatũ & plebis multitudine maxima instructũq; habere militẽ quẽ in fidei hostes duceret. *Gag.li.7.* literarũ a legatis exhibitarũ eaẽplar superest apud *Vincẽt li.13.c.91.* Ludouicus vicissim ad Ercaltaũ legatos misit additis literis, quę eum & magnũ Chã hortabãtur ad permanẽdũ in pietate. misit & tẽtoriũ quoddã ex purpura in Sacelli formã cõstructũ, in quo arte singulari depicta erãt, quęcũq; Christ⁹ in corpore pro nobis gessit & alia ad cultũ diuinũ pernoctia. *Gag.li.7. Vinc.li.3.c.92.94.*

Eum Saphandinus Saladini filius ad Damiaram vrbem in Pelusiaco Nili ostio cepit, qui vt se redimeret in pactionis fidem Christianam Hostiam victori tradidit. *Iouius lib.1. virorum illustrium.* Quam postea numerato pretio redemit.

Sanctius 2. Portugalliæ Rex iussu Innocẽtij 4. Alphonso fratri regno cedit, quòd ineptus esset ad ẽius administrationẽ. Alphõsius autem ducta vxore Beatrice F. Alphõsi decimi Castilię reg. regnũ Algarbiorum in dotẽ accepit. Vnde reges Portugaliæ se deinceps ita inscribunt. *Vas. in Chr. Hisp.*

In India erat magnus quidã Rex Christianus. Terra Caghat, vnde tres reges in Bethleem venerunt, tota adhuc erat Christiana, sed sub domino Cham. *Conestabularius Armeniæ ad Cypri regem apud Vincent. lib.31 c.92.*

Tartari quidam ad Lugdunense conc. venerunt ad Innocentium 4. qui domi Christianam religionem edocti. tum sacro baptismate imbuuntur. *Blond. Martin in Chro.* alij id factum sub Gregorio 10. *Li.5.c.1. continuata Historia sacra.*

f Magna huius Papę laus, nam pater pauperũ. Edicto aboleuit libellum contra paupertatem scriptum à Gulielmo de S. Amore, doctus & scriptor. *Vuscelius.*

Sub hoc fæliciter fuit in Asia pugnatũ, & Guelphi eiecti per Gibelinos ad sua reuocati. *Idem.*

Michael Paleologus Iohanni Theodori lascaris Iunioris filio, ne patri succederet, annum 10. egresso oculos eruit & imperium inuadit, Balduinum Constantinopoli expellit, stratagemate Alexij Cæsaris, qui cum 50. satellitibus noctu per cuniculos antiquos ab incolis intromissus, elato clamore horribili & iniecto multis in locis igne ciues ita terruit, vt plena esse omnia hostibus putarent, domiq; se clauderẽt. Sic effractis portis reliquos 750. qui ad vrbem eacubãbant, introduxit. *Gregoras lib.4.*

Ita Imperiũ Constant. pulsis Gallis post an.58. vel vt alij volunt 63. Græcis restituit. Nec multo post in Lugdunensi Conc. concordiã inter Græcos & Latinos tredecies scissam & refectam redintegrauit. *Cromerus lib.9. Polon.*

Ludouicus multa in Regni vtilitatẽ instituit: Dignitates & officia noluit esse venalia: Blasphemis, & in vanum iurantib⁹ per nomẽ Dei, cauteriũ infrõte iussit: Lupanaria prohibuit: vetuit Magistratibus in toto suæ iurisdictionis tractu aut fundos emere, aut liberis sacerdotia procurare, aut eos collocare nuptui: histriones aula eaegit: multa cœnobia & Valetudinaria partim condidit, partim instaurauit & ditauit: beneficia Ecclesiastica noluit conferre, sed ius illud restituit collatoribus ordinarijs iuxta antiquos Ecclesię canones. *Gag.li.7. Æmyl.li.7. Chron. Franc.*

Cum ei instituendi pastores à Pont. potestas facta fuisset, ad idq; diploma legatus Romæ rediens attulisset. Quod mea (inquit) Romę negotia strenuè obieris, laudo, quod mihi à Pontifice munus hoc retuleris, non probo. Intelligo enim, quãto cum periculo animę meę & regni id susciperẽ. Ac protinus diploma in ignẽ proiecit. *Bromard cancel. in eius vita.*

D. Ludouicus nolebat se immiscere collationibus Sacerdotio-

Anni Christi | Anni mundi

187.

1254 f Alexander 4. Anagnian. 6. 5342

1261 mens. 5. di. 5. 5349

Vacat m.3. d.4.

Patriarchis.

Constantinopoli Manuele secundo, deinde Nicephoro, qui non inijt, mox Arsenio an.4. Germano an. 1.

Hierosolymis Iacobo *Pantaleone.*

Principibus.

Balduino 2. *Constantinopolitano Imp.*

Theodoro Lascari iuniore, Duce fil. Græcorum Imp.

Michaele 7. Comneno Paleologo an.35. Constatinopolios & Græcorum Imperat.

Interregno Imperij Romani.

S. Ludouico Francorum Rege.

S. Ferdinando Hispaniæ.

Henrico 3. Angliæ.

Boleslao Pudico Poloniæ.

Alphonso 3. Portugalliæ.

Anni Christi. | Anni mundi.

dotiorum, dicens. Sat mihi est coram Deo de temporalibus mihi creditis, non etiam spiritualibus, rationem reddere. *In libel. Virga directionis pag. 32.*

Cùm Edouardus filius Henrici 3. Anglorum Regis duxisset in vxorem Aleonoram Alphonsi Castellę Regis, sororem, pater eum donauit Principatu Vualliæ. Hinc fit vt filius Regis Angliæ natu maior vocetur Princeps Vualliæ. *Polyd. lib. 16. Angl.* Antea cùm Ducatus Normaniæ esset sub ditione Anglorum Regis dicebatur Princeps Normaniæ à tempore Henrici I. qui Guilelmum filium suum Ducem fecerat eius regionis circa an. 1120. *Polyd. lib. 11. Hist. Ang.*

Daniel Russorum dux legatione ad Opissonem legatum Apostolicum in Poloniam missa, cum promitteret se cum vniuersa gente ad Romanæ Ecclesię communionem accessurum & Christianas regiones aduersus Tartaros, qui iam ingẽtem formidinem omnibus Principibus Christianis incusserant & superiori biẽnio Poloniã Nogaio & Celebuga ducibus iam tertiò vastauerant, defensurum, nomen ac diadema regiũ sibi & posteris suis, dissuadẽtibus frustra Polonis, impetrauit. Verum consecutus id quod rõcupierat, fidẽ violauit & in Græca communione permansit. *Cromerus lib. 9. Polon.*

S. Thomas Aquinas Dominicanus discipulus Alberti Magni scholasticæ doctrinæ princeps.

Henricus de Segusia dictus Cardinalis Hostiensis, tunc Summam suam edidit: habuit auditorem Guilelmum Durãdũ, qui dictus est Speculator. Floruit Gulemus de S. Amore doctor Sorbonicus, qui scripsit contra ordines Mendicantium.

Iacobus de Bellouiso Iuriscõsultus, scripsit in libros Feudorum quos septies publicè interpretatus fuerat.

1258 — *CONCIL. Oxoniense, contra Pictos qui ingenti numero consurrexerant in Angliam: quos statuerunt cum cæteris alienis exterminandos. Polyd. Virgil. lib. 16. hist. Ang.* — 5346

Memorabile fœdus an. 1259. (alij 1269.) inter Anglos & Francos, Lutetiæ in magno Principum conuentu, præsidentibus Ludouico Francorum & Henrico Anglorum Regibus, percussum est: vt Ducatus Normaniæ, Comitatus Andegauensis, Cenomanensis, (quorum causa tot olim bella inter Anglos & Francos; & quos à Philippo Augusto receptos Franci ad eam ætatem possidebant) item etiam Turonensis & Pictauensis cederent in perpetuum Franco: acciperet verò Anglus pro impensis bellicis 150. millia aureorum & in singulos annos vectigalis nomine dena millia, contentusq; esset vlteriori Aquitania, & citerioris parte vsque ad Carantum fluuium, cum finibus Agenensium, Lemouicum, Cadurcorum, de quibus tamen ius clientelare deberet Franco, renuncians iuri, quod sibi in Galliæ regno vendicare posset, sicque adscriberetur inter Barones Franciæ, ac Par Duxq; Aquitaniæ vocaretur. *Polyd. lib. 16. Angl. histor. Gagni lib. 7. Æmyl. lib. 7. Gulel. Nangiacus.*

An. 1254. Borussi ad religionem deducuntur per fratres Teutonicos, quibus Fridericus 2. eam terram acquirendam tradiderat. *Nanclerus vol. 2. gen. 42. Crantzius Vandalia lib. 7. cap. 21.*

Eodem tempore Mandanus Lithuanorum dux, abiecta religione Christiana, quam simulatè ad tempus susceperat, infestior in dies Christianis vicinis erat. *Crom. lib. 9.* omnẽque Masouiam & Cruciferorũ terram depopulatur. *Idem.*

Sic paulo ante, sub an. 1240. Suentopelci suasu Prussi religionem Christianam abijcientes, Germanos Polonosque omnes, qui apud se negotiabantur, vel sedes inter ipsos posuerant, certa die trucidarũt. *Idem lib. 8.*

* Festum Sacramenti Corporis Christi instituit. *Trith. in Chron. Monast. Polyd de inuent. rer. lib. 6. cap. 8.* Thomas Aquinas composuit officium illius festi eum hymno & prosa, quæ misit ad Vrbanum PP. à quo in præmium retulit columnam argenteam. *Naucler.* Extant inter eius opera.

Centum annis pòst Papiæ cœpit lustratio sacramenti, qua corpus Christi in ferculum fertur. *Chronica Bossy.* Atque hinc ad reliquas Occidentis partes manauit, præsertim Audegauum, vbi Berengarius fuerat Archidiaconus & Sacramentariam impietatem sparserat, vt corporis Christi presentia preces sint ardentiores, fidei publica fiat professio contra Sacramentarios, debitus cultus Christo exhibeatur, qui nobiscum corporaliter versari dignatur. Sic olim publice circumgestabatur arca Testamenti, manna corporis Christi symbolum continens. *Ios. 6. 1. Reg. 4.* ad pacē & misericordiam procurandam, ad debitum cultum Deo, qui in arca habitare dicebatur, exhibendum, &c. Sic Iudæi hodie festo Septembris, quod שמחת תורה dicitur, librum legis circum Synagogam ferunt solenniter, adorant, posteaque in Tebá, deinde in Hecal ceu armario reponunt.

Fuit humili loco ortus, fertur enim habuisse patrem sutorem veteramentarium: cùm Cardinales non possent conuenire ad vnum eligendum ex suo collegio, ex Patriarcha Hierosolymitano creatus est Roman. Pontifex. *Plat.*

Diu in Thuscia, cum Romana curia permansit, quod Maufredi Siciliæ regis potentia ecclesia vexaretur.

Misit in Angliam Othobonum legatum ad componendum intestinum bellum, inter Henricum regem & eius optimates. *Polyd.*

Maufredus Frederici 2. nothus Friderici filios legitimos tollit, regni Siculi cupiditate, Henricum iuniorem clam iugulari curat à Saraceno transfuga, Henricum alterum pisce infecto extinguit, Conradū veneno. Sic ex vniuersa Friderici familia tres tamē restabāt, Maufredus iste, Conradus cog. Caputus Antiochiç princeps nepos Friderici ex notho Friderico, & Conradinus Conradi veneno sublati f.

Neapolim occupat. Nonnullos, qui in Germania Conradinum tollant, subornat, cæde nondum patrata mortem illius diuulgat literis commentitijs demonstratis, ac regna iure successionis sibi veodicat. Præsidia pontificia in Apulia opprimit. Regium nomen vsurpat. Siciliā adiungit. Se munit affinitate Iacobi Arragonum regis, filia Constantia filio eius maximo Petro desponsata.

Carolus Andegauensis ab Vrbano, qui Maufredum anathemate percusserat, attractus, victoriam cum vtroq; regno obtinuit, Siciliam paulo post amisit Conradino regna sua repetente, adiuto auxiliaribus copijs Frederici Austriaci, Pisanorum, Senensium, & Genuensium, Panormo, Messana & Siracusis exceptis. Conradinum & Fredericum Austriacum in conflictu Marsico postea captos an. scilicet 1268. securi percussit. Vesperarum Sicularū coniuratione insulam, quam hoc bello recuperauerat, ad extremum perdidit.

Alphonsus 10. cog. Sapiens Hispaniæ rex insignis philosophus & Mathematicus Septipartitum opus iuris ciuilis. Hispanorum historiam generalem. librum Thesauri, & tabulas Astronomicas conscripsit. Quater decies vniuersa Biblia cum suis Glossis, inter tot negotia legit. Imperator Romanorum electus fuit, sed recusauit imperium. *Vasæus, Tritemius in Chro. Hirsaug.*

Ioannes Semeca cognomen. Theutonicus primus glossator

Anno Christi. | Anni mundi.

188.

1261 * Vrbanus 4. Trecensis an. 3. 5349

1265 mens. 1. di. 4. 5353

Vacat m. 5.

Patriarchis.

Constantinopoli Iosepho an. 13.

Hierosolymis Thoma, post quem quis è Latinis sederit, non literis traditum.

Principibus.

Michaele 7. Comneno Paleologo cognom. Magno. Orient. Imp.

Existente Interregno Imperij Occident.

S. Ludouico Franc. Reg.

Alphonso 10. cog. Sapiente Hispaniæ. an. 25.

Henrico 3. Angliæ.

Boleslao Pudico Poloniæ principe.

Alphonso 3. Portugalliæ reg.

Anni Christi.		Anni mundi.	
			ſator, vt vocant, Decreti, Humbertus, Alexanderde Villà Dei minorita. Albinus Abbas Ferrarienſis, Adamus de Mariſco Anglus, Ioannes Epiſcopus Boſſinenſis, Dauid Germanus, Vdalricus Argentinenſis Alberti diſcipulus, Theodoricus Thuringus, Ioannes Bizuntinus Epiſcopus, Adeledinus Sagienſis Epiſcopus, Theologiæ ſcriptores, vt ferebãt illa tempora, doctiſſimi.
1265 1271	189. g Clemens 4. Narbonenſis an. 3. di. 21. Vacat an. 2. m. 9. *Patriarcha.* *Conſtantinopoli Ioſepho.* *Principibus.* *Eiſdem Impp. & durante interregno Imperij.* *Iiſdem quoque in Francia, Hiſpania, Anglia, Polonia, Portugallia regnantibus.*	5353 5359	Alexius Cæſar Strategopulus iuſſus à Michaele Paleologo obiter tentare Conſtantinopolim, eam cepit cum 800. tantum militibus. *Niceph. Gregoras lib. 4.* Ita Balduino Græcia expulſo Gallorum imperium apud Conſtantinopolim 55. annis obtentum finitum fuit. Illud deinceps Græcis reſtitutum manſit penes familiam iſtius Paleologi 200. fermè annis, donec Mahometes Turca Bizantium occuparet an. 1453. Libera Chriſti prędicatio per Aphricam à Saracenis conceſſa. *Blond. lib. 8. dec. 2.* Iaz Vuingis victis à Boleſlao Polonorũ duce & reliquijs ad fidem conuerſis, Gneſnenſis Archiepiſcopus authoritate Vrbani 4. epiſcopum præficit an. 1264. *Cromer lib. 9.* g Optimus Pontifex. Bona Eccleſiæ optimè diſpenſauit. Cum duas filias ex mortua vxore ante Pontificatum ſuſcepiſſet, vni in monaſterio collocatæ 30. tantum libras dedit. Alteri 300. libras dotis nomine. Clerico nepoti tres præbendas habenti duas abſtulit, ſe dicens Deo, non carni & ſanguini velle acquieſcere.
1266	*DVO Cõcilia plurimorũ ſacerdotum celebrantur in Anglia per Othobonũ Apoſtolicum Legatum, de rebus ad religionem pertinẽtibus, quibus etiam nunc in Anglia vtuntur. Polyd. Virgil. li. 16. Angl. hiſt.*	5354	Siculum & Neapolitana regna, quæ, poſt Frederici Imp. necem, Maufredus nothus eius inuaſerat Carolo Ludouici Regis Francorum fratri addixit, à quo Maufredus & mox alio prælio Corradinus Friderici è Conrado filio nepos interfectus eſt. *Crom. lib. 9. Polon.* Carolum D. Ludouici fratrem inunxit Romæ, Siciliæ & Hieroſolymorum Regem, ea lege vt in ſingulos annos 48. millia aureorum (Naucler. 40. mil.) nomine tributi penderet. *Plati. Blond. lib. 8. dec. 2. & Æmyl.*
	alterum fuit { *Northantoni,* *Londini.* }		D. Ludouicus Franco. Rex, ſignatus cruce, relicta Regni adminiſtratione, Simoni Neclæ & Mathæo Vindocinenſi Abbati D. Dionyſij, cum tribus filijs, Ioanne, Philippo & Petro, magna claſſe comparata traiecit in Africam, ſecundo dimicaturus contra Saracenos: ſed anno proximo Carthagine expugnata, Tuneto obſeſſa, & Ioanne Triſtanne priore filio defuncto, ipſe ex alui profluuio (alij peſte) obijt ad 8. Cal. Septemb. an. 1270. *Gaguin. lib. 7. & Æmyl. Blond. lib. 8. dec. 2. Palmer. in Chron* Bonifacius eum inter ſanctos retulit. *Gaguin lib. 7.* Margarita eius vxor, ſanctitatis viri defuncti ęmula ſe totam Deo vouit, ac ſuburbanum Lutetiæ cœnobium Franciſcanarum extruxit. Quemadmodũ ab eius viro D. Ludouico cœnobia Sanctæ Catharinæ Valliſcholarium, Maturinorum, & Sanctæ Crucis Guilelmitarum Lutetiæ fuerant poſita. Deſyderius Longobardus multis ſcriptis impugnáuit ordines mendicantium: contra quem D. Thomas lib. contra impugnantes religionem, cap. 6. Tartarorum duces quidam in Aſia religionem Chriſtianam ſuſceperunt, & magnas res in Syria & Perſia ſocijs Armeniorum regibus contra Saracenos & Aegyptios aliquandiu geſſerunt. E quibus vnus Caſſanus ſucceſſoribus ſuis Perſarum regibus nomen dedit. *Crom. lib. 9. Polon.* Nicolaus Paulus & Maffeus Veneti cum Chogotalo nobili

bili Tartaro à Cobila Tartarorum 6. Camo siue Imperatore destinãtur ad Pont. Clementẽ, vt mittantur, qui Tartaris legem Christi prædiceot. *M. Paulus in suo lib.* Cobilam tandem in sacra baptismo fuisse initiatũ tradit *Hayto Armenus.*

An. 1269. Collegium Quęstorum siue Thesaurariorum à Guilelmo de Saana Ecclesiæ Rothomagensis Thesauratio Lutetiæ conditur.

An. 1270. Franci & Carolus Siciliæ rex Tunetum in Africa capiunt captiuos Christianos liberos faciunt, in omnibus regni ciuitatibus monasteria construunt. *Chronic. Martini. Gaguin. lib. 7. Æmyl. lib. 7. Continuatio historiæ sacra lib. 4. c. 17.*

h Conclauis vsum in creatione Romani Pontificia aduersus intertegna, quæ in posterum accidere poterant, vt ante suam electionem contigerat, instituit in magno Concilio Lugdunensi an. 1274. Hinc deinceps conclaui egredi nulla ratione possunt Cardinales, nisi creato pontifice.

Statuit ne pecunia fœoori daretur. Nihilominus Mercatores & mensarij Itali in Francia fœnus exercuerunt rege Philippo permittente, grandi accepta pecunia.

Audiens ciuilia bella & frequentes seditiones, ac infioita mala quæ quotidie fiebant in Germania, quòd nullus esset Imperator, monuit Electores vt ad certum tempus Imperatorem aliquem designarent; qui elegerunt Rodulphum Hapspurgensem Comitem. *Tritbem. in Chron. Monast.*

Magna pars historicorum Philippum Francorum regem cognominat Audacem, sed tanta fuit morum & animi lenitate, vt meritò potuerit appellari Lenis. At fortasse quod dicebatur de Philippo Duce Burgundiæ, qui fuit vir strenuus & forti animo, ipsi imprudenter traxerunt ad Philippum Regem Francorum.

In Concilio Lugdunensi Rudolphus confirmatus est Imperator: Minorca 25. annis exclusi sunt à cura Parochialis Ecclesiæ. *ca. Licet canon. de electio. lib. 6.*

D. Thomas Aquinas obijt ann. 50. ætatis dum Lugdunum ad Concilium euocatus proficisceretur. *Mat. Histor.*

Michael Paleologus Imperat. Græcos nolentes Romanæ & Catholicæ Ecclesiæ fidem ac ritus recipere, varijs modis mulctauit, bonorũ publicationibus, relegationibus, carceribus, excęcationibus, flagris, mutilationibus, & alijs similibus pœnis. Becum Constantinopolitanum Patriarcham, virum excellentis ingenij & doctrinæ, suo edicto aduersantem, cum omnibus ferè ipsius consanguineis coniecit in teterrimos carceres. *Niceph. Gregoras lib. 5.*

Paulò post ipse Becus, postquam librum sibi ab Imperatore missum (quem ante 25. annos, cum ea quæstio agitata esset, ex multis sacræ Scripturæ & sanctorum patrum libris pro Latinis collegerat Nicephorus Blemmydes) diligenter expendisset, & cum sanctorum libris, ea quibus Blemmydes ea excerpserat, ad verbum contulisset, mutata sententia restituitur suæ dignitati, & deinceps fit ab intimis consilija Imperatoris, adeo vt sine eo nihil prorsum gereretur. *Niceph. Gregor. lib. 5.*

Qui an. circiter 1290. partem Imperij Vncami Preto annis à Tartaris ante 100. an. confecti, sub Cobila 6. Cham regebat, de Vncami stirpe quartus erat, Rea & Sacerdos Georgius. *Ex M. Veneto.*

An. 1274. Boleslao gentis Rege quatuor milliaribus à Cracouia Poloni duros salis lapides effoderunt, præcipuas regni opes. *Munst. lib. 4. Cosmog.*

Emerserũt ex Italia Flagellantes hęretici incerto auctore, qui

Anni Christi.		Anni mundi.
	190.	
1271	h Gregorius 10. Placennus, an. 4.	5319
1276	mens. 2. dies 10.	5364
	Vacat di. 9.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Iosepho cogno. Beco, deinde Ioanne an. 10.	
	Principibus.	
	Michaele 7. Comneno Paleologo Orient. Imp.	
	Post finitum interregnum Imperij Rodulpho an. 19. Occi. Imp.	
	S. Ludouico Franc. Reg. & post eum eius filio Philippo 3. Audace an. 15.	
	Alphonso 10. cog. Sapiente Hispaniæ.	
	Henrico 3. Angliæ, deinde Eduardo 4. dicto 1. an. 34.	
	Boleslao Pudico Polonorũ principe.	
	Alphonso 3. Portugalliæ reg.	
1273 vel 1272	*DECIMVM quartum generale concilium Lugdunense secundum, præside Rom. Pontifice, Episc. 500. Abbatum 60. & aliorum minorum prelatorum & sacerdotum ferè 1000. Pro terra sancta recuperanda (hac de re nihil fuisse definitũ ait Ioan. le Maire) & contra Græcos de processione S. Spiritus à filio. Interfuerunt Græcorum & Tartarorum legati (Guilel. Nang. & Gregoras) & si nonnullis credimus, Michael Paleologus Imp. Græcorum, cuius auctoritate, etsi repugnãtibus pluribus Græcis (Nicephorus Gregoras lib. 5. Pachymeres lib. 5.) conciliata est quidem (siue per eum, siue per legatos) decima tertia (Trith in Chron. Monast. Hirsaug.) vnio siue concordia vtriusque Ecclesiæ, sed ea non diu durauit, sicut nec præcedentes. Gaguinus lib. 7. Æmyl. lib. 7. Tom. 3. concil. Blond. dec. 2. lib. 8. Plat. Palmer.*	5367

Anni Christi.

191.

1276 i Innocentius 5. Burgundus, Tarentasiensis.

1276 mens. 6. di. 2.

Vacat di. 9.

Patriarcha.

Constantinopoli Ioanne decimo.

Principibus.

Iisdem Imperantibus & regnantibus.

192.

1276 k Adrianus 5. Genuensis mens. 1. di. 9.

Vacat d. 28.

Patriarcha.

Constantinopoli Ioanne 10.

Principibus.

Iisdem Impp. & regnant.

193.

1276 l Ioanes 21. (alijs 20. alijs 22.) Lusitanus Vlissi-

1277 bonensis mens. 8.

Vacat m. 6. d. 7.

Patriarcha.

Constantinopoli Ioanne 10.

Principibus.

Iisdem Impp. & regnant.

Anni mundi.

5364 qui vagantes per Germaniam & Gallias, semetipsos flagellabant & prædicabant multos errores: vt Aquam benedictam nihil plus habere efficaciæ, quam non benedictam: Euangelium finem accepisse post aduentum suæ sectæ: præ-

5364 ferebant suam flagellationem Martyrio, &c. *Bern. Lutzemburg. & Alphons. lib. 3. contra hæret.*

Petrus 3. Regum Aragoniæ primus per mortem Manfredi soceri sui fit rex Siciliæ. *Vasæus.*

i Absens eligitur & primus ex ordine Prædicatorum fit Romanus Pontifex. Antea vocabatur Petrus de Tarantasia & erat doctor Theologus, qui super libros 4. sententiarum & epistolas Pauli scripsit. *Trith. in Chron. Monast. Volater. lib. 22. Plati.* Alij volunt eum fuisse Longobardum. *Fascic. temp.*

Philippus Cancellarius Parisiensis, Thomas à Cantipraro, Richardus Mediauillanus minorita Anglus, Albinus Boloniensis, Ioannes Valensis, Guilelmus Arronius, Godofridus seu Cuiardus Episcopus Cameracensis, scriptores Theologici.

Philippus Tudertus ciuis Florentinus ordinem seruorum Beatæ Mariæ redegit ad formam. *Polyd. lib. 7. de inuent. cap. 4. Sabel. Ennead. 9. lib. 7.* Honorius 4. eum confirmauit.

5364 k Moritur ante consecrationem suam. Renocauit constitutionem Gregorij 10. de Conclaui, quam reuocationem & Ioanes 21. successor confirmauit. Atque ita sine conclauia reclusione sequentes pontifices Nicolaus 3. Martinus 4. Honorius 4. Nicolaus 4. Cælestinus 5. creati sunt. Cælestinus vero 5. renouauit, deinde Bonifacius 8. successor, qui & in librum 6. decretalium eam retulit. A quo deinceps tempore Cardinales in conclaue recluduntur. *Ioan. Andreas ca. vbi Periculum.*

Tiuo rex Armeniæ Haitonis filius ab Emerico Lusignano Cypri rege & Villarelo Templariorum magistro suppetias contra Mahometanos obtinuit.

Eius Pater Hayto postquam multa bella cõfecisset contra Tartaros, Persas, Malec Sultanum siue Calipham Babylonium & Melechdaer Soltanum Aegyptium, per annos 45. eos quinque memorabilibus prælijs superans. 1. in Pamphilia. 2. in Seleucia, tribus reliquis in Perside, Præmonstratensem ordinem in Cypro professus & Macarij nomen sortitus, anno 1273. in Domino moritur. *Ex historijs Armenorum.*

5264 l Vir literatus, sed in rebus gerendis parum prudens. Sub hoc damnantur, qui asserebant Christum & eius discipulos

5365 nihil habuisse, ac in his, quæ habuerunt, nullum obtinuisse ius. *In Extrauag. cum inter nonnullos. de Verborum signific.*

Sub eodem damnantur errores Ioannis de Poliaco doctoris Parisiensis. *In extrauag. communi, Vas electionis.*

Pontifices qui idem nomen habent variè apud historicos numerantur, sed in his, qui nomẽ Ioannis obtinuerunt, tanta est in numerandi ratione confusio, vt vix quicquam certi liquear, adeò vt quod de vno dicendum erat, sæpe imprudenter à multis alteri tribuatur. Qui faciunt Ioannem 17. Schismaticum, hunc nominant Ioannem 20. qui verò illum inter pontifices adscribunt, & simul numerant Ioannem illum 8. si dijs placet, fœminam, vocant ipsum Ioannem 22.

Mortuo Duce Austriæ sine liberis Rodulphus Imperator ex Concilio principum dedit eum Ducatum filio suo Alberto, quem eius successores etiam hodie possident. *Trith. in*

 Chron.

Chron. Monast. Hirsang & Vuolfang. Lazius.

m Nuuquā sacrificabat, quin lachrymas funderet. Sacerdotia non nisi idoneis cōferebat. Notarios & tabelliones curiæ Romanæ vt pestiferos sustulit. Gregorium 10. & Ioannem 21. imitatus.

Dionysius rex Portugalliæ sextus 44. oppida partim instaurauit, partim à fundamentis struxit. *Vasæus.* Agricolas appellabat neruos Reip. vnde & eis consulebat. *Idem.*

Rodulphum Hasburgensem quidam tradunt ciuitatibus Italicis imperij iura vendidisse.

An. 1280. Turci, qui à Tartaris attriti fuerant, resumtis animis reuersi ad latrocinandi consuetudinem reliquias imperij Græci in Asia comminuunt, terras subactas in Satrapias 7. partiuntur à mari Pontico & Galatia vsque ad mare Lycium & Carium, flumenque Eumedontem.

Caramannus Alismeina Phrygiam & Antiochiam. Sarranus Ioniam, Sanson Magnesiam, Prienem & Ephesum, Calames & Cerasus filius Mysiam. Ottomanus Bythiniam, Amuriada à Sangaro flu. vsque ad Paphlagoniam sibi distribuunt.

Cæteris oppressis se quatuor familiæ extulerunt, Assumbei, Candelori, Caramanni (hinc Cilicia Caromanniæ nomen accepit) Ottomani.

Candelori Sinopem regionem circa pontum, Caromāoi Ciliciam cum obtinuissent, diu Ottomania restiterunt. Victi confugerunt ad Assumbeum, qui Cappadocum terras & minorem Armeniam possidebat, ex cuius stirpe nata est Vsumcassanna, qui regnū Persicū inuasit, de quo postea.

Iacobus Meyerius ad ann. 1278. suum Chronicon Flandriæ deduxit.

Siculi impatientes libidinis & insolentiæ militaris Gallorum, communicatis consilijs, cum Nicolao 3. qui Carolo infensus erat, & Paleologo Byzantino Imp. qui Gallos nuper ex vrbe eijecerat, & Petro Arragonio, coniuratione facta an. 1281. die Paschæ ad pulsum campanarum conuocantium ad vesperas, omnes Gallos ad vnum supra octo millia cum vxoribus etiam grauidis intra duarum horarum spatium contrucidarunt. Vnde prouerbium, VESPERAS SICILIANAS, seu Vesper Siculus, de subita cæde. *Æmyl lib. 7.* Soli illi superfuerunt, quos Spirlinga arx munitissima protexit.

Deficiunt Siculi ad Petrum Aragonium regem (cui Regnum Siciliæ debebatur iure dotis Constantiæ vxoris, filiæ Maufredi, quem Carolus vita & regno spoliauerat) qui ad Hipponem Africę armata classe euentum Siculę conspirationis præstolabatur, propterea à Nicolao 3. Roman. Pontifice hostis Ecclesiæ iudicatus. *Æmyl li. 7. Plat. Blond. lib. 8. deca. 2.*

n Fuit vir sanctissimus, adeo vt cæci, muti & claudi, ad eius sepulchrum sanitatem recuperarint. *Trit. in Chron. monast. Hirsang.*

Eldad Danius Hæbræus historicus scripsit suam historiam, de Iudæis Clausis in Aethiopia, circa annum Domini 1283. qui iuxta rationem numerandi Hebræorum, est an. ab orbe condito 5043. *Ipse ad finem sui libel.*

Martinus Polonus à B. Petro incipiens vsque ad Honorium 4. vitarum opus edidit.

o Ordinem Carmelitarum (qui sic dicti sunt à Carmelo monte Syriæ) mutatis chlamydibus virgulatis siue versicoloribus in albas, cōfirmauit & reformauit. *Plat. Trit. in Chr.*

Ordinem Eremitarum sancti Augustini Lutetię Parisiorum

Anni Christi		Anni mundi
	194.	
1277	m Nicolaus 3. Romanus, *ob vitæ integritatem vulgo dictus Compositus,* an. 3.	5365
1281	mens. 8. di. 15.	5369

Vacat m. 5. d. 20.

Patriarcha

Constantinopoli Ioanne 10.

Principibus.

Eisdem Imperantibus & regnantibus, & post Alphonsum Portugalliæ Dionysium an. 46.

CONCIL. Cantuariense, præside Archiepiscopo, ad confirmandum statum religionis. Polyd. lib. 17. Ang. hist.

Anni Christi		Anni mundi
	195.	
1281	n Martinus 4. Turonensis, an. 4.	5369
1285	mens. 1.	5373

Vacat di. 3.

Patriarcha.

Constantinopoli Ioanne decimo, deinde Iosepho iterum mens. 1. Mox Georgio siue Gregorio an. 6. mens. 6.

Principibus.

Michaele Paleologo Orient. Imp.

Rodulpho Occid. Imp.

Philippo 3. Franc. Rege.

Alphonso 10. cog. Sapiente Hisp. deinde Sāctio 4. an. 8.

Eduardo 4. dict. 1. Angliæ.

Lesco Nigro Polo. principe.

Dionysio Portugalliæ Reg.

Anni Christi		Anni mundi
1238	*CONC. Herbipolense, præside Legato Apostolico à latere, multorū Episcoporū, Abbatum, præsentibus Rodulpho Imp. Principibus Ducibus & Comitibus. vbi inter alia Legatus nomine Papæ cōtributionem decimi denarij à clero, & Rex ab vniuerso populo exigere cœperunt. Trithe. in Chro. monasterij Hirsang. At Münsterus in Cosmog. refert ad an. 1287.*	5371
	196.	
1285	o Honorius 4. Roma-	5373

Anni Christi. | Anni mundi.

1288 an.2. di.1.

Vacat m.10.

Patriarcha.

Constantinopoli Georgio siue Gregorio.

Principibus.

Michaele Paleologo Orien. Imp.

Rodulpho Ocei. Imp.

Philippo 4. Pulchro an.28. Franc. Reg.

Sanctio 4 Hispaniæ.

Eduardo 4. dicto 1. Angliæ.

Lesco Nigro Polo. principe.

Dionysio Portugalliæ.

197.

1288 p Nicolaus 4. Asculanus an. 4.

1294 mens.1. di.8.

Vacat an.2.m 3.d.2.

Patriarcha.

Constantinopoli Georgio siue Gregorio, deinde Athanasio an. 4.

Principibus.

Eisdem Imperantibus & post Rodulphum Astaulpho seu Adulpho an.6. Impp. & regnantibus.

Sanctio 4. Hispaniæ, deinde Ferdinando 4. an.13.

Eduardo 4. Angliæ.

Lesco Nigro Poloniæ principe, deinde Pramislo, qui regiũ titulũ repetiuit. an.6.

Dionysio Portugalliæ.

1291 *CONCIL. Londinense ad Vuestmonasterium iussu Edouardi Regis. Eo in Concilio publico edicto iussi sunt Iudæi de Anglia in perpetuum exire: cautum est etiam, vt nemini liceret dare prædia collegijs monachorum sine Regis permissu: neue monachis aut alijs sacerdotibus emere possessiones, idque ne eiusmodi possessiones cœnobiorum aliorúmue sacerdotiorum dotes fierent. Eam Le-*

5376 rum oondum receptum confirmauit. *Truth. in Chron.* Suot autem, vt id obiter dicam, precipui quatuor Ordines probatissimi, qoorum cæteri omnes sunt veluti appendicea, Basilij, Augustioi, Benedicti & Francisci, sanctorum patrum. *Volater. lib.21. Geograph. Polydor. lib.7. de inuent. cap.4.*

Vacat sedes 10. menses ob ægritudinem Cardinalium, qua apud S. Sabioam correpti suor.

S. Rochus Narbonensia, Guilelmus Durandus Miniacensis Episcopus auctor Rationalis, Gilbertus Magnus Anglus. AEgidius Biturigensis Archiepiscopus, Guilelmus Lugdunensis Archiepiscopus, Ioannes Gennensis, Ephrem (alius ab Eremita) Græcorum historicus, Arlothus generalis Minoritarum, Goido Bononiensis Archidiacoous, Nicolaus Cabasilas Dyrachij Episcopus, Ecclesiastici viri & Scriptores.

Raymondus Lulius Catalanus Mooachus Tuneti in Africa, multa scripsit de rebus nimium curiosis: in eius libris adnotati fuere plusquam quiogenti errores à Petro Terracensi Archiepiscopo: vt Deum plures habere essentias, (tale quidpiam hodiè asserunt nooi Trinitarij in Polonia) Patrem priorem filio: Spiritum sanctum conceptum ex patre & filio, &c. quæ tamen omnia, hæretica & plusquam diabolica

5376 audacia, asserebat se à Christo sibi apparente in forma crucifixi iu quodam mõte accepisse, vt totum orbem à tenebris, quibus detinebatur liberaret. *Bernard. Lutzemburg. in catal. hæretic.*

5382 Palatium Parisiense (vbi Ludouicus Hutinus Parlamentum olim vagum sedentarium fecit) extructum est à Philippo Pulchro, Eugerrano Marinio fisci præfecto illud opus io iosula regię vrbis vrgente. *Æmil lib.8.*

Parlamentum quoque Tholosanum Ocitanorum gratia rex idem instituit. Quo regnãte bellum sacrum in Oriente, Ptolomaide à Sultano capta, finitum est. *Idem.*

Collegium Scholasticorum Choleticum Lutetiæ instituitur à Ioao. Choleto natione Picardo Cardinali. *Mater historiarum.*

Ioauna Nauarrorom regina. Philip. Pulchri vxor Gymnasium Campanum, vulgo Nauarricum, Parisijs extruit & locupletat. *Ibid.*

Eodem tempore collegium Cardinalitium Ioannes Monachus natione itidem Picardus Cardinalis posuit.

Rodulphus Imper. Heluetios, qui comiti Sabaudiæ erant subditi, sibi subegit. *Blond. lib.8. dec.2.*

Philippus Pulcher, rex quoque fuit Nauarræ an. 36. propter vxorem. *Vasæu.*

p Primus Pontifex è Franciscaoorum ordinę. Nam errant, qui scribunt Honorium 4. fuisse minoritam.

Mulech Sapherapes Saracenorum Soltanus (hoc est, Imperator) non quidem Aegyptius, vt quidam putant, sed Babylonius. Tripolim, Tyrum, Berithum, Sidonem & Prolemaida, nobilissima emporia, quę sola tuoc à Christianis te-

5397 nebaotur, ferro & igne vastauit, altercantibus inter se de fioibus, iamdodum per 30. aonos Venetis, Genuensibus, & Pisanis. *Æmyl. lib. 8. Platin. Blond. lib.8. dec.2. Fascicul. tempo.* Ita dissidentibus inter se Christianis amittuntur omnes portus Asiatici. Tuncq; finitum est bellum Sacrum in Oriente.

Miraculose per vxorem filiam Haytonis Regis Armeniæ Mangu Cham Tartarorum à Cingis Cham quintus conuersus baptizatusque est, cum fratre Allau siue Hielon & tota familia:

Anni Christi.

199.

1294 r Bonifacius 8. Anagninus, ex nobili familia Caietana, an. 8. 1303 mens. 9. di. 17.

Vacat d. 10.

Patriarcha

Constantinopoli Ioanne 11. deinde Athanasio iterum an. 8. contra quem an. 1305. Hugolinus Latinus sedit.

Principibus.

Andronico Paleologo seniore siue maiore filio Michaelis an. 37. Orient. Imp.

Ottomano 1. Turcorũ Imp.

Adulpho & post eum Alberto 1. an. 10. Occid. Imp.

Philippo 4. Pulchro. Franc. Reg.

Ferdinando 4. Hisp.

Eduardo 4. dict. 1. Angliæ.

Præmislo Poloniæ, deinde Vuladislao Loctico an. 3. Vuecesłao Boemo an. 5.

Dionysio Portugalliæ.

1297 *CONCIL. Lugdunense, præside Bonifacio Pontifice, qui animaduertens quotidie Principes noua vectigalia sacerdotibus imponere interdum sine iusta causa, interdixit in eo Concilio, ne posthac id facerent neue sacerdotes iniussu Rom. Pontificis illa imposita conferrent. cap. 3. de immunita Ecclesiæ lib. 6. Fuit causa magnæ discordiæ apud Anglos. Polyd lib. 17. Anglic. hist.*

Anni mundi.

5382 annô 1190. falluntur qui in hac R. Salomonẽ fuisse aiunt. Nã ille est antiquior Abben Ezra, qui se vixisse scribit sub annum mundi 5000. i. Christi 1240. Itaque eum relego ad illam priorem.

Pulsi Iudæi migrarunt in Germaniam. Quare Iudæos Germanos esse de radice siue trunco Françorũ scribit. Elias in Tisbi, Rad. צרפת

5391 r Instituit duplex maius (vt vocant) in Festis 12. Apostolorum, 4. Euangelistarum, & 4. Doctorum Ecclesiæ. *Plati.*

Fertur fuisse auctor illius orationis Ecclesiasticæ, Aue virgo gloriosa &c.

Aliquas epistolas Romanorum Pontificum, quas vocant Decretales, in quinque Libros per tres doctissimos viros, Guilelmum Ebrudunensem Archiepiscopum, Berengarium Episcopum Biterenensem, & Richardum de Senis, iuris vtriusque doctorem, digeri curauit, easque sub nomine Sexti libri Decretalium in Concilio Lugdunensi confirmauit, & legi in Scholis ac in iudicijs obseruari mandauit. *Præfatio lib. sex. Decret. Paulo aliter Volater. li. 22. Anth.* Sextum, inquit, Decretalium iuuante Dino Mugellano composuit.

Lustralem annum siue IVBILÆVM centesimo quolibet anno celebrandum primus instituit annis 1300. *Platin.*

Ingẽtia bella in Italia excitauit. Excommunicauit regem Gallorum Philippum & totum regnum donauit Alberto Austriacæ domus Cæsari. Captus est postremo & in carcere periit. Atq; hinc dicitur, intrauit vt vulpes, regnauit vt Leo, mortuus est, vt canis.

Henricus de Gandano Tornacensis Archidiaconus, Iacobus Genuensis Archiepiscopus, Alexander de Villa, Conradus Halsberradensis Dominicanus, Ioannes Scotus Franciscanus doctor subtilis, (qui obijt an 1308.) Ioannes Sanctogeminianus, Petrus de Palude, Renerus Pisanus, Theologiæ Scholasticæ, vt vocant, acutissimi scriptores. *Trith.*

Circa hæc tempora Nicephorus Calixtus Xanthopulos historiam suam Ecclesiasticam à Christi natiuitate ad annum 625. decurrentem, Andronico maiori Constantinopolitano Imperatori dedicauit. *Ipse in dedicatione operis. & lib. vlt. cap. vltimo.*

Guilelmus Nangiac. monachus monasterij D. Dionysij, prope Lutetiam, Chronographiam vniuersalem ab origine mundi ad annum Christi 1302. digessit, quam duo eiusdem cœnobij monachi vsque ad annum 1368. continuarunt. Extat codex hic in Parisiorum vrbe apud cœnobitas S. Germani.

Præmislus an. 1295. regni titulum apud Polonos repetiuit, quod fuerat annis 215. intermissum. *Cromer. lib. 11.*

An. 1300. Vuenceslaus Boemus rex Polonis expetitur, tempore Ottomani primi. *Ibid.*

5385 Quidam qui volebant haberi tertij Ordinis D. Francisci, quique vulgo fraterculi siue Fratricelli, seu Fratres de paupere vita, vel Bisochi siue Beguini, & alijs nominibus vocabantur, in partibus Italiæ, Siciliæ & Narbonensis prouinciæ, damnati sunt hæreseos à Bonifacio 8. (alij volunt id à Ioanne 22. primò factum fuisse.) Ipsi Ecclesiastica sacramenta contemnebant: dicebant Sanctas animas non frui visione diuina ante diem extremum: in suis nocturnis conuentibus post inuocationem Sancti Spiritus, & luminibus extinctis promiscuè coibant cum mulieribus, quæ aderant: Ecclesiæ potestatem iam diu ob corruptos mores Ecclesiastico-

noratibus libris de mysterijs Missæ. Thomas lib. de Sacramento Eucharistiæ, in officio festi Sacramenti, & in 4 sentent. 3. q. 74. & seqq. lib. peculiari, de Sacramento Altaris, vbi cap. 29. populus non accipit sanguinem sub specie vini & quare. Guilel. Parisiens. lib. de eadem re. Alexander 4. q. 36. 37. & seqq. S. Samonas disp. contra Achmed Saracenum.

Baptismi effectus, necessitas, aliena fides, ceremoniæ. *Thomas 3. q. 66. & seqq. in summa cont. Gentil. lib. 4. D. Samonas Gazensis disp. contra Achmed Sarac. Scholastici in 4. sentent. dist. multis Guil. Paris. de baptismo & eius partibus, lib. de tempore Baptizandi, li. de ritu baptizandi. Ioachimus Abbas varijs locis. Albertus magnus itidem Hugo Cardinalis & Lyranus similiter in varia Bibliorum capita. Durandus de diuinis offic.*

Claues Ecclesiæ, absolutio. *Cabasilas c. 29. Thomas opusc. de forma absolutionis. 3. q. 84. Durandus Mimaten. de diuinis officijs. Scholastici in 4. senten.*

Confirmatio & reliqua alia Sacramenta & eorum vsus. *Thomas in tractatu de Articulis fidei & Scholastici in 4. sentent. Guilel. Paris. primatis tractatibus. Durand. Mimatensis de diuin. offic. Hugo Card. & Lyra in biblia supra. Cabasilas in expositione liturgiæ cap. 19. Vltimum (ait Græcus ille, & quidem disputans contra Latinos) olei sacramentum perficit sacerdotum oratio, quod etiam corporalis morbi medelam & peccatorum remissionem dat ijs, quibus peragitur vt habet apostolica traditio &c. vbi & inter sacramenta nominat sanctissimum vnguentum, Ordinationem per impositionem manus, mysterium remissionis peccatorum per sacerdotem, orationem sacerdotis in Matrimonio, vt intelligas hæc sacramenta non esse Papistica, sed etiam Græcorum, & quidem disputantium contra nos.*

Primatus sedis Apostolicæ. *Fredericus Imp. epist. 3. & quidem Sedem Apostolicam oppugnans. Græci in conc. Lateranensi, Rossi, Poloni, Boemi apud Vincentium in specul. lib. 31. cap. 39. nuntijs & literis confessi sunt. Accursius in Authentica vt Eccl. Rom. gaudeat 100. annorum præscrip. vetus Roma habet primam sedem Ecclesiarum, item originem legum, item fontem sacerdotij. Thomas lib. 4. contra Gentil. cap. 76.*

Liberum arbitrium, bona opera. *Thomas in summa de Veritate, Matt. 24. q. 1. 1. q. 83. art. 1. & Scholastici in 2. sent. dist. 3.*

Sanctorum preces, suffragia, inuocatio, reliquiæ, Imagines, festa. *Cabasilas in expositione liturgiæ cap. 33. 34. 48. 49. 50. Thomas 2. 2. q. 81. Innoc. ser. 1. de dedicat. templi, &c. Denique sermones & tractatus pene innumerabiles doctorum huius sæculi.*

Preces pro defunctis, Purgatorium. *Cabasilas cap. 33. 42. quod inscribitur, de ijs qui dormierunt, an sanctificentur à Mensa. c. 44. 45. quod præfert hunc titulum. Quod hi, qui dormierunt, perfectior sit sanctificatio. c. 47. Thomas 3. q. 82. art. 6. & in summa contra Gentil. li. 4. ca. 91. Bonauent. in 7. parte Breuiloq. ca. 2. Innocent. in 3. p. s. Pœnit. Doctores in 4. sentent. dist. 21.*

Cætera idem & cæteri huius sæculi auctores prolixe confirmant, de quo contra se testimonium ferunt Centuriatores. In epist. nuncupatoria Cent. 13. Tum (aiunt) norma docendi & iudicandi controuersias constituta sunt patrum scripta & conciliorum decreta &c. deinde c. 2. de loco & propagatione Eccles. col. 11. & seq. cap. 3. de persecutione & tranquillitate Ecclesiæ sparsim col. 18. & seqq. cap. 4. de Doctrina prolixissime col. 25. & deinceps. c. 5. de hæresibus sparsim col. 554. & seqq. per totum cap. 6. de ceremonijs & ritibus Ecclesiæ col. 590. & seqq. per totum 7. de Politia & gubernatione Ecclesiæ col. 686. cap. 8. de Schismaticis col. 754. sparsim. cap. 9. de Synodis col. 779. & seqq. Per totum ferè ca. 10. de Doctoribus & Episcopis col. 780. & seqq. sparsim in reliquis, vt de Martyribus, de Miraculis. Hinc facit, quod ex instituto multi hac ætate scripserunt de hæresibus. Item contra Albigenses, Almaricum, Petrum Ioannis, Desyderium Longobardum, quorum damnatas opiniones ipsi recognoscunt: adde totius huius Centuriæ Synodos, quæ non exiguo fuerunt numero. Sed & Historici istius curriculi omnes docent non alium fuisse Ecclesiæ cursum.

Anni Christi.		Anni mundi.
	DECIMVM QVARTVM sæculum.	
	200.	
1303	a Benedictus 10. dict. 11.	5391
1305	Palmerio 12. Taruisinus. mens. 8. di. 17.	5393
	Vacat an. 1. m. 1.	
	Patriarcha.	
	Constãtinopoli Athanasio.	
	Principibus.	
	Iisdem & in Imperio & in regnis & Ottomano Turcarum primo Imp. an. 28.	

a DVOS Cardinales Columoenses & Philippum regem Franc. regni iore à superiori pōtifice deiectū restituit. De interfectorib. Bonifacij quęstionē egit. *Vol. li. 22. Anth.* Franciam Bonifacij interdicto soluit.

Ecclesia Romaoa sub ao. 1300. nōō à passiooe domini vt olim, *Beda cap. 47. libri de Natura rerum*, sed à natiuitate numerat. *Lucidus de vero die passionis c. 3.*

Ottomanus Turca, qui ab Abagano Persarum regē Natoliam regendam acceperat, de se augendo cogitans duobus aut 3. an. ante Benedicti 10. Pontificatū Turcici Imperij iacit fundamenta. Etsi quingentis antè annis Turcas è Scythia profectos, sedes in Asia collocasse compertum fit. verum neque regem neque imperatorē habebant, diuisi duntaxat per tetrarchias & regulos, nisi quòd metu Gothfredi Bulonij Solymanum tumultuarium olim ducem crearunt.

Ita Andronico auo in Andronicū Iuniorem nepotē indulgentiore, proindeq; Iuniore auxilijs Genuensiū imperium inuadente, occupata Thracia & vrbe Constant. Ottomanos plerasq; vrbes Bythiniæ capit, Prussiam caput & metropolim suæ gentis, belliq; contra Europæos arcem constituit.

An. 1303. Occidentalia Tartaria cœpit nostris ioootesce re, è qua legatus ad Philippum Pulchrum venit, auxilium petens aduersus Mahometanos suas regiones infestantes; promissa suorum ad Christum cōuersione, si quidem Christianorum manu assererentur. Re noo impetrata discessit.

Circa eundem an. Flauius quidam Melfensis in regno Neapolitano reperit Acicula sioe Indicem, siue Bossulum Marinum, cuius cuspis Magnete intingitur, vt perpetuo prospectet ad Aquilonarem Polum, polarem ve stellam. Valet aduersus Maris fluctos. tempestates & pericula, vt scias quo io loco verseris, quo sit deflectendum, &c. Est species

Anni Christi.

Ferdinando 4. Hispaniæ, deinde Alphonso 11. an. 42.

Eduardo 4. dicto 1. Angliæ, deinde Eduardo 5. dict. 2. an. 19.

Venceslao Boemo Poloniæ, deinde Vuladislao Loctico regnum recuperante an. 28.

Dionysio Portugalliæ.

1311 — *DECIMVM quintum generale Concilium Viennense, præside Clemente 5. præsentibus tribus regibus Franco, Anglo, Tarraconensi, duorum Patriarcharum Alexandriæ, & Antiochiæ, Episcoporū 114. (alij volunt 300.) & aliorum multorum Patrum, contra Saracenos pro recuperatione terræ sanctæ, contra hæreses, Templarios, & mores corruptos clericorum biēnio celebratur. Plati. Palmer. Tom. 3. Concil.*

Eo in Concilio ordo & nomen Tēplariorum, qui annis 203. (Trit. 184.) steterat, condemnatur: eorum redditus D. Ioannis Hospitalarijs, qui tunc vocabantur equites Rhodij, conceduntur. Gagu. li. 7. apud quem vide errores Templariorū.

Beguardi & Beguinæ etiam in eo damnantur.

Approbantur Clementinæ constitutiones: Festum corporis Christi confirmatur.

Anni mundi. 5399

mentis confirmatam instituit. *Chron. Franc.*

Albertus Imp. à fratris filio Iohanne interficitur, cui tanquam prodigo, administrationē Sueuię ademerat, Iohannes postea ab Hērico 7. perpetuis carceribus in Pisano Eremitarum cœnobio damnatur.

Henricus 7. Imp. pro more Mediolani Ferrea corona decoratur. Postea Romæ à tribus Cardinalibus à Pontif. missis auream coronā, imperij insigne, suscepit. *Trith. in Chro. Æmyl. lib. 8.*

Veneno sublatus dicitur à Dominicano, cum sacrosanctum Christi corpus sumeret.

Guido Ferrariensis auctor Margaritæ Bibliorum, Alanus Insulensis, Gerardus Leodiensis, Petrus de Verberia, Hubertinus Casalanus, Gerardus Bononiensis, Malachias Dominicanus, Albertus Patauinus, Guilelmus Haffliginiensis, Ioan. Vitalis Cardinalis, Raymundus Eremita, Richardus Pampolitanus, Bernoldus Cisterciensis, Porchetus Saluaticensis, Guido seu Gilo Cameracensis Episcopus, Iacobus Verulolonius Eremita, Marsilius Paduanus, Galterius Burgensis Episcopus Pictauensis, Ioan. Glodeston, Petrus Aruernus, omnes Theologiæ peritissimi.

Florebant quoque nominatissimi iurisconsulti, Dynus Mugellanus, Petrus de bella Pertica Burgundus, Iacobus de Arena Parmensis, qui sæpe laudatur à Bartholo, Richardus de Malunibris Cremonēsis, Iacobus de Buttrigarijs Bartholi præceptor, Oldradus de Ponte Laudensis, Cynus Sigisbuldus Pistoriensis.

Hæresis noua apud Nouarienses per Dulcinum & Margaritam inuenta, qua mares & fœminæ simul habitantes in omnem libidinem prolabebantur, & Anabaptistarum more senserunt nihil habendum proprium, non esse administrandas Resp. Christianis & similia absurda. *Summa concil.*

Beguardi & Beguinæ hæretici in Germania, inter alia asserebant hominem adeò perfectum esse posse in hac vita, vt peccare nequeat nec iustior fieri: nullum coitum esse peccatum: ideo licere quidquid natura suggesserit: Christum non esse adorandum in sacramento Eucharistiæ, quòd illud esset imperfecti hominis. Damnati fuerunt in concilio Viennensi, & iterum à Ioann. 22. *Clementi. Ad nostrū de hære. Masseus lib. 18.*

An. 1309. Equites Hospitalarij S Ioannis Hierosolymitani, Rhodum insulam cum vicinis alijs quinque à Saracenis seu Turcis recipiunt, anno 4. obsidionis. Hinc cœperunt dici Equites Rhodij & haberi illustres. *Æmyl. lib. 8. Blond. lib. 9. dec. 2.* Eam retinuerunt. 214. annis.

Anno 1314. vacauit Imperium, sedes Pontificia, & regnum Francorum.

Ferunt Margaritam Comitissam Hollandiæ vno partu peperisse 363. liberos, & omnes viuos, qui fuerint baptizati. *Annales Hollandiæ. & Mater Histor.*

Sic paulo ante, anno scilicet 1269. in Cracouiensi regione quædam honesta matrona Margarita etiam nomine Virboslai Comitis vxor 36. pueros viuos vno partu edidit. *Herburtus hist. Polo. lib. 7. cap. 13.*

Multa collegia monachorum in Aquitania, seculari habitu donauit, Clemens vt metropolim Ecclesiam diocœsis Burdegalensis, & collegiatas S. Seuerini, & D. Aemyliani, quarum Abbates conuertit in Decanos.

Multi hæretici, quorum auctor erat Lolhaldus quidam nomine Vualtherus, comburuntur in ciuitate Cremensi vr-

be Austriæ, & alijs in locis, quòd dicerent inter alios errores, Missam, Baptismum, & extremam vnctionem nihil prodesse: Luciferum iniustè cœlo pulsum fuisse, & tandem restituendũ: omnes Angelos & suæ sectæ aduersarios deputãdos æternis cruciatibus: D. Mariam non mansisse Virginem: Dominicum corpus in Sacramento esse Deum fictitium: matrimonium esse iuratum meretricium: Deum nec scire nec punire mala quæ hic fierent: prætextu charitatis coibant promiscuè in locis subterraneis: carnes quouis tempore edebant: dies festos non obseruabant: Merita & intercessiones Sanctorum irridebant, & multa alia eiusmodi profitebantur, adeo pertinaciter, vt cuiuslibet essent ætatis & sexus mallent mori quàm resipiscere, sic eos fascinauerat Satanas: In Austria & Bohemia vel vicinis locis erant eius sectę plus 800. millia, vnde cœperũt Bohemorum hæreses. *Trith. in Chron. Monast. Hirsaug.*

Georgius Pachymeres historicus & Philosophus, ab anno primo Michaelis Paleologi ad 23. Andronici senioris historiam Græcorum per annos circiter 58. persequitur.

Imperatorum Constantinopolitanorum tempora apud vllum auctorem vix satis distincta reperiuntur: adeo vt ex collatione Græcorum & Latinorum scriptorum ferè diuinandum fuerit.

Franciscus Maronius Franciscanus sub an. 1315. magnanimum illum actum Sorbonicum introduxit, quo æstate per singulos dies Veneris respondetur à quinta matutina ad septimã vespertinam sine præside, sine socio, sine prãdio & pastu, sine vlla emigratione, in eadem perpetuo corporis sede & animi contẽtione, donec cũctis opponentibus satisfactũ sit, præsertim Baccalaureis primi & secũdi ordinis, qui sunt minimorũm sexaginta & argumenta circiter centum agitant. Nam singuli primi ordinis duo texunt. primus etiam (quem Priorem appellant) nouem. Facinus inexpertis formidabile, at cuius causa nemo hactenus in valetudinis discrimen venerit, plures melius habuerint, siue quia vis audentes diuina iuuat, siue quia mentis contentio non sinit cogitare de corpore, minus de tempore.

c Edidit 20. constitutiones, quas Extrauagantes vocauit. Ante Pontificatum Iacobus Cadurcensis vocabatur, Cancellarius Franciæ, vnde & ope Ludouici Hutini pontificatum Max. est adeptus.

Aureorum florenorum decies ac septies centena millia in ærario pontificio reliquit.

Instituit vt ter singulis diebus tintinabula ad vesperum pulsarentur, quò vnusquisque ter salutationem Angelicam recitaret. *Polyd. lib. 6. de inuent. cap. 12.*

Episcopatum Tolosanum in sex Episcopatus diuisit, & Tolosam sedem metropolim constituit. Sic quoque Episcopatum Pictauensem in tres, Pictauensem, Maleacensem, & Lucionensem; cùm hi duo postremi antea essent Abbatiæ. *Continuatio Nangiaci.*

In Ludouicum Bauarum censuris ecclesiasticis animaduertit.

Nouam militum religionem in Lusitania instituit, quorum caput est oppidum Syluensis Dioceseos. Huius etiam tempore secta Fratricellorum de opinione excitata est, qui Petro Corbario Pseudopapæ obtemperabant. *Volat. lib. 22.*

Errorẽ Lactantij & Irenei de receptaculis animarũ vsque ad resurrectionem tenuit & publicè prædicauit (*de quo post*). Sed ex decreto Parisiẽsis facultatis illũ retractauit. *Masil. in 4. dist.*

Anni Christi.		Anni mundi.
	In eo etiam decretum est, vt in principalibus Academijs professores honestis stipendijs donarentur, qui Hebraicam, Chaldaicam, Græcam (nam autographum Concilij hanc vocem habuisse testatur Ioan. Andreas iuris Canonici interpres) & Arabicam linguam publicè docerẽt, vt essent qui apud infideles, qui has linguas potissimum callẽt, fidem possent propagare. cap. 1. de Magistris in Clementinis lib. 5.	
	202	
1315 vel 1316	c Iohannes 22. (*alijs 21. alijs 23.*) Cadurcensis	5403
1335	an. 19. mens. 4.	5423
	Vacat d. 16.	
	Patriarcha.	
	Constãtinopoli Ioanne duodecimo an. 4. Gerasino an. 1. Esaia an. 18.	

Anni Christi. | Anni mundi.

1315 | 5403

Principibus.

Andronico seniore Paleologo, cum Andronico iuniore nepote, Orient. seu Græcorum Imp.

Ottomano an. 28. *&* *Orchane an.22.ex ordine Turcorum Impp.*

Ludouico 4 Bauario siue Bauato an.32. Occid. Imp.

Ludoico Vtino 12. *dict.10. an.2.Philippo 5.Longo an.5. Carolo 4.Pulchro an.7.filijs Philippi* Pulchri, *& Philippo 6.Valesio cogno.* Catholico, *an.* 22. *per ordinem successionis* Francorum Regib.

A*lphonso* 11.H*ispaniæ.*

Eduardo 5.dicto 2.Anglia, *deinde Eduardo 6. dict. 3. an.50.*

Vuladislao Loctico Polonię.

Dionysio Portugalliæ,deinde Alphonso 4.an.31.

1335 | 5423

4 dist.13.art 3. Tanti olim fiebat huius Facultatis authoritas.

Damnauit eos qui dicerent Christum & Apostolos nihil possedisse. *Extraua. Cum inter nonnullos, de Verbo. significat. Mater histor.*

Cùm bella inter Ludouicum Bauarum & Fredericum Austriacũ pro imperio exarsissent, Heluetij, præsertim Vri, Syluani & Suitenses soli. (Nam reliqui Imperio subditi Frederico studebant) Bauaro adfuerunt. Quare hic rebus bene gestis, remunerationis loco, *αὐτονομίαν* eis concessit, additis immunitatibus & potestate sese perpetuo fœdere, defensionis causa, coniungendi. Quoniam verò initium confœderationis factum est in oppido Suitensi, Suitensium siue Suissorum nomen omnibus confœderatis est tributum. Hic ergo incipit Heluetiorũ respub.

Henrico 7. mortuo interregnum imperij fuit mensium 14. Quatuor electores Ludouicum Bauarum, tres reliqui Fridericum Austriacum elegerũt. Vnde bellum ciuile in octennium, donec victus & captus est Fredericus.

Ludouicus Bauarus Guil. Occam scholasticum stipẽdiarium sibi fecerat, vt se tueretur aduersus fulmina Apostolica, Ioann.22. & Benedicti 12. vt eius scripta testantur.

Orchanes filiorum Ottomani minimus cæsis fratribus Tyrannidem adipiscitur.

Niceam & Nicomediam obsidione fatigatas ferme tandem domuit.

Ludouicus Vtinus viuo patre per matris obitum coronatus est Pompelone & appellatus Rex Nauarræ annis 9. *Vasæus in Chron. Hisp.* Engerranum Marinium Longæuillæ comitem fisci summum præfectum, tanquam grauissimi tributi imperandi auctorem, ob quod Campani, Atrebates, Bellonaci, Burgundi, multique alij populi in se conspirauerant, furcæ suspendit, Paniotum magum laqueo sustulit, Claudiam sortilegam, ob cæreum sigillum effictum, vt eo paulatim ad ignem liquescente sensim ac tabe lenta deperiret, igne consumpsit. Iudæos in Galliam reuocauit. Parlamentum prius motorium, statarium fecit.

Philippus Longus exclusa filia Ludouici Vtini regnũ Nauarræ tenuit an. 6. atque ex eo tempore dicunt apud Gallos filias non esse hæredes regni. *Idem eius* vltimo .i.1323. Iudæi propter suspitionem veneni in puteos sparsi, in regno Gallico vexati sunt, vt deinceps in ea mansisse non videãtur. A Philippo Aug. sub an. 1190. pulsi fuerant. Reuersi, à Phil. Pulchro spoliati & exacti sunt iterũ, an. 1295. quam exactionem Hebręi notant כלה id est an. 55. post quinque mille annos orbis conditi, & קלו .i. anno 136. post illam primam, in qua fuisse R. Selomonem aiunt. Postea à filio Ludouico Vtino reuocati quidem sunt, at post quinquennium aut sexennium vltimo Philippi Longi .i. 1323. vti dictum, planè sedes mutare non tam Principis iussu, quã Plebis eiectione coacti sunt. Atque hæc quarta est & postremo eorũ exactio, cuius ipsi tamen, non meminere, quòd illam Vtini attingeret. Vnde & eam Symbolo כלה notant, non solum quia annũ designat, verum etiam quia significat, *Desyt, Consummatum est.*

Philippus quintus nunquam ab Ecclesiasticis & populo decimas sibi à Pont. concessas & tributa imperata impetrare potuit. Eius vxor Ioanna comitis Burgundorum filia collegium Burgundum Parisijs extruit fundatque.

Carolus Pulcher an. etiam 6. rex fuit Nauarræ.

Alphonsus 11. Hispaniæ rex adiutus auxilio Alphonsi 4.

Portugalliæ regis soceri sui infiniras Barbarorum copias vicit, & bellum gerens contra Allibohacen Marochi regem & Banamatim & alios 4. reges quadringenta quinquaginta Saracenorum millia occidit, Christianis duntaxat 20. desideratis. *Vasæus. Ibid.*

Nicolaus Aqueuillanus, Franciscus Maronius Scotus, Petrus Aquensis Archiepiscopus, Cõradus Sanctogeorgianus, Augustinus Anconitanus, Guilelmus Ochan Anglus (conductitius Papæ oppugnator, ait Pighius) Guilelmus Abbas Pictauensis, Martinus pœnitẽtiarius Episcopus, Guido Maioricensis episc. Alpharus Minorita, Guilelmus à Petra alta, Adamus Goddamus, Astasanus siue Astesanis, Monaldus, Lupoldus Carthusianus, Guido montis Rocherij, Petrus Episcopus S. Pauli, Theologiæ scriptores.

1327 — *CONCIL. Moguntinum Prouinciale, præside Matthia Archiepiscopo Moguntino, præsentibus eius suffraganeis, Abbatibus & multis alijs sacerdotibus. In eo multæ cõstitutiones ad Ecclesiæ vtilitatem sunt edita. Trith. in Chro. Monast. Hirsaug. & Continuatio Nangiac.* — 5415

Petrus Cunerius aduocatus regius in Senatu Parisiẽsi conatus labefactare Ecclesiasticorum iurisdictionem temporalem, Ecclesiasticamque libertatem infringere, sibi perpetuam ignominiã accersiuit. Bertrando Episcopo Heduorum pro Ecclesiæ iuribus apud regem Philippum Valesium perorãte, & Sigillo simo deformiq; illi per ludibrium in Chori cathedralis parietem infixo, quod etiam hodie stylis suis scriptorijs, pugnisq; prætereuntes in perennẽ impietatis memoriam confodere solent.

Refutatio erat facilis, etiam si Cunerij causam impij quidam Principum consiliarij, veneno haud dubiè Centuriatorum & Caluiuirico tincti, restaurare studeãt. Contra quos hæc pauca annotabo. Prima iurisdictio in fideles, etiam in causis ciuilibus est Episcoporum. Nam Christus fundamẽtum Iurisdictionis in laicos iaciens, eos hortatur, si se aliqua in re læsos putent, vt adeãt non Curiam, sed Ecclesiã, Mat. c 8. Et Paulus 1. co. 6. de eterminandis in Ecclesia causis præceptum dat. i. apud Episcopum, vt intellexerunt & interpretati sunt veteres & conc. 3. Carthaginense præsente Aug. ca. 9. Et 1. Timo. 5. aduersus presbyterum accusationem recipiendam à Timotheo episcopo sub duobus aut tribus testibus.

Constantinus Mag. apud Nicepho. lib. 7. ca. 46. iudicium & iurisdictionem in clericos episcopis mandat, & apud Sozom. lib. 1. ca. 9. appellandi è ciuilibus iuditijs ad episcopos potestatem facit. *Ap. p. 218. f.*

Theodosius Mag. leges tulit, vt liceret cuique siue is actor esset, siue reus relicto foro sęculari, etiam lite cõtestata, forum Ecclesiasticum adire.

Patrem secuti Arcadius & Honorius dant optionem actoribus & reis, vt causas sæculares ad Episcopos deferant, l. si quis ex consensu, Cod. de Episcoporũ audientia, & l. Episcopale, ijdem Impp. tantam vim tribuunt Episcoporum iudicijs, quantam præfecti prætorio. Tantum abfuerunt sanctissimi illi Impp. vt Ecclesiæ iura abolerent, vt ea augerent fori sæcularis detrimento.

Carolus & ipse Magnus in constitutionibus ex Calcedonensi & Carthaginensi Synodo clericorum & Ecclesiasticorum lites inter Ecclesiasticos & non apud sęculares componi debere decernit.

Iustinianus §. si quis contra, c 23. Nouel. Monachos & clericos liberat à Iurisdictione magistratuum & coram Episcopo citare iubet.

Sic apud Hebræos Deut. c 7. & alibi, ad Tribunal Ecclesiasticum sontes citari iubentur, & Num. 5. Mulier de adulterio suspecta, quam & adiuret (inquit) Sacerdos &c.

Quin imo apud eos nulla fiebant iudicia, nisi duobus Le-

uitis

Anni Christi. | Anni mundi.

uitis assidentibus, è Iosepho Ant.lib.4.cap.8. ἑκάστῃ δὲ ἀρχῇ (ait pa.107) δύο ἄνδρες ὑπηρέται διδόσθωσαν ἐκ τῆς τῶν λευιτῶν φυλῆς. Quam legem secutus Iosaphat 4.Reg.3. & 2.Paral. 19. vt idem refert initio lib.9. κατέστησε καὶ ἐν τούτοις κριτὰς ἐκ τῶν ἱερέων, καὶ ἐκ τῶν λευιτῶν.

Quare Synedrion etiam tempore Christi, de quo Thalmudici in Tract. Sanedrin, ferè totum Sacerdotibus constabat. Et Phariseorum iurisdictio explicatur à Iosepho Ben Gotion Hebraico lib.4.cap.6.

Sic apud Paganos Ius Pōtificium, iuxta quod Cicero pro Domo sua apud Pontifices contra Clodium perorat, & de Aruspicum responsis eosdem quandam habuisse ciuilem iurisdictionem testatur.

Tertium Conc. Carthag.ca.9. prohibet, ne Clerici in Iudicio Laicorum de re ciuili litigent, cùm Priuatorum (.i. Laicorum) causas Apostolus etiam Ecclesiæ deferri & ibi determinari præcipiat. *Nota vim argumenti.*

Vnde Augustinus testatur se audiuisse multorum lites, & Chrysostomus lib. de Sacerdotio quartam officij Pontificij partem in eo positam docet. Et epistola 1. Clemens, apud Presbyteros Ecclesiæ negotium fratrum (quoslibet Christianos intelligit) quæcunque illa sint, iudicentur. Et lib 2. Const.ca.47. Fiant iudicia vestra secūda feria, vt si fuerit discessum à sententia, possitis liberè vsque ad Sabbatum sedare controuersiam & pacare disceptantes in diem Dominicum (tam breui tempore iusdici Apostoli volebant.) Denique extat non tantum epistola 1. Clementis de iurisdictione Ecclesiæ in sęcularia, verum etiam Anacleti prima. Hæc contra nostri æui Cunerianos.

Ioannes de Columna auctor libri, cuius titulus est Mater historiarum, Guido Parpiuianus & Ioan. Andreas Canonistę. Dantes Aligerius Florentinus insignis poëta in lingua Hetruscorum, obijt anno Christi 1321. & ætatis 56. vel, vt alij volunt, 61. Gentilis Fulginas, & Diuus Florentinus medici. Franc. Petrarcha & Bocacius.

Schisma 20.

Durandus de Vualdach in Arragonia hæresiarcha, inter alia euomebat matrimonium esse occultam scortationem. *Bernard. LutZemb. in catal. heret. Tandem comburitur.*

1327 | Nicolaus 5. antea dictus Petrus, ordinis Minorum, contra Ioannem 22. (quem acerrimè oderat Ludouicus Imperator) in schimate ab Imperat. Pseudopōtifex Romæ creatus sedit. an.3.m.3.d.4.

Auenione in carcere moritur.

5415 | Complures Manichæi cum suo doctore ad ecclesiam Catholicam se conferentes, sacrum baptisma suscipiunt. *Niceph. Gregoras lib.8.*

Petrus Ioannes Biracnsis seu Pyranuensis hæreticus, per Babylonem Meretricem magnam (*Apocalyp.cap.17.*) intelligebat Catholicam ecclesiam, & Papam per Antichristum. *Berna. Lutzemb.* Sententia Clementis 6. exhumatus, flammis traditur.

Carolus Pulcher fertur primus Regum Francorum permisisse Papæ decimas ex suis subditis, vt eius quæstus fieret particeps. Vel vt pontifex Ludouicum Bauarum Imp. hostem Ecclesiæ iudicatum bello persequeretur. *Chron. Franc.*

Gottofredus Plessæus Lutetię Gymnasij Plessei cōditor.

Ordo militum Iesu Christi exortus est tunc primum in Lusitania an.1326. *Plat.* confirmatus est à Benedicto 11.

Ducatus Borbonius initium habuit à Ludouico Claromontensi Comite, qui munificentia Philippi Valesij Regis Francorum nominatus est Dux. *Gagui lib.8.*

Carolus Franc. Rex, offensus, quòd Edouardus 2 Anglorum Rex, vt beneficiarius non iurasset, nomine possessionis Aquitaniæ & Pontini, in verba Ludouici Regis, deturbatis Anglis, ferè totam Aquitaniam occupauit, exceptis tribus

Anni Christi. 1315 — Anni mundi. 5403

tinitatibus, Burdegala, Baions, & S. Seuero: Verum biennio post an. 1323. iureiurando, per Eduardum 3. adhuc iuuenem 12. annorum, dato, renouatoque fœdere, omnem Aquitaniam reddidit Anglo, precibus Isabellæ sororis Reginæ Angliæ. *Gagui lib. 8. Æmyl. lib. 8. Polyd. Anglic. histor. lib. 18 & Chron. Franc.*

Vltimus Philippi Pulchri f. etiam ad regnum peruenit. Nempe notandum oraculum, vt cæteri hoc exemplo caueant. *Nolite tangere Christos meos.* Episcopus Morianensis vir sanctissimæ conuersationis, coram multis ait, postquam Bonifacius 8. insidijs Philippi Regis esset captus, Hoc nuncium magnam afferet lætitiam Regi Franciæ, sed notabile propter tantum facinus irruet in eum & eius progeniem. Quod totum impletum est, non multo pòst tempore. Nam Rex intercurrente apro inter equi sui crura, mortuus est. Tres autem eius filij, vnus post alium breui spatio regnarunt, eorumque omnium vxores in adulterio deprehensæ sunt. *Antoninus part. 3. tit. 20. S. 20.*

Ann. 1324 agitur cõuentus nobilium Londini in Anglia, vbi inter alia statutum est, vt deinceps suspendio strangulandi statim sepelirentur: qui mos etiam nunc durat in Anglia. *Polyd. lib. 18.*

Mortuo Carolo Pulchro absque virili stirpe an. 1327. orta est quæstio (quam adhuc Angli dicunt esse sub iudice) inter Francum & Anglum, de regno Franciæ. Eduardo 3. Rege Angliæ, quòd esset filius Isabellę filię Philippi Pulchri iure proximioris gradus cognationis, contendente regnum sibi deberi: contra Philippo Valesio filio Caroli Valesij, fra. Philippi Pulchri decreto legis Salicæ, qua fœminæ à regni successione excluduntur, illud sibi vendicante. At Franci Valesium regem decernunt, Eduardus verò Regis Galliæ solum titulum & insignia assumpsit, quibus eius posteri in hunc vsque diem vsi sunt. *Polidyd. lib. 19. Æmyl. li. 8.* Hinc ortum est funestum & cruentum bellum Anglicum, quod cœpit in Aquitania, sæpius intermissum & renouatum.

Vuladislaus impetrato à Pontifice Diademate regio, qui illud olim ademerat post cædem D. Stanilai, cum Heduigi vxore Cracouię corouatur solenni ritu an. 1320. Ex eo tempore ius coronandi Reges Polonos atq; ipsa insignia Regũ Gnesna Cracouiam translata sunt. *Herburtus lib. 9. Histor. Pol cap. 8.*

Gulielmua Occamus Imperatoris stipendiarius & à Papa ob aliquos errores excommunicatus, *Trit.* Ioannem 22. maledictis lacerat. *Æmyl. lib. 8.* Impudenter. Nam etsi Ioannes Papa probabilius putaret sanctos nondum clara Dei visione frui, quæstione de hac re orta, quòd ita sentire viderentur Tertullianus, Lactantius, Victorinus, Ambrosius, Augustinus, Prudentius, Bernardus, & ex Græcis Iustinus Martyr, Irenęus, Orig. Chrysost. Theodorit. Oęcumenius, Theophylactus, Euthymius, apud Sixtum Senensem in Biblioth. lib. 6. annot. 345. *tamen morte preuentus* (inquit Benedictus Papa successor) *istud perficere nequiuit. lege Bonifacij constitutionem li. 3. Alphonsi de Castro contra hæres. Verbo, Beatitudo.* Quin & Occamus ipse fatetur Papæ Ioannis verba hęc fuisse. *Nunquam tamen mea intentionis fuit dicere aliquid contra fidem. Et si aliquid diximus, totum ex tunc reuocamus.* Dialogo primo part. 2. c. 9. & 10.

1335 — 5423

Impudentius Caluinus Instit. primarum c. 8. num. 133. Ioannem 22. palam asseruisse animas esse mortales, vnáque cum corporibus interire vsque ad diem resurrectionis, & nemi-

Anni Christi. | Anni mundi.

203

1335 d Benedictus 11. dict. 12. 5423
Tolosas, an. 7.
1342 mens. 3. di. 17. 5430
Vacat d. 15.

Patriarcha.

Constantinopoli Esaia, deinde Iohanne 13. an. 16.

Principibus.

Andronico iuniore Paleologo an. 13. Graecorum Imp.

Orchane Turcorum Imp.

Ludouico 4. Bauaro Occi. Imp.

Philippo 6. Valesio Franc. Reg.

Alphonso 11. Hispaniæ.

Eduardo 6. dict. 3. Angliæ.

Cazimiro Poloniæ.

Alphonso 4. Portugalliæ.

1341 *CONCIL. Anglicanum, in quo multi suo officio abutentes, turpiter deponuntur. Polyd. Virg. li. 19.* 5429

neminem Cardinalium huic se tantæ insaniæ opposuisse. Nam nemo Christianus vnquã sensit animas esse mortales, nedum asseruit. & tota quæstio in eo versabatur, an sanctorum animæ à Dei facie siue essentia ante diem Iudicij clare cernenda retardarentur. Vt etiam pontificis Maleuoli confitentur.

d Confirmauit ordinem Militum Iesu Christi.

Reformauit ordines Benedictinorum & Cistersiensium.

Censuras in Bauarum à Ioanne, vt in vsurpatorem Imperij, factas confirmauit. *Plati.*

Vir sanctissimus omnibus collachrymantibus sepelitur.

Auenioni sedens collegium & templum Bernardinorum Parisijs fundauit, cuius Bibliothecam Cardinalis quidam Tolosas Ordinis Cistercienses libris exornauit, & sedecim operam Theologiæ dantes alumnos perpetuos instituit.

Decretalem edidit, determinans, animas sanctorum nihil habentes expurgabile, statim vt decedunt, ante diem iudicij faciem Dei cernere. *Laziardus Calestinus in Epitome vniuersalis historia.* id est, decidit, quod Innocentius morte præuentus non potuit perficere. *paulo supra.*

R. Leui ben Gersum Theologus & Philosophus magnus Hebræorum scribebat in Pentatheucum anno mundi 5093. .i. Christi 1334. *Ipse in Leuit. 2. sectio.*

Hermanus de Schildis Augustinianus Eremita, Simon de Cassia, Ioannes Baconthorpe, Bartholomeus Sanctocordius Pisanus, Ioan. Hasledius, Theologici scriptores.

Aluarus Pelagius. *Ipse in proœmio libri de Planctu Ecclesiæ.*

Puella 9. tantum annorum peperit filium in quadam regione prope Mosellam fluuium. *Mater Historiarum.*

Andronicus senior post multas contumelias obijt in monasterio (in quo ferè biennium agere coactus est) anno ætatis 74. & ex quo Imperium susceperat 50. an. verò Christi 1335. *Niceph. Gregor. lib. 9. & 10.*

Matthias Golaccúlus gente Toporus tunc Vuladislauiẽsis episcopus, qui solus [illegible] quos mater vno partu edidit, vixit, reliquis, mox vt nati fuerant mortuis. *Herburtus lib. 9. histor. Polo. cap. 10,*

Cazimirus 2. meruit Magni cognomentum, non tam virtute bellica & victorijs, quàm magnificis operibus & plurimarum arcium & oppidorum munitione, & erga tenues magnificentia & liberalitate. *Cromer. lib. 12. Pol.*

S. Lupoldus Babembergensis episcop. qui de veterũ principum Germanorum erga religionem Zelo scripsit.

Petrus 4. Aragoniæ rex obijt citatus in sexagesimum diem ad tribunal Christi, à procuratoribus Ecclesiæ Tarraconensis, quod eius patrimonium tyrãnicè vellet vsurpare. *Vasæus in Chron. Hisp.*

Ludouico 4. Cæsare in plerisque vrbibus Italiæ noui tyrãni extitêre. Qui postea Ducum & Marchionum titulis, indulgentibus Pontificibus, sese cohonestarunt. *Cromer. lib. 12. de reb. Polo.*

Per idem tempus Ludouicus Vngarorum rex regnum Neapolitanum armis receptum in vltionem Andreæ fratris Neapo. regis à Ioanna vxore strãgulati, annitente Pont. Max. Ioannæ restituit. Illa verò Auenionem Narbonensis prouinciæ vrbem Pontifici loco mercedis iure sempiterno donauit. *Ibid.*

Increbuere tunc per vniuersum ferè orbem Christianum greges virorum pariter & mulierum nudis vmbilico tenus corporibus obambulantium & flagellantium sese, diuinam clemen-

clementiam miserabilibus vocibus implorantium, vexillis præeuntibus. Hi in Poloniam quoque, tunc venêre ex Vngaria. Sed cum ea superstitio à flagiöjs & hæresibus non penitus immunis esse deprehenderetur, pœnis coërcita & extincta est. *Herburtus lib.10.cap.6.*

Philippus Valesius Philippo Ebrouicum Comiti ea lege regnum Nauatræ restituit, vt posteri eius reges Francorum patronos suos agnoscerent. *Annales Franc.*

Catholici cognomentum retulit, quòd actionem Petri Cunerij irritam iudicarit, iura Ecclesiarũ augere se potius, quàm imminuere velle prædicans. *Ibid.*

Longobardos & Italos trapezitas ob immodicas vsuras expulit & proscripsit. *Ibid.*

Petrus Bertrandus Eduorum Pontifex, qui Cunerio Episcopis temporalem iurisdictionem auferre conãti restitit, collegium Eduense Lutetiæ posuit, & Stephanus Burgolus Turonensis Archiepisc. collegium Turonense

Custodia Sepulchri Christi an. 1336. Hierosolymis octo Franciscanis committitur, à Sultano Egyptio. *Munster in Cosmog.*

e Vir pius & doctus.

Inscripsit catalogo sanctorum S. Iuonem, qui sub Honorio 4. floruit in iure Cannnico. *Sabel.* Missis in Germaniã legatis fecit prædicari bellum contra Turcos infideles, his, qui suis bonis subuenirent vltra solitas cõdonationes, indulgens esum ouorum & lacticiniorum in sextis ferijs & quibuslibet ieiunijs, præter Quadragesimam: quod Treuerensis & Coloniensis Archiepiscopi in perpetuum impetrarunt, sed Mogntino Archiepiscopo recusante aliquid contribuere ad Cruciadam, vt vocabant, etiam in hodiernum diem mansit, vt in tota dioecesi non liceat ouis vti tempore cuiuslibet ieiunij, sicuti permittitur in alijs duabus dioecesibus. *Trithem. in Chron. Hirsaug.*

Iubileum ad 50. annos retulit, emitque Auinionem vrbem Galliç à Ioanna filia Roberti Siciliæ Regis: vnde in perpetuum pontificij iuris facta est. *Plati.* Errant igitur qui putant ipsi datam esse à Philippo Rege Francorum.

Carolus 4. Imp. auctor Bullæ aureæ.

Andronicus iunior Græcorum Imperator an. ætatis 45. & Imperij 21. post mortem autem aui à 9. ex hac vita decedens an. Christi circiter 1344. reliquit Imperatorem Calo Ioannem fil. natum 12. an. tutoremq; ei assignauit Ioan. Cantacuzenum. *Laonicus Chalcocondylas lib.1. de reb. Turci. Niceph. Gregoras lib.* 11.

Ioannes Cantacuzenus, Ioan. Paleologi tutor annis 16. non se pro tutore, sed pro vero Imperatore gerit, donec armis eijceretur. Paleologus Genuensibus, qui sibi in eo bello affuerant, Lesbũm insulam dono dedit, qua sunt potiti vsque ad an. 1464. Turca eam eis eripiente.

Nicephorus Gregoras descripsit libris 11. Græcam historiam annorum 145. nempe à capta vrbe Constantinopoli à Latinis, vsque ad obitum Andronici Iunioris, qui contigit anno, vt ipse computat, Orbis conditi 6849. hoc est, (numerando secundum vulgarem morem Græcorum, quibus primus annus Christi est, ab orbe condito, 5505. vt liquet ex Nicephori Calixti libro 1. cap. 10.) anno Christi 1344.

Angli deditione ceperunt Caletum, post arctam obsidionem 11. mensium. *Polyd. lib. 19.* Eam circiter 210. annis retinuerunt, vsque ad annum Domini 1558.

Delphi-

Anni Christi.		Anni mundi.
	❋ ❋	
	204.	
1342	e Clemens 6. Lemouicensis, an. 10.	5430
1352	mens. 6. di. 28.	5440
	Vacat di. 11.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Ioanne decimotertio.	
	Principibus.	
	Andronico Iuniore, & post eum Calo Ioanne Paleologo eius filio an. 30. Græcorum Imp.	
	Orchane (& iuxta quosdã Salaimanio) & Amurate an. 23. ex ordine Turcarum Imp.	

Anni Christi.

Ludouico 4. Bauario, & post eum Carolo 4. Imp. an. 32.

1342

Philippo Valesio, & Ioanne an. 14. ex ordine, Franc. Regibus.

Alphonso 11. Hispaniæ, deinde Petro cog. crudeli an. 19.

Eduardo 6. dict. 3. Angliæ.

Cazimiro Magno Poloniæ.

Alphonso 4. Portugalliæ.

1353

Anni mundi.

5430

Delphinatus Vienésis vili 40. mille aureorum pretio vẽditur (ei testamento relictum falso ait Poly. li. 19.) Philippo Valesio Regi Franc. ab Humberto Principe ordinem Prædicatorum professo, ea quidem lege, vt primus Regis filius Delphinus vocaretur (quod etiam nunc obseruatur) sibique, quoad viueret, florenorum decem millia quotannis penderentur. *Æmyl. lib. 8. Gaguin. li. 8. Mater. Historiarum.* Lutetiæ in eorumdem templo sepultus est.

An. 1348. propter absentiam Pontificum Nicolaus Rentius Romæ scriba publicus, in spem restaurãdæ veteris Monarchiæ elatus, se Augustum Seuerum, Clemẽtem, libertatis, pacis, iustitiæque Tribunum ac sacræ Rom. Reip. vindicem nominat, armis Capitolium occupat, Ciues Romanos ac ferè totius Italiæ principes ipsius successibus permotos sibi vel subijcit vel adiungit. Pontificem interpellat vt vel intra certum tempus redeat, vel se pontificatu priuandum sciat. Ludouico, deinde Carolo Impp. cæterisque Germaniæ principibus & Electoribus diem dicit, se alioqui aduersus eos, vt rebelles progressurum. Verum is tandem, dum tyrãnus paulatim efficitur, mense septimo Italia pulsus, fugit ad Carolum Imp. qui vinctum Auenionem ad Pontificem misit. À quo post dimittitur Romam, vt Francisc. Baroncello ciui Romano, qui similem tyrannidis stultitiam mouerat, resisteret. *Volater. lib. 22.*

Ioannes Franc. Rex ordinem equitum Stellæ est auspicatus in antiqua & nobili domo S. Audoenj ad Lutetiã. Illi stellam aut in caputio aut alio loco conspicuo vestis pro insigni gestabant. Tessera erat, Monstrant regibus astra viam.

Eduardus Rex Angliæ adductus æmulatione ordinẽ Garteriorum equitũ numero sex & viginti D. Georgio sacrum instituit. Horum princeps eques, est Rex Angliæ: vtuntur pallio cœruleo, & crus sinistrum infra genu loro (à quo nomen datum est toti ordini, quòd garter lingua Anglica significet periscelidem) fibulato gemmis & auro ornato cingunt eique inscribunt Gallicis verbis, Vituperetur qui male cogitat. *Polyd. lib. 19. Anglic. hist.*

Vectigal salis Francis imponi cœptum est à Philippo Rege ad belli necessitatem. *Gaguin. lib. 8.*

Ioan. Cantacuzenus fraude cuiusdam Apocanci familiaris Imperatoris missus in exilium, iniuriæ impatiens bellum quinquennale gessit contra Ioannem Imperatorem, & Turcorum arma Europę inferens (non quidem primus, vt vulgò putant, sed tertius, sicuti constat ex Gregorę lib. 7. & Calcocond. lib. 1.) capta Constantinopoli, & filia data in vxorem Orchani Turco. Imp. Imperio Constantinopolitano est potitus per aliquot annos, donec Calo Ioanne Genuensium, &, vt ait Egnatius, Turcorum (quibus primus tradidit in Europa locum ad habitandum, vt idem ait) ope imperium recuperante, coactus est eo se abdicare, & ingredi monasterium, vbi vnà cum Achæmenide Meletio quodam è Saracenis ad Christum conuerso, scripsit contra legem Mahometicam pro religione Christiana. *Calcondylas lib. 1. de reb. Turci. Egnat. lib. 2. & Cuspinia.*

5440

Salaimanium tertium Turcorum imperatorem nominat Chalcocondylas lib. 2. quem ait aliquot annis regnasse. Nostri eius non meminerunt.

Vuladislaus Dux albus Poloniæ qui è monasterio D. Benigni Diuionensis, dispensatione Papæ, pro successione Regni Poloniæ reuocatus est ad Regni administrationẽ, obijt in ciuitate Argentina an. 1388. 10. cal. Maij, & vt iusserat, sepelitur

pelitur in Ecclesia D. Benigni Diuioni, vt constat ex eius epitaphio: quod miror histories Poloniæ subticuisse.

Parthi Duce Gempsa Tutca, qui aliquamto ante Saracenorum iugum expulerat, an. 1350. Persiam pulsis Tartaris subiugarunt. A Gempsa deinde descenderunt Persarum reges vsque ad Malouchrem, quem Vssumcassanus è familia Assambeorum Turcarum in Cappadocia & Armenia minore regnantium interfecit. Hinc cœpit Tartarorum potentia declinare. *In Epistolis Asiaticis.*

f' Præbendas Ecclesiasticas non nisi probatissimis dedit, fecitq; vt omnes Pastores ad suas Ecclesias proficiscerentur.

Aegidium Carillam Hispanum Auenione ad res Italiæ componendas misit. *Volat. lib. 22.*

Bernardus Abbas Mõtiscassini, Michael de Massa, Fischatius, Ioannes de Bachone, Gregorius Ariminensis, Petrus Berthorius, Thomas Argentinensis, Henricus à Balma, Ioan. de Tambacho, Armacan, Heluicus Germanus, Henricus Constaotiensis, Omnes hi circiter hæc tempora de Theologicis quæstionibus scripserunt.

An. 1360. fœdus inter Anglum & Francum initur, & auctoritate Innocentij Papæ ratũ habetur. Eius summa erat, vt Anglus Franco cederet omni Iure, quod in Franciæ Regnũ, in Normaniam, in Andegauenses & Cenomanos haberet: at obtineret Aquitaniam his finibus, ad quos iungerentur Vascones, Pictones, Santones Petracorij, Cadurci, Lemouices, Engnlismenses, Caleti, Glnatum & Pontiuum Comitatus, ipseque nullum deinceps vectigal vel iusiurandum daret Frãco: Francus verò redemptionis nomine ad certam diem tricies centum millia aureorum persolueret. & Interea datis obsidibus liber è captiuitate rediret in Franciam. *Polyd. lib. 19. Chron. Franc Æmyl. lib 9.*

An. 1361. Guilelmus Latinorum tertius an. 10. contra Calixtum Patriarcham Constant. & Philetum sedit.

Bertholdus de Borach Begardus comburitur Spiræ an. 1355. quod inter alia Blasphema diceret Christum in passione derelictum, adeo vt etiam de salute dubitarit. *Continuatio Ab. Vspergensis & Nancler.* Idem sentit Caluinus lib. 2. Institutio. cap. 16. sect. 11. & sepè alibi.

Pragensis Academia & Archiepiscopatus in Bohemia instituitur per Carolum 4. Imper. *Trithem. in Chron. Monast. Munster. in Cosmog Naucler. in Chron.*

Obijt an. 1355. celebris ille iurisconsultus Bartholus de Saxoferraro, Mathematum & Hebraicarum quoque literarum peritus, an. ætatis 56. *Palmer.* alij aiunt 46.

An. 1358. in Aragonia in conuentu Valentiano à rege Petro sublata est temporis per ætas numerandi ratio. *Vasæus cap. 22. Chron. Hisp.*

Et in Castella paulo post, nempe 1383. à Ioanne 1. Reg. Et in Portugalia à Ioanne 1. sub an. 1415. à quibus iussum, vt à natiuitate Domini in posterum numeraretur. *Ibid.*

Ioannes Vuiclefus hæresiarcha, quia non potuit consequi Episcopatum Vigoriensem, cœpit tunc sua dogmata euomere in Anglia, & composuit plusquam 200. Volumina librorum, quibus preter suos immiscebat Martionis & Manichęorum errores. *Æneas Sylu. histor. Bohemi cap. 35.* In 8. sessione Concil. Constantiensis damnati sunt 45. articuli ex eius libris collecti, quorum nonnulli nostra ætate recruduerunt.

Tunc primum in Anglia an. 1361. in conuentu principum anno ætatis Eduardi 50. decretum est, vt deinceps in foro actiones, sententiæ & cætera acta fierent lingua Anglica, nec

Anno Christi.		Anni mundi.
	205	
1352	f Innocentius 6. Lemouicensis an. 9.	5440
1363	mens. 8. di. 6.	5451
	Vacat an. 1. m. 5.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Ioanne decimo tertio, deinde Calixto an. 2. Phileto an. 13. mens. 6.	
	Principibus.	
	Calo Ioanne Paleologo Gręcorum Imp.	
	Amurate I. Turcorum Imp.	
	Carolo 4. Occidentis Imp.	
	Ioanne 1. Franc. Rege.	
	Petro cog. Crudeli Hispaniæ.	
	Eduardo 6. dicto 3. Angliæ,	
	Cazimiro magno Poloniæ.	
	Alphonso 4. Portugallię, deinde Petro an. 10.	

Anni Christi. | Anni mundi.

206

1363 | g Vrbanus 5. Lemouicensis an.8. mens.4. | 5451
1371 | Vacat d.10. | 5459

Patriarcha.

Constantinopoli Phileto.

Principibus.

Calo (siue Carolo) Ioanne Græcorum Imp.

Amurate 1. Turcorum Imp.

Carolo 4. Occid. Imp.

Ioanne 1. & post eum Carolo 5. Sapiente an. 16. Franc. Rege.

Petro cog. Crudeli Hispaniæ, deinde Henrico 2. an. 10.

Eduardo 6. dict. 3. Angliæ.

Cazimiro 2. magno Poloniæ.

Petro Portugalliæ, deinde Ferdinando an. 17.

nec amplius Gallica vel potius Nutmanica, vt antea fiebat. *Polyd. lib. 19. Histor. Angli.*

Eodem anno Eduardua Angl. Rex in similitudinem iubilei Christiani, celebrana iubileum suæ ætatis, exules quosdam reuocauit, & custodias omnes dimisit, condonatis maleficiorum pœnia: magnas immunitates, præcipuè quas vocant Magnæ Chartæ, de integro populo coocessit. Hinc Regea iubileum ætatis celebrare consueuerunt, vt scilicet Rex vel regina in annos singulos tot pauperes die suo natali vestiat, eisque largitionca faciat, quot illo die annos ætatis cōpleuit. *Polyd. Ibid.*

Calo Ioannes Græcorum Imperator cum Amurate Turca, inijt societatē, contra Principes Græciæ Bulgarorū ope fretos, Theodoto natu minimo dato obside, factusque vectigalis filio suo Andronico natu maiori filiam Susmani Mysiorum Regia & sororem vxoris Amuratis, dedit in vxorem. *Calcocond. lib. 1. de reb. Turci.*

Hæc fuêre initia tristissimæ seruitutis, quæ nihil aliud, præter inane Imperij nomē atrulerunt. Nam deinceps militare cogebantur per sese & filios, contra quos Turcę vellent, nec capessere nec vsurpare imperium, nisi accepta ab eis potestate.

Amurates cum 60. millibus Turcarum ann. 1363. vsus Genuensium triremibus numerato in singula militum capita aureo nummo traijcit in Europam, tanquam socius vel inuiti Cæsaris ad reliquias belli persequendas & pœnas exigendaa de defectoribus.

Mox Callipolim in Chersoneso & aliquot vicina Hellesponti oppida expugnat, Thraciam peruagatur, Philipopolim occupat, deinde Adrianopolim, frustra Paleologo initum cum infido hoste fœdus & res perditas deplorante, regni sedem constituit, nunquam deincepa de relinquenda Europa cogitaturus.

g Anno circiter 1368. Romam venit Nestorianus quidam, Maraus nomine Patriarcha designatus, quē summus Pont. coosecratum ad suos remisit. Nam Nestoriani Christiani, quorum Patriarchalis sedea est in Mozal. i. Seleucia Parthorum, suum Patriarcham non nisi à 4. Metropolitanis initiari posse sentiunt, aut si numerus hic desit, à solo Rom. pontifice. *In profess. fidei Siud, quam transtulit è Syro And. Masius.*

Romanum enim Pontificem Apostolorum principis successorē appellant. *Iacobus Nauarcus in epist. Asiatica, qui & superiorem historiam recenset.*

S. Brigitta (altera ab Scotica) Regina quondam Suetiæ Neritiæ, veniens Auinionem (Alij, Romam) ab Vrbano 5. confirmationem regulæ ordinis à se instituti impetrauit. *Trithem. in Chron. Monast & Polyd. lib. 7. de Inuent. cap. 4. & Volater. lib. 21. Geograph. Palm. in Chron.*

Baldua, Angelus, & Petrua fratres, ex Petro de Vbaldis medico Perusino, insignea iurisconsulti.

Baldum leuiter morsum in labro à sua canicula post quartum mensem rabiem concepisse & hydrophobeticum (.i. aquaa metuentem) interijsse narrat Matthiolus in Dioscoridem.

Bellum inter Angloa & Francos renouatur, sed cuius culpa non satis constat. Itaque Cadurci, Lemonicenses, & aliæ plures Aquitaniæ vrbes, quia nimia vectigalium exactionibus ab Anglis premebantur, Carolo Regi Francorum se dediderunt: sed paulopost Angli diripiunt Lemouicum principem vrbem illius defectionis, & sibi resumunt ius in

Franciæ Regnum. *Polyd.lib.19.histor. Angl.*

Carolus legem tulit, vt Regum filij anno 14. consecrentur & coronentur. *Contin. Nang.*

Ioannes Rex Franc. Burgundiã Ottonis & Philippi nepotis principũ interitu desolatam inuasit atque eam Galliæ regno coniunxit, excluso Carolo Nauarræ rege. Eam enim sibi hæreditario iure deberi, quod Iohanna mater esset Ottonis, Ruperti filij filia, nec Philippus sobolem reliquisset.

Eam pòst Carolus 5. Philippo Audaci fratri Turonum duci donauit, vt ei nuptias Margaritæ Flandricæ conciliaret.

Caroli 5. cog sapientia studio maxima pars Latinorum classicorum in Gallicam linguam conuertitur, eademque opera veterea Romanni prosa editi fuêre, qui vetere Rythmo constabant.

Henricus 2. Petrum cog. crudelem Regem Hisp. occidit, sicque successit. *Vasens.*

Contra Vuicleffum complures viri docti scribunt, Ioannes Kyningam, Strodus, Richardus Lauinham, Guil. Bertho, Ioannes Gascoyn, Simon Sothray, Thomas Ascheborn, Thomas Vuynterton, Richardus Maydeston, Galterus Dissa, Robertus Humbleton, Ioannes Tyssigton, Ioan. Maronis, Ioan. Mark, Gulielmus VVodfordus, omnes Angli.

Ordo montis oliuarum instituitur anno 1370.

h Sedem Pontificiam post septuagesimum annum Romam Auenione retulit suasione & literis S. Catharinæ Senẽsis, & Baldi Perusini Iurecõsulti. *Plati.* Cum omnis in Italia Pontificatus oppida defecissent, Tiferoatibus, Perusinisque initium facientibus, ac Florentinis sollicitantibus. *Volater.lib 22. Anthro.*

Et Amurates traiecto nauibus Genuensium Hellesponto plurimas Græcorum & Constantinopolitani Imp. (à quo fuerat contra rebelles Despotas ex Asia in auxiliũ euocatus) vrbes cepisset, magnaq; strage Bulgaros, Serboa & Alanoa profligasset, Italiam terrans. *Cromer.lib.13.Polo.*

S. Catherina Senensis & Baldus Perus. vrgebant Romam propriam esse sedem summi Pontificatus, quòd eã D. Petrus suo sanguine consecrasset &c. Dominicus tamen Soto dubitat, num successor Petri possit vel sedem suam mutare in aliã Ecclesiam, vel nullibi omnino residere, sed manere duntaxat Vniuersalis Ecclesiæ Episcopus, vt quondam Apostoli per totum mundum obambulantes. *4.sentent.to.2.q.1.art.1.*

Franciscus Petrarcha insignis poëta, & Ioan. Bocatius vir amœni ingenij, mortem obierunt, ille 72. anno ętatis, hic 62. *Palmer.in Chron.*

Petrus Bercorius mandato Ioannis Francorum regis cõuertit Titum Liuium in Gallicum sermonem.

Richardus Notinghamius, Maximus Planudes Græcus monachus, Iacobus Lausanensis, Nicolaus Oresmus Gallus, Guilelmus Anglus, Himbertus Abbas Pruliacensis, Matthæus Cracouiensis, Pelbartus Pannonius, Gualtherus Hunte Anglus, Bartholomeus Pisanus, Richardus Lauinhã Anglus, Ioannes Thaulerus Coloniẽsis, Gerardus Magnus Dauentriensis, Palus Venetus, Theologię scholasticę præsertim scriptores.

Carolus 5. Franc. Rex secundus à Carolo Magno iussit Sacra Biblia fideliter verti in Gallicum sermonẽ, cum Valdenses & alij pro libidine ea transferrent. *Ioannes Tili.*

Iohanna Neapolis regina adoptat Ludouicũ Andegauẽsem fratrẽ Caroli 5. deinde an. 1415. Alphonsum Ferdinandi regis filium. Quo postea exhæredato regnum promittit Ludouico

Anni Christi.		Anni mundi.
	207	
1371	h Gregorius 11. Lemouicensis an. 7.	5459
1378	mens. 2. di. 27.	5466
	Vacat d. 11.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Phileto, deinde Macario an. 2. mens. 7. di. 6.	
	Principibus.	
	Calo Ioanne Graec. Imp.	
	Amurate I. & post eum Baiazete I. siue Paiazite siue Paizete (varie enim legitur) an. 26. Turcorum Imp.	
	Carolo 4. Occid. Imp.	
	Carolo 5. Sapiente Franc. Reg.	

Anni Christi. | *Henrico 2. Hispaniæ.*

1371 | *Eduardo 6. dicto 3. Angliæ, deinde Richardo 2. an. 22.*

Ludouico Vngaro Poloniæ rege an. 12.

Ferdinando Portugalliæ.

Anni mundi.

5459

douico Andegauensi superioris Ludouici nepoti. Hinc bellum inter Alphonsum & Ludouicum, qui Iohannæ consensu hæredem instituit fratrem Renatum Lotharingiæ ducem, propter Isabellam vxorem Lotharingici ducis filiam. Quoniam verò Renatus ius suum in fratris Caroli filium transtulit, qui solus restabat ex Andegauensi stirpe & is vicissim in Ludouicum 11. Carolus 8. expeditionem Neapolitanam postea suscipiet.

Carolus Sapiens Senatoribus promulgantibus sanxit vt filij regum Franciæ anno suæ ætatis 14. vngerentur & coronarentur. *Annal. Franc.*

Oresmum libenter audiebat, qui multos Aristotelis, Ciceronis, aliorumque auctorum libros in Gallicum diligenter transtulit. *Ibid.*

Quicquid patri ablatum fuerat, id omne ferè per fratres & præfectos togatis recepit. Quin & regium ærarium, licet initio regni exhaustum, copiosum reliquit ad duodeuicies millia nummum aureorum. *Æmyl. lib. 9.*

Turelupini Cynicorum sectam suscitant de nuditate pudendorum, & publico coitu. *Bernard. Lutzemb.*

Eduardus Anglorum Rex in conuentu principum Regni primus indixit pœnam immanem his, qui in posterum vlla Anglicana sacerdotia impetrarent à Romano Pontifice, aut causas, nisi per appellationem, ad eum deferrent. *Polyd. lib. 19. Angl. histor.*

Amurates tertius Turcarum Imperator ex Ogoziorum siue Ottomanorum familia, qui plures in bello occidit, quàm vllus præcessorum, post 37. bella in Europa Asiaque confecta tali fortuna, vt in nullo victus succubuisset, à seruo quodam Seruiano siue Tryballo, siue Vngaro Seruiæ comitis Lazari patroni sui necem vindicaturo, vt Turcis & Latinis placet, vel vt volunt Græci, à quodam Miloe generoso milite interfectus est, sub an. Christi 1373. & Imperij 23. (neque enim ratio temporum & historiæ ferre potest annos 57. quibus legitur apud Chalcocondylam li. 1. regnasse, apud quem, vt obiter id dicam, numeri plerumque mendosi, aut obliterati reperiuntur) *Iouius de rebus Turci. & Ioan. Egnatius Lonic. Chalcocond. lib. 1. de reb. Turci.*

Baiazetes Bulgaris Seruijsque deuictis cum Marco Despota & vniuersa nobilitate deleta, in extremâ Illyriæ regionem & interiorem Macedoniæ & Epiri partem, quæ nunc Albania, atque Hungariam penetrauit. *Idem.*

Vuenceslaus Boemiæ rex Imperator factus Ioannem Galeacium Mediolanensem vice comitem, primum Mediolanensem, ducem nominat, sceptro pileoq; eius dignitatis insignibus, per legatos transmisso, vrbe ditioneque grandi pecunia vendita, additaque potestate, vt in hæredes eam transferre posset. Nam antea Imperatoribus eam præfecturam tribuere, quibus vellent, liberum erat.

Ioannes Galeacius dux factus Veronam & Vincentiam Scaligeris ademit. Caratiensibus Patauiũ, Taruisinum, montanaque oppida, cum Tridento, Perusinis, Assasiatibus, Senensibus, Lucensibus eius imperium minime detrectantibus.

Florentini contra eum Gallos euocant, qui ad Alexandriã vincuntur, duce interfecto.

1378 | 5466

Per 900. plus annos vsque ad mortem Cazimiri Magni, semper Polonia sui generis reges atque principes habuit. i. vsque ad annum 1370. Vuenceslao Boemo excepto. Cazimiro nullos mares relinquente iam externi apud Polonos

regnarunt, Ludouicus Vngarus & gener eius Vuladislaus Iagello Lituanus, cum sua posteritate quę ad hunc vsque diem durat & regnat. *Cromer lib. 13. Pol.*

Ludouicus Vngariæ & Poloniæ rex apud Polonos an 12. regnat, apud Vngaros an. 41.

Post Gregoriũ ingens schisma oritur, Itali Italum pontificem Vrbanum, Galli Gallum in Italia, quem Clementem 7. appellarunt, qui se Auenionem recepit. Alter in alterum censuris sæuiebat. Durauit hoc schisma an. 36. vsque ad Concilium Constantiense.

Tota Resp. Christiana duos tunc habebat pontifices ab Vrbano & Clemente. Nam Clemẽti Galli Cardinales & qui cum eis sentiebant Benedictum huius nominis 13. natione Aragonensem, qui Auenione sedit, an. circiter 30. Vrbano verò Itali Bonifacium nonum, Innocentium 7. Gregorium 12. suffecerunt. Hos alij principes & populi, illum alij sequebantur. *Crom. lib. 16.*

i Festum visitationis D. Mariæ instituit. *Mat. histor.* Annum Iubilei tertiò celebrat. *Plat.*

Satis infœliciter suum Pontificatum transegit.

Carolus 5. Francorum Rex fuit literarum & literatorum amator summus, ac Scripturarum sacrarum studiosus: iudicijs frequenter aderat: Arma nunquam induit, ex quo Rex creatus est, sed mansit togatus: Quicquid patri ablatum fuerat, id omne fermè ab Anglis recuperauit: Reliquit post mortem decem & octo milliones aureorum, licet initio regni ipsius exhaustum fuisset regium ærarium. *Gagui. & Chron. Franc. Æmyl. lib. 9.* ait duodeuicies 100. millia nummorum aureorum.

Iagello Lituaniæ princeps post Ludouici Vngariæ & Poloniæ regis mortem anno 4. accepta eius in vxorem filia, an. 1386. Cracouiam venit & suscepto Christianismo Rex Poloniæ coronatur. *Crom. lib. 13.*

Ioannes 1. Hispaniæ Rex memorabili victoria, casu equi à Lusitanis occisus est. *Vasæus.*

Ioannes illegitimus Petri reg. filius ex magistro militiæ declaratus Rex Portugalliæ regnum à Castellanis iam penè Nobilium defectione possessum recepit. Septam Africæ ciuitatem Mauris ademit. *Idem.*

Ordo monasticus Iesuatorum (sic dicti sunt quod nomen IESV frequens esset in ore eorum) Senis initium habuit à Ioan. Columbano, & Francisco Vincentio Senensibus. Gestabant pro insigni albam tunicam & capitium quadratum à ceruice ad humeros deiectum, cingebantur scortea zona, & nudos pedes ligneis soleis in inferiore parte muniebant, proptereaque canusinum pallium tunicæ superiectum ferebant. *Sabel. Ennead. 11. lib. 9. Polydor. li. 7. cap. 4. de inuent. rer.* Alij referunt eius initium ad Vrbani 5. tempora.

Floruit tunc Bartholomeus Salicetus Bononiensis iurisconsultus.

Ioann. Hus pseudoeuangelista Bohemorum, hęreses Vuiclefuistarum spargit in Bohemia, sub Vuenceslao Rege. *Æneas Syl. histor. Bohem. cap. 35.*

An. 1380. Bertholdus Schuartz siue Niger (dubium an fuerit monachus & Germanus) artis chemicæ peritus, apud Venetos excogitauit machinam Æneam, quam à sono terribili (nempè à bombo & ardeo) Bombardam dixerunt. *Plat. & Monster. in Cosmogr. Herburtus lib. 11. Polo. ca. 6.* Alij ad Gregorium 11. reijciunt.

Totus Occidens ciuilibus seditionibus agitabatur ob noua vecti-

Anni Christi		Anni mundi
	208.	
1378	i Vrbanus 6. Neapolitanus an. 11. mens. 8.	5466
1389		5477
	Vacat d. 17.	

Patriarcha.

Constãtinopoli Nilo an. 20.

Principibus.

Caloioanne cum Emanuele fil. Græc. Imp. postea Andronico 3. & Emanuele eius filijs, an. 3. ex ordine Græcor. Imp.

Baiazete 1. Turcorum Imp.

Carolo 4. Occident. Imp. cũ filio Vuenceslao Cæsare, postea solo Vuenceslao Imp. an. 22.

Carolo 5. Sapiente. & post eum Carolo 6. Beneamato an. 42. Francorum Rege.

Henrico 2. Hispaniæ, deinde Ioanne primo an. 10.

Richardo 2. Angliæ.

Ludouico Hũgaro Poloniæ, deinde Interregno 4. annorũ, & Vuladislao Iagellone an. 48.

Ferdinãdo Portugalliæ, deinde Ioanne an. 50.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Schifma 21. & omninm grauiffimnm, quod durauit an. circiter 50. alij volunt 30. alij 39. alij 40. nonnulli. an. 52.

1378 — 5466

CLEMENS 7. Arelatenfis, à quibufdam Cardinalibus Gallis pfeudopapa electus, fedit Auinione contra Vrbanum & eius fucceffore Bonifacium 9. PP. an. 15. menf. 11. di. 23.

Clementi adhæfit Francia & Hifpania.

Vacat di. 11.

1379 — 5467

Duo Concilia Gallicana ecclefia, ob electionem Clementis Antipapæ, habita funt Lutetia.

Primum 3. Idus Septembris.

Alterum 16. Calend. Decemb.

209

1389 — 5477

k Bonifacius 9. Neapolitanus an. 14. menf. 11.

1404 — 5492

Vacat d. 15.

Patriarcha.

Conftantinopoli Nilo, deinde Antonio 4. an. 4. contra quem Latinis quartus fedit Angelus Corarius.

ua vectigalia. *Polyd. lib. 20. Angl. hift.*

Ortum eft graue bellum propter fucceffionem Regni Lufitaniæ inter Ioannem I. Regem Caftellę & Legionis, qui duxerat in vxorem Beatricem filiam Ferdinandi Regis Lufitaniæ, & Ioannem Nothum ipfius Ferdinandi, qui exutus monaftico habitu regnum paternum obtinebat. *Polyd. lib. 20. Ang.*

Carolus 6. Franc. Rex tantùm tres flores liliorum pro infigni Regum Francię pingi inftituit. Cum iam inde ab Odone incertum liliorum numerum per infignia fua fpargerent & adhiberent Reges.

Nunquam alias Francia tam vexata fuerat, quàm Carolo 6. iuuene & ftulto imperante. Nam pręter alia vectigalia tūc primùm ablatæ funt vi & armis factæ decimæ ad neceffitates belli. *Chron. Franc.*.

Græci dum inter fe miferè certant de Imperin, fiunt fub poteftate Turci Imperatoris, & totam ferè Græciam amittunt: Andronicus cum filio Ioanne contra patrem Caloloannem & fratrem Emanuelem à Baiazete precario Imperium obtinet, & eius ope Bizantium expugnauit, quam 4. plus minus annis tenuit, donec Emanuel promiffis tributi nomine tribus myriadis aureorum, Imperio reftituitur à Baiazete, apud quem deinceps Andronicus & eius filius facti Ianiffarij, vt vocant, diu manferunt. *Chalcocondyl. lib. 2. de rebus Turci.*

An. 1386. Iagello Lithuaniæ Princeps, cum octo fratribus fuis & tota Lituania, & Samagitia, ad fidem conuertitur & Vuladiflaus nominatur. *Olaus Mag. lib. 2. hift. Septent. ca. 1. Munfter. In Cofm.*

Cuius Poloniæ reges vfque ad nouiffimum Sigifmundum huius fuère pofteri. Huduingam, deinde Annam ca mortua Polonici regni hæredes in vxores duxit. Regnó Lithuaniam, in qua Boryfthenis fluuij origo, Samagitiam & Ruffiam in perpetuum addixit. *Munft. Cofmogr. lib. 4.*

Academiam Cracouienfem inftituit, Profefforibus è Pragenfi Academia accerfitis, cenfus è Salinis & Telonio tribuens. *Ibid.*

Denique, quæ Cazimirus 2. de ea nrdinanda, impetratis à Pontifice priuilegijs, propofuerat, perfecit, an. 14?s. Tum duæ domus fiue Collegia excitata. Alterum Philofophis & Theologis, in platea, quæ Iudæorum tunc fuit, nunc D. Annæ nuncupatur. Alterum Iurifconfultis & medicis, qua ex vrbe ad arcem itur. *Herburtus lib. 13. Pol. cap. 2.*

Lithuani populi vltimi in Europa fidem Chriftianam receperunt. *Munft. in Cofmogr.* Extirpata Vilnæ Idololatria à Iagellone. &c.

k Fertur confirmaffe feftum Vifitationis Virginis Mariæ.

Ad Onera belli contra infideles fecundus indixit Annatas beneficiorum vacantium, vt qui beneficium confequeretur fructus vnius anni aut dimidiam eorum partem fifco Apoftolico perfolueret. Illud foli Angli recufarunt, tantū in Epifcopatibus & maioribus facerdotijs admittentes. *Plati.* Quidam hoc inuentum referunt ad Ioan. 22. fed, fi credimus Polydor. *lib. 8. de Inuent. cap. 2.* multò eft antiquius, cum Hoftienfis (quem diximus vixiffe circa an. 1260) in cap. Inter cætera, de offici. ordina. dicat de ea re fæpe reclamatum fuiffe, & Francif. Zarabella fcribat in Concilio Vienenfi ftatutum fuiffe, vt fublatis annatis vigefima pars vectigalium facerdotalium quotannis Rom. Pontifici penderetur.

Hic annorum circiter 30. erat, cùm pontificatum inijt. Ita tamen vixit in tanta peccandi licentia, vt nihil ei obijci

 poffet,

posset, nisi quòd fortassis Annatarum vsum sacerdotijs imposuit. *Summa Conc.*

Hoc tempore Tamerlanes & Albi per totam Italiam visi, quos Bonifacius compressit, eorum duce supplicio affecto. Quidam enim ex Alpibus descendens cum vexillo crucis & alba veste ingentem omnis ordinis, sexus, ætatis cateruam secum specie religionis traducebat. *Volat. lib. 22.*

Ioan. Rusbrochius, Iacobus Peretz de Valentia, Simon Cremonensis, Conradus Ratisbonensis, Gallus Abbas Aulæ regiæ, Laurentius Iustinianus Venetus, Dionysius Burgensis eremita, Mattheus Episcopus Vuormaciensis, Ioan. de Hisdinio Hospitalarius, Michael Angriaous Bononiensis, Gerardus Zutphanius, Reoerus Pipernus, Henricus Boicius, Nicolaus Gorranus, Dominicanus, Philippus mõtis Galerij, Thomas Calensis, Alphonsus Thostatus Episcopus Abulensis, Hugo à Castro nouo, Iacobus Magnus Toletanus, Ioannes Bromiardus omnes Theologici scriptores.

An. 1391. in conuentu Regis & Principum Angliæ sancitum est, iurisdictionem Rom. Pontificis esse terminandam Oceano, itaque nemini Anglo licere in posterum sub pœna perpetuæ custodię pro quauis causa agere apud Rom. Pont. vt quispiam in Anglia eius auctoritate excommunicaretur, neue exequi aliquod tale mãdatum, si quod ab eo acciperet. *Polyd. lib. 20. Angli.*

An. 1395. Iudæi se eiectos quarto & extremo exilio è Frãcia asserunt. i. ante annos 184. centum ferè annis ante quam expulsi sont ex Hispania.

Benedictus 13. Antipapa fertur à nonnullis, primus Eucharistiam ante se gestasse ad sui custodiam.

Emanuel Chrysoloras Byzantinus Græcas literas in Italiam quasi postliminio reduxit, quæ per 700. annos ferè exulauerant. *Platin. Palmer.* A Ioanne Paleologo missus, vt regum opem imploraret, perfunctus munere in Italia substitit

Blondus Foroiuliensis historicus seriem temporum ab an. Christi 407. vsque ad 1400. retexit.

Ioannes Frossardus canonicus & presbyter historiá Franciæ, Scotiæ, Hispaniæ, Britanniæ, Vasconiæ, Flandriæ ab an. 1326. ad an. 1400. est persequutus.

Academia Erdfurdiensis instituitur anno 1392. *Kranti. lib. 10. cap. 15. &* Crauiensis anno 1400. *Monster. in Cosmogr.*

In Lutetiana multa collegia extruuntur, inter ea Forteticũ an. 1391. à Petro Fortet Aurilacensi Aruerno.

Paulo ante regnãte Carolo 5. Sapiente collegiũ Prælleũ à Rodolpho Prælleo, Dormanum, seu Bellouacum à Ioanne Dormano Cancellario Franciæ, Cardinali & Episcopo Bellouaco, Damnillæum à Iohaone Damuille amanuensi Regum Ioannis & Caroli 5. cum fratre Motinorum Episcopo.

Sigismundus Vngariæ seu Pannonię Rex post vnum aut alterum prælium contra Baiazetem cum Gallorum & Vngarorum copijs fœliciter gestum, an. 1395. solenni legatione missa ad Principes Christianos, à Rom. Pontifice summam vim peruniæ præter exercitum & à Carolo 6. Franc. Rege 8. millia militum, cum præcipuis Regni Principibus, quorum Dux erat Ioannes Niuernensis Comes, obtinuit. Itaque ducens exercitum in Bulgariam cepit Orizum & Biolinium vrbes: sed cùm post 18. diem quo Nicopolim obsidebat eum Baiazete acie congressus esset, temeritate Gallo-

Anni Christi.

1389

Principibus.

Emanuele Paleologo filio Caloioannis an. 30. Græcor. Imp.

Baiazete, (deinde iuxta quosdã Iesu siue Iosue, Musulmane seu Mulsumane) Turcorum Impp.

Vnenceslao, & Ruperto an. 10. ex ordine Occid. Impp.

Carolo 6. Franc. Reg.

Henrico 3. cog. Valetudinario an. 16.

Richardo 2. Angliæ, deinde Henrico 4. an. 14. mens. 6.

Vuladislao Iagellone Poloniæ.

Ioanne Notho Portugalliæ.

1400

Anni mundi.

5477

5488

Anni Christi.		Anni mundi.
1394	Clementi 7. Pseudopontifici successit Petrus de Luna, dictus Benedictus 13. vir doctissimus, à Cardinalibus tanti schismatis auctoribus electus Papa consedit Aueoione annos plus minus 30.	5482
1394 alij 1398	*CONCIL. Gallicanum, omnium prælatorũ Franciæ, iussu Caroli 6. habitũ Lutetiæ 23. Ianuarij cõtra schisma, in quo Benedictus Antipapa deponitur, qui nihilominus noluit cedere. Chron. Franc.*	5482 5486
1400	*Annus Dom. M.CCCC. quando Tamerlanes mundi terror emergit, & Chrysoloras studia Græcarum literarum in Italiam reducit, è qua 700. annis exulauerant.*	5488

DECIMO *quarto sæculo permansisse veterem Doctrinam per scriptores illius ostenditur.*

Gratia Dei, fides, iustificatio. *Cantacuzenus Apol. 1. & 4. Pachymer. lib 12. hist. Solius Dei est vestras illustrare conscientias,*

Gallorum magna clade affectus, fugiens Veneta classe seruatus est, & 300. nobiles Franci capti sunt, quorum 24. redempti sunt 200. millibus aureorum, cæteris cæsis. *Chalcocond. li. 2. Gaguin. lib 9. Egnat. & Volater. Chron. Francorum.*

Ioan. Niuernensis, post patrem Philippum Audacẽ principatum Burgundiæ obtinuit. Domum è captiuitate Baiazetis reuersus equires instituit, quorum symbolũ esset torquis aureus angulosis nexibus & quasi annulis cõcatenatus, ita inter se aptatis, vt figuram crucis S. Andreæ exprimerẽt, silice annexo & subtus aurei velleris effigie dependente, quòd in his locis exulasset, in quibus Iason aureum vellus quæsiuerat, ac S. Andreas concionatus fuerat.

Baiazetes (qui à celeritate cognominatus est lingua Turcica Heldrin, & a Græcis Lælaps, qo. turbo venti seu procella) Turcorum Imperator totam ferè Græciam & magnam Bulgariæ partem sibi subegit. *Ignatius & Iouius.* Indignatus quòd Emanuel Constantinopolita. Imperator nollet apud eum fungi munere Ianizarij, Byzantium decennio (Egnatius ait octenio) oppugnauit. Quo tempore Emanuel Imp. venit in Italiam & Franciam à Rom. Pontifice, Venetis, Italiæ Ducibus, & Carolo 6. (Pa. Iouius falsò putat eum fuisse 7.) tunc phrenetico & furioso superitas petiturus. Sed cum moras aliquandiu traxisset in Francia donec rex Carolus curaretur, (nam ex Gagui. lib. 9. circa an. 1399. duo Eremitę D. Augustini se eum sanaturum receperant, licet frustra, vnde suplicio capitis perierunt) coactus est redire Constantinopolim re infecta (si enim Græcis & Gallis historicis credimus, decipitur Paul. Iouius, qui exercitum à Francis antea concessum Sigismundo regi Vngariæ nondum Imperatori, huic datum refert.) *Chalcocondylas lib. 2. de reb. Turci.*

Tamberlanes seu Temerlanes (quem Demetrius Moscus Themircutlum, Græci Temirem vocant) Scytha, ex lattone & priuato homine factus Imperator, & Dei flagellom, incursione in minorem Asiam facta, Baiazetem ab obsidione Constantinopolis (quam alioqui expugnaturus fuisse creditur) retraxit, & cruentissimo conflictu captum catenis aureis ligauit, & in ferream caueam intrusum secum per omnes Asiæ & Syriæ expeditionea circunduxit, atque si nonnullis credimus, eo vsus est pro scabello, si quando equum conscenderet an. 1402. *Chalcocondyl. 2. & 3. de reb. Turci. Egnati. Sabel. Pius 2. lib. 2. descrip. terræ.* Regnauit Baiazetes an. 25. *Chalcocondyl. lib. 3.*

In numerandis Turcorum & Græcorum Imperatoribus sequor Chalcocondylam, qui vt erat natione Græcus, rem propius attigisse videtur. Alioqui Latini aiunt Baiazetem habuisse regni successorem filium Cyriscelebem (quem vulgò nominant Calepinum) qui regnarit ann. plus minus 6. cuius filios faciunt Mahhometem & Orchanẽ. *Paul. Iouius.* Alij eos duos faciunt filios Baiazetis, & volunt Orchanem eum esse qui dictus sit Calepinus. Sed in rebus alienis facilè est hallucinari. Earum autem cognitio necessaria est ad multa loca Apocalypseωs intelligenda.

Exoriuntur sectæ Hussitarum, Adamitarum & Orebitarum siue Orphanorum in Bohemia, Albatorum in Italia. *Æneas Syl. hist. Bohem. cap. 35. 41 & 43. Bonfin. dec. 3. lib. 2. Polyd. lib 7. de inuent. cap. 5.*

Boëmica hæresis tam multiplex & diuersa, vt contrarijs semper fluctuet opinionibus. Hic Adamitas cum mulieribus nudos incedentes, sine pudore pudenda ostendentes

 cernere!

Anni Christi

Mulsumane Turcorũ Imp.
Ruperto siue Roberto Occident. Imp.
Carolo 6. Beneamato Frãc. Reg.
Henrico 3. Hispaniæ.
Henrico 4. Angliæ.
Vladislao Iagellone Polon.
Ioanne Notho Portugalliæ.

211

1407 b Gregorius 12. Venetus Theologiæ doctor celebris an. 2. (Anni mundi 5495)

3409 mens. 7. di. 5. (5497)

Vacat d. 10.

Patriarcha.

Constãtinop. Calixto an. 13.

Principibus.

Eisdem Imp. & regnant.
Ioanne 2. Hispaniæ Rege an. 50.

CONCIL. *Pisanum plurimorum prelatorum, indictũ à Cardinalibus contra Schisma. In eo ambo Pontifices Benedictus 13. & Gregorius 12. accusati de collusione, abrogantur, & Alexander eligitur Papa sed illud nullius fere fuit profectus, nam neuter voluit cedere, sed nec ad concilium venire, varia causans. Palmer. Plati.*

212.

1409 c Alexander 5. Cretensis. Theologiæ doctor. (5497)

1410 mens. 10. di. 8. (5498)

Vacat d. 11.

Patriarcha.

Constantinopoli Calixto.

Principibus.

Eisdem Impp. & regnant.

Anni mundi

num millia. *Ionius lib. 2 virorum Illust.*

Primo die teodebat alba secũdo nigra, tertio rubra, quòd primi diei deditionem obsessis esse vellet innoxiam, secundi luctuosam & pœnis mixtam, tertij planè cruentam, & citra veniæ spem & delectum, dicatum ruinis, igni, cædibus.

Tandem spolijs vniuersæ Asiæ onustus Samarcandam redijt, vbi fato functus dicitur an. 1402. *Ibid.*

Cuius duo filij hæredes sic à paterna virtute degenerarunt, vt imperium tueri nequiuerint, breuique tempore maximum Imperium collapsum defecerit.

b Angelus Corrarius antea dicebatur. Contra hunc sedit Petrus Lunensis, qui Benedictus 13. appellatus est. Itaque extinguendi schismatis causa, quod supra 40. annos, binis ac ternis interdum de summo pontificatu contendentibus, valde Ecclesiam afflixit, Pisanum Concilium in Hetruria coijt. Sed non modò non oppressum est schisma, verũ etiam auctum, cùm duobus frustra depositis, tertius Petrus Cretensis de ordine Franciscanorum creatus sit & Alexander 5. appellatus. *Crom. lib. 16. Pol.*

Poloni secuti sunt Concilij authoritatẽ, cùm antea Gregorium pro Pontifice habuissent. *Ibid.*

Hinc Ioannes Hus & Hieronymus Pragensis Boëmiam inficere hæresibus cœperunt. *Ibid.*

Hugo Ambriotus prætor, vel iuxta alios præses (non autem Episcopus, vt malè quidam censent) Parisiorum, Iudæorum sectator, osor clericorum (quòd aliqui de Scholasticis interpretantur) & Eucharistiæ contemptor, vt hæreticus à Parisiensi Episcopo perpetuo carceri adiudicatur. Ipse est, qui Bastildum ad D. Anthonij portam munitissimum propugnaculum, & Pontem D. Michaelis extrui curauit, cum Ponticulo & Castello ad propulsandos Scholasticorum noctu vagantium impetus. *Gaguin. lib. 9.*

Ordines Montoliuetensium auctore Bernardo Ptolomæo: Canonicorum S. Georgij de Alga auctore Laurentio Iustiniano, & Mendicantiũ D. Hieronymi (quos Ioan. 23. confirmauit) instituuntur an. Domini 1407.

Iesus siue Iosue minimus filiorum Baiazetis Christianæ religioni initiatus mox moritur. *Calcocondyl. lib. 4. de reb. Turc.*

Ciuile bellum in Gallia ob controuersias duarum familiarum Ioannis Burgundiæ & Ludouici fratris regis Aureliani Ducum, quod magnum multorum annorum malum inussit Galliæ. Burgundio dum rerum est potitus, Carolum regem suo arbitratu regebat: Reginam & eius filiam huc illuc pertrahebat & vexabat. *Polyd. lib. 22. Angli.*

c Cum Gregorius 12. promisisset se cessurum pontificatu, si Benedictus itidem non recusaret, & fugiente Benedicto in Cataloniam, relicta Auenione, promissum suum reuocasset, Concilio Pisis à Cardinalibus vniuersis habito, vterque est depositus & in locum suffectus tertius, hic Alexander quintus Sanctus Dei. *Crom.*

Qui adeò fuit munificus in pauperes, vt de se ipso sæpe per iocum diceret, se diuitem fuisse Episcopum, pauperem Cardinalem, mendicum Pontificem. *Plati.*

Ordo Scopetinorum, siue S. Saluatoris originem habuit à Stephano Bononiensi anno 1410. *Volat. lib. 21.*

Ioannes Gerson, qui Concilio Constantiensi interfuit, quem indoctè, vt Cætera Caluinus lib. 4. Instit. cap. 7. sect. 28. sub

Anni Christi. 1431

an.14. menſ.3.
Vacat d.12.

Patriarcha.

Conſtātinopoli Calixto, deinde Euthymio 2.an.5.mēſ.5.Ioſepho an.15.

Principibus.

Emanuele Paleologo, & & poſt eum Flauio Ioanne eius fil. & abnepote Andronici 2.an.4. ex ordine Conſtantinop. Impp.

Mechmete ſine Mahomete 1.fil. Baiazetis Turcorum 9. (iuxta alios 5.) Imp.an.17.

Sigiſmuudo Occid.Imp.

Carolo 6. & Carolo 7. Victore cog. an. 38. ex ordine Franc.Reg.

Ioanne 2.Hiſpaniæ.

Henrico 5. Angliæ, deinde Henrico 6.an.38.

Vuladiſlao Iagellone Poloniæ.

Ioanne Notho Portugalliæ.

Continuatio Schiſmatis.

1424 Clemens 8. Hiſpanus, à quibuſdam anticardinalibus factione Alphonſi Regis Arragonum, poſt Benedictum 13. in Antipapam creatus eſt, ſed, poſt reconciliationem Alphonſi cum Martino Ro. Pontifice, coactus eſt ſe abdicare Pontificatu an. poſtquam ſediſſet ferè quinto.

Sic finitum eſt tam ingens & diuturnum ſchiſma, & Martinus 5. manſit ſolus verus Pontifex Maximus.

CONCIL.Senenſe.Onuph.

215.

1431 f Eugenius 4. Venetus, an. 15. menſ.11. di.21.

Anno mundi. 5419

Primus traiecit Danubium & afflictis Valachis Dominatum Boſniæ eſt conſecutus.

An. 1425. vſus Bombardarum tum primùm à Gallis agnoſci cœpit, Thoma Montacuto Sarisberienſe Comite Anglo, Cœmaonnum vrbem illis tormentis oppugnante. *Polyd.lib.23.Angli.Hiſtor.*

Lutetia à Burgundione occupatur, & Rex Carolus 6. cum tota aula in eius poteſtatem recidit: poſtea Philippus Burgundię Dux cognita cęde Patris, iniens ſocietatem cum Henrico 5. Angliæ Rege in patris ſui vltionem regem, reginam, Lutetiam, & quicquid ſuæ factionis habebat ei tradidit an. 1419. eoque tempore apud Trecas Catharinam Caroli filiam illi nubere coëgit, ea lege vt ij eorumque liberi Franciæ Regno ſuccederent, & Henricus interea viuente Carolo Regẽs Frãciæ cognominaretur. *Polyd.li.22.a Æmyl. Gagui.lib.9.& 10.*

Interregnum anni vnius.

Ioanna Puella ſiue uirgo, inope paſtore in Lotharingarum Damprenio pago orta, anno ætatis circiter 20. Aureliam vrbem obſidione Anglorum, qui Lutetiam magnamque Galliæ partem poſſidebant, liberat an. 1429. eius auſpicijs multa prælia fœliciter à Francis geſta ſunt. *Gaguin.lib.10.Baptiſt. Fulg.lib.3.*

Trecas, Lutetiamq; cepit, inter primos milites in muros aſcendens. Ab Anglis tandem capta Rhotomagi, vt Maga combuſta eſt. *Ibid.*

Antonius à Rampegolis, Ioannes de Turrecremata Hiſpanus, Ioannes Fonentinus, Antonius Parmenſis, Thomas de Kempis, Hermannus Stutdorpius, Henricus de Coſueldia, Nicolaus Dunkelſpuglius Vienenſis, Henricua Heſſus, Poggius Florentinus, Thomas Vualdenſis, Raymundus Sebeidiua, Hermannus Petra Carthuſianus. Hi omnes illius temporis inſignes Theolohiæ ſcriptores.

Louanienſis Academia an. 1427. erigitur à Ioanne 4. Brabantiæ Duce. *Monſter.in Coſmog.*

Gentiles errores (quos Germani Heidem, nos Bohemos vocamus) primum an. 1417. per Germaniam viſuntur, qui excocti ſole, immundi veſte, intentique furtis homines falſa ſua chiromantia paſſim decipiunt. *Polyd.lib.7 de inuent. cap.7. Krant.lib.11.cap.2.*

5512 Paulus de S. Maria (ita dictus eſt poſtquam ex Iudæo Hiſpano Chriſtianus factus) Theologus Epiſcopus Burgenſis & Archicancellarius Ioannis Regis Caſtellæ, abſoluit ſuas additiones ad poſtillas Lyrani ſuper Biblia Sacra, annis 1429. *vt eſt in eius prolog. initio Gloſſa ordinaria.*

R. Moſes Gerundenſis in Hiſpania tractatum aduerſus hunc Paulum Burgenſem ſcripſit, vbi preſſus authoritate teſtimoniorum Talmudicorum, dixit non eſſe incommodum, ſi nonnulla interdum Talmudicorum dicta minime admittantur. *Ritius ſub finem lib.2 de cœleſti agricult.*

Sub Martino quinto Boemorum hæreticorũ duces poſt mortem Ziſcæ Cæci orphanos ſeſe dixêre. Qui cum Luſatiam, Sileſiam &c. diuexaſſent, in templa atque monaſteria, in ſacerdotes & monachos barbarico furore debacchabantur. Ziſcæ autem ducis ſui immanitatem ſequebantur, qui quaſi viuens parum inſaniſſet, moriens cutim ſibi detrahi, eamque tympano induci iuſſit, fore pollicens, vt ad eius tympani ſonum animis ipſorum aduerſarij conciderent. *Cromer.lib.20.Polo.*

5519 f Ab Eugenio 4. Georgius Trapezontius Romæ Gymnaſio

Anni Christi. | Anni mundi.

pressit. *Sabel.* & eum Nicolaus 5. inter sanctos numerat an. 1450. *Platin.*) Ambrosius Camaldulensis, Ioannes Episcopus Leodiensis.

1439 — 5527

Schisma 23.

Fœlix 5. antea Amadæus olim Sabaudiæ Dux, in cõcilio Basiliẽsi contra Eugeninm 4. Pontifex electus, liberè se Pontificatu abdicauit postquam sedisset an. 9. m. 6. di. 7.

Carolo 7. Franc. Rege Burgundioni omnia, quæ petebat, & adeò plus quàm posset, concedente, factiones diuturnæ sunt sopitæ an. 1435. & ex quo cœperant an. circiter 28. *Æmyl.* Anno sequente Lutetia à Francis virtute Ioannis Villatij recepta est post 16. an. quàm in Anglor. ditionem venerat. *Polyd lib. 23. Gaguin. lib. 10.* Anno 1440. sedatæ sunt inimicitiæ Burgundionum & Aurelianensium.

Parlamentum Tholosanum à Philippo Pulchro institutum an. 1320. à Carolo 7. renouatur, qui pulsis è Francia Anglis, regnum bellis attritum præsidijs munitionibusq; firmare statuit. Vnde & Cẽtenarias & Quinquagenarias militũ turmas instituit, & vt sine externo pedite, regni fines tutaretur, quinq; millium peditum cohortes descripsit, habito delectu Peditum Agrestium, qui vulgo Arcuarij dicti sunt, quia liberi omni tributo arcu sagittaque in militia vtebantur.

1438 — 5526

CONCIL. Gallicanum apud Biturigas omnium Episcoporũ Franciæ, pro approbatione Pragmaticæ Sanctionis. Ioan. le Maire.

In Cõncilio Basiliensi ædita est Pragmatica sanctio, apud Bituriges à Carolo 7. Nonis Iulij an. 1438. probata, & in Senatu Parisiensi publicata 3. Idus Iul. *Gaguin. lib. 10.* Damnatæ sunt annatæ Beneficiorum, & deambulationes in templis dum sacra celebrantur. *sessio 21.* Cautum est ne numerus Cardinalium 24. excedat, ac ne quis nepotum Pontificis aut Cardinalium ad Cardinalatum admittatur. *sessio 23.* Festa Conceptionis & Visitationis D. Mariæ confirmata fuere. *sessio 36. & 44.*

In eo indultus est Boemis vsus Calicis, quòd is iam apud eos inolcuisset. Ea tamen lege, ne diuersum vsum improbarent, neu se ab Ecclesia Catholica in cæteris ritibus dogmatibusque seiungerent. *Crom. lib. 21. Pol.*

Per id fermè tempus Sigismundus Imp. ab ea gente rex appellatus est, ingressusque Boemiam ad pacandas res animum intendit. Sed diu non postea vixit. *Ibid.*

1438 — 5526

DECIMVM octauum (Græci vocant octauam Synodum) œcumenicum Concilium Florentinũ inchoatum quidem Ferrariæ 5. Idus April. sed inde ingruente peste, trãslatum Florentiam, præside Eugenio 4. præsentibus Iosepho Constantinopolitano Patriarcha (qui Florentiæ obijt. Chalcocond. li. 8.) Ioanne Paleologo Orientis Imperatore, multisque Græcorũ & Latinorum Cardinalibus & Episcopis. In eo Græca Eccl. vltimo conuenit cum Romana, itẽ cum ea Armeni & Indi vnitatẽ fidei redintegrarũt, recipientes Sacramentum Confirmationis. Plati. Volater. Palmer. Naucler. Chalcocõd. lib. 6. de reb. Turc. Bessarion Trapezuntius Nicenus Archiepiscopus & Isidorus Thessalonicensis Archiepiscopus Ruttenorum, doctissimi Græcorũ in Latinis perinde ac Græcis literis, quòd in eo Concilio fuissent auctores Concordiæ Ecclesiarum, in Cardinalium ordinem cooptantur.

Iacobini & Armenij Ecclesiæ reconciliantur.

Ioannes Guttenbergius Argentinẽsis Artem IMPRESSORIAM, seu excussoriam, nouum scribendi genus, primus excogitauit an. 1440. in vrbe Argentinensi: inde veniens Moguntiam eam fœliciter perfecit. *Iacob. Vuympfelingius in Epitom. Germanor. cap. 65. & Fulgosus lib. 8. cap. 11.* Platina & ferè omnes tale inuentum referunt ad Ioannem (Polyd. vocat Petrum) Faustium Moguntinum sub annum 1452. *Infrà.* at Paul. Iouius à Cataynis Indiæ populis per Scythas & Moscos illud ad nos peruenisse scribit. Addo Temistitaneos, quorũ vrbem Patrũ memoria Castilij in nouo orbe occuparunt. Ferunt libros Augustini de ciuitate Dei, & Lactantij Firmiani de Diuinis institutionibus fuisse primos, qui typis excussi sunt. *Volat.*

Græci ferè omnes cum Ioanne Imperat. Constantinopolim è Florentina synodo reuersi, fiunt infensi Rõm. Pontifici, quòd ab eo tantum auxilij quantum erat pollicitus non acciperent: & conuentioni, quam cum Latinis de religione inierant, non stantes, iterum ad vomitum redeunt, auctoribus Marco Episcopo Ephesino, & Scholario Græcorum doctissimis. Quibus motus Eugenius, misit viros doctos Constantinopolim, qui rursum disputationes de eadem re cum Græcis haberent: sed ipsi re infecta discedere coacti sunt. *Chalcocõdyl. lib. 6. de rebus Turci.* Paulò post Isidorus Ruthenus, qui erat ex ijs Græcis, qui ad Concilium

accesserant Cardinalis ad Græcos missus, ipsos cum Romano Pontifice reconciliauit, sed serò nimis. *Chalcocond. lib. 8.*

Metropolitanus erat Kiouensis. Quare vnione Ecclesiæ Romanæ percepta, in Russiam redijt. Sed eum Moscouitæ obedientiam Romanam illis prædicantem spoliauerunt, & in necem extremam impulerunt. *Matthias Michou lib. 2 de Sarmatia.*

In Russia plures sectæ, Græcorum videlicet, Armeniorum & Iudæorum. Vbi etiam est regio Christiana Romano Pontifici subiecta, quæ regit ac præualet, quanquam sit exigua numero. *Ibid.*

Ladislaus siue Vuladislaus 3. Poloniæ Rex cùm magnam partẽ Hungariæ occupasset, Iohannem Huniadem Transsyluaniæ siue Daciæ præfecit, vt se intestino bello distento, Turcos ab ea parte arceret, Georgium Seruiæ Despotam Principatu & liberis ab Amurate spoliatum ad limites contra Belgradum collocauit. Carambeum Bassam Phrygiæ Huniadis consilio aggreditur & obruit. Pacem dat in annos decem, his conditionibus, vt Amurates totam Seruiam redderet Georgij Despotæ liberis, Moldauiam non repeteret, ab iniurijs abstineret in posterum.

Huniades multos Turcorum exercitus delet, Seruiæ partem & Moldauiam recipit. Maximam Seruiæ & Bulgariæ partem victricibus armis percurrit. Anatoliæ Bassam Amuratis affinem cum 30. Turcorum millibus occidit.

Ladislaus Poloniæ & Vngariæ, siue Pannoniæ Rex, in non dubiam recuperandi Bizantini Imperij spem elatus, Iuliani Cardinalis exitialibus consilijs fœdera rumpens, prope Varnam vrbem cum Amorate Turco ad pugnam congressus, post maximam suorum stragem, à Turcis occisus est anno 1444. cum esset certatum totos tres dies noctesque & victoria primum ad Christianos inclinasset, primis Turcorum ordinibus disturbatis, atque in fugam dilapsis. *Chalcocond. lib. 7. de rebus Turc. Bonfin dec. 3. lib. 6.*

Cum eo occisi sunt Iulianus Cardinalis & Varadiensis & Agriensis Episcopi, qui cruce pro vexillo vtentes, voluntariorum militum agmen duxerant.

Amurates hac victoria elatus Peloponesum petijt, vbi fratrem Imperatoris Const. cum Græcorum exercitu repentina clade obtriuit, captisque aliquot oppidis, reliquam tributariam fecit.

In prælio quod gerebat aduersus Vuladislaum regem Vngariæ, cum valde timeret, vouit si incolumis & victor euaderet, se cõmissurum filio Imperium & secessurũ in monasteriũ monachorũ Turcicorũ. Sed post victoriam cum aliquandiu mansisset monachus, mutato consilio imperium recepit, industria Chatitis Principis, qui tunc Mechmetem eius filium vehatum abire iusserat. *Chalcocondyl. lib. 7.*

Fl. Blondus Eugenij secretarius 30. libros ab inclinatione Imperij, ad sua vsque tempora, & libros 10. de Roma triumphante scribit.

Antonius Bonfinius Asculanus.

g Hic fuit linguæ Latinæ & bonarum literarum illustrator, doctis viris tam in humanioribus quã in diuinis literis magna stipendia adsignauit. Vaticanã Bibliothecã crexit missis quoquouersus viris doctis ad comparandos libros. Quid de veteri factum sit, nescio. Nam Bibliothecæ Romanæ mentio apud D. Greg. lib. 7. epist. 29. Iubileum quintum celebrauit. *Plati. Volat. lib. 22. Ambr.*

Electus supplex rogauit Cardinales, vt maturius Ecclesiæ consule-

Anno Christi.

Chalcocond. lib. 6. Durauit partim Ferrariæ, partim Florentiæ ferè an. 1. mens. 3. De primatu Romani Pontificis tunc in Concilio tractatum fuit, toto hoc ferè tempore propter Græcos (Nam hoc antea nunquam in quæstionem venerat) & tandem definitum Romanum Pont. in vniuersum orbem tenere primatum, esseque successorem B. Petri, & quæ sequuntur in Decreto.

Anni mundi.

216

1447	g Nicolaus 5. Saracenensis, an. 8. di. 19.	5535
4855	Vacat d. 4.	5543

Patriarcha.

Constantinopoli Gregorio 3. deinde Gennadio 1. post captam Constantinopolim an. 8. an. Dom. 1452.

Anni Christi.

Principibus.

1447 *Ioanne Paleologo & post eum Constantino 11. Dragose cognomēto, fratre Ioannis, & vltimo Christiano Constantinopolitano Imperat. an. 8.*

Amurate 2. & eo mortuo, Mechmete seu Mahomete 2. eius filio Turcor. 11. (alijs 7.) an. 32. Imp.

Friderico 3. Occid. Imp.

Carolo 7. Franc. Reg.

Ioanne 2. Hispaniæ, deinde Henrico *4. an. 17.*

Henrico 6. *Anglorum.*

Cazimiro *4. dicto 3. an. 45.*

Alphonso 5. Africano Portugalliæ *rege duodecimo.*

1455

Anni mundi:

consulerent, se enim esse iodignum tanto magistratu. Tandē inuitus assumpsit pontificatum.

5535 Officium nullum seu magistratum vendidit Quinque ducatorum millia ad se Euangelium D. Matthei Hebraicum afferenti promisit. Ekius ho. de S. Marth.

Ludouicus Cardinalis ex bonis Ecclesiasticis primus sui ordinis canes & equos alere cœpit. *Volater. in Anthropolog.* Quo tempore Turca Mahometes res gerebat in Græcia.

Mogūtiæ, qui limes est superioris & inferioris Germaniæ inuenta est laudabilis illa ars typographica circa an. 1453. per Ioannem Faustum *Petrus Appia. 2. parte Cosmog.* de eo proxime ante fusius.

Nicolaus Iaquerius, Ioannes Huxarus, Bernardus Parentinus, Nicolaus Ausimus, Hugo Parisiensis Tusculanus Episcopus, Oliuerius prior S. Bauonis, Ioannes Vuessalia Erfordiensis, Leonardus Vtinensis, Ioannes Capistranus, Ioannes Varenaskrius, Batholomeus Chamnius, Ioannes Raulinus, Fœlix Malleolus, Theologici scriptores.

Mathæus Palmerius Florentinus suum Chronicō vniuersale ab anno 449. in quo desierat Hieronymus, ad an. 1449. deduxit, posteá conuictus de hæresi ob librum, quem de Angelis ediderat, comburitur apud Cornam. *Trithe. de scriptorib.*

Friburgensis Academia in Brisgoia instituitur. an. 1450. *Monster. in Cosmogr.* Alij id accidisse ferunt an. 1463.

Bosina gens infecta Manichæorum hęresi. *Sabel. Ennead 10. lib. 6.*

Leo Baptista Albertus, Nicolaus Perotus Episcopus Sipontinus, Franciscus Philelphus, Theodorus Gaza Thessalonicensis, Gregorius Triphernus, Georgius Trapezuntius, (qui oblitus omnium literarum in extrema senectute obijt Romæ. anno 1486.) Victorinus, in Latinis & Græcis doctissimi.

Constantinopolis (quæ hodie Czarigrad .i. regia vrbs appellatur) à Mahomete Turcorum Impera. ao. ipsius 3. & Christi 1453. 4. Calend. Iunij, die Martis & 60. die obsidionis expugnatur, & Constantinus huius nominis 11. Imperator Constantinopolitanus, vltimus Christianus & ex familia Paleologorum, in illa expugnatione occubuit. anno 3. & Mens. 3. Imperij. *Paul. Ioui. Chalcocondyl. lib. 8. Egnat. lib. 3. Gaguin. lib. 10.* De hinc Orientis seu CONSTANTINOPOLITANVM Imperium cœpit esse penes Turcicos & Ottomanicos Imperatores. Tantam crudelitatē in ea exercuit, vt nulla id queat oratione explicari.

Tunc labente illo Imperio cœptæ sunt Græcæ literæ à Chrysolora, Bessarione, Gaza, Trapezuntio Chalcocōdyla, Musuro, Gemisto Plethone, Lascare & alijs in Italiam, è qua 700. annis ferè exulauerant, reduci, ac deinde in alias Europæ Latinæ partes ferri. Nam post annos circiter septuaginta Andronicus Cantoblaca Basiliæ, & Hermotimus Spartanus Lutetiæ ludum istarum literarum primi aperuerunt.

Gregorio tertio mortuo Gennadium primum an. 1452. post captam Constantinopolim Patriarcham Græci creant, & sic deinceps suam Hierarchiam ad hæc vsq; tempora perducunt. Cardinalis quidem Bessario annis 20. beneficio Nicolai PP. Constantinopolitanus Patriarcha nominatur, sed titulo tenus, sicuti ij, qui deinceps è Latinis Romæ hunc titulum ferunt. Imperatoria & Despotarum species illic

5543 primus aboletur. Sic inter Turcas & Saracenos Regum &

Principum ſtatus, non Eccleſiæ perit, ne quis hanc ex illis pendêre putet.

Neſcio antem an is ſit Gennadins Scholarius Patriarcha Conſtantinopolitanns, qui Synodo Florentinæ interfuerat, & pro Launis contra Græcos de capitibus qninqne ſcripſrrat è Græcorum Patrum teſtimonijs.

Eligitur autem Patriarcha à cõnfratribus ſine Principis interuentu, & poſt conſecrationrm Canonicam in demortui Cathedram ſufficitur. Spiritualem habet iuriſdictionrm in Græcos, ptæſertim in montem Athos, in quo 45. monaſteria, aliquam itrm ciuilem, ad quam etiam Mahometanis appellare & Chriſtianos citate licet. Moſchi, Bulgari, Ruſſi & pleriq; alij populi eum pro ſummo Patre agnoſcunt & obtemperant. Benedictinorum habitu ſe ferè induit, vt reliqui Calogeri. Tria Sequinorum millia pendit, vt Tocca crucem auream in Patriarchatus pinnaculo toleret, quam alioqui publicè in ſuis ditionibus non fert. Eſt autem Patriarchatus ſitus in antiquo moute, vbi Palatium Cooſtantini Imp. *Hæc è Ioanne M ammentio.*

Carolus 7. totam ferè Notmaniam (nam reſtabát Caletũ vrbs & aliquot vicina loca) recuperanit anno. 1451. poſt annos 30 quàm Henricus 5. Hẽrici 6. qui tunc regnabat, pater Anglorũ Rex eam occupauerat. Anno ſequenti capra primũ Burdegala & Baiona ciuitatibus, Franci vniuerſam Aquitaniam recipiũt, poſt annos circiter 299. ex qno Henticus Andegauenſium Comrs, & mox Angliæ res eius nominis 2. illam nominr dotis Aleonoræ vxoris (vt diximus) acceperat an. 1153. & poſt annos 222. quàm Henricus tertius eandrm à Philippo Auguſto Francorum Rege Ioanni eius Patri paulò ante ademptam receperat. *Polyd. lib. 23. hiſtor. Angl.*

An. 1453. Burdegala & aliquot vicina oppida ad Ioannem Talbotum Anglum Comitem Salopienſrm deficiunt, ſed eodrm anno recuperantur à Carolo 7. poſt cædem Talboti & multorum Principum Anglorum, qui in pugna ad Caſtellionem apud Petragorios ceciderant. *Polyd. Ibidem Gagnin lib. 10.*

Ita ceſſanit per multos annos bellnm inter Francoa & Anglos, qui tunc ita eaacti ſunr è Francia, vt nihil poſſiderent in Gallia, præter Caletum & aliquot vicina loca. De hinc ciuilia brlla per annos aliquot in Anglia & Gallia regnarunt.

h Feſtum Ttansfigurationis IESV CHRISTI inſtituit ad 8. Idus Auguſti ob victoriam de Mahomete Turca anno 1456. eo die acceptam ad Belgradum vel ad Taurinum oppidum, quod nunc Albam vocant. *Mathias Palmer.*

Ad Vſumcaſſanum Perſarum & Armeniæ principẽ miſit ad eum in Turcam excitandũ. Ferunt Vſumcaſſanum reſcripſiſſe, ſe ob eius preces victoriam de hoſte reportaſſe. *Plat.*

Renouauit extrauagantem Martini 5. dr conditionibus, quæ neceſſariæ ſunt ad emendos annoos cenſus, cum pacto retrouendendi &c.

Ioan. Huniades expeditionem in Turcas continno ſumpſit, 12. triremes inſtruit, Lesbum cum aliquot caſtrllis per claſſis præfectum expugnat, Vſumcaſſanum Regem Perſiæ & Armeniæ per oratores contra roſdem induxit. Quarr ille victoria potitus, gratulatum ad ponrificem legatos miſit, quòd eo impulſore hæc fœlicitas ſibi conrigiſſet, *Volat. lib. 22.* Dictus eſt fulmineus. Turcorum terror.

Mahometem à Brlgradi obſidione fortiſſime depulit, cæſis 40. millibus. Vbi dirrum duorum prælijs feſſus mortem placidam & glorioſam obijt.

Poſt

Anni Chriſti.		Anni mundi.
1449	*CONCIL. Gallicanũ, Lugduni celebratum iuſſu Caroli Regis ad tollendum Schiſma inter Nicolaum & Felicem, qui rogatus à Concilio & Friderico 3. Imp. libere ceſſit Pontificatu: vnde vulgo de eo ferebatur carmen,* *Lux fulſit mundo, ceſſit Fœlix Nicolao. Ioan. le Maire.*	5537
	217	
1455	h Calixtus 3. Hiſpanus Valentinus an. 3.	5543
1458	menſ. 3. di. 16. Vacat d. 17.	5546
	Patriarcha. *Conſtãtinopoli Simeone an. 9. deinde Maximo an. 10.*	
	Principibus. *Mechmete ſiue Mahomete 2. Turcorum & Conſtantiopolitano Imp.*	
	Friderico 3. Occident. Imp.	
	Carolo 7. Franc. Reg.	
	Hentico 4. Hiſpaniæ.	
	Hentico 6. Angliæ.	
	Cazimiro 4. Poloniæ.	
	Alphonſo 5. Africano Portugalliæ.	

Anni Christi. | Anni mundi.

218.

1458 1464 — 5546 5452

i Pius 2. Senensis an. 5. mens. 11. di. 26.

Vacat d. 16.

Patriarcha.

Constantinopoli Gennadio, deinde Sophronio an. 11.

Principibus.

Mahomete 2. Turcorum & Constantinopolitano Imp.

Friderico 3. Occid. Imp.

Carolo 7. & Ludouico 11. an. 23. per ordinem Franc. Reg.

Henrico 4. Hispaniæ.

Henrico 6. Angliæ, deinde Eduardo 7. dict. 4. an. 23.

Cazimiro 4. Poloniæ.

Alphonso 5. Africano Portugalliæ.

1459 — 5547

CONCILIVM (siue conuentus) Mantuanum celeberrimum contra frequentes Turcorum excursiones, ex omnium gentium Europe legatis & Principibus collectum à Pio 2. Papa, qui cum eo in Concilio praeesset, sua oratione omnium animos vehementer affecit ad bellum gerendum contra Turcos. Sed grassantibus vbique intestinis bellis quorundam inuidia discessum est à Cõcilio sine vllo profectu, mense postquã eo ventum est 8. Plati. Matthias Palmer. Pius epist. 97, Chalcocond. lib. 8.

Post hanc cladem Mahometes cogitans de inuadendis Maris Aegei insulis, Vsumcassani bello reuocatus est, in quo duobus prioribus conflictibus, attritus est, tertio victor enasit, Persis insolito Bombardarum fragore territis, vnde Vsumcassanus sese ad suos recipere coactus est, amisso filio Zucalde, qui globo traiectus occiderat.

Vsumcassanus ex Assumbeia Turcica stirpe, Cappadociç, Armeniç & aliquot vicinorum locorum Dominus interempto Malaonchee siue Demitio Persarum rege, ea vetusta stirpe Gẽpsę magni apud Parthos Sultani, Persiam inuasit.

Huius Vsumcassani filium Iacuppum Ismael Sophus è famillia Gemipsæ oriundus bello superatum interfecit & regnum auitum ad veros hæredes reduxit.

Nicolaus Dorbellanus, Ioannea Bononiensis archidiaconus, Ioannes Hagen de Indagine, Ioannes Capgraue Anglus, S. Antonius Florentinus Archiepiscopus, S. Laurentius patriarcha Venetus, Ioannes Sabinensis Episcopus, Godeschaldus Hollensis, Iacobus Crysopolitanus Episcopus, Aegidius Cameracensis decanus, Theologi.

Cazimirus Polonorum rex, 14. annis bellum gessit contra milites Theutonicos, tandemque eis totam Prussiam ademit. *Munster lib. 4. Cosmog.*

Ioannes Behaim tympanista & pecorum pastor vitam Cleri accusans, decimas, deinde vlterius progressus telonia, vectigalia, tributa persoluenda esse negabat, quin & aquas & nemora omnibus esse libera volebat. *Munster lib. 3. Cosmog.*

i Prius dicebatur Aeneas Syluius, fuitque vir bonarum artium peritissimus. scripsit enim complures libros: profectionem contra Turcos cùm indixisset, præuentus morte non potuit perficere. *Platin.*

Scribarum breuiatores primus creauit, qui postea à Paulo 2. exauctorati, à Sexto 4. denuo recipiuntur. *Polydor. de inuent. lib. 8. cap. 2.*

Subactarum à Turcis Christianarum gentium misertus & à cæteris propulsare cupiens Christianos principes atque populo ad pium bellum, Crucis vexillo proposito cohortabatur, dux belli ipse futurus. *Cromerus & Herburtus hist. Polo. lib. 16. cap. 14.*

Ludouicus de Bononia minor à Nicolao 5. & Calixto 3. in Asiam & Orientis partes missus, vt pro sua prudentia, rerum, locorum, hominumque notitia Christianos Orientis & alios Christianorum amicos excitaret contra Turcam, ad Pium hunc 2. redit, secum adducens Michaelem Imperatoris Trapezũdarum, Nicolaum Regis Persarum, Costopam Ducis Georgianæ, Maunethem Assembech Soltani Mesopotamiæ, Morathum Verbrecht in Armenia Dominum oratores ac nuntios, qui suorum Dominorum literas Pontifici attulerunt, exprimentẽ fauorem contra Turcam. *Pius ad Ducem Burgundiæ epist 376.*

Stephanus Brusleserius, Nicolaus de Cusa Brixiensis Episcopus & Cardinalis, Albertus Babembergensis canonicus, Henricus Herphius, Theologi.

An. 1461. Trapezus à Turca capitur.

Laonicus Chalcocondylas Atheniensis historiam de origine ac rebus gestis Turcorum, quæ ab anno Christi circiter 1300. ad hæc sua tempora .i. ad annum 1462. contigerunt, libris decem est complexus.

Ludouicus Francorum Rex per legatos missos ad Pium 2. liberam Ecclesiæ & Pontificis Regno obedientiam præstitit: abrogationem Pragmaticæ Sanctionis, & magna in

Turcos auxilia pollicetur. *Mathias Palmer.in Chron.* At Senatus Parisiensis non potuit adduci, vt pragmaticam legem tolleret. *Gaguin.lib.10.*

Petebat Pius vt eam tolleret, vt pote, quæ Schismatis tempore atq; per seditionem mota esset. *Ipse epist.375.ad Regem Franciæ.* Cui Rex se obtemperaturum promisit literis datis Turonis sub Magno Sigillo suo, die 27. Nouemb. an. Dom. 1461. Regni sui primo.

Georgius Schanderbegius Epirotarum Rex vir bellicosus, strenue in Græcia Turcis resistit. *Æneas Syluius in descriptione Europæ, cap 15. Volat.lib.8.* Barletius libros 13. de eius vita reliquit.

Multas victorias de Amurate & eius filio Mahomete retulit. Nec tamen vnquam auctis copijs maius militiæ robur, quàm sena equitum, ternaque peditum expeditorum millia hostibus opposuit. Delectu veterani militis, non numero victorias parari prædicans. Vnde & eorum nomina factaque memoriter tenere consueuerat, &c. *Iom.lib.3.viror. Illust.*

i Georgium Pogebracinm Bohemiæ regem publico cõsistorio hæresi damnatum an. 1466. regno priuauit. *Palmer.*

Matthiæ Hungariæ regi regnum illud donat, qui proinde ante 1468. Georgium vicit, eius filium cepit & tantam regni Boemiæ partem possedit, quantam in eo bello occupasset, Hęretici posteritate regno orbata. Nam Morani Slesitæque interdicto promulgato deterriti, Georgij partes deseruerũt, Senatus populusque Brunẽsis, Olomutij, Catholicæ denique omnes ciuitates Bohemiæ & Morauiæ illum regem Bohemiæ eligunt, eumque Orthodoxæ fidei vindicem perpetuo se habituros profitentur ac iurant. *Bonfin. dec.4.lib.1.& 3.*

Cardinalatua insignia multa excogitauit.

Omnia sacerdotia ipsius tempore Romę erãt venalia, officia & beneficia. Episcopatus his committebat, qui officium aliquod haberẽt venale, vnde elici munus posset. *Summa conc.*

Apoplexia solus in cubiculo, nemine vidente, secunda hora noctis moritur. *Ibid.*

Gaza scribit librum de mensibus an. 1470.

Ordo Minimorum IESV MARIAE (quos Franci vocant Bonos homines) sumit originem à S. Francisco de Paula (quem Leo PP. adscripsit inter sanctos) Siculo. *Volater lib.21.* postea confirmatur per Sixtum & Iulium 2.

Henricus Gotricanus, Landulphus, Dionysius Ricelius Carthusianus, Nicolaus de Vuachenheim Heidelbergensis, Guilelmus Vorillonius, Theologiæ professores.

Baptista vel Bartholomeus Platina historiam Pontificum in hoc Paulo 2. à quo in carcerem trusus est, terminauit.

Mahometes 2. Turcorum 11. Imperator duo Imperia Constantinopolitanum & Trapezuntinum euertit: Regna 12. Christianis ademit: cepit 200. vrbes: Chalcidem insulam armis, & Scodram deditione Venetis extorsit: Rhodũ oppugnauit: Italiam capta Hydrunte inuasit: in bellis, quæ gessit, plusquam 300. hominum millia perijsse compertum est. *Egnat.lib.3. Iouius hist. de rebus Turci.* Obijt anno 1481. & Imperij ferè 32. ætatis 53. à capta Constantinopoli anno 27. mense 11. die 5. *Iouius & Palmer. in Chron.*

Subiecto sibi Radulone Palatino Transalpinę Moldauiæ à Stephano Palatino siue Vaieuoda, qui vix 30. millia producebat, omni æuo memorabili clade apud Barladum amnẽ & Racoueciã paludem profligatus est. Centum viginti millia in eo exercitu fuisse dicuntur, nec prius fugã stitêre Turcæ, quàm Danubium transmiserunt, persequentibus fugientes Vualachis

Anno Christi.		Anni mundi.
	Gallicanum Aurelianense, iussu Ludouici 11. coactum, ad tollendam Pragmaticam sanctionem, & annatas Beneficiorum. Sed mox rebus indecisis dissoluitur indicto in aliud tempus Lugdunensi Concilio, quod nullum fuit. Dilationis causa fuit, quia Senatus Parisiensis, non potuit adduci, vt Pragmatica tolleretur. Gaguin.lib.10. Ioan. le Maire.	
	219	
1364	i Paulus 2. Venetus an. 6.	5552
1371	mens. 10.	5459
	Vacat d. 11.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Sophronio.	
	Principibus.	
	Mahomete Turcorum & Græcorum Imp.	
	Friderico 3. Occidentis Imp.	
	Ludouico 11. Franc. Reg.	
	Henrico 4. Hispaniæ.	
	Eduardo 7. dict. 4. Angliæ.	
	Cazimiro 4. Poloniæ.	
	Alphonso 5. Africano Portugalliæ, rege duodecimo.	

Anni Christi. | Anni mundi.

220

1471 | 5559
3484 | 552

k Sixtus 4. Sauonensis an.13. d.5.
Vacat d.15.

Patriarcha.
Cõstãtinopoli Simeone an. 9. deinde Maximo an.10.

Principibus.
Mahomete & post eum Baiazete 2. an.31. Turcico Imp.

Friderico 3. Occid. Imp.

Ludouico 11. Franc. Reg.

Ferdinando 5. cog. Catholico Hispaniæ an.30.

Eduardo 7. dict. 4. Angliæ, deinde Richardo 3. an. 2.

Cazimiro 4. Poloniæ.

Alphonso 5. Africano Portugalliæ, deinde Ioanne 2. an. 14.

chis & vsque ad lassitudinem trucidantibus, vel in paludem ac Danubium impellẽtibus. Bassę quatuor in eo pręlio desiderati, signa militaria capta centum & amplius. *Cromerus & Herburtus hist. Polo. lib. 17. cap. 7.*

Natus matre filia Georgij despotæ Seruiæ, à qua cum esset ad Christiana instituta à teneris assuefactus, ad Mahometismum ita se contulit, vt matri addictus, Athenm se ageret, nullum nisi bonæ fortunæ numen reueritus.

An. 1480. à Rhodi oppugnatione post cruentissima prælia, ductu Petri Dambuson summi Magistri natione Galli repellitur.

Poli in Aequicolia quidam hæretici dicẽtes, nullum verè Christi vicarium fuisse, post Petrum, nisi qui Christi Paupertatem essent imitati. *Platina.* Pantaleon peruersa fide & verbis hæc recitauit. Sed sic habet historia.

Hermanus Riffinch Apostata. Nam à fide Christiana penitus deficiens, eam totam velut stultam damnauit, Aristotelis doctrinam ei præferens. *Bernard. Lutzemb.*

Ludouicus 11. Franc. Rex ordinem Equitum D. Michaelis instituit an. 1469. cuius aureum insigne quòd Franciscua Dux Britanniæ recusasset, ipse exercitum mittit contra Britones, sed mox reconciliato duce cum Ludouico omnia inter ipsos fuerunt pacata. *Gaguin. lib. 10.*

Diuersoria equis cursorijs primum in Gallia constituit, sublatis sagittarijs Heluetijs ad quinque millia stipendium dedit. Fuit ferox, omnium impatiens, literarum osor, vnde nolebat filium plus Latinè discere, quam illa quinque verba, *qui nescit dissimulare, nescit regnare.* Populo formidabilis, vectigalium & tributorum maximus exactor. primus emancipasse reges fertur.

Parlamentum Grationopolitanum instituit. Diuionense in Burgundia à Philippo Duce institutum restituit.

k Iubileum ad anno 25. reduxit. *Cap. 4. de pœnitentijs & remiss. in Extrauag. Comm.* Festum Conceptionis D. Virginis confirmauit, cum approbatione officij eius diei. *Cap. 1. de reliqu. in Extrauag.*

Bibliothecam Vaticanam libris auxit & restit.

Principes Bosnæ, reginas Cypri, Andream Paleologum Peloponesi & Leonardum Toccum Epiri Despotas aluit. Templa, Xenodochia, opera publica restituit, denique Romam ex lutea Lateritiam, sicut olim Augustus ex Lateritia marmoream reliquit. *Volater. lib. 22. Anthro.*

An. 1473. Dauid Calo Ioannes Trapezontinus Imp. captus à Mahomete cum vniuerso regio sanguine necatur, qui in suum caput contractam ab eo affinitatem cum Vsumcassano Persarum rege hoste suo interpretabatur. Dauid enim Vsomcassano filiam suam Despinam Catonem elocauerat.

Vssumcassano successit Iacuppus, qui nulla re memorabili gesta impudicæ vxoris dolo perijt. Scilicet vt regnum Ismaẽli Sopho sororia filio inuadendum obijceret.

Post mortem Iacuppi, Alenante & Morath Chamo eius filijs contendentibus, in antiquam Gempsæ familiam regnum sub an 1500. redijt.

Sixto 4. Platina vitas Romanorum Pont. dicauit, cuius libro à Sixti Pontificatu quatuordecim sequentium Pont. vitam subiecit *Onuphrius.* In Paulo 2. cuius iussu in carcerem conuectus est, terminauit.

Eidem Andreas Trapezontius Patria sui Georgij versionem de magna Constructione Ptol. dicat, scribens Patrem suum Roma ob æmulorum inuidiam Neapolim discessisse,

comiterque ab Alphouſo illic ſuſceptum & educatum cum tota ſua familia.

Anni Christi. — Anni mundi.

1471 — 5559

Petrus Oxonienſis Theologiæ profeſſor in Academia Salmantica libellum confeſſionis edit, qui per Alphonſum Toletanum & Theologos damnatur & comburitur. *Summa Conc.*

An. 1474. Iſabella & Ferdioandus 5. reges verè Catholici in annos 30. regnare incipiunt. Hi expugnato regno Granatenſi Saracenos Hiſpania penitus exterminarunt. Iudæos vel Chriſtum agnoſcere, uel regnis ſuis exulare coëgerunt. Inquiſitionis officium inſtituerunt. *Vaſæus Chronic. Hiſp.*

Antoninus Florentinus Archiep. fuſam hiſtoriam ab orbe condito vſque ad an. 1470. deducit.

Auctor Faſciculi temporum peruenit vſque ad an. 1484.

Guilelmus Hilacenſis, Rodoricus Samorenſis Epiſcopus, Iacobus Gruytrodius, Ioannes Tinctorius, Ioan. Berſius, Alexander Arioſtis, Nicolaus Denſiua, Michael Mediolanenſis, Henricus Arnoldi Carthuſianus, Paulus Corteſius, Bernardus Decanus Moguntinus, Theologi.

Tubingenſis Academia auctoritate Apoſtolica inſtituitur à Comite Vuitembergenſi. *Naucler.*

Ioannes de Monte Regio ſummus Mathematicus auditor Purbachij, Rudolphus Agricola, (qui obijt an. 1485.) Pomponius Lætus, Ambroſius Calepinus auctor Latini lexici, in literis humanioribus excellentes.

An. 1479. Heluetij primùm à rege ſtipendium accipiunt, ſublato ordine Francorum ſagittariorum (hos Carolus 7. inſtituerat. *Gaguin. lib. 10.*) quòd latrocinijs & rapinis vacarent. *Naucler. in Chron.*

Ludouicus Francorum Rex inſtituit vt hora meridiana (ſicut mos erat ad veſperam) ad pulſum campanæ qnilibet è populo Virginem ſalutaret Angelica oratione, obtinendæ publicæ pacis gratia. *Gaguin. lib. 10.* Id primùm fieri cœptum eſt anno 1472. primo die Maij. *Mater hiſtoriarum.* Fuit vir ferox, verſatili ingenio, & oſor literarũ, vt qui nollet filium ſuum Carolum plus diſcere Latinæ linguæ, quàm illa quinque verba, Qui neſcit diſſimulare, neſcit regnare. Primus preſſam nobilitatem ſeruire coëgit, ſe populo formidabilem præbuit: eum tributis & vectigalibus plus vexãs, quàm priorum Regum quiſquam alius, ita poſteris Regibus viam muniẽs ad nimiam potentiam & opes, vnde dicitur primus emancipaſſe Reges Franciæ: primus adſignauit equis curſorijs (quos poſtas vocamus) diuerſoria & ſtathmos: Statuerat, niſi morte præuentus fuiſſet, morem & ius vnum lingua vulgàri & breui libello comprehenſum per totam Galliam conſtituere, ad hæc pondus vnum & menſuram. Vide eius hiſtoriam, quam Scandaloſam vocant, & Philip. Cominium. Calixtus PP. fertur antea ſtatuiſſe, vt ad meridiem poſt pulſum campanæ fierent preces pro Chriſtianis pugnantibus contra Turcos.

Carolus Burgundiæ vltimus Dux occiſus eſt ad Nancium an. 1476. pridie Id. Ianuarij (alij volunt Nonis) à Renato Lotharingiæ Duce fines ſuos recuperante. *Gaguin. lib. 10.* Is fuit exitus triumphorum & deliciarum domus Ducum Burgundionum.

Eodem an. 1476 Burgundia Ludouico 11. ſe certis conditionibus, legibus, & pactis dedidit, quæ ſinguli Francorum reges ſingulis ſuis inaugurationibus ſe inuiolatè ſeruaturos iureiurando pollicentur.

1482 — 5572

Facto

Anni Christi. | Anni mundi.

221

1484 | I | Innocentius 8. Genuensis an. 8. di. 26. | 5572
1492 | Vacat d. 22. | 5580

Patriarcha.

Constantinopoli Maximo, deinde Niphone an. 10.

Principibus.

Baiazete 2. Turcico Imp.

Friderico 3. Occid. Imp.

Carolo 8. an. 14. Franc. Reg.

Ferdinando 5. Hispaniæ cum Isabella vxore.

Henrico 7. Angliæ an. 24.

Cazimiro 4. Poloniæ.

Ioanne 2. Portugalliæ rege decimo tertio.

Facto Regum Franciæ & Angliæ congressu ad Pinguiniacum oppidum Ambianorum ann. 1475. induciæ inter eos constitutæ sunt ad aliquot annos (Gaguin. ait 7. alij 9. Polyd. in multos annos) *Gaguin. lib. 10. Polyd. lib. 24. Anglic. histor.*

An. 1478. Ioannes Moschorum dux Tartarorum tributarius & seruus, vxore Græca magis etiam hominem incitante, sumptis armis iugum turpe excussit. Finitimos Russorum principes consanguineos suos astu magis, quàm armis subingauit, & longius ad Occidentem solem prouectus Nouogrodum totius Septētrionis emporium celeberrimū Polonis & Lituanis extorsit. Nouogrodensis prædę magnitudine tãtus euasit, vt magno hodie sit terrori Tartaris, Turcis, Polonis & cæteris vicinis. *Cromer. lib. 29. de reb. Polo.*

I Eius tempore inuētus Crucis Titulus in Basilica S. Crucis in medio templi pariete occlusus cum triplici lingua. Iesus Nazarenus Re. cætera deficiunt. *Volater. lib. 22. Ant.*

Baptista Trouomala scriptor Rosellæ casuum, Gabriel Biel monachus Germanus, Angelus de Clauasio auctor Summæ Angelicæ, Vuernerus Vuestphalus Carthusianus, Rupertus Episcopus Aquilanus, Guilelmus Textor, Nicolaus Salicetus abbas, Ioan. Lapidanus, Ioan. Tesseranus, Theologi.

Albertus Krantius Bambergensis, Ioannes Trithemius Abbas Spanheimensis, Matthias Palmerius Pisanus, insignes historici. Marsilius Ficinus, Baptista Mantuanus poëta & carmelita, Iouianus Pontanus, Philippus Beroaldus, viri summa eruditione clari.

Ferdinandus Magnus Hispanię Rex an. 1487. (alij 1491.) Mauris siue Saracenis, decimo post cœptum bellum, ademit Regnum Granatæ, siue Beticum, quod, vt dixi, ipsi 800. ferè annos occupauerant. Hinc sortitus est à Roman. Pontifice cognomentum CATHOLICI. Idem 124. (alij 120.) millia familiarum Iudaicarum Hispania expulit, nec eis permisit aurum vel gemmas Regno exportare. vide Pontanum de bello Ferdinandi.

Guinea ab Hispanis 12. gradibus ab æquatore inuenta est, circa quam complures insulę postea ab ijsdem exploratæ.

Quo anno bellum Hispanorum perfectum est contra Mauros, eorundem expeditio aduersus Indos Occidentales cœpit, quasi Hispanorum opus sit expugnare infideles & Paganos.

Nam Ferdinandus Isabellæ Reginæ Castiliæ, Legionis, Aragoniæ, Siciliæ vxoris suæ suasu Christoph. Columbum Genuensem ad vestigandas nouas terras misit, quas & Columbus aperuit an. 1492.

Quo anno 1492. in perpetuum Iudæos suis Hispanicis regnis expulit, 97. post Gallicanum eorum exilium. Et vt hæreticos & Mauros penitus inde euelleret, Inquisitionis officium instituit, cui etiam Rex ipse subesset. Granatense, Neapolitanum & Nauarreum regnum subegit. *Vasæus.*

Doriphori (quos Lantznecthos vocant) tunc primùm exorti sunt in Germania.

Ducatus Britannię Regno Francię accessit nomine dotis Annę hæredis Britanniæ, quam, repudiata Margarita vxore, Carolus 8. vxorem duxit, licet ipsa per legatum nupta iam esset Maximiliano Austriæ Archiduci. *Naucler. Gaguin. lib. 11. Chron. Franc.*

Mediolanenses mortuo Philippo Maria duce vltimo sese, in libertatem vendicant & ex Plebe 12. viros, Reip. constituendæ

Anni Christi. 1492

1503

ſtiruendæ cauſa cceant. Verum poſt dutam obſidionẽ Franciſcum Sfottiam, qui Blancam Philippi filiam notham duxetat, in vrbem & ducem tecipere coacti ſunc, à quo Carolus Autelianenſis competiror victus eſt. Fridericus Imper. ſuum ius neglexit, bellis domeſticis detentus, & multitudine competitorum abſterritus.

Alphonſus rex Neapolit. quem Philippus hæredem teſtamento inſtituetat, cum hæreditatem longe à ſe diſſitam & à competitoribus vndique circumſeſſam videret, quieuit.

Thoma & Demetrio Paleologis fratribus intet ſe diſſidentibus, Demetrius ad hoſtem tranſijt filia ei in vxorem data. Thomas rebus perditis Romam fugit. Sic Mahometes Peloponeſum ſubigit ſublato illic Paleologorum & Venetorum Dominatu. Lesbum, Lemnum, Euboeam, ſiue Nigropontum ponte admirabili ſuper Euripum cõſtructo recipit.

Per id tempus Vngari duce Bathoro ex Turcis, quorum erant centum millia inſignem & omni æuo memorabilem victoriam Matthiæ tegi retulerunt. *Crom. lib. 29. Polo.*

Cazimirua Cazimiri Regis Polonorum filius medicis concubitum ſuadẽtibus, ſi ſanus eſſe vellet, Ne ſe pollueret maluit ille mori. *Crom. Ibid.* Michaeli Verino poëtæ Hiſpano vix 18. annos nato paulo poſt idem viſum eſt. *Politianus.*

Boemici motus ab hæreticis excitati, regi etiam periculoſi, ita vt Rex de vita ſua periclitatus ad Cuthnos montes fugere coactus ſit, Senatus verò veteris & nouæ Pragæ contrucidatus ſit & Monaſteria direpta. *Herbertus lib. 17. Polo c. 10.*

Ioannnes Standon Theologus collegium Moncis acuti Lutetiæ fundauit, legauitque multa ad Pauperum, vulgo Capetarum, alimoniam.

Carolus 8. cum Cancellario & libellorum ſupplicum magiſtris ſeptemdecim conſilianos laicos & ſacerdotes creauit, quia Cancellarius tot negotijs ſe implicare non poterat.

m Fauens auſpicijs Ferdinandi & Iſabellæ Hiſpa. regum, qui duce Columbo an. 1492. Indias Occiduas aperuerant, Bulla illos legitimos earum Dominos conſtituit ita tamen vt præcones Euangelij illuc mittere tenerentur. Bulla ab Alexandro data eſt an. 1493. quarto nonas Maij ſui Pontificatus 2.

Primus præco fuit Bueil Catalanus ordinis S. Benedicti, quem Alexander Bulla ſacerdotibus duodecim præfecit, ſuumque vicarium apud illas regiones nominauit. *Fumus in hiſtoria Gallica Indiarum Occidentalium lib. 1. cap. 2.*

An. 1497. Americus Veſputius Forentinus ſub Zona torrida, vltrà citraque, terras occiduas nauigationibus quatuor aperuit & Americam de ſuo nomine appellauit. quarum duas verſus Occidentem mandato Ferdinandi Regis Hiſp. ſuſcepit, duas alias verſus Auſtrum Emanuelis Luſitaniæ regis iuſſu. Propter eius magnitudinem quarta pars orbis nominatur, neſcitur continens ne ſit, an inſula, niſi quòd eſt probabilius verſus polum quodam Iſthmo cum Groenlandia iungi. Quoniam ſæpius quidem tentatus eſt per Septentrionem ad Mare Moluccarum tranſitus, verum nunquam repertus. Per Auſtrum ad Moluccas tranſitum Magellanus teperit, & fretum Magellanicum de ſe nominauit.

An. 1501. Petrus Aluarus Cabralus Braſiliam in torrida Zona extra æquinoctialem verſus meridiem adinuenit.

Ordo pœnitentium mulierum ex proſtitutis cœpit Pariſijs.

Anni mundi. 5580

5591

222

m Alexander 6. Valentinus Hiſpanus an. 11. di. 8.

Vacat m. 1. d. 4.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Niphone, deinde Pachomo (qui præfinite ſedit anno. 1500.) an. 10.

Principibus.

Baiazete 2. Turcico 12. Imp.

Friderico 3. & poſt eum Maximiliano an. 25. Occi. Imp.

Carolo 8. & Ludouico 12. Patre populi cog. an. 17. ex ordine Franc. Regg.

Ferdinando 4. Hiſpaniæ.

Henrico 7. Angliæ.

Cazimiro 4. deinde Alberto an. 9. Alexandro an. 5. Poloniæ.

Ioanne 2. Portugalliæ, deinde Emanuele Magno an. 26.

An. Dom. M. D. quando Ludouicus 12. Pater populi dictus, regnum Gallicum init, Sophus Perſicum, noua terra aperiuntur.

DECIMO *quinto ſaeculo continuatã quidem fuiſſe Doctrinam dubitari non poteſt, quod ideo Lutherus & innumerabiles hæreticorum copia inſurrexerint &c. Sed interim id more noſtro demõſtremus è certis Græcorum & Latinorum teſtimonijs.*

Gratia Dei, fides, Iuſtificatio. *Græci in ſua Apologia Baſilienſi concilio exhibita. Beſſario & Trapezontius multis ſuorum librorũ locis. Sic Gerſon &c. Biel in can. Miſſa lect. 23. §. E Sententiarij in 2. diſt. 26. & 27 & lib. 1. diſt. 41. vbi diſputatur. an Prædeſtinationis ſit aliquod meritum.*

Eucharistiæ veritas, ſacrificium, trãſubſtantiatio, adoratio, Miſſæ ritus. *Beſſario de Eucharistia ſacramento. Marcus Epheſius lib. Quibus verbis conficiantur diuina munera. Laonicus Calcocondylas, Euchologium, in quo tres liturgia Chryſoſtomi cap. 2. Baſilij cap. 3. τῶν προηγιασμένων cap. 4. & 7. cum eius interpretatione cap. 5. & 6. Thomas Valdenſis in tomis de Sacramentis contra vuicleffiſtas, Biel in Canonem Miſſa. Sententiarij multis diſtinctionibus libri 4. Gerſon parte 1. tractatu de Cõmunione ſub vtraque ſpecie & part. 2. in Compendio Theologia tract. 3. de Sac. Eucharistia & alibi.*

Anni Christi.

1492

Baptismi effectus, necessitas, aliena fides, ceremoniæ. *In Euchologio Græcor. c. 15. 17. 79. Sententiarij multis distinctionibus li. 4. Gerson in compendio Theologiæ tract. 3.*

Pœnitĕtia & eius partes tres. *Euchologium cap. 49. 98. &c. vbi canō in extrema vnctione in Peccatoris confessione seruādm. Ibidem Gerson. Sententiarij lib. 4. dist. 14. vsque ad dist. 22.*

Claues Ecclesiæ. Absolutio. *Trapezūtius, in dictum Euangelij si sic volo eum manere &c. Græci in suo Euchologio ca. 114. Sententiarij li. 4. dist. 18. & 19. per totū. Biel. in can. Miss. lect. 23. per totum. Gerson parte 2. tract. de potestate ligandi atque soluēdi, & alio, de contemptu Clauium.*

Confirmatio, reliqua alia sacramēta, & eorum vsus. *In Euchologio ca. 95. 97. 98. vbi sacramentum vnctionis extremæ vocatur, εὐχέλαιον & ἁγιέλαιον ὁ ς. cap. Iaco. cap. 18. & 19. & seqq. vbi matrimonij officium cap. 111. & seqq. vbi ordinum singulorum dispensandorum ritus & officiū. Aeneas Sylnius epist. 130. ad Bohemos. Septem sunt Ecclesiæ sacramēta, etsi vos tantū quinque recipitis. (Nam de confirmatione & extrema vnctione nihil sentiebant) D. Antoninus p. 3. tit. 14. c. 1. §. 3. ad eripiēdū nos ab infirmitatibus spiritualibus animæ Dominus instituit medicinas septem Sacramentorum. Gerson in regulis Moralibus part. 2. & in compendio Theologiæ tract. 3.*

Primatus sedis Apostolicæ. *Gerson de Auferibilitate Papæ, & 4. parte Sermo. de pace & vnitate Græcorum. Omnes principes & alij subiectionem habent ad Papam, in quantum suis iurisdictionibus, temporalitate & dominio abuti vellent, contra legem diuinam & naturalem. Item lib. de modo habēdi se tempore Schismatis. Baldus leg. f. in fine C. D. L L. nu. 4. solus Papa potest deponere Imperatorem, & non ex omni causa, sed solo ex causa graui & notoria, ex qua turbatur vniuersalis status christianus vel Ecclesiæ. Et Nu. 2. Cum Apostolicus confirmet Principem, istud est manifestum signum superioritatis, vt in Authētica, De defensore ciuitatis, §. interim. Et ideo imperator iurat Papæ fidelitatē. Thomas Vualdensis contra Vuiclefistas. Io. de Turr. Cre. in summa de Ecclesia, & alibi. Trapezuntius in dictum Euangelij, Si volo eum manere. Aeneas Syl. epist. 278. Gabriel Biel in Can. lect. 23. Clemangis de corrupto Ecclesiæ statu.*

Liberum arbitriū, bona opera. *Græci in Apologia ad Concilium Basileense. Trapezuntius vbi supra. Biel in in cano. Missæ lectio. 29. & 59. Gerson in compendio Theolo. tract. 2. Sententiarij in 2. sent. dist. 25. 26. 28.*

Sanctorum preces, suffragia, Inuocatio, reliquiæ, imagines, festa. *Græci in Horologijs & Menologijs suis. Item Euchologio, vbi de crucis collocatione c. 30. & Exaltatione cap. 93. & lectiones Apostolicæ & Euangelicæ de SS. martyribus cap. 103. de sanctis medicis cap. 104. de Sancto Chrysostomo & reliquis Sanctis pontificibus cap. 105. de alijs varijs Sanctis cap. 106. 107. 108. 109. sed & apud nostros huius sæculi scriptores de ijs omnibus extant sermones & tractatus pene innumera. Biel in canonem Missæ lectione 30. 31. 32. 79. & de imaginibus lect. 49. & de reliquijs lect. 42.*

1500

Preces pro defunctis. Purgatorium. *Dionysius Carthusianus de quatuor Nouissi-*

Anni mundi.

5580

tisijs prædicatione Ioannis Tissetani Minoritæ an. 1494. *Continuatio Palmerij, Volater.*

Ioannes Mederus, Ioannes Dalburgius, Georgius Florus Baldinus, Guilelmus Pepinus, Baptista à Satis, Ioannes Keiserspergius, Hieronymus Sauanarola, Theologi. Ioannes Trithemius, qui suum de scriptoribus Ecclesiasticis librum absoluit an. 1494.

An. 1493. cœpit expeditio Francorum pro acquirendo Regno Neapolitano, contra Alphonsum Regem: Carolus Rex Franco. statim illud regnum obtinuit, sed an. proximo ab eo ad Ferdinandum Alphonsi filium defecit.

Morbus sacer sub primum descensum Francorum in Italiam primùm cœpit agnosci in Europa, & propterea dictus est Gallicus, & Neapolitanus, Hispani Arragonenses vocant eum Morbum S. Sementi, Granatenses Curialem, Franci grossam verolam.

An. 1494. obierunt tria literariæ reipublicæ lumina, Hermolaus Barbarus Patriarcha Aquileiensis, Angelus Politianus vir eloquentissimus, & Ioan. Picus Mirandulæ Comes summus Philosophus. *Continuat. Palmerij.*

Ioan. Nauclerus Tubingensis, cuius historia à Surio Carthus. continuata est. Philippus Bergomensis, Hermannus Schedellius, Baptista Egnarius, Raphaël Volaterranus, Frāciscus Irenicus, Iacobus Vuimphelingius, Polydorus Virgilius Anglus, Ludouicus Patricius, Antonius Sabellicus, historici celebres. Sebastianus Brand, Georgius Valla, Iodocus Badius, viri docti.

Emanuelis Regis Portugaliæ auspicijs sub an. 1500. aperta est nauigatio in Indias, circumnauigata tota Africa & repertis multis nouis regionibus & insulis. Prima illa nauigatio fuit vsque ad Callicutium, deinde Cochinum, vbi magnum Christianorū numerum S. Thomæ videre licet, quorum sacerdotes in magna degunt abstinentia, in templis Crucem tantùm habentes. Sacrificant pane Azymo, & vino ex vua passa & aqua expresso, quòd alio careant. Apostoli corpus hinc procul 350. milliaribus situm est apud oppidum Mailapur, etiam Saracenis & Paganis venerabile. *Volater. lib. 12. Geograph.*

Parlamentū Rothomagēse Scacarij loco, à Ludouico 12. instituitur, an. 1499. Cal. Octobr. Sic Aquense in Prouincia Narbonensi & Burdegalense in Aquitania.

Iosephus Indus patria Caragonorensis vir Christianus Romam venit & Alexandro 6. narrauit eorum populorum, qui circa insulam Ormum & reliquum Orientem habitant, magnum quēdam esse Antistitem, qui Catholicus appelletur, cui astent Cardinales duodecim, Patriarchæ duo, Archiepiscopi & Episcopi complures. *In eius nauigatione cap. 33. Osorius de Emanuele.*

An. 1499. septuaginta Turcorum millia per Vualachiam in Russiam se effundentes frigore & fame consumpta sunt. Reliqui à Stephano Vaiuuoda contrucidati. *Cromerus lib. 30. Polon.*

An. 1500. quidam Iudæus nomine Lemlen imposuit Iudæis quibusdam (credo in Germania) se esse verum Christum, quem expectabant. *Ioann. Isaac super Epistolam R. Mosis filij Maimon, quam ipse ex Hebræo in Latinum conuertit.*

Eo anno Portugallia Iudæi excedere iussi sunt, octo annis postquam à regibus Hispanis in perpetuum eiecti essent. *Vasæus.*

Ismael

Ismael Sophus ex Assumcassani filia progenitus Mahometanam legem nouis interpretationibus exponens, nouam religionem introduxit, atque ea via Persiæ Regnum occupauit. *Paul. Iouius.*

mis. In Apologia Græcorum de Purgatorio igne, Basiliensi concilio exhibita, & per Ioan Hartungum versa, vbi Græci huius æui docent tria è suis patribus 1. quorundam reatus post mortem à Deo cõdonari. 2. id fieri Dei clementia & Ecclesiæ precibus 3 eos interim expiari lustratione carceris, vel tenebrarum & ignorationis, & exilij: hoc vno à Latinis differentes, quod ignem purgatorium corporalem, materialẽ ve negent, vt in eo non pœnam sensus, sed damni duntaxat constituant. Hinc in eorum Euchologio cap. 118 pro monacho mortuo ferale officium. cap 119. pro sacerdote mortuo. cap. 120. pro laicis mortuis. ca. 121. pro fœminis dormientibus, c. 122 & vltimo, pro infantibus defunctis. & in ipsorum liturgijs cap. 1. 3. 4. 7. Sententiarũ dist. 21. lib. 4. Biel in can. Missæ lect. 56. 57. 58.

Reliquos infinitos alios Luteaus quoniam his præcipuè temporibus hæreticis suspecti sunt, quòd Hussitas, Hieronymum de Praga, Ziscam ac eorum multiplices & dissectas sectas proscripserint, ftyloque & igni persecuti sint. Superfluum etiam esset Synodos totius huius spatij itémque Historicus recensere, cum omnes eandem prorsus Ecclesiæ faciem cum superioribus sæculis nobis pingant, vt propterea ad illos nec velim nec ausius prouocare.

a REGNVM Manicongo an 1503. in Africa Christi fidem suscipit.

Aleuante & Morath Chamo Iacuppi filijs contendentibus, adueniens Ismael Sophus adhuc adolescens, qui nouam sectam Mahometanæ perfidiæ à patre Hardnelle cœptam supplicij metu suppresserat, primo Aleuantem acie secum congressum obtruncat. Deinde Morath Chamum in Arabiam profugere compulit.

Sic rerum potitus à Persico Oceano ad Seruanorum fines atque ipsum Caucasum mõtem & per Hyrcani maris meridionalem oram ad Coraxenos omni regione perdomita, Zagaleisque Tartaris ad Oxum Iaxartemque flumina pertinentibus sæpe acie superatis, in Armeniam reuersus est, vbi aliquanto post in Calderanis campis à Selimo Turca vincitur, cuius virtuti totus Oriens cesserat.

Helenæ Alexandri regis Pol. vxori diadema de more reginarum non est impositum, quòd Græcorum Schismati esset dedita, vt pote Ioannis magni ducis Moschorum filia. *Cromer. lib. 30. Pol.*

Bogdanus Vualachiæ Vaieuoda his legibus Elizabetham sororem Alexandri regis Pol. accipit in matrimonium, vt is ad Ecclesiæ Romanæ ritus cum aulico suo comitatu accederet: In Vualachia vt templa, sacerdotes, & vnus Episcopus Romani ritus instituerentur, Romanus Pont. Bogdano postulante matrimonium id approbaret. *Ibid.*

Ismael Sophi magni Vssumcassani Regis ex filia nepos persuasione commutatæ religionis excitatis in suam sectam Orientis gentibus, Iacuppi Regis auunculi sui filios regno depulit, mortem patris vindicans & nouam religionẽ propagans, per Armeniam, Mediam, Persidem, Parthiam, Mesopotamiam, Assyriam, Hyrcanos & Turcas lacessiuit. Edicta inusitati generis venatione Syluestres equos cepit & domuit, qui aspectu truces, prælongis atque horrentibus comis, rigida ceruice, & arietino capite deformes, bidui cursu minimè satiscunt. *Iouius lib. 5. viro. Ill.*

Ludouico 12. Academiam Parisiensem priuilegia sibi sublata conquerentem, turbasque concitantem reprimente, in publico Academiæ apud Bernardinos conuẽtu decretum est, vt conciones, Medicinæ praxis, studium, lectionesque statutæ intermitterentur.

Georgius Amboësius Cardinalis & Legatus Franciæ instituitur, qui vnico Rothomagensi sacerdotio absque vllis Abbatiis &c. cõtentus, è viuis multo post decessit. Vir antiqua virtute & fide, nondum conscientijs ad Sacerdotiorum Polygamiam prostitutis.

b Bellica gloria, quàm Pontificia clarior. Moritur dum celebratur Concilium Lateranense.

Bononiam expugnauit: Seruiam, Rauennam, Fauentiam, Forum-

Anni Christi		Anni mundi
	DECIMVM SEXTVM ET vltimũ sæculũ.	
	223.	
1503	a Pius 3. Senensis, di. 16.	5591
1503	Vacat d. 24.	5591
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Pachomo.	
	Principibus.	
	Baiazete 2. Turcorum Imp.	
	Maximiliano Occid. Imp.	
	Ludouico 12. Franc. Reg.	
	Ferdinando 5. cog. Catholico Hispaniæ.	
	Henrico 7. Angliæ.	
	Alexandro Poloniæ.	
	Emanuele Mag. Hispaniæ.	
	224	
1503	b Iulius 2. Genuensis, an. 9.	5591
1513	mens. 3. di. 12.	5601
	Vacat d. 17.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Pachomo, deinde Theolypto an. 10.	

Anni Christi.

Principibus.

Baiazete 2. & post eum Selimo 1. an. 8. Turcorum 13. (alijs 9.) Imp.

Maximiliano Occid. Imp.

Ludouico 12. Franc. Reg.

Philippo primo an. 2. & iterum patre Ferdinando Catholico an. 10. pro Carolo nepote suo Hispaniæ Reg:

Henrico 7. Angliæ, deinde Henrico 8. an. 39.

Alexandro Poloniæ, deinde Sigismundo 1. an. 41.

Emanuele Portugalliæ.

1510 *CONCIL. Gallicanum Turonese, omnium Episcoporum Galliæ, & plurimorum doctorum tam Theologiæ, quàm iuris Canonici, pro Rege Franciæ cōtra Pontificem Romanum. In quo decretum est, vt mitterentur ad PP. legati, qui cum eo de pace agerent, vel si ipsos nollet audire, eum prouocarent ad conuocandum generale Concilium. Chro. Frā.*

Anni mundi.

ForumIulium & reliquas Ecclesiæ terras à Venetis occupatas vi obtinuit: Mirandulam & Mutinam cepit. *Paul. Ioui. & Continuatio Palmerij:* Gallos opera Heluetiorum è tota Italia expulit, vnde à nonnullis ei tribuitur titulus liberatæ à Gallis Italiæ. *Surius in histor.*

Edictum in Ludouicum 12. promulgauit quo eum & quotquot illi studerēt, omnibus & Schismaticorum & Hæreticorum pœnis subijciebat, facta cuique potestate fortunas, regna, resque illorum inuadendi. Ex quo secuta est Regni Nauarrę occupatio. *Guciardinus historiarum sui temp. lib. 11.*

Iulius Pont. Maximilianus Cæsar, Ferdinandus Hispanus, Ludouicus Gallus, Alphonsus Ferrariensis in Venetos conspirantes, eos omni Imperio terrestri spoliarunt. Ottomanni autem multis vrbibus & insulis Græcis, donec Cyprum tandem nouissimè amiserint.

Academia Francofordiensis approbante Iulio PP. instituitur an. 1506. ab electore Ioachimo Brandeburgensi Marchione. *Mons.*

Florent doctissimi viri, Iohannes Lapidanus doctor Theologus, qui linguam Hebraicam Lutetiæ docet ipsum Ioan. Reuchlinum Capnionem, *Vt agnoscit ipse in sua Apologia.* Ioan. Reuchlinus Capnion Hostratiano dissidio, variè afflictus, (qui primus eo tempore cœpit Hebraicam linguam in Germania profiteri) Marcus Marulus Spalatensis, Lodoïcus Viues, Iacobus Faber Stapulensis, Desyderius Erasmus Roterodamus (obijt an. 1536. septuagenarius) Syluester Prierius Dominicanus Italus.

Petrus Galatinus, qui eandem Hebraicam in Italia excolebat (Nam ea inter Christianos incipiebat propagari.)

Aelius Antonius Nebrissensis, Iacobus Lopes Stunica Philosophus & Theologus, Græcæ, Hebraïcæ & Arabicæ linguæ peritus, Hispanus vterque.

Ioan. Picus Mirandula Marti. Datyli Hebræi discipulus, & æmulus Pici Mithridates Romanus, Hiero. Aleander Brundusinus, Iustinianus Nebiensis, Aug. Steuchus Eugubinus Itali.

Francis. Ximenius episcop. Toletanus Compluti Biblia multis linguis & interpretationibus insignia typis exprimi curauit, secundus post Origenem Adamantium.

Galius & Pontifex vario marte congrediuntur in Italia. *Paul. Iou.* Vnde Rex Ludouicus & Maximilianus Imper. curant haberi Concilium, quod nunquam fieri potuit, Pontifice reclamante.

5598 Philippus Archidux Austriæ, Caroli quinti Imp. pater annos. 2. regio Hispaniæ sceptro potitur. Comitatū Flandriæ cū reliquis ditionibus regno Castiliæ vnit. Immatura morte præreptus regnum Ferdinando 5. Catholico patri, qui se Neapolim receperat, reliquit, donec Carolus adoleuisset.

Sultanus Aegyptius ereptū sibi dolens vectigal reliquorum Christianorum, Alexandriam gratia merces Indicæ adeuntium, ad Iulium Pont. Oratorem denuntiatum misit, nisi Portugalenses abstineant, se quoque Hierosolymitanum iter prohibiturum. *Volat. lib. 12. Geogr.*

Huius laudis æmoli Hispani sub Ferdinandi regis auspicijs duce Christophoro Columbo an. 1496. Gadibus soluūt inter Zephirum & Austrum. & Canarias, aliasque insulas, deinde Orbem nouum aperiūt, non ad antœcos siue antipodas, vt Lusitani, sed ad periœcos nostros cursum dirigentes.

Oo *Ibid.*

Ibid.

Baiazetes 2. Turcorum duodecimus Imperat. venenato Pharmaco, sibi iussu Selimi filij per Iudæum quendam medicum parato, interijt an. 1512. postquam Imperio præfuisset 31. annis, quibus Valachiam & Moncastrum (hodie Neper) ac Lithostomum oppida subegit, contra Caitheum Sultanum Aegyptium copias misit (tunc Turci tantam ab illo Sultano stragem acceperunt, vt nullam vnquam maiorem tulerint) Venetis Lepantum (antiquis Naupactum) & Methonem vrbes ademit: Gallos se aggressos fugauit: fœdus inijt cum Venetis, quod durat in hodiernum diem: ferrum Lanceæ, quæ Christi latus aperuit, ad Innocentium 8. PP. per Mustapham Bassam Visirum dono misit. *Paulus Iouius lib. de reb. Turci.*

Anno 1510. 8. Idus Februarij circa horam noctis secundam Paulus *Form* in Marchiæ Brandeburgensis villa *Knobloch*, è templo subreptam thecam argenteam & inauratam, qua Eucharistia conseruabatur, cum sacra hostia vendidit cuidam Iudæo, qui post multos ictus pugionis videns eam integram permanere, ira excandescens, Si tu es (inquit) Deus Christianorum te ipsum manifesta: mox hostia in tres partes diuisa sanguine per oras maduit. Eo territus Iudæus, postquam illas particulas panno inuolutas apud se detinuisset, missis duabus ad duos alios suæ factionis, tertiam iterum pugione confodit, sicque denuò sanguinis guttulæ dimanarunt. Tunc timens ne scelus proderetur, eam absumere voluit, sed cùm non posset, proiecit in flumen, dein illa enatante, in ignem: demum cùm intacta esset, commiscuit azymo, ac vbi fumo imposuisset, ille alioqui obscurus resplēduit, & massula azymi, cui tertia illa particula erat immixta, in Iudæi faciem insilijt. Re à Magistratu cognita Paulus *Form* forcipib⁹ discerptus est, & in cineres redactus: Omnes Iudæi illius Marchiæ carceribus inclusi sunt Burlini, ex quibus habita quæstione cum inter alia flagitia faterentur se septem Christianorū infantes acubus & punctionibus peremisse, eorum 38. (al. 40.) flammis traditi sunt, & duo, qui petierunt baptizari ante mortem, capite plexi sunt. *Sur. in histor. & Historia rerum memorabil. &c. conuersa à Pontano lib. 1.*

Acurius Ioseph sacerdos, Moses Monachus Diaconus, Helias Hypodiaconus è Syria ad concilium Lateranense legati mittuntur à Petro Patriarcha Maronitarum è Monasterio S. Mariæ de Cannbin in monte Libano ann. 1515. Febr. 14. Ab his Theseus Ambrosius Albonesij regulus Iurisc. literas Syriacas didicit, à quo postea canonico D. Augustini Bononiæ illæ inter nos cœperunt propagari, Leone 10. Pontificatum administrante, quando introductionem in linguam Chaldeam, Syriacam & Armenicam euulgauit. *Ipse Ibid.*

Sub an. 1510. Occidentales populi per Dominicanos ex Hispania conuertuntur.

Selymus Campsonem Gaurum Cairi Sultanum eiusque exercitum ad Singam occisione deleuit. Indeque Syriam, Iudæam, atque Aegyptum victorijs peruagatus, Mameluchorum nomen & Sultaneum Imperium euertit, Tomōbelo vltimo Sultano, qui in locum Campsonis demortui tumultuariè suffectus fuerat, capto.

Tomombeium vltimum Aegypti Syriæque Soltanum vicit, captum, diuque in quæstione de Thesauris tortum, impositumque vili camelo & per Cairum circumductum, ad Ba-

Anno Christi.		Anni mundi.
1511	*Pisanum, coactum à Maximiliano Imp. & Ludouico Rege & quibusdam Cardinalibus, contra Iulium PP. postea translatum est Mediolanum, deinde Lugdunum: sed sine profectu & vllo exitu, interueniente morte Iulij Papæ. Chro. Frāc.*	5599
1511	*DECIMVM nonum Concilium œcumenicum Lateranense indictum est à Iulio Papa contra Concilium Pisanum, cōtra Turcos, & pro reformatione Ecclesiæ, sed ipsius morte est interruptū, & postea continuatum & absolutum à Leone 10. PP. anno 1517. 17. Calend. April. Sleid, lib. 1. & Surius. In hoc Pragmatica Sanctio factione quorundam abrogari finitur.*	5599

Anni Christi. | Anni mundi.

225

1513 c Leo 10. Florentinus 5601
(*Prius dictus Ioannes de Medicis*) an. 8.
1522 mens.8. di.21. 5610

Vacat m.1.d.7.

Patriarcha.
Constantinopoli Theolypto, deinde Ieremia an.15.

Principibus.
Selimo 1. & Solimano eius filio an.46. per ordinem successionis Turcorum Imp.

ad Basuëlam Syriæ portam laqueo necauit, vncoque ferreo suspendit. *Iouius lib.4. vir. Illust.*

Ismaëlem Sophum occupata Taurisiô eius regia in Calderanis campia deuicit. In eo loco canceroso renum vlcere pestilenti infœlicem exhalauit animam octauo Imperij anno, in quo patrem Baiazethem acie adortus opprimere cogitarat, & veneno sustulerat postquam Acomathem & Corcuthum Germanos fratres & septem impuberes consanguineos ad vnum omnes peremisset, dictitans nihil suauius, quàm sublato omni consanguineorum metu solum regnare. *Idem lib.5.*

c Anno 1517. PP. promulgauit per vniuersam Christianorum ditionem remissionem omnium peccatorum ijs, qui sua bona in expeditionẽ Turcicam erogarent, quę Cruciada vocabatur. Eius rei cura in Germania Alberto Moguntinensi Episcopo à PP. demandatur, qui elegit Ioannem Tetzellium Dominicanum: quod ita offendit Augustinianos, maximè Staupitium ordinis generalem per Germaniam genere clarum ac disertum, Martinum etiam Lutherũ, vt ipse contra tales Indulgentias eodem anno tonare cœperit, fretus Friderico Saxoniæ Duce, quem suarum partium reddiderat: 95. propositiones edidit quibus oppugnabat Indulgentias: contra Tetzellius alias 106. Luteranis planè contrarias. Ex hac lite ortum est illud LVTERANAE hæreseos incendium, quo tota pene Europa conflagrauit. *Surius in sua historia.* At Sleid. lib. 1, paulo aliter.

Pragmaticam sanctionem sustulit, Concordata, quæ vocantur, cum Rege Francisco agitans, de nominatione Episcoporum & Abbatum specioso prætextu, vt Rex propter electionum abusus Doctorem quidem vel Licentiatũ Theologiæ, Iuris ve canonici è celebri academia ad Episcopatum, Religiosum eiusdem ordinis, Doctorem similiter, vel certè Baccalaureum earundem facultatum ad Abbatiam nominare teneretur: reuera autem ageretur mysterium illud iniquitatis, quo perditam Ecclesiam Gallicanam cernimus.

Hinc enim eius pernicies, in ea omnis generis hæreseon, Simoniarum, Fiduciarum seminariũ, scientiæ, virtutis, pietatis exterminatio, regni pestis.

An. 1515. Concordata sunt condita. 1516. decimę sacrilegij species introductæ. 1517. Lutherus emersit. paulo pòst fœdus cum Turca agitatur, & magistratus omnes vænales prostituuntur, ne quisquam bonus & doctus ad eos possit sine numerata pecunia contendere. Bella successio & nostris digna moribus, ad quam aliquis scilicet Deum expectet propitium.

Emanuel Portugalliæ rex ad extendendam subactæ à se Indiæ laudem Leoni pontifici suę victorię trophęa, Elephãtum aurea instratum stragula & turrito ephippio Indos homines gestantem, passus ad modulos tibiarum temperantem, Principem, hominesque augustiore habitu, certo gestu venerantem, per Tristanum Acuninm Lusitanum dono misit. Addiderat Rhinocerotem Elephãto paulo humiliorem, lõgitudine parem, sed in Ligusticis scopulis mersus est. *Ioui. lib.4. viror. Illust.*

Florentini, qui intestinis discordijs ferè continenter per an. 300. laborauerant, tanta quidem rabie, vt modo Patricios, modo Populares alternante victoria è ciuitate in exilium expellerent, suis sedibus integras sępe familias delerent, armis Cæsarianis oppressi, Dominum sibi imponi passi sunt, Alexandro Duci, qui mox interfectus est à Laurentio cognato,

primum obremperantes ea lege, vt hæc dignitas ad liberos eius pertineret, atque his deficientibus ad eius cognationis proximos.

Senenses & ipsi seditiosissimi aliquot post annos eãdem fortunam subierunt.

An. 1514. Muleamethes, cui Sciriffo q. magno sacerdoti cognomen erat, ex Eremita & cõcionatore ad regna Fessæ & Marochi peruenit, religionis nouæ authoritate & armorum gloriæ florens. Ita Africam miscuit, vt coacta multitudine in Lybię & Aegypti interiora penetrans, tribus annis obtinuerit præter superiora duo, regna Tremissæ, Darę, Taphiletæ, Suę, quæ 43. annis tenuit, venando à stipatoribus corporis senex admodum interfectus sub an. 1557. *Iouius li. 7. vir. Illust.*

Huius Eremitę initia attingit Ioannes Leo in descript. Africæ, qui cum eo versatum se per tres dies scribit.

Eius filius Abdala pòst, Marochi regnat. Eodem tempore & spiritu Lutheros de ordine Eremitarum August. cœpit tale quid moliri in Europa, sed ad tantam fœlicitatem peruenire non potuit, etiam si Cardinalatum, indeq́ue Papatum animo fuisset complexus.

Ioannes Eckius, Fridericus Nausea, Iacobus Latomus, Syluester Prieras, Ioan. Cochleus, Iacobus Sadoletus, Huldrichus Huttenus eques Germanus, Ludouicus Berus, Langdailus Anglus, Ioan. Arboreus Laudunensis, Ambrosius Catharinus, Thomas de Vio Caietanus Cardinalis, Ioann. Fischerius Roffensis Episcopus, & Thomas Morus eques, Angli (hi duo pro tuenda religione, & quòd nollent secundas nuptias Henrici 8. priore viuente, approbare, mortem obierunt an. 1535.) Iodocus Clictouæus, viri doctissimi, & fidei defensores.

Martinus Ludderus siue Lutherus Saxo (ferunt eum ex incubo natum *Cochl. de acti. Luth.*) monachus Augustinianus, cum suis sectatoribus hæreticus pronunciatur anno 1518. (alij 1520.) 6. Calend. Augusti. *Carion. lib. 3.* An. 1520. Louanienses & Colonienses Theologi multos ipsius libros dignos flammis decernunt, qui in Germania eodem anno ex mandato Imperatoris & Leonis PP. combusti sunt. *Sleid. lib. 20.* Anno sequente Parisienses Theologi damnarunt hæresi eiusdem scripta: Carolus 5 eum proscripsit. Ipse dum esset in exilio scripsit librum de abroganda Missa priuata (ad quam cum communione sub vnica specie abolendam se ratiocinationibus diaboli persuasum fuisse gloriatur in lib. de Missa angulat. fol. 228, tom. 7.) ad fratres suos Augustinianos Vuitenbergenses, qui primi omnium Missas abrogarant, quos hortatur, vt in eo incœpto etiam contra conscientiæ (ô vox impia) accusationem persistant, sicut & se in quibusdam fecisse ait. *Sleid. lib. 3. Suri. in histor.* Tamen postea Lutherus factum Augustinensium publicis concionibus reprobauit *Suri.*

Aliqui eum Antichristum esse contendunt, quòd sit caput & Patriarcha hęreticorum in Occidẽte, qui se toti armarunt contra Christi doctrinam & beneficiorum eius memoriam. Addo ad illorum coniecturas לולתר *Lulter* characteribus Hebraicis reddere numerum Antichristi *666.* Apo. 13. Ex quo apparet, vt quamuis non videatur verus Antichristus, tamen nobile proximumq́; eius sit membrum, qui Mahometis veri Antichristi regnum in has terras inducturus sit, quemadmodum & eius ministri & sectatores certatim ad Mahometismum quotidie deficere (pro dolor) cernimus.

Omnes in Regno Granatæ aut Christiani fieri, aut regno exire

Anno Christi		Anni mundi
1513	*Maximiliano & Carolo 5. an. 39. ex ordine Occidentis Impp.*	5601
	Ludouico 12. & post eum Francisco 1. Valesio an. 32. Franc. Regibus.	
	Ferdinando 5. cog. Catholico iterum Hispaniæ reg. deinde Carolo 5. Imp. an. 39.	
	Henrico 8. Angliæ.	
	Sigismundo 1. Poloniæ.	
	Emanuele Portugalliæ.	
1522		5610

Anni Christi.	Anni mundi.	
		eaire coguntur. Regnum Magnicongo in Africa, Regi Lusitaniæ fœderatum fidem Christi suscipit. *Com Palmer.*
1513	5601	Franciscus Valesius Dux Engolismensium literarum instaurator, Rex Francorum inauguratur an. 1515. quo quidem Mart. Lutherus scribit contra indulgentias. Sequente an. expeditione in Mediolanum suscepta ad 15. horas cum Helvetijs pugnans victor euadit, Mediolanum recepit, fœdus cum Heluetijs init certa pecuniæ, quæ singulis annis illis pensitatur, pactione: cum Leone PP. conciliatur ius creandorum Præsulum conuentibus Sacerdotum & Monachorum adimit & sibi vendicat. *Tili.*
		Henricus 8. Anglorum Rex, quòd librum plenum pietatis & eruditionis contra Lutherum scripsisset, meruit titulum DEFENSORIS FIDEI, sibi & suis posteris à Leone Pontifice concessum. *Sleid. lib. 3. Georgius Lilius in Chron. Anglor.*
		Ferdinandus Hispaniæ Rex nullo meliore iure, quàm quod sibi vtile & commodum esset, Regnum Nauarræ, expulso Ioanne Albreto occupat anno 1513. *Ioan. Tili.* Et regnis Castiliæ sociat. Ioanni autem Albreto siue Labritensi regnum venerat è Catarina Foissea herede. Paulo aliter rem narrat Guiciardinus historiarum sui temporis lib. 11.
		Ex Aragonijs tandem ponitus nuptijs Isabellæ Castiliæ reginæ, deinde regno Granatensi, pulsis Saracenis siue Mauris, qui id tenuerãt annos plus 780. decennali bello, vniuersæ Hispaniæ vires obtinuit, Lusitanis exceptis, quæ cum Iohanna filia, nuptijs, postea transierunt ad Philippum Austriacum Maximiliani Imp. filium, Caroli 5. & Ferdinãdi Impp. patrẽ. Iudæos seuero Edicto ablegauit, Punicas vrbes à Syrtibus ad Herculis columnas vi cepit, nouum orbem ac inauditum immẽso & insuperabili Oceano mira fœlicitate perdomito tot auitis regnis adiecit, vt regum huius memoriæ maximus haberi possit.
		Eo tamẽ deserto, quòd parum esset liberalis, Hispani Philippum Maximiliani Cæsaris filium, qui in Hispaniam nauigauerat ad adeundum Isabellæ socrus regnum recipiunt, anteponentes alienigenam principem indigenæ, generum socero, nouum regem iuuenẽ seni. qua re Ferdinandus offensus Neapolim nauigauit. Nec multo pòst, vbi oborta febre Philippus interijsset, rebus compositis ad sua regna redijt.
		Eo defuncto Carolus 5. postea Imp. regnis Castellę, Legionis, Aragoniæ, Nauarræ, Valentiæ, Granatæ, & reliquis potitus est.
		Hispania cum primum paruit Austrijs Dominis & Belgis præfectis magnis motibus agitata est. Belgas enim perosi Hispani rebellaruot. Quam defectionẽ & prælia multa & incendia vrbium & damna prouinciarum secuta sunt, nec cessarunt, nisi externo milite conspecto.
		Anno 1516. abrogata est in Gallijs Pragmatica sanctio, & Concordata (vt vocant) substituuntur, fremente vniuerso clero. Scholasticis, populo, bonis deniq; & doctis omnibus. *Ioan. Tili. Carion lib. 3.*
		An. 1517. Elias Leuita Iudæus Grammaticorum Hebraicorum summus & facillimus, suæ linguæ discendæ Christianis Romæ, Venetijs, & alibi in Italia, in quam è Germania venerat, copiam facit, ob quam rem magnas à reliquis Iudæis calumnias & odia sustinuit. *Ipse passim.* Egidius Cardinalis
1522	5610	Eliæ studiosos hebraicatur.
		R. Abraham de Balmis, qui Grammaticam scripsit Venetijs, R. Iacob filius Selomonis, qui collectanea è Thalmud

Constantinopoli medici.

Anno 1519. quo Carolus 5. Imperium suscepit, quatuor post Francisci Reg. inaugurationem, vno antè Solimani Turcæ principatũ, ad 4 Non. Iul. cœpta est disputatio Lipsica in aula Georgij Ducis Saxoniæ inter Ioan. Eckium, Lutherum & Andream Carolostadium, in qua Lutherus iracundus, admonitus vt sedatè se gereret, Neque (respondit ille) propter Deum hæc res cœpta est, neq; propter Deum finietur. Durauit illud colloquium 11. dies. *Historia rerum memorabiliũ &c. conuersa à Pontano, lib. 1. Surius in sua hist. & multi alij.*

Eodem anno Vlrichus Zuinglius cœpit Tiguri oppugnare Indulgentias, & posteà an. 1524. Berengarij hæresim refricare vna cum Oecolampadio, propositis 47. articulis suæ doctrinæ, (*Surius Sleid. lib. 1.*) cuius probationes, saltem quantũ ad præcipuũ caput, de Cœna, in somnijs à quodam monitore spiritu (ater ne an albus fuerit ignorat) Idib. April. se accepisse gloriatur, in lib. Subsidij de Eucharist.

An. 1521. cœpit bellum funestissimum inter Carolum Imperatorem & Franciscum Francorum Regem. Durauit 38. an.

Cum quartum iam mensem Ticinum Franc. obsedisset, pugnauit cum Cęsarianis & captus est. an. 1525. Quam Cęsar Carolus 5. anno proximo in Franciam remisit, duobus eius filijs obsidibus receptis, quos redemit Pater vicies centenis millibus nummûm aureorum.

Eo anno Ignatius Layola Hispanus societatis Iesu fratribus initium dedit. Decem alios sibi adiunxit, quibus comitatus Lutetia Romam, obtinuit an. 1540. vt suæ religionis institutum à Pont. confirmaretur. Ex ijs primus Franciscus Xauierius ad indos mittitur, principio an. 1541. tanto Dei numine, vt socij deinceps consecuti multa & præclara pro religionis incremento gesserint, quotidieq; gerãt. Superiore ab ineunte societate anno .i. 1520. Lutherus à Pont. declaratus fuerat hæreticus. Nempe, quo tempore Satanas ad diruendum aliquos erigit, Deus alios ad ædificandum excitat.

Selimus Turcorum 13. Imperator, postquam debellato Sophi Persidis, & Capsoneac Tomombeo duobus, per ordinem, Aegypti Sultanis in prælio cæsis, suo imperio adiecisset Syriam Aegyptum & Arabiam, obijt an. Christi 1520. & sui Imperij an. 8. proficiscens Adrianopolim eo in vico, Chiorlico nempe, in quo anno ante decimo, cum Baiazete Patre ausus fuerat bellum committere. *Paul. Iouius lib. de reb. Turcic.*

d Vir doctissimus & moderatę vitę, olim Theologus Louaniensis, præceptor Caroli 5. Imperatoris, & nomen, quod antea habebat, retinuit, multa scripsit.

Cum apud eum Erasmus accusaretur, respondit. Se non bonas literas persequi, verum impias hæreses.

Sanctes Pagninus concionator Apostolicus.

Solymanus Turca vrbem Belgradum, Hungariæ propugnaculum, & Rhodum insulam 7. mense obsidionis cepit. *Sleidanus lib. 3. & Suri. in hist.*

Mustapham filium maiorem per speciem colloquij euocatum in conspectu suo strangulari fecit. Baiazethem alterum filium, qui contra alium F. Selimum de Imperio decertans in media Asia & victus in Persiam fugerat, à Sophi Tamma, post multas legationes vltro citroque missas postliminio redditũ, ex templo cum tribus filijs in ipsius Imperij aditu interfici iussit.

Ismael

Anni Christi		Anni mundi
	226	
1522	d Adrianus 6. Batauus Traiectensis, an. 1.	5610
1523	mens. 8. di. 6.	5611
	Vacat m. 2 d. 4.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Ieremia.	
	Principibus.	
	Solimano Turc. 14. Imp.	
	Carolo 5. Occid. Imp. & Hisp. Reg.	

Anni Christi. 1522

Francisco 1. Valesio Francorum Reg.

Henrico 8. Anglorum.

Sigismundo 1. Polonorum.

Emanuele, deinde Ioanne 3. Portugalliæ an. 36.

Anni mundi. 5610

Ismaeli Sophi, qui cum Selimo conflixit an. 1515. successit Tammas, qui cum Solymano bella gessit. Postremo Casulas, ad quem ante 20. an. Solymani F. confugit.

An. 1523. Emmanuel Rex Portug. regni 26. moritur, qui Armuzium Arabiæ partem, Indiam, Indo & Gange fluuijs definitam, eam etiam, quæ vltra Gangem est, extremasque Orientis solis regiones suo Imperio adijecit & terras incognitas per suos perlustrauit. *Osorius li. 12. de eius reb.*

Ad eas victorias potissimum vsus est ductu Vasci Gauæ, Odoardi Pacieci, Francisci Almeïdæ, & Alphonsi Alburquerij. *Ibid.*

Indi indignantes Lusitanos ab extremo Solis occasu ad se profectos, Oceanumque Atlanticum & Aethiopicum prætervectos, vsque ad auream Chersonesum & Cathainum Sinarum regionem (quod spatium est ferè sex millium leucarũ) sibi iura dare & excitatis arcibus, Calecuthę, Canaooræ & alijs celeberrimis aromatum, vnionumque emporijs sedes posuisse, adeptos dominatum maris Arabici, Persici, Indici, sociarunt vires ad illos inde pellendos. Quibus accesserunt Turcę, sed neutris hic conatus prosperè cessit, quin potius maioribus rebus principium dedit; Deo in ortu Solis cupiente Ecclesiæ suæ firmum statum dare, quando in Occasu sensim perit.

Solymanus Eunuchus Bassa præfectus classis Turcicæ, quæ ad oppugnandos Lusitanos in Iodiam mittebatur, cum magnis viribus Dium vrbem, quæ illorum præsidijs firmabatur, frustra oppugnasset, Ademum fœlicis Arabiæ oppidum proficiscitur, vbi Ademanum Regem sub fide ad se vocatum, in antenna prætoriæ triremis laqueo suspẽdit. Eiusq; Gaza omni surrepta, vrbem lapideo muro munitissimã occupat. Pari sæuitia ad Zidam portũ Zibitinum regem sumptuosis muneribus gratiam eius appetentem interfecit, pręsidijs eius aulæ omnibus sub fide immaniter trucidatis.

Ioan. Stophlerinus Astronomus, Andreas Alciatus Iurisc. Bilibaldus Pirkaimerus Noribergensis.

Seditio Vuitembergensis propter Carolostadium, qui concitarat plebem ad Imagines sanctorum è templis eijciendas, cui conatui restitit Lutherus. *Sleid lib. 5.*

Cœpit clam gliscere secta Anabaptistarum in Saxoniæ partibus: eorum opinioni subscribebat Carolostadius, *vt aiunt Lutherus, Sleid. lib. 3. & 5. & Melanchthon in comment. ad Colos.*

Chrysoloræ, qui primus literas Græcas Florentiam Cosmo Mediceo Florentino duce attulit, discipulus Tifernas in Franciam venit. Budæumque literas Græcas docuit. Deinde Ianus Lascaris mortuo Laurentio Mediceo Mecœnate suo. Atque inde literatura Græca deserta Italia ad nos migrauit.

Lascari & Budæo auctoribus Franc. 1. Bibliothecam Fontanableam instruxit, indeque Linguarum & Mathematum professores. Nam cæteri sunt ascriptitij.

An. 1522. Christernus rex Danię ab Ecclesia deficit. Tribus regnis propter crudelitatem exactus in carcere miser consenuit & mortuus est. Nam eiectus à suis à Christiano Friderici qui regnorum Daniæ & Noruegiæ curam susceperat, filio in eius locum suffecto, perpetuis vinctus catenis an. 1532. tanquam indomita bellua, clatrata in cauea ad mortem vsque seruatus est. *Iouius lib. 7. vir. Illust.*

1523 — 5611

Eius cum Stenone Sueuo bellum crudele, quale est hæreticorum ingenium, describit Zieglerus in sua Geogr. &

Anni Christi. | Anni mundi.

vt Lind. Nicolaum Stolkium, ipsi se à Luthero originem trahere gloriantur, ob eius epistolam ad Vualdenses, in qua ait melius esse omittere baptismum, quàm pueros sine fida .i. non credentes baptizare.

Tunc quidam Anabaptista Sangalli oppido Heluetiorũ, fratri suo germano caput præcidit, præsente vtroque parente, quibus persuasit (ô cæcitas!) id sibi diuinitus imperatum; sed a magistratu comprehensus eandem pœnam & ipse luit. *Sleid. lib. 6. Suri. in histor. Gilbert. Cognat. in narrat. tragica.*

Hoc ipso anno decreta fuit apud Bernates Heluetios valdè perniciosa disputatio Catholicorum cum Zuinglianis, sed nullus Catholicorum voluit adesse (quòd Senatus Bernensis leges disputationis ipsis iniquas præscripsisset) præter Conradum Tregerum prouincialem Augustinianum. Finita disputatione an. 1528. 7. Cal. Ianuar. mox apud illos & aliquot vicinos, inter quos numerantur Geneuenses, Missæ, aræ, & imagines deturbatæ & deiectæ fuerunt. Dies & annus abolitæ antiquæ Catholicæ religionis aureis literis in columna inscriptus est, vt testimonium apud posteros extaret sempiternum. *Surius in hist. Sleid. lib. 6.*

1527 — *CONCIL. Senonense prouinciale, ad reformationem morum & contra hæreses. Finitur anno 1528. Tomo 4. Concil.* — 5615

An. 1528. Disputatio Bernæ Heluetiorum de Eucharistia, post quam planè deteriores euaserũt amplexo Caluinismo.

An. 1529. Sudor Anglicus exoritur, morbus ante incognitus, prænuncius hæreticæ pestis, quæ illum pop. erat infectura duobus pòst annis.

Eodem acta fuerunt comitia Imperij Spiræ multis de causis, maxime de expeditione contra Turcos, & pace religionis. Tunc natum est Protestantium nomen, eorum, qui protestantes se quibusdam decretis eius conuentus, salua conscientia, subscribere non posse, prouocarunt ad Imperatorem, *Sled. lib. 6. Suri. in Hist.*

Ratisbonense ad reformandum clerum Germaniæ.

Eodem anno iussu Philippi Hassiæ Landgrauij fit conuentus Marpurgensis, vt Lutherani & Zuingliani inter se agerent de concordia religionis: sed, cùm decreuissent vt à scriptis famosis vtrinque abstineretur (quod Melanchthon violauit anno proximo) re infecta discessum est, Luthero recusante Zuinglianos fratrum loco habere, licet plurimum hortaretur Landgrauius, & Zuinglius palam cum lachrymis coram Landgrauio & omnibus rogaret, vt saltem frater, appellaretur à Lutheranis, *ex Lutheri scriptis Brentius in append. & Surius in Hist.*

Mox mense Octobri ijdem alterã disputationẽ instituunt Suabachi: sed cũ inter se conuenire nõ possent de cœna Domini, tertiũ colloquiũ indicunt Smalcaldiæ ad Idus Decẽbris (alij ad mens. Nouembris) sed nihil ad concordiã confici potuit, quã tamen pleriq; eorum optabãt, vt facilius suas vires contra Imperatorẽ & Principes coniungerẽt. *Surius in histor. Lauatherus in histor. controuersiæ sacramẽtariæ. Sleid li. 6. & 7.*

Hildemense.

Anno 1530. comitia Imperij Augustana celeberrima præsente Carolo 5. Imp. in quibus Lutherani, Protestantes dicti, suam confessionẽ (quam Melanchthon composuerat) lingua Latina & Germanica scriptam obtulerunt, quam, licet postea sæpe auctam, emendatam & adulteratam, multi Lutheranorum tanti faciunt, vt malint de Pauli (ait Ioan. à Lasco in Epistola ad Regem Poloniæ) quam de ipsius doctrina dubitare. Zuinglianorum etiam quatuor vrbes, Argentoratum, Constantia, Meminga, Lindauium, suam confessionem ab altera longè diuersam, in eo conuentu exhibuerũt. *Suri. in hist. Sleid lib. 7. Lauatherus in historia controuersiæ*

1523 — 5611

Anni Christi.

228.

1534 f Paulus 3. Rom. ex nobili familia Farnesiorum 1546 an. 15. dies 29.

Vacat m. 2. d. 29.

Patriarcha.

Constantinopoli Ieremia, mox Dionysio an. 20.

Principibus.

Solimano Turcorum Imp.

Carolo 5. Occid. Imperatore, Hispaniæ Reg.

Francisco I. & post eũ Henrico 2. eius filio an. 12. Franc.

Anni mundi.

sumptu & opera Episcoporum, & Ioannis Friderici Saxonis ek&otis extirpantur. *Sleid. lib. 10. Suri in histor.*

Catharina ex iuniore Laurentio Medice neptis Pontificis despõdetur Henrico Valesio secundo regis filio, apud Massiliam vrbem anno 1533. Interfuit nuptijs Clemens PP. Præter materns oppida in Aruernis, 100. millia aureorum cum vnionibus multisque gemmis & preciosa supellectile dotis nomine Henrico accesserunt. *Surius in histor. Sleid. lib. 9.*

Ordo Sodalitatis diui amoris siue Theatinorum (postcà hoc nomen sortiri à Petro Carapha, qui factus PP. dictus est Paulus 4. Episcopo Theatino eam viuendi rationem suscipiente) initium Romæ accepit. *Diegho lib. 1. orthodoxarum explicationum.*

Basilius Moscorum princeps, licet Græcos ritus sequatur, Demetrium Legatum ad Clementem Pont. misit, vt ex principe adoptaretur in regem, quod paulo ante per legatos suos, cum Maximiliano Cæs tractauerat. *Iouius lib. 6. viror. Illustr.*

Enim Mahometes & Absa germani fratres Tartari, quorum ille regnabat in Taurica, hic ad Citracã Volgæ in Hyrcanum erumpẽtis Emporium illò redegerũt, vt per Syngrapham Mahometi se perpetuo tributarium profiteretur. *Ibid.*

Ioannes & Olaus Magni Gotthi fratres, Paulus Iouius historici. E quibus hic historiam omnium pene populorum sui temporis ab an. 1494. vsque ad 1540. scribit. Illi de populis Septentrionalibus.

Ferdinandus Cortesius post Columbum Ligurem, primus ab vltimo insulæ Cubæ promontorio sub Cancri tropico ad Peruana & Cuscana regna aurifera peruenit, & cuidam regulo auxiliaria arma iungens, Mutezumam potentissimum inter Mexicanos regem in Temistitana vrbe inter

5622 Tropicum Cancri & Aequatorẽ regnantem domuit, cum Barbari equitum conspectum & tormentorum bombum horrerent. Eique mortuo, suffragijs multorum regulorum

5637 suffectus est eo titulo, vt Cæsaris supremi Imperatoris se vices gerere profiteretur. *Iouius lib. 6. viror. Illust.*

Ibi Deo, Christo, & Virgini aras extruxit & Baptisteriũ condidit, ad quod tincti sunt infiniti, aduenas Hispanos non homines, sed Deos arbitrati. Quin & duos illustres gentis proceres publico decreto instructa legatione ad Cæsarem in Hispaniam atq; inde ad Clementem Romam miserunt, qui omnium nomine obedientiam pollicerẽtur. Quos Clemens cum multis muneribus ad suos remisit cum Antonio Mendocio, quem Cortusio successorem Cæsar destinauerat. *Idem qui & eos se Romæ vidisse scribit.*

Ad Clementem 7. an. 1524. Helena auia & Dauid Aethyopiæ Imp. literas & legatos mittunt obedientiã pollicẽtes, benedictionem & communionem Apostolicam deprecantes. Eas Latinas fecit Paulus Iouius, & in suum librum de Fide & moribus Aethiopum retulit Damianus Goes eques Lusitanus. Legatorũ præcipuus erat Zaga Zabo. Elias Leuites in lib. Bahur se cum eis contulisse narrat.

Ad Emanuelem & Ioannem Lusitaniç Reges ijdem literas & legatos mittunt, ad fœdus & amicitiam, confirmandam, quam Emanuel per Aluaresium & eius comites postulauerat. *Ibid. & in Aluaresio, qui historiam Æthiopicam descripsit.*

f Hoc Pontifice Orientales populi per Iesuitas & Franciscanos è Lusitania conuertuntur.

Sacramentariorum siue Zuinglianorum secta in Gallia innotescit

innotescit anno 1534. 15. Calend. Nouemb. sparsis passim & affixis in aula Regia Lutetiæ famosis libellis contra Eucharistiæ sacramentum. *Ioan. Til.* vnde grauiter animaduersum est in hæreticos.

Henricus 8. Ang. Rex cum primis regni annis Deum sanctissimè coluisset, Ecclesiam Catholicam, libris etiam editis contra Lutherum, defendisset. Iulium Pont. Gallorum armis oppressum erexisset, Clementem Cæsarianorum impetu in vrbem facto captum adiuuisset, interCatholicos reges belli & pacis pius arbiter extitisset, insano mulierum amore corruptus, duarum probarum & nobilissimarum vxorum repudijs & aliarum duarum cædibus, vt Bolemiæ adamatæ secundo, & Pariæ sexto coniugio iungeretur, an. 1535. à Maiorum religione defecit, Phiserio Episcopo Roffensi à Pontifice in Cardinalem lecto & Thoma Moro epistolarum eius magistro trucidatis, quòd factorum antiqua iura ardentissimè tuerentur. *Paulus Iouius, Georg. Lilius in Chro. Surius in histo. Sleidan. lib. 9.*

In odium Romani pontif. qui Catharinæ matertere Caroli Imp. legitimæ & priscæ vxoris repudium anathemate damnauerat, templa expilauit, sacra vasa conflauit, Cœnobia euertit, multis pijs, seorsum Carthusianis, martyrio affectis. Diuorum ossa & cineres in Fl. Tamesim proiecit, Ecclesiæ redditus & latifundia in fiscum redegit, leges fecit an. 1534. in publicis comitijs ad 3. Nouembris, quibus se caput Ecclesiæ Anglicæ appellari, & sibi eo nomine annatas Sacerdotiorum, decimasque persolui iussit. Ecclesiæ Doctrinam & religionem & ritus, quæ contra Lutherum libris defenderat, immutauit, tot tamque impia aggressus, vt cum iterum Pont. anathemate percusserit, & eius regnum primo occupaturo addixerit. Eduardum filium regni ac impietatis hæredem reliquit. Vnde ex eo tempore Anglia in eum horrorem deducta est, qui etiamnum hodie magno proborum dolore cernitur. *Hæc ex huius temporis historys.*

Zuingliani & Lutherani crebras synodos priuata auctoritate celebrant, in quarum ullis, cùm de ipsorum concordia ageretur, nunquam potuerunt inter se conuenire. *Ioachim. Vadianus libro 3. Aphorismorum.*

Rotæ supplicium primùm in Gallia aduersus Latrones decernitur an. 1535. mense Decemb. *Append. Cario & Ioan. Tillius.*

Ioannes Hofmeisterus, Iulius Pflugensis, Georgius Vuicellius, Dominicus Soto, Isidorus Clarius, Ambrosius Catarinus. Petrus Lysettus Abbas S. Victoris, Aloysius Lypomanus Episcopus Veronensis, Alphonsus de Castro, fidei Catholicæ propugnatores.

Damianus Goes eques Lusitanus & Aluaresius Aethiopiæ. Ioan. Osorius Indiæ siue de rebus Emanuelis historiam conficiunt.

An. 1535. Carolus Imp. Tunetum Africæ capit 1542. Algerum Africæ oppugnat, sed naufragium passus repellitur. 1544. Africæ regnum per suos obtinet. 1550. Aphrodisium, quod nunc Africa, per Hispanos occupat.

An. 1536. Rex Portugalliæ magnam Indiæ maritimæ partem consequitur.

An. 1538. Pax inter Regem Franc. & Carolum Imp. non diu duratura, vnde & 1540. Carolus Parisios amicus venit. 1544. hostis eam vt expugnaret.

Regem Thabot Christianum regionis Tartariæ, qui an. 1540. traiecerat in Europam ad Regem Franciscum, deinde ad se,

Anni Christi.	Regibus.	Anni mundi.
1534	*Henrico 8. Anglorũ, deinde Eduardo 8. dict. 5. hæretico an. fere sex.*	5622
	Sigismundo 1. Polonorum, deinde Sigismundo 2. cogno. Augusto an. 24.	
	Ioanne tertio Portugalliæ.	
1549		5637

Anni Christi. | Anni mundi

ad se, quòd Hispanos ad Iudaismum sollicitaret, in Hispania combussit.

An. 1544. Vuillelmo duci Cliuensi, quòd Gallo adhæreret, ad obedientiam compulit adempto ducatu Geldrensi.

An. 1546. bellum contra Protestantes incipit, in quo Io. Fredericus Saxo capitur & Landgrauius vincitur.

Obierunt Lutetiæ Guilelmus Budæus an. 1539. *Tili.* in Germania Ioannes Eckius & Albertus Pighius an. 1543. *Suri.* Lutetię Franciscus Vatablus, Iacobus Tusanus è primis Regijs professoribus an. 1546. eodem quidem die & anno, sed non eadem hebdomada: Beatus Rhenanus an. 1547.

1536 — *CONCIL. Coloniēse, prouinciale præside Hermano Archiepiscopo (qui postea in hæresim lapsus est) ad reformationē Cleri & de dogmatibus & ceremonijs religionis. Tom. 4. lib. Concil.* — 5624

Andræas Alciatus Papiæ an. 1549.

E tribus præcipuis sectis Lutheranorum, Zuinglianorum, & Anabaptistarum, Caluinistæ noui sacramentarij, Antinomi, Stācariani, Seruetiani, Suencfeldiani, Clancularij, vulgò fratres Hortenses, Osiandrini, Vbiquitarij, Trinitarij siue Deitę (qui Trinitatem vocant Cerberum tricipitem) & tot tamque pugnantes sectæ & hæreses hoc ferè tempore natæ sunt, vt vix certus constet numerus. Quidam 52. alij 65. alij 90. numerāt, at Hedio Zuinglianus epist. ad Melancthonem conqueritur emersisse errores ferè 128. quos tamen multi pro verbo Dei venditent. Quales sint Staphyl. in Apologia, Lindanus in Dubitant. docent, *& Nos paulo post.*

In Gallia decreta Latinè fiebant, donec Franciscus Rex I. an. 1539. id vetuit. *Matarellus contra Francogalliam.*

Vatabli nomine noua Bibliorum versio conditur, Geneuensibus, multis in locis impurior & indoctior, quam nec Vatablus agnouit, nec qui leuiter linguis tincti sunt, probāt. Eius causa Robertus Stephanus Geneuam sontium receptatricem profugit, surreptis secum Regijs characteribus, adulterinos alios partus viris bonis & doctis suppositurus, vel genuinos, ritu loci, corrupturus.

Henricus 8. Rex Angliæ an. 1539. egit conuentū (Angli vocant Parlamentū) ordinū Regni in quo inter alia de religione decreta cōtra Lutheranos, edicit primo in Eucharistia sub panis & vini specie post cōsecrationē esse corpus & sanguinē Christi, nec amplius remanere substantias panis & vini. 2. communicare sub vtraq; specie non esse omnibus necesse ad salutē, & sub alterutra esse totū Christū: 3. non licere nuptias sacerdotib⁹: 4. vota castitatis prę̄stāda: 5. Missas priuatas retinēdas: 6. confessionē auricularē esse ad salutē necessariā: ijs qui secus docerēt, vt hęreticis, supplicia grauissima cōstituit. *Sleid. li. 12. Suri. in hist.* Talia decreta paulò post an. 1547. edicto publico abolentur sub Eduardo Rege, f. & ferè eodem tempore Missa ibidem abrogatur. *Sleid. lib. 19 & 20.*

An. 1548. Ioachimus Perionius Benedictinus Theologus Parisiensis Philosophiæ Aristotelicæ curriculum ita Latinè & Ciceronianè primus vertit, vt deinceps Philosophi Latinè loqui cœperint, qui antea erant infantes, & paulatim dediscere barbariem, qua eorum disciplinæ & libri erant fœdati. Repudiatis veterum versionibus & formulis, hoc diuinum beneficium manauit longius. Nam & Theologi, Medici, Iurisconsulti certatim sese ad eius imitationem componentes antiquam Cypriani, Arnobij, Lactantij, Hieronymi, Ambrosij, Augustini, Cornelij Celsi, Vlpiani & similium elegātiam reuocarunt velut postliminio, impuritatem loquendi è suis scholis & libris depulerunt, suumque sæculum adeo facundum reddiderunt, vt cum quouis de ea laude facile possit contendere.

Martinus Cromerus elegantissimè libris 30. & vna oratione

tione funebri de Sigismundo 1. Historiam rerum Polonorum ab an. 550. ad 1548. complectitur.

Ordo Societatis Iesu institutus ab Ignatio Loyola Cantabro, qui fuerat olim Dux Hispanorum in arce Pompeiopolitana tunc obsessa à Gallis, à Paulò 3. PP. primùm approbatur an. 1540. & ab eodem confirmatur an. 1543. Post eum Iulius 3. Paulus 4. Pius 4. & Tridentinum Concilium sessio. 9. cap. 15 eum ordinem iterum confirmarunt. *Surs. in histor. Diegho. lib. 1. Orthod. explication.*

Martinus Bucerus ex Dominicano primò Lutheranus, postea Zuinglianus, tandem in magna Lutheranorum synodo apud ædes ipsius Lutheri habita Vuitembergæ an. 1536. cum multis alijs à Zuinglianis ad Lutheri partes defecit. (*Func. in Chro. & Alan. Copus dialog. 6. Lanather. in histo controversiæ Sacram. id etiã testãtur eius synodi acta publicè edita*) præcipuos duos errores Zuinglianorum reuocans, de Baptismo paruulorum, quem negarat esse necessarium, (hoc enim ipse antea scripserat in Math. cap 3. Quosdã infantes sine baptismo æternam vitam consequi, quosdam licet baptizatos delabi in infernum) & de Cœna. *Ipse in Comment. in Ioa. cap. 6. & Math. 26. vbi veniam precatur à Deo & Ecclesia, quod multos Zuinglij heresi fascinauerit, quam tamen anteà scripserat in epistol. ad Norimbergenses esse diuinitus à Christo traditam, & Lutheri doctrinam esse nouam & cum sacris literis pugnantem: imò in epistol ad Eslingenses vocauerat Lutheranos fanaticos, Suermeros, furiosos, &c.*

Carolus Imper. celebrat an. 1541. Comitia Ratisponæ cùm Turcis resistendi, tùm religionis componendæ causa, sed soluta sunt re omni infecta. *Surs. in histor. qui hac in rè impudentissimi mendacij arguit Sleidanum.*

Germania postquã maxima ex parte à Religione defecit, etiam Cæsaris maiestatem & authoritatem negligere cœpit. Hinc Plebeij à Nobilibus passim tota Germania defecerunt, & per cohortes distincti, in eos eorumq; fortunas cæco impetu corruerũt, nec bellum tam latũ extingui potuit, nisi post supra centum millia hominũ maximè Rusticorum occisa

Hanc calamitatem secuti sunt motus Principum Germaniæ, qui Cæsaris maiestatem imminuẽtes, eodem, quod excitarant, incendio conflagrarunt.

Hinc Turca Viennam bis adortus, omnia circum finitima loca igne & ferro longe lateq; partim populatus est, partim cepit: Illinc Moscus inuasit Dorpatium in Liuonia imperio subiecta.

Collegia equitum Teutonicorum in Prussia & Liuonia sublata sunt, amissis per discordiam religionis, & luxum arcibus & vrbibus suis, quas Poloni, Dani, Suetij, Mosci occuparũt.

An. 1545. Lutherus Puellam quandam dæmoniacam è Misnia Vuitembergam ad se deductam cùm à demone liberare cõaretur suis exorcismis, in quodam sacrario parochianæ ecclesiæ inclusus, vbi dæmonem cœpit adiurare, eius voce ita est perterritus, vt statim de fuga cogitarit, sed cùm ostium ita malus dæmon obstruxisset, vt neque foris neque intus reserari posset, in eas venit angustias, vt etiam per fenestras cancellis ferreis obductas erumpere conaretur. Verùm non prius reperit exitum, quàm securi ferrea per cancellos immissa, ostium confringeretur à Staphylo tunc iuuene & eius auditore, qui hanc historiam vt viderat scriptam reliquit Apologi. 2.

Anno seq. 1546. Istebij cum vesperi egregie esset pastus, & potus

Anno Christi.		Anni mundi.
1545	*VIGESIMVM Generale Concilium Tridentinum cõtra Lutheranos & alios hæreticos præsidibus tribus Apostolicæ sedis Legatis, præsentibus quibusdam oratoribus Principum Christianorum & circiter 24. Episcopis, celebratum contra hereses, abusus, & corruptos mores tàm Laicorum quam Clericorum. Bellis ingruentibus transfertur Bononiam an. 1547 licet Episcopi & Theologi Imperatorij mansissent Tridenti iussu Imperatoris. To. 4. Concil. Sleid. lib. 19.*	5633
1548	*Treuerẽse prouinciale, reformatorium, vt vocant, præside Ioanne Archiepiscopo Treuirense. Tom. 4. Concil.*	5636
1548	*Augustanum diocæsanum, ad reformationem Cleri, præside Othone Cardinale Augustano Episcopo. To. 4. Concil.*	5636

Anni Christi. | Anni mundi

&potus, mane tepertus est ad Satanam descendisse.

Monialem ex Monasterio Nymicensi raptam Catherinam de Bore vxorem duxit. *Turianus lib.5. de epist. Pont.c.2.*

Carolus 5. Imp. anno 1547. pactis cum Turca inducijs, & pace cum Gallo confecta, instigante Paulo PP. bellum gessit contra Protestantes (eorum exercitus creditur fuisse supra 60. millia) quos fœliciter simul cum tota Germania domuit, Vuitembergensi Duce omnibus facultatibus exuto, captisque Ioanne Friderico electore Saxoniæ, & Philippo Landgrauio Hassiæ, mulctarisque ingenti pecunia ciuitatibus, quæ contra se arma tulerant: vnde ob res tam præclarè gestas cognomentum MAXIMI & FORTISSIMI accepit à Pontifice. *Suri. in histor. Sleid. lib.19.*

1549 — *Treuerense alterum, eodem præsule. tom.4. Concil.* — 5637

Eodem anno celebrauit comitia Augustana, pro pace religionis & Reipub. in quibus omnes Principes, excepto Saxone, Concilij Tridentini decretis se submittunt. Formula quædam (quæ passim dicebatur INTERIM) certa capita doctrinæ, & ceremoniarum, & emendationis ecclesiasticæ continens, omnibus per Germaniam obseruanda præcipitur vsque ad Concilij definitionem. *Surius. in histor. Sleid. lib.21.*

Seditio Aquitanica excitatur an. 1548. ob salinarum vectigal, & extraordinaria tributa: demùm comprimitur, seditiosis grauiter castigatis à Rege Henrico, misso illuc cum exercitu Anna Momorantio Conestabili.

1549 — *Moguntinum, prouinciale, de fide & moribus, præside Archiepiscopo cum suis suffraganeis. To.4. Cōc.* — 5637

An. 1535. Carolus 5. Tunetum Solimano extorquet: Gouleram arcem expugnat: regnum Tuneticum totum recipit & Regem Altzacheum siue Mulcassem antè pulsum restituit. *Paradinus.*

Mulcasses Tuneti rex ab Ariadeno Barbarussa regno spoliatus à Carolo 5. restitutus est, cuius causa ad nostra vsq; tēpora Tuneti reges regi Hispano subduntur. Iterum ab Amida filio pulsus fuit. à quo oculorum vsu priuatus est, candenti scapello, proscissa vtrinsque pupilla, sicut ille suis fratribus olim fecerat.

Ariadenus cog. Barbarussa è Lesbo insula piraticam cum fratre Horucio exercens rex Algeri in Mauritania euasit, vndique oram Hispaniæ, Italiæ, insulasque omnes maris Mediterranei populatus & Turcarum classi à Solimano præfectus. Deinde incidentibus inter Hispanos & Gallos bellis cū ingenti classe Francisco Regi opem tulit, gementibus pijs, quibus impiorum à Christi nomine abhorrentium fœdera improbantur. Quod cum euentu congruit. Nam Barbarussa in Prouincia apud Tolonem hyemans, Prouincialium tantum bona & opes consumpsit. Sequenti anno vastata Hetruriæ ora atque insulis Ilua, Igilio, Aenaria & Lippara afflictis Constantinopolim rediens, exploratis Galliæ portubus & locis, ad introducendos, cum erit commodum, Turcas, Asanem filium Algeri regem reliquit. *Iouius lib.6. vir. Illust.*

1549 — *Coloniense alterum prouinciale reformatorium, præside Adolpho Archiepiscopo.* — 5637

Eodem tempore Sinas Iudæus è piratica à Solimano accersitus Rubro mari & Indicio præficitur, vice Solimani Epirotæ Eunuchi, qui Lusitanorū nauigationes ex India Aromatum merces in Europam aduehentium, magno Memphitici portorij & vectigalis detrimento, frustra intercludere conabatur. *Iouius Ibid.*

Martinus Lutherus, quem tertium Eliam quidam ausi sunt vocare, cùm benè potus ac hylaris in lecto cubuisset, manè repertus est mortuus an. 1544. 12. Calend. Mart. & ætatis 63. *Hosius lib. de hæres.* Iustus Ionas eius eoclis lib. de eius vita & obitu, refert Lotherum paulò ante mortem

ſibi. Cælio, & alijs qui tunc aderãt dixiſſe: Orate Deum pro Domino noſtro Deo & eius Euangelio, vt ei bene ſuccedat &c. Eum ſub morte probaſſe dogma Zuinglianorũ de Eucharistia cõtendũt miniſtri Heidelbergẽſes in libro Germanico, cuius titulus, Acta colloquij Mulbrunenſis fol. 217.

f Bellum Lutheranorum contra Zuinglianos, propter ciuilia bella Imperatoris aduerſus Proteſtantes & hæreticos, ſimulata concordia triennio intermiſſum, inſtauratur an. 1552. à Ioachimo Vueſtphalo, edito libello, Sacramentariorũ confuſaneas & inter ſe diſſidentes opiniones de cœna Domini continente. Tale diſſidium nunquam poſtea potuit extingui, ſed magis ac magis exarſit, ſcriptis ab vtriuſque partibus doctis & indoctis multis libris, orationibus, dialogis, confeſſionibus, epiſtolis, adeò vt maiori quàm vnquam antea impetu, ſurſum & deorſum res agitata fuerit. Lutherani multas habuerũt Synodos, quibus de opprimendis Sacramentarijs actitarunt: multi eorum ſe iunxerunt Catholicis, vt Zuinglianos facilius opprimerent (ſic nuper factum eſt Antuerpiæ) in quos tanquam peſtilentiſſimos hæreticos acerbè inuehebantur, eiſque aqua & igni interdicebant: nec erant cõtenti, niſi omnes expreſſe profiterẽtur ſe Corpus & Sanguinem Chriſti corporaliter & ſubſtantialiter ore corporis, quin & impios quoque, manducare. Erant in hoc negotio vehementes ſcriptores, ex Lutheranis Ioachimus Vueſtphalus, Ioan. Timannus, Erardus Suepſlins, Eraſmus Alberus, Stolzius, Brentius: ex Sacramentarijs Henricus Bulingerus, Ioan. Caluinus, Bernardinus Ochinus, Ioan. à Laſco. Hæc & alia multa ſcribit Ludouicus Lauatherus Zuinglianus. *in hiſtor. controuerſia Sacramentaria.*

Quidam hoc tempore, qui per Galliam dicebat ſe habere Spiritum D. Ioannis Euangeliſtæ, exuritur Tholoſæ, alter viſus eſt Luteriæ & Baſileæ, qui genio Petri duce ſe frui cõtenderet: alius etiam Baſileæ auſus eſt aſſerere ſe Moſis angelum habere. *Suri. in hiſt.*

Dauid Georgius impudenter per Hollandiam & Friſiam ſcribebat ſe eſſe verum Meſſiam & Dei nepotem, & non ex carne natum, ſed ex S. Spiritu.

Ionas cocus Lutheri ſe Iuſtum Ionam prædicabat, Oſiander ſe Enochum ſecundum. *Surius in hiſt.*

Rodolphus à Moshan decanus Pataujenſis, Lutheraniſmum & Papatum (ſic Eccleſiam Catholicam vocabat) Antichriſto iungebat, & ſe vtriuſque partis mediatorem conſtituebat. ait Oſiander.

Henricus Franc. Rex prętextu tituli quo ſe libertatis Germaniæ & Principum captiuorum vindicem appellabat, an. 1551. ingenti cum exercitu progreſſus, tres Epiſcopatus, Tullum, Verodunum, & Metim Imperio ſubtrahit: Lotharingiam occupat, Ducem puerum 9. annorum in Gallias mittens, eique filiam ſuam in matrimonium ſpondens. *Sleid. lib. 24. Surius in hiſtor.* Eodem anno cùm Carolus Imperat. Metim per vnum menſem obſedíſſet, hyemis intemperie obſidionem ſoluere cogitur. *Sleid. lib. 24.*

Obijt Martinus Buccerus in Anglia an. 1551. 3. Cal. Mart. Scribunt quidam ſe ex fide dignis & ab eius diſcipulis accepiſſe, ipſum moribundum dixiſſe Ieſum Chriſtum non fuiſſe verũ illum promiſſum Meſſiam, ſed alium nobis expectandum. *Lind. dial. 2. dubita.*

An. 1552. Grauis controuerſia de Iuſtificationis articulo & Dei iuſtitia inter Andræam Oſiandrum & alios Lutheranos, præſertim Vitẽbergenſes. Iam ab an. 1548. Mathias Flaccus

Anni Chriſti.		Anni mundi.
	229.	
1550	e Iulius 3. Romanus, ſed ex Aretina diœceſi oriundus. an. 5.	5638
1555	menſ. 1. di. 16. Vacat di. 17.	5643

Patriarcha.

Conſtantinopoli Dionyſio.

Principibus.

Solimano Turcorum Imp.

Carolo 5. Occident. Imper. & Hiſpaniæ Reg.

Henrico 2. Franc. Rege.

Eduardo 8. dict. 5. Anglorum, deinde Maria ſorore Catholica cum Philip. Hiſpaniarum an. 5.

Sigiſmundo 2. cog. Auguſt. Polonorum.

Ioanne 3. Portugalliæ.

Anni Christi. — *Anni mundi*

Flaccus Illyricus turbare cœperat hæreticos Saxoniæ & vitiatam illorum doctrinam miscere.

Tum Mauritius & Albertus in Carolũ Imp. arma capiũt propter diu in captiuitate detentos duces & Concilium Tridentinum an. superiore inchoatum.

1551 — *CONCIL. Tridentinum ex Bononia reducitur Tridẽtum, sed post 8. menses quàm continuari cœperat, bello Germanico dissoluitur. Surius in histo. Sleid. lib. 24.* — 5639

Vita defuncti sunt Fridericus Nausea, Andreas Osiander (quem hoc tempore fuisse vnicum veritatis assertorem audet scribere Funccius in Chro. Eum autẽ plane mutũ obijsse ait Palladius) Conigpergij, & Gaspar Hedio Argentini. an. (isti duo eodẽ die) 1552. *Sleid. li. 24.* Lyzetus Luteciæ an 1554.

Siud à Nestorianis Syriæ, Assyriæ, & Persiæ Patriarcha Mozal siue Seleuciæ Parthorum designatus an. 1552. Romã venit, vt à Pont. vngeretur, cum Epistola populi Nestoriani, in qua summum Pont. Patrem Patrum & pastorem max. nominãt, Petrum temporis nostri, Paulum dierum nostrorum, cinguloque comprehendentem vniuersum Christianorum cœtum, vicarium Christi, clauigerum regni cælestis,

Augustanum Diocæsanum.

Mutum fortis ciuitatis & matris ciuitatum Romę, quam piscatus est Petrus Apostolorum princeps & prudens Architectus Paulus. Addunt se mittere magistrum nostrum Siud virum doctum, temperantem, cælitum charitate prẹditum, excellẽtem omni vitæ probitate, quia Sacerdotium nostrum (inquiunt) à priscis temporibus à Roma est, quæ est Sedes Petri, dolentque iam 300. annis viam interceptam esse, quominus Romam tuto venire queãt. Professio autẽ fidei Siud, quam Romæ professus est ore & scripto an. 1552. edita & versa est ab Andræa Masio. In ea recipit omnia concilia, quæ Romana Ecclesia admittit, eiurat nominatim Nestorium, vt iam Christiani illi non videãtur dici Nestoriani à Nestorio hæretico, sed à gente quapiam.

Treuerense Diocæsanum.

Aliud Treuerense.

An. 1553. quidã ordinis Patricij in ius vocatus à plebeio, cui debebat aureos ferè 300. petens dilationem 8. dierum ad respondendum iurat facta imprecatione (constabat autem ipsum falsò iurare) se dolo cum eo non agere: vix extra palatij scalas delapsus, cecidit similis apoplectico & sexto die moritur. *Appendix Cario.*

Eo an. Turci à Persis magno prælio vincuntur.

Catholica religio magna ex parte restituitur in Anglia, & Euangelici egregiè mulctantur, translato per mortem Edouardi ad Mariam reginam Imperio, Philippo Caroli Imperatoris filio desponsatam, Anno sequẽti 1554. prorsus restituitur, & Euangelicis diffugientibus. Tota Anglia Ecclesiæ conciliatur, accepta in regni Comitijs generali absolutione schismatis commissi contra Ecclesiam, Rege & Regina cum cæteris qui aderant ad genua Cardinalis Reginaldi Poli procumbentibus. *Suri in hist.*

Cùm Andreas Zebedeus & Ioannes Angelus ministri Zuingliani, ille Nyonis, hic Bursini oppidorum Bernatensium, publicè in suis concionibus & priuatis colloquijs hæresi notarent Ioan. Caluinum, ipse cum suis quibusdam discipulis Bernam profectus an. 1554. mense Nouembri, in eos actionem calumniarum intendit: illi contra, collectos ex eius libris Latinis & Gallicis, articulos 15. de prædestinatione & reprobatione, hæreticos esse pœna incendij docendum suscipiunt: & præterea conqueruntur quorundam Francorum exulum clandestinis persuasionibus suos Bernenses Geneuam attrahi, vt illic cœnam de Caluini manibus sumerent. Itaque Senatusconsulto Bernensi cautum est

1555 — 5643

anno 1555. 3. Non. April. ne Geneuenses libros, quibus huiusmodi articli continerentur (qualis est institutio Calui-

ni) de-

ni) deinceps ederent aut etiam venderent : vtque formula solius Catechismi Bernensis retineretur, repudiato Geneuensi. *Hac Carol. Molineus in libello Gallico, quem pro sui defensione contra Caluinistas, nomine Simonis Challuarti edidit. pag. 62. 63. & 64.*

g Primum Marcelli nomen retinuit. Obijt die 22. non sine veneni suspitione, quòd nimium rectus quibusdam futurus videretur. *Ostendit tantum terris hunc, esse neque vltra, permisit Deus.*

Non ex scrutinio. i. codicillis solis, vel ex codicillis & accessu electus est Pontifex, sed eo creandi Pontificia modo, qui per adorationem dicitur. Hoc autem est, cum duæ partes Cardinalium, non expectato, vt vocant, scrutinio, sed voce tenus, omnium consensu & voluntate quempiam in Ro. pontificem salutant ac venerantur. Qua ratione etiam Iulius 3. & Paulus 4. renũciati sunt. *Onuph.* Modus ex scrutinio est duplex, vnus ex codicillis siue tabellis solis. Alterè codicillis & accessu, quãdo ad complendum codicillorum duplum numerum vocum accessio totam electionem perficit. *Idem.*

Cæterum sæpe variatus est mos eligendi Romani pontificis. Primum D. Petrus suos successores designauit Linum, Cletum, & Clementem. Anacletus & cæteri vsque ad secũdum schisma inter Damasum & Vrcisinum, Cleri & Populi suffragijs creati sunt, & ab Episcopis, si qui forte præsentes essent, vt ex Cypriani epist. 52. colligere est. Tum autem in electione Damasi interponi cœpit Imperatorũ auctoritas. Et primum quidem in schismate duntaxat, ad sedandos tumultus, vti à Valentiano res composita est inter Damasum & Vrcisinum: ab Honorio inter Bonifacium & Eulalium: à Theodorico rege inter Symmachum & Laurentium. Deinde etiam extra schisma, ne fortè tumultus contingeret. Imo eo res paulatim decidit. (*vt Tyranni solent suam exaggerare licentiam*) vt sine illorum assensu consecrationem non auderent suscipere. Durauit hic mos ad Imp. Constantinum 3. qui sanctitate Benedicti 2. permotus, liberam potestatem soli Clero populoq; Ro: eligendi & designandi Pontificea reddidit.

Postea Adrianus Papa conuocata ad hoc synodo Lateranensi Episcoporum 153. (quod antea nulli Imperatorum concessum fuit) etiam eligendi Pontificis ius (ob pulsos Italia Longobardos) Carolo Mag. concessit, sed illi iuri paulo post filius eius renuntiauit, *63. dist. C. Ludouicus, vt iniquo, vnde nec nisi ad tempus concessum fuerat.*

Sic libera denuo fuit Romanis electio & cõsecratio Papę per multũ temporis vsque ad Leonem 8. Qui cum ab Ottone primo Germ vi & armis in sede Apostolica collocatus esset, denuo à Clero & Plebe ad Imperatorem ius omne eligendi transtulit.

Quo abusi sunt Ottonis successores ad Henricum vsque 4. donec ad Ecclesiam iterũ reuocaretur à Gregorio 7. etiã paulo ante eius pontificatum, qui tum Hildebrandus dicebatur, vir à Deo datus ad sedem Apostolicam tyrãnide Imp. Germanicorum liberandam, occasione schismatis inter Bedictum, Syluestrum, & Ioannem sub Henrico Imp. 3. Nam Stephanus 9. Nicolaus 2. Alexander 2. sine assensu Imperatoris creati sunt. Quod cùm iterum surreptitiè impetrasset à Paschali 2. Henricus 5. per ipsum Paschalem denuo reuocatum est in synodo Lateranensi.

Ita postremò ad solos Cardinales ius peruenit Nicolai secundi decreto, nisi quòd aliquoties postea intercesserũt Cleri po-

Anni Christi.		Anni mundi.
	230.	
1555	g Marcellus 2. natione Tuscus, oppido Politiano humili Ceruina familia ortus, pius ac doctus,	5543
1555	dies 22.	5643

Vacat d. 22.

Patriarcha.

Constantinopoli Ioasaph an. 8.

Principibus.

Solimano Turcorum Imper.

Carolo 5. Occident. Imper.

Anni Christi.		Anni mundi.
1555	*Henrico 2. Franc. Reg.* *Philippo 2. Hispaniæ rege qui etiamnum regnat.* *Maria Philippi huius uxore Angliæ Catholica.* *Sigismundo 2. cog. Aug. Poloniæ.* *Ioan. 3. Portugalliæ*	5643
1555		5643

ri populique Rom. suffragia, donec constitutionea de electine in Conclaui in celebrãda editę sunt in Conc. Lugdunensi à Gregorio 10. *Hæc ferè ex Pamelio in epistolam Cypriani 52.*

An. 1555. Viennę Austriacæ primum editum est nouum testamentum lingua & Charactere Syriaco, rogatu Mosia Mardeni Mesopotamij, quem Patriarcha Antiocheous ad id in Europam destinauerat, iussu autem & liberalitate Ferdinandi Imp. designati. Præfuerunt operæ Ioan. Albertus Vuidmanstadius Iurisconsul. & Austriæ Cancellarius & prædictus Moses.

Hoc tam insigne opus aliquot annis pòst quidam Tremellius Emanuel ex Iudæo indocto indoctus Capharnaita & Sacramentarius Geneuæ characteribus Hebraicis incredibili peruersitate publicauit. Primò sustulit titulos epistolarum & Euangeliorum per totum contextum inspersos, è quibus apparebat admirabilis omnium Ecclesiarum Orientis cum Romana consensio, vt de sacrificio Altaris siue Missa, de adoratione S. crucis, de Ieiunijs, de Quuadragesima, de cultu Diuorum, de festis eorundem, de ordinationibus Ecclesiasticis &c.

Deinde tabulam Euangelicarum & Apostolicarum lectionum suppressit, sicut hæ in dominicos & festos dies anniuersarios Ecclesiæ Syriacæ ritu distribuuntur, è qua ritus, ceremoniæ, cultus & cæteri sancti religionis ipsorum actus discerbantur.

Tertio multas literas, quas putabat superfluas, pręimperitia subduxit, immutatis pro libidine punctis contra analogiam, vsum & Phrasim Syrorum. Quam insantiam, vt clarius ostenderet, breuissimum Abphabetum editioni subiunxit inscitiæ plenissimum.

Vnde si eius editionem Syri legerent, se Syriacè illic nihil aut parum legere faterentur.

Quarto non modo literas Protractionis sustulit, quod Marrani impudentiã, simul ac inscitiam, eleuare vtcunq; potuisset, sed & Cõsonantes, præsertim literã Nun, cuius loco solet substituere Iod, quòd nesciret apud Syros literam Nun esse symbolũ tertiarum personarũ futuri, ęquè ac primarum pluraliũ. Quod discere potuit non modo è lingua hodierna Syrorum, cuius se illic expertẽ prodidit, verum etiam è suis Talmudicis & Baal Haruch, qui etiam sic loqui solent.

Postremo Guidonis Fabricij Boderiani docti & Catholici laborem per plagium sibi vendicauit, qui illud ante è characteribus Syriacis in Hebraicos transcripserat & addita latina interpretatione Antuerpiæ Plãtini typis emiserat. Quę quamuis publicè, aliquot D. Pauli epistolas Syriacè prælegendo, satis docuerim, hîc tamen repetere volui, ne quis Marrano hæretico in linguis peregrinis fidendum putet.

Maria Stuarda regina Scotię Frãcisco Delphino, qui postea regnauit, nubit. Stuarda autem familia, cum Danicæ esset stirpis, à Saladini Sultani temporib⁹ Scotiæ inserta est à Malcolmo rege. Nam is Valterum nobilem oriundum è Dania virtutis causa, quam aduersus Saracenos in Syria ostẽderat, ad Stuardi (sic enim Scoti regij cõuiuij magistrum vocant) dignitatem euexit. Eius familiæ & nominis reges quinque Iacobi nomine, continenter sibi succedentes humanæ miseriæ speculum præbuerunt. Nam primus in cubiculo trucidatus, 2. diffracti ærei tormenti frustulo interemptus. 3. à filio interfect⁹. 4. in bello ab Anglis occisus. 5. huius Marię pater paulo post nuptias, adeo leui morbo succubuit, vt

Anni Christi.	Anni mundi.
1555	5543

nonnulli veneno sublatum arbitrarentur. *Iouius lib.6. viror. Illust.*

Eod.an.1555. Philippus 2. Hispaniæ regnum adit, Patre Carolo cedente, & in sacram solitudinem abeunte.

Eodem Turci accersiti à Gallis Corsicam depopulantur.

Carolus 5. qui Solymanum tantarum virium fastu tumẽtem solo prope Castrorũ fremitu aliquoties profligarat, qui Ariadenum Barbarussam acie deuictum, ac Tunetano regno exutum Africa depulerat, qui imperium superiorum Impp. ignauia labefactatũ ac penè perditũ restituerat, qui coniurantem Germaniam retuderat, defectionis ducibus victis & captis, qui regem Frãciscum, & Clemẽtẽ pont. in potestate habuerat, qui in orbe nouo multa preclara in Dei & Ecclesię decus per suos gesserat, ædificatis vrbibus, templis &c. qui deniq., vno dẽpto Carolo Magno, omnes Occid. Impp. pace belloq; superarat, religione tactus, quam sanctissimè semper coluit, & aduersus hereticos asseruit, tędio rerũ humanarũ affectus, propter cælestium & æternarum desiderium, primus post conditum Germanicum imperium. (Nam Lotharius Francus erat) maiestate Imperij fratri Ferdinando abdicata, reliquis regnis atque ditionibus vnico filio Philippo traditis ad vitam religiosam, assumptis aliquot pijs viris, se contulit & in sacram solitudinem secessit.

Ioannes Fuccius Prutenus Chronologiam vsque ad ann. 1553. ab orbe conscripsit. Postea an. 1566. de quadam coniuratione cõuictus sub Sigismũdo Polonorum rege laqueo vitã hereticã finijt. Eum aliqui continuarũt vsq; ad an. 1574.

Ioan. Lascus Polonus, Episcopi dignitate excidens primùm Lutheri, deinde Zuinglij dogma suscepit. Tandem o[illegible] frustra nixus penitus videretur, ab Eduardo Rege Angliæ profugus obtinuit, vt peregrinorum Episcopus & superintendẽs vocaretur. *E defens.2. contra Vuesphalum.*

Ioannes Caluinus ex matre pontificij sacrificuli concubina Canonicus Nouiodunensis. *Vuesphalus Luteranus in Apologia*, incipit clarescere & de fori rabula Theologus de repente prodire, vbi ad pœnam quæsitus cum quodam Copo tunc Academiæ Parisiensis rectore regij magistratus manus subdolè effugisset.

Tamas Sophus de Imperio Mesopotamiæ & Assyriæ excidit. Taurini regiam expilari, Persidem diripi à Solimano passus est. Solimanus postea 400. Turcarum millibus amissis in Carintho cum eo pacem an. 1557. facere cogitur.

Gulielmus à Prato Episcopus Claromontensis Cancellarij Regij, Cardinalis & Legati f. qui postea an. 1559. obijt, relictis copiosis pecunijs & redditibus, è quibus dines Valetudinarium Claromonti, & tria Iesuitarum collegia conderentur, vnum Luteriæ Parisiorum, alia duo in Aruernia, Bilomi & Moriaci.

Robertus Mancop Scotus à puero cæcus vsque eo Parisijs in literis profecit, vt Theologiæ doctor Romæ creatus Archiepiscopus Armachanus, deinde Legatus à latere in Hybernia fieret.

Præter vulgares Lutheranos, Zuinglianos, Caluinistas, Seruetianos, Anabaptistas, & infinitas Sacramentariorum formas, recrudescunt alij se in contraria scindentes, *Brentiani*, Vbiquistæ, vbiquitatem humanitatis Christi docentes, *Osiandrini*, hominẽ iustificari ea iustitia, qua Deus est essentialiter iustus. *Stancariani*, Christum iustificare secundum solam humanam naturam. *Amsdorfiani*, bona opera ad salutem esse pernitiosa. *Maioristæ*, infantes non saluari per solum

Anni Christi.	Anni mundi.
1555	5543

Anni Christi. Anni mundi.

lum baptiſmum. *Antinomi*, hominẽ ad legis Dei obedientiã non obligari. *Suenkfeldiani*, ſacras literas penitus eſſe abijciendas, & pendendum è ſola diuina inſpiratione, qui proinde dicti ſunt prophetæ Cæleſtes. *Trinitarij ſiue Tredeita*, tres eſſe Deos. *Antitrinitarij*, tres perſonas nõ in ſe ſubſiſtere, ſed in diuina eſſentia, eſſeque diuinæ eſſentiæ duntaxat reſidentias ſiue qualitates, Sabellianorũ ſecta, qua inſames ſunt omnes ferè Lutherani, & Caluinitæ, vt multis libris docuimus. *Autotheam*, Chriſtum eſſe Deum à ſe, non à patre, vt proinde imptopriè dixerint patres Niceni, Deum de Deo, lumen de lumine, &c. Hoc venenum ſuis miſcuit Caluinus, vt ibidem oſtendimus. *Bibliſta*, nihil proponẽdum in Eccleſia populo, vel in ſcholis iuuentuti, prçter Biblia, nec diſcendas vllas Philoſophiç artes. *Sabbatarij*, non dominicam diem colẽdam, ſolum Patrem eſſe inuocandum, non Filium, non Spiritũ Sanctum. *Stebleri*, nec gladium, oec peram portandam, uec vllo modo litigandum, aut in iudicio comparendum.

Dæmoniaci, Dæmones poſt finem mũdi ſaluandos. *Georgio Dauidici*, Georgium Dauidem eſſe Chriſtum, Diabolũ nullum exiſtere, non futuram Carnis refectiooem.

Memonnita, Chriſtum carnem è Maria non ſumpſiſſe.

Ochiniſta ſiue Polygamiſta, licere viro multas ſimul habere vxores.

Muſculus diuinam Chriſti naturam vna cum humana fuiſſe mortuam.

Ioannes Langus, carnem Chriſti eſſe deificatam ſiue tranſijſſe in diuinam ſubſtaotiam.

Mattheus Flaccus Illyricus multa horrenda in omnes ſectas inuexit.

Melanchton vt multorum reus etiam à ſuis traducitur.

Hieronymus Zanchius & Iacobus Schekius Medicus de duabus Chriſti naturis, & de S. Trinitate monſtra oouis portentis auxerunt, quæ proprio opere reſutauimus.

5643 Hos quidem defendere hodiè conatur *Lambertus quidam Danaus*, at nimis inuerecundè, quoniam ſola impudeotia hæretica armatus, diſciplinarum omnium expers, tantam prouinciam ſuſcipit.

5648 *Valentinus Gentilis* cum Seruetianorum fermento Deiſtarum Lemani lacus vndas miſcuir, contra quem precipuè Tertium meum de Trinitate dictaui.

His iam omnibus ſuperſtes *Theodorus Beza* quotidie aliquid noui ad iam putres eorum Blaſphemias addit. *Hac ex iſtorum ſcriptis & farraginibus.*

h Bellum mouit proregi Neapolitano. Pietate & virtute inſignis.

Ioan. Caluinus ad nundinas antumnales Francſorti an. 1556. cum miniſtris eius loci de Cœna conſerre volens, reiectus eſt, quòd ſe Zuinglianum profiteretur. *Lauater in hiſt. Controuerſia Sacramentaria. Surius in hiſt.*

Eodem anno cum plerique Laici in Polonia vſum calicis in ſacramento Euchariſtæ contentioſe efflagitarent, quaſi Chriſtus eſſet exanguis ſub altera ſpecie, & Roma. Pontifex eo miſiſſet Aloyſium Lipomanum Veronenſem Epiſcopũ ad Regem Poloniæ Sigiſmundum, ea quæſtio diuino miraculo eſt iudicata. Nam cum quidam Iudæus *Bubeim* ſiue Benedictus in quodam Poloniæ oppidulo Sachazeto nomine, tribus milliaribus ab arce *Louitz*, à ſua ancilla Chriſtiana, Dorothea Lazezla nomine, ſacram Euchariſtiam (quam ipſa ad pagum Catzo die Paſchæ ſuſceperat, & ex ore extractam in ſudariolum repoſuerat, vt ad ſuum herum deferret) tribus

231.

1555 h Paulus 4. Neapolitanus, ex familia illuſt. Caraffa. an. 4.

1560 menſ. 2. di. 27.

Vacat menſ. 4. di. 6.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioaſaph.

Principibus.

Solimano Turcorum Imper.

Carolo 5. & Ferdinando eius fratre an. 6. per ordinẽ, Occidentis Imperatoribus.

Henrico 2. *Franc. Rege, & vſque ad regni Franciſci 2. initium.*

tribus daleris & veste fericas fimbrias habente emisset, & in synagoga pugionibus, & cultris confodisset, repente ex illa MVLTVS CRVOR emanauit, quem Iudæi cocleari in vitreum calicem transfundunt. Hac de re paulo post cognita, & ad Sigismundum Regem, qui tunc erat Vilnæ, (quæ est vrbs Lituaniæ Metropolis) delata, mandatur illius oppiduli præfecto secundario, vt totum negotium diligenter inquirat & in huius sceleris conscios extremo supplicio animaduertat. Itaque Dorothea cum Iudæo suo hero, die Veneris post Christi Ascẽsionem flammis exuritur, reliqui item Iudæi sceleris socij (vno excepto qui aufugerat) Calend. Iun. idem supplicium luunt. Vnde multi & ipse Poloniæ rex non mediocriter in retinenda Catholicæ Ecclesiæ communione confirmatur. *Historia rerum memorabilium &c. conuersa à Pontano lib. 5. & Surius in hist.*

Sub hæc tempora imago Crucifixi à quodam lapidibus per indignationem icta emisit sanguinem, sed sceleris reus Moguntiæ supplico afficitur. *Brentius in cap. 3. ad Galat.*

An. 1556. obierunt mortem Ioannes Sleidanus Argentinæ, Conradus Pelicanus ex minorita, Zuinglianus Rubeaqui, & omnium pessimus Dauid Georgius Basileæ.

Luteriæ Franciscus Picardus Theologus, & Andreas Tiraquellus iurisconsult. an. 1558. Io. Fernelius summus medicus Luteriæ an. 1559. Romę Ioannes Gropperus Theologus & Cardinalis, apud Biturigas Franciscus Duarenus iuriscõsult. in Vngaria Isabella Vngariæ regina, quæ, rara fœlicitate, fuit Regis filia, Regis soror, vxor & mater, Lutetię Hẽricus Rex 6. Id. Iulij an. ætatis 40. mens. 3. die 11. & Regni an. 12. mẽs. 3. die 11.

Eodem anno Non. Septemb. Lutetiæ summo mane, via Iacobea in ædibus cuiusdam priuati hominis, qui tunc aberat, ante collegium Plessiacum, comprehenduntur Caluinistæ siue Lutherani, vt vocabantur, vtriusque sexus circiter 120. qui nocte ipsa illuc ad concionem & preces conuenerant. Ex ipsius nonnulli paucos post dies comburuntur. *Nox & amor vinumq; nihil moderabile suadent.*

Anno 1557. Prid. Non. Septemb. inchoatum est Vuormatiæ colloquium inter Catholicos & Lutheranos decreto Comitiorum Ratispodẽsium, sed turbatum artibus Flacci Illyrici. Aderant Euangelicarum partium 12. ministri, qui à Catholicis interrogati, quas sectas confessioni Augustanę consentaneas & dissentaneas existimarent (quòd varię sectę sub Augustana confessione comprehendi vellent, & decretum esset, cum ijs duntaxat colloquium habendũ, qui essent antiquæ Religionis vel Augustanæ confessionis) per 16. dies inter se concertarũt, cùm alij ex ipsis sectas quasdam vt à cõfessione Augustana discrepantes damnarẽt & excluderẽt, alij retinendas, eisque parcendum censerent. Ea concertatio eo vsque progressa est, vt ex 12. ministris, 5. reiecti & excõmunicati fuerint, tanquã contrarij confessioni August. in præcipuis capitibus, vt de Lege & Euangelio, de Libero arbitrio, de Iustificatione, de Operibus, de Sacramentis, & vsu Ceremoniarum. His ita gestis, quia à 7. reliquis Ministris nunquã impetrari potuit, vt sigillatim multiplices sectas à confessione Augustana secernerent & damnarent, ne inanis esset labor colloquij, illud vix adhuc benè cœptũ intermittitur & suspenditur, *Amsdorffius in lib. Publica confessionis puræ doctrinæ Euangelij &c. Nicol. Gallus in suis Thesibus & hipotypos. Historia rerum memorabilium &c. cõuersa à Pentano lib. 5. Lauatherus in hist. controuersia Sacram. Sur. in hist.*

An.

Anni Christi | Anni mundi

1555 — *Philippo 2. Hispaniæ.* — 5643

Maria Philippi vxore Catholica Angliæ Regina, deinde Elizabetha sorore, quæ his iam annis 22. regnat.

Sigismundo 2. Augusto Poloniæ.

Ioanne 3. Portugalliæ, deinde Sebastiano an. 21.

1560 — 5648

Anni Christi. | *Anni mundi.*

CONCIL. Coloniense sub Adolpho.

Moguntinum.

232.

1560 i Pius 4. Mediolanẽsis, 5648
an. 5.
1566 menſ.11. di. 8. 5654

Vacat di. 29.

Patriarcha.

Constantinopoli Ioasaph, deinde Metrophane.

An. 1558. Franci Duce Francisco Guisiano Principe, vrbem Caletum omnium opinione inexpugnabilem 7. obsidionis die, 5. Noo. Ianuarij expugnarũt. Mox Guinã arcem munitissimam captam inccodunt, & Hamam capiunt, denique Anglos ex rota Gallia exturbant.

Eodem an. Nouembris die 17. ætatis verò suæ 43. Maria Angliæ Regina Catholica obijt.

Eodem die, post horas duodecim Cardinalis Polus vespere defunctus est natus an. 58. mens. 6. *Surius.* Quibus duobus luminibus vno die extinctis, magna simul & regni & religionis subsecuta est in Anglia & vicinis regionibus obscuritas.

Scoti expellunt Gallica præsidia.

An. 1559. Ianuarij 15 in Demortuæ locum Angli substituunt Elizabetham, quam Henricus ex Anna Bolenia susceperat. Hinc restituitur Zuinglianismus & Caluinismus, Clero & Episcopis carcere & rerum suarum amissione mulctatis, nonnullis etiam veneno, nece &c. absumptis.

Eodem anno, 7. Non. April. Inter Gallum & Hispanum inita pace, qua hodiè fruimur, Philippo Regi Hispaniarum Elizabetha filia Henrici Fraocorũ Regis natu maxima despondetur, & Margarita eius soror vnica Emanueli Philiberto Allobrogum Duci.

Vigesimo secundo Iunij dum celebrabantur ouptiæ Philippi regis & Elizabethæ Henrici regis Franc. filiæ, simulq́ue Philiberti Sabaudiæ Ducis & Margaritæ Sororis eiusdem Henrici, ipse Henr. hastæ fragmento per galeam adacto à Mũtgomerio Comite in cranium, occubit ex vulnere natus an. 40. Eius obitus in Gallia locum dedit crebris rerũ nouarum machinationibus & hæreticorum imprimis audaciæ.

Eodem anno iuniores Saxooiæ Priocipes & Comites Mansfeldenses Lutheraoi, edunt separatim publicum scriptum, quo vndecim sectas huius sæculi. & præcipuè Zuinglianam, vt execrabiles hæreses damnarunt. *Surius in histor. Lauater in hist. Controuersia sacramentaria.*

Dithmarsi domantur à Rege Danorũ, populus ante liber & inuictus, dum Archiep. Bremensi pareret & Catholicam sequeretur. At tum Lutheranizans, dat suæ leuitatis pœnas.

Ioanni 3. Portugalliæ defuncto succedit Sebastianus his 21. annis. Nam eius parens Ioannes 4. vt nominarur, ante Ioannem 3. Patrem morruus est, ita tamen vt Sebastianum hunc vix tres menses agentem reliquerit.

i Hostis Simoniacorum, & plura habentium Beneficia; osor dispensationum.

An. 1564 Decretali siue Bulla Fiduciarios Sacerdotiorũ, qoos vulgo Custodinos appellamus, perpetuo anathemati subiecit, restitutiooi addixit. Simoniacos declarauit, peccati expiationem soli Cathedræ Apostolicæ reseruauit. Inscribitur Bulla contra quoscunque Ecclesias & beneficia Ecclesiastica quæcuoque in confidentiam retinentes seu recipientes. Quod successor Pius 5. renouauit.

Addisn filius Ioannis de domo Martia, ex Ciuitate Gezira in Tigri Flumine, olim monachus ord. Sancti Antonij, Monasterij Sanctorum Rahæ & Ioãnis fratrum, electus primas siue Patriarcha ciuitatis Muzal in Assyria Orientali Romam venit, vt confirmaretur, vbi & obtulit Pio professionẽ fidei, & attestationem manu sua pictam & subscriptam, die 7. Martij, An. Do. 1562. Iurans se credere, recipere, & approbare omnia, quæ in Sede apostolica tenerentur, & se id curaturũ in sua iurisdictione, sub qua essent multi Metropolitæ,

Episcopi

Anni Christi. 1560 — Anni mundi. 5648

Episcopi & Diocesani. Videlicet Arbel Metropolis, Saraua, Hancaua Episcopatus, Cheptiam Metropolis, Caranileys, Achusch Episcopatus, Nassybin Metropolis, Machazzin, Tallescaui, Mardin Episcopatus, Sceert Metropolis, Azzen Episcopatus, Elchessen Metropolis, Zuch & Mesciara Episcopatus, Gnrgel Metropolis, Esci Episcopatus, Amed Metropolis, Chiaruchię, Hayn, Tāmir episcopatus, quæ omnes simul regiones subsunt *imperio Turcarū*, Ormi superior Metropolis, Vscini & Cuchia Episcopatus, Ormi inferior Metropolis, Durra, Soldos, Eschinuch Episcopatus, Espurgan Metropolis, Nare, Gien nunc Episcopatus, Salamas Metropolis, Baumar, Sciabatā, Vaschā Episcopatus. Omnes *Persarū Regi vulgo Sophi nūcupato* subiecti: In India verò *Lusitanis subiecta* Cuschin Metropolis, Cananor Metropolis, Goa Metropolis, Calicuth Episcopatus, cui subest Carongol ciuitas, quæ adhuc ab Idololatris & Ethnicis hominibus possidetur. *Hæc ibi.*

Metrophanes Constantinopolitanus Patriarcha centesimus quadragesimus primus sedere incipit anno 1565.

An. 1560. Lutherani & Sacramentarij ardentissimo odio inter se flagrant, cum scriptis cōtrarijs, tum edictis publicis. Nam Vuitembergenses, quibus præerat Brentius, edictum promulgant contra Sacramētarios: Ienenses ministri edunt supplicationem ad Ioan. Fridericum 2. Ducem Saxoniæ, eiusque fratres ac alios Principes & ordines confessionis Augustanæ, pro legitima synodo, in qua soli Lutherani conuenirent, & Zuinglianos atque alios, quibus aduersantur, condemnarent. Contra ab Heidelbergensi academia post publicam disputationem Zuinglianorum contra Lutheranos, Heshusius Lutheranus abire iussus est: & mox Superintendentes Heidelbergenses, edunt decretum, quo Lutheri & Brentij Catechismi extra Ecclesiam eijciātur, & eorum scripta nullam habeant auctoritatem. *Lauaterus Zuinglianus in hist. controuersiæ Sacrament. Surius in hist.*

Illo anno Carolus 9. Rex Francorum sexagesimus regnū ingreditur.

Magni tumultus à nescio quibus Euangelicis religionis causa excitantur in Gallia, & Allobrogibus.

In Scotia etiam mire tumultuatum est, dum Caluinismū amplectuntur, Anglis suppetias ferentibus, qui & ipsi hæreticum furorem fuerant amplexi. *Surius.*

Regina Scotiæ Maria Guisiani olim ducis filia inter hos motus Edimburgi tædio & curis moritur. *Surius.*

In Vuallia regione Angliæ crux inuenta est, in quadam fraxino turbinis vi & tempestate deiecta. *Idem & Alanus Copus in Dialogo.*

Mosci delctis 6000. Tartarorum redeunt in Liuoniam. Liuonij à Polonis auxilia petunt.

Baiazetes & Selymus Solimani filij inter se dimicant ad Anasum, deinde Alepum Syriæ. Baiazetes victus fugit ad Persas, vbi & moritur.

Magdeburgenses ministri, quorum antesignatus est Matthias Flaccus Illyricus Centurias diuulgarūt errorum, mendaciorumque plenissimas, Contra quos Alanus Copus Anglus paulo post sex Dialogos edidit, Bucingerus centuriam vnam, Canisius libros de corruptelis scripturæ, nempe de Ioāne & de D. Virgine. Turrianus opus pro Epistolis Pōtificum decretalibus. Nos huius Operis posteriorē partem, quam speramus suffecturam ad eorum fraudes & calumnias detegendas atque dissoluendas, aut certe iter præmōstraturam

1566 — 5654

Principibus.

Solimano Turcorum Imp.

Ferdinando & Maximiliano 2. an. 12. ex ordine Occid. Imperatoribus.

Francisco 2. an. 1. & post eū, Carolo 9. Maximiliano, eius frat. an. 14. Franc. Rege.

Philippo 2. Hispaniæ.

Elizabetha Angliæ.

Sigismundo 2. Augusto Poloniæ.

Ioanne 3. Portugalliæ.

Anni Christi. | Anni mundi.

1562

CONCIL. Tridentinum aliquandiu interruptum continuatur, præsidentibus 4. Legatis sedis Apostolicæ, & præsentibus 2. Cardinalibus, 3. Patriarchis, 21. Archiepiscopis, 168. Episcopis, 7. Abbatibus, 7. Generalibus ordinum, 39. procuratoribus absentium cum legitimo mãdato. Durauit an. 1. m. 11. d. 4. Clauditur die 4. Decembris 1564.

5650

turam, vt quisq; facile per sese cætera adijciat. Nam facile est inuentis addere. Quin & res ac historias ab istis prætermissas magno numero colligauimus. Studuerãt enim immanibus illis voluminibus non historiam scribere, sed fabulas, vt Pontifices traducerent.

Geneuæ nefandissimum consilium de Francisco 2. Rege Franciæ, Regina vxore, Regina matre, eius liberis, Proceribus, & bonis Magistratibus ad certum diem per insidias trucidandis, Beza principe, Caluino authore, Otiomano subsignatore, Spisamin suasore, omnibus Galliæ prædonibus & lanistis conscijs. *Surius.*

Hinc seditio Amboësiana prætextu boni publici & conseruandarum legum Franciæ à quibusdam sectarijs non admodum claris, numero 500. præter aliquot pedites, quæ detegitur 9. Calend. April. Eius quidem duces grauissimis supplicijs plectuntur, at mox Rex omnes reos hęresis absoluit edicto publico, modò in posterum fidem Catholicę Ecclesiæ retinerent. Ex eo tempore, qui prius Lutherani dicebantur, per totam Galliam cœperunt vocari Huguenoti.

E vita excesserunt an. 1560. Robert. Cœnalis Arboricensis Episcop. & doctor Theologus Lutetiæ, 5. Cal. Maij. Ioan. à Lasço Zuinglianus in Polonia Idib. Ianuarij. Philippus Melanchthon 13. Calend. Maij Germaniæ cothurnus, de omni religione securus. Vnde post eius mortẽ, cum statim quisq; hæreticorum sibi vendicare voluit. Caluinus contendebat in sua confessione mortuum, alij in alia.

Franciscus 2. Rex Fran. Pridie Non. Decẽb. eiusdẽ an. obit.

Multa hoc tempore varijs in locis ferebantur visa portenta, & horrẽda monstra, præsertim in Anglia, in qua Londini Pyramis Paulinæ Ecclesiæ tota fere lignea plumboque coopertà de cœlo exuritur, deinde mensa illa, in qua hęretici Caluini communionem exercebant. *In Annalib. Angl.*

An. 1561. quidam Lucas Stembergerus docet inter alia non esse Trinitatem, sed vnum Deum Patrem, Sabbatum esse seruandum, Eucharistiæ & baptismi sacramentum Satanicam esse institutionem, &c. *Surius.*

In Polonia contrà Gregorius Paulus, Cazanouius & alij tres esse Deos. Symbolum Athanasij esse Sathanasij, & cæt. Quibus dum se Caluinus & eiusdem metalli ministri se opponunt, Autotheani & Antitrinitarij siue Sabelliani euadunt, & doctrinam de Deo Vno, & Trino sceleratis modis conspurcant. Quas blasphemias hodieque perpetuant. *Vide nostros libros de S. Trinitate, & contra Schekium.*

Eodem anno, quòd multæ nouæ hæreses, prætextu confessionis Augustanæ irreperent, fuit conuentus Principum Numburgi in Thuringia, in quo egerunt de Zuinglianis solenniter condemnandis, sed id à quibusdam Principibus impeditum est.

Saxones etiam Lutherani ad sedandos motus propter rem Sacramentariam exortos conuentum agunt Lunæburgi, damnantq; hæreseos Albertum Hardemburgium Zuinglianum. *Lauater. in hist. controuersia Sacrament.*

In Transsyluania alij Lutheri, alij Zuinglij doctrinam sequuntur, magno apud Turcos ludibrio religionis Christianæ. Bremenses omnes Lutheranos vrbe sua exire iubent. *Ibid. & Surius.*

Ferdinandus Imperat. in Vngaria fœliciter res gerit contra Turcos & Transsyluanos. Paulo post Transsyluaniæ Vaiuoda occupat arcem Zathmar. Vnde initium noui belli.

Institutum fuit à Rege colloquium Possiacum inter Ca-

Anni Christi. 1566 — Anni mundi. 5654

Paulus Alciatus Caluinita Mahometanus tandem effe-ctus est. *Beza præfat. in acta Valentini Gentilis pag.17.* Calui-nismus scilicet gradus est proximus ad Mahometismũ. Vn-de & Valentinus Gẽtilis probabat sua dogmata è veteri Te-stamẽto, nouo & Alcorano, quasi hęc tria essent θεόπνευστα: *Benedictus Aretius Bernensis minister cap.1. & 3. Historia Va-lentini Gent.*

Petrus Martyr pridie Idus Nouemb. non sine suspitione veneni à Caluinitis propinari, dum respondere parat Brentio monstrosam Vbiquitatem introducẽti, & Caluinistis, à qui-bus vt spectrum in Eucharistia constituentibus proximè in Possiaco conuẽtu dissenserat, exclamans pro sua parte, neq; reipsa Corpus Christi esse in Eucharistia, neque reipsa sumi, cum isti affirmarẽt reipsa quidem abesse, reipsa tamen sumi, quod est prodigij plusquam simile, infœlicem exhalat spiri-tum. *Spenceus in Apolog.*

An. 1563. Bullingerus calamitosus senex Brentio respon-det. Ita inter Lutheranos, Caluinitas, Zuinglianos rixa est implacabilis, quam non nisi mutuis cædibus placare possint.

Mense Martio in suburbio Augustæ Viodelicorum textoris cuiusdam filia an. 20. nata à malo dæmone obsessa cum à Lutheranistis nullo modo liberari posset, quòd Sata-nas Satanam non eijciat, à Simone Theologo & Catholico Ecclesiaste apud D. Mauritium Augustæ, inuocato nomine Christi, liberata est.

In obsidione Aureliæ Franciscus dux Guysius præfectus exercitus Regij incredibili luctu piorum omnium à Pol-troto proditoriè perimitur.

Paulo post è custodia liberantur capti Caluinitarum pro-ceres, pax agitatur non diu duratura. Lugdunenses se regi de-dunt, & Catholica religio apud illos restituitur.

Tum, inito fœdere cum fautoribus nouæ religionis, pro-mulgatur edictum pacificationis.

Mense Decembri finis optatus impositus est Synodo Tridentinæ.

Presburgi in Vngarię regem coronatus est Maximilianus Romanorum & Boemiæ rex.

Ao. 1564. Caluinus 14. Cal. Iunij tam varijs morbis ex-tinctus est, vt (nisi à Beza scriptum esset) vix crederetur. Per 4. ferè annos discruciatus 9. horrendis morbis, Cholica, Calculo, morbo articulari, Hęmorroidibus, febri phthysica, Asthmate, Hemicranio, Catharro continuo, Vomitu deniq; sanguinis. An mentiar Beza, esto tu iudex. Nam ad verbum ista è tuo Gallico opusculo exscripsi. An Herodes terribilius animum Satanæ reddiderit, equidem nescio. Tanquam so-rex, Beza, tuo indicio perijsti? Cur ista de tuo præceptore nõ occultabas? Cur famæ tui doctorculi sic male consulebas?

Eodem Rex Daniæ & Lubecenses bellum, quod superio-ri anno in Regem Suediæ susceperant, continuant.

Lituani Moscos ad Vbium oppidum profligant & è sua prouincia eijciunt.

Hispanica classis Mauritaniam littoralem infestat è regi-one Beticæ.

Quinto die Martij Ingolstadij obijt Fredericus Staphy-lus an. ætatis 51. vir doctissimus, qui se à Luthero ad Catho-licam redijsse scripsit, cum alijs de causis, tum quia se pręsen-te Lutherus anno vno ante obitum ab Energumena vllis exorcismis dæmonem non modo non potuisset eijcere, sed etiam ab eo in ipsum insiliente, & seram, ne egrederetur,

1572 — 5661

miscente, egregiè vapulasset, donec per loci fenestram semi-

mortuus à socijs extraheretur, qui & ipsi per fenestram exilierant. *Ipse apol. 2.* Similem historiam de filijs Sceuæ exorcistis Iudæis refert D. Lucas Act. 19.

Anni Christi 1560 — Anni mundi 5648

Ferdinandus Imp. 8. Cal. Aug. moritur.

Hoc anno Turcarum arx munitissima. *Penol di Velez* appellata ad Africæ oram sita capitur à Garsia Toletano pro Rege Catholico 6. die Sept.

Multi Sinenses, populi Noui orbis, in Oriente fidẽ Christi suscipiunt. *Sur. in histor.*

Eodem anno mense Aprili inchoatum est Mulbrunense colloquium inter Lutheranos & Zuinglianos siue Caluinistas, præsentibus Palatino electore & Duce Vuitẽbergensi, cui etiam interfuit Brentius, colloquutore Iacobo Smidelino pro Lutheranis contra Boquinum Zuinglianum: Inter quos post longam concertationem non solùm nulla fieri potuit concordia, sed odium & simultas acriùs exarsit, se mutuis iniurijs proscindentes: Vuitembergenses vocabant Palatinos, sectarios, falsarios, quòd corrupissent verba Lucę: contra Palatini dicebant Vuitembergenses noua, falsa, & inaudita dogmata proferre, suis somnijs scripturam peruertere, & de vna eademq́ue re affirmanter & negantet solere respondere. Vide acta eius colloquij tam ea, quæ ab Vuitembergensibus, quàm quæ à Palatinis (qui scriptum Vuitembergensium crebro mendacij insimulant) edita sunt.

Melita siue Malta insula à Turcis oppugnari cœpta est an. 1565. 15. Cal. Iuni. In obsidione ceciderunt ex 500. equitibus Rhodijs siue Ioannitis 313. alijs ferè omnibus valde vulneratis: Turci audito aduentu Garsiæ Proregis Siciliæ soluunt obsidionem 7. Non. Septemb. post 3. mensem & 17. diem, quàm descenderant in insulam, relictis illic suorũ cadaueribus 23000.

Scotia magnis motibus concutitur ob hæresim.

Eodem an. fuit Coloniæ vir grandæuus ex Thebaide ab Alexandrino AEgypti Patriarcha, qui eiusdem Patriarchæ nomine obedientiam Romano Pont. in scripto afferret. *Surius.*

Indi magis ac magis ad fidem conuertuntur. *Surius, & Epistola Indica.*

Franciscus Xauier, qui primus è societate Iesu ætate nostra Indis Christum prædicauit, miraculis clarus moritur. *Surius.*

In Liguria haud procul à Nicæa aliquot vici repentino terræ hiatu absorpti sunt. *Idem.*

Maximilianus Cæsar contra Turcas & aliõs quosdam Duce Lazaro Schuendio res in Hungaria gerit. *Idem.*

Adrianus Turnebus in Græcis præceptor meus, professor regius natus an. 53. obijt Lutetiæ pridie Idus Iunij. Catholicus, etsi hæretici contrarium spargere conati sunt.

Hoc anno exorta est in Anglia è Caluinitarum omniumq́ue istiusmodi hæreseon sentina secta noua Puritanorum, sic appellata, quòd tam purè se à Catholica separent, vt nec orare in templis, quæ fuerant olim Catholicorum, nec clericali vestitu indui, aut vllo prorsus veteri ritu vti velint. Quam ipsi opinionem vsque ad bonorum amissionem & vinculorum perpessionem defendunt; etiam contra suam Reginam, quam alioqui caput sibi constituerant in omnibus causis tam Ecclesiasticis, quàm ciuilibus. *Sanderus de Monarchia Ecclesi. lib. 5. c. 4.*

1566 — 5654

Mameracus minister Chalniensis Dæmoniacum sibi oblatum, culeo insutum in Isaræ amnis profunda, saxis aggrauanti-

Anni Christi. | Anni mundi

233.

1566 k Pius 5. Alexandrinus 5624
an. 6.
1572 mens.3. di.16. 5661

Patriarcha.

Constantinopoli Metrophane.

grauantibus demersit. *Faius in suo Energumenico pag. 56.*

Paulo post Nicolaa Dæmoniaca porrectione Eucharistiæ tandem ab Episcopo liberatur Lauduni circumstantibus decem hominum millibus, & notarijs publicis acta omnis excipientibus, procuratione Caluinitarum, qui rem suppositam quoquo modo videri cupiebant. *Idem.* Historia huic planè similis, quam narrat Prosper de Dimidio temp. c. 6.

k Vir sanctus, eo nomine etiam hæreticis venerabilis & Turcis formidabilis, aduersum quos fœdere sacro colligauit Hispanos, Venetos, Italiæ proceres, equites Melitenses, cæteris Christianis Principibus ad hoc fœdus inuitatis, etiam Moschis & Presbytero Ioanne, item ex Profanis Sophi Persa. Quod cessit fœlicissimè in Lepantina pugna. de qua mox.

Pontifex longiore sessione dignissimus ad corruptelas nostrorum temporum profligandas. Pontificios reditus omnes in vsum belli sacri. i. Turcici & Hęretici, cæterorumque piorum operum contulit. Maiores mensæ & cameræ suæ sumptus quadraginta duntaxat assibus faciens, quàm in Cardinalatu.

Diuinitus electus, præter omnium expectationem. Cùm priuatim singuli reiectuti viderentur, communiter vniuersi pontificem nihil tale cogitantem declarauerunt 7. Idus Ianuarij 1566. & coronatus 16. Calend. Febr. *Onuphrius.*

Noluit missilia dare (vt mos erat) ne compressione turbæ, aliqui suffocarentur; sed maiorem pecuniæ summam diuisit in monasteria, loca pia, & vrbanos pauperes.

Miræ sanctitatis, & Concilij Tridentini rigidus obseruator. Tres Cardinales præposuit cognoscendis causis, quibus Episcopi Romæ detinentur, vt si idoneæ non sint, ad suas diœceses extrudantur. Concubinatum omnem perpetuis carceribus aut exilio mulctauit, etiam renuētibus Romanis ciuibus, nec siuit suos consanguineos bonis Ecclesiasticis ditari: Numerum domesticæ familię valde imminuit, vt plus in rem Ecclesiæ possit insumere: mulctas à reis non coegit: Multos abusus sustulit: Leges seueras tulit contra symoniacos & blasphemos: Statuit resignationes beneficiorum simplices non admittere nisi habita prius diligenti examinatione, num qui designantur essent idonei: Cùm autē aliquis ad ipsum retulisset id esse Curiam destruere, minus malum est, inquit, destruere Curiam, quàm cultum Dei negligere, & Christianam Rempub. turpiter prodere. Vetuit edicto Iudæos Christianū quemquam ad opus conducere. Vide epistolas aliquot nuper editas, de cæteris eius gestis.

An. 1569. renouat decretum siue Bullam Pij 4. contra Fiduciarios, quos Custodinos vulgus appellat. Simoniacos eos pronuntiat, sedi Apostolicæ absolutionem reseruat, cæteris adimit, ac tam eum qui custodit, quàm illum, cui custoditur, restitutioni alligat, vt sic pro Sacerdotio (verbi causa) 100. aureorum ducenti restituantur. Hoc Simoniæ genere apud nos plena sunt omnia magna conscientiarum socordia & pernicie.

Regnum Angliæ proscripsit, prædæque exposuit, cuius fulminis vim pij quotidie deprecantur.

Hanc sententiam declaratoriam an. sequenti 1570 in ipso Corporis Domini festo Ioannes Feltonus nobilis Londini ad fores Episcopi iuxta summum templum publicè affixit, qui postea damnatus & in cratem iniectus suspensus est. deinde fune præsciſſo viuus adhuc multa tormenta alia subijt. *Sanderus lib. 7. de visib. Monarc.*

Tridentinum Conc. seruandum curauit, quantum in ipso fuit, è cuius præscripro Breuiaria, Sacerdotalia siue Missalia, & preces horarias reformauit, Catechismum emisit &c.

Dæmoniacas multas suis precibus in publicis supplicationibus liberauit.

Graui Calculi morbo pressus solebat exclamare, Adauge Domine dolorem, sed da patientiam.

Elias Romanæ synagogæ Iudæorum præpositus cum tota sua familia fit Christianus, & à PP. baptizatur prid. Idus Iunij 1566. Eodem an. eius exemplo Iudæi plus 300, fidem Christianam suscipiunt.

An. 1566 Solymanus venit in Vngariam. Ante expugnationẽ Sigeti in castris moritur, cùm prius Nicolai Scrinensis Comitis caput, qui oppidum strenue defendisset, perfidè amputasset.

Selimus Turcicum imperium suscipit duodecimus ab Ottomano, vsque ad an. 1574. solus, è filijs Solymani. Nam ritu patrio cæteri cæsi & iugulati à patre fuerant.

Carolus Molinæus Iurisconsultus obijt mens. Decembri. Statuerat multa contra Caluinitas scribere, inter quos diu vixerat, etsi perpetuo cum eis altercans æquè ac cum Catholicis, sed magno eorum commodo morte est præuentus.

Ioannes Albinus nobili Valzergorum & Seresiorum familia ortus Tholosanus Ecclesiastes & archidiaconus, fidei defensor, & voce & libris clarus, toti Aquitaniæ charus Tholosæ obijt 3. Cal. Septembris sub horam noctis decimam natus an. ferè 38.

Belgium commouetur, in multis locis sacris imaginibus deiectis.

Franciscus Sonnius Episcopus Boscoducensis, Vuilelmus Lindanus Ruremundensis, Cornelius Iansenius Gandanẽsis, Cunerus Leuoardiensis, vt primi suarum Dioceseon in episcopatus nouos erectarum præsules, ita & probi iuxta ac docti.

Ioannes Hesselius Louaniensis, Iudocus Raueisten Tiletanus, Sixtus Senensis doctores Theologi.

Tumultus Flandrici Caluinistarum, qui ex hoc tempore Guensiorum, hoc est, balatronum nomen retinuerunt contra Philippi Regis Hispaniæ edicta, post vnum ferè annum quàm excitati fuerant, coërcentur, receptis ciuitatibus, quæ defecerant, à Regijs magistratibus: Seditiosi egregiè puniuntur, Philippi Regis Hispaniæ aduentu in Flandriam nunciato. In his turbis egregiam suo Regi nauarunt operam Norcamius Hannoniæ præfectus, Rassegemius quarundam etiam ciuitatum pręf. Comes Meganus in Geldria.

Tumultus Scotici, quibus vt tutius occurreret Maria regina, nubit Darleio nobilissimo iuueni ex veteri Anglorum Scotorumque regum stirpe.

In his Caluinitæ noui regis animũ clam regina tentarunt, atque ad ignoscendum ipsis omnia pellexerunt.

Reuocati ab exilio in oculis ipsius ac reginæ Danidem Secretarium interficiunt, inanimo habentes reginam grauidam, si quid effudisset, simul cum spe partus tollere, adulterij crimine in illam conficto, & Catholicos omnes interficere, vel saltem regno pellere, Missam abolere, Caluinismum stabilire.

Regina simulans se ad illorum omnia conniuere, se Regemque eduxit media nocte, illorumque manus effugit, deinde collectis amicis & fidis perduelles in Angliam, vnde prima mali labes, fugauit, aliquot etiam supplicio affectis.

In lute-

Anni Christi		Anni mundi
1566	*Principibus.*	5654
	Solimano Turcorum Imp. an. 8.	
	Maximiliano 2. Occid. siue Romanorum Imp.	
	Carolo 9. Maximiliano Franc. Reg.	
	Philippo 2. Hispaniæ.	
	Elizabetha Angliæ.	
	Sigismundo 2. cog. Augusto Poloniæ.	
	Sebastiano Portugalliæ.	
1572		5661

Anni Christi. | Anni mundi.

In literis Louanij excussis an. 1566.

Pancis mensibus interiectis peperit Masculum, cui vel hoc vno pessimè consultum, quòd ipsi Buchananus quidam Bacchicns histrio & Atheus poeta pro præceptore tributus sit.

Iacobus nothus reginæ frater spe regnandi curat, vt rex, qui exacto conniuio dormitum abierat, inter confœderatorum manus suffocaretur, siue è fenestra elapsus, siue cum ædibus puluere tormentario in aëra sublatus.

Reginam, quod huic cōuiuio non interfuisset, propterea-que coniurationem frustrata esset, auctorem huius cædis mox spargunt, prætextu cuiusdam Zelotypiæ, ac nubere è vestigio cuidam Boduuelo cogunt, vt his nouis & accelera-tis nuptijs, nonnulla etiam apud Catholicos fieret suspitio & adulterij & paricidij. Quæ vbi se collegisset, vía stratege-mate euasit in Angliā, vbi calūnijs obruta contra ius Gen-tium, paris dominium perpetitur.

Sic Iacobus Nothus regni administrationem occupat, & specie pacis & cōcordię data fide, initoq; colloquio, nobiles & reginę amici omnes sunt cōprehensi, & in custodiā arctis-simā traditi. Luit ille pœnas, nam an. 1570. post à suæ sectæ aliquo glande ærea confossus est, idque priuati tantum odij ac inimicitiæ causa. Atq; hæc sunt in Scotia noui Euangelij constituendi initia & successus, à seditionę, conspiratione, Principum cæde, profugatione, calumnia.

Elizabetha Londini disputationem indixit, sed Catholici antistites partim circūstantiū vndiq; protestantiū fremitu, partim nobiliū quorūdā auctoritate interrupti ac perturbati quietè audiri nō potuerūt, nec inchoatā orationē absoluere.

Cum autem hæretici victi triumphatique conticuissent, sine pudore tamen libellum diuulgant, in quo singula longe aliter referebant, tanquam ipsi superiores euasissent.

Ecclesiam illic afflictam recreant è Belgio scriptis Angli-cis & Latinis Angli exules Thomas Hordingus, Nicolaus Sanderus, Thomas Heskynus, Guil. Allenus, Thomas Sta-plerorus, Copus, Theologię Doctores, Thomas Dorman-nus, Ioannes Martialis, & alij, quibus impij flammis dun-taxat publicè illorum libris decretis occurrunt.

An. 1567. Traiectenses ad Mosam atque Maseeam sacris imaginibus & Episcopo suo Leondiensi bellum indicunt.

Septimo Ianoarij Frisia pacatur à Comite Arenbergio.

Tornacum etiam mox occupatum est à Norcarmio & Episcopus cum Clero pulsus restitutus.

In fine Feb. Valencenæ iam ferè expugnatæ à Norcar-mio, sine vlla conditione se permittunt Regis voluntati.

Septimo April. Gubernatrix Ducissa de Parma cōditiones quasdā Antuerpiensibus pręscripsit. Quibus acceptis res ibi meliuscule habere cœperunt. 18. Iulij Bruxellas est reuersa Comite Mansfeldio Antuerpiæ relicto cum præsidio.

1566 | *CONCCIL. Mediolanense & alia passim prouincialia pro exe-cutione Concily Tridentium.* | 5654

Cambresij quidam Ioannes Carmelita apostata mutato nomine se Philippum vocat. Captus pernegat se eum esse, etiam si multi & mater ipsa certis indicijs id ostenderet, & ad resipiscentiam hortaretur. Cum suspensus fuisset, sparso rumore hæretici excitatum dixerūt, ac in Francia conciona-ri. Eius ergo cadauer perquisitum, denuo est suspensum.

Ad reliquias S. Liuini Gandaui absconditas clauda mulier sanata est, & alia facta miracula, quæ in publica acta relata sunt.

Mense Augusto Belgium venit Dux Albanus corpore senea, animo iuuenis, cum electa militum Hispanorum ma-

Anni Christi | Anni mundi

nu, in locum Duciſſæ Parmenſis,quæ annis plus ſeptem pacificè illud gubernarat.

1566 | 5654

Comes ab Helfenſtein Vlricus ad Catholicam rediјt,abactis è ſua ditione hęreticis. Sic Gablerus medicus,qui Paulo Vergerio adſuerat intereunti,apud quem mira viderat.

In Gallia noui tumultus, accito etiam è Germania peregrino milite:Comes Arembergius eò venit cum auxiliaribus copijs. Nam an. 1567.ciuile bellum ſecundum.

In conflictu Dionyſiano Mootmorantius Comes Stabilis nouiſſimus cęditur & paulo poſt interit.Admiralius & reliqui fuga euadunt. Deinde collectis reliquiis Carnutum obſident,ne victi viderētur,&vt ſecundã pacem conſequerētur.

Anno igitur ſequenti confecta pax,ſed non diu duratura. Nam mox tertium bellum exardebit.

An. 1568. Gulielmus Auraicæ princeps duxit exercitum in Brabantiam irrito conatu.

Mox Albæ dux capit perduelles multos, Securi percutit Comites Egmontanum & Hornenſem alioſque complures fœderatorum principes. Granatenſe regnũ mouet defectionem,contra Philippum R.ſed fruſtra.

Comes Arembergius è Gallia reuerſus in Friſiam contra Gueuſios mittitur, vbi *procumbens contra Eccleſiæ patriæque rebelles,non potuit leto nobiliore mori.*

Eum ſecutus dux Albanus ad primum conflictum occidit 1500. non longè à Gruninga. Ad ſecundum 7000. partim ferro,partim ſubmerſione. Ludouicus Auraici principis frater nando ſe ſeruauit.Capta ſunt ſigna r 3.è 25.tormenta bellica 16.commeatus omnis generis,prædaque maxima. E regio milite deſiderati ſunt tantum ſex aut ſeptem.

Ad tertium in fine Septembris 8000. vt proinde Auraicus exceſſerit ditionum Belgij limites in fine Nouemb, nulla re memorabili geſta,niſi quòd in Eccleſias ſit graſſatus,multo plus damni Imperij vrbibus inferens, quàm Catholici regis ſui ditionibus.

Albanus Bruxellas reuertitur, ac pacem toti Belgio reſtituit.

Turcæ in Aſia bellũ gerunt contra Saracenos & prouincias,quæ defecerant.Perdunt Mecham ad mare rubrum.

An. 1570.aduerſus Venetos in Cypro pugnant & eam capiunt, nullo feritatis genere prætermiſſo. 1572.infœliciter res gerunt contra Moſchos ad Tanaim.

Tertium bellum ciuile in Francia in duos annos. In Iarnacenſi conflectu princeps Condæus interfectus eſt.

An. 1569. menſe Martio Montcoturiana pugna, in qua magoa parta victoria Caluinitarum partes plurimum ſunt comminutæ, Admiralio de more fugiente in Vaſconiam.

Bipontinus Comes non ita diu poſt mortuus eſt.

A Philippo rege mittitur in Galliæ regis ſubſidium Comes Mansfeldius cum magno Burgundioo um auxilio, qui in menſis Octobris prælio vulneratus eſt.

Flaccus Illyricus renouat Manichæos furores de cauſa & eſſentia peccati.

Regina Scotiæ è manu perduellium euadit in Angliam, vbi perfide capitur & contra iura hoſpitij detinetur in hunc vſque diem.

1572 | 5661

An. 1570 Tertium pacificationis edictum in Francia.

Eodem Anna Maximiliani Imp. filia Philippo regi Cathol.nubit, quæ in fine anni ſequentis 1571. ei hæredem maſculum peperit.

Coſmus Medices à Pontif. magnus Dux Hetruriæ creatur,

Anni Christi. | Anni mundi.

tur, cùm antea Dux Florentiæ duntaxat appellaretur.

Cyprus à Turca Venetis eripitur.

Vnčti in Sutria Comitatu Angliæ, è Caluini schola otiũtur, qui docent peccare neminem, nisi qui veritatem ab ipsis prædicatam non recipit. &c. *Sanderus lib. 7. visib. Monar.*

In Italia terræmotus immanes, maximè in vrbe Ferraria, quæ vastas ex ijs ruinas perpetitur. Maris & Fluuiorum magnæ inundationes, præsertim in Frisia, contra in Anglia littora maris intro cedebant, vt homines possent ad aliquot passuum millia intra maris ambitũ pedibus incedere.

Franciscus Balduinus Iurisconsultus obit, qui è veneno Caluini tandem conualescens, sui doctoris & ministri pudenda detexit.

An. 1571. in Anglia mons sat procul à mari dissitus motus est suo loco, euersis radicitus arboribus, &c.

Ioannes Storeus Anglus Londini illustri martyrio ad superos migrauit. Nam Christum confitenti præciduntur genitalia, aperitur vẽter, viscera eruũtur, caput amputatur, mẽbra dissecantur. *Sanderus Anglus in fine li. 7. de visib. Monar.*

Septimo die Octobris tribus aut 4. horis pugnatum est à Turcis & Christianis, sed victoria inclinauit ad Christianos, Ioanne Austriaco Caroli 5. notho belli socialis contra Turcas duce in Sinu Lepantino. Triremes Turcarum captæ 180. combustæ 20. submersę totidem. Magnus Bassa interfectus. 25. millia Turcarum occisa, multa capta, è quibus nobiliores, si tamen illic sit nobilitas, vbi cuncta sunt seruilia, ad Pont. tracti & in castrum S. Angeli inclusi, 20. millia Christianorum recuperata. Ex nostris triremes admodum paucæ desideratæ sunt, sed viri plures quàm fortissimè pugnantes occubuerunt, quorum pietas in meliorem vitam transijt.

Columnæ suæ classis præfecto magnificentissimum triumphum Pontifex decernit, virtutis ergo, ad veterum speciem, vt sic in Capitolium veheretur.

Mensibus circiter 18. post cæsum Iacobum Nothum, in Scotia interfectus quoque est pari ferè modo Comes Lineuxensis, qui secundus Protex, etiam cum præsidio, ex Anglia eo missus fuerat. Dehinc varijs multisque cædibus inter se Scoti ad hunc vsque diem sæuiunt, nec vllus adhuc tantorum malorum exitus videtur.

Fernandus Princeps Philippo 2. Hisp. regi ex Anna Austriaca nascitur, Madriti die 4. Decembris.

Quarto Octobris Claudius Spencæus Theologus Polygraphus obijt, post S. communionem petito & sumpto extremæ vnctionis sacramento: suæ instructissimæ Bibliothecę herede relicto Cardinali Lotharingo & 7. Sorbonicis doctoribus, legatione Franciscanis & Dominicanis facta ducentarum libellarum, Carmelitis & Augustinianis centum, Sorbonæ ducentarum, Nauarricis doctoribus quingentarũ, Parœchiæ S. Cosmæ centũ quinquaginta, in qua se sepeliri iussit conuocatis omnium collegiorũ & Ecclesiarum ordinibus, accensis innumeris cereis, funere ornatissimo: Pręter Apologiã & alia opera impressa relictis scriptis posthumis, quibus se ab hæreticorũ furijs alienissimum ostendit.

An. 1572. Angliæ regina excõmunicatur & proscribitur à Pont. à quo an. 1569. hæretica fuerat denuntiata, vt inde omni dominio & potestate in Catholicos excideret, ipsique Ideo in illam, velut Ethnicã & publicanã, se posse insurgere, nec illius legibus & mãdatis deinceps teneri intelligerent.

Eximius Iurisconsultus, ad vestigia sanctissimi sui prædecessoris se componit. Vir tanto pontificatu dignus. Faxit Deus

1572 | 234. | 5661

I GREGORIVS 13. Bononiensis nunc sedet, *cui det Dominus vitã diuturnam, Imperium securum, domum tutam, exercitus fortes, Senatum fidelem, populum probum, quietum & pacatum.*

1580 | 5669

Patriarcha.

Constantinopoli Metrophane, deinde Ieremia.

Principibus.

Selimo Turcorum Imp. deinde Amurate 3.

Maximiliano 2. Occidentis siue Romanorum Imp. deinde Rodolpho 2.

Carolo 9. Francorum rege, deinde Hẽrico 3. qui & Polonorum.

Philippo Hispaniæ.

Elizabeta Angliæ.

Deus, vt diu sedeat & se non ad opes sed ad opus euectum perpetuo meminerit. Ipsius cura & constantia pastorali Ecclesia vbique hodie indiget.

Anni Christi. 1572

Simonem Vigoreum & Ioan. de Prouetis Theologos Paris. renitentibus Aulicis ad Narbonensem Archiepiscopatum & Præmonstratensem abbatiam solo virtutis & doctrinæ, nomine euexit. Suspectos à Sacerdotijs quouis prætextu excludit. Fidem Catholicã vbique restituere conatur.

Aliæ eius virtutes & præclara facta literis suo tempore mandabuntur. Iam octauum annum sedet, cui vitam in hoc sæculo diuturnam, in futuro æternam omnes pij exoptant ac precantur.

Post mortem Metrophania hodie in Patriarchatu Constantinopolitano sedet Ieremias, vt in Antiocheno Ioachimus, Hierosolymitano Germanus, Alexandrino Syluester. Est autem Ieremias inter Constãtinopolitanos centesimus quadragesimus secundus.

Qui a capta Constantinopoli siue an. 1452. pro Patriarchis Græcis Latinos Cardinales nominant Bessarionem an. 20. Petrum an. 2. Hieronymum Landum an. 11. Ioannem Michaelem an. 18. Marcum Cornelium an. 21. Egidium Viterbiensem an. 6. Franciscum Pisaurum an. 14. m. 3. Marinum Grimanum an. 1. m. 7. Ranusium Farnesium an. 4. Fabium Columnam an. 4. Ranusium iterum an. 12. Scipionem denique Rebibam, titulo tenus id faciunt, nec Canonicam successionem, minus ministerium sequuntur.

An. 1572. Carolus 9. Elizabetham Austriacam sanctissimam principem vxorem ducit.

Regina Nauarræ Lutetiæ moritur.

Genlisius & cæteri Galli prope Montenaldum ab Albano cæduntur, népe *Hereticis certũ est Flandrorũ terra sepulchrũ.*

Regis Nauarræ nuptiæ, quas excepit ob quandam in Catholicos Principes coniurationem Dies Bartholomeanus, siue matutinæ Bartholomeanæ.

Postridie de alijs pœnæ sumptæ. Inter eos Petrus Ramus Verodomanvus turbulentę vitę & sui in Linguas, Artes, Disciplinas, Theologiam denique ipsam furoris pœnas luit.

Magloriani Monachi è vico D. Dionysij in suburbana D. Iacobi transtati sunt, vbi olim valetudinarium D. Iacobi de alto passu, vt in eorum monasterium filiæ Pœnitentes intromitterentur.

Scribunt varia hoc tẽpore Iac. Billius Prunæus S. Michaelis in Eremo Cœnobiarcha, Laurentius Surius Carthus. Martinus Cromerus, Iacobus Pamelius, Benedictus Arias, Martinus Isengreinus, Petr. Canisius, Fran. Turrianus Iesuitæ, Ioannes à S. Andræa, Ioannes Maumontius, Gentianus Heruetus.

Stanislaus Hosius Polonus, Carolus Borromæus, Guil. Sirletus Cardinales, Vuillelmus Lindanus Ruremundensis, Iacobus Amiotus Altissiodorẽsis, Petrus Epinacus Lugdunensis, Guilielmus Ruseus Andegauensis, Claudius Sanctius Ebroicensis, Arnaldus Pontacus Bazatensis, Aimarus Ennequinus Redonẽsis, Arnaldus Sorbinus Niuernensis Episcopi scriptis & pietate illustres.

1580

Ioannes Baptista Ficlerus, qui ius ciuile Theologicum siue Theologiam iuridicam condidit, è Iure ciuili docens fidem nostrã Catholicã illam ipsam esse, quę ante mille ducẽtos & eo amplius annos floruit, acluris cõsultos, si qui sint hæretici, contra suam artem, libros, leges, principia peccare.

Inter hęreticos solus ferè Theodorus Beza scribit, quam-

quam

Anni mundi. 5661

Sebastiano Portugalliæ, deinde Henrico Infanti Cardinali,

An. Dom. M.D.LXXX

ATQVE hic decimũ sextũ sæculũ terminamus, in quo perpetuaes doctrinæ superioribus sæculis per manus acceptam, vt in singulorum coronide docuimus, ne ipsi quidẽ, qui eam impugnant, inficiari possunt. Nam statim eis restiterunt omnes boni, docti, pariter & indocti, deinde sapientissimi quiq; pro ea scripserunt. In genere quidem Ekius, Erasmus, Cochleus, Tapper, Gropperus, Osius Cardinalis, Theologi Parisienses, Salmaticẽses, Louanienses, Oxonienses, Colonienses, Hẽricus 8. Rex Ang. Roffensis, Alb. Pighius, Sõnius, Lindanus, Alphõsus de Castro, Melchior Canus, Canisius, Auratus, & alij infiniti, vernaculis etiam linguis. In specie verò ij, à quibus de sequẽtibus capitibus, circa quæ eorum præcipuè versantur hæreses, libri peculiares confecti sunt.

Gratia Dei, fides, Iustificatio. *Driedo lib. de concordia liberi arbitrij. Pighius opusc. de Iustitia. Vuicelius lib. de voluntate hominis Christiani. Carbaialus in explicationibus argumentorum obiectione 32. & 1. Sententiarum cap. 59. Sententiarũ liuius aus lib. 3. sentent. dist. 19. & alijs scriptis. Qui & allegant illud Augustini de spiritu & litera ca. 9. Iustificati gratis per gratiam ipsius. Non itaque iustificati per legem, neque per propriam voluntatem, sed gratis per gratiam ipsius. Non quòd sine voluntate nostra fiat, sed quod sanet gratia voluntatem, vt sanata voluntas impleat legem, non constituta sub lege, neque indigens lege. & cap. 10. per gratiam quispiam iustificatur gratis, idest, nullis suorum operum præcedentibus meritis. & illud D. Thomæ in 2 cap. Iacobi. Nonne ex operibus iustificatus est. Contrà Paulus Ro. 4. & ubi glossa Augustini. Non ex operibus iustificatus est, sed ex fide. responsio, Apostolus & Aug. loquuntur de operibus præcedentibus fidem, vt patet ibidem, ex quibus nullus planè iustificatus est. Hic autẽ loquitur de operibus sequentibus fidẽ, quæ dicuntur iustificare, non quatenus iustificatio dicitur gratia infusio: sed quatenus dicitur iustitiæ exercitatio, vel ostensio, vel confirmatio. Res enim dicitur fieri quãdo perficitur, vel innotescit Guillandius Parisiensis doctor in epist. ad Rom. duplex est iustificatio prima & secunda, &c.*

Eucharistiæ veritas, sacrificiũ, transsubstantiatio, adoratio, Missę ritus. *Demochares lib. de Sacrificio Missæ, & lib. de Eucharistia. Garetius de eodem. Tonstallus de ead. Caietanus contra Lutherum. Cassander in Liturgicis. Pamelius in Liturgicis, & in Cyprianum. Ioannes Hesselz lib. de probatione corporalis præsentiæ Corp. & sang. Domini. Espenceus lib. de adoratione Eucharistiæ, & libel. de vtraq; Missa. Claudius Sanctius in repetitionibus, & in liturgias Græcorum. Soto in 4. Sententiarum, vbi & omnia dubia istorum soluit. Canisius in Catechismo maiore. Seresius libris sex de sacram. Altaris. Gaspar Casalius Lusitanus de Cœna & calice Domini. Iacob. Faber Molinensis pro sacrosancto Missæ sacrificio aduersus Anatomem Missæ, & alij innumerabiles.*

5669

Anni Christi. 1572 — Anni mundi. 5661

Baptismi effectus, necessitas, aliena fides, Ceremoniæ. *Soto & Sententiarij reliqui in 4. sentent. Canisius in Catechismo maiore. Clictoueus in 4. li. Damasceni de Orthod. fide. Tilmannus Segebergensis lib. de 7. Sacramentis. & quotquot hac ætate scripserunt de Baptismo cõtra Caluinistas & Anabaptistas.*

Pœnitentia & eius partes tres. *Canisius in Catechismo, Sententiarij in 4. Concilium Coloniense parte de sacramentis. Slotanus lib. disputationum aduersus hæreticos, Turrianus lib. pro Epistolis Pontificum, &c.*

Claues Ecclesiæ, Absolutio. *Canisius in Catechismo. Sanderus de visibili Monarchia Eccl. Ekius in locis communibus, Corteßius, & alij Sententiarij in 4. Turrianus libris de Dogmaticis characteribus. & libris tribus de primo capite & iudicis authoritate & Principatu. Ioan. Antonius Delphinius oratione de Ecclesia.*

Confirmatio, extrema vnctio, reliqua alia sacramẽta, & eorum vsus. *Canisius in Catechismo. Soto in 4. multis distinctio. Ekius in locis communibus. Concilium Coloniense. Hosius in confeßione, & alij multi. Tilmannus Segebergensis lib. de sacramentis 7.*

Primatus Romani Pontificis. *Acurius Ioseph à Petro patriarcha Maronitarum, è Monasterio S. Mariæ de Cambibus in monte Libano an. 1515. Romam ad eum agnoscendum missus, apud Ambrosium Theseum in introductione in linguam Chaldaicam, Syriacam & Armenicam, quas ab eo didicit. Siod Syrus Nestorianorum patriarcha an. 1552. in sua profeßione fidei à Masio versa. Abdisu Patriarcha Aßyrius in sua attestatione manu ipsius picta & subscripta die 7. Martij, an. 1562. Græci, in tractatu Nili de Primatu Romani pontif. quem vertit Flaccus Illyricus, vt tanquam fœx suo iudicio periret. Nam Nilus illic concedit Romanum esse summum Pont. impugnãs duntaxat, quòd eum tantum esse dicimus iure diuino, cum esset dicendum iure Ecclesiastico & Conciliorũ. Abyßini & Aethiopes apud Damianũ Goes duabus legationibus Matthæi, & Zaga-Zabi. Latinos producit & enumerat Nicolaus Sanderus egregio illo opere de visibili monarchia Ecclesiæ, vt iam nefas sit dubitare hanc esse fidem non huius æui modo, sed & reliquorum omnium præcedentium. Turrianus lib. pro Epistolis Pontificum.*

Liberum arbitrium, bona opera. *Vuicelius lib. de voluntate hominis Christiani. Driedo lib. de Prædest. & lib. de concordia liberi arbitrij. Erasmus libro peculiari cõtra Lutherum. Ambros. Catarinus in opusculis & contra Caietanum. Slotanus lib. disp. aduersus hæreticos. Clictoueus in libros Damasceni de Orthodoxa fide, capite de hac materia. Sepulueda contra Erasmum.*

Sanctorum preces, suffragia, inuocatio, reliquiæ, imagines, festa. *Esselsius libro peculiari. Amb. Catarinus in Opusculis. Soto in 4. sentent. Canisius lib de virgine & lib. de Ioanne Bapt. sta contra Centuriatores. Syri & Nestoriani in tabula & titulis noui testamenti, & in suis liturgijs & Ritualibus, Ekius tribus tomis de sanctis, de quibus & sermones innumeri sunt Theologorum & Ecclesiasticorum huius ætatis.*

1580 — 5669

quam ab aliquot annis rarius, siuè quia ad eruditionis suæ fundum peruenit, siue quia delictis iuuentutis fractus est. Nam ministri, qui hodie supersunt vel nascuntur, præ infantia nec scribere, nec intelligere solidi quicquam possunt. Ita breui infœlicem Caluinianæ bestiæ interitum expectamus. Nisi grauissima nostra scelera Deus Maometismo, quò Caluinismus inclinat, vindicare velit. Quod ipse auertat, qui est benedictus in sæcula.

Hieronymus Burgẽsis Catalaunẽsis Episcopus & Comes de pietate & literis bene merit[9] mẽse Decẽbri è vita discedit.

Sacrum fœdus siue vinculum post mortem Pij Pontific. cuius studio & sumptibus fuerat conciliatum, à Venetis dissoluitur, dum clam socijs Victores à victo Turca magno ære & integra Cypri cessione pacem turpiter promercantur, partæsi Dei hostes vincere, nisi interim per totius Mediterranei emporia suam quęstuosam mercaturam exercerent, nec recordati illud Græcorum apud Pachymerem lib. 5. historiæ. *Cum Hostibus Crucis geratur bellum, vbi & victoria laudabilis est, & vinci salutare. Item, Pax colenda, vbi Dei iacturam non facimus, rursus bellum gerendum, vbi religio periclitatur.*

An. 1573. Rupella obsidetur. Item Sancerta, vbi horrenda fames obsessos nefandis cibis vti coegit, quòd promulgatæ pacis conditiones nollent admittere.

Quarta pacificatio, ob Henricum Regem Poloniæ designatum.

An. 1574. Montgomerius Comes, Lutetiæ securi percutitur.

Henricus 3. è Polonia rex sexagesimus primus fit Galliæ.

Amurates Selymo patri in Turcico imperio succedens à fraternis cædibus eius administrationem auspicatur.

Amidas Rex Tuneti victus à Turcis regno excidit, quod in prouinciam redactum est, expugnata demum Guleta, quę Hispanico præsidio tenebatur.

Calendis Februarij Iacobus Carpentarius in Philosophia meus præceptor, professor & medicus regius, antiquæ Philosophiæ contra Ramum & alios Logodædalos assertor tabe trimestri, magno eruditorum desiderio, ex hac vita decessit.

Vigesimo sexto die Decembri a die S. Stephani moritur Carolus Lotharingus Cardinalis summo Caluinitarũ voto, siue quia sua authoritate & consilio illorum conspirationes disturbabat, siue quoniam in conuentu Possiaco Petrum Martyrem, Bezam, & decem alios Ministros luculenta oratione lætaliter vicerat, & vniuerso Conuentui piaculares reddiderat.

An. 1575. Quartum bellum ciuile Francicum inita Caluinitarum cum aliquot Catholicis societate. Vnde quintum Pacis edictum an. 1576. secutum est.

Eodem Abdemelec regnum Marochianum & Fessense armis Turcicis adiutus nepoti suo Mahometi Cheribo eripit, qui post aliquot pręlia in Portugalliam elapsus, magnarũ calamitatum Christianis ipsum reducere conantibus auctor fuit.

An. 1576. Torensis cum copijs, quas è Germania deducebat, profligatur à Duce Guysio, qui tamen, dum ardentius palantes & fugitiuos insequitur, in vultu vulneratur.

Rodolphus 2. Romanorum fit imperator.

Conuentus Blessensis, in quo reuocatur edictum pacificationis, quo prætextu vrbes aliquot à Caluinitis intercipiuntur.

untur. In eo perorarunt pro primo ordine Petrus Epinacus Lugdunensis Archiep. celebri sui & totius Ecclesiastici nominis palma, pro secundo Nobilium, Claudius Baufremontius Senescei Baro, vt genere, sic virtute doctrinaq́; nobilissimus, pro tertio, Versorius parisiensis Patronus.

Anni Christi. 1572 | Anno mundi, 5661

Issiodorum in Aruernia funditus à Francisco regis fratre & proregedeletur.

Erastus contra Paracelsum veteris medicinæ labefactatorem, & nouæ conditorem scribit.

An. 1577. Belgij accepta potestate conuocandi ordines, vt de re sua & tranquillitate patriæ deliberarent, modò nihil de religione tractarent, circumuenti à Gueusijs, mortuo Gubernatore in suum Principem conspirant, abigendos Hispanos decernunt, se hæreticis iungunt, Auraico principi obsequuntur, euocant Matthiam Imperatoris fratrem dominationis specie, cùm interim ipsi & Auraicus omnia essent gesturi.

Antuerpiam milites introducunt, Hispanos in arce obsident, qui facto impetu, quamuis pauci, de eorum perfidia pœnas dignas sumūt, quatuor externorū militum millia iugulant, oppidanos sternunt, diripiunt, in carceres conijciunt, fugant, ædibus compluribus concrematis.

Ioannes Austriacus ad Flandriam pacandum mittitur cū imperio. Certis conditionibus recipitur ab Ordinibus, qui ei postea insidiantur, externos principes alliciunt, Catholicis melioribus diffidunt, sacerdotes & omnis generis clericos eijciunt.

Chirurgi à Medicorum Parisiensium schola deficiunt, ac, illis frustra se eorum Patres, Dictatores, Magistros esse docentibus, quòd hactenus ex ipsorum lectionibus, dictatis, consultationibus, examinibus pependissent, seorsum sua omnia agere, publicè Chirurgiam prælegere, priuatum denique corpus conficere incipiunt, actionibus, declamationibus, libris hinc inde versu ac prosa cōtra se mutuo editis.

Petrus Danesius Parisiensis professorum regiorum primus, per quem literæ Græcæ deinceps suum solium Lutetiæ constituerunt, deinde Vaurensis Episcopus Aprilis 23. sub ætatis 80. tribus linguis & omnibus disciplinis ornatus, vitæ puritate illustris in Domino obdormit. Sepultus est in D. Germani Pratensis, quò se biennium ferè antè contulerat, vt in sancta solitudine inter Psallentium choros psallens ipse moreretur, quando id in sua Diœcesi per hæreticorum arma non licebat *E nostra in eum funebri oratione.*

Grassinorum Collegium absoluitur pecunia testamentaria Grassini Senatoris. Atque ita Lutetiæ 54. Cóllegia existunt, eaque omnia ferè ab Ecclesiasticis vel condita, vel locupletata: quot & quanta in vlla alia orbis academia vis quispiam notauerit.

An 1578. magna infœlicitate Sebastianus Portugalliæ rex cum Muleyo Mahomete Cheribo, quem in suum Fessense regnum temere reducere conabatur, ab infinita Barbarorum multitudine oppressus, fortiter dimicans perimitur, vbi & cæsis duodecim Christianorum millibus, & totidem captis desiderati sunt Episcopi Coimbrensis & Portuensis, Præfectus Pontificius, Marchio Hyberniæ, quem Pontifex instruxerat cohortibus Italicis ad Hyberniam occupandam, multique alij Principes.

1580 | 5569

Paulo post initio Octobris Ioannes Austriacus in Castris contra Flandros diem clausit extremum, princeps immortalitate dignus, inuictus Hæreticorum & Turcarum victor, vt

Preces pro defunctis, Purgatorium. *Graci hodierni, qui & illud vocant κυριακ-... vnico vocabulo, & ... Nestoriani Mesopotamiæ, qui vocant Guentha Moses Mardenus, in tabula lectionū noui Testamenti Syriaca. Syri & Nestoriani in titulis noui sui Testamēti, & in suis liturgijs. Hebræi Hodierni, vt & docent Hæretici Fagius & Munsterus in 14. Deutero. & Nos libro peculiari. Aureatus paradoxo 86. ex August. Grego. Nysseno &c. De Latinis alijs non laboro. Nam sunt innumerabiles.*

Hac & alia à Sectarijs contra Religionem disputata omnia comitia Imperatoria, cunctis conuentus Principum, Populorum, Academiarum, vniuersa denique Synodi huius tempestatis magno numero confirmant, Lutherum, Caluinum & istiusmodi reliquos detestantes & anathemate fulminantes. Cuius quanta sit vis euentus ipse loquitur. Nā non tam à nostris, quàm sibipsis confecti sunt, quotidiéque conficiuntur. Lutherus Anabaptistas, Zuinglium, Carolostadium, Oecolampadiū aggressus est. Protestātes & alia Germanorū secta Lutheri dogmata penitus deseruerunt, nec se amplius Lutheranos dici patiuntur. Ioac Vuestphalus, Til. Heshusium, Castalio, Calmanius, Gregorius Paulus, Molineus, Ioan. Morellius, Cassander, Valentinus Gentilis, Blandrata, Ochinus, Roserius, Bernenses Caluinum expugnauerūt, vel eius sectam in plurimas secuerunt. Castalio, Brentius, Smidelinus & plerique alij Bezam vexant. Protestantes, istiúsque amulos in Germania multis locis exturunt. Denique ita in se sauiunt, vt corpus istud peccati propediem interiturum speretur, cui & illud quadret Epiphanij, lib 2 de Hæres ca. 2. Veteres narrant fabulam, quòd ex multis aspidibus in vno testaceo vase collectis & in singulis quatuor angulis Templorum Aegyptiacorum positis, si qua alijs fortior reperta fuit, ea reliquas aggressa deuorauit. Et vbi sola mānsisset, alimentóque careret, conuersa seipsam à cauda derodere cœpit, & vsque ad reliquam corporis partem se adedit, quoad viueret, vnde & Aspidogorgona vocauerunt Sic hæresis se penitus consumit & per Christi potētiam delet.

Accedit istorum Historicos & Chronologos omnes nobis dare testimonium, vt Sleidanum, Carionem, Magdeburgenses, Pantaleonem, Funccium &c. Nam etiam isti secūdum nos Ecclesiam cursum fuisse, esseq́; docent, & dum eis Ecclesia se narraturos pollicentur, nostra duntaxat explicant, nostrosq́; solos allegant, quasi apud Nos positam esse Ecclesiam tacita conscientia fateantur. Quin & tradunt Romanam religionem in cunctis Europa terris receptam esse, quam ipsi conati quidem sint & scriptis & armis conuellere, sed nondum potuerint, nec, Deo duce, poterunt, vt vel eorum confessione sit nostra ecclesia continua, perennis, immobilis, inuicta, denique Catholica permaneat & omnes sectas sepeliat. Est enim Catholicum, quod semper, quod vbique, quod ab omnibus aut plurimis, & ijs quidem quorum spectata est perspectaq́; sapientia & pietas, communiter est creditum.

Anni Christi. 1572

Atque hæc quidem sunt, quæ simpliciter demonstranda susceperam, de Doctrinæ, Fidei, Religionis, Ecclesiæ per singula sæcula perpetuitate, vnitate, continenti successione, atque Romanam Ecclesiam, quæ hodie est, esse Catholicam illam, quæ Symbolo credi iubetur, fuisséq; eandem semper religionem Christianorū iam inde vsque ab Apostolis, donec id fusius distinctiusq; vel à nobis, vel ab alijs præstetur. Vale interim & nobis Deum precibus concilia.

Anni mundi. 5648

vt proinde apposité in suis signis militaribus crucem cum hac tessera gereret. *In hoc signo vici Turcas, in hoc signo vincam Hæreticos.*

Ei succedit Dux Parmensis, de quo illud Esaiæ *cap. 14 sibi dictum* perduelles interpretentur. *Ne læteris Philistea tu, quòd comminuta sit virga percussoris tui* (Ioannis Austriaci.) *De radice enim colubri egredietur Regulus, & semen eius absorbens volucres &c.*

Gandaui Geusij rati Catholicos satis iam à rege Catholico suis artibus abalienatos, quo cōsilio cepissent arma detegunt, nempe non vt bono publico consulerent, sed vt pietatem labefactarēt. Nam tunc sacras imagines deijciunt, tēpla subuertūt, diripiunt, Catholicos vexāt & opprimunt.

Atrebati seditio & alijs in locis contra Geusios, apud se idem, quod Gandaui, molientes. Hinc Ordinum à se inuicem distractio. Mox ne perirent funditus & mutarent non Dominatum, sed Dominum, incipiunt captare Imperatorem de pace à suo Principe exoranda. Vtinam eis illud Osee 2. & 3. c. congruat. *Post hæc reuertentur filij Israel & quærēt Dominum Deum suum, & Dauid regem suum, & dicent, vadam & reuertar ad regem meum priorem. quia melius mihi erat tunc, quàm nunc.*

Pontis lapidei supra Sequanam prope Augustianos Parisienses insignia fundamēta iaciuntur in Luparam regiam.

Mense Decembri Seruan vrbs Mesopotamiæ munitissima prope Tegil Fl. Amurati eripitur à Sopho Persarum, cæsis centum sexaginta Turcarum millibus. Bassæ, qui Constantinopolim euaserunt, ab Amurate ob tantam cladem stomachante, securi percussi sunt.

A peruigilio cœptus ordo Equitum S Spiritus, die primo anni 1579. instituitur ab Henrico 3. Franciæ R. Faxit Deus, vt suo nomini consonet, sanctoque Spiritu regatur, neque sit onati & damno Ecclesiæ, pro qua honoranda tuendaque conditus dicitur.

Mense Aprili riuus Gentiliacus, vulgo Bieura, nimio 30. horarum imbre exundans agros & suburbana D. Marcelli nocte obruit, aliquot hominibus & pecoribus extinctis, muris, parietibus, nonnullis etiam ædibus disiectis.

Decimo septimo Maij hora decima in Monasterio S. Vedasti Atrebatensis Artesij, Hannones, Insulæ Duaci, & Orchiaci pacem à rege Catholico certis conditionibus impetrant. hymno *Te Deum* postridiè Atrebati decantato.

In Flandros, Brabātinos, Hollandos, Zelandos & reliquos perduelles, eius nomine, Parmensis Dux exercitum mouet, vt vel easdem pacis conditiones subeant, vel debitas perfidiæ pœnas luant.

Baptista Brissonius patronus Regius & Renatus Choppinus summi nostræ ætatis Iurisconsulti hoc mense Maio cōtra Paracelsistas (Pseudomedicorum genus, qui damnato Hippocrate, Galeno, & veteri schola prodigiosam Medicinæ praxim vsurpant, & prodigiosiorem Theoriam, Principia, causas &c. constituunt) pro Medicorum vetere disciplina in Senatu Parisiensi petunt.

1580 — 5654

An. 1580. speramus & optamus Deum Opt. nobis fore propitium, suam iampridem in nos inflammatā iram auersurum, corda filiorum ad Patres conuersurum, animos impiorum per hæresum & Atheismi deuia errantium Spiritu suo Sancto illustraturum, vt terra sit vnius oris & labij, ipse vnus agnoscatur, colatur & celebretur in vna Ecclesia, qui solus est in sæcula benedictus. Amen.

FINIS.

Rr RATIO

RATIO, CVR PER PONTIFICES ROMANOS deducta sit Chronographia.

Ireneus lib.3.cap.3.

Maximæ & antiquissimæ & omnibus cognitæ, à gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & constitutæ Ecclesiæ fidem per successiones episcoporum peruenientem vsque ad nos indicantes, confundimus omnes eos qui quoquo modo, vel per φιλαυτίαν malam vel vanam gloriam, vel cæcitatem, & prauam sententiam, aliud, quam oporteat, colligunt. Ad hanc enim Ecclesiam, propter potentiorem potentialitatem, necesse est omnem conuenire Ecclesiam, hoc est, eos qui sunt vndiq; fideles, in qua semper ab his, qui sunt vndique, conseruata est ea, quæ est ab Apostolis traditio. Fundantes igitur & instruêtes Beati Apostoli Ecclesiam, eius administrandæ episcopatum Lino tradiderunt. Succedit ei Anacletus, post eum tertio ab Apostolis loco episcopatum sortitur Clemens &c. vsque ad Eleutherium, sub cuius, *inqnit*, ordinatione & successione veritatis traditio & prædicatio peruenit vsque ad nos.

Tertulianus lib.de Præscripionibus aduersus hæreticos.

Cupio ostendât mihi ex qua auctoritate prodierint, edant origines Ecclesiarum suarum, euoluant ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab initio decurrentem, vt primus ille episcopus aliquem ex Apostolis, vel Apostolicis viris, qui tamen cum Apostolis perseuerauerit, habuerit auctorem & antecessorem: hoc enim modo Ecclesiæ Apostolicæ census suos deferunt: sicut Smyrneorum Ecclesia Polycarpum à Iohanne collocatum refert, *sicut Romanorum Clementem à Petro ordinatum edit.&c.* Confingant aliquid tale hæretici.

Augustinus contra epistolam Manichæi funda.cap.4.

Multa sunt alia, quę in eius(*Ecclesiæ*) gremio me iustissimè teneant, tenet consentio populorum atque gentium, tenet auctoritas miraculis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, vetustate firmata. *Tenet ab ipsa Sede apostoli Petri, cui pascendas oues suas post resurrectionem Dominus commendauit, vsque ad præsentem Episcopatum successio sacerdotum.* Tenet postremo ipsum catholicæ nomen &c.

Idem in Psalmo contra partem Donati tomo 7.

Numerare sacerdotes, vel ab ipsa Sede Petri & in ordine illo patrum quis cui successit videte, ipsa est Petra quam non vincunt superbę inferorum portæ.

Idem in lib.Quæst.veteris & noui Test.cap. 110.

Ordinem ab Apostolo Petro cœptum, & vsq; ad hoc tempus per traducem succeden-

cedentium episcoporum seruatum perturbant, ordinem sibi sine origine vindicantes, corpus sine capite.

Idem & Fortunatus & Alipius episcopi epist.165.

Si ordo Episcoporum sibi succedentium considerandus est, quanto certius & verè salubriter ab ipso Petro numeramus, cui totius Ecclesię figuram gerēti Dominus ait, Super hanc Petram, &c. Petro enim successit Linus, Lino Clemens &c. vsque ad Anastasium, qui tunc tenebat cathedram.

Optatus lib.2. contra Parmenia. vbi Rom. Episcopos enumerasset ad Syricium vsque, insultans Donatistis & probans suam Ecclesiam partem esse Catholicæ, quæ cum Romana consentiat.

Vos, *inquit*, vestrę cathedrę originem edite, qui vobis vultis sanctam Ecclesiam vendicare.

Epiphanius lib.1. cap.27. tom.2. vbi seriem Rom. Episc. ex catalogo enumerauit,

Et ne quis, *inquit*, miretur quòd singula ita recensemus, per hæc enim claritas ostenditur.

Erasmus contra Nouatores.

Mihi pro mea causa sufficit veterum sanctimonia, vitæ probatissimorum auctoritas, Episcoporum maiestas, publica Christianarum gentium consuetudo. Quos omnes si damnatis insaniæ, malo cum illis insanire, quàm vobis assentiri.

D. Paulus Ephes. cap.4.

Ipse (*Christum intelligit*) dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Euangelistas, alios autē *Pastores & Doctores* ad consummationem sanctorum in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi: donec *occurramus omnes in vnitatem fidei & agnitionis filij Dei*, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi: *vt iam non simus paruuli, fluctuantes, & circūferamur omni vento doctrinæ*, in nequitia hominum &c.

Vsi sunt hac ratione multi alij veterum, vt Origenes, vt Augustinus alijs locis, qui & Manichæis eam obijcit quinquies aut sexies in libris contra Faustum, & in libro de vtilitate Credendi, & in lib.1. contra Aduersarium legis cap.20. Quam etiam admittere cogūtur istius æui hæretici, si suis principijs insistere velint. Quærētes enim cur Romani Pontifices semper habiti sint πρῶτοι τῶν ἱερέων & cur. τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς in Ecclesia ipsis apud Ecclesiasticos scriptores etiam Græcos (*Soc. lib.2. cap.15.*) attribuantur, tres aut quatuor causas fuisse respondent. 1. Quia Romanā Ecclesiam inualuerat Petri ministerio fuisse fundatam & cōstitutam, vnde & ipsi magnum honorem vbique veteres detulisse & reuerenter de ea locutos esse. 2. quia doctrina, peritia & mul-

tarum rerum vſu præſtanres viros haberet. 3. Quod omnibus alijs ſedatior & doctrinæ ſemel traditæ tenacior fuerit, proindeque ſedes Apoſtolica vocara habitaque ſit. Centuriar. cent. 4. cap. 7. Calui. lib. 4. Inſtit. cap. 6. ſect. 16. & cap. 7. ſect. 11. 12. 13. 14. 17. 18. 19. Bucerus in præparatorijs ad conciliũ. Molineus & Villerius contra Ruffum.

IN OPERIS COMMENDATIONEM CARMEN.

Haud facile eſt (aiunt) complecti plurima paucis,
Nec promptum in tabula pingere lata breui.
Hoc opus egregiè factum proponit vtrumque,
Et duplici fœtu corda grauata leuat.
Nam breuitas ſenſum vincit, ſed ſenſus abundans
Exuperat molem, quæ grauat ora virûm.
Digerit à prima naſcentis origine mundi
Tempora, deſcribit Cæſareaſque vices.
Pontificeſque ſacros, & Regum nomina promit
Ordine, commonſtrans aurea ſæcla patrum.
Quos Romana colit, celebratque Eccleſia, tutam
Quæ tenet in terris tempus in omne fidem.
Vnde poteſt quiuis longo dignoſcere curſu,
Quàm reliquis præſtet ſancta cathedra Petri.
Illam Pontificum firmat ſucceßio vera
Romanorum, vllum non habitura modum.
Non habitura modum (inuidia rumpantur iniqui)
Nam æternùm Petri petra colenda manet.

Gilb. Cheze. Theologus Pariſienſis.

AD G. GENEBRARDVM Tetraſtichon.

Si facis extinctum viuendo viuere tempus,
Ingratum (haud doleas) non tibi tempus erit.
Præteritis vitam ſæclis, Genebrarde, paraſti,
At tibi nunc vitam ſæcla futura parant.

Petrus Catel Tholoſas.

CHRONOLOGIA HEBRAEORVM MAIOR, QVAE SEDER OLAM RABBA INSCRIBITVR, ET MINOR, QVÆ SEDER OLAM ZVTA',

De Mundi ordine & temporibus ab orbe condito vſque ad annum Dom.1112.cum alijs opuſculis ad res Synagogæ pertinentibus.

Interprete Gilb. Genebrardo Theologo Pariſienſi diuinarum Hebraicarumq́ue literarum profeſſore Regio.

PARISIIS,

Apud Michaëlem Sonnium.

1580.

DOCTISSIMO ET NOBILISSIMO D. IACOBO BILLIO PRVNÆO S. MICHAËLIS IN EREMO COENOBIARCHÆ G. GENEBRARDUS THEOLOGUS PARISIENSIS DIUINARUM HEBRAICARUMQUE LITERARUM PROFESSOR REGIUS.

QVONIAM te Hebraica nostra literatura delectat, ac varia rerum sacrarum historia afficeris, Prunæe doctissime, accipe hunc libellum, mole quidem perexiguum, at argumento amplissimum. Res enim quatuor ferè millium annorum maximas perstringit, quas antea Rabbinorum nemo satis apto distinctóque ordine explicauerat. Occurret fortasse aliquid controuersum minusque certo & probatè constitutum, ut fieri non potest, quin in tanta temporis longinquitate multi nodi, ut in senili corpore, non enascantur, verum id obiter indicauimus, in nostra saltem Chronographia, quam simul locupletissimam, & iam nouem annis meditatam emisimus. Operis huius fructum exaggerando pluribus commemorare nolo, ne simul meam operam & studium prędicare videar. Hoc unum dicam, tanti ab Hebræorum doctoribus & magistris fieri, ut sine eo cæca & incognita suorum scriptorum vestigia non dubitent confiteri. Quod me ad ipsius interpretationem non tam auidè adduxit, quàm ut me olim fide discipulis nostris data plenè liberarem. Memini me anno abhinc quinto me voti reum constituisse, dum Seder Olam Zutá. i. breuius Chronicon, Latinè ex Hebraico proferrem, ut maius exēplum, nempe Seder Olam Rabbá, è quo illud erat excerptum, siquidem alicunde nanciscerer, etiam verterem, ut quod vno duntaxat fuerat indicatum, copiosius altero explanatum consequeremur. Si auctoris nomen expectas, liber est anonymus, nec satis teneo, cuinam certò attribui debeat. Sæculum mihi videtur liquidius. Quamquam ne id quidem satis, quoniam obiter duntaxat citatur à Rabbinis quadringentorum annorum, ut Selomone Iarhi, Abben Ezra, Kimhi. Qui ex eo descripsit Zutá, circa annum 1125. in Hispania vigebat, ut & R. Abraham Leuita cabbalæ historicæ & aliorum librorum auctor, quando Alphonsus septimus, qui se imperatorem Hispaniarum appellauit, Heroicis virtutibus clarebat, Saracenis Cordubam eripiebat, & sæpius de illis triumphabat, ut proinde ab hoc posteriore Rex regum cognominetur. An verò idem sit utriusque Seder, breuioris scilicet & copiosioris, artifex, non facile affirmauerim. Hoc mihi probabile videtur, utrumque, si modo duo fuerunt, eadem extitisse ætate, vel certè alterum alterius ætatem proximè attigisse. Quicquid sit, methodus est recens, nec excedit, opinor, annum Domini millesimum, sentētia autem vetus. Nihil enim hic pronuntiatur, quod non vel scripturæ auctoritate constet, vel veterum doctorum, præsertim Talmudicorum traditione & testimonio substentetur. Vtrique Chronico Epitomen Cabbalæ historicæ & duo capita de Messia, quæ extrema sunt pergrandis illius operis R. Mosis Maiemonis filij, quod משנה התורה *inscribitur, aliaque eiusmodi simul edere operæpretium censui, ut qualem Christi historiam futuram putent Iudæi, cuiusmodi Christum expectent, quid de ipso sapiant, quid impediat, ne nostrum unicum atque adeo verum amplectantur, iudicari sane possit atque intelligi, quid nobiscum habeant commune, quid pro-*

prium,

prium & per quam partem irrumpendum sit in ipsorum arces & propugnacula, ut celerius fidei imperio subijciantur. Quod non valde videtur operosum, modò Deus mentium illustrator irasci istis desinat, qui propter Patres sunt charissimi, & sinat attendere ad simplicem Prophetarum contextum, quando, uti scis, omnes scripturas, quas de Messia Christiani interpretamur, non solum recipiunt, verum etiam de eodem interpretantur. Tota autem cõtrouersia in eo versatur, Hiccine sit Christus iuxta illas scripturas, quas vtrique communiter ad Messiam referimus, quem nos iam merito recepimus & Mariæ natum profitemur, an iste Tardigradus, quem isti, sed frustra, præstolantur. Quocirca tota quæstio à Thesi relabitur ad Hypotesim, nec enim audiendi sunt, qui opinantur Iudæos ita malè animatos erga omnem Christianæ pietatis sensum, ut quo lõgius à nobis recedant, Psalmorum & Prophetarum oracula, de alio quouis potius, quàm de Messia exponant. Nam, ut de pauculis quibusdam locis id concedendum videatur, tamen vniuersè affirmari potest, nullum prope Psalmum, nullum Prophetarum prædictum ad Christi Saluatoris nostri personam, nostra sententia & interpretatione, pertinere; quin Glossularij illorum ordinarij, qui passim versantur in manibus, ac vbique væneunt, ne ad libros lucifugas, multorum ritu, videar confugere, consimiliter id fateantur & clament. Veritas videlicet è corruptis, atque adeò coniuratis & inuitis cordibus erumpit. Quod quidẽ hoc libro ex Elia Leuita, qui alioqui hæc agẽs, nihil minus, quàm nobis gratificari cogitabat, diligenter obseruatum reperies. Nam etiam hunc locum meo opusculo dignum putaui, qui & Hebraice & Latinè proferretur, ne dum ista profitemur & miramur sanam intelligentiam sic potuisse cõseruari apud nostræ sanctæ religionis hostes, erubescamus sine lege loqui. Clarũ est caput quinquagesimũ tertiũ Esaiæ, quo pacto Christum sonet, & tam graphicè eius perpessionẽ depingat, ut Iudæos ipsos cæcitate cùm mirabili tum miserabili esse percussos planè euincat, qui in tam fulgenti verbi prophetici splendore, nondũ Dominum ipsum cernant. Eóque magis, quòd ista Chaldæus Paraphrastes, quem primatũ tenere inter omnes suos interpretes fatentur, de ipso nominatim explicat, & R. Dauid Kimhi (quantus, Deus immortalis, nostri Iesu hostis?) ad extremum illius capitis, quod cæteroqui enarrauerat de toto populo Domini, affert Chaldæi Paraphrastis intelligentiam & suo veluti calculo concludit ac approbat. Atqui hoc oraculorum omnium maxime videbatur à male erga nostrum Iesum affectis labefactandũ & more Geneuensiũ (tam illi sunt gloriæ Christi amantes) ad Cyrum detorquendũ, vel quemlibet alium, modò non Iesum Mariæ filiũ vlla ratione insinuaret. Sed de ijs alias. Si quid interim fructus inde res Christiana consequitur, id tibi, secundum Deum, acceptum ferat, cui nos qualemcunque hanc interpretationem in presens dedicamus.

Vale & Deum habe propitium, pridie
D. Ioannis Baptistæ 1579.

CHRONOLOGIÆ HEBRÆORVM MAIORIS CAPVT PRIMVM.

Interprete G. Genebrardo Theologo Parisiensi diuinarum Hebraicarumque literarum professore Regio.

De mundo Originario.

AB Adam vsque ad diluuiũ mille sexcenti quinquaginta sex anni, qui singulatim hoc modo numerantur.

Gen. 4.

Adam huius summæ primos annos 130. præbet, quibus filium suum Seth antecessit.

2 Seth annos 105.	6 Iared 162.
3 Enos 90.	7 Enoch 65.
4 Cainan 70.	8 Mathusale 187.
5 Maalaleel 65.	9 Lamech 182.

10 Noë denique an. sexcentos, quot erat natus propinquante diluuio.

Enoch.

Enoch Adamum sepelijt, vixitque post eum quinquaginta septem an.

Mathusale dies suos ad diluuium ipsum protendit.

De mundo post diluuiũ renascente.

A Diluuio ad diuisionem vsque (gentium & linguarum) 340. anni.

Post hanc diuisionem Noë communis omnium parens annos decem vixisse comperitur.

Mẽdose in venetiano 45.

Abraham pater noster diuisionis tempestate attigerat 48. annum.

Heber Propheta.

Heber, vt scriptum reliquit R. Iose, magnus fuit propheta, quoniã afflatu Spiritus sancti filium suum Phaleg nominauit. Nam scribitur, Quia

Genes. 11.

diebus eius diuisa est terra &c. Non quidem dierum vitę eius initio. Nam certè Iectan frater eius natu erat minor, qui tamen tredecim cognationes siue stirpes & familiarum capita, quæ in hanc venerunt diuisionem, procreauit. Non in medio. Nam id minime occultasset Mosaïca Genesis historia, sed indicasset. Quod ergo ait diebus eius diuisam fuisse terram, ad finem dierum & vitæ ipsius pertinet.

Abraham.

Abraham pater noster, quando ipsum Deus est colloquio suo dignatus inter diuidendum victimas, peruenerat ad annum septuagesimum. Id liquet ex eo, quod in Exodo legitur, Fuitque in fine quadringentorum triginta annorum, vt egrederetur omnis exercitus domini de terra Ægypti.

Gen. 15. Exod. 12.

Post hoc colloquium descendit in Haran, ibique commoratus est annos quinq;. Hinc illud, Et Abram septuaginta quinque annorum erat cum egrederetur de Haran.

Genes. 12.

A generali diuisione gentium ad Abræ exitum de Haran, anni viginti septem reperiuntur.

Istis duodecim annis Sodomitæ & reliqui pentapolitani seruierunt Codorlaomer Elamitarum regi, tredecimo rebellarunt. decimo quarto ab eo superueniente superati sunt.

Genes. 14.

Is ipse annus, quo exijt Abram pater noster de Haran, est annus famis, cuius causa descendit in Ægyptum, vbi transegit tres menses. Deinde ascendens, redijt in terram Chanaan, seditque *b* in Alone Mamre, quæ in Hebron. Atque iste est annus, quo supra dictum Codorlaomerem & reliquos reges deuicit. Illic mansit annis decem

Genes.

b In Quercu Mamre.

Genes.16.

decem priusquam duceret Hagarem. Nam scriptum, Accepitq; Sara vxor

Ibid.

Abram Hagarem AEgyptiam ancillam suam post annos decem, quam habitare cœperant in terra Chanaan & dedit eam viro suo vxorem, prætere a scriptum extat, Abram autem octoginta sex annorum erat, quando

Genes.17.

peperit ei Hagar Ismaelem.

Ismael maior natu Isaaco reperitur annis 14.

Isaac,

A diuisione gentium ad patris nostri Isaac ortum 52. anni.

Habitata fuit Sodoma quinquaginta vno annis. Ex illis floruit & beatè tranquilleq; stetit tam ipsa, quam ipsius vicina oppida 26. Nam proditū est à Mose, [b] sicut paradisus Domini & sicut Aegypti venientibus in Soat.

[b] Haec ex Genes. cap. 13. per cōiecturā addidimus. Aloqui exēplar erat mancum.

A Diluuio, ad natiuitatem Isaac anni 392. quorum hæc est singularis enumeratio.

Istæ sunt generationes Sem. Sem centenarius erat & procreauit Arphaxad biennio post diluuium.

Arphaxad 35. annorum erat, dum genuit Sale. 5. Rehu 32.
2. Sale 30. an. 6. Sarug 30.
3. Heber 34. 7. Nabor 29.
4. Phaleg 30. 8. Thare 70.

Abraham postremo centenarius erat, quando sustulit Isaac filiū suum.

Genes. 22.

Isaac pater noster peruenerat ad 37. annū, quando super altare ligatus est.

Abraham autem peregrinatus est in terra Philistinorum multis diebus. Hi dies superarūt eos, quibus hæsit in Hebron. Nam in Hebron mansit annis viginti quinque tantū, at apud Philistinos annos viginti sex. Hoc ipso temporis articulo nata est Rebeca.

Constat patrem nostrum Isaac accepisse in matrimonium Rebecam, dum quartum decimum ageret.

Pater noster Abraham Thare patrem suum sepelijt duobus annis ante mortem Saræ.

Iacob quādiu vidit Abrahā & Sem.

Iacob pater noster ministrauit patri nostro Abrahæ annis quindecim, & Patriarchæ Sem annis quinquaginta.

Cōsectariū superiorū omnium.

Ex his colligitur omnibus Iacob patrem nostrum versatum esse cum Sem annis 50. & Sem cum Mathusale annis 98. & Mathusale cum Adamo 243. atque ita hos quatuor viginti duas generationes esse emensos. Quinimo septem sunt homines, qui metiuntur totam ipsius mundi durationem, Adam primus videlicet, Mathusale, Sem, Iacob, Amram, Ahaia Silonites, & Elias, qui adhuc est superstes & viuit.

Caput 2.

Iacob.

PATER noster Iacob, quando benedictionem patris est adeptus, complebat saxagesimum tertium annum, quo temporis puncto mortuus est Ismael, vt indicat iste locus. Videns E-

Genes.27.

sau, quod benedixisset Isaac Iacob, misissetque eum in Mesopotamiam,

Genes.28.

vt inde vxorem duceret, quodque obediens Iacob patri suo isset in Syriam, probansque Esau quod non libentet aspiceret filias Chanaan pater suus, iuit ad Ismaëlem & duxit vxorem Melech filiam Ismael filij Abrā am sororē Nabaioth; Nam nisi mortuus fuisset Ismael, non erat operæpretium dicere Sororem Nabaioth. Cum verò id pronunciauit Scriptura, docuit Ismaëlem quidem eam despōsasse ipsi Esau, posteaque esse mortuum: At Nabaiorh fratrem matri-

monium absoluisse, ipsiq; Esau suam sororē à patre desponsatam collocasse.

Degit pater noster Iacob in terra Israël annos duodecim absconditus & ministrans Patriarchæ Heber. Hebet autem decessit ex hac vita, postquam descendisset Iacob in Mesopotamiam. Iam à duobus annis egressus fuerat inde & peruenerat in Mesopotamiam. Cum stetit ad puteum septuaginta septem erat annorū. viginti annis subsidit in domo Labā. Nempe septem, priusquam duceret matres Liam & Rachelem, septem alios, ex quo eas duxit, sex deniq; postquam geniti sunt vndecim tribuum principes & Dina. inueniuntur enim omnes tribuum Patriarchæ intra septē annos procreati, præter Beniamin, singuli singulis septem mensibus.

Genes. 29.

Egressus est Iacob de Meposotamia, perueniensque in Succoth, ibi hæsit mensibus octodecim. Nā scriptum, Iacob venit in Succoth, vbi ædificata domo & fixis tentorijs appellauit nomen loci Succoth. Relicto illo loco, accessit Bethel, ibique est cō moratus menses sex oblatis Deo sacrificijs.

Gen. 33.
Gen. 35.

Inde digresso natus est Beniamin, mortuaq; Rachel. Eodem etiam temporis puncto vitam cum morte commutarunt Rebecca & Debora.

Constat Rachelem ingressam ex hac vita anno ætatis 36. Lia autē non excessit annum 46.

Quin inueniuntur Rachel & Lia in matrimonium acceptę anno ætatis 22. Nam eodem partu sunt æditæ.

Peruenit Iacob ad Isaac patrem suum in terram Chanaan, eique ministrauit 22. annis. At Ioseph nouem duntaxat cum suo est versatus.

Istæ sunt generationes Iacob. Ioseph septemdecim erat annorū, quo tempore hoc reliquit seculum Lia.

Descendit Ioseph in Aegyptum & mansit apud Putipharem mensibus duodecim. Nam scriptura prodit, A quo præpositus omnibus gubernabat creditā sibi domum & vniuersa, quæ ei tradita fuerant. Benedixitq; Dominus domui AEgyptij propter Ioseph, & multiplicauit tam in ædibus, quàm in agris cunctam eius substantiam. In ædibus quidem propter æstum, in agris verò propter frigus.

Genes. 39.

In carcere mansit annis duodecim. Vnde Psalmographus, Afflixetūt cō pedibus pedem eius &c. Donec venit verbum eius &c.

Anno tricesimo exijt de carcere. Nam legitur. Ioseph autem triginta erat annorum, quando stetit in conspectu Pharaonis & circuiuit omnes regiones Aegypti.

Genes. 41.

Eo tempore obijt Isaac. Hinc septem anni vbertatis & duo anni famis. Ioseph, quando descenderunt patres nostri in Aegyptum, agebat annum tricesimum nonum. Leui autē erat annorum quadraginta quatuor.

Sic inuenitur Ioseph à patre suo Iacob fuisse separatus, vt ei non ministraret, viginti duobus annis. Quo temporis interuallo duxit Iuda filiam Suæ Chananei, dicente scriptura, factumq; est illo tempore vt descenderet Iuda a fratribus suis, videretque ibi filiam hominis Chananei vocabulo Suæ. Et accepta vxore ingressus est ad eam. Anno primo satus est Her, annis septem educatus auctusque, & accepit vxorem, Habes octo annos. Annum, vnum Her potitus est illo con-

Genes. 38.

ibid. | * Mēdosè in nostra editione bibliorum latina annis. | Genes. 46. | b Quia significarat Phares genuisse octo anno ætatis nono, quod prodigij est simile, conatur alijs exemplis id efficere probabilius. | Gen. 19. | Genes. 11. | Genes. 12. | Genes. 21. | Genes. 17.

iugio, deinde Onan, qui fratris relictam duxit, annum alterum. Anno sequenti dictum est Thamari. Sede vidua in Domo patris tui. Anno prætereà post impletum est, quod eodem Genesis loco sequitur, Euolutis autem multis *diebus mortua est Sue vxor Iudæ; Anno primo conceptus Phares, qui postea creuit septem annis, deindeque vxorem accepit. Eni anni octodecim. Annus sequens fuit Hezronis, postremus Hamol. Hezton autem & Hamol descenderunt cum eo in Aegyptum.

b Simile est quod legitur, Haran genuit Lot. Quot annis Abram prouectior fuit Sara! decem. Nam sic scribitur, & dixit in corde suo, Nunquid cētenario nascetur filius, & Sara nonagenaria pariet? Abraham autem duntaxat superauit anno Nachorem. Et Nachor altero fratrem suū Haran, qui post septennium ab ablactatione accepit vxorem, anno certè vitæ octauo; hinc natus est Lot, sequenti demum anno Iescha, quæ & Sara. Vocata verò est Sara Iescha à conspiciendo, quoniam eam omnes inruebantur, pulchritudinis gratia. Hinc illud, & laudauerunt eam apud Pharaonem. Vel etiam, quia cernebat futura, attentaque erat ad prophetiam, quod indicauit Deus Abrahæ, Quicquid (inquit) dixerit tibi Sara fac & audi vocem eius. Quia in Isaac tibi vocabitur semen.

Patet noster Abraham hora circumcisionis suę erat annorum nonaginta nouem, vt his verbis scripturæ declaratur, Abraham autē nonaginta nouem annorum erat, quando circumcidit carnem præputij sui: vita verò fungitur centesimo septuagesimo quinto ætatis. Sara moritur anno vitæ suæ 127. Eo enim pertinet illud Genesis, & fuit vita Saræ centum viginti septem annorum & mortua est in ciuitate Arbee.

Genes. 23. | Genes. 35. | Genes. 47. | Genes. 15. | Genes. 21. | Genes. 25. | Genes. 47. | Iob. 42. | Iob. 41. | Aetas Iob 210. annorum. | Exod. 6.

Isaac moritur 180. anno. Iacob 147. dicente scriptura, factique sunt omnes dies vitæ illius centum quadraginta septem annorum.

Caput 3.

DICTVM est Abrahæ dum diuideret victimas. Cognoscēdo cognosces quia peregrinum erit semen tuum quadringentis annis. Quodnam verò semen? Isaac de quo pronuntiatum, In Isaac vocabitur tibi semen. Quæ promissio contigit anno vno ante eius ortum. Deinde Isaac legitur sexagenarius, quando procreauit Iacob & Esau. Iacob autem testificatus est apud Pharaonem dies suæ peregrinationis peruenisse ad annos 130. qui omnes summam 190. exhibēt. Restant igitur 210. qui exprimuntur annis vitæ Iob, illa tempestate orti. Quod sic demonstrari potest. Vixit Iob (ait scriptura) post flagella hæc 140. annis. Cumque præmissum sit, Et addidit Dominus omnia, quæcunque fuerant Iob, duplicia, ante flagella attigisse eum oportet annum 70. sicq; constat quando descenderunt Israelitę in Ægyptum natum fuisse Iob, quando autem ex Ægypto ascenderunt, iam mortuum.

Sed fortasse inquies, totis quadringentis annis fuerunt Israëlitæ in Ægypto. At nonne Caath fuit de descendentibus in Ægyptum: Nonne etiam scriptum est, Anni vitæ Caath 133. & anni vitæ Amram 137. qui ad octoginta Mosis additi, duntaxat tedunt annos 350. Tot enim natus erat

Deus, vt dıu sedeat & se non ad opes sed ad opus enectum perpetuo meminerit. Ipsius cura & constantia pastorali Ecclesia vbique hodie indiget.

Simonem Vigoreum & Ioan. de Prouetis Theologos Paris. renitentibus Aulicis ad Narbonensem Archiepiscopatum & Præmonstratensem abbatiam solo virtutis & doctrinæ, nomine euexit. Suspectos à Sacerdotijs quouis prætextu excludit. Fidem Catholicā vbique restituere conatur.

Aliæ eius virtutes & præclara facta literis suo tempore mandabuntur. Iam octauum annum sedet, cui vitam in hoc sæculo diuturnam, in futuro æternam omnes pij exoptant ac precantur.

Post mortem Metrophanis hodie in Patriarchatu Constantinopolitano sedet Ieremias, vt in Antiochcoo Ioachimus, Hierosolymitano Germanus, Alexandrino Syluester. Est autem Ieremias inter Constātinopolitanos centesimus quadragesimus secundus.

Qui a capta Constantinopoli siue an. 1452. pro Patriarchis Græcis Latinos Cardinales nominant Bessarionem an. 20. Petrum an. 2. Hieronymum Landum an. 11. Ioannem Michaelem an. 18. Marcum Cornelium an. 21. Egidium Viterbiensem an. 6. Franciscum Pisaurum an. 14. m. 3. Marinum Grimanum an. 1. m. 7. Ranusium Farnesium an. 4. Fabium Colomnam an. 4. Ranusium iterum an. 12. Scipionem denique Rebibam, titulo tenus id faciunt, nec Canonicam successionem, minus ministerium sequuntur.

An. 1572. Carolus 9. Elizabetham Austriacam sanctissimam principem vxorem ducit.

Regina Nauarræ Lutetiæ moritur.

Genlisius & cæteri Galli prope Montenaldum ab Albano cæduntur, nēpe *Hæreticis certū est Flandrorū terra sepulchrū*.

Regis Nauarræ nuptiæ, quas excepit ob quandam in Catholicos Principes coniurationem Dies Bartholomeanus, siue matutinæ Bartholomeanæ.

Postridie de alijs pœnæ sumptæ. Inter eos Petrus Ramus Verodomanvus turbulentę vitę & sui in Linguas, Artes, Disciplinas, Theologiam denique ipsam furoris pœnas luit.

Magloriani Monachi è vico D. Dionysij in suburbana D. Iacobi translati sunt, vbi olim valetudinarium D. Iacobi de alto passu, vt in eorum monasterium filiæ Pœnitentes intromitterentur.

Scribunt varia hoc tēpore Iac. Billius Prunæus S. Michaelis in Eremo Cœnobiarcha, Laurentius Surius Carthus. Martinus Cromerus, Iacobus Pamelius, Benedictus Arias, Martinus Isengrenius, Petr. Canisius, Fran. Turrianus Iesuitæ, Ioannes à S. Andræa, Ioannes Maumontius, Gentianus Heruetus.

Stanislaus Hosius Polonus, Carolus Borromæus, Guil. Sirletus Cardinales, Vuillelmus Lindanus Rutemundensis, Iacobus Amiotus Altissiodorēsis, Petrus Epiocacus Lugdunensis, Guilielmus Rusens Andegauensis, Claudius Sanctius Ebroicensis, Arnaldus Pontacus Bazatensis, Aimarus Ennequinus Redonēsis, Arnaldus Sorbinus Niuernensis Episcopi scriptis & pietate illustres.

Ioannes Baptista Ficlerus, qui ius ciuile Theologicum siue Theologiam iuridicam condidit, è Iure ciuili docens fidem nostrā Catholicā illam ipsam esse, quę ante mille ducētos & eo amplius annos floruit, ac Iurisc̄osultos, si qui sint hæretici, contra suam artem, libros, leges, principia peccare.

Inter hęreticos solus ferè Theodorus Beza scribit, quam-

quam

Anni Christi		Anni mundi
1572		5661
1580		5669

Sebastiano Portugalliæ, deinde Henrico Infanti Cardinali,

An. Dom. M. D. LXXX

ATQVE *hic decimū sextū sæculū terminamus, in quo perpetuam doctrinā à superioribus sæculis per manus acceptam, vt in singulorum coronide docuimus, ne ysi quidē, qui eam impugnant, inficiari possunt. Nam statim eis restiterunt omnes boni, docti pariter & indocti, deinde sapientissimi quiq; pro ea scripserunt. In genere quidem Ekius, Erasmus, Cochleus, Tapper, Gropperus, Osius Cardinalis, Theologi Parisienses, Salmanticēses, Louanienses, Oxonienses, Colonienses, Hēricus 8. Rex Ang. Roffensis, Alb. Pighius, Sōnius, Lindanus, Alphōsus de Castro, Melchior Canus, Canisius, Aneatus, & alij infiniti, vernaculis etiam linguis. In specie verò ij, à quibus de sequētibus capitibus, circa quæ eorum præcipuè versantur hæreses, libri peculiares confecti sunt.*

Gratia Dei, fides, Iustificatio. *Driedo lib. de concordia liberi arbitrij. Pighius opus. de Iustitia. Vuicelius lib. de voluntate hominis Christiani. Carbaialus in explicationibus argumentorum obiectione 12. & 1. Sententiarum cap. 59. Sententiarū huius anı lib. 3. sentent. dist. 19. & alijs scriptis. Qui & allegant illud Augustini de spiritu & litera ca. 9. Iustificati gratis per gratiam ipsius. Non itaque iustificati per legem, neque per propriam voluntatem, sed gratis per gratiam ipsius. Non quòd sine voluntate nostra fiat, sed quod sanet gratia voluntatem, vt sanata voluntas impleat legem, non constituta sub lege, neque indigens lege. & cap. 10. per gratiam quispiam iustificatur gratis, idest, nullis suorum operum præcedentibus meritis. & illud D. Thomæ in 2. cap. Iacobi. Nonne ex operibus iustificatus est. Contrà Paulus Ro. 4. & ibi glossa Augustini. Non ex operibus iustificatus est, sed ex fide. Responsio, Apostolus & Aug. loquuntur de operibus præcedentibus fidem, vt patet ibidem, ex quibus nullus planè iustificatus est. Hic autē loquitur de operibus sequentibus fidē, quæ dicuntur iustificare, non quatenus iustificatio dicitur gratia infusio: sed quatenus dicitur iustitiæ exercitatio, vel ostensio, vel confirmatio. Res enim dicitur fieri quādo perficitur, vel innotescit Guillaudius Parisiensis doctor in epist. ad Rom. duplex est iustificatio prima & secunda, &c.*

Eucharistiæ veritas, sacrificiū, transsubstantiatio, adoratio, Missę ritus. *Demochares lib. de Sacrificio Missæ, & lib. de Eucharistia. Garetius de eadem. Tonstallus de ead. Caietanus contra Lutherum. Cassander in Liturgicis. Pamelius in Liturgicis, & in Cyprianum. Ioannes Hesselz lib. de probatione corporalis præsentiæ Corp. & sang. Domini. Espenceus lib. de adoratione Eucharistiæ, & libel. de vtraq; Missa. Claudius Sanctius in repetitionibus, & in liturgias Græcorum. Soto in 4. Sententiarum, vbi & omnia dubia istorum soluit. Canisius in Catechismo maiore. Serefius libris sex de sacram. Altaris. Gaspar Casalius Lusitanus de Cœna & calice Domini. Iacob. Faber Molinensis pro sacrosancto Missæ sacrificio aduersus Anatomem Missæ. & alij innumerabiles.*

Anni Christi. 1572

Baptismi effectus, necessitas, aliena fides, Ceremoniæ. *Soto & Sententiarij reliqui in 4. sentent. Canisius in Catechismo maiore. Clictoueus in 4. li. Damasceni, de Orthod. fide. Tilmannus Segebergensis lib. de 7. Sacramentis, & quotquot hac ætate scripserunt de Baptismo cõtra Caluinistas & Anabaptistas.*

Pœnitentia & eius partes tres. *Canisius in Catechismo, Sententiarij in 4. Concilium Colomense parte de sacramentis. Slotanus lib. disputationum aduersus hæreticos, Torrianus lib. pro Epistolis Pontificum, &c.*

Claues Ecclesiæ, Absolutio. *Canisius in Catechismo. Sanderus de visibili Monarchia Eccl. Ekius in locis communibus. Corterius, & alij Sententiarij in 4. Torrianus libris de Dogmaticis characteribus. & libris tribus de primi capitis & iudicis authoritate & Principatu. Ioan. Antonius Delphinius oratione de Ecclesia.*

Confirmatio, extrema vnctio, reliqua alia sacramẽta, & eorum vsus. *Canisius in Catechismo. Soto in 4. multis distinctio. Ekius in locis communibus. Concilium Colomense Hosius in confessione, & alij multi. Tilmannus Segebergensis lib. de sacramentis 7.*

Primatus Romani Pontificis. *Acurius Ioseph à Petro patriarcha Maronitarum, è Monasterio S. Mariæ de Canubim in monte Libano an. 1515. Romam ad eum agnoscendum missus, apud Ambrosium Theseum in introductione in linguam Chaldaicam, Syriacam & Armenicam, quas ab eo didicit. Siud Syrus Nestorianorum patriarcha an. 1552. in sua professione fidei à Masio versa. Abdisu Patriarcha Assyrius in sua attestatione manu ipsius picta & subscripta die 7. Martij, an. 1562. Græci, in tractatu Nili de Primatu Romani pontif. quem vertit Flaccus Illyricus, vt tanquam sorex suo indicio periret. Nam Nilus illic concedit Romanum esse summum Pont. impugnãs duntaxat, quod enim tantum esse dicimus iure diuino, cum esset dicendum iure Ecclesiastico & Conciliorũ. Abyssini & Aethiopes apud Damianũ Goes duabus legationibus Matthæi, & Zaga-Zabi. Latinos producit & enumerat Nicolaus Sanderus egregio illo opere de visibili monarchia Ecclesiæ, vt iam nefas sit dubitare hanc esse fidem non huius æui modo, sed & reliquorum omnium præcedentium. Torrianus lib. pro Epistolis Pontificum.*

Liberum arbitrium, bona opera. *Vuicelius lib. de voluntate hominis Christiani. Driedo lib. de Prædest. & lib. de concordia liberi arbitrij. Erasmus libro peculiari cõtra Lutherum. Ambros. Catarinus in opusculis & contra Caietanum. Slotanus lib. disp. aduersus hæreticos. Clictoueus in libros Damasceni de Orthodoxa fide, capite de hac materia. Sepulueda contra Erasmum.*

Sanctorum preces, suffragia, inuocatio, reliquiæ, imagines, festa. *Esselsius libro peculiari. Amb. Catarinus in Opusculis. Soto in 4. sentent. Canisius lib. de virgine & lib. de Ioanne Bapt. sta contra Centuriatores. Syri & Nestoriani in tabulis & titulis noui testamenti, & in suis liturgijs & Ritualibus. Ekius tribus tomis de sanctis, de quibus & sermones innumeri sunt Theologorum & Ecclesiastum huius ætatis.*

1580

Anni mundi. 5661

quam ab aliquot annis rarius, siuè quia ad eruditionis suæ fundum peruenit, siue quia delictis iuuentutis fractus est. Nam ministri, qui hodie supersunt vel nascuntur, præ infantia nec scribere, nec intelligere solidi quicquam possunt. Ita breui infœlicem Caluinianæ bestiæ interitum expectamus. Nisi grauissima nostra scelera Deus Maomerismo, quò Caluinismus inclinat, vindicare velit. Quod ipse auertat, qui est benedictus in sæcula.

Hieronymus Burgẽsis Catalaunẽsis Episcopus & Comes de pietate & literis bene merit⁹ mẽse Decẽbri è vita discedit.

Sacrum fœdus siue vinculum post mortem Pij Pontific. cuius studio & sumptibus fuerat conciliatum, à Venetis dissoluitur, dum clam socijs Victores à victo Turca magno ære & integra Cypri cessione pacem turpiter promercantur, partæsi Dei hostes vincere, nisi interim per totius Mediterranei emporia suam quęstuosam mercaturam exercerent, nec recordati illud Græcorum apud Pachymerem lib. 5. historiæ. *Cum Hostibus Crucis geratur bellum, vbi & victoria laudabilis est, & vinci salutare. Item, Pax colenda, vbi Dei iacturam non facimus, rursus bellum gerendum, vbi religio periclitatur.*

An. 1573. Rupella obsidetur. Item Sancerra, vbi horrenda fames obsessos nefandis cibis vti coegit, quòd promulgatæ pacis conditiones nollent admittere.

Quarta pacificatio, ob Henricum Regem Poloniæ designatum.

An. 1574. Montgomerius Comes, Lutetiæ securi percutitur.

Henricus 3. è Polonia rex sexagesimus primus fit Galliæ.

Amurates Selymo patri in Turcico imperio succedens à fraternis cædibus eius administrationem auspicatur.

Amidas Rex Taneti victus à Turcis regno excidit, quod in prouinciam redactum est, expugnata demum Guleta, quę Hispanico præsidio tenebatur.

Calendis Februarij Iacobus Carpentarius in Philosophia meus præceptor, professor & medicus regius, antiquæ Philosophiæ contra Ramum & alios Logodædalos assertor tabe trimestri, magno eruditorum desiderio, ex hac vita decessit.

Vigesimo sexto die Decembris die S. Stephani moritur Carolus Lotharingus Cardinalis summo Caluinitarũ voto, siue quia sua authoritate & consilio illorum conspirationes disturbabat, siue quoniam in conuentu Possiaco Petrum Mattyrem, Bezam, & decem alios Ministros luculenta oratione læta liter vicerat, & vniuerso Conuentui piaculares reddiderat.

An. 1575. Quartum bellum ciuile Francicum inita Caluinitarum cum aliquot Catholicis societate. Vnde quintum Pacis edictum an. 1576. secutum est.

Eodem Abdemelec regnum Marochianum & Fessense armis Turcicis adiutus nepoti suo Mahometi Cheribo eripit, qui post aliquot prælia in Portugalliam elapsus, magnarũ calamitatum Christianis ipsum reducere conantibus auctor fuit.

An. 1576. Torensis cum copijs, quas è Germania deducebat, profligatur à Duce Guysio, qui tamen, dum ardentius palantes & fugitiuos insequitur, in vultu vulneratur.

5669

Rodolphus 2. Romanorum fit imperator.

Conuentus Blessensis, in quo reuocatur edictum pacificationis, quo prætextu vrbes aliquot à Caluinitis intercipiuntur.

untur. In eo perorarunt pro primo ordine Petrus Epinacus Lugdunensis Archiep. celebri sui & totius Ecclesiastici nominis palma, pro secundo Nobilium, Claudius Baufremontius Seneicei Baro, vt genere, sic virtute doctrinaq; nobilissimus, pro tertio, Versorius parisiensis Patronus.

Isiodorum in Aruernia funditus à Francisco regis fratre & protege delerur.

Erastus contra Paracelsum veteris medicinæ labefactatorem, & nouæ conditorem scribit.

An. 1577. Belgij accepta potestate conuocandi ordines, vt de re sua & tranquillitate patriæ deliberarent, modò nihil de religione tractarent, circumuenti à Gueusijs, mortuo Gubernatore in suum Principem conspirant, abigendos Hispanos decernunt, se hæreticis iungunt, Auraico principi obsequuntur, euocant Matthiam Imperatoris fratrem dominationis specie, cùm interim ipsi & Auraicus omnia essent gesturi.

Antuerpiam milites introducunt, Hispanos in arce obsident, qui facto impetu, quamuis pauci, de eorum perfidia pœnas dignas sumũt, quatuor es ternorũ militum millia iugulant, oppidanos sternunt, diripiunt, in carceres conijciunt, fugant, ædibus compluribus concrematis.

Ioannes Austriacus ad Flandriam pacandum mittitur cũ imperio. Certis conditionibus recipitur ab Ordinibus, qui ei postea insidiantur, externos principes alliciunt, Catholicis melioribus diffiduut, sacerdotes & omnis generis clericos eijciunt.

Chirurgi à Medicorum Parisiensium schola deficiunt, ac, illis frustra se eorum Patres, Dictatores, Magistros esse docentibus, quòd hactenus ex ipsorum lectionibus, dictatis, consultationibus, examinibus pependissent, seorsum sua omnia agere, publicè Chirurgiam prælegere, priuatum denique corpus conficere incipiunt, actionibus, declamationibus, libris hinc inde versu ac prosa cõtra se mutuo editis.

Petrus Danesius Parisiensis professorum regiorum primus, per quem literæ Græcæ deinceps suum solium Lutetiæ constituerunt, deinde Vaurensis Episcopus Aprilis 23. sub ætatis 80. tribus linguis & omnibus disciplinis ornatus, vitæ puritate illustris in Domino obdormit. Sepultus est in D. Germani Pratensis, quò se biennium ferè antè contulerat, vt in sancta solitudine inter Psallentium choros psallens ipse moreretur, quando id in sua Diœcesi per hæreticorum arma non licebat. *E nostra in eum funebri oratione.*

Grassinotum Collegium absolutur pecunia testamentaria Grassini Senatoris. Atque ita Lutetiæ 54. Cõllegia existunt, eaque omnia ferè ab Ecclesiasticis vel condita, vel locupletata: quot & quanta in vlla alia orbis academia vix quispiam notauerit.

An. 1578. magna infœlicitate Sebastianus Portugalliæ rex cum Muleyo Mahomete Cheribo, quem in suum Fessense regnum temere reducere conabatur, ab infinita Barbarorum multitudine oppressus, fortiter dimicans perimitur, vbi & cæsis duodecim Christianorum millibus, & totidem captis desiderati sunt Episcopi Coimbrensis & Portuensis, Præfectus Pontificius, Marchio Hyberniæ, quem Pontifex instruxerat cohortibus Italicis ad Hyberniam occupandam, multique alij Principes.

Paulo post initio Octobris Ioannes Austriacus in Castris contra Flandros diem clausit extremum, princeps immortalitate dignus, inuictus Hæreticorum & Turcarum victor, vt

Anno Christi. 1573

Preces pro defunctis, Purgatorium. *Graci hodierni, qui & illud vocant πυρκαθαρτήριον vnico vocabulo, & ποιρκαθαρσιν. Nestoriani Mesopotamij, qui vocant Quentha Moses Mardenus, in tabula lectionũ noui Testamenti Syriaca. Syri & Nestoriani in titulis noui sui Testamẽti, & in suis liturgijs. Hebrai Hodierni, vt & docent Heretici Fagius & Munsterus in 14. Deutero. & Nos libro peculiari. Auratus paradoxo 86. ex August. Grego. Nysseno &c. De Latinis alijs non laboro, Nam sunt innumerabiles.*

Hac & alia à Sectarijs contra Religionem disputata omnia comitia Imperatoria, cuncti conuentus Principum, Populorum, Academiarum, vniuersa denique Synodi huius tempestatis magno numero confirmant, Lutherum, Caluinum & istiusmodi reliquos detestantes & anathemate fulminantes. Cuius quanta sit vis euentus ipse loquitur. Nã non tam à nostris, quàm seipsis confecti sunt, quotidieque conficiuntur. Lutherus Anabaptistas, Zuinglium, Carolostadiũ, Oecolampadiũ aggressus est. Protestãtes & alia Germanorũ secta Lutheri dogmata penitus deseruerunt, nec se amplius Lutheranos dici patiuntur. Ioac. Vuestphalus, Til. Heshusius, Castalio, Cazanouius, Gregorius Paulus, Molinaus, Ioan. Morellius, Cassander, Valentinus Gentilis, Blandrata, Ochinus, Rosetius, Bernenses Caluinum expugnauerũt, vel eius sectam in plurimas secuerunt. Castalio, Brentius, Smidelinus & plerique alij Bezam vexant. Protestantes, istorum amulos in Germania multis locis exurunt Deniq; ita in se sauiunt, vt corpus istud peccati propediem interiturum speretur, cui & illud quadret Epiphanij, lib 2. de Haref. ca. 2. Veteres narrant fabulam, quòd cum multis aspidibus in vno testaceo vase collectis & in singulis quatuor angulis Templorum Aegyptiacorum positis, si qua alijs fortior reperta fuit, ea reliquas aggressa deuorauit. Et vbi sola mãsisset, alimentoque careret, conuersa seipsam à cauda derodere cœpit, & vsque ad reliquam corporis partem se adedit, quoad viueret, vnde & Aspidogorgona vocauerunt. Sic haresis se penitus consumit & per Christi potẽtiam delet.

Accedit istorum Historicos & Chronologos omnes nobis dare testimonium, vt Sleidanum, Carionem, Magdeburgenses, Pantaleonem, Funccium &c. Nam etiam isti secũdum nos Ecclesia rursum fuisse, essèq; docent, & dum res Ecclesia se narraturos pollicentur, nostra duntaxat explicant, nostrosq; solos allegant, quasi apud Nos positam esse Ecclesiam tacita conscientia fateantur. Quin & tradunt Romanam religionem in cunctis Europa terris receptam esse, quam ipsi conati quidem sint & scriptis & armis conuellere, sed nondum potuerint, nec, Deo duce, poterunt, vt vel eorum confessione sit nostra ecclesia continua, perennis, immobilis, inuicta, denique Catholica permaneat & omnes sectas sepeliat. Est enim Catholicum, quod semper, quod vbique, quod ab omnibus aut plurimis, & ijs quidem quorum spectata est perspectaq; sapientia & pietas, communiter est creditum.

Anno Christi. 1580

Anno mundi, 1661

5569

Anni Christi. 1572

Atque hæc quidem sunt, quæ simpliciter demonstranda susceperam, de Doctrinæ, Fidei, Religionis, Ecclesiæ per singula sæcula perpetuitate, vnitate, continenti successione, atque Romanam Ecclesiam, quæ hodie est, esse Catholicam illam, quæ Symbolo credi iubetur, fuisseq; eandem semper religionem Christianorũ iam inde vsque ab Apostolis, donec id fusius, distinctiusq; vel à nobis, vel ab alijs præstetur. Vale interim & nobis Deum precibus concilia.

Anni mundi. 5648

vt proinde appositè in suis signis militaribus crucem cum hac tessera gereret. *In hoc signo vici Turcas, in hoc signo vincam Hæreticos.*

Ei succedit Dux Parmensis, de quo illud Esaiæ *cap. 14 sibi dictum* perduelles interpretentur. *Ne læteris Philistea tu, quod comminuta sit virga percussoris tui* (Ioannis Austriaci.) *De radice enim colubri egredietur Regulus, & semen eius absorbens volucres &c.*

Gandaui Gueusij rati Catholicos satis iam à rege Catholico suis artibus abalienatos, quo cõsilio cepissent arma detegunt, nempe non vt bono publico consulerent, sed vt pietatem labefactarẽt. Nam tunc sacras imagines deijciunt, tẽpla subuertũt, diripiunt, Catholicos vexãt & opprimunt.

Atrebati seditio & alijs in locis contra Gueusios, apud se idem, quod Gandaui, molientes. Hinc Ordinum à se inuicem distractio. Mox ne perirent funditus & mutarent non Dominarum, sed Dominum, incipiunt captare Imperatorem de pace à suo Principe exoranda. Vtinam eis illud Osee 2. & 3. c. congruat. *Post hæc reuertentur filij Israel & quærẽt Dominum Deum suum, & Dauid regem suum, & dicent, vadam & reuertar ad regem meum priorem. quia melius mihi erat tunc, quàm nunc.*

Pontis lapidei supra Sequanam prope Augustianos Parisienses insignia fundamẽta iaciuntur in Luparam regiam.

Mense Decembri Seruan vrbs Mesopotamiæ munitissima prope Tegil Fl. Amurati eripitur à Sopho Persarum, cæsis centum sexaginta Turcarum millibus. Bassæ, qui Constantinopolim euaserunt, ab Amurate ob tantam cladem stomachante, securi percussi sunt.

A peruigilio cœptus ordo Equitum S Spiritus, die primo anni 1579. instituitur ab Henrico 3. Franciæ R. Faxit Deus, vt suo nomini consonet, sanctoque Spiritu regatur, neque sit onari & damno Ecclesiæ, pro qua honoranda tuendaque conditus dicitur.

Mense Aprili riuus Gentiliacus, vulgo Bieura, nimio 30. horarum imbre exundans agros & suburbana D. Marcelli nocte obruit, aliquot hominibus & pecoribus extinctis, muris, parietibus, nonnullis etiam ædibus disiectis.

Decimo septimo Maij hora decima in Monasterio S. Vedasti Atrebatensis Artesij, Hannones, Insulæ Duaci, & Orchiaci pacem à rege Catholico certis conditionibus impetrant. hymno *Te Deum* postridiè Atrebati decantato.

In Flandros, Brabãtinos, Hollandos, Zelandos & reliquos perduelles, eius nomine, Parmensis Dux exercitum mouet, vt vel easdem pacis conditiones subeant, vel debitas perfidiæ pœnas luant.

Baptista Brissonius patronus Regius & Renatus Choppinus summi nostræ ætatis Iurisconsulti hoc mense Maio cõtra Paracelsistas (Pseudomedicorum genus, qui damnato Hippocrate, Galeno, & veteri schola prodigiosam Medicinæ praxim vsurpant, & prodigiosiorem Theoriam, Principia, causas &c. constituunt) pro Medicorum vetere disciplina in Senatu Parisiensi perorant.

1580 — 5654

An. 1580. speramus & optamus Deum Opt. nobis fore propitium, suam iampridem in nos inflammatã iram auersurum, corda filiorum ad Patres conuersurum, animos impiorum per hæresum & Atheismi deuia errantium Spiritu suo Sancto illustraturum. vt terra sit vnius oris & labij, ipse vnus agnoscatur, colatur & celebretur in vna Ecclesia, qui solus est in sæcula benedictus. Amen.

FINIS.

RATIO, CVR PER PONTIFICES ROMANOS deducta sit Chronographia.

Ireneus lib.3.cap.3.

Maximæ & antiquissimæ & omnibus cognitæ, à gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & constitutæ Ecclesiæ fidem per successiones episcoporum peruenientem vsque ad nos indicantes, confundimus omnes eos qui quoquo modo, vel per φιλαυτίαν malam vel vanam gloriam, vel cæcitatem, & prauam sententiam, aliud, quam oporteat, colligunt. Ad hanc enim Ecclesiam, propter potentiorem potentialitatem, necesse est omnem conuenire Ecclesiam, hoc est, eos qui sunt vndiq; fideles, in qua semper ab his, qui sunt vndique, conseruata est ea, quæ est ab Apostolis traditio. Fundantes igitur & instructes Beati Apostoli Ecclesiam, eius administrandæ episcopatum Lino tradiderunt. Succedit ei Anacletus, post cum tertio ab Apostolis loco episcopatum sortitur Clemens &c. vsque ad Eleutherium, sub cuius, *inquit*, ordinatione & successione veritatis traditio & prædicatio peruenit vsque ad nos.

Tertulianus lib. de Præscripionibus aduersus hæreticos.

Cupio ostendāt mihi ex qua auctotitate prodierint, edant origines Ecclesiarum suarum, euoluant ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab initio decurrentem, vt primus ille episcopus aliquem ex Apostolis, vel Apostolicis viris, qui tamen cum Apostolis perseuerauerit, habuerit auctorem & antecessorem: hoc enim modo Ecclesiæ Apostolicæ census suos deferunt: sicut Smyrneorum Ecclesia Polycarpum à Iohanne collocatum refert, *sicut Romanorum Clementem à Petro ordinatum edit.&c.* Confingant aliquid tale hæretici.

Augustinus contra epistolam Manichæi funda. cap.4.

Multa sunt alia, quę in eius (*Ecclesiæ*) gremio me iustissimè teneant, tenet consentio populorum atque gentium, tenet auctoritas miraculis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, vetustate firmata. *Tenet ab ipsa Sede apostoli Petri, cui pascendas oues suas post resurrectionem Dominus commendauit, vsque ad præsentem Episcopatum successio sacerdotum.* Tenet postremo ipsum catholicæ nomen &c.

Idem in Psalmo contra partem Donati tomo 7.

Numerare sacerdotes, vel ab ipsa Sede Petri & in ordine illo patrum quis cui successit videte, ipsa est Petra quam non vincunt superbę inferorum portæ.

Idem in lib. Quæst. veteris & noui Test. cap. 110.

Ordinem ab Apostolo Petro cœptum, & vsq; ad hoc tempus per traducem succeden-

cedentium episcoporum seruatum perturbant, ordinem sibi sine origine vindicantes, corpus sine capite.

Idem & Fortunatus & Alipius episcopi epist.165.

Si ordo Episcoporum sibi succedentium considerandus est, quanto certius & verè salubriter ab ipso Petro numeramus, cui totius Ecclesię figuram gerēti Dominus ait, Super hanc Petram, &c. Petro enim successit Linus, Lino Clemens &c. vsque ad Anastasium, qui tunc tenebat cathedram.

Optatus lib.2.contra Parmenia.vbi Rom.Episcopos enumerasset ad Syricium vsque. insultans Donatistis & probans suam Ecclesiam partem esse Catholicæ, quæ cum Romana *consentiat.*

Vos, *inquit*, vestrę cathedrę originem edite, qui vobis vultis sanctam Ecclesiam vendicare.

Epiphanius lib.1. cap.27. tom.2. vbi seriem Rom. Episc. ex catalogo enumerauit,

Et ne quis, *inquit*, miretur quòd singula ita recensemus, per hæc enim claritas ostenditur.

Erasmus contra Nouatores.

Mihi pro mea causa sufficit veterum sanctimonia, vitæ probatissimorum auctoritas, Episcoporum maiestas, publica Christianarum gentium consuetudo. Quos omnes si damnatis insaniæ, malo cum illis insanire, quàm vobis assentiri.

D. Paulus Ephes. cap. 4.

Ipse (*Christum intelligit*) dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Euangelistas, alios autē *Pastores & Doctores* ad consummationem sanctorum in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi: donec *occurramus omnes in vnitatem fidei & agnitionis filij Dei*, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi: *vt iam non simus paruuli, fluctuantes, & circūferamur omni vento doctrinæ*, in nequitia hominum &c.

Vsi sunt hac ratione multi alij veterum, vt Origenes, vt Augustinus alijs locis, qui & Manichæis eam obijcit quinquiès aut sexies in libris contra Faustum, & in libro de vtilitate Credendi, & in lib.1. contra Aduersarium legis cap. 20. Quam etiam admittere cogūtur istius æui hæretici, si suis principijs insistere velint. Quærētes enim cur Romani Pontifices semper habiti sint πρῶτοι τῶν ἱερέων & cur, τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς in [Ec]clesia ipsis apud Ecclesiasticos scriptores etiam Græcos (*Soc. lib. 2. cap. 15.*) attribuantur, tres aut quatuor causas fuisse respondent. 1. Quia Romanā Ecclesiam inualuerat Petri ministerio fuisse fundatam & cōstitutam, vnde & ipsi magnum honorem vbique veteres detulisse & reuerenter de ea locutos esse. 2. quia doctrina, peritia & mul-

CHRONOLOGIA

HEBRAEORVM MAIOR, QVAE SEDER OLAM RABBA INSCRIBITVR, ET MINOR, QVÆ SEDER OLAM ZVTA,

De Mundi ordine & temporibus ab orbe condito vsque ad annum Dom. 1112. cum alijs opusculis ad res Synagogæ pertinentibus.

Interprete Gilb. Genebrardo Theologo Parisiensi diuinarum Hebraicarumque literarum professore Regio.

PARISIIS,

Apud Michaëlem Sonnium.

1580.

DOCTISSIMO ET NOBILISSIMO D. IACOBO BILLIO PRVNÆO S. MICHAËLIS IN EREMO COENOBIARCHÆ G. Genebrardus Theologus Parisiensis diuinarum Hebraicarumque literarum professor Regius.

QVONIAM te Hebraica nostra literatura delectat, ac varia rerum sacrarum historia afficeris, Prunæe doctissime, accipe hunc libellum, mole quidem perexiguum, at argumento amplissimum. Res enim quatuor ferè millium annorum maximas perstringit, quas antea Rabbinorum nemo satis apto distinctóque ordine explicauerat. Occurret fortasse aliquid controuersum minusque certo & probatè constitutum, vt fieri non potest, quin in tanta temporis longinquitate multi nodi, vt in senili corpore, non enascantur, verum id obiter indicauimus, in nostra saltem Chronographia, quam simul locupletissimam, & iam nouem annis meditatam emisimus. Operis huius fructum exaggerando pluribus commemorare nolo, ne simul meam operam & studium prędicare videar. Hoc vnum dicam, tanti ab Hebræorum doctoribus & magistris fieri, vt sine eo cæca & incognita suorum scriptorum vestigia non dubitent confiteri. Quod me ad ipsius interpretationem non tam auidè adduxit, quàm vt me olim fide discipulis nostris data plenè liberarem. Memini me anno abhinc quinto me voti reum constituisse, dum Seder Olam Zutá. i. breuius Chronicon, Latinè ex Hebraico proferrem, vt maius exẽplum, nempe Seder Olam Rabbá, è quo illud erat excerptum, siquidem alicunde nanciscerer, etiam verterem, vt quod vno duntaxat fuerat indicatum, copiosius altero explanatum consequeremur. Si auctoris nomen expectas, liber est anonymus, nec satis teneo, cuinam certò attribui debeat. Sæculum mihi videtur liquidius. Quamquam ne id quidem satis, quoniam obiter duntaxat citatur à Rabbinis quadringentorum annorum, vt Selomone Iarhi, Abben Ezra, Kimhi. Qui ex eo descripsit Zutá, circa annum 1125. in Hispania vigebat, vt & R. Abraham Leuita cabbalæ historicæ & aliorum librorum auctor, quando Alphonsus septimus, qui se imperatorem Hispaniarum appellauit, Heroicis virtutibus clarebat, Saracenis Cordubam eripiebat, & sæpius de illis triumphabat, vt proinde ab hoc posteriore Rex regum cognominetur. An verò idem sit vtriusque Seder, breuioris scilicet & copiosioris, artifex, non facile affirmauerim. Hoc mihi probabile videtur, vtrumque, si modo duo fuerunt, eadem extitisse ætate, vel certè alterum alterius ætatem proximè attigisse. Quicquid sit, methodus est recens, nec excedit, opinor, annum Domini millesimum, sententia autem vetus. Nihil enim hic pronuntiatur, quod non vel scripturæ auctoritate constet, vel veterum doctorum, præsertim Talmudicorum traditione & testimonio substentetur. Vtrique Chronico Epitomen Cabbalæ historicæ & duo capita de Messia, quæ extrema sunt pergrandis illius operis R. Mosis Maiemonis filij, quod משנה תורה *inscribitur, aliáque eiusmodi simul edere operæpretium censui, vt qualem Christi historiam futuram putent Iudæi, cuiusmodi Christum expectent, quid de ipso sapiant, quid impediat, ne nostrum vnicum atque adeo verum amplectantur, iudicari sane possit atque intelligi, quid nobiscum habeant commune, quid pr*

priu

prium & per quam partem irrumpendum sit in ipsorum arces & propugnacula, ut celerius fidei imperio subijciantur. Quod non valde videtur operosum, modò Deus mentium illustrator irasci istis desinat, qui propter Patres sunt charissimi, & sinat attendere ad simplicem Prophetatum contextum, quando, uti scis, omnes scripturas, quas de Messia Christiani interpretamur, non solum recipiunt, verum etiam de eodem interpretantur. Tota autem cõtrouersia in eo versatur, Hiccine sit Christus iuxta illas scripturas, quas utrique communiter ad Messiam referimus, quem nos iam merito recepimus & Mariæ natum profitemur, an iste Tardigradus, quem isti, sed frustra, præstolantur. Quocirca tota quæstio à Thesi relabitur ad Hypotesim, nec enim audiendi sunt, qui opinantur Iudæos ita malè animatos erga omnem Christianæ pietatis sensum, ut quo lõgius à nobis recedant, Psalmorum & Prophetarum oracula, de alio quouis potius, quàm de Messia exponant. Nam, ut de pauculis quibusdam locis id concedendum videatur, tamen vniuersè affirmari potest, nullum prope Psalmum, nullum Prophetarum prædictum ad Christi Saluatoris nostri personam, nostra sententia & interpretatione, pertinere, quin Glossularij illorum ordinarij, qui passim versantur in manibus, ac ubique væneunt, ne ad libros lucifugas, multorum ritu, videar confugere, consimiliter id fateantur & clament. Veritas videlicet è corruptis, atque adeò coniuratis & inuitis cordibus erumpit. Quod quidẽ hoc libro ex Elia Leuita, qui alioqui hæc agẽs, nihil minus, quàm nobis gratificari cogitabat, diligenter obseruatum reperies. Nam etiam hunc locum meo opusculo dignum putaui, qui & Hebraice & Latinè proferretur, ne dum ista profitemur & miramur sanam intelligentiam sic potuisse cõseruari apud nostræ sanctæ religionis hostes, erubescamus sine lege loqui. Clarũ est caput quinquagesimũ tertiũ Esaiæ, quo pacto Christum sonet, & tam graphicè eius perpessionẽ depingat, ut Iudæos ipsos cæcitate cùm mirabili tum miserabili esse percussos planè euincat, qui in tam fulgenti verbi prophetici splendore, nondũ Dominum ipsum cernant. Eõque magis, quòd ista Chaldæus Paraphrastes, quem primatũ tenere inter omnes suos interpretes fatentur, de ipso nominatim explicat, & R. Dauid Kimhi (quantus, Deus immortalis, nostri Iesu hostis?) ad extremum illius capitis, quod cæteroqui enarrauerat de toto populo Domini, affert Chaldæi Paraphrastis intelligentiam & suo veluti calculo concludit ac approbat. Atqui hoc oraculorum omnium maxime videbatur à male erga nostrum Iesum affectis labefactandũ & more Geneuensiũ (tam illi sunt gloriæ Christi amantes) ad Cyrum detorquendũ, vel quemlibet alium, modò non Iesum Mariæ filiũ ulla ratione insinuaret. Sed de ijs alias. Si quid interim fructus inde res Christiana consequitur, id tibi, secundum Deum, acceptum ferat, cui nos qualemcunque hanc interpretationem in presens dedicamus.

Vale & Deum habe propitium, pridie
D. Ioannis Baptistæ 1579.

CHRONOLOGIÆ HEBRÆORVM MAIORIS CAPVT PRIMVM.

Interprete G. Genebrardo Theologo Parisiensi diuinarum Hebraicarumque literarum professore Regio.

De mundo Originario.

AB Adam vsque ad diluuiũ mille sexcenti quinquaginta sex anni, qui singulatim hoc modo numerantur.

Gen. 4.

Adam huius summæ primos annos 130. præbet, quibus filium suum Seth antecessit.

2 Seth annos 105.	6 Iared 162.
3 Enos 90.	7 Enoch 65.
4 Cainan 70.	8 Mathusale 187.
5 Maalaleel 65.	9 Lamech 182.

10 Noë denique an. sexcentos, quot erat natus propinquante diluuio.

Enoch.

Enoch Adamum sepelijt, vixitque post eum quinquaginta septem an.

Mathusale dies suos ad diluuium ipsum protendit.

De mundo post diluuiũ renascente.

A Diluuio ad diuisionem vsque (gentium & linguarum) 340. anni.

Post hanc diuisionem Noë communis omnium parens annos decem vixisse comperitur.

Mědose in venetiano 45.

Abraham pater noster diuisionis tempestate attigerat 48. annum.

Heber Propheta.

Heber, vt scriptum reliquit R. Iosse, magnus fuit propheta, quoniã afflatu Spiritus sancti filium suum Phaleg nominauit. Nam scribitur, Quia diebus eius diuisa est terra &c. Non quidem dierum vitę eius initio. Nam certè Iectan frater eius natu erat minor, qui tamen tredecim cognationes siue stirpes & familiarum capita, quæ in hanc venerunt diuisionem, procreauit. Non in medio. Nam id minime occultasset Mosaïca Genesis historia, sed indicasset. Quod ergo ait diebus eius diuisam fuisse terram, ad finem dierum & vitæ ipsius pertinet.

Genes. 11.

Abraham.

Abraham pater noster, quando ipsum Deus est colloquio suo dignatus inter diuidendum victimas, peruenerat ad annum septuagesimum. Id liquet ex eo, quod in Exodo legitur, Fuitque in fine quadringentorum triginta annorum, vt egrederetur omnis exercitus domini de terra Ægypti.

Gen. 15. Exod. 12.

Post hoc colloquium descendit in Haran, ibique commoratus est annos quinq;. Hinc illud, Et Abram septuaginta quinque annorum erat cum egrederetur de Haran.

Genes. 12.

A generali diuisione gentium ad Abræ exitum de Haran, anni viginti septem reperiuntur.

Istis duodecim annis Sodomitæ & reliqui pentapolitani seruierunt Codorlaomer Elamitarum regi, tredecimo rebellarunt, decimo quarto ab eo superueniente superati sunt.

Genes. 14.

Is ipse annus, quo exijt Abram pater noster de Haran, est annus famis, cuius causa descendit in Ægyptum, vbi transegit tres menses. Deinde ascendens, redijt in terram Chanaan, seditque *b* in Alone Mamre, quæ in Hebron. Atque iste est annus, quo supra dictum Codorlaomerem & reliquos reges deuicit. Illic mansit annis decem

Genes.

b In Quercu Mamre.

decem priusquam duceret Hagarem. Nam scriptum, Accepitq; Sara vxor Abram Hagarem AEgyptiam ancillam suam post annos decem, quam habitare cœperant in terra Chanaan & dedit eam viro suo vxorem, præterea scriptum extat, Abram autem octoginta sex annorum erat, quando peperit ei Hagar Ismaelem.

Gene*s*.16.

Ibid.

Gene*s*.17.

Ismael maior natu Isaaco reperitur annis 14.

Isaac.

A diuisione gentium ad patris nostri Isaac ortum 52. anni.

Habitata fuit Sodoma quinquaginta vno annis. Ex illis floruit & beatè tranquilleq; stetit tam ipsa, quam ipsius vicina oppida 26. Nam proditũ est à Mose, *b* sicut paradisus Domini & sicut Aegypti venientibus in Soar.

b Haec ex Genes. cap. 13. per coniecturã addidimus. Alioqui exemplar erat mancum.

A Diluuio, ad natiuitatem Isaac anni 392. quorum hæc est singularis enumeratio.

Istæ sunt generationes Sem. Sem centenarius erat & procreauit Arphaxad biennio post diluuium.

Arphaxad 35. annorum erat, dum genuit Sale.

2. Sale 30. an.	5. Rehu 32.
3. Heber 34.	6. Sarug 30.
4. Phaleg 30.	7. Nabor 29.
	8. Thare 70.

Abraham postremo centenatius erat, quando sustulit Isaac filiũ suum.

Isaac pater noster peruenerat ad 37. annũ, quando super altare ligatus est.

Gene*s*. 22.

Abraham autem peregrinatus est in terra Philistinorum multis diebus. Hi dies superarũt eos, quibus hæsit in Hebron. Nam in Hebron mansit annis viginti quinque tantũ, at apud Philistinos annos viginti sex. Hoc ipso temporis articulo nata est Rebeca.

Constat patrem nostrum Isaac accepisse in matrimonium Rebecam, dum quartum decimum ageret.

Pater noster Abraham Thare patrem suum sepelijt duobus annis ante mortem Saræ.

Iacob pater noster ministrauit patri nostro Abrahæ annis quindecim, & Patriarchæ Sem annis quinquaginta.

Iacob quãdiu vidit Abrahã & Sem.

Ex his colligitur omnibus Iacob patrem nostrum versatum esse cum Sem annis 50. & Sem cum Mathusale annis 98. & Mathusale cum Adamo 243. atque ita hos quatuor viginti duas generationes esse emensos. Quinimo septem sunt homines, qui metiuntur totam ipsius mundi durationem, Adam primus videlicet, Mathusale, Sem, Iacob, Amram, Ahaia Silonites, & Elias, qui adhuc est superstes & viuit.

cõsectariũ superiorũ omnium.

Caput 2.

PATER noster Iacob, quando benedictionem patris est adeptus, complebat sexagesimum tertium annum, quo temporis puncto mortuus est Ismael, vt indicat iste locus. Videns Esau, quod benedixisset Isaac Iacob, misissetque eum in Mesopotamiam, vt inde vxorem duceret, quodque obediens Iacob patri suo isset in Syriam, probansque Esau quod non libenter aspiceret filias Chanaan pater suus, iuit ad Ismaëlem & duxit vxorem Melech filiam Ismael filij Abrãam sororẽ Nabaioth; Nam nisi mortuus fuisset Ismael, non erat operæpretium dicere Sororem Nabaioth. Cum verò id pronunciauit Scriptura, docuit Ismaëlem quidem eam despõsasse ipsi Esau, posteaque esse mortuum: At Nabaioth fratrem matri-

Iacob.

Gene*s*.27.

Gene*s*.28.

monium absoluisse, ipsiq; Esau suam sororē à patre desponsatam collocasse.

Degit pater noster Iacob in terra Israël annos duodecim absconditus & ministrans Patriarchæ Heber. Heber autem decessit ex hac vita, postquam descendisset Iacob in Mesopotamiam. Iam à duobus annis egressus fuerat inde & peruenerat in Mesoporamiam. Cum sterit ad puteum septuaginta septem erat annorū. viginti annis subsidit in domo Labā. Nempe septem, priusquam duceret matres Liam & Rachelem, septem alios, ex quo eas duxit, sex deniq; postquam geniti sunt vndecim tribuum principes & Dina. inueniuntur enim omnes tribuum Patriarchæ intra septē annos procreati, præter Beniamin, singuli singulis septem mensibus.

Gen. 29.

Egressus est Iacob de Mesopotamia, perueniensque in Succoth, ibi hæsit mensibus octodecim. Nā scriptum, Iacob venit in Succoth, vbi ædificata domo & fixis tentorijs appellauit nomen loci Succoth. Relicto illo loco, accessit Bethel, ibique est cōmoratus menses sex oblatis Deo sacrificijs.

Gen. 33.
Gen. 35.

Inde digresso natus est Beniamin, mortuaq; Rachel. Eodem etiam temporis puncto vitam cum morte commutarunt Rebecca & Debora.

Constat Rachelem ingressam ex hac vita anno ætatis *36*. Lia autē non excessit annum *46*.

Quin inueniuntur Rachel & Lia in matrimonium acceptę anno ætatis 22. Nam eodem partu sunt æditæ.

Peruenit Iacob ad Isaac patrem suum in terram Chanaan, eique ministrauit 22. annis. At Ioseph nouem duntaxat cum eo est versatus.

Istæ sunt generationes Iacob. Ioseph septemdecim erat annorū, quo tempore hoc reliquit seculum Lia.

Descendit Ioseph in Aegyptum & mansit aput Putipharem mensibus duodecim. Nam sciptura proditum, A quo præpositus omnibus gubernabat creditā sibi domum & vniuersa, quæ ei tradita fuerant. Benedixitq; Dominus domui AEgyptij propter Ioseph, & multiplicauit tam in ædibus, quàm in agris cunctam eius substantiam. In ædibus quidem propter æstum, in agris verò propter frigus.

Gen. 39.

In carcere mansit annis duodecim. Vnde Psalmographus, Afflixerūt cō pedibus pedem eius &c. Donec venit verbum eius &c.

Anno tricesimo exijt de carcere. Nam legitur. Ioseph autem triginta erat annorum, quando sterit in conspectu Pharaonis & circuiuit omnes regiones Aegypti.

Gen. 41.

Eo tempore obijt Isaac. Hinc septem anni vbertatis & duo anni famis. Ioseph, quando descenderunt patres nostri in Aegyptum, agebat annum tricesimum nonum. Leui autē erat annorum quadraginta quatuor.

Sic inuenitur Ioseph à patre suo Iacob fuisse separatus, vt ei non ministraret, viginti duobus annis. Quo temporis interuallo duxit Iuda filiam Suæ Chananei, dicente scriptura, factumq; est illo tempore vt descenderet Iuda a fratribus suis, videretque ibi filiam hominis Chananei vocabulo Suæ. Et accepta vxore ingressus est ad eam. Anno primo satus est Het, annis septem educatus auctusque, & accepit vxorem, Habes octo annos. Annum, vnum Her potitus est illo con-

Gen. 38.

iugio, deinde Onan, qui fratris relictam duxit, annum alterum. Anno sequenti dictum est Thamari. Sede vidua in Domo patris tui. Anno prætereà post impletum est, quod eondem Genesis loco sequitur, Euolutis autem multis * diebus mortua est Sue vxor Iudæ; Anno primo conceptus Phares, qui postea creuit septem annis, deindeque vxorem accepit. En anni octodecim. Annus sequens fuit Hezronis, postremus Hamol. Hezton autem & Hamol descenderunt cum eo in Aegyptum.

ibid.

** Mĕdosè in nostra editione bibliorum latina annus.*

Genes. 46.

b Simile est quod legitur, Haran genuit Lot. Quot annis Abram prouectior fuit Sara! decem. Nam sic scribitur, & dixit in corde suo, Nunquid cĕtenario nascetur filius, & Sara nonagenaria pariet? Abraham autem dutaxat superauit anno Nachorem. Et Nachor altero fratrem suū Haran, qui post septennium ab ablactatione accepit vxorem, anno certè vitæ octauo; hinc natus est Lot, sequenti demum anno Iescha, quæ & Sara. Vocata verò est Sara Iescha à conspiciendo, quoniam eam omnes intuebantur, pulchritudinis gratia. Hinc illud, & laudauerunt eam apud Pharaonem. Vel etiam, quia cernebat futura, attentaque erat ad prophetiam, quod indicauit Deus Abrahæ, Quicquid (inquit) dixerit tibi Sara fac & audi vocem eius. Quia in Isaac tibi vocabitur semen.

b Quia significarat Phares genuisse 13.rō anno ætatis nono, quod prodigij est simile, conatur alijs exemplis id efficere probabilius.

Gen. 17.

Genes. 11.

Genes. 12.

Genes. 21.

Pater noster Abraham hora circumcisionis suę erat annorum nonaginta nouem, vt his verbis scripturæ declaratur, Abraham autē nonaginta nouem annorum erat, quando circumcidit carnem præputij sui: vita verò fungitur centesimo septuagesimo quinto ætatis. Sara moritur anno vitæ suæ 127. Eo enim pertinet illud Genesis, & fuit vita Saræ centum viginti septem annorum & mortua est in ciuitate Arbee.

Genes. 17.

Genes. 23.

Isaac moritur 180. anno. Iacob 147. dicente scriptura, factique sunt omnes dies vitæ illius centum quadraginta septem annorum.

Genes. 35.

Genes. 47.

Caput 3.

DICTVM est Abrahæ dum diuideret victimas. Cognoscēdo cognosces quia perigrinum erit semen tuum quadringentis annis. Quodnam verò semen? Isaac de quo pronuntiatum, In Isaac vocabitur tibi semen. Quæ promissio contigit anno vno ante eius ortum. Deinde Isaac legitur sexagenarius, quando procreauit Iacob & Esau. Iacob autem testificatus est apud Pharaonem dies suæ peregrinationis peruenisse ad annos 130. qui omnes summan 190. exhibēt. Restant igitur 210. qui exprimuntur annis vitæ Iob, illa tempestate orti. Quod sic demonstrari potest. Vixit Iob (ait scriptura) post flagella hæc 140. annis. Cumque præmissum sit, Et addidit Dominus omnia, quæcunque fuerant Iob, duplicia, ante flagella attigisse eum oportet annum 70. sicq; constat quando descenderunt Israelitę in Ægyptum natum fuisse Iob, quando autem ex Ægypto ascenderunt, iam mortuum.

Genes. 15.

Genes. 21.

Genes. 25.

Genes. 47.

Iob. 42.

Iob. 42.

Aetas Iob 210. annorum.

Sed fortasse inquies, totis quadringentis annis fuerunt Israëlitæ in Ægypto. At nonne Caath fuit de descendentibus in Ægyptum: Nonne etiam scriptum est, Anni vitæ Caath 133. & anni vitæ Amram 137. qui ad octoginta Mosis additi, duntaxat reddunt annos 350. Tot enim natus erat

Exod. 6.

Moses cũ Israelẽ ex Ægypto eduxit. Quid igitur respõdendũ? Quo pacto hęc inter se conciliãda? Nempe quod dicitur, *Et seruiẽt eis & affligẽt eos quadringentis annis*, docet totum tempus, quo semen Abrahæ fuit in terra non sua cõprehensum quadringentis annis. Dum ait, *seruient*, respicit dies seruitutis atque habitationis in terra aliena, dum verò, *affligent*, dies, quibus oppressi afflictique sunt à Pharaone, qui quidem omnes, (ab Isaac nato & versato cum suo semine in aliena ditione) vsque ad Mosis liberationem, quadringentos annos complent.

Genes. 15.

Mortuus autem est Ioseph & cuncti eius fratres. Ioseph mortuus est anno vitæ centesimo decimo. Nec est qui minus diu vixerit inter omnes fratres, quemadmodum nullus est qui inter eos diutius vixerit ipso Leui.

Genes. 50.

Quandiu Leui fuit in viuis, Israëlitæ non sunt oppressi Ægyptiorũ seruitute. Nam scriptum, Mortuusque est Ioseph & cuncti fratres eius, surrexitque rex nouus, qui non cognouit Ioseph: Postquam verò fatis Leui concessit, cœperunt Ægyptij seruituti eos subijcere. hinc manauit prouerbium, vno fratrum mortuo dolent cuncti fratres, vno sociorum fatis functo, dolet vniuersa societas.

Exod. 1.

Filij autem Israel creuerunt & quasi germinantes multiplicati sunt ac roborati nimis impleuerunt terram. Surrexit interea rex nouus, & cetera. Numerantur anni ab obitu Leui ad exitum Israelis de Aegypto 116. Proinde seruitus Ægyptiaca nec plus nec minus 87. annis durauit, quantus fuit annorum Marię sororis Mosis numerus. Vnde Maria appellata est ab amarore (quę tota ipsius ætate senserunt)

Ibid.

Plagæ AEgypti duodecim fuere mensium. Nam scriptum, & dispersus est populus in omnem terram Aegypti ad colligendas paleas. Quando verò itum est ad paleas. In mense Iiar siue Aprili, ipsi verò exierunt ex AEgypto mense Nisan, qui est Martius.

Plagas Aegyp. vocat, quibus Aegyptij Israelitarũ calamitatem auxerunt.

Percussi sunt vicissim Aegyptij decem plagis per 12. menses. (Sic) Plagæ Iob 12. fuerunt mensium. Nam in eius libro commemoratum est, Hæreditate factus sum menses vanitatis & noctes laboris constituerunt vel numerarũt mihi. Sicut noctes constitutę fuere & numeratę, ita & menses.

Exod. 5.

Iob. 4.

Iudicium Gog futuris temporibus duodecim quoque mensum erit. Eo enim pertinet istud Esaiæ, & æstiuabit super eo ales, cunctaque bestia agri super eo hyemabit.

Es. 18.

Iudicium impiorum in Gehenna tot vigebit mensibus. Nam scriptum, à mense in mensem & à Sabbato in Sabbatum, veniet omnis caro, vt adoret corã facie mea dicit Dominus. Et egredientur & videbunt cadauera virorum, qui præuaricati sunt in me. Vermis eorum non morietur & ignis non extinguetur, & erunt vsque ad satietatem visionis omni carni. R. Iohanan Nuri filius à Paschate interpretatur ad octauam eius, quia additum est, & à Sabbato in Sabbatum.

Es. 66.

Post duodecim menses præuaricatorum Israelis, qui violarunt legem & præcepta, animæ veterascent & corpus consumetur, redigenturq; in cineres. Et Gehẽna eijciet eos foras, ventus autem disperget subter plantas pedum iustorum. Nam pronuntiatum à Malachia, Et conculcabitis impios, cum fuerint cinis sub planta pedum vestrorum, in die, qua ego facio,

Nugamentum Iudæorum. De mortuorũ impiorum statu.

Mala. 4.

cio, dicit Dominus exercituum. Qui autem se separarunt à communione fidei, exempli gratia, hæretici, apostatæ, proditores populi Dei, hypocritæ Epicurei & qui terrorem sui incusserunt in hac viuentium terra, item qui negarunt mortuorũ resurrectionem, & prædicarunt non esse legem traditam diuinitus atque riserunt sapientũ dicta, in sua presentia Gehennam sera claudi cernent, intra eam luant vt pœnas in sæculorũ sæcula. Scribitur enim, Egredientur & videbunt cadauera virorũ qui præuaricati sunt in me. Præterea, quod grauius est, infernus veterascet, ipsi autem non veterascent. Hinc illud Psalmi, & forma eorum ad veterascendum in inferno ab habitaculo suo, hoc est, propter habitaculum suum vetustate cõficiet formam eorum, & forma eorum erit ad infernum vetustate conficiendum. Quidnam huic rei causam attulit? Quia extenderunt manus suas in tabernaculum, sicut scriptum est, ab habitaculo suo. Nec verò per tabernaculum siue habitaculum istud, quicquam aliud intelligendũ præter ædem sanctuarij. Nam scripto proditum, ædificando ædificaui domum tabernaculi tibi.

Is. 66. *Ps. 49. quẽ locũ coacte interpretatur.* *Ps. 49.* *3. Reg. 8.*

Caput 4.

DILVVIVM durauit menses duodecim, vt liquet è discursu historiæ Noe. Nam cæpit anno sexcentesimo vitæ Noe. Vbi obseruandum homines ætatis illius non frui æterna vita, sed nec esse iudicatos siue damnatos, quoniam scriptum, Non iudicabit spiritus meus in homine in sæculum.

Inepta obseruatio.

R. Iosue tradit decimo septimo die mensis secundi Iiar siue Aprilis, qui sequitur Nisan siue Martium, quo productus est mũdus, quo & hyades, siue oculus Tauri occidit, cæpisse Diluuium. Ac Deum euertisse mundi ordinem, propterea quod homines opera sua ante se peruerterant.

Genes. 6.

R. Eliezer mauult decimo septimo die mẽsis secundi Marhesvan, siue Octob. qui secundus est à Tisri siue Septembri, quo creatum mundum asserit. quo & hyades siue oculus tauri oritur, vt quod tempus sit pluuiæ atque imbrium.

Sapientes sequuntur sententiam R. Eliezer, quantum ad diluuium, at R. Iosuæ, quantum ad anni tempestates.

Nam annũ ordiuntur ab æquinoctio verno.

Facta autem est pluuia per quadraginta dies & quadraginta noctes vsque ad 27. mensis Cisleu, qui Decembri consonat. *Et inualuerunt aquæ super terram centũ quinquaginta diebus*, ad vsque primum mensis Siuam, id est Maij. Tum aquæ consistebant & silentes conquiescebant, impijs intra eas supplicium debitum luentibus, prout quisque suis operibus commeruerat. Expletis centum quinquaginta diebus minui cæperunt aquę, cumque sensim deficerent requieuit arca mense septimo vicesimo die mensis super montes Armeniæ.

Peruertit contextum Genes cap. 7. & 8.

Aquæ celsiores erant terra quindecim cubitis, & per sexaginta dies consumebantur, singulis quaternis dieb9 cubito, quotidie sesqui palmo. *Et requieuit arca mense septimo decimo septimo die mensis.* Siuan siue Maij. Quando verò numerare incipis à tẽpore quo cessarunt pluuiæ descendere, reperitur quieuisse ad decimum sextũ diem. Erat autem eleuata à terra quatuor cubitis, mersa autem intra aquas vndecim.

Siuan septimus ab octobri quo cepit diluuium.

Cumque

Genes. 8. *Cumque trãsissent quadraginta dies*, id est, post quadraginta dies, quibus cœperunt aquæ deficere, nempe decimo die mensis Tammuz, ceu Iunij, *Aperiens Noë fenestram arcæ, quam fecerat, emisit corvum, &c. Expectatis autem septem diebus alijs emisit columbam ex arca quæ non inuenit, &c.* Distulit adhuc septẽ dies & *decimo emisit columbam quæ non est reuersa vltra ad eum, sed* abijt & consedit in montium cacuminibus.

Decimi mensis primo die apparuerunt montium cacumina. Iste verò decimus mensis erat Ab, siue Iulius. A primo tempore, quo cœperunt pluuiæ descendere, à primo diẽ Iulij vsque ad Septembris siue Tizri diem primum absorptæ sunt aquæ.

Ibid. *Et factum est sexcentesimo primo anno vitæ Noæ, primo mense prima die mẽsis imminutæ sunt aquæ super terram.* Pars mensis habetur pro toto, hinc discimus, vbi dies vnus mẽsis effluxit mensem numerari pro integro. item, vbi mensis vnus inijt annum, annum illum censeri integrum & completum. Nam pars mensis pro integro & completo mense æstimatur, & anni pars, pro toto anno.

Exsiccatæ sunt aquæ super terram. aquas, quæ supernè descenderant, desiccauit ventus. Quæ verò inferne eruperant & super terram ascenderãt, in loco suo sub se absorptæ sunt. Adhuc autem terra erat humida & ad speciem turbidi & crassi limi redacta. Vnde dilata est satio, donec descenderent pluuiæ. Aquæ enim diluuij argumentum & speciem præbebant maledictionis. Nec verò cum maledictione stat benedictio.

Genes. 8. *Mensis autem secundi 27. die* nempe Marhesvan siue Octobris, *aruit terra* & ad siccitatem reducta est. Sic voluti sunt duodecim menses integri & dies præterea vndecim. Nempe, si rationem postulas, vt doceremur annum solarem excedere lunarem diebus vndecim. Atqui, ait R. Eleazar, nonne ab initio mundi conditi annus solaris excedebat lunarem diebus vndecim? Cum præsertim Sol & Luna creata sint plena (in plenilunio) decimo quinto die, è quo numero, si tollis quatuor, qui eorũ procreationem antecesserãt (Nam quarto die tantum producta sunt) supererũt vndecim. Cui cum dixissent auditores, at post primum embolismum peruenit Luna ad Solem, ipse respõdit, Luna ipsa progreditur & retrocedit. Rabban Simeon Gamalielis filius, qui vult (inquit) scire, an annus Solis sit maior Lunę anno diebus vndecim, notet punctum in solstitio ęstiuo mense Iunio. Tum percipiet anno sequenti lunam non peruẽturam ad illud idem punctum, ante vndecimum diem. Sic cursum solis lunarẽ diebus vndecim excedere deprehendas.

Caput 5.

TOTIS septem diebus collocutus est Deus cum Mose in Rubo, vt ex his verbis colligi potest. Dixitque Moses ad Dominum, obsecro domine, non sum eloquens & ab heri & nudius tertius, & ex quo locutus es ad seruũ tuũ. Nam *nudius tertius* tres dies exhibet, tres autem coniunctiones, *Et, Et, Et*, tres alios, qui iũcti diei, quo cum Mose loquebatur, septem efficiunt. Erat autem agni paschalis hora. Nam eum pręparabãt ad 15. Nisan siue Martij. Quo tempore anno proxi- Exod. 4.

proximè sequenti egressi sunt Israelitæ de AEgypto.

Sic etiam 15. die Nisan conuenit Abrahamum Deus inter sectas victimas. Decimo quinto Nisan venerunt Angeli ad Patrem nostrum Abraham ad nunciandum Isaaci conceptum, & eodem temporis puncto anno sequenti natus est Isaac Pater noster. Nam scriptum, reuertens veniā ad te tempore isto. Decimoquinto item die Nisan exierunt Israelitæ de AEgypto. Nam scriptum. Expletis triginta & quadringentis annis, quibus manserunt in Ægypto, eodē die egressus est omnis exercitus Domini de terra AEgypti. Istorum autē omnium vnus idemque terminus. Decimo quarto die immolarunt Israelitæ agnos suos paschales in AEgypto, qui dies erat quintus (.i Iouis) Hac ipsa nocte percussi sunt primogeniti. A crastino Pascatis, vespere Sabbati profecti sunt de Ramese. Nā scriptum, profectique sunt filij Israel de Ramesse in Succhot. item, & profecti sunt de Ramesse mense primo, decimo quinto die mensis. & paulo post, videntibus cunctis Aegyptijs & sepelientibus primogenitos, quos percusserat Dominus. Et, de Ramesse in Succhot, de Succhot autem in Ethan, ante libertatem. Sic tres dies consumpti sunt.

Quarto die, & nunciatum est regi Aegyptiorū, quod fugisset populus. Quinto & sexto, persecuti sunt AEgyptij filios Israel &c. vbi illuxit septimus descenderunt ad mare. Nam scriptū, & erat nubes tenebrosa & illuminans noctem, sub aurorā ascenderunt Israelitæ de mari, AEgyptij autem submersi sunt. Illaque hora cecinerunt Israelitæ canticum, quoniā dictum est, Tunc cecinit Moses & filij Israel carmen Domino, & dixerunt, Cantemus Domino. Gloriose enim magnificatus est &c. Iste autē dies septimus erat quintus hebdomadæ, itemque festus, nempe extremus celebritatis paschalis.

De mari rubro profecti sunt in Mara, iuxta illud, Et venerunt in Mara, nec poterant bibere aquas eius loci, quoniam amaræ erant. de quo loco paulo post prodirum est, Ibique constituit præcepta & iudicia. Ibi enim traditus est Decalogus, cuius septem præcepta fuerant iam imperata filijs Noë. Siquidem legitur. *Præcepitque dominus Deus homini dicens de omni arbore Paradisi comedendo comedes.* Vox enim *Præcepit* respicit iudicia, vt quidem è Genesi declaratur. *Scio enim, quod præcepturus sit filijs suis, & domui suæ post se, vt custodiant viā Domini, & faciant iudicium & iustitiam, vt adducat Dominus propter Abraham omnia, quæ locutus est ad eum. Dominus* respicit benedictionem nominis Domini, itaque in Leuitico dicitur, Et maledicens nomini Domini morte moriatur. *Deus* idololatriā spectat. Nam scriptum, Non erunt tibi dij alieni coram me, vt vtrobique eadem vox Elohim occurrat. Vox *Homini* sanguinis effusionem, siue cædem insinuat. Nam commemoratum alibi, Qui fuderit sanguinem hominis per hominē sanguis eius fundetur. *Dicens,* ad impuros concubitus pertinet. Nam Ieremiæ scriptis est consignatum. *Si dimiserit vir vxorem suam & ab eo discesserit, factaque fuerit alterius, an reuertetur ad eam? Nonne contaminando contaminabitur terra illa?* Tu

autem

Marginalia: Genes. 15. — Genes. 18. — Exod. 12. — Nisan fine Martius. Nota die Iouis egressum AEgypto immolasse agnū, vt & Christū. — Ibid. — Ibid. — Num. 33. — Exod. 14. — Ibid. — Exod. 15 — 15 — Genes. 2. — Genes. 18. — Leuit. 24. Coniectura frigida ad elicienda septem præcepta legis naturæ. — Genes. 9. — Ierem. 3.

autem scortata es cum amatoribus multis, dicit dominus. *De omni arbore paradisi.* ad rapinam. Sic enim scriptum, de omni super quo falso iurauerit, reddet solidum & quintam insuper partem. Quin etiam sic commentatur R. Haiá. Quod seruatur in horto prohibitum est rapinæ nomine. Quod verò non seruatur in horto, permissum est rapinę nomine. *Comedendo comedes*, ad membrum animalis viuentis refertur. Siquidem scriptum reperitur, verum carnem in anima sua (&) sanguine suo non comedetis. His verò pręcepris (naturæ) seprem addiderunt Israelitæ super se tria alia isto tempore, Sabbatum, iudicia, & parentum honorationem.

Leuit.5.

Gen.9.

A Mará profecti sunt in Elim. Nā sic legitur, profecti de Mará ad Elim venerunt, vbi erant.12. fontes aquarum. Ex quo colligimus Israëlitas duntaxat mansiones collocasse iuxta aquas. De Elim porrò castra metati sunt in Alus. vt ibidem declaratur, profectique de Elim venerunt Israelitæ in desertum Sin, id est, Alus, decimo quinto die mensis septimi ab exitu Israelitarum de AEgypto. qui primus dies fuit Hebdomadæ. Vnde docemur principium mensis Iïar, id est, Aprillis incurrisse in primum hebdomadis diem. Præterea Israelitas victitasse panibus subcinetitijs, quos exportauerant de AEgypto, totis triginta diebus, isto autem die panes illos defecisse, & ad vesperam coturnices esitasse, mane verò collegisse manna.

Num.33.

Alus.

Mensem septimum Aprilem vocat qui est septimus à Septembri.

Exod.16.

Cæterum in Alus acceperunt sabbatum, ibique primam sabbati celebritatem agitarunt. Eo enim pertinet istud Exodi, Et sabbatizauit populus die septimo. Sequenti die, qui primus erat hebdomadæ & vicesimus tertius Iïar siue Aprilis, descendentes de Alus accesserunt ad Raphidim, vbi putei miraculum sunt consecuti, pugnarunt contra Amalechitas, celebrarūt secundum sabbatum.

Raphidim

Exod.16.

17.

Hinc è Raphidim progressi sunt ad desertum Sinai, in quo repererunt nubes diuinæ maiestatis. Omnibus quinque diebus Moses ascendebat ad montis verticem & descendebat vt populo Dei oracula declararet, & responsa populi Domino renunciaret. Sexto die mensis tertij traditus est Decalogus. Erat autem Sabbatum.

Desertum Sinai.

Caput 6.

POST datum Decalogum die septimo Moses in montem cōscendit. Nam scriptum, Et habitauit gloria Domini super montem Sinai, eumque texit nubes senis diebus ad puri ficandum Mosem. Die autem septimo dominus clamauit ad Mosem de nubis medio, sicque Moses ingressus medium nubis ad montem ascendit, illicque hæsit quadraginta diebus & 40. noctibus. Decimo septimo mensis Tammuz, qui ferè cadit in Iunium, descendit fregitque tabulas & crastino conuocatam plebem arguit sceletis, Vos peccastis &c.

Exod.24.

Moses mēsem Maiū in monte agit.

Iunius.

Exod.32.

Iterum ascendit decimo octauo eiusdem mensis Iunij & misericordiam Dei pro Israële implorauit. Nam legitur, Et procidi ante dominum 40 diebus & 40 noctibus, quibus eum suppliciter deprecabar &c. Qua hora placatus est dominus Israelitis iussitq; Mosem alteras, tabulas sculpere & denuo ascendere. Hinc illud,

Deut.9.

ibid.

tempore illo dixit Dominus ad me, sculpe tibi secundas tabulas lapideas prioribus similes. Et summo mane iuit Moses &c. Ascendit autem vigesimo nono mensis Ab, qui est Iulius, & iteratam renouatamque legem secundo est consecutus. Quod ille sic testatum reliquit, Ego steti in monte iuxta dies primos diebus 40. & noctibus totidem exaudiuitque me dominus etiam ac vice & te perdere noluit. Cum autem posuit, *iuxta dies primos* significauit diebus primis & postremis Deum fuisse placatũ, intermedijs verò iratum.

Deut. 10. *Iulius.* *Augustum transegit in monte.*

Decimo die Tizri siue septembris, qui quidem dies erat expiationum de monte descendit, rectitudinis eorum causa, ob quam in gratiam à Domino erant recepti, iuxta illud, & vt auferas iniquitates nostras atq; peccata, nosque possideas. Ex quo constitutus est dies solennis & memorabilis sequentibus generationibus. Nam scribitur, & erit istud vobis in statutum sempiternum. Cumque descendisset Moses venerunt etiam ad eum omnes filij Israel, quibus præcepit cuncta quæ audierat. Quænã verò sunt ista, quæ illis imperauit Moses? nempe vt facerent tabernaculum. Atque ita cæperunt incumbere in opus tabernaculi & singuli obtulerunt mente promptissima atque deuota &c. Quæ postquam Moses cuncta vidit completa, quemadmodũ mandauerat dominus, benedixit eis. Benedictio autem hæc erat. Maneat, obsecro, diuina maiestas in manuum vestrarum opere, populo respondente, Et sit suauitas domini Dei nostri super nos &c.

September. *Exod. 34.* *Ibid.* 35 *Exod. 39.* *Ps.* *Deut. 1.*

R. Meir putat Mosem non hac fusisse vsum benedictione, sed ista, Dominus Deus patrum vestrorum adijciat, sicut estis, mille vicibus & benedicat vobis sicut locutus est. Prætereà super vos, Beati Israëlitæ estis qui ministeriũ tabernaculi meruistis. Quemadmodum autem illud meruistis, sic meritis vestris efficite, vt vobis ædes electa tribuatur & habitet diuina maiestas in vestri medio. Nam scriptum, Et facient mihi sanctuarium & habitabo in medio eorum, iuxta omnem similitudinem tabernaculi, quod ostendam tibi.

Exod. 25.

Caput 7.

LOCVTVSQVE est Dominus ad Mosem dicens. Mense primo, prima die mensis eriges tabernaculum conuentus & pones * in eo arcam, dimittesque ante illam velum, & illata mensa pones super eam &c. Cæperunt septem consecrationum dies, 23 die mensis Adar .i. Februarij, primoq; die Nisan siue Martij expleti sunt. Cunctis septem diebus consecrationum erigebat Moses tabernaculum mane quolibet & ad illud offerebat oblationes, posteaque disiungebat atque dissoluebat. At die octauo erigebat quidem, sed non disiungebat. R. Iosue filius R. Iebudæ in alia est sententia. Nam, inquit, etiam die octauo erigebat & deponebat. Comedebant autem Aaron & filij eius carnes Arietum & panes qui in canistro erant positi.

Exod. 40. * *sic à mense septembris in tabernaculi structura consumpti sunt quatuor menses iij* [illegible] *Exod. 29.* *Leuit. 8.*

Septem diebus nocte & die, manebitis in tabernaculi ostio vsque ad diem quò complebitur tempus consecrationis vestræ; feceruntq; Aaron & filij eius cuncta quę locutus est dominus per manum Mosis. Facto autem

Leuit. 8. *Secundus annus ab exitu hic incipit, atque totus liber Exodi ad annum primũ pertinet.*

tem octauo die vocauit Moses Aaron &c. post septem consecrationum dies, qui primus erat hebdomadæ & principium mensis Nisan siue Martij. Illo verò die Aaron & filij eius abluerunt manus pedesque è concha & suis officijs atque ministerijs iuxta ordinem constitutum functi sunt.

Martius secundi anni.

Num. 7.

Quin & ipso die cæpere principes offerre. Sic enim scripto traditum est. Primo die obtulit oblationem suam Naasson filius Aminadab de tribu Iuda, fueruntque in ea acetabulum argenteum pondo centum triginta siclorum &c.

Diei dominici prærogatiua. Ne igitur miremini ô Iudæi, si eis sabbatum vestrum cesserit.

Primus dies orbis conditi primus fuit dies oblationis principum. Primus, quo insedit diuina maiestas Israëlitico populo, iuxta illud & habitabo in medio filiorum Israel. Primus quo prohibita est Idolorum ara. Primus, quo institutum sacerdotiū, primus, quo benedictus populus, primus solemnium sacrorum, primus mensium, primus immolatarum hostiarum ad Septentrionē. Primus quo sacta manducata sunt, primus, quo ignis cælitus descendit, scribēte Mose, & ecce egressus ignis à Domino deuorauit holocaustū & adipes, qui erant super altare.

Leuit. 9.

Illo ipso die Israëlitæ iuge sacrificium, sacrificia votiua & spontanea, sacrificia pro peccatis, pro delictis, primitias & decimas obtulerunt. Ac de isto die Salomon scriptū reliquit, Excitate Aquilo, veni Auster, perfla hortum meum, fluant aromata eius. Nam excitatio Aquilonis est holocaustū, quod in parte Aquilonari immolabatur, Aduentus Austri pacifica, quæ in parte Australi mactabantur. Perflatio horti tabernaculum cōuentus. fluxus Aromatum incensum odoramentorum. Quæ autem apud Salomonem sequuntur, sic debent intelligi, *Veniat dilectus meus in hortum suum*, diuina maiestas & præsentia. *Et comedat fructum deliciarum eius*; oblationem. *Veni in hortum meum soror mea sponsa*. die octauo. *Messui myrrham meam cum aromate meo*, incensum & thus oblationum. *Comedi fauū meum cum melle meo*. membra holocaustorum & adipes sacrorum solennium. *Bibi vinum meum cum lacte meo*, libamina & adipes communium sacrorum. *Comedite socij*, ô Mose & Aaron. *Bibite & inebriamini dilecti*, ô synagoga Israel.

Cant. 4. & 5.

Ipso illo die Elizabet filia Amminadab affecta fuit in Israel quatuor insignibus gaudijs, & vno luctu. Nā Leuir eius erat Rex, maritus pontifex sacerdotū maximus, frater princeps, filij Cardinales secundum pontificatus gradum obtinentes. At duos filios suos igne cælesti concrematos luxit. Quidam addunt nepotem ipsius vnctum etiam fuisse ad bellum, nempe Phineem.

Mosei Aaron Naasson.

Secundo die mensis Nisan siue Martij cremauit Eleazar sacerdos vaccam pro peccato & aspersi sunt cuncti Israëlitæ cocco, hyssopo & cedro. Decimo quarto die immolarunt agnos suos paschales. Erat autem Sabbati dies.

Num. 19.

Caput 8.

LOCVTVSQVE est dominus ad Mosem in deserto Sinai in tabernaculo conuentus prima die mensis secundi, anno altero egressionis eorum ex Ægypto, dicens, tollite summam vniuersæ congregationis filiorum Israel.

Num. 1.

rael per cognationes & domos suas & nomina singulorum, quicquid sexus est masculini à vigesimo anno & supra omniũ virorum fortium Israel & numerabitis eos per Turmas suas, tu & Aaron, eruntque vobiscum. Et postea, Numera primogenitos sexus masculini de filijs Israel ab vno mense & supra, Et mox, Tolle summã filiorum Caath de medio Leuitarũ per domos & familias suas à tricesimo anno & supra vsque ad quinquagesimum annum. Et iterum, Tolle summã etiam filiorum Gerson. Rursum, Tolle summam filiorum Merari, denique, iuxta os domini numerari sunt per manum Mosis principes tribuũ ac domorum in cognationibus suis.

3

4

Aprilis anni secundi. Num. 9.

Decimo quarto mensis Iiar immolarunt immundi pascha secundũ. Quo pertinet, factumque est vt viri qui erant immũdi anima, qui non poterant facere pascha in die illo, accedentes ad Mosem & Aaron dicerent illis, Immundi sumus super anima hominis. Quare fraudamur, vt non valeamus oblationem offerre domino in tempore suo inter filios Israel. Quibus respondit Moses, state vt consulam, quid præcipiat dominus de vobis, locutusque est dominus ad Mosem dicens. loquere filijs Israel, Homo qui fuerit immundus super anima, faciat pascha mense secundo quarta decima die mẽsis ad vesperã.

Num. 10.

Anno secundo, mense secundo, vigesima die mensis eleuata est nubes de tabernaculo fœderis. Sic inueniuntur morati in deserto Sinai duodecim mensibus, demptis duntaxat diebus decem. Testante autem scriptura, scripsit Moses exitus eorũ per ipsorum profectiones, quas domini iussione mutabant.

Num. 33.

Cap. 11.

Profecti autem sunt à deserto Sinai & venerunt ad sepulchra concupiscentiæ, vbi hæserunt diebus triginta, vt ex sequẽti loco apparet, Comedetis non vno die, nec duobus vel quinque, sed vsque ad mensem dierum.

31

De sepulchris concupiscẽtiæ profecti sunt ad Haseroth, manseruntq; ibi septẽ diebus, vt hinc probari potest, Exclusa est itaque Maria extra castra septem diebus. De Haseroth profectus est populus in desertum Pharan vigesimo quinto die mensis Siuan. vigesimo autem nono eiusdẽ mensis Moses exploratores misit, vt colligi potest ex eo, quod scribitur. Erat autem tempus, quando iam præcoque vuæ edi possunt. Redierunt verò ab exploratione terræ expletis 40. diebus, id est, nono die mensis Ab. Ex quo traditum à maioribus nostris reperitur., Nono mensis Ab decretum est, ne patres nostri ingrederentur terram.

13

Iulius.

Cap. 16.

Post exploratorum reditum accidit Choræ Seditio eiusque, hiatu terræ, consumptio. Nam scribitur, sanè non induxisti nos in terram affluentẽ lacte & melle, nec dedisti nobis possessiones agrorum & vinearum. Et exarsit ira domini in Israel. Porrò in Deuteronomio legimus, Tẽpus autẽ, quo ambulauimus de Cades Barneá vsque ad transitum torrentis Zared triginta & octo annorũ fuit, donec consumeretur omnis cõgregatio hominum bellatorum de castris, sicut iurauerat Dominus.

Deut. 2.

Num. 14.

Decimo nono anno iterum insanierunt, & manserunt nouemdecim annis in Cades Barneá. Hinc illud,

Deut. 1. Sedebitis ergo in Cades Barnea, iuxta dies, quibus antea sedetatis. Cum ergo ptius illic mãsissent 19. annis, & postea alijs nouemdecim mansetint, ab exitu planè fluxerunt 38. Omnes Num. 33. autem mansiones inueniuntut quadraginta duæ numero.

Caput 9.

VENERVNTQVE filij Istael & Num. 20. omnis multitudo in desettũ Sin mense De 39. anno ab exitu. primo, & mãsit populus in Cades. Mottuaque est ibi Maria & sepulta in eodem loco. Cumque indigeret aqua populus, conuenerunt aduetsus Mosem & Aaronem, quia defecerat puteus. Quadragesimus voluebatur annus & principium mensis Nisan. ibid. Quo tempotis puncto, misit Moses nuntios de Cades ad tegem Edom &c. Ibi consedetunt Istaëlitæ luctum facientes tribus mensibus.

Ascendit autem Aaton pontifex Aaron moritur. in monte Hot, ibique moritut, natus annos centum viginti tres. Eo mottuo dispatuetunt nubes gloriæ, & Chananei accurerunt ad pugnandum contra Istaël. Hinc illud, & audiuit Num. 21. Chananeus tex Arad, venisse Israel & pugnauit cõtra eum, & victot existens duxit in eo ptædam. Quidnam, obsecto, audiuit? Cette mortuum fuisse Aaronem & obijsse præcipuum Istaëlitarum ducem, itemque desijsse colũnam nubis, quæ pto illis pugnabat. Itruit igitut, bellum cum eis cõmisit, vettit fugauitque, adeo vt retrocederent per septem mansiones, & castra ponetent in Mosera. Sic e- Deut. 10. nim sctiptum. Filij autem Israel mouetunt castra ex Beetoth filiorum Iachan in Mosera, vbi Aaron mottuus & sepultus est. Vbi tamẽ quæstio est, quo pacto mortuus dicatur in Mosera, cum in numeris obijsse tradatur Num. 20. in monte Hor. Nempe è mõte Hor in quo vita excesserat Aaron, tetro cesserant septem mansiones, donec castra collocarent in Moseta. Inde autem venerunt in Gadgad, de quo Deut. 10. loco profecti castra merati sunt in Iatbata terra aquarum atque torentium. Et inde in Beet. nempe ad puteum, de quo locurus est Dominus ad Mosem, Congtega populum & dabo ei aquam: illis enim puteus illo loco denuo apparuit. Post modum ptofecti filij Israel castta metati Num. 33. 22 sunt in Oboth, & de Oboth venetunt in Ieabarim, quæ est in finibus Moabitarum. Egressique illinc castra fixerunt in torrente Zared. Denique castra collocarũt à latete Arnon qui est terminus Moab, diuidens Moabitas & Ammoniras. Ibique dimicarũt cum Seon & petcusserunt acie gladij. Vetterunt que se & ascendetunt pet Num. 21. vian Basan, & occurrit eis Rex Og cum omni populo suo. Dixitque Dominus ad Mosem, ne timeas eum. quoniam in manu tua tradidi illum & omnem populum & tettam eius, faciesque ei, sicut fecisti Seon tegi. Num. 21. Vnde & percusserunt eum cum filijs suis. profectique castta metati sunt in 25. campestribus Moab, vbi *b* trans Iotdanem Iericho sita est. Post plagam *b Trans cõparatione loci in quo erant.* illam locutus est Moses & Eleazat ad eos in campestribus Moab super Iotdanem contra Iericho, cumque eos numerasset, dixit Dominus. Istis Num. 26. diuidetur terra iuxta numerum vocabulorum in possessiones suas. Tumq; stantes in campestribus Moab filios teduxerunt ad patres & loco pattum heteditarem assignarunt filijs.

Sata filia Aser ex ijs extitit, qui a- Prodigia similia. scende-

ſcenderũt in Ægyptum & de ea exierunt. Aſcendiſſe in Ægyptum ex hoc ſcripturæ loco liquet, Sara quoque ſoror eorum. Exijſſe autem & in terram promiſſionis eſſe ingreſſam ex iſto, Nomen autem filiæ Aſer Sara.

Geneſ. 46. *Num. 26.*

Iocabed ſimiliter venit in Ægyptum, & ex ea redijt. Veniſſe docet iſte locus, nomen vxoris Amram Iocabed filia Leui, quę nata eſt ei in Ægypto. Hæc genuit Amram viro ſuo filios Aaron & Moïſem & Mariam ſororem eorũ: Iair & Machir filij Menaſſis nati ſunt viuo Iacob auo, patre noſtro. Nortui autem ſunt poſt Moſis obitum. Nobe inter eos fuit qui nati ſunt in AEgypto. cæterum poſt Moſis magiſtri noſtri mortem interijt, ſepultuſque eſt in Iordanis latere, nec vero relictus eſt eorum quiſquam, niſi Caleb filius Iephuné & Ioſue filius Nun.

Num. 26. ſed locus ille nihil cõcludit. *Num. 31.* *Num. 26.*

Caput 10.

QVADRAGESIMO anno, vndecimo menſe primo die menſis locutus eſt Moſes ad filios Iſrael, omnia quæ pręceperat illi dominus, vt diceret eis, poſtquam percuſſit Seon Regem Amorrheorum, qui habitauit in Heſebon & Og Regem Baſan, qui manſit in Aſeroth & in Edrai trans Iordanem in terra Moab. Cœpitque Moſes explanare legem & dicere quę Deuteronomio compræhenduntur. A primo die Sebat vſque ad ſextum menſis ſequentis Adar ſiue Februarij per ſex & triginta dies explanauit Moſes doctor noſter legem vniuerſam. Sexto autem die Februarij ait dominus ad Moſem, Ecce inſtãt dies mortis tuæ. Septimo autẽ die, Abiit itaque Moſes & locutus eſt omnia verba hæc ad vniuerſum Iſrael & dixit ad eos. Centum viginti annorum ſum hodie. Vbi particula *Hodie* declarat Moſem ſeptimo die Adar fuiſſe natum, & eodem eſſe mortuum. Quod etiam innoteſcit è libri fine & initio Ioſue, mortuuſq; eſt ibi Moſes ſeruus Domini in terra Moab iuxta oraculum domini, & ſepeliuit eum in valle terræ Moab contra Phogor, & non cognouit homo ſepulchrũ eius. Moſes autem centum viginti annorũ erat, quando mortuus eſt. Non caligauit oculus eius, nec humor eius emotus eſt. Et factum eſt poſt mortem Moſis ſerui Domini, vt loqueretur dominus ad Ioſue filium Nun miniſtrũ Moſis & diceret ei, Moſes ſeruus meus mortuus eſt. Nunc igitur ſurge & tranſi Iordanem iſtum. Præcepit itaq; Ioſue principibus populi dicens. Tranſite per medium caſtrorum & imperate populo ac dicite. Præparate vobis cibaria, quoniam poſt diem tertium tranſibitis Iordanem & intrabitis ad poſſidendam terram, quam dominus Deus noſter daturus eſt vobis.

Deut. *Ianuarius anni quadrageſimi.* *Deut. 31.* *Ibid. ſed initio capit.* *Deut. 34.* *Ioſ. 1.*

Populus autem aſcendit de Iordane decimo die menſis primi & caſtra metati ſunt in Galgalis contra Orientem plagã vrbis Iericho. Omnia iſta retexito & ex illis ſurſum verſus ſubducito triginta tres dies. Sic diſces ſeptimo die menſis Adar Moſem fuiſſe mortuum.

Ioſu. 4. *Hebræi.*

Tres præſtantes paſtores & nutritij aſtiterunt Iſraëlitis, nempe Moſes, Aaron & Maria. Tria inſignia dona illorum interuentu conceſſa ſunt, Puteus, columna nubis & Manna. Manna quidem Moſis, columna nubis Aaronis, Puteus Mariæ meritis.

Num. 20. (Vnde) mortua Maria sublatus est puteus, recuperatus tamen postea meritis Aaaronis & Mosis. Mortuo Aarone disparuit nubis columna, etsi postea sit illis Mosis merito reddita. Mortuo Mose perierunt tria hæc, nec recuperata. Zac. 11. Nam scriptum, & Excidi tres pastores mense vno. Etsi enim mense vno eodemque tres hi minime ex hac vita migrauerint, sed eodem potius anno (Maria quippe fatis Martius. concessit decimo die Nisan, Aaron Iulius. primo Ab, Moses septimo Adar) Februarius. tamē quoniam, quo die mortem subijt Moses, tria ista ita interciderunt, vt non amplius apparuerint, tres pastores vno dicuntur mense excisi.

Qui interea collegerant Manna septimo die Adar, eo vsi sunt vsque ad decimum sextum Nisan. legitur Iof. 5. enim, Defecitque Manna postquam comederunt de frugibus terræ, nec fuit vltra filijs Israel Manna, sed comederunt de frugibus præsentis anni terræ Chanaan. Atque hinc exponi potest quod commemoratū fuerat Exod. 16. in Exodo, filij autem Israel comederunt Man quadraginta annis donec venirent in terram habitabilē, id est, vsq; ad diem mortis Mosis. Illo enim die desijt Manna de cælo decidere. Hoc autem cibo pasti sunt, quo vsque tangerent fines terræ Chanaan, id est, vsque ad illum diem quo in ipsorum manibus consumptū est Manna. Quæ quadraginta annorum summa existit. Desiderantur quidem dies triginta, at illi triginta, quibus vsi sunt tortis, quas secum de Ægypto exportauerant, quæ & victum eis abundè suppeditarunt Mannæ instar, istum supplent numerum atque perficiunt.

Partis primæ Finis.

Caput 11.

Iof. 4. POPVLVS autem ascendit de Iordane decimo mensis huius & tulerunt sibi duodecim lapides de exteriore Iordanis ripa, & posuerunt eos, vbi steterant pedes sacerdotum. Præterea tulerunt alios 12. lapides de medio Iordanis alueo & posuerunt eos in Galgal contra Orientem vrbis Iericho.

Postquam ascenderunt de Iordane venerunt ad montem Garizim & ad montem Ebal, qui erat in agro Samariæ à parte Sichem, iuxta Alone Deut. 11. More. Sic enim scriptum est. An non isti sunt in latere Iordanis, post viam, quæ vergit ad Solis occubitū, in terra Chananei, qui habitat in campestribus contra Galgalam. Illic Israëlitæ proclamarunt benedictiones & Iof. 4. maledictiones, easque disposuerunt iuxta ordinem, quem mandauerat illis Moses dicens, Tollite de medio Iordanis alueo, vbi steterunt pedes sacerdotum duodecim durissimos lapides, quos ponetis in loco castrorū, vbi fixeritis hac nocte tentoria. Porrò duodecim illos lapides, de Iordane sublatos erexit Iosue in Galgal. Vbi autem eos compegissent calce, supernè inscripserunt legem septem linguis. Sic enim memoratur in Deuteronomio. Et scribes super lapides Deut. 27. omnia verba legis huius planè & lucidè. Præterea obtulerunt sacrificia pacifica ibique epulati sunt. Hinc illud eodem loco, Et offeres super eo Ibid. holocausta domino Deo tuo, & immolabis hostias pacificas comedesque ibi & epulaberis coram domino Deo tuo.

Hac illa hora Israëlitæ cœperunt obligati & astringi ad præcepta de Primi mensis primi anni in- polenta

Introitus in terram. polenta & de præpurio, & de Neomenia. Illo tempore dixit dominus ad Iosue, fac tibi cultros acutos vndecimo die Nisan, fecitque Iosue *Iosue 5.* quod iusserat dominus & circumcidit filios Israel in colle præputiorum.

Ibid. DECIMO quarto Nisan immolarunt Israëlitæ agnos suos Paschales, iuxta illud, manseruntque filij Is- *Martius.* rael in Galgal, & fecerūt Phase quarta decima die mensis ad vesperum in campestribus Iericho.

Ibid. Decimo sexto Nisan obtulerunt filij Israel manipulum. Nam sequitur, & comederunt de frugibus terræ die altero.

Iosue 6. Post Pascha vigesimo secūdo Nisan mandatum acceperunt de circuneunda Iericho. die deinde septimo diluculo consurgentes circumierunt vrbem, sicut dispositum fuerat sepries. Quem diem fuisse sabbati affirmat R. Iose.

Bella Ierichuntis & Hay & Gabaonis facta sunt intra trimestre tertio *Iunius.* die Tammuz. Dixitque Iosue coram *Iosue 10.* vniuerso Israel. Sol contra Gabaon ne mouearis, & luna cōtra vallē Haïlon. steteruntque Sol & Luna, donec vlcisceretur se gens de inimicis suis. Quem diem tradit incurrisse in solstitium æstiuum R. Ioseph. Vnde colligimus principium mensis Nisan siue Martij illo anno fuisse diem æquinoctij verni.

Iosue 14. Caleb allocutus Iosue, Quadraginta & quinque anni sunt (inquit) ex quo misit me Moses ad explorādam terram. Nunc autem hodie octoginta quinque annorum sum. Vnde licet colligere septem annos Israëlitas cō sumpsisse in subigenda terra Chanaan. (Secundo enim anno ab exitu ista ad explorandum missio contigit). Cæterū si quæras, vnde liqueat, quòd septem alijs annis terram sortito diuiserint, priusquam inciperent numerare decimas, & annos remissionum & Iubileos, respondetur ex eo, quod octingentis quinquaginta consederunt Israëlitæ in sua terra, ab eo die, quo in illam ingressi sunt, donec ex ea sint eiecti per integros & plenos iubileos septemdecim. Et quidem id declarat Ezechiel, vigesimo quinto *Ezech. 40.* anno (inquit) exilij nostri in exordio anni, decima mensis, quarto decimo anno postquam percussa est ciuitas, facta est super me manus Domini. Quod ipsi dictum est initio Iubilei. At, inquies, si septemdecim Iubilei pleni perfectique extiterunt, quo pacto redundarunt anni quatuordecim. Nempe quatuordecim hi anni sunt, quos transegerunt Israëlitæ in Galgal, septem quibus subegerunt terram & septem, quibus eandem diuiserunt. Postea enim congregata est omnis multitudo Israel in Silo. Atque *Iosue vlt.* tum cæptum est numerare decimas, remissionis annos, Iubileos.

Eodem tempore vocauit Iosue *Iosue 22.* Rubenitas & Gadditas & dimidiam tribum Manasse, allocutusque eos dimisit in sua tabernacula & benedixit eis. Illi autem ingressi terram suam, monimentum sui ædificarunt, altare admirabilis magnitudinis.

Iosue agitauit cum eis annum remissionis [b] primum. secundum non potuit absoluere quia antè faro concessit. Ædes autem electa sita in Silo infernè ædificata erat structura lapidea, supernè habebat pelles & cortinas. Stetit trecentis sexaginta nouem annis. Demum in solitudinem est re-

[b] Nempe anno 21. sui principatus Moritur autem anno 25. post, aut iuxta alios 28.

dacta.

Caput 12.

Iosue. *Ios. 24.* Iosue rexit Israëlem 28. annis. Post hęc mortuus est Iosue filius Nun seruus Domini ætatis centesimo & decimo, sepelieruntque eum in finibus *Iud. 3.* possessionis suæ in Tamnath Sare, ad montem Ephraïm. Eodem tempore mortuum Eleazar, filium Aaron, sepelierunt in colle Phinees, filij ipsius, ad eundem montem Ephraïm. Seruiuitque Israel Domino cunctis diebus Iosue & seniorum, qui produxerunt dies post Iosue & qui nouerant omnia opera Domini, quæ fecerat in Israel. Vbi notandum literę veritatem dicere, qui produxerunt dies non item annos. *In nostra tamen editione annos, legitur.*

Othoniel. Post Iosuem Othoniel filius Cenez tenuit principatum annis 40. sed *Iud. 3.* ab illis aufer octo annos, quibus seruierunt regi Cusan Rishataim, cuius *Ios. 18.* tempore extitit Michæ sculptile. Nam scribitur. Et erexerunt sibi filij Dan sculptile & Ionathan filiũ Gerson filij Mosis ac filios eius sacerdotes posuerunt in tribu Dan vsque ad diem captiuitatis suæ. Huius quoque diebus fuit concubina Gabaæ, vt ex *Iud. 19.* Iudicum historia apparet, statim surrexit (inquit) & venit contra Iebus, quæ altero nomine vocatur Ierusalẽ, qui dixit, Non ingrediar oppidum gentis alienæ, quę non est de filijs Israel, sed transibo vsque ad Gabaa.

Aiod. Othonieli successit Aiod filius Ghera 80. annos. Subducendi hinc sunt anni octodecim quibus seruierũt Egloni Moabitarũ regi. Huius extremis diebus viguit, Sangar filius Agath. Quin & Eglonis diebus accidit historia libri Ruth, quæ nupserat filijs Elimelech. Quod sic demonstrari potest. Naasson filius Aminadab mortuus anno secundo ab exitu Israëlitarum de Ægypto. Salmon eius filius fuit de ingredientibus terrã, mortuusque est post Iosue, vt & tota illa ætas. Elimelech autem Salomonis erat frater. *Ios. 24.*

Debora & Barac. Post Aiod administrationem Reipub. susceperunt Debora & Barac filius Abinoam 40. annis, vbi subduxeris duos annos, quibus oppressi sunt Israelitæ à Iabin & Sisara. At anni septem, de quibus narratum est, fece- *Iud. 4.* runtq; Israëlitæ malum in oculis Domini & tradidit eos Dominus in manum Madian septem annis, pertinent ad Gedeonis tempora, qui dominatum renuisse dicitur annis 40. *Gedeon.*

Regnauitque Abimelech super Israel tribus annis. *6* *Iud. 9.*

Post Abimelech surrexit dux in Israel Thola filius Phua patrui Abimelech & iudicauit Israel viginti & tribus annis. *Iud. 10.*

Post quem Iaïr Galaadites viginti duobus annis. Extrahe annum vnum qui vtrique fuit communis. *Ibid.*

Interregnũ. Filij autem Israel peccatis veteribus iugentes noua fecerunt malum in conspectu Domini. Contra quos Dominus iratus, tradidit eos in manus Philistim & filiorum Ammon per annos decem & octo, vsque ad secũdum annum Iephte. *Ibid.*

Iephte. Secundo anno, Iephte Regi filiorum Ammon nunciauit, Quando Israel habitauit in Hesebon & viculis eius & in Aroer & villis illius vel in cunctis ciuitatibus iuxta Iordanem per trecentos annos, quare tanto tẽpore nihil super hac repetitione tentasti. Principatum autem exercuit sex *Iud. 11.*

annos

annos.

Abeſan. Abeſan de Beth lehem iudicauit ſeptem annos, ſed annus extrahendus eſt, vt pote ipſi & Iephte communis.

Iud.13. Rurſumque filij Iſrael fecerunt malum in conſpectu Domini qui tradidit eos in manus Philiſtinorū quadraginta annos. Viginti ſcilicet Iephte temporibus & alios viginti diebus Samſonis.

Caput 13.

Heli. Heli gubernauit Iſraëlem annis quadraginta. Quo autem die interijt, *Iſal.* Dominus deſeruit tabernaculum Silo & repulit tentorium Ioſeph, & dedit in captiuitatem fortitudinem ſuam. *1.reg.6.* Fuitq; arca Domini in agro Philiſtinorum ſeptem menſibus, & poſt hæc vocauerunt Philiſtim ſacerdotes & diuinos dicentes, quid faciemus *7* de arca Dei. Cumque eam remiſiſſent venerunt viri Cariath Iearim & reduxerunt illam & intulerunt in domum Aminadab in Gabaa. Et factum eſt, ex quo die manſit arca Domini in Cariath Iearim multiplicati ſunt dies. Erat quippe iam annus vigeſimus. *Samuel.* Quod ſi abſtuleris ſeptem illos annos quibus Dauid regnauit in Hebron ſuper Iuda, ſupererunt tredecim è quibus Samuel vndecim imperauit ſolus & reliquos duos cum Saule.

Iſte putat Saulem duas annos duntaxat regnaſſe, quod falsū.

Initio autem iſtorum viginti annorum intulerunt tabernaculum fœderis ſiue conuentus in Nob. Et quã uis arca Domini eſſet in Cariath Iearim, offerebant tamē in Nob cunctis annis, tredecim primis & ſeptem poſtremis in Gabaon.

b Expletis viginti annis exulit arcam Domini Dauid de Cariath Iearim in domum Obed Edom Gethei.

b Nimis abrupte à 7. cap.1. Reg.

Manſit autem arca Domini in domo Obed Edom Gethei tribus mēſibus & ei benedixit dominus & vniuerſe domui eius. Vnde colligēdum Obed Edom non niſi fuiſſe benedictū propter Dei arcam.

ad 6. ſecūdi tranſit, fallitur in eo quod exiſtimet Samuelem & Saulem 13. tantum annos principatum tenuiſſe, cum vt minimū imperauerint 40. an.

Filius vnius anni erat Saul cum regnare cepiſſet. Duobus autem annis regnauit ſuper Iſrael. Nempe quando Samuel dixit Sauli poſt illum in regem conſecratum, *Et deſcendes ante me in Galgala, Ego quippe aſcendam ad te vt offeras oblationem & immoles victimas pacificas*, annus cępit primus. Quando autem Saul percuſſit Naas regem Ammonitarū atque ab Iſraële vnctus fuit, ſecundus. Quando autem deſcendit in Galgal, neque promiſſum ſeruauit audiens ex Samuele, *ſtulte egiſti nec cuſtodiſti mandata Domini Dei tui, quæ præcepi tibi. Quod ſi non feciſſes iam nunc præparaſſet Dominus regnū tuum ſuper Iſrael in ſempiternum. Sed nequaquam regnum tuum vltra conſurget. Quæſiuit enim Dominus ſibi virum iuxta cor ſuum*, tum certè vnctus eſt Dauid, dicente Domino ad Samuëlem (ſic enim memorat ſcriptura) *Vſquequo tu luges Saul, Cum ego proiecerim eum ne regnet ſuper Iſrael.* Et paulo poſt, *Tulit ergo Samuel cornu olei & vnxit Dauidem in medio fratrum eius.* Porro Dauid tum attigerat vigeſimum nonum ætatis annum. Non rectis autem oculis Saul cum aſpiciebat à die illa & deinceps. Spiritus autem Domini receſſit à Saul & exagitabat eum Spiritus nequam à Domino. Et directus eſt Spiritus Domini à die illa in Dauid & deinceps. Illo tempore deſtructa eſt Nob, & migrauit ſibi in Gabaon.

Act.13. Saul. 1.Reg.13. 1.Reg.10. 11. 13. 6. 15. 16.

Gabaon ciuitas ſacerdotalis poſt Nob deſtructam.

1.Reg.21. Vniuerſi dies Samuelis videntis con-

Tempora i-

cõcluduñtur annis quinquaginta duobus, maximè quoniam ſcriptum, Heli ſacerdote ſedente ſuper ſellam ante poſtes domus Domini, cum eſſet Anna amaro animo, orauit ad Dominum flens largiter & votum vouit &c. Illo enim temporis articulo in futurum iudicem deſtinatus eſt. Poſtea enim legitur. Ipſeque iudicauit quadraginta annis. Ita ſuperſunt anni tredecim, à quibus tollendus eſt annus concepti Samuelis. Vndecim autem quibus Samuel iudicis munere functus eſt & primus annus Saulis his quadraginta adiuncti quinquaginta duos perficiunt.

Samuel moritur ante Saulis obitum quatuor mẽſibus. Scribitur enim fuit autem numerus dierum, quibus habitauit Dauid in regione Philiſtinorum, quatuor menſium. Poſt quos conſuluit Dauid dominum dicens. Num aſcendam in vna de ciuitatibus Iuda. Et ait dominus ad eum, aſcende in Hebron. Natus erat Iſboſeth 40. annos, cum regnare cœpiſſet ſuper Iſrael, duobus annis regnauit in Ieruſalem. Sola autem domus Iuda ſequebatur Dauid, fuitq́; numerus dierum, quos cõmoratus eſt Dauid imperans in Hebron ſuper domũ Iuda, ſeptem annorum & ſex menſium. Sic conſtat *regnum Iſrael quinque vacaſſe annis. Venerunt autem vniuerſæ tribus Iſrael ad Dauid in Hebron. Venerunt quoque & ſeniores, vnxeruntque Dauid in Regẽ ſuper Iſrael, quæ poſtrema fuit vnctio.

Filius triginta annorum erat Dauid cum regnare cœpiſſet & quadraginta annis regnauit.

Caput 14.

DAVID & ſeniores Iſrael & tribuni congregati ſunt vt adducerent arcam Dei in medium tabernaculi quod tetenderat ei Dauid (in monte Sion). Cumque compleſſet Dauid offerens holocauſta & pacifica benedixit populo in nomine domini exercituum. Et partitus eſt vniuerſæ multitudini Iſrael, tam viris, quam mulieribus ſingulis collyridam panis vnam & aſſaturam bubulæ carnis vnam & ſimilam frixam oleo, & dimiſit ad ſua populum. Conſtituitque corã arca domini de Leuitis, qui miniſtrarent & recordarentur operum eius & glorificarent dominum Deum Iſrael, Aſaph principem & ſecũdum eius Zachariam. In die illo fecit Dauid principem ad cõfitendum domino Aſaph & fratres eius. Mane dicebant, Confitemini domino & inuocate nomen eius, notas facite in populis actiones eius, & reliquum Pſalmi, vſque hunc verſum, Nolite tãgere chriſtos meos, & in prophetis meis nolire malignari.

Inter duas veſperas cantabant ſequentem pſalmum, Cantate domino omnis terra, annunciate de die in diem ſalutare eius, ad finem vſque, Et dicat omnis populus amen & hymnum Deo. Atque iſta quotidie per quadraginta tres annos in Sion ante arcam, quo vſque eam collocaret Salomon in ęde fixa & immobili, quam ipſe ædificauerat.

Cum fugit Dauid à facie Abſalon filij ſui pontificatum exercębat Abiathar, adeo vt aſcendens in montem oliuarum oraculũ Vrim & Thumim apud ipſum conſulerit. At ſummotus eſt Abiathar pontificatu & in locum eius ſuffectus Sadoc. Reducta autem arca in locum ſuum, tabernaculum

Marginalia (left): Iſta nimium ſunt contracta. Nam pendent è falſo principio, quòd Saul tantũ biennium imperauerit. Itaque cuncta geſta libri primi reg. ad illud referre coguntur. — 1. Regũ ſupponit Samuelem conceptum primo anno principatus Heli 4. ſed nec illud ſatis li quet. — 1. Reg. 27. — 2. Reg. 2. — 2. Reg. 2. — * ſic vocat regnum Iſboſeth ſine domus ſaræ lis ad diſcrimen regni Dauid, quẽ ſequebatur tribus Iuda. — 2. Reg. 5. — 2. Reg. 6.

Marginalia (right): 1. Paral. 15. — Initio regni, Dauid conſtituit Dei cultum & religionem. — 1. Paral. 16. — pſal. 104. — pſal. 105. — 1. Paral. 16.

culum fœderis siue conuentus quod fecerat Moses in deserto, itemque altare aheneum, quod perfecerat Besaleel, candelabrũ, mensa, ignis diebus Mosis de cœlo lapsus erant in excelsis in Gabaon. Sadoc autem sacerdotem & fratres eius sacerdores reliquit Dauid coram rabernaculo Domini in excelso, quod erat in Gabaon, vt offerrent holocausta super altare holocaustomatis iugiter mane & vesperi, iuxta omnia quæ scripta sunt in lege domini. Et cum eis Heman & Iedurhun canentes tuba & quatientes cymbala & omnia musicorum organa ad canendum domino. Quę omnia ad hunc modũ peregerunt cunctis quinquaginta annis in Gabaon, donec venirent in ædem Salomonis fixam & immotam: nempe à primo anno regni Dauidis vsque ad decimum vel vndecimum Salomonis, quo demum templum absolutum dedicatumque est.

2.Reg.16. Quo tempore rebellio Absalō.

Expleris quadraginta annis dixit Absalon ad regem Dauid, Vadam & reddam vota mea, que voui domino in Hebron. Vouens enim vouit seruus tuus, cũ esset in Gessur Syriæ &c. Hic autem annus incidit in 37. regni Dauid. Rabbi Nehorai nomine R. Iosuæ terminat hos 40. annos ad finem illius temporis, Postularunt Israëlitæ regem. Nempe ad annum decimum Samuëlis videntis. Vnde colligis Salomonem, cum regnare inciperet, fuisse annorũ duodecim. Nam quo tempore genitum Salomonem

2.Reg.12.

misit Dauid in manum Nathan prophetæ, factum est vt Absalon filij Dauid sororem speciosissimam vocabulo Thamar adamaret Ammon filius

13

Dauid & deperiret eam valde. factum

ibid.

est autẽ post tempus biennij vt tonderentur oues Absalon in Balasor quæ est iuxta Effraim, & vocauit Absalon omnes filios Regis, è quibus Ammon fratrem interfecit. Absalon autem cum fugisset & venisset in Gessur fuit ibi tribus annis. En anni quinque. Reuocatus deinde Absalon, mansit in Ierusalem duobus annis & faciem Regis non vidit. En nunc septem. Facta est quoque fames in diebus Dauid tribus annis iugiter. Audis numerum annorum decem. Iam vndecimum accipe. Et lustrata (inquit) vniuersa terra affuerunt (destinati numerando viritim populo) post nouẽ menses & viginti dies in Ierusalem. Anno deniq; vltimo reformauit Dauid custodias sacerdotij & cleri & ordinauit vniuersam religionis ædem, de quo & scriptum legitur, Quadragesimo anno regni Dauid recensiti sunt & inuenti sunt viri fortissimi in Gazer Galaad &c.

Ibid. 14 21 24 1.Paral.26. 26

Caput 15. De Salomone.

Dies autem, quibus regnauit Dauid super Israel quadraginta anni sunt. factum est ergo quadringentesimo & octogesimo anno egressionis filiorum Israel de terra AEgypti in anno quarto mense Ziu, qui erat secundus mẽsis regni Salomonis super Israel, ædificare cœpit domum Domino. Nam hæc summa sic facilè potest ostendi. Scriptum est in historia Iephte, Habitauit Israel in Hesebon & viculis eius & in Aroër & villis illius vel in cunctis ciuitatibus iuxta Iordanem per trecentos annos. A secũdo autem anno Iephte, quo vsq; ędificatum est templum sunt anni cẽtũ quadraginta. Deinde quadraginta annis

3.Reg.2. 6 Iud.11.

annis Israëlitæ hæserunt in deserto. Qui anni in vnum collecti reddunt quadringentos octoginta.

De Hebdomada annorum nō dierum loquitur.

In medio Iubilei ædificatum est templum anno quarto hebdomadæ, itemque quarto Regni Salomonis. Nam sic scriptum. cœpit autem ædificare mense secundo anno quarto regni sui domum Domini. Et in anno vndecimo mense Bul, qui est octauus, perfecta est domus in omni opere suo & in vniuersis vtensilibus, ædificauitq; eam septem annis, Domum autem suam ædificauit tredecim annis & ad perfectum vsque perduxit. Tunc congregati sunt omnes maiores natu cum principibus tribuum & duces familiarum filiorum Israel ad regem Salomonem in Ierusalem, vt deferrent arcam fœderis domini de ciuitate Dauid, id est, de Sion. Conueniteque ad regem Salomonem vniuersus Israel in mense Bethanim in solenni die. Ipse est mēsis septimus. Ex quibus intelligitur Deum non exhibere suæ præsentiam maiestatis, nisi in cōgregatione siue ecclesia. Hinc illud, viditque omnis populus & iubilarūnt &c. Rursum, Propinquauntque omnis congregatio Israel & steterūt coram domino &c. Sic in legis promulgatione scriptum est, die tertio descendit dominus ob oculos totius populi super montem Sinai. Item de templo fixo & Salomonico. Cum desijsset Salomon orare, ignis descendit de cælo, omnibus filijs Israel cernentibus. Atque de illa tempestate intelligitur illud Salomonis, Egredimini filiæ Sion & videte regem Salomonem in diademate, quo coronauit illum mater sua in die desponsationis illius & in die lætitiæ cordis eius. In die, inquam, despōsationis, i. die octauo post septem consecrationum. Et in die lætitiæ cordis eius, i. in die templi completi & absoluti.

2. Paral. 6. 6
3. Reg. 6. 7 8
Exod. 19. 6
3. Reg.
Cant. 3.

Dilexit verò Salomon Dominum, adeo vt ambularit in statutis Dauid annos quatuor, priusquam inciperet templum construere. At postquam cœpit ædificare templū, filiam Pharaonis coniugio acceptā introduxit in ciuitatem Dauid. Habuitq; Adad Idumeum hostem itemq; Razon Regem Damasci. fecitque vt tanta esset abundantia argenti in Ierusalem quanta & lapidum. Educebat equos de AEgypto & de Choa. Emebat quadrigas ex Ægypto sexcentis siclis argenti & equos centum quinquaginta. Adamauit mulieres alienigenas multas, filiam quoque Pharaonis & Moabitidas & Ammonitidas, Idumeas, & Sidonias & Cetheas, de gentibus, quas prohibuerat dominus, ne auerterent corda Iudeorū & sequerentur deos earum, vt licuerit dicere illud Ieremiæ, Quia in furore & in indignatione mea facta est mihi ciuitas hæc, à die quo ædificauerunt eam vsque ad diem istam, qua auferetur de conspectu meo propter maliriam filiorum Israel & regum eorum & principum eorum.

3. Reg. 11. 10 11
Exod. 34.
Ierem. 32.

Interea sub senium Salomon prope mortem spiritum sanctum habuit inhabitantem & dictauit libros istos, Prouerbia, Canticum Canticorum & Ecclesiastem. Ahias autem locutus est ad Hieroboam nomine domini. Si igitur audieris omnia quæ præcepero tibi & ambulaueris in vijs meis sicut fecit Dauid seruus meus, ero tecum & ædificabo tibi domum fidelem

3. Reg. 11.

lem & tradam tibi Israel, sicut ædificaui Dauidi domum. Nempe quemadmodum dedit Dauidi regnum triginta & sex annorum super Israel, ipsimet Dauidi videlicet triginta trium annorum, (Tandiu enim regnauit in Ierusalem super vniuersum Israel præter alios septẽ, quibus in Hebron rex fuit solius tribus Iuda) Salomoni vero filio eius regnum annorum trium: ad hunc profectò modum si Ieroboam filius Nebat meruisset, habuisset sibi regnum Israel per triginta tres annos & filio per tres. Vnde subiungitur in Regibus, Et affligam semen Dauid super hoc, verum tamen non cunctis diebus, vbi illud *super hoc* refertur ad 36. annos, quibus affinitate coniunctus fuit Pharaoni Ægyptio, &, *Verum tamen non cunctis diebus* ad Asam, quem dominus liquido sciebat altaria peregrini cultus & excelsa subuersurum & statuas lucosque succisurum, præcepturumque Iudæ, vt quæreret dominum Deum patrum suorum.

2. Para. 14.

Caput 16.

REGNAVIT Salomon in Israel quadraginta annis. Roboam filius eius septemdecim. Abia filius eius tribus. Anno autem vigesimo Ieroboam filij Nebat, quadraginta & vnius annorum erat Roboam, cum regnare inciperet, regnauit autem septemdecim annis in Ierusalem. Vnde Dauid auus illum non vidit nisi annum vnum. Obseruauit autem legem ipse & filij eius tribus annis. Quarto verò rebellarunt, vt locus iste indicat, Quia ambularunt in vijs Dauid & Salomonis annis tantum tribus, & quarto præuaricati sunt, vt alter ostẽdit. Cum roboratum fuisset (inquit) regnum Roboam & confortatũ dereliquit legem Domini & omnis Israel cum eo. Quin etiam cynedi erãt in terra. Anno autem quinto regni eius Sesac Rex AEgypti ascendit in Ierusalem, quia peccauerat Domino cum mille ducentis curribus & sexaginta millibus equitum & sustulit thesauros domus Domini &c. Persecutus est autem Abia fugientem Ieroboam & cepit ciuitates eius Bethel & filias eius & Hiesana cum filiabus eius. Ephron quoque & filias eius. Nec valuit vltra resistere Ieroboam in diebus Abia. Quem percussit Dominus & mortuus est. Nec verò facilè intelligis vtrũ dominus percusserit, Abiamne an Ieroboam. Sed de Abia est accipiendum, vt quem Ieroboam sepelierit. Verũ cur non percussit Ieroboam sed Abiam? Quoniam subsistens ad montem Samariæ, qui erat in Ephraim exprobãs Israëli, dicensque, Habetis vitulos aureos, quos fecit vobis Ieroboam in deos, & quæ illic sequuntur Abiæ verba ad Israëlis exercitum, Sat habuit capere Bethel filiasque eius, vnde quoniam conspectum vitulum aureum missum fecit nec sustulit vel fregit, ideo à Domino percussus est.

3. Reg. 14.

2. Para. 11.

Melius aliꝗ de Ieroboam.

Asa regnauit quadraginta vno annis. Eius Imperio quieuit terra decẽ annis. Decimo quinto regni anno venit Zarah AEthiops & Asæ restituit vniuersam prædam, quam exportauerat Sesac Rex Ægypti de Ierusalem cæpitq; eam Asa anno illo, id est, anno 35. à Salomonis morte, quando suscitauit ei Deus aduersarium Razin filium Eliadæ.

Asa.

3. Reg. 11.

Ieroboam rexit Israëlem viginti duobus

Ieroboam.

duobus annis Nadab filius eius duobus. Anno tertio Asæ regis Iuda regnum Istaëlis suscepit Baasa filius Achiæ per 22. annos. Anno 36. regni Asæ ascendit Baasa Israëlis Rex contra Ierusalem, Hęc quidem habet scriptura. At fortasse dices, Nonne Asa Baasam sepeliuit anno regni sui vigesimo sexto? Quî ista possunt conciliari? Nempe triginta sex anni isti dicuntur respectu 36. annorum, quibus Salomon coniugio filiæ Pharaonis Ægypti Regis potitus est, itémque respectu 36. annorum, quibus decretum est, vt Regnum Dauidicæ familiæ diuideretur, & ad extremum redintegraretur. Denique respectu 36. annorum, quibus decretum fuit, vt de regibus Syriæ, esset aduersarius Istaëli, tandemque manu & potentia domus Dauidicæ concideret. Ideo enim sie dictum est, Anno tricesimo sexto regni Asa ascendit Baasa &c. Id est, anno 16 Asæ postquam manu ipsius cæsus est Zara AEthiopum Rex. Nam hic annus est trigesimus sextus à morte Salomonis. Tumque hoc ipso temporis atticulo pepigerunt fœdus Reges Israel & Syriæ, vt ascenderent contra Asam, commissoque prælio perderent. Protulit autem Asa argentum & aurum de Thesautis domus Domini, misitque ad Benadab regem Syriæ, qui habitabat in Damasco dicens, fœdus inter me & te est. Quo comperto Benadab misit Principes exercituum suorum ad vrbes Israel, qui percusserunt Ahion & Dan & vniuersas vrbes Neptalim muratas. Quod cum audisset Baasa desijt ædificare Rama & intermisit opus suum. In tempore illo venit Hanani propheta ad Asam regem Iuda & dixit ei. Nōne Æthiopes & Lybes multoplures erant, quos, quia in Domino credidisses, tradidit in manu tua. Nec destiterunt Reges Syriæ esse hostes Istaëlis vsque ad Achaz mortē, cuius diebus fœdus agitarunt cum Regibus Istael, vt iunctis copijs ascenderent & præliarentur contra Achaz. Cumque nihil haberet iustitiæ & meriti Achaz, euius causa vtrique armis Iuda cæderentur, conciderunt ambo manu Teglath Phalassar Assyriorum monarchæ.

2. Paral. 16. — ibid.

Caput 17.

BAASA rexit Israëlem 24. annis. Ela filius eius duobus. Ita liquet Asam sepelisse Elam anno regni sui vigesimo septimo.

3. Reg. 16.

Zamri interfecit Elam regnauitque post illum septem dies in Tarsa, porro exercitus obsidebat Gebbethon vrbem Philistinorum. Cumque audisset populus Israel rebellasse Zāri & occidisse regem, tunc diuisus est in duas partes. Media pars populi sequebatur Tebni filium Gineth, vt constitueret eum regem & media pars Amri. Præualuit tamen populus, qui erat cum Amri. Durauit autē istiusmodi contentio annis quatuor vsque ad annum tricesimum primum Asæ. Tum enim mero dominatu regnare cœpit Amri, præualuitque populus, qui ipsius partes sequebatur. Amri enim postquam ipsius filiam Asa accepit vxorem filio suo Iosaphat, Tibni competitorem occidit. Regnauitque Amri in solidū annis duodecim (connumeratis annis discordiæ quatuor) vsque ad 38. Asæ.

ibid.

Anno tricesimo octauo Asæ regis Iudæ rexit Israëlem Achab filius Amri,

Iosaphat.

ri, 22. annis. Anno ipsius quarto, regnum 25. annorum auspicatus est in Iuda Iosaphat natus annos triginta quinque.

Anno tertio Achab fuit vehemés fames in Samaria per tres annos, & bellum Benadab per duos annos & semis, Quieuerunt tribus annis fine prælio tam Syri quam Israelitæ.

3.Reg.22.

Ochozias filius Achab biennium functus est Israelis principatu. Anno ipsius secundo reconditus est Elias, neque cōparebit donec veniat Christus. Tum enim apparebit & recondetur secundò, donec prodeat Gog & Magog. Nunc interim singularum ætatum res & acta conscribit. Mortuus autem est Ochozias iuxta verbum Domini, quod locutus fuerat Elias, & regnauit Ioram frater eius pro eo anno secūdo Ioram filij Iosaphat regis Iuda. Non enim habebat filium. Atqui inquies, Nònne anno 19. Iosaphat regis regnare cœpit? Respondeo. Iosaphat quando descendit in prælium inita cum rege Israel societate & lapsus in manus hostium, exclamauit, merebatur quidem illa hora interfici, sed tamen quia exclamauit inuocauitque Dominum, ita septem annis superuixit, vt tamen Scriptura eos filij ipsius regno attribuat & assignet.

Elias ergo Christus ollidae venire debuerat Gog & Magog sine Antichristum.

4.Reg.1.

4.Reg.3.

3.Reg.vlt.

Anno quinto Ioram filij Achab regis Israel & Iosaphat regis Iuda, dum tedirēt de prælio, postquam interemissent Ammonitas, Moabitas & Idumeos constituerunt regem Ioram filium Iosaphat super Iuda, qui habuit fratres filios Iosaphat sex. Deditque eis pater suus multa munera argenti & auri & pensitationes cum ciuitatibus munitissimis in Iuda. At postquā mortuus est Iosaphat surrexit Ioram & occidit omnes fratres suos gladio, quemadmodum in Paralipomenis scriptum extat. Allatæ sunt autem ei literæ ab Eliæ prophera, in quibus res ipsi euenturæ scribebantur. Nimirum de cælo. Nam iam septem erant anni, ex quo Elias reconditus disparuerat.

Ioram.

2.Para.21.

Ibid.

Ioram autem erat triginta duum annorum quando regnare cœpit. Octo verò annis regnauit in Ierusalem. De filio ipsius Ochozia relinquitur aliquod dubium. Nam in regibus dicitur, 22. annorum erat Ochosias cùm regnare cœpisset, & vno anno regnauit in Ierusalem. At in Paralipomenis, Quadraginta duorum annorum erat Ochosias cum regnare cœpisset & vno anno regnauit in Ierusalem. An enim (inquit R. Iose) potest esse filius senior patre duobus annis? Respondendum, Ex quo Asa rex Iudæ dedit Iosaphat filio suo in matrimonium filiam Amri regis Israel, diuinitus decretum est (detestandæ impiæ illius affinitatis gratia) vt regnum Iuda periret cum regno domus Achab & Israel, (nempe quadraginta duobus annis ante præsentem historiam). Hoc significatum fuit ista posteriore numeri notatione, item eo quod subiectū est. A Domino quippe fuit conculcatio Ochoziæ, vt veniret ad Ioram, & cum venisset & egrederetur cum eo, aduersum Iehu filiū Namsi, interficeretur, Athaliaque regnū familiæ Dauidicæ labefactaret. Sicque ambo reges eodem die simul sunt extincti (annis 42. post contractam affinitatem).

Ibid.

Ochozias 2.Para.22.

Ibid.

Caput 18.

DIEBVS Ioram filij Achab, contigit grandis fames in Samaria

per annos septem, quo spatio Benadab bellabat cum Israel. Anno autē extremo maledixit Eliseus ipsi Giezo, abiensque Damascum vnxit Hazaëlem regem Syriæ & misit Ionam filiū Amitthei, qui consecraret Iehu regem Israel in Ramoth Galaad.

2.Para.22. Cum ergo euerteret Iehu domum Achab inuenit principes Iuda & filios fratrum Ochoziæ, qui ministrabāt ei & interfecit illos. Ipsum quoque perquirens Ochoziam comprehendit latitantem in Samaria, adductumque ad se occidit. Athalia autem mater eius videns, quod mortuus esset filius suus, surrexit & interfecit omnē stirpem regiam domus Ioram. Porro Iosabeth filia Regis tulit Ioas filium Ochoziæ & furata est eum de medio filiorum Regis cum interficerentur, fuitq; cum ipsa in domo Dei absconditus sex annis, quibus regnauit Athalia super terram. Atque illud est quod legitur in Psalmis, Quia abscondit me in tabernaculo suo & in petra exaltabit me, id est, in Ioïada Pontifice homine petræ simili. Vnxit ergo illum Ioïada Pontifex & filij eius & comprecati sunt ei atque dixerunt, Viuat rex, & lętatus est vniuersus populus terræ.

Ioas. 23

24 Septennis erat Ioas, cum regnare inciperet. Regnareque cœpit anno septimo regni Iehu, & regnauit 40. annis in Ierusalem. Anno 23. regni restaurauit sarta tecta templi Dei, anno centesimo quinquagesimo quinto, post quam fuerat ædificatum à Salomone. Fecitq; Ioas rectum in oculis domini, quandiu vixit Ioïada. Senuit autem Ioïada plenus dierum & mortuus est cum centum triginta esset annorū. Nempe Oriente diebus Salomonis labe & ruina, natus est simul Ioïada, qui eā corrigeret. Post quam autē obijt Ioïada ingressi sunt principes Iuda & adorauerūt regem. Qui dilinitus eorum obsequijs, acquieuit eis. Seipsum enim Rex Ioas Deum consecrauit & nominauit. Nā hoc declarat, quod ponitur. *Et adorauerunt regem*, item illud, *Acquieuit eis Rex*.

Ioïada natus diebus Salomonis. ibid.

Caput 19.

4.Reg.9. IEHV regnum Israel gessit 28. annis. Et dixit Dominus ad Iehu &c. Istius dicti nuncius fuit Ionas Amitthei filius, qui in duodecim minori bus prophetis numeratur. In diebus illis cœpit dominum tædere super Israel. Percussitque eos Azael in vniuersis finibus Israel à Iordane, contra Orientalem plagam, omnem terram Galaad & Gad & Ruben & Manasse. Anno vigesimo tertio Ioas regnauit Ioachaz filius Iehu super Israel in Samaria decem & septem annis. Anno tricesimo septimo Ioas regis Iuda regnauit Ioas filius Ioachas super Israel sedecim annis. Heliseus autem ægrotabat infirmitate, qua & mortuus est. Descenditque ad eum Ioas rex Israel & flebat corā eo, anno nimirum regni sui decimo. Ex quo colligis quot annis Eliseus pauerit Israëlem. Nempe ab anno decimo nono Iosaphat ad hoc vsq; tempus per annos plus sexaginta.

Ionas. 10 13 ibid. Eliseus.

Amazias. Anno secundo Ioas regis Israel regnum Iuda suscepit Amazias, vicesimum quintum ætatis agens, administrauit viginti nouem in Ierusalem. Anno sui regni duodecimo percussit Idumeos in valle Salinarum. Postea statuit Deos eorum in Deos sibi & adora-

4.Reg.14. 2.Para.25.

dorabat eos & illis adolebat incensum. Quamobrem iratus dominus contra Amasiam, misit prophetam ad illum, qui diceret se cogitare de occidendo eo. Si quæras, quænam fuerit cogitatio siue consilium, quod contra Amaziã dominus instituit, è sequentibus historiæ respondetur. Igitur Amazias rex Iuda inito pessimo consilio, misit ad Ioas filium Ioachas regẽ Israel, dicens, Veni videamus nos mutuo. Dixisti, percussi Edom & idcirco erigitur cor tuum. Noluit audire Amazias, eo quod domini esset voluntas, vt traderetur in manus hostium propter Deos Edom. Coruitq́, Iuda coram Israel & fugit in tabernacula sua. Porrò Amaziam regem Ioas cepit & adduxit in Ierusalem, destructo muro à porta Ephraim vsque ad portam anguli, quadringentis cubitis. Omne quoque aurum & argentum, & vniuersa vasa, que reperetur in domo Dei & apud Obed Edom, in Thesauris etiã domus regiæ, necnon filios obsidum reduxit in Samariam. Illo tẽporis puncto mortuus est Ioas & venit sibi Amazias Ierusalẽ, vixitque postquam mortuus est Ioas Rex Israel quindecim annis. Cæterum à tempore, quo recessit Amazias à domino, tetenderunt ei insidias in Ierusalem. nempe audierant, quòd Propheta ante ei dixerat, mala à Domino comminatus. Sicque interfectum reportarunt super equos & sepelierũt cum patribus suis in ciuitate Dauid.

Ibid. *Ibid.*

Ozias. *4. Paral. 26.*

Ozias agebat 16. annum cum regnare inciperet & quinquaginta duobus annis regnauit in Ierusalem. Et exquisiuit dominũ in diebus Zachariæ intelligentis & videntis Deum. Cumq́; requireret dominum prosperatus est in omnibus. In quo obsecro? Ædificauit Elath & restituit eam Iudæ, postquam dormiuit Rex cum patribus suis. Quid istud est, postquam dormiuit rex cum patribus suis. Nempe diebus patrum suorum Amaziam regnasse significatur. Indicari etiam potest, sic Amaziam decessisse ex hac vita morte violenta & ab alijs illata, quemadmodum Ioram, Ochozias & Ioas à percussoribus violente fuerant interempti.

4. Reg. 14.

Ioram non videtur reponendus inter Reges interfectos.

Ozias & Ieroboam simul regnarunt, nisi quod Ieroboam regnauit diebus patris eius annum vnum. Sic enim scriptum est. Anno autem vicesimo septimo Ieroboam regis Israel regnauit Azarias filius Amasiæ regis Iuda. Quod si instes, vtrumque simul regnasse, respondeo regnum eius fuisse percussum lepra atque ita attributum alteri. Nam scriptum reperitur, fuitq́; Ozias rex leprosus vsq́; ad diem mortis suæ & commoratus est in domo libera leprosus, quia excisus erat à domo Domini & Ioathã filius eius in domo regia iudicabat populum terræ. Itaque omnes illi anni attribuuntur diebus Ioathan regis Iuda & diebus Ieroboam regis Israel. Quod si obijcias Oziam sepeliuisse Ieroboam & tres reges Israel ipso posteriores, idem respondebo. Nam 25. anni, quibus Ozias fuit leprosus, Ioathan filius eius in domo regia iudicabat populum terræ.

2. Paral. 25. *4. Reg. 14. 15* *2. Paral. 26.*

Ieroboam filius Ioas quadraginta vno annis regnum Israel moderatus est. Anno tricesimo octauo Oziæ regis Iuda Zacharias filius Ieroboam regnauit super Israel in Samaria sex mensibus. Iste est sermo domini quem locutus est ad Iehu dicens, filij

4. Reg. 15.

tui vsque ad quartam generarionem sedebunt de te super thronum Israel Factumque est ita.

Caput 20.

Zach.14. TERRAEMOTVS, qui contigit sub Ozia, meminit Zacharias his verbis, Et fugietis ad vallem montium me orum, quoniam coniungetur vallis montium vsq; ad Athal. Et fugietis, sicut fugistis à facie terræmotus in diebus Iosiæ regis Iuda. Porro Esaiã, Oseam, Amos, Micheam propheras his viguisse temporibus probari potest ex ipsorummet librorum principijs, Visio, (inquit) Esaiæ filij Amos, quam vidit super Iudam & Ierusalem in diebus Oziæ, Ioathan, Achaz & Ezechiæ regum Iuda. Verbum domini, quod factum est ad Osee filium Beeri in diebus Oziæ, Ioathan, Achaz & Ezechię regum Iuda, & in diebus Ieroboam filij Ioas regis Israel. Verba Amos, qui fuit in pastoribus Tecue, quæ vidit super Israel in diebus Oziæ regis Iuda, & in diebus Ieroboã filij Ioas regis Israel ante duos annos terræmotus. Verbum domini quod factum est ad Micheam Morastitẽ in diebus Ioathan, Achaz & Ezechiæ regum Iuda. Quis autem alterum antecesserit non facile scias, præsertim cum commemoretur, Hoc esse principium sermonis Domini cũ Osea. Sic in Amos, ante duos annos terręmotus, Et in Esaia, Anno, quo mortuus Ozias, vidi Dominum sedentem super solium excelsum & eleuatum, Et commota sunt superliminaria cardinum à voce clamantis, & domus repleta est fumo. Quæ quidem extrema verba declarant id cõtigisse diebus terræmotus. Interea quoniam Micheas non meminit Oziæ, sed Ioathan & duorum sequentiũ Regũ, intelligitur apertè reliquos fuisse ipso superiores & antiquiores.

Esa.1. Ose.1. Amos.1. Mich.1. Ose.1. Esa.6. Mich.1.

Visio Abdiæ, Hęc dicit Dominus de Edom. Surgite & cõsurgamus aduersus eam in prelium. Quando istud prælium contigit? Diebus Amaziæ. Nec erat tunc rex constitutus in Edom. (Sic dictum de sæculo Regis Iosaphat.) Ex quo autem conciderunt Idumei tempestate Amazię non constituerunt regem in loco suo, neque caput erexerunt ad hunc vsque diem. Nam postquam collapsi sunt iuxta verbum Elisei, se nunquam erexerunt, nisi quod excitarunt bellum diebus Achaz, sed mox sunt oppressi. Similiter Palestini ex quo ceciderunt regnante Ezechia, non habuerunt proprium regem ad hũc vsque diem. Hoc idem contigit Assyriorum Regibus. Nam ex quo, Ezechiæ sæculo accisi sunt, hunc vsque gentili rege caruerunt. Hoc idem Ægyptijs. Postquam enim Ægyptus armis Nabugdonozoris succubuit, non amplius eleuata est super gentes vsque hodie. Sic fuerat prædictum Domini oraculo, Inter cætera regna erit humilima. Et non eleuabitur vltra super nationes & imminuam eos, ne imperent gentibus.

3.Reg.22. 4.Reg.3. Ezech. 29

Filij Zaræ Zimri, Ethan, Heman, Calcol, Dará prophetæ fuerunt, qui vaticinabantur in Ægypto.

Catalogus prophetarum. 1.Paral.2. Exod.6. Iud.6.

Filij Choræ Asir, Elcana & Ebiasaph propheriæ munere functi sunt in deserto. Virum prophetam misit dominus ad filios Israel, qui inuitaret eos ad pœnitentiam tempore iudicũ, dum affligerentur à Madianitis sub Gedeonis tempora. Iste autem propheta

pheta erat Phinees.

1. Reg. 3. Elcana vir ille Dei erat, qui scribitur venisse ad Heli & dixisse Nunquid non apertè reuelatus sum domui patris tui, cum esset in Ægypto in domo Pharaonis. Quare ergo calce abiecistis victimam meam &c.

1. Paral. 5. De quibus legitur, Hos constituerunt Dauid & Samuel videns in fide sua, tam ipsos quam filios eorum in ostijs domus domini & in tabernaculo vicibus suis, pertinet ad 24. familias Sacerdotum & Leuitarum.

Gad videns & Nathan propheta rem templi & diuinam cum Dauide disposuerunt.

Asaph, Heman & Ieduthun vaticinabantur rege Dauide.

Ahias Silonites apud Salomonem vatis onere ter functus est.

2. Paral. 11. & 12. Samaias bis apud Roboam & principes eius. Maximè autem cum fugerunt à facie Sesac rege Ægypti. Vbi annotandum istum Sesac appellari Zebub alio loco, siue muscam, Isa. Sibilabit Dominus ad muscam Ægypti. Sesac autē ideo dicebatur, quia attentè & veluti sedens obseruabat quādo moreretur Salomon. Ei enim nobis non erat similis. Postea quā ergo intellexit Salomonē mortuū venit 3. Reg. 14. & tulit Thesauros domus Domini.

Iddo. Iddo propheta vaticinatus est cōtra altare in Bethel dicatum à Ieroboam dicens, Altare, altare, hæc dicit 3. Reg. 13. Dominus, Ecce filius nascetur domui Dauid Iosias nomine & immolabit super te sacerdotes excelsorum, qui in te thura succendunt & ossa hominum super te incendet.

2. Paral. 15. Azarias filius Oded facto in se spiritu Dei egressus est in occursum Asæ, & dixit ei, Dominus vobiscum, quia fuistis cum eo &c.

16. Illo tempore venit Hanani videns ad Asam regem Iuda & dixit ei, Quia habuisti fiduciam in Rege Syriæ & non in Deo tuo, idcirco euasit Syriæ regis exercitus de manu tua.

Micheas vaticinatur apud Achab quinquies. Nam eum esse dicunt, de quo legitur, Et vnus de filijs prophetarum dixit socio suo in sermone 3. Reg. 20. Domini, Percute me, & abijt, occurritque regi in via & mutauit aspersione pulueris os & oculos suos, clamans ad regem &c. Item de quo. Et accedens vnus vir Dei dixit ad Regem Israel, Hæc dicit dominus, Quia Ibid. dixerunt Syri, Deus montium est dominus & non est Deus vallium, dabo Ibid. Supra. omnem hanc multitudinē grandem in manu tua, & scietis, quia ego sum Dominus. Item de quo paulo supra, Et ecce propheta vnus accedens ad Achab regem Israel ait ei. Hæc dicit Dominus. Certe vidisti omnem multitudinem hanc nimiam. Ecce ego tradam eam in manum tuam hodie, vt scias, quia ego sum Dominus. Et quarto, Accedens autem propheta Ibid. ad Regem Israel dixit ei, Vade & cōfortare, & scito, & vide quid facias. Sequenti enim anno rex Syriæ ascendet contra te. Quinto, Quis decipiet mihi Achab regem Israel, vt ascendat 3. Reg. 22. & cadat in Ramoth Galaad.

2. Paral. 19. & 20. Diebus Iosaphat Dominus prophetis vrgebatur Iehu filio Hanani & Iaziele filio Zachariæ filij Banaiæ & Ibid. Eliezere filio Dodiæ de Maresa.

21. Diebus Ioram cælitus allatæ sunt literæ ab Elia propheta, in quibus futuri istius regis casus describebantur.

24. Diebus Ioas mittebat Dominus ad populum prophetas, vt reuerterētur

rur ad Dominum, quos protestantes illi audire nolebanr. Spiritus itaque Dei induit Zachariam filium Ioïadæ sacerdotem & stetit in conspectu populi & dixit eis, Hæc dicit Dominus Deus, Quare transgredimini præceptum domini &c.

25 Diebus Amasiæ venit homo Dei ad illum, & ait, ô rex ne egrediarur tecum exercitus Israel. Qui postremò ad ipsum descendens, Scio, inquir, quod cogitauerit dominus occidere te, quia fecisti hoc malum & insuper non acquieuisti meo consilio. Hunc autem prophetam ferunt esse Amos fratrem eius, Esaiæ patrem.

Ibid.

De hoc Amos 2. Par. 14.26.

28. Sæculo Achaz erat ibi propheta domini Oded nomine qui egressus obuiam exercitui venienti in Samariam dixir eis. Ecce iratus dominus Deus parrum vestrorum contra Iudam rradidit cos in manus vestras, & occidistis eos atrociter, ita vt ad cœlum pertingeret vestra crudelitas.

* Ioel, Nahum & Habacuc vaticinabantur tempestare Manassis. At quoniam improbus erat Manasses, subricuerunt eius nomen, neque se appellarunt de eius vocabulo. Itaque etiam scriptura, locutusque est (inquit) dominus ad eum & ad populũ illius & attendere noluerunt. Idcirco superinduxit eis principes exercitus regis Assyriorum, ceperuntque Manassem & vinctum catenis atque cõpedibus duxerunt in Babylonem.

* Hæc citat R. Dauid Kimhi initijs commẽtariorũ suorũ in hos prophetas, & alia passim ex hoc chronico.

2. Para. 33.

Verbum domini factum est ad Sophoniam filium Chusi filij Godoliæ filij Amasiæ, filij Ezechiæ in diebus Iosię filij Amon regis Iuda tertio decimo anno regni eius. Fuit quoque vir prophetans in nomine domini Vrias filius Semei de Catiath Iearim & prophetauit aduersus ciuitatem & terram iuxta omnia verba Ieremiæ. Factum est verbum Domini ad Ezechielem filium Buzi sacerdotem in terra Chaldæorum secus flumẽ Chobar. Nempè vniuersi isti prophetę vaticinationes suas funderunt prope excidium.

Soph. 1. Ierem. 1.

Ierem. 26. Ezech. 1.

Baruch Nerię filius, Seraia Mahasiæ filius, & Daniel vir desideriorum Nabugdonozoris tempore.

Mardocheus Iudeus, Haggeus, Zachatias, Malachias anno Darij secundo.

Inter eos, decem reperiuntur insigniri titulo viri Dei, Moses, Elcana, Samuel, Dàuid, Semaïas, Iddo, Elias, Eliseus, Micheas, Amos Esaiæ pater. Duo nomen videnris consecuti Samuel & Hanani. Duo vocabulũ filij hominis sortiti Daniel & Ezechiel.

Secundæ libri partis Finis.

Caput 21.

PATER noster Abraham donatus est prophetæ vocabulo in Genesi. Nunc igitur tedde vxorem viri, quia propheta est. Quo pacto de Sara tale aliquid significatur alio loco, Haran pater Melcha & pater Ieſcha- (Sic enim vocabatur Sara, quasi speculans.) Inde aurem intelligis vniuersos sanctos patres & martes prophetarum vocabulo decoratos, quòd in Psalmis sit scriptum. Et abierunr de gente in gentem, & de regno ad populum alrerum. Nolite tangere Christos meos & in prophetis meis nolite malignari.

Genes.

Genes. 11.

De Prophetissis.

De Maria Mosis & Aaronis Sorore legitur, Sumpsit ergo Maria prophetissa soror Aaron Tympanum in ma-

Exod. 15.

manu sua, egressæq; sunt omnes mulieres post eam cũ Tympanis & choris, quibus præcinebat dicens, Cantemus domino. Gloriosè enim magnificatus est.

Iud.4. De Debora, Erat autem Debora prophetissa, vxor Lapidoth, quæ iudicabat populum in illo tempore, & sedebat sub palma, quæ nomine illius vocabatur inter Rama & Bethel in monte Ephraim.

1.Reg.2. De Hanna Samuelis matre, Et orauit Hanna & ait, Exultauit cor meum in Domino, & exaltatũ est cornu meum in deo meo &c.

25 Abigail prophetauit apud Dauidem, quemadmodum de illa Dauid testificatur. Benedictus dominus Deus Israel, qui misit te hodie in occursum meum & benedictus sensus tuus & benedicta tu, que prohibuisti me hodie, ne irem ad sanguinem & vlciscerer me de manu mea.

4.Reg.22. Holdam quoque vatem fuisse scriptura nominatim commemorat. De

Esther 9. Ester autem his significat verbis. Scripsitque Hester regina filia Abiahil & Mardochæus Iudæus etiam secundã epistolam, vt omni studio dies ista solennis sanciretur in posterum &c.

48. Prophetæ. Hi sunt quadraginta octo prophetæ & prophetissæ, qui apud Israëlitas vaticinati sunt, quorum & mentio facta in scripturis.

Extiterunt quidẽ & alij inter exeuntes de Ægypto, at nomina eorum non sunt literis sacris mandata. Si dicas id factum, quod essent pauci numero, refutaberis loco isto Scripturę,

4.Reg.2. Ierunt igitur ambo pariter (Elias & Eliseus) & quinquaginta viri de filijs prophetarũ secuti sunt eos, vbi multi fuisse dicuntur prophetæ & tamẽ nominibus supprimuntur. Rursum si id

Ibid. Docet multos fuisse Prophetas, præter commemoratos ex nomine. tribuas inscitię eorum, eadẽ Scriptura refelleris, quę illos declarat fuisse scientię laude atq; dono pręstãtissimos, dixerunt (inquit) Eliseo, Nunquid nosti, quia Dominus hodie tollet dominum tuum à te? Cumque dixerunt *Dominum tuũ* de Elia, non item *Dominum nostrum*, quid aliud, obsecro, putas significare scripturam, quàm vniuersos illos fuisse, pares Eliæ & eiusdem cum Eliseo momenti atque ponderis? Et sic ait Moses,

Deu. 5. Quis det eos talem habere mentem, vt timeant me, & custodiant vniuersa mandata mea in omni tempore, vt bene sit eis & filijs eorum in sempiternũ. Præterea, Quis tribuat vt om-

Num. 11. nis populus prophetet & det eis dominus spiritum suum? Præterea Ab-

3.Reg.18. dias dicebat Eliæ, Nonne indicatum est domino meo, quid fecerim dum occideret Iezabel prophetas domini, quo modo ex eis abscondeꝛim centum viros, quinquagenos & quinquagenos in spelũcis, & pauerim eos pane & aqua. Quo tamen numero non comprehendebantur prophetæ, qui erant in Iuda & Beniamin. Rur-

4.Reg.2. sum Elias sic aloquebatur Eliseum, sede hic, quia dominus misit me vsq; in Bethel, Cumq; descendissent Bethel, egressi sunt filij prophetarum, qui erant in Bethel. Item, sede hic, quia dominus misit me in Iericho. Cumque venissent Iericho, accesserunt filij prophetarum, qui erant in

Etiam inter 10. tribus erant Prophetæ. Iericho. Et post, sede hic quia dominus misit me vsque ad Iordanem. Ierunt igitur & quinquaginta filij prophetarum secuti sunt eos. Nam nulla erat vrbs in terra Israel, quę non haberet prophetas. Interea prophe-

tia

tia eorum tantum est commemorata, quę ad necessitatem legis faciebat, de quibus intelliguntur ista Salomonis in Cantico Canticorum. Quàm pulchri sunt amores tui soror mea sponsa. Quàm boni sunt amores tui præ vino. Et odor vnguentorum tuorum præ omnibus aromatis. Fauum stillāt labia tua sponsa. Mel & lac sub lingua tua &c.

Cant.

Aliquid fuisse doni prophetici in Adam apparet ex eius historia. Immisitque dominus Deus Soporem in Adam. Cumque obdormisset tulit vnam de costis eius & repleuit carnē pro ea & ædificata muliere, dixit Adam, hoc nunc os ex ossibus meis & caro de carne mea. &c.

Genes. 2. Adam propheta.

In Noe, Noe vir iustus atque perfectus fuit in generationibus suis, cū Deo ambulauit & genuit tres filios.

Genes. 6.

In Iaphet, Dilatet Deus Iaphet & habitet in tabernaculis Sem.

9

In Sem. Benedictus dominus Deus Sem. & in psalmis, Tu es sacerdos secundum ordinem Melchisedech.

Ibid.

In Heber, Vocauitque nomen eius Phaleg, eo quod in diebus eius diuidenda esset terra.

10

Hi sunt prophetæ, qui in mundo steterunt, priusquam Abraham pater noster veniret in mundū. Post Abrahę verò ortum fuêre Balaam eiusque pater, Iob de terra Huz, Eliphaz Themanites, Baldad Suites, Sophar Naamathites, Elihu & Baraceel Buzites, quiquidē prophetiæ munere functi sunt apud exteras nationes priusquā sanciretur lex Israëli.

Postquam autem concessa lex est Israëlitis, desijt Spiritus sanctus afflare gentes. Quod quo temporis momento cōtigerit, colligi potest è Mosis verbis. In quo (inquit) cognoscetur nunc, quod inuenerim gratiam in oculis tuis, ego & populus tuus, nisi ambulaueris nobiscum vt glorificemur ab omnibus populis, qui habitāt super terram. habetur verò Deum Opt. Max. Mosis voluntatem perfecisse paulo post. Ecce ego ineo pactum videntibus cunctis, Signa faciā, quæ nunquam visa sunt super terram, nec in vllis gentibus, vt cernat populus iste, in cuius es medio, opus domini terribile, quod facturus sum. Illa enim hora Spiritus sanctus gentes deseruit.

Exod. 33. Exod. 34.

Caput 22.

SELLUM filius Iabes Zachariam interfecit, pro eoque regnauit in Samaria, dierum mensem. Et ascendit Manahem filius Gaddi de Tirsa, venitque Samariam & percussit Sellum filium Iabes & pro eo interfecto regnauit, anno tricesimo nono Azariæ regis Iuda, super Israel decem annis.

4. Para. 15.

Anno quinquagesimo Azarię Regis Iuda regnauit Phaceïas filius Manahem biennium.

Anno quinquagesimo secundo Azariæ Phacee filius Romeliæ super Israel regnum occupauit in Samaria annis viginti. Eius anno secundo Ioathan filius Azariæ siue Oziæ agens 25. ætatis annum regnum Iuda suscepit & sedecim annis administrauit in Ierusalem.

Ibid.

16

Anno decimo septimo Phacee filij Romeliæ regnum Iuda consecutus est Achaz agens annum vicesimum & obtinuit annos sedecim. Eodem anno, decimo septimo regni sui Phacee occidit de Iuda centum viginti millia in die vno, omnes viros bella-

2. Para. 28.

Ibid. bellatores, eo quod reliquissent dominum Deum Patrum suorũ. Veneruntque Idumei & percusserunt multos ex Iuda, & ceperunt prædam magnam. Philistim quoque diffusi sunt per vrbes campestres & ad meridiem Iuda, ceperuntque Bethsames, & Ahilon, & Gadiroth, Socho quoque & Tamnam & Ganzo cum viculis suis & habitauerunt in eis. Humiliauerat enim Dominus Iudã, propter Achaz regem Iuda, eo quod nudasset eum auxilio & contemptui habuisset dominum.

Ibid. Eodem tempore occidit Zechri vir potens ex Ephraïm Maasiam filium regis & Ezricam ducem domus eius, Helcanam quoque secundum à rege. Ceperuntque filij Israel de fratribus suis ducenta millia mulierum, puerorum & puellarum & infinitam prædam, pertuleruntque eam in Samariam. Hoc autẽ accidit anno Phacee vicesimo.

Et factum est in diebus Achaz filij Ioathan filij Oziæ regis Iuda, vt ascenderet Rasin rex Syriç & Phacee filius Romeliç rex Israel in Ierusalem ad præliandum contra eam & non potuerunt debellare eam. Et nunciauerunt domui Dauid, Et dixit dominus ad Esaiam, *Isa.7.* Egredere in occursum Achaz & dic ad eum, Vide, sile & ne timeas, eo quod consilium iniettit contra te Syria in malũ, & Ephraïm & filius Romeliæ dicentes, Ascendamus in Iuda & suscitemus eum & euellamus eum ad nos & ponamus regem in medio eius filium Tabeel. Hæc dicit dominus Deus, Non stabit, neque erit istud. Illa ipsa hora, quo ista tractabantur à domino, accepit Achaz argentũ & aurum, quod *4.Reg.16.* inueniri potuit in domo domini & in Thesauris regijs & misit regi Assyriorum munera postulatũ auxilium, qui & acquieuit voluntati eius & ascendit cum multis copijs in Damascum.

Anno vicesimo Phacee regis Israel venit Teglath Phalassar rex Assur, abstulit vitulum aureum in Dan, atque ita discessit. Hinc illud, venitq; contra eum Teglath Phalassar rex *2.Para.28* Assur & afflixit eum & nullo resistente vastauit. Quia Achaz spoliata domo domini & domo regum & principum dederat regi Assyriorum munera. Audierat enim id quod ad ipsum locutus fuerat propheta. *Isa.7.* Nõ stabit neque erit istud.

Illa autem hora coniurauit & tetendit insidias Osee filius Ela contra *4.Reg.15.* Phacee filium Romeliæ & interfecit eum regnauitq; pro eo vicesimo anno Ioathan filij Oziæ, id est, anno quarto Achaz. Et sic potuisset notare Scriptura, nisi id iam à sæculo Ioathan fuisset decretum. *Isa.7.* Est & altera ratio. Voluit scriptura attribuere hos annos Regi mortuo Ioathan & non Achaz viuo (quòd esset impius).

Contra Oseam ascendit Salmanazar rex Assyriorum & factus est ei Osee seruus, reddebatque illi tributa. *4.Reg.17.* Anno autem nono Osee cepit Rex Assyriorum Samariam & transtulit Israel in Assyrios. Sic inueniuntur Achaz rex Iuda, & Oseas rex Israel seruijsse regi Assyriorũ annos octo. Anno duodecimo regis Achaz excitauit Dominus Deus Israel spiritum regis Assur & abstulit vitulum aureum qui erat reliquus in Bethel, discessitque implens illud quod scriptum erat. Etiam ipse in Assyriã portabitur. De

quo

Ose. 10.
Am. 3.
Vbi R. David Kimhi ista citat.

quo R. Nehorai nomine R. Iosuæ, Ecce scriptura inquit, Hæc dicit dominus Deus. Quo modo si pastor eruat de ore leonis duo crura, aut extremum auriculæ, sic eruentur filij Israel, qui habitant in Samaria in plaga siue angulo lecti & in Damasci grabato. Quod asserit, *In plaga siue angulo lectuli*, docet non relinquendos fuisse in eo nisi vnum de octo, & reliquias * populi peregrinaturas Damascû ad implendum, quod alibi oraculo, traditum est. Et migrare vos faciã trans Damascû, dicit dominus, Deus exercituum nomen eius.

* Kimhi ille legit stra ti.
Amos. 5.

Illa tempestate cernens Oseas filius Ela rex Israel abductos esse vitulos aureos, sustulit præsidia quæ posuerat Ieroboam filius Nabat in terræ suæ limitibus, ne quis Ierosolymam ascenderet. Nam de vniuersis regibus Israel nominatim scriptum est. Ambulauitque in vijs Ieroboam filij Nabat, & in peccatis eius. At de Osea, fecitque malum coram domino, sed non sicut reges Israel, qui ante eum fuerunt. Quare igitur (inquies) sententia iudicij eorum, vt abirent in captiuitatem, executioni mandata est ipsius tempore? Certæ vt ostenderetur non omnino fuisse crimen regum suorum, in quos ipsi Israëlitæ omnem reijciebant culpam dicente oraculo. Ego noui Ephraïm, & Israel non est absconditus à me. Quia nunc fornicatus est Ephraïm, contaminatus est Israel, &c.

4. Reg. 17.
Os. 5.

Illa ætate animaduertens Oseas Regem Assyriorum velle ascendere contra se & abducere in captiuitatem Israëlem, tertio societatem inijt cum regibus Ægypti.

Duodecimo anno Achaz regis Iuda Oseas filius Ela regnum in Israel suscepit, nouem annis. Atqui (inquies) Oseas nonne regnauit ab anno quarto Achaz. Respondendum nouem annos, quibus regnasse scribitur, numerandos esse à tempore, quo cœpit rebellare contra regem Assyriorum. Hinc enim in eius historia sequitur, Cumque deprehendisset rex Assyriorum Osee, quod rebellare nitens misisset nuntios, ad Sua regem Ægypti, ne præstaret sibi tributa, obsedit eum & vinctum misit in carcerem.

4. Reg. 17.
Ibid.

Anno quarto regis Ezechiæ, qui erat septimus Osee filij Ela regis Israel, ascendit Salmanazar rex Assyriorum Samariam & oppugnauit eam & recepit. Nam post tres annos, sexto Ezechiæ, id est, nono Oseæ, ab ipsius scilicet rebellione, capta est Samaria & transtulit rex Assyriorum Israel in Assyrios, collocauitque eos in Hayla & in Abot fluuio, Gozan & in ciuitatibus Medorum, quia non audierunt vocẽ domini Dei sui, & euulsit eos de terra sua in ira & in furore & in indignatione maxima, proiecitque in terram alienam, sicut hodie comprobatur. Adduxit autem Rex Assyriorû viros de Babylone, de Cutha, & de Abaioth & de Emath & de Sepharuaim, Dineos, Apharsatheos, Tarphaleos, Archuueos, Aphasaceos, Babylonios, Suseos, Dyaeos Elamiras & cęteros de gentibus, quas transtulit Assennaphar magnus & gloriosus & habitare eas fecit in ciuitatibus Samariæ & in vrbibus eius.

Ezechiel. 18.
Deut. 29.
Esdræ 4.

Caput 23.

ANNO quarto decimo regis Ezechiæ

Ezechias.

4.Reg.18. zechiæ aſcẽdit Sennacherib tex Aſſyriorũ ad vniuerſas ciuitates Iuda munitas & cepit eas. Quemadmodum 8. anni intercesſerant inter primã captiuitatẽ & ſecundam, Item 8. anni inter ſecundam & tertiam, ita dominus interpoſuit octo annos inter tertiam Iſraëlis captiuitatẽ & hunc regis Sennacherib contra Ezechiam & Iuda aſcenſum, ad implendum id quod ſcriptũ apud Eſaiã, ſicut primo tẽpore alleuiata eſt terra Zabulõ & terra Neptalim, nouiſſimo aggrauata eſt via maris trans Iordanẽ Galileæ ſiue termini gentiũ. Sed, inquit R. Ioſue fili'. Corha, vehemẽter errauit Sennacherib.

10. tribus tres paſſæ ſunt captiuitates.

Eſ. 9.

2. Para. 36. Poſt quæ & huiuſcemodi veritatem venit Sennacherib rex Aſſyriorũ & ingreſſus Iudam obſedit ciuitates munitas volens eas capere. Ea autem hora miſit Tarthan Regis Aſſyriorum præfectus in Azothum in eamq́; ingreſſus eſt vt ſcribit Eſaïas, inundauit Ammonitas & Moabitas, qui ipſum iuuabant, cum Samariam obſideret, per tres annos, vt impleretur oraculum. In tribus annis quaſi annis Mercenarij auferetur gloria Moab ſuper omni populo multo, & relinquetur in eo, ſicut racemus paruus & modicus, nequaquam multus.

Eſa. 20.

Eſ. 16.

Eſa. 36. Tum miſit Rex Aſſyriorum Rabſacem de Lachis in Ieruſalem, ad regem Ezechiam cum manu graui & egreſſus eſt ad eum Eliachim filius Helchiæ, qui erat perfectus domus, & Sobna ſcriba, & Iohaha filius Aſaph à commentarijs. Et venerũt poſtea ſerui regis Ezechiæ ad Eſaïam, & dixit ad eos Eſaïas. Hęc dicetis domino veſtro. Hęc dicit Dominus, Ne timeas à facie verborum, quæ audiſti. Ecce ego dabo ei ſpiritum & audiet nuntium & reuertetur in terram ſuam. Quemnam verò nuntium? De Taracha rege Æthiopię, quod egreſſus ſit vt contra ipſum pugnet. Inundauit Sobna Theſaurarius & eius ſocij, profectiq́; ſunt in Æthiopiam & tulerunt pretioſiſſima quæque terrarum, redieruntq́ue Ieruſalem, ſicq́ue impleuerunt, quod ab Eſaïa fuerat oraculo pronunciatum. Hæc dicit dominus. Labor Ægypti & negotiatio Æthiopię & Sabaim, viri ſublimes ad te trãſibunt & tui erunt. Labor Ægypti pertinet ad Pharaonẽ Ægypti regẽ, Negotiatio Æthiopiæ ad Æthiopũ regem Thatachã. Sabaim viri proceri ad eorum copias & exercitus. Illi omnes ô Ieruſalem (ait Eſaïas) ſuper te tranſibunt, & tui erunt, pace iam tecum facta. Poſt te ambulabũt ô Ezechia, vincti pergent torquibus & monilibus. Et te adorabunt, teq́ue deprecabuntur, id eſt, tribuent laudem Deo in tui medio & dicent, Tantum in te eſt Deus, & non eſt Deus extra te, verum tu es Deus abſconditus.

Eſa. 37.

Eſa. 45.

4. Reg. 18. Illa tẽpeſtate miſit rex Aſſyriorum Tharthã & Rabſacẽ de Lachis ad regem Ezechiã cum manu valida Ieruſalem. Qui cum aſcendiſſent, vocauerunt regem. Miſit autem Eſaïas filius Amos ad Ezechiã dicens. Iſte eſt ſermo, quem locutus eſt dominus de eo. Cui exprobraſti & quẽ blaſphemaſti. Contra quem exaltaſti vocem tuam, & eleuaſti in excelſum oculos tuos? contra ſanctũ Iſrael. Per manum nuntiorum tuorũ exprobraſti domino & dixiſti, Ego Fodi & bibi aquas alienas & ſiccaui veſtigijs pedum meorũ omnes aquas clauſas &c. Factũ eſt igitur, in nocte illa venit angelus Domini & percuſſit in caſtris Aſſyriorum centũ octoginta quinque millia. Cuncti au-

19.

Ibid.

tem reges redimiti erant coronis in suis capitibus. Porrò ante stragē hāc Senacherib ęgrotauit Ezechias tribus diebus. Ac dies tertius morbi eius, iuxta R. Iose, incidit in hanc cladem Senacherib, stetitq; illi sol, quemadmodū steterat patri Achaz. hoc enim testatur scriptura. Ecce ego reduco vmbram graduū per quos descenderat in horologio Achaz in sole retrorsum decē lineis. Et reuersus est sol decē lineis, per gradus, quos descenderat.

Is. 38.

Eodem die decē stationes percurrit Senacherib. Venit in Aiath. Transibit in Magron, apud Magmas commendauit vasa sua. Transierūt cursim. Gabaa sedes nostra. Obstupuit Rama, Gabaa Saulis fugit. Hinni voce tua filia Gallim. Attende Laïs pauperculā Anathot. Migrauit Madmena. habitatores Gabin collegerunt sese. Adhuc dies est, vt in Nobe stetur. Sic enim inuenias Esaiā dicentē isto die Senacherib decē profectiones cōfecisse.

Is. 10.

Vndecimo anno Iubilei, anno quarto hebdomadæ ascendit Senacherib, vt ex eodē Esaia colligitur. Tibi (inquit) hoc esto signum. Comede hoc anno, quæ sponte nascuntur. & in anno secundo pomis vescere. Anno autem tertio seminate & metite & plātate vineas & comedite fructū earū. Nam ascēdit in benedictione Paschę, vt non poterint seminare & comedetint germina, quæ spōte nascūtur. Anno autem secundo poma siue fructus per se è radicibus pullulantes. Nam truncos arborū exciderunt. Anno verò quarto seminarunt & messuerunt, plantarunt vineas & vuas earū comederunt. Ex quibus intelligitur de hebdomade vnū dūtaxat annū superfuisse.

Is. 37.

Post cladem Senacherib Ezechias liberos dimisit milites qui se vinctos dediderant & religionem atque regnum Dei spōte amplexi fuerant, ad implendum alterum Esaię oraculū, in illa die erunt quinq; ciuitates loquentes lingua Chanaā & iurantes per dominum exercituū. Quin & profecti ędificarūt altare & Deo cęli super illud obtulerunt holocausta, iuxta eundem Esaiā. In die illa erit altare domini in medio terrę Ægypti & titulus domini iuxta terminū eius. Præterea numine adorato precati sunt versus Ierusalē. Sic enim idem Esaias alio loco, ad te adorabunt, & ad te deprecabuntur.

Isa. 19.

Ibid.

Isa. 45.

Ante aduentum Senacherib obturauit Ezechias aquas Gion. hinc illud initio cum principibus cōsilio, virisque primarijs obrurauerunt cūctos fontes & riuū, qui fluebant in medio terræ, dicentes, Ne veniant reges Assyriorū, & inueniant aquarum abundantiam. Erat autem annorum viginti quinq;, cum regnare inciperet & viginti nouē annis regnauit in Ierusalē.

2. Para. 32.

2. Para. 29.

Caput 24.

DVODECIM annorum erat Manasses, cum regnare cepisset, & quinquaginta quinque annis regnauit in Ierusalem. Anno regni 22. abductus est captiuus Babylonem cum Idolo Michæ. Sic enim prædictum, Posueruntque sibi filij Dan sculprile & Ionathan filium Gersom filij Moysi ac filios eius sacerdotes in tribu Dan vsq; ad diem captiuitatis terræ. Postquam autem coangustatus est, orauit dominum Deum suum & egit pœnitentiam valde, coram Deo patrum suorum, deprecatusque est eum & obsecrauit intentè & exauditus est atque reductus in Ierusalem in regnū suum. Repetitur scilicet egisse pœnitentiam 33. annis ante suum obitum. Viginti

Manasses.

2. Para. 33.

Iud. 18.

2. Para. 33.

sic Talmudicos scripsisse ait Kimhi in 4. Regum.

Amon. Ibid.

Viginti trium erat annorũ Amon, cum regnare cœpisset & duobus annis regnauit in Ierusalem. fecitque malum in cõspectu domini, sicut fecerat Pater eius, & multo maiora deliquit lege ex Israel consumpta & incensa.

Iosias. 2.Para.34.

Octo annorum erat Iosias cum regnare cœpisset & triginta & vno annis regnauit in Ierusalem, fecitque quod erat rectum in conspectu domini. Anno octauo decimo regni sui mundata iam terra & templo domini, misit Saphan filium Ezeliç & Masiam principem ciuitatis, & Ioha filium Ioachaz à commentarijs, vt instaurarent domum Domini. Eodem anno inuentus est liber legis in domo Domini, qui & erat principium Iubilei. Eodem Iosias refecit templum. Atque ita lapsi sunt ducenti octodecim anni, ex quo Ioas illud restaurauit, ad hanc vsque reparationem. Ideo aurẽ tempore Ioas tam cito refectum est, post Salomonẽ, quoniam Athalia impia & filij eius illud ruperant. Eodem anno Iosias agitauit pœnitentiã, nec habuit ante se regem similẽ, qui sic conuerteretur ad dominum &c.

4.Reg.22.

2.Para.35.

Iosias recondidit arcam. Sic enim scriptum. Leuitis quoque, ad quorum eruditionem omnis Israel sanctificabatur domino, locutus est, Ponite arcã in sanctuario templi, quod ædificauit Salomon filius Dauid Rex Israel. Nequaquã enim eam vltra portabitis.

4.Reg.23. 2 Para.35.

Diebus eius ascendit Pharao Necho rex Ægypti contra regem Assyriorum ad flumen Eufratem. Et Abijt Rex Iosias in occursum eius. At ille missis ad eum nuntijs ait, Quid mihi & tibi rex Iuda? Noluit Iosias reuerti, sed præparauit contra eum bellum itaque vulneratus dixit pueris suis, vt se educerent de prælio. Qui transtulerunt eum & asportauerunt in Ierusalem, vbi & mortuus est & sepultus in Mausoleo patrum suorum. Vniuersus autem Iuda & Ierusalem luxerunt eum, Ieremias maximè, cuius omnes cantores vsque in præsentem diem lamentationes super Iosiam replicant. De eo lamentatus est, Spiritus naris nostrę Christus domini captus est in retib⁹ suis, de quo dicebam⁹ in vmbra tua viuemus inter gentes.

Lament.4.

Ioachaz. 2.Para.36.

Tulit ergo populus terræ Ioachaz filium Iosiæ & constituit regem pro patre suo in Ierusalem. Viginti trium annorum erat Ioachaz cum regnare cœpisset & tribus mensibus regnauit in Ierusalem. Vinxitque eum Pharao Necho & regem constituit Eliachim filium Iosiæ fratrẽ eius pro patre suo.

4.Reg.23.

Ioachim. 2.Para.36.

Viginti quinque annorum erat Ioachim Eliachim cum regnare cœpisset & vndecim annis regnauit in Ierusalem, fecitq; malum coram domino Deo suo. Sic reperitur natu grãdior quã frater Ioachaz, duobus annis.

Initio regni Ioachim filij Iosiæ regis Iuda Ieremias propheta ad vniuersum Iuda & Ierusalem concionatus est. Hæc dicit dominus exercituum, Deus Israel, conuertimini quæso, quisque à via sua mala, & à prauitate operum vestrorum &c. sæpius enim eos redarguit. Cumque minime resipiscerent, rursum est concionatus, adiecta vaticinatione, Nisi audieritis, sic dicit Dominus exercituum. Ponam domum istam, sicut Silo, &c. Principio regni Ioachim filij Iosiæ regis Iuda, Hæc dicit dominus ad me. Fac tibi vincula & catenas & pones ea in collo tuo & mittes ad reges Edom &c. Ego feci terram & homines & omnia quæ in ea

Ierem.27.

sunt, dedique ea in manu Nabugdonozor Regis Babylonis serui mei, & seruient ei omnes gentes & filio eius & filio filij eius. Gens autem & regnum, quod non seruierit Nabugdonozor regi Babylonis, visitabo super gentem illam in gladio, & fame & peste, donec consumam eos manu eius. Tum Ioachim Vriam interfecit, nam scriptum. Eduxeruntq; Vriam de Ægypto, & adduxerunt eum ad regem Ioachim & percussit eum gladio, proijecitque cadauer eius in sepulchra vulgi ignobilis, quod prophetasset aduersus ciuitarem & terram Iuda, iuxta omnia verba Ieremiæ.

Ierem.25.

Qualia fuerat vaticinatus Vrias, talia vociferabatur & inculcabat Ieremias. Verum manus Aichan filij Saphan fuit cum Ieremia, vt non traderetur in manus populi, & interficeret eum.

Ibid.26. cap.

Quarto anno Ioachim, Nabugdonozor Rex Babylonis percussit Pharaonẽ Necho, Hinc illud, factum est verbum domini ad Ieremiam propheram contra gentes in Ægypto aduersus exercitum Pharaonis Necho regis Ægypti, qui erat iuxta fluuium Eufratem in Charchamis, quem percussit Nabugdonozor rex Babylonis anno quarto Ioachim filij Iosiæ regis Iuda.

Ierem.46.

Anno primo subegit Nabugdonozor Niniuem, secundo ascendens in Iudæam subiugauit Ioachim, factusque est Ioachim illi seruus annis tribus & tursum rebellauit cõtra eũ. Et vltra non addidit rex Ægypti, vt egrederetur de terra sua. Tulerat enim rex Babylonis à riuo Aegypti, vsque ad fluuium Euphratem, omnia, quæ fuerant regis Aegypti.

Nabugdonozor.
4.Reg.24.
Ibid.

Anno quarto Ioachim obsignata est sententia iudicij Israel, vt abducerentur in captiuitatem Babylonicam, & vt Ierusalem biberet calicem vini furoris.

Ierem.25.

Caput 25.

ANNO tertio regni Ioachim regis Iuda, Venit Nabugdonozor rex Babylonis Ierusalem & obsedit eam, & tradidit Dominus in manum eius Ioachim regem Iudę. Ita quidem Daniel. At Ieremias prodit, quartum annum Ioachim filij Iosiæ regis Iuda fuisse annum primum Nabugdonozoris. locus ergo Danielis sic exponendus. Anno tertio rebellionis Ioachim venit Nabugdonozor &c. Sic alio loco, vbi Ieremias annum septimum Nabugdonozoris, liber regum habet, annum octauum, quoniam idem annus erat octauus & septimus, octauus regni Nabugdonozoris & septimus à subacto Ioachim.

Dan.1.
Ierem.25.
Ierem.52.
4.Reg.24.

Est etiam notandum loco iam citato Danielis, Ioachim traditum in manum Nabugdonozoris & tamen Ieremias, Sepultura (inquit) asini sepelietur. Præterea alio scripturæ loco dicitur vinctus fuisse compedibus. Nempe vinctus quidem fuit, at mox in vinculis interijt, indeque raptatus & obiectus bestijs ad implendum, quod ex Ieremia commemoratum est.

Dan.1.

Transtulit Ierusalem & vniuersos principes & omnes fortes exercitus decem millia in captiuitatem, de Iuda tria millia, & de Beniamin & reliquis tribubus septem millia, omnes viros fortes & bellatores. Atqui qualis esse possit fortitudo in viris in capti-

4.Reg.24.

Allegorica interpretatio. ptiuitatem abactis? Item quod bellum gerere possint homines compedibus vincti, & in vinculis positi? Est igitur sensus, omnes fortes, fortitudine scilicet legis, sic enim loquitur scriptura. Benedicite domino omnes angeli eius potentes siue fortes robore. (Psal.) Bellum autem gerebant, quoniam se vltro citroque exercebant in prælijs legis, de quibus legitur. Vnde dicitur in libro bellorum domini. (Num. 21.) Sicut fecit in mari rubro, sic faciet in torrentibus Amon. In eo quod sequitur in historia regū. Transtulit etiam artifices & inclusores mille viros, fortes terræ, artifices appellantur Heres à silendo quòd vno loquente, tacerent reliqui, inclusores autem Masgher à claudendo, quòd ab ipsis sedentes auditores docerentur, metaphora, qua scriptum, Aperit & nemo claudit, claudit & nemo aperit. (Isa.) Denique fortes terræ sunt nobiles de tribu Iuda & Beniamin, de quibus scribitur, hæc dicit dominus Deus Israel. Sicut ficus hæ bonæ, sic cognoscam transmigrationem Iuda, quam emisi de loco isto in terram Chaldæorum in bonum. (Ierem. 24.)

Octo annorū erat Iechonias cum regnare cepisset & tribus mensibus regnauit in Ierusalem. (Iechonias. 4. Reg. 24.) Alio loco scribitur octodecim annorum fuisse cum regnum suum auspicaretur. (2. Para. 36.) Quid ergo sentiendum? Certè octo annorum erat cum regnauit (cum patre). At postquam regnasset, octauum decimum agebat, quando obsignata est iudicij sententia vt abduceretur in captiuitatem, dicente Nabugdonozor, è prauo cane catulus probus non nascitur.

In medio Iubilei migrauit Iechonias, anno quarto hebdomadæ, vt notat scriptura his verbis. (2. Para. 36.) Cumque anni circulus volueretur misit Nabugdonozor rex nuntios, qui & abduxerunt eum in Babilonem, asportatis simul pretiosissimis vasis domus Domini, id est arca. Regem verò cōstituit Mathanian patruum eius super Iudam & Ierusalem quem nominauit Sedechiam. Viginti & vnius anni erat Sedechias, cum regnare inciperet, & vndecim annis regnauit in Ierusalem. (Sedechias.)

Factum est anno illo in principio regni Sedechiæ regis Iuda, in anno quarto, mense quinto, dixit ad me Ananias filius Azur propheta de Gabaon in domo Domini coram sacerdotibus & omni populo dicens. (Ierem. 28.) Hæc dicit: Dominus exercituum Deus Israel. Contriui iugum regis Babylonis: Adhuc duo anni erunt & ego referri faciam ad locum istum, omnia vasa domini, quæ tulit Nabugdonozor de loco isto Babylonem. In hanc falsam prophetiam adductus est Ananias occasione Ieremię sic de Elam ipso præsenti vaticinati. Hæc dicit Dominus exercituum. (Ierem. 49.) Ecce ego confringam arcum Elam summam fortitudinē eorum & indicam super Elam quatuor ventos à quatuor plagis cæli &c. Mortuus est Ananias propheta anno illo mense septimo. (Ierem. 28.)

Et hæc verba libri quem misit Ieremias propheta de Ierusalem ad reliquias seniorum transmigrationis, & ad sacerdotes & ad prophetas & ad omnem populum, quem traduxerat Nabugdonozor Babylonem. (Ierem. 29.) Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel omni transmigrationi, quā transtuli de Ierusalem Babylonem. Ædificate

ficate domos & habitare, plantate hortos & comedite fructum eorum. Accipite vxores & generate filios & filias & date filijs vestris vxores, & filias vestras date viris & pariant filios & filias & multiplicamini ibi, & nolite esse pauci numero, & quętitę pacē ciuitatis, ad quā transmigrare vos feci, & orate pro ea ad dominū, quia in pace illius erit vobis pax. Et postea, cum cæperint impleri in Babylone septuaginta anni, visitabo vos & suscitabo super vos verbum meum bonū & reducam vos ad locum istum.

Anno quarto regni, Sedechias descendit Babylonem comitatus suis principibus, vt sibi conciliaret gratiā Nabugdonozor regis Babylonis. Deinde redijt Ierosolymam in regnum suum.

Caput 26.

Ezech. 1. FACTVM est tricesimo anno, in quarto, in quinta mensis verbum domini ad Ezechielem filium Buzi in terra Chaldęorū. Ipse est annus quintus transmigrationis regis Iechoniæ. Triginta hi anni sumuntur ab eo tempore, quo repertus est liber in domo Domini. Et veni ad transmigrationē ad aceruum nouarum frugum, ad eos qui habitabant iuxta flumen Chobar & sedi, vbi illi sedebant, & mansi ibi septem diebus, merens in medio eorum. Post septem dies Ezechieli dictū est. Et tu dormies super latus tuum sinistrū, & pones iniquitates domus Israel super eo numero dierum quibus dormies super illud & assumes iniquitates eorum. Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorum numero dierum, trecentos & nonaginta dies & portabis iniquitatē domus

4. Reg. 23. Ezech. 3.

Israel. Docebatur Israëlitas prouocasse itam domini ab ingressu in terrā Chanaan, quousq; ex ea demigrarent per 390 annos integros. Et cum cōpleueris hæc dormies super latus tuū dextrum secundo & assumes iniquitatem domus Iuda quadraginta diebus. Diem pro anno, diem inquam pro anno dedi tibi. Significabatur domum Iuda irritasse dominum contra se quadraginta annis, postquam exulatum abductæ essent decem tribus, donec vastaretur Ierusalem. Qui anni omnes sunt 430.

Ibid.

Et factum est anno sexto, sexto mense, quinta mensis, ego sedebam in domo mea & senes Iuda sedebant coram me. Indicat illum annum fuisse intercalarem ac tredecim habuisse menses. Et cecidit ibi super me manus Domini Dei. Tum Deus Ezechiēli monstrauit gloriam maiestatis suę recedentem de medio ædis siue templi. Et eleuantia Cherubim alas suas exaltata sunt à terra coram me. Et stetit in introïtu portæ domus Domini Orientalis, & gloria Dei Israel erat super illos. Et ascendit gloria domini de medio ciuitatis, stetitque super montem, qui est ad Orientem vrbis, & spiritus leuauit me, adduxitque in Chaldæam, & sublata est à me visio. Illic reperies decem Domini ab æde sacratissima profectiones.

Cap. 8. 10 11

Et factus est anno septimo, quinti mensis decimo die. Venerunt viri de senioribus Israel vt interrogarent dominum & sederunt coram me. Et factus est sermo domini ad me dicens. fili hominis, loquere senioribus Israel, & dices ad eos. Hæc dicit dominus Deus. Nunquid ad interrogādum me vos venistis &c. Tūc percussit

Ezech. 20. Ierem. 34

sit rex Sedechias fœdus, cum omni populo in Ierusalem, prędicans, vt dimitteret vnusquisque ancillam suam, Hebræum & Hebræã liberos, & nequaquam dominarentur eis .i. Iudæo & fratri suo. Audierũt igitur & dimiserunt, sed reuersi sunt deinceps, & retraxerunt seruos suos & ancillas suas, quos dimiserant liberos, & subiugauerunt in famulos & famulas. Et paulo post. Non obseruauerunt verba fœderis, quibus assensi sunt in cõspectu meo, vitulum, quem conscide runt in duas partes, & cuius inter diuisiones transierunt principes Iuda & principes Ierusalem, Eunuchi & sacerdotes, & vniuersus populus, sicque rebellarunt contra Dominum. Nam hęc & eiusmodi commemorat, propter rebellionem. Tunc (igitur) rebellauit Sedechias contra Babylonium regem & sese adiunxit Aegypti regibus.

Ibid.

Hic obserua omnia in Israële siue decem tribubus & Iuda siue duabus tribubus paria reperiri. Illi societatem cum Aegyptijs regibus inijsse leguntur. Isti similiter. Illi tribus diuersis exilijs exportati è sua terra, isti totidem exilijs abacti in alienam. Illi triennium obsidionem Assyriorum sustinuerunt, antequam caperentur, isti tribus annis à Babylonijs circumsessi sunt, donec expugnaretur ciuitas. Illi esitarunt carnem filiorum suorum & filiarum, isti explere famen, eodem nefando cibi genere coacti sunt. Eiusmodi profecto est, quod propheta prædixerat, in via sororis tuæ ambulasti, & dabo calicem eius in manu tua. Hęc dicit dominus Deus. Calicem sororis tuæ bibes profundum & latum: ebrietate replebetis, calice sororis tuæ Samariæ.

Ierem. 37.

Anno octauo Sedechię regis Iuda venit exercitus regis Babylonis contra Ierusalem. Et exercitus Pharaonis egressus est de Aegypto, & audientes Chaldæi, qui obsidebant Ierusalem, huiuscemodi nunciũ recesserunt ab Ierusalem. Exercitus autẽ Pharaonis vastata Gaza redijt in Aegyptum.

Ezech. 24.

Factum est verbum domini ad Ezechielem anno nono, mensis decimi die decimo dicens, fili hominis scribe tibi nomen huius diei, in quo confirmatus est rex Babylonis aduersus Ierusalem hodie. id est, die decimo mẽsis Teuet siue decembris.

Ezech. 29.

Anno decimo duodecimo die mẽsis decimi factum est verbum domini ad me dicens, fili hominis, pone faciem tuam contra Pharaonẽ regem Aegypti & propheta de eo & de Aegypto vniuersa loquere. Illo tempore Ecce Ananeel filius sellum patruelis Ieremiæ ad eum venit, dicẽs, Eme tibi agrum meum qui est in Anathot in terra Beniamin. Tibi enim competit ex propinquitate, vt emas. &c.

Ierem. 32.

Ezech. 30.

Et factum est vndecimo anno, primi mensis die septimo verbum domini ad Ezechielem dicens. Fili hominis brachium Pharaonis regis Aegypti confregi & ecce non est obuolutum, vt restitueretur ei sanitas. Item ad eundem factum verbum domini anno eodem vndecimo, primo die mensis tertij, dicens. Fili hominis, dic Pharaoni regi Aegypti & populo eius. Cui similis factus es, in magnitudine tua? Rursũ vndecimo anno, primo mensis dicens. fili hominis pro eo quod dicit Tyrus de Ierusalem, Euge confractæ sunt portæ populorum, conuersa est ad me. Im-

Ezech 31.

Ezech. 26.

plebor. deserta est. propterea hæc dicit dominus &c.

Die tertio mensis Tizri siue Septembris, die quinquagesimo secũdo ab æde diruta, interfectus est Godolias filius Ahicam filij Saphan, itemque Iudæi, qui cum ipso erãt in Masspha. Reliqui profecti sunt in Aegyptum, secum trahentes Ieremiam & Baruc.

Ezech. 33. Anno duodecimo, decimo mense quinta mensis transmigrationis, venit ad Ezechielem, qui fugerat de Ierusalem, dicens. Vastata est ciuitas.

Cap. 32. Eodem anno, mensis duodecimi die primo factum est verbum domini ad eundem dicens. Fili hominis, assume lamentũ super Pharaonem regẽ Aegypti, & dices ad eum. leoni gẽtium assimulatus es. Eodem duodecimo

Ibid. anno, sed decima quinta mensis, factum est quoque verbum domini ad Ezechielem dicens. fili hominis, cane carmen lugubre super multitudinem Aegypti, & detrahe eam in terram, cum his qui descendunt in lacum. Tumque monstratum est Ezechieli exteras nationes addici puteo interitus.

Anno decimo tertio Nabugdonozoris tradita est in manum eius Tyrus, & quadam veluti inundatione raptauit vniuersos Iudæos, qui in ea, itemque apud Ammonitas, Moabitas, vicinasque regiones exulabant, ad septingentos quadraginta quinque.

Ezech. 29. Anno vicesimo septimo, imperij Nabugdonozor Aegyptum occupauit, cepit multitudinem eius, deprædatus est manubias eius, diripuit spolia eius & ea in mercedem exercitui data, transtulit Ieremiam & Baruc

Alij malunt Ieremiam lapidatum fuisse à Iudæis in Aegypto.

Babylonem.

Ezech. 40. Vicesimo quinto anno transmigrationis nostræ, exordio anni, decima mẽsis, quarto decimo anno postquam percussa est ciuitas, facta est super Ezechielem manus domini & adduxit eum Ierosolymam in visionibus Dei. Illo die per visionem Ezechieli monstrauit Deus exemplum ædis siue templi futuris sæculis ædificandi.

Caput 27.

Ierem. 39. 4. Reg. 25. Anno nono regis Sedechiæ mensis decimi die decimo venit Nabugdonozor rex Babylonis & omnis exercitus eius ad Ierusalem & obsedit eam. Vndecimo autem anno Sedechiæ mensis septimi die nono præualuit fames in ciuitate, nec erat panis populo terræ. Et rupta est ciuitas & omnes viri bellatores fugerunt & exierunt de vrbe nocte per portam, quę est inter duplicem murum ad hortum regis. Porrò Chaldæi obsidebant in circuitu ciuitatem, & profecti viam solitudinis persecuti sunt regem, comprehenderuntque eum in planicie Iericho, & omnes bellatores, qui erant cum eo dispersi sunt & reliquerunt eum. Apprehensum ergo regem duxerunt ad regẽ Babylonis in terram Emach, qui locutus est cum eo iudicium. Filios autem Sedechiæ mactauit coram ipso, atque principes Iuda in Rablatha. Et oculos eius effodit, vinctumque catenis adduxit Babylonem. reclusitque in custodiam vsque ad diem mortis suæ.

4. Reg. 25 Totis viginti octo diebus Nabugdonozor diruit & complanauit montem. Hinc illud, Mense quinto, septimo die mensis (Ipse est nonus decimus

cimus annus regis Babylonis) venit Nabuzardan princeps exercitus in Ierusalem & succendit domum domini &c. Alio tamen loco id contigisse dicitur decimo die mensis, decimo octauo anno Nabugdonozoris, sed hæc sic sunt concilianda. Decimo nono anno à regno scilicet Nabugdonozoris cepto dirutum est téplum, decimo auté octauo à Ioachim subiugato. Item septimo die mensis quinti, quoniam eo primum ingressæ sunt gentes illę profanæ in templum, indeque sustulerunt Mare, bases, columnas & sequentibus duobus diebus, octauo scilicet & nono, ceptam die septimo à fundamentis euersioné continuarunt, donec dies ille (decimus) appelleret. Quare Ieremias, adornate (inquit) super eam bellum, consurgite & ascendamus in Meridie, Hei nobis, quia declinauit dies, quia inclinatæ sunt vmbræ vesperi. Surgite ascendamus in nocte & dissipemus domum eius, tempore tenebricoso succenderunt tunc ignem, & decimo mensis exustũ est. De qua ætate Moses hæc commemorat. Scio enim figmentum eius, quod facturus sit hodie, antequam introducá eum in terram, quam ei pollicitus sum. Et postea, Ego enim scio rebellioné tuam & ceruicem tuam durissimam. Et mox, Noui enim quod post mortem meã iniq; agetis & corrumpemini, atque cito declinabitis de via, quam pręcepi vobis, & occurrent vobis mala in extremo tempore, quãdo feceritis malum in conspectu Domini, vt irritetis eum per opera manuum vestrarũ. Atq; hęc sané congruunt cum Sedechię & hominũ illius ætatis factis. Nam de illis sic scribitur. In regem quoq; Nabugdonozor rebellauit, qui adiurauerat eum per Deum, & indurauit ceruicem suam & cor, vt non reuerteretur ad dominum Deum Israel. Sed & vniuersi principes sacerdotum & populus præuaricati sunt iniqué iuxta vniuersas abominationes gentium, & polluerunt domum Dei, quam sanctificauerat sibi in Ierusalem. Mittebat autem dominus Deus patrum nostrorum ad illos per manum nuntiorum suorum, de nocte consurgés, & quotidie commouens. At illi subsannabant nuncios Dei & parui pendebant sermones eius & adduxit super eos regem Babylonis & interfecit Iuuenes eorum gladio in domo Sanctuarij. Vniuersaque vasa domus domini tam maiora quàm minora & Thesauros templi & regis & principum transtulit Babylonem, & exussit domum domini & ædes Regias, abducens in captiuitatem eos, qui euaserant gladium, Babylonem, vt cõpleretur sermo domini ex ore Ieremiæ, & celebraret terra Sabbata sua. Cunctis enim diebus desolationis egit Sabbatum, vsque dum complerentur septuaginta anni.

Hier. 6. *Deut. 31.* *2. Para. 36.* *Ierem. 25.*

Rabbi Iose non nisi quinquaginta & duos annos terram Iuda putat versatam in solitudine, ita vt nullus per eam transiret. Id ex Ieremia colligit, Super montes assumam fletum & lamentum & super caulas deserti planctum, quoniam succensa sunt, eo quod non sit vir pertransiens. *Ierem. 9.*

R. Iosé, Septem, (inquit) annis implera est hæc scriptura in terra Israel, Sulphur & Sal & combustio totum solum eius, ita vt vltra non seratur neque virens quippiam germinet &c. Percussosque eos rex Babylonis *Deut. 29.*

lonis, partim interfecit, partim in exilium abduxit de terra sua, animas nimirum octingentas triginta duas de Iuda, tribus transmigrationibus quatuor mille sexcentas. Et de Beniamin & reliquis tribubus septem millia captiuorum, qui migrarunt cum Iechonia.

Caput. 28.

Dani. 1. ANNO secundo Imperij Nabugdonozoris, vidit Nabugdonozor somnium & contritus est spiritus eius & somnus eius fractus est ei. Sic dici potest, nisi quod numeret Scriptura annos à templo euerso, vt & menses ab eo euerso. Et sic in Ieremia, factū est verò anno tricesimo septimo trāsmigrationis Iechoniæ Regis Iudæ, mense duodecimo, vicesima quinta die mensis, eleuauit Euilmerodach rex babylonis ipso anno regni sui caput Iechoniæ regis Iudæ & eduxit eum de domo carceris. Cum alio scripturæ loco legatur *vicesimasept ima die mensis.* Quæ si velis conciliare & inde aliquid certi discere, scito, vicesima quinta die mensis duodecimi Nabugdonozorem eius hostem excessisse è viuis & fuisse sepultum: b vicesima autē sexta eum extraxit Euilmerodach de sepulchro & raptauit, quo ipsius decreta aboleret, vt impleretur quod de illo scriptum reliquerat Esaias, Tu autem proiectus es de sepulchro tuo, quasi stirps inutilis, pollutus & obuolutus eum his, qui interfecti sunt gladio & descenderūt ad fundamenta laci, quasi cadauer putridum. Die autem vicesima septima eduxit ipsum Iechoniam.

Ierem. 52. 4. Reg. 25. b sic enim legendum, non 16. vt in exemplari veneto. Esai. 14.

Ac eo temporis articulo interijt Sedechias & de ipso hunc instituerūt planctum, Heu, qui mortuus est rex Sedechias * bibens feces omnium ætatum. Vt illud Ieremiæ constaret, Non morieris gladio, sed in pace morieris & secundum combustiones patrum tuorum, regum priorum, qui fuerunt ante te, sic comburent te, Et væ domine, plangent te, quia verbum ego locutus sum, dicit Dominus.

* al. Luens peccata omnium superiorum ætatum. Ierem. 34.

Singulare humanæ miseriæ exemplum. Nam intelligitur omnibus, qui versantur in bonis, timenda esse mala, & contrà quodquot hærent in malis, ne desperent de bonis. Vnde quæso istud? Certè ex Iechonia & Sedechia.

* Nabugdonozor quadraginta quinque annos Imperauit. Euilmerodach eius filius vigintitres. Balsazar ex filio isto nepos tres.

Anno primo Balsazaris regis Babylonis somnium vidit Daniel. Visio autem capitis eius erat de quatuor diuersis bestijs grandibus de mari ascendentibus, quarum vltima habebat cornua decem, & paruulum aliud, quod postea exortum est de eorum medio.

Dan. 7.

Anno secundo regni Balsazar visio apparuit mihi. Ego Daniel, post id quod videram in principio. Vidi autem & ecce Aries, cui omnes bestiæ non poterant resistere & liberari de manu eius. Et ecce hircus qui cucurrit ad eum in impetu fortitudinis suæ & percussit eum & conculcauit, & nemo quibat liberare arietem de manu eius.

Dan. 8. vbi tamen legitur, anno tertio.

* Anno tertio regni Balsazar, &c. Balsazar rex fecit grande conuiuium optimatibus suis mille, eorumque mille his vinum bibit. Præcepit ergo inter sorbendum vinum, vt afferentur

Dan. 5. vbi mentio anni tertij nulla, sed cap. 8.

tur vasa aurea & argentea, quę exportauerat Nabugdonozot pater ipsius, de templo quod fuit in Ierusalem, vt biberent in eis rex & optimates eius, vxoresque eius & concubinæ. Tunc attulerunt vasa illa aurea & argentea & biberunt in eis. Bibebant vinum, & eadem hora apparuerunt digiti, quasi manus hominis scribentis contra candelabrum, in superficie parietis aulæ regiæ. Et rex aspiciebat articulos manu scribentis. Tunc species regis immutata est &c.

Esa. 21. Sic impleta est Esaiæ vaticinatio. Et clamauit leo. Super speculam domini ego sum, stans iugiter per diem, & super custodiam meam ego sum, stans totis noctibus. Ecce iste venit ascensor, vir bigæ equitum, & respondit & dixit, Cecidit, Cecidit Babylon & omnia sculptilia deorum eius contrita sunt in terram &c. Ibid. Onus Duma. Ad me clamat de Seïr Custos quid de nocte? Custos quid de nocte? Dixit custos, Venit mane & nox, Si quæritis, quærite. Reuertimini, Venite. Quinam est iste custos? Deus Opt. Max. Scribitur quippe in Psalmis, Ecce non dormitabit, neque dormiet custos Israel. Dominus custodit te, dominus protexio tua, ad manum dexterã tuam. Dominus custodiet te ab omni malo, custodiet animam tuam dominus, dominus custodiet introitum tuum & exitum tuum, cum toto Psalmo. Cuiusmodi est ista custodia? Ne ingrediatur gens in gentem & regnum in regnum, ne latum quidẽ filium. Sed regnum, cuius ruendi tempus per diem apperijt, die cadat, cuius per noctem casus immīnet, nocte cadat & pereat. Quemadmodum asseruit propheta. Ezech. 30. Et dabo ignem in Ægypto. Quasi parturiendo dolebit Pelusium, & Alexandria fundetur & in Memphis angustiæ diei. Et in Taphnis nigrescet dies, quando cõteram ego ibi sceptra Aegypti.

Dan. 5. Illud est Danielis. Eadem nocte interfectus est Balsazar rex Chaldæus. Et Darius Medus suscepit regnum iam annos natus sexaginta duos.

Quid significat, obsecro, *Iam annos natus sexaginta duos?* Scilicet Nabugdonozori, quo die inuasit in templum, diebus Iechonię, natus est hostis, nempe Darius. (Sic rebus Deus prouidet.) Quo die vnctus est Iehu in Ramoth Galaad, inunctus est & Hazael eius aduersarius.

[a] Ita expleti sunt septuaginta anni, ex quo imperauit Nabugdonozor, septuaginta, vno minus, ex quo subiugatus est Ioachim. Dan. 9. Adhuc autem annum vnum in Babylone stetit Darius & peregit, vt Daniel narrat, Anno (inquit) primo Darij filij Assueri de semine Medorum, qui imperauit super regnum Chaldęorum. Anno vno regni eius ego Daniel intellexi in libris numerum annorum, de quo factus est sermo Domini ad Ieremiam Ierem. 25. prophetam, vt complerentur desolationis Ierusalem septuaginta anni. [b] Nec reperias annum Medo in scripturis, præter istum duntaxat.

[a] *Animaduersio. Mirum quo pacto affirmet septuaginta annos tunc expletos, ex quo imperauit Nabugdonozor. Nam desideratur vnus. Quando enim numeras triginta septem ab exilio Iechoniæ, quod accidit anno illius octauo, vsque ad Euil merodach, si postea recenseas annos Nabugdonozoris sursum versus, non nisi septem existent, nec nisi quadraginta*

quatuor imperasse Nabugdonozor reperietur, numeratis etiam annis imperfectis & incompletis.

b Istud me adducit in alteram admirationem. Nam hoc ipso libro ipsemet narrat regnasse (Medum) tribus annis imperfectis, cum hic tradat non reperiri in scripturis annum Medo præter istum. Alioqui quo pacto dicimus in tractatu Meghilla fo.30. quinq; esse annos Darij & Cyri. cum nō amplius quatuor inueniamus. Responderi potest annum tertium Balsazaris, qui præcessit Darium Medum, non fuisse completum, extitisseque primum Darij. Postquam igitur in præcedenti sectione attribuit eum Balsazari, iuxta id, quod scriptum est, Anno tertio regni Balsazaris regis visio apparuit mihi, de Ariete scilicet & hirco inter se confligentibus, noluit illum asignare Dario. At de anno eius secundo, qui est quartus Darij, quo scilicet fuit sepultus, dicit scriptura, Anno vno siue primo Darij filij Asueri. Interim tamen biennium regnauit iuxta id, quod Talmudici in tractatu Meghilla numerant, annos quinque inter Darium & Cyrum. Et tamen non occurrit annus Medo in scripturis, nisi iste solus, qui Darij reuera fuit secundus, quoniam primus accensetur Balsazari. Adhuc igitur annum vnum Babylonis stetit Darius & eum compleuit, anno sui regni secundo, qui quidem est primus ipsi propriè ascriptus.

Dan. 8.

Dan. 9.

Sic Ieremias ipsis Israëlitis dixit, Egredimini de medio eius popule meus, vt saluet vnusquisque animam suam ab ira furoris Domini. Et ne forte mollescat cor vestrum, & timeatis auditum, qui audietur in terra hac, *id est, auditum* Balsazaris, & veniet in anno audirio, *Darij scilicet*, & postea in anno auditio, *de qua Esaias, Erit Babylon illa desiderata in Regnis, sicut Sodoma & Gomorha*, Et violentia siue iniquitas in terra, *super Ierusalem* & dominator *Cyrus persa* super dominatorem

Ierem. 51.

Esa. 13.

Ego autē anno primo Darij Medi stabam, vt conforraretur & roboraretur. Et nunc veritatem anuntiabo tibi. Ecce adhuc tres reges stabunt in Perside, *id est, Cyrus, Asßuerus & Darius, qui ædem extruxit.* Quid verò disci debet ex eo, quod subijcitur apud Danielem, Et quartus ditabitur opibus nimijs super omnes, & cum inualuerit diuitijs suis, cōcitabit omnes aduersus regnum Græciæ? *Quartus, à Dario Medo videlicet.*

De Regib. Persarum.

Dan. 11.

Fuit autem Daniel vsq; ad annum primum Cyri Regis. Quo temporis puncto ei dictum est, Ab exordio precum tuarum egressus est sermo. Ego autem veni vt indicarem tibi, quia vir desideriorū es. Tu ergo animaduerte sermonem & intellige visionem. Septuaginta Hebdomades decisæ sunt super populum tuum & super vrbem sanctam tuam, vt consummetur præuaricatio & finem accipiat peccatum &c. Scito ergo & animaduerte: ab exitu sermonis, vt iterum ædificetur Ierusalem vsque ad Christum ducem Hebdomades septem & Hebdomades sexaginta duæ erunt: & rursum ædificabitur platea & muri in angustia temporum. Et post Hebdomadas sexaginta duas excindetur Christus. *Hebdomades septem sunt hæ, quas transegerunt in exilio & ascenderunt. sexaginta duæ hæ, quibus in terra Israel post reditum manserunt. Vna autem Hebdomada ea est, cuius partem egerunt in terra, partem extra terram, post quam Hebdomadam contigit, quod dictum est, Excinde-*

Dan. 1.

Corrūpunt odio nostri Christi aperta Danielis verba

cindetur Christus & firmabit fœdus multis Hebdomada vna & dimidio Hebdomadis cessare faciet sacrificium & oblationem.

Rabbi Iosé numerandas docet hebdomadas septuaginta ab excidio templi prioris, vsque ad posterioris per Romanos excidium. Septuaginta scilicet annos, quibus excisum & destructum mansit,& quadringentos * viginti, quibus exædificatum stetit. Sed quid, inquies, septuaginta hebdomadæ Danieli ab Angelo memorabantur, cum iam septuaginta anni excidij essent transacti? Nempe decretum hoc iam latum erat ante septuaginta annos (*at nunc primum promulgabatur & Danieli reuelatur.*) Qua ratione legimus in Genesi, Et erunt dies illius centum viginti annorum, cum tamē postea scriptura dicat, Anno sexcentesimo vitę Noe, mense secundo, septima decima die mensis, rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ. Quasi illa centum viginti annorum humanæ vitę determinatio nondum ad illa pertineret tempora, quibus referebantur. Sed duntaxat domini decretum proponeretur de futuro humanę vitę termino. Sic Esaias, Hæc dicit dominus Deus. Adhuc sexaginta quinque anni & desinet Ephraim esse populus. Nam hæc asserebantur anno quarto Achaz, post quē intra annos octodecim Ephraim siue decem tribuum populus euersus est & in captiuitatem Assyriacam exportatus. Dici igitur potest hanc Esaiæ prædictionem atque sententiam fuisse à Domino decretam, non tunc primum, sed, à diebus Amos prophetæ, biennio ante terræmotum, quando scilicet, sicut scriptum est, prædicabatur istud, Sic dicit Amos, Gladio morietur Ieroboam & Israel migrando migrabit de terra sua. At tunc per Esaiam populo vel repetitam vel reuelatam.

*Sic legendum non, decem, in exemplo Venetiano.

Genes. 6.

ibid. 7.

Esa. 7.

Amos.

Caput 29.

ANNO primo Cyri regis Persarum, vt compleretur verbum domini ex ore Ieremiæ, suscitauit Dominus spiritum Cyri regis Persarum, vt scriberet, Hæc dicit Cyrus Rex Persarum, Omnia regna terræ dedit mihi dominus Deus cæli, & ipse præcepit mihi, vt ædificarem ei domum in Ierusalem, quæ est in Iudæa. Quis est in vobis de vniuerso populo eius. Sit Deus illius cum ipso. Ascendat in Ierusalem & ædificet domum Domini Dei Israel. Et omnes reliqui in cunctis locis, vbicunque habitant, adiuuent eum argento & auro & substantia & pecoribus, præter id, quod voluntariè offerunt templo Dei, quod est in Ierusalem.

Esra. 1.

Ierem. 25.

De secunda Monarchia

Et surrexerunt Principes patrum de Iuda & Beniamin & sacerdotes & Leuitæ & omnes, quorum Deus suscitauit spiritum, vt ascenderent ad ędificādum templum domini. Vniuersique qui erant in circuitu, adiuuerūt manus eorum, in vasis argenteis & aureis, in substantia & iumentis & supellectili, exceptis ijs, quæ sponte fuerant oblata.

Ibid.

Tota autem multitudo quasi vir vnus quadraginta duo millia, trecenti sexaginta, pręter seruos eorum & ancillas, qui erant septem millia trecenti triginta septem, & in ipsis cantatores & cantatrices ducenti.

Esra 2.

Vniuersè quidē quadraginta duo

millia, at singularim non nisi existunt triginta millia, trecenti sexaginta. Vbi ergo sunt duodecim millia? In ijs sanè, qui ascenderunt de reliquis tribubus & locauerunt altare super bases suas, deterrentibus eos per circuitum populis terrarum, & obtulerunt super illud holocaustum Domino mane & vesperi, dederuntque pecunias latomis & cemētarijs: cibum quoque & potum & oleum Sidonijs Tyrijsque vt deferent ligna cedrina de libano ad mare Ioppe, iuxta id, quod præceperat Cyrus rex Persarum.

Esra 3.

Cyrus regnum tenuit annis tribus, non tamen integris.

Esra 4.

In regno autem Assueri in principio regni eius scripserunt accusationem aduersus habitatores Iudæ & Ierusalem. Tunc intermissum est opus domus domini in Ierusalem, & cessauit vsque ad annum secundum regni Darij regis Persarum.

Ester 1.

Tertio anno imperij sui fecit grande conuiuium cunctis principibus & seruis suis fortissimis Persarum & Medorum & præfectis prouinciarum coram se.

2

Totis quatuor annis Ester delitescebat in Susan vrbe & ducta est ad Regem Assuerum mense decimo, qui vocatur Tebeth, septimo anno regni eius.

3

Totis quinque annis complectebatur animo Haman spolia Mardochei. Mense autem primo (cuius vocabulum est Nisan) anno duodecimo regni Assueri, missa est sors in vrnam, quæ Hebraicè dicitur Phur, coram Haman, quo die & quo mense gens Iudæorum deberet interfici, & exiuit mensis duodecimus qui vocatur Adar.

Decimo tertio die mensis Nisan Haman scripsit literas ad omnes Satrapas Regis & Iudices prouinciarū, diuersarumque gentium, vt occiderent atque delerent omnes Iudæos à puero vsque ad senem, paruulos & mulieres vno die, hoc est, decimo tertio die mensis duodecimi, qui vocatur Adar.

Ester. 5.

Decimo quinto Nisan siue Martij ingressa est Ester in conspectum Regis. Decimo sexto eiusdem mensis suspensus est patibulo Haman, quod parauerat Mardochæo.

7

Ester. 8.

Vicesimo tertio mensis tertij, qui appellatur Siuan Mardochæus scripsit epistolas ad Iudæos & ad principes, procuratoresque & iudices, qui centum viginti septem prouincijs ab India vsque ad Æthiopiam præsidebant, vt reuocaret ipsius Haman literas.

9

Decimo tertio Adar, qui fuerat trucidandis Iudæis destinatus, percusserunt Iudæi omnes inimicos suos plaga magna, & occiderunt eos, reddentes eis, quod sibi parauerant facere, in tantum, vt etiam in Susan quingentos viros interficerent & suspenderent decem filios Haman, propterea quod scripserant accusationem aduersus habitatores Iudæ & Ierusalem. Die illo numerus eorum, qui occisi erant in Susan, ad regem relatus est.

Ester 9.

Illo tempore anno sequenti contigit, quod scriptum est. Scripsitque Ester regina filia Abihaïl & Mardocheus Iudæis etiam secundam epistolam, vt omni studio dies ista solēnis sanciretur in posterum.

Ierem. 29.

Anni septuaginta, de quibus pronuntiat Ieremias, cum cæperint impleri

pleri Babyloni septuaginta anni, visitabo vos, vt reducam vos ad locum istum numerandi sunt ab excidio Ierusalẽ. Nempe quinquaginta & duos annos post eius excidium Israëlitæ traduxerunt in Chaldæorum regno, & visitati sunt, ascenderunt que. Hinc deinceps tres anni Cyri, quatuordecim Assueri & secundus Darij, quo ædificatum est templum. Hanc enumerationem confirmat Zacharias, Et respondit Angelus Domini & dixit. Domine exercituũ vsquequo tu non misereberis Ierusalem & vrbium Iuda, quibus iratus es his iam septuaginta annis. Nam hoc factum est die vicesimo quarto vndecimi mensis Sebat, anno secundo Darij.

Zach. 1.

Per continuos quatuor annos (sequentes) templum ædificatum est, vt fidẽ facit Ezras. Et completa est (inquit) domus ista vsque ad diem tertiũ mensis Adar, qui ẽst annus sextus regni Darij regis.

Ezra 6.

Quo tempore anno sequenti ascendit Ezras de Babylone cum alia exulum cohorte. Nam dicitur, Ipse Ezras ascendit de Babylone & ipse scriba velox in lege Mosis, quam dominus Deus dedit Israëli, & dedit ei rex, secundum manum domini super eum, omnem petitionem eius. Et ascenderunt de filijs Israel & de filijs sacerdotum & de filijs Leuitarum & de cantoribus & de ianitoribus, & de Nathinæis in Ierusalem anno septimo Artaxersis regis, & venerunt in Ierusalem mense quinto. Ipse est annus *septimus regis. Quia in primo die mensis primi cœpit ascendere de Babylone, & in primo die mensis quinti venit in Ierusalem, iuxta manum Dei sui bonam super se. Ezras enim parauit cor suum, vt inuestigaret legem domini & faceret & doceret in Israel præceptum & iudicium. Venit autem & separauit Israel à mulieribus alienigenis.

Ezra. 7.

* vitiose decimus in Venetiano.

Caput 30.

VERBA Nehemiæ filij Helchiæ. Et factum est in mense Cisleu, anno vigesimo, & ego eram in susis castro &c. Mansit Nehemias annis duodecim in terra Israel, aptauit murum & restituit singulos Israëlitas in vrbẽ suam & possessiones suas. Quod ipsemet his restatur verbis. In omnibus autem his, non fui in Ierusalem, nisi anno trigesimo secundo Artaxersis regis. Nam in fine dierum rogaui regem & veni in Ierusalem. Ab anno vigesimo vsque ad trigesimum secundum duodecim existunt anni. Sanè Ezras, *Seniores*, inquit, *Iudæorum ædificabant & prosperabantur iuxta prophetiam Aggæi prophetæ & Zachariæ filij Iddo. Et ædificauerunt & construxerunt decernente Deo Israel & iubente Cyro & Dario & Artaxerse rege Persarum. Et compleuerunt domum Dei istam vsq; ad diem tertium Mensis Adar, qui est annus sextus Darij regis.* Atqui non inuenias reges Persarũ in scriptura nisi duos Cyrum & Darium, Medorum vero duos alios Darium & Assuerum. Dico igitur tam Cyrum quàm Dariũ (in hoc Ezræ loco) esse Artaxersem, propterea quòd omnes reges vocabantur Artaxersæ.

Neh. 1.

Nehem. 13.

Ezra. 6.

Summa omnium annorum regum Mediæ & Persidis ducentis & quinquaginta annis comprehenditur.

Habitarunt autem sacerdotes & Leuitæ & ianitores & cantores & reliquum

Nehem. 7.

liquum vulgus & Nathinei & omnis Israel in ciuitatibus suis. Et venerat mensis septimus: filij autem Israel erant in ciuitatibus suis. Congregatusque est vniuersus populus, quasi vir vnus ad plateã, quæ est ante portam aquarum, & dixerunt Ezræ scribæ, vt afferret librum legis Mosis, &c. Fecit ergo vniuersa Ecclesia eorum, qui redierant de captiuitate tabernacula & habitauerunt in tabernaculis. Non enim fecerant à diebus Iosuæ filij Nun tam celebriter filij Israel, vsque ad diem illum, & fuit lętitia magna nimis. Dici potest, quod comparat ingressum Israëlitarum in terram, diebus Ezræ, cum eorumdem in eãdem ingressu diebus Iosuę. Quemadmodum diebus Iosuæ obligati sunt ad decimas, annos remissionis & iubileos, atque sanctificarunt muraras vrbes: sic in suo ingressu, Ezrę tempore, astricti fuerũt legibus de decimis, de annis remissionis, de Iubileis, sanctificarunt vrbes męnibus cinctas & vehemẽter lætati sunt coram domino Deo. Vnde disertè scribitur, vt modo dictum est, Et fuit lętitia magna nimis.

8.

Ibid.

Sic scriptura comparatè ad duo ista loquitur in Deuteronomio, Et assumet atque introducet te in terram, quam possederunt patres tui & obtinebis eam: & benedicens tibi maioris numeri te esse faciet, quàm fuerint Patres tui. Comparat enim possessionem tuam (tempore Ezræ) cum possessione Patrum tuorum (tempestate Iosuæ). Quemadmodum possederunt Patres tui terram & eam obtinuerunt cùm omnium istarum rerum innouatione: Sic tu possidebis obtinebisq; eam cum omniũ istorum renouatione. Si dicas potest Moses loqui de tertia hereditatis adeptione, contrarium te docebit idem scripturæ locus, *Et obtinebis eam.* Nam dum semel hoc commemorat, quasi dicit, prima & secunda vobis hic significatur hæreditatis adeptio, non item tertia.

Deut. 30.

Porro Hircus capraxum rex Græcorum est, & cornu grande, quod erat inter oculos eius, ipse est rex primus. Stabit verò rex fortis & dominabitur potestate multa, & faciet quod placuerit ei. Et cum steterit, contreretur regnum eius & diuidetur in quatuor ventos cœli. Iste est Alexander Macedo, qui duodecim annis regnauit.

De tertia Monarchia Dan. 8. 11.

Huc vsque prophetæ per Spiritum sanctum vaticinati sunt. Hinc deinceps inclina aures tuas & verba sapientum audi. Nam dictum est, Inclina aurem tuam & audi verba sapientum. Appone autem cor ad doctrinam meam. Quoniam pulchrum erit tibi cum seruaueris ea in ventre tuo, & redundabunt in labijs tuis, vt sit in Domino fiducia tua. Et mox, Nonne scripsi tibi terna in cogitationibus & scientia, vt ostenderem tibi firmitatem & eloquia veritatis, vt respondeas ex his eloquia veritatis, illis qui miserunt te. Quo pacto etiam legitur, *Interroga Patrem tuum & annunciabit tibi, senes tuos & dicent tibi.* Quos senes intelligit? vulgares ne, qui in triuijs & compitis occurrunt? Minimè, sed eos, qui scientia atque sapientia pollent. Ideo enim addidit *Et dicent tibi.*

Prouer. 22.

Deut.

Iuxta sententiam R. Iose, Persarum imperium stante templo viguit triginta & quatuor annos, Græcorum Mo-

Monarchia centū & octoginta, Machabeorum regnum centum & tres, Herodianorum Tyrannis centum similiter & tres.

Hinc deinceps extrahe & numera à templi (per Romanos) excidio. Porro in captiuitate scribunt contractus, sumpto numerationis exordio, à Græcorum Monarchia.

Hi verò sunt octo Græcorum reges Alexander Macedo, [a] Phirton, Selimon, Seleucus, Santroc, Anthiochus, Antiochas, Gasclanas. A bello Assueri Phul, vsque ad bellum Vespasiani, octoginta anni. Atque hi stante templo. A bello Vespasiani vsque ad bellum Titi anni [b] quatuor. A bello Titi vsque ad bellum Barcozbæ anni sedecim. Bellum autem Barcozbæ fuit duorum annorum & semis. Atque ita viginti duo anni impleti sunt post templi excidium.

[a] *Non agnosco istorum nominum maiorē partem.*

[b] *Expungo viginti in Venetiano.*

Auctore R. Iosé, deuoluitur meritum in diem meriti, & peccatum in diem peccari. Exempli gratia. Quando templum primo destructum est, dies ille erat vespera sabbati, atque adeo extremum anni septimi (.i. remissionis) erat etiam custodia & hebdomas ipsius Ioarib, itemque nonus dies Ab siue Iulij. Similiter quando secundo est euersum. Ac in vtraque euersione Leuitæ stabant in suis suggestis & dicebant canticum. Quodnam, obsecro, canticum? Et reddet illis iniquitatem ipsorum, & in malicia eorū disperdet eos, disperdet eos Dominus Deus noster.

Psal. 94.

Mense quarto, nona mensis fissa est ciuitas in primo excidio. Eiusdem mensis decima septima in secundo. Benedictus dominus Deus Israel à sæculo & vsque in seculum. Et dicat omnis populus, Amen, Halelu ia. Benedictus Deus, Deus Israel, quia facit mirabilia solus, & benedictum nomen gloriæ eius in æternum, & repleatur maiestate eius omnis terra, Amen, Amen.

Psal. 72.

Et ipse mutat tempora & tempestates, transfert reges atque constituit, dat sapientiam sapientibus, & scientiam scientibus disciplinam. Ipse reuelat profunda & abscondita & nouit in tenebris constituta & lux cum eo est. Tēpora, *id est, tempus Sodomorum.* Tempestates, *tempestatem siue tēpus Ierusalem. Quam restaurari breui contingat. ad quod optatum respondeant omnes, Amen.* Aufer Reges, *Regem Ioachim.* Atque constituit, *Regem Babylonis Nabugdonozor.* Dat sapientiam sapientibus, *Mosi magistro nostro sapientiæ parenti, intelligentiæque patri.* Et scientiam scientibus intelligentiam, *Iosuæ filio Nun, de quo legitur. Et Iosuæ filius Nun repletus erat spiritu sapientiæ.* Glossema alterum. Dat sapientiam sapientibus, *Iosepho filio Iacob iusto, de quo in Genesi, Non est intelligens neque sapiens similis tibi.* Et scientiam scientibus intelligentiam, *Danieli & socijs ipsius, quoniam scribitur. Tunc Danieli in visione noctis mysterium reuelatū est.* Ipse reuelat profunda & abscondita. *Profunda de profunditate Quadrigæ Ezechielis dicuntur. Abscondita de opificio rerum principio procreatarum apud Mosem.* Et nouit in tenebris constituta. *Supplicia, quæ impijs in Gehenna infliguntur.* Et lux cum eo habitat. *Præmium in futuro sæculo iustis attributum.* Glossema aliud. Dat sapientiam sapientibus. *Iosuæ filio Nun, de quo affirmatum reperias. Et Iosuæ filius Nun, plenus erat spiritu sapientiæ.* Et scientiam

Dan. 2.

scienribus intelligentiam. *Ieremiæ, de quo illud, Antequam formarem te in vtero, noui te, & priusquam exires de vulua, sanctificaui te, & prophetam in gentibus dedi te.*

Qui suspicatur Deum duntaxat præsentia quando fiunt, nosse, contrarium discere debet ex illo Genesis. Hic est liber generationis Adam. Nam his scriptura docet Deum Opt. Max. monstrasse primo homini singulas ætates, rectores singularum ætatum, suos per singulas ætates prophetas, suos pios, suos sapientes, suos pastores, suos iudices, sapientes singularum ætatum, prophetas singulorum seculorum, iustos cunctarum generationum, nominum eorum numerum, dierum ipsorum computationẽ, horarũ ipsorum calculum, gressuum eorum summam. Siquidem in Iob legitur. Tu quidem gressus meos dinumerasti, sed parce peccatis meis. Et alibi, Sed & hoc parum visum est in conspectu tuo domine Deus, nisi loquereris etiam de domo serui tui in longinquum. Ista enim est lex Adam domine Deus. Et informe meum viderunt oculi tui & in libro tuo omnia illa scribentur, dies formabuntur, & nemo in eis. Mihi autem quàm honorificati sunt amici tui Deus, quàm cõfortatus est principatus eorum; Dinumerabo eos & super arenam multiplicabuntur: exurrexi & adhuc sum tecum.

Gene. 5. — Iob. 14. — 2. Reg. 7. — Psal. 139.

Atque hîc sit doctrinæ Seder Olam maioris.

FINIS.

Deo laus, honor, gloria.

BREVE HEBRÆORVM Chronicon, quod inscribitur Seder Olam Zuta, eodem Gilb. Genebrardo interprete.

ORDIAMVR de mundi ordine compendiariam descriptionem, Dei conditoris ope atque præsidio. Amen.

Partium chronici nouem formulæ.

1 Ab Adam vsque ad diluuium, anni sunt mille sexcenti quinquaginta sex.

2 A diluuio vsque ad diuisionem siue linguarum, siue populorum, anni trecenti & quadraginta.

3 Ab illa diuisione ad ortum vsque Isaac anni quinquaginta duo.

4 Ab ortu Isaac donec egrederentur Israëlitæ ex AEgypto quadringenti anni.

5 Deinde Israëlitæ quadraginta annis errarunt in deserto.

6 Ex quo in terram ingressi sunt, donec ex ea in exilium Babylonicum demigrarent, anni octingenti quinquaginta.

7 Anni septuaginta inter ædem primam (Salomonis) & secundã (Zorobabelis.)

8 AEdis secundæ structura stetit quadringentis viginti totis annis.

9 Ex quo illa ædes (à Romanis) diruta est, ad hoc vsque tempus, anni sunt mille quinquaginta tres. †

Sic euersum templum à Rom. anno mũdi 3828. — 4 Qui cadunt in annum à Christo nato 1124.

Summa omniũ istorum quatuor mille, octingenti & vnus anni.

Partis omnium primæ

Demon-

Demonstratio.

Gen.5.

Adam natus centum triginta annos genuit Seth. In vniuersum autem annos nongentos & triginta compleuit.

Seth vixerat, priusquam ipsi nasceretur Enos, annis centum, & quinque. Peregit nongentos & duodecim annos.

Enos vixit, donec ipsi nasceretur Caïnan, septuaginta annis. Expleuit nongentos & quinque annos.

Caïnan natus erat, dum genuit Malaleel, septuaginta annos. Vita autem ipsius tota annorum fuit nongentorum & decem.

Malaleel cùm genuit Iared, agebat annum vitæ sexagesimum quintum. Transegit verò ætatem octingentorum nonaginta quinque annorum.

Iared vitæ centesimo sexagesimo secundo generauit Enoch. Perduxit vitam in nongentesimum sexagesimum secundum annum.

Enoch viuebat annum sexagesimum quintum dum ei natus est Mathusalé. Ac ambulauit cum Deo trecentis sexaginta quinque annis, nec postea apparuit, quia tulit eum Deus.

Mathusalé, dũ generauit Lamech, agebat annum ætatis centesimum octogesimum & septimum. Vixit autem diutissimè, nempe annos nongentos sexaginta nouem.

Lamech anno ætatis centesimo octogesimo secundo procreauit Noë. Vixit autem nongentos quinquaginta.

Iam Noë, cum appetijt diluuium, sexcentenarius erat. Post diluuium deinde vitam produxit in alios trecentos quinquaginta annos.

En tibi decem ætates.

Secunda decuria.

Diuidit tẽpus à mũdo condito, vsque ad captiuitatem Bab in quinque, supra decurias.

Sem vixit, priusquam procrearet Arphaxad, centũ annos, deinde quingentos.

Arphaxad biennio post diluuium natus, dum ipsi genitus est Sale, agebat annum trigesimũ quintum. Post eum editum, anni ipsius fuerunt quadringenti tres.

Sále viuebat, dum ipsi natus est Heber, trigesimum annum. Deinde confecit quadringentos tres annos.

Heber anno vitæ trigesimo quarto genuit Phaleg. post eum genitum vixit annis quadringentis triginta.

Phaleg anno ætatis trigesimo procreauit Rehu. Vixit ducentis annis & nouem, vltra illos triginta.

Rehu trigesimo secundo anno vitæ sustulit Sarug. Expleuit deinde annos ducentos & septem.

Sarug trigesimo anno genuit Nahor, quo genito vixit adhuc annos ducentos.

Nahor generauit Tháre vigesimo nono ætatis anno, vixit postea centum quinquaginta & octo annos.

Tháre agens annum septuagesimum generauit Abraham, vixit in solidum annos ducentos & quinque.

En hic etiam ætates decem.

A diluuio vsque ad natiuitatem Abrahæ ducenti nonaginta duo anni.

48. Annũ Abrahæ diuisio linguarum.

A Nato Abraham vsque ad diuisionem linguarum & populorũ quadraginta octo anni.

Ab illa diuisione vsque ad ortum Isaac quinquaginta duo anni. Sic sunt centum anni à nato Abraham ad natum Isaac. Vixit autẽ Abraham centum septuaginta quinque annos.

Decuria 3. cuius principium Isaac.

Isaac vixerat sexaginta annis, dum genuit Iacob. Numerus autem annorum vitæ eius centum octoginta.

Iacob ętatis suæ anno octogesimo quinto genuit Iudam. Vixit annis cétum quadraginta & septem.

Iuda anno vitæ trigesimo quinto genuit Phares. Vixit annis centum & nouemdecim.

Mirũ Phares genuisse anno nono.

Phares viuebat annum nonum, cũ ipsi genitus est Ezron. Ezron vero & Hamal descenderunt in AEgyptum.

Sic exurgit summa bis mille ducentorum triginta & octo annorum ab orbe condito.

Digreßio ad numerũ annorũ vitæ 12. Patriarcharũ.

Ruben, quem genuit Iacob anno ætatis octogesimo tertio, expleuit annos 124. Mortuus est post obitum Ioseph annis duobus.

Simeon vixit centum viginti annis. Anno primo post mortem Ioseph è vita discessit.

Leui vixit annos centum triginta septem.

Iuda vixit (vt prædictum est) centum nouemdecim annis.

Isachar centum viginti duobus annis.

Zabulon 124. fato autem concessit duobus annis post Iosephum mortuum.

Dan expleuit ætatem centum viginti septem annorum.

Aser centum & viginti sex.

Cur Neptalim & Gad prætermiserit, nescio.

Ioseph centum & decem.

Beniamin centum & vndecim, ita vt moreretur circiter viginti sex annos ante Leui.

Reuertitur ad decuriæ tertiæ ordinem institutum.

Interea Ezron genuit Ram. Ram autem genuit Aminadab. Aminadab Naason, qui quidem extitit ex ijs, qui descenderunt in AEgyptum, vsque ad annũ bis millesimum quadringentesimum quadragesimum octauum à mundi productione, quo egressio ex AEgypto contigit.

Egreßio ex Aegypto an. 2448.

Illo autem anno mense secundo data est Israëlitis lex, mense tertio proximè sequenti Decalogus.

Rursum anno secundo die expiationum data illis lex, quo certè anno obijt Naason.

Naason autem generauit Salma, qui fuit de ijs, qui in terram ingressi sunt.

Salmon autem generauit Booz. Ac anno 41. exitus Israëlis ex AEgypto, id est, anno bis millesimo, quadringentesimo, octogesimo nono à mundi ortu ingressi sunt Israëlitæ in terram.

Mortuoq; Iosua expletæ sunt decem aliæ ætates.

Decuria quarta, Cuius initium Obed ex Ruth.

Ruth. 4.

Dauid rex.

Booz genuit Obed. Obed Iessem. Iesse Dauidem. Dauid regnare cæpit in Israel anno trecentesimo, nonagesimo ab ingressu Israëlitarum in terram, id est, anno ab egressu de AEgypto, quadringentesimo trigesimo, qui annus erat mundi bis millesimus octingentesimus, septuagesimus quintus.

Nota succeßionem perpetuam pontificum & prophetarum.

Abiathar diebus illis sacerdotio summo fungebatur, prophetię autem munere Nathan & Gad. Regnauit autem Dauid 40. annis ac genuit Salomonem.

Salomon 2.

Salomon anno 4. regni ædificare cæpit ædem Domini. Perfecit anno regni sui 10. regnauerat 3. annos, cum expletus est quadringentesimus quadrage-

dragesimus annus ab ingressu in terram, siue quadringētesimus octogesimus ab egressu AEgypti, hoc est, annus mundi bis millesimus nongentesimus vigesimus octauus, fundauitque ædem. Ipsius autem tempore Sadoc magnus erat sacerdos. Ionathan, Iddo & Ahias Silonites prophetæ.

Roboam. 3. Hunc subsequutus Roboam filius regnauit annos septemdecim, Achimaa pontificatum administrante, Samaïa & Iddo vaticinantibus.

Abia. 4. Abia filius eius regnū suscepit tribus annis, Azaria pontifice eodēque propheta, Iddo propheta adhuc superstite.

Asa 5. Asa filius post ipsum regnauit quadraginta vno annis. Tum vaticinationis munus obibant Ioram, Azarias filius Oded, Hanani videns, Iehu filius Hanani.

Iosaphat. 6. Iosaphat post Asam patrem regnū administrauit viginti quinque annis, Ioas sacerdote summo, Iehu filio Hanani, Abdia, Michea, Iehiele filio Zachariæ, Eleazaro filio Dodlæ vatibus.

Ioram. 7. Ioram filius post patrem Iosaphat regnum tenuit annos octo, Ioarib pontifice, Elia prophera.

Ochoz. 8. Ochozias filius Ioram deinde regnū gessit, anno vno. Tum princeps sacerdotum erat Iosaphat, propheta Eliseus, completæque sunt decem aliæ ætates.

Decuria quinta.

Athalia. Postea surrexit Athalia Ochoziæ mater & perdidit posteritatem regiam, vniuersamq; Dauidis familiā. Tanta fuit istorum temporum calamitas, vt nullus principum superstes euaserit, præter Ioas admodum infantem, quem absconderat Ioïada pontifex. Regnauit Athalia annos sex, postque trucidata est.

Ioas. 9. Regnum igitur recepit Ioas quadraginta annis, Ioïada & Pedaïa per ordinem sacerdotum principibus, Zacharia Ioïadæ filio sacerdote simul ac propheta, qui iussu Ioas Regis necatus est.

Amas. 10. Amasias eius filius post patris obitum regnauit viginti nouem annis. Pontificatum obtinebat Sedechias, Prophetiæ manus Amos regis Amasiæ frater, paterque Esaiæ prophetæ.

Ozias. 11. Ozias filius post patrem Amasiam regnum tenuit quinquaginta duobus annis. Ioël summus erat sacerdos, Oseas, Amos, Esaias prophetæ.

Ioatham. 12. Ioatham filius eius sedecim annis post ipsum regnauit. Pontifex erat Ioatham & ipse regis habens nomen, Prophetæ Oseas, Esaias, Amos, Ozias, Micheas Morastites.

Achaz. 13. Achaz filius ipsius sedecim alijs annis in regno versatur. Vrias præsidebat in Aaronis cathedra. Oseas, Esaias, Amos, Micheas, Oded prophetiæ munus exercebant.

Ezechias 14. Ezechias filius post patrem Achaz viginti nouem annis regnauit, Neria summo sacerdote, Osea, Esaia, Amos, Michea vatibus.

Manasses 15. Manasses post eum regnum obtinuit quinquaginta quinque annis. Osaias summum sacerdotium exercebat, propheticam functionem Ioël, Nahum, Habacuc.

Amon. 16. Amon natus ipsius post eum mortuum regnum tenuit duobus annis. Sellum erat pontifex, prophetabat tum ipse idem, tum Hozai,

Iosias. 17. Iosias post patrem Amonem mortuum regnauit annis triginta & vno.

Prin-

Princeps sacerdotum erat Helchias, Sephonias, Hieremias, & Holda propheræ.

Ioachaz.18 Ioachaz patri Iosiæ successit tribus mensibus eodem ponrifice simul ac prophera. Tunc etiam Hieremias vaticinabarur.

Ioachim.19 Ioachim superiotis regis frarer regnauit annis 11. Azaria sacerdotum primo, Hieremia & Vria varibus.

Atq; hic finiunt decem aliæ ætates.

Nabugdonozor. Cæterum regni tertio anno captiuus factus est Ioachim à Nabugdonozore rege Babylonis, Morruus ad extremum in vinculis, vt impleretur Hier.22. prædictum Hieremiæ, Sepulrura asini sepelietur.

Prima trãsmigratio Babylonis. Tum Nabugdonozor in captiuitatem rranstulit ciues Hierosolymitanos cum cunctis principibus. Item è Beniaminia reliquisque tribubus seprena millia exulum, qui omnes fortitudine ac arre bellica excellebanr.

Iechonias 20. Post patrẽ Ioachim regnauit Ioachin siue Iechonias tribus mensibus diebus decem. Seraias administrabar pontificarum. Hieremias prophetabar. Trãsmigratio.2. Traxit autem illum in exilium Nabugdonozor Rex Babylonis cum octodecim millibus, Sedechiamque patruum eius filium Iosiæ in locum ipsius suffecit.

Sedechias 21. Qui postremò regnauit annis vndecim, eodem pontifice, prophetis aurem Iosadac fratre Ezræ scribæ, Hieremia & Ezechiele.

Anno quinto regni ipsius profecti sunt exercitus Babyloniorum Hierosolymam, castra merati aduersus eam construxerunt vallum per circuitum, obsidione presserunr diururna, vsque ad annum regni eius vndecimum.

3. Transmigratio. Illo anno Iudam abduxir è patrijs sedibus Nabugdonozor, id est, anno octingentesimo quinquagesimo ingressus in terram, & octingentesimo nono exirus de Ægypto. Nempe anno mundi rer millesimo trecentesimo tricesimo octauo.

38. cognationes domus Dauid. Nec verò relictus est de familia Dauidis vllus, præter Iechoniam, qui genuir Salathielem, Malchiram, Pedaiam & Gamariam, cum ramen existerent 38. cognationes.

Nabugdonozor. Ac imperium obtinuit Nabugdonozor vsque ad annum trigesimum seprimum exilij regis Iechoniæ.

Euilmerodac. Post eum mortuum Euilmerodac filius eius imperauit annis viginti rribus. Is anno primo regni sui. eduxit Iechoniam de carcere, qui postea di- Hier.vlt. scessit de vita, Sedechia iam mortuo.

Decuria 6. cuius initium Iechonias.

Salathiel. Salathiel filius Iechoniæ, vt quidem narrant sapientes, erar in captiuitate, imperante tribus annis Baltazare.

Zorobabel. Ei mortuo successit Zorobabel filius.

Darius. Anno quinquagesimo secundo ab excidio templi, id est, anno sepruagesimo imperij Babylonici imperauit Darius Medus, desijrque imperium Chaldæorum.

Primus reditus. Ascendir autem Zorobabel Hierosolymam & exules cum ipso anno Cyrus. primo Cyri regis Persarum.

Iosue. Iosuę filius Iosedech sacerdotio supremo fungebatur, Aggæus, Zacha- Ezræ 5. rias, Ezras propheriæ munere.

Xerxes. Imperium post Cyrum suscepit Assuerus. Is interpellauir ædificarionẽ templi, experiuirque radicitus delere Israëlem, sed Deus opr. Max. & ipsum & Aman

&Aman impium, (qui huius tragędiæ author erat & caput) de hoc mũdo funditus extirpauit.

Reditus 2.

Anno decimo octauo Medorum, id est, anno septuagesimo templi ex cisi ascendit Ezras scriba Hierosolymam &alij cum ipso exules. Ædificauit murum vrbis, aprauitque ædem sanctuarij. Tum Zorobabel redijt Babylonem, ibique est mortuus.

Mesolam.

Post Zorobabelem stetit Mesulam filius ipsius. Eius autem diebus incæpit imperium Græcorum.

Anno quinquagesimo secundo Medorum & Persarum mortui sunt Aggæus, Zacharias, Malachias.

Prophetæ desinunt.

Quo tempore cessauit prophetia de Israële, anno videlicet ter mille simo, quadringentesimo, quarto, ab orbe condito.

Hinc deinceps inclina aurem tuam & audi verba sapientum (non scripturæ.)

Alexander. Hananias. Successores 4. Alexãdri aliter à nostris nominantur.

Alexander Macedo Rex Græcorũ imperauit annis duodecim: Tum obijt Mesulam, successit autem Hananias filius ipsius, vt tradunt sapientes nostri, cuius diebus regnabant Porran, Salmon, Alascanus, Mapparis Reges Græcorum.

Deinde anno centesimo quadragesimo Græcorum mortuus est Hananias, & Mattathias filius Iohannis filij Simeonis. Stetit autem post eum Barachias filius ipsius, iuxta sapientũ nostrorum Historias.

Barachias.

Huius tempore Dominus erat ex Nicanore SeleucoSoter, Antiochus, Antiochus alter, & † Nasclanas. Denique Antiochus qui ædificauit Antiochiam, & Ptolomęus, qui transcribi iussit legem in linguam Græcam.

† Callinicus

Anno centesimo septuagesimo regni Græcorum occisus est Simeon filius Mattathiæ, filij Iohannis, mortuusque Barachias.

Simeon Machabæus.

Ei successit Hasadias filius ipsius, è sapientum scriptis, illis verò diebus, tempore Nicanoris † regis Græcorũ, Israëlitæ affecti sunt insigni calamitate, adeo vt procederent in aciem Hasmonei & eum interimerent, cum vniuerso ipsius exercitu. Iste est annus centesimus septuagesimus quintus regni Græcorum, ac post patrem Simeonem Mattathiæ filium quẽ genuerat Hasmoni, regnauit Iohannes triginta septem annis, dormiuitque Hasadias, post quem stetit Esaias, vti à sapientibus est proditum.

Hasadias. † Imo verò hic Nicanor Dux regis Demetrij. 1. Mac. 7. Machabæis.

Esaias.

Iannes deinde filius Iohannis sacerdotis magni regnauit viginti septem annis.

Iannes Alexander.

Ei defuncto successit Aristobulus filius, regnumq; administrauit annis tredecim, interfectusque est.

Post eum Antigonus filius viginti sex annis. Occisus autem est anno centesimo tertio regni posteritatis Machabæorum.

Aristoboli & Antigoni regnum Iosephus hyrcano primogenito. Iannis tribuit.

In eius vicem substitutus est Herodes filius Antipatris Machabæorum seruus, qui rebellans cunctam familiam Dominorum suorum trucidauit. Regnauit autem † annis (multis) interea obdormijt Abdias, post quẽ stetit Samaïas filius ipsius, vt quidem sapientes nostri commemorant.

Herodes mãgnus.

† Ineptè aliqui interpretantur שנים biẽnium. Puto desiderari. 37. ל.

Sic (à captiuitate) finiunt decem aliæ ætates (familię Dauidicæ).

Regnauit deinde Agrippa Herodis filius, & per ordinem Munabaz Agrippæ filius.

Agrippa.

Septima decuria, quam auspicatur Sechanias.

Ob-

Sechan'a.

Obdormienti autem Samaïæ successit Sechanias, quemadmodũ prodiderunt sapientes nostri.

Pros lytos appellat Herodianos. Nam Herodes Idumæus, aut iuxta alios Philisteus. Vespasianus.

Anno centesimo tertio regni proselytorũ, qui est annus quadringẽtesimus vigesimus, à tẽplo restaurato, ter millesimus, octingentesimus vigesimus octauus ab orbe cõdito venit Vespasianus, & solo æquauit ædem. Traduxit in captiuitatẽ Israëlitas, familias multas domus Dauidicę & Iudã in Hispanias, quas vocamus Sepharad.

Agebatur annus centesimus octogesimus Romanorum, ex quo regnauerant stante templo.

* Bither vrbs maritima in qua reliquias Iudæorum Titus reliquerat.

Anno autẽ quinquagesimo secũdo à tẽplo diruto destructa est Bither.*

Ezechias.

Anno centesimo sexagesimo sexto ab excidio templi Persæ irruerunt in Romanos. Tum defuncto Sechaniæ successit Ezechias filius ipsius, vt ijdem sapientes nostri tradiderunt.

Obdormiuit Ezechias & sepultus est in terra Israel in colle Arbeël, qui erat Iosuæ filij Nisraph sacerdotis, in Orientali vrbis parte: Huic successit filius suus Nathan nomine, qui cum obdormijsset pater, * creuit in visceribus matris suę. Iste est Nathan Retsursirá.

Nathan. * Posthumus fuit.

Nathã vbi defunctus esset, habuit filium suum Magistrũ Huna successorem. Obdormijt etiam Akob relicto filio Nahum iuxta scripta sapientum nostrorum.

Huna. Acob. Nahum.

Magistri Huna, Hanana Mattana, Hananeel ipsius fuerunt sapientes. Deinde obdormienti Nahum successit Iohanan, vti extat in sapientum nostrorum literis, cuius sapientem fuisse dicunt magistrũ Hananeelen.

Iohanan.

Obiens Iohanan filiũ Saphat successorem reliquit, ijsdem auctoribus, Magister autem Hananeel sapiens fi ue doctor ipsius extitit.

Saphat.

Obeunti Saphat successit Anã eius natus iuxta traditionem sapientum. Magister autem Samuel doctor eius fuit.

Anan.

Tum ascendit in terram Israël Pasa Nesardæ filius, posteaque venit in Neardeam vrbem ad Euphratis littus, ac obdormiuit magister Hana na, sepultusq́; est in terra Israel iuxta Magistrum Haïa Rabba.

Pasa.

Post ipsum stetit filius suus Nathã, vti sapientes nostri asseuerarunt, qui habuit doctores Magistrum Iudam Ezechielis filium, & Magistrum Sẽseth.

Nathan.

Obtinuerunt imperium Persæ anno ducentesimo quadragesimo quinto ab ædis Domini excidio, decreueruntque persecutionem aduersum Iudæos.

Mortuus interea Nathan primarius familiæ Dauidicæ heredem reliquit Nehemiam filium, iuxta sapientum nostrorum scripta. Iis habuit pro doctore Magistrum Sazbí.

Nehemias.

Deinde mortuo successit Akabias filius, ijsdem narrantibus, cuius doctores fuẽre Rabbá & Rab Adá. Eius temporibus ascendit Rex Persarum in Syriam, eamq́; subegit.

Akabias.

Defunctusque est Mar Hakban Retsutsirá, & sepultus in terra Israël. Habuit autem successorem Honam fratris filium, cuius doctores commemorãtur Abaí, Rabba, & Rab Ioseph Hamæ filius.

sic Posthumum appellant. Hona.

Istius temporibus ascendit Sapor in Nisibin cepitque eam. Vbi obdormijsset Hona Mar, dignitatem eius inter Iudæos consecutus est Ocba eius frater, vt narrant sapientes, ac Magi-

Ocba.

Magiſtrum Hananelem pro doctore habuit.

Aba. Ocbæ mortui primatum ſuſcepit Aba filius fratris eius, filij Mat Ocban. Eius autem ſapientes ſiue doctores fuerunt Rabba & Rabbena.

Anno quadringenteſimo decimo ſexto templi exciſi mundus extitit ſine Rege.

Cahaná. Diſceſſitq; ex hac vita Aba relicto ſucceſſore Magiſtro Cahaná fratre, cuius doctor fuit magiſter Saphra.

Saphra. Magiſter Saphra poſt mortuũ fratrem, id eſt, magiſtrũ Cahaná dignitatem illam eſt adeptus, vſuſque eſt doctore magiſtro Aha Matpateo.

Mortuus eſt Mar Zutra, deinde ſucceſſit Cahaná filius ipſius, cuius doctor R. fuit Rabena.

Mortuo magiſtro Cahaná ſucceſſit Magiſter Hona filius fratris prædicti Cahanæ, habuitq; pro doctore magiſtrum Aha Mathpateũ Hanilei filium.

Honá. Locum mortui Honæ tenuit magiſter Hona patruus ipſius. Eius ſapientes extiterunt filius Magiſtri Cahanæ, Magiſter Meri & doctor Hanina Rabba. Fuit autem filius eius ruina & pernicies domus Dauid, Nempe vxor ipſius, id eſt Magiſtri Honę principis exulum filia erat doctoris Haninæ Academiæ rectoris.

Doctor Hanina. Porrò doctor Hanina vir fuit ſummus & admirandus. Cum aliqnandò profectus eſſet Iudex principis exulum in oppidum Doctoris Haninæ Academiæ rectoris ac experiuiſſet interpretari Pérek, non id permiſit Academiæ rector. Ad eum cum veniſſet princeps exulum, præcepiſſetque inſoleſcens ad ſe adduci Academiæ rectorem, eum iuxta portas oppidi tota nocte ſtatui iuſſit. Die inſequenti venite ipſum iubet & imperat (miniſtris ſuis) vt euellerent omnes barbæ ipſius † angulos, neq; ei quiſquam hoſpitium concederet. Venit igitur Academiæ rector, cumq; ſediſſet ante ædem maioris Synagogæ, & lachrymãs lachrymis oppleuiſſet † Cokyzan, eamq; obebiſſet, dira peſtis lues irruit in domum principis exulum, vnaque nocte cunctos extinxit.

Pérek ſectio Thalmud.

† extremã.

† Menſura ſcuto.

Zutrá. Creuit autem doctor Zutra in vulua matris ſuæ. Tum nocte illa in ſomnis Doctor ac magiſter Hanina ſibi viſus eſt ingredi in hortũ cedris conſitum, atque accepta ſecuri excidiſſe cunctas cedros, quæ illic eſſent. Vnã autem puſillam creſcere cernebat ſubter terram, ne eam ſecuris excinderet. Mox aduenire virum ruffum ſenem, qui ſe Dauidem Regem Iſrael, ac illum hortum ſuum eſſe diceret, deinde quid igitur, inquit, tibi cum ipſiſcedris, quod eas amputaueris? ſe tiens eũ proſtrauit ita vt verteret eũ * in omnem partem. Excitatus autem faciem ſuam retrorſum conuertit, rogauitq; doctores noſtros qui occurrerunt, eſſétne exortus aliquis de domo Dauid. Reſpondentibus illis, neminẽ ex illa familia natum, niſi quod filia tua (inquiunt) grauida eſt, abiens obſedit portam ſuam, ſiue plueret, ſiue æſtus eſſet, donec illa pareret. Quando igitur illa peperiſſet, aptaſſerq; faciem ipſius, vt de more mulierum eſt, illum ad ſe recepit, nominauit & virum ſummum reddidit.

** In faciem dorſum.*

Intereà erat quidam doctor recẽs coniugatus Pahra nomine in familia Dauidica. Is cernens extinctam familiam Dauidicã, obrulit pecuniam & munera Regi, & principarum inter exules conſecutus eſt. At vbi do-

ctor Zutra attigisset decimum quintum annum, tam ipse quàm Academiæ rector conuenerunt Regem, ab eoq; obtinuerunt vt Zutra princeps esset exulum, & magister Pahrá eo magistratu cederet. Porrò in nares istius Pahrá, qui per corruptelã principatum fuerat adeptus, inuolauit musca: illeque tandiu sufflauit, donec interiret. Obeamq; causam Dauidici Æchmalotarchæ cælant muscam in suis signatorijs annulis.

Doctor ergo Zutra Æchmalotarcha, siue princeps exulum fuit viginti annos, quo tempore habuit pro doctoribus magistrum Hanina, magistrum Samá, & magistrum Isaac.

Diebus illius interemptus est doctor ille magister Isaac Academiæ rector. Eodem tempore prodijt Rabba Mir magnus (principis autem nostri recordatio sit in vitam æternam) eiq; apparuit columna ignea, ac cum eo exierunt quadringenti viri, qui bellum gererent aduersus Persas & Irith Regnum.

Rabba. Mir.

Exegit ille quidem tributa septem annis, sed ad extremum septennij peccarunt isti nebulones, qui cum ipso erant. Reperit enim eos bibentes vinum dijs peregrinis libatum, & potiones in curia Regum exterarum gentium. Quocirca disparuit columna illa ignea, quę multa & frequẽs erat anteà, & vicerunt eum Persæ atque interfecerunt. Suspenderunt etiã principem exulum doctorem Zutra & Academiæ rectorem in trabe portus, iussuque regis opidum exulum principis diripuerunt.

Itaq; die illo interfectus est doctor Zutra exulum princeps (cuius principis nostri memoria in benedictionẽ esto). Natus autem ei est filius, quem consimiliter Zutra appellarũt de patris nomine. At qui erant de domo Dauid fugerunt. Triginta annis non potuit doctor Hanana * apparere in publico. Doctor Rab Giza patruus eorum qui erant de domo doctoris illius magistri Nehilai discessit commoratusque est in Nearsebá.

Zutrã posterior.

** Reuelare faciem.*

Doctor Zutra superioris doctoris Zutra filius exulũ princeps ascendit in terrã Israel, & constituerunt illum qui illic erant Iudæi * archididascalum.

** Caput sectionis Thalmud.*

Anno verò quadringẽtesimo quinquagesimo secundo à templi euersione, id est, anno quater millesimo ducentesimo octogesimo ab orbe condito ascendit in terram Israel, factusq; est fori, siue senatus princeps.

Et post eum magister Guria, cui successit filius ipsius doctor Zutra, ac per ordinem magister Iacob eius filius & post eum magister Migas filius eius, & rursum magister Nehemias filius istius, deniq; vsq; ad octogesimam & septimam ætatem magister Abdini Nehemiæ huius filius. Omnium autem in vniuersum nomina octoginta septem sunt.

Ac postea magister * Abai genuit magistros nostros Iaacob Phineen & Azariam, Phinees autem magistrum Hatsub. Sic existũt octoginta nouem ætates.

** Videtur esse superior Abdini.*

Finis breuioris Hebræorum Chronici.

ANNOTATIONES
interpretis in aliquot loca superioris Chronici.

1 *Phares viuebat annum nonum, cum genuit*

genuit Ezron.pag.10.fa.2. Putarem esse mendum ac legendum חשע עשרה decimum nonum, ni summa hotũ omnium numerorum hoc postularet. Est enim valde mirum aliquem procreare anno ætatis nono, cùm ætas ad procreandum idonea incipiat ab adolescentia i. paulo ante annum decimum quartum, ex Aug. lib. 16. de Ciuitate Dei cap. vlt. & in Psal. 104. Quin & lib. 15. eius operis cap. 12. & 15. Nemo, inquit, decem annorum potest gignere filios, quia nondum matura pubertas. Physici præterea & Medici ad id requirunt decimum tertium annum & vnum diem, ac aiunt generationi tum homines esse idoneos, cum pubes viris in mento nascitur, fœminis in muliebribus. Vnde in his nubilis ætas est annorum duodecim, in illis quatuordecim. Regula igitur interdum fallit, quod alijs exemplis demonstrari potest. Salomon vndecim annos natus genuit Roboam. Nam Roboam annum quadragesimum vitæ agens patri Salomoni successit 3. Regum. 14. Salomon autem dum vitam & regnum deseruit erat annorum duntaxat duorum & quinquaginta, cùm anno ætatis duodecimo regnum susceperit 3. Reg. 2. & quadraginta annis solùm renuerit 3. Reg. 11. Achaz decennis procreauit Ezechiam. Anno enim vigesimo ætatis regnum est consecutus, illudque administrauit 16. annis 4. Reg. 16. Sic obijt anno vitæ 36. Iam Ezechias eodem regum loco patri successit natus annos vigintiquinque. Denique D. Hieronymus ad Vitalem præmissa obtestatione commemorat mulierculam alioqui prouectam factam fuisse à puero decenni grauidam.

2 *Quo tempore cessauit prophetia pa.16. fa.2.* Malachiam nouissimũ esse prophetarum constanter asseuerant Hebræi. Quo autem sensu (Nam nonnullos post illius sæculum prophetico munere cumulatos nõ difficile est ostendere) audi ex Iosephi libro contra Appionem pag. 919. ἀπὸ δὲ ἀρταξέρξου μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς χρόνου γέγραπται μὲν ἕκαστα. πίστεως δὲ οὐχ ὁμοίας ἠξίωται τοῖς πρὸ ἑαυτῶν, διὰ τὸ μὴ γενέσθαι τὴν τῶν προφητῶν ἀκριβῆ διαδοχήν. Ab Artaxerse vsque ad nostra tempora scripta quidem sunt singula, verum tamen non merentur tantam fidem, ac superiora, quòd successio prophetarum non extiterit deinceps certa & accurata.

3 *Agebatur annus 180. Roman. pa. 18. fac. 2.* Non ab vrbe condita. Nam lapsus erat iam sub Augusto annus vrbis septingentesimus quinquagesimus, vt apparet è Liuio & Floro, & proinde plusquam octingentesimus, dum templum à Tito & Romanis dirutum est. Sed ab vrbis populiq; Rom. monarchia & iusto imperio, quod Hebræi auspicantur ex eo tempore, quo Romani primũ transierunt in Asiam contra Antiochum magnum. Tum enim nominis & imperij eorum potentia atque celebritas Orientalibus cœpit innotescere. Lege 1. Mach. 8. Hinc illud Iosephi Gorionis filij libro. 3. Histotiæ Hebraïcæ cap. 15.

ויהי בימים ההם החל תחת יהודה מלכות רביעית על מלכות שלישי הוא מלכות רומיים אשר נתעורר על מלכות יון ויגדל שם רומיים על כל מלכיות היא חיה רביעית אשר חזה דניאל איש חמודות אשר אכלה ומדקה ושארה ברגלה רמסה

Diebus illis cæpit sub Iuda Machabæo monarchia quarta post tertiã, id

est,

est, imperium Romanorũ, quod excitatum est contra imperium Grecorũ. Magnificatum autem est nomen Romanorum super vniuersa regna, nempe erat bestia quarta, quam conspexit Daniel vir desideriorum, quæ deuorabat & comminuebat, & cætera pedibus proculcabat.

Dan. 7.

4 *Principis exulum. pag. 21. fa.* Iudæi à Zorobabele diligenter notant perpetuam successionem eorum qui è familia Dauidica primatum & quasi imperium tenuerunt in Iudæos in Babylonica transmigratione permanẽtes, qui in patrias sedes reuerti nunquam voluerunt siue liberorum, siue possessionum siue alia causa, quòd putent se sic seruare familiã Dauidis, ex qua tandem exoriri possit, iuxta promissiones, Christus. Id obseruauit noster Origenes initio libri quarti περὶ ἀρχῶν. Vbi enim docuit defecisse principes ex Iuda iuxta patriarchæ Iacob oraculum Gen. 49. & Oseæ, cap. 3. His ergo testimonijs, inquit, vtimur aduersus eos, qui videntur asserere, quod de Iuda dicta sint & dicunt permanere adhuc principem ex genere Iudæ, istũ videlicet qui est gentis eorum princeps, quem nominant Patriarcham, nec deficere posse de semine eius, qui permaneat vsque ad aduentum eius, quem sibiipsi describunt. Id etiam notari potest sæpiusculè apud Iosephum, seorsum dum scribit Hyrcano Regi fugato hanc dignitatem à Babylonijs Iudæis vltro delatam, quam alioqui à Regibus illorum locorum semper redimebant & magno precio conseruabant, vt de sua gente & Dauidis familia suos haberent magistratus & extra suam temp. in sua republica viderentur viuere. Qui hac dignitate potiebatur, ab eis nominabatur Res Galuta, princeps exulum, Aechmalotarcha, & iuxta Origenẽ Patriarcha.

5 *Neardea pa. 19. fa. 2.* Vrbs ad Euphratis ripam ab exulibus cõdita Ios. lib. 18. antiq. cap. 12. Eius crebra mẽtio in Talmud, quòd esset præcipuum Iudæorum gymnasium, ex quo innumerabiles Rabbini prodierunt, seorsum ij qui condiderunt Talmud Babylonicum. Est enim aliud, quod Hierosolymitanum appellatur, minoris authoritatis sicut & molis.

6 *Rab. Mar. pag. 20. fa.* In his dignitatũ vocabulis est aliqua distinctio. Rab tribuitur sapientibus & doctoribus Babyloniæ. Rabbi terræ Israël. Rabban vel Rabbana sapientibus domus Dauid. Mar siue Mor sapientibus Babyloniæ, qui simul essent exulum principes siue Aechmalotarchæ, siue patriarchæ. Rabbi enim maior quam Rab, Rabban maior quam Rabbi, qui simplici nomine appellatur, vel Mar maior quàm Rabban. Lege Eliam in Thisbi.

HISTORICA CABBALA

Sapientis illius, rectorũ ornamẽti, Rabbi Abraham Leuitæ Dauidis filij.

Eodem interprete.

NVNC librum scripsimus ad declarandum vniuersa verba doctorum nostrorum, quos fœlix faustúmque sit nominasse, tam eorum qui auctores fuerunt * Misna, quàm Talmud à sapi-

* Cõtextus Talmud.

à ſapientiſſimis maioribus noſtris fuiſſe tradita,& ſapientum atq; iuſtorum vnum ab ore ſapientis & iuſti alterius ſuam doctrinam per ordinem accepiſſe. Verbi gratia, Gymnaſiarcham & collegium eius ab ore Gymnaſiarchæ & collegij ipſius,ſapientes Thalmudicos à viris ſynagogæ magnæ qui ſua acceperant à prophetis, quorum omnium recordatio fauſta perenniſque eſto. Quanto igitur minus ſapientes doctoréſve Miſna aliquid protulerunt è ſuo cerebro, præter ordinatiónes, quas conſenſu omnium ordinarunt, vt ſeptem legi conficerent? Quod ſi deridet te aliquis, qui nonnihil olet ex hæreſi, ac dicit, ſe relinqui incertum & dubium ex verbis ipſorum, propterea quod in quamplurimis locis diſſentiant, heus tu contunde dentes eius atque eum oſtende præuaricari aduerſum decreta Senatus, doctoreſq; noſtros nunquam inter ſe diſſentire †de principio vel ſumma præcepti, ſed eius duntaxat conſecutionibus, quòd audierint quidem principium,ſummâq; ipſius à doctoribus ſuis, ſed non interrogauerint illos de conſequentijs, propterea quod nil inſeruiebant ipſorum neceſſitati. Exempli cauſa; nõ diſputant, ſit accẽdenda lucerna ſabbato, necne. De quo igitur diſputãt? Quo humore vel oleo ſit accendenda, quo non ſit. Conſimiliter non diſceptant, an oporteat recitare lectionem Audi Iſraël &c. veſperi & mane, necne, ſed quando quóve tempore veſpertinæ, quando, quóve tempore matutinæ precis, illa recitanda commemorandáque ſit, vt præcepto ſatisfiat. Atque ita de cęteris ipſorum verbis atque ſententijs.

Hæ ſunt traditiones ſeniorum, Mat. 15. &c.

† De radice.

Deut. 6.

Ait Abraham Leuita Dauidis filius hunc librum Cabbalæ.

Ab Adam vſque ad Diluuiũ mille ſexcenti quinquaginta ſex anni.

A Diluuio vſque ad Abrahamum ducenti nonaginta duo.

Ab ortu Abrahami donec primũ egrederetur Charris quinquaginta duo anni.

Ab exitu eius de Charris donec ſtaret inter victimarum diſſecationes octodecim anni. Cùm Charras redijſſet illicque manſiſſet quinque annis, & remigraſſet in terrã Chanaan, natus erat 75. annos.

Gen. 15.

Hinc donec naſceretur Iſaac viginti quinq; anni. Poſtea donec naſceretur Iacob ſexaginta, deinde donec deſcenderet Iacob in Ægyptum centum triginta, rurſum donec Iacob moreretur ſeptemdecim.

Deinceps quouſque diſcederet ex hac vita Ioſeph quinquaginta tres anni.

Ab obitu Ioſeph, donec prodirent in Ægypto pſeudoprophetæ è filijs Ephraïm & Galaad, ſeducerentq; Iſraëlitas, & interficerentur, anni centum & decem.

Ab hinc vſque ad exitum de Ægypti terra triginta anni.

Egreſſi ſunt ex Ægypto menſe Martio anno mundi bis milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo octauo, ante ædis primæ ſubſtructionem quadringentis octoginta annis. Subſtructa eſt ædes illa anno mundi bis milleſimo nongenteſimo vigeſimo nono, ante excidium ſuum annis quadringentis triginta tribus.

3. Reg. 6.

Sed tamẽ quadringentos duntaxat & decem annos ipſi attribuunt, quoniam à principio trãſmigrationis Io-

achim regnum nullum fuiſſe putatur.
Quod particulatim ſic demõſtro.
In deſerto quadraginta annis.
Ioſue annis viginti octo.
Seniores, qui poſt Ioſue aliquandiu ſuperſtites fuerunt, annis 17.
Othoniel quadraginta.
Ehud octoginta,
in quorũ extremo Samgar anno vno.
Debora & Barac quadraginta.
Gedeon quadraginta.
Abimélech tribus.
Thola viginti tribus.
Iaïr viginti duobus.
Iepte ſex.
Abeſan ſeptem.
Elan decem.
Abdon octo.
Samſom viginti.
Heli quadraginta.
Samuel vndecim.
Saul duobus.
Dauid 40. totidem Salomon, at eius tertio ædes cæpta eſt ædificari.
Roboam ſeptemdecim.
Abia tribus.
Aſa quadraginta vno.
Ioſaphat viginti quinque.
Iotam octo.
Ochoſias anno vno.
Athalia ſex.
Ioas quadraginta.
Amazias viginti nouem.
Ozias quinquaginta duobus.
Ioatham ſedecim.
Achaz ſedecim.
Ezechias viginti nouem.
Manaſſes quinquaginta quinque.
Amon duobus.
Ioſias triginta vno.
Ioachaz tribus menſibus.
Ioachim vndecim annis.
Iechonias tribus menſibus.
Sedechias vndecim annis.

Sic exiſtit ſumma quadringentorum triginta trium annorum à fine anni tertij Salomonis vſque ad templi excidium.

Poſt tranſmigrationem Babylonis hæc principum, qui alij alios ordine perpetuo genuerunt, fuit ſeries.

Iechonias, Salathiel filius eius, Zorobabel, Meſullam, Hananias, Barachias, Haſadias, Eſaïas, Abdias, Sechanias, Samaïas, Naadaïas, Ezechias. Aiunt autem huius Ezechiæ fratrem fuiſſe Hillelem.

Vniuerſi autem hi Iſraëlitarũ principes extiterunt Babylone. Sed aſcendit Hillel Babylone, fuitque in terra Iſraëlis princeps centum annis ante templi ſecundi excidium.

Deinde magiſter noſter Simeon filius eius, & per ordinem filiorũ patribus ſuccedentium magiſter noſter Gamaliel ſenior filius eius, Magiſter noſter Simeon Fi.e. Magiſter noſter Gamaliel F.e. Magiſter noſter Sanctus F.e. Magiſter noſter Gamaliel F.e. Magiſter noſter Iuda princeps, filius eius.

Moſes. Moſes ergò doctor noſter, qui in pace conquieſcit, accepit legẽ à Deo opt. Max. in monte Sinai. Decalogum quidem Siuan ſiue Maïo menſe, anno bis milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo nono, cætera autẽ præcepta illis quadraginta diebus quibus permanſit in monte ad vſque decimũ ſeptimum menſis Tammuz .i. Iunij, quo deſcendit, fregitque tabulas, itemq; reliquis anni primi exitus ab Ægypto, & anni ſecundi ad nonum vſque menſis Ab, qui Iulio reſpondet, quo die reuerſi ſunt exploratores à terra exploranda, & in maio-

maiores nostros, cum nollent ascendere, decretum est, ne in ipsam ingrederentur.

Hinc deinceps nullũ prorsus præceptum illis imperatum est. Excessit verò Moses legislator noster, qui pace perfruitur, die sabbatino, tempore pomeridiani sacrificij, septimo die mensis Adar, siue Februarij, anno mundi. 2489.

Iosue. Iosuę filius Nun, super quem pax, ab ipso habuit legem vtramq; id est, scriptam & ore acceptam. Nam certè Moses legislator noster præsidens disceptabat omnes Israëlitarum controuersias à mane ad vesperam. Quòd si dicas hoc esse intelligẽdum de lege scripta, hoc fieri non potest. Nam illa non complectitur vnum è mille casibus, qui quotidie exoriuntur.

Probat legem aliquã esse non scriptã inductione.

Postea autem eis pręposuit tribunos, centuriones, quinquagenarios, decuriones, apudque illos hęc habuit verba, Negotia fratrum vestrorum & quod iustum est Iudicate. De seipso verò, Præcepique vobis tẽpore illo, quid facere deberetis &c. Quod quidem pręceptum non est aliud, nisi lex ore tradita, ἐν ἀγράφοις.

Probat in iudicialibus esse traditionem. Deut. 1. Ver. 16. ibid. 18.

Præteteà de negotio immolationis & legibus siue ritibus eius scriptum est. Quemadmodum præcepi tibi, sacrificabis & comedes. Quibus aperte docet Moses sibi fuisse præscripta mandata de immolandis victimis, quæ in lege exarata non sint. Atqui impossibile est, quin ea successori Iosuæ declarauerit.

Idem probat in ceremonialibus. Deut. 12.

Iosuæ autem illa tradidit senioribus, & discessit ex hac vita in sempiternam anno mundi 2517.

Seniores, qui ætatem produxerũt post Iosuæ, ea deinde tradiderũt prophetis. Prophetæ autem sibi mutuo, alter alteri secundum seculorum & ætatum ordinem, vsq; ad Haggeum Zachariam & Malachiam.

Rursum prophetæ ea tradiderunt viris synagogæ magnæ, nempe Zorobabeli filio Salathielis Iechoniæ filij, hisque qui cum ipso redierũt ab exilio Babylonico, Iesu, Nehemiæ, Seraïæ, Raaliæ, Mardochæo, Balsani, Maspari, Bagoæ, Rahum, Baanæ. Hi quippè sunt principes Synagogæ magnæ.

Prima ætas hominũ synagogæ magnæ. Ezra 2.

Ædificata est ædes prima anno mundi 2909. stetit 427. deinde diruta est post obsidionẽ bellumq; septennale. Mansit in illis ruinis annos septuaginta.

In alio ex. an. 2929.

Tandiu in ruinis suis mansisse primam illam ædem sic ostenditur. Anno quadragesimo nono excidij ipsius, qui erat primus Cyri Regis Persarum, cæperunt eius fundamenta iacere. Cæterum quoniam aduersum ædificatores, Rahum consiliarius & Simsai scriba dederunt literas ad Cyrum Regem Persarum, respondẽsque Cyrus sic rescripsit, Nunc decernite vt desistant viri illi, sed nec ciuitas illa ædificetur donec à me decretum statuatur: totum negotium intermissum est vsque ad secundum Darij Regis annum. Atq; ita opus ante secundum Darij Regis annum minimè est repetitum.

Ezra 4. In Ezra est Artaxerxes quam puto esse Assuerũ cum Aben Ezra, non Cyrũ. Nam Cyrus fauit perpetuo Iudæis ex Esa. 44 & seq. Danielẽ & Ezra.

Adesdum autẽ & considera, quàm * fideles sint consolationes Domini Dei nostri. Nam iuxta exilij modum, extitit & redemptio ipsorum.

** firma.*

Ab initio exilij vsque ad excidium templi & regni finẽ viginti & vnus anni. (Sic) ab eo tẽpore, quo cæpit red-

integrati templum vſque ad eius abſolutionē anni vnus & viginti. Siquidē anno, qui partim fuit tertius Ioachim, partim quartus, regnare cæpit Nabugdonozor, eoq; aſcendit Hieroſolymam. Dominus ergo tradidit in manum eius Ioachim Regem Iuda, Danielem, Hananiam, Miſaëlem Azariam anno illo tertio Ioachim, id eſt, primo Nabugdonozoris.

Dan. 1.

Sub extremum deinde ſeptennij mortuus eſt Ioachim & regnum ſuſcepit Iechonias. Aſcendens autē Nabugdonozor, in captiuitatē abduxit Iechoniam, itemque decem exulum millia, præter ſeptena millia hominū laude bellica inſigniū, id eſt ſeptemdecim millia. In libro quidem Hieremiæ commemorantur duntaxat tria millia & viginti tres, verū id fit, quia principes ſtirpium nominare tantùm voluit Hieremias. Sed nec meminit aſcēſus Nabugdonozoris in Ioachim patrem Iechoniæ, cum in captiuitatem tranſtulit Danielem.

2. Tranſmigrat.

Hier. 52.

Prętereà aſcēdit Nabugdonozor ſexto regni Sedechiæ, id eſt, regni ſui decimo octauo, & in exilium traxit octingentos viginti duo. Rurſum regni ſui vigeſimo tertio captiuum fecit Sedechiam & euertit ædem ſacram. Sic propter annos dimidiatos qui interfluxerunt, reperimus inter tranſmigrationem Daniëlis & Sedechię vnum & viginti annos integros.

3. Tranſmigratio.

Cæterùm ſterit adhuc Nabugdonozor in regno ſuo duobus & viginti annis. Quinquaginta enim & quinque annis rerum potitus interijt. Succeſſit Enilmerodac filius ipſius tribus & viginti, ac regni primo euexit ad honores Iechoniam Regem Iuda. Poſt eum mortuum regnauit Baltazar. & anno regni tertio à principibus ſuis vinctus interfectuſq; eſt in domo conuiuij, quod ipſe inſtruxerat. Atq; illud eſt, quod pędixerat Eſaias. Pone menſam, contemplare in ſpecula, comede & bibe, ſurgite principes, arripite clypeum. Impletumque Nabugdonozori illud prophetæ. Et ſeruient ei vniuerſæ gentes, & filio eius & filio filij eius.

Iſ. 21.

Hiere. 27.

Sic 45. anni Nabugdonozoris, 22. Euilmerodach, tres Baltazaris reddunt ſeptuaginta annos imperij Babylonici.

Poſtquàm interemptus eſt Baltazar, Chaldeorum imperio præpoſitus eſt Darius filius Aſſueri de ſemine Medorum, illudq; adminiſtrauit annum vnum, & mortuus eſt.

Illud deinde tenuit Cyrus tribus annis, cuius ſpiritum regni primo excitauit Dominus vt conſtrueret ſanctuarium, etiam ſi poſteà à cepto deſtitit. Vbi tres annos expleuiſſet, interfectus eſt à Regina Scytharum, quod & ipſe duos eius filio intereміſſet, qui magni erant reges.

Poſt eum imperauit Aſſuerus annis ſedecim, poſt quem mortuum imperium obtinuit eius filius, quem genuerat Eſter, nempe Darius, qui & Artaxerſes. Huius anno ſecundo extructa eſt ædes Domini.

Darius iſte agebat annum vitæ ſeptimum cum regnare cepit, imperauitq; triginta duobus annis. Nam aſcendens aduerſus eum Alexander Macedo percuſſit & trucidauit eum anno ſtructuræ tēpli triceſimo. Tum acciſum eſt Imperium Perſarum & initium habuit Imperium Græcorū.

Ætas ſecunda hominū ſynagogæ magnæ incipit à Simeone Iuſto, qui nomi-

2. Aetas.

nominatur Iaddus, filio Iosue filij Iosedech sacerdote magno, cuius tẽporibus deletum est Imperium Persarum ab Alexandro Græcorum Rége, qui post deletum Persarum imperium venit Hierosolymam, eamq; oprauit euertere & denuo eius ciues in exilium exigere anno quadragesimo structi templi. Sed ad eũ Simeon Iustus exijt, quem comspectum Alexander tex plurimi fecit & in magno honore habuit, acquieuirq; ipsius petitioni. Petebat autem Simeon Iustus, ne templum dirueret, néve vrbem suis orbaret ciuibus. Cum sic fieri impetasset Rex, admiratio subijt ipsos principes & purpuratos, qui eum sciebat dixisse se eam euersurum, nunquam autem reuocasse verbum semel dictum. Sed respondens Alexander, similitudo, inquit, persone huius ante me in bellis vincit. Pactusque est Rex cum Simeone Iusto vt omnes, qui illo anno nascerentur sacerdoribus, vocarentur Alexandri de nomine suo, vtque numerum contractuũ suorum ab ipso inchoarent. Erat autem annus egressionis ex Aegypto millesimus, mũdi ter millesimus quadringenresimus quinquagesimus.

Eo tempore obijt Ezras scriba, Haggeus, Zacharias & Malachias, estque sublatum prophetiæ munus ex Israële.

Ex fereorũ familia.

Effectum est autẽ illud miraculum insigne opera Simeonis Iusti, quale non contigit Anani, nec Carcasneo hæreticorũ principibus Seteis. Tum Alexander in rerra Israël reperit Cutheos multos, qui extiterant à diebus Senacherib, quorum principes erant Sanballat Horonites & nonnulli Israelitæ. Et certè ex filijs Iosue filij Iosadac sacerdotis magni quidam conubia contraxerant cum illis, quos proinde eijecerant è domo Domini Ezras sacerdos & Nehemias tarsata.

Dum ergo venit Alexander in terram Israel, ad ipsius auditionẽ accessit Sanballat Horonites & cæteri Cuthæorum siue Samaritanorum principes, eumque rogarunt vt sacerdotibus generis & affinibus suis liceret ædificare ædem alteram sacram in monte Garizim, itemque omnibus, qui duxerant vxores alienigenas, nec eas volebant dimittere. Cui petitioni cum rex assensisset, ædificarũt ædem.

Tunc populus Israel in duas partes sectus est, vna secura est Simeonem Iustum & Antignum discipulum ipsius, cætumque eius, idque iuxta illud, quod tradicione acceperant ab Ezra, altera Sanballat & generos ipsius. Itaque obtulerunt holocausta & sacrificia extra ædem Domini, decreta constituerunt & iudicia, prout cor eorum dictitabat. In hoc fano sacerdotis munere fungebatur Manasses Iosue filij Iosadac filius. Primarius erat Sadoc cum collega Baietos. Hoc fuit initium hęresis. Nam Sadoc & Baietos sese diuiserunt à magistro suo Antigno & defecerunt ad fanum montis Garizim, illicque fuerunt primarij. Stetit aurem fanum istud Cutheorum hæreticorum circiter ducentos annos.

Anno enim ducentesimo duodecimo ab ædificatione tẽpli secundi, qui est mundi ter millesimus sexcentesimus octogesimus primus, rebellauit Matthatias Ioannis filius summus sacerdos, qui cognominatus est Hasmoneus, in Antiochum Regem Græcorum, stansq; in acie cum filijs suis, ducem,

ducem, qui ipsi erat secundus & dominatum exercebat in Hierusalem, obtruncauit & exercitu ipsius, regnauitque annum vnum.

Post eum mortuum Iudas filius ipsius, vir potens, natu maximus regnũ administrauit sex annos.

Post eum mortuum Ionathan frater ipsius, qui etiam erat filius Hasamonei, regnauit alios sex annos, sicque fato concessit.

Eius locum consecutus Simeon frater, mortuus est anno regni decimo octauo.

Deinde Iohannes filius Simeonis filij Hasmonei, qui cognominatus est Hyrcanus primus, regnum obtinuit. Is ascendens in Samariam euertit Fanum à Cutheis ædificatum in monte Garizim, necauit hæreticos qui offerebant holocausta & sacrificia extra ædem Domini & constituerant decerta & leges siue iura ex animi sui libidine.

Reuersus in pace victor epulum sapientibus instruit. Ibi eorum vnus senex, animo hilaris, sufficit, inquit, tibi corona regia, relinque coronam pōtificiam semini ipsius Aaaron. Mater quippè tua captiua fuit, capta in monte Modith. Patrem enim tuum Simeonem adegerunt exteri ad illas angustias in illo monte, vt fugeret & caperētur vxores ipsius. Sicque postea illi sunt redditæ. His auditis conuiuæ inter se mussitarunt quasi rex esset suspectæ originis. Contra rex audita acerbissimè ferēs valdè indignatus est. Itaq. postquam administrasset supremum sacerdotium quadraginta annis factus est Sadduceus.

Eique mortuo successit in regno Alexander filius, qui vocatus est Iannes. Is quoque odio insectatus est Sapientes & eos magna cæde affecit. Ab vno Simeone Satæ filio abstinuit, quòd esset frater vxoris suæ.

Fugit autem Iosue Peraïę filius superioris Simeonis Satæ socius Alexandriam AEgypti, donec Simeon Satæ filius ei supplicatione reditum à Rege impetrasset.

Simeon ergo iustus tradidit Cabbalā Antigno discipulo suo. Iose autē filius Ioazaris & Iose filius Iohannis eam acceperunt ab Antigno Socheo. Ab his deinde Iuda fili⁹ Tabęi & Natheus Arbelites. Ab istis cō sequenter Iosue Peraïę filius & Simeō Satę fili⁹.

Error Iudæorum de Christi tempore.

Historiam scriptores in Israële aiunt Iosuam Peraïę filium magistrū fuisse Iesu Nazareni. Quod si res ita habet, viguit ille profectò temporibus Iānnis Regis. Historiographi autem exteratum gentium ipsum affirmant natum diebus Herodis, Archelaï autem tempore cruci suspensum. Quę contentio est maxima, quoniam discrimen est inter ipsos plus quam centum & decem annorum. Probabile autem extitisse diebus Hillelis & Sammei & Iosuæ Peraïæ filij sapientis, qui cōsimiliter profectus est Alexandriam Aegypti, in suo comitatu habens Iesum.

Mesi.

Hic valde aduersantur historici exterarum nationum, quoniam certè verba sua plurimis conclusionibus definientes, nempe anno trecentesimo duodecimo iuxta numerum contractuum eum natum dicunt, deinde anno 33. cruci suspensum. Fuisse autē natiuitatem eius anno trigesimo octauo imperatoris Augusti Romanorum principis, diebus Herodis, crucifixionē verò diebus Archelaï istius filij.

filij. fortaſſis autem vſque eò pugnaciter contendunt, quò dicant templũ & regnum Iſrael poſt crucifixionem ipſius non niſi pauliſper ſtetiſſe.

At penes nos veriſſima eſt traditio & hiſtoria è Miſna atq; Thalmud quorum auctores nihil de rebus immutarunt. Siquidem R. Ioſue Peraiæ filius fugit in Ægyptum his Alexandri Iannæ diebus, cumque eo Ieſus Nazarenus. Conſimiliter apud nos vera eſt traditio, quòd anno quinquageſimo primo regni Macchabæorũ, & ducenteſimo nonageſimo nono ſtructi templi comprehenſus eſt, id que ætatis ſuę anno trigeſimo ſexto, qui tertius erat regni Ariſtobuli Iannæ filij.

Semias & Abralion ab illis conſequenter per manus diſciplinam nõ ſcriptam acceperunt. Erant autem proſelyti iuſtiſſimi. Ab is rurſum Hillel & Samai, quorum Hillel aſcendit è Babylone in terram ſanctam anno vitæ quadrageſimo, ac ibi docuit alijs annis quadraginta. vixit quippe centum viginti annos, ac erat de domo & gentilitate Dauid, è regio ſemine. Habuit octoginta diſcipulos, quorũ maximus extitit Ionathan Vzielis filius, minimus magiſter noſter Iohanan Zachæi filius.

Is ergò Iohanan Zachæi filius Cabbalam accepit ab Hillele & Samai. Tempore ipſius Veſpaſianus aſcendit contra Hieroſolymam, & Hieroſolymæ Aba ſicarius dux etat latronum, qui filius erat ſororis magiſtri * Ioſephi hiſtoriarum ſcriptoris. Is clam acceſſit ad Veſpaſianum Imp. rogans vt ad ſe aſciſceret R. Ioſephum hiſtoriographum. Quo obtento affuit Ioſephus, quem, vbi eius egregiam ſapientiam cognouiſſet Imperator, multo honore affecit, euexitque.

Ioſephus.

** Legi etiã poßit R. Iohanan ben Zachai de quo proxime ante. At in alijs ſcriptis Hebræorum iſtud dicitur. de Ioſepho bẽ Gorion, vel ben Mattathia.*

Tunc Veſpaſianus præfectus etat aduerſum Hieroſolymam. At mortuo Netone Cæſare Romano Imp. à ſenatu Decretum, vt imperium ſuſciperet. Profectus itaque Romam reliquit Titum filium aduerſus Hieruſalem, ac ptæcepir vt honore multo afficeret R. Ioſephum hiſtoriographum.

Sic diſtructum eſt templum ſacrũ ab orbe condito anno ter milleſimo octingenteſimo vigeſimo nono. Occiſus R. Iſmael Eliſei filius itemq; R. Simeon filius Gamalielis ſeniotis.

3829.

Illis diebus ſtetit quidam Cozba nomine, qui contendebat ſe eſſe Chriſtum Dauidis filium. Is miſit manum in Domitianum Rom. Imperatorem, interfecto eius præfecto, qui prouinciam Iudæam adminiſtrabat. Cum Domitianus Imp. adhuc eſſet puer, non roboratus eſt ante eum. Itaque regnauit Cozba iſtè in Bithet annis quinquaginta duobus poſt excidiũ templi. atq; in ſuo regno mortuus eſt, ſucceſſorem relinquens filium Ruffum nomine, qui ſimiliter mortuus eſt relicto regni hærede filio ſuo Romulo. Collecti autem ſunt ad Cozbam & filios eius multi Iſraëlitarum populi, qui in captiuitate verſabantur, è cunctis ſuis regionibus & locis.

Romulũ videtur eſſe quem noſtri Bar Cozbam vocant.

Huius Romuli. qui filius erat Ruffi Cozbæ filij, tempore firmauit ſe Adrianus, aſcendenſque in terram Iſrael, cepit Birher nono Iulij, anno ſeptuageſimo tertio poſt templi euerſionem. Interfecit Romulũ, percuſſit Iſraëlem inſigni clade, cuiuſmodi non

non fuerat audita neque diebus Nabuzardan, neque Titi.

Ptolemaeus. Illa tempestate vigebat Ptolomæus & scribebat librum Almagesti.

Anno ter millesimo nongentesimo quadragesimo nono, id est, quingentesimo numeri contractuum & centesimo vigesimo excidij templi editus est Misna siue contextus Thalmudicus.

Impetante autem apud Romanos Antonino, & magistro nostro Sancto vigente confecti sunt plurimi libri medici, quando quidem illa ætate erat Galenus. *Galenus,* libri autem Hippocratis medici conscripti sunt temporibus Mardochei & Ester. Nam illa ætate viuebat Hippocrates. Ac hæ quidem sunt ętates Tannaim siue doctorum Misna, quem contextum esse Thalmudicum iam prædiximus. *Misna & Tannaim.*

Deinceps anno quater millesimo centesimo octogesimo septimo, qui est annus contractuum septingentesimus trigesimus octauus, obijt Rab Asé, qui à se inchoatam Ghemaræ siue decisionis Thalmudicæ conscriptionem morte præreptus non potuit absoluere. *Thalmudis posterior pars,* At Mar filius eius & vtriusque socij absoluerunt ac appellarunt Thalmud Babylonicum. Sicque obsignatum conclusumque est opus anno quater millesimo ducentesimo sexagesimo sexto à mundi procreatione, & diuulgatum per vniuersum Israelem, ita vt illud sibi seruandum susceperint, publicè singularum ętatum sapientes docuerint, communibus animis Israëlitæ omnes approbauerint, nihil ei vel addẽdum, vel demendum censentes. Cæterum circiter octoginta anni fuerũt, ex quo cæptum fuerat à Rab Asé, atque compositum donec concluderetur atque obsignaretur, anno quippè septuagesimo tertio mortis eius perfectum est.

Interim Israëlitæ erant in Persarum potestate. Postquam enim accisum fuit eorum imperium ab Alexandro, collegerunt se tandem post mortem Antonini Imp. Romani, & & steterũt pro salute sua & libertate, vt à sese iugum Romanorum depellerent. Itaque postquam mortuus est Antoninus exclamauit Magister noster Sanctus, dissolutus est fasciculus, nec dum tamen inualuerunt admodũ Persę vsque ad obitum ipsius, diebus R. Iohanan.

Tum rex quidam Vrsir nomine filius Babac ad vniuersas Persarum prouincias scripsit ipsis esse cognitũ, quemadmodum gladius Aristotelis philosophi illo ipso adhuc die, quingentis iam annis eos deuoraret, propterea quòd Alexander discipulus ipsius fuisset. His verbis animis confirmati sunt & gesserunt bella cũ Romanis, ita tamen vt nec hi illos vincerent, nec illi istos, sed imperium diuiderenr. Nempe Terra Elamitarum, Emath in Syria, Sennaar siue Chaldea, aliqua pars Græciæ, Terra Israel, ad vsque Arabiam omnino Persis paruerunt. Romanis autem Italia, Germania, Gallia, Hispania, reliqua Græciæ pars, Ægyptus Palestina siue ora Iudeæ maritima. Sic ergò denuo Israëlitæ venerunt in potestatem Persarum.

Persæ initio dilexerunt Israëlitas temporibus maximè Vrsir, id est, Asſueri & Saporis regis, cuius diebus prodijt in mundum Manes, qui con- *Manes.* tendit

tendit duos esse Deos in vniuersitate, vnum viuificantem & bona efficientem, alterum mortem inferentem & vniuersa mala perpetrantem, commentusque legem Magis è corde suo euasit in gentem magnam. Occidit autem eum Sapor sapientia sua.

Præterea Persæ habuerunt regem Hormiz nomine, qui moriens vxorem grauidam reliquit, ex qua qui natus est, ipso partus die rex est declaratus. Vocarunt autē eam Baaram de nomine stellæ Martis sub qua natus fuerat. Habuerunt rursum magnos alios reges, qui omnes dilexerunt Israëlem, donec inualuit regnum Ismaëlitarum, qui Persas è cęli concauo deleuerunt.

Mahometani.

Hactenus ætates Amoraim, qui auctores fuerunt Ghemaræ siue decisionis Thalmudicæ, & Tannaim, qui auctores fuerunt Misna, siue Thalmudici contextus, ætates denique doctorum legis, qui viguerunt in æde sacra à diebus Zorobabelis & cæterorum, qui cum ipso ex exilio Babylonico ascenderunt, vsque ad extremum diem Rabbenæ, & Rab Simæ Rabbæ filij, quorū omnium anni sunt octingenti viginti septem.

Amoraim. Tannaim.

Exiterunt post illos magistri nostri Seboraim, quorum primus magister Iose, postremus magister Isana. Anni autem eorum centum octoginta septem.

Tertij doctores Seboraim.

Illos subsecuti Gheonim siue Thalmudici Iuris interpretes, quorū primus magister Hanina de Nehar paeod, postremus magister Hai Gaon, qui promouit legem in Israel supra cæteros Gheonim, adeo vt ad ipsius lumen incedant, qui vacant legis studio ab Oriente solis ad occasum vsque: Obijt autem anno millesimo trecentesimo quinquagesimo nono contractuum, id est, quatet millesimo septingētesimo nonagesimo octauo.

Gheonim, doctores quarti.

An. christ. 1121.

Hic finem habuerunt academię & Gheonim siue interpretes Thalmud. Nam etiam extincta sunt academiarum instituta, ad quas proficiscebantur Iudæi ex Hispania, toto occidente Africa, Ægypto, terra denique desiderij.

Sic Iudæam vocat.

Hactenus ex Cabbala Historica R. Abrahæ. Cætera enim in exemplari Hebraico Parisijs impresso deside tantur, quòd Venetianum à commodante citius repetitum sit, quàm vt transcribi totum à nobis potuerit. Hæc interim fruere. Cætera propediem accipies, quæ sunt velut Catalogus Doctorum & Rabbinorum illustrium. Nam integrum iam sumus consecuti.

ELDAD DANIVS HEBRÆUS historicus de Iudæis clausis; eorumque in Æthiopia Imperio.

Interprete eodem.

BENEDICTVS Deus Rex Regum, qui selegit Israëlē è cunctis nationibus, ac ei dedit legem & præcepta, illum segregās è septuaginta linguis, atque præcipiens, vt sexcenta & tredecim mandata seruaret, & singularim suo tempore firmiret custodiret. Ac sanè Israëlitæ quo tempore præ-

ſtiterunt voluntatem eius, iugum cuiuſquam externi non ſubiere, quouſque ſtetit Ieroboamus Nebati filius. Is primus peccauit & ad peccandum induxit Iſraëlitas, vt & cōflarint duos vitulos aureos, & diſtracti ſint ab imperio familiæ Dauidicæ. Coactis enim decem tribubus, iuſſit vt inſurgerent & prælio decernerent cum Roboamo & Ieroſolymitanis. His verò reſpondentibus, Cur pugnabimus aduerſum fratres noſtros, & aduerſum filium domini noſtri Dauidis Regis Iſraëlis & Iudæ? dixerunt Seniores, nullos illi eſſe in vniuerſis tribubus Iſraëlicis præſtantiores robore tribulibus Danis. Iraque confeſtim filios Danis iuſſit ille inſurgere & dimicare cū Iuda. Hi renuunt, ac teſtantur caput conſanguineorum, ſe non inituros prælium aduerſum fratres ſuos, nec fuſuros ſanguinem eorum fruſtra. Hoc affirmato extulerunt enſes, lanceas, arcus, ſeipſoque obtulerunt, vt potius morerentur & initēt bellum cum Ieroboamo, donec liberarit eos Deus à cæde fratrum ſuorū, & promulgarint præconis voce per totam tribum Daniam, Fugite, & egredimini in terram Ægypti. Deinde deliberantes de vaſtanda Ægypto, & interimendis cunctis habitatoribus eius, Principes his verbis dehortantur: Nonne ſcriptum eſt in lege, ne eam denuò reuiſamus? quomodo igitur nos deſcendimus in Ægyptum? Quin & conſilia agitabant de inuadendis Idumęis, Amalechitis, & Ammonitis: ſed cùm intellexiſſent conſignatum diuinis literis, quòd Dominus etiam prohibuiſſet, ne Iſraëlitæ poſſiderent terminum illorum, immiſit in eos Deus ſpiritum & conſilium optimum, vt ſcilicet ſuperarent flumen Phyſon, vectiq; camelis caſtra in Æthiopiam perducerent Illam nacti ſunt pinguem & cōmodam agris, vineis, hortis, paradiſis. Sed nec prohibiti ſunt à colonis, quin eam inhabitarent & fœdus cum eis pangerent, Vbi autē plurimis annis ſic apud eos egiſſent, Æthiopas tandem ſibi tributarios reddiderūt: creuerunt, multiplicatique ſunt mirum in modum. Præterea illò profectæ ſunt tres tribus Iſraëlicæ Neptalis, Gaddi, & Aſeris, & abeundo caſtra ponebant in deſertis, quouſque attigiſſent terminum eorum, & necaſſent plurimos Æthiopum, quā pater iter quatridui ad tranſuerſum tractum dierum totidem. Et etiamnum hodie aduerſus ſeptem imperia pugnant. hæ quidem ſunt quatuor tribus, Dania, Nephtalia, Gaddea & Aſerina, quæ caſtra fixerunt in Hauila anteriore †, vbi eſt aurum, in Goueis, Koueis, Aſueris, in regno Pheтueorum de imperio Horinóth, atque iniecerunt manus in ſuorum hoſtium ceruices.

† *vel, orientali.*

Annò quolibet prælio dimicāt aduerſus ſeptē hęc regnā & linguas, nēpe terrā Tuſigā, Kamtuā, Kohā, Marhugiā, Takūl, Bacmā & Kacuā, quæ ſunt trans flumina Æthiopiæ, vt impleatur vaticinium prophetarū, Vltra flumina Æthiopiæ, &c. His tribubus aurum eſt, argentū, lapides, oues, boues, cameli, aſini, magnâ admodū copiâ. Serunt, metūt, & habitant in tentorijs: proficiſcentes caſtra metātur è termino in terminū quatuor dierū iter longe & latè, nec figunt caſtra niſi vbi ſunt fruct⁹, agri, & vineę. Nomē regis eorū Huziel Mathielis: nomen principis magni Nicole⁹ ex filijs Aaliabi: nomen

Iſaia 18.

nomen autem iudicis eorum Abdan filius Misaelis de tribu Aserina. Porrò quatuor mortis genera, quæ vsitata sunt apud Senatores Iudęos, illic suo habentur loco. Quo verò tempore quærunt proficisci in militiam clangit pręco buccinâ, & exeunt omnes cum imperatore exercitus ad centum viginti millia equitum, & centena millia peditū. Earum quatuor tribuū vna quoq; mense exit in aciem, vbi & persistit tres totos menses: sub finem verò eorum, quicquid vexerit ex hostium spolijs, distribuit viritim cum tribu sua. Tribus Danis ex filijs Samsonis, tanquā arena maris in itinere quatuor dierum, robustos habet plurimos. Hi quo tempore pugnandum est, se in hanc sententiam mutuò cohortantur, Non honestum est fugari, pulchra est nobilitas, moriatur iuuenis & ne fugiat, roboret cor suū in Domino robore meo, spe mea, armis meis: in acumine gladij mei apud sese mirabitur spiritus meus, & ostendet gaudiū meum in acie. Equus mi, quoties duxisti captiuas puellas Æthiopiæ? Proinde laudātur prælij nomine, & ita se gerunt ad finem vsque trium mensium.

Lapidatio. Exustio, strāgulatio, cædes.

His vertentibus redeunt, & deferunt omnes manubias ad regem Huzielem. Is vniuersas diuidit inter omnes Israëlitas, qui in terra ipsorū habitant, atq, omnibus tribuit, qui modò sint partis Dominicę. Similiter tribus alijs mensibus succedit tribus Nephtalia, præliumq; gerit: tribus etiā alijs tribules Gaddei, donec compleantur menses duodecim, & reuoluantur ad initiū. Tribus Mosis legislatoris nostri iusti & serui Domini, quę illic nominatur tribus Ianus, conuersa est ab idololatria, & insistit timori Domini. Fluuius ingens cingit eos ambitu triū mensium, longè & latè tantundem quadratus. Ipsi habitāt in ędibus sumptuosis, ędificijs superbis & turribus, quæ & sibi ipsi construunt. Non est apud illos quicquam impuri, non auis, non fera, non iumentum, non animal noxium, ne musca quidem, aut vlpes, pulex, crabro, anguis, scorpio, canis, aut vllum quod nocere possit. omnia illic pura, vt oues, vt boues. Oues eorum bis quotannis fœtificant: bis seruntur & metunt. Illis horti, pomaria & omnium fructuum viridaria suppetūt, omne item genus leguminis, peponum, cæparum, aliotum, tritici, hordei, ac ex vno gignuntur centum. Sunt autem illi peritissimi fidei & religionis, docti in Misnâ, in Thalmud, in Agada. Talmud quod habent, linguâ sanctâ, pureque Hebraicâ descriptum est: & sic ipsi legunt quemadmodum Sapientes nostri, prout acceperūt ab ore Iosuæ Nunis filij, quē docuerat Moses, quem oraculū præpotentis Dei. Ignorant Magistros & Doctores, qui sub tēplo secundo fuerunt, eo quòd ad ipsos non peruerint, nec eos nouerint. Non aliam linguā, quàm sanctā norunt: religiosè abstinent vino Idolis libato, & ab eo quod grauiter cauerūt Doctores in lectionibus de iugulandis pecudibus, & de discerptis, iuxta hęc Scribarum verba, Obligat magis Moses doctor noster, quàm verba scribarū. Non iurant per Deum quandiu fruuntur vsura lucis huius, quin potius excandescunt in illum qui coràm iurarit, ac increpant eum in hęc verba, Paupérne es? quare indignè tractas nomen Domini ore tuo? omnia in ore tuo sunt: si buccella est,

Tradunt Hebræi, pro[le] Mosis susceptam à

Madianitide, adhæsisse religioni maternæ neglecto Iudaico cultu, & proinde eos inter prosapias non meminisse scripturā iam hic in Aethiopia cōuersa esse dicitur.

His continētur traditiones patrū, & sententiæ.

est, comede illam: si aqua, bibe illam: an nescis scelere iuramenti filios tuos mortuos, cùm adhuc essent parui? & ita hortantur omnes vt colant Dominum in metu & timore, in integritate cordis, quia filij Mosis serui domini protogant dies, ac viuũt centum annos aut centum viginti: nec filia filiúsve moritur viuente patre, sed perueniunt ad tres, aut etiam quatuor ætates. Videt pater filios, nepotes, & sobolem arantem, metentem & semper aliquid molientem, quòd nec seruos nec ancillas habeant. Officinam quisque excolit suam, suumque sumptum exercet. sunt illis domus quas claudant, nec id tamen faciunt, ne noctu quidem, quoniam inter se neque furem habent, neq; quemquam qui mali aut damni aliquid inferat. Quin etiam puellus agit greges inter quamplurimorum dierum, nec metuit quicquam à latronibus, aut malignis †, aut fera bestia, aut alio incõmodo, quòd cuncti sancti sint in puri. Leuitę occupãtur in lege & mandatis, & adhuc sunt in sacrificationib' Mosis legislatoris nostri, vt proinde omnia hæc illis dominus cõcesserit. Prętereà nullos homines vident, nec ab alijs videntur ipsi, sed se mutuò fruũtur quatuor hæ tribus, habitãtes vltra flumina Aethiopiæ, seque inuicem visunt & colloquuntur.

Dæmonibus

Leuitæ.

Fluuius autẽ sabbaticus eas circũluit, quod scribitur de illis in Esaia, Dicite vinctis, egredimini. Porrò apud eas magna est auri & argenti copia. Serunt linũ, educant vermes sericos, conficiũt speciosissimas vestes & tunicas instar Ægypticarum duplices & semel atque iterũ duplicatas, absq; numero. Latitudo fluuij sabbatici ducentorum est cubitorum circiter iactũ arcus. Fluuius ille plenus est arena & lapidibus absque aquis, sonitusque lapidum illorum perinde stridet, atque tonitru ingens, aut fluctus maris & spiritus procellosus, nocte auditur sonus eius ad iter dimidiati diei. Sunt ibi fontes, & confluunt omnes in lacum vnum, illis terra tota irrigua est. In illo lacu ebulliunt pisces, & eius ripis volitant aues omnis generis mundæ. Fluuius ille ex lapidibus & arena stridet totis sex diebus profestis, sabbatis autem quiescit atq; tranquillus est, statimque conscendit ignis per fluuij circuitũ à vespera sabbati ad exitum vsq;, & tantam emittit flammam, vt nullus ad illum accedere possit vel à semisse miliaris, quocunque tandem è latere. Ignis lambit quicquid circùm radices egit, illud cum terra extrahens.

Bombices.

Fluuius for san bituminosus, & asphaltites.

Quatuor hæ tribus Danis, Gaddi, Nephtalis & Aseris versantur cũ pecoribus suis iuxta ripam fluminis, vt detondeant oues suas. est enim terra spatiosa, plana, ac pura, vt nec tribulũ, nec olus inutile proferat. Cùm vidẽt tribum Mosis, congregantur ipsi, & consistũt in ora fluminis, clamandoque inquiunt, Fratres nostri tribus recti, nobis ostendite camelos, canes & asinos. vbi illi, Quàm longus est camelus iste, quàm longa ceruix eius, quam verò exigua cauda illius! atque alij alios appellant salutantque mutuò.

Venit autem ad nos iustus iste, cuius nomen Eldad de tribu Dania, superatis campestribus & locis planis, vt hęc nũciaret omnibus filijs Israëlis per terras dispersis, & afferret consolationes. Talis autem eius à fluminibus,

nibus Æthiopiæ egressio fuit. Ingressus est mare ipse, & alter de tribu Aseris, vt negotiaretur cum nautis, & ab illis vestes atque ornamenta emeret. Ingressi verò sunt ambo paruam cymbam vnà cum pueris suis, factoq; naufragio intempesta nocte parauit Dominus duobus his viris tabulam. Hac abrepta fluitarunt in pelago, donec eijcerentur ad populum quendam, nomine Amargum. Hi Æthiopes sunt, nigriores coruo, statura proceri, humana carne vescuntur. Cùm sustulissent iustos hos, alterum, quia pinguis erat & valens, delicatusque admodum, correptum protinus comederunt, cùm tamen ipse viuus, clamitans flensque diceret, Hei matri meæ corporis mei animati causa, & quoniam dedidit me peccator morti mirabili. edũt enim Æthiopes carnẽ meam. Illum pium vbi deuorassent, traxerunt Eldadem Danium, de quo loquimur, & imposuerũt ei collarium, vt assetuatus pinguesceret atque obesior redderetur. erat enim infirmus & macer. Præbebãt autem illi cibum affatim, quem etiã comedebat, diu apud eos manens, quousq; dominus ad salutẽ ipsi eluxit. Nam irruerũt à regione altera copiæ in hos Æthiopas, captiuosque duxerunt eos, diripuerunt, necarunt in illius captiuitatis æstu. Captus etiam est iustus his Danius, fuitq; apud eos (colebant autem impij illi ignem) annos quatuor, donec perducerent illum ad regionẽ Asin, & eum emeret Iudæus quidã triginta duobus aureis. Nauigauit mare quousq; continentẽ attigisset, & incidisset in tribũ Issacharis.

Illa accolit montes abyssi*, qui subiacent Mediæ & Persidi, diligens obseruatrix legis huius, Ne recedat liber legis ab ore tuo. Nullius dominatũ fert, preterquàm Dei: cum nullo mortaliũ dimicat aliâ, quàm legis; pugnâ: summa pace & trãquilitate viuit, absq; aduersario, absque occursu malo: incolit quadratũ spatium itineris dierum decẽ, in quamcunq; voles partẽ. Illi est magna vis pecoris, camelorum, asinorũ, seruorum, & ancillarũ. Non aliud armorũ genus gerit, quàm cultrum, mactationis causa. Fideles sunt, abhorrent ab oppressione & rapina: sed & serui eorũ ita fidi sunt vt ad inuentũ in via magnũ diuitiarũ pondus nõ adijciant manus. Inter eos agunt qui adorent ignẽ, & accipiant in vxores matres sorores ve. Non illic est in vsu cultura terræ: non metunt, non colunt vineas, sed omnia argẽto emunt. Iudicem & principem habẽt Naason nomine: quatuor mortis genera senatoria exercent. Loquuntur linguâ sanctâ, itẽ Persicâ, & Arabicâ.

*immanis altitudinis.

Deut. 31, Ios. 1.

Filij autem Zabulonis siti sunt ad Pharanis montes, & ad viciniã illorum accedunt: figũt tabernacula pellicea, à prouincia Agheamiá ad flumen vsque Euphratis. Tribus Rubenis è regione eorum, à tergo eorundẽ Pharanis montium. Inter eos pax est & amor, simulque procedunt in aciẽ, obsident vias, ac omnia spolia diuidunt, grassanturque per viam Persidis & Babylonis. Dapaleonus cameli apud eos duobus argenteis emitur. Loquũtur linguâ Cedaris seu Arabica: penes eos scriptura est, Misná, Talmud, Agadá. Singulis sabbatis incipiunt Homilias linguâ sancta, & sententias patrum eadem linguã.

Ephraimus & dimidia tribus Menassis ibi est, in montibus austrinis,

prouincia Mesugá, cuius homines retrico sunt vultu & subnigro, possident equos, intercipiunt itinera, nemini parcũt. Non illis aliunde victus, quàm ex præda, strenui sunt bello, quisque eorum centum fundit. Tribus Simeonis & dimidia tribus Iudę in terra Cozerimorum absq; summa & numero, recipiunt tributum à viginti quinque Regnis, atque pars Ismaëlitarũ pendit illis rributum. Cæterùm iustus hic qui ad nos venit nomine Eldad filius fuit Maali, filij Ezechielis, filij Ezechiæ, quẽ genuit Halon, quem Abner, quẽ Semaia, quem Hapser, quem Oggus, quem Elcana, quem Hillel, quem Ephraimus, quem Tobia, quem Peratus, quem Onan, quem Naaman, quem Taamus, quem Tadmis, quem Onamus, quem Gaul, quem Salad, quem Calebus, quem Amramus, quem Derus, quẽ Abdia, quem Abrahamus Iosephi filius, filij Mosis, filij Iacobi, filij Kephuris, filij Arielis, filij Aseris, filij Iobi, filij Salemi, quẽ procreauit Elius filius Aaliebi, filij Ahisamacis, filij Hosmi, filij Danis, quem sustulit Iacobus parẽs noster. Deus optimus rer quaterque beatus in æternitatem omnem, qui has pias consolationes declarauit nobis de fratribus nostris decem tribubus, recolligat dispersionem nostram è quatuor terrę plagis in ædem sanctuarij cũ eunctis Israëlieis socijs. Amen. Misit literas has doctor Eldad in Hispaniam anno 43.† Fuit autem hic plenus lege & mandatis Dei. Sibi assidentibus à diluculo ad vespetam non desinebat linguâ suâ sensa legis exponere ideomate sancto. eius oratio dulcior erat melle & apum fauo. Deus benedictus dignam illi mercedem hoc & futuro sæculo rependat. Amen.

Intersecāt, coupent les chemins,

† Qui est à christo 12e 3. Nam secũdum Hebræorum calculum, quinq; annorum millia ab orbe cõdito (quẽ ipsi numerum hodie compendij causa supprimunt) incidère in annũ christi 1140. Danius igitur abhinc annos ducentos se-

QVÆ DE HIS CÆTERI sentiant testimonia aliquot.

HEBRÆI constanter Iudæos, quos clausos nominant, fluuio sabbatico tanquã mœnibus circumcludi tradunt. Nostri magis clausos appellari putant à montibus circumpositis. In Ezra lib. 4. est aliquid tale de 10. tribubus. De his Abben Ezra in octauum caput Canticorũ, Cùm congregabitur ecclesia Israëlica, dicet reliquam adhuc esse sororem vltra flumina Æthiopiæ. & R. Selomo in 27. Esaiæ & venient qui perierint in terra Assur, quia inde (inquit) dispersi sunt intra fluuium sabbaticum.

Elias in Tisbite, Sabbaticus fluuius est, quem dicunt omnibus diebus hebdomadis, dempto sabbato, currere & mouere immanes lapides, vt tranati non possit. Hæc verò causa, ob quam decem tribus, quę illic interceptæ sunt, non inde exeant, præsertim cùm non liceat violare sabbatum. Vocarunt autem eum Sapientes sabbaticum ob cessationem eius in sabbato.

R. Moses Ben Naaman videtur ponere in Media aut Mesopotamia. Is enim scribit, citante ibidem Elia, fluuium sabbaticum illum esse, quem scriptura vocat Gozan, ad quem Assyriorum Salmanazar vastata Samaria Israëlitas trãstulisse scribitur 4. Reg. 17. & 19. Quod fermè patrocinatur Iosepho, cuius hæc est sententia lib. 7. cap. 13. de bello Iudaico. Fluuius sabbaticus per totam hebdomadam lapides trahit, & sabbato quiescit, immò verò exarescit, siccumque locum præbee, deinde quasi nulla mutatione facta, die sequenti similis

Ptolagint. nonẽ fuit

Abben Ezra.

Elias.

R. Moses.

Iosephus.

Plinius.

ſimilis exoritur. Eſt autem inter Arcas & Raphaneas regni Agrippæ ciuitates.

Plinius lib.31.cap.2.de Nat.hiſt. In Iudæa riuus ſabbatis omnibus ſiccatur. vbi Iudeæ nomine videtur deluſus, dum non eam intelligit cui Iudæi tranſlati dedêre appellationem, ſed quæ eſt in Paleſtina.

Orontius in ſuo corde Geographico illos ſubijcit circulo arctico vltra glaciale pelagus, eiſque vndique montes circumijcit. alij collocant ad mare Caſpium, nonnulli ad Seras & Indos. Sed & noſter Danius quoſdam ponit iuxta Mediam & Perſidem, Indiam verſus, quoſdam in Æthiopia. Tam diſſecta eſt miſerorum Iudæorum ob fuſum piorum ſanguinem diſpertio. Hanc Deus ſui cum Abrahamo, Iſaaco, & Iacobo fœderis memor, ad Chriſtum Dominum noſtrum per fidem & agnitionem Euangelij colligat, & ad Eccleſiæ ſanctum concilium miſericordiæ ſuæ viſceribus ſociet. Amen.

Deo honor, laus, gloria.

DE CHRISTO CAPVT *vndecimum de legibus Regum & præliorum, ex Deuteronomio R. Moſis Maiëmonis filij, pagina. 763.*

REX Chriſtus ſuo tempore extabit, reſtituet regnũ Domus Dauid iuxta antiquam dignitatem in priſtinum dominiũ, ædificabit templum ſacrum, congregabit diſperſos Iſraëlitas. Eius diebus reſtituentur iudicialia omnia, vt cùm antiquitus offerebant oblationes, celebrabant remiſſionis annos atq; Iubileos, iuxta omnia mandata, quæ in lege tradita ſunt. Quicunque autem non expectat aduentum ipſius, is non modò reliquos prophetas negat, ſed etiam legem ipſam ac Moſem doctorem noſtrum. Nam certè lex conteſtatur de eo, cum inquit, Et reducet domin' Deus tuus captiuitatem tuam & miſerebitur tui & reſtituet & congregabit te &c. Etiam ſi fuerit diſperſio tua in extrema terræ, adducet te Dominus, &c. Illa autem verba, quæ explicantur in lege, complectuntur quæconque dicta ſunt ab vniuerſis Prophetis. Quin etiam in hiſtoria Balaam hæc tanguntur ac ibi viticinatio eſt de duobus Chriſtis, de priore, id eſt, Dauide, que ſeruauit Iſraëlem de manu hoſtium ipſius, & poſteriore, qui è poſteris ipſius exorietur, & ſaluabit Iſraëlem de manu filiorum Eſau. Illic igitur ait, *Videbo eum, ſed non modo*, de Dauide, *intuebor illum, ſed non prope* de rege Chriſto. *Orietur ſtella ex Iaacob*, nempe Dauid, *& conſurget virga de Iſrael*, Rex Chriſtus. *Et percutiet duces Moab.* Dauid, de quo in libris Regũ ſcriptura narrat, Et percuſſit Moab, & menſurauit eos funiculo. *Vaſtabitque omnes filios Seth*, Rex Chriſtus, de quo Zacharias, & dominatio eius à mari vſque ad mare. *Et erit Idumea poſſeſſio eius*, Dauidis ſcilicet, Nam ſic ſcriptum eſt, Et facti ſunt Idumei Dauidis ſerui &c. *Hæreditaſque Seir cedet inimicis ſuis*, Regi Chriſto. Siquidem ſcriptum, Et aſcendent ſaluatores in montem Sion iudicare montem Eſau. Præterea de vrbibus refugij in deuteronomio legitur,

Deut 30. Deut. 4. Num. 24. 2. Reg. Zach. 9. 2. Reg. 8. Abd. 1. Deut. 19.

tur, Si dilatauerit Dominus Deus tuus terminum tuum, adijcies adhuc tres vrbes &c. Arqui nunquam istud impletum repetitur. Cùm ergo Dominus nunquam aliquid inaniter & frustra præcipiat, necesse est istud tandem aliquando impleatur. Quod ad prophetarum testimonia attinet res non eget probatione, quoniam vniuersi eorum libri huiusmodi prædictionibus pleni sunt.

Cæterum ne arbitreris regẽ Christum necessario effecturum signa & prodigia, aliquid innouaturũ in mundo, viuificaturum mortuos, aut quippiam huiusmodi, quæ Fatui dictitant. Nam rem non ita habiturã ex eo apparet, quòd R. Akba, sapientissimus omnium Thalmudicorum cum esset, fuit armiger Barcozbæ Regis & persuadere voluit eum esse regem Christum, sicque ipse existimauit, itemque cuncti ætatis illius sapientes, donec ille occideretur scelerum nostrorum causa. Nec prius cognitũ est eum non esse Christum, quam occisus fuit. Atqui non requisiuerunt ab ipso sapientes signum vllum aut prodigium. Cuius rei fundamenrum est, quia legis nostræ ceremoniæ & iudicia sancita sunt in perpetuum, citra temporis determinationem, nec fas ei quicquam addere, vel demere. Ac quicunq; addit aut detrahit, aut etiã transformat vultum legis, deducitque verba præceptorum de sua simplici intelligentia & mente, iste quidem profectò vanus est, impius, Epicureus denique.

Fatua ratio

Si igitur exoriatur Rex de domo Dauid, qui meditetur in lege, se occuper in preceptis more Dauidis patris sui iuxta prescripta vtriusq; legis id est, scriptæ & traditione acceptæ, inflectat vniuersum Israelem ad ambulandum in ea eiusq; ruinas instaurandas, gerat postremò prælia Domini, iste certè citra controuersiam erit Christus, siquidem in ijs, quæ fecerit, fortunetur, ac superet vniuersas nationes finitimas, & ædificet sacrũ templum in suomet loco, & cõgreget dispersos Israëlitas. Talis proculdubio Christus erit. Quod si non vsque eò fortunetur, aut si occidatur, certũ est non eum esse, quem expectare iussit lex. Quin potius velut vnus habendus erit eorum omnium Regum familiæ Dauidicæ, qui perfecti quidem & tecti extiterunt, sed tamen mortui sunt promissionibus nondum expletis, quem Dominus non nisi existere fecerit vt, per eum probaret multos. Siquidem scriptum in Daniele, Et de intelligentibus ruent, vt conflentur per ea, & purgentur, & dealbentur, vsque ad tempus præfinitum, quia tempus ad constitutum erit.

Qualis Christus Iudæorum.

Dan. 11.

De illo autem qui Christus existimatur atque occisus est in Hierosolymitana curia iam prædictum est in eodem Daniele his verbis. Filijque præuaricatorum populi tui extollentur vt impleant visionem & corruent. Et certe inde ingens natum est scandalum. Nam cuncti prophetæ prędixerunt Christum redempturũ & seruaturum Israel, collecturumque eorum dispersionem, confirmaturum deniq; illorum legem. Iam iste causam præbuit, vt periret Israel, dispergerentur eius reliquiæ, humilis & abiectus efficeretur, peruerteretur lex, errore imbueretur maxima mundi pars, coleretur alius præter Deum. Verum cogitationes Dei vniuersitatis ef-

Christum nostrum intelligit.

Ibid.

tis effectoris atque opificis non possunt ab hominibus comprehēdi. Neque enim viæ ipsius, sicut viæ illorū, neque cogitationes ipsius sicut cogitationes illorum.

Mahometem pseudo prophetam intellige.

Præterea huiusmodi omnia itemque eius, qui extitit post eum, non pertinent nisi ad parandam viam regi Christo & ad disponendum vniuersum mundum, vt pariter Deum colat.

Sopho. 38.

Est enim scriptum in Sephonia, Quia tunc reddam populis labium electū. vt inuocent omnes nomen Domini & seruiant ei humero vno. Ecquonā pacto id? Iam oppletus est mundus vniuersus rumore Christi & verborū legis atque præceptorum Dei, quin etiam hæc diffusa sunt per remotissimas insulas & populos innumerabiles tam mente quam carne incircumcisos, qui vltro citroque verbis istis inter se conferunt de arcanis liges, dū alij dicunt præcepta legis vera esse quidē sed desijsse hac tempestate, neque esse in vsu, alij autem illis res arcanas designari nec esse simpliciter intelligenda, sed iam venisse Christū qui eorum arcana declarauerit & patefecerit. Cùm ergò emerserit Christus verè, prospere processerit & eleuatus exaltatusque fuerit, tum de repentè conuertentur omnes & suum errorem agnoscent.

Caput duodecimum illarum legum de Regibus.

NE in animum tuum inducas tēpestate Christi quicquam defecturū è cursu mundi, aut aliquid immutandum è primo naturæ opificio atque ordine, sed mundum pro suo more & cursu administrandum scito. Ac id quod in Esaia dictum est, Et habitabit lupus cum agno & pardus cum hędo stabulabitur, figurata est locutio & tropica, qua significatur Israëlitas versatutos confidenter cum impijs aliarum nationum mundi, quæ comparantur lupo & pardo. Alibi quippè dictum, lupus vespertinus vastabit eos, & pardus vigilans super ciuitates eorum. Præterea conuertendos esse per pœnitentiam omnes ad veram legem & doctrinam, item non direpturos neq; nocituros, sed manducaturos rem permissam pacatè & tranquillè cū Israële. Scribitur enim eodem Esaiæ loco, Et leo sicut bos paleam comedet. Idem iudicium de consimilibus verbis, quę ad res Christi pertinent, sunt enim figuratæ parabolicæque locutiones. Diebus autem Christi intelligetur cuiusnam rei sint parabolæ, quamq; rem designēt.

Esai. 11.

Hiere. 5.

Esai. 11.

Itaque sapientes nostri, inter mūdum hunc, inquiunt, & tēpora Christi nullum plane discrimen prȩter tyrannidem Imperiorum. Ac videtur è simplici contextu oraculorum Propheticorum initio dierum Christi futurum prælium Gog & Magog, & ante illud prælium emersurum principem Israëli, vt præparet cor eius. Est enim prædictum, Ecce ego mitto vobis Eliam Propheram ante quam veniat dies Domini magnus & terribilis. Porrò non est venturus vt polluat purum, aut vt purget impurum, neque vt deprauet homines, qui valde recti sunt, aut vt rectos efficiat eos, qui valde deprauati sunt, sed potius vt pacem afferat mundo. Nam hoc significatur sequentibus Malachiæ verbis, Et conuertet corda patrum in filios.

Mal. 4.

Lapis lactus in illud Euangelij Ioan. 9. vt ut qui non vident videant, et qui vident cæci fiant.

Con-

Consimiliter Sapientum aliqui asseuerant ante aduentum Regis Christi venturum Eliam. At omnia verba hæc atque eiusmodi nemo scit, quo pacto euentura sint, donec re fuerint cóprobata. Talia enim abstrusa sunt apud Prophetas. Præterea sapientes ex verbis nullam habent traditionem maiorum, nisi quatenus è versuum sacræ scripturę pondere dijudicate possunt. Quocirca inter se quidē discrepant de huiusmodi rebus, sed ordines euentuum rerum allarum, & minutæ circunstantiæ non sunt de fidei summa, sed nec quisquam laborat de verbis Hagadoth, neque moratur verba Middrashoth, quæ cōmemorantur de his rebus & similibus, neque reponit in fidei principijs & capitibus, vt quæ neque promoueant charitatem, neq; timorem. Similiter non supputandos temporū fines docuerunt sapientes nostri his verbis, Efflet anima eorum, qui fines supputant, sed præstoletur & credat in vniuersum verbis scripturæ, quemadmodum explicauimus.

Hagadoth & Midrasioth allegoricæ interpretationes Rabbinorū.

vel suffla animam.

Tempestate Regis Christi, cùm disponetur eius imperium & congregabuntur ad ipsum vniuersi Israëlitæ secundum familias censebuntur omnes iuxta præscriptum ipsius, instinctu Spiritus sancti, qui super eo requiescet. Nam prædictū à Malachia, Et sedebit conflans & purgabit omnes filios Leui. Filios scilicet Leui in primis purgabit & dicet, hic de prosapia est sacerdotali, iste de Leuina, remouebitque eos qui non sunt de gentilitate & familia Israelis. Hoc enim Ezras significat, dum inquit, Ait Ather Sata eis vt non comederent de sancto sanctorum, donec surgeret sacerdos ad Vrim & Thummim.

Mal. 3.

Esra 2.

Ecce didicisti instinctu spiritus sancti omnes, qui in possessionis ius admittuntur, tum in suam gentilitatem reducendos, tum declaraturos primum sui generis auctorem. Cæterum Christus non distinguet gentilitates nisi in tribus. Declarabit enim hunc ex hac esse tribu, illum ex altera. Non item dicet vnum esse spurium, alterum seruum. Æquum quippe est, vt familia quæ obscura est, occulta ignotaque maneat. Nec verò prophetæ & sapientes nostri desiderarunt dies Christi, vt imperium haberent in nationes huius mundi, & exteris gentibus imperirarent, neque vt ipsos populi alij extollerēt, sed nec vt ipsi esculentis fruerentur & voluptatibus & gaudijs, verum vt vacui essent ad legis studium, neque haberent durum herum & interpellatorē qui desistere iubeat, quò possent vitam futuri sæculi promereri, quemadmodum ostendimus in tractatibus de pœnitentia.

Illo autem tempore nulla ibi erit fames, nullum bellum, nulla æmulatio, nulla lis & contentio, felicitas enim abundè affluet, ac omne deliciatum genus instar pulueris obtinebitur. Mundus, quàm latè patet, non nisi occupabitur in Deo cognoscendo. Quocirca Israëlitæ sapientia valde erunt insignes ac res arcanæ atque abstrusæ omnibus innotescēt, qui & consequentur sui summi opificis notitiam pro humanis viribus. Nam replebitur terra cognitione Domini, sicut aquæ mare operientes.

Esa. 11.

Benedictus Deus misericors, qui adiuuit nos.

SCRI-

SCRIPTVRÆ, IN QVIbus Chaldæus Paraphrastes interecit nomen Meßiæ siue Christi præter literam Hebraicam explicationis gratia, ex Methurgeman Eliæ Leuitis, in Radice משח, vnxit. Obseruatio diligens, erudita & perutilis, vt in pusillo quasi speculo, consideremus, quot locos vetus Synagoga citra controuersiam acceperit de Christo. Eos nimirum, quot Christiani de eodem exponimus, etiam hostium nostrorum confeßione.

Gen. 49. NON auferetur sceptrum de Iuda, & dux de fæmore eius donec veniat Silo. Chald. donec veniat Christus. Num. 24. Orietur stella ex Iacob, & consurget virga de Israel, Chald. Et magnificabitur Christus.

3. Reg. 4. Et disputauit super lignis à cedro, quæ est in libano, vsque ad hisopum, quæ egreditur de pariete.

Chald. Et vaticinatus est de regibus domus Dauid qui regnaturi erant in hoc mundo & in mundo Christi.

Isa. 4. In die illa erit germen Domini in magnificentia & gloria. Chald. in die illa erit Christus Domini in lætitia.

Isa. 11. Et egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet.

Chald. Et Christus de filijs filiorum eius orietur.

Isa. 9. Et vocabitur nomen eius admirabilis, consiliarius, Deus fortis, pater futuri seculi, princeps pacis.

Chald. Christus pacis.

14. De Radice colubri egredietur regulus. Chald. egredietur Christus.

16. Emittite agnum ad dominatorem terræ de petra deserti ad montem filiæ Sion.

Chald. ascendete facite tributa ad Christum Israëlis qui roborabit, propterea quod fuerunt in deserto, montem congregationis Sion.

Ibidem. Et præparabitur in misericordia solium, & sedebit super eum in veritate, in tabernaculo Dauid iudicans &c.

Chald. tunc Christus Israëlis præparabit in bono thronum suum, & sedebit &c.

Isa. 20. In die illa erit Dominus exercituum corona gloriæ & sertum exultationis residuo populi sui.

Chald. In die illo erit Christus Domini exercituum in corona lætitiæ, &c.

Isa. 52. & 53. Ecce intelliget seruus meus, exaltabitur & eleuabitur & sublimis erit valdè &c. Non est ei species neque decor &c.

Nota Chaldæum hunc Isaiæ sectionem exposuisse de Christi tum exaltatione tum perpeßione.

Chald. Ecce prosperabitur seruus meus Christus & eleuabitur &c.

Hier. 30. In ciuitatibus Iuda adhuc transibunt greges ad manum numerantis.

Chald. In vrbibus Iuda adhuc transibit populus per manum Christi.

Ibid. & 23. In diebus illis & in tempore illo germinare faciam Dauid germen iustitiæ & faciet iudicium & iustitiam in terra.

Chald. Dauidi germinare faciam Christum Iustitiæ.

Mich. 4. Et tu turris gregis nebulosa filia Sion vsque ad te veniet & veniet potestas prima, regnum filiæ Hierusalem.

Cald. Et tu Christe Israëlis, qui abscondêris propter debita Synagogæ Sion, ad te peruenturum est regnum,

peccata.

gnum, & restiuetur imperium pristinum regni Synagogæ Hierusalem.

Mich. 5. *Et tu Bethlehem Ephrata paruula es in millibus Iuda. Ex te mihi egredietur qui sit dominator in Israel, & egressus eius ab initio à diebus æternitatis.*

Chald. Et tu Bethlehem Ephrata veluti paruula es vt numereris in* millibus domus Iuda. Ex te coram me exibit *Christus* vt exerceat imperium in Israëlem, cuius nomen ab antiquo dictum est à diebus sæculi.

*in familijs

Abac. 3. *Ego autem in Domino gaudebo & exaltabo in Deo* Iesu meo.*

*salutis meæ.

Chald. Tunc in signo & redemptione, quam facies *Christo* tuo & reliquijs populi tui, qui erit superstes, confitebuntur his verbis. dixit Propheta, Et ego in verbo Domini gaudebo, exultabo in Deo, qui operatus est redemptionem meam.

Zach. 3. *Ecce ego adducam seruum meum* Orientem.*

*germen.

Chald. seruum meum *Christum*.

Zach. 4. *Et educet lapidem primarium,* & exæquabit gratiam gratiæ eius.*

*plausus, gratia, gratia illi(sit).

Chald. Et reuelabit *Christū* suum, cuius nomen vocatum est ab antiquo & dominatum tenebit in vniuersa regna.

Zach. 6. germen. *Hæc ait Dominus exercituum dicens, Ecce vir Oriens nomē eius. Et subter eum orietur & ædificabit templum domino.*

Chald. Hæc dicit Dominus exercituum, Ecce vir, cuius nomen *Christus*, reuelabitur, & magnificabitur, & construet templum Domino.

Zac. 10. *Quia visitauit Dominus exercituum gregem suum, domum Iuda & posuit eos quasi equum gloriæ suæ in bello.*

Ex ipso angulus & ex ipso egredietur omnis exactor simul.

Chald. Quia recordatus est Dominus exercituum populi sui, domus Iuda & ponet eos sicut equos roboris, quorum gloria est in prælio. Ex eo † rex ipsius, ex eo *Christus ipsius*, ex eo robur belli eius, ex eo magnificabuntur omnes rectores eius simul.

† Iuda vel Deo.

Psal. 21. *Domine in virtute tua lætabitur rex & super salutare tuum exultabit vehementer.*

Chald. Domine in fortitudine tua magnificabitur *rex Christus*. & in redemptione tua quam plurimum iubilabit.

In alio exemplo lætabitur.

Ibid. *Quoniam rex sperat in Domino & in misericordia altissimi non commouebitur.*

Chald. propterea quòd rex *Christus* sperat in domino &c.

Psal. 45. *Speciosus forma præ filijs hominum, diffusa est gratia in labijs tuis, propterea benedixit te Deus in æternum.*

Chald. Pulchtido tua rex *Christe* exuberat præ filijs hominum, Positus est spiritus Prophetiæ in labijs tuis, propterea benedixit tibi Deus in sæculum.

Psal. 61. *Dies super dies regis adijcies, annos eius vsque in diem generationis & generationis.*

Chald. Dies super dies venturi sæculi *Christi* Regis adijcies, annos eius sicut ætates præsentis sæculi & ętates sæculi futuri.

Ibid. *Sic Psalmum dicam nomini tuo in sæculum sæculi, vt reddam vota mea de die in diem.*

Chald. tunc collaudabo nomen tuum in sæcula, cum reddam vota mea, in die redemptionis Israel & in die, quo magnificabitur *Christus* Rex, vt regnet.

Psal. 72. *Deus iudicium tuum regi da, & iustitiam tuam filio Regis.*

Chald.

† Vias, modos, rationes.

Chald. Deus † leges iudiciorum tuo regi *Christo* da, & iustitiam tuam filio Dauidis regis.

Psal. 80.

Respice de cælo & visita vineam istam, & perfice eam quam plantauit dextera tua, & super filium hominis, quem firmasti tibi.

Chald. Respice de cælo & vide, & recordare in miserationibus, vineæ istius & operis, quod statuit dextera tua & super regem *Christum*, quem roborasti tibi.

Cant. 1.

Si ignoras tibi ô pulcherrima inter mulieres, egredere & abi post vestigia gregum tuorum, & pasce hædos tuos iuxta tabernacula pastorum.

Chald. Deus omnibus modis benedicendus dixit Mosi prophetæ. Si illis (qui persequuntur populum domini) exultatio fuerit percutere Synagogam, quæ similis est puellæ speciosæ, quam diligit anima mea, ambulet illa in vijs iustorum, & ordinet preces iuxta * præscriptum rectorum suorum, & pastorum ætatis illius, atque doceat filios suos, qui similes sunt hœdis caprarum, vt proficiscantur in ædem Synagogæ & in locum concionis & studij. Sic merito illorũ operum pascentur in exilio, quo vsq; mittam *Christum* Regem, qui regat & ducat eos placide & quiete ad tabernacula ipsorum, id est, ædem sanctuarij, quam ædificarunt illis Dauid & Salomon pastores Israëlis.

* os.

Ibid.

Tigna domorum nostrarum cedrina, laquearia nostra cupressina.

Chald. Ait Salomon Propheta. Quam decora ædes sanctuarij quæ ædificata est * per manus meas, ex arboribus cedrinis; Atqui speciosior multo erit ædes Sanctuarij, quæ ædificanda est, diebus regis *Christi*, eius trabes erunt è cedris paradisi * Eden, & laquearia è cupressis, * Sagis, & Surbanis.

* mea opera.

* Voluptatis

* Rarissima & preciosissima genera cedrorum esse dicunt.

Cant. 4.

Duo vbera tua sicut duo hinnuli capreæ gemelli, qui pascuntur in lilijs.

Chald. Duo redemptores tui, qui te redempturi sunt *Christus* Dauidis filius & *Christus* filius Ephraim, similes sunt Mosi & Aaroni filijs Iocabed, qui comparantur duobus hinnulis gemellis capreæ, & pascebant populum domus Israel merito suo, quadraginta annis in deserto, Manna & auibus altilibus & aquis putei Mariæ.

Duos Christos constituũt ob duplicem aduentũ Christi, dum nesciunt distinguere inter Christũ patientem, & triũphantẽ.

Cant. 7.

Mandragoræ dederunt odorem in portis nostris, Omnia poma noua & vetera dilecte mi seruaui tibi.

Chald. Cum placebit Domino redimere populum suum ab exilio, dicetur Regi *Christo*. Iam expletus est finis exilij, & merita iustorum fragrant coram me, sicut odor balsami, & sapientes ætatum affixi sunt portis collegij Theologici, occupantes se in verbis librorum, præsertim legis. Nunc igitur surge, & suscipe regnum, quod destinatum est tibi.

Cant. 8.

Quis mihi det te fratrem meum, sugentem vbera matris meæ, vt inueniam te solum foris, deosculer te, & iam me nemo despiciat.

Chald. Illo autem tempore apparebit rex *Christus* Synagogæ Israel, & dicent ei filij Israel, Adesdum, esto nobiscum pro fratre & ascendamus Hierosolymam & sugamus tecum sensus legis, quemadmodum sugit infans vbera matris suæ. Quoniã etiam omni illo tempore, quo vagus eram & extorris à mea patria, modò recordarer nominis Dei magni &

ttaderem animam meam pro diuinitate ipsius, populi exteri non me contemnebant.

Ibid. *Apprehendam te & ducam in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ, ibi me docebis, & dabo tibi poculum ex vino condito, & mustum malorum granatorum meorum.*

Chald. Deducam Rex *Christe* & introducam te in ædem sanctuarij mei, ac illic me docebis timere Dominũ, & ambulare in semita ipsius. Illic etiam † instruemus epulum Leuiathã, & bibemus vinũ vetus (generosum & præstans) quod in suis racemis asseruatur à die, quo orbis procreatus est, & fructus malorum granatorum, qui parati sunt iustis in paradiso Edem.

q.d. De Leuiathan, sa tana triũphabimus.

Ibid. ad finem orationis totius libri postrema. *Adiuro vos filiæ Hierusalem, ne suscitetis neque euigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit.*

Chald. Dicet Rex *Christus*, Adiuro ego vos populi mi, domus Israel, cur contenditis cum populis exteris de exeundo exilio, & quare rebellatis in copias Gog & Magog, expectate quæso paulisper, dum deleantur populi qui venerunt dimicatum aduersum Hierusalem. Nam postea vestri recordabitur Dominus orbis iuxta miserationes, quibus prosequi solet iustos, placebitque ipsi vos redimere.

Ruth. 1. *In diebus vnius iudicis, quando iudices præerant facta est fames in terra.*

Chald. Temporibus quibus præerant iudices facta est vehemens fames in terra Israel. Decem autem fames insignes decretæ sunt de cælo, vt sint in mundo, à die orbis conditi vsque ad aduentũ *Christi* ad castigãdos habitatores terræ, quarum decima in illius dies incidet, eritque fames non edendi panem, aut sitis bibendi aquam, sed audiendi Verbum prophetiæ, quæ à conspectu domini manat.

Ruth. 3. *Et rursum expande, inquit Booz, pallium tuum quo operiris, & tene vtraque manu. Qua extendente & tenente, mensus est sex modios hordei & posuit super eam & ingressus est ciuitatem.*

Chald. Rursum dixit, præbe peplũ, quo conuolueris & prehende illud. Qua apprehendente mensus est sex sata hordei & humeris ipsius imposuit. Immissum autem est ei diuinitus robur ad portanda ea. Iaque protinus dictum est spiritu prophetico, exorituros ex ea sex iustos, quorum singuli benedicerentur sex benedictionibus, Dauid, Daniel, tresque socij ipsius & *Rex Christus*. Ingressus autẽ est Booz vrbem.

Lament. 2. *Vocabis quasi ad diem solennem qui terrebant me de circuitu, & non fuit in die furoris domini qui effugeret & relinqueretur.*

Chald. Clamabis libertatem populo tuo domui Israel per *Christum*, quemadmodum fecisti per Mosem & Aaronem in die Paschæ, quo cõgregati sunt adolescentuli mei vndique omni ex loco, in quo erant dispersi, die quo ardebat vehementia furoris tui ô Domine, nec illis erat liberatio & reliquiæ.

Lament. 4. *Completa est iniquitas tua filia Sion. Non addet vltra, vt transmigrare te faciat.*

Chald. Postea finire facies iniquitatem tuam ô Synagoga Sion, & redimeris per *Christum*, & Eliam sacerdotem magnum. Nec addet vltra Dominus, vt in captiuitatem amandet te.

Ecclesiast. 1.

Non est priorum memoria, sed nec eorum quidem, quæ postea futura sunt, erit recordatio apud eos, qui futuri sunt in nouissimo.

Chald. Non est memoria præcedentium ętatum, sed nec sequentium erit recordatio apud eos, qui erunt diebus *Regis Christi.*

Hæc etiam inuenimus in Targhum siue interpretatione Hierosolymitana.

Hæc Hierosolymitana in Pentateuchi insigniores locos interpretatio valde vetusta est & lingua aliquantum à cæteris Hebrææ dialectis discrepante. Propter antiquitatē magnę est authoritatis apud Iudæos. Quoniam autem mysterijs excellit breui, si Dominus fauerit, eam in Latinum conuersam in commune proferemus. Quæ sequuntur ab Elia de Christo obseruata tibi prægustamenti vice sient. Ipsum conteret caput tuum. & tu conteres calcaneum eius.

Gen. 3.

Targhum Hierosf. Cùm filij mulieris attendent ad legem & seruabunt mandata, insidiabuntur & percutient tibi caput tuum, teque occidēt. Cùm autem derelinquēt filij mulieris præcepta legis, neque mandatis parebūt, insidiaberis tu & mordebis eos in calcibus ipsorum, pessimeque illos afficies. Verum erit sanitas & medicina filijs mulieris, tibi autem ô serpens nulla erit sanitas. Verum ipsi inter se facturi sunt conculcationes calcibus suis in fine calcis dierum, † per regem *Christum.*

Manibus Regis Christi.

Gen. 49.

Non auferetur sceptrum de Iuda & dux de fœmore eius, donec veniat Silo, & ipse erit expectatio gentium.

Targ. Hierosf. Non desinent reges domus Iuda, neque † rardabunt doctores legis de filijs filiorum eius vsque ad tempus quo veniet *Christus*, cuius est regnum, & cui seruitura sunt vniuersa regna terræ.

† Desiderabuntur.

Ligans ad vineam pullum suum, & ad vitem ô fili mi asinam suam. lauabit in vino stolam suam & in sanguine vuæ pallium suum.

Ibid.

Targ. Hierosf. Quàm pulcher est rex *Christus*, qui surrecturus de est domo Iuda. ligabit lumbos suos & exibit in prælium aduersum hostes suos. Occidenturque reges cum principibus. Rubefaciet fluuios sanguine, & dealbabit colles suos pinguedine fortium illorum. Vestimenta eius imbuentur sanguine, ipse autem similis erit formæ botrorum.

Pulchriores sunt oculi eius vino, & dentes eius lacte candidiores.

Ibid.

Targ. Hierosf. Quàm pulchri sunt oculi regis *Christi* ad cernendum, prę vino defæcatissimo, ne illis spectet incestos cōcubitus, cædesq; innocentium; Dentes eius exercitati sunt in lege, ne illis commanducet iniquitates & rapinas. Rubescent montes eius vineis & torcularibus vini. Candescēt colles eius copia tritici & gregum ouium.

Nox est ista obseruabilis domini, quādo eduxit eos de terra Ægypti. Hanc obseruare debent omnes filij Israel in generationibus suis.

Exod. 12.

Targ. Hierosf. Quatuor enim noctes scriptæ sunt in libris memoriarum. Nox prima, cum manifestatum est verbum domini in mundo, vt crearet ipsum. Mundus erat inanis & vacuus & tenebrę expandebantur super faciem abyssi. Verbum autem Domini lucebat & illuminabat, & vocauit noctem illam primam. Nox secunda, cum manifestum est verbum Domini Abrahæ inter animantium diuisiones. Erat Abraham natus centum annos, Sara autem nonaginta, ad im-

Gen. 1.

Gen. 15.

plendum, quod prodidit Scriptura, Nunquid Abraham centenarius poterit gignere filios, nunquid Sara nonagenaria poterit parere? Nunquid accesserat ad tricesimum septimum annum pater noster Isaac, quo tempore oblatus est super altare? Cæli depressi sunt & descenderunt, ipse autem conspexit fundamenta illorũ, & caligarunt oculi eius præ sublimitatibus. Vocatur autem illa nox secunda. Nox tertia, cum reuelatum est verbum Domini super Ægyptios, in noctis medio, ac dextera eius occidit primogenitos Ægyptiorum, seruauit autem primogenitos Israëlitarum, ad confirmandum id quod dixit scriptura, filius meus primogenitus Israel. Appellaturque nox illa Tertia. Nox quarta, cùm explebit mundus terminum suum, vt redimatur, funes impietatis excindentur & iuga ferrea rumpentur. Moses eduxit de medio deserti, Rex autem *Christus* de medio † Romę. Hic, quemadmodum ille, loquetur in summitate nubis. Verbum autem Domini loquitur inter vtrumque, ipsis pariter ambulantibus. Hæc est nox Paschæ, quæ corã domino seruatur, & parata est omnibus filijs Israel, per generationes ipsorum.

Gen. 22. *Exod. 4.* *Sic se Iudæi in hoc Romano exilio frustra cõsolantur.*

Remanserunt autem in castri duo viri quorum vnus vocabatur Eldad, *& alter* Medad, *super quos requieuit spiritus domini.*

Num. 11.

Targ. Hieros. Remanseruntq; duo viri in castris, quorum vnus vocabatur Eldad, alter autem Medad, & insederat, super eos *spiritus sanctus.* Eldad sic viticinabatur. En Moses propheta † scriba Israëlitarum congregatus est de medio mundi. Et Iosue filius Nun eius discipulus, post eum administrabit res exercitus. Medad autem prophetans dicebat. Ecce coturnix descendit de mari, fuitque offendiculo Israëlitis. Vterque autem pariter vaticinabatur ac inquiebat. Extremo dierum fine † Gog & Magog & eorum copiæ ascendent Hierosolymam. At manibus ipsius *Christi* regis concident: Tantaque strage vt in totum septennium filij Israel exurant arma eorum bellica, neque ad arandum exeuntes, neque arbores amputantes.

Legislator. *Saraceni et Turcæ.*

Fluet aqua de situla eius, & semen illius erit in aquis multis. Tolletur propterea Agag rex eius & efferetur regnum illius.

Num. 24.

Targ. Hieros. Surget Rex eorum filijs ipsorum, & redemptor eorum ex illis, in illisque erit & congregabit exules illorum, de prouincijs hostiũ ipsorum, ac filij eorum consumentur in populis, itemque robur Saulis, qui pepercit Agag Regi Amalechitarum & magnificabitur regnum ipsius Regis *Christi.*

Et cum illis.

Hæc quidem Elias obseruauit. Cæterum sat scio multa eos esse elapsa, cùm præsertim Chaldæi paraphrasta, maximè Ionathan, qui Christum ætate viginti octo annis præcessit, quauis occasione Christi siue Messiæ nomen in ore habeant. vt Oseæ 14. vers. 8. Conuertẽtur habitãtes in vmbra ipsius, *Chald. congregabũtur de medio exiliorum suorum & habitabunt in vmbra Christi sui. Es. 66.* Antequam peperit *&c. Chal. reuelatus est Messias: Agg. 2.* Desiderium Gentiam Chald. *Messias. Ni nimium fuissem prolixus, ego de meo alia eorum adiecissem. Vos qui Christum Dominum amatis eumque in prophetis legere desideratis & testimonia veterum patrum circumcisorum, quatenus in gloriam Dei redundant, recipitis, his primitiuis Linguis date operam, & sitibundas mentes bonis literis imbuite, quæ pietatem ingeminant. Narrauerunt iniqui fabulationes, sed non vt lex tua Domine.*

Psal. 119.

Collectanea R. Iacob Salomonis filij de Christo, è Talmud, tractatu Sanedrin, capite Helec, pagina 124.

De

Magistro per antonomasiam.

De aduentus Christi tempore.

R. Naaman dixit + Rabbo. Quisnã audiuit, quando venturus sit casus prolapsionis filius? Quis iste casus & prolapsionis filius, inquit ille? Christus, respondet Naamam, ille enim est de quo scribitur, die illo erigam tabernaculum Dauid, quod cecidit.

Amos 9.

Atqui (infert alter) nunquid ex traditione R. Iohanan, qua ætate aderit Dauidis filius, pauci erunt sapienrum discipuli & reliquorum oculi deficient fatigatione, suspirio, angustijs multis, duraque principum edicta in dies renouabũrur, adeo vt primo posito, secundum prorinus consequatur.

Docuerũt doctores nostri, qua annorum hebdomade Dauidis filius veniet, anno primo implendam esse hanc scripturam, & pluam super vnã ciuitatem, & super alteram non pluam. Altero dimidiam famem exorituram. Tertio plenam & absolutam, ac morituros vtriusque sexus homines, Sanctorum paruulos, virosque operibus insignes, legem prætereà, ne discatur, obliuioni tradendam. Quarto futuram saturitatem, quę minimè sit saturitas. Quinto rerum omnium abundantiam, ita vt copiosè esculenta, poculenra, & quæ ad gaudium & lætitiam conferunt, suppetant, lex etiam restituatur, iterumque discatur. Sexto tonitrua, Septimo prçlia. Ad extremum septimi anni affuturum Dauidis filium.

Amos 4.

R. Ioseph ait, En quod hebdomades sic se habuerunt, necdum tamen venit? Deinde sexto anno (inquit R. Abai) tonitrua quis exoriri fecit, item septimo prælia? Prætereà quis sic eo ordine collocauit? Quòd exprobrarunt hostes tui Domine, quòd exprobrarunt vestigia Christi tui.

Psal 89.

Ex quadam obseruatione R. Iuda, qua ætate venerit Dauidis filius, conuenrus (* Theologici) erunt lupanaria, terminus (vel, Galilea) desolabitur, limites (terræ Israël) vastabuntur, homines in confinijs habitantes circùm errabunt oppidatim, nec misericordiam consequentur. Sapientia scribarum putescet, qui rimẽt Deum offendere erunt abominationi, facies illius ætatis, velut facies canum, veritas deseretur. Scriptum enim. Et facta est veritas in obliuione, id est, vt quidẽ discipuli R. aiunt, facta est rurã ruta, siue priuationes, & sibi abijt. Deinde quod sequitur, & qui recessit à malo, prędæ patuit, sic interpretatur schola R. Sillæ, quicumque recessit à malo, * spoliatus est per crearuras.

Sic interpretatur R. Iacob de schola, in qua docentur lex.

Impudens.

Es. 59.

Vacuus sapiẽtia ab omnibus creaturis dicitur.

R. Nehorai hæc docuit. Qua ætate veniet Dauidis filius, pueri pallore suffundent facies senum; Senes stabunt sedentibus pueris, filia insurget in matrem, nurus in socrum, facies illius ætatis velut facies canis (.i. impudens) filius non erubesset in patris sui conspectu. R. autem Nehemia, qua ætare filius Dauidis veniet, peruersitas multiplicabitur, honorabilis deprauabitur, vitis dabit quidem fructũ suum, sed vinum erit carum. Omne imperium peruertetur hæresi, nec disciplina habebit locum.

Astipulatur R. Isaaco asseueranti filium Dauidis non accessurũ, donec vniuersa regna vertantur in hæresim. Rabba, quid enim aliud, inquit, declarat scriptura, si omnis in candorem versa, est mundus erit? Docuerunt Doctores nostri ex hoc Deuteronomij loco, quia videbit, quod abierit manus, non venturũ filium Da-

Leu. 13.
Deut. 32.

uid, donec multiplicentur proditores & apostatæ. Alij, donec diminuantur discipuli. Alij, donec deficiat numus de marsupio. Alij, donec desperent redemptionem. Et clausus quoq; deficiet, & derelictus, adeo vt apud Deu possint dicere, non est qui sustentet, neq; qui adiuuet Israëlem.

Ibid.

R. Zira, cum aliquando offendisset doctores quosdam nostros sese in eo occupare, vt cognoscerent aduentus Christi tempus, dixit illis, de aduentu rogo vos, ne procul illum reijcite, quoniam lego ego, tria esse, quæ veniant de repente, præter mentis attentionem, Christum, essentiã, scorpium.

R. Katina inquit, sex annorũ millibus erit mundus, vno autem desolabitur. Repetitur enim scriptum, & eleuabitur Dominus solus in illa die. Imò verò, ait Abai, duobus millibus desolabitur. Nam dicitur ab Osea, Viuificabit nos post duos dies, die tertio suscitabit nos, & viuemus in conspectu eius. Argumentum, idem ac R. Katina colligens, tale est. Quẽadmodum hebdomas annorum † remittit annum vnum singulis septennijs, sic mundus remittit mille annos singulis septenis annorum millibus. Id apparet è precedenti Esaiæ oraculo, Eleuabitur Dominus solus in die illa. Quin etiam è Psalmo, qui inscribitur Psalmus cantici in diem Sabbati, id est, in diem, qui totus Sabbatum. Prætereà ex altero, Quia mille anni in oculis tuis, tanquam dies hesterna quæ præterijt.

Esa. 2. Os. 6. Desolat. propriè. Psal. 29. Psal. 90.

Docet * Domus Eliæ. Sex mille annis erit mundus. Duobus mille inanitas, duobus mille lex, duobus mille dies Christi. At propter iniquitates nostras, quæ multiplicatæ sunt, elapsi sunt ij, quos præterijsse cernimus.

Academia schola.

Scholion R. Iacob in superiorem traditionem R. Eliæ vertere etiam hic placuit, antequam reuertamur ad contextum Thalmudicum, vt pij Iudæos considerent scripturas & traditiones maiorum suorũ, tempus aduentus Christi definientes, ita male torquere & deprauare, vt imprudentes Christianam doctrinã aduersum suam perfidiam firment & muniant.

Sex mille annis inanitas, *quoniam nondum lex data erat, sed mundus erat velut inanitas & chaos, à primo videlicet homine, vsque ad quinquagesimũ secundum Abrahæ. Sic enim numerari debent bis mille anni primi, quemadmodũ è scriptura colligitur. Iam expletis illis duobus millenis annis, occupauit se Abraham in lege, quoniam legitur, & animas, quas fecerant in Haran, quod Chaldaïce sic translatum legimus, & animas quas legi operati sunt in Haran. Prætereà in vetustis doctorum nostrorum scriptis hæc reperiuntur, expletis in Idolorum cultu duobus annorum millibus, illa ipsa hora Abraham agebat annum vitæ quinquagesimũ secũdum* Duobus mille lex. *nempe ab hominibus, quos Abraham & Sara Deo conuerterunt, vsque ad Christi aduentum. Quadraginta enim & octo anni vsque ad natiuitatem Isaac, & 60, donec nasceretur Iacob, efficiunt 108. Vixerat autem Iacob 130. annos cùm descendit in Ægyptum. Ecce 238. In Ægypto permanserunt Nostri 210. Ecce 448. anni. Ab exitu eorum ex Ægypto, quousque ædificari cæpit templum primum, 480. Sic quippe scribitur, factum est anno quadringentesimo & octogesimo egressionis filiorum Israel de terra Ægypti, vt ædificare Salomon inciperet domum* Domino

Scholion R. Iacob. Gen. 12. Ergò venit iam Christus. 3. Reg. 6.

mino. Sic existunt anni 928. Hoc autem *templum primũ stetit annis 410. vti scripturę ostendunt per numerum annorũ Regum, deinde captiuitas durauit annis 70. templum secundum 420. Exurgunt igitur anni 900. qui superioribus addeti constant duo annorum millia, demptis 172. Et certe totidem annis, id est 172. ante absolutũ quartũ ab orbe condito millenariũ diruta est à Rom. ædes Domini. Itaque exlpetis illis 172. annis perfecta sunt duo annorum legis millia, de quibus hoc loco agitur. Non quod alioqui desierit lex post illum annorum numerum.* Duobus mille Dies Christi. *debuit enim post expletos bis millenos annos legis aduenire Christus, & soluere captiuitatem Israëlis. At propter iniquitates nostras quæ multiplicatæ sunt, Christus non adfuit ad extremum quarti illius millenarij, elabentibus vltra annis multis. Adhuc enim aduentus ipsius dilatus retardatusque est.*

Nota quid pretexant, contra traditiones maiorum, nedum prophetarum.

Dixit Elias Rabbi Ichudæ fratri R. Sallę Esseni (vel, sancti). Mundus non habet Iubileos pauciores octoginta quinque. (.i. annis 4250). Extremo autem Iubileo filius Dauidis veniet. Interrogantique, initione illius, an fine, respondit se nescire, an Iubileus ille sit explendus necne. R. Asé ei etiam dixit, ante illum Iubileũ ne eum expectes. Hinc deinceps illum præstolare.

R. Hanan Tahliphæ filius misit ad R. Ioseph, qui diceret Reperi hominem habentem in manibus codicem vnum sermone Assyriaco & lingua sancta. Interroganti mihi, vndenam illum esset consecutus, respōdit se dum militaret Romanis inter illorum thesauros illum inuenisse. Porrò in eo scribebatur post quater millenos annos ducentos nonaginta vnũ ab orbe producto mundum consummandum. Illisque annis partim futura bella cetorum inter se, partim prælia Gog & Magog, * de reliquo Dies Christi. Neque Deum renouaturum orbem suum nisi post millenarium septimum. Quanquã R. Aha R. Abæ filius post quintum millenarium dicendum putat.

**i. post prædictos ann.*

Nota. R. Nathan cōmemorat sequentem predictionem Abacuc perforare atque peruadere vsq, ad abyssi extrema, (.i. esse perceptu difficilimã, & quasi impossibilē, è R. Iacob) Quia adhuc visio in tempus & loquetur in finem, & non mentietur. Si tardauerit, expecta illum quia veniendo veniet & non tardabit. Aliter quàm Doctores nostri, qui cōmentati sunt vsque ad tempus, tempora & dimidium temporis. Item aliter, quã R. Samlai, qui commentatus est, Cibasti eos pane lachrymarũ, & potum dedisti eis in lachrymis in mensura, itē quàm R. Akibá, qui interpretatur, Adhuc vnum modicum & ego cōmouebo cælum & terram, regnum primum (Machabeorum) duntaxat fuisse (in splendore) 70. annis, secundum (Herodiorum) 52. tertiũ Barcosbæ duobus annis & semis. Quid, *Et flabit siue loquetur in finem, & non mentietur?* R. Samuel filius Nahmani nomine R. Ionathan, sufflato, inquit, siue exibilato illos ipsos qui supputant fines & aiunt cùm appetiuerit finis nec adhuc venerit, minimè veniet, verum expecta eum, nam scriptum, si tardauerit, expecta eum. Si forte dicis, Nos quidem expectamus, at ille minimè expectat, recordare scripturæ, propterea expectat dominus vt misereatur vestri, & propterea eleuabitur vt mi-

Abac. 2. Dan. 7. Psal. Agg. 2. Abac. 2. Ibid. Esa. 30. Esa. 30.

sereatur vestri. Quid igitur, inquies? Cùm & nos expectemus & ipse quoque expectet, quis rerardat & prohibet (aduentum illũ Christi?) * regula iustitiæ rerardat & differt. Si ita est inquies, cur ergo eum expectamus? Ad mercedem percipiendam, inquã. Sic enim eodem Esaiæ loco, Beati omnes qui expectãt eum. Ex quo R. Abai coniecit, mundi qualiber ærare non minus extare quam triginta sex iustos, qui percipiant faciem Dei. Sic enim scribitur, beati qui expectãt לו, eum, quod pronomen ratione arithmerica reddit 36. Quod autem dixit Rabba, ɛrarem esse, qua astantes, Deo opt. Max. eum ambiũt in octodecim mille * parasangas, illud certè est quod scribitur in Ezechiele, per circuitum (ciuitatis) decem & octo millia, siue de ijs qui fruuntur claro Dei conspectu, siue de illis qui comprehendunt deum speculo aliquãto minus lucido. Ac quã multi omnes sint ille locus declarat. Quod verò ait Ezechias, dixit R. Ieremias nomine R. Simeonis filij Iohai, se vidisse bases siue gradus ascensus, qui essent pauci. Interea, inquit, si sint mille, ego filiusque meus ex illis sumus, sin duo, non dubium quin ego filiusque meus illi ipsi simus, siue qui ingrediuntur cum licentia, siue qui ingrediuntur aqsque licentia, (præ iustitiæ & sanctitatis abundantia & multitudine).

Mensura proprietas.

Milliaria Persica, quæ leucas Germanicas æquant.

Ez. 48.

Scholion R. Iacob.

Rab.

. Ex pronuntiatis * Magistri, expleti sunt omnes termini (positi de aduentu Christi) ac res pendet è sola pœnitentia & bonis operibus. At iuxta Samuelem * lugenti, vt perseuerer in suo luctu sat est. Sicut autem suspicatur doctor R. Eliezer, si Israëlitæ egerint pœnitentiam redimentur, sin minus, non redimentur. Cui respondit R. Iosuæ, imò verò nisi egerint pœnitentiam non redimentur, sed Deus opt. Max, præficiet illis regem, cuius edicta dura sint sicut Hamanis (in libro Ester) & reuocabit eos ad bene agendum.

.i. sufficit Israelitis sua angustia, Nam etiam sine

pœnitentia redimentur scholion R. Iacob.

Istud norabile R. Eliezer ponit. Si Israëlitæ egerint pœnitentiam redimentur, quia scriptum, Reuertimini filij rebelles, sanabo rebelliones vestras, cui opposuit R. Iosue istum Esaiæ locum, graris venditi estis, & sine argento redimemini. Gratis venundari istis idolatria, & sine argento redimemini, sine pœnitentia & bonis operibus. Respondens R. Eliezer, Nonne, inquit, etiam legitur, conuertimini ad me & ego conuertar ad vos, cui R. Iosue, Nunquid etiam scriptum, Quia ego iure coniugali possedi vos & accipiam vos vnũ ex vrbe, & duos è familia, & introducam vos in Son. Cui R. Eliezer, Sed & legitur, in tranquillitate & quiete saluabimini &c. Respondens autem R. Iosue, Arqui Esaias scribit, sic dicit dominus redemptor Israel, sanctus eius ad contemptibilem animam ad, abominatam gentem, &c. Contrà apud Hieremim, respondit R. Eliezer, ista habentur. Si reuertaris Israel, dicit dominus, si reuertaris hyporherica est locutio. Cui R. Iosue. Quid igitur significat Daniel ijs sequentibus verbis, Audiui virum illum indutum lineis, qui erat super aquis riui & eleuabat dexteram suam &c. Hoc commemorato conticuit R. Eliezer.

Iere. 3.

Es. 52.

Mal. 3.

Antinomia scripturarum pugnāt inter se.

Es. 49.

Hiere. 4.

Dan. 12.

Vt quidem prodidit R. Aba, Non potes colligere certum determinatumque tempus aduentus Christi ex

hoc

Ezech.36. hoc Ezechielis oraculo, Et vos montes Israel ramos vestros dabitis, & fructum vestrum feretis populo meo Israel. R. Eliezer, nec isto Zachariæ, Zach.8. Si quidem ante dies illos merces hominum non fuit. Ibid. Quid autem declarat quod sequitur, Neque introeunti, neque exeunti, pax præ angustia? Ne quidem sapientum discipulis, inquit Magister, futuram pacem præ angustia, in quibus alioqui est pax, iuxta illud Psalmi, Psal.119. Pax multa diligentibus legem tuam, donec vniuersæ * portæ, inquit R. Samuel, sint libratę & ęquales, tum enim veniet Christus.

i. porta frugum & vini quę admodum dicimus Dominus satietas magna. R. Iacob.

Ex dictis R. Hanina Dauidis filius non prius veniet, quàm vestigetur piscis ægrotanti, nec reperiatur. Ezech.29. Quoniam scriptum, Tunc demergam aquas eorum & flumina illorum sicut oleum fluere faciam, vbi postea scribitur, in die illo pullulare faciam cornu domui Israel, Ex dictis R. Hama filij R. Hanina, Dauidis filius non veniet antequã desinat regnum vel abiectum & vile ex Israel, quoniam scriptum, Esa18. Et pręcidentur Ramusculi eius falcibus, deinde paucis post versibus, In illo tempore deferetur munus domino exercituum, &c. Vt autem prodidit R. Zeïni ex dictatis R. Hanina, non veniet Dauidis filius donec consumantur timudi animo ex Israële, Zach.3. Sic enim legitur, Tunc auferam de medio tui, exultabundos elationis tuæ, & post, Et relinquã in medio tui populum pauperem & tenuẽ, & sperabunt in nomine domini.

Audi vt cõfirmẽt vocationem Apostolorũ & cæterorum qui ex Iudæis crediderunt.

R. Mili retulit ex sermonibus R. Eliezer R. Simeonis filij, non venturum Dauidis filium quo vsque consumantur ex Israële cuncti iudices & præfecti, idq́ue declarare Esaiam hac oratione, Et conuertã manum meam ad te & excoquam ad purum scoriam tuam, &c. & restituam iudices tuos, & cætera. Esa.1.

Principum autem Iudæorum res iectionem.

Ex dictis † Vlæ, Hierusalem redimetur per solam iustitiam, quòd in Esaia scriptum inueniatur. Sion in iudicio redimetur, & reducent eam in iustitia. Ibid. Ex R. Papha, si desinant inflati & superbi ex Israel, desinent magi. Nam in Esaia scriptum, & excoquam in camino scoriam tuam. Ibid. Si desinant Iudices, desinent Myranni gentium, quòd Zacharias scripserit, Zac.3. Abstulit dominus iudicia tua, euertit inimicos tuos.

† Nomẽ Rabbini.

Ex R. Iohanan, Cùm conspicis ætatem progressu minui, expecta ipsum Christum. Est enim scriptura traditũ, 2.Sam.22. Populum pauperem saluabis, & oculi tui super elaros, vt humilies. Pręterea, inquit, Si videris ætatem obrutã angustijs multis instar fluuij, expecta Esa59. illum. Scribitur enim, Quia veniet quasi fluuius violentus, quem spiritus domini cogit. Et mox, & veniet Sion redemptor. Præterea, ait ille, non venit Dauidis filius nisi ætate, quæ vel tota sit pura, vel tota corrupta & scelerata. Pura quidem iuxta illud Esaiæ, Esa.60. Populus autem tuus omnes iusti, corrupta verò, iuxta istud, & Esa.59. vidit Deus, quia non est vir, & obstupuit, quia non est qui occurrat.

R. Alexandro R. Iosua filius Leui Esa.60. oraculũ istud Esaiæ, In tempore suo accelerabo istud, sic componebat, quòd videantur opponi *in tempore suo* & *accelerare*. Meritum est *Accelerabo*, non meritum, *in tempore suo*. Sic in se inuicem compatabat Danielem & Zachariam, Ecce, inquit, Daniel, cum Dan.7. nubibus cæli quasi filius hominis ve- Zac.9. nit,

nit, eùm contrà Zacharias, Pauper & ſedens ſuper aſino. Sapor rex (Perſarum) colloquens cum Samuele, dicis inquit, Chriſtum venturum ſuper Aſino. Mittam ad eum ego equum * fulgentem quo vtor. Tibíne eſt equus centicolor, ait Samuel (vt ille Chriſti Aſinus?

Vel caſtratum.

R. Ioſue filius Leui occurrens Eliç ſtanti ad oſtium † horti Eden, interrogauit, Quando venturus eſſet Chriſtus, vbis Elias reſpondit, quando voler Dominus iſte noſter, R. Ioſua dixit, duos vidi at vocem rrium audiui. Idem R. Ioſua occurrit Eliæ ſtanti ad oſtium ſpeluncæ R. Ioſuæ filij Iohaï & dixit, Veniámne in venturum ſæculum, vbi autem Elias reſpondiſſet, ſi voluerit dominus iſte, ſubiecit R Ioſua, duos quidem vidi, at vocem rrium audiui. deinde interrogo, quádo veuturus ſit Chriſtus, Qui reſpondit, vade interroga illum ipſummet, qui ſedet in porta * Romæ, hoc autẽ tibi ſignum, eece enim inuenies ſedentem inter pauperes portantes dolores, vbi vniuerſis liganribus & ſoluentibus ſimul ſuas plagas, ille vicisſim vnam ſoluit & ligat, ne rardet ſi forte rogatũ oporteat egredi ad redimendum Iſraëlem. Profectus ergo ad eum, ſalue, inquit, domine & præceptor, qui reſpondit, Etiam tu ſaluus ſis Leuitæ fili. Interroganti autem R. Ioſuæ, quando venies mi domine, dixit, hodie. Ad ſe ergo redunrem R. Ioſuam Elias interrogauit, quid ſermonis accepiſſet à Meſſia, Illi deinde omnia commemoranti dixit, ſperare re & Patrem tuum iuſſit futurum ſæculum. Decipiendo ergo decepit me inquit R. I oſue, quia interrogabã de die aductus ipſius, eui Elias, Etiam dixit ſcriptura, hodie ſi vocem eius audieritis.

† Paradiſi voluptatis.

** In horti porta quæ Romã reſpicit. R. Iacob.*

Alluſio ad verba Eſ. 53.

Pſal. 90.

Interrogarunt R. Ioſé filiũ Kiſmá diſcipuli ipſius quando venturus eſſet filius Dauid. Reſpondit ille, vereor ne à me quæraris ſignum, vbi polliciti eſſent ſe minime id fracturos reſpondit, venier filius Dauid, cum ceciderit hæc porta (*oſtendebat autem vrbis Romæ portam) & reſtaurata fuerit, ceciderit irerũ, tum enim ei tertio redintegrandæ non ſufficiẽt, donee veniat Dauidis filius. Illis poſtea ſignum petentibus præter pactũ nihilo minus dedit & ait ſi ita eſt, vertantur aquæ ſpeluneæ Paneadis (vbi origo Iordanis) in ſanguinem, quod certè factum eſt hora obitus ipſius. Aitq; illis, in profundo conficite mihi † arcam meam, quoniam nulla erit palma Babyloniæ in qua non ligetur exereitus Perſarum, Nec vlla erit arca in terra Iſrael, in qua equus Medorum non eomedat paleam, (q. d. Medi & Perſæ venturi ſunt Babilonem capientq; eam & implebunt vniuerſam Babyloniam ſuis exercitibus. Inde excurrent in terram Iſrael, & eam capient.)

** Scholion R.*

† Sepulchrũ meum.

Scholion R. Iacob.

Magiſter ait, Non veniet Dauidis filius quouſque expandatur regnum impium ſuper Iſrael nouem menſes. Quoniam ſcriptum. Propter hoe dabit eos vſque ad tempus, in quo parturiens pariet, & reliquiæ fratrũ eius conuertentur ad filios Iſrael.

Mich. 5.

Vla air, veniat & ne videam eum. Sic etiam dixit Magiſter, Veniat & ne cernam eum. R. Ioſeph inquit, Veniar. & merear ſedere in vmbra ſtercoris aſini eius. Percontanti autẽ Abaï magiſtrum, quorſum dieeret, & ne eernam eum, reſpondit: propter

Dolores Chriſti.

dolo-

dolorem ipsius Christi. Notandum est autem discipulos interrogasse R. Eliezer, quid facturi essent homines vt liberarentur à dolore Messiæ, ipsúmque respondisse, si se occuparent in lege & officijs pietatis. Mor dixit, siue lex siue officia pietatis (præstanda sunt) ne forte causa sit (alicuius mali) peccatum, promissionésve impediat. Quemadmodum R. Iacob filius R. Edi. R. enim Iacob filius Edi componit has scripturas inter se, *Ecce ego tecum sum & custodiam te, quocunq; perrexeris*, &, *Timuitq; Iacob admodum & angustia affectus est*. Quasi timeret Iacob, ne peccatum (alicuius incommodi) causam præberet & promissioni officeret. Quemadmodū exponitur, *Donec transeat populus tuus Domine* de ingressu primo Israëlis in terrā sanctam sub Iosue, *Donec transeat populus quem possedisti*, de secundo sub Zorobabele & Ezra. Itaque consentaneū erat vt Israëlitis in secundo ingressu signa & prodigia contingerent, æque ac in primo, sed prohibuit peccatum. Sic dixit R. Iohanan, veniat sed ne cernam eum. Quorsum hęc, inquit ei Res Lakis: Nempe quia scriptum, Quomodo si fugiat vir à facie Leonis & occurrat ei vrsus & ingrediatur domum, & innitatur manu sua super parietem & mordeat eum coluber. Adesdum, & assignabo tibi simile in hoc mundo. Si aliquando homini exeunti in agrum occurrat agrorum diuisor, iste ipsi erit velut leo. Si ingredienti deinde in vrbem occurrat exactor siue publicanus, sibi ipse videbitur similis ei, cui occurrit vrsus, sin postremò ingrediens domum suam reperiat filios filiasque suas conflictari cum fame, sibi videbitur veluti morsus à colubro.

Gen. 28.

Gen. 32.

Exod. 15.

Amos 5.

Scriptum est, interrogate & videte si generat masculus. Quare ergo vidi omnis viri manum super lumbos suos quasi parturientis? Quid istud, *Vidi omnis viri*? Respondet Rabba filius Isaac, vir iste ille est cuius propria est omnis virtus & fortitudo (nempe Deus) Quid quod sequitur in Hieremia, *Et conuersæ sunt vniuersæ facies in auruginem*. Respondet R. Iohanan, familia superior (Angelorū) & familia inferior (Israëlitarum). Illa hora dixit Deus summus, † hi æquè ac illi sunt manuum mearum opificium, Quo modo igitur perdam hos propter istos. Illud est quod vulgato prouerbio fertur, cum currens bos cadit, adductus equus in locum ipsius statuitur ad præsepe.

Hier. 30.

† Gentes æquè ac Iudæi.

Scholion R. Iacob. Deus opt. Max. cruciat se velut parturient, aitque quo tēporis puncto vult delere gentes exteras in gratiam Israëlis, Quo pacto perdam illas istorum causa? Prouerbij autem hæc sententia est, in locum bouis, qui currendo cecidit, solent sufficere equum ac collocare ad alterius præsepe. Quod noluisset dominus facere ante lapsum ipsius, vt quem haberet precipue charum. Cæterum post sanatū bouem illo die siue insequenti grauatè fert extrudere equum suum, bouis sui causa & nomine, ex quo eò semel est introductus. Sic Deus opt. Max. simul atque lapsi in ruinam Israëlis dignitatem tribuit nationibus exteris, vbi ipse Israel conuersus est per pœnitentiam & redemptus, molestè fert perdere nationes exteras Israëlis gratia.

Ex dictatis Magistri, Rab. Ghidel ait, Israëlitæ comesturi sunt annos Christi, at verò, inquit R. Ioseph Pesitá, quisnam illos comodet? Hilec & Bi-

Contextus.

& Bilec eos comedent. Ad remouendam sententiam R. Hillelis, qui dixit, Non est Christus Israëli, quoniam iam comederunt illum diebus Ezechiæ.

Scholion R. Iacob. Israëlitæ comesturi sunt annos Christi, id est, satietas & rerum abundantia quæ illis temporibus futura est, pertinebit ad Israëlem. Verum Hilec & Bilec comedent eum. Erat autem locutio hæc vulgaris & trita, eo sensu, quo dici solet, cacodæmones cuiusuis sexus comedent eum, vt apparet ex tractatu Hulim. Mihi autem videtur Hilec & Bilec sonare vastitatem & desolationem. Alij dicunt duos fuisse iudices Sodomæ qui his nominibus appellarentur. Non est Christus Israëli. *sententia Hillelis est hæretica nisi sic accipiatur. Non est Christus propter Israëlem vel causa Israëlis, cui Ezechias fuit Christus & is de quo dictæ sunt vniuersæ Prophetiæ, vt Pullulare faciam cornu domui Israel, & stabit & videbit fortitudinē eius. sed (est Messias) propter Dauidem, eiusque meritum, qui docturus erat innumerabiles Psalmos & Hymnos. Item propter Mosem, qui legem suscepturus erat.*

De nominibus Christi.

Ait Magister, Mundus nō est procreatus nisi ob Dauidem. Samuel, nisi ob Mosem. R. Iohanan, imò verò ob Christum. Quod nomen eius? * Domus R. Sila respondet, Silo nomen eius, quoniam dictum, donec veniat Silo. Domus R. Ianai, Innon nomen eius, quoniam dictum sit nomē eius in sæculū, ante solem Innon nomen eius. Domus R. Hanina, Hanina .i. misericordia nomen eius, quoniā scriptum, Non enim dabo illis Hanina, misericordiam. Non desunt qui

Schola. *Gen. 49.* *Psal. 49.* *Quisq; istorum alludit ad suum nomen.* *Hiere. 16.*

dicant † Menahem filius Ezechię nomen eius, quòd legatur in Lamentationibus Hieremiæ, Quia longe factus est Menahem, consolator, conuertens animam meam. Porrò doctores nostri appellandum esse * album domus Rabbi, tradiderunt, allegantes oraculū Esaiæ, verè infirmitates nostras ipse portauit, & dolores nostros tulit. Nos autem reputauimus eum quasi leprosum & percussum à Deo & humiliatū. R. Nahamam ait, si Christus est vnus è viuis, est mihi similis quoniam scriptum, & erit dux eius ex eo & princeps de medio eius producetur. Rab autem inquit, imò si Christus est in viuis, similis est magistro nostro Hakkados, si in mortuis, similis est Danieli viro desideriorū. R. Iuda ex dictatis Rab, siue magistri dictū reliquit, Deus opt. Max. prolaturus est Israëlitis Dauidem, quoniā scriptum, & seruient domino Deo suo, & Dauid Regi suo, quem suscitabo eis. Illic enim scribitur *suscitabo*, non item suscitaui, sed hoc similiter affirmanti Rabbino Abai respondit R. Papha. Scriptura hæc, & Dauid seruus meus princeps eorum in sæculum, Dauidem appellat Christum, quo modo Imperator primus & secundus nominantur Cæsar.

† consolator. Lam. 1. *.i. leprosum, R. Iacob. vbi obscura 53 caput Esaiæ ab Hebræis explicatum de Christo.* *Hiere. 30.* *Ibid.* *Ezech. 37.*

Illud Prophetæ, væ desiderantibus diem Domini. Ad quid eam vobis. Dies domini ista tenebræ & non lux, illustrat exemplum Galli Gallinacei & Vespertilionis, qui expectāt lucem, inquit R. Samlai, dum allegorias captat. Affatur igitur Vespertilionem Gallus. Ego quidem expecto lucem, quoniam mea est. At quod ad te attinet, quid tibi cum luce? Illudq; est quod dixit ille hæreticus Rabbino

Amos 5.

no Abahu, Quando venturus est Christus. isti enim respondit, Abi tege istas tenebras isti hominibus. cui cùm hæreticus diceret, quisnam imprecationem huiuscemodi mihi imprecatus est, scriptura, inquit, cuius hæc sunt verba, Ecce tenebræ operient terram & caligo populos.

Is.60.

Scholion R. Iacob. Ego quidem expecto lucem. Vespertilio, non habet oculos. lux ergo mea est, qui habeo oculos, vt videam & illa frui soleo. Sic Israëlitæ spectant redemptionem, quoniam dies Domini illis erit lux clarissima. Quorsum autem diem illum expectent exteræ nationes, cùm præsertim ipsis futurus sit tenebræ & non lux?

De annis vitæ Christi.

Contextus.

Obseruandum, quod R. Eliezer ait, dies Christi quadriginta esse annos, eoq; facere locum psalmi, Quadraginta annis, infensus fui generationi huic, R. Eliezer Azariæ filius posuit septuaginta, ex hoc Esaiæ loco, Et erit in die illa, in obliuione eris ô Tyre septuaginta annis, sicut dies regis vnius. Quis iste rex singularis? responde, Christus. Ribbi eum victurum dixit tria sæcula, è Psalmo 72. Timebunt te cum sole & ante lunam in generatione & generationes.

Ps.95.
Is.23.

Hillel asseruit non esse Israëli Christum, quòd iam * comedissent eum tempore Ezechiæ. R. autem Ioseph, parcat, inquit, dominus R. Hilleli. Nam quando extitit Ezechias? Nonne stante templo primo? Atqui Zacharias ista vaticinatur in æde secunda, Exulta vehementer filia Sion, iubila filia Ierusalem. Ecce rex tuus venit tibi, iustus & saluatus.

Hæresim esse non fuisse venturũ Messiam. perdidisset propter peccata. Zach.9.

Sequens documentum R. Eliezer dictitauit. Dies Christi 400. anni. Quoniam dictum, lætati sumus prodiebus, quibus nos humilasti, annis quibus vidimus mala. scribitur autẽ in Genesi, subijcient eos seruituti & affligent quadringentis annis. Ribbi pauciores numerat, nempe 365. pro numero dierum Solis, quòd prædictum sit, Dies enim vltionis in corde meo annus redemptionis meæ venit. Quid est, dies vltionis in corde meo?

Ps.90.
Gen.15.
Is.63.

R. Iohanam, cordi meo, inquit, reuelaui, mẽbris meis non item. (* quoniam id non protuli ore meo, vt mẽbra possent exaudire, verũ intra cor totum istud continui) R. Simeon ben Lachis, cordi meo, inquit, reuelaui, Angelis autem administratorijs non reuelaui. Vt verò docet Abimas filius R. Abahu, dies Christi Israëli sunt septem annorum millia, quòd scriptum, sicut gaudet, sponsus super sponsa, gaudebit super te Deus tuus * (diebus autem septem conuiuij lætatur sponsus, iam dies Dei mille anni) R. autem Iuda ex Samuele, dies Christi sicut à die orbis conditi, ad hoc vsque tempus. Quippe scriptũ, vt multiplicentur dies vestri, sicut dies cæli super terram (* tantiu enim versaturi sunt Israëlitę in terra sua diebus Messiæ.) R. Nahaman Isaaci filius, sicut dies Noé, ad hoc temporis punctum vsque, iuxta locum Esaię, sicut in diebus Noé istud mihi est, cui iuraui ne inducerem aquas diluui.

Scholion R. Iacob.
Is.62.
Deut.11.
Scholion R. Iacob.
Is.54.

R. Haïa Abæ filius ex doctrina R. Iohanan, vniuersi, ait, prophetæ non nisi vaticinati sunt de diebus Christi. At de futuro illo sæculo, oculus non vidit ô Deus præter te, quę facies sperantibus in te. Quod non caret controuersia. quoniam Samuel nihil inte-

Is.64.

resse scribit inter præsens sæculum & dies Christi, præter vnam imperiorum tyrannidem.

Asserit præterea R. Haïa Abæ filius è sententia R. Iohanan, omnes prophetas vaticinatos duntaxat de hominibus in pœnitentiæ squallore versantibus. Iustis autem absolutis illud propheticum quadrare, oculus non vidit Deus præter te, quæ preparasti sperantibus in te. Quæstionem hanc auget R. Abahu, quia affirmat iustos profectos & absolutos non posse stare in loco pœnitentibus apparato, adducens illud Esaiæ, Pax, Pax ei qui longe est, & qui prope, dixit Dominus, & sanaui eum, ei scilicet qui longe est in principio, posteà verò prope. Quis iste remotus? qui longe est ab initio. Quis propinquus? qui prope est hoc præsenti tempore. R. Iohanan interpretatur remotum eum qui est longe à transgressione, propinquum eum qui est prope trāsgressionem, sed longe se ab ea subducit.

Ibidem.

Ex sententia R. Iohanan R. Haïa Abæ filius, vniuersi, inquit, prophetę non nisi de Christo vaticinantur, idq; discipulo sapientum & ei qui se in actione virtutis exercet, discipulo sapientum, & ei qui liberaliter largitur discipulo sapientum de suis facultatibus. Cęterùm de discipulis sapientum ipsismet dicitur, oculus non vidit Deus præter te. Quid, oculus non vidit, declarat? Vinum, quod seruatur in suis racemis à sex primi orbis procreati diebus, vt quidem affirmat R. Iosua filius Leui. Vt autem Res Lachis, Eden siue paradisum, quem non spectauit oculus ab ipso sæculo. Vbi igitur, inquies, versabatur Adam? Nonne in horto, qui quidem est & nominatur Eden? Aliud esse hortum, in quo Adam fuit locatus, aliud Edem siue paradisum, quem nego conspexisse vnquam oculum, disce ex ipsomet Geneseos contextu, & fluuius egrediebatur ex Eden siue paradiso ad rigandum hortum.

Iuuant vinum s. Eucharistiæ.

Gen. 2.

Ibid.

Eorum quæ tractantur de Meßia in R. Mose, Chaldais Paraphrastis & Thalmud capite Helec finis, interprete G. Genebrardo Theologo & professore Regio.

EXCVDEBAT PARISIIS MARTINVS IVVENIS, M. D. LXXIX.

INDEX RERVM

quæ continentur in Chronologia. In quo litera a, numeris apposita priorem columnam. b, posteriorem designat.

A

Aaron Pontifex fo. 28. a. 32. a.
Aaron bẽ Aser, Iacob ben Neptali apud Hebræos pũctatorum principes 241.b.
Abbas Laïcus Monachis præfectus à Clodoueis 331.b.
Abbas Vspergensis 276.a.
Abdala 287.b.
Abdias 56.b.
Abdisu Patriarcha in Assyris Orientali Romam venit vt confirmaretur 455.b.458.a.
Abdon 45.b.
Abel primus litauit Deo edoctus à patre 5.b.
Abel, virgo, sacerdos, & martyr à fratre interficitur in agro Damasceno 5.b.
Abesan Hebræi tradunt esse Boos cui nupsit Ruth 44.a.
Abeuroes alijq; Arabes medici 364.
Abia 56.b.
Abisuat pontifex 50.b.51.b.
Abimelech Gedeonis filius spurius 40. fratres suos legitimos occidit 41.b.
Abimelech 58.a.b.
Abimelech 47.b.
Abraham à Pontifice Melchisedech benedictionem & communionem accepit 23.a.
Abraham descendẽs in Aegyptum Mathematica sacerdotibus tradit, Ibid.
Abraham libros conscripsisse dicitur Ibid.
Abraham inter Idololatras numeratur, 14.a.
Abraham primogenitus fuit Thare, 12.a.
Abraham quinquaginta annis præsentia Noe fruitur 7.b.
Abrahæ tempore multa regna exorta memorantur 19.b.
Academia Aurelianensis 308.
Academia Bononiensis 235.a.
Academia Cracouiensis 413.b.
Academia Lutetiana à S. Ludouico restituitur 381.b.
Academia Louaniensis 419.b.
Academia Parisiensis 291.b.292.a.
Academia Parisiensis conuentus apud Bernardinus 431.a.
Academia Saracenorum insignis. 335.b.
Academiæ & Synagogæ à Iudæis constructæ omni scientiarum genere floruerunt 138.a.
Academiæ à Carolo Magno institutæ. 291.a. 290.a.
Accursius Florentinus primus Vniuersi Iuris glossator 780.s.
Achab ducta Iezabel regis Sidoniorum filia idola gentium introduxit. 81.b.
Achaz primus regum Iuda religionem palam eiurauit & in Synagogas hæresim peregrinorumque deorum cultum intulit 68.a.
Adam cum Eua vbi sepultus 3.b.7.b.
Adam in exilio se Dei psalmis & laudibus consolabatur 3.b.
Adam peccato suo Dei similitudinem non autem imaginem perdidit 3.b.
Adam in paradisum translatus multa de Christo & Ecclesia prophetauit. 3. b. 4.a.
Adam in agro Damasceno producitur. 3.b. 4.a.
Adam astu Satanæ peccãs pœnitentiam egit 4.a.
Adam moritur annos natus, 930. 7.b.
Adami patrem finxerunt profani cum primum hominem fuisse ignorantes, 3.b.
Adamitarum hæresis 358.a.
Adeodatus PP. 270 b.
Adoenus Rhotomagensis Episcopus. 274.a.
Adonisedech rex Hierusalem 35.b.
Adrianus Turnebus 460.a.
Adrianus in loco passionis simulachrũ Iouis consecrauit, & Bethlehẽ Adonis veneris Amasij fano profanauit, 196.
Adrianus I.PP. 288.a.b.
Adrianus II.PP. 310.b.
Adrianus III.PP. 313.b.
Adrianus V.PP. 391.a.b.
Adrianus VI.PP. 438.a.b.
Adrianus PP. 366.a.b.
Adrianus eiectis Iudæis Hierosolymã Christianis habitandam dedit 124.a.
Adrianus cogitabat Christo templum facere eumq; inter deos referre 196.a.
Adrianus Imperator 115.b.
Adrican 130.a.
Adulphus Occidentis Imp. 394.
S. Aegidij Sepulchrum 359.b.
Aegyptiacæ calamitatis initum Hebræi ducũt à Mariç Mosis natiuitate 25.b.
Aelius Adrianus. 195.a.196.a.
Aeneas Syluius. 425.b.
Aeneas 47.b.
Aera Augusti Cæsaris. 175.b.
Aetius Arianus. 221.b.
Aethiopię reges à temporibus Salomonis peculiarẽ curam terrę sanctæ gesserunt 70.s.
Aethiopes nobiles se è semine Israelis esse gloriantur 56.a.79.b.
Aetius. 122.a.
Aetoli Anthiocho fauentẽs libertatem amiserunt. 153.
Africa lust. ex Aug. libris confici potest 235.b.
Agamnestor 66.a.
Agapetus I.PP. 249.a.
Agatho PP. 271. Leprosum osculo Sanauit. 271.b.
Agesilaus. 145.b.
Agilulphus Long. rex grauissimẽ punitur quod studio præpostero pacis cum Arianis tum Orthodoxis Ecclesias concedebat 261.b.
Agnus Paschalis 114.a.
Agrippa Castor 197.b.
Agrippa iunior Paulum audiuit 116.a. 117.a.
Agrippam Iudæorum regẽ occidit Titus 121.b.
Ahias Sylonites propheta recensetur inter septem annosissimos 53.b.
Abialon Zebulonites sub quo terra quietẽ habuit eo quod populus non declinaret à Domino 45.a.b.
Aimoinus monachus monasterij S. Germani Parisiorum 304.a.
Aiod Eglonem regem Moab interemit factúsque est populi iudex & dux. 39.b.
Alaph. Turcorum princeps 362.
Alaricus Hispaniæ rex. 241.a.242.b. 244.b.
Allaricus Vnisigotthorum rex 245. b. 246.a.
Allaricus in Romana direptione sacris vasis abstinuit & rapta magna cum reuerentia restitui iubet 232.a.
Albertus Occid. Imp. 395.a.399.b.
Albertus Magnus 384.a.
Albigenses hæretici in comitatu Tholosano 377.b.
Albinus 118.b.
Alcmæon 129.b.
Alcimus 156.a.
Alcimus pseudopontifex hassideos sexaginta occidit. 99.b.
Alchuinus præceptor Caroli Magni 301.b.

Alcorani ſcopus 257.b.
Aleonora à Ludouico rege repudiata. 365.b.
Alexãder Alexãdrinus Patriarcha 220.a.
Aleaander Ariſtobuli frater crudelis hæreticus 104.a.105.b.
Alexander Bales 156.b.
Alexander coronam auream & purpuram ad Ionathan miſit 156.a.
Alexander Macedo 144.
Alexander Magnus 147.a.b.
Alexander Magnus in pontifice Iudæorum Iaddo agnoſcit Deum 96.a.
Alexander rex Poloniæ 430.b.
Alexander I. Romanus pontifex 195.a.b.
Alexander II. PP. 341.a.
Alexander III. PP. 367.
Alexander IIII. PP. 386 a.b.
Alexander V. PP. 417.a.
Aleaander VI. PP. 430.b.
Alexander Senerus 204 a.
Alexandra Aleaãdri vidua regnum perturbatum poſteris reliquit 105.
Alexandria & tota Aegyptus à Saracenis capta eſt 267.b.266.a.
Alexandri Magni poſteritas Imperio Romano ſubiugata eſt 148.a.
Alexandrina Chriſtianorũ ſchola 200 a.
Alexaudrinorum patriarcharum finis, 267.a.
Alexandro mare Phamphylium ceſſit vt olim Hebræis mare rubrũ 147.b.
Alexius Imp. Conſt. corrupta pecunia pro aurea & argentea æream ſignat, 350.a. 353.b.
Alexius Orientis Imp. 371.a.375.b. 377.b. 378.a.
Alfredus Angliæ rex 311.a.310.b.
Almaricus Arrianus 246.a.
Almaricus hæreticus 378.a.
Alphonſus Catholicus Hiſpaniarum rex 285.a.b.
Alphonſus Caſtus Hiſpaniæ rex 302 a.
Alphonſus VI. Hiſp. Rex 348.b.349.b.
Alphõſus VII. Hiſpaniæ rex. 357.b.359.
Alphonſus VIIII. Hiſpaniæ rex 371.a.b.
Alphonſus X. cog. Sapiẽs Hiſp. rex quater decies vniuerſa Biblia cum ſuis gloſſis legit 388.a.
Alphõſus XI. Hiſpaniæ rex 399.a.401.a.
Alphonſus Portugalliæ rex 355.a.357.b.
Alphonſus 2. Portugalliæ rex 380.b.
Alphonſus III. Portugalliæ rex 386.b.
Alphonſus V. Portugalliæ rex 425.b.
Amalarius apud Narbonem victus à Francis 248.
Amaſis rex Aegypti 131.a.b.
Amazias 62.b.
Amazias rex Iuda 81.a.
Amazones Scythicæ 43.b.
Amazones 22.a.
Amboëſiana ſeditio 457.b.
Ambroſij mors 228.b.
Ambroſius Anſbertus 287.a.
Ambroſius Mediola. 226.a.
Americus Veſputius 430.a.
Ammianus Marcellinus 226.a.
Ammonitæ & Moabitæ ex inceſtu Lot orti 21.b.
Amon impius à ſeruis ſuis interficitur 73.b.
Amphion 45.b.
Amri migrat in Samariam vbi regnat 80.a.
Amurates 2. Turcorum Imp. 420.a.b. 422.a.
Amurates Turcarum Imp. 406.a.409.b. 410.a.411.b.
Anabaptiſtarum ſecta 439.b.440.442.a.
Anachoretę in primitiua Eccleſia 197.b.
Anacletus 194.a.
Anacreon 130.a.
Ananelem Pontificem creat Herodes cum non eſſet de genere ſacerdotali 109.b.
Ananias Oniæ pontificis filius 99.a.
Ananus Põtifex Iacobum fratrem Domini interẽmit 118.a.
Anaſtaſius I. PP. 231.a.b.
Anaſtaſius II. Rom. Pontifex 244.b.
Anaſtaſius III. PP. 320.b.
Anaſtaſius IIII. Rom. Pontifex 365.a.b.
Anaſtaſius presbyter Cardinalis 306. a.
Anaſtaſius de hæreſe ſuſpectus Catholicos perſequitur, 243.b.
Anaſtaſius Imp. hæreticus Eutychianus 242.b.244.b.
Anaxagoras. 130.a.
Anaximander 129.b.
Anaximes Alexandri magni præceptor, 143.
Andreas rex Vngariæ 341.b 343.b.
Andronicus Iudæorum contra Samaritanos hæreticos patronus apud Ptolomæum regem 53.b.100.a.
Andronicus Senior & Iunior Imp. Græcorum. 401.
Andronicus Orientis Imp. miſerrimè perijt 371.a.
Andronicus Paleologus Orientis Imp. 395.a.
Angelorum procreatio 2.a.
Angelus delet exercitum Sennacherib propter blaſphemiam 69.b.
Angelus politanus 431.b.
Angelus precatur pro Hieruſalem & Iuda. 138.a.
Anglia tota à Gallis ſubiugata 300.a.
Angliæ epiſcopales ſedes 350.a.
Angli relicta Idololatria fidem ſuſcipiunt. 264.a.
Angli ſe iungunt hugnotis & portum gratiæ occupant 458.a.
Angli Cantuarij ex Idololatria ad fidem conuertuntur procurante Gregorio 256.a.
Angli Normaniam & Aquitaniam inuadunt. 394.a.
Angli nec in bello fortes, nec in pace fideles. 253.b.
Angli fame pereuntes humanis carnibus veſcuntur. 345.b.346 a.
Angli exules Theologię doctores 463.b.
Anglicum bellum cruentum in Aquitania. 404.a.
Anglicus ſudor 441.a.
Anglorum regnum inchoat 240.a.
Anglorum nugæ de Britanniæ nomine 50.a.
Anna & Caiphas Pontifices 113.b.
Anna filia Phannel prophetiſſa 112.a.
Annatas beneficiorum ad onera belli contra infideles indixit Bonifacius 9. 413.b.
Annibal. 153.b.
Annibal à militibus ſuis cruci affigitur. 162.a.
Annibal vincitur à Scipione Africano 164.a.
Anni exordium apud Hebræos 1.b.
Annorum definita & minuta circũſcriptio reijcienda 1.b.
Annorum varia enumeratio ſecundum Hebræos, Græcos & Latinos. 178.a.b. 179.b.
Annorum ſupputatio ab orbe condito ad Chriſtum natum & paſſum. 180.a. 179.b.
Annus Iubilei 395.b.
Annus Lunaris & Solaris, quem Emboliſmum vocant 180.a.
Annus Methonis decemnouennalis, 139.b.
Anſelmus auctor gloſſæ interlinearis, 292.a.355.b.
Anſelmus Cantuarienſis Archiepiſcopus 357.a.
Antenor Francorum dux, 189.a.
Antherus PP. 205.
Antichriſti numerus 666, quorſum pertineat 269.b.
Antichriſtus veteris teſtamenti 154.a.
Antichriſtus 257.436.a.
Antichriſtum natum dixit Fluentinus Florentiæ epiſcopus 355.a.
Antigonus 107.
Antiochus Cyzicenus 157.a.
Antiochus Epimanes primus ſacerdotium ſummum vendidit, & contra morem viuos viuis in eo ſuſtituit 154.

Antiochus Ecclesiæ hostis horrendo morbo nuisca interijt 154.a.
Antiochus Epiphanes 99.b.
Antiochus Eupator 155.a.b.
Antiochus Grippus 157.a.
Antiochus Illustris siue Epiphanes inertia fratris regnum obtinuit 153.a.
Antiochus libros sacros in publicū regnum ferre iussit 154.a.
Antiochus magnus 98.b.155.b.165.b.
Antiochus Sedetes 156.b.
Antiochus Soter 151.
Antiochus Theos 152.b.
Antipater apud Hircanum in magna authoritate. 105.b.106.a.
Anthonius Pius 124.a.
Anthonius pius solus principum sine ciuili sanguine 197.b.
Anthonius Magnus monachorum pater 220.a.
Anthonius Florentinus 428.a.
S.Anthonius Vlisbonēs.minorita 180.a.
Anthonius verus nō tulit impune quod Christianos persecutus est 198.a.b.
Anthropomorphytarum hæresis 323.b.
Atrebatenses 265.b.
Appelles pictor 148.a.
Appelles 202.b.
Appianus Alexandrinus 199.b.
Appion Grammaticus 116.a.
Apitius helluonū prodigiosissimus.115.
Apolinaris à D.Hier.sene auditur.231.b.
Apollinaris 199 b.
Apolonius Sophista 114.a.
Apollonius 199.b.
Apostolici viri per vniuersum orbem discurrunt 192.
Apostoli omnes præter Ioannem Euangelistā martyrio vitam finierūt.190.a.
Apostolis concionantibus Idola tacuerunt 123.b.
Apostolorum Euangelizatio 189.b.
Apryis 130.a.
Aqua in Sacramento altaris 195.b.
Aqua lustralis in templo & domibus priuatis ad fugandos Demones seruanda. 195.b.
Aquila 197.
Aquitania fere tota se subdit Philippo 378.a.
Aquitanica seditio ob saluiarum vectigal. 447.b.
Aratus 161.
Arbaces 125.
Arca abscondita nunquam reperta 138.a.
Arca tantę fuit molis & artificij vt 100. annos Noe in ea perficienda consumpserit. 9.b.
Arcę trāslationes & stationes varię 53.b.
Arcesilas 149.b.
Arcesilans 130 a.
Archadius Imp. 228.b.231 a.b.
Archelaus tyrānidis & crudelitatis accusatus apud Augustū 109.b.111 b.112 a.
Archimedes 163.b.
Architas Tarentinus 139.b.
Architecti 146.a.
Arcus cœlestis misericordiæ Dei symbolum 10.a.
Areopagitæ 129.b.
Arcus Lacedemoniorum rex 99 b.
Argiropilus Imp.Rom. 339.a. 342.a.
Arij subita & horrenda morte, multi qui ab eo decepti fuerant conuertuntur. 221.b.
Ariadenus cog. Barbarussa 447.b.
Ariana impietas Catholicos persequitur 222.a.
Ariana hæresis 223.b.
Aristides 196.a.
Aristides summa integritate censum de tota Græcia agens iusti cognomen est adeptus 140 a.
Aristobulus & Hyrcanus de imperio disceptantes ansam prebuerūnt vt sic regnum à Romanis occupatum per varias clades ad Herodem alienigenam tandem deuolueretur 105.b.
Aristobulus insignis Hebræorū philos. in Mosem cōmētarios edidit 166.a.
Aristobulus Herodis magni filius 109.b.
Aristobulus Saduceus, primus post captiuitatem suscepto diademate se regem appellauit & sacerdotis nomem pro abiecto habuit. 104.a.
Aristonicus Eumenis nothus 168.a.
Aristophanes 140.a.
Aristoteles 86.141.b.142.a.
Aristoteles nescius Geographiæ.148.a.
Aristotelis & Theophrasti libri 150.a.
Aristotelis libri 170.a.
Arius Alexandriæ mulieres castitatem profitentes septingentas veneno suo inficit. 210.a.
Arnaldus Pontacus Basatensis Episcopus. 466 a.
Arnaldus de Brixia 361.b.
Arnulphus Flandriæ comes 315 b.
Arnulphus Imp. 311.b.314 b.316.a.
Arphaxad an genuere Sale per intermedium Cainam. 10.a.
Arphaxat 126.a b.
Ars sculpendi Marmoris quo tempore cœpit. 67 b.
Arsaces Parthorum rex 152.a.b.
Arsaces 71.b
Artabani scelus. 140 a.
Artabanus 201.a.
Artaxerses tertius. 141.a.b.
Artaxerses 137.a.b.
Artemon hereticus 202.a.
Aruernorum principatus 167.b.
Asa filiam Amri regis hæretici dedit vxorem filio suo Iosaphat. 58.b.59.b.
Asaph author 12 psalmorum. 51.b.
Ascanius. 47 b.
Aspasia periclis amasia Rhetoricam Athenis docuit. 139.b.
Assar-adon Assyriorum princeps 70.a.
Assuerus 93.b.
Assuerus, quem nostri Xersem, Chaldęi Artaxersem vocant 135.a.136.a.
Assur putatur Niniuis à Niniue à se condita sic denominatus 17.b.18.a.
Assyriorum nomē quoniam cœpit celebrari. 65.b.
Assyriorum reges. 70.a.
Assyrius in populi Domini perniciem attractus est ab ipsismet domesticis de quo varias queremonias prophetæ instituunt 68 a.
Astrolabij Marini species 398.a.
Astronomiçis studijs insignes 336.a.
Attalus Rex Asiæ minoris 167.b.
Athalia regis Achab filia præter paruulum Ioas totam stirpem Salomonis extinguit 61.b.
Athanaricus rex Gotthorum 228.a.
Athanasij mors, 227.b.
Athanasius Alexandrinus 219.b.
Athanasius Magnus 220.a.221.b.
Athenagoras Philosophus Christianus 199.b.
Atlas Astrologus rex Mauritaniæ 42.a.
Attila sagellum Dei 238.a.239.b.
Attilæ occurrunt cum clero Leo magnus & lupus Trecensis episcopus. 237.b.
Atticus 172.a.
Augustini disputatio publica cum hæreticis 230 a.
D.Augustini libros de ciuitate & historias inter cœnādum sibi lege curabat Carolus magnus 300.a.
Augustinus Eugubinus 433 b.
Augustinus moritur anno vitæ suæ 73 235.a.
Augustinus Hipp episc. 228.b.230.a.
Augustus Cęsar iam templum Iani clauserat & orbem pacarat quoniam natus est Christus 109.b.111.b.
Augustus die natiuitatis Christi mandauit ne quis Dominum se vocaret. 188.a.
Augustus deuicto Anthonio solus ad Christi vsque natalē Imperauit.175.b.
Augustus prouincias Imperij per capita & familias describit 111.b.
Augustus moritur 112.a.
Aulus Gellius 85.
Aurelianus fulmine territus Christianorum persecutionem non est execu-

 tus

tus. 124.a.
Aurelianus Imp. 210.b.211.a b.
Aurelianensis 1. Francicum iussu Clodouei, Gerundensis 241.a.
Aurelius Antoninus 199.b.
Azarias summus pontifex 75.b.

B

Baasa rex Israel 59.b.
Babylas 206.a.
Babylon Caldaicarum geotium caput. 126.
Babylonica captiuitas 89.
Bacchides 156 a.
Baiazetes siue Paiazires Turcorum Imperator 410.b.416.a.411.b.415.b.
Baiazetes 2. Turcorū Imp. 433.a.434.a.
Balaam vates Satanæ non Dei 28.b.32.a.
Balaam insipientiam asina humana voce vtens coarguit 34.a.
Balduinus Orientis Imperator 378.a.
Balduinus secūdus Constantinop. Imp. 386.b.
Balduinus 2. Cōstantinopolitanus Imp. 386.b.
Balduinus 3. Hierosolymorum rex 363. b. 365.b.377.b.
Baltazar 531.a.b. viuo summoque sepulcrum opprimitur ibid.
Bandurnus auctor librorum 4. sententiarum Theologicarum 368.a.
Baptista Brissonius 469.b.
Barac 40.a.
Barbam & Comam radere clericatus insigne 198.a.
Barcozbase Christum in lege promissum Iudæis persuasit & Christianos exquisitis supplicijs Christum negate & blasphemare compellebat. 120.a. 122.a.
Barcozbas Iudæorum dux Christianos diris cruciatibus perimit 595.b.
Bardas Slerus 337.b.
Bardi apud Gallos Melodiarum poetæ. 148.a.
Barnabas primus Romæ Christi fidem prædicauit 115.b.
Bartherus Fraoc. Dux 206.b.207.a. 208.b.
D. Bartholomæi ossa 305.a.
Bartholus 408.a.
Basa 80 a.
Basilius Cæsarieosis 226.a.
Basilius Moscorum princeps 443.b.
Basilius Orient. Imp. 311.312.b.
Basilius Porphyrogenitus Orient. Imp. 330.a.b.338.b. captiuis 15000. oculos eruit. 337.b.
Bastildum propugnaculum 417.b.
Battus primus Cyrenarum rex. 78.a.
Beda 276.a.
Beda venerabilis Anglus monachus moritur 281.b.
Bedæ discipuli 291.b.292.a.301.b. monachi primi posuerūt Theologiæ sedem in Academia Parisiensi Ibid.
Beguardi & Beguinæ hæretici 399.a.b.
Belgius Gallorum rex 40.a.
Bella ciuilia Aug. Cæsaris 175.b.
Bellerophon 41.b.
Beli templum 16.a.21.b.
Belial filij in Hierusalem introducunt ritus gentium 166.a.
Bellouacensis Comitatus 337.b.
Bellorum seminarium inter Francos & Anglos 324.a.
Bellum Britanicum 116.a.
Bellum Cimbricum 169.b.
Bellum in Christianos excitatur à Nerone in eo Petrus & Paulus occubuerunt Romæ 489.b.
Bellum inter Francos & Flandros satis diuturnum 394.a.
Bellum Iugurthinum 169.b.
Bellum inter Anglos & Francos 409.
Bellum Iudaicum quinque annis confectum est, 521.a.
Bellum Lacædemoniorum contra Messanos propter stupratas virgines 71.b.
Bellum Lapitharum, 45.b.
Bellum Lutheranorum contra Zuinglianos 448.a.
Bellum Marcomannicum 199 a.
Bellum Mithridaticum 170.a.
Bellum Parthorum 517.b.
Bellum Parthicum 118.a.
Bellum Punicum primum secundū tertium 161.b.164.166.a.
Bellū sacrū ob templū Delphicū 143.b.
Bellum sacrum tertium 363.b.
Bellū sacrū quartū contra Turcas 373.b.
Bellum sacrum 351.b.352.a.
Bellum primum in Christianos motum à scribis in quo Stephanus moritur 113.a.
Bellum tertium in Christianos auctore Domitiano, 593.b.
Bellum 5. in Christianos 598.a.
Bellum sextum in Christianos per Seuerum & Aurelium 203.b.
Bellum septimum in Christianos per Maximinum 205.b.
Bellum octauum in Christianos quod vltus est Deus pestilentia per vniuersum Imperium, 206.a.
Bellum nonum in Christianos per Valerianum 208.a.
Bellum decimū in Christianos per Aurelianum Imperatorem 210.a.
Bellum vndecimum in Christianos à Diocletiano 213.b.
Bellum duodecimum in Christianos per Maximinum Imperatorē 215.b.
Bellum decimumtertium in Christianos per Saporem regem 222.a.
Bellum Seruile in Sicilia ortum 168.a.
Bellum Sonnium 139.b.
Bellum Thebanum & Troianum 39.b. 46.a.
Belus nili pater Astronomiæ studiosus à filio consecratus est vnde Idolorum nomina 19.b.
S. Benedictus 247.b.
S. Benedictus 2. 273.a.
Benedictus Arias 465.a.
Benedictus I. PP. 253.
Benedictus III. PP. 307.a.b.
Benedictus IIII. PP. 317.a.
Benedictus V. PP. 329.a.b.
Benedictus VI. PP. 329 a.
Benedictus VII. PP. 336.b.337.a.
Benedictus VIII. PP. 339.a.341.a.
Benedictus IX. 344.b.
Benedictus X dict. 11. PP. 397.a.b.
Benedictus XI. dict. 12. PP. 405.a b.
Benedictus XIII. Antipapa 414.a.415.a.
Berengarius Italorum rex. 321.b.323.a.
Berengarius Turonensis Archidiaconus Andegauensis hæreticus 340.a.
Bernardus Lutzembergus 430.a.
D. Bernardus. 358.a. 361.b.362.a. 363.b. 364.a.365.b.367.b. 370.a.
D. Bernardus vitæ normam præscripsit Templarijs 357.b.
Bernardinorum Collegium 405.b.
Berosus supposititius Noam syderum obseruatione Diluuium deprehendisse & naue sibi prospexisse fabulatur. 8.a. 16.a. 18.a.
Berosus Chaldęus sacerdos & historicus 546.a.
Bertrādus Burdegalēsis Archiep. 398.a.
Bertrandus Episcopus Heduorum 402.a. 406.
Bessario Cardinalis 423.b.
Biblia Compluti 433.b.
Biblia in capitula distinguuntur 383.
Biblia sacra fideliter in Gallicum sermonem Biblia Vatabli 445.b.
Bibliotheca Alexandrina, mirabili Dei prouidentia seruata 160.a.
Bibliorum vulgata editio est D. Hieronymi 160.
Bituli Aruernorum regia cruenta prælia 167.b.
Biturigēses 7. millia Cotarellorum (qui Sacrum Christi corpus pedibus conculcabant) interficiunt 372.
Biturigensis Comitatus 351.b.
Blancha Regina Franciæ mater Sancti Ludouici

Ludouici 365.b.
Boemica hæresis in Italia 415.b.419.b.
Boetius Mathematicus, Philosophus & poëta 244.a.
Bohemorum hæreses vnde cœperunt, 400.a.
Boleslaus primus Poloniæ rex 332.b.
Boleslaus secundus Poloniæ rex 346.b. 348.a.b. 350.a.
Boleslaus tertius Poloniæ rex 359.b.
Boleslaus pudicus Polonorũ rex 382.b.
Bombardam excogitauit Bertholdus Niger 392. 412.
Bon Thuscorũ rex à quo Bononia 62.a.
Bonifacius Comes 236.a.
Bonifacius I.PP. 231.a b.
Bonifacius II.PP. 248.b.
Bonifacius III.PP. 260.b.
Bonifacius IIII.PP. 261.a.
Bonifacius V.PP. 263.a.
Bonifacius VI.PP. 315.a.
Bonifacius VII.PP. 329.b.
Bonifacius VIII.PP. 395.a.b.
Bonifacius IX.PP. 413.a.b.
Bonifacius VI. 330.a.
Bonifacius Mõtisferati Marchia 377.b.
Booz princeps Iuda vnus ex Christi maioribus 39.b.
Booz tres exiterunt qui tanquam vnus numerantur in Dauidis & Christi genealogia, 39.b.
Bos Romæ locutus est 152.a.
Bos Romæ locutus 34.a.
Breno Gallorum dux 143.144.
S.Brigitta 409.a.
S.Brigitta 246.a.b. 247.b.
Britanni 236.
Britanni 210.a.
Britannia omnium regionum prima publicè fidem Christianam profitetur 201.b.
Britnnes ex Anglia in Galliam venerũt, 274.a.
Brunichildis 254.a.259.b.260.a.263.b.
Bruno Coloniẽsis Archiepiscop. 316.a.
Bryso cum Euclide contentiosam Dialecticam introducit. 141.a.
Bulgaria 310.a.
Bullingerus 459.b.
Burchardus monachus veteres Ecclesiæ Canones in vnum volumẽ congessit 335.b.
Burdegalam hospi. ingressi deuorarunt canes 256.a.
Burgundi 255.b.
Burgundi 253.b.
Byzantium 203.b.

C

Cabades Rex Persarum 249.b.
Cabbalisticæ artis fundamẽta posuit R. Simeon Ben Iohai auctor libri Zoar, 168.
Cadinus Thebis à se conditis regnat & characteres Græcos condidit 37.b.
Cæsar primus Romanorum Rhenum traiicit 171.b.172.a.
Cæsar 9. annis subigit Gallias 172.a.
Cæsar fastos siue Calendarium corrigit ibid.
Cain Diaboli & imperiorum ciuitatem erigit & primus ante diluuium regni speciem constituit 5.b.
Cain posteritas diluuio absorpta est 7.b.
Cainam 6.b.
Caius Caligula vi Iouis Idolum inferre decreuit in templi aditum 115.b.116.a.
Caius (Gaius) PP. 211.a.b.
Caius Caligula 189.a.b.
Caius Flaccus, 116.a.
Calatranenses milites oriuntur 370.a.
Calchedon condita, 72.a.
Calendarium quomodo corrigi possit. 176.a.
Caletum à Francisco Guisiano principe expugnatur 455 b.
Caletum ceperunt Angli 406.a.
Callinicus ignem in aquis ardentem inuenit 272.a.
Calixtus II. PP. de Deo ac de hominibus bene meritus 358.a.b.
Calixtus 2. 369.a.
Calixtus 3. Hispanus 424.b.
Calixtus PP. 203.a b.
Calo Ioannes Paleologus Græcorum Imp. 408.a.
Caluini sent. de doctrina Romanæ Ecclesiæ, 2.8.a.
Caluinismus gradus ad Mahometismũ 459.b.
Caluinistæ omnium hæreticorum colluuies 298.a.
Caluinistarum secta recta ad Mahometem spectat. 257.b.
Cambagadus Tartarorum Imp. 396.
Cambyses 134.a.
Candace regina Aethiopum 515.b.
Canon Missæ à quo sit conditus 242.a.
Canones Apostolorum 193.b.
Cantabri, 375.b.
Canutus Angliæ rex 337.b.338.a.339. a.b.
Capitolium Romæ extruitur 67.b.
Caramundus Galliæ regulus 844.
Carceres ad delicta clericorum punienda 269.b.
Carcombertus rex Angliæ. 267.b.
Cardinales vt Pileo roseo & equo veherentur incaluit Innocentius 4. 382.
Cardinalium nomen quando cœpit esse in prælio 342.a.
Cardinalibus ruber pileus & purpura conceditur, 385.b.
Carneades 161.b.
Carnotensis antistes 312.a.
Carolostadius, 439.b.440.a.
Carolus Andegauensis 388.a.389 b.
Carolus Burgundiæ dux vltimus 428.a.
Carolus Caluus Imp. 313.b.
Carolus 2. Caluus Franc.rex 305.a.
Carolus Crassus 313.b. 314.a.316.a.
Carolus Crassus propter ignauiam ab optimatibus regni repudiatus est. 316.a.
Carolus Lotharingus Cardinalis 467.b.
Carolus Magnus 285.b.287.a. 288.a.b. 289.b.298.a.b. 300.a.b.
Carolus Martellus Blatij præfectus 278.a.281.b. 282.a.
Carolus simplex edictum memorabile edidit contra profanos iura Episcoporum inuadentes 319.b.
Carolus simplex rex Franc. 317.a.318.b. 319.a.b.
Carolus Pulcher Franc.rex 401. b. 403. b. 404.
Carolus V. Occidentis Imp. 436.b. 438. a.447.b.450.b. 452.a.
Carolus V. Sapiens Franc.rex 409.a. 410.a.b.411.b. 412.a.b.
Carolus 6. Franc. rex 413 414.417.a.
Carolus 7. rex Francorum 419.a.420. b 421.b. 424.
Carolus 8. Francorum rex 429 a.
Carolus 9. Francorum rex 462.b.465.a.
Carpocrates 197.b. 198.a.
Carpocratiani 199.b.
Carthaginem & Corinthum euersas restituit Augustus Cæsar 175.b.
Carthaginenses, 141.b.143.b.
Carthaginenses bella cum Siculis gerũt 147.b.
Carthago penitus excisa 166.a.
eadem reparata, 167.b.
Carthago 45.b.
Carthago 62.a.
Carus Imp. 212.a.
Cassianus monachus 232.a.
Cassiodorus 241.b.
Cataphygum hæresis 201.b.
Catharina ex Laurentio Medice neptis Pontificis Clementis 7. despondetur Henrico Valesio, 443.b.
Cathedrales Ecclesiæ à Carolo Mag. erectæ, 301.b.
Caco maior 165.b.
Candas sicut pecudes habuerunt Dorocestri 258.a.
Cazimirus Poloniæ rex Cluniacensis monachus, 339.a.

Cazimirus rex Poloniæ 570.a.
Cazimirus 2 Poloniæ rex 405.
Cazimirus regis Polonorum filius maluit mori quam se concubitu polluere. 430.a.
Cazimirus 4.Polo.rex 423.a.
Cecrops Atheniensium rex 11.b.
Celestinus PP. 235.a.b.
Celestinus 2.PP. 362.b.
Celestinus 3.PP. 374.a.b.
Celestinus 4.PP. 382.b.
Celestinus 5.PP. 394.a.b.
Celtes montes Pyreneos nominauit ob maximam Syluarum in his crescentiũ exustionem 27.b.
Centuriatores S. Victorem martyrem mysterium iniquitatis prouexisse blasphemant 201.b.
Centuriatores Quartodecumanos hæreticos laudant 202.a.
Centuriatores arguunt Ioannem Euangelistam quod voluntariam paupertatem doceat 194.b.
Ceraulius 313.b.
Ceres 40.a.
Cicero 85.86.
Cicero in libris de natura Deorum seipsum superauit 171.b.
Cicero 169.b.171.b.
Circe venefica 46.a.
Chaldæorum Monarchia 126.
Cham Tartarum rex 385.b.386.a.
Cham tradunt Hebræi execuisse testiculos patri ne deinceps filios procrearet 10.a.
Childebertus Francorum rex 246.a.b.
Childericus Franc. Dux 237.a.
Childericus 2 Franc. Dux 241.b.
Childericus patri succedens ob scortationes regno pellitur 410.a.
Childericus Francorum Dux 239.a.
Chilpericus 2.Franc.rex 278.b.
Childericus 3.stupidus Franc. rex 283. a.in monasterium trusus 284.a.
Choreas ducentes nocte natalitiorum Sacerdotis imprecatione per annum integrum in eodem statu manserunt, 337.a.
Chorepiscopi sine suffraganei 226.a.
Chosroe Persa 250.a.
Chosroe 2.Persarũ rex 261.b.263.a.b.
Chrisolngus Episcopus Rauennæ 239.b.
Christernus rex Daniæ 439.b.
Christiana audacia Agapeti PP. 250.a.
Christiana religio cur fulminatrix dicta sit 199.b.
Christianæ religionis summa 195.a.
Christianæ quartam partem Hierosolymæ incolunt quæ cessir in ius patriarchæ, 347.b.
Christiani in medijs crucibus bibliothecas instruebant 201.b.
Christiani Romani incendij insimulati miseris mortibus insontes cõficiuntur, 189.
Christianis diffidentibus amittuntur res portus Asiatici 393.b.
Christianismus in perfide propagatur, 232.a.
Christianorum grauissima persecutio propter quam lues & fames fuit per vniuersum orbẽ diuina vltione 213.b.
Christianorum militũ in Barbaris perdendis celeritas 354.
Christianorum perfectio in Oriente infinita locustarum multitudine cælitus est significata, 353.b.
Christianianorum nomen Antiochiæ consecuti sumus eum prius varijs nominibus vocaremur, 177.b.
Christianorum prima persecutio 188.a.
Christianorum persecutiones qui primum prohibuerunt 154.a.
Christi conceptio & natiuitas 109.b. 110.a. 111.b.
Christi numen ne quidem Ethnicis fuit ignorum 134.a.
Christi passio, Ascensio, 113.b. Cœna, 142.a.
Christi testimonia externa 122.a.
Christophorus Colũbus 430.a.433.b.
Christophorus I.PP. 319.a.
Christus apparuit vt dissoluat opera diaboli 123.b.
Christus artem fabrilẽ exercuit 113.b.
Christus attingens annum 30. prædicare cœpit 113.b.
Christus Dominus Pontifex maximus & æternus, 187.b.188.a.
Chronica Francorum à Pharamundo incipiunt enumerare reges 235.b.
Chronographia cur per pontifices Romanos deducta sit 471.a.
Chronologia est quædam historiarum imago & breuissima tẽporum commemoratio 183.
Chronologia Helynãdi monachi frigidi montis ordinis Cisterciẽsis 377.b.
Chrysippus Stoicus 161.b.
Clsreuallense cœnobium 355.b.
Claudius Cæsar Iudæos propter Christum Roma expulit 177.b.
Claudius Cæsar 116.b.
Claudius primus Imperium mercatus est promissis vniquique militi 150. coronatis 189.b.
Claudius Imperator 210.a.b.
Claudius Sanctesius Ebroicensis Episcopus 466.a.
Claudius Spencæus 465.b.
Clemens Alex. 200.a.
Clemens Antipapa 348.a.
Clemens 2.PP. 341.b.
Clemens 3. Romanus pontifex 373.a.b.
Clemens 4.PP. 389.b.
Clemens 4. à D. Petro Pontifex 191.b.
Clemens 5.PP. 398.b.
Clemens 6.PP. vrbem Auionem emit 406.a.b.
Clemens 7.PP.440.a.b. 443.b.
Clemens 7. pseudopapa 413.a.
Clemens 8. Antipapa 419.a. 587.
Clemens Romanus 193.a.
Clemens Romanus 115.b.
Clementinæ 399.a.
Clementis Romani scripta 193.b.
Clementis epistola ad Iacobum fratrem Domini 118.a.
Cleopatra Aegypti regina 104.a.b. 108.b.
Cleopatra cum Anthonio mortem sibi consciuit, 171.a.
Cleopatra, 168.a.
Cletus martyr 3. summus Pontifex 192.a.b.
Clodius 2.Francorum Dux 210.a. 212.b.
Clodius Francorum rex 238.a.
Clodius Francorum rex 235.b.
Clodius Crinitus Franco. Dux 236.b.
Clodomerus Francorum Dux 189.a.
Clodomerus Francorum rex 219.b.
Clodomerus Francorum Dux 198.a.
Clodouei quatuor filij regnum inter se diuidunt 246.a.
Clodoueus Francorum Dux 236.a.
Clodoueus 4.Franc.rex 277.a.
Clodoueus Franc.rex. 268.
Clodoueus Francorum Rex 240. a. 244 b.fit Christianus 243.b.245.b.
Clogio Francorum dux 215.a.218.a.
Ce Chronologorum profanorum sertipulis 177.b.
Codrus vltimus Atheniensiũ rex 49.b.
Cœnobij S. Dionysij prærogatiua, 363.a.
Colchi more Iudæorum infantes circũcidebant 69.b.
Collatio Carthaginensis interCatholicos & Donatistas 233.a.
Collectæ Ecclesiasticæ ad Missarum solennia 243.a.
Collegium Montis-acuti 430.a.
Colloquium Mulbrunense inter Lutheranos & Zuinglianos 460.a.
Colloquium Possiecum 457.b.
Colloquium Vuormaciæ inter Catholicos & Lutheranos. 454.a.

Comites

Comitea maioria dignitatis videntur fuisse quam duces 269.b.
Commanus Galliæ rex 133.b.
Concilia. Alexandrinum contra Origenem Carthaginense 5. Toletanũ Taurinatense, Hipponense, 231.a.
Concilia Arausicanum, Valense, Carpentoractense, Arelatense, Romanum, Constãtinopolitanum, Tyrinium, Beritense 238.b.
Concilia Carthaginense 2. Romanum Burdegalense, Telense, Carthaginense 3.& 4. 228.b.
Concilia Hispalense 1. Toletanum 3. Matisconense. 1.& 2. Gradense, Brenniacense. 156.b.
Concilia plurimorum sacerdotum in Anglia 389.a.
Concilium Ancyranum 215.a.
Concilium Anglicanum 405.b.
Concilium Antiochenum 207.a.
Concilium Aquiliense, Valentinum in Gallia 226.b.
Concil. Aquisgranense primum, Romanum in quo Paschalis accusatus se purgauit 302.a.
Concil. Aquisgranense 337.a.
Concil, Aquisgranum 5. Concil. reformatoria celebrari fecit Carolus Magnus 300.b.
Concil. Arabianum 205.a.
Concil. Arelatense 3. Francicum præside S. Bonifacio Moguntiæ Archiepiscopo 284.b.
Concilium Augustanum 280.b.
Concilium Aurelianense 416.b.
Concilium Basiliense 420.b.
Concil Bauaricum, Ratisbonẽse, 290.b.
Concil. Baugentiacum, Treuirense, Lineopianum 365.a.
Concil. Beneuẽtanum, Stampense, 351.b.
Concil. Bonnense 314.a.
Concil. Bracarense 250.b.
Concil. Bracarense 2. Lucense 253.a.
Concil. Cabilonense 1. 269.
Coocilium Cæsariense primum post apostolorum tempora de die Paschatis 201.a.b.
Coocil. Cantuariense 392.b.
Concil. Carthaginense de baptismo hæreticorum 205.a.
Concilium Carthaginense sextum 234. b.
Concil. Carthag. septimum Africanum contra Pelagianos 235.a.
Concilium celebre coactum ab Henrico rege Angliæ Casseli quæ est vrbs Hyberniæ 369.
Concilium Cirtense 214.b.
Concil. Claromontense, Cisterciense, Turonense, 368.a.
Concil. Claromontense in Aruernia 352.b.
Concilium Coloniense 445.a.
Concil. Coloniense 314.a.
Concil. Constantiẽse generale 16. [illegible] b.
Concil. Constantiense 2. 340.b.
Concil. Constantinopolitanum 1. & 2. Hierosolimitanum 250 b.
Concilium Constantinopolitanum generale Antiochenum Aurelianense 2.& 3. Aruernense 251.a.
Concil. Constantinopolitanum 254.b.
Concilium Diuionense, Lateranense 12. generale omnium que vnquam fuerunt in Europa celeberrimum. 377 a.
Concil. Epaunense 242.b.
Concil. Erphordiense Rom. 349.a. 350.b.
Concil. Erphordiense contra Imperatorem qui monachos eiecerat è claustria 323.a.
Concil. Francfordianum Bambergense 335.a.
Concilium Florentinum inchoatum Ferrariæ 418.a.
Concilium Florentinum, Concilium Turonense, 344.b.
Concil. Gallicanum Lutetiæ in quo Benedictus 13. Antipapa deponitur, 415.a.
Concil. Gallicanum 273.a.
Concil. Gallicanum de bonis Ecclesiasticis 320.b.
Concilium Gallicanum Lugduni celebratum 404.b.
Concilium Gallicanum apud Biturigas 421.a.
Concilium Gallicanũ, Turonense 433.a.
Concilium Gangrense & Arelatense & Aurelianense 220.b.
Concilium generale 6. Constantinopolitanum præsente Iustiniano Imp. in Trullo 272.a.b. Heldifeldense, Romanum contra Monothelitas ibid.
Concilium generale vndecimum Lateranense 369 a
Concil. 15. generale Viennense 399.b.
Concilium Gentiliacũ in Frãcia 286.b.
Concilium Germanicum Oxoniense, 380.a.
Concilium Herbipolense 392.b.
Concil. Herudfordianum Toletanũ 11. Bracarense 3. 270.b.
Concilium Hierosolimit. octauum de loco in quo Christus oasceretur 111.
Concilium Hierosolymitanum Romanum 267.a.
Concil. Ilerdense, Valentinum 247.a.
Concil. Illyricum de trinitatis vnitate, 226.b.
Concil. in Altaim pago Rhetiæ 321.b.
Concilium Ingelheimense 2. præsente Othone 326.b
Concilium Ingelheimense 3. 329 a. Anglicanum ibid.
Concil. Ingelheimense Augustanum. 325 a.
Concilium Laodicenũ, Lampsacenum, 225.a.
Concilium Lateranense 381.a. 386.a.
Concilium Lateranense præsente Carolo magno 288. Hispanicum, Dunense, Genuense 288.a.
Concil. Lateranense vniuersale decimũ, Suessonense, Senonense, Antiochenum 361 b.
Concilium Lateranense 287.a.
Concil. Lateranense 4. 345.a.
Concilium Lateranense contra Henricum 5. 356. Trecassinum celebre Londini celebratum 356.b.
Concilium Lateranense Florentinum 355.a.
Concilium Lateranense Oecumenicum 19. 434.b.
Concilium Londinense. Romanum 2. Parisiense. 396.a.
Concilium Londinense 382.a.
Concilium Londinense 393.a.
Concilium Lugdunense Hierosolymitanum 362.b. Lateranense Ibid.
Concilium Lugdunense pręsente Bonifacio 8. Pontifice 395.a.
Concilium 14. Lugdunense 2, generale. 390.
Conc. Macrense 312.b.
Conc. Mantuanum 415.a.
Conc. Mantuanum 346.b.
Concilium Mauritaniæ 227.a.
Conc. Mediolanẽse, Alexandrinum, Ariminense 223.b.
Concilium Mediolanense pro executione Concilij Tridentini 463.a.
Moguntiacum 314.b.
Conc. Moguntinum 402.b.
Concil. Moguntinum, Vuormaciense, Remense, Turonense, 3. Cabilonense 2. Arelatense 3. Ticinense, 301.a.
Concilium Neocæsariense 215.b.
Concil. Noniomagense, Salegũstadiense 337.a.
Concil. nonum generale Lateranense; Remense, Neapolitanum, Romanum 358.
Concil. Oecumenicum Constãtinopolitanum contra Macedonium 227.a.
Concilium tertium Ocumenicũ Ephesinum contra Nestorium 236.b.
Concilium Oxoniense 387.b.
Concil. Papiense Sutrinum 341.a.

Concil.Parisiense pro expeditione contra Turcas 371.b.
Concil. Parisiense coactum à Philippo rege cui decimæ concessæ sunt ad bellum gerendum contra Saladinum Turcorum regem 374.b.
Concil.Parisiense,Barense,Placentinum 352.b.
Concilium Pisanum 414 b.
Concil.Pisanum 417.a.
Concilium primum Hierosolymitanum 190.b.
Concilium primum Nicenum pro diuinitate Christi cótra Arium 218.a.220.a.
Concil.Rauennense 328.b.
Concilium Rauennense 117.
Concil.Rauennense, Ilerdense, Valentinum,Romanum 245.a.
Concil.Regiense,Agathense, Romanum 236.b.
Concil.Remense 331.a.
Concil.Remense,Bellouacense,Cathalanense 357.a. Lateranense, ...
Concil.Romanum,Papiense, Remense, Moguntinum 347.a.
Concilium Romanum pro imaginibus 277.a.
Concilium Romanum pro imaginibus retinendis contra Leonem Imperatorem 282.b.
Concil.Romanum de processione S. Spiritus 316.
Concil.Romanum,Antiochenum, Hierosolymitanum, Agripinense Coloniense,Saddicense, Syrmiense, Alexandrinum 222.b.
Concil.Romanum,Aquisgranése 305.a.
Concil.Romanum,Aurelianense 4.Cæsaraugustanum,Gerundense, Taraconense 246.b.
Concil.Romanum,Lucense,Bracarense 262.b.
Concil.Romanum 219.a. Elibertinum ibid.
Concilium Romanum 326.b.
Concilium Romanum 328.b.
Concil.Romanum 286.b.
Concil.Romanum 283.a.
Concil Romanum 309.a.
Concil.Romanum 348.b.
Concil.Romanum contra Marcellinum Ancyranum,Sinnesanum, 212 b.
Concil.Romanum 2.&.3.contra Photiú 310.b.
Concil.Romanum contra Berengarium, Vercellense.Vuormatiense, 344 a.
Concil.Romanum ,de electione Romani pont. 261.a.
Concil. Romanum 1. & 2. Lateranense, 258.b.
Concil.Romanum contra Pyrrhum Africanum contra Monoth. Byzancenum,Proconsulare in Africa, Toletanum 7.Lateranense contra Monothelitas, Toletanum octauum,nonum,decimum, 268 b.
Concil. Romanum de sanctione electionis Imperatoris in Germania 332.a.
Concil.Romanum,Moguntinum, 306.
Concilium Saligustadense, Tributiense 338.b.
Concilium Senense, 419.a.
Concilium Senonense, 441.a.
Concilium quartum generale Calcedonése contra Eutichem & Dioscorum hæreticos 238.b.
Concil.Ticinense 308.b.
Concilium Toletanum secúdum 247.a.
Concil.Toletanum 2. 273.a.
Concil.Toletanum 4.Aquiliense 265.a.
Concil.Toletanum 5. 6. ... charense, 2. 266.b.
Concil. Toletanum 11. Romanum, Bracatense,Anglicanum 269.a.
Concil.Toletanum 13. 274.
Concil.Toletanum,Mileuitanum 133.a.
Concilium Trecense 312.a.
Concil.Treuerense,Augustanum 446.b.
Concil.Treuerense,Moguntinum, Coloniense 447.a.
Concil.tria celebrantur Cartagini 207.a.
Concilium Triburiense, Moguntinum, 315.a.
Concilium Tridentinum 446.b.449.a. 457.a.
Concilium Turonense 2. 252.
Concil.Turonense 239. b. Romanum ibid.
Concil.Veronense 371.a.
Concil.vniuersale 7.Nicenum 2. contra Iconomachos Anglicanum,Francfordiense, 289.a.
Concilium 13. vniuersale Lugdunense ... 383.b.384.b.
Conc.Vormaciense,Const.4. Vniuersale contra Photium inuasore sedis Const. Coloniense,Acciniacense,Pontigonése 311.a.
Concil.Vuormatiense 314.b.
Concil.Vuormatiense,Moguntinum,Etphordiense 347.a.
Concilium Vuormatiense 302.b.
Conclauis vsus in creatione Romani pótificis 390.a.391.b.
Concordata de nominatione Episcoporum & Abbatum 405.b.432.b.
Concordantias in Sacra Biblia collegit, Hugo Cardinalis ex ordine Predicatorum 384.a.
Conflictus Dionysianus 464.a.
Congi Tartarus Faber magnus Cham fiue Imp. gétis suæ per seditionem creatur 369.b.
Comnenus Imp. Constantinopolitanus ... 348.b.350.a.
Conon PP. 274.b.
Conradus Imp.359.b 360.b.362.b.365.b.
Conradus 1.Occidentis Imp. 320.b.
Conradus 2.Occidentis Imp.338. a.b.
Consecratio summi Pontificis 273.b.
Constans 221.a.
Constantia Rogerij Siculi filia è monasterio educta Henrico 6. nupsit 374.a.
Constantini magni donatio 216.a.217.b. 218.a.
Constantinopolis expugnatur à Mahumete Turc.Imp. 423.b.
Constantinopolis à Francis & Venetis capta 375.a.
Constátinus Ducas Imp.Orient.346.a.b.
Constantinus libros Arij iussit cremari & eum qui eos celate deprensus fuisset capitali supplicio affici 220.a.
Constantinus Magnus 215.a.217.b.218.a. 222.a.
Constantinus 2.ex Laico contra canonea electus 286.b.
Constantinus 4.Imp. 270.a.b.
Constantinus 5. Copronymus omni scelere imbutus,igne celesti perijt 283.a. 284.a. 288.a.
Constantinus 6.Imp. 299.b.298.b.
Constantinus 7.Orient.Imp. 319.a.
Constantinus 9. Monomachus Imp.Orient.342.a. 343 a.
Constantinus 9.Orientis Imp. 341.a.
Constantinus Sirus PP. 277.a.
Constantinus Imp.Arrianus 223.a.
Constantinus 221.a.
Constantinus Costantini magni pater 212.b.
Const.Priscum filium quod rem cum fausta nouerca habere diceretur interfecit 218.a.
Consynges Nicomedis regis Bithiniæ vxor propter lasciuiores cum viro locos à canibus laceratur 161.b.
Contentio inter Const. Patriarcham & Rom.pont.de primatu sedis 260.a.
Cótinuatio doctrinæ primi seculi 193.a.b.
Continuatio doctrinæ secundi sæcoli, 202.b.
Continuatio doctrinæ sæculi quarti 228.b.229.a.
Continuatio doctrinæ quinti sæculi 242 a. 243 a.
Continuatio doctrinæ sexti sæculi 259.a.
Continuatio doctrinæ septimi sæculi 275.a.
Continuatio doctrinæ octaui sæculi 291.a.

291.a.
Continuatio doctrinæ sæculi 9. 317.a.
Continuatio doctrinæ decimi sæculi 334.a b.
Continuatio doctrinæ vndecimi sæculi 352.b.
Continuatio doctrinæ sæculi duodecimi 375.a.
Continuatio doctrinæ 13. sæculi 396.b
Continuatio doctrinæ 15. sæculi 430.
Continuatio doctrinæ 16. sæculi 465.b.
Conuentus Blessensis 467.b.
Coponius Iudeæ rector 112.a.
Coponius Syriæ præses 175.b.
Cornelius PP. 206.b 207.b.
Cornelius Tacitus. 195.b.
Corui funus celebribus exequijs entatũ quid significat 123.b.
Crates Stoicus 166.a.
Crescens à D. Petro ordinatus fuit Galliæ Episcopus 193.b.
Creta insulam eripiunt Græeorum Imperatoribus Veneti 378.a.
Creatio rerum 2.a.
Cræsus Lydorum rex 132.
Crucees aeriæ in vestibus militum Archadij Imperatoris apparent 231.b.
Cruces in vestibus apparent 326.a.
Cruciada 415.b.
Crucifixi imago lapidus icta emisit sanguinem 454.a.
Crucis dominicæ lignum 262.a 263.b.
Crucis dominicæ pars à D. Ludouico redempta à Venetis & Luteriæ in regio sacello conditur 382.
Crucis ligna ab Helena inuentũ 219.b.
Crucis lignum 274.a.
Crucis lignaculum 302.a.
S. Crucis titulus 419.b.
Crux christi contra incendium erigitur 365.b.
Cumanns 117.
Cuspius Fadus 117.a.
Cutthei 69.b.
Cutthei de Cutha regione Persarũ in Samariam adducti circumcisioné suscipiunt 83.b 70.a 69.b 95.a.
Cyrene multitudine Iudæorum repletur 229. 165.b.
Cyriacus martyr cum 11000. virginibus 205.b.
Cyri victorias & anorem erga populum domini predixit Esaias 114.a.
Cyrillus Hierosolymitan. 221.b 223.a.
226.b.
Cyrinus Syriæ præses 111.b.
Cyprianus 208.a.
Cyrus gener Dari 133.a.
pientissimus princeps 135.b.
Cyrus Iunior 145.a.
Cyrus vltimus Alexãdriæ patriacha 263.
b. 266.a.

D

Dagobertus Francorum dux 331.a.
Dagobertus Francorum Dux 215.a.
Dagobertus Francorum rex a 264. a 265.
a. 266.a.
Damascus ab Abrahæ seruo Dammesec conditur & appellatur 15.b
Damasus 2. PP. 342.b.
Damasus PP. 225.a b 226.
Danaus primus in Græciam nauem aduexit 37.b.
Daniel 129.a.
Daniel anno 15. ætatis ductus Babylonem predixit futurum statum ecclesiæ à suo tempore ad extremum mundi 76.a.
Daniel predixerat Machabæos susceptu rus Ecclesiæ defensionem 100.
Danielis tres socij Ananias, Azarias misael 76.a.
Danielis hebdomades 84 a b 89.a b.
Danielis vaticinatio impleta cum in loco sancto posita esset desolationis abominatio 115.b.
Darius 128.a.
Darius Codomanus quem vicit Alexander 144.
Darius Longimanus 136.a 137.a.
Darius Nothus 141.b.
Darius Socer Cyri 172.a.b.
Dauid forma veri principis 51.b.
Dauid in insignibus gerebat Leone 52.a.
Dauid non omnium psalmorum auctor 50.a.
Dauid nummos argenteos quasi forma cudi iubebat 52.a.
Dauid testamento legauit quæcunque sacris essent ad ædificationem tẽpli 51.b.
Dauidicã famila fere consumpta in captiuitate Babylonyca 78.a.
Dauidi principes 94. 195.a.
Debora 40.
Decem tribuum tres captiuitates siue transmigrationes 85.b.
Decimi denarij contributionem papa à Clero & rex ab vniuerso populo exigit 392.
Decius Imp. 206.a b.
Decius 112.
Decretales Pontificum quinam collegerunt 162.a 163.b.
Deioces 125.
Dei singularis ira in Iudæos Christianorũ religionem confirmat 123.b.
Delphinatus Viennensis 407.b.
Demaratus rex exulat 140.a.
Demetrius imperium Amissum recuperauit 157.b.
Demetrius Seleuci Soter 156.b.
Demetrius Soter Alcinum hominẽ impium & ritu gentilitio contaminatum pontificem creat 98.a.
Demetrius Soteris filius 156.b.
Demonium sacerdotes Moguntini Lilanijs & aqua benedicta abegerunt 309.b.
Demosthenes 142.a.
Desiderius Erasmus 433.b.
Deus dedit siue Theodat. PP. 262.b
Deus è crebra scepttri in alienã familiam translatione satis ostendit tyrannorum & impiorũ regna sibi displicere 79.b.
Deus etsi Noe dixerit vitam hominis for re centum viginti annorum id tamen non statim post diluuium accidit 20.a.
Deus hominum genus cluuione deleuit indignatus dissimilitudinem cultus & religionis 7.b.
Deus linguas confudit idest ex vna 71. fecit 15.b.
Deus Mahometis qualis 366.a.
Deus prauitatem hominum in dies crescentem breuitate vitæ vlcisci voluit 6.a.
Deus translationem Enoch fieri voluit, vt docerentur homines non esse vanam spem immortalitatis 7.b.
Deus turrim Babel disturbauit sed eius speciem hominum temeritas aliam ecdissimam struxit 16.a.
Didius Iulianus 201.a.
Dierum nominatio à Planetis 158 a.
Dij Græcorum ex hominibus nati 39.b. 40.a.
Dij multi habiti Mosis seculo 33.b.
Diluuium Deucalionis 34.a.
Diluuium Pharonicum 45.b.
Diluuium scriptura non astris sed Dei iustitiæ & voluntati tribuit. Quia omnis caro corruperat viam suam 8.a.
Diocletianus & Maximinus persecutionis vndecimæ authores misere pereunt 215.b.
211.a.
Diocletianus Imp.
Diodorus Tarsensis Episcopus Chrisost. preceptor 227.b.
Diodorus Siculus 176.b.
Diogenes Imperator 346.b 347.b.
Dion 143.
Dionysius Alex. Origenis discipulus, 208.a.
Dionysius Areopagita 214.
Dionysius Areopagita 195.b.
in Galliam ad Parisios Clementis iussu proficiscitur Ibid.
Dionysius ex monacho PP. primus 209.a
Dionysius Halicarnas. 188.a.
Dionysius iunior 143.b.
Diony-

Dionysius rex Portugalliæ 392.a.b.
Dionysius Senior 151.b.
Dionysius Tyrannus Siracusanorũ 140.a.
Discordia per annos 50. inter populum Romanum & pontifices de vrbis administratione 373.b.
Dispensationum illegitimarum partus 374.a.
Diuiniationes variæ quibus Satanas vult obscurare legem diuinam 23.b.
Doctrinæ continuatio 14 sæculi 415.a.
Dolobella 112.a.
Dominicus Cataguritanus Hispanus 376 a. 378.a.380.a.
Domitianus 193.a.b. primus se dominũ & Deum appellari iussit Ibid.
Donnus 1.PP. 271.a.
Donnus 2.PP. 329.b.
Donatus Grammaticus 221.b.
Donatus hereticus 215.b.219.
Draco leges Atheniis scribit sanguine 129.b.
Druyde iustissimi erant omnium opinione 173.b.
Druydum disciplina vnde orta sit 118.a.
Druyus Celtarũ rex quartus à quo Druy des Gallorum sacerdotes 23.b.
Ducatus Britaniæ 419.b.
Duces Hebræorum 91 b.
Dulcinus hæresiarcha fratrem de paupe-ri vita 396.a.
Durandus hæresiarcha cõburitur 407.b.
Dux Albanus 463.b.
Dux Guysius proditoriè à Poltroto gladio percutitur 458.a.
Dux Parmensis 469.b.

E

Ebion 193 b.
Ecatheus Abderides philosophus librum edidit de vita Abrahæ 161.b.
Ecclesia à Diluuio vsque ad Abrahamum per 340. annos in vniuerso humano genere cõtinuata quoniã incepit ad vnã gentem & familiam restringi 16.a.
Ecclesia antecessit regna & illis pereuntibus non perit ipsa sed floret 91.b.
Ecclesia captiua & gemens sub Germanis Imperatoribus 332.b.335.b.
Ecclesia captiua & multa patiente floret mundus 125.
Ecclesia Rom[illegible] ni dominicæ adæquatur 189.b.
Ecclesiastica iurisdictio 2. non ad laicos pertinet etiã in causis ciuilibus [illegible]
Ecclestica successio perire nõ potest Regia & secularis caduca est & fluxa 95.b
Ecclesia super Imperatores habet Imperium 348.a.
Ecclesiæ captiuitas sub Imper. 316.a. 317.b.
Ecclesiæ hierarchia & successio inter medias persecutiones 191.b.
Ecclesiæ Romanæ fides intra 10 aut 30 ad summũ annos per vniuersum orbem diuulgata fuit initio nascentis ecclesiæ 190.a.
Ecclesiæ Romanæ primatus 202.a.
Ecclesiæ Romanæ supra reliquas eminentiam confirmarunt Niceni patres 220.a.
Ecclesiæ status deploratus & ferme nostro similimus [illegible]
Ecclesiasticus liber Hebraicè scriptus inter libros sacros recipitur 97.b.
Eclypsis dum Dominus de cruce pendenet 114.a.
Edagarus primus Scotorum rex 353.b.
Edonardus Angliæ rex 320.b.
S. Eduardus tertius Rex Angliæ 341.b.
Eduardus 4. Angliæ rex 392.b.
Eduardus 6.rex Angliæ 407.b 411.a b.
Eduardus 8. Angliæ rex 444.b 448.b.
Effrem Eremita 226.
Egesippus 199 b.
Eirene oculis & imperio orbatur 298.b. 299.b.
Ela 80.a.
Eldad Danius Hebræus historicus 392.a.
Eleazarus pontifex & Iosue quibus funiculis vsi sunt ad distribuendam terram 36.a.
Eleazarus senex 7. fratres & mater Anna martyrio coronantur 154.a.
Eleazarus sub quo sacra Biblia in Græcum translata à 70. interpretibus rogatu & sumptibus Ptolomæi Philadelphi 97.b.
Electiones canonicę ab Imp. Germanicis sublatæ 318 a.
Electio pessima præstat optimæ principũ nominationi 316.a.
Electio Pontificis quoniam ad Cardinales est delata 345.b.346.a.
Electio Romani Pontificis 450.
Electio Roma. Pontificis concessa Imperatoribus propter schismata 341.b 342.
Electores Imperij instituit Greg. 5. 331.b.
Eleutherus summus pontifex 200. a b.
Eliachim sacerdos 127.b.
Eliæ translatio & pallium 81.b.
Eli presb. B. Virginis Ioachim & Eliachim dicitur 109.b 127.b
Eliasib 95.b.
Elias Leuita Iudæus 437.b.
Elias se opponit Iozabelis conatibus 81.b
Elias translatus in cœlum misit celitus literas ad Ioram regem Iuda in quibus fata eius explicat 59.b.
S. Eligius Gallus 267.b.
Eliseus miris & inusitatis operibus insignis 60.a.b.
Construxit cellas profetis in Hiericuntis solitudine quam postea habitarunt Esseni ibid.
Eliseus edit miracula per palliũ Eliæ sibi dimissum pro prophetiæ munere functus est anuis plus 60.81.b.82.a.
Elphegus Martyr 337.b.
Elizabeta Austriaca Sanctissima princeps 466.a.
Elizabetha Angliæ regina 456.b 463.
Elizabet cum Ioanne Baptista pro Herodem fugit trans Iordanem 111.b.
Emanuel Constantinopolit. Imp. 416.b.
Emanuel Portugaliæ rex 435.b.439.b.
Emanuel Portugaliæ rex 431.b.
Empedocles 133.b.
Enbenuerus 140.a
Ennius poëta 165.b.
Ennonius 223.b.
Enoch christum cum Angelis venturum ad iudicium concionatur 7.b.
Enoch Elię sociandus in consutatione Antichristi 7.b.
Enoch omnium primus literis aliquid mandasse videtur 6.a 7.b.
Enoch oracula & libri 3.b 4.a 7.b.
Enoch sepelijt Adam 6.a.
Enoch translatus ab Hebræis mortuo 6.a
Enoch vrbium prima 5.b
Enoch solus in sua familia veram religionem retinens pietatem instaurauit 6.a
Bon quidam se Dei filium & magnum prophetam dicebat 364.b
Ephori apud Lacedæmonios creãtur 61 a
Ephori constituuntur ad frenandam regum licentiam 135.b.
Ephre 130.a.
Epicurus 149.b
Epimenides 129.b
Episcopatum à Laica manu accipientes excommunicantur 355.b
Epistola S. Hilderici fictitia pro clericorum coniugijs 309.b
Eraclianus consul in Aphrica cum incredibili classe nauiũ contra Romam venit 233.b
Erasmus vanissimus doctorũ censor 231.b
Eratostratus incendit templum Dianæ 147.b.
Eremitarum origo 209.b
Errores de predestinatione 305.a
Esaias potius euangelista quam vates 63. b 68.a 72.a
Esaiæ mors 71.a
Escicius Nazanzeni discipulus 232.a
Esras Academiã Hierosolymia instituit [illegible] 138.a

Esseni erant ante Machabæos & Pharisæos 99.b 101.b
Esther 136.a
S. Ethmundus Cantuarieñs Episc. 381 b
Euagrius monachus, 232.a.255.b.260.a
Euangelij doctrina intra viginti aut triginta annos vbique ferè audita & recepta iuuenitur 190.b 119.b
Euangelium D. Mathei Hebraicû 423.b
Euangelium recipiunt Samaria, Phœnicia, Syria 115.b
Euaristus 195.a.b
Euaristus Cõnubiũ esse incestũ pronũciauit quod sacerdos non consecrasset aut parentes non approbassent 195.b
Eucharistia 302.303. 312.a.376.a.378.a
Eucharistia post multos ictus pugionis in tres partes diuisa sanguine per oras maduit 404. 435.a
Eucharistiæ miraculo vsus calicis laicis non necessarius probatur 451.b
Eucharistiæ porrectione Demoniaca ab Episcopo Laudunensi liberatur 461.b
Eucherius Lugdunensis 217.b
Euclides 140.a
Eudocia Theodosij iunioris vxor 234.a
Eudoxia excommunicatur ab Innocentio primo & de gradu & maiestate Imperij deijcitur 231.b
Eudoxia Imperatrix 235.a.246.b
Eudosus 139.b
Eugenius Carthaginensis episcopus 242.a
Eugenius I.PP. 269.
Eugenius 2.PP. 304.b
Eugenius 3.PP. discipul. S. Bernar. 363.a
Eugenius 4.PP. 419.a b 421.a
Euilmerodac Ieconiã è carcere liberauit 130.a b
Euodius 189 a
Europam qui primi inhabitarunt Aborigines appellati sunt 35.b
Eusebius Alex. homiliarum vetus scriptor 205.b
Eusebius Cæsariensis Episcopus 219.b
Eusebius Emissenus 222.a.259.b
Eutropius 226.a
Eutychius Patriarcha Const. hæret. 255.b
Eutychianus PP. 211.a
Exiguus Abbas Romanus auctor nostri computi Ecclesiastici 249. 237.b
Exteri quid de Mose senserint 30.a 31.b
Externa Mosis sæculo 32.a 33.b
Externa seruitutis Aegyptiacæ 26.a
Expeditio maxima contra Turcas & Saracenos 352.a
Ezechias coluit bonas artes 68.a
Ezechiel puer in Babyloniã captiuus abducitur 77.b
Ezras & viri Sinagogę afflati diuino spiritu scripturas in versus distinxerũt 91.a
Ezras propheta & scriba ducẽtos quatuor libros scripsit 90.a
Ezras quomodo legem restituit 118.a

F

Fabianus mirabili electione PP. 205.a b
Fabula de Ioanne 8. qua volunt hæretici fœminam Romæ sedisse 307.b 308 a
Fames coegit matres vesci carnibus filiorum 25 1.b.
Fames decem memorabiles 81.b
Fames maxima 316 a
Fames quam Agabus prophetauerat totum orbem occupat 117.b
Fames tanta grassatur in Francia vt homines belluarum more herbis campestribus vescantur 38 a.a
Farabertus Francorum dux 199.a
Faramundus Franc. rex 234 b
Faustam Balneo supra modũ accenso suffocauit 218.a
Faustus Episcopus Regiensis 239.b
Ferdinandus Cortesius 443.b
S. Ferdinandus 7. Hispaniæ rex 382.a b
Ferdinandus 4. Hispaniæ rex 399.a
Ferdinãd. 5. cog. Cathol Hisp. rex, 427 a
Ferdinãdus Hisp. rex 338.b 345.a b 437.b
Ferdinandus Imp. 453.a 456 b
Festo Pentecostes Tabernaculum iussum est construi 28.a 29.b
Festum D. Petri ad vincula 235.a
Festum Exaltationis S. Crucis 265.b
Festum omnium animarum 331.b
Festum omnium Sanctorum 304.a
Festum purificationis instituit Iustinianus 248.a
Festum sacramenti corporis Christi 399.a
Festum Visitationis 412.a 413.b
Fiduciarij Sacerdoriorum perpetuo Anathemati subijciuntur 455.b 461.b
Filij Dei ab Enos filij hominum à Cain eorumque antithesis 6.a 13.b
Filij Zaræ in Aegypto sicut filij Coræ in deserto vaticinationis munere functi sunt 25.
Flacus præceptor Aegypti Iudęos affligit ipso die Paschalis 124.a
Flagellantes hæretici 375.b 390.a
Flandrici tumultus 462.a
Flauianus Antiochenus 223.b
Flora meretrix 132.a
Florentia Hetruriæ vrbs 170.b
Fœdus cũ Turca quã perniciosum, 409 b
Fœdꝰ inter Anglũ & Francũ initur 408.a
Fœdus primũ initũ inter Deũ & populũ cõfirmatur aspersione sanguinis, 28.a
Fœlix 117.
Fœlix. I PP. 210.a b
Fœlix II.PP. 225.a b
Fœlis 3. Rom. pontifex 241.a
Fœlis 4.PP. 247.a
Fons aquæ in sanguinem vertitur 235.b
Fons sanguinis largissimæ fluxit Gennæ 323.
Formosus PP. 314.b. 316.a.
Fucherius Carnotensis 335.b
Funccij os impudens 34.a
Franci 143.235.b.219.b
Franci à Pontifice imperium olim erant consecuti 319.b
Franci antequam ad fidem conuerterentur legem Salicam dictant 235.b
Franci & Hispani de Paschate celebrando dissentiunt 253.b
Francica gens prima omniũ pro religione signa cũ Christi hostibus cõtulit, 243.b
Franci nario Gallica & indigena 174.a
Francicum Hispalense 263.b
Franciscus Alumnus 440.a
Franciscus Asiaftates Italus 376.a 380.a
Franciscus Balduinus 465.b
S. Franciscus de Paula 406.a
Franciscus Maronius Franciscanus magnũ actum Sorbonicum introduxit 400.a
Franciscus Petrarcha 410.a
Franciscus Turrianus Iesuita 466.a
Franciscus I. Valesius Francorum rex 436. b 437. b
Franciscus 2. Francorum rex 456.b 457 b
Franciscus Xanierius 458.a.
Franciscus Xanier è societate Iesu miraculis clarus moritur 460.a
Franciscus Ximenius 433.b
Franconia in Germania à Francis armis occupata nomen accepit 174.a
Francorum origo 190.a
Francus 47.b
Fratricellorum secta 400.a
Fredericus I. Occidentis Imp. Ahenobarbus siue Barbarossa 366.a b 367.a
Fredericus 2. ex decreto concilij vniuersalis Lugdunensis hostis Ecclesiæ indicatur & deponitur Imperio 384.a 385 b
Fredericus 3. Occident. Imp. 424.b 429 a
Fredericus Staphylus 459.b
Fridericus 2. sedis Apostolicę mastix 374. a 377.b 379.b 381 b 383.b 384.b
Froto Danorum rex 310.a

G

Gabinius 106.a
Gabriel Biel 429.b
Gad propheta 51.b
Galates Celtarum rex à quo Galli dicti, 27.b. 37.b.
Galatæ populus Celticus victis Sarmatis Asiam minorem occupant 41.b
Galerius Imp. 214.a b
Galfridus Arturus 366.a
Galenus 198.
Galienus Imperator 209.a b
Galienus publico edicto Christianorum persecutionem amouit 134.a
Gallia tota ferè Christiana efficitur sub Seuero Imperatore 202.a

Galli ad debellandos Saracenos in Hispanias proficiscuntur 345.b
Galliam à Simonia suo tempore liberauit Gregorius 25.a
Gallica gens Germaniæ perpetuã dominatrix 233.b
Gallica lingua nullus liber scriptus aote Philippi 2. Theodati ætatem 374.a
Gallicam monarcbiam cur Clodoueani amiserint 284.a
Galliæ calamitas 256.a
Galliæ primi Apostoli 119.b
Galliæ partem Iustinianus concessit Germania 251.b
Galliæ populi regnante Tarquinio Prisco 74.a
Galliæ reges 14. anno consecrantur & coronantur 410 a 411.b
Galliç status sub Iulio Cæsare 173.b 174.a
Galli excussis Romanis Rẽpublicam constituunt 234.
Galli & veneti expugnant Constantinopolim 378.a
Galli iuxta fluuium Rodanum ingẽti clade exercitum Romanum consumpserunt 168 a
Galli pulsis Tuscis vtramque Padi ripam occupant 131.
Galli Romã ceperũt & incẽderunt 143.b
Galli scholas habuerunt quas Angli imitati similes apud se nullas aperiũt. 171.b
Galli Senones 151.b
Galli Senas & Mediolanũ ędificant 154 a
Galli vnde dicti Franci 47.b
Gallogræcia 144 a
Gallorum laudes impudenter Germani vsurpaot 144.a
Gallus Hostilianus Imp. 206.a
Gamalielem Christianum fuisse testatur Clemens Romanus 115.b
Gandauoa ad fidem conuertunt pij episcopi 265.b
Gedenn qui & Ierobaal 70. filios relinquit superstites 41.ab
Gelasiua 2.PP. 317.a
Gelasius 1. Doctissimus PP, auctor Canonis Missæ 124. b
Gelon Syracusis tyrannidẽ Inuasit 140. a
Gemmarum Luxuria 153.b
Gennadius 232.a
Gennadius Massiliensis 2.13.b
Gennadius Patriarcha Constant. 423.b
Genouefa 237.b
S.Genouefæ templum 245 b
Gensericus 236 a 238.a 240.a
Gentium primæ origines 16. a 19 b 20.a
D.Georgius 398.a
Georgius Amboesins Cardinalia 432.
Georgius Capadox, Canones Nicenæ synodi combussit 222.a
Georgius Pachimerea 400.a
Georgius Trapezuntius 419.b
Gerardi Mercatoris temeraria assertio Christũ quatuor annos prædicasse 113.b
Germani ante Carolum non erant disciplinarum capaces 148.a
D.Germani à prato ædes extruitur 251.b
Germanicus de Germanis triũphat 112.a
Germani latrocinari virtuti ducũt 174.a
Germani semen Chanaam & non Iuda 16. a 34.a
Germanis Esum crudi laodi equorũ &c. interdixit 283.b
Germanorum imperium à sede Romana pendet 332 a
Germanua Altisiodorensis 235 b
Germanus Parisiensis episc. 247.b 254 a
Gessius Florus 118.b. 119 b
Gigantes ex nefando concubitu posterorum Seth & Caio propagantur 7.b
Giges Lydorum rex 73.b 74.b
Gilbertus Porretanus Pictauorum episcopus 364.a
Gnostici 198 a
Godefridus Bilionius Lotaringiæ princepa 352.a 353.b
Gog & Magog 19. 76.a 396.a b
Gordiani Impp. 205.
Gordianua 205.
Gotarzis 189.a b
Gotbertus primus princeps Christianus in Germania 274.a
Gotthi 206.a 207. 226.a
Gotthi Franconiam depopnlantur 169.b
Gotthi in Ostrogotthos & Visegottos diuiduntur 233.b.
Græcas literas summo studio didicit Varro 105. annum agens 169.b
Gręcas literas Iudęi studiose discebãt 170.a
Græce literæ Massiliæ vigent 137.b
Græci à quo Hellines dicti 37.b
Græci misere de Imperio inter se certãtes fiunt sub potestate Turci Imp. 413.
Græci sapientes 129.a
Græci semper pueri 87.b
Græci semper pueri ob ignorantiam rerum antiquitus gestarum 129.b
Græcia ab externis bellis qui est eius ne duas partes scissa intestinis bellis feruet 119.b
Græcia bellis scinditur 353.b
Græcorum error de processinne Spiritus sancti 338.a
Græcorum errores 343.b
Græcus sermo per totum Orientem & Occidentem vigere incipit 161.b
Gratianus Imperator 225.a 227.b
Gratian⁹ pontificũ decreta cõgerit 360.a
S.Gregori⁹ Mag PP. 256 b 258.a 259.b
Gregorius Neocæsariensis 209.b
Greg. Nissenus 226.a
Gregorins 2 Romanus pontifex 278.
Gregorius 3.PP. 281.a
Gregoriua 5.PP. 331.a 333.a
Gregorius 6.PP. 341.a
Gregorins 7.PP. vir dignus Bonifacatu Henricũ 4. anathemate percutit 347.b
Gregorius 8.PP. 373.a b
Gregorius 9.PP. 380.b
Gregorius 10.PP. 390.a b
Gregorius 11.PP. 410.a b
Gregorius 12.PP. 417.a b
Greg 13. Pontifex maximus 465.a b
Gregorius Turonensis 258.a
Guelphorum & Gibellinorum factiones 367.b 381.b 382.a
Guido Aretinus 338.a
Guilelmua Aquitaniæ Dux & Pictauẽsia Comea D. Bernardi discipulua 365.b
S.Guilelmus Biturigẽsis episcopus 375.b
Guilelmus Episc. Antisiodorẽsis 377.b
Guilelmus Lindanus 466.a
Guilelmua Nangiacus Monachus S.Dionisij 395.b
Guilelmus Niuernensis Episcopus 382.a
Guilelmus Occam 401.b 404.a
Guilelmus Siciliæ rex 372.b
Guilelmus Tyrius Archiepiscopus 371.b
Guilelmus à Prato 452.a
Guilelmus Dux Aquitaniæ 313.a
Guilelmus Normaniæ dux 346.b 347.b
Guilelmus Ruffus Angliæ rex 355.a
Guilelmus Auraice princepa 464.a
Guilelmua de Sancto Amore 386.a
Gylas Vngarorum dux 324.a

H

Habdalas Saracenorum princeps 286.a
Haggæus 89.b
Haito rex Armeniæ Præmũstratẽsem ordinẽ professus in domino moritur 391.b
Haliates rex Lydorum 78.a
Hannani prophetat bella in Asam exoritura quod hominibus nõ Deo fidisset, vnde & in Nerum conijcitur 58.a
Haraldua rex Danorum 328.a
Harduicus rex Nordanimbrorum 346.a
Hattho Moguntinus episcopus murium morsibus conficitur 328.a
Haymo 276.a
Hęresea & sectę varię huius tẽporia 412.a
Hęreses Georgiorũ, Theopaschitarũ 163.b
Hæreses Iudęorũ regnũ perdiderũt 153.b
Hæreses variæ & sectæ in Italia exoriuntur 415.b
Hæreseon fructus 267.b 297.b
Hæresis Acephaleorum 237 b
Hæresis Acephalorum 247.b
Hæresis Arabiana 206.a
Hæresis Armeniorum 386.a
Hæresis Cardensia 365.b
Hæresis Catharorum 365.b
Hæresis Encratitarum 201.b
Hæresis Ioannia Hyrcani in insontes pasteros redundauit 109 b
Hæresis Manichæorum 210.a

Hæreti-

Hæresis Nepotiana 109.b
Hæresis Noetij & Sabellij 208.a
Hæresis Nouatianorū siue Catharorū 107.
Hæresis Pauliciana 351.b
Hæresis Publicanorum 365.b
Hæretici an sint rebaptizandi 209.b
Hæretici Baiethosim & Sadoc à quo Saducei 98.a
Hæretici bæsitantes 137.b
Hæretici in Eucharistiam & personas S. Trinitatis Blasphemi Parisijs comburuntur 378.a
Hæretici in Flandria combusti 371.b
Hæretici multi in ciuitate Cremensi vrbe Austriæ comburuntur 400.a 399.b
Hæretici noni sæculi 295.b
Hæretici decimi sæculi 295.b
Hæretici vndecimi sæculi 326.a
Hæretici duodecimi sæculi 296.a
Hæretici decimitertij sæculi 297.b
Hæretici decimiquarti sæculi 297.b
Hæretici decimiquinti sæculi 297.b
Hæretici decimisexti sæculi 298.a
Hæreticis insitū esse solet barbaries 104.a
Hæreticorum contra Catholicos ingenium & mos 70.a
Hæreticorum ingenium 96.a
Hæreticorum & impiorum affinitas quātum detrimenti afferat 60.a
Hebdomades Danielis vbi debeant initiū figere 180.
Heber à quo Hebræi dicti sunt post diluuium diutissime vixit 10.a
Heber propheta apparet quod filium suū vocauit Phaleg id est diuisionem quia illo viuente linguæ & regiones diuidendæ erant 11.b 15.b
Hebraica lingua cur remansit incorrupta 11.b
Hebraica lingua omnium matrix & mūdo cœna 21.b
Hebraicarum literarum quadrata forma à Iudæis condita ne cum schismaticis Israelitis communicarent 58.a
Hebraicarum literarū mutatio 92.a 93.b
Hebraicæ literæ floreut in Hispania 133.b 336.a
Hebræi cur 72. linguas duntaxat constituunt cū sint innumerabiles dialecti 12.a
Hebræis annus duplex vulgaris & sacer, 2.a
Hebraicorum punctorum & accentuum auctores 91.b
Hebræorum cantus & orationes pro defunctis 7.b 101.b
Hebræorum fabulæ de Gamaliele 115.b
Hebræorum regula nepotes sunt tanquā filij 39.b
Helcias inuenit librū Deuteronomij 73.b
Helena mater Constantini 215.b 219.b
Heli de tribu Leui Iudex idemque sacerdos 434. 47.b
Heliodorus cum satellitio à Seleuco mittitur ad auferendas sacras pecunias templi 98.a
Heliodorus ad spoliandum ærarium sacrum Hierosolymam missus est 113.b
Heliogabalus 204.
Heman inter 12. psalmorum conditores numeratur 51.b
Henriciana hæresis 349.b 354.a
Henricus 1. Angliæ rex 316.a
Henricus 2. Andegauēsis Angliæ rex 367.b
Henricus 3. Angliæ rex 388.b
Henricus 4. Angliæ rex 417.a
Henricus 6. Angliæ rex 424.b
Henricus 7. Angliæ rex 432.
Henricus 8. Angliæ rex 433.b 437.b 442.a 444.a 445.b
Henricus 1. Anglorum rex vsurpat sibi ius declarādorū episcoporū & Abbatū 317.b
Henricus 3. Anglorum rex 381.b 382.b
Henricus de Gandauo 395.a
Henricus 1. Frāc. rex 318.b 339.a 339.a 340.a
Henricus 2. Frāc. rex 448.b 451.a 454.455.b
Henricus 1. Hispaniæ rex 410.a
Henricus 2. Occid. Imperator 338.b
Henricus 3. Occidentis Imp 339.a 342.a
Henricus 4. Occidentis Imp. 345.a 354.a
Henricus 5. Imp. Occidentis 355.a
Henricus 7. Occidētis Imp. 398.b 399.b
Henricus Occidentis Imp. 336.a
Henricus 2. primus Imperator à septem electoribus creatus 335.b
Henric. 3. Imp. bucella panis suffocat 344.a
Henricus 4. propter Simoniam Imperio abdicatus est 354.a
Henricus Tholosanus Petri Bruis discipulus 361.b
Heracleonas 266.a 267.a
Heraclius à Saracenis victus, 150. hominum millia amisit 265.b vltimus fuit Imp. ab exercitu Romano electus 266.a 267.a
Heraclius Imp. 262.b 263.a
Hercules innotescere incipit sæculo Abesan 44.a
Heribertus Parisiorum rex ob iniustum diuortiū & incestas cum duabus sororibus nuptias à Germano Parisiensi Episcopo excommunicatur 253.b 254.b
Hermanus Contractus comes Veringensis Salue regina composuit 345.b 346.a
Hermes præfectus 194.a
Hermes Trismegistus 34.a
Hermodorus Ephesius 137.b
Hermolaus Barbarus 431.b
Herodem Augustus regem confirmauit etsi Anthonij partes secutum 176.a
Herodes aquilam auream insigne Romani Imperij in honorē Augusti ad templi Superliminare erexit 108.a
Herodes Agrippa 109.b 114.116.a
Herodes Antipas 109.b 115.b 116.a
Herodes Ascalonita ad regnum peruenit occasione belli ciuilis inter Cæsarem & Pompeium 107.b 108.a
Herodes horrendo morbo interit 110.a
Herodes impius, pius haberi voluit in noua templi erectione vsque adeo sumptuosa vt totius orbis miraculum videretur 109.b
Herodes inter pueros filium suum necat 122.a
Herodes Sanedrin Senarum septuaginta duorum seniorum Hyrcanum vxorem & filios occidit 108.a 109.b
Herodes venale sacerdotium reddidit & ante obitum viuos viuis pontificibus subrogauit 109.b
Herodiani hæretici 111.b
Herodis magni filij 109.
Herodotus pater fabulosæ historiæ 140.a
Herodotus sub tempora Iehu ordinat suā Aegyptiorum historiā à Cheope 81.b
Hesiodus cētum annis post Homerū 61.b
Hiera insula de repente emergit 165.b
Hierico reædificauit Hiel 60.a
Hieronymi præceptores 228.b
Hieronymus obijt in Bethleē anno Christi 422. & ætatis suæ 94. 234.b
Hieronymus pragensis 417.b
Hieronymus R. E. Cardinalis presbyter 226.a 227.b 231.b
Hierosolyma à Saracenis capta 262.
Hierosolyma capitur per Titum Vespasiani filium 192.a
Hierosolyma Christianis cōceditur 196.a
Hierosolyma in Christianorum potestatem venit 354.a
Hierosolyma militibus Nabuzardam traditur diripienda 127.b
Hierosolymorū episcopi 15. Hebræi 196.a
Hierusalem ad summum infelicitatis gradum peruenit 121.b
Hierusalem deleta 119.b 120.a 121.b
Hierusalem ter à Babylonijs capta solo æquatur 75.b
Hierusalem vastata Romani Emau ntem edificijs exornarunt 122.a
Higinus Atheniensis decimus summus Pontifex 197.a
Hilarius PP. 239.a b
Hilarius Pictauorum Episcopus 222.a
Hildericus Franc. Dux 203.a 204. b 205.a
Hildericus Franc. rex 269.a 270.b 271.b
Hillelis doctoris insignis discipuli 105.b 102. 108.a 112.a
Hilpericus Franc. rex cæsus suasu Fredegundæ vxoris 253.a 254 b 255.b
Hippocrates Pythagoræ discipulus 139.b
Hippolitus 203.b
Hispani Mozarabes 980.a
Historia Ruth 44.a
Historia Græca à quo tempore vera credi dir 63.b
Holophernes 127.b

Homar Mahometis nepos 168.a
Homerus 57.b
Hominum sacrificandorum immanitas 196.a 197.b
Honi Magalites confoditur gladijs militum Hyrcani 107.b
Honoricus misere perijt quod Catholicos crudelius est persecutus 241.b
Honorius Imp. 228.b 231.a.b
Honorius 1. PP. 264.b 265.b
Honorius 2. PP. 358.b
Honorius 3. Romanus pontifex 379.a b
Honorius 4. PP. 392.a b
Horæ canonicæ 7. à quo sint institutæ, 251.b.
Horas quis primus obseruauit apud Græcos 158.a
Horatius 176.a
Hormisda PP. 245.a
Hormisda vlt. Persarum rex 263.a
Hugo Ambriot' prætor Parisiorū 417.b
Hugo Cardinalis 383.b
Hugo Capetus Parisiensis Comes 312.a
Hugo Etterianus 368.a
Hugo de S. Victore Parisiensis Theologus 359.b
S. Huldricus Augustanus Episc. 323.b
Humbertus princeps ordinem prædicatorum profitetur 407.b
Hungari 316.
Hungarorum in Italiā incursiones 321.b
Hunibaldus scribit 18. libros fabulosos de Francorum regibus 247.b
Hunorum gens barbara 226.a
Hyberniæ Archiepiscopatus 4. instituuntur 365.
Hyberni 369.a
Hyems seuissima 331.b
Hymni in laudem Dei & Diuorum 222.a
Hyrcanus rex & Pontifex 105.b
Hyrcanus se interemit 99.b

I

Iabel Nomadum auctor 5.b
Iacob descensus in Aegyptum & quo anno fiue 70. siue 75. cum eo descenderint non est anxię pugnandum 22.a
Iacob & Esau ex vno concubitu sati duo gemelli differētibus plane naturis &c. Astrologorū vanitatē coarguunt 12.b
Iacob omnium primus votum nuncupauit Deo & moriturus vaticinatur de posteris, nominatim de Christo 22.a
Iacobæi cogente Pharaone Pyramidum substructiones fabricant 23.b
Iacobæi quot annis manserunt in Aegypto 23.b
Iacobæi in deserto manserunt 40. annis & quo ordine per 42. stationes in promissionis terram peruenerūt 28.a 29.b
Iacobi tres quorum duo apostoli fuerunt tertius simpliciter frater domini appellatur 118.a
Iacobitarum hæresis 263.b
Iacobus Billius Prunæus 466.a
Iacobus Carpentarius 467.b
B. Iacobus cur scripsit epistolam ad duodecim tribus dispersas 69.b
Iacobus Faber Stapulensis 433.b
Iacobus frater Domini Liturgiam siue missam promulgat 117.b 118.a
Iacobus Iustus 189.a
Iacobus rex Aragonum 384.a
Iaddo Pontifex 147.a
Iadd' qui occurit Alexādro Magno 96.a b
Iair de tribu Manasse 43.b
Iannes & Mambres qui Mosi restiterunt 25.b
Iapbet Hebræorum sententia Noe primogenitus 10.a
Iared 6.b
Iason Cyreneus 168.a
Iason Oniæ frater pontificatum muneribus & pecunia consecutus est 99.b
Iasonis & Menelai de summo sacerdotio contentio 98.a
Icacius 243.b
Idololatria veterum in cultu Planetarum & syderum 40.a
Iecoaiæ regis misera conditio 77.b
Iehu filius Hanam vaticinatur contra Baasa regem Israel à quo occiditur 59.b
Iehu interficit vxorem, filios & fratres Achab & sacrificos omnes Baalē cuius templo latrinas fecit 81.b
Iehu in Samaria delet Baalis templū 61.b
Ieiunia in vigilijs S. Ioānis Baptistæ & S. Laurentij 337.a
Ieiunia quatuor temporum 203.
Iephte filia quomodo sacrificata Ibid.
Iephte è tribu Manasse 44.a b
Ieremias 128.a
Ieremias concionatur 74.a 75.b
Ieremias & Onias iustus dudum vita functi apparent orantes pro populo 156.a
Ieroboam 58.a b
Ieroboam filius Nabath de tribu Ephraim 79.b 80.a
Ieroboam filius Ioas 82.
Iesse 47.b
Iesus filius Sec. Pontifex 132.a
Iesus filius Iosedech 91.b
Iesus filius Syrac 97.b
Iesus fili' Syrac auctor Ecclesiastici 160.a
Iesus Syrac Ecclesiasticum in Græcum vertit 162.a
Iesus qui suum in Iasonis nomen transformauit 99.a
Iesabel prophetas persequitur 81.b
Ignatius 174. 189.a
Ignis sacer quo sacrificia accendi solebāt 94.a 95.b
Ignis quo sacrificia incendi solebant reperitur 138.a
Igois fortuitus plurimam vrbis partem consumpsit 172.a
Imagines 279.b
Imaginem Christi in suo larario habuit Alexander Mammeæ 124.a
Imagines Christi & Abrahami 204.a
Imagines Christi & Sanctorum non esse venerādas quis primus eu omnium 241.b
Imaginum cultus 291.b
Immiteni Persiæ populi 243.b
Imperatores noni sæculi 295.b
Imperatores decimi sæculi 295.a
Imperatores vndecimi sæculi 295.b
Imperatores duodecimi seculi 296.a
Imperatores decimitertij sæculi 296.a
Imperatores decimi quarti sæculi 297.b
Imperatores decimiquinti sæculi 297.b
Imperatores decimi sexti sæculi 297.b
Imperij diuisio 298.a
Imperij diuisio maxima bella & cruentas strages peperit apud Frācos 303.b 304.a
Imperij dilaceratio vtilis fuit 232.a
Imperij Orientis diuisio 379.b
Imperij translatio à Francis ad Saxones 320.a
Imperator nullum ius habet creādi Pontifices 348.a
Imperatrix ob adulterium igne crematur 132.a
Impij naturæ, casui, vel humanæ industrię tribuunt quod à Dei gratia, vel iudicio est profectum 8.a
Impressoria ars 421.b 423.b
Indictiones cur institutæ 215.b
Innocentium quatuordecim millibus ab Herode interfectis B. virgo fugit in Aegyptum 111.b
Innocentius 1. PP. 231.a b 233.b
Innocentius 2. PP. 360.b
Innocentius 3. PP. 376.b
Innocentius 4. PP. 383.b
Innocentius 5. PP. 391.a b
Innocentius 6. PP. 408.
Innocentius 7. PP. 416.a
Innocentius 8. 419.a
Ioachaz 59.a 81.b
Ioachaz secundo genitus Iosiæ primus successionem contra legem saloniam Inuasit 74.a
Ioachim 93.b
Ioachim B. Marię parēs 106.a 109.b 117.b
Ioachim Eliachim caret honore sepulturæ obiectus bestijs 75.a b
Ioachimus perionius 455.
Ioan à Leone occisus 58.a
Ioanna Anglica nunquam agnita fuit Inter Pontifices 327.b
Ioanna puella 419.b
Ioannes

Ioannes 1.PP. 236.ab
Ioannes 2.PP. 249.a
Ioannes 3.PP. 252.b
Ioannes 4.PP. 267.a
Ioannes 5.PP. 273.
Ioannes 6.PP. 276.a b
Ioannes 7.PP. 276 a
Ioannes 8.PP. 311 a
Ioannes 9.PP. 316.b
Ioannes 10.PP. 321.a
Ioannes 11.PP. 322.b
Ioannes 12.PP. 325.a.327.a
Ioannes 13.PP. 328.b
Ioannes 14.PP. 330.b
Ioannes 15.PP. 330.b
Ioannes 17.PP. 333.a
Ioannes 18.PP. 334.b
Ioannes 19.PP. 335.a
Ioannes 20.PP. 338.b
Ioannes 21.PP. 391.ab
Ioannes 22.PP. 404.a
Ioannes 23. 418.a b.
Ioannes 2.Portugalliæ rex 429.a
Ioannes 3.Portugalliæ rex 434.b
Ioannes 16. 331.a
Ioannes Albinus 462.a
Ioannes Albreius rex Nauarræ 437.b
Ioannes à temporibus fertur vixisse annos 36 362.a
Ioannes Austriachus 465.b 468.a
Ioannes Baptista Ficlerus 466 a
Ioannes Caluinus 452.a 453.459.b
Ioannes Cantacuzenus 406.a 407.b
Ioannes Cardinalis à Græcis immaniter occisus 370.a
Ioannes Carmelita apostata 463.
Ioannes Christi Baptista 112.a
Ioannes Chrisostomus 228.b
Ioannes Climachus 222.a
Ioannes Connenus Maurus Orient. Imp. 357.a 359.a
Ioannes Damascenus 282.a
Ioannes Diaconus 311.b
Ioannes de Poliaco 391.b
Ioannes de Sacro Bosco 384.a
D.Ioannes Euangelista centesimũ Christi nati annum sua morte clausit 194.a
Ioannes Feltonus 461.b
Ioannes Francorum rex 407.a b
Ioannes Funccius 452.a
Ioannes Gerson 417.b
Ioannes Gurtembergius 421.b
Ioannes Hasselius Louaniensis 462.a
Ioannes Hircanus Simeonis filius 102 a b
Ioannes Hus 412.a
Ioannes Indiæ presbyter & rex 358.a
Ioannes Lapidanus 473.b
Ioannes Nauclerus 431.b
Ioannes Nothus Portugalliæ rex 414.b
Ioannes Philoponus Tritheitarum auctor 257.b
Ioannes Picus Mirandulæ comes 431.b
Ioannes rex Angliæ ab vniuersa quam in Galijs habebat possessione sua ignauia pene est depulsus 378.a 379.b
Ioannes Reuclinus Capnion 433 b
Ioannes rex Armeniæ dimisso regno fit monachus ordinis Minoritarum 398.a
Ioannes Scotus 312.a
Ioannes Scotus Franciscanus 393.a
Ioannes Storeus 465 b
Io.vel Isis 40.a
Ioannes Viclefus hæresiarcha 408.a 410.a
Ioannes Xiphilinus Græcus 376.a
Ioannes Zonaras 356.a
Ioannis Damasceni opera è Græco in Latinum versa 365.
Ioarib pontifex 60.a
Ioas cum Catholicam religionem profiteretur impietatem permittebat 68.a
Ioas à Ioïada sacerdote clã domi in spem regni educatur 61.b
Ioas Ochosiæ minimus filius bonus princeps initio pessimus ad extremum 61.b
Ioas templum Domini instaurat 81.b
Ioatham 66.a.
Iob Diuam filiam Iacob in vxorem duxit 26.a
Iob dicitur natus quando Iacob descendit in Aegyptum 25.b
Ioel summus sacerdos 63.a b
Ioïada pontifex 61.a b
Ionadab fili^9 Rechab clarus propheta 60. a auctor fuit ordinis Rechabitarũ 60.a
Ionas discipulus fertur Helisei 62.a
Ionathan 101.a b
Ionathas pontifex 117 b
Ioram rex Iuda Athaliæ coniunx sequitur peregrinam religionem 60.a
Iosaphat 59.60.a
Ioseph quæ preclare gessit in Aegypto 22.a 23.b
Iosephus 193.b
Iosephus Ben Gorion ibid.
Iosephus Galileæ præfectus à Romanis capitur 120.a 121.a
Iosephus Indus 431.b
Iosephus Iesu Christi doctrinam & resurrectionem confessus est 122.a
Iosias purificat Iudam ab idolis 73 b
Iosippus filius Gorionis 193.b
Iosue Chananeos partim interfecit, partim terra sancta depulit 34.a
Iosue 18.annis administrauit Remp 35.b
Iosue presignificabat Iesum Christũ 36 a
Iouinianus Christianus Imp. 224.a 225.b
Iouinianus hæreticus 225.b
Iouinianus hæreticus 228.a
Iouis Didimei templum 133.a
Iouis Idolum & Adriani statua in templi aditum inferuntur 115.b
Ireneus Lugdunensis Episcopus 200.a
Isaac natus anno ab instituta circumcisione secundo anno ætatis 37. vinctus vt sacrificaretur 20.a
Isacius Orient. Imp. 371.b 375.b
Isaurus Imp. Iconomachus 278.b
Isidorus senior Cordubensis 234.a
Isidorus Hispalensis 261.a
Ismael primogenitus Abrahæ ex ancilla Agar 21.b
Ismael Sophus 432.a
Isuardus Martyrologiũ scribit 290.a 301.b
Italiæ status miser 252.a
Iubal musices inuentor 5.b
Iubilei celebratio qualis olim apud Anglus 409.b
Iubileum ad annos 25.reduxit Sixtus 4. 427.b
Iudæa in Romanorum potestatem venit, captis ipso Dei Paschatis Hierosolymis 106.a
Iudeæ regnum penes Herodis familiam fuit an.103. Intra illud tempus omnes eius filij & nepotes misere mortui sunt 111.b
Iudæi à Philippo Pulchro tota Francia spoliati & exacti sunt 394.a
Iudæi à Galliæ Germaniæq; populo eiecti 363 b
Iudęi ab omni tributo absoluuntur 105.b
Iudæi Alexãdrini memoriam septuaginta Interpretum anniuersario festo celebant 160.a
Iudæi ad baptismũ coguntur 264.b 265 a
Iudæi bellis & seditionibus imperium turbant 295.b
Iudæi Blesis habitantes puerum Christianum in crucem egerunt ipso die cęnæ Dominicæ 370.a
Iudæi è Francia expulsi 372.a 374.a
Iudæi extremo exilio è Frãcia eiecti 414.a
Iudæi in Hispania seruituti perpetuę subijciuntur 274.b
Iudæi in captiuitate non fuerunt sine sacro codice 128.
Iudæi ob suspitionem veneni è Gallia eiecti 401.b
Iudæi quam sint à Deo alieni 120.a
Iudæi quid post Romanum exilium egerint 122.a
Iudæi Romam aduersus Paulum nuntios miserunt 118.a
Iudæi & Samaritani questionem de vera Ecclesia tractant 165.b
Iudæi & Samaritę Ecclesiar incẽdũt 252.a
Iudæi sibi præputia inducunt ne circumcisio appareat 154.a
Iudęi ter tẽplum restaurare frustra conati ignis è fundamentis euincans multos causit 220.a
Iudæi virgis cæsi deinde crucifixi 123.b

Iudæorum exitium, quod miseri hodie proferūt non fuę Idololatrię sed Christi impie crucifixi peccato ascribāt necesse est 336. 155.
Iudæorum fabulæ de Christo. 101.b
Iudæorum impia vox (sanguis eius super nos & super filios nostros) impletur 114.a
Iudæorum triginta millia perierunt Hierosolymis cum festo Paschæ orta esset seditio inter pontifices & principes populi 117.b
Iudæorum pontifex summam reip. potestatem habebat 93.b
Iudęos Dagobertus vel regno expulit vel ad fidem adegit 265.b
Iudæos scabiæ confectos ab Aegyptijs responso monitis comminiscuntur plerique 31.b
Iudas Galileus 112 a
Iudas Machabæus 99.a 100.a b
Indices vsque ad Samuelem quomodo creabantur 38.a
Indicum ...
Iudicum tempora à Mose vsque ad Samuelem 34.a
Iudith historia ad quæ tempora referenda 141. 128.a
Iulianus Apostata vt Domini sententiam euerteret templum Salomonicum frustra instaurare conatus est 120.a
Iulianus Apostata incertō ictō ad mortem sauciatus virtutem Christi confessus est 124.a
Iulianus Apostata pietatis odio inficiatus est fuisse præsim apud Hebræos 50.a
Iulianus Apostata 223.a 224.a
Iulianus Toletanus tres in Christo substantias affirmat. ... 239. 273.a
Iulianus Tingitanę Mauritaniæ præfectus 276.a 277.b
Iulius Africanus historicus 205.b
Iul. Cæsar à Bruto & Cassio vulneribus 23 in senatu confoditur 173.b
Iulius Cæsar 107.b
Iulius 1 PP. 221.b
Iulius 2. PP. 432.a b
Iulius 3 PP. 448.a b
Iulius Seuerus 196.
Iuo Carnotensis 355.b
Iupiter Europæ filius Phœnicis miscetur ... 40.a
Iuris interpretes doctissimi 360.a
Ius conferendi Episcopatus & Sacerdotia propter infortunia ecclesijs relinquere coacti sunt Imperatores 337.b
Iustinianus Imp. 248.a b 249.a 251.a
Iustinianus 2. Imp. 276.a 277.b
Iustinus Prius Imperator 245.a b
Iustinus Imp. 246.a b
Iustum Dei iudicium 299.b

L

Labinitus vltimus Babylon. rex 125.
Lacedæmoni Archilochi libros vrbe exterminarūt quod parū essent pudici 72.a
Lacedæmonij 49.b
Lacedæmonij 142.a
Lacedæmoniorum reges deficiunt 66.a
Lactantius Firmianus 219.b
Lactantius senex in Gallia docet 220.a
Ladislaus 3. Poloniæ rex 422.a
Laici beneficiorum collatores ab ecclesia proscribuntur 356.a b
Laici cuiuscūque ordinis predicare non debent 381.b
Libertus Danęus Caluini parasitus 183.
Lamech sacrarum rerum peritus Bigamiam introduxit, arma inuenit & venationis exemplum posteris reliquit 5.b
Lamech 7.a
Lancea Dominica 322.a 354.a
Landus siue Lando PP. 321.a
Latinus Leporis dulces facetiæ 165.b
Latinus genus vnde Latium 46.a
Laurentius Surius Carthusianus 466.a
Legis exemplar tēporibus Iosuę regis ab Helchia sacerdote inter tēpli ruinas repertū in magna fuit veneratione 30.a
Legis volumen Leuitis à Mose concessum inclusum fuit tabernaculo deinde templo Salomonico 30.a
Leo 3. Imp. Iconomachus moritur dissenteria 278.b 279.b 281.a b 282.a
Leo 4. Imp. vltione diuina misere perijt 290.a
Leo Magnus PP. 237.a
S. Leo 2. PP. 272.b
S. Leo 3. PP. 291.a 298.b 299.a
Leo 4. PP. 306.a b
Leo 5. PP. 319.a
Leo 6. Orientis Imp. 313.a 317.a
Leo 7. PP. 321.a
Leo 8. PP. 326.327.a
Leo 9. PP. 332.b 342.b
Leo 10. PP. 435.a b
Leo Imperium consequitur 238.a. 239.a
Leo Imp. 288.a b
Leonem imperio & communione fidelium priuat ob hæresim 281.b
Leonis Imperatoris & philosophi respōsum 357.b
Leontium docta meretrix 161.b
Leontius Imperium inuadit 274.a 275.b
Lesco Albus Poloniæ rex 374.b
Lesco Poloniæ rex 393.a
Leui & Caath speciem futuri sacerdotij exibebant ex testamento & benedictionem Iacob 25.b
Lex Agraria 167.b
Lex ad Mammortuam 394.b
Lex in sectiones distributa pro numero Hebdomadum anni singulis Sabbatis legebatur 155.b
Lex quoniam Israelitis data 25.b
Libertas mentiendi in regionum & ciuitarum origine 18.a
Liber Iosue quatuordecim annorum res gestas complectitur 35.b
Liberius Romanus dictus Leo PP. 223. a b
Liberius PP. 250.b
Libri Manichęorum igni traduntur 244. a 245.b
Libri Ezræ 95.b 96.a
Libri 4. nomine Caroli Magni circumferuntur 291.b
Libri sacri in tres partes distincti 91.a 93 b
Libri sacri vetustate corrupti 159.b
Libri sacri in primo Hebræorum canone non recepti 160 a
Liliorum insignia 314.a
Linguæ Gallicæ ... 174.a
Linguarum Confusio quo tempore acciderit 11.b 13.a
Linguarum multiplicatio ex peccato accidit 12.a 15.b
Linus 191.a
Lipsica disputatio 438.a
Literæ in Galliam ... à Phocensibus 148.a
Liturgia triplex in Natali Dominico 197. b
Locustæ vt castrorū acies turmatim volantes Galliam depopulantur 311.b
Longobardi fiunt Christiani per Gregorium 256.a
Longobardorum regum initium 252.a
Lotharingia 303.b 305.b
Lothario Francorum rege mutuo filij regum diuidunt 253.a b
Lotharius Franc. Rex 325.a
Lotharius Franc. rex 348.b
Lotharius Franc. rex 255.a 257.a 260.a
Lotharius Franc. rex 317.b
Lotharius Franc. rex 264.b
Lotharius à Paschali Pap. Coronam regni & nomen Imp. atque Augusti consequitur 303.b
Lotharius Occidentis Imp. 305.a b
Lotharius 2. Ocid. Imp. 359.b 360.a
D. Lucas mandato Pauli primum prædicat in Gallia 118.a
Lucifer Sardiniæ Episcopus 225.b
L. Cæcilius Metellus 162.a
L. Commodus 199.b
L. Lucullus 171.b
Lucius PP. (Lucianus 207.a
Lucius 2. PP. 361.
Lucius 3. PP. 370.a b
Lucius rex Britaniæ insulæ 200.a 201.b
Luci-

Lucretius poëta Epicureorum 170.a
Ludouici iunioris Franc. regis pœnitentia 362.a 364.a
Ludouicus Crassus Francorum rex 355.a
S. Ludouicus *Franc.* rex 386.a b
nulla in Ecclesiæ & regni vtilitatem instituit 386.
D. Ludouicus Francorum rex 381.a 382. a b 386.a 389 b.
Ludouicus Franc. rex 323.a
Ludouicus 1. Franc. rex 321.b
Ludouicus 4. Franc. rex 311.a
Ludouicus 7. Francorum rex 331 b
Ludouicus 9. Francorum rex 360.a 361.b
Ludouicus 11. Francorum rex 425.a 426. b 427.b 428.a
Ludouicus 12. Fran. rex, pater populi 430. b 432.a b
Ludouicus Leo Franc. rex 379.b 380.a
Ludouicus 4. Occidentis Imp. 401.
Ludouicus 4. Occid. Im. 405.a
Ludouicus 4. Occid Imp. 319.a
Ludouicus 1. Pius Occid. Imp. Franc. rex 302 a b 303 a
Ludouicus Vngarorum rex 405 b
Ludouicus Vnnus Franc. rex 401.b
Lugdunum condit Aug. Cæsar 175.b
Luitprandus Ticinensis Diaconus 324.a
Lutetia à Burgundione occupatur 419.b
Lutetia extructa paulo ante bellum Troianum 44.a
Lutetia tota Sequanę illuuione inundatur 396.a
Lutetiæ nulla collegia extruuntur 414.a
Lutherani & Sacramentarij ardentissimo odio inter se flagrant 456.a 459.b
Lutherani filiam à malo Dæmone obsessam nullo modo liberare potuerunt 459 b
Lycophron Philadelpho charus propter Anagrammatismos 161.b
Lycurgus 62 a
Lydorum regnum incipit 66.a
Lyranus è Iudæo Christianus 382.a
Lysimachus ad summum sacerdotium grandi pecunia aspirat 99.b
Lysimachus 150.b
Lysippus Statuatius 148. a

M

Macedonum regnum incipit 63.b
Macedonius hæresiarcha 223.a
Machabæi sacerdotes simul ac Duces 99. a b 100.a
Machabæorum historia 166.a
Machabæorum historia 152 a
Machabæorum libri à diuersis de eadem fere re conscripti 154.a 155.b
Machabæorum libri Canonici 104.
Machabæorum nomen vnde fluxit 100.a
Magdeburgenses ministri 456 a
Magdeburgum 323.b
Magallanus 430.a
Magia publice à Saracenis docetur 334.a
Magiæ plures species constituit Hostanes 148.a
Magi ad Christum adorandum veniunt adducti prædicto Balaam 32.a
Magi tertio decimo die nati Christi regem Iudæorum predicant natum 110.a
Magorum nostri temporis impostura qui nomine Salomonis abutuntur ad Dæmones euocandos 54.a
Magos fuisse reges verus est Ecclesiæ traditio
Mahometana impietas cur sub nomine Ismaelis & Esau describatur 22.a
Mahometani nunc Dei poplum insectantur quemadmodum Ismael qui secundum carnem natus fuerat persequebatur Isaac qui secundum spiritum 21.b
Mahometes primus Saracanorũ rex 264. a b 265.b
Mahometes quamtumlibet impius magnifice de Christo sentit & predicat 124 a
Mahometes Turcorum 9. Imp. 418.a
Mahometes 2. Turcorum Imp. 423.b 426.a
D. Malachias Archiepiscopus Ardinacẽsis 362.a
Malachias prophetarum vltimus 89 b
Malaleel 6.b
Mamercus Episcopus Viennẽsis in Gallijs 239.b
Mammea mater Alex. Imp. ab Origene religione Christi imbuitur 204.a
Manasses 72 a b
Manasses Iaddi frater 96.a
Mandanus Lithuanorum dux 387.b
Manfredus Frederici 2. nothus 388.a
Manichei in Persia iugulantur 247.b
Manichæi patibulo suspensi 344 a
Manichæorum noua secta 304.a
Manuel Orientis Imperator 360.a 362 b 366.a
Maometes 257.b 259.a
Marcellus Ancyræ episcopus hæreticus 223.b
Marcellus PP. 214.b
Marcellus 2. PP. 450.a b
Marcellinus PP. 212.b.
S. Marci corpus ex Alexandria à mercatoribus Venetias defertur 304.a
Marcomerus Francorum dux 225.a 228. b 230.a
Marcomerus 4. Francorum dux 197. b
Marcomirus *Franc.* dux 189.a
Macrobius 85.
M. Ambinius 212.b
M. Anto. neminẽ quod Christianus esset in ius vocari voluit 124 a
Marcus Euangelista Alexandrinam primam Christianorum scholam instituit 200.a
Marcus Euangelista 189.a
Marcus euangelista Euangelium scripsit Græcè & Latinè 190.a
Marcus PP. 221.a
Marcus primus ex gentibus Hierosolimę reparatæ Episcopus 195.a
M. Portius Cato 112
Marcus Varro 85
Mardochæus 136.a
Mardochęus cum Iechonia in exilium truditur 77.b
Mardonius 137.b
Mare rubrum totum transisse maiores suos negant Hebræi 36 a
Mare Salsum siue Lacus Sodomeus singulare iræ Dei monimentum 15.b
Mare Salsum nullum animal nutrit 15.b.
Margarita Hollandiæ Comitissa vno partu peperit 363. liberos qui omnes baptisati fuerunt 299.b
Maria mater Domini corpore in cœlum assumitur 117.b
Maria virgo concipitur ex Anna & Ioachim, secũdum promissionem per Angelum vtrique factam 109.b
Maria Philippi regis vxor Angliæ regina 451.a 454.b 455.b
Maria Stuarda regina Scotiæ 452.b
Mariæ virginis assumptio & sepulchrum 110 a
Marianus Scotus insignis historiographus 349 b
Maris profundissimum in 15. stadia protendi i. in Gallicam ferè leucam 172.a
Marinum Iudicem reperit *Flauius* Melfensis 397
Marius 170 a
Mars 41.b
Marsus 115.a
Martianus Imp. 237.a
Martinus Bucerus 446. negat Christum verum esse Messiam 448.
Martinus Cromerus 445.b
Martinus 1. PP. 268.b
Martinus 2. PP. 312.b
Martinus 3. PP. 324.a b
Martinus 4. PP. 392.a
Martinus 5. PP. 418.a b
Martinus Lutherus 435.b 436.a 44.b
Martinus Turon. 226.a
Martion 198.a
Martyrologia 205.b
Manfinissa 166.a
Mater historiarum 403.b

Mathematici 146.a
Mathemathici Magi & Histriones lege Italia pelluntur 112.a 113.b
Matthias Golacenius 405.b
Matthias Theophyh filius Iudæorum põtifex 118.a b
Matathias & quinque filij pro aris & religione arma capiunt 154.a
Mathæus Palmerius conuictus de hæresi comburitur 423.b
Mathusalem attingẽs annum prope millesimum omnium diutissime cum Adam & Noe vixit 7.b
Mathusalem 7.a b
Mathusalem vt patet Enoch animo & corpore translatus dicitur 7.b
Matth. Beroaldi Paradoxum de die natiuitatis Christi 110.a
Matutinæ Bartolomeanæ 456.a
Mausoleum construit Simeon 101 b
Mansolus 142 a
Mauri 199.b
S. Mauritius 250.a
S. Mauritius cum legione Christianorum Thebanorum 213.b
Mauritius Imp. 255.a 256.a 257.a 257.a
Maurus quidam Nestorianus 409.b
Maxentius 214.a
Maximilianus Occid. Imp. 430.b 432.b
Maximilianus Ferdinandi f. in Romanorum regem eligitur 458.a 462.b 465.a
Maximinianus 313.b
Maximinus 216.a
Maximinus Imp. 205.a b persecutionis Christianorum luit pœnas ibid.
Maximus Imperij vsurpator 227.b
S. Medardus 252.a
Mediolanum diruit Fredericus & sale cõspersit 367.
Melampus medicus primus apud Græcos vinum aqua diluere præcipit 40.a
Melanchthon 441.a
Melchiades PP. 215.a
Melchisedech Dei excelsi sacerdos ædificat templum toto orbe celeberrimum 13.b in quo figuram & personam Messiæ futuri sustinens incruenta sacrificia obtulit ibid.
Meledinus Hierosolymam occupat & sepulchrum Domini diruit 385.b
Melita insula à Turcis oppugnatur 450.a
Melito Sardensis 200.a
Memorabile fœdus inter Anglos & Frácos 387.b
S. Menardus Liuoniam à Gentilitate ad fidem Christianam traduxit 367.b
Menasses rex Iuda 97.b
Menelaus 99.
Menses scripturæ etsi lunares sunt eius tamen anni in solaribus haberi debent 180.a
Mercurius 41.b
Mercurius Trismegistus multis post Mosem secutis floruit 157.b
Merlinus 244.a
Merodac 125.
Merodac Babyloniorum rex 68.a 69.b
Merodac Babylonius 71.b
Meropes ob diuisam vocẽ appellati sunt qui turrim Babel ædificauerunt 11.b
Meroueus Francorum rex 238.a
Messala Coruinus 176.a
Messana 72 a
Messaliani [illegible] 228 a
Messiæ siue Christi pseudo præcursor & impostor 364.a
Messulam 93.b 94.a
Metho Astronomus 139.b
Michael 2. Catopalatates Imp. Oriẽ. 299.a 300.b
Michael 5. Paphlag. 339.a
Michael 6. Calaphates 339.a
Michael Imp. 299.a 300.a
Michael Imp. Orientis 306.a b
Michael Paleologus priuatur sacra sepultura 385.a b 388.b 390.a 394.a
Michael Stratioticus Orientis Imp. 345.a
Michæas 59.b
Michæas 66.a
Mieslaus Polonorum princeps 327.b 328.a
Miecislaus ter deiectus Poloniæ principatu 370.a
Milites 146.a
Milites D. Iacobi exoriuntur in Hispania 370.a
Milites in bellis interfecti pari cum Martyribus honore coluntur ab Imp. Nicephoro 326.a
Milites iumentorum inopia equitant bubus 313.b.
Minos rex Cretensium 41.b 43.b
Miracula edita in trãsitu Maris rubri 26.a
Miramolinus Hispaniæ Mahometes 305.b 306.b
Missa in Sabbatho Iudæorum 155.b
Missa 259.b
Missæ sacerdotis concubinarij nullus intersit 346.a
Mistanus Rex Vandalorum 330 a
Mithridates Ponti rex vir incomparabilis memoriæ & 22. linguarum gnarus 169.b ne veneno tolleretur 20. rutæ folia, duas nuces & duas caricas admixto sale quotidie ieiunus capiebat 170.a
Mizota vsum salia conficiẽdi ostẽdit 41.b
Monachi Christiani in Syna mõte 337.b
Monachorũ collegia seculari habitu donata 399.b
Monachorum persecutio 244.a
Monarchia Caldæorum 126.b.
Monarchia Macedonum 147.a
Monarchia per ordinem penes Caldæos, Persas & Græcos 125.
Monarchia Persarum 132.b
Monarchia Romanorum 175.a b
Monarchiæ Assyriorum primã adolescentia 64.a
Monarchiæ [illegible]rum duratio 145 b
Monarchiæ quatuor 89.b
Monasteria multa per Otthonem restaurantur 326.a
Monasteriæ sæculo militantibus tradare est Sanctum dare canibus ex Otthonis Imp. sententia 327.b
Monothelitæ 253.b 265.b
Montcoturiana pugna 464.a
Montgomerius Comes 467.b
Mons Rhodano imminens per dies multos tauri mugitum edens ab alio mõte contiguo duellitur 253.b
Montanus 201.b
Moroueus Franc. Dux 237.a
Mosaicæ historiæ ordo 29.b 30.a
Mosconitarum histori[illegible] 310.a
Mose nullos antiqu[illegible]res auctores habemus 4.a
Moses de tribu L[illegible] populi ex Aegypto educti Remp. in deserto 40. annis administrauit 28.a
Moses postquam prophetæ munus suscepit vxoris notitia abstinuit ibid.
Moses poetis omnibus præluxit 32.a
Moses percussit mare & ipsum diuisit in duodecim vias 26.a
Mosis & Iudæorum cur Græci & Latini vel rarissimè vel malignè meminerunt 31.b
Mosis sęculo v[illegible]us parturiebat ecclesiã in Abrahæ familia, ita Satanas suam synagogam in gentibus 32.a
Mulech Saphelapes Saracenorum Soltanus 393.b
Mulierum erga maritos & liberos eximus amor 363.b
Mundi ætates sex 1.a
Mundi duratio 1.b
Mundi durationem continenti serie metuntur 7. homines 59.b
Mundi sexta ætas 89 b
Mundũ sex mille annis duraturum cuiusnam sit commentum 1.b
Mundus aquis perierat propter vagas libidines 9.b
Mulsumanes Turcorum Imp. 417.a
Musæ posthabitis Athenis Alexãdriæ suum domicilium collocarunt 161.b

Musæus

Musæus 45.b
Musici 146.a
Mytridates 153.

N

Nabonassar 65.b
Nabugdonozor 127.b 128.a
Nabugdonosor 125.
Nabugdonosor filius Merodac 126.b
Nabuzardan princeps militiæ Nabugdonozoris cremauit templum Hierosolymitanum exportatio cunctis vasis templi & thesauris regijs 76.a
Nabusardan cum libris legis multos alios combussit 157.
Nadab 80.a
Nahor 12.a
Narrationes fabulosæ de Io. & Europa 33.b
Natalius confessor 203.b
Nathan filius Dauidis ex quo orta est virgo Maria 51.b
Nathan vates arguit Dauidem Adulterij 51.b 78.a
Nauarræ rex primus 325.b
Nauigatio ad Callicutium 431.b
Neardea fluuius scientiæ 138.a
Nechaon Aegyptiorum rex 126.
Necho rex Aegypti 74.a
Nectarius 228.b 230.a
Nehemias 90.a 92.a 93.b 95.b 96.a
Nehemias 337.b
Nehemias 141.b
Nero 118.a b 119.a b
Nero 189.a 190.a
Nestoriani hæretici 228.a
Nestorius hæresiarcha 235.b
Nicephorus Gregoras 406.a
Nicephorus Imp. Constant. 348.b
Nicephorus Imp. Orientis 326.a b
Nicephorus Imperator 299.b
Nicolaitarum hæresis 193.b
Nicolaus 1. PP. 308.a
Nicolaus 2. PP. 345.a
Nicolaus 3. PP. 392.a b.
Nicolaus 4. PP. 393.a
Nicolaus 5. PP. 422.a b
Nicolaus Damascenus 111.b
D. Nicolaus Myrensis Episcopus 221.b
Nicolaus Rentius 407.b
Nicomedes Nicomediam condit 161.b
Nimrod nepos Cham primus regni formã in Chldæa instituit & primus post diluuium venatoriam exercuit 17.b
Nimrod tyrannus loco diuini cultus latriam ignis vrgebat quam fugit Abraham 14.a
Niniue magnitudo 62.a
Niniuitarum subuersio 72.a
Ninus Assyriorum primus rex 14.a
à Niniue à se condita denominatus 17.b 18.a
Ninus Semiramidem matrem sui concubitum appetentem interemit 23.b
Nitocris 125.
Noëma filia Lamech lanificij & texturæ inuentrix 6.a
Noe 120. annis ante diluuium prædicauit 8.a
Noe primus arauit terram cum animalibus 9.b
Noe missis sortibus tres præcipuas orbis partes nepotibus distribuit 16.a
Noe vini vsum nauigandi artem hominibus monstrauit 8.a
Notarij Ecclesiæ martyrum gesta describebant 204.a 205.b
Norbertus Præmunstratensis ordinis auctor 359.b
Normani 307.b
Normani 312.a 313.b 316.a
Nonatianus Antipapa 207.a
Nouellius Mediolanensis 115.
Nouum testamẽtum lingua & charactere Syriaco 451.b
Nouus orbis Salomoni & Iosaphat cognitus 56.a
Numa Pompilius Romę sacra & ceremonias atque pontifices Mosaicis consimiles instituit 67.b
Numa Pompilius annum castigauit adiectis mensibus Ianuario & Februario 67.b
Nuptiæ regis Nauarræ 465.a

O

Obed princeps Iudeæ 45.b
Ochosias an plures vno anno regnauerit 60.a 61.b
Ochus 143.
Octauius Augustus 188.b
Oddar cum 60. socijs Martyrium patitur 335.b
Odemarus Francorum rex 195.a
Odo Comes Campaniæ 337.b
Odo Francorum rex 314.b
Oecolampadius 418.a
Oecolampadius 442.a
Olda prophetissa scholas Hierosolymitanas moderatur 74.a
Olympiadum initium 63.b
Onias pietatis & sanctitatis nominè clarissimus 98.a 99.b
Onias pontifex 154.
Onias Priscus 97.b
Onias 2. Hebræorum Pontifex Euergeti negauit tributa 162.a
Onkelos Caldaicus interpres 102.a
Oracula cur defecerint 133.b
Oracula Dæmonum celeberrima 134.a 135.b
Oracula Sibillina de Christo 121.a
Oraculum regibus notandum 404.a
Oraculum de filijs Noë. 10.a
Orationis efficacia 306.a
Orationis Christianæ efficatia 199.b
Oratores 146.a
Orbis Christianus mutuis bellis totus fere colliditur 368.a
Orbis per Geometriæ peritissimos emẽsus 172.a
Orchanes Turc. Imp. 401.a
Ordines exorti vndecimo sæculo 295.b
Ordines exorti 12. sæculo 296.a
Ordines Hospitaliorum Rhodiorũ 357.b
Ordines mendicantium 296.a
Ordo Carmelitarum 370.a 376.a 392.a
Ordo Carthusiensium 351.b.
Ordo Celestinorum 394.
Ordo Cisterciensis 352.a 354.a 360.a
Ordo Cruciferorũ oritur in Italia 375.b
Ordo equitum D. Michaelis 427.b
Ordo Eremitarũ Sancti Augustini 392.a
Ordo fratrum Militiæ templi siue templariorum 357.b 365.
Ordo Grandimontensis 349.b
Ordo Guilelmitarum 369.b
Ordo Marianorum militum 375.b
Ordo Minorum 376.a
Ordo Minimorum 426.a
Ordo penitentium mulierum 430.a
Ordo Prdeicatorum 376.a
Ordo Premonstratensis 359.b. 360.a
Ordo Sancti Benedicti 247.b
Ordo Sancti Saluatoris 417.b
Ordo S. Trinitatis 376.a
Ordo societatis Iesu 412.a
Ordo societatis Iesu confirmatur 438. 446.a
Ordo Sodalitaris Theatinorum 443.b
Ordo Teutonicorum 374.a
Ordo Vallis vmbrosæ 345 b.
Ordo Vallischolarium 380.a
Organa quãdo cœperũt in Francia 304.a
Orientis Imperium mansit penes Gallos 60. fere annos 378.a
Origenes 200.a
Origenes 204.a
Origenis pœnitentia 205.b
Origenis mors & opera 207.b
Orpheus 45 b.
Osaias summus sacerdos 72.a
Oseas 63.b
Oseæ filius Ela [illegible]
Oseæ rex Israel 68.a
Otho Germanorum & Romanorum Imp. 325.a 326.a 327.b 330.a
Othoniel tertius iudex 38.a b
Otho Occidentis Imp. 323.a b 325.a b
Otho 3. Occidentis Imperator alter Salomon,

lomon, dictus ob eximias virtutes mirabilia mundi 330.a b
Ottomanns 1. Turcorum Imp. 395.a 396.a b
Ouidius 176.a
Ozi pontifex 43.b
Ozias propheta 72.a
Ozias qui & Azarias 25. annis leprosus fuit 63.b

P

Palatium Parisiense 593.b
Palladius 232 a
Palmæ & arbores circum littora laci Sodomei fructum quidem proferunt specie pulchum, at atra fauilla plenum 15.b
Pamphylus Martyr 214.a
Pan Magnum mortuũ esse auditur 123.b
Pan Rusticorum deus 41.
Pantenus 199.b 200.a 202.a
Pantheon templum 262.a
Papa non poteit in fidei iudicio & promulgatione cõtra fidem definire 263.b
Papianus 203.b
Papyri vsus inuentus 161.b
Papyrius 151.b
Paracelsistæ Psendomedicórum genus 469 b
Paradisus voluptatis in Edem Mesopotamiæ regione 4.a
Parasceue 114.a
Pares Franciæ 12. instituuntur à Carolo Mag. 300.a
Parisienses theologi definiunt neminem posse duo beneficia, si vnum sufficier ad eum alendum obtinere sine mortali peccato 382 a
Parisiensis faculratis quanta olim fuerit auctoritas 400.a 401.b
Parlamentum creauit Piplnus 287.b
Parmenides 103.b
Paro Pythagoricus laudatur quod dixerit tempus ἀμαθέστατον 87.
Pascha 114.a
Paschales agnos in Aegypto die Iouis immolant patres 28.a
Paschalis 1.PP. 302.b
Paschalis 2.PP. 334 b 357.b
Paschalis 3. 369.a
Paschasius Abbas Corbiensis 312.a
Paschasius Diaconus 245.b
Patriarchæ primę ętatis vixerũt fere omnes multis annis cum Adamo 13.b
Patriarchæ quatuor primi 191.b
Patrimonium Ecclesiæ Romanæ Pontificum ignauia attenuatum 261.b
Paulus ad Christum conuertit magnam Asiæ partem 117.b.
Paulns Aemilius 155.b
Paulus Alciarus 459.b
Paulus Burgensia 382.a 419.b
Paulns Draconus 290.a 301.b
Paulus Eremita 209.b
Paulus in Gallia & alijs Occidentibus regionibus docuit 118.a
Paulns Ionius 443.b
Paulus 1.PP. 286.b
Paulus 2. Venetus PP. 396.a 426.b
Paulus 3.PP. 443.a
Paulus 4.PP 453.a b
Paulus & Seneca amici se mutuis literis sepius salutant 118.
Paulus nomen Iesu in epistolis quingenties vsurpat 189.b
Paulus Orosius 235.b
Paulus Romæ à Neróne capite truncatus est 118.a
Paulus Samosatenns 209.b
Paupertas familiæ Christi 99.b
Pausnias 140.a
Pax vt quisque in sua sentẽtia viuat 105.b
Pellagius 1.PP. 251.a
Pelagius 2.PP. 255.a
Peloponnensium & Atheniensium maximum bellum 67.b
Pelops à quo Peloponnesus 40.a
Pentateuchi tredecim volumina Moses paulo ante mortem membranis exarauit 19.a
Pergamenses iusto Dei iudicio à Saracenis victi & interfecti sub Theodosio 279.
Pericles 139.b
Permenides 133.b
Persecutio Christianorũ in Perside 238.
Persis cadentibus Græce res augescunt 146.a
Pestilentia toto orbe grassator 207.b
D.Petri & Romanæ Ecclesiæ primatus 211.b
Petronius 115.
Petrus Abailardus 361.b 363.b
Petrus Aluarus 430.a
Petrus 4. Aragoniæ rex citatus ad tribunal Christi obijt 405.b
Petrus Bercorius 410.a
Petrus Betsaidensis Galileus primus ecclesiæ pontifex 189.a b
Petrus Canisius Iesuita 466.a
Petrus Cunerins 402.a
Petrus cog. Crudelis Hispaniæ rex 409.a
Petrus Comestor 368.a
Petrus Damascenus Martyr 284.a
Petrus Damianus 344.a 345.a
Petrua Danesius Vaurensis Episcopus 468.a
Petr⁹ de Bruis Sacramẽtarios crear 361.b
Petrus de Tarantasia 391.b
Petrus Epinacus Lugdnnensis Archiepiscopus 458.
Petrus Eremita primns modum orandi per calculos (quod vulgo Patenostros vocamus) docuit. 349.b
Petrus Galatinns 413.b
Petrus Longobardus cognomento M. sententiarum 368.a
Petrus Martyr 459.b
Petrus Ramus 466.a
Petrus Romę euangelium predicat 116.a
Petrus Oxoniensis 428.a
Phraartes 175.b
Phakeias 82.
Phalaris 130.a
Phaleg cur à diuisione nomen habuerit 11.b
Pharamundus 190.a
Pharisei theologis nostris Scribę aut Canonistis respondebant 104.a
Phariseos septingentos crucifixit Alexander hæreticus & Sadduceus 104.a
Phariseorum & Essenorum sectæ orthodoxæ 103.b 104.
Pherecydes Pythagoræ præceptor 129.b
Philem fratres pro dilatando Carthaginensium imperio se viuos terra obrui à Cyrenensibus passi sunt 144.
Philppus 157.a
Philippus Arabs primus Imperatorum Christianus 205.b 206.a
Philippus Alexandri pater 143.b 144.a
Philippus apostolus Gallis prædicauit Christum 118.a
Philippus crucifigitur Hieropoli 189.b
Philippus Longus Franc. rex 401.b
Philippus Macedonum rex 74.b.75.a
Philippus 1. Frãc. rex 345.a 349.b 353.b
Philippus 2. Franc. rex 376.b
Philippus 2. Theodatus Franc. rex 371.a 374.a
Philippus 3. Franc. rex 392.b
Philippus 4. Pulcher Franc. rex 393.a 395.a 398.a
Philippus 5. Franc. rex 401.a b 404.
Philippus 6. Valesius Franc. rex 405.a 406.a
Blilippus puer regio ornatus diademate Parisijs equo deturbatus subita morte interijt 360.a
Philippus primus Hispaniæ rex 433.a b
Philippus 2. Hispaniarum rex 451.a 452.a
Philippicus Imp. 277.a b 278.a
Philippus Rex Macedoniæ 164.a
Philippus Tetrarcha Itureæ & Trachonitidis 109.b 112.a 114.a
Philippus Tudertus 391.b
Philo Iudæus 160.a 195.b
Philometor matrẽ interfecit & præ gaudio in victoria expirauit 165.b
Philonis legatio ad Caium Caligulam 119.b

115.b 116.a 117 b
Philopomenes 153 b
Philosophi 146.a
Phocas Imp. 257.b 259 a 260.b 262.a
Phocas 325.b
Phœnix in vrbem ex Aegypto affertur, 189.b
Photinus hæreticus 253 b
Photinus patriarcha Const. contra Nicolaum concilium habuit 309.b
Photinus 323.b
Phryges 62.a
Phul 70.a 71.b
Phul regem Manahem tributarium facit 82.a
Pictauensis episcopatus diuisio in 3. 400.a
Pictores 146.a
Pilatus erumnis succumbens se sua manu periniit 115.b
Pilatus imagines Cæsaris in templo statuit Christo paulo ante mortuo corbanam in aqueductum eapendit 114.a
Pipinus à Galliæ proceribus rex declaratur 284.a 285.a 286.a 289.b
Pisistratus 129 b
Pius 1. Aquileiensis 11. summus pontifex 198.b
Pius 2. PP. 425 a
Pius 3. PP. 432.b
Pius 4. PP. 455.a b
Pius 5. PP. 461.a b
Placidia 231.b
Plato 142.a
Plato & Pytagoras in sacris literis versati 97.b
Plessei Gymnasij conditor 403.b
Plinius iunior summam Christianæ religionis sub Traiano qualem esse comperit 194.a
Plinius Maior Athenis 192.a
Plutarchus Cheronensis 192.a
Pluuia miraculosa 199 b
Pœnitentia Israelis memorabilis 43.b
Poetæ in Græcia qui extiterunt ante Homerum 57 b
Poetæ tragici 146 a
Politici bonis ecclesiæ inhiantes à Ludouico Francorum rege repressi 365.b
Politicorum Supercilium deprimit Greg. 7. PP. 347.b
Polonicarum rerum initium 251.b
Polybius 231.a
Polybius Megalopolites 163.b
Pompeius 170 a 171.b
Pompeius 105.a 106.a 107.b
Pompeius dehortante pontifice in sancta sanctorum ingressus deinceps infelix fuit 105.a
Pontificia sedes ab vrbe Roma Auinionem vrbem translata 398.a
Pontifices ab imperatoribus constituti prodigiosi 320.a
Pontificea à Ludouico Pio sui pontificatus confirmationem petiuerunt 304.a
Pontifices à Syriæ tyrannis constituti 99 a
Pontifices ab imperatoribus intrusi monstra erant 335.b
Pontifices maximi in Gallia 357. b
Pontificis Romani auctoritate Childericus Franc. rex deponitur 284.a
Pontificis Romani electio 273.b
Pontificum in numerandi ratione confusio eorum præsertim qui nomen Ioannis habuerunt 391.b
Pontianus PP. 204.a
Pontius Pilatus 113.b 114.a
Populus Romanus ab electione pontificis penitus excluditur 360.
Porphyrius impius philosophus 228.a
Porta speciosa in templo cõstruitur 66.a
Portugaliæ siue Lusitaniæ regnum quando ab Hispania diuulsum 355.b
Portugaliæ reges vnde origine trahunt 352.a
Possidius Apher 237.b
Præcepta affirmãtia & negãtia quod sint in lege vet.? 29.b
7. Præcepta filiorum Noë obligant gentiles volunt Hebræi 9.b
Precationes Iudæorũ pro defunctis 101.b
Predestinatorum hæresis 234 a
Prælium ad Thermophilas memorabilẽ 137.b
Præmissus poloniæ rex 395.a b
Prætores Romani Iudeæ præsides post Archelaum 112. b
Pragmatica sanctio factione quorũdam abrogari finitur 421.b 425.b 426.b 434.b
Presbyter Ioannes 297. 369.b
Prima ætas que monumenta habeat 3.b
Prima captiuitas Babylonica 75.
Prima inter ecclesiam Romanam & Asianam dissentio 201.b
Princeps nihil de Simonia solliciti 356.a
Probus Imp. 212.a
Proclus philosophus 244.a
Procopius Gazeus 239.b
Prodigia dira ante bella ciuilia 170.a
Prodigia multa 356.a
Prudentius 232 a
Profana ætate Aiod 39.b 40.a
Profana ætate Abimelech 41.b
Profana ætate Deboræ & Barac 40.
Profana ætate Gedeon 41.b
Profana ætate Iosue 37.b
Profana ætate Tholæ 42.a
Profana sæculo Iair 43.b
Profani cur tam pauca narrarint de Iudæis & Christianis 123.]
Prometheus primus hominum simulacra fingit 42.a
Prophetæ sub schismaticis & hæreticis regibus floruerũt vt appareat Catholicorũ successio in medio hæretici populi 79 a b 80.a 81.b
Prophetæ apud gentes 28.a
Prophetia sublata & data legis petitis 91.
Prophetica professio quãdo incipit 48.a
Prophetica vocatio alia ordinaria alia extraordinaria 48.a
Prophetissæ 48.a
Prosper Aquitanicus 237 b
Prothagoras Græcorum primus prosa oratione historiam vulgauit 139 b
Protestantes 441.a
Psalmi vt hodie extant sententiam Hebraicam optime referunt 159 b
Psalmorum authores 28.a
Psammeticus apud Aegyptios regnat annis 54. 71.b 73 b
Pseudochristi 258.a
Pseudochristus 431.b
Pseudochristus Eudo de Stella 363.b
Pseudophilippus regnat in Macedonia 156.a
Pseudoprophetæ de filij Ephraim & Galaad seducunt populum ab auita religione 25.b
Pseudoprophetissa Theoda extremum diem certo definit 305.a
Ptolomæi reges Aegypti 97.a b 98.b 100.a 101.b 102 a
Ptolomæus Auletes 170.a
Ptolomæus Alexander 168.a
Ptolomæus Dionysius 172.a
Ptolomæus Euergetes 162.b 167.a
Ptolomæus Epiphanes 165 a b
Ptolomæus Lagi 97.b
Ptolomæus Lagi 157.a In Iudæam ascẽdens pretextu sacrificãdi sabbato Hierosolymam occupauit ibid b
Ptolomæus Lathyrus 168.a b
Ptolomæus Latyrus 30000. Iudæorum trucidauit & tandẽ misere perijt 104.a 105.b
Ptolemæus Philadelphus vetus testamẽtum ex Hebræo in linguam Græcam per 72. à pontifice Eleazaro impetratos conuerti iussit 159.a
Ptolomæus Philometor 165.b
Ptolomæus Philopator 163.a b
Ptolomæus Phiscon 167 a
Puella circiter annorum 12. omni cibo & potu per triennium abstinuit 303.b
Puella 9. annorum peperit filium 405.b
Puritanorum noua secta in Anglia 460.a
Pirrho dubitat de omnibus 141.b
Pyrrhus Epirotarum rex 158

Pyrrhu

Pyrrhus 151.b
Pythagoras 129.b.130.a potuit incidere in Danielem. Ibid.

Q

Quadratus 196.a
Quintilianus 193.b
Quirinus Iudeæ procurator 175.b
Quirinus tribunus 194.a

R

Raab cum excepit exploratores erat cauponaria 37.b
Raab nupsit Iosue & Salomoni 37.b
Rabanus 192.a
Rabbenu Haccados 152.a
R. Akiba Barcozbam Messiam esse credidit 195.a
R. Ben Aser & Rab ben Neptali notulas quibus Hebræi vtuntur vice vocalium & accentuum ad lectionis facilitatem repeterunt 241.b
Rabbi Beniamin auctor libri Itinerari. 366.a
R. Hai Talmudicorum postremus 314.a
Rabbi Hakadosch 198.a
Rabbi Iehuda Leuitea 363.b
R. Iuda Ben Simeon 172.a
Rab. in excidio Hierosolymitano vigebāt 112.b
Rab. Leui ben Gerson 405.b
Rabbi Moses Hispanus 364.a
Rab. Nehemias 172.a
R. Saadias Haggaon 324.a
Rabbi Salomon Luoensis prouinciæ Aquitaniæ 372.a
Rab. Simeon Cabbalicorum princeps 120.a
Rabbini à quibus suam sapientiam accepisse glorientur 57.a
Rabbini à Tito occisi à Iudęis pro sanctis habentur 119.b
Rabbini Phariseis succenserunt 104.a
Rabbinorum commentum reijcitur qui scribunt Iacobæos tantum mansisse in Aegypto 210. annis 24.a
S. Radegunda 252.a
Ragadaisus Gotthorum rex 231.b
Ragenarius dux Normanorum 305.a
Ramitus Hisp. rex 320.b
Ramyris primus Aragonum rex 338.a
Ratisbonense concilium 441.a
Raimundus Lullius 39.b
Reblata quæ postea Antiochia quando extruitur in Syria 15.b
Rechabitæ mandato patris in perpetuum vino abstinent 60.a 73.b
Reges Francorum oleo celitus delato inunguntur 243.b
Reges Græcię & Macedonię 148.b 149.a
Regij linguarum professores Parisijs instituuntur 442.a
Regina Aethiopum & Saba ad Salomonem venit 56.a
Reginaldus Cardinalis 449.b
Regina Scotiæ 465.a 464.
Regina Saba plantam Balsami dono detulit ad Salomonem 56.a
Regino monachus 320.a
Regni Nauarræ occupatio 433.b 437.b
Regni Troiani inchoatio 42.a
Regnum Angliæ à Normanis translatum est ad Francos 362.a
Regnum Angliæ proscriptum & prædæ expositum 461.b 465.
Regnum Franciæ per quos gubernatum 270.a
Regnum ~~Galliæ transit in~~ familiam Hugonis Capeti 231.b
Regnum Hungariæ vnde sumit initium 334.a
Regulus serpentem portentosę magnitudinis interfecit 162.a
Regnum Hungariæ 329.b
Regnum Hispanię Chronica vnde incipiunt 131.a
Regnum Iudęorum diuiditur in Catholicum & hæreticum 58.a
Rehú 12.a
Religionis in deterius mutationes 297.b
Remense cōtra Eonem qui se Dei filium dicebat 364.
Remense Placentinum 350.a
Remigius Altisiodorensis 292.a
Remigius Rhemensis Archiepiscopus 243.b
Remorum episcopus Ebbo & alij tam episcopi quam principes Ludouico abrogant Imperium & Lotharium ac Pipinum Cæsares designant 303.b
Renatus Choppinus 69.b
Respublica Hebręorum à reditu de captiuitate ad Machabæos vsq; administrabatur Aristocraticè 93.b
Resurrectionis Christi loc⁹ profanatus fuit simulachro Iouis & statua veneris ab Adriani Cæsris temporibus vsque ad Imperiū Constātini per annos circiter 180. 196.a
Rhaterus Francorum dux 192.b
Rhodij equites aucti Tēplariorū diuitijs 398.399.
Rhodium occupant Saraceni colossum deijciunt 268.a
Rirhardus Angliæ rex 376.b
Richimerus Franc. dux 194.b
Robertus Cœnalis Arboricensis episcopus 457.b
S. Robertus Franc. rex 335.a 335.a
Robertus Franc. rex 338.a b
Robertus Guiscardi filius 352.a
Robertus Mancop cæcus à puero Theologiæ doctor 452.a
Robertus Sorbona Theologus 385.b
Robertus Stephanus 445.b
Roboam 58.a
S. Rochus 393.b
Rodolphus I. Romanorum Imp. 467.b
Rodulphus Haspugensis Occid. Imperat. 990.a b
Rogationum solemnitatem inuexit Mamercus Viennēsis episcopus auxit Gregor. Mag. 239.b 258.a 259.b
Rogerus Nortmannorum dux 354.a
Roma duce Carolo Borbonio capta 440.a
Roma & Italiæ regiones pontifici restituuntur à Ludouico pio Imp. Franc. rege 302.a
Roma intra 44. annos bis in prædam exposita 238.a
Roma vt ad manus Ecclesiæ laberetur nullos Iudiciorum Dei casus sustinuit 251.b
Romæ censu hominum habito inuenta sunt ducenta septuaginta millia 162.a
Romæ prima direptio per Gottos duce Allarico 252.a
Romæ puer ex Ancilla natus quadrupes, quadrimanus, quatuor habens oculos & aures, & duplicem masculum sexum 157.b
Romā capiunt Gotthi duce Totila 251.b
Romanæ sedis auctoritas 221.b
Romani Gallogræcos suæ subdunt potestati 153.b
Romani licet cunctarum gentium deos reciperent, nunquam tamen Deo Iudęorum locum apud se dare voluerunt 67.b
Romani Macedonibus leges dederunt 155.b
Romani post punicum bellum intra 53. annos terra marique potentissimi euaserunt 164.a
Romani viros Athenas mittunt qui Solonis leges describerent 137.b
Romanorum exteros bella per 200. annos gesta 162.a
Romanum Imperium quando defecit 240.a
Romanos PP. 316.
Romulus & Remus Romā condunt anno solari duos menses adijciunt 66.a
Rotharis Longobardorum rex hęreticos & Catholicos antistites in omnibus ferè Italiæ vrbibus constituit 266.a
Rupella obsidetur 467.b
Rupertus Abbas Limporgensis 359.b
Rupertus Occid. Imp. 414.b